

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

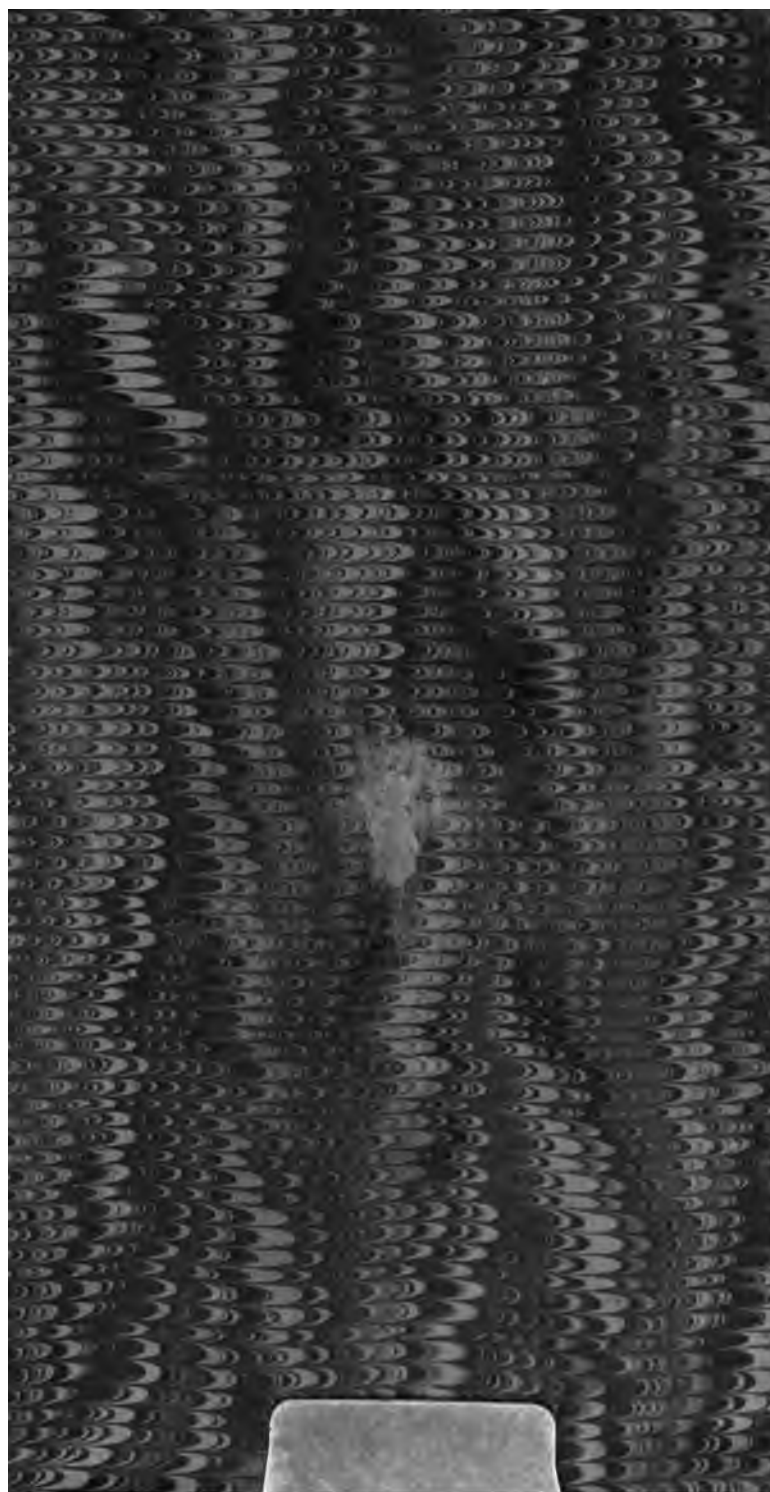
We also ask that you:

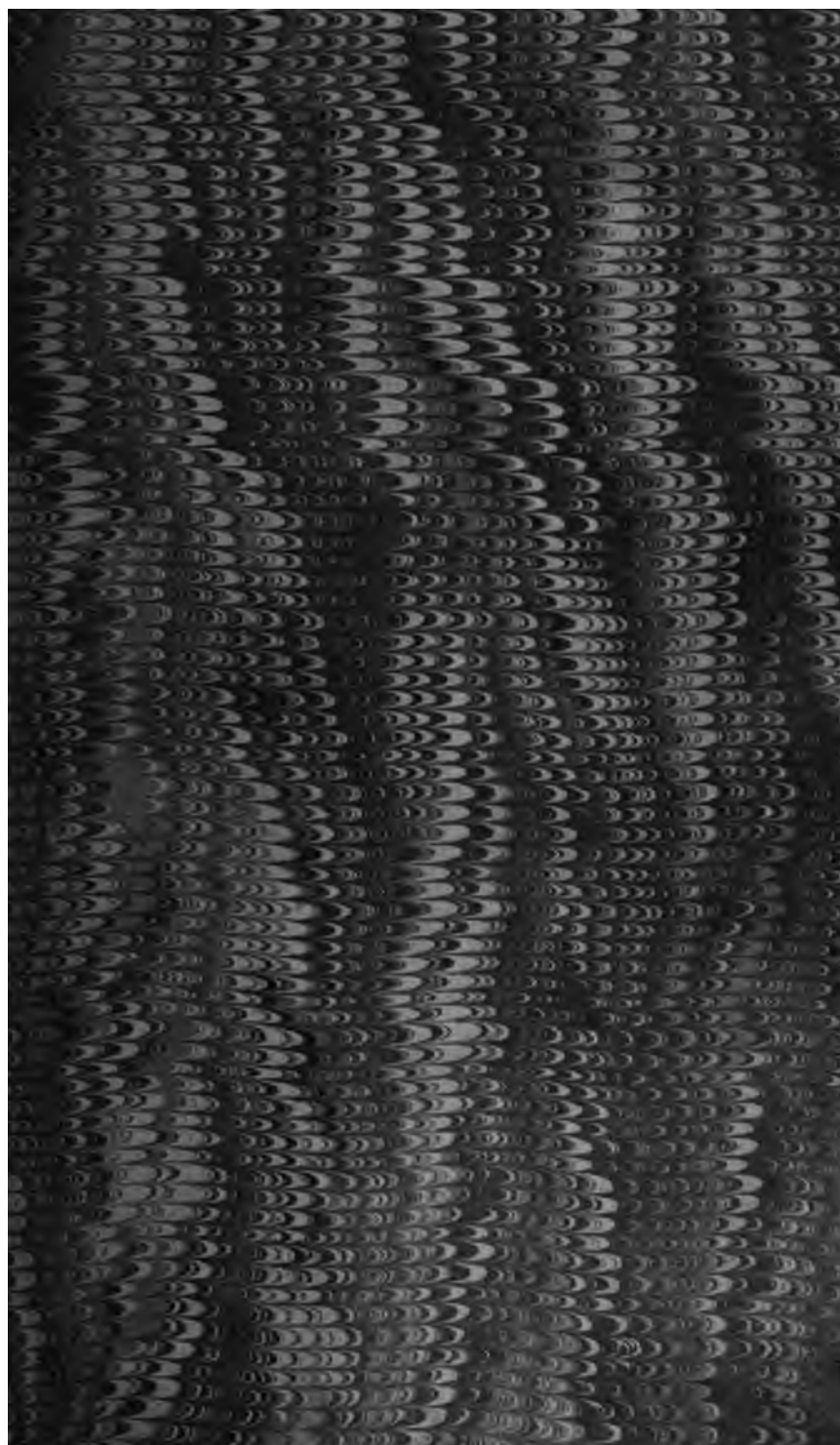
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

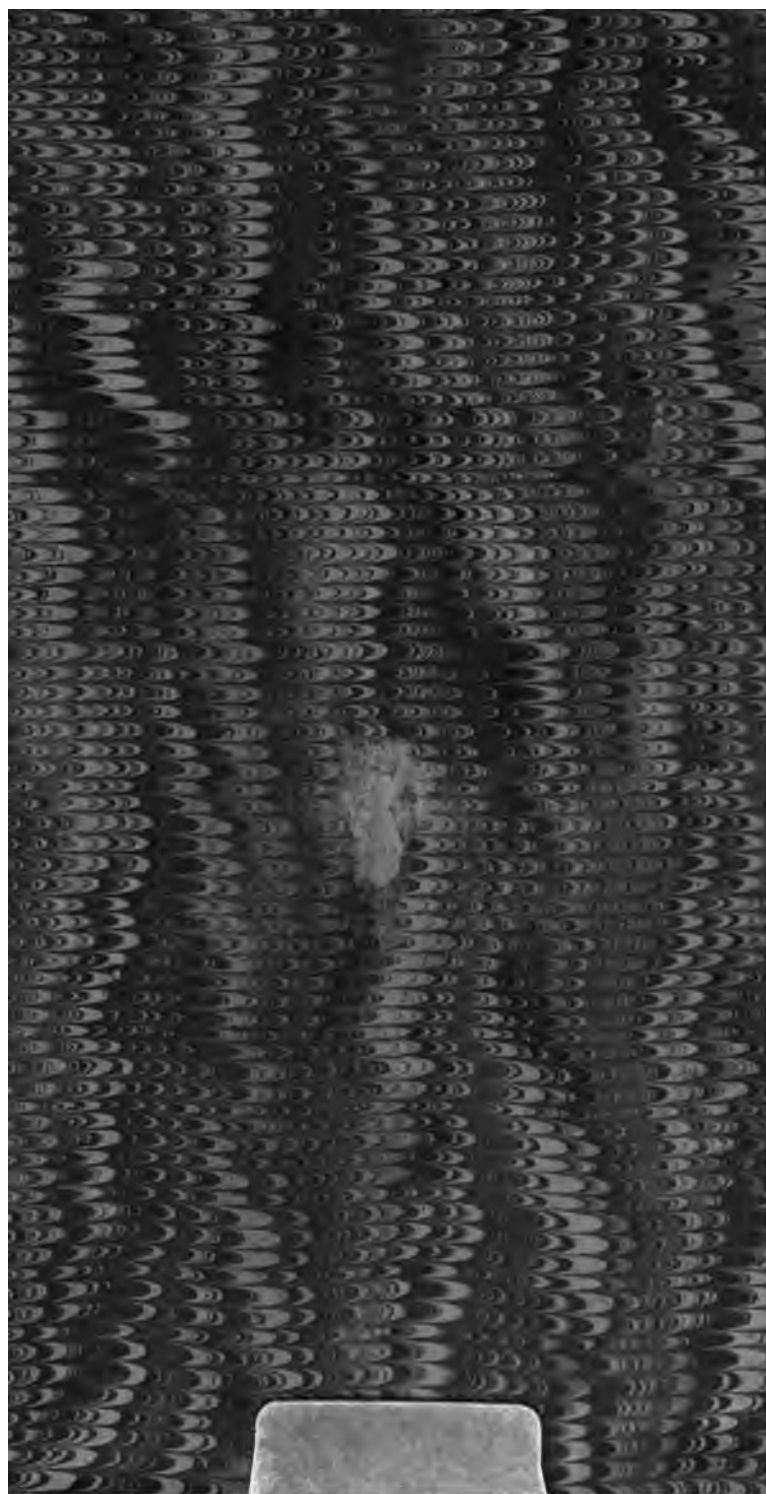
About Google Book Search

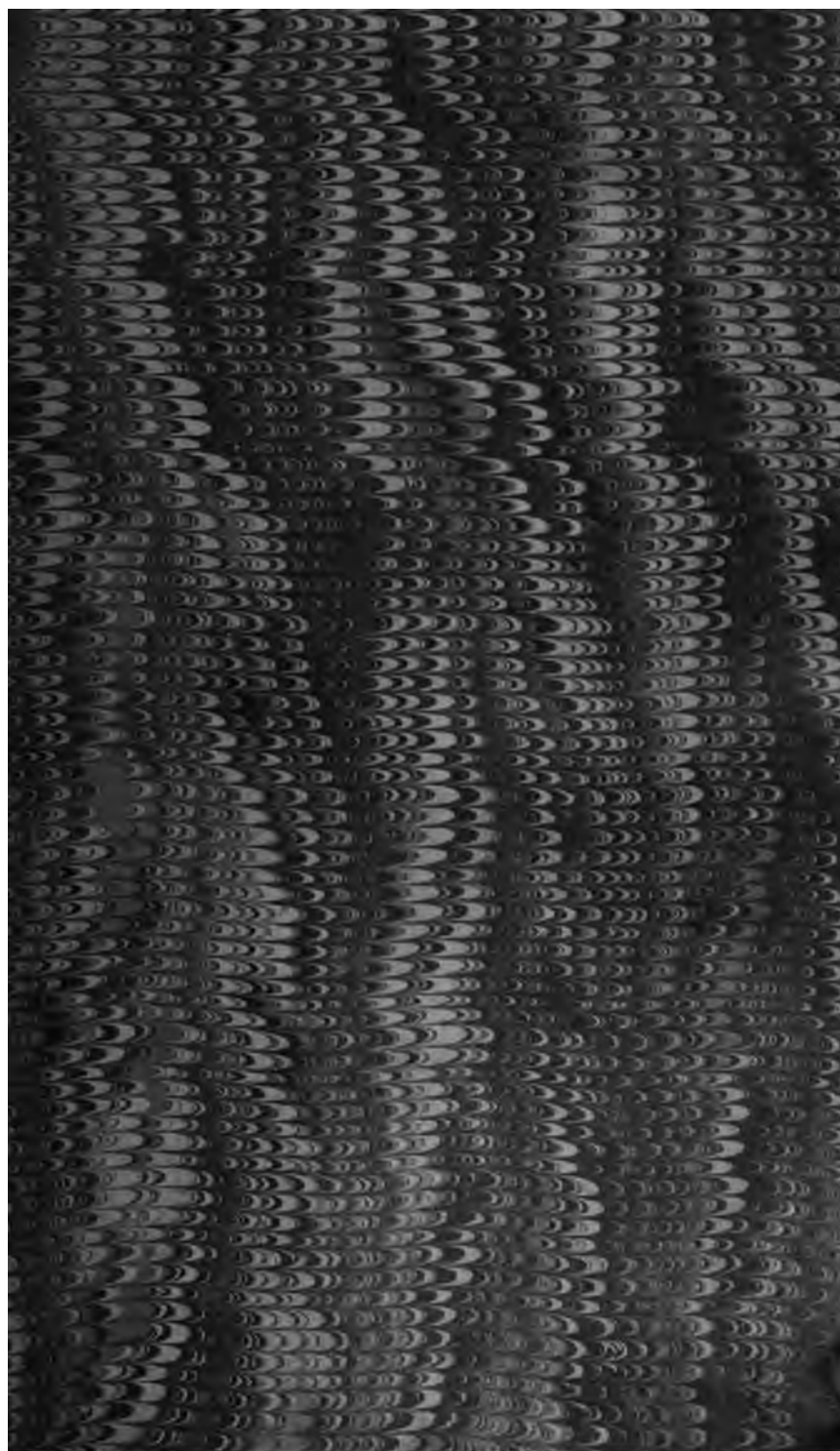
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

600039691Y

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ,

ΗΤΟΙ

*ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ,
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.*

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ ΥΠΟ

ΙΑΚΩΒΟΥ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ,

ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ.

ΩΝ Ο Α. ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΣΤΕΡΕΑΝ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ ΚΑΙ
ΔΥΤΙΚΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Ο Β'. ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ ΚΑΙ Ο Γ'.
ΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΤΑΣ ΤΕ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΚΑΙ ΜΗ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΙΝΑΚΑ,

ΚΑΙ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

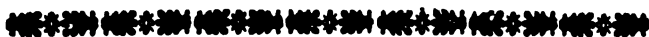
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΕΡΜΟΥ ΑΡΙΘ. 214.

1853.

246 . . . 253

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ, Χερσονήσος μεγάλη καθιστώσα τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος, περιβρεχομένη κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Μυρτίου πελάγους, κατὰ μεσημβρίαν ὑπὸ τῆς Κρητικῆς θαλάσσης, κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Ἰωνίου πελάγους καὶ κατ' ἄρκτον ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, καὶ συνάπτουσα τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. — Τὸ ἐμβαδὸν τῆς Πελοποννήσου εἶναι ὡς ἔγγιστα 350 μιλίων γεωγραφικῶν τετραγωνικῶν· ἡ διάμετρος αὐτῆς ἀπὸ τῆς Ἡλίδος μέχρι τῆς Ἐπιδαύρου, δηλ. ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἶναι ἀκριβέστατα, κατὰ τὸν Πλίνιον, 125 μιλ. Ῥωμ. = 25 μιλ. γεωγρ. τὸ μέγιστον πλάτος ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν, δηλ. ἀπὸ τοῦ Αἰγίου μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλίας 140 μιλ. Ῥωμ. = 38 μιλ. γεωγρ. (1)· κατὰ δὲ τὸν Ἀγαθήμερον, τὸ διάστημα τοῦτο λογίζεται 1400 σταδ. = 35 μιλ. γεωγρ. (2), ὅπερ εὐρίσκεται σύμφωνον ταῖς ἀκριβεστάταις καταμετρήσεσιν, ὁπότε, ὡς προσδιορίζει ὁ Πτολεμαῖος, καθὰ συνήθως συμβαίνει, ἀφαιρεθῇ τὸ 1/6 τῆς κατ' εὐθείαν γραμμῆς διὰ τὰς ἀναποφύκτους περιελίξεις. Σειραὶ ὁρέων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεγάλων καὶ ὑψηλῶν ἐκτείνουσαι κλαδούς κατὰ πᾶ-

(1) Πλιν. β. 4, κ. 6. (2) Ἀγαθήμ. β. 1, κ. 5.

σας τὰς διευθύνσεις, διατρέχουσι τὴν Πελοπόννησον, ἥτις εἶναι ὁλοκλήρως σχεδὸν ὀρεινὴ, ἐξαιρουμένων ἐπιπέδων καὶ ὁμαλῶν τινων τόπων κατὰ τὰ παραθαλάσσια· τὰ ὄρη ταῦτα κατὰ πολλὰ μέρη προβαίνοντα μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν, μορφῶσι διὰ τῶν μεταξὺ αὐτῶν κοιλωμάτων κόλπους μεγάλους· ὥστε ἡ παραλία ὁλόκληρος λαμβάνει σχῆμα ὡς φύλλου πλατάνου, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι δικαίως παρετήρησαν. Ὡς μέγιστον καὶ ὑψηλότατον τῶν ὀρέων θεωρεῖται ἡ κατὰ τὸ βορ ἀνατολικὸν τῆς Ἀρκαδίας Κυλλήνη. Οἱ μεγάλοι κόλποι εἰσὶ πέντε· ὁ Κορινθιακός, ὁ Σαρωνικός, ὁ Ἀργολικός, ὁ Λακωνικός καὶ ὁ Μεσσηνιακός· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ὁ Πατραῖος, ὁ τῆς Κυπαρισσίας, ὁ Βοιωτικὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι μικροί. Ἀκρωτήρια κύρια εἰσὶ τὸ Σκύλαιον, ἡ Μαλέα, τὸ Ταΐναρον, ὁ Ἀκρίτας, ὁ Χελωνάτας καὶ ὁ Ἄραξος. Ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν εἶναι ὁ Ἀλφειὸς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ὁ Εὐρώτας καὶ πλῆθος ἐλασσόνων. — Ἡ Χερσόνησος αὕτη ὠνομάσθη διαφόρως κατὰ διαφόρους καιρούς· Ἀπία ἀπὸ Ἄπιοις υἱοῦ τοῦ Τελχίνος καὶ ἐγγόνου τοῦ Αἰγιαλέως ἢ δισεγγόνου αὐτοῦ κατὰ τὸν Πausanίαν (1)· Πελασγία ἀπὸ Πελασγοῦ τοῦ Ἀρχάδου καὶ πατρὸς τοῦ Λυκάονος, καὶ τέλος Πελοπόννησος ἀπὸ Πέλοπος τοῦ Ταντάλου. — Ἡ Πελοπόννησος ἦν τὸ πάλαι διηρημένη εἰς ἑπτὰ μεγάλα τμήματα, ἐξ παρὰλια, τὴν Ἀχαΐαν, τὴν Κορινθίαν, τὴν Ἀργολίδα ἢ Ἀργεῖαν. τὴν Λακωνίαν, τὴν Μεσσηνίαν, τὴν Ἠλείαν καὶ ἐν μεσόγειον καὶ περικυκλούμενον ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων, τὴν Ἀρκαδίαν· ἐκ δὲ τῶν κατοίκων δύο γένη ἦσαν κυρίως αὐτόχθονα, οἱ Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Ἀρκάδες· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἦσαν νεήλυδες (2)·

(1) Πaus. Κορ. κ. 5. (2) Πaus. Ἠλ. κ. 1.

ἔτι δὲ καὶ οἱ Κυνούριοι, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἦσαν αὐτόχθονες (1). — Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἡ Χερσόνησος αὕτη ἦν βεθυθισμένη εἰς βαθεῖαν ἀγροικίαν καὶ βαρβαρότητα, οἰκουμένη ὑπὸ βιρβάρων ἐθνῶν, τῶν Δρυόπων, Καυκῶνων, Πελασγῶν καὶ Λελέγων, ἕως οὗ ὁ Ἰναχος ἤγαγε τὴν πρώτην ἀποικίαν ἐξ Αἰγύπτου ἡ κατ' ἄλλους ἐκ Φοινίκης 1586 Π. Χ. (2), καὶ βασιλεύσας αὐτὸς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φορωνεύς μετ' αὐτὸν ἐν Ἀργολίδι (3), κατέβαλον πρῶτοι αὐτοὶ τὰ σπέρματα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐξημερώσεως· μετὰ 16 δὲ ἔτη ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰνάχου, 1570 Π. Χ. ἦλθεν ὁ Δαναὸς, ἄγων ἐτέραν ἀποικίαν ἐξ Αἰγύπτου. Τῷ δὲ 1362 Π. Χ. Πέλοψ ὁ Ταντάλου βασιλεὺς τῆς Λυδίας ἐξελαθείς ὑπὸ Ἰλου τοῦ Τρωῆς, ἦλθεν ἀρχηγὸς ἀποικίας εἰς Πίσαν τῆς Ἠλείας καὶ ἔκτισε διαφόρους πόλεις ἐπὶ τῆς Χερσονήσου, ἥτις ἀπ' αὐτοῦ μετωνομάσθη καὶ ἐπικράτησε νὰ ὀνομάζεται διὰ παντὸς Πελοπόννησος· οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἐξέτεινον τὰ ὅρια τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ, οἰκοδομήσαντες κατὰ διαφόρους τόπους νέας πόλεις, ὡς τὴν Τροιζήνα, τὴν Ἐπίδαυρον, τοὺς Λετρίνους, τὰς Κλεωνάς καὶ ἄλλας· εἶχε δὲ ὁ Πέλοψ πολλοὺς υἱούς, ὧν οἱ ἐπισημότεροι ἦσαν Ἀτρεὺς, Θυέστης, Πιτθεὺς καὶ Ἀλκᾶθοος· ἐκ δὲ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ ἦν εἰς τέταρτον βαθμὸν καὶ ὁ Ἡρακλῆς, οὗ τοὺς υἱούς ἐξεβαλεν ὁ Εὐρύσθεὺς τῆς Πελοποννήσου· ἐπανῆλθον δὲ αὐθις οἱ Ἡρακλεῖδαι, ἔχοντες στρατεύματα πολυάριθμον συγκεῖμενον ἐκ Δωριέων, Τυρρηνῶν, Θηβαίων, Ἀθηναίων καὶ ἄλλων τῷ 80 ἔτει μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς Τρωάδος, ὡς λέγει ὁ Θουκυδίδης (4) 1190 Π. Χ. ἡ τῷ

(1) Ἡρόδοτ. β. 8, κ. 73. (2) Ἰδ. ῥ. ῥοχίτ. ἑλλ. ἀποιν. τ. 1, σ. 85, 91.

(3) Ἰδ. Ἀργολίε. (4) Θουκυδ. β. 1, κ. 1^α.

60 μετὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, κατὰ τὸν Στράβωνα (1), κατὰ δὲ τὸν Πausaῖαν, μετὰ δύο γενεάς ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Νέστορος (2), καὶ κατεξουσίασαν πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον, ἐξαλάσαντες τοὺς τότε κυρίους αὐτῆς, καὶ διανείμαντες αὐτὴν διὰ κλήρων, ἐκτὸς τῆς Ἀρκαδίας ἢ διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς ἔμεινεν ἀβλαβὴς καὶ ἀτάραχος, καὶ τῆς Ἠλείας ἦν ἐισεβάσθησαν ὡς ἱεράν τοῦ Ὀλυμπίου Διός. — Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Πελοποννήσου ἦσαν Αἰολεῖς, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἦν καθαρὰ Αἰολικὴ· μετὰ ταῦτα ἀνemiχθησαν οἱ μὲν μετὰ τῶν Ἰώνων τῶν ἐλθόντων ἐξ Ἀττικῆς καὶ οἰκησάντων τὸν Αἰγιαλόν, οἱ δὲ μετὰ τῶν Δωριέων τῶν συγκατελθόντων τοῖς Ἡρακλείδαις εἰς Πελοπόννησον. Ὅτε δὲ οἱ Ἕλαιοι ἐκδηθέντες τῆς Ἀργολίδος ὑπὸ τῶν Ἡρακλειδῶν, ἐξέβαλον καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἰώνας ἐκ τοῦ Αἰγιαλοῦ, ὃν κυριεύσαντες μετωνόμασαν Ἀχαιῶν, ἔμειναν δύο μόνον γένη Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς, καὶ οἱ μὲν, οἱ μὴ ἔχοντες κοινωνίαν μετὰ τῶν Δωριέων, ὡς οἱ Ἕλεῖοι, ὠμίλουν τὴν καθαρὰν Αἰολικὴν, τῶν δὲ λοιπῶν πάντων ἡ διάλεκτος ἦν σύμμικτος καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προσεγγίζουσα τῇ Αἰολικῇ ἢ τῇ Δωρικῇ· καὶ ἂν καὶ διὰ τὴν κυριότητα τῶν Δωριέων ἡ γενικὴ γλῶσσα ἐθεωρεῖτο ὡς Δωρικὴ, οὐδεμιᾶς ὅμως πόλεως διάλεκτος κατὰ τὴν ἐποχὴν εἰσέτι τοῦ Στράβωνος ὠμοιάζει τῇ διαλέκτῳ τῆς ἄλλης (3). — Ὁ τόπος οὗτος, ἐκτὸς τῆς Ἀχαιᾶς, ἥτις ἦν δημοσπονδία συγκειμένη ἐξ ἐλευθέρων πόλεων καὶ ὀνομαζομένη Ἀχαικὸν συνέδριον, διηρεῖτο κατὰ πάντα τὰ λοιπὰ μέρη εἰς μικρὰ βασίλεια, ἅπερ ὅμως συνήθως μετεβάλλοντο τελευταίαν εἰς δημοκρατικὰ πολιτεύματα. — Μετὰ τὴν

(1) Στράβ. β. 13, σ. 582. (2) Πaus. Μισσ. κ. 3. (3) Στράβ. β. 8, σ. 338.

κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν, ὧν ἡ κυριότης ἐκταθείσα, ἴστε-
 ρεώθη ἐπὶ βάσεων ἐδραίων, ἡ Πελοπόννησος προβαίνουσα
 αἰεὶ βαθμηδόν, ἤρθη ἐπὶ μεγάλην ἀκμὴν καὶ λαμπρότητα,
 καὶ ἐπληθύνθη καὶ ἤκμασε καὶ ἄνδρας μεγάλους προήγαγε
 καὶ ἔργα μεγάλα διέπραξε (1). περιεῖχε δὲ ἐπὶ τῆς ἀκμῆς
 καὶ τῆς εὐκλείας αὐτῆς πολυαρίθμους πόλεις καὶ ὑπὲρ τὰ
 δύο ἑκατομμύρια κατοίκων (3) διοικουμένων διὰ νόμων
 σοφῶν καὶ συνταγμάτων ἀκριβῶς ἐφηρμοσμένων τῷ πνεύ-
 ματι ἐκάστου τῶν τόπων αὐτῆς· ἐξαρθείσα δὲ εἰς τὸ
 ὑπέρτατον τοῦ πολιτισμοῦ, ἐκλινεν αἴφνης βιαίως πρὸς
 πτώσιν ἐκ τῶν ἀπαύστων διχονοιῶν καὶ ἐμφυλίων πολέ-
 μων, καὶ κατὰ πρῶτον ὑποκύψασα τῷ βασιλεῖ τῆς Μακε-
 δονίας Φιλίππῳ, ὑπεδουλώθη μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Ῥώ-
 μην, ἥς κατέστη ἐπαρχία μετὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος·
 καὶ τότε ἀπώλεσε τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, καὶ συγχωνευθεῖσα
 εἰς τὸ ἀπέραντον Ῥωμαϊκὸν κράτος, κατέστη ἀφανὴς καὶ
 ἀνήκουστος. Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ τετάρτου αἰῶνος Μ. Χ.
 ὑπέστη τὰς ἐπιδρομὰς νέων ἐθνῶν καθορμησάντων ἐκ τῶν
 ὑπερβρείων μερῶν, τῶν Σκυθῶν δηλ. τῶν Ἑρούλων καὶ τῶν
 Γότθων, καὶ ἐλεηλατηθὴ ἔπειτα ὑπὸ τῶν Ἄντων καὶ τῶν
 Σκυθοσλάβων καὶ κατερηνώθη τέλος ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, τῶν
 Νορμανδῶν καὶ τῶν Σικελῶν. — Ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων
 τοῦ Βυζαντίου ἡ Πελοπόννησος ἡ τότε κατὰ πρῶτον ὀνο-
 μάσθη Μωρέας διὰ τὴν ὁμοότητα τοῦ σχήματος αὐτῆς,
 ὡς φαίνεται, μετὰ τοῦ φύλλου οὐ μόνον τοῦ πλατάνου ἀλλὰ
 καὶ τῆς μωρέας (συκαμινέας), ἡ κατ' ἄλλους διὰ τὸ ἐν
 αὐτῇ πλῆθος τῶν μωρεῶν, ἐχορηγεῖτο εἰς διοικητὰς δε-

(1) Ἴδε ἐν ἐκάστῳ τῶν τόπων ἰδίως. (2) Ἴδε Κουρτίου Πελοπον. Τ. 1,
 σ. 78.

σπότας λεγομένους ἐκ τῶν συγγενῶν συνήθως ἢ τῶν οἰκειοτάτων τοῦ κατὰ καιρὸν Αὐτοκράτορος, διὸ καὶ δεσποτεία ἢ κατὰ τὴν κοινὴν ἔκφρασιν δεσποτάτον ἐλέγετο. — Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν σταυροφοριῶν καὶ τῆς ἐν ἔτει 1204 κατακτησεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Γάλλων δύο οἰκογένειαι Γαλλικαὶ Χαμπλῖται καὶ Βιλλεχαρδουῖνοι κατεστήσαντο ἡγεμονίαν κατὰ τὸ βόρειον τῆς Πελοποννήσου ἧτις μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἔρμαιον τῆς Ἑνετικῆς πολιτείας, καὶ τότε οὐ μόνον ἡ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου κατὰ ἐπαρχίας καὶ θέματα διαίρεσις αὐτῆς ὀλοτελῶς μετεβλήθη, ἀλλὰ καὶ Δούκες καὶ Κόμητες καὶ Βαρόνοι Κορίνθου καὶ Πατρῶν καὶ Ἄργους καὶ Καριταίνης ἀνεφάνησαν, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ Ναβαρίνου, τῆς Ναυπλίας, τῆς Μοθώνης καὶ τῆς Κορώνης ἐκυμάτισεν ἡ σημαία τοῦ Ἁγίου Μάρκου οὗ τὸ σημεῖον καὶ μέχρι τῆς σήμερον πολυλαχοῦ σφάζεται, ὥς καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Μονεμβασίᾳ ἧτις ὑπετάγη αὐτοθελήτως εἰς τὸν Πάπαν Πίον τὸν Β'. ἐν ἔτει 1460, ἕως οὗ οἱ Ὄθωμανοὶ μετὰ διαφοροὺς εἰσβολὰς εἰς Πελοπόννησον, ἀποκρουσθέντες κατὰ τὰ ἔτη 1686 καὶ 1687 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῆς Ἑνετίας Φραγκίσκου Μοροζίνη τοῦ ἐπονομασθέντος Πελοποννησίου, τότε μὲν ὑπεχώρησαν ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν εἰς τοὺς Ἑνετοὺς, καὶ ἡ ὑποχώρησις αὕτη ἀνεγνωρίσθη ἐπισήμως διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Κάρλοβιτς κατὰ τὸ ἔτος 1699, ἀλλὰ τέλος μετὰ παρέλευσιν οὐ πολλοῦ χρόνου, κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1718 οἱ Ὄθωμανοὶ ἐγένοντο μόνον κύριοι αὐτῆς κατὰ συνέπειαν τῆς συνθήκης τοῦ Πασάρωβιτς συνομολογηθείσης διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῆς Ὁλλανδίας, καὶ τότε οἱ Ἑνετοὶ παρέδωκαν τῇ Ὄθωμνικῇ Πύλῃ πάντας τοὺς τόπους ὅσους ἐξουσίαζον ἔτι ἐν ταύτῃ τῇ Χερσονήσῳ. Κατ' ἐκείνην τὴν

ἐποχὴν τῆς νέας δουλείας καθ' ἣν ἐσφάγησαν πλείον τῶν τεσσαράκοντα χιλιάδων Πελοποννησίων ἐξηλείφθησαν τὰ ὀνόματα τῶν Δουκᾶτων, Μαρκεζᾶτων, Κομητᾶτων καὶ Βαρονιδῶν, καὶ ἀντ' αὐτῶν οἱ νέοι κύριοι τῆς Πελοποννήσου κατέστησαν αὐτὴν μίαν καὶ μόνην μεγάλην σατραπείαν (σαντζᾶκι) ὑποκειμένην ἐνὶ καὶ μόνῳ· σατράπῃ (Μώρα βαλίσι). Ἀπαριθμηθέντες δὲ οἱ κάτοικοι κατὰ τὸ 1719, εὐρέθησαν 60,000 ἀρρένων ἀπὸ δωδεκαετοῦς μέχ·οι ἐσχατογῆρου, δηλαδὴ περίπου 200,000 ψυχῶν, λείψανα πλείον ἢ δύο ἑκατομμυρίων κατ' οἰκῶν· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐκ τῆς ὀλόκληρου αἰῶνα διαρκεσάσης εἰρήνης καὶ τῆς ἐπανακάμψεως τῶν φυγάδων ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ μετὰ ἕνα αἰῶνα ἀπὸ τῆς κατακτῆσεως εὐρέθησαν πλείους ἢ κατὰ τὴν ἀρχήν· ἡ φρικώδης δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετακομισθεῖσα πανώλης 1756 ἐθέρισεν εἰς διάστημα πέντε ὧρων ἐτῶν τὸ ἥμισυ τῶν κατ' οἰκῶν· μόλις δὲ ἐκλείσθησαν οἱ τάφοι, καὶ ἕτερος λαῖλαψ ἐπίσης τρομερὸς ἐξεβράχῃ κατ' αὐτῶν, ὅποτεν ἡ Αὐτοκράτειρα τῆς Ῥωσσίας Αἰκατερίνα ἡ Β'. οὔσα εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς, ἐξέπεμψε πρὸς ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος στολίσκον συγκείμενον ἐξ ὀλίγων τινων πλοίων ἡμιφοδιάστων καὶ 1,200 ἀνθρώπους ἀποβάσεως ὑπὸ τὸν Ὁρλόβ· θς προσορμισθεὶς εἰς Χιμόδαν, λιμένα τῆς Μάνης, τὴν 18 Φεβρουαρίου 1770, ἤγειρεν εἰς ἐπανάστασιν ἄπασαν τὴν Πελοπόννησον· ἀλλ' ἀνακληθέντος αἰφνης τοῦ Ὁρλόβ, ἐξετέθησαν οἱ Πελοποννήσιοι εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν συμφορῶν, γινόμενοι θύματα τῶν Ἀλβανῶν οὐ εἰσρεύσαντες σωρηδὸν, οὐ μόνον κατέσφαξαν πλῆθος Χριστιανῶν, ἀλλ' εὐρόντες ἐν Ἀάλα καὶ ἐν Βαρδουνίῳ πολλοὺς συμπατριώτας αὐτῶν ἐξομώσαντας πρὸ 200 ἐτῶν, καὶ παρεμφέροντας αὐτοῖς κατὰ τὴν διάλεκτον καὶ τὰ ἥθη,

ἠνώθησαν μετ' αὐτῶν, καὶ μὴ προαιρούμενοι νὰ ἐξέλθωσι τοῦ
 λοιποῦ τῆς Πελοποννήσου, συνέπραξαν τὰς φρικωδεστάτας
 ληστρικὰς πράξεις, καὶ ἐν διαστήματι ἑνέα ἐτῶν κατὰ
 συνέχειαν κατέστησαν τὴν Χερσόνησον θέαμα ἐλεινὸν
 πυρκαϊῶν, φόνων καὶ τρομερᾶς καταθλίψεως, ἕως οὗ ὁ
 Γαζῆ Χασὰν πασᾶς φανεῖς αἴφνης ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἄργους
 κατὰ τὸν Ἰούλιον 1779, ἐξωλόθρευσεν ἐν διαστήματι
 ὀλίγων μηνῶν τοὺς ῥηθέντας κακούργους, ἐκτὸς τινῶν ἐξ
 αὐτῶν οἱ συνενωθέντες μετὰ τῶν Δαλιωτῶν καὶ Βαρδου-
 νιωτῶν, διεσπάρησαν κατὰ τὰ ὀρεινότερα μέρη. Ὁ εἰρημέ-
 νος σατράπης ἐφησύχασε μὲν τὴν Πελοπόννησον κατὰ τοῦ-
 των τὸν τρόπον, ἀλλὰ οὐδὲ τὰς περιστάσεις σταθμίσας,
 οὐδὲ κατὰ νοῦν θέμενος τὴν ἄκρην ἐλάττωσιν τῶν κατοί-
 κων οἱ ἀπαριθμηθέντες, εὐρέθησαν μόνον 100,000, κατέ-
 θλιψεν αὐτοὺς, ἐπιβαλὼν αὐτοῖς τὸν συνήθη παλαιὸν φόρον
 ὃς, ἐξαιρεθείσης μάλιστα τῆς Μάνης ἀπὸ τῆς κοινῆς φορο-
 λογίας, κατέστη τριπλάσιος καὶ ἐπομένως λίαν βαρὺς καὶ
 δυσβάστακτος. Ὑπὲρ τὰς 80,000 ἀριθμοῦνται οἱ κατὰ τὴν
 συμφορὰν ταύτην θανατωθέντες, αἰχμαλωτισθέντες καὶ φυ-
 γαδευθέντες ἄνθρωποι. Μόλις δὲ οἱ Πελοποννήσιοι ἀνακύ-
 ψαντες μικρὸν ἀπὸ τῆς ζάλης τῶν προλαβουσῶν περιστά-
 σεων, ἤρξαντο νὰ γεωργῶσι τοὺς ἀγροὺς καὶ νὰ ἀνακτίζωσι
 τὰ πυρποληθέντα χωρία, καὶ ἀνεφάνη πάλιν πανώλης θά-
 νατηφόρος διαρκέσασα τέσσαρα ὄλα ἔτη ἀπὸ τοῦ 1781,
 μέχρι τοῦ 1785, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὅσοι ἐπέ-
 ζησαν καταλιμπάνοντες καὶ ἀγροὺς καὶ τὰ πάντα, κατέ-
 φυγον εἰς τὴν ἑλλάσσονα Ἀσίαν· ἐξηκολούθησε δὲ τοῦτο
 μέχρι τοῦ 1789, ὅτε διαδοθείσης τῆς φήμης τῶν συμβάν-
 των τῆς Γαλλίας καὶ τῆς σιτοδείας εἰς ἣν περιέπεσεν,
 ἐπανῆλθον οἱ φυγάδες, καὶ ἀναλαβόντες προθύμως τὴν

γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, τοσοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μετέβαλον ἐπὶ τὸ κρεῖττον τὴν μορφήν τῆς Πελοποννήσου, ὥστε κατὰ τὸ ἔτος 1798 ὁ πληθυσμὸς ἔφθασεν εἰς 240,000 Χριστιανῶν καὶ 40,000 Τούρκων· ἐπίσης δὲ ὠφελήθη τὸ ἐμπόριον τῆς Πελοποννήσου ἐκ τοῦ πολέμου τῆς Ἰσπανίας, ὡς καὶ ἐκ τοῦ παρὰ τῆς Μεγάλης Βρετανίας διακηρυχθέντος χερσαίου ἀποκλεισμοῦ. Ἀλλ' αὕτη ἡ ἐκ περιστάσεως προσωρινὴ εὐτυχία ὡς ἀστραπὴ παρήλθε, καὶ ἀπ' ἐκεῖνης τῆς ἐποχῆς καὶ τὸ ἐμπόριον παρελύθη καὶ ἡ γεωργία παρημελήθη καὶ ἡ Πελοπόννησος περιέπεσεν εἰς νάρκωσιν ἐκ τῆς ἀπληστίας καὶ τυραννίας τῶν μπέγνηδων καὶ ἀγάδων καὶ τῶν μεγάλων κτητόρων τοῦ τόπου, καὶ γενικῶς ἐπὶ τῆς κακίστης καὶ ἐκ πρώτης ἀρχῆς παντάπασιν ἀπρονοήτου καὶ τυραννικῆς Ὀθωμανικῆς διοικήσεως, ἡ Πελοπόννησος εὐ μόνον ἐρημώθη καὶ κατεθλίβη παντοιοτρόπως, ἀλλ' ἀπώλισε καὶ μέγα μέρος τῆς προτέρας αὐτῆς εὐκρασίας· ποταμοὶ υπερβάντες τὰς ἐξ ἀμελείας ἐμφραγείσας κοίτας αὐτῶν, μετέβαλον πολλὰς εὐφόρους πεδιάδας εἰς μέγιστα ἔλη· ἄλλων αἱ ποτὲ ἀένναοι πηγαὶ ὡς καὶ αἱ τοῦ Ἀλφειοῦ ἐκ τοιαύτης ἐμφράξεως σχεδὸν ἐξηράνθησαν· τὰ δάση, ἐκεῖνα τὰ ποτὲ ἱερὰ δάση κατὰ πολλοὺς τόπους ἢ οὐδόλως ὑπῆρχον πλέον ἢ καθ' ἐκάστην ἀνηλεῶς καταβαλλόμενα, βαθμιδὸν ἐξηλείφοντο, καὶ πολλοὶ καρποφόροι κοιλάδες κατέστησαν ἄκαρποι, καὶ τὰ ὅρη πρὸ πάντων τῆς Ἀργολίδος ἐγκυμνωθέντα ἐξέπεμπον ἐκ τῶν αὐχμηρῶν αὐτῶν πλευρῶν καυστικὰς μόνον καὶ ἐπομένως βλαπτικὰς ἀναθυμιάσεις· προστίει δὲ καὶ αἱ κατὰ καιροὺς ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων, αἱ τυραννίαι, αἱ φυγαδεύσεις καὶ αἱ ἐπιδημίαι ἐξολοθρεύουσαι τοὺς κατοίκους καὶ ἐρημοῦσαι τὸν τόπον, ὑπερηύξησαν ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας τὰ αἷτια τῆς κατεφθύνου καταστροφῆς

ταύτης τῆς ὥραιας καὶ περικλειοῦς Χερσονήσου. — Διέμεινε δὲ ἡ Πελοπόννησος ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν μέχρι τοῦ ἔτους 1821 ὅτε ἀφ' οὗ διὰ τῆς ἐν Μολδαβίᾳ εἰσβολῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπελευθερώσεως, εἰς τὴν Χερσόνησον ταύτην ἀντήχησε κατὰ πρῶτον, καὶ κυρίως εἰς τὰ Καλάβρυτα, ἐνθα ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς λειτουργήσας ἐν τῇ μονῇ τῆς Δαύρας, καὶ ἐξεληθὼν καὶ δημηγορήσας πρὸς τὸν λαὸν, ὑψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως. — Ἡ Πελοπόννησος ἦν πρότερον διηρημένη εἰς 23 μικρὰς ἐπαρχίας. = Κόρινθον, Νάυπλιον, Ἄργος, Ἄγ. Πέτρον ἢ Τσακωνιάν, Μονεμβασίαν, Μισρᾶν, Μάνην, Καλαμάταν, Ἐμμάκια, Ἀνδροῦσαν, Κορώνην, Μοθώνην, Ναβαρίνον, Ἀρκαδιάν, Φανάρι, Γαστούνην, Δάλαν, Πάτραν, Βοστίτσαν, Καλάβρυτα, Καρίταιναν, Τριπολιτσάν καὶ Λοντάρι.

* Πελοπόννησος, κοιν. Μωρέας· ἡ κρᾶσις τοῦ κλίματος τῆς Πελοποννήσου ποικίλλεται διαφόρως κατὰ τὸν διάφορον σχηματισμὸν τῶν θέσεων αὐτῆς· οἱ παρὰ τὴν δυτικὴν θάλασσαν τόποι εἰσὶν εὐκρατότεροι· οἱ δὲ κατὰ τὸ μέσον καὶ οἱ πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολὰς εἰσὶ δυσχειμερώτεροι κατὰ σύγκρισιν, ἀλλ' οἱ μεγάλοι ποταμοὶ οὐδέποτε σχεδὸν πηγνυνται· ἡ ἐπιφάνεια τῆς χερσονήσου ταύτης κατακαλυπτομένη σχεδὸν ὁλόκληρος ὑπὸ σειρῶν παμπόλλων ὀρέων, ὧν τὰ μὲν εἰσὶ γυμνά, τὰ δὲ ὑπερύψηλα καὶ χιονοσκεπῆ, τὰ δὲ δρυμώδη καὶ κατὰσχια, καὶ καταρδευομένη ὑπὸ παμπληθῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ποταμῶν καὶ ρυάκων, κοσμεῖται διὰ κοιλάδων χαριεστάτων, καὶ κατὰ τόπους πλουτεῖ τὸν ἄφθονον πλοῦτον τῆς γεωργίας, καὶ ἂν καὶ ὀρεινοτάτῃ ἡ Πελοπόννησος, εἶναι κτηνοτροφωτάτῃ καὶ πάνυ πλουσία καὶ εὐφορος, καὶ ἐκ τοῦ ἐπικαλύπτοντος ἀργιλώ-

δους στρώματος τῆς γῆς καθίσταται δεκτικὴ ἀπάσης καλλιέργειας· οἱ βόες εἰσὶ μικρόσωμοι καὶ ἔχουσι τὴν τρίχα μακρὰν καὶ λευκὴν· βουβάλεις εὐρίσκονται κατὰ πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον χρήσιμοι εἰς τὴν γεωργίαν· τὰ πρόβατα εἰσὶ μικρὰ καὶ μεγαλόκερα· τὸ ἔριον ὅπερ ἅπαν ἐξάγεται, θεωρεῖται ὡς τῆς δευτέρας ποιότητος τοῦ ἐρίου τῆς Εὐρώπης· τὸ δὲ τῆς Τριπόλειος ὑπερτερεῖ κατὰ τὴν ποιότητα· ἐκ τοῦ προβατείου καὶ αἰγείου γάλακτος κατασκευάζεται κυρίως ἄπας ὁ τυρὸς καὶ μάλιστα ἡ μιζίθρα· οἱ ἵπποι στεροῦνται μὲν τῆς ἐξωτερικῆς κομψότητος, ἀλλ' εἰσὶ ζωνροὶ καὶ ἀκμαῖοι, καὶ κατὰ τὴν διάβασιν τῶν ὁρέων χρησιμώτατοι ὡς ἀσφαλεῖς, σταθεροὶ καὶ ταχύποδες καὶ μάλιστα οἱ ἡμίονοι· ὑπερτεροῦσι δὲ πάντας οἱ τῶν Πατρῶν, τοῦ Αἰγίου καὶ τοῦ Ἄργους· οἱ περὶ τὸν Ἀλφειὸν εἰσὶ θερμοὶ καὶ ὀξεῖς, οἱ τῆς Λακωνίας μικροὶ, ἀλλὰ χρήσιμοι διὰ τὰ ὄρη· κατὰ τοὺς μεσαίους τόπους εἰσὶν ὄνοι πολυαριθμότατοι μὲν, ἀλλὰ μικροὶ καὶ ἄθλιοι διὰ τὴν ἄκραν ἀφροντισίαν· ἀπανταχοῦ, ἐκτὸς τόπων τινῶν τῆς δυτικῆς παραλίας, ὁ σῖτος φύεται καλὸς καὶ σαρκώδης· ἀφθονώτερον δὲ προάγουσιν ἡ πεδὺς τοῦ Ἄργους, ἡ περὶ τὴν Τρίπολιν χώρα καὶ ὁ Ἀχλαδόκαμπος· ἡ κριθὴ καὶ ὁ ἀραβόσιτος· εἰσὶ καλλίστης ποιότητος· κατὰ πολὺ κατώτερα δ' εἰσὶν ὁ αἰγίλωψ (βρώμι) καὶ ἡ ὀλύρα (σίκαλη)· τὸ ἐπιτόπιον ἔλαιον εἶναι κατὰ τι ὑπόχλωρον, ἀλλὰ καλὸν καὶ γλυκύτατον· τὸ τῆς Μάνης εἶναι κάλλιστον· ἐν Κορώνῃ κατασκευάζεται μεγάλη ποσότης μαύρων ταριχευτῶν ἐλαίων καὶ ἐξάγεται· ἡ συκαμινέα φύεται παμπληθὴς κατὰ πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον καὶ τρέφει ἀναριθμήτους μεταξοκάμπας ἀναπτυσσομένας κατὰ τὸ ἔαρ· τὸ κάλλιστον εἶδος τῆς μετᾶξης γίνεται εἰς Ἡλίδαν· τὸ ἐριόξυλον (βαμβάκισον) εὐδο-

κιμῇ κυρίως κατὰ τοὺς νοτ-δυτικoὺς τόπους καὶ κατὰ τὰ πέριξ τοῦ Λονταρίου, τοῦ Σινάνου, τῆς Καρταίνης καὶ τῆς Μάνης· ἅπαν τὸ ἀναγκαῖον ἅλας προμηθεύεται ἐκ τῶν ἁλοπηγίων τοῦ Πύργου, τῶν Λαγυνῶν, τῶν βορείων τόπων, τοῦ Κρανδίου καὶ ἄλλων παραθαλασσίων τῆς Λακωνίας· γενικῶς πάντες οἱ καρποὶ καὶ πάντα τὰ γνωστὰ ἄνθη καὶ φυτὰ τῆς Εὐρώπης παντὸς εἶδους φέρονται ἀφθονα, κάλλι-στα καὶ γλυκύτατα εἰς Πελοπόννησον· ἡ ἔτι μᾶλλον δὲ τε-λειοποιήσεις τῶν καρπῶν συνίσταται εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ κυρίως εἰς τὴν ἐγκαιρον ἐγκέντησιν. Τὸ δὲ κύριον καὶ οὐσιωδέστατον τῶν προϊόντων τῆς Πελοποννήσου εἶναι ἡ μαύρη ψιλὴ σταφίς ἡ λεγομένη τῆς Κορίνθου καὶ κοινῶς γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα κουραντὶ, ἥτις γεννᾶται ἀφθόνως πολλαχοῦ ἀλλὰ κυρίως κατὰ τὴν Ἀχαΐαν καὶ μάλιστα κατὰ τὸ Δίγιον, καὶ ἐξαγομένη κατὰ μεγάλας ποσότητας εἰς πολλοὺς τόπους, ὡς εἰς Ἀγγλίαν, Ῥωσσίαν, Τουρκίαν καὶ ἀλλαχοῦ, περιέχει πλούτον οὐσιώδη εἰς τοὺς κτηματίας τοὺς μετερχομένους τὸ ἐμπόριον τοῦτο. Δίμναι τινὲς ὡς ὁ Ζαρακᾶς καὶ ἄλλαι γέμουσι κυπρίνων (σαζανίων) καὶ δια-φόρων ἄλλων ἰχθύων· οἱ ποταμοὶ Εὐρώτας, Ἀλφειὸς καὶ ἄλλοι γεννῶσι χρυστόψαρα, ἐγγέλεις, τρίγλας καὶ ἄλλα διάφορα· τινὲς δὲ τῶν ποταμῶν ἔχουσι πλῆθος ἄπειρον καραβίδων, εἰς τινὰς δὲ λίμνας τοῦ Ταυγέτου εὐρίσκονται κάλλιστα χρυστόψαρα· κατὰ τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἠλείας καὶ ἐν τῇ Κορινθιακῇ κόλπῳ ἀγρεύονται σκόμβροι καὶ σαρδίνας καὶ ταριχευόμενα ἐξάγονται· τὰ δάση περιέχουσι πλατάνους, καστανίας, καὶ διάφορα εἶδη δρυῶν κατὰ τό-πους· πανταχοῦ δὲ ἡ πολύτιμος ἐκείνη μελία ἡ προάγουσα τὸ μάννα καὶ ἐξ ἧς κατεσκευάζον οἱ ἀρχαῖοι τὰ ἐγγη καὶ τὰ δόρατα· κατὰ δὲ τὰ ψυχρὰ καὶ ἄκαρπα μέρη ὑπάρ-

χουσι δάση ὅλα συγκαίμενα ἐκ τερεθίνθου ἐξ ἧς σταλάζει ἡ γνωστὴ ῥητίνη (ἡ τρεμαντίνη), καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων δρυμωδῶν δένδρων χρησίμων εἰς τὴν οἰκοδομητικὴν καὶ τὴν ναυπηγίαν. — Ἡ Πελοπόννησος εἶναι σήμερον διοικητικῶς διηρημένη εἰς πέντε νομαρχίας. = Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος, Ἀρκαδίας, Μισηνίας, Λακωνίας καὶ ἑκάστος νομὸς ὑποδιαιρεῖται εἰς ἐπαρχίας, καὶ ἑκάστη ἐπαρχία εἰς δήμους (1).

(1) Ἡ. ἑαστον τῶν νομῶν.

ΑΧΑΪΑ· ἡ ἐπαρχία αὕτη ἐκτεινομένη κατὰ τὴν ἀρκτέαν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου, ὠρίζετο κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Σικυωνίας, κατ' ἄρκτον ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Ἰωνίου πελάγους καὶ κατὰ μεσημβρίαν ὑπὸ τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Ἠλείας. Ὁ τόπος ὅλος διακόπτεται ὑπὸ διαφόρων σειρῶν ὁρέων ἐκτεινομένων ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν, μεταξὺ δὲ αὐτῶν εὐρίσκονται πεδιάδες τερπναὶ καὶ εὐφορώταται καταρδεύμεναι ὑπὸ ποταμῶν καὶ ρυάκων. Ἡ Ἀχαΐα πᾶσα ἦν διηρημένη εἰς δώδεκα τμήματα περιέχοντα ἀνὰ μίαν πρωτεύουσαν πόλιν καὶ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ κωμοπόλεις ἕκαστον. — Ὁ τόπος οὗτος ὠνομάζετο κατ' ἀρχὰς Αἰγιαλὸς καὶ οἱ κάτοικοι Αἰγιαλεῖς ἀπὸ Αἰγιαλέως τοῦ βασιλεύσαντος ἐν τῇ Σικυωνίᾳ, ἢ κατ' ἄλλους ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ τόπου· μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου μετωνομάσθη Ἰωνία καὶ μετέπειτα Ἀχαΐα δι' αἰτίαν τοιαύτην : Ἕλληνας ὁ Δευκαλίωνος καὶ βασιλεὺς τῆς Φθιώτιδος, τὸν μὲν πρωτότοκον τῶν τριῶν αὐτοῦ υἱῶν Αἰόλον κατέστησε διάδοχον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τοὺς δὲ ἄλλους δύο, Δῶρον καὶ Εὐθύον, διέπεμψεν ἀλλαχοῦ, ἵνα ζητήσωσιν ἱδρυσιν· καὶ ὁ μὲν Δῶρος συνήκισε τὴν ἀποικίαν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθέντων Δωριέων πρὸς τὸν Παρνασσόν, ὁ δὲ Εὐθύος γήμας τὴν θυγατέρα τοῦ Ἐρεχθέως, ἦκισε τὴν Τετράπολιν τῆς Ἀττικῆς : Οἰνῶνα, Μαραθῶνα, Προβάλινθον καὶ Τρικόρυθον· ἔσχε δὲ ὁ Εὐθύος

δύο υιούς, Ἀχαιὸν καὶ Ἴωνα· καὶ ὁ μὲν Ἀχαιὸς διὰ φόνον ἀκούσιον ἔφυγεν εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ὀνόματος ἐκάλεσε τοὺς κατοίκους Ἀχαιοὺς· ὁ δὲ Ἴων παρέμεινεν ἐν τῇ Ἀττικῇ, καὶ τοσοῦτον ἡυδοκίμησε, νικήσας τοὺς μετ' Εὐμόλπου Θρᾶκας, ὥστε κατέστησαν αὐτὸν βασιλέα οἱ Ἀθηναῖοι. Οὗτος δὲ πρῶτον μὲν διεῖλε τὸν λαὸν εἰς τέσσαρας φυλάς, εἶτα εἰς τέσσαρας βίους, ἀποδείξας τοὺς μὲν γεωργοὺς, τοὺς δὲ δημιουργοὺς, τοὺς δὲ ἱεροποιοὺς, τετάρτους δὲ φύλακας· τοιαῦτα δὲ πολλὰ διατάξας, κατέλιπε τὴν χώραν ἐπώνυμον ἑαυτοῦ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομάσθησαν οἱ κάτοικοι Ἴωνες. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἐποχὴν τοσοῦτον συνέπασε νὰ πολυανδρῆσῃ ἡ Ἀττικὴ, ὥστε καὶ ἀποικίαν Ἰώνων ἔστειλαν εἰς Πελοπόννησον οἱ Ἀθηναῖοι (1406 Π. Χ.) εἰς τὴν χώραν τὴν καλουμένην Αἰγιαλὸν ἣ μειωνομάσθη ἔκτοτε Ἰωνία καὶ οἱ κάτοικοι μερισθέντες εἰς δώδεκα πόλεις, ἀντὶ Αἰγιαλέων ἐκλήθησαν Ἴωνες· μετὰ δὲ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν ἐξελαθέντες ὑπ' Ἀχαιῶν, ἐπανῆλθον πάλιν εἰς Ἀθήνας, ἐκείθεν δὲ μετὰ τῶν Κοδριδῶν ἔστειλαν ἀποικίαν Ἰωνικὴν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἔκτισαν δώδεκα πόλεις ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Καρίας καὶ τῆς Λυδίας, μερισθέντες εἰς τοσαῦτα μέρη ὅσα καὶ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ κατεῖχον· οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἦσαν μὲν Φθιώται τὸ γένος, ὤκησαν δὲ ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ. Ἐπικρατησάντων δὲ τῶν Ἡρακλειδῶν, ἀνέλαβεν αὐτοὺς Τισαμενὸς ὁ Ὀρέστου καὶ μετ' αὐτοῦ ἱστράτευσαν κατὰ τῶν Ἰώνων καὶ νικήσαντες καὶ ἐκβαλόντες τοὺς Ἴωνας, ἐκυρίευσαν τὸν τόπον καὶ διετήρησαν τὴν ἰνυάρχουσαν διαίρεσιν τῶν δώδεκα πόλεων· καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸν Στράβωνα (1)· κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν, ἀποθα-

(1) Στράβ. β. β. σ. 383.

συγκροτηθείσης μάχης, ἔπαισε μὲν ὁ Τισαμενός, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ νικήσαντες τοὺς Ἴωνας, ἐπολιόρκουν αὐτοὺς καταφυγόντας εἰς Ἑλίκην καὶ ὕστερον ἀφῆκαν αὐτοὺς νὰ ἀπέλθωσιν ὑπόσπονδοι, τὸν δὲ νεκρὸν τοῦ Τισαμενοῦ ἔθαψαν οἱ Ἀχαιοὶ εἰς Ἑλίκην, καὶ μετὰ καιρὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ χρησμὸν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπολλῶνος, μετεκόμισαν τὰ ὅσα αὐτοῦ εἰς Σπάρτην καὶ ἔθαψαν αὐτὰ εἰς τὰ Φειδήτεια, τοὺς δὲ Ἴωνας ἐδέχθησαν συνοίκοις οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Μέλανθος ὁ Ἀνδρουπόμπου (1). Μετὰ δὲ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἰώνων οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν διεμερίσθησαν ἐκυτοῖς τὸν τόπον καὶ ὥκησαν τὰς δώδεκα πόλεις τὰς οἰκουμένας πρότερον ὑπὸ τῶν Ἰώνων. Οἱ δὲ ἔχοντες τὸ μέγιστον κράτος μεταξὺ τῶν Ἀχαιῶν ἦσαν οἱ υἱοὶ τοῦ Τισαμενοῦ Δαΐμένης καὶ Σπάρτων καὶ Τέλλης καὶ Λεοντομένης· ὁ δὲ πρεσβύτατος τῶν υἱῶν τοῦ Τισαμενοῦ Κομήτης ἦν μεταβάς πρότερον διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Ἀσίαν. Συνεδυνάστευε δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ὁ πρὸς πατρός ἐξάδελφος τῶν υἱῶν τοῦ Τισαμενοῦ Δαμασίας ὁ Πενθίλου τοῦ Ὀρίστου. Ἰσχυον δὲ ἐπίσης καὶ ἐκ τῶν Ἀχαιῶν τῆς Λακεδαίμονος ὁ Πρευγένης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πατρέως οἷ, ἐπιτρέψαντων τῶν Ἀχαιῶν, ἔκτισαν πόλιν καὶ ὠνόμασαν αὐτὴν Πάτρας ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατρέως. — Οἱ Ἀχαιοὶ κατὰ μὲν τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ Ἀγαμέμνονος κατὰ τῆς Τρωάδος οἰκοῦντες εἰσέτι τὴν Λακεδαίμονα καὶ τὸ Ἄργος, ἦσαν ἡ μεγίστη μυῖρα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ· κατὰ δὲ τὴν ἐισβολὴν τοῦ Ξέρξου καὶ τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα οὔτε τῆς τοῦ Λεωνίδου εἰς Θερμοπύλας ἐξόδου μετέσχον, οὔτε μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους παρὰ τὴν

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 1.

Εὐβοίαν καὶ τὴν Σαλαμῖνα φαίνονται ναυμαχήσαντες, οὔτε κατάλογος συμμάχων Λακωνικὸς ἢ Ἀττικὸς μνημονεύει αὐτῶν, οὔτε δὲ εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν παρευρέθησαν, ὅπερ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἦσαν ἐγγεγραμμένοι ἐπὶ τοῦ εἰς Ὀλυμπίαν ἀναθήματος τῶν Ἑλλήνων· δὲν ἠθέλησαν δὲ, φαίνεται, νὰ μετᾶσχωσι τῶν ἔργων ἐκείνων, πρῶτον φυλάττοντες ἕκαστοι τὰς πατρίδας ἑαυτῶν, καὶ δεύτερον ἀπαξιῶντες νὰ ἔχωσιν ἡγουμένους Δωριεῖς Λακεδαιμονίους, ὄντες αὐτοὶ ἡγούμενοι πρότερον κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Τρωάδος· ἀπέδειξαν δὲ τοῦτο καὶ μετὰ καιρὸν, ὅποτε κατὰ τὸν μεταξὺ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον ἦσαν μὲν πρόθυμοι σύμμαχοι τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλ' οὐχ ἥττον διέκειντο φιλικῶς καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· μετέσχον δὲ τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ κατὰ Φιλίππου καὶ Μακεδόνων κοινοῦ πολέμου τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' εἰς Θεσσαλίαν κατὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον, δὲν ἠθέλησαν νὰ στρατεύσωσιν, ὡς μὴ ἀνακύψαντες εἰσέτι ἐκ τῆς κατὰ τὴν Εὐβοίαν συμφορᾶς· εἰς μόνος δὲ Ἀχαιοί, ὁ παλαιστῆς Χείλων παρευρέθη εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον τῆς Λαμίας (1). — Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἐπειδὴ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες δὲν ἦσαν συντεταγμένοι ἐν κοινῷ, ἀλλ' ἐκυβερνῶντο κατ' ἰδίαν ἕκαστοι, οἱ Ἀχαιοὶ ἴσχυον μᾶλλον τῶν ἄλλων, διότι αἱ ἄλλαι πόλεις ἐκτὸς τῆς Πελολήνης, οὐδέποτε ἐδοκίμασαν καταθλίψαι τυράννων, καὶ διότι αἱ ἐκ τῶν πολέμων καὶ τῆς λοιμώδους νόσου συμφοραὶ ἥττον ἐπεβάρυνον κατὰ τῶν Ἀχαιῶν ἢ κατὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, διότι εἶχον συνέδριον καλούμενον Ἀχαϊκὸν, ἐν ᾧ ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐβουλεύοντο καὶ εἰργάζοντο (2). — Οἱ Ἀχαιοὶ ἀπὸ τοῦ Τισαμενοῦ ἐβασιλεύθησαν κατὰ συνεχῆ διαδοχὴν

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 6. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 7.

μέχρι τοῦ Ὠγύγου· ἀλλ' ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐβασίλευον οὐχὶ νομίμως ἀλλὰ δεσποτικῶς, δυσαρεστῆντες οἱ Ἀχαιοὶ, μετέστησαν τὴν πολυτείαν εἰς δημοκρατίαν. Κατὰ δὲ τοὺς ἐξῆς καιροὺς μέχρι τῆς δυναστείας τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐχώρουν τὰ κατ' αὐτοὺς πράγματα ἄλλοτε ἄλλως κατὰ τὰς περιστάσεις, ἀλλ' ἔπασχον ἄει νὰ διατηρῶσι τὸ κοινὸν αὐτῶν πολίτευμα εἰς δημοκρατίαν συγκειμένην ἐκ τῶν δώδεκα πόλεων, αἱ διέμειναν καθ' ἅπαν τὸ μετέπειτα καὶ ἐπὶ Ῥωμαίων ἔτι, ἐκτὸς τῆς Ὠλένου καὶ τῆς Ἑλίκης τῆς καταποντισθείσης πρὸ τῶν Λευκτρικῶν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἦσαν δὲ αἱ δώδεκα, Πάτραι, Δόμη, Φαραί, Τριταία, Ῥύπαι, Λίγειρα, Πελλήνη, Αἴγιον, Βούρα, Κερύνεια, Ὠλενος καὶ Ἑλίκη. Κατὰ δὲ τοὺς μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον χρόνους εἰς τοιαύτην διαφωνίαν καὶ ἀθλιότητα ἐνέπεσαν, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν σκανδάλων τῶν βασιλείων τῆς Μακεδονίας, ὥστε πᾶσαι αἱ πόλεις διαχωρισθεῖσαι ἀπ' ἀλλήλων, ἐφέροντο ἢ μία ἀπ' ἐναντίας τῆς ἄλλης· καὶ ἐκ τούτου αἱ μὲν ἐδέξαντο φρουράς τοῦ Δημητρίου καὶ τοῦ Κασσάνδρου, καὶ μετὰ ταῦτα Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ, αἱ δὲ καὶ ἐτυραννήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐσχάτου τούτου, ὃς ἐπέβαλεν εἰς αὐτάς καὶ πολλοὺς μονάρχους. Κατὰ δὲ τὴν 124 Ὀλυμπιάδα, καθ' ἣν συνέβη νὰ τελευτήσωσι Πτολεμαῖος ὁ Λάγος, καὶ ὁ Λυσίμαχος, καὶ ὁ Σέλευκος καὶ Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνός, καὶ καθ' ὃν καιρὸν ὁ Πύρρος διέβη εἰς Ἰταλίαν 470 ἔτη ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης μετανοήσαντες, ἤρξαντο αὐθις νὰ ὁμοφρονῶσι· καὶ πρῶτον μὲν συνηνώθησαν οἱ Δυμαῖοι, οἱ Πατρεῖς, οἱ Τριταεῖς καὶ οἱ Φαραιεῖς· μετὰ πέντε δὲ ἔτη οἱ Αἰγίειοι ἐκβαλόντες τὴν φρουράν, μετέσχον τῆς συμπολιτείας, καὶ μετ' αὐτοὺς καὶ οἱ Βούριοι, ἀποκτείναντες τὸν τύραννον· ἅμα δὲ καὶ οἱ Κερυνεῖς

καὶ τὴν πόλιν τῶν Μεγαρέων ἑλὼν, συνήνωσε μετ' αὐτῆς· συνέβησαν δὲ ταῦτα καθ' ἓν ἔτος πρὶν τῆς ἥτις τῶν Καρχηδονίων, καθ' ἣν ἐκχωρήσαντες οὗτοι ὁλοτελῶς τῆς Σικελίας, ἐβιάσθησαν τότε κατὰ πρῶτον νὰ προσενέγκωσι φόρον εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Μεγάλα δὲ κατορθώσας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ὁ Ἄρατος, διετέλει τοῦ λοιποῦ προστατεύων τὸ Ἀχαϊκὸν ἔθνος, πρὸς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀφορῶν, τοῦ νὰ ἐξελάσῃ τοὺς Μακεδόνας τῆς Πελοποννήσου καὶ νὰ καταλύσῃ τὰς μοναρχίας, ἐξασφαλίζων εἰς ἑκάστους τὴν κοινὴν καὶ πάτριον ἐλευθερίαν (1)· καὶ κατὰ προτροπὴν αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ, βασιλεύοντος εἰσέτι τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Δημητρίου, ὁ Μεγαλοπολίτης Λυδιάδας ἀποθέμενος οἰκειυθελῶς τὴν τυραννίδα, μετέσχε τῆς ἐθνικῆς συμπολιτείας· ἀποθανόντος δὲ τοῦ Δημητρίου, ὁ τύραννος τῶν Ἀργείων Ἀριστόμαχος, καὶ ὁ τῶν Ἑρμιονέων Ξένων, καὶ ὁ τῶν Φλιασίων Κλεώνυμος, ἀποθέμενοι καὶ αὐτοὶ τὰς μοναρχίας, ἐκοινώνησαν τῆς τῶν Ἀχαιῶν δημοκρατίας (2). Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐξήρθη ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ἀκμῆς καὶ αὐξήσεως ἡ Ἀχαϊκὴ συμπολιτεία· μόνοι δὲ ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ ἐκίνησαν πόλεμον κατ' αὐτῶν ἐκ τοῦ φανεροῦ καὶ ὁ βασιλεύων τῆς Σπάρτης Ἅγις ὁ Εὐδαμίδου εἶλε τὴν Ἀχαϊκὴν πόλιν Πελλήνην, ἀλλ' ἐξεβλήθη μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τοῦ Ἀράτου καὶ τῶν Σικυωνίων. Ὁ δὲ τοῦ ἑτέρου οἴκου βασιεὺς Κλεομένης ὁ Λεωνίδου τοῦ Κλεωνύμου, πολεμήσας τὸν Ἄρατον καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς παρὰ τὴν δύμην, ἐνίκησε νίκην μεγάλην καὶ ὕστερον συνέθετο εἰρήνην μετὰ

(1) Πολύβ. β. 2, κ. 43 — Πλούταρχ. Ἄρατος. (2) Πολύβ. β. 2, κ. 41.

τῶν Ἀχαιῶν καὶ τοῦ συμμαχοῦντος αὐτοῖς Ἀντιγόνου, ὃς εἶχε τότε τὴν ἀρχὴν τῶν Μακεδόνων, ἐπιτροπεύων κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν Φίλιππον τὸν Δημητρίου ὄντα εἰσέτι ἀνήλικα· ἀλλὰ παραβὰς μετ' ὀλίγον ὁ Κλειομένης τὰς σπονδὰς καὶ ἐξανδραποδίσας τὴν Μεγάλην πόλιν τῆς Ἀρκαδίας, ἐπολεμήθη ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τοῦ Ἀντιγόνου ἐν Σαλασσίᾳ καὶ ἐνίκηθη (1)· συμπολεμήσαντες δὲ ὕστερον οἱ Ἀχαιοὶ μετὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν Φλαμινίου, συνεπολιορκήσαν τὴν Κόρινθον, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῶν Μακεδόνων, μετέσχον καὶ αὐθις τοῦ Ἀχαϊκοῦ συνεδρίου, ὥς καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀράτου· οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἀπὸ τοῦδε ἐλέγοντο σύμμαχοι τῶν Ῥωμαίων καὶ ἦσαν πρόθυμοι εἰς τὰ πάντα, καὶ συνεπολέμησαν μετ' αὐτῶν εἰς Μακεδονίαν κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ συνεσιγράτευσαν κατὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἔπειτα κατὰ τοῦ Ἀντιόχου καὶ τῶν Σύρων, καὶ πρὸς τούτους μὲν πάντας ἡγωνίσθησαν κατὰ φιλίαν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους· εἰς δὲ τοὺς κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων πολέμους ἐκινήθησαν ἐκ τῶν μεταξὺ αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ ἐκείνων παλαιῶθεν διαφορῶν· καὶ ἅμα κατελύθη ἡ ἐν Σπάρτῃ τυραννὶς τῆς Νάβιδος, οἱ Ἀχαιοὶ ἐνθυμηθέντες τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀδικήματα τῶν Λακεδαιμονίων, ἐνήγαγον αὐτοὺς εἰς τὸν Ἀχαϊκὸν σύλλογον, καὶ ἐδίκασαν κατ' αὐτῶν δίκας καθ' ὅλην τὴν ἀκρίβειαν, καὶ κατηδάφισαν τὰ τείχη τῆς Σπάρτης οἰκοδομηθέντα μὲν αὐτοσχεδῶς καὶ πρότερον ἔτι καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ Δημητρίου καὶ ὕστερον τοῦ Πύρρου καὶ τῶν Ἡπειρωτῶν ἐπιστρατείας, ἐπὶ δὲ τῆς τυραννίδος τοῦ Νάβιδος ὀχυρωθέντα εἰς τὸ ἀσφαλέστατον· καταλύσαντες δὲ καὶ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου τοὺς ἀφορῶν-

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 7.

τας τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας, ἐπέταξαν τοὺς ἐφηβους τῶν Λακεδαιμονίων νὰ παιδεύωνται τοῦ λοιποῦ ὡς οἱ τῶν Ἀχαιῶν· δυσφοροῦντες δὲ μεγάλως οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὰ ἐπιτάγματα τῶν Ἀχαιῶν, κατέφυγον πρὸς τὸν Μέτελλον καὶ πρὸς τοὺς ἐλθόντας κατὰ πρεσβείαν μετ' αὐτοῦ ἐκ τῆς Ῥώμης (1)· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι οὐδόλως ἐνθυμηθέντες τὰς τοσαύτας ἐκδουλεύσεις τῶν Ἀχαιῶν, ἐφάνησαν σκληροὶ καὶ ἄδικοι πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἡ βουλὴ τῆς Ῥώμης ἐνδοῦσα εἰς τὰς κατὰ μέρος ψευδεῖς κατηγορίας τοῦ Μετέλλου, εἰς τὰς εἰσηγήσεις δύο Λακεδαιμονίων, τοῦ Ἀρέως καὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἐχθρῶν τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τοι εὐεργετηθέντων μεγάλως παρ' αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἀχαιῶν δυσμένειαν τοῦ δικαστοῦ Ἀπίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, παρεγνώρισε τὰ δίκαια τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἐδικαίωσε τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τότε καὶ οἱ ἐκβληθέντες ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν Λακεδαιμόνιοι κατήχθησαν εἰς Σπάρτην, καὶ αἱ ζῆμιαί τε κατελύθησαν εἰς ὅσας κατεδικάσθησαν οἱ φυγόδικοι, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπελύθησαν τῆς εἰς τὸ Ἀχαιϊκὸν ὑποτελείας, καὶ ὁ κύκλος τοῦ ἄστεως τῶν Σπαρτιατῶν ἔτε χρίσθη ὡς καὶ τὸ πρότερον, καὶ γράμματα κατεπέμφθησαν εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς Αἰτωλίαν, ἐπιτάττοντα νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὰ ἴδια πάντες, εἴτε Μισσηνοὶ εἴτε Ἀχαιοὶ, οἱ ἐξορισθέντες ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ὡς συναίτιοι τοῦ θανάτου τοῦ Φιλοποίμενος (2). Μετὰ τινα δὲ χρόνον, κατὰ προδοσίαν τοῦ συμπατριώτου αὐτῶν ἀχρείου κόλακος τῶν Ῥωμαίων Καλλικράτους, χίλιοι τῶν πρωτίστων Ἀχαιῶν ἀναχθέντες εἰς Ῥώμην ἐπὶ τῇ ψευδεῖ προφάσει ὅτι παρίσχον χρήματα τῷ Περσέᾳ κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ἐπέμφθησαν εἰς Τυρσηνίαν καὶ εἰς τὰς ἐκεῖσε πόλεις καὶ μόλις

(1) Πaus. 'Αχ. κ. 8. (2) Πaus. 'Αχ. κ. 9.

μετὰ δέκα ἐπτὰ ἔτη ἀφέθησαν τριακόςιοι ἢ καὶ ἐλάσσονες ὄσοι ἔμεινον ἔτι ζῶντες ἐκ τῶν χιλίων (1). Μετ' ὀλίγον οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέσπασαν ἀπὸ τῆς εἰς Ἀχαιοὺς συντελείας τοὺς Πλευρωνίους τῆς Αἰτωλίας καὶ ὅσας ἄλλας πόλεις ἐδυνήθησαν (2). Ἐν τοσούτῳ δὲ ἐκ τῆς δουλείας πολιτικῆς τῶν Ῥωμαίων οἱ Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέστησαν αὐθις εἰς πολεμον πρὸς ἀλλήλους, καὶ νικηθέντες εἰς μάχην οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπώλεσαν χιλίους τοὺς ἀκμαϊότερους αὐτῶν στρατιώτας (3). Τέλος δὲ παθόντες πολλὰ οἱ Ἀχαιοὶ ἐκ τῆς τραχείας ἐπεμβάσεως τῶν Ῥωμαίων, ἐκινήθησαν εἰς πόλεμον κατ' αὐτῶν, στρατηγούτος τοῦ Διαίου, καὶ συγκροτηθεῖσιν μάχης κατὰ τὸν Ἰσθμὸν, ἐνίκηθον κατὰ κράτος, καὶ τότε ὑπεδουλώθησαν ὀλοτελῶς εἰς τὴν Ῥώμην, ὡς συγχρόνως καὶ ἡ Κόρινθος καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων Μομμίου κατὰ τὴν 160 Ὀλυμπιάδα (4). — Οἱ Ἀχαιοὶ ἤκμασαν καὶ διέπρεψαν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας εἰμὴ ἐκ τοῦ φιλικοῦ καὶ συμμαχικοῦ μεταξὺ αὐτῶν συνδέσμου, ἐκ πρώτης ἀρχῆς τῆς δημοκρατίας ἥτις ἦν ἀληθινὴ καὶ εἰλικρινὴς καὶ ἐκδοσθημένη ἐπὶ δύο βάσεων ἐδραίων τῆς ἰσότητος καὶ τῆς φιланθρωπίας· εἶχον δὲ οὐ μόνον μίαν καὶ τὴν αὐτὴν συμμαχικὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτὰ σταθμὰ καὶ μέτρα καὶ νομίσματα καὶ προσέτι τοὺς αὐτοὺς ἄρχοντας καὶ βουλευτὰς καὶ δικαστὰς ἅπαντες (5). Τοσοῦτον δὲ διέπρεψε καὶ ἐφημίσθη ἡ πολιτεία αὐτῶν, καὶ τιοῦτοι ἦσαν οἱ νόμοι καὶ οἱ θεσμοὶ, καὶ τοσαύτη ἡ ὑπόληψις αὐτῶν, ὥστε οἱ ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὴν λεγομένην Μεγάλῃν Ἑλλάδα Ἕλληνες ἀφ' οὗ ἐνεπρήσθησαν

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 10. (2) Αὐτ. κ. 11. (3) Αὐτ. κ. 13. (4) Αὐτ. κ. 16. (5) Πολυβ. β. 2. κ. 37. 38.

τὰ συνέδρια τῶν Πυθαγορείων, καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐκείνου τοῦ τόπου ἐνεπλήσθησαν φόβου καὶ παντοδαπῆς στάσεως καὶ ταραχῆς, εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς μόνους καὶ εἰς τὴν πίστιν αὐτῶν ἀέθετο τὴν θεραπείν τῶν δεινῶν αὐτῶν περιστάσεων, καὶ οὐ μόνον τότε, ἀλλὰ καὶ μετὰ τινὰ χρόνον ἐφιλοτιμήθησαν νὰ γίνωσιν ὅπως μιμηταὶ τῆς πολιτείας αὐτῶν καὶ προτρούναντες ἀλλήλους καὶ συμφρονήσαντες οἱ Κροτωνιάται, οἱ Συβαρῖται καὶ οἱ Καυλωνιάται, πρῶτον μὲν ἀπέδειξαν Διὸς Ὀμορίου κοινὸν ἱερὸν καὶ τόπον ἐνθα συνετέλουν τὰς συνόδους καὶ τὰ διαβούλια· δεῦτερον παραλαβόντες τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς νόμους τῶν Ἀχαιῶν, ἔθετο ὅρον καὶ νὰ διοικῶσι κατὰ ταῦτα τὴν πολιτείαν αὐτῶν· προσέτι δὲ μετὰ τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς ἐπέτρεψαν οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν δαλυσιν τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων, καὶ τοῦτο οὐχὶ διὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐλαχίστην εἶχον κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἀλλ' ἀπεβλεψάντες μᾶλλον εἰς τὴν παρὰ πάντων ὁμολογουμένην πίστιν καὶ καλοκἀγαθίαν αὐτῶν· καὶ τότε μὲν ὑπῆρχε γυμνὴ παρ' αὐτοῖς ἡ τοιαύτη προαίρεσις· ἀποτέλεσμα δὲ ἡ περὶ αὐτοὺς ἀξιόλογος πρὸς αὐξήσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν συμφερόντων οὐδόλως ἐγένετο, διότι δὲν εἶχον εἰσέτι προστάτην ἄξιον τῆς προαίρεσεως (1). Τότε δὲ ἐφάνη ἡ δύναμις αὐτῶν, ὅποταν εὖρον προστάτας ἀξιόχρους, καὶ ἐξετέλεσαν δι' αὐτῶν τὸ κάλλιστον ἔργον, τὴν ὁμόνοιαν τῶν Πελοποννησίων ἧς ἀρχηγὸς καὶ ἡγεμὼν πάσης τῆς ἐπιχειρήσεως θεωρεῖται δικαίως ὁ Σικυώνιος Ἄρτος, ἀγωνιστὴς δὲ καὶ τελεσιουργὸς τῆς πράξεως ὁ Μεγαλοπολίτης Φιλοποίμην (2), ὁ καὶ κατὰ τὴν ἐν Σελλασίᾳ πρὸς τὸν Κλεο-

(1) Πολύβ. β. 2. κ. 39. (2) Πολύβ. β. 2. κ. 40.

μένην καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους μάχην κατετάχθη ἐκουσίως μεταξὺ τῶν ἱππέων καὶ ἔπειτα καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ αἰρεθεὶς πολλάκις στρατηγὸς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, συνεπολέμησε μετ' αὐτῶν κατὰ διαφόρου μάχας καὶ ἡρίστευσε πάντοτε (1), καὶ μετέβαλε καὶ τὴν σκευὴν τῶν ὀπλων τοῦ πεζικοῦ, πείσας τοὺς Ἀχαιοὺς ἀντὶ τῶν μικρῶν δορατίων καὶ μεγάλων ἀσπίδων ὥς αἱ Κελτικαὶ ἢ αἱ Περσικαὶ ἄς ἐφόρουν πρότερον νὰ ἐνδυθῶσι θώρακας καὶ νὰ ἐπιθέσῃσι καὶ κνημίδας καὶ νὰ φέρωσιν ἀσπίδας Ἀργολικὰς καὶ μεγάλα δόρατα (2). Ἐκτὸς δὲ τῶν δύο εἰρημένων μεγάλων προστατῶν οὐκ ὀλίγον συνετέλεσε καὶ ὁ Λυκῶρτας εἰς τὴν μέχρι τινὸς βαθμοῦ μονιμότητα καὶ παγίωσιν τῆς ἐπιχειρήσεως (3). Τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον διετηρήθη ὅπως οὖν ἀξίως μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Φιλοποίμενος 183 Π. Χ. ἀλλὰ διελύθη βαθμηδὸν μετὰ ταῦτα, διότι οἱ Ῥωμαῖοι κύριοι ἤδη ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος δὲν προσεφέροντο ἐξ ἴσου πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας οὔτε πρὸς πάσας τὰς πολιτείας, ἀλλὰ τὰς μὲν κατέλυον, τὰς δὲ ἐπεκύρουν. — Ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ πλησίον τοῦ μεγάλου ναοῦ ἦσαν ἀναθήματα ἐν κοινῷ τοῦ ἔθνους τῶν Ἀχαιῶν, ὁκτὼ ἀνδριάντες τῶν ὄσων ἐδέχθησαν τὴν εἰς μονομαχίαν πρόκλησιν τοῦ Ἑκτορος· ἦσαν δὲ ὀπλισμένοι διὰ δοράτων καὶ ἀσπίδων, καὶ ἐξ αὐτῶν μόνον ἐπὶ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀγαμέμνονος ἦν γεγραμμένος τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά· ἐπὶ δὲ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἰδομενέως ἐφαίνετο γλυπτὸς ἀλεκτρυὼν καὶ ἐπὶ τοῦ βάρους ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή· =

Τῷ Διὶ τ' Ἀχαιοὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτ' ἀνέθηκαν
Ἑγγονοὶ ἀντιθέου Τανταλίδου Πέλοπος·

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 49, 50, 51. — Πλούταρχ. Φιλοποίμην.

(2) Πaus. Ἀρκ. κ. 50. (3) Πλούτ. β. 2. κ. 40.

ἐπὶ τῆς αὐτῆς δὲ ἀσπίδος ἐφαίνετο τὸ ὄνομα τοῦ ἀγαλ-
ματοποιοῦ μετὰ τοῦ ἐξῆς διστίχου· =

Πολλὰ μὲν ἄλλα σοφοῦ ποιήματα καὶ τόδ' ὄνατ' ἄ

ἔργον, ἐν Αἰγίῳ τὸν τέκε παῖδα Νίκων.

Ἦν δὲ τὸ πάλαι καὶ ἔννατος ἀνδρίας τοῦ Ὀδυσσέως μετα-
κομισθεὶς, ὡς ἔλεγον, εἰς Ῥώμην ὑπὸ τοῦ Νέρωνος· ἀντικρυ
δὲ τῶν ῥηθέντων ἀνδριάντων ἐφαίνετο ὁ Νέστωρ ἐπὶ ἐτέρου
βήθρου ἐμβαλὼν εἰς τὴν περικεφαλαίαν αὐτοῦ τὸν κλῆρον
ἐκάστου (1). Ἦν δὲ καὶ ἕτερον ἀφιέρωμα τῶν Ἀχαιῶν, ὁ
Ἡλείως Παντάρχης δις συνέθετο εἰρήνην μεταξὺ Ἀχαιῶν καὶ
Ἡλείων δι' ἧς ἀφέθησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν οἱ αἰχ-
μάλωτοι (2).

* Αἱ δύο ἐπαρχίαι τῶν Παλαιῶν Πατρῶν καὶ τῆς βο-
στίτισης (Αἰγίου) ἀποτελοῦσι τὴν πάλαι Ἀχαΐαν.

ΟΡΗ.

ΠΑΝΑΧΑΪΚΟΝ· ὑψοῦται κατὰ τὸ μέσον τῶν τόπων
τῶν Πατριάων, τῶν Αἰγίων καὶ τῶν Τριταίων περικυκλού-
μενον ὑπ' αὐτῶν· ὀλίγα τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος ὑπερβαίνουσι
τὴν κορυφὴν αὐτοῦ κατὰ τὸ ὕψος· καίμενον δὲ πρὸς ἀνατο-
λὰς τῆς πόλεως Πατρῶν, καὶ ὑπεράνω παντὸς τοῦ δυτικοῦ
τῆς Ἀχαΐας μέρους, εἶναι τὸ μόνον ὁλοκλήρως εἰς τὴν Ἀχαΐαν
ἀνῆκον ἀξιόλογον ὄρος, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία Παναχαϊκόν· αἱ
κατ' ἀνατολὰς τοῦ Αἰγίου παραθαλάσσιαι πόλεις τῆς Ἀχαΐας
ἐπέκτηντο μόνον τὰς βορείους κατωφερείας τῶν ὀρέων, αἱ
δὲ κορυφαὶ αὐτῶν ἦσαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. Ὀλίγον μνημο-
νεύεται τὸ ὄρος τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων· ὁ Πολύβιος ἀνα-
φέρει αὐτὸ, διηγούμενος ὅτι κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ δευτέρου

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 25. (2) Πaus. Ἡλ. μερ. 2. κ. 15.

ἔτους τοῦ κατὰ Αἰτωλῶν Συμμαχικοῦ λεγομένου πολέμου, 219, 220 Π. Χ. ὁ παρὰ τῶν Αἰτωλῶν πρὸς τοὺς Ἡλείους ἀπεσταλμένος στρατηγὸς Πυρρὸς αἰ, ἔχων 3,000 Αἰτωλῶν καὶ Ἡλείων, οὐ μόνον ἐπόρθει συνεχῶς τὴν χώραν τῶν Δυμαίων καὶ Φαραιέων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν Πατραιέων· τὸ δὲ τελευταῖον ἐπιστρατοπεδεύσας ἐπὶ τὸ Παναχαϊκὸν καλούμενον ὄρος, τὸ κείμενον ὑπὲρ τὴν πόλιν τῶν Πατραιέων, κατέφθειρε πᾶσαν τὴν πρὸς τὸ Ῥίον καὶ πρὸς τὸ Αἴγιον κειλιμένην χώραν (1).

* Βλδ· τὸ ὕψος αὐτοῦ εἶναι 1927 μέτρ. γαλλ.

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ.

ΔΡΕΠΑΝΟΝ. ἄνωθεν τῆς πόλεως Βολίνης, κατὰ τὸ βορ-
 ἀνατολικὸν τοῦ ἀκρωτηρίου Ῥίου οὗ ἀπέιχε 32 στάδια·
 τὸ μεταξύ τῶν δύο τούτων ἀκρωτηρίων ἀπετέλει τὸν λι-
 μένα Πανόρμον. Τὸ Δρέπανον εἶναι χθαμαλὸν, καὶ κλῖνον
 πρὸς τὸ ἐνὶ δὲ δρεπανοειδῶς ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὴν τοιαύτην
 ὀνομασίαν (2). Ελέγετο δὲ λόγος ὅτι ἡ ὀνομασία τοῦ Δρε-
 πάνου προήλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἡρόνος ἐνταῦθα ἔβριψε τὸ
 δρέπανον δι' οὗ ἡκρωτηρίασε τὸν πατέρα αὐτοῦ Οὐρανόν (3).
 Ὁ Παιονία, ὁ θότατα προσδιορίζει τὴν θέσιν τοῦ Δρεπάνου
 κατὰ τὸ στόμιον τοῦ τειάρτου ποταμοῦ ἀπὸ τῶν Πατρῶν
 πρὸς τὸ Αἴγιον, δηλ. τοῦ Βολιναίου (4).

* Δρέπανον.

Ῥί(Ο)Ν, ἀπέχον 15 στάδια ἀπὸ τοῦ λιμένος Πανόρμου δυτ.
 καὶ 50 ἀπὸ τῆς πόλεως Πατρῶν (5) βορ ἀνατολικῶς, ἀπέ-
 ναντι τοῦ Μολυκρικοῦ Ῥίου, τοῦ καὶ Ἀντιρρίου λεγομένου (6).

(1) Πολυβ. β. 5. κ. 30. (2) Στραβ. β. 8. α. 335. (3) Παυσ. Ἀχ.
 κ. 28, (4) Αὐτ. κ. 23. (5) Αὐτ. κ. 22. (6) Ἰδ. Ἀντιρρίων.

Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου ἦν ναὸς Ποσειδῶνος ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Στράβωνος (1). ὁ Θουκυδίδης ὀρίζει τὸ πλάτος τοῦ πορθμοῦ τοῦ διχωριζόντος τὰ δύο ῥία εἰς ἑπτὰ στάδια (2), ὁ Στράβων εἰς πέντε (3) καὶ ὁ Πλίνιος εἰς περίπου ἕν μίλ. Ῥωμ. = 8 στάδια (4). Ὁ Στράβων συγγέει τὸ ῥιον μετὰ τοῦ Δρεπάνου καὶ λέγει ὅτι τὰ δύο ἦσαν ἕν καὶ τὸ αὐτὸ ἀκρωτήριον (5). ἀλλ' οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι τὸ μὲν ῥιον εἶναι τὸ ἀκρωτήριον ὅπερ μετὰ τοῦ ἀντιπέραν Ἀντιρρίου ἀποτελεῖ τὸ στενώτατον τοῦ πορθμοῦ, τὸ δὲ Δρέπανον ἡ χθαμαλὴ ἀμμώδης ἐξοχὴ ἡ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ῥίου, οὗ ἀπέχει 32 στάδια καὶ διατηρεῖ εἰσέτι τὴν ἀρχαίαν ὀνομασίαν· ὁ Πausanias προσδιορίζει ὁρθῶς τὴν θέσιν ἀμφοτέρων τῶν ἀκρωτηρίων (6).

* ῥιον· ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου κεῖται φρούριον καλούμενον κοινῶς Καστέλι τοῦ Μωριά· τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ φρουρίου εἶναι σχήματος περιφεροῦς καὶ ἐπιβλέπει ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅπερ εἶναι περίβολος τετραγώνου πολὺ νεωτέρας κατασκευῆς· ἀπὸ τοῦ περιβολοῦ μέχρι τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης ὑπάρχει ἐπίπεδον ἰκανῆς ἐκτάσεως· ὥστε ἐὰν τὸ φρούριον ὑποδομήθῃ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, φαίνεται ὅτι ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς οἰκοδομῆς μέχρι τοῦδε συνέβη βαθμηδὸν πρόσχωσις γῆς καὶ συστολὴ τῆς θαλάσσης, ὅπερ ἀποτελέσθη πιθανῶς ἐκ τῶν πολυπληθῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους Βόδα καταρρέοντων ῥυάκων, ὡς καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Μόρνου κατ' ἀνατολὰς τῆς Ναυπάκτου· τὸ πλάτος τοῦ πορθμοῦ λογίζεται κατὰ τὰς εἰκασίας τῶν νεωτέρων 1 1/2 μίλ. Ἀγγλ. = 10 σταδίων, ὅπερ ἀντιβαίνει

(1) Θουκυδ. β. 2, κ. 84. — Στράβ. β. 8, κ. 335. (2) Θουκυδ. β. 2, κ. 86. (3) Στράβ. β. 8, σ. 335. (4) Πλίν. Φυσ. ἱστ. β. 4, κ. 2.

(5) Στράβ. β. 8, σ. 335. (6) Πaus. Ἀχ. κ. 23.

εις τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀνωτέρω παλαιῶν συγγραφέων (1)· περίξ τοῦ φρουρίου εἰσὶν ἔλη καὶ τινες μεταξὺ αὐτῶν ἐμφυτεύσεις Κορινθιακῆς σταφίδος· τὸ δὲ πρὸς τὴν στερεὰν μέτωπον φυλάττεται ὑπὸ τάφρου κοινωνούσης ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν. — Τὸ Ῥίον καὶ τὸ ἀπέναντι Ἀντίρριον λέγονται συνάμα διὰ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος τὰ Μικρὰ Δαρδανελία. Εἰς Ῥίον ὑπάρχει φυλακεῖον ὑγειονομικόν.

ἌΡΑΞΟΣ, ἀπέχει 60 στάδια τῆς κόλως Δύμης πρὸς δυσμὰς, 100 τῆς νήσου Δολίχης, μιᾶς τῶν Ἐχινάδων πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελώου καὶ 1,000 τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο εἶναι χθυσμαλόν, καὶ κατ' αὐτὸ παρατεθῆαι ἡ ἀκραία παραλία τῆς Πελοποννήσου (2)· ὁ Ἄραξος ἔν τῷ ὅριον μεταξὺ Ἀχαΐας καὶ Ἠλείας, πρὶν διαρρεθῆ ὁ ποταμὸς Ἀχρεῖος (3). — Παρὰ τὸν Ἄραξον, μεταξὺ αὐτοῦ κατὰ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν καὶ τῆς πόλεως Δύμης ἔν φρακίῳ τῶν Ἀχαιῶν ἀεζόμενον ΤΕΪΧΟΣ καὶ ὄψεαι, ὡς ἔλεγον, ὠκεοδόμασεν ὁ Ἡρακλῆς, πύλας τοὺς Ἠλείους, ὥστες ἔχη αὐτὸ ἀντικείμενον κατ' ἀπέναντον (4).

* Ἄραξος καὶ Καδὺ Ματὰ πύλας εἰσιτοῦ κατ' ἀνατολὰς ὑπάρχει ἵδρυς μακρὰ ἐκτετατὴ, ἐκτεταμένη ἀπ' ἀρκύου πρὸς ἀποσπασμένην καὶ ὀμαλὴν εἰς Καλαγγιὰ ἡ ἀκρόντιστος γῆρας δὲ αὐτῶν ὑπάρχει εἰς πύλιν, ὡς οὐδὲ κατὰ τὴν ἀρχαίαν χρόνον ὑπάρχει.

ΠΟΤΑΜΟΙ

ΚΡΙΕΪΣ ποταμὸς ἀπὸ ἀποσπασμένης τῆς ἑσπερίας καὶ ἀνατολικῆς τῆς γῆς ἀρρέων εἰς τὴν ἑσπερίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ ποταμὸς εἰς τὴν ἑσπερίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν ἑσπερίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν ἑσπερίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

που· ὠνομάσθη, ὡς ἔλεγον, ἀπὸ τινος τῶν Τιτάνων Κριοῦ καλουμένου (1).

* Ποτάμι τῆς Χασιᾶς (2).

ΚΡᾶθις, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄριος Κράθιδος τῆς Ἀρκαδίας καὶ ῥέων ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον, ἐξέδιδε παρὰ τὴν πόλιν Διγᾶς εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Ὁ Κρᾶθις ἐπληθύνετο ἐκ δύο ποταμῶν, ἐξ ἐξυτοῦ καὶ ἐκ τῆς Στυγὸς τῆς ἐκδιδούσης εἰς αὐτὸν, καὶ ἀπὸ τῆς συγχράσεως τῶν δύο ὠνομάσθη Κρᾶθις (3) καὶ ἦν ἀένναος. Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου ὠνομάσθη καὶ ποταμὸς Κρᾶθις εἰς Ἰταλίαν, κατὰ τὴν χώραν τῶν Βρεττίων, παρὰ τὴν πόλιν Κρότων. Οὐκ ἐπὶ ῥῶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κράθιδος, κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ ἦν τάφος καὶ ἐπ' αὐτοῦ εἰκὼν γεγραμμένη ἀνθρώπου ἱσταμένου πλησίον ἵππου· ἀπὸ δὲ τοῦ τάφου ἐν ἀποστάσει 30 σχεδὸν σταδίων πρὸς ἀνατολὰς ἦν ὁ καλούμενος Γαῖος ὃς ἦν ναὸς Γῆς ἐπιλεγομένης Εὐρυστέρνου καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ζῶσαν αὐτῆς ἀρχαιοτάτον. Τοῦ ναοῦ τούτου ἡ ἱέρεια ὤφειλεν οὐδὲ πρότερον νὰ εἶχε πειραθῇ πλέον ἢ ἐνὸς ἀνδρὸς καὶ τὸ ἀπὸ τούτου νὰ ἀγιστεύῃ· ἐδοκιμάζετο δὲ πίνουσα αἷμα ταύρου καὶ ἂν ἐξωρᾶτο μὴ ἀληθεύουσα, ἐτιμωρεῖτο ἀμέσως· ἂν συνέβαινε δὲ ἀμφισβήτησις μεταξὺ πολλῶν γυναικῶν περὶ τῆς ἱερῶσύνης, προετιμᾶτο ἡ λαχοῦσα κατὰ κλήρωσιν (4).

* Ἀκρατοπόταμος ἡ Ποτάμι τῆς Ἀκράτας· ὁ ποταμὸς οὗτος μεταξὺ πάντων τῶν τῆς Ἀχαΐας εἶναι ὁ μόνος ὡς καὶ τὸ πάλαι ἀένναος, καὶ οὐδὲ κατὰ τὸ θέρος ξηραίνεται καθ' ὅλοκληρίαν.

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 27 Τελ. (2) Ἀχ. Τ. 3. κ. 21. σ. 592, 593.

(3) Στράβ. β. 8. σ. 386. (4) Πaus. Ἀχ. κ.—Ἡροδот. β. 1. κ. 145· Στράβ. β. 8. σ. 386.

ΒΟΥΡΑΪΚΟΣ· ἔρρεε κατὰ τὴν ἐκ τῆς Βούρας εἰς τὴν θάλασσαν κατάβασιν καὶ παρ' αὐτῷ ἦν ἐντὸς σπηλαίου ἄγαλμα μικρὸν Ἡρακλέους ἐπιλεγομένου Βουραϊκοῦ παρ' οὗ ἐλάβανον καὶ μαντεύματα ἐπὶ πίνακος δι' ἀστραγάλων κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· ὁ ἐξαιτούμενος τὸ μάντευμα προσήχετο πρὸ τοῦ ἀγάλματος, καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν λαμβάνων τέσσαρας ἀστραγάλους ἐξ ὧων ἔκειντο ἄφθονοι παρὰ τῷ Ἡρακλεῖ, ἔρριπτεν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς τραπέζης· δι' ἕκαστον δὲ ἀστράγαλον ἦσαν σχήματα γεγραμμένα ἐπὶ πίνακος καὶ ἡ ἐξήγησις ἐκάστου σχήματος. Ἡ Ἑλίκη ἔκειτο κατ' ἀριστερὰν τοῦ Βουραϊκοῦ Ἡρακλέους ἐν ἀποστάσει 30 σταδίων· κατὰ δὲ δεξιὰν ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Κραῖθις (1).

* Ποτάμι τῶν Καλαβρύτων.

ἘΡΑΣΙΝΟΣ, πηγάζων ἐκ τῆς Ἀρκαδίας, ἔρρεεν εἰς τὸν κατὰ τὴν Βούραν κίγιάλὸν (2), πρὸς δυσμὰς τοῦ Βουραϊκοῦ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν.

ΚΕΡΥΝΙΓΗΣ· πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄρους Κερυνείας, ἔρρεε διὰ τῆς Ἀχαΐας παρὰ τὴν πόλιν Κερύνειαν (3).

* Μποχούσια (4).

ΣΕΛΙΝΟΥΣ ἢ ΣΕΛΙΝΟΣ· ἔρρεε μεταξὺ Αἰγίου καὶ Ἑλίκης (5), καὶ εὐχὶ διὰ μέσου τῆς πόλεως τῶν Αἰγίων, ὡς ἡμαρτεμένως λέγει ὁ Στράβων (6)· εὐδαίς ποταμὸς ἔρρεε ποτὲ δι' αὐτῆς τῆς πόλεως· ἴσως ὁ γεωγράφος ἐννοεῖ διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Αἰγίων.

* Ποτάμι τῆς Βοστίτιδος (7).

ΜΕΓΑΝΙΓΑΣ· ῥεων διὰ τῆς χώρας τοῦ Αἰγίου πλησίον τῆς πόλεως εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ποτ. Φοίνικος (8).

(1) Παυσ. Ἀρ. κ. 25. (2) Στράβ. β. β. σ. 371. (3) Παυσ. Ἀρ. κ. 25.

(4) Ἀντ. Τ. 3. κ. 31. α. 403. (5) Παυσ. Ἀρ. κ. 24. (6) Στράβ. β. β. σ. 37. (7) Ἀντ. Τ. 3. κ. 31. α. 407. (8) Παυσ. Ἀρ. κ. 23.

* Κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμιδίου τούτου ὑπάρχει λιμενίσκος κάτωθεν τῶν κρηνῶν καὶ τοῦ μεγάλου πλατάνου· εἰς τὸν λιμενίσκον τοῦτον μετακομιζομένη συνήθως διὰ λέμβων ἡ πανταχόθεν τῆς Ἀχαΐας Κορινθιακὴ σταφίς, ἐμβιβάζεται εἰς τὰ πλοῖα.

ΦΟΪΝΙΣ· ποταμίδιον ἔλαττον τοῦ Μεγανίτου, μικρὸν ἀπέχον αὐτοῦ πρὸς δυσμὰς, καὶ ῥέον ὡσαύτως διὰ τῆς χώρας τοῦ Αἰγίου εἰς τὴν θάλασσαν (1).

ΒΟΛΙΝΑΪΟΣ· ἑρῆε κατ' ἀνατολὸς τῆς πόλεως Ἀργυρᾶς, καὶ παρὰ τὰς ὀχθὰς αὐτοῦ ὑπῆρξε ποτὲ πόλις Βολίνα. Ἐμυθεύετο ὅτι ὁ Ἀπολλων ἠράσθη ποιεῖ παρθένου ὀνομαζομένης Βολίνης ἥτις φεύγουσα, ἐρρίφθη εἰς τὴν κατὰ τοῦτο θάλασσαν καὶ ἐγένετο ἀθάνατος κατὰ χάριν τοῦ Ἀπόλλωνος (2).

ΣΤΕΛΑΕΜΝΟΣ, κατὰ τὸ βόρειον τῶν Πατρῶν, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ποταμοῦ Χαράδρου· ἐνομιζέτο ὅτι ὅσοι ἰλοῦντο εἰς τὸν Σέλεμνον, εἴτε ἄνδρες, εἴτε γυναῖκες, ἐπελανθάνοντο τοῦ ἔρωτος καὶ ἐθεραπεύοντο ἀπὸ τοῦ πάθους τούτου (3).

ΧΑΡΑΔΡΟΣ, κατὰ τὸ βόρειον τῶν Πατρῶν μεταξὺ δύο ἄλλων ποταμῶν, τοῦ Σελέμνου καὶ τοῦ Μειλίχου. Ἐδόξαζον ὅτι ἂν τὰ βοσκήματα ἔπινον κατὰ τὸ ἕαρ ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ Χαράδρου, ἔτικτον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρρενα· διὸ καὶ οἱ ποιμένες ἀπεμάκρυνον τούτου τοῦ τόπου τὰ ποίμνια, ἵνα τίκτωσι θήλαα· μόνον δὲ οἱ βουκόλοι κατέλειπον τὰς βοῦς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, διότι οἱ ταῦροι ἦσαν ἐπιτηδεϊότεροι τῶν θηλείων βοῶν πρὸς τε τὰς θυσίας καὶ εἰς τὰ ἔργα (4).

ΜΕΙΛΙΧΟΣ, ἐξέιδεν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρὸς δυσμὰς τοῦ ποταμοῦ Χαράδρου καὶ οὐ πόρρω τῆς πόλεως

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 23. (2) Πaus. αὐτ. (3) Πaus. αὐτ. — Περὶ ὅσων ἠμνησθην περὶ τοῦ ποτ. Σελέμνου ἴδε Ἀργυρὰ πόλις. (4) Πaus. Ἀχ. κ. 22.

πρὸς τὸ βόρειον. Πλησίον τοῦ ποταμοῦ τούτου ἦν ναὸς τῆς Τρικλαρίας Ἀρτέμιδος κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ (1). Ὁ Μειλιχος ἐκαλεῖτο πρότερον Ἀμειλιχος δι' αἰτίαν τοιαύτην : Οἱ Ἴωνες οἱ οἰκοῦντες τὰς τρεῖς πόλεις, Ἀρόην (Πάτρας), Ἄλθειαν καὶ Μεσάτιν εἶχον ἐν κοινῷ τὸ τέμενος καὶ τὸν ναὸν τῆς Τρικλαρίας Ἀρτέμιδος καὶ ἤγον ἑορτὴν πρὸς τιμὴν αὐτῆς καὶ παννυχίδα καθ' ἕκαστον ἔτος· τὴν δὲ ἱερωσύνην εἶχε παρθένος μέχρι τοῦ καιροῦ τῆς ὑπανδρείας αὐτῆς· ἦν δέ ποτε ἱέρεια ἡ Κομαιθῶ, παρθένος ὡραιότατη, ἥς ἠράσθη ὁ Μελάνιππος, νέος ὑπερβαίνων τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν εὐπρέπειαν τῆς ὄψεως πάντας τοὺς συνηλικιώτας αὐτοῦ· ὥς δὲ ἀντηρᾶτο ἐπίσης ὑπὸ τῆς παρθένου, ἐζήτησεν αὐτὴν εἰς γάμον παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἀλλ' ἀπήντησεν ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν γονέων καὶ αὐτοῦ καὶ ἐκείνης· καὶ τότε οἱ νέοι οὗτοι ἐπλήρωσαν τὴν ὁρμὴν τοῦ ἔρωτος ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀρτέμιδος, ὃν ἔμελλον καὶ τοῦ λοιποῦ νὰ μεταχειρίζωνται ὡς θάλαμον· ἀλλ' ὀργισθεῖσα ἡ θεὰ, ἔφθειρε τὴν γῆν καὶ ἀπέστειλεν ἀκαρπίαν καὶ νόσους ἀσυνήθεις καὶ θανάτους πλείους τῶν πρότερον· καταφυγόντες δὲ οἱ κάτοικοι ἐπὶ τὸ ἐν Δελφοῖς χρηστήριον, ἔλαβον παρὰ τῆς Πυθίας χρησμὸν ὃς ἀνακαλύπτων τὸ ἀνόμημα τοῦ Μελάνιππου καὶ τῆς Κομαιθοῦς, ἐπέταττε νὰ θυσιάσωσιν ἀμφοτέρους εἰς τὴν Ἄρτεμιν, καὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος νὰ θύωσι παρθένον καὶ παῖδα τοὺς καλλίστους τὸ εἶδος, καὶ ἐκ ταύτης τῆς θυσίας ὀνομάσθη Ἀμειλιχος ὁ παρὰ τὸν ναὸν τῆς Τρικλαρίας Ἀρτέμιδος ῥέων ποταμὸς ὃς πρὸ τούτου οὐδὲν εἶχεν ὄνομα· ἐπαύθη δὲ μετὰ καιρὸν ἡ ἀνθρωποθυσία αὕτη τοιουτοτρόπως. Κατὰ προγενεσιτέραν ἐποχὴν εἶχον λάβῃ οἱ κάτοικοι χρησμὸν ἐκ Δελφῶν ὅτι βασιλεὺς ξένος

(1) Παν. Ἀγ. κ. 22.

ερχόμενος εἰς τὸν τόπον, καὶ φέρων μεθ' ἑαυτοῦ θεὸν ξενικόν, θὰ παύσῃ τὰ εἰς τὴν θυσίαν τῆς Τρικλαρίας τελούμενα· κυριευθείσης δὲ τῆς Τρωάδος, καὶ τῶν Ἑλλήνων μεριζομένων τὰ λάφυρα, Εὐρύπυλος ὁ Εὐαίμονος ἔλαβε λάρνακα λαχοῦσαν αὐτῷ καὶ περιέχουσαν ἄγαλμα τοῦ Διονύσου, ἔργον μὲν, ὡς ἔλεγον, τοῦ Ἡφαίστου, δοθὲν δὲ δῶρον παρὰ τοῦ Διὸς τῷ Δαρδάνῳ. Ἰπῆρχον δὲ καὶ ἄλλαι δύο γυνῶμαι περὶ τῆς λάρνακος ταύτης· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ὁ Αἰνείας φεύγων ἀπέλιπεν αὐτήν· οἱ δὲ ὅτι ἔρριψεν αὐτήν ἡ Κασσάνδρα, ἵνα γένηται συμφορὰ τῷ εὐρόντι· ἅμα δὲ ἀνοίξας ὁ Εὐρύπυλος τὴν λάρνακα, εἶδε τὸ ἄγαλμα, ἐγένετο ἔκφρων· καὶ ὀλιγάκις μὲν συνήρχετο, τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ καιροῦ ἐμαίνετο· οὕτω δὲ διακείμενος δὲν ἐπλευσε πλέον εἰς Θεσσαλίαν, ἀλλ' εἰς τὸν κόλπον τῆς Κίρρας, καὶ ἐκεῖθεν ἀναβὰς εἰς Δελφοὺς, ἠρώτα περὶ τῆς νόσου αὐτοῦ, καὶ ἔλαβε χρησμόν ὅτι ὅπου ἂν εὕρῃ ἀνθρώπους θύοντας ἀσυνήθῃ θυσίαν, ἐκεῖ νὰ ἰδρύσῃ τὴν λάρνακα καὶ νὰ κατοικήσῃ· ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνεμος ἔφερε τὰς ναῦς τοῦ Εὐρυπύλου εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀρόην θάλασσαν, ἐκβὰς εἰς τὴν γῆν, εὗρε παῖδα καὶ παρθένον ἀχθέντας ἤδη ἐπὶ τὸν βωμόν τῆς Τρικλαρίας, καὶ τότε καὶ ὁ Εὐρύπυλος καὶ οἱ ἐγγύριοι ἐνόησαν τὰ τοῦ χρησμοῦ, καὶ οὕτως ἐπαύθη καὶ ἡ νόσος τοῦ Εὐρυπύλου καὶ ἡ ἀνθρωπίνη θυσία· καὶ ὁ ποταμὸς ἀντὶ Ἀμειλίχου μετωνομάσθη Μείλιχος. Τὸ δὲ μνημα τοῦ Εὐρυπύλου ἦν μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Λαφρίας Ἀρτέμιδος (1), καὶ οἱ Πάτρεις ἀπέδιδον τιμὰς ἐνιαυσίους εἰς αὐτὸν, ὅτε ἐπανηγύριζον τὴν ἑορτὴν τοῦ εἰς τὴν λάρνακα Διονύσου, ὅς ἐπωνομάζετο Αἰσυμνήτης· ἐξελέγοντο δὲ ἐκ τοῦ δήμου ἐννέα ἄνδρες καὶ ἐννέα γυναῖκες ἐξειδιασμένως

(1) Παιρ. 'Αχ. κ. 19.

πρὸς θεραπείαν τοῦ Αἰσυμνήτου, καὶ ἔν τινι τῶν νυκτῶν τῆς ἑορτῆς ὁ ἱερεὺς ἐξέφερε τὴν λάρνακα καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων παίδων φορούντων στεφάνους σταχύων καθ' οἷον τρόπον ἐστεφανοῦντο ποτὲ καὶ οἱ θυόμενοι εἰς τὴν Ἄρτεμιν, κατέβαινον εἰς τὸν Μείλιχον, ἔβη ἀποθέτοντες οἱ παῖδες πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ σταχίνους στεφάνους, ἀφ' οὗ ἐλούοντο εἰς τὸν Μείλιχον, ἐπετίθεντο ἄλλους στεφάνους κισσίους καὶ ἐπορεύοντο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Αἰσυμνήτου (1).

* Σιχενά· ῥέει ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς διὰ μέσου δύο ὁμωνύμων αὐτοῦ χωρίων, Ἐπάνω Σιχενῶν καὶ Κάτω Σιχενῶν κατὰ τὸ βόρειον τῶν Πατρῶν.

ΓΛΑΪΚΟΣ, ἐκιδίδους εἰς τὴν θάλασσαν εὐ πόρῳ τῆς πόλεως Πατρῶν πρὸς δυσμὰς.

* Λεύκα· ἂν καὶ μικρὸν τὸ ποτάμιον τοῦτο, ἐνίοτε πληθύνεται καὶ καθίσταται δυσδιάβατον καὶ τρομερὸν ἢ ἐκ Πατρῶν ἀπόστασις τῆς Λεύκας λογιζέται 25 λεπτῶν.

ΠΕΪΡΟΣ, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Ἐρυμάνθου, καὶ ῥέων παρὰ τὰς Φαράς καὶ τὴν Ἰλλειον, ἐξεδίδεν εἰς τὸν Πατραῖον κόλπον· αἱ Πάτραι ἀπέχον περίπου 80 σταδίου ἀπὸ τῶν Ἀκτολῶν τοῦ Πείρου· Ὁ ποταμὸς οὗτος ὠνομάζετο Πεῖρος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀιθρώπων, ὑπὸ δὲ τῶν ἄλλων Πίερος· ὑπερχε παρ' αὐτὸν ἄλσος πλατύνων μεγίστω· καὶ παλαιοτάτων (2).

* Κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς ῥοῆς αὐτοῦ ὁ ποταμὸς οὗτος ὀνομάζεται Ἰλλων· ἢ Ποτάμι τοῦ Νεζερῆ· κατὰ δὲ τὸ κάτω Καμενίσσα ἀπὸ τινος χωρίου τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος κειμένου κατὰ τὰς ὁχθὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν· Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου ἦν γέφυρα λεγόμενη τὸ Γεφύρι τῆς Πολυχρονιδῆς.

(1) Παν. Ἀχ. κ. 26. (2) Ἀν. . 18. 22.

ΜΕΕΛΑΣ, ῥέων παρὰ τὴν πόλιν Ἰλλεον, ἐξέδιδεν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Ὁ Στράβων λέγει αὐτὸν μέγαν ποταμὸν (1), κατὰ σύγκρισιν βεβαίως ἄλλων ἐλαττωτέρων ἐκείνου τοῦ μέρους. ὁ δὲ Πausanías τίθησι τὴν πόλιν Ἰλλεον παρὰ τὸν ποταμὸν Πειῖρον (2), ὥς ἡ ὁ Πειῖρος ὠνομάζετο ἐνταῦθα **Μέλας**, ἡ ἡ γραφὴ τοῦ Στράβωνος εἶναι ἡμαρτημένη.

ἈΧΕΛΩΟΣ, ῥέων κατὰ τὴν Δύμην, καὶ διεχόμενος τὸν **Τευθέαν**, ἐξέδιδεν εἰς τὴν θάλασσαν (3).

ΤΕΥΘΕΑΣ, ἐξέδιδεν εἰς τὸν κατὰ τὴν Δύμην ῥέοντα **Ἀχιλῶνα**, καὶ ἐδέχετο τὸν **Καύκωνα**. ἔλαβεν δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ **Τευθείας** πολίχνης τινὸς τῶν εἰς τὴν Δύμην συσφισθεῖσων (4).

* Κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ τούτου κίτται τὸ χωρίον **Ἐπάνω-Ἀχαῖα** ὑπερθεωρεῖται ὡς κατέχον τὴν θέσιν τῆς πολίχνης **Τευθείας** καὶ ἀπέχει μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς **Κάτω-Ἀχαΐας** (5).

ΚΑΪΓΔΩΝ, ῥέων μεταξὺ τῆς Δύμης καὶ τῆς Τριταίας, ἐξέδιδεν εἰς τὸν **Τευθέαν**. ἀπ' αὐτοῦ ἔλαβεν ἴσως ἡ Δύμη τὸ ἐπίθετον **Καυκωνίς** (6).

ΛΑΡΙΣΣΟΣ, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους **Σκόλλιδος** τοῦ κατὰ τὸν Ὀμηρον Ἰλλενία πέτρα λεγομένου, καὶ καθιστῶν τὸ ὄριον μεταξὺ **Ἀχαΐας** καὶ **Ἠλείας** κατὰ τὸ **Βουπράσιον**, διεχώριζε τὴν χώραν τῆς **Ἀχαϊκῆς** πόλεως Δύμης ἀπὸ τῆς **Ἠλείας** (7), καὶ κατὰ νότον τοῦ ἀκρωτηρίου **Ἀράξου** ἐξέδιδεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐπὶ τοῦ **Λαρίσσου** ἦν ναὸς **Ἀθηνᾶς Λαρισσίας**. ἀπείχε δὲ ὁ **Λάρισος** κατὰ τὸν **Πausanίαν** τῆς μὲν Δύμης

(1) Στράβ. β. 7, σ. 386. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 18. (3) Στράβ. β. 8, σ. 342. (4) Στράβ. β. 8, σ. 342. (5) Δήκ. Τ. 2, κ. 15, σ. 157.

(6) Στράβ. β. 8, σ. 342. (7) Στράβ. β. 8, σ. 387.

περίπου 300 σταδίου (1), τῆς δὲ Ἡλίδος 157 (2)· ἀλλὰ ἡ ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ τούτου μεταξὺ δόμης καὶ Λαρίσσο ἀναφερομένη ἀπόστασις φαίνεται ὑπερβολικὴ καὶ ὅλως ἀδύνατος, διότι ὡδὲ ἡ τοῦ Ἀλφειοῦ ἀπὸ τῆς δόμης ἀπόστασις εἶναι τοσαύτη· κατὰ ἀλήθειαν δὲ ὁ Λάρισσος ἀπέχει τῆς δόμης μόνον 50 στάδια (3).

* Ὁ Λάρισσος ὀνομάζεται τανῦν Ὀριόλος.

ΠΟΛΕΙΣ.

ΠΕΛΛΗΝΗ, πόλις μία τῶν δώδεκα κειμένη κατὰ τὴν μεσογείον καὶ ἔχουσα λιμένα καλούμενον Ἀριστοναύτας κα ἀπέχοντα αὐτῆς 60 σταδίου (4). Ἡ χώρα τῆς Πελλήνης ἐξτείνεται πρὸς δυσμὰς μέχρι τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄρους Χελυδορέας· ὠμόρει δὲ πρὸς ἀνατολὰ μετὰ τῆς Σικυωνίας καὶ κατὰ τὰ μεθόρια ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Σύθας (5). Ἡ Πελλήνη ἦν φρούριον ὀχυρὸν καὶ ἔκειτο μεταξὺ τῶν πόλεων Σικυῶνος καὶ Λιγείρας (6), κατὰ τὸ νοτ-δυτικὸν τῆς πρώτης καὶ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τῆς δευτέρας. — Κατὰ τὴν ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐκ πάντων τῶν Ἀχαιῶν οἱ Πελλήνηες μόνον συνεπολέμουν κατὰ πρῶτον μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, δόντες αὐτοῖς καὶ πλοῖα· ἔπειτα δὲ καὶ πάντες οἱ Ἀχαιοὶ συνεμίχθησαν μετ' αὐτῶν (7), διέμειναν δὲ οἱ Πελλήνηες μέχρι τοῦ τέλους σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ὥστις ἐφ' ἑκάστῳ ἐνιαύτῳ ἔτι τοῦ εἰρημικοῦ πολέμου ἐξήκουν καὶ ἔλαβον παρ' αὐτῶν, συναμαδ καὶ παρὰ τῶν Σικυωνίων καὶ τῶν Ἀρκαδίων δέκα πλοῖα (8).

(1) Περικλ. Ἱστ. κ. 17. (2) Περικλ. Ἱστ. κ. 20 τελ. (3) Διὰ Τ. κ. 12. π. 144. (4) Περικλ. Ἱστ. κ. 17 — ἔλ. κ. 24 — Στράβ. β. 2. σ. 381. (5) Περικλ. Ἱστ. κ. 17. (6) Στράβ. β. 2. σ. 383. (7) Θουκυδ. κ. 2. σ. 104. (8) Θουκυδ. κ. 2. σ. 104.

Μετὰ καιρὸν δὲ διελύθη ἡ φιλικὴ μεταξὺ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Πελληνέων σχέσις, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἄγιδος τοῦ Εὐδαμίδου εἶλον τὴν Πελλήνην ἐξ ἐπιδρομῆς, ἀλλὰ πολεμηθέντες καὶ νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀράτου καὶ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ, κατέλιπον τὴν Πελλήνην καὶ ἀπεχώρησαν ὑπόσπονδοι (1). — Οἱ Πελλήνεις ἀνέθεσαν ποτὲ εἰς Ὀλυμπίαν ἀνδριάντα Ἀγαθίνου τοῦ Θρασυβούλου (2). — Ἡ Πελλήνη ἔλαβε τὸ ὄνομα, κατὰ μὲν τὴν δόξαν τῶν Πελληνέων, ἀπὸ τοῦ Πάλλαντος, ἐνὸς τῶν Τιτάνων, κατὰ δὲ τοὺς Ἀργεῖους ἀπὸ τοῦ Ἀργεῖου Πέλληνος τοῦ Φόρβαντος τοῦ Τριόπα. — Μεταξὺ τῆς Πελλήνης καὶ τῆς Αἰγείρας ἦν πόλισμα Γονοῦσα ἢ Δονοῦσα. Ἐκεῖτο δὲ ἡ Πελλήνη ἐπὶ λόφου λήγοντος εἰς ὄξυ κατὰ τὴν κορυφὴν καὶ τοῦτο μὲν τὸ μέρος τοῦ λόφου ἦν ἀκατοίκητον ὡς ἀπότομον· κατὰ δὲ τὸ χαμαλιότερον κατωκεῖτο ἡ πόλις οὐχὶ συνεχῆς ἀλλὰ διηρημένη εἰς δύο μοῖρας ὑπὸ τῆς ἐν τῇ μεταξὺ ὑψουμένης κορυφῆς (3). — Κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐξ Ἀριστοναυτῶν εἰς Πελλήνην ἦν ἀγαλμα τετράγωνον Ἑρμοῦ ἐπιλεγομένου Δολίου ἔχον γένεια καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πῖλον· καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν πλησίον τῆς πόλεως ναὸς Ἀθηνᾶς κατεσκευασμένος ἐκ λίθου ἐπιχωρίου, τὸ δὲ ἀγαλμα ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ, ἔργον Φειδίου ἀρχαιότερον τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν ταῖς Πλαταιαῖς ἀγαλμάτων τῆς θεᾶς ταύτης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου. Ὑπῆρχε δὲ, ὡς ἔλεγον οἱ Πελλήνεις, καὶ ἄδυτον τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς ὑπὸ τὸ βάθρον τοῦ ἀγάλματος· ἦν δὲ ὑγρὸς δὲ ἐκ τοῦ ἀδύτου ἐξερχόμενος ἀήρ καὶ δι' αὐτὸ ὡς πρὸς τὸ ἐλεφάντινον ὁστοῦν ἐπιτήδειος. Ἄνωθεν δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθη-

(1) Πaus. Κορ. κ. 8. (2) Πaus. Ἠλ. κ. 18. (3) Πaus. Ἀχ. κ. 26.

νάς ἦν ἄλσος περιτετεχισμένον τῆς Σωτείρας Ἀρτέμιδος εἰς ἣν ὤμνουν κατὰ τὰς μεγίστας περιστάσεις· οὐδεὶς δὲ εἰσῆρχετο εἰς τὸν ναὸν τοῦτον ἐκτὸς τῶν ἱερέων οἱ ἐξελέγοντο ἐκ τῶν ἐπιχωρίων κατὰ τὴν εὐκλειαν τοῦ γένους αὐτῶν. Ἀπαντικρὺ δὲ τοῦ ἄλσους τῆς Σωτείρας ἦν ναὸς Διονύσου Λαμπτηρός, καὶ εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἦγον ἑορτὴν Λαμπτηρίαν, καὶ ἐκόμιζον δᾶδας διὰ νυκτὸς εἰς τὸν ναὸν, καὶ ἔθετον κρατῆρας οἴνου ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν. Ἦν δὲ ἐν Πελλήνῃ καὶ ναὸς Ἀπόλλωνος Θεοξενίου καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ χαλκοῦν, καὶ ἐπετέλουν ἀγῶνα Θεοξένια λεγόμενον, οὗ τὸ ἀήλον ἦν ἀργύριον, καὶ ἠγωνίζοντο εἰς τοῦτον ἄνδρες τῶν ἐπιχωρίων· πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ναὸς Ἀρτέμιδος ἐν οχλήματι τοξευούσης. Ἦν δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ κύτος κρήνης καὶ τὰ ἐκ τῆς βροχῆς ἐν αὐτῇ συναγόμενα ὕδατα μετεχειρίζοντο ὡς λουτρὰ, διότι δὲν ἦσαν πολλαὶ αἱ ὑπὸ τὴν πόλιν πηγαὶ τοῦ ποτίμου ὕδατος· τὸ δὲ χωρίον ἐν ᾧ ἦσαν αἱ πηγαὶ αὗται ἐκαλεῖτο Γλυκεῖαι. Εἶχε δὲ καὶ Γυμνάσιον ἢ Πελλήνην πρὸς ἄσκησιν τῶν ἐφηβῶν, καὶ οὐδεὶς πρὶν ἐφηβέυσῃ ἐδύνατο νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὴν πολιτείαν. Ἐντὸς τοῦ γυμνασίου ἵστατο ὁ ἀνδριὰς τοῦ ἐκ Πελλήνης Προμάχου, ὃς ἦν υἱὸς τοῦ Δρύωνος καὶ ἐνίκησε πολλάκις εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, εἰς τὸν Ἰσθμὸν καὶ εἰς τὴν Νεμέαν. Ὑπῆρχε δὲ εἰς Πελλήνην καὶ ναὸς Εἰλειθυίας, κατὰ τὴν ἐλάχιστον μῦθραν τῆς πόλεως· κάτωθεν δὲ τοῦ γυμνασίου ἦν τόπος Ποσειδῖον καλούμενος. Ὁ τόπος οὗτος τὰ μὲν ἀρχαιότερα ἦν δῆμος· ὕστερον ἐρημώθη, ἀλλ' ἐθεωρεῖτο καὶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους ἔτι καιροὺς ὡς ἱερὸς τοῦ Ποσειδῶνος. Ἐν ἀποστάσει δὲ ὡς ἐξήκοντα σταδίων ἀπὸ τῆς Πελλήνης ἦν τὸ Μυσαῖον, ναὸς Ἀθήμητρος, Μουσίας Ἰδρυθεὶς ὑπὸ τινος Ἀργείου, Μυσίου καλουμένου, ὃς, κατὰ τὸν λόγον τῶν Ἀργείων, ἐδέξατο τὴν Δήμητραν

ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἐντὸς τοῦ Μυσαίου ἦν ἄλλος κατάφυτος καὶ κατάβρυτος ἐν ᾧ ἦγον ἐπταήμερον ἐορτὴν τῆς Δήμητρος, καὶ μικρὸν ἀπωτέρω τοῦ Μυσαίου ἦν ναὸς Ἀσκληπιοῦ καλούμενος Κῦρος ἐνθα ἤρχοντο πρὸς θεραπείαν οἱ ἀσθινεῖς, καὶ ὕδωρ ἄφθονον ἔρρεε περὶ τὸν ναὸν, καὶ ἐπὶ τῆς μεγίστης τῶν πηγῶν ἦν ἰδρυμένον τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ (1). — Παρὰ τὴν Πελλήνην ἦν φρούριον ὀχυρὸν Ὀλερος καλούμενον (2).

* Ὁ λόφος ὁ ὀνομαζόμενος ἤδη Ζουγρὰ ἐνθα ὑπάρχει καὶ χωρίον Ζουγρὰ εἶναι ἐκεῖνος ἐφ' οὗ ὑπῆρξεν ἡ Πελλήνη· τὰ ἐρείπια αὐτῆς εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου καὶ περὶ αὐτόν· ἡ θέσις καὶ αἱ ἀποστάσεις εἰσὶν ἀπαραλλάκτως αἱ αὐταὶ ὡς περιγράφονται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων (3).

ΠΕΛΛΗΝΗ, κώμη μεταξὺ τῶν πόλεων Πελλήνης καὶ Λιγῶν, κατὰ μόνον τὸν Στράβωνα, ὃς λέγει πρὸς τούτοις ὅτι ἐξ αὐτῆς ἦσαν αἱ Πελληνικαὶ λεγόμεναι χλαῖναι αἱ τιθέμεναι ἄθλα κατὰ τοὺς ἀγῶνας (4). Ὁ Λήκιος παρατηρεῖ ὅτι ἐπειδὴ ἡ Φελλόη ἐκείτο κατ' ἀκρίθειαν ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερομένης θέσεως, ὑπάρχει ἴσως λάθος περὶ τὸ ὄνομα, καὶ αἱ χλαῖναι, ἂν καὶ ὀνομάζοντο Πελληνικαὶ, ἴσως ὅμως κατεσκευάζοντο εἰς Φελλόην· διότι τῷ ὄντι ἡ Φελλόη, ὡς ἔχουσα ἀφθονίαν ὑδάτων, ἦν ἐπιτηδειότερα εἰς κατασκευὴν χλαῖνῶν ἢ ἡ Πελλήνη, ἥς τὰ ὕδατα ἦσαν σπάνια, τοῦλάχιστον ἐντὸς τῆς πόλεως (5).

ΔΟΝΟΥΪΣΑ, πόλις μεταξὺ τῶν πόλεων Λιγείρας καὶ Πελλήνης ὑπήκοον τῶν Σικυωνίων ὑφ' ὧν καὶ κατεσκάφη· ἡ Δονοῦσα μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐν τῷ καταλόγῳ ==

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 27. (2) Στράβ. β. 8. σ. 386. (3) Δῆκ. Τ. 3. κ. 27. σ. 214. 215. (4) Στράβ. β. 8. σ. 386. (5) Δῆκ. Τ. 3, κ. 31, σ. 390.

Οἳ θ' Ἰπερησίην τε καὶ αἰπεινὴν Δονόεσσαν (1).

Ὅποταν δὲ τὰ ἐνθεν καὶ κείθεν διεσπαρμένα καὶ ἀλλαχοῦ ἐν τῇ μνήμῃ μόνον φυλαττόμενα ἔπη τοῦ Ὀμήρου ἡθροίζοντο ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου, ἢ αὐτὸς ὁ Πεισίστρατος, ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων αὐτοῦ μετεποίησεν ὑπὸ ἀγνοίας τὸ ὄνομα, καὶ ἀντὶ Δονόεσσαν ἔγραψε Γονόεσσαν (2). Μέλαις ὁ Ἀντίσπου πρόγονος δὲ Κυψέλου κατήγετο ἐκ ταύτης τῆς Δονούσης ἢ Γονούσης. Ὁ Μέλαις οὗτος ὁρμηθεὶς μετὰ στρατιᾶς Δωριέων ἐκ Δονούσης, ἦλθεν εἰς Κόρινθον, ζητῶν συνοίκησιν. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου Ἀλήτης φοβούμενος τὸν ἀπαγορεύοντα τοῦτο χρησμὸν, δὲν ἐδέχθη αὐτὸν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ὕστερον ἐπανελθόντα καὶ δεόμενον, καὶ ἄκων παρέλαβεν αὐτὸν σύνοικον (3).

* Ἡ κορυφὴ ἥς κάτωθεν κεῖται τὸ πανδοχεῖον (Χάνι) τὸ λεγόμενον Καμάρας εἶναι ἡ θέσις τῆς Δονούσης. Ἡ κορυφὴ αὕτη προσφυῶς ὠνομάσθη αἰπεῖα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὡς οὔσα ὑψηλότερα τῆς ἀκροπόλεως τῆς Κορίνθου καὶ μᾶλλον καταφανής ὡς μᾶλλον ἀπότομος καὶ ἐπίσης μεμονωμένη (4).

Αἴγειρα, πόλις μία τῶν δώδεκα μεταξὺ Πελλήνης καὶ Αἰγῶν (5). ἔκειτο ἐπὶ λόφων ὑψηλῶν καὶ δυσβάτων, καὶ ἔνευεν ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς πρὸς τὸν Παρνασσὸν καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς ἀντίπερα χώρας· ἀπειχε δὲ τῆς θαλάσσης, κατὰ τὸν Πολύβιον, ὅσον ἐπτὰ στάδια (6). κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν, ἡ ἀπόστασις ἦν δώδεκα σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως μέχρι τοῦ λιμένος αὐτῆς, ὃς ἔφερε τὸ αὐτὸ ὄνομα ὡς καὶ ἡ πόλις, καλούμενος Αἴγειρα ἢ λιμὴν τῶν

(1) Ὀμ., ἰλ. Β, σ. 573. (2) Paus., Ἀχ. κ. 28. (3) Paus., Κορ. κ. 4 — ἦλ. κ. 18. (4) Ἀθήν. Τ. 3, κ. 31, σ. 385. (5) Στράβ. β. 8, σ. 385. (6) Πολύβ. β. 4, κ. 57.

τῶν Αἰγαιρατῶν (1). Ἡ πόλις αὕτη ἀρχαιότερον ἐκαλεῖτο Ὑπερσία, ὡς ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου =

Οἱ θ' Ὑπερσίην τε καὶ αἰπεινὴν Δονόεσσαν (2).

ἔπειτα καθ' ὃν καιρὸν κατοικεῖτο ὑπὸ Ἰώνων, μετωνομάσθη Αἰγείρα δι' αἰτίαν τοιαύτην: Ἐπειδὴ ἐμελλέ ποτε νὰ ἐπέλθῃ στρατιὰ πολεμία Σικυωνίων κατὰ τῆς Ὑπερσίας, συναισθανόμενοι οἱ κάτοικοι ἑαυτοὺς ἀνικάνους νὰ ἀντιταχθῶσι κατὰ τῶν Σικυωνίων, ἐτεχνεύθησαν τὸ ἐξῆς στρατήγημα· ἄθροίσαντες ὅσας αἰγας εἶχον ἐν τῇ χώρᾳ καὶ δέσαντες περὶ τὰ κέρατα αὐτῶν δαῖδας, ἀνῆψαν αὐτάς ἐν καιρῷ βαθείας νυκτός· νομίσαντες δὲ οἱ Σικυώνιοι ὅτι ἦλθεν ἐπικουρία συμμάχων εἰς τὴν πόλιν, ἐπέστρεψαν ὀπίσω· οἱ δὲ Ὑπερσιεῖς μετωνόμασαν τὴν πόλιν ὡς ἀπὸ τῶν Αἰγῶν Αἰγείραν, καὶ καθ' ὃν τόπον ὥκλασεν ἡ καλλίστη καὶ ἡγουμενὴ αὐτῶν, κατ' ἀνατολάς τοῦ λιμένος, πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἔκτισαν ναὸν Ἀρτέμιδος Ἀγροτέρας, νομίσαντες ὅτι ἄνευ βοηθείας τῆς Ἀρτέμιδος δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπινοήσωσι τὸ τοιοῦτο σόφισμα. — Ἐν τῇ Αἰγείρᾳ ἦν ναὸς Διὸς καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ καθήμενον ἐκ Πενταλησίου λίθου, ἔργον Εὐκλείδου Ἀθηναίου, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ἄγαλμα Ἀθηνᾶς ἱστάμενον καὶ ἔχον τὸ πρόσωπον, τὰς ἄκρας τῶν χειρῶν καὶ τοὺς πόδας ἐξ ἐλέφαντος, τὸ δὲ ἐπίλοιπον ξόανον ἐπίχρυσον καὶ κεχρωματισμένον· ἔτι δὲ καὶ ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ ἄγαλμα τῆς τέχνης τοῦ καιροῦ τοῦ Πausανίου, καὶ παρθένος ἱερᾶτο εἰς αὐτὸν μέχρι τῆς ὥρας τοῦ γάμου, καὶ ἄγαλμα πρὸς τούτοις τῆς Ἰφιγενείας τοῦ Ἀγαμέμνονος δι' ἣν ἐκτίσθη ἐξ ἀρχῆς ὁ ναὸς, ὡς ἔλεγον οἱ Αἰγείρᾳται· καὶ Ἀπόλλωνος δὲ ναὸς ἀρχαιότατος καὶ ὁ ναὸς καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἀετῶν, ὡς προσέτι καὶ τὸ γυμνόν

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 26. (2) Ὀμ. Ἰλ. Β. ε. 573.

Οἳ θ' ἵπερησίην τε καὶ αἰπεινὴν Δονόεσσαν (1).

Ὅποταν δὲ τὰ ἔνθεν ἀκείθεν διεσπαρμένα καὶ ἀλλαχοῦ ἐν τῇ μνήμῃ μόνον φυλαττόμενα ἔπη τοῦ Ὀμήρου ἡθροίζοντο ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου, ἢ αὐτὸς ὁ Πεισίστρατος, ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων αὐτοῦ μετεποίησεν ὑπὸ ἀγνοίας τὸ ὄνομα, καὶ ἀντὶ Δονόεσσαν ἔγραψε Γονόεσσαν (2). Μέλας δ' Ἀντάσου πρόγονος δὲ Κυψέλου κατήγετο ἐκ ταύτης τῆς Δονούσης ἢ Γονούσης. Ὁ Μέλας οὗτος ὀρμηθεὶς μετὰ στρατιᾷς Δωριέων ἐκ Δονούσης, ἦλθεν εἰς Κόρινθον, ζητῶν συνοίκησιν. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου Ἀλήτης φοβούμενος τὸν ἀπαγορεύοντα τοῦτο χρυσμὸν, δὲν ἐδέχθη αὐτὸν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ὕστερον ἐπανελθόντα καὶ διόμενον, καὶ ἄκων παρέλαβεν αὐτὸν σύνοικον (3).

* Ἡ κορυφὴ ἥς κάτωθεν κεῖται τὸ πανδοχεῖον (Χάνι) τὸ λεγόμενον Καμάρας εἶναι ἡ θέσις τῆς Δονούσης. Ἡ κορυφὴ αὕτη προσφυῶς ὠνομάσθη αἰπεία ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ὡς οὔσα ὑψηλοτέρα τῆς ἀκροπόλεως τῆς Κορίνθου καὶ μᾶλλον καταφανής ὡς μᾶλλον ἀπότομος καὶ ἐπίσης μεμονωμένη (4).

Αἴγειρα, πόλις μία τῶν δώδεκα μεταξὺ Πελλήνης καὶ Αἰγῶν (5). ἔκειτο ἐπὶ λόφῳ ὑψηλῶν καὶ δυσβάτων, καὶ ἔνευεν ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς πρὸς τὸν Παρνασσὸν καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς ἀντίπερα χώρας· ἀπεῖχε δὲ τῆς θαλάσσης, κατὰ τὸν Πολύβιον, ὅσον ἐπτά στάδια (6). κατὰ δὲ τὸν Παυσανίαν, ἡ ἀπόστασις ἦν δώδεκα σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως μέχρι τοῦ λιμένος αὐτῆς, ὃς ἔφερε τὸ αὐτὸ ὄνομα ὡς καὶ ἡ πόλις, καλούμενος Αἴγειρα ἢ λιμὴν τῷ

(1) Ὀμ., Ἰλ. Β, σ. 573. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 28. (3) Πaus. Κορ. κ. 4 — Ἠλ. κ. 18. (4) Ἀθήκ. Τ. 3, κ. 31, σ. 385. (5) Στράβ. β. 8 σ. 385. (6) Πολύβ. β. 4, κ. 57.

τῶν Αἰγαιρατῶν (1). Ἡ πόλις αὕτη ἀρχαιότερον ἐκαλεῖτο Ἰπερησία, ὡς ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου =

Οἱ θ' Ἰπερησίην τε καὶ αἰπεινὴν Δονόεσσαν (2).

ἔπειτα καθ' ὃν καιρὸν κατῴκειτο ὑπὸ Ἰώνων, μετωνομάσθη Αἰγείρα δι' αἰτίαν τοιαύτην: Ἐπειδὴ ἐμελλέ ποτε νὰ ἐπέλθῃ στρατιὰ πολεμία Σικυωνίων κατὰ τῆς Ἰπερησίας, συναισθανόμενοι οἱ κάτοικοι ἑαυτοὺς ἀνικάνους νὰ ἀντιταχθῶσι κατὰ τῶν Σικυωνίων, ἐτεχνεύθησαν τὸ ἐξῆς στρατήγημα· ἀθροίσαντες ὅσας αἶγας εἶχον ἐν τῇ χώρᾳ καὶ δέσαντες περὶ τὰ κέρατα αὐτῶν δᾶδας, ἀνῆψαν αὐτάς ἐν καιρῷ βαθείας νυκτός· νομίσαντες δὲ οἱ Σικυώνιοι ὅτι ἦλθεν ἐπικουρία συμμάχων εἰς τὴν πόλιν, ἐπέστρεψαν ὀπίσω· οἱ δὲ Ἰπερησῖαις μετωνόμασαν τὴν πόλιν ὡς ἀπὸ τῶν Αἰγῶν Αἰγείραν, καὶ καθ' ὃν τόπον ὠκλασεν ἡ καλλίστη καὶ ἡγουμενὴ αὐτῶν, κατ' ἀνατολὰς τοῦ λιμένος, πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἔκτισαν ναὸν Ἀρτέμιδος Ἀγροτέρας, νομίσαντες ὅτι ἄνευ βοήθειας τῆς Ἀρτέμιδος δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπινοήσωσι τὸ τοιοῦτο σόφισμα. — Ἐν τῇ Αἰγείρᾳ ἦν ναὸς Διὸς καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ καθήμενον ἐκ Πεντελησίου λίθου, ἔργον Εὐκλείδου Ἀθηναίου, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ἄγαλμα Ἀθηνᾶς ἱστάμενον καὶ ἔχον τὸ πρόσωπον, τὰς ἄκρας τῶν χειρῶν καὶ τοὺς πόδας ἐξ ἐλέφαντος, τὸ δὲ ἐπίλοιπον ξόανον ἐπίχρυσον καὶ κεχρωματισμένον· ἔτι δὲ καὶ ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ ἄγαλμα τῆς τέχνης τοῦ καιροῦ τοῦ Πausανίου, καὶ παρθένος ἱερᾶτο εἰς αὐτὸν μέχρι τῆς ὥρας τοῦ γάμου, καὶ ἄγαλμα πρὸς τούτοις τῆς Ἰφικλείας τοῦ Ἀγαμέμνονος δι' ἣν ἐκτίσθη ἐξ ἀρχῆς ὁ ναὸς, ὡς ἔλεγον οἱ Αἰγαιραῖται· καὶ Ἀπόλλωνος δὲ ναὸς ἀρχαιότατος καὶ ὁ ναὸς καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἀετῶν, ὡς προσέτι καὶ τὸ γυμνὸν

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 26. (2) Ὀμ. Ἰλ. Β. ε. 578.

Οἱ θ' Ἰπερησίην τε καὶ αἰπεινὴν Δονόεσσαν (1).

Ὅπόταν δὲ τὰ ἐνθεν κἀκεῖθεν διεσπαρμένα καὶ ἀλλαχοῦ ἐν τῇ μνήμῃ μόνον φυλαττόμενα ἔπη τοῦ Ὀμήρου ἠθροίζοντο ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου, ἢ αὐτὸς ὁ Πεισίστρατος, ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων αὐτοῦ μετεποίησεν ὑπὸ ἀγνοίας τὸ ὄνομα, καὶ ἀντὶ Δονόεσσαν ἔγραψε Γονόεσσαν (2). Μέλας ὁ Ἀντάσου πρόγονος δὲ Κυψέλου κατήγετο ἐκ ταύτης τῆς Δονούσης ἢ Γονούσης. Ὁ Μέλας οὗτος ὁρμηθεὶς μετὰ στρατιᾶς Δωριέων ἐκ Δονούσης, ἦλθεν εἰς Κόρινθον, ζητῶν συνοίκησιν. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου Ἀλήτης φοβούμενος τὸν ἀπαγορεύοντα τοῦτο χρησμὸν, δὲν ἐδέχθη αὐτὸν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ὕστερον ἐπανελθόντα καὶ διόμενον, καὶ ἄκων παρέλαβεν αὐτὸν σύνοικον (3).

* Ἡ κορυφή ἥς κάτωθεν κεῖται τὸ πανδοχεῖον (Χάνι) τὸ λεγόμενον Καμάρας εἶναι ἡ θέσις τῆς Δονούσης. Ἡ κορυφή αὕτη προσφυῶς ὠνομάσθη αἰπεία ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὡς οὔσα ὑψηλότερα τῆς ἀκροπόλεως τῆς Κορίνθου καὶ μᾶλλον καταφανής ὡς μᾶλλον ἀπότομος καὶ ἐπίσης μεμονωμένη (4).

Αἴγεια, πόλις μία τῶν δώδεκα μεταξὺ Πελλήνης καὶ Αἰγῶν (5). ἔκειτο ἐπὶ λόφων ὑψηλῶν καὶ δυσβάτων, καὶ ἔνευσεν ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς πρὸς τὸν Παρνασσὸν καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς ἀντίπερα χώρας· ἀπεῖχε δὲ τῆς θαλάσσης, κατὰ τὸν Πολύβιον, ὅσον ἐπτὰ στάδια (6). κατὰ δὲ τὸν Παιυσανίαν, ἡ ἀπόστασις ἦν δώδεκα σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως μέχρι τοῦ λιμένος αὐτῆς, ὃς ἔφερε τὸ αὐτὸ ὄνομα ὡς καὶ ἡ πόλις, καλούμενος Αἴγεια ἢ λιμὴν τῶν

(1) Ὀμ., ἰλ. Β, σ. 573. (2) Παιυσ. Ἀχ. κ. 28. (3) Παιυσ. Κορ. κ. 4 — Ἡλ. κ. 18. (4) Δῆκ. Τ. 3, κ. 31, σ. 385. (5) Στράβ. β. 8, σ. 385. (6) Πολύβ. β. 4, κ. 57.

τῶν Λιγυρατῶν (1). Ἡ πόλις αὕτη ἀρχαιότερον ἐκαλεῖτο Ἰπερρησία, ὡς ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου =

Οἷθ' Ἰπερρησίην τε καὶ αἰπεινὴν Δονόεσσαν (2).

Ἔπειτα καθ' ὃν καιρὸν κατῴκειτο ὑπὸ Ἰώνων, μετωνομάσθη **Ἀΐγαιρα** δι' αἰτίαν τοιαύτην: Ἐπειδὴ ἐμελλέ ποτε νὰ ἐπέλθῃ στρατιὰ πολεμία Σικυωνίων κατὰ τῆς Ἰπερρησίας, συναισθανόμενοι οἱ κάτοικοι ἑαυτοὺς ἀνικάνους νὰ ἀντιταχθῶσι κατὰ τῶν Σικυωνίων, ἐτεχνεύθησαν τὸ ἐξῆς στρατήγημα· ἀθροίσαντες ὅσας αἶγας εἶχον ἐν τῇ χώρᾳ καὶ δέσαντες περὶ τὰ κέρατα αὐτῶν δᾶδας, ἀνῆψαν αὐτάς ἐν καιρῷ βαθείας νυκτός· νομίσαντες δὲ οἱ Σικυωνιοὶ ὅτι ἦλθεν ἐπικουρία συμμάχων εἰς τὴν πόλιν, ἐπέστρεψαν ὀπίσω· οἱ δὲ Ἰπερρησιεῖς μετωνόμασαν τὴν πόλιν ὡς ἀπὸ τῶν Αἰγῶν Ἀΐγαιραν, καὶ καθ' ὃν τόπον ὥκλασεν ἡ καλλίστη καὶ ἡγουμενὴ αὐτῶν, κατ' ἀνατολάς τοῦ λιμένος, πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἐκτίσαν ναὸν Ἀρτέμιδος Ἀγροτέρας, νομίσαντες ὅτι ἄνευ βοήθειας τῆς Ἀρτέμιδος δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπινοήσωσι τὸ τοιοῦτο σόφισμα. — Ἐν τῇ Αἰγείρᾳ ἦν ναὸς Διὸς καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ καθήμενον ἐκ Πεντελησίου λίθου, ἔργον Εὐκλείδου Ἀθηναίου, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ἄγαλμα Ἀθηνᾶς ἱστάμενον καὶ ἔχον τὸ πρόσωπον, τὰς ἄκρας τῶν χειρῶν καὶ τοὺς πόδας ἐξ ἐλέφαντος, τὸ δὲ ἐπίλοιπον ξόανον ἐπίχρυσον καὶ κεχρωματισμένον· ἔτι δὲ καὶ ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ ἄγαλμα τῆς τέχνης τοῦ καιροῦ τοῦ Πausανίου, καὶ παρθένος ἱερᾶτο εἰς αὐτὸν μέχρι τῆς ὥρας τοῦ γάμου, καὶ ἄγαλμα πρὸς τούτοις τῆς Ἰφιγενείας τοῦ Ἀγαμέμνονος δι' ἣν ἐκτίσθη ἐξ ἀρχῆς ὁ ναὸς, ὡς ἔλεγον οἱ Αἰγαιρᾶται· καὶ Ἀπόλλωνος δὲ ναὸς ἀρχαιότατος καὶ ὁ ναὸς καὶ τὰ ἐπὶ τῶν αἰετῶν, ὡς προσέτι καὶ τὸ γυμνόν

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 26. (2) Ὁμ. Ἰλ. Β, ε. 573.

καὶ μέγιστον ξόانون τοῦ Θεοῦ οὗ ὁ τεχνίτης ἦν μὲν ἄγνωστος, ἀλλ' εἰκάζεται ὅτι ἦν ὁ αὐτὸς Φιλιάσιος Λαφαῆς ὁ κατασκευάσας τὸν Ἡρακλῆν τῆς Σικυῶνος οὗ ἀφομοίωμα ἦν τὸ ξόانون τοῦτο· ἦσαν δὲ ἐν τῷ ναῷ καὶ ἀγάλματα ὀρθὰ Ἀσκληπιοῦ καὶ ἀλλαχοῦ Σαράπιδος καὶ Ἰσιδος· ἐσέβοντο δὲ οἱ Διγχειῶνται καὶ Ἀφροδίτην Οὐρανίαν, ἀλλ' ἦν ἀπηγορευμένη ἡ εἴσοδος τοῦ ναοῦ· εἰς δὲ τὸν ναὸν τῆς Συρίας θεᾶς εἰσῆρχοντο ἐν ῥηταῖς ἡμέραις, προκαθαριζόμενοι διὰ νηστείων καὶ ἄλλων. Ἰπῆρχε πρὸς τούτοις ἐντὸς οἰκήματος τιὸς τῆς Διγχείρας ἄγαλμα Τύχης κρατούσης τὸ κέρας τῆς Ἀμαλθείας καὶ παρ' αὐτὴν Ἔρως πτερωτός· καὶ ἐν τῷ αὐτῷ οἰκήματι εἰκὼν παριστῶσα γέροντα ὀδυρόμενον καὶ τρεῖς γυναῖκας ἀφαιρουμένας τὰ ψέλλια αὐτῶν καὶ τρεῖς νεανίσκους ὧν ὁ εἷς ἐφόρει θώρακα· οὗτος δὲ, ὡς ἔλεγον οἱ Ἀχαιοὶ, ἦν εἷς τῶν Διγχειρῶν ὃς ἀπέθανεν εἰς μάχην πολεμήσας ἀνδρείοτατα· οἱ δὲ δύο ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν οἰκίαν τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ ἔνεκα τούτου ἀπεκοσμοῦντο αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ καὶ ὁ πατήρ, ὃν οἱ ἐγγύριοι ἐπωνόμαζον Συμπαθῆ, κατωδύρετο. — Ὁδὸς εὐθεῖα ἐξ Διγχείρας ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς, ἀνάντης ἅπασα καὶ ἔχουσα μῆκος 40 σταδίων ἦγε διὰ τῶν ὁρέων εἰς Φελλοήν (1)· ὁ ποταμὸς Κριὸς διέρβρεε πλησίον τῆς Διγχείρας (2). — Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Δημητρίου καὶ τῶν συμμάχων Ἑλλήνων κατὰ τὸ Ἀ. ἔτος τῆς 140 Ὀλυμπιάδος (220 Π. Χ.) ψηφισθέντος καὶ κυρωθέντος κατὰ τῶν Αἰτωλῶν πολέμου, τοῦ ὀνομασθέντος συμμαχικοῦ, οἱ στρατηγοὶ Ἀλέξανδρος καὶ Δορίμαχος, καὶ μετ' αὐτῶν ὁ υἱὸς τοῦ Πανταλέοντος Ἀρχίδαμος ἐβουλεύ-

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 26. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 27. Τίλ.

σαντο ἐπιβολὴν κατὰ τῆς πόλεως τῶν Αἰγαιρατῶν· διὸ ἀθροίσαντες 1,200 Αἰτωλοὺς εἰς Οἰάνθειαν τῆς Αἰτωλίας, χειμένην καταντικρὺ τῆς Αἰγείρας, καὶ μαθόντες ἐν τούτοις παρὰ τινος αὐτομόλου ὅτι οἱ φύλακες ἐμεθύσκοντο καὶ κακῶς ἐφροῦרון τὸν πρὸς τὸ Αἶγιον πυλῶνα τῆς πόλεως, περαιωθέντες προσωρμίσθησαν διὰ νυκτός εἰς τὸν παρὰ τὴν πόλιν καταρρέοντα ποταμὸν (τὸν Κριόν)· καὶ οὗτοι μὲν προσέβαινον πρὸς τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Αἰγίου φέρουσαν ὁδόν· ὁ δὲ αὐτόματος ἔχων εἴκοσι τοὺς ἐπιτηδαιοτάτους καὶ ὡς γνωρίζων τοὺς τόπους, διαβὰς τοὺς κρημνοὺς ταχύτερον τῶν ἄλλων, καὶ διαδὺς διὰ τινος ὑδροβόρας, κατέλαβε τοὺς φύλακας τοῦ πυλῶνος ἔτι καθεύδοντας καὶ κατασφάξας πάντας, διέκοψε διὰ πελέκεων τοὺς μοχλοὺς καὶ ἡνέωξε τὰς πύλας εἰς τοὺς Αἰτωλοὺς, οἱ δὲ εἰσπεσόντες εἶλον τὴν πόλιν (1). Συμμείναντες δὲ πρὸς ὀλίγον ἀθρόοι περὶ τὴν ἀγορὰν, διεσπάρησαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἰσπίπτοντες εἰς τὰς οἰκίας, ἐδόθησαν εἰς διαρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων, οὔσης ἤδη ἡμέρας· οἱ δὲ Αἰγαιῶται, ἐπειδὴ συνέβη ἡ περίστασις ὅλως αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητος, ἐκεῖνοι μὲν εἰς ὧν τὰς οἰκίας εἰσέδραμον οἱ πολέμιοι ἐκπλαγεῖς καὶ περίφοβοι γενόμενοι, πάντες ἔφειγον ἔξω τῆς πόλεως, ὡς κυριευθείσης ἤδη βεβαίως ὑπὸ τῶν πολεμίων· ὅσοι δὲ ἤκουον τὴν κραυγὴν ἐκ σώων εἰσέτι οἰκιῶν συνέτρεχον εἰς τὴν ἄκραν καὶ ἐγίνοντο αἰ κλειούς καὶ θαρσαλεώτεροι· τὸ δὲ στράτευμα τῶν Αἰτωλῶν ἐκ τούναντίου καθίστατο βαθμηδὸν καὶ ὀλιγαριθμότερον καὶ ταραχωδέστερον· βλέποντες δὲ οἱ περὶ τὸν Δορίμαχον τὸν ἐπικείμενον αὐτοῖς κίνδυνον, ὥρμησαν κατὰ τῶν κατεχόντων τὴν ἄκραν· οἱ δὲ Αἰγαιῶται ἀνθίσταντο καὶ συνεπλέκοντο

(1) Πολύβ. β. 4. κ. 57.

μετὰ τῶν Αἰτωλῶν γενναίως· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἄκρα ἦν ἀτείχιστος καὶ ἡ συμπλοκὴ ἐγένετο ἐκ χειρὸς καὶ ἐξ ἀνδρὸς πρὸς ἄνδρα, κατὰ πρῶτον μὲν ὁ ἀγὼν ἦν σφοδρὸς ἐκατέρωθεν, διότι οἱ μὲν ἠγωνίζοντο ὑπὲρ πατρίδος καὶ τέκνων, οἱ δὲ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας· ἀλλὰ τέλος ἐτράπησαν οἱ Αἰτωλοὶ, οἱ δὲ Αἰγειῶται ἐπέκειντο δραστηρίως καὶ καταπληκτικῶς εἰς τοὺς πυλεμίους, ἐξ οὗ συνέβη οἱ πλεῖστοι τῶν Αἰτωλῶν φεύγοντες ἔντρομοι νὰ συμπατηθῶσιν αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν κατὰ τὰς πύλας· καὶ ἐκ τῶν στρατηγῶν ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἔπесε κατὰ τὴν μάχην, ὁ δὲ Ἀρχίδαμος ἐφάρη ἐν τῷ ὀθισμῷ καὶ τῷ πνιγμῷ τῷ κατὰ τὰς πύλας· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν Αἰτωλῶν, τὸ μὲν συνεπατήθη, τὸ δὲ φεύγον διὰ τῶν ἀβάτων τόπων, κατέπесε κατὰ τῶν κρημνῶν καὶ ἀπώλετο· τὸ δὲ διασωθὲν μέρος αὐτῶν ρίψαντες τὰ ὄπλα πάνυ αἰσχυρῶς, ἐπέβησαν τῶν πλοίων αὐτῶν καὶ ἀπέπλευσαν, καὶ οὕτως οἱ Αἰγειῶται ἐξ ἀμελείας ἀπωλέσαντες τὴν πατρίδα αὐτῶν, ἐκ τῆς γενναιότητος ὁμοῦ καὶ εὐψυχίας πάλιν ἔσωσαν αὐτὴν παραδόξως (1).

* Τὰ ἐρείπια τῆς Αἰγείρας κεῖνται παρὰ τὴν θέσιν Μαῦρα λιθάρια πρὸς δυσμὰς (2).

ΦΕΛΛΟΗ, πόλισμα μικροῦ λόγου ἄξιον καὶ ἀκατοίκητον ἀπὸ τοῦ καιροῦ καθ' ὃν οἱ Ἴωνες εἶχον ἔτι τὴν χώραν, ἀπέχον δὲ 40 στάδια τῆς Αἰγείρας νοτίως. Τὰ περὶ τὴν Φελλόην ἦσαν ἐπιτήδεια εἰς φυτείαν ἀμπέλων· τὰ δὲ πετρῶδη τοῦ τόπου εἶχον δρυὲς καὶ ἐλάφους καὶ ἀγριοχοίρους. Ἡ Φελλόη ἦν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν πολισμάτων τῶν μάλλον ἀρδευομένων ἐξ ἀφθόνων ὑδάτων. ἔῤῃχε δὲ καὶ ναοὺς Διονύσου καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ τὸ μὲν ἄγαλμα τοῦ Διονύσου ἦν βεβαμμένον

(1) Πολύβ. β. 4, κ. 58. (2) Ἀγκ. Τ. 3, κ. 31, σ. 387.

διὰ κινναβάρεως, τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος χαλκοῦν καὶ παριζῶν τὴν θεὰν ὡς λαμβάνουσιν βέλος ἐκ τῆς φαρέτρας (1).

* Ἐρείπια τινὰ τῆς Φελλόης εὐρέθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς μεταξὺ τῶν χωρίων Βλογοκῶν καὶ Ζάχολης.

ΑἶΓΑΙ, πόλις μικρὰ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Κράθιδος, ἣν οἱ κάτοικοι ἐξέλιπον μετὰ καιρὸν διὰ τὸ ἀσθενὲς καὶ τὸ ὀλιγάνθρωπον (2), πρὶν εἶτι τῆς δευτέρας συστάσεως τοῦ Ἀχαικοῦ συνεδρίου, κατέσχον δὲ αὐτὴν οἱ Αἰγίει (3). ὁ Ὀμηρος ἐν τοῖς τῆς Ἡρας πρὸς τὸν Ποσειδῶνα λόγοις μνημονεύει τῶν Αἰγῶν οὕτω —

Οἱ δέ τοι εἰς Ἑλκην τε καὶ Αἰγὰς δῶρ' ἀνάγουσι (4).
ἐξ οὗ γίνεται δῆλον ὅτι ὁ Ποσειδῶν ἐτιμᾶτο καὶ εἶχε ναοὺς εἰς ἀμφοτέρας ταύτας τὰς πόλεις (5). αἱ Αἰγαί, ὅτε κατεῖχοντο ὑπὸ τῶν Αἰγίων, ὠνομάζοντο Αἰγὰ (ἡ) (6).

* Τὸ πανδοχεῖον (Χάνι) τῆς Ἀκράτας φαίνεται ὅτι κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Αἰγῶν, διότι ἂν καὶ οὕτε ὁ Στράβων, οὕτε ὁ Πausanίας ὀρίζουσι τὴν ὄχθην ἐφ' ἧς ἔκειντο αἱ Αἰγαί, καὶ τοὶ ἀμφοτέροι τᾶττοντες αὐτὰς ἐπὶ τοῦ Κράθιδος, ἐπειδὴ ὁμοῦς ἡ δεξιὰ ὄχθη ὥσα ἐκ φύσεως χθαμαλὴ κατεκλύζετο συχνάκις, ἡ πόλις ἦν πιθανῶς ὑποδομημένη ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ἐφ' ἧς κεῖται τὸ εἰρημένον πανδοχεῖον τῆς Ἀκράτας. Ἐκτὸς συντριμμάτων τινῶν ἀγγείων πηλίνων, καὶ τεμαχίων λίθων ἐξαιργασμένων καὶ σποράδην κειμένων ἐπὶ τῶν πλησιοχώρων ἀγρῶν οὐδὲν ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως ταύτης εὐρέθη σωζόμενον· ὅπερ ἦν ἐπόμενον εἰς πόλιν ἐγκαταλειφθεῖσαν πρὸ τοσούτου, καὶ ἔρημον ἤδη πρὶν τοῦ Στράβωνος (7).

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 26. (2) Αὐτ. κ. 25. (3) Στράβ. β. 8, σ. 387.

(4) Ὀμ. ἱλ. Θ, ε. 203. (5) Πaus. Ἀχ. κ. 25. (6) Στράβ. β. 8, σ. 387. (7) Δῆμ. Τ. 3, κ. 31, σ. 395.

ΕΛΙΚΗ, πόλις παράλιος, μία τῶν δώδεκα πρὸς τὸ βορδυτικὸν τῶν Αἰγῶν καὶ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τοῦ Αἰγίου κτισθεῖσα ὑπὸ Ἴωνος τοῦ Ξούθου τοῦ Ἑλληνος, ὃς λαβὼν γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ Σελινουῦντος βασιλέως τῶν Αἰγιαλέων Ἑλίκην, καὶ βασιλεύσας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ, μετωνόμασε τοὺς Αἰγιαλεῖς ἀπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ὀνόματος Ἴωνας, καὶ κτίσας πόλιν, ὠνόμασεν αὐτὴν Ἑλίκην ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἔβασίλευσαν οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐν αὐτῇ, καὶ εἶχον οἱ Ἴωνες τὸν τόπον, ὥς οὗ ὁ υἱὸς τοῦ Ὀρέστου Τισαμενὸς μετὰ τῶν Ἀχαιῶν πολιορκήσας τὴν Ἑλίκην, αὐτὸς μὲν ἐφονεύθη καὶ ἐτάφη ἐν αὐτῇ, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ νικήσαντες, ἐξέβαλον τοὺς Ἴωνας ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ κατῴκησαν αὐτοὶ ἀντ' ἐκείνων (1). — Ἐν τῇ Ἑλίκῃ ἦν ναὸς ἀγιώτατος Ποσειδῶνος Ἑλικωνίου κτισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἴωνων, οἱ δὲν ἔπαυσαν νὰ σέβωνται αἰεὶ τὸν Ἑλικώνιον Ποσειδῶνα, εἰ καὶ ἐκπαιδόντες ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν εἰς Ἀθήνας καὶ ὕστερον ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀσίας, ἐνθα ὠκοδόμησαν εἰς Μίλητον καὶ εἰς Τέων ναοὺς Ποσειδῶνος Ἑλικωνίου (2). Ἐν Μυκάλῃ ἦν τόπος Πανιώνιον λεγόμενος, ὃν κοινῶς οἱ Ἕλληνες εἶχον ἀφιερωμένον τῷ Ἑλικωνίῳ Ποσειδῶνι (3). ὥσαύτως δὲ καὶ ἐν Πριήνῃ ἐτέλουν οἱ Ἴωνες Πανιωνικὴν θυσίαν εἰς τιμὴν τοῦ Ἑλικωνίου Ποσειδῶνος· οἱ δὲ Πριηνεῖς ἐλέγοντο καταγόμενοι ἐξ Ἑλίκης, καὶ κατὰ τὴν θυσίαν ταύτην ὠνόμαζον βασιλέα νέον τινὰ Πριηνέα ἐπιτετραμμένον τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἱερῶν (4). — Ἡ δὲ Ἑλίκη κατεποντίσθη μετὰ καιρὸν ὀλόκληρος καὶ ἐγένετο διὰ μιᾶς ἀφανὴς καὶ αὐτὴ καὶ τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐκ τρομεροῦ σεισμοῦ καὶ ἐκ τῆς ὀρμῆς τῆς θαλάσσης,

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 1. (2) Αὐτ. κ. 24. (3) Ἡρόδοτ. β. 1, κ. 148.

(4) Στράβ. β. 8. σ. 384.

ἡ ἀναδράμουσα συγχρόνως, περιεκύκλωσε καὶ κατεκάλυψεν αὐτὴν εἰς βαθμὸν ὥστε ἐκ τοῦ ἄλλους τοῦ Ποσειδῶνος μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν δένδρων ἐφαίνοντο, καὶ οὕτω τὴν κατερρόφησεν αὐτὰνδρον· καὶ μέχρι τοῦ καιροῦ τοῦ Πausανίου ἐφαίνοντο εἰσέτι τὰ ἐρείπια αὐτῆς ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ βεβλαμμένα ὑπὸ τῆς ἄλμης (1)· τὴν δὲ γῆν αὐτῆς, ἐπειδὴ ἀπωλέσθησαν πάντες οἱ κάτοικοι, ἐκυρίευσαν οἱ Αἰγίει (2). — Ἐκ τοῦ αὐτοῦ σεισμοῦ κατεστράφη συγχρόνως καὶ ἡ πόλις Βοῦρα καὶ πάντες οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐξωλοθρεύθησαν, καὶ οὕτως αἱ δύο πόλεις Βοῦρα καὶ Ἑλίκη, ἡ μὲν ἐκ χάσματος, ἡ δὲ ἐκ κύματος ἠφανίσθησαν (3). Ἡ ἀπώλεια τῆς Ἑλίκης συνίβη ἐν χειμῶνι, 101 Ὀλυμ. 4, Ἀσταιίου ἄρχοντος ἐν Ἀθήναις, καὶ ὅτε Δάμων ὁ Θούριος ἐνίκα τὸ πρῶτον εἰς Ὀλυμπίαν (4), κατὰ δύο δὲ ἔτη πρὶν τῆς μάχης τῶν Δεύκτρων (5), 373 Π. Χ. — Ἀπεδόθη δὲ ἡ συμφορὰ τῆς Ἑλίκης εἰς τὸν Ποσειδῶνα ὡς ὀργισθεὶς, ὥς ἔλεγον, διότι οἱ τότε κατοικοῦντες Ἀχαιοὶ ἀπέσπασαν τοῦ ναοῦ αὐτοῦ καὶ ἔθανάτωσαν ἀνθρώπους καταφυγόντας ἐκείτας, κατέσπρεψε τοιοῦτοτρόπως τὴν πόλιν (6)· ἡ διότι οἱ ἐκ τῆς Ἑλίκης ἐκβληθέντες ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν Ἴωνες πέμψαντες ἐζήτουν παρὰ τῶν Ἑλικέων τὸ ξόανον τοῦ Ποσειδῶνος, εἰ δὲ μὴ τοῦτο, τὸ ἀφομοίωμα τοῦ ναοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἑλικεῖς δὲν ἔδιδον τὰ ζητούμενα, ἐπεμψαν πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Ἀχαιῶν, οἵτινες ἐψήφισαντο ὑπὲρ τῆς αἰτήσεως τῶν Ἰώνων· ἀλλ' ὅλως οὐδὲ τότε ὑπήκουσαν οἱ Ἑλικεῖς, καὶ κατὰ τὸν ἐξῆς χειμῶνα συνέβη ἡ καταστροφὴ τῆς πόλεως, μεθ' ἣν οἱ Ἀχαιοὶ ἔδωκαν εἰς

(1) Paus. Ἀχ. κ. 7, 24. (2) Αὐτ. κ. 25. (3) Στράβ. β, 1, σ. 59.
— Paus. Ἀχ. κ. 25. (4) Paus. αὐτ. (5) Στράβ. β, 8, σ. 384.
(6) Paus. Ἀχ. κ. 24.

πορθμένων ὅτι ἐν τῷ πόρῳ ἴστατο ὀρθὸς Ποσειδῶν χαλκοῦς ἔχων ἱππόκαμπον ἐν τῇ χειρὶ (1), καὶ φέρων κίνδυνον εἰς τοὺς διὰ δικτύων ἀλιεῖς (2). — Ὁ Ὀμηρος μνημονεύει τῆς Ἑλίκης ἐν τῷ καταλόγῳ =

Αἰγιαλὸν τ' ἀνὰ πάντα, καὶ ἀμφ' Ἑλίκην εὐρεῖαν (3). Ἡ Ἑλίκη ἔφερε τὰ πρῶτα μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς αὐτὴν ἠθροίζετο τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον· μετὰ δὲ τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς ἠθροίζοντο εἰς Αἰγίον ὡς μᾶλλον προέχον κατὰ τὴν δόξαν μετὰ τὴν Ἑλίκην (4). — Τοῦ ἐν σπηλαίῳ Βουραϊκοῦ Ἡρακλέους ἀπεῖχεν ἡ Ἑλίκη ὅσον 30 ἑσάδια (5), τοῦ δὲ Αἰγίου 40 (6). Ἡ δὲ δημοσία ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἐξ Αἰγίου εἰς Αἰγείραν, Σικυῶνα κλπ. διήρχετο κατὰ τὸ νότιον τῆς Ἑλίκης εἰς ἀπόστασιν 30 σταδίων.

ΒΟΥΡΑ, πόλις μία τῶν δώδεκα μεταξὺ Αἰγῶν καὶ Ἑλίκης, πλησιάζουσα μᾶλλον τῇ δευτέρᾳ, κειμένη δὲ κατὰ τὸ μεσογειώτερον ἐπὶ ὄρους καὶ ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης 40 στάδια (7). — Ἐλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ γυναικὸς Βούρας, θυγατρὸς Ἰωνος τοῦ Εὐθύου καὶ Ἑλίκης. Ὅτε κατεποντίσθη ἡ Ἑλίκη, κατηδαφίσθη καὶ ἡ Βούρα ὑπὸ σεισμοῦ ἰσχυροῦ τοσοῦτον ὥστε οὐδὲ τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα ὑπελείφθησαν ἐν τοῖς ναοῖς· ὅσοι δὲ τῶν Βουραίων ἔτυχον τότε ἀποδημοῦντες ἢ διὰ πόλεμον ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν μόνον ἐκείνοι διεσώθησαν καὶ ἐγένοντο ἐκ νέου οἰκισταὶ τῆς Βούρας (8). — Κατὰ τὸν Διόδωρον ἡ Βούρα συνησέβησε τῇ Ἑλίκῃ πρὸς τὸν Ποσειδῶνα, διὸ καὶ συγκατεστράφη (9). — Ἐν τῇ Βούρᾳ ἦν ναὸς

(1) ἱππόκαμπος, ἵππος θαλάσσιος, εἶδος θαλασσίου ζώου ἔχοντος τῆμα ἵππου κατὰ τὰ εμπροσθεν, καὶ κάμης κατὰ τὰ ὀπίσθεν. (2) Στράβ. β. 8, σ. 384. 385. (3) Ὀμ. Ιλ. Β, σ. 575. (4) Πaus. Ἀχ. κ. 7.

(5) Πaus. Ἀχ. κ. 25. (6) Αὐτ. κ. 24. (7) Στράβ. β. 8, σ. 385. — Πaus. Ἀχ. κ. 25. (8) Πaus. Ἀχ. κ. 25. (9) Ἰδε Ἑλίκη.

Δήμητρος φορούσης ἐσθῆτα, καὶ ἕτερος κοινὸς Ἀφροδίτης καὶ Διονύσου καὶ ἕτερος Εἰλαιθυίας· τὰ δὲ ἀγάλματα αὐτῶν ἦσαν ἐκ λίθου Πεντελησίου, ἔργα Εὐκλείδου Ἀθηναίου· εἶχε δὲ καὶ ἡ Ἰσις ναὸν ἐνταῦθα. Ἀπὸ τῆς ἐκ Βούρας πρὸς τὴν θάλασσαν καταβάσεως ἔρρεε ποταμὸς Βουραϊκὸς καλούμενος, καὶ ἐντὸς σπηλαίου ἦν ἀγαλμα μικρὸν Ἡρακλέους ἐπονομαζομένου ὡσπύτως Βουραϊκοῦ (1).

* Τὸ μετόχιον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου τὸ ὀνομαζόμενον Τρουπιὰ καίται ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Βούρας. Ἡ Τρουπιὰ εὐρίσκεται εἰς θέσιν χαρίεσαν κατὰ τοὺς πρόποδας λόφων τραχείων, ἐπὶ ὕψους δρυμῶδους καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐκτείνεται στενὴ πεδιάς παραθαλάσσιος (2).

Αἶγιον, πόλις παραθαλάσσιος, μία τῶν δώδεκα κειμένη κατὰ τὸ βορ-δυτικὸν τῆς Ἠλίας καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῶν Ῥυπῶν, ἐν πεδιάδι, ἐπὶ τόπῳ περατουμένου κατὰ τὸ βόρειον εἰς ἀκρωτήριον καὶ εἰς τὴν ἐπίπεδον ράχην ἄλλου ἀκρωτηρίου ἐκικειμένου τῇ ἀκτῇ τῆς θαλάσσης. Τὸ Αἶγιον ἦν διηρημένον εἰς ἄνω πόλιν ἢ ἀκρόπολιν καὶ εἰς Κάτω πόλιν. Ἐνομίζετο δὲ, κατὰ τὸν Στράβωνα, ὅτι εἶλατο τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς αἰγῆς τῆς θρεψάσης τὸν Δία (3). Ἦν δὲ αὕτη μία τῶν πόλεων ἃς μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν Ἰωνῶν ᾤκισαν οἱ Ἀχαιοὶ, καὶ μετὰ τὸν καταποντισμὸν τῆς Ἠλίας κατέστη ἡ ἐνδοξότερα καὶ ισχυρότερα μεταξὺ τῶν λακῶν, ὅθεν καὶ ἐν ταύτῃ συνέχετο τὸ Ἀχαικὸν συνέδριον, ἄχρις οὗ ὑπέκυψε τῷ Ῥωμαϊκῷ κράτει· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐξηκολούθει εἰσέτι ἡ συνέλευσις καὶ μέχρι τοῦ Παυσανίου (4), καθότι ἀφῆκεθ' ἡ μὲν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατὰ πρῶτον ἀπὸ

(1) Πασ. αὐτ. (2) Ἄνθ. τ. 3. κ. 27. α. 211. α. 31. α. 399.

(3) Στράβ. β. 3. α. 387. (4) Πασ. ἄκ. α. 26.

τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τὸ δικαίωμα τῶν συνελεύσεων, ἀλλ' ὕστερον πάλιν ἐχορηγήθη. — Πλησίον τῆς πόλεως ἦν κατασκευασμένη στοὰ πρὸς γύμνασιν τοῦ ἀθλητοῦ Στράτωνος νικήσαντος αὐθημερὸν κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας παγκράτιον καὶ πάλην. Καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως ναὸς Εἰλειθυίας ἀρχαῖος καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς κατασκευασθὲν ὑπὸ Δημοφῶντος τοῦ Μεσσηνίου ἦν ξύλινον, πλὴν τοῦ προσώπου, τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἃ ἦσαν ἐκ Πεντελησίου λίθου. Ἐφαίνετο δὲ ἡ θεὰ κακαλυμμένη ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρις ἄκρων τῶν ποδῶν διὰ λεπτοτάτου ὑφάσματος, καὶ διὰ τῆς μὲν τῶν χειρῶν ἐκράτει δᾶδᾶ, τὴν δὲ ἄλλην εἶχεν ἐκτεταμένην. Οὐ μακρὰν τοῦ ναοῦ τῆς Εἰλειθυίας ἦν τέμενος Ἀσκληπιοῦ καὶ ἀγάλματα ἐν αὐτῷ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἰγείας, καὶ ἐπιγραφή Ἰαμβικὴ ἐπὶ τοῦ βάθρου ἐμφαίνουσα ὅτι ἦσαν καὶ αὐτὰ ἔργα τοῦ αὐτοῦ Δημοφῶντος τοῦ Μεσσηνίου. Ἦν δὲ καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς καὶ δύο αὐτῆς ἐν αὐτῷ ἀγάλματα ἐκ λευκοῦ μάρμαρου. Καὶ ἄλλος ἦρας ἥς τὸ ἄγαλμα μόνον τῇ ἱερείᾳ ἦν ὁρατόν. Καὶ πλησίον τοῦ θεάτρου ναὸς Διονύσου καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ εἰσέτι ἀγένειον. Καὶ κατ' εὐθείαν τῆς ὁδοῦ μικρὸν οἶκημα περιέχον ἀγάλματα Ποσειδῶνος, Ἡρακλέους, Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς, καλουμένων θεῶν εἰσακτῶν, διότι ὡς ἔλεγον οἱ Ἀργεῖοι, κατεσκευάσθησαν εἰς Ἄργος, ἢ διότι, κατὰ τοὺς Αἰγυῖς, ἐδόθησαν αὐτοῖς παρακαταθήκη παρὰ τῶν Ἀργείων. Πρὸς δὲ τῇ ἀγορᾷ ἦν ναὸς κοινὸς Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ αὐτῇ ναὸς Ἀρτέμιδος ὡς τοξευούσης, καὶ τάφος τοῦ κήρυκος Ταλθυβίου (1). Παρὰ δὲ τὴν θάλασσαν τέσσαρες ναοὶ, Ἀφροδίτης, Ποσειδῶνος, Περσεφόνης καὶ Διὸς τοῦ ἐπικληθέντος Ὀμαγυρίου, διότι οἱ Ἀχαιοὶ εἰς τὸ

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 28.

ἄλσος τοῦ ναοῦ τούτου τὸ καλούμενον Ἀρνάρ:ον κατὰ τὸν
 Ξτράβωνα (1) ἢ ἀλλαχοῦ Αἰνάριον (2) συνερχόμενοι, ἐβου-
 λεύοντο περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, καὶ ὁ Ἀγαμέμνων εἰς
 τοῦτον τὸν τόπον συνήθρυσεν τοὺς προκρίτους τῆς Ἑλλάδος
 ὅπως συμβουλευθῶσιν ἐν κοινῷ καθ' οἷον τρόπον ἔπρεπε νὰ
 ἐκστρατεύωσι κατὰ τοῦ Πριάμου (3). Μετὰ δὲ τὸν ναὸν
 τοῦ Ὀμαγυρίου Διὸς ἦν ναὸς Δῆμητρος Παναχαϊᾶς. Κατὰ
 δὲ τὸ παραθαλάσσιον ἐνθα ἦσαν οἱ εἰρημνοὶ ναοὶ ἔχοντες
 ἐκ πηγῆς ἄφθονον ὕδωρ τερπνὸν εἰς θέαν καὶ γλυκὺ εἰς
 πόσιν. Ἦν δὲ καὶ ναὸς Σωτηρίας ἧς τὸ ἄγαλμα οὐδενὶ ἦν
 ῥρατὸν εἰμὴ μόνον τοῖς ἱερεῦσιν. Εἶχον δὲ συνήθειαν οἱ
 Αἰγίει τοιαύτην: Ἐλάμβανον ἀπὸ τοῦ ναοῦ τούτου πέμματα
 ἐπιχώρια καὶ ῥίπτοντες εἰς τὴν θάλασσαν, ἔλεγον ὅτι ἐκμυ-
 πον αὐτὰ τῇ ἐν Συρακούσαις πηγῇ Ἀρεθούσῃ. Ἦσαν δὲ καὶ
 ἄλλα ἀγάλματα χάλκινα Διὸς παιδὸς καὶ Ἡρακλέους ἀγε-
 νείου, ἔργα ἀμφοτέρω Ἀγαλάδῃ Ἀργεῖου· τῶν ἀγαλμάτων
 τούτων ἐξελέγοντο κατ' ἔτος ἱερεῖς ὧν ἕκαστος ἐλάμβανεν
 ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ τὸ ὑπ' αὐτοῦ διακονούμενον ἄγαλμα·
 κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαιοτέρους καιροὺς ἱερεὺς τοῦ Διὸς ἐξελέγετο
 ὁ κάλλιστος τῶν παίδων, ἅμα δὲ ἀρχομένου τοῦ γενεῖου,
 ἐξελέγετο ἕτερος παῖς ὡσαύτως ὑπερέχων τῷ κάλλει (4).—
 Δύο ποταμοὶ, Μεγανίτας καὶ Φοῖνιξ ῥέοντες διὰ τῆς γῆς τοῦ
 Αἰγίου πρὸς τὸ δυτικὸν τῆς πόλεως, ἐξέιδιδον εἰς τὴν θά-
 λασσαν (5). ἔτι δὲ καὶ ὁ Σέλινος πρὸς τὸ ἀνατολικὸν
 μεταξὺ Αἰγίου καὶ Ἑλίκης. Ἐν ἀποστάσει δὲ 40 σταδίων
 ἀνατολικῶς ἀπὸ τοῦ Αἰγίου ἐπὶ τῆς θαλάσσης ὑπῆρξε
 ποτὶς ἡ Ἑλίκη. Τῶν δὲ Ῥυπῶν ἀπέιχε τὸ Αἶγιον ὅσον 30

(1) Στράβ. β. 8, σ. 385. (2) Στράβ. β. 8. σ. 387. (3) Πaus. Ἀχ.
 κ. 24. (4) Αὐτ. (5) Αὐτ. κ. 23.

στάδια (1). — Ἐν διαστήματι ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐρημώσεως τῆς Κορίνθου μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Μομμίου ἐκπόρθησιν τὸ Αἶγιον ὡς ἐπιτηδαιότερον τῆς Σικυῶνος πρὸς τὸ ἐμπόριον διέμενεν ἄνευ ἀντιζήλου ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου· ἀλλ' ἡ ἀποκατάστασις Ῥωμαϊκῆς ἀποικίας εἰς Κόρινθον ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ ἄλλης μετ' ὀλίγον εἰς Πάτρας ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου κατεβίβασαν τὸ Αἶγιον εἰς τὴν τρίτην τάξιν· ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου ἀνέλαβεν ἡ πόλις αὕτη τὴν προτέραν αὐτῆς ὑπεροχὴν, καὶ τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον ἡθροίζετο ἐτι ἐν αὐτῇ ἐπὶ τῆς περιηγήσεως τοῦ Πausανίου (2). Ὁ Φραντζῆς ἀναφέρει συχνάκις τὴν πόλιν ταύτην καὶ ὀνομάζει αὐτὴν Βοστίτσαν, διηγούμενος τὰς περιοδίας αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ τῶν Παλαυολόγων εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1428 ὅτε συνώδυσαν αὐτόθι τὸν Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον μέχρι τοῦ τέλους τῶν χρονικῶν αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1477. Ὁ Χαλκοκονδύλης ἀναφέρει αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Αἶγιον. — Τῷ 1458 τὸ Αἶγιον παρεδόθη τῷ σουλτάνῳ Μεχμέτῃ τῷ Β'. ὁμοῦ μετὰ τῶν Πατρῶν κατὰ τὴν συνθήκην τῆς Κορίνθου.

* ΑἶΓΙΟΝ, κοιν. ΒΟΣΤΙΤΣΑ· ἡ ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Αἰγίου νεωτέρα αὕτη πόλις κεῖται ἐπὶ λόφου περατουμένου πρὸς τὴν θάλασσαν εἰς βράχον περίπου 50 ποδῶν ὕψηλὸν καὶ χωριζόμενον ἀπὸ τῆς ἀκτῆς διὰ στενοῦ ἐπιπέδου· ἀπέχει δὲ ἡ πόλις 1/4 ὥρ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης. — Τὸ κλίμα εἶναι ἄστατον καὶ ὑποκείμενον εἰς τὰς παντοίας μεταβολὰς τοῦ περιβρέχοντος τὰς ἀκτὰς αὐτῆς πολυσάλου Κορινθιακοῦ κόλπου· κυρίως δὲ φοβοῦνται οἱ κάτοικοι τὸν κακοποιὸν

(1) Δὺτ. κ. 24. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 24.

ἄνεμον τοῦ κατὰ τὸ νότιον τῆς πόλεως καιμένου Μαυρικιώτου ὄρους. Τὰ ὕδατα τούτου τοῦ μέρους τῶν ὁρίων τὰ δι' ὑπογείων σωλήνων ποτίζοντα τὸ Αἰγίον εἰσὶ τραχέα, δύσποτα καὶ κακῆς ποιότητος, ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως πίνουσι μόνον τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς ὅπερ καὶ τοῦτο εἶναι βαρύποτον. — Ἡ πόλις αὕτη δὲν συνιστᾷ ὅλον συγκεντρωμένον ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλ' αἱ οἰκίαι ὧν τινὲς εἰσὶν ὅπως οὖν εὐκτιστοὶ ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων καὶ κεῖνται σποράδην. Ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ὑπάρχει ὀρμητῆριον ἐνθα ἀθροίζομένη ἡ πανταχόθεν τῆς Ἀχαΐας Κορινθιακῇ σταφίς, ἐμβιβάζεται εἰς τὰ πλοῖα· ἔτι δὲ καὶ ξενοδοχεῖον καὶ ἀντικρὺ αὐτοῦ παλαιότατος περίφημος πλάτανος, ὃς ἂν καὶ πρὸ ἐνὸς αἰῶνος ἐβλάβη ἐκ κεραυνοῦ καὶ ἀνεμοστροβίλου, θαυμάζεται δικαίως ἔτι διὰ τὴν ὑπέρογκον αὐτοῦ 38 ποδῶν περίμετρον καὶ διὰ τὴν σκιὰν αὐτοῦ ἐκτεινομένην ἐπὶ 60 πόδας· κάτωθεν αὐτοῦ ῥέει κρήνη ἀξιοθαύμαστος διὰ 19 σωλήνων εἰς μαρμαρίνας δεξαμενάς. — Τὸ ὀρμητῆριον σχηματίζεται ἐκ χαμαλῆς προκυμαίας κατὰ τὸ στόμιον ποταμίσκου, τοῦ παλαιοῦ ὑπὸ τοῦ Πausanίου ἀναφερομένου Μεγανίτου· σκεπόμενον δὲ ὑπὸ τῆς προκυμαίας ταύτης κατὰ δυσμὰς τὸ ὀρμητῆριον εἶναι ἀσφαλέστερον μὲν τοῦ λιμένος τῶν Πατρῶν, ἀλλ' ὀλίγον χωρητικόν· ἔχει ὅμως διὰ ἐμπορικὰ πλοῖα βάθος ἱκανόν, ἔξ ἧς ἐπὶ ὀργυῶν παρὰ τὴν ἀκτὴν κατὰ δὲ τὸ βόρειον καὶ τὸ βορ-ἀνατολικὸν ὑπὸκειται μᾶλλον εἰς τὴν βίαν τῶν ἀνέμων. Ἐκ τῆς εὐκολίας τοῦ εἰσπλου καὶ ἐκ τῆς ἀφθονίας τῶν πρὸς ὕδρευσιν τῶν πλοίων τοσούτων προχείρων ὑδάτων ὁ τόπος οὗτος θὰ ἔχῃ αἰετοτε ἀξίαν τινὰ ἐμπορικὴν, καὶ κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἀχαΐκῃς παραλίας τὰ μόνον θαμιζόμενα ὑπὸ τῶν πλοίων, ὡς πρὸς μὲν δυσμὰς τοῦ Αἰγίου τὴ Λαμπίρι καὶ ὁ Ψαθύπυργος,

πρὸς δὲ ἀνατολὰς ἡ Ἀκράτα καὶ τὸ Ξυλόκαστρον εἰσὶν ἀπλῶς μικρὰ καὶ ἐπισηφελῆ ἀγκυροβόλια. — Τὰ περὶ τὸ Αἴγιον ὄρη περιέχουσι πύκας ἀφθόνους πρὸς ναυπηγίαν· εἰσὶ δὲ εὐφορα τὰ περίξ καὶ προαγωγὰ παντοδαπῶν γεννημάτων, κυρίως δὲ τῆς Κορινθιακῆς λεγομένης σταφίδος. — Οἱ κάτοικοι, ἐξαιρουμένων ὀλίγων πλουσίων ἐκ τῶν προυχόντων, οἱ λοιποὶ εἰσὶ γενικῶς πτωχοὶ, καὶ ζῶσιν ἢ ἀπὸ τῶν ἀφθονωτάτων ἰχθύων τῆς παρακειμένης θαλάσσης ἢ ἀπὸ τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν αὐτῶν. — Πρὶν τῆς ἐσχάτης Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἤκμαζε τὸ ἐμπόριον εἰς Αἴγιον, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐξέπεσε πολὺ ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῶν περιστάσεων. — Εἰς ταύτην τὴν πόλιν, ὡς καὶ κατὰ πᾶσαν σχεδὸν τὴν βόρειον παραλίαν τῆς Πελοποννήσου οἱ σεισμοὶ καὶ οἱ ἀνεμοστρόβιλοι εἰσὶ συνεχέστατοι, καὶ ἐξ αὐτῶν ἔπαθε πολλάκις τὸ Αἴγιον, ὡς καὶ ἐσχάτως κατὰ τὸν συμβάντα σεισμὸν τῇ 23 Αὐγούστου 1817 ἐν διαστήματι 1 καὶ 1/2 λεπτοῦ ἡ θάλασσα ἀνέδραμει ἐπὶ τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ τοῦ λεγομένου τῆς Βοστίτισης (Ξελινούντος), καὶ ἐξετάθη τοσοῦτον ὥστε κατέκλυσε ἅπαν τὸ κάτωθεν τοῦ Αἰγίου ἐπίπεδον· ἀποσυρθείσης δὲ τῆς θαλάσσης, οὐδὲ ἴχνος ἐφάνη τῶν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀποθηκῶν, οὐδὲ τῆς ἐπικαλυπτούσης τὸ παραθαλάσσιον ἄμμου· τὰ ἐντὸς τοῦ λιμένος ἡγκυρωμένα πλοῖα ἔμειναν ἀβλαβῆ, τὰ δὲ μικρὰ πλοιάρια ἐρρίφθησαν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤτταν βεβλαμμένα· ἐντὸς τῆς πόλεως 65 ἄνθρωποι ἐθανατώθησαν, καὶ τὰ δύο τρίτα τῶν οἰκοδομῶν ἐγένοντο σωρὸς ἑρειπίων, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ ὀθωμανικὸς ναὸς (τζαμίον), καὶ αἱ οἰκίαι τοῦ Βοῦβοδα καὶ τοῦ Καδῆ· πέντε χωρία κατεστράφησαν ἐξ ὧν καὶ τὸ Ἄνω-Τιμένι· παρετηρήθη δὲ ὅτι ὁ κλόνος ἐξετάθη σφοδρὸς μέχρι τῶν Πατρῶν

καὶ τῆς Γαστούνης· ἐκ τούναντίου δὲ σχεδὸν ἀνεπαίσθητος πρὸς τὴν Κόρινθον. — Ἐξω τῆς πόλεως πρὸς ἀνατολὰς ἐκτείνεται πεδιάς μιᾶς ὥρας διαμέτρου ἀπὸ τῆς θαλάσσης μέχρι τῆς βάσεως τοῦ ὄρους Μαυρικιώτου ποτιζομένη ἐκ δύο ῥυάκων, συνεχῶς δὲ κατερμουμένη ὑπὸ νεφῶν ἀκρίδων φερομένων πρὸς ταύτην κυρίως τὴν παραλίαν ὑπὸ τῶν ἀνέμων τοῦ κόλπου. — Ἡ πόλις αὕτη ἀνατραπεῖσα ὑπὸ πάντων τῶν κατὰ καιροὺς εἰς Πελοπόννησον εἰσβαλόντων βαρβάρων, κατερημώθη τῷ 1770 ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὁρλόβ, κατηδαφίσθη τῷ 1817 ἐκ τοῦ προειρημένου σεισμοῦ, ἐξηφανίσθη ἐν τῷ δικστίματι τοῦ πολέμου τῆς ἐκπαιστέσεως καὶ ἀνεγεννήθη κάλιν ἐκ τῆς τέφρας αὐτῆς. — Ἄν καὶ τὸ Αἴγιον ἔκμασι κατὰ τὴν λαμπροτέραν ἐποχὴν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, καὶ ἂν καὶ περιεῖχε κατὰ τὸν Πausanίαν τοσοῦτους ναοὺς καὶ ἄλλας ἐπισήμους οἰκοδομὰς, ἐκτὸς πελινῶν τινῶν συνιστημένων ἀγγείων καὶ τειφῶν καὶ τεμαχίων μακρόρων μικρᾶς σημασίας οὐδὲν ἐβρίθῃ αξιοσημείωτον ἐκ τῶν ἐπιπέπων αὐτῆς (1). — Τὸ Αἴγιον ἀπέχει τῶν Πατρῶν 8 ὥρ. 15 λ. Ν. Α. τοῦ δὲ Μεγάλου Σπηλαίου 3 ὥρ. 40 λ. Α. Β. ἡ πρὸς τὰς Πάτρας ὁδὸς εἶναι ὅλας περὶθαλάσσιος, ἡ δὲ πρὸς τὸ Μέγα Σπήλαιον ὅλας ὄρειος. — Ἐκ ἀποστάσεως δύο ὥρῶν ἀπὸ τοῦ Αἴγιου κατὰ τὴν πρὸς τὰς Πάτρας ὁδὸν ἀπέχεται λίγα κενόχρυτον περὶθαλάσσιον ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου κατὰ τὸ αὐτὸ τὸ μέρος. Οἱ κάτοικοι τοῦ Αἴγιου συμπροσφύτταν ὑπὲρ τὰς 3000· ἀπέχεται δὲ ἐν ἀλλήῳ σχήματι ἑλληνικὸν ἔχον εὐδοκίαν Α. καὶ Γ'. τέλει καὶ ἑνὶ σχήματι Ἀθηναῖα Β. τεῖχος, καὶ σταθμὸς ἀφαινετικῆς, καὶ ἀεικιστικῆς ἀφαιρέσεως Γ. τεῖχος, καὶ τεμαχίων

1) ἄλλ. Β. Α. καὶ ὁδὸς α. 126. 5". 190

ώσαύτως Γ'. τάξεως, καὶ ὑποτελωνεῖον καὶ δασονομεῖον, καὶ εἰρηνοδικεῖον, καὶ τρία συμβολαιογραφεῖα.

ΚΕΡΥΝΕΙΑ, ἡ, κατὰ τὸν Στράβωνα, ΚΕΡΑΥΝΙΑ (1), πόλις μία τῶν δώδεκα προκρίτων, κατὰ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τοῦ Αἰγίου καὶ τὸ βορ-δυτικὸν τῆς Βοῦρας, ἰδρυμένη ἐπὶ βράχου ὑψηλοῦ, ὡς λέγει ὁ Στράβων (2). ὡσαύτως καὶ ὁ Παιυσανίας βεβαιεῖ ὅτι ἔκειτο ἐπὶ ὄρους καὶ ὑπὲρ τὴν λεωφόρον. Ἐλαβε δὲ τὸ ὄνομα ἢ ἀπὸ τινος δυνάστου ἐπιχωρίου, ἢ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Κερυνίτου, ὃς ῥέων ἐκ τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄρους Κερυνείας, κατέρχεται εἰς ταῦτα τὰ μέρη τῆς Ἀχαΐας. — Πολιορκουμένων ποτὲ τῶν Μυκηνῶν ὑπὸ τῶν Ἀργείων, τὸ μὲν τεῖχος δὲν ἰδύνατο νὰ ἀλωθῇ, ὃν ἰσχυρὸν καὶ Κυκλωπικὸν ὡς τὸ τῆς Τίρυνθος, οἱ δὲ κάτοικοι δι' ἑλλειψιν ζωοτροφίῳ ἐξέλειπον κατ' ἀνάγκην τὴν πόλιν· καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν εἰς Κλεωνάς· μέρος δὲ τοῦ δήμου ὑπὲρ τὸ ἡμισὺ κατέφυγεν εἰς Μακεδονίαν· ὁ δὲ ἄλλος δῆμος ἦλθεν εἰς Κερύνειαν, ἡ ἐκ τῆς συνοικήσεως τῶν Μυκηναίων καὶ ἐκ τοῦ πλήθους τῶν κατοίκων ἐγένετο δυνατωτέρα καὶ ἐπιφανέστερα καὶ κατὰ τὸν μετέπειτα χρόνον. — Ἐν Κερυνείᾳ ἦν ναὸς Εὐμενίδων ἰδρυθεὶς, ὡς ἔλεγον, ὑπὸ τοῦ Ὀρέστου· ἐνομίζετο δὲ ὅτι ὅστις ἐνοχος αἵματος ἢ ἄλλου μιάσματος ἢ καὶ ἀσεβῆς εἰσῆρχετο ἐν τῷ ναῷ τούτῳ χάριν περιουγείας καθίστατο ἐντρομος καὶ ἐκφρων, διὸ καὶ ἡ εἰσοδος δὲν ἐπατρίπετο εἰς πάντας, οὐδὲ ἐγίνετο ἐκ τοῦ προχείρου καὶ ἀπερισκέπτως· κατὰ δὲ τὴν εἰς τὸν ναὸν εἰσοδὸν ὑπῆρχον εἰκόνες γυναικῶν ἐκ μαρμάρου καὶ καλῶς κατασκευασμέναι· ἦσαν δὲ αὗται, κατὰ τὴν δόξαν τῶν ἐπιχωρίων, γυναικες γενόμεναι ποτὲ ἰφρειαὶ τῶν Εὐμενίδων (3). — Περι

(1) Στράβ. β. 8, γ. 387. (2) Στράβ. Ἀότ. (3) Παιυσ., Ἀχ. κ. 25.

τὴν 124 Ὀλυμπιάδα, ὅτε οἱ Ἀχαιοὶ δημοφρονήσαντες καὶ αὐθις καὶ ἀποφασίσαντες νὰ ἀποκαταστήσωσιν ἐκ νέου τὸ Ἀχαιῶν συνέδριον, κατέλυον τοὺς ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἐπιβληθέντας εἰς αὐτοὺς μονάρχους, ὃ τῆς Κερυνείας τότε τυραννεύων Ἰσάας συνιδὼν ὅτι ὅσον οὐκ ἔμελλε νὰ καταπόλεμῇ πανταχόθεν, ἀπέθετο τὴν ἀρχὴν, καὶ λαβὼν τὰ πιστὰ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ, προσέθηκε τὴν πόλιν εἰς τὸ τῶν Ἀχαιῶν σύστημα (2).

* Τὰ ὀλίγα λείψανα τῆς Κερυνείας εὐρέθησαν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου πρὸς τὸ Δῆγων παρὰ τὸν ποταμὸν Μποχούσια (Κερυνίτην) (3).

ΒΟΛΙΝΑ, πόλις μικρὰ παρὰ τὴν ἐκ Πατρῶν εἰς Δῆγιον λευφόρον, κατὰ τὸ βορ-ἀνατολικὸν τῆς πόλεως Ἀργυραῆς, κάτωθεν τοῦ ἀρωαταρίου Δρεπάνου. Παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ἔρρεε ποταμὸς Βολιναῖος καλούμενος. Ὀνομάσθη δὲ ἡ πόλις Βολίνα, διότι, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὃ Ἀπόλλων ἠρέσθη ποτὶ κορθίνου τινὸς Βολίνας ἧ φούρουα, ἐξήρθη εἰς τὴν κατὰ τοῦτο τὸ μέρος θάλασσαν καὶ ἐκ χάριτος τοῦ Ἀπόλλωνος ἐγένετο ἀθάνατος (4).

ΡΥΠΕΣ, πόλις μία τῶν δώδεκα καμένην οὐ πέραν τῆς θαλάσσης καὶ ἀπέχουσα τοῦ Διγίου ὅσον 30 σταδίας δυτικῶς, μικρὸν ὑπὲρ τὴν λευφόρον (4). — Ὁ Δῆγουστος καταδέρσκει τὰς Ῥύπας καὶ σπένδει τοὺς καυέλους εἰς Πάτρας (6). — Ὁ Πάουσανος τὴν ἐρέειν μόνον αἶδα τῶν Ῥυπῶν (7). — Τὸ καλίσχον ἔχοντα μετὰ τοῦ λαμπέως αὐτοῦ περιέχεται ἐν τῇ Ῥυπαῇ γῆρι (8). Ἀφ' οὗ αἱ Ῥύπαι καταδερμιδοῦσαι ἔκτανον αὐτάς τε, τὴν γὰρ αὐτὰς, ἦν ὁ Στρέ-

(1) Πολύβ. 2. 2. 46. (2) Διὸν. 7. 2. 26. 31. α. 122. 463.

(3) Πάου. Ἀρ. α. 22. (4) Διὸν. α. 23. (5) Διὸν. α. 12. (6) Διὸν. α. 22. (7) Πάου. 2. 2. 24.

βων ὀνομάζει Ῥυπίδα χώραν, ἔσχον δὲ Διγίεις καὶ οἱ Φαριμαῖ.
— Ἐκ Ῥυπῶν κατήγετο ὁ Μύσκελλος, ὁ οἰκιστὴς τῆς πό-
λεως Κρότωνος (1). — Ἐν τῇ Ῥυπίδι χώρα περιείχετο
δῆμος Δεῦκτρον (2).

ΔΕΟΝΤΙΟΝ, ὁ Πολύβιος παραλείπει ἐκ τῶν Ἀχαικῶν πό-
λεων τὴν πόλιν Ῥύπας, καὶ ἀντ' αὐτῆς τάττει ἐν τῷ κατα-
λόγῳ αὐτοῦ πόλιν Δεόντιον κειμένην, ὡς λέγει, μεταξὺ
Διγίου καὶ Φαρῶν (3).

ΠΑΤΡΑΙ, πόλις μία τῶν δώδεκα παραθαλάσσιος κατὰ
τὸν πρὸς δυσμὰς αἰγιαλὸν τῆς Ἀχαιᾶς, ἐπὶ τοῦ ἀπ' αὐτῆς
Πατραίου καλουμένου κόλπου, κατ' ἀνατολὰς τοῦ ἀκρωτη-
ρίου Ἀράξου, καὶ κατὰ τὸ δυτ-νότιον τοῦ ἀκρωτηρίου Ῥίου,
ὡς καὶ τοῦ ἀπέναντι ἐπὶ 40 στάδια κειμένου Ἀντιρρίου (4).
Ἀπεῖχε δὲ ὅσον 80 στάδια τοῦ ποταμοῦ Πείρου ἀνατ-
βορείως καὶ 120 τῆς Δύμης ὡσαύτως, καὶ ἐπὶ μικρᾷ ἀπο-
στάσει ἔρρεε κατὰ νότον ὁ ποταμὸς Γλαῦκος (5). — Κατὰ
τὴν πρώτην ἀρχὴν ὁ αὐτόχθων Εὐμήλος ᾤκησε τὴν χώραν
καὶ κατέστα μικρὸς βασιλεὺς μικροῦ ὑπηκόου διδαχθεὶς
δὲ μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ ἐξ Ἀττικῆς ἐλθόντος Τριπτολέμου
τὴν γεωργίαν καὶ τὴν οἰκοδομητικὴν, ἐκαλλιέργησε τὸν εἶτον
καὶ ἔκτισε πόλιν ἣν ὠνόμασεν Ἀρόην ἀπὸ τῆς ἀρώσεως
τῆς γῆς. Ἀνθείας δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ζεύξας τοὺς δράκοντας
ὑπὸ τὸ ἄρμα τοῦ Τριπτολέμου, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἐκάθευδε, καὶ
ἐπιχειρήσας νὰ σπείρῃ, ἐξέπεισε τοῦ ἄρματος καὶ ἐθανα-
τώθη. Καὶ τότε ὁ Τριπτόλεμος μετὰ τοῦ Εὐμήλου ἔκτισαν
ἐν κοινῷ πόλιν καὶ ὠνόμασαν αὐτὴν Ἀνθειαν, ἐπώνυμον
τοῦ υἱοῦ τοῦ Εὐμήλου. Ἐκτίσθη δὲ μετὰ χρόνον μεταξὺ

(1) Στράβ. β. 8, σ. 387.—Σκύμν. Χίος γ. 324. (2) Στράβ. β. 8, κ. 387.

(3) Πολύβ. β. 5, κ. 94. (4) Στράβ. β. 8, σ. 387. (5) Πaus. Ἀχ. κ. 18.

Ἀρόης καὶ Ἀνθείας καὶ ἑτέρα τρίτη πόλις ὀνομασθεῖσα Μεσάτις. Ὅπόταν δὲ μετὰ ταῦτα οἱ Λχαιοὶ ἐξέβαλον τοὺς Ἴωνας, Πατρὺς δὲ Πρευγένους τοῦ Ἀγήνορος καὶ ἀπόγονος τοῦ Λακεδαίμονος ἀπαγορεύσας τοὺς Λχαιούς τοῦ νὰ κατοικῶσιν εἰς Ἀνθειαν καὶ εἰς Μεσάτιν, συνήκισεν αὐτοὺς εἰς Ἀρόην, καὶ οἰκοδομήσας περὶ τὴν Ἀρόην περίβολον τείχους μαῖζονα, ἵνα περιληφθῇ ἐν αὐτῷ καὶ ἡ ἀρχαία Ἀρση, μετωνόμασε τὴν πόλιν ἀρ' ἑαυτοῦ Πάτρας (1)· συνετέλεσαν δὲ εἰς τὸν οἰκισμὸν τῆς πόλεως ταύτης καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, βσιλεύοντες τότε τῆς Λακεδαίμονος τοῦ Εὐρυσεθέους, πρεσβυτέρου τῶν υἱῶν τοῦ Ἀριστοδήμου καὶ πατρὸς τοῦ Ἀγιδος (2)· διέμεινε δὲ ἀνεξέλειπτον καὶ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς πόλεως Ἀρως, ὃ φαίνεται κεχαραγμένον καὶ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἐτι νομισμάτων. Ἦσαν δὲ αἱ Πάτραι ἡ πρωτεύουσα τοῦ δήμου τῶν Πατρίων, πόλις εὐσελογος καὶ περιφανής, καὶ ἐδραμόνουν οἱ Πατρεῖς διὰ πολλοῦ χρόνου, ἀπολαμβάνοντες τὴν γλυκύτητα τῆς εἰρήνης, ἕως οὗ ἐκ τῶν Λχαιῶν μέντοι αὐτοὶ διαβάντες εἰς Αἰτωλίαν κατὰ φιλίαν πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς ἵνα συμπρέξωσι μετ' αὐτῶν εἰς τὸν κατὰ Γαλατῶν πόλεμον, καὶ κατὰ κράτος ἡττηθέντες, καὶ οἱ κλεινοὶ αὐτῶν καταπαύσαντες ὑπὸ πυνίας, ἐξέλιπον πάντες, πλὴν ὀλίγων τυτῶν, τῆς Πάτρας, καὶ διασπαρύντες πρὸς εἴρεσιν ἀργασίας, ἔκτισαν τὰς μικρὰς πόλεις Μεσάτιν καὶ Ἀνθειαν καὶ Βολίαν καὶ Ἀργυρεὴν καὶ Ἀρβῶν· ὥστε αἱ Πάτραι ὅλαντον ἔκτισαν καὶ ὀπίσκειν εἰς πύκνιν καὶ ἐξτρεμίζοντο διὰς ἑκατὸς τῆς ἀνελήψεως τοῦ Αἰγαίου, ὃς μετὰ τὴν ναυμαχίαν ὑπὸ Ἀκτίῳ εἰς ἀναρχίαν τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπιστάμενος πρὸς τὴν παρακλίαν, εἰσε δεῖ' ἄλλαν τινά

(1) Ἡμεῖς δὲ α. 12. (2) Ἡμεῖς δὲ α. 1.

αίτιαν, ἀνήγειρεν αὐτὴν ἐκ νέου, ἐπαναγαγὼν αὐτὴς εἰς αὐτὴν τοὺς κατοίκους ἐκ τῶν εἰρημένων μικρῶν πόλεων· προσσυνέχισαι δὲ μετ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἐκ Ῥυπῶν, κατεδαφίσας τὰς Ῥύπας καὶ ὠνόμασε τὴν πόλιν Colonia Augusta Arve Patrensis· καὶ ἐκ τῶν Ἀχαιῶν μόνους τοὺς Πατρεῖς ἀφῆκεν ἐλευθέρους, χρηργήσας αὐτοῖς μεγάλα προνόμια (1), καὶ δούς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τρεῖς πόλεις τῆς Λοκρίδος, τὴν Μυωνίαν, τὴν Οἰάνθειαν καὶ τὴν Ναύπακτον (2)· ὥστε ἔκτοτε ἤκμασε τὸ ἐμπόριον ἐν αὐτῇ, καὶ διὰ τῆς ἐπιμόνου προσπαθείας καὶ ἐπισκέψεως τοῦ ἀνακταμένου αὐτῆς κατέστη μία τῶν πρωτίστων πόλεων τῆς Πελοποννήσου, κατακοσμηθεῖσα διὰ διαφόρων μνημείων καὶ λαμπρῶν καταστημάτων, εἰς ὃ συντέλεσε καὶ ὁ Νέρων φιλοτιμηθεὶς εἰς τὸν καλλωπισμὸν τῆς πόλεως ταύτης. Ἐν τῇ ἀκροπόλει ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος Λαφρίας, ἧς καὶ ἡ ἐπωνυμία καὶ τὸ ἄγαλμα ἦσαν ξένα. Ὅταν ὁ Αὐγούστος ἡγήμωσε τὴν Καλυδῶνα καὶ τὴν λοιπὴν Αἰτωλίαν, ἵνα συνοικήσῃ τὸν Αἰτωλικὸν λαὸν ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Ἀκτίου κτισθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ Νικοπόλει, τὰ μὲν πλεῖστα τῶν ἀγαλμάτων τῆς Αἰτωλίας καὶ τῆς Ἀκαρνανίας μετήνεγκεν εἰς αὐτὴν, τοῖς δὲ Πατρεῦσιν ἔδωκε μετὰ πολλῶν ἄλλων λαφύρων τῆς Καλυδῶνος καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Λαφρίας, ὃ ἔλαβε τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦ ιδρύσαντος αὐτὸ Λαφρίου τοῦ Κασταλίου τοῦ Δελφοῦ· κατεσκευάσθη δὲ ὑπὸ τῶν Ναυπακτίων Μενάιχμου καὶ Σοῖδα, καὶ ἦν χρυσοῦν καὶ ἐλεφάντινον εἰκονίζον τὴν θεὰν ὡς θηρεύουσαν. Ἦγον δὲ οἱ Πατρεῖς ἀνά πᾶν ἔτος ἐορτὴν τῇ Λαφρία Ἀρτέμιδι, θύοντες ἐπὶ τοῦ βωμοῦ αὐτῆς παντὸς εἶδους πτηνὰ ἐδώδιμα καὶ τετράποδα, ὡς ὕς ἀγρίους καὶ ἐλάφους καὶ δορ-

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 18. (2) Πaus. Φωκ. κ. 38.

κάδας, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄρκτους καὶ λύκους· καὶ καρπούς δὲ παντοδαπούς ἡμέρους οὖς, ὥς καὶ πάντα τὰ λοιπὰ, ἔκαιον ἐπὶ τοῦ βωμοῦ (1). Ἐντὸς δὲ τοῦ περιβόλου τῆς Ααφρίας ἦν καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς Παναχαΐδος καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς χρυσοῦν καὶ ἐλεφάντινον (2). Μεταξὺ δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ααφρίας καὶ τοῦ βωμοῦ ἦν μνημα Εὐρυπύλου τοῦ Εὐαίμονος. Τὸν δὲ ναὸν τῆς Τρικλαρίας Ἀρτέμιδος κείμενον παρὰ τὸν ποταμὸν Μείλιχον εἶχον ἐν κοινῷ ἡ Ἀρόνη, ἡ Ἄνθεια καὶ ἡ Μεσατίας (3). Ἐν δὲ τῇ κάτω πόλει ἦν ναὸς Δινδυμήνης μητρὸς καὶ ἐν αὐτῷ ἐτιμᾶτο καὶ ὁ Ἄττης οὗ τὸ ἄγαλμα ἦν ἀθέατον· τὸ δὲ τῆς θεᾶς ἦν ἐκ μαρμάρου λευκοῦ. Ἐν δὲ τῇ ἀγορᾷ ἦν ναὸς Ὀλυμπίου Διὸς καὶ ἄγαλμα εἰκονίζον αὐτὸν ἐπὶ θρόνου καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ὀρθὴν πλησίον αὐτοῦ· καὶ πέραν τοῦ Ὀλυμπίου ἄγαλμα Ἡρας καὶ ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ χαλκοῦν καὶ παριστῶν αὐτὸν γυμνὸν, φοροῦντα δὲ ὑποδήματα καὶ ἔχοντα τὸν ἀριστερὸν πόδα ἐπὶ κρανίου βοός· καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τῆς ἀγορᾶς ἄγαλμα Ἀθηνᾶς, καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ τάφος τοῦ Πατρίως. Πλησίον δὲ τῆς ἀγορᾶς τὸ Ῥοδεῖον καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος ἀξιοθέατον κατασκευασθὲν ἐκ λαφύρων ληφθέντων ὑπὸ τῶν Πατρίων, ὅποταν ἐκ πάντων τῶν Ἀχαιῶν οὗτοι μόνοι συνεμάχησαν τοῖς Αἰτωλοῖς κατὰ τῶν Γαλατῶν. τοῦτο δὲ τὸ Ῥοδεῖον ἦν κατὰ πάντα τὸ ἀξιολογώτατον πάντων τῶν τῆς Ἑλλάδος, πλην μόνον τοῦ τῶν Ἀθηνῶν θ' ὑπερεῖχε τὴν κατασκευὴν καὶ τὸ μέγεθος. Ἐξωθεν δὲ τῆς ἀγορᾶς πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἦν πύλη καὶ ἐπ' αὐτῆς τρεῖς ἀνδριάντες ἐπίχρυσοι, τοῦ Πατρίως καὶ τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ Πρευγένους καὶ Ἀθερίωνος παριστῶντες τὸν

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 18. (2) Αὐτ. κ. 20. (3) Αὐτ. κ. 19.

τε πατέρα καὶ τοὺς υἱοὺς εἰς παιδικὴν ἡλικίαν. Ἄντικρυ δὲ τῆς ἀγορᾶς κατὰ ταύτην τὴν ἐξοδὸν ἦν τέμενος Ἀρτέμιδος καὶ ναὸς Διμνάτιδος ἧς τὸ ξόανον, κατὰ τινα ὄψιν ὄνελου, ὁ Πρευγένης βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ εὐνουστέρου τῶν δούλων αὐτοῦ ὑπέκλεψεν ἐκ τῆς Σπάρτης, ἐχόντων ἤδη τῶν Δωριέων τὴν Λακεδαιμόνα καὶ τὸ Ἄργος. Τοῦτο δὲ τὸ ξόανον καθ' ἅπαντα τὸν ἄλλον χρόνον ἐφυλάττετο ἐν τῇ Μεσῳᾷ, διότι ἐκεῖ ἐκοιμήσθη ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Πρευγένους· κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῆς Διμνάτιδος εἰς τῶν διακόνων τῆς θεᾶς ἤρχετο κομίζων αὐτὸ ἐκ τῆς Μεσσοᾶς εἰς τὸ ἐν τῇ πόλει αὐτῆς τέμενος. Ἦσαν καὶ ἄλλα ἱερὰ ἐν Πιάγραις οὐχὶ δὲ ἐν ὑπαιθρῳ, ἀλλὰ διὰ στοῶν ἐγίνετο ἢ εἰς αὐτὰ εἰσοδος. Ἦσαν δὲ ταῦτα ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ ἐκ μαρμάρου τὰ ἄλλα ἐκ τῆς ἐσθητός, καὶ ἄλλο ἰθηνᾶς ἐκ γυρσοῦ καὶ ἐλέφαντος καὶ πρὸ αὐτοῦ μνημα Πρευγένους ὅ, ὡς καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ Πατρεῖ, ἐνέγιζον ἄγοντες τὴν ἑορτὴν τῆς Διμνάτιδος. Οὐ πόρρω δὲ τοῦ θεάτρου ἦν ναὸς Νεμέσεως καὶ ἄλλης Ἀφροδίτης, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν μέγιστα καὶ ἐκ μαρμάρου λευκοῦ κατασκευασμένα (1)· καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος ἧς πόλεως ἦν ναὸς Διονύσου ἐπιλεγομένου Καλυδωνίου, διότι τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ εἶχε μετακομισθῇ ἐκ Καλυδῶνος, ὡς καὶ ὁ Πausanias λέγει:

« Καὶ Διονύσου κατὰ τοῦτο τῆς πόλεως ἱερὸν ἔστιν, ἐπὶ κλησιν Καλυδωνίου· μετακομίσθη γὰρ καὶ τοῦ Διονύσου τὸ ἄγαλμα ἐκ Καλυδῶνος. Ὅτε δὲ ὤκειτο ἔτι Καλυδῶν, καὶ ἄλλοι τε Καλυδωνίων ἐγένοντο ἱερεῖς τῷ θεῷ, καὶ δὴ καὶ ἡ ἑορτή, ὃν ἀνθρώπων μάλιστα ἐπέλαθεν ἄδικα ἐξ ἔρωτος· παθεῖν ἤρα μὲν Καλλιρρόης παρθένου, ὑπόστον δὲ ἐς Καλλιρρόην ἔρωτος ἡ ἑορτὴ μετήν, τοσοῦτον εἶχεν ἀπαρχεῖται »

(1) Paus. Ἀχ. κ. 20.

» εἰς αὐτὸν ἡ παρθένος· ὥς δὲ τοῦ Κορέσου δέησεις τε
 » ποιουμένου πάσας καὶ δώρων ὑποσχέσεις παντοίας οὐκ
 » ἐντρέπετο ἡ γνώμη τῆς παρθένου, καθίζεται ἱκέτης ἥδη
 » παρὰ τοῦ Διονύσου τὸ ἄγαλμα· ὁ δὲ ἤκουσέ τε εὐχο-
 » μένου τοῦ ἱερέως, καὶ οἱ Καλυδώνιοι τὸ παραυτίκα ὥσπερ
 » ὑπὸ μέθης ἐγένοντο ἔκφρονες, καὶ ἡ τελευταῖα σφᾶς παρα-
 » πλῆγας ἐπελάμβανε (1) ». Ἐγγὺς δὲ τοῦ θεάτρου ἦν
 τέμενος γυναικὸς ἐπιχωρίας καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τρία ἀγάλματα
 ἰσάριθμα τῶν τριῶν πόλεων ἐξ ὧν συνέκλειτο αἱ Πάτραι
 καὶ ἐπονομαζόμενα διὰ τῶν αὐτῶν ὀνομάτων ἐκείνων,
 δηλαδὴ Μεσατεὺς καὶ Ἀνθεὺς καὶ Ἀροεὺς, κομιζόμενα δὲ
 κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Διονύσου εἰς τὸν ναὸν τοῦ Αἰσυμνή-
 του κείμενον κατὰ τὸ παραθλάσσιον τῆς πόλεως, κατὰ
 δεξιὰν τῆς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ὁδοῦ. Ἐξώθεν δὲ τοῦ ναοῦ τοῦ
 Αἰσυμνήτου Διονύσου ἕτερος ναὸς Σωτηρίας, ὃν ἴδρυσεν
 ὁ Εὐρύπυλος, θεραπευθεὶς τῆς μανίας, τὸ δὲ ἄγαλμα ἐκ
 μαρμάρου· παρὰ δὲ τὸν λιμένα ναὸς Ποσειδῶνος καὶ τὸ
 ἄγαλμα αὐτοῦ ὀρθὸν ἐκ μαρμάρου· καὶ οὐ πολὺ ἀπωτέρω
 δύο ναοὶ Ἀφροδίτης ὧν τὸ ἐν τῶν ἀγαλμάτων ἀνείλκυσαν
 ἀλιεῖς ἐν δικτύῳ ἓνα αἰῶνα πρὶν τοῦ Πausανίου. Πλησιέστατα
 δὲ τοῦ λιμένος δύο ἀγάλματα χάλκινα, τὸ μὲν Ἄρειος, τὸ δὲ
 Ἀπόλλωνος, καὶ πρὸς τὸν λιμένα τέμενος Ἀφροδίτης καὶ
 τὸ ἄγαλμα αὐτῆς ξύλινον, ἐκτὸς τοῦ προσώπου, τῶν χειρῶν
 καὶ τῶν ποδῶν, ἃ ἦσαν μαρμάρινα. Καὶ παρὰ τὴν θάλασ-
 σαν ἄλσος, χαρίεις περίπατος καὶ τόπος ἀναψύξεως τῶν
 Πατρίων κατὰ τὸ θέρος. Καὶ ἐν τῷ ἄλσει ναὸς Ἀφροδίτης
 καὶ ναὸς Ἀπόλλωνος, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν μαρμάρινα·
 καὶ παρὰ τὸ ἄλσος ναὸς Διμήτρος καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς

(1) Πaus. Ἰ. 21.

ὄρθον, καὶ ἕτερον ἄγαλμα Γῆς καθήμενον καὶ πρὸ τοῦ ναοῦ
 Δήμητρος πηγὴ χωριζομένη ἀπ' αὐτοῦ δι' αἵμασι· ἦν δὲ
 ἡ πηγὴ, ὡς ἔλεγον, μαντεῖον ἀψευδὲς οὐχὶ ἐν παντὶ πράγ-
 ματι, ἀλλὰ μόνον πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας. Καὶ πρὸς τῷ
 ἄλσει δύο ναοὶ Σκράπιδος καὶ ἐν τῷ ἐτέρῳ αὐτῶν ἦν κατε-
 σκευασμένον μνημα τοῦ υἱοῦ τοῦ Βήλου τοῦ Αἰγύπτου, δε-
 φρίττων ἐπὶ τῷ ὀνόματι μόνον τοῦ Ἄργους διὰ τὰ ἐπεῖσε
 παθήματα τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ φοβούμενος τὸν Δαναὸν,
 ἔφυγεν εἰς τὴν Ἁρόην. Ἦν δὲ ἐν Πάτραις καὶ ναὸς Ἀσκλη-
 πιοῦ ἄνωθεν τῆς ἀκροπόλεως, πλησίον τῶν πρὸς τὴν Με-
 σάτιν πυλῶν. — Αἱ γυναῖκες ἦσαν ἐν Πάτραις διπλάσιαι
 τῶν ἀνδρῶν καὶ ἄκρως φιλέραστοι· αἱ πλείους δὲ αὐτῶν ἔζων
 ἐργαζόμεναι τὴν ἐν Ἡλίδι φυρμένην βύσσον ἐξ ἧς κατε-
 σκεύαζον κερυφάλους καὶ παντοῖα ἄλλα ἐνδύματα (1).
 Τὸ ὄρος ἐφ' οὗ ἦν ἡ ἀκρόπολις ἐκαλεῖτο Παναχαϊκόν (2).
 ἡ πόλις κατέχουσα τὰς πρὸς μεσημβρίαν κατωφερείας τοῦ
 Παναχαϊκοῦ, μέχρι μόνον τῶν ὑπωρείων αὐτοῦ δὲν ἐξε-
 τείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης· εἶναι δὲ τοῦτο ἀνεπίδεκτον
 ἀμφιβολίας, διότι μανθάνομεν θετικῶς παρὰ τοῦ Θουκυ-
 δίδου καὶ παρὰ τοῦ Πλουτάρχου ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπεισε
 τοὺς Πατρεῖς νὰ ἐκτείνωσι τὰ τεῖχη αὐτῶν μέχρι τῆς
 θαλάσσης καὶ διὰ μακρῶν τειχῶν νὰ συνάψωσι μετ' αὐτῆς
 τὴν πόλιν (3). ἐξ ὧν δὲ λέγει ὁ Πausanias, ὡς προσέτι
 καὶ ἐκ πολλῶν ὑφισταμένων σημείων τῶν Ῥωμαϊκῶν τεχνουρ-
 γημάτων ἐξάγεται ὅτι ἡ ἀποικία τοῦ Αὐγούστου ἐξετάθη
 ἐπὶ τῆς πεδιάδος πρὸς τὴν θάλασσαν· φαίνεται δὲ οὕτως
 ὅτι αἱ Πάτραι οὐδέποτε ἦσαν τοσοῦτον μεγάλαι ὡς ἐπὶ τῶν

(1) Πανζ. Ἀχ. κ. 20. (2) β. 5. κ. 30. (3) Θουκυδ. β. 5, κ. 52.

— Πλουτάρχ. Ἀλκιβιάδ. κ. 15.

Ῥωμαίων Αυτοκρατόρων, καὶ πάντα τὰ σωζόμενα λείψανα φέρουσι τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

* ΠΑΤΡΑΙ καὶ ΠΑΛΑΙΑΙ ΠΑΤΡΑΙ πρὸς διαστολὴν τῶν Νέων Πατρῶν (Ἰπάτης τῆς Φθιώτιδος), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς ῥάχews τοῦ ἐπικειμένου ὄρους οὐ ἐπὶ τῆς κορυφῆς εἶναι ὠκοδομημένη ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ ἀπ' αὐτῆς κόλπου τῶν Πατρῶν καλουμένου. Αἱ Πάτραι τοσαῦτον ἐκαλλωπίσθησαν μετὰ τὴν ἐπὶ Ῥωμαίων ἀναγέννησιν αὐτῶν, ὥστε κατὰ τὸν Β'. αἰῶνα οὐδεμία πόλις τῆς Ἑλλάδος εἶχε τοσαύτην ποσότητά ναῶν καὶ ἀγαλμάτων καὶ διασῆμων οἰκοδομῶν· μετὰ δὲ αὐτῶν ἀνηγείρετο σιωπηλῶς καὶ ἡ ταπεινὴ μητρόπολις τῶν χριστιανῶν φωτισθέντων παρὰ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ κηρύξαντος τὸ Εὐαγγέλιον καὶ μαρτυρήσαντος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει καὶ οὗ τῇ κενοτάφιον σώζεται εἰσέτι. Κατὰ τὸν Δουκαγικὸν (1), ἡ μητροπολιτικὴ ἐκκλησία τῶν Πατρῶν ἔκειτο τὸ κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως· κατηδαφίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Βιλλεχαρδουίνου, ὁπότε αὐτὸς ἐγένετο κυριάρχης τῆς Ἀχαΐας μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων τῷ 1204· μετὰ παρέλευσιν δὲ 250 ἐτῶν ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας ἔπαθε καὶ ἄλλην ἀτιμίαν· ὁ δεσπότης Θωμᾶς ἀναγκασθεὶς ν' ἀποδημήσῃ εἰς Ἰταλίαν, πρὶν τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ πυρθητοῦ Σουλτάνου Βιελμέτου τοῦ Β', καὶ μετακομίσας τὴν κάραν τοῦ Ἁγίου ἐκ Πατρῶν εἰς Ῥώμην, προσήνεγκεν αὐτὴν δῶρον τῷ Πάπᾳ, θεωρήσας τοῦτο ὡς μέσον συστάσεως ἐαυτοῦ. — Αἱ Πάτραι κεῖνται ἐπὶ θέσεως ἐμπορικωτάτης· διὸ καὶ κατὰ πάντα καιρὸν συνέρρον πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην πλῆθος ἐμπορικῶν

(1) Δουκαγν. ἱστ. Κωνσταντινουπ. ἐπὶ τῶν Γάλλ. Δούκερ.

πλοίων, καὶ διέμενον ἐν αὐτῇ πρόξενοι τῶν ξένων δυνάμεων. Ἐκ τῶν δι' αὐτῆς ἐξαγομένων ἐμπορικῶν προϊόντων τὰ κύρια εἰσὶν ἡ Κορινθιακὴ λεγομένη σταφίς καὶ τὰ δέσματα, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον μέταξα, ἔριον, κηρίον, καὶ κεδροκόκκιον· εἶχε δὲ αἰεὶ σχέσεις ἐμπορικὰς μετὰ τῶν πόλεων Τεργέστης, Ἀγκῶνος, Νισαπόλεως, Διοβόρνου, Γενούας, Μασσαλίας καὶ τῆς Ἰωνικῆς Ἑπτανήσου. — Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων αἱ Πάτραι εἶχον βαθμὴν δουκάτου· κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1408 ὁ τότε δούξ ἀνίκανος ὦν εἰς διατήρησιν τοῦ τόπου, ἐπώλησεν αὐτὸν ἐπὶ μεγάλη ποσότητι χρημάτων εἰς τὴν Ἑνετίαν ἀφ' ἧς ἐκυρίευσαν αὐτὸν ὕστερον οἱ Ὄθωμανοὶ (1). Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν ἐπὶ τῆς Ὄθωμανικῆς ἐξουσίας ἦν, ὡς πᾶσαι αἱ τῆς Πελοποννήσου, ἀτάκτως ὤκοδομημένη καὶ ἀκάθαρτος, καὶ περιεῖχε κατοίκους περίπου 11,000 χριστιανῶν, 4,000 ὀθωμανῶν καὶ 17 μόνον Ἰουδαϊκὰς οἰκογενείας, λείψανα ἀσθενῆ τῶν ἐπὶ Σελεύκου Νικάνορος ἀποικησάντων εἰς Ἀχαΐαν οἱ ἐξυλθρευσθέντες οἱ πλείους ἐκ τῆς πανώλους τοῦ 1756 ἔτους καὶ ἐλαττούμενοι καθ' ἑκάστην, κατήντησαν εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. Ἐπὶ δὲ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἔπαθε καὶ ἡ πόλις αὕτη, ὡς καὶ πᾶσαι σχεδὸν αἱ λοιπαί, καὶ οἱ Ὄθωμανοὶ διετήρουν μὲν αἰεὶ τὴν ἀκρόπολιν, κατερήμωσαν ὅμως καὶ κατηδάφισαν τὴν πόλιν· ἀλλὰ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου πρό τινων ἤδη ἔτῶν ἐγένετο σχέδιον καθ' ὃ ἐκτίσθη ἐκ νέου κατὰ σταθμὴν καὶ συμμετρίαν καὶ ἐκαλλωπίσθη καὶ ἐπληθύνθη, καὶ αἱ ἀγυαὶ κατεσκευάσθησαν καλαί, πλατεῖαι καὶ εὐρυῶμοι, καὶ τὰ πέριξ καθαράϊσθησαν, καὶ αἱ Πάτραι εἰςὶ σήμερον μία τῶν καλλίστων πόλεων τῆς Ἑλλάδος· ἡ πρὸς

(1) Κορονίλλος. Μερ. 2. σ. 45.

νότον εκτεινομένη πεδιάς ἦν πρότερον κατάφυτος ἐξ ἐλαιο-
δένδρων, ἀλλ' ὁ πόλεμος ἐξηφάνισεν αὐτὰ μέχρι ἐνός, καὶ
ἤδη ἐκ τῶν παλαιῶν ριζῶν ἐκβαλλαστάνουσι νέα. Τὸ κάτω
μέρος τῆς πόλεως τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν ὑπέκειτο εἰς νόσους
διαφόρους καὶ πυρετοὺς ὀλεθρίους προξενουμένους κυρίως ἐκ
τῆς ἄκρας ἀκαθαρσίας καὶ τῶν λιμναζόντων ὑδάτων, ὥστε
πολλοὶ ἀπώλλοντο κατ' ἔτος ἄδικα θύματα, ὡς κατὰ τὸ
ἔτος 1828 ἀπέθανον τριακόσιοι παῖδες ἐν τῇ κάτω πόλει,
ἐν δὲ τῇ ἄνω μόνον ὀκτώ· ἀλλ' ἤδη ἐξέλειπον τὰ αἷτια καὶ
ἐπομένως καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς φθοροποιᾶς δυσκρα-
σίας· ἡ περίξ γῆ εἶναι εὐφορωτάτη· προάγει ἀφθόνως, καλ-
λιεργουμένη πάντα τὰ εἶδη τῶν γεννημάτων καὶ εἶναι ἐπι-
τηδειοτάτη δι' ἀμπελῶνας. — Ἡ ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως
θία ἐκτείνεται λίαν τερπνὴ καὶ ποικίλη· χαριεστάτη δὲ
εἶναι καὶ ἡ μεγάλη σειρὰ τῆς παραλίας τῆς ἀποτελούσης
κατὰ τὸ νοτ δυτικὸν τὸν εὐρύχωρον κόλπον ὃς χωρίζεται
διὰ τῆς πλουσίας πεδιάδος τῶν Πατρῶν ἀπὸ τοῦ Παναχαΐ-
κου καὶ τῶν κλάδων αὐτοῦ καὶ δι' οὗ ἡ ὄρασις ἐκτείνεται
μέχρι τῶν μεμακρυσμένων κυρυφῶν τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς
Κεφαλληνίας· ἡ Κυλλίνη φαίνεται κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυν-
σιν, ὀλίγον πρὸς δεξιὰν τῆς κυρυφῆς τοῦ ὄρους τῆς Ζακύνθου
Σκουπὺ· κατ' ἄρκτον ἡ ἐξωτερικὴ διαίρεσις τοῦ Κορινθιακοῦ
κόλπου ἐν σχήματι λίμνης μεγάλης ὀρίζεται ὑπὸ τῶν ὀρέων
τῆς Ἀκαρνανίας καὶ τῆς Αἰτωλίας, καὶ ἀμέσως καταντικρὺ
τῶν Πατρῶν ὑπὸ τῶν δύο πετρωδῶν λόφων τῶν ὑψουμένων
ἀπὸ τοῦ αἰγίου τοῦ μεταξὺ τῶν τελευτῶν τοῦ Μεσολογίου
καὶ τοῦ περὶ τοῦ τοῦ Ρίου. Κατὰ τὴν ἐσχάτην ταύτην διεύ-
θυνσιν ἡ θία περναῖται ἐπὶ τὴν Ναύπακτον καὶ τὰ ἐπι-
καίμεινα αὐτῇ ὄρη. — Ἡ ὀθρυμνικὴ βραχέστερος κατεδάφισις
πρὸ πολλοῦ τὴν μετρώπλην τῶν Πατρῶν, κτίσμα πολυτε-

λὰς τῶν Χριστιανῶν Αὐτοκρατόρων, ὡς καὶ πᾶσας τὰς λοι-
πὰς ἐκκλησίας ἐν αἷς καὶ τὴν τῆς Ἀγίας Δικατερίνης, κατὰ
τὰ ἔτη 1770, ὥστε ὁ μόνος προσευκτήριος οἶκος τῶν
Χριστιανῶν ἦν ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ὠχυρωμένη
ποτὲ καὶ ἔχουσα τείχη καὶ πύργους κατὰ τὰς γωνίας, κειμένη
δὲ εἰς ἀπόστασιν 1200 ὀργυῶν ἀπὸ τῆς πόλεως, πρὸς
τὰς δυτικὰς ὑπωρείας τῆς ἀκροπόλεως, ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ
ναοῦ τῆς Δήμητρος· τὸ ψηφιδωτὸν αὐτῆς ἰδαφος σώζεται
εἰσέτι σχεδὸν ἀκέραιον. — Ἡ ἀκρόπολις κεῖται πρὸς τὸ
βόρειον τῆς πόλεως καὶ εἶναι ἱκανῶς ὄχυρά· μεταξὺ τῶν
τειχῶν αὐτῆς ἃ θεωροῦνται ὡς κτίσμα τοῦ Βιλλεχαρδουί-
νου (1) φαίνονται συντρίμματα ἀρχαίων Δωρικῶν καὶ Ἰω-
νικῶν στηλῶν καὶ τινὰ ἐπιστηλίων καὶ τριγλύφων καὶ με-
τωπῶν τεμάχια. Ἐν ἀποστάσει ὅσον 500 πήχεων ἔξωθεν
τῆς πρὸς ἀνατολὰς πύλης τῆς ἀκροπόλεως ἐπὶ τῶν πλεу-
ρῶν τοῦ ὅρου σώζεται ἐπικείμενος εἰς μικρὰν ἀμπελόφυ-
τον κοιλάδα, βεβλαμμένος δὲ καιρίως κατὰ πολλὰ μέρη
ὁ παλαιὸς ὑδραγωγὸς οὗ ἡ κατασκευὴ εἶναι Ῥωμαϊκὴ. Ὁ
Ἄγγλος περιηγητὴς Οὐέλερ ὃς εἶδε τὸν ὑδραγωγὸν τοῦτον
ἀκέραιον κατὰ τὸ 1689 περιγράφει αὐτὸν ὡς ἀξιόλογον
καὶ μεγαλοπρεπῇ οἰκοδομῇ ἔχουσαν δύο σειρὰς τόξων τὴν
μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης καὶ στύλους ἐρειδουμένους ἐκατέρωθεν
εἰς στηρίγματα· λέγει πρὸς τούτοις ὅτι ἔτι ὑψηλότερον ἐπὶ
ρύακος ἦσαν δύο ἄλλα τυξὰ ἐντελέστερον διατετηρημένα
καὶ ὅτι πάντα ὁμοῦ συνήνουν δύο λόφους, μεταξὺ δὲ αὐτῶν
ἔρρεεν ὁ εἰρημένος μικρὸς ρύαξ (2)· ἡ αὐτὴ πηγὴ παρέχει
καὶ σήμερον τὸ ἀναγκαῖον τῇ πόλει ὕδωρ, ἀλλ' ὁ ὑδραγω-
γὸς ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ Οὐέλερ μέχρι τοῦδε ἐφθάρη με-

(1) Δὴκ. Τ. 2. κ. 14. σ. 136. (2) Δὴκ. αὐτ. σ. 138.

γάλως καὶ κατήντησεν ἄχρηστος. — Ἐν ἔτει 1714, 27
 Ιουλίου ἡμέρᾳ κυριακῇ μετὰ μεσημβρίαν συνέβη εἰς Πάτρας
 σεισμὸς μέγας ὃς κατέρριψε τὰ κωδωνοστάσια τῶν ἐκκλη-
 σιῶν, διέσχισε τοὺς νάρθηκας τινῶν ἐξ αὐτῶν καὶ πολλὰ
 κτίρια· διεσχίσθησαν δὲ καὶ οἱ πύργοι τοῦ φρουρίου καὶ
 ἔπεσαν τινὲς τῶν ἐπάλξεων. Κατ' ἄλλην δὲ μεταγενεστέραν
 ἐποχὴν κατέπεσε κεραυνὸς εἰς τὴν πυριταποθήκην τοῦ φρου-
 ρίου καὶ κατέβαλε τὸν κατώτερον πύργον. — Ἡ μαντικὴ
 πηγὴ ῥέουσα καὶ ἤδη πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου
 Ἀνδρέου θεωρεῖται εἰσέτι ὡς ἁγίασμα ἱερατικώτατον. —
 Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν ἔχει λιμένα ἀλλὰ μικρὸν καὶ ἐπι-
 σφαλῆ. — Τεμάχια πολλὰ πλινθίων καὶ κεραμίνων σκευῶν
 εὑρεθῆσαν εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τοὺς κήπους, εἰς τὰ κατερειπω-
 μένα τείχη, καὶ εἰς τὰ ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς παλαιᾶς πόλεως
 κενὰ διαστήματα· ἀλλ' οὐδὲν τούτων εἶναι συνεχὲς ἢ δια-
 τετηρημένον τοσοῦτον ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς
 ἰδιαιτέρον τι οἰκοδόμημα ἐξ ὧσων ἀναφέρει ὁ Πausanias.
 — Ἡ ἐνεστώσα πόλις κεῖται ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως τῆς
 ἀρχαίας· κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν νεωτέρων καὶ κατὰ
 πάσας τὰς ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενας πιθανότητας ἡ ἀγορὰ ἔκειτο
 ἐν τῷ μέσῳ τῆς νῦν πόλεως· τὸ θέατρον πρὸς τὸ νότιον
 πέρας αὐτῆς· ὁ δὲ λιμὴν ἀπετελεῖτο ἐξ ἀπάσης τῆς κάτω
 πρὸς τὸ νότιον ἐλώδους πεδιάδος τῆς συνηχομένης μετὰ
 τῶν ἀπυθνηκῶν καὶ ἐκτεινομένης ἐκεῖθεν πρὸς τὸ κατὰ νό-
 τον πέρας τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἦν ὠκοδομημένη ἡ πόλις· ἀπο-
 δεικνύεται δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ αἰγιαλοῦ καὶ
 προσέτι ἐκ τινων εὑρεθέντων θεμελίων προκύμαίων (μόλων).
 Ἡ ὑπὲρ πάσας δὲ τὰς ἄλλας βεβαία καὶ ἀναμφισβήτητος
 θέσις εἶναι ἡ τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ ἄλσους καὶ
 τῆς μαντικῆς πηγῆς παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου

κατὰ τὸ παραθαλάσσιον· ἡ πηγὴ ὑφίσταται καὶ ἀπέχει 18 λεπτὰ τῆς πόλεως, κατὰ μεσημβρίαν τῶν ἀποθηκῶν· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῆς πηγῆς καὶ τῶν ἀποθηκῶν διαστήματι ἦν τὸ ἄλσος καὶ ὁ περίπατος τῶν Πατρῶν, ὡς καὶ οἱ ναοὶ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος (1). Ἐν Πάτραις ὑπάρχουσι γυμνάσιον καὶ σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ τέσσαρα σχολεῖα δημοτικά, καὶ ὑγειονομεῖον, καὶ ἐφορεία οἰκονομικῇ, καὶ ταμεῖον, ἀμφοτέρω Α. τάξεως, καὶ τελωνεῖον καὶ πρωτοδικεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον καὶ τέσσαρα συμβολαιογραφεῖα καὶ ὑπολιμεναρχεῖον.

ἌΝΘΕΙΑ, πόλις συνωκισθεῖσα ὑπὸ Τριπολέμου καὶ Εὐμήλου ἐν κοινῷ, ὀνομασθεῖσα δὲ οὕτως ἀπὸ Ἀνθείου τοῦ Εὐμήλου. Ἐκεῖτο οὐ μακρὰν τῆς Ἀρόης· μεταξὺ δὲ Ἀρόης καὶ Ἀνθείας ἐκτίσθη ἑτέρα πόλις Μεσάτις (2).

ΜΕΣΑΤΙΣ· ἀφ' οὗ ὁ Τριπόλεμος καὶ ὁ Εὐμήλος ἐκτίσαν ἐν Ἀχαΐᾳ πόλιν Ἀνθειαν, ἐκτίσθη ὕστερον μεταξὺ Ἀνθείας καὶ Ἀρόης καὶ ἑτέρα τρίτη πόλις ἡ Μεσάτις αὕτη· ἀφ' οὗ δὲ Πατρεὺς ὁ Πρευγένους ἐμεγάλυνε τὴν Ἀρόην καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν Πάτρας, ἡ Μεσάτις ἔμεινεν ἀσίκητος ὡς καὶ ἡ Ἀνθεια. — Οἱ Πατρεῖς ἔλεγον ὅτι ὁ Διόνυσος ἐτράφη ἐν τῇ Μεσάτει καὶ ὅτι ἐπιβουλεύόμενος ὑπὸ Πανῶν, περιέπεσεν εἰς παντοίους κινδύνους (3).

ἈΡΒᾶΣ· πόλις μικρὰ ἥ· ἡ κυρία θέσις ἀγνοεῖται· φαίνεται δὲ ὅτι ἔκειτο περὶ τὰς Πάτρας ὡς ἡ Ἀνθεια, ἡ Μεσάτις, ἡ Βολίνα καὶ ἡ Ἀργυρᾶ (4).

ἈΡΓΥΡᾶ, πόλις κατὰ τὸ δυτ.-βόρειον τῶν Πατρῶν, μικρὸν ἀπέχουσα τοῦ ἀκρωτηρίου Ῥίου νοτίως, παρὰ τὴν λεω-

(1) Δῆλ. Τ. 2. κ. 14. σ. 132 — 135. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 18.

(3) Πaus. αὐτ. (4) Πaus. αὐτ.

φόρον ἔνθα ἦν καὶ πηγὴ Ἀργυρᾶ, μεταξὺ δύο ποταμῶν, τοῦ Χαράδρου πρὸς δυσμὰς καὶ τοῦ Σελέμνου πρὸς ἀνατολάς. — Ἐμυθεύετο ὅτι ὁ Σέλεμος ἦν μειράκιον ὥραϊον ποιμαῖνον ἐνταῦθα· ἡ δὲ Ἀργυρᾶ οὕσα μία τῶν θαλασσιῶν νυμφῶν, ἠράσθη τοῦ Σελέμνου καὶ ἀναβαίνουσα ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἤρχετο πρὸς αὐτὸν καὶ ἐκάθευδε μετ' αὐτοῦ παρὰ τὸν ποταμόν· μετὰ τινα δὲ χρόνον οὕτε ὥραϊος ἐφαίνετο ἔτι ὁ Σέλεμος εἰς τὴν Ἀργυρᾶν, οὕτε ἤρχετο πλέον πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ Σέλεμος στερηθεὶς αὐτῆς, ἀπέθανεν ἐκ τοῦ ἔρωτος καὶ μετεβλήθη ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης εἰς ποταμόν. — Ὁ Πausανίας εἶδε τὰ μὴ ἐπιφανῆ ἐρείπια τῆς Ἀργυρᾶς (1).

ΦΑΡΑΪ κατὰ τὸν Πausανίαν, καὶ ΦΑΡΑΪ κατὰ τὸν Στράβωνα, πόλις μεσούγειος μία τῶν δώδεκα, κατὰ τὸ νότιον τῶν Πατρῶν καὶ τὸ νοτ. ἀνατολικὸν τῆς Δύμης ἢ ἦν ὁμορος (2). ἔκειτο κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὁχθὴν τοῦ ποταμοῦ Πιρου ἢ Πειρου καὶ ἀπέχετο τῶν μὲν Πατρῶν 150 στάδια, τῆς δὲ θαλάσσης ὅσον 70 (3). — Ἐν Φαραίῃ ἦν μέγας περιβολὸς ἀγροῦς κατὰ τὸν ἀρχαιότερον τρόπον καὶ κατὰ τὰ μέσαι αὐτῆς ἀγροὶ μικρὸν τετραγώνου ἐκ μαρμαρίου Ἀργεαίου ἔργου ἔχοντες γωνίαι καὶ ἰσοκείμενοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς ἀπὸ βαθέως ἦν δὲ τὸ ἔργον, ὡς ἐδελούτο ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἀνάστημα Μουσίου Σιμωνίδα, καὶ παρ' αὐτῆς ἦν χρηστέον καὶ πρὸ τοῦ ἐργαζομένου ἔστιν ἐκ μαρμαρίου κα. αὐτῆς καὶ διγυφ. χαλκῆς τρισεκαταλλήμενοι τῇ φασὶν ἅλ. μολυβδίου ἢ δὲ χρυσοῦς τῷ ὅπῳ ἤρχετο περὶ φασὶν καὶ ἄλλοις ἀπὸ αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἐστίας· ἀφ' οὗ δὲ φασὶν ἔλασεν καὶ αὐτῆς ἀρχαίαις, ἔπειτα αὐτῶς ἐπὶ τοῦ φασὶν καὶ ἄλλοις τοῦ ἀρχαίου καὶ αὐτῶς ἐπιγράφον

(1) Πaus. 2. 2. 2. (2) Στράβ. 10. 4. 2. (3) Πaus. 2. 2. 2.

ὁ ἐκαλεῖτο χαλκοῦς, καὶ ἡρώτα τὸν θεὸν πρὸς τὸ οὗς ὁποῖον τι ἐκάστω ἦν τὸ ἐρώτημα· εἴτα ἐξήρχετο τῆς ἀγορᾶς ἔχων πεφραγμένα τὰ ὦτα διὰ τῶν χειρῶν· προελθὼν δὲ εἰς τὸ ἐκτὸς, ἐξέφραττε τὰ ὦτα καὶ ὁποῖαν φωνὴν ἤκουε πρώτην ἐξελάμβανεν αὐτὴν μάντευμα. Ἦν δὲ ἐν Φαραῖς καὶ ὕδωρ ἱερὸν τοῦ Ἑρμοῦ καὶ ἡ πηγὴ αὐτοῦ ὠνομάζετο Ἄμα· οὐδέποτε δὲ ἤγρευον τοὺς ἐν ταύτῃ ἰχθεῖς, νομίζοντες αὐτοὺς ἀνάθημα τοῦ θεοῦ· ἐγγύτατα δὲ τοῦ ἀγάλματος ἦσαν τριάκοντα τετράγωνοι λίθοι ὧν ἐκάστω ἔδιδον θεοῦ τινας ὄνομα. Ὅσον δὲ 15 σταδίους ἀπωτέρω τῶν Φαρῶν ἦν ἄλσος Διοσκουρῶν ἔχον δάφνας πολλὰς, οὔτε ναὸν δὲ οὔτε ἀγάλματα, διότι τὰ ἀγάλματα μετεκομίσθησαν εἰς Ῥώμην, ὡς ἔλεγον οἱ ἐγχώριοι· ἦν δὲ μόνον ἐν τῷ ἄλσει βωμὸς ἐκ λίθων λογάδων. — Ἄδηλον ἦν ἀν οἰκιστῆς τῶν Φαρῶν ἐγένετο Φάρης ὁ Φιλοδαμείας τῆς Δαναοῦ ἢ ἄλλος τις ὁμώνυμος ἐκείνῳ. — Ἡ πόλις Τριταΐα ἔκειτο 120 στάδια ἀπὸ τῶν Φαρῶν. — Αἱ Φαραὶ ἦσαν ὑποκείμεναι εἰς τὰς Πάτρας κατὰ διαταγὴν τοῦ Αὐγούστου, ὡς καὶ ἡ Τριταΐα (1). — Ἐν τῇ Φαραϊκῇ χώρᾳ ἦν κρήνη Δίρκη ὁμώνυμος τῇ παρὰ τὰς Θήβας (2). — Αἱ Φαραὶ ἦσαν μία τῶν τεσσάρων πρώτων πόλεων ὑφ' ὧν ἀνενώθη τὸ Ἀχαϊκὸν Συνέδριον (3).

* Τὰ ἐρείπια τῶν Φαρῶν θεωροῦνται ὡς πιθανῶς κείμενα κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὁχθὴν τῆς Καμινίτσας, μεταξὺ δύο χωρίων καλουμένων Πρεβεζὸν καὶ Ἰσαρι (4).

ΤΡΙΤΑΪΑ, πόλις κατὰ τὸ μεσόγειον μία τῶν δώδεκα πρὸς τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τῶν Φαρῶν ὧν ἀπεῖχεν 120 στάδια. Οἰκιστῆς τῆς Τριταΐας κατὰ τινὰς ἐγένετο ὁ Κελδίδας ἐλθὼν

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 22. (2) Στράβ. β. 8, σ. 388. (3) Πολύβ. β. 2, κ. 41. (4) Δῆμ. Τ. 2, κ. 15, σ. 158.

ἐκ Κύμης τῆς ἐν Ὀπικοῖς· κατ' ἄλλους δὲ μυθικώτερον ἐνομίζετο ὅτι ὁ Ἄρης συνεγένετό ποτε παρθένῳ τινὶ Τριταίᾳ, ἱερείᾳ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ θυγατρὶ τοῦ Τρίτωνος, καὶ ὅτι, ὁ ἐξ αὐτῆς καὶ τοῦ Ἄρεως τεχθεὶς Μελάνιππος συνήκισε καὶ ἠύξησε τὴν πόλιν καὶ ἔθετο αὐτῇ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Πρὶν τῆς εἰς τὴν πόλιν εἰσόδου ἦν μνήμα ἐκ μαρμάρου λευκοῦ ἀξιοθέατον καὶ κατὰ τὰ ἄλλα, καὶ μάλιστα διὰ τὰς ἐπὶ τοῦ τάφου γραφὰς τοῦ Νικίου· ἦσαν δὲ αὗται θρόνος ἐξ ἐλέφαντος, καὶ γυνὴ νέα καὶ εὐειδὴς ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἐμπροσθεν αὐτῆς θεράπαινα ἱσταμένη καὶ φέρουσα σκιάδιον, καὶ νεανίσκος ὀρθὸς ἀγένειος εἰσέτι, ἐνδεδυμένος χιτῶνα καὶ χλαμύδα φοινικῆν ἐπὶ τοῦ χιτῶνος καὶ πλησίον αὐτοῦ θεράπων κρατῶν ἀκόντια καὶ ἄγων κυνηγετικούς κύνας· τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἦσαν ἄγνωστα· ἀλλὰ πάντες ἐξ εἰκασίας ὑπέθετον ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἦσαν ὁμοῦ τεθαμμένοι ἐντὸς τοῦ μνήματος. — Ἐν Τριταίᾳ ἦν ναὸς τῶν μεγίστων παλουμένων θεῶν, καὶ ἀγάλματα αὐτῶν κατεσκευασμένα ἐκ πλ. τοῦ, καὶ ἦγον αὐτοῖς κατ' ἔτος ἐορτὴν ὁμοίαν τῇ τοῦ Διονύσου· ἦν δὲ καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς, ἧς τὸ μεταγενέστερον ἄγκυμα ἦν ἐκ μαρμάρου· τὸ δὲ ἀρχαῖον, ὡς ἔλεγον οἱ Τριταεῖς, ἐκομίσθη εἰς Ῥώμην· ἦν δὲ νεομισμένον νὰ θύωσιν ἐν τοῦθ' αὖ τῷ Ἄρει καὶ τῇ Τριταίᾳ. — Ἡ Τριταία ἐπὶ τοῦ Πανστανίου ὑπέκειτο καὶ αὐτὴ εἰς τὰς Πάτρας, δόντος τοῦ Ἀγούστου (1). — ἔκειτο δὲ ἡ Τριταία κατὰ τὸ νοτι-ἀνατολικὸν τῆς Δύμης, καὶ μεταξὺ τῶν δύο τούτων πόλεων ἔρρεε ποταμὸς Κασίων (2). — Ἡ χώρα τῆς Τριταίας, τῆς Δύμης καὶ τῶν Φαρῶν ἦν ὁμοῖος τῇ Ἠλείᾳ· διὸ καὶ οἱ Τριταεῖς, οἱ Ἀρμαῖοι καὶ Φαρκεῖς ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς ἐπιδρο-

(1) Παστ. Ἀχ. α. 22. (2) Στράβ. β. 8, α. 342.

μάς τῶν Ἡλείων (1). — Τὸ ὄρος ἡ Σκόλλις ἦν κοινὸν τῶν Τριταίων, τῶν Δυμαίων καὶ τῶν Ἡλείων καὶ ἀπέχεε τῆς Τριταίας 100 στάδια (2). — Ὁ Τριταεὺς Ἀγήσαρχος ὁ Αἰμοστράτου ἐνίκησε ποτὲ πύκτας ἀνδρας· εἰς τὰ Ὀλύμπια, τὰ Νέμεα, τὰ Πύθια καὶ τὰ Ἰσθμια, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τινος ἐλεγείου ἐν ᾧ οἱ Τριταεῖς λέγονται Ἀρκάδες· ἀλλ' ὁ Πausanias ἀποδεικνύων τοῦτο ψευδές, λέγει ὅτι συνειτέλουν ἴσως κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οἱ Τριταεῖς εἰς τοὺς Ἀρκάδας. Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγησάρχου ἦν τέχνη τῶν υἱῶν τοῦ Πολυκλέους (3).

* Θεωροῦνται ὡς λείψανα τῆς Τριταίας ἔχνη τινὰ φρουρίου Ἑλληνικοῦ Καστρίτσα λεγόμενα καὶ εὐρεθέντα ἐπὶ ὕψους ἀπέχοντος $\frac{3}{4}$ ὥρ. τοῦ χωρίου Ἀγίου Βλάση κατ' εὐθείαν γραμμὴν πρὸς τὸ βόρειον· πρὸς δυσμὰς τοῦ ὕψους τούτου ῥέει ῥύαξ συνενούμενος μετὰ τοῦ ποταμοῦ τοῦ λεγομένου Ἀγ. Βλασίτικον (4).

ἸΛΛΕΝΟΣ, πόλις μία τῶν δώδεκα μεταξὺ Πατρῶν καὶ Δύμης (5)· ἐκεῖτο παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Πείρου (6). Κατὰ τὸν Σιτράβωνα, οἱ Ἀχαιοὶ κτίσαντες τὰς δώδεκα πόλεις, μετὰ χρόνον ὕστερον ἤνωσαν μετὰ τινων ἐξ αὐτῶν μερίδας τινὰς τῶν ἄλλων, ὡς τὰς Αἰγὰς ἤνωσαν μετὰ τῆς Αἰγείρας, καὶ τὴν Ἰλλενον μετὰ τῆς Δύμης καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ αὐτοῦ ἐφαίνοντο ἔχνη μόνον τῆς πόλεως τῶν Ἰλλενίων μεταξὺ Πατρῶν καὶ Δύμης (7), τὴν δὲ χώραν ἐνέμοντο οἱ Δυμαῖοι (8)· κατὰ τὸν Πausaniam, ὅσοι ποιηταὶ ὕμνησαν τὸν Ἡρακλῆα καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐφανέρωσαν τίς ἦν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰλλένου Δεξαμενὸς καὶ καθ' οἷον τρόπον ὁ Ἡρακλῆς ἐφιλοξενήθη παρ' αὐτῷ· λέγει προσέτι ὁ Πausanias, φέρων εἰς

(1) Πολύβ. β. 4, κ. 59, 60. (2) Σιτράβ. β. 8, σ. 341. (3) Πaus. β. κ. 12. (4) Δήμ. Τ. 2, κ. 14, σ. 117. (5) Σιτράβ. β. 8, σ. 338. (6) Πaus. Ἀχ. κ. 13. (7) Σιτράβ. β. 8, σ. 336. (8) Αὐτ. σ. 338.

μαρτυρίαν ἐλεγείον πεποιημένον ὑπὸ Ἑρμῆσιδάνακτος εἰς Εὐρυτίωνα Κένταυρον, ὅτι ἡ Ἰλλένος ἦν ἐξ ἀρχῆς πόλισμα μικρόν· προσεπιφέρει δὲ καὶ ὅτι μετὰ καιρὸν οἱ οἰκήτορες ἐξέλιπον, ὡς ἐλέγετο, δι' ὀλιγανθρωπίαν τὴν Ἰλλενον, καὶ ἀπεχώρησαν εἰς Πειράς καὶ Εὐρυτείας (1), πόλεις ὀλοτελῶς ἀγνώστους. — Ὁ Ὀμηρος ὀνομάζει μόνον τὴν Αἰτωλικὴν Ἰλλενον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταύτην τὴν Ἀχαϊκὴν (2)· ὁ Ἡρόδοτος μνημονεύει αὐτῆς, καὶ ὁ Πολύβιος κατατάττει αὐτὴν μεταξὺ τῶν Ἀχαϊκῶν πόλεων τοῦ δευτέρου Ἀχαϊκοῦ συνεδρίου, ἀλλὰ λέγει ὅτι δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐπὶ τοῦ καιροῦ του (3). Ἐν Ἰλλένῳ ἦν ναὸς ἐπίσημος Ἀσκληπιοῦ ἀπέχων τῆς μὲν Δύμης ὡς 40, τῶν δὲ Πατρῶν ὡς 80 στάδια (4)· ὁ Πausανίας ἀποσιωπᾷ τὸν ναὸν τοῦτον, διότι, ὡς φαίνεται, δὲν ἐσώζετο πλέον ἐπ' αὐτοῦ.

* Τὸ χωρίον Κάτω-Ἀχαΐα ἢ Παλαιὰ-Ἀχαΐα κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Ἰλλένου, ἧς λείψανα τῶν τειχῶν καὶ τῶν ἐρειπίων εὐρέθησαν (5).

ΔΪΜΗ, πόλις μία τῶν δώδεκα ἡ δυσμικωτάτῃ πασῶν τῶν Ἀχαϊκῶν πόλεων ἐξ οὗ, ὡς φαίνεται, καὶ τὸ ὄνομα· ἔκειτο παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀλλ' ἦν ἀλίμενος· ἀπεῖχε δὲ τῆς μὲν Ἰλλένου 40 στάδια (6) βορ-δυτικῶς, τοῦ δὲ ἀκρωτηρίου Ἀράξου 60 (7) νοτ-ἀνατολικῶς· ὁ ποταμὸς Ἀάρισσος ἐχώριζε τὴν χώραν τῆς Δύμης ἀπὸ τῆς Ἠλείας κατὰ τὸ Βουπράσιον. Ἡ Δύμη, κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα, ἐκαλεῖτο πρότερον Στρατὸς (8), κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν, Πάλεια· ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα Δύμη ὅτε εἶχον αὐτὴν οἱ Ἴωνες, εἴτε ἀπὸ γυναικὸς

(1) Paus. 'Αχ. κ. 18. (2) Στράβ. β. 7, σ. 386. (3) Πολύβ. β. 2, κ. 41. (4) Στράβ. β. 8, σ. 386. (5) Ἀθή. Τ. 2, κ. 15, σ. 155.

(6) Στράβ. β. 8, σ. 386. — Paus. 'Αχ. κ. 18. (7) Στράβ. β. 8, σ. 337. (8) Ἀθή. σ. 387.

ἐπιχωρίας, εἴτε ἀπὸ Δύμαντος υἱοῦ Αἰγίμιου (1)· ἐπωνομάσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀντιμάχου καὶ Καυκωνίς, εἴτε ἀπὸ τῶν Καυκώνων, ἔθνους ἄλλου ἢ τὸ τῆς Τριφυλίας καὶ ἐκτεινόμενου ἴσως μέχρι τῆς Δυμαίας χώρας, εἴτε ἀπὸ τοῦ Καύκωνος ποταμοῦ ῥέοντος μεταξὺ Δύμης καὶ Τριταίας (2). — Ὅτε ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Δημητρίου ἐπολέμει τοὺς Ἀχαιοὺς, μόνη ἡ Δύμη ἐκ πασῶν τῶν Ἀχαϊκῶν πόλεων ὑπετάγη εἰς αὐτόν, καὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Σουλπίκιος ἐπέτρεψεν εἰς τὸ στρατεύμα νὰ διερπάσῃ αὐτήν (3). Ὁ δὲ Πομπήιος κατέστησεν οἰκήτορας ἐν αὐτῇ ἀνθρώπους μιγάδας, τὰ λείψανα τοῦ καταλυθέντος ὑπ' αὐτοῦ πειρατικοῦ πληθους, ὧν μέρος ἴδρυσεν εἰς Σόλους τῆς Βιλικίας, μέρος ἀλλαχοῦ καὶ ἄλλους ἐνταῦθα (4), ὁ δὲ Αὐγουστος ἔδωκεν ὕστερον τὴν Δύμην εἰς τοὺς Πατρεῖς (5). — Μικρὸν πρὸ τοῦ ἄστεος κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ ἦν τάφος Σωστράτου, μειρακίου ἐπιχωρίου ἀγαπητοῦ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἐπὶ τοῦ χώματος στήλη ἐφ' ἧς ἦν ἐπειρασμένος ὁ Ἡρακλῆς· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ἔθυσον τῷ Σωστράτῳ οἱ ἐγγῶροι. — Οἱ Δυμαῖοι εἶχον καὶ ναὸν Ἀθηνᾶς ἀρχαιοτάτον καὶ ἄλλον ἀφιερωμένον τῇ μητρὶ Δινδυμνῇ καὶ τῷ Ἄττι. Ἦν δὲ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Δυμαίᾳ καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ δρομέως Οἰβώτα, ὃς νικήσας πρῶτος εἰς Ὀλυμπίαν καὶ οὐδὲν λαβὼν παρὰ τῶν Ἀχαιῶν γέρας ἐξαίρετον, κατηράσθη μηδεὶς ἐκ τῶν Ἀχαιῶν νὰ νικήσῃ τοῦ λοιποῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ εἰσηκούσθῃ ἢ κατάρᾳ αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἔμαθον οἱ Ἀχαιοὶ τὸ αἷτιον παρὰ τῶν Δελφῶν, ἀπέδωκαν καὶ ἄλλας τιμὰς τῷ Οἰβώτᾳ καὶ ἀνέθηκαν πρὸς τούτοις καὶ τὴν εἰκόνα

(1) Πaus. Ἀχ. κ. 17. (2) Στράβ. β. 8, σ. 342, 387. (3) Πaus. Ἀχ. κ. 17. (4) Στράβ. β. 8, σ. 388. (5) Πaus. Ἀχ. κ. 17.

αὐτοῦ εἰς Ὀλυμπίαν, καὶ τότε Σώστρατος ὁ Πελληνεὺς ἔλαβε νίκην σταδίου μεταξὺ τῶν παίδων· καὶ ὅσοι τοῦ λοιποῦ ἔμελλον νὰ ἀγωνισθῶσιν εἰς τὰ Ὀλύμπια, ἔθουν πρῶτον τῷ Οἰδῳτᾷ, καὶ ἂν ἐνίκων, ἐστεφάνουν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ (1). — Ἐν ἀποστάσει 40 σταδίων ἀπὸ τῆς Δύμης ἔρρειεν ὁ ποταμὸς Πείρος (2)· παρὰ δὲ τὴν Δύμην αὐτὴν ἔρρειεν ὁ ποταμὸς Ἀχελῷος (3).

* Τὰ ἐρείπια τῆς Δύμης ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαιόκαστρον καῖνται ἐπὶ τῆς ἀπὸ Πατρῶν πρὸς δυσμὰς ὁδοῦ, καὶ ἀνατολὰς τοῦ χωρίου Καραδόσκας.

ΛΙΜΕΝΕΣ.

ΑΡΙΣΤΟΝΑΪΤΑΙ, λιμὴν τῆς Πελλήνης ἀπέχων 60 στάδια τῆς πόλεως ταύτης βορείως καὶ 120 στάδ. τῆς Αἰγίρας ἀνατολικῶς· ὠνομασθεῖσιν οὕτω διότι καὶ εἰς τοῦτον τὸν λιμένα προσωρμίσθησαν οἱ Ἀργεῖοι (4).

* Ὁ λιμὴν τῶν Ἀριστοναυτῶν εὐρίσκεται παρὰ τὸ χωρίον Βλοισαῖ, κατωθεν τοῦ Αὐγ. κάμπου· ἴσως τὸ πάλαι ἡ τέχνη κατέστησεν αὐτὸν χωρτικώτερον, ἀλλ' ἤδη οὐδὲ δύναται νὰ ὠνομασθῇ λιμὴν· κατὰ τὰ περίεξ εὐρέθησαν συντρίμματα ἀρχαιοτήτων.

Αἴγειρα, ὁ λιμὴν τῆς Αἰγίδας. λεγόμενος καὶ αὐτὸς Αἰγίρα ὡς καὶ τὸ πάλαι. ὁ λιμὴν τῶν Αἰγειαυτῶν ἀπέχεται κατὰ τὸν Πλουταρχ. 12 σταδίοις τῆς ἑαυ πόλεως καὶ 72 τῆς Βουραίας· τὸ Βουραῖον εἶναι καὶ τὸν εἶχεν ἀξίωση· καὶ τὸν εἶχεν ἀξίωση καὶ τῶν Ἀριστοναυτῶν (5).

(1) Πίνδαρος, ἔλ. 2, σ. 15. (2) Στραβ. β. 3, σ. 342.

(4) Πίνδαρος, ἔλ. 2, σ. 15. (5) Πίνδαρος, ἔλ. 2, σ. 15.

* Τὰ Μαῦρα Λιθάρια λεγόμενα κατέχουσι τὴν θέσιν τοῦ μένος τῶν Αἰγαιρατῶν (1).

ἘΡΙΝΕΟΣ· ἀπεῖχεν 60 στάδια ἀπὸ τοῦ Αἰγίου βορρικῶς καὶ 90 ἀπὸ τοῦ Τείχους τῆς Ἀθηνᾶς ἀνατολικῶς (2). Λιμὴν οὗτος ἐξ οὗ ἡ παραλία ἐλάμβανε σχῆμα μηνοει-
ες (3) ὥς εἰς τῶν ὀλίγων τοῦ Ἀχαϊκοῦ αἰγιαλοῦ διατηρήθη εἰ πολὺ καὶ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου.

* Ὁ κόλπος ὁ λεγόμενος τοῦ Λαμπέρη εἶναι ὁ ποτὲ λιμὴν Ἐρινεός (4).

ΠΑΝΟΡΜΟΣ· ἔκειτο κατὰ τὸ πρὸς δυσμὰς μέρος τοῦ Ἰρυσσίου κόλπου, ἀπέναντι τῆς Ναυπάκτου, μεταξὺ τοῦ ἰκρωτηρίου Ῥίου καὶ τοῦ καλουμένου Τείχους τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἀπεῖχεν ἑκατέρου αὐτῶν ἀνὰ 15 στάδια (5), ἀπέναντι τῆς Ναυπάκτου (6). — Κατὰ τὸ 3 ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου συνεκροτήθη ναυμαχία παρὰ τὸν Πάνορμον μεταξὺ Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων (7).

* Τὸ κοίλωμα τοῦ αἰγιαλοῦ τὸ μεταξὺ τῶν ἰκρωτηρίων Δρεπάνου καὶ Ῥίου, τὸ κοινῶς ὀνομαζόμενον Τεκές, εἶναι ὁ ποτὲ λιμὴν Πάνορμος.

(1) Δῆκ. Τ. 3, κ. 31, σ. 387. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 22 (3) Θουκυδ. β. 7, κ. 24. (4) Δῆκ. Τ. 3, κ. 26, σ. 194. (5) Πaus. Ἀχ. κ. 22. (6) Πολυδ. β. 8, κ. 102. (7) Θουκυδ. β. 2, κ. 86.

ΑΧΑΪΑ.

‘Η Ἀχαΐα καὶ ἡ Ἥλεια ἀποτελοῦσι συνάμα ἓνα ἐκ
τῶν πέντε νομῶν ἐξ ὧν σύγκειται ἡ Πελοπόννησος·
διαίρεῖται δὲ ὁ νομὸς οὗτος εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας =
Πατρῶν, Αἰγιαλείας, Καλαβρύτων καὶ Ἥλειας.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΤΡΩΝ.

Διαίρεται εἰς πέντε δήμους = Πατρῶν, Δύμης, Φαρῶν, Τριταΐας
καὶ Ἐρινεῦς, καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851 30,508.

Ἡρ.	Α.	Θεο.	ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΩΝ.	Πληθ. κατὰ τὸ 1851. Οἰκ.	Κάτοικοι.
					14395
37	B. Δ.		Πάτραι, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμ.	2639	6662
	40	N.	Ἐγλυκᾶς.	53	214
	40	N.	Μπεγουλάκι.	8	33
1		N. Α.	Ῥωμανοῦ.	5	25
1	15	N.	Σαραβάλι.	35	145
2	30	N. Α.	Ἄνω καὶ Κάτω Μοῖρα.	33	137
4		A. N.	Τοπόλοβα.	19	75
2	30	A. N.	Βαλατουνα.	14	79
1	30	A. N.	Καμινίτσα, οὐ πόρρω τῆς δεξιᾶς ὁχθης τοῦ ποτ. Καμι- νίστας (Παίρου).	27	105
2	30	B. Α.	Καστρίτσι.	138	612
3		A. B.	Πλατάνι, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθης ῥύακος.	29	141
3		A. B.	Δράπανος.	44	151
1		B. Α.	Σχευὰ ἄνω καὶ κάτω καὶ Βοζαίτη.	57	174
2		N. Α.	Πουρναρόκαστρον, πύργος Ν.		

ἀρ.	Α.	Θέσ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			καὶ ἕτερος πύργος παλαιοῦ φρουρίου.	16	63
2	30	N. Α.	Σοῦλι.	32	176
1	45	N. Α.	Ἐλεκίστρα.	20	79
3		N. Α.	Βούντελι καὶ Μπάλα.	35	178
2		N.	Γαῖδουριάρι.	27	107
3		Δ. N.	Δριστενά.	22	83
1	15	N.	Μουσταφᾶ ἐφέντη ἐπὶ ῥύακος.	12	49
2	30	Δ. N.	Θεριανοῦ καὶ Τσουκαλᾶ.	16	77
		Α. N.	Βελδίτσι.	16	77
		Δ. N.	Μεντιλόγλι.	35	172
		N. Α.	Ἀράχοβα.	15	54
		Α. N.	Βελίτζι.	18	74
			Κεφαλᾶ, θέσις κατοικουμένη τὸ ἥμισυ τοῦ ἔτους ὑπὸ ἑτεροδημοτῶν χάριν τῆς καλλιέργειας τῆς σταφίδος.		
		N. Α.	Κυνηγοῦ, ἔμεινεν ἀκατοίκητον, ἀποκατασταθέντων τῶν κατοίκων εἰς Ἀράχοβαν.		
			Στενόν. } Θέσεις ὀλίγον		
			Κολοσύρτι. } κατοικούμεν.		
			Σπηλιᾶ, ἀκατοίκητον.		
		N. Α.	Μονὴ Γηροκομιοῦ, διατηρουμένη.		
			Προϊόντα τοῦ δήμου Πατρῶν ζαφίς, οἶνος, δημητριακοὶ καρποὶ, βαμβάκιον, ὄσπρια, ἔλαιον, μετὰξιον, μέλι, κηρίον καὶ βδέλλαι. Ἰπάρχουσι προσέτι 7 ποταμοί, ὧν οἱ μὲν 3 μέτροι, οἱ δὲ 4 μικρότεροι, ἅπαντες χρήσιμοι κατὰ τὸ θέρος, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα καθίστανται κατὰ τι ἐπιζήμιοι· 5 χεῖμαρροι ἢ ξηροπόταμα ἐπι-		

Ὀρ.	Α.	Θετ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			βλαβῇ τὸν χειμῶνα· 13 ρύα κες χρήσιμοι· 1 μικρὰ λίμνη 15 ὡς ἔγγιστα στρεμάτων, 3 ἔλη ἔχοντα ἔκτασιν 1200 πε- ρίπου στρεμάτων, 1 μικρὸς λίμνη, 1 μικρὸν δάσος. Περὶ τῶν ἐν Πάτραις καταστημάτων ἴδ. * Πάτραι κωμόπολις.		
			ΔΗΜΟΣ ΔΥΜΗΣ.	51	4'
5		N. Δ.	Ἄνω Ἀχαΐα, ἐπὶ τῆς ἀρι- στερᾶς ὁχθῆς ρύακος, πρῶτην ἔδρα τοῦ δήμου.	36	8 81
1		Δ. N.	Δ. αἰάνου, ὡς ἔδρα τοῦ δήμ.	34	8 84
2		N.	Σανταμέρι (1).	47	2 33
3	30	N.	Πόρταις.	63	2 78
	45	Δ. N.	Μπιθουλκα καὶ Σπάδα.	7	30
	45	B. A.	Μπετρόνι.	28	1 57
2		N.	Μπράτι.	11	73
3		Δ. N.	Μυχοῦ.	21	104
1		Δ. N.	Πουρνάρι.	14	71
3		Δ. N.	Βελιτσαῖς ἄνω καὶ κάτω.	20	105
1	30	N. Δ.	Μπουκουρα, Μέρτεζα καὶ Ἀποχωράκι.	36	185
	50	N.	Ἀλησοῦμπασι.	15	76
2		Δ. N.	Χατζούρι ἢ Φράγκα.	23	102
1	30	N. Δ.	Κράλι.	32	160
2		Δ. N.	Ἄρλα.	28	133
2		Δ.	Χαϊκάλι, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τῆς Καμινίτσας.	60	369
2		B. Δ.	Αποστόλου.	29	169
1	15	Δ. N.	Φώττενα.	18	405
1		B. Δ.	Γομοστὸν πλησίον δάσους.	140	890

(1) Παρὰ τὸ χωρίον τοῦτο διέρχεται ἕως ἀκριβῶς Σανταμέρι καλούμενον
καὶ ἔχει ὕψος 1016 μέτρων γαλλ.

ὁρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οἱ κ.	Κάτοικοι.
2	30	B. Δ.	Καραβοστάσι, εἰς ἐπίπεδον πλησίον δάσους. Ἐνταῦθα ὑπάρχει φυλακεῖον τελωνειακόν.	74	345
	30	Δ. B	κάτω Ἀχαΐα.	48	249
2		N. Δ.	Ῥιόλος.	58	256
2	30	N. Δ.	Πέτα, παρὰ τὰς πηγὰς ῤάκκος.	30	138
		N	Καράτσι, θέσις ἀκατοίκητ.		
			Μονὴ Μαρτίτης διατηρουμένη παρὰ τὸ Μπράτι.		
		Δ. N.	Μονὴ Φιλοκαλίου διατηρουμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ Ὀριόλου (Λαρίσσου) κατὰ τὸ βορ. ἀνατ. τοῦ χωρίου Πέτας.		
		N. Δ.	Τραγανόν.		
		N. Δ.	Μπρεχάμι.		
			Λυκόπετρα.		
			Ἐν τῷ δήμῳ τούτῳ προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, βχμ. βάκιον, ἔλαιον καὶ οἶνος· 2 μιχροὶ ποτ. χρήσιμοι, 2 ῤάκες μικροὶ, 12 ῤεύματα μικρὰ χρήσιμα, 13 ἕτερα ῤεύματα μικρὰ ἄχρηστα, 2 ἔλη μικρὰ, 1 λιμὴν μικρὸς, 1 δάσος μικρόν		
			ΔΗΜΟΣ ΦΑΡΩΝ.	5442	
4		A. N.	Χαλανδρίτσα, ἔδρα τοῦ δήμου.	113	473
4	30	A.	Μίραλι.	27	189
2	45	B. A.	Λαλικώστα.	46	278
1		N. Δ.	Ἰσαρι.	50	230
2		A. N.	Καλούσι.	38	167
2	40	A. N.	Λακώματα.	82	379
1	30	N. A	Μπουμπά.	25	109
2		A. N.	Σποδιάνα.	35	139

ὁρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
2	30	N. A.	Πλάτανος.	47	226
2		N. A.	Καλάνιστρα.	42	259
2		N. A.	Κάλανος.	53	302
2	20	A. N	Ρίκαβα καὶ Σουκαῖς.	10	49
3		A. N.	Καλύβια.	15	40
1		N. A.	Μπρακμάδι.	31	137
1		Δ. Β.	Μέντζενα.	38	216
3		B. A.	Μαζαράκι.	48	351
2	30	B. A.	Γουρζούμιστα.	89	537
1		N. A.	Λόπεσι.	37	217
2	30	N. A.	Κομπηγάδι.	27	147
2		A. N.	Κούμανι.	20	96
2		N. A.	Μιτόπουλον.	16	90
1		Δ. N	Ζώγα.	13	78
1	15	Δ. N.	Λάλουσι, καὶ Τροῦπα καὶ Λαστέρι.	33	153
2		Δ	Περιστέρα.	14	60
2		B	Μπαρδικώστα.	24	102
2	30	N. A.	Δενδρά.	15	92
			Κόμη χειμερινόν.		
		B.	Μονὴ Ὀμπλοῦ διατρου μένη παρὰ τὸ δυτ-βόρειον τοῦ Μπαρδικώστα.		
		Δ. B.	Μονὴ Μπαρμπιώττου διατε- ρουμένη παρὰ τὸ Μέντζενα.		
		N. A.	Μονὴ Εὐαγγελιστρίας δια- τερουμένη.		
		A. N	Μονὴ Χρυστοποδαριτιστῶν, διατερουμένη.		
			Προϊόντα τοῦ δήμου ὅταν τοιαῦτά καὶ οἱ οἱ. ἔλαβον. ἐκ τῶν οὐκ ἐπικρατοῦντων ἐν αὐτῷ 5 τετραμοῖ 20 τετραμοῖ 70 καὶ οἱ οἱ τοῖς 4 λέγοντες ἐπὶ καὶ τοῖς 8 τετραμοῖ 8. τετραμοῖ		

ἰρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οἰκ.	Κάτοικοι.
			εἰς Χαλανδρίτσαν καὶ εἰρηνο- δικεῖον αὐτόσε.		
			ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΤΑΙΑΣ.		3271
10		N.	Προσοβίτα ἔδρα τοῦ δήμου.	77	472
2		A. B.	Γρεθενόν.	39	190
3		N. Δ.	Κάλφα.	18	76
2		B. Δ.	Κρασίσα.	9	38
	30	A. B.	Κούμπερι.	31	156
2		N. Δ.	Σκιαδᾶ, ἐπὶ πλευρᾷς ὄρους οὗ ἡ πρὸς ἀνατολὰς κορυφή ἔχει ὕψος 1421, ἡ δὲ πρὸς δυσμᾶς 544 γαλλομέτρων. Παρὰ τὴν δευτέραν ταύτην, πρὸς τὸ νοτ.δυτικὸν τοῦ χω- ρίου, ὑπάρχουσι λείψανα ἑλ- ληνικοῦ φρουρίου.	95	446
2		N. Δ.	Σκοῦρα.	19	87
2	30	B. Δ.	Ρουπακιά.	19	90
2		A. B.	Τρικοχώρι.	23	114
1		B. Δ.	Ἁγία Μαρίνα.	35	148
2		B. Δ.	Μάνεσι.	16	76
2	15	B. Δ.	Γολέμι.	11	62
1	30	B. Δ.	Μαστραντώνη.	13	56
3		B. Δ.	Γάλαρος.	11	66
3		A. B.	Τόσκεισι.	10	42
1		N. Δ.	Τσαπόγα.	12	63
1		B. Δ.	Ῥένεσι.	17	110
1		A. B.	Καλέντζι.	56	286
3	30	A. B.	Φλόκα.	20	102
2		A. B.	Χιόνα.	15	74
1	30	A. B.	Κουτροχώρι.	8	32
1	30	A. B.	Βελι-μάχι.	19	90
2		A. B.	Ἀλποχώρι.	52	296
			Κόμι.		
		A. B.	Λαζαρινόν.		

Ἔρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			Δ. Ν. Μονὴ Νοτενῶν. } Διατρου-		
			Α. Β. Μονὴ Ἀγ Πάντων. } μенаι.		
			Προϊόντα τοῦ δήμου τούτου		
			δημ. καρποὶ καὶ ἔλαιον. Εἰσὶ		
			δὲ ἐν αὐτῷ 5 ποταμίσκοι, ὧν 4		
			χρήσιμοι, 2 ρεύματα χρήσιμα,		
			28 δάση μέτρια.		
			ΔΗΜΟΣ ΕΡΙΝΕΟΥ.	2257	
8		Α.	Ἀραγόζενα, ἔδρα τοῦ δήμου.	28	167
1	30	Δ. Ν.	Βερίνου.	41	252
1		Δ.	Μυροβρύσι.	28	160
	45	Α. Ν.	Γρόπα.	19	118
	45	Δ.	Μάγειρα.	10	56
	30	Β.	Δουκανεῖκα.	12	55
	45	Α. Β.	Συνανίχ.	3	18
	30	Α. Β.	Ἀραβονίτσα, καὶ Καλύβια		
			Ἀραβονίτσης.	23	119
1	45	Β. Δ.	Ζύργια, Χροῦστα καὶ Προ-		
			δοδός, καὶ Καλύβια Ζύργιας.	84	410
2		Ν. Δ.	Σαλμενίκον, Λεμπίστα καὶ		
			Καλύβια Σαλμενίκου.	47	254
2	30	Β. Δ.	Ἄθερνα.	24	142
2	20	Β. Δ.	Σελᾶ.	31	150
1		Β. Δ.	Πιτίτσα.	21	141
			Τραγάνος.		
			Βοτάνη.		
		Δ. Ν.	Λαλικώστα.		
		Β. Δ.	Μονὴ Ἐλεούσης διατρουμ.		
		Ν. Δ.	Μονὴ Ἀγ. Ἰωάννου Θεολόγου		
			διατρουμένη.		
			Προϊόντα τοῦ δήμου δημη-		
			τριακοὶ καρποὶ, βαμβάκιον,		
			μεταξιόν, ἔλαιον, οἶνος, ἀπίδια		
			καὶ σταφίς. Ὑπάρχουσι δὲ ἐν		
			αὐτῷ 10 δάση ὧν 2 μεγάλα,		
			5 μέτρια καὶ 3 μικρά.		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ.

Διαιρείται εἰς τρεῖς δήμους — Αἰγίου, Βουρῶν καὶ Αἰγείρας,
καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ ἔτος 1851 10,568.

Ἄρ.	Α.	Ἔς.	Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	Οἰκ.	Κάτοικοι.
					6466
					ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΟΥ.
30		Β. Δ.	Αἴγιον κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	560	2442
	50	Ν. Α.	Τέμενη Ἄνω καὶ Κάτω.	140	587
1	20	Α. Ν.	Ζευγαλατιόν.	72	288
1		Β. Δ.	Μουρλᾶ.	65	291
3	30	Ν.	Πτέρι (1).	105	501
3	30	Α. Ν.	Μαυρίκι.	61	345
3		Α. Ν.	Κουνινᾶ.	85	364
3	30	Α. Ν.	Ἀράχοβα.	47	496
3		Α. Ν.	Παρασκευή.	65	349
1	20	Ν. Δ.	Κακοχώρι.	54	196
1	20	Ν. Δ.	Τοῦμπα καὶ Γληγόρη.	37	128
2		Β. Δ.	Λόγγος μετὰ τῶν πέριξ.	103	400
1		Β. Δ.	Βουρλᾶ.	50	180
1		Δ.	Δημητροπούλου.	8	28
4	15		Μονοδένδρι.	9	49
1	20	Ν. Δ.	Μερτίδι.	16	51
1	30	Ν. Δ.	Χαντζή.	30	85
1	45	Ν. Δ.	Κουμάρι.	20	60
3		Ν. Δ.	Γκρέκα.	18	44
7	30	Ν. Α.	Βαλιμίτικα.	68	350
4	30		Ἅγιος Ἀθανάσιος.	60	250

(1) Κατὰ τὸ βορ. ὁριτικὸν τοῦ χωρίου τούτου, καὶ πλησίον τοῦ χωρίου Μαυρικίου πρὸς ἀνατολὰς ὑπάρχει ὄρος ὀμωνύμως τῷ χωρίῳ Πτέρι καλούμενον καὶ ἔχον ὕψος 2780 μέτρων γαλλ.

ἑρ.	Α.	Θεσ.	Πληθυσμός.	Οἰκ.	Κάτω
		N.	Κρόκαθα καὶ Βουλωμένη.		
		N. Δ	Φράγκα.		
		N. Α	Ῥιζόμυλος.		
			Καραχουμάτι.		
			Μποφούσκια.		
			Ἅγιος Ἰωάννης.		
			Γαρδενά.		
		A. N.	Μαμουσαῖ.		
		Δ. N.	Μονὴ Ταξιαρχῶν διατηρουμένη.		
			Ἄκολη μετόχιον Ταξιαρχῶν.		
		N.	Πύργος.	} Χωρία ὑποστατικῶν τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν.	
		Δ. N.	Μελίσσια.		
		Δ. N.	Μονὴ Πεπελινίτσης γυναικεία διατηρουμένη.		
		N. Δ.	Ἄγ. Ἰωάννης περιοχὴ ἀγροτική τῆς Πεπελινίτσης.		
			Εἰς τὸν δῆμον τοῦ Αἰγίου προϊόντα σταφίς, δημητριακοὶ καρποὶ, οἶνος καὶ βαμβάκιον· 8 ποταμοὶ χρήσιμοι, 29 βεύματα, ὧν 4 χρήσιμα, 7 ῥύακες χρήσιμοι, 5 ἔλη, ὧν 1 μέγα, 1 μέτριον καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ, 3 λιμένες καλοὶ, 7 δάση, ὧν 6 μικρὰ, 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ 3 δημοτικὰ εἰς Αἶγιον.		
			ΔΗΜΟΣ ΒΟΥΡΩΝ.		1:
		A. N.	Διακοπτόν κωμ. ἑδρα τοῦ δήμου.	323	1:
		N. Α.	Καλύβια Διακοπτίτικα.		
			Μονὴ Ἀγίου Νικολάου διχ.		

Ἰ. Α. Θεσ.		Πληθυσμός.	
		Οἰκ.	Κατοικοί.
	τηρουμένη, ἐπὶ δρους ἔχοντος ὕψος 1043 γαλλομέτρων.		
	B. Ἁγία Μονή, μοναστήριον γυναικεῖον διατηρούμενον.		
	B. Μονὴ Ἀγίας Τριάδος διατηρουμένη.		
	Τρυπιά μετόχιον τῆς μονῆς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου.		
	Προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, βαμβάκιον, ὄσπρια, οἶνος, σταφίς, ἔλαιον, ῥητίνη καὶ μεταξιόν, 7 ποταμοί, ὧν οἱ 5 μικροί, 6 ῥύακες ὧν οἱ 4 χρήσιμοι, 6 ἔλη ἐκ στρεμάτων 8 ὡς ἔγγιστα, 1 δάσος ιδιόκτητον· 1 σχολεῖον δημοτικὸν B' τάξεως.		
	ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΕΙΡΑΣ.		2523
9	N. Α. Βερσοβᾶ, ἔδρα τοῦ δήμου.	78	478
1 30	A. Πύργος.	43	276
1	A. Βλοβοκά.	74	481
2	B. Ποροβίτσα.	48	276
30	N. Δ. Ἀρφαρᾶ.	90	625
	B. Ἀκράτα· ἐνταῦθα ὑπάρχει φυλακεῖον ὑγειονομικὸν καὶ σταθμὸς τελωνειακός.	71	422
1 30	B. Καλύβια Χαλκιανιώτικα.	63	324
5 30	» Πλατανιώτικα.	22	155
	B. Δ. » Βαλιμίτικα ἢ Κολονίτη.		
	» Κομείκια.		
	Δ. B. » Συλιβινιώτικα.		
	» Σελιανίτικα.		
	» Κυρασάνικα.		

Κρ.	Α.	Θεο.	Πληθυσμός Οίκ.	Κάτοικοι.
		Δ. Ν.		
		Μαυρίτη. Μάρμαρα. Ρεπούλι. Γσιλαρδή. Λιθόπετρα. Μπαλκουβίνα. Λασινιά.		Θέσεις ὑποστα- τικῶν κατοι- κούμεναι.
		Μονὴ Ἀγίας Τριάδος δια- τηρουμένη. Μετόχιον Ἀγίας Τριάδος. Προϊόντα τοῦ δήμου Αἰγεί- ρας ἔλαιον, σταφίς, μεταξιόν, σίτος καὶ οἶνος· 2 ποτ. χρή- σιμοι, 6 ρεύματα, ὧν τὰ 4 χρήσιμα ἰσχυλεῖον δημοτι- κόν Β'. τάξεως εἰς Βερσοβᾶν, ἐτι δὲ δασοομεῖον, καὶ εἰρη- νοδικεῖον καὶ δύο συμβολαιο- γραφεῖα εἰς Πύργον. Αἱ δύο ἐπαρχίαι Πατρῶν καὶ Αἰγιαλείας ἀπαρτίζουσιν ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν πάλαι Ἀχαΐαν.		

ΗΛΕΙΑ.

Η ΗΛΕΙΑ ἢ ἩΛΙΣ ἐξεστίνετο κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὠρίζετο κατ' ἄρκτον ὑπὸ τῆς Ἀχαΐας, ἀρχαιότερον διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀράξου, μετὰ ταῦτα δὲ διὰ τοῦ ποταμοῦ Λαρίσου (1), κατὰ μεσημβρίαν ὑπὸ τῆς Μεσσηνίας διὰ τοῦ ποταμοῦ Νέιδας, δὲ κατὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν ἐγένετο τὸ κατὰ τὴν θάλασσαν μεταξὺ τῶν δύο μεθόριον (2), κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Ἀρκαδίας κατὰ τὴν Φολόην, τοὺς Ἀζάνας καὶ τοὺς Παρῤῥασίους (3) καὶ κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Ἰωνίου πελάγους· ὁ παράπλους πάσης τῆς Ἡλείας, κατὰ τὸν Στράβωνα, ἐλογίζετο 1200 σταδίων (4) = 30 μιλίων γεωγραφικῶν· κατὰ δὲ τὸν Πευτιγέρειον πίνακα, περίπου 20 μιλ. γεωγρ. καὶ, κατὰ τὸν Σκύλακα, ἐπίσης 800 σταδ. (5) = 20 μιλίων γεωγραφικῶν· τὸ πλάτος ὅπερ ἦν ἄνισον ὑποτίθεται ὡς ἐγγίστα μεταξὺ 3—4 μιλ. γεωγρ. τὸ δὲ ἐμβαδὸν 60. — Ὁ τόπος οὗτος, κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους καιροὺς, ἦν διηρημένος εἰς πολλὰς δυναστείας· ὕστερον δὲ διηρέθη εἰς δύο μόνας, τὴν τῶν Ἐπειῶν καὶ τὴν ὑπὸ Νέστορα τὸν Νηλεῶς· καὶ ἡ μὲν τῶν Ἐπειῶν ὠνομάζετο Κόλιη Ἥλις, ὡς εὖσα τῷ ὄντι κατὰ τὸ πλεῖστον τοιαύτη· ἡ δὲ ἐπικράτεια τοῦ Νη-

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 26. (2) Αὐτ. κ. 6. (3) Στράβ. β, 8, σ. 336.

(4) Αὐτ. σ. 358. (5) Σκύλαξ σ. 16.

λέως καὶ τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν Πισάτιδα, ἥς μέρος ἦν ἡ Ὀλυμπία, τὴν Τριφυλίαν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ περιεχομένην χώραν τῶν Καυκῶνων (1), μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Μεσσηνίας· μετὰ ταῦτα δὲ ὠνομάσθη ἅπας ὁ τόπος Ἡλεία.

Ἡ ΚΟΪΑΗ ἩΛΙΣ ἐξετείνεται ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Λαρίσσου μέχρι τῆς Πισάτιδος κατὰ τὸ ἀκρωτήριον Ἰχθύν· ὠνομάσθη κοίλη, ὡς οὔσα κατὰ τὸ πλεῖστον τοιαύτη· ἦν δὲ ἀρίστη καὶ εὐφορωτάτη (2). — Οἱ κάτοικοι τῆς Κοίλης Ἡλίδος ἐλέγοντο τὸ κατ' ἀρχὰς Βπειοὶ ἀπὸ Ἐπειοῦ, υἱοῦ τοῦ Ἐνδυμίωνος καὶ ἐγγόνου τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Λεθλίου· ὕστερον δὲ μετεκλήθησαν Ἡλεῖοι ἀπὸ Ἡλείου, ἐγγόνου ἀπὸ θυγατρὸς τοῦ Ἐπειοῦ καὶ πατρὸς τοῦ Αὐγέου, οὗ τὴν κόπρον ἐκάθηρεν ὁ Ἡρακλῆς (3). Οἱ Ἡλεῖοι δὲν εἶχον πόλεις τὸ πάλαι, ἀλλ' ὄκουν εἰς κώμας· ἡ δὲ πόλις Ἡλὶς ἐκτίσθη μετὰ τὰ Περσικά (4). — Οἱ Ἡλεῖοι ἐβασιλεύθησαν ἀπὸ Λεθλίου τοῦ πρώτου βασιλέως μέχρι τοῦ βασιλέως Λαίου τοῦ υἱοῦ τοῦ ἐξ Αἰτωλίας Ὁξύλου· οἱ δὲ μετὰ τὸν Λαίαν οὔτε ἐβασίλευσαν, οὔτε τὰ ὀνόματα αὐτῶν γνωρίζονται· μετὰ πολλοῦ δὲ χρόνου παρέλευσιν εἰς τῶν ἀπογόνων τοῦ Ὁξύλου Ἰφίτας, σύγχρονος Δυκούργου τοῦ νομοθέτου ἀποκατέστησεν ἐκ νέου τοὺς διακοπέντας Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας (5). — Οἱ Ἡλεῖοι κατὰ τοὺς παλαιωτάτους χρόνους ἦσαν οἱ μᾶλλον εὐνομούμενοι πάντων τῶν Πελοποννησίων (6), ἡ δὲ χώρα τῆς Ἡλείας ἦν ἱερὰ τοῦ Διὸς, καὶ ὁ ἐπερχόμενος μεθ' ὀπλων ἐθεωρεῖτο ἐναγῆς, ὡς καὶ ὁ μὴ ἀντιταττόμενος πάσαις δυνάμεσι κατὰ τοῦ ἐπερχομένου. Ὅθεν καὶ οἱ κτίσαντες ὕστερον τὴν πόλιν ἀφῆκαν αὐτὴν ἀτείχιστον· καὶ οἱ διὰ μέσου

(1) Στράβ. β. 8, σ. 326. (2) Δὺτ. (3) Πανθ. Ἡλ. κ. 1.

(4) Στράβ. β. 8, σ. 326, 327 — Δωδ. Σκ. β. 11, κ. 54.

(5) Πανθ. Ἡλ. κ. 4. (6) Πανθ. Μουσ. κ. 22.

τῆς χώρας πορευόμενοι εἰς στρατόπεδον παρέδιδον πρότερον τὰ ὅπλα, ἅπερ ἐλάμβανον ἐξερχόμενοι τῶν ὁρίων, καὶ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας πύξηθη καὶ ἐπληθύνθη ὁ τόπος, διότι ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ἐπολέμουν πρὸς ἀλλήλους, οἱ Ἡλεῖοι μόνοι ἀπελάμβανον πλήρη εἰρήνην καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ξένοι αὐτῶν. ἀλλ' ὁ δέκατος μετὰ τὸν Τημένην Ἀργεῖος Φεῖδων, ὅστις παραλαβὼν πᾶσαν τὴν εἰς πολλὰς μερίδας διεσπαρμένην κληρονομίαν τοῦ Τημένου, ὑπερέβαλλε πάντας κατὰ τὴν δύναμιν, καὶ ὅστις ἐφεύρε τὰ Φειδώνια καλούμενα μέτρα καὶ σταθμοὺς καὶ νόμισμα κεχαραγμένον τό τε ἄλλο καὶ καὶ τὸ ἀργυροῦν, αὐτὸς οὗτος ὁ Φεῖδων θρασύτερος γενόμενος πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐπέδραμε κατὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους κυριευθεισῶν πόλεων, καὶ ἀποβαλὼν τοὺς Ἡλείους ἀγωνοθέτας καὶ ἐπελθὼν, ἔθετο αὐτὸς διὰ βίας τοὺς ὑπ' ἐκείνου τεθέντας ἀγῶνας, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ τῆς Ὀλυμπίας (1), ἐπειδὴ οἱ μὲν τῶν Ἡλείων διὰ τὴν διπνεκῆ εἰρήνην δὲν εἶχον ὅπλα, οἱ δὲ ἄλλοι ὑπέκυψαν εἰς τὴν δυναστείαν, καὶ τότε οἱ Ἡλεῖοι οὐ μόνον ἀνέγραψαν εἰς πίνακας τὴν περιστάσιν ταύτην, ἀλλ' ἐκτήσαντο ὅπλα καὶ ἤρξαντο νὰ προνοῶσι περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. Συνέπραξαν δὲ εἰς τοῦτο καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, εἴτε φθονήσαντες διὰ τὴν ἐκ τῆς εἰρήνης εὐτυχίαν τῶν Ἡλείων, εἴτε ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ καταλύσωσι τὸν Φεῖδωνα ὡς ἀφελόντα ἀπ' αὐτῶν τὴν ἡγεμονίαν τῶν Πελοποννησίων ἣν προεκέκτηντο, ὡς καὶ τῷ ὄντι κατέλυσαν αὐτὸν ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν Ἡλείων οἷ, διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν Λακεδαιμονίων, προσεκτήσαντο τότε τὴν Πισάτιδα καὶ τὴν Τρυφυλίαν (2). — Οἱ Ἡλεῖοι μετέσχον τοῦ κατὰ τῆς Τρωάδος πολέμου καὶ ἐπεμψαν τεσσαράκοντα

(1) Ἡρόδοτ. β. 6, κ. 127 — Στράβ. β. 8, σ. 367, 368. (2) Στράβ. αὐτ.

πλοῖα ὑπὸ τέσσαρας ἀρχηγούς (1), καὶ συνεπολέμησαν ὡσαύτως μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ τὴν ἐπιστρατιάν τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος (2). ἔσχον δ' ἐν τούτοις διαφορὰς τινὰς καὶ ἀλληλομαχίας πρὸς τοὺς Πισαίους περὶ τῆς διαθέσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων (3). Κατ' ἀρχὰς δὲ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου συνεμάχουν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· διὸ καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος οἱ Ἀθηναῖοι καταπλεύσαντες ἐν τῇ Φειᾷ τῆς Ἡλείας, ἔτεμνον τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ πολεμήσαντες, ἐνίκησαν τριακοσίους λογάδας ἐλθόντας εἰς βοήθειαν ἐκ τῆς κοίτης Ἡλίδος καὶ ἐκ τῆς περιοικίδος τῶν Ἡλείων· καταπνεύσαντος δὲ ἀνέμου σφοδροῦ, καὶ χυμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ τόπῳ, οἱ μὲν πλείους ἐπέβησαν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ περιπλέοντες τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Ἰχθὺν, διευθύνοντο πρὸς τὸν λιμένα τὴν Φειάν· οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐν τούτῳ καὶ ἄλλοι τινὲς μὴ δυνηθέντες νᾶ ἐπιβῶσιν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ προχωρήσαντες κατὰ τὴν στερεάν, κατέσχον τὴν πόλιν Φειάν. Ἐπειδὴ δὲ ἔδραμεν ἤδη πρὸς βοήθειαν τὸ πλεῖστον τῆς στρατιᾶς τῶν Ἡλείων, περιπλεύσαντες τὰ πλοῖα, ἀνέλαβον τοὺς κατασχόντας τὴν Φειάν καὶ ἀπέπευσαν (4). Κατὰ δὲ τὸ ἐνδέκατον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἡεῖοι συνέθεντο συμμαχίαν μετὰ τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Ἀργείων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς οὓς διαφέροντι, διότι κατὰ τινὰ μεταξὺ τῶν Ἡλείων καὶ τῶν Λατρικῶν διακρινόν οἱ Λακεδαιμόνιοι διαίσαντες, ἀπεφασίσαν ὅτι τῶν Λατρικῶν καὶ κατὰ τῶν Ἡλείων (5). Κατὰ δὲ τὸ δεκάτεον ἔτος τοῦ πολέμου συνέθεντο ἕκαστον κατὰ τὴν συμμαχίαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἀργείων καὶ

(1) Ὑμν. ἡλ. β. γ. στίχ. αζ. (2) Ἑρμπαρ. β. β. κ. 71. (3) Ἐπὶ Πισαίων καὶ Ὀλυμπιακῶν. (4) Ὑμν. ἡλ. β. γ. κ. 25. (5) Ἄντ. β. β. κ. 31.

Μαντινέων καὶ τῶν συμμάχων ἑκατέρων (1)· κατὰ δὲ τὸ θέρος τοῦ αὐτοῦ ἔτους τοῦ πολέμου, καθ' ὃν καιρὸν ἐπανηγυρίζοντο τὰ Ὀλύμπια, οἱ Ἡλεῖοι ἐμπόδισαν τοὺς Λακεδαιμόνιους νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν ναὸν, μὴ ἐπιτρέποντες εἰς αὐτοὺς οὔτε νὰ θύωσιν οὔτε νὰ ἀγωνίζωνται, διότι δὲν ἀπέτισαν τὴν κατὰ τὸν Ὀλυμπιακὸν νόμον ψηφισθεῖσαν ἐπ' αὐτοὺς ζημίαν, ὥς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν σπονδῶν ἐγείραντας ὄπλα κατὰ τοῦ φρουρίου Φύρκου, καὶ πέμψαντες ὀπλίτας εἰς Λέπρεον· ἦν δὲ ἡ ζημία δις χίλιαι μναῖ, ἀνὰ δύο καθ' ἕκαστον ὀπλίτην· καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι δι᾽ ἰσχυρίζοντο ἐπὶ τῇ μὴ ἐνοχῇ αὐτῶν, οἱ δὲ Ἡλεῖοι ἐπιμένοντες αἰεὶ, ὑπέσχοντο, ἐάν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποδώσωσιν εἰς αὐτοὺς τὸ Λέπρεον, νὰ παραιτηθῶσι τοῦ ὀφειλομένου αὐτοῖς μέρους τοῦ ἀργυρίου, καὶ νὰ ἀποτίσωσιν αὐτοῖς ἀντ' ἐκείνων τὸ τῷ θεῷ ὀφειλόμενον· μὴ πειθομένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ Ἡλεῖοι προέτεινον εἰς αὐτοὺς νὰ μὴν ἀποδώσωσι μὲν τὸ Λέπρεον ἂν δὲν ἤθελον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπεθύμουν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν ναὸν, νὰ ἀναβῶσιν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ νὰ ὁμόσωσιν ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων ὅτι θὰ ἀποτίσωσιν ὕστερον τὴν ζημίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τότε ἀντέτεινον οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπηγορεύθησαν τότε πλέον καὶ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θυσίας καὶ τῶν ἀγώνων, καὶ ἔθουν κατ' ἰδίαν· φοβούμενοι δὲ οἱ Ἡλεῖοι μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι θύσωσιν ἐν τῷ ναῷ διὰ βίας, ἔστησαν φυλακὴν συγκαίμενην ἐκ νέων ἐνόπλων μεθ' ὧν ἠνώθησαν χίλιοι Ἀργεῖοι καὶ χίλιοι Μαντινεῖς καὶ ἱππεῖς Ἀθηναῖοι ἐλθόντες εἰς Ἄργος διὰ τὴν ἐορτήν· ἐκυρίευσεν δὲ μέγας φόβος τὴν πανήγυριν μὴ ἐπέλθωσι μεθ' ὀπλων οἱ Λακεδαιμόνιοι, μάλιστα δὲ ἀφ' οὗ ὁ Λακεδαιμόνιος Δίχας ἔλαβε πληγὰς

(1) Θεουκυδ. β. 5, κ. 47.

παρὰ τῶν ραβδούχων, διότι ἐνίκησε μὲν τὸ ζεύγος αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπετρέποντο τοῦ ἀγῶνος, προεκηρύχθη ὅτι τὸ ζεύγος ἦν τοῦ δημοσίου τῶν Βοιωτῶν· οὗτος δὲ προσλθὼν εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ βουλόμενος νὰ ἐπιδείξῃ ὅτι τὸ ἄρμα ἦν ἑαυτοῦ, ἐστεφάνωσε τὸν ἡνίοχον· ἀλλ' ὅμως ἡσύχασαν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν οὐδὲν συνέβη βίαιον ἐξ αὐτῶν (1). — Μετὰ τινα δὲ χρόνον οἱ Λακεδαιμόνιοι κινούμενοι ἐκ τῆς παλαιᾶς κατὰ τῶν Ἠλείων ὁργῆς, διότι συνεμάχησαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Μαντινέων, καὶ διότι ἀπέβαλον τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοῦ ἱππικοῦ καὶ τοῦ γυμνικοῦ ἀγῶνος, καὶ μὴ ἀρκεσθέντες εἰς τοῦτο, ἐμαστίγωσαν καὶ ἐξήλασαν καὶ τὸν Δίχαν, ἄνδρα γέροντα, καὶ ὕστερον τούτων ὁπόταν, κατὰ τινα χρησμὸν, ἐπέμφθη ὁ Ἄγις ἵνα θύσῃ τῷ Διὶ, ἐκωλύθη ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπηλθὲν ἄθυτος, διὰ ταῦτα πάντα ἐδοξε τοῖς ἑφόροις καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ νὰ σωφρονίσωσιν αὐτοὺς, καὶ πέμψαντες πρέσβεις εἰς Ἠλιν, εἶπον δι' αὐτῶν ὅτι δίκαιον δοκεῖ ταῖς ἀρχαῖς τῶν Λακεδαιμονίων νὰ ἀφήσωσιν οἱ Ἠλεῖοι τὰς περιουκίδας πόλεις αὐτονόμους· ἐπειδὴ δὲ ἀπεποιήθησαν τὴν πρότασιν οἱ Ἠλεῖοι, εἰσέβαλεν ὁ Ἄγις εἰς τὴν Ἠλείαν κατὰ τὸν ποταμὸν Λάρισσον· τέμνοντος δὲ τοῦ στρατεύματος τὴν χώραν, συνέβη σεισμὸς, καὶ ὁ Ἄγις θεωρήσας αὐτὸν ὡς θεῖον σημεῖον, ἐξῆλθε τοῦ τόπου, καταλιπὼν τὸ στρατεύμα· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψεν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς συμμάχους ἐν οἷς καὶ τοὺς Ἀθηναίους· ὡς δὲ ἦδη εἰσέβαλε διὰ τοῦ Αὐλώνας τῆς Μεσσηνίας, ἠνώθησαν εὐθὺς μετ' αὐτοῦ οἱ Λεπρεᾶται ἀπυστάντες τῶν Ἠλείων καὶ οἱ Μακίστιοι καὶ οἱ γειτονεῖς αὐτῶν Ἐπιταλμεῖς· ἀφ' οὗ δὲ δύνει

(1) Θουκυδ. β. 5, κ. 49. 50.

τὸν ποταμὸν, προσετέθησαν αὐτῷ οἱ Δαιρῖνοι καὶ οἱ Ἀμφίδο-
λοι καὶ οἱ Μαργαναῖς· μετὰ ταῦτα ἐλθὼν ὁ Ἄγις εἰς Ὀλυμ-
πίαν, ἔθυσσε τῷ Ὀλυμπίῳ Διὶ, χωρὶς οὐδεὶς νὰ δοκιμάσῃ νὰ
τὸν ἐμποδίσῃ· θύσας δὲ, διευθύνθη πρὸς τὴν πόλιν, τέμνων
καὶ καίων τὴν χώραν, καὶ ὑπέρπολλα μὲν κτήνη, ὑπέρπολλα
δὲ ἀνδράποδα ἤλίσκοντο ἐκ τῆς χώρας· ὥστε καὶ ἄλλοι
πολλοὶ τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν ἀκούοντες, ἤρχοντο ἐκου-
σίως καὶ συστρατειούμενοι ἐλάμβανον μέρος ἐκ τῆς διαρπα-
γῆς· ὥστε αὕτη ἡ στρατεία ἐγένετο ὡς ἐπισιτισμὸς εἰς
τὴν Πελοπόννησον. Ἀφικόμενος δὲ ὁ Ἄγις εἰς τὴν πόλιν,
ἔφθειρε μὲν τὰ προάστεια καὶ τὰ γυμνάσια, τὴν δὲ πόλιν
οὕσαν ἀταίχιστον ἐνόμισαν οὐχὶ δὲν ἐδυνήθη, ἀλλ' ὅτι
δὲν ἠθέλησε νὰ κυριεύσῃ· φθειρομένης δὲ τῆς χώρας καὶ
τῆς στρατιᾶς οὗσης περὶ τὴν Κυλλήνην, οἱ περὶ τὸν Ξανίαν
θε, ὡς ἔλεγον, κατεμέτρησε διὰ μεδίμνου τὸ ὕπερ ἐκληρο-
νόμησε παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον, θέλοντες δι' ἰδίων αὐτῶν
πράξεων νὰ προσχωρήσωσιν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐξώρ-
μησαν τῆς οἰκίας Ξιφῆρεις καὶ ἀπέκτειναν τινὰς καὶ μεταξὺ
αὐτῶν καὶ ἄνθρωπον ἔχοντα τὴν μορφήν τοῦ Θρασυδαίου
θε ἦν προστατῆς τοῦ δήμου, καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀπέκτειναν
τὸν Θρασυδαῖον αὐτόν, ὥστε ὁ μὲν δῆμος κυριευθεὶς ὑπὸ
μεγάλῃς ἀθυμίας ἡσύχαζεν, οἱ δὲ σφαγεῖς ὡς κατορθώσαντες
δῆθεν τὰ πάντα, καὶ οἱ ὁμογνώμονες αὐτῶν ἐξήρχοντο ἐνο-
πλιοι εἰς τὴν ἀγορὰν, ὁ δὲ Θρασυδαῖος ὡς προμεθυθεὶς,
ὑπνωττεν εἰσέτι· ὡς δὲ ὁ δῆμος ἡσθάνθη ὅτι δὲν ἀπέθανεν
ὁ Θρασυδαῖος, συνέρρευσαν πανταχόθεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ
ὡς ἐσμός μελισσῶν, καὶ τότε ἀναλαβὼν τὸν δῆμον, ἤγειτο
ὁ Θρασυδαῖος, καὶ γενομένης μάχης, ἐνίκησεν ὁ δῆμος· οἱ δὲ
ἐπιχειρήσαντες τὰς σφαγὰς μετέστησαν πρὸς τοὺς Λακε-
δαιμονίους. Ὅπόταν δὲ ὁ Ἄγις ἀπερχόμενος διέβη αὐθις τὸν

Ἀλφειὸν, καταλιπὼν φρουροὺς εἰς Ἐπιτάλειον, πλησίον τοῦ
 Ἀλφειοῦ, καὶ τὸν Λύσιππον ἄρμωστίην καὶ τοὺς ἐξ Ἡλίδος
 φυγάδας, ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια (1). Μετὰ καιρὸν δὲ τοῦ
 βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου δια-
 φθείραντος διὰ χρημάτων τοὺς δυνατωτάτους τῶν Ἡλείων,
 ἐστασίασαν τότε πρῶτον πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἡλεῖοι καὶ προέ-
 βησαν μέχρι ὅπλων καὶ κακωθέντες ἐκ τῶν πρὸς ἀλλήλους
 διαφωνῶν, προσεχώρησαν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Μακεδόνων.
 ἔκτοτε δὲ ἀνεφύγσαν νέαι ἐχθροπάθειαι, καὶ διηρέθησαν αἱ
 γινώμαι περὶ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ προὔλθον εἰς ἐμφύλιον
 πόλεμον· μαθόντες ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι, παρεσκευάζοντο
 νὰ προσβοηθήσωσι τοὺς ὁμόφρονας αὐτῶν· ἀλλ' ἐν ᾧ ἐτάτ-
 τοντο κατὰ τέλη καὶ διενέμοντο εἰς τοὺς λόχους, χίλιοι
 λογάδες Μεσσήνιοι προλαβόντες ἀφίχθησαν εἰς Ἡλιν, ἔχοντες
 σημεῖα Λακωνικά ἐπὶ τῶν ἀσπίδων· ὥς δὲ εἶδον τὰς ἀσπί-
 δας ὅσοι τῶν Ἡλείων ἦσαν φίλοι τῶν Σπαρτιατῶν, νομίσαν-
 τες ὅτι ἐφθασε συμμαχία πρὸς αὐτοὺς, ἰδέχθησαν τοὺς
 ἀνθρώπους ἐντὸς τοῦ τείχους, καὶ τοιουτοτρόπως οἱ Μεσσή-
 νιοι εἰσελθόντες, ἐδίωξαν τοὺς φρονεῦντας τὰ τῶν Λακεδαί-
 μονίων, καὶ ἔδωκαν τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως τοῖς στρατιώ-
 ταις αὐτῶν (2). Καὶ τοι δὲ σύμμαχοι τῶν Μακεδόνων οἱ
 Ἡλεῖοι, ἤρνηθησαν νὰ πολεμήσωσιν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων
 ἐν Χαιρωνείᾳ· κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων δὲ μόνον συνεπέ-
 δραμον· μετὰ τοῦ Φιλίππου διὰ τὴν παλαιὰν κατ' αὐτῶν
 ἐχθροπάθειαν· ἀποθανόντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐπολέμησαν
 κατὰ τῶν Μακεδόνων καὶ τοῦ Ἀντιπάτρου μετὰ τῶν λοιπῶν
 Ἑλλήνων (3). Μετὰ καιρὸν δὲ ὁ Ἀριστότιμος τοῦ Δημητρί-
 ου τοῦ Ἐτύμνου διὰ τῆς συμπτύξεως τοῦ βασιλέως τῆς

(1) Σινεφ. β 3. κ. 2. (2) Περκ. Μικ κ. 28. (3) Περκ. Ἠλ. κ. 4.

Μακεδονίας Ἀντιγόνου τοῦ Δημητρίου κατέσχε τὴν τυραννίδα ἐν Ἡλείᾳ· ἀλλὰ μόλις ἐτυράννησεν ἔξ μῆνας, καὶ ἱπποκαστάντες, κατέλυσαν αὐτὸν ὁ Χίλων, ὁ Ἑλλάνικος, Δολάμπης καὶ ὁ Κύλων, καὶ καταφυγόντα ἐκέτην ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Σωτῆρος διὸς ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ Κύλων ἰδιοχείρως. (1). — Εἰς τὴν κοίλην Ἡλιν περιείχεται τόπος συγκαίμενος ἐκ σειρᾶς ὀρέων καὶ καλούμενος ἈΚΡΙΪΡΕΙΑΙ, ἐκτεινόμενος δὲ ἐπὶ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ κατὰ τὸ μεταξὺ τῆς πόλεως Ἀσπίωνος καὶ τῆς Ὀλυμπίας διάστημα, καὶ περιέχων πολλὰ χνία τινὰ ὡς τὸ ἌΛΙΟΝ, τὸ ΕΥΠΑΪΪΟΝ, τὸν ὈΠΟΪΝΤΑ ἢ ὈΠΟΪΝΤΙΟΝ, καὶ τὸ ΘΡΑΪΣΤΟΝ (2), ὧν οἱ κάτοικοι διὰ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος Ἀκρωῖοι ὠνομάζοντο. Τὴν χώραν τῶν Ἀκρωρεῖων καὶ τοὺς Ἀκρωρίους ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν, καὶ λέγων πόλεις τῶν Ἀκρωρεῖων, ὀνομάζει μόνον τὸ Θραῦστον ὅπερ ἦν, ὡς φαίνεται, ὡχυρότερον τῶν ἄλλων, διότι οἱ Ἀρκάδες ἐκυρίευσαν πάσας τὰς ἄλλας πόλεις τῶν Ἀκρωρεῖων ἐκτὸς τοῦ Θραύστου (3). Ἐκ τῆς πορείας τῶν Ἀρκάδων φαίνεται ἡ θέσις τῶν Ἀκρωρεῖων. — Ἐν τῇ Ἡλείᾳ μόνῃ, κατὰ τὸν Πausανίαν (4), καὶ ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ τόπῳ τῆς Ἑλλάδος ἐφύετο ἡ βύσσος ἐπίσης λεπτὴ ὡς ἡ τῶν Ἑβραίων, ἦττον δὲ κιτρίνη· αἱ γυναῖκες τῶν Πατρῶν ὕφαινον ἐξ αὐτῆς καλύμματα πλεκτὰ τῆς κεφαλῆς (κεκρυφάλους) καὶ διαφόρους ἐσθῆτας (5).

* Ἡλεία· κοιν. Ἐπαρχία τῆς Γαστούνης· μία τῶν εὐφορωτέρων ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου.

ΟΡΗ.

ΣΚΟΛΛΙΣ (ῆ), ὄρος πετρῶδες, κοινὸν τῶν Δυμαίων, τῶν

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 5. (2) Διοδ. Σικ. β. 14. κ. 18. (3) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 3. κ. 2. καὶ β. 7. κ. 4. (4) Πaus. Ἡλ. 2. κ. 26. (5) Πaus. Ἀχ. κ. 21.

Τριταίῳ καὶ τῶν Ἡλείῳ συνεχόμενον μετ' ἄλλου τινὸς ὄρους Ἀρκαδικοῦ, τῆς Δαμπαίας, καὶ ἀπέχον τῆς μὲν Ἡλίδος 130 σταδίου, τῆς δὲ Τριταίας καὶ τῆς Δύμης ἀνά 100 (1). Ἐκ τῆς Σκόλλιδος ἐπήγαγεν ὁ ποταμὸς Λάρισσος (2). Ἡ Σκόλλις ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου Πέτρα Ὠλενία (3).

* Ὠλωνὸς τὸ ὕψος αὐτοῦ 2,224 γαλλόμετρα.

Α Κ Ρ Ω Τ Η Ρ Ι Α.

ΧΕΛΩΝΑΤΑΣ, τὸ δυτικώτατον σημεῖον πάσης τῆς Πελοποννήσου πλησίον τῆς Κυλλήνης πρὸς δυσμὰς· ἀπέναντι αὐτοῦ καίνται νησία μικρὰ ἀφ' ὧν ὁ ἐκ Κυλλήνης εἰς Κεφαλληνίαν πλοῦς λογίζεται 80 σταδίων. Ὁ Στράβων λέγει ὅτι μεταξὺ τοῦ Χελωνάτα καὶ τῆς Κυλλήνης ἐξέδιδον εἰς τὴν θάλασσαν δύο ποταμοί, ὁ Πηνειὸς καὶ ὁ Σελλήεις ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενος, ῥέων ἐκ τῆς Φολόης (4). ἀλλὰ τοῦτο εἶναι προφανῶς ἐσφαλμένον, διότι τὸ μεταξὺ τοῦ Χελωνάτα καὶ τῆς Κυλλήνης διάστημα εἶναι μικρότατον, καὶ οὐχὶ δύο ἀλλ' οὐδὲ εἰς ποταμὸς ἐκδίδωσι κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο εἰς τὴν θάλασσαν, ὥστε ὡς καὶ ὁ Λήκιος παρατηρεῖ (5), φαίνεται ὅτι ὁ Στράβων ἔγραψεν οὐχὶ μεταξὺ ἀλλὰ μετὰ, διότι ὡς περιγράφων τὴν παραλίαν τῆς Ἡλείας καὶ ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Ἀράξου λέγει ε Ἄκρα πρόσβορρος Ἄραξος, μετὰ δὲ ταύτην ἐστὶν ἡ Κυλλήνη, μετὰ δὲ τὴν Κυλλήνην ἀκρωτήριον Χελωνάτας, ἣν φυσικὸν νὰ εἴπῃ κατ' ἐξακολουθήσιν μετὰ δὲ τὸν Χελωνάταν καὶ τὴν Κυλλήνην ὁ Πηνειὸς ἐκδίδωσιν· ὅπερ εἶναι ὀρθὸν καὶ δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὰ πράγματα.

(1) Στράβ. β. 8, σ. 341. (2) Στράβ. β. 8, σ. 387. (3) Στράβ. β. 8, σ. 341, 387. (4) Στράβ. β. 8, σ. 328. (5) Λήκ. Τ. 1, κ. 1, σ. 7. σημ.

* Χελωνάτας, κοιν. Ἄκρ. Τορνέσι, ὀνομασία επικρατή-
ασα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἐνετῶν.

Π Ο Τ Α Μ Ο Ι.

ΠΗΝΕΙΟΣ, ῥέων ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς διὰ μέσου
τῆς πόλεως Ἡλίδος καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Κατὰ
τὸν Στράβωνα ὁ Πηνεὶς ἔρρει μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου Χε-
λωνάτα καὶ τῆς Κυλλήνης (1)· ἀλλὰ λανθάνεται, ἡ τὸ χωρίον
τοῦτο εἶναι παρεφθαρμένον (2). Ὁ ποταμὸς οὗτος ἐξέιδεν
εἰς τὴν θάλασσαν πολὺ μετὰ τὸν Χελωνάταν νοτίως.

* Κοιν. Ποτάμι τῆς Γαστούνης.

ΣΕΛΛΗΕΙΣ, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Φολόης, ῥέων ἀπ'
ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὴν θάλασσαν· εἰς
τὸ αὐτὸ λάθος περιέπαιεν ὁ Στράβων ὡς πρὸς τὸν Σελλήεντα
τοῦτον ὡς καὶ ὡς πρὸς τὸν Πηνεῖον, διότι οὔτε ἐκεῖνος οὔτε
οὗτος ἔρρειον μεταξὺ τῆς Κυλλήνης καὶ τοῦ Χελωνάτα, ὡς
λέγει ὁ γεωγράφος (3). Παρὰ τὰς ὁχθὰς τοῦ Σελλήεντος
ἔκειτο ἡ πόλις Ἐφυρα, ὡς καὶ ὁ Ὀμηρος λέγει =

Τὸν ἄγετ' ἐξ Ἐφύρης ποταμοῦ ἀπὸ Σελλήεντος (4).
καὶ ἀλλαχοῦ =

. Τὸν ποτε Φυλεὺς

Ἦγαγεν ἐξ Ἐφύρης ποταμοῦ ἀπὸ Σελλήεντος (5).

Ὁ Δῆκιος ὀρθῶς μὲν παρατήρησεν ὅτι ὁ Πηνεὶς καὶ ὁ Σελ-
λήεις δὲν ἐξέιδον εἰς τὴν θάλασσαν μεταξὺ τοῦ Χελωνάτα
καὶ τῆς Κυλλήνης, ἀλλὰ θεωρεῖ τοὺς δύο τούτους ποταμοὺς
ὡς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν, καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ταυτότη-
τος, προτείνει νὰ ἐπανορθωθῇ τὸ καίμενον τοῦ Στράβωνος,
καὶ νὰ ἀναγνωσθῇ ἀντὶ τοῦ, ὁ Πηνεὶς καὶ ὁ Σελλήεις, ὁ

(1) Στράβ. β. 8, σ. 338. (2) Ἰδε ἀνωτ. Χελωνάτας. (3) Στράβ. αὐτ.
Ἰδε ἀνωτ. αὐτ. (4) Ὁμ. ἱλ. Β, σ. 659. (5) ἱλ. Ο, σ. 530.—Στράβ. αὐτ.

Πηνηϊὸς ὁ καὶ Σελλήεις ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενος, λέγων προσέτι ὅτι τοιαύτη ἦν ὡς ἔπεται καὶ ἡ ἰδέα τοῦ Στράβωνος (1)· ἀλλ' ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ Στράβωνος δὲν ἦν τοιαύτη ἀποδεικνύεται οὐ μόνον ἐκ τοῦ χωρίου τούτου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὀρίζων τὴν θέσιν τῆς Πύλου, λέγει ὅτι ἔκειτο μεταξὺ τῆς ἐκβολῆς τοῦ Πηνειοῦ καὶ τοῦ Σελλήεντος· ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι διαστέλλει τὸν ἕνα ποταμὸν ἀπὸ τοῦ ἄλλου καὶ θεωρεῖ αὐτοὺς οὐχὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν, ἀλλὰ δύο ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένους. — Ὁ Σελλήεις φαίνεται ὅτι ἔρρεε κατὰ τὸ νότιον τοῦ Πηνειοῦ πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Φειάν.

ΛΑΔΩΝ, ῥέων παρὰ τὴν Πύλον κατὰ δεξιάν καὶ εἰσβάλλων εἰς τὸν Πηνειόν (2).

ΠΟΛΕΙΣ, ΚΩΜΑΙ ΚΑΙ ΤΟΠΟΙ.

ἩΛΙΣ, πόλις πρωτεύουσα κειμένη ἐν πεδίῳ εὐφρῶτάτῳ ἐπὶ ῥάχεις λόφου, καὶ ἔχουσα κατ' ἀνατολὰς τὰ δύο ὄρη Φολόην καὶ Σκόλλιν, καὶ κατὰ δυσμὰς τὸ ἐπίνειον αὐτῆς τὴν Κυλλήνην (3) Κατὰ τὸν Διόδωρον καὶ τὸν Στράβωνα, ἡ Ἥλις ἐκτίσθη μετὰ τὰ Περσικὰ ἐκ τῶν περιουκίδων κωμοπόλεων Ὀλυμπ. 77, 2 (4)· ὁ δὲ Πausanias ἀποφαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν ὁ Αἰτωλὸς Ὄξυλος ἔπεισεν ὄσους κατῴκουσαν τὰς κώμας καὶ δὲν ἦσαν πολὺ ἀφεστηκότες τοῦ τείχους νὰ κατέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ οὕτω κατέστησε τὴν Ἥλιν καὶ πολυανθρωποτέραν καὶ εὐδαιμονεστέραν (5)· ὁ Ὀμηρος μέμνηται τῆς Ἡλίδος ἐν τῷ καταλόγῳ =

(1) Δῆκ. Τ. 1, κ. 1, σ. 7. σχμ. (2) Στράβ. β. 8, σ. 339. (3) Πaus. Ἡλ. κ. 22. (4) Διοδ. Σικ. β. 11. κ. 54. — Στράβ. β. 8, σ. 336. 337. (5) Πaus. Ἡλ. κ. 4.

Οἱ δ' ἄρα Βουπράσιόν τε καὶ Ἡλίδα δι'αν ἔναϊον (1).
 ἐξ οὗ δηλοῦται ἡ ἀρχαιότης αὐτῆς· μετὰ δὲ τὰ Περσικὰ
 ἐμεγαλύνθη πιθανῶς, καὶ ἐκαλλωπίσθη καὶ ἔλαβε μορφὴν
 τακτικωτέρας πόλεως. Διὰ μέσου τῆς Ἡλίδος ἔρρεεν ὁ πο-
 ταμὸς Πηνειὸς παρὰ τὸ γυμνάσιον τὸ κατασκευασθὲν ὑπὸ
 τῶν Ἡλείων μετὰ πολὺν χρόνον ἀφ' οὗ μετέστησαν εἰς αὐτοὺς
 αἱ χῶραι τοῦ Νέστορος (2)· εἰς τὸ γυμνάσιον τοῦτο ἐπρατ-
 τον οἱ ἀθληταὶ ὅσα νεόμισται νὰ πράττωσι πρὶν τῆς εἰς
 Ὀλυμπίαν ἀφίξεως. Ἄσας ὁ περιβόλος αὐτοῦ ἐκαλεῖτο
 Εὐστός. Ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἦσαν πλάταιοι ὑψηλοὶ καθ' ὃ
 ἐτελοῦντο οἱ δρόμοι· καὶ ἕτερος τόπος χωριστὸς διωρισ-
 μένος εἰς ἄμιλλαν τῶν δρόμων, καὶ καλούμενος ἱερός· καὶ
 ἕτερος ἔνθα ἐγυμνάζοντο οἱ δρομεῖς καὶ οἱ πένταθλοι, καὶ
 μέρος προσέτι καλούμενον Πλέθριον ἔνθα οἱ Ἑλλανοδίκαι
 συνήρμωτον τοὺς γυμναζομένους ἢ καθ' ἡλικίαν ἢ κατ'
 ἐπιτήδευμα. Ἦσαν δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου καὶ βωμοὶ Ἰδαίου
 Ἡρακλέους τοῦ ἐπιλεγομένου Παραστάτου, καὶ Ἐρωτος, καὶ
 τοῦ ὑπὸ τῶν Ἡλείων ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καλουμένου
 Ἀντέρωτος καὶ Δήμητρος καὶ Παιδός, καὶ Ἀχιλλέως οὐχὶ
 βωμὸς, ἀλλὰ κενοτάφιον ἐκ μαντείας. Τῆς πανηγύρεως δὲ
 ἀρχομένης ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ περὶ τὰς δυσμὰς τοῦ ἡλίου, αἱ
 γυναῖκες αἱ Ἡλείαι προσέφερον καὶ ἄλλας τιμὰς τῷ Ἀχιλλεῖ
 καὶ προσέτι ἐπένθουν ἐπ' αὐτῷ. Ἦν δὲ καὶ ἕτερος περιβόλος
 γυμνασίου ἐλάσσων συνεχόμενος μετὰ τοῦ μείζονος καὶ
 ὀνομαζόμενος Τετράγωνος ὡς ἐκ τοῦ σχήματος· ἐν τούτῳ
 ἀνέκειντο καὶ τὰ δύο ἀγάλματα τοῦ Διὸς τὰ κατασκευα-
 σθέντα ἐκ τῆς Σωσάνδρῳ τῷ Σμυρναίῳ καὶ Πολύκτορι τῷ
 Ἡλείῳ ἐπιβληθείσης ζημίας· καὶ τρίτος πρὸς τούτοις ἦν

(1) Ὁμ. 'Ιλ. Β. γ. 615. (2) Στράβ. β. 8, σ. 337.

περίβολος γυμνασίου καλούμενος Μαλκῶ διὰ τὴν μαλακότητα τοῦ ἐδάφους καὶ παραχωρούμενος εἰς γύμνασιν τῶν ἐφηβῶν καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τῆς πανηγύρεως. Κατὰ τινὰ γωνίαν τοῦ περιβόλου τούτου ἦσαν ἀγάλματα τινά, ὡς ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἡρακλέους μέχρι τῶν ὤμων, καὶ τύπος τοῦ Ἑρώτος καὶ τοῦ Ἀντέρωτος· ἐκατέρωθεν δὲ τῆς εἰς τὴν Μαλκῶ εισόδου ἴσταντο εἰκόνες παιδὸς Ἀλεξανδρέως ὀνόματι Σαραπίωνος, ὃς ἐλθὼν εἰς Ἡλιν, ἔδωκε τροφαῖς τοῖς τότε σπανίζουσι σίτου κατοίκοις, ἐφ' ᾧ καὶ ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν Ἡλείων. Συνέβη δὲ ἡ ἐν Ὀλυμπίᾳ νίκη τοῦ Σαραπίωνος καὶ ἡ πρὸς τοὺς Ἡλείους εὐεργεσία αὐτοῦ κατὰ τὴν διακοσιοστὴν δεκάτην ἐβδόμην Ὀλυμπιάδα. Ἦν δὲ προσέτι καὶ βουλευτήριον τῶν Ἡλείων Δαλίχμιον καλούμενον, ἐπώνυμον τοῦ ἀναθέντος, ἐνθα ἐγίνοντο ἐπιδείξεις λόγων καὶ συγγραμμάτων. Κατὰ δὲ τὸ μεταξὺ τοῦ γυμνασίου τούτου καὶ τῶν λουτρῶν ἦγεν ἀγυιὰ πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν λεγομένην τῆς Σιωπῆς καὶ πρὸς τὸν ναὸν τῆς Φιλομείρακος Ἀρτέμιδος (1). Ἐτέρα δὲ ἐξοδος ἐκ τοῦ γυμνασίου τούτου ὑπεράνω τοῦ τάφου τοῦ Ἀχιλλέως ἦγεν εἰς τὸν Ἑλλανοδικαιῶνα καὶ εἰς τὴν ἀγοράν· ἦν δὲ ἡ ἀγορὰ οὐχὶ ὡς αἱ τῶν Ἰώνων, ἀλλὰ κατὰ τὸν ἀεχαιότερον τρόπον, ἔχουσα στοὰς διεστῶσας ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀγυιάς δι' αὐτῶν, καὶ ὠνομάζετο ἡ ἀγορὰ Ἰππόδρομος καὶ οἱ ἐπιχώριοι ἐπχίδευον τοὺς ἵππους ἐν αὐτῇ· τῶν δὲ στοῶν ἡ πρὸς μεσημβρίαν ἦν ἐργασίας Δωρικῆς καὶ διηρεῖτο εἰς τρεῖς μοῖρας διὰ τῶν κιόνων· διημέρευον δὲ ἐν αὐτῇ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ Ἑλλανοδίκαί. Παρὰ τὸ πρὸς ἀριστεράν δὲ πέρας τῆς στοᾶς ταύτης, κατὰ τὴν ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἀγοράν δίοδον, ἦν ὁ Ἑλλανοδικαιῶν ἐνθα οἱ αἰρε-

(1) Πaus. Ἡλ. 2. κ. 23.

θέντες Ἑλλανοδίκαι κατόικουν δέκα ἰφειζῆς μῆνας καὶ ἐθι-
δάσκοντο ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων ὅσα ὤφειλον νὰ πράξωσι
κατὰ τὸν ἀγῶνα. Πλησίον δὲ τῆς στοᾶς ταύτης ἦν ἄλλη
στοὰ χωριζομένη δι' ἀγυῖας καὶ ὀνομαζομένη Κερκυραϊκὴ·
ἦν δὲ αὕτη κατασκευῆς Δωρικῆς καὶ διπλῆ, ἔχουσα τοὺς
κίονας ἀφ' ἑνὸς μέρους εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς
τὰ ἐπέκεινα τῆς ἀγορᾶς· καὶ κατὰ τὸ μέσον οὐχὶ κίονες,
ἀλλὰ τοῖχος ἀνεῖχε τὸν ὄροφον καὶ ἀνέκειντο εἰκόνες ἐκα-
τέρωθεν πρὸς τὸν τοῖχον. Κατὰ δὲ τὸ πρὸς τὴν ἀγορὰν
μέρος τῆς στοᾶς ἦν εἰκὼν τοῦ σοφιστοῦ Πύρρωνος τοῦ
Πιστοκράτους, καὶ μνημα αὐτοῦ ἐν χωρίῳ καλουμένῳ Πέ-
τρα, καὶ μικρὸν ἀπέχοντι τῆς πόλεως. Ἐν δὲ τῷ ὑπαίθρῳ
τῆς ἀγορᾶς ἦσαν διάφοροι ναοὶ καὶ ἀγάλματα, ὡς Ἀπόλ-
λωνος Ἀκασίου, καὶ Ἡλίου, καὶ Σελήνης, καὶ Χαρίτων, καὶ
Ἐρωτος, καὶ Σιληνοῦ, καὶ μνημα τοῦ Ὀξύλου, ὡς ἔλεγον,
ἐν σχήματι ναοῦ, καὶ οἶκημα τῶν δεκαεξ καλουμένων γυ-
ναικῶν αἱ ὕφαινον ἐνταῦθα τὸν πέπλον τῆς Ἥρας (1). Ἦσαν
δὲ καὶ ἄλλα ἀξιόλογα πλησίον τῆς ἀγορᾶς, ὡς ναὸς ἀρχαῖος
καθισρωμένος τοῖς Ῥωμαίοις βασιλεῦσι, καὶ ναὸς Ἀφροδίτης
ἔχων δύο ἀγάλματα, τὸ μὲν Ἀφροδίτης Οὐρανίας, τὸ δὲ
Ἀφροδίτης Πανδήμου, καὶ περίβολος καὶ ναὸς Ἄδου καὶ
ναὸς Τύχης· ἔτι δὲ Σωσιπόλιδος ναὸς, καὶ ἄγαλμα Ποσει-
δῶνος ἀγενείου μετακομισθέντος ἐκ τοῦ Σαμικοῦ τῆς Τρι-
φυλίας καὶ ἐπιλεγομένου Σατράπου ἐξ ἐπικλήσεως τινὸς
Κορύδαντος (2). Μεταξὺ δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ τόπου τοῦ
καλουμένου Μηνίου ἦν θέατρον ἀρχαῖον καὶ ναὸς Διονύσου
ὃς ἦν ἐκ τῶν Θειῶν οὗς ἐσέβοντο μᾶλλον οἱ Ἡλεῖται καὶ ἐδό-
ξαζον ὅτι ἐπεφοίτα κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Θυῶν τελουμένην

(1) Πaus. Ἠλ. Μέρ. 2, κ. 24, (2) Αὐτ. κ. 25.

ἐν ἀποστάσει περίπου ὀκτὼ σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως. Ἡ Ἥλις εἶχεν ἀκρόπολιν ἐφ' ἧς ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς, καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς κατασκευασθὲν, ὡς ἔλεγον, ὑπὸ τοῦ Φειδίου, ἦν ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ καὶ εἶχεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀλεκτρούνα (1). — Διὰ τὴν ἱερότητα τῆς χώρας τῆς Ἡλείας καὶ διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐπικρατοῦσαν εἰρήνην ἡ πόλις ἦν ἀτείχιστος· ἀλλ' ὅμως καὶ τὴν χώραν ἐλεηλάτησεν ὁ Ἄγρις (2), καὶ τὴν πόλιν ἐκυρίευσεν ὁ Φεῖδων (3) καὶ ὕστερον οἱ Μεσσήνιοι (4).

* Ὁ λόφος ὁ ἐπικείμενος τῇ Ἥλιδι ὀνομάζεται ἡδὴ Καλοσκοπή· τὴν λέξιν ταύτην μεταφράσαντες οἱ Ἐνετοί, εἶπον αὐτὴν Μπελθεδέρε καὶ ἔπειτα ὠνόμασαν οὕτως πᾶσαν τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἡλείας· ἡ δὲ θέσις τῆς πόλεως κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου ἔνθα εὐρέθησαν καὶ τινὰ λείψανα λέγεται Παλαιόπολις. Κατὰ τὸ νοτ.-δυτικὸν τῆς Καλοσκοπῆς ἐν ἀποστάσει 3 ὥρων κεῖται ἡ κωμόπολις Γαστούνη ἀφ' ἧς οἱ ἡμέτεροι ὠνόμασαν ἅπασαν τὴν Ἡλείαν ἐπαρχίαν τῆς Γαστούνης. Ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ ὑπάρχει σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως καὶ εἰρηνοδικεῖον.

ΒΟΥΠΡΑΣΙΟΝ, πόλις ποτὲ ἀξιόλογος πρὸς τὰ ὄρια τῆς Ἀχαΐας, κατοικία τῶν ἀρχαίων Ἐπειῶν τῶν ἔπειτα μετονομασθέντων Ἡλείων· ὕστερον δὲ ἀφανισθείσης τῆς πόλεως, ὠνομάζετο Βουπράσιον μόνον ὁ τόπος ὁ ἐκ τῆς Ἥλιδος πρὸς τὴν Δύμην· μνημονεύει καὶ ὁ Ὀμηρὸς τοῦ Βουπρασίου, καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐκφράσεως βεβαιοῦται ὅτι ἦν τῶν Ἐπειῶν =

Ὡς ὁπότε κρείοντ' Ἀμαρυγκέα θάπτον Ἐπειοὶ

Βουπρασίφ . . . (5).

καὶ ἀλλαχοῦ προηγουμένως =

(1) Πaus. Ἡλ. Μέρ. 2, κ. 26. (2) Xenoph. Ἱστ. Ἑλλ. β. 3, σ. 383. ἐκδ. Δισυν.λ. (3) Στράβ. β. 8, σ. 357, 358. (4) ἴδε κατωτ. Ἱστ.

(5) Ὁμ. Ἰλ. Ψ. ε. 630.—Στράβ. β. 8. σ. 340.

Οἱ δ' ἄρα Βουπράσιόν τε καὶ Ἥλιδα δῖαν ἔναιον (1).

ΜΥΡΤΙΟΥΝΤΙΟΝ, ἀρχαιότερον καλούμενον ΜΥΡΣΙΝΟΣ, πόλισμα οὗ ἡ χώρα καθῆκε μέχρι τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν ἐκ Δύμης πρὸς τὴν Ἥλιν ὁδόν· ἀπέιχε τῆς Ἥλιδος 70 στάδια (2)· μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου =

Ὅσσον ἐφ' Ἰρμίνῃ καὶ Μύρσινος ἐσχατώσα (3).

ΠΥΔΟΣ, μεταξὺ τῆς ἐκβολῆς τῶν ποταμῶν Πηνειοῦ καὶ Σελλήεντος παρὰ τὸ ὄρος τὴν Σκόλλιν (4), ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ Λάδωνος ποταμοῦ, καὶ κατὰ τὴν ὄρεινὴν ὁδὸν τὴν ἐξ Ὀλυμπίας εἰς Ἥλιν ἥ· ἀπέιχεν 80 στάδια. Ταύτην τὴν Πύλον συνώκισσε Πύλος ὁ Κλήσιωνος, ὁ ὑπὸ τοῦ Νηλεῶς καὶ τῶν ἐξ Ἰωλκοῦ Παλασγῶν ἐκβληθεὶς τῆς Μεσσηνιακῆς Πύλου (5). Ὅτε ὁ Ἱρακλῆς ἀθροίσας στρατιὴν ἐξ Ἀργείων καὶ Θηβαίων καὶ Ἀρκάδων ἐπόρθησε τὴν Ἥλιν, οἱ Πύλιοι ὥς καὶ οἱ Πισαῖοι προσεβουλήθησαν τοῖς Ἥλαιοις, καὶ τότε ὁ Ἱρακλῆς ἐτιμώρησε τοὺς Πυλίους (6), καταστρέψας καὶ ἐρρημώσας τὴν Πύλον, ἥτις αὖθις ἐπισυνωκίσθη μὲν ὑπὸ τῶν Ἠλείων, ἀλλ' ἔμεινε πάλιν μετὰ καιρὸν ἀκατοίκητος. Οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον ὅτι τὰ ἐξῆς ἔπη τοῦ Ὀμήρου =

. Γένος δ' ἦν ἐκ ποταμοῦ

Ἀλφειοῦ ὃς τ' εὐρὺ ῥέει Πυλῶν διὰ γαίης (7).

ἀνεφέροντο εἰς ταύτην τὴν Ἠλειακὴν Πύλον· καὶ ὁ Παυσανίας δὲ λέγει ὅτι πείθεται εἰς τοῦτο, διότι ὁ Ἀλφειὸς ῥέει δι' αὐτῆς καὶ οὐδεμιᾷ ἄλλῃ πόλει ἐφαρμόζεται τὸ ἔπος, διότι, λέγει, ὁ Ἀλφειὸς οὐδόλως διοδεύει διὰ τῶν ὑπεράνω τῆς Σφακτηρίας Πυλίων, ἐν δὲ τῇ Ἀρκαδίᾳ οὐδέποτε ὑπῆρξε πόλις ὀνομαζομένη Πύλος (8). Ἀναφέρει δὲ μόνον τὰς δύο

(1) Ὁμ. Ἰλ. Β. γ. 615. (2) Στράβ. β. θ. σ. 341. (3) Ὁμ. Ἰλ. Β. γ. 616. (4) Στράβ. β. θ. σ. 339. (5) Ἰδε Πύλος Μεσσην. (6) Παυσ. Ἠλ. κ. 3. (7) Ὁμ. Ἰλ. Β. γ. 545. (8) Παυσ. Ἠλ. Μέρ. 2. κ. 22.

Πύλους ὁ περιηγητὴς οὗτος, τὴν Ἡλειακὴν ταύτην καὶ τὴν Μεσσηνιακὴν, καὶ ἀποσιωπᾷ ὅλως τὴν Τριφυλιακὴν· ἀλλ' ἢ ὑπαρξίς αὐτῆς εἶναι βεβαία, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος, καὶ βέβαιον ὡσαύτως εἶναι ὅτι ὁ Ἀλφειὸς ἔρρεε διὰ τῆς Πισάτιδος καὶ τῆς Τριφυλίας (1) ἐνθα ἔκαιτο ἐκείνη ἡ Τριφυλιακὴ λεγομένη Πύλος. Οἱ κάτοικοι τῆς κοίτης Ἡλιδος, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ Ἡλειακὴ Πύλος ἦν ἡ Πύλος τοῦ Νέστορος, ἐδείκνυν ὡς γνωρίσματα τόπον Γέρανον καὶ ποταμὸν Γέροντα καὶ ἕτερον ποταμὸν Γερήνιον, διατεινόμενοι ὅτι ἀπὸ τούτων ἐπωνομάζετο ὁ Νέστωρ Γερήνιος· ἀλλὰ τὰ αὐτὰ προέτεινον καὶ οἱ Μεσσήνιοι καὶ αἱ προτάσεις αὐτῶν φαίνονται πιθανώτεραι, διότι ἔφερον ὡς γνώρισμα τὴν παρ' ἐκείνοις Γερηνίαν (2).

ἘΦΥΡΑ, πόλις ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σελλήεντος καὶ τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν ὁδοῦ. Ἡ Ἐφυρα ἦν ἡ ἰδίᾳ Βοιωνώα (οὕτως ὠνόμαζον τὴν Οἰνώνη) ἡ πλησίον ἐκείνης καὶ ἀπέχεν 120 σταδίους ἀπὸ τῆς πόλεως Ἡλιδος (3)· ἡ Ἐφυρα αὕτη ἦν ἡ πατρίς τοῦ Τληπολέμου, υἱοῦ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Ἀστυοχείας, ὡς ὁ Ὀμηρὸς λέγει =

Τῶν μὲν Τληπόλεμος δουρικλυτὸς ἡγεμόνευεν

Ὀν τέκεν Ἀστυόχεια βίη Ἡρακλειή·

Τὴν ἄγει' ἐξ Ἐφύρης, ποταμοῦ ἀπὸ Σελλήεντος (4).

Ἐξ αὐτῆς ἦν καὶ ὁ θώραξ Μέγητος τοῦ Φυλέως, ὡς ὁ αὐτὸς ποιητὴς =

. τὸν ποτε Φυλεὺς

Ἦγαγεν ἐξ Ἐφύρης ποταμοῦ ἀπὸ Σελλήεντος (5).

(1) Στράβ. β. 8, σ. 339. (2) Στράβ. β. 8, σ. 339. 340.

(3) Στράβ. β. 8, σ. 339. (4) Ὁμ. 'Ιλ. β. σ. 657 — 659.

(5) Ὁμ. 'Ιλ. ο. σ. 530.

Ἡ γῆ τῆς Ἐφύρας ἐγέννα θανατηφόρα φάρμακα, κατὰ τὸν αὐτὸν Ὀμηρον (1).

* Νεώτεροι περιηγηταὶ, ὡς ὁ Δῆκιος, ὁρμώμενοι ἐκ τῆς ἐσφαλμένης ἀρχῆς ὅτι Πηνειὸς καὶ Σελλῆεις ἦν ὁ αὐτὸς ποταμὸς, καὶ βλέποντες ὅτι ἡ Ἥλις ἔκειτο παρὰ τὸν Πηνειὸν, μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ καταχωρήσωσι καὶ τὴν Ἐφυραν παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμὸν διὰ τὴν μικρὰν μεταξὺ τῶν δύο τούτων πόλεων 120 σταδίων ἀπόστασιν, ἐφαντάσθησαν ὅτι ἡ Ἥλις ὠνομάζετο Ἰσως ἀρχαιότερον Ἐφυρα καὶ ἐπομένως ὅτι Ἥλις καὶ Ἐφυρα ἦν ἡ αὐτὴ πόλις (2). ἀλλ' ἡ κρίσις αὕτη φαίνεται ἐσφαλμένη, διότι ὁ Ὀμηρος καθαρῶς διαστέλλει αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων, ὀνομάζων ἐκάστην διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς ὀνόματος (3). ἡ Ἐφυρα φαίνεται ὅτι ἔκειτο νοτίως ἀπὸ τῆς Ἡλίδος κατὰ τὴν Φειάν, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σελλήεντος.

ἸΡΜΙΝΑ, κατὰ τὸν Στράβωνα πολίχνην ἐκλειπειπὸς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ἀκρωτήριον δὲ μόνον πλησίον τῆς Κυλλήνης ὀρεινὸν καλούμενον Ὀρμινῆς ἢ Ἰρμίνῃ (4). κατὰ τὸν Πausanίαν ἡ Ἰρμίνῃς ἦν πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ Ἀκτορος τοῦ Φόρβαντος τοῦ Λαπίθου καὶ Ἰρμίνης τῆς Ἐπειοῦ ἀφ' ἧς ὠνόμασεν ὁ Ἀκτωρ τὴν πόλιν (5). Ὁ Ὀμηρος μνημονεύει τῆς Ἰρμίνης ἐν τῷ καταλόγῳ =

Ὅσσην ἐφ' Ἰρμίνῃ καὶ Μύρσινος ἐσχατόωσα (6).
Τὴν Ἰρμίναν ἀναφέρει καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος (7) καὶ ὁ Πλίνιος (8). εὐρίσκεται δὲ καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῶν Θηβαϊκῶν.

(1) Ὁμ. Ὀδ. Α, σ. 261.—Β, σ. 328.—Στράβ. β. 8, σ. 338. (2) Δῆκ. Τ. 1, κ. 1, σ. 7. σμ. (3) Πρὸς αὐτ. καὶ Ἰλ, Β, σ. 615. (4) Στράβ. β. 8, σ. 341. (5) Πaus. Ἡλ. Μέρ. 1. κ. 1. (6) Ὁμ. Ἰλ. Β, σ. 616. (7) Στῆφ. Βυζ. Ἰρμίνη. (8) Πλίν. Φυσ. ἱστ. β. 4, κ. 5, 6.

* Ἡ Ἰρμίνη κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενα ἔκειτο, φαίνεται, παρὰ τὴν Κυλλήνην· ἀλλ' ἡ κυρίως θέσις αὐτῆς δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἐγνωσμένη· Ὁ Οὐέλλερ εὗρεν ἐν μικρᾷ ἀποστάσει ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀράξου ἐπὶ πετρώδους ἀκρωτηρίου ἀποτελοῦντος τὸν λιμένα Κουνουπέλι κυκλωπικὰ λείψανα τειχῶν ἃ ἐξέλαβεν ὡς τὰ τῆς Ἰρμίνης· ἀλλ' ἡ θέσις αὕτη πρῶτον ἀπέχει πολὺ τῆς Κυλλήνης καὶ δεῦτερον κεῖται ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἡλείας.

ΛΑΣΙΩΝ, πόλις ὀχυρωτάτη καὶ ἀξιόλογος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἀρκαδίας, πλησιέστατα τῆς Πισάτιδος· ὁ Διόδωρος ὅτε μὲν τίθησιν αὐτὴν ἐν τῇ κοίλῃ Ἡλίδι (1) ὅτε δὲ ἐν τῇ Τριφυλίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Πολύβιος τάττοντες τὴν Τριφυλίαν κατὰ τὸ νότιον τοῦ Ἀλφειοῦ, δὲν καταριθμοῦσι τὸν Λασιώνα μεταξὺ τῶν Τριφυλιακῶν πόλεων, ἐξάγεται ὅτι ὁ Λασιών ἔκειτο κατὰ τὸ βόρειον τοῦ ῤηθέντος ποταμοῦ. Ὁ Ξενοφῶν διαστέλλει τοὺς κατοίκους τοῦ Λασιώνος τῶν τῆς Τριφυλίας καὶ τῶν Ἀκρωρειῶν (3), καὶ μανθάνομεν παρ' αὐτοῦ ὅτι, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τοῦ Ἄγιδος κατὰ τῆς Ἡλείας ἐπιδρομῆς, ὡς καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς μεταξὺ τῶν Ἀρκάδων καὶ τῶν Ἡλείων διενέξεως ὁ Λασιών κατὰ μὲν τὸ παλαιὸν ἦν τῶν Ἡλείων, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἐποχὴν ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἀρκάδας (4)· μετὰ παρέλευσιν δὲ ἑκατὸν τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν ἀπὸ τῆς εἰρημένης διενέξεως βλέπομεν παρὰ τῷ Πολυβίῳ ὅτι ὁ Λασιών ἦν καὶ αὖθις φρούριον τῶν Ἡλείων (5)· ὥστε τὸ φυσικῶς ἐκ τῶν μαρτυριῶν τούτων ἐξαγόμενον συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἦν συνήθως μεταξὺ τῆς Ἡλείας καὶ τῆς

(1) Διόδ. Σικ. β. 14, κ. 17. (2) Αὐτ. β. 15, κ. 77. (3) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 4, κ. 2. (4) Αὐτ. β. 8, κ. 2—β. 7, κ. 4. (5) Πολύβ. β. 4, κ. 74.

Ἀρκαδίας περιμάχῃτος καὶ παραίτιος φιλονεικῶν καὶ συ-
νάκις ἐκυριεύετο ἐκατέρωθεν, καὶ ὅτι ἔκειτο πρὸς δυσμὰς
τοῦ ποταμοῦ Ἐρυμάνθου, τοῦ φυσικοῦ ὁρίου μεταξὺ τῶν
δύο ἐπαρχιῶν, ἐν οὐχὶ μεγάλη ἀποστάσει ἀπ' αὐτοῦ· προ-
σέει δὲ ὅτι ἦν ἡ πρώτη ἀπὸ τῆς Ψωφίδος Ἡλείακῃ πόλις
καὶ ὅτι μικρὸν ἀπέῤῃχεν ἀπ' αὐτῆς, διότι ἅμα μαθόντες
οἱ φρουροῦντες τὸν Λασίωνα ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδο-
νίας Φίλιππος ὁ Γ'. ἐκυρίευσεν τὴν Ψωφίδα, καὶ ἤρχετο
κατ' αὐτῶν, ἐξέλειπον τὴν πόλιν (1).

* Κατὰ τὸν Λήκιον ἡ θέσις τοῦ Λασίωνος εἶναι ἡ τοῦ
Λάλα ὅπερ κείμενον ἐπὶ κορυφῆς λόφου καθήκοντος εἰς τὸν
Ἀλφειὸν καὶ εἰς τὸν Ἐρύμανθον εἶναι καὶ ἤδη ἐπίσης ἄξιον
λόγου ὡς ἦν καὶ ὁ Λασίων (2). Οἱ κάτοικοι τοῦ Λάλα ἐπὶ
τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας ἦσαν Ἀλβανοὶ Ὀθωμανοὶ μάχιμοι,
ἀνυπότακτοι καὶ δυσδάμαστοι.

Κατὰ τὸ προσάρκτιον τῆς Ἡλείας ἦν τόπος ὀχυρὸς ἐπὶ
ὑψους τραχεῖς καὶ δυσπρόσόδου ὀνομαζόμενος ΘΑΛÁΜΑΙ,
καὶ περικυκλούμενος ὑπὸ στενωπῶν δυσεμβόλων. Κατὰ τὴν
εἰσβολὴν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Δεμ-
τρίου ἐν τῇ Ἡλείᾳ, Ὀλυμπ. 140, 2, (219 Π. Χ.) ἡθροί-
σθησαν ἐν ταῖς Θαλάμαῖς καταφυγόντες πάμπολυς ὄχλος
ἀνθρώπων μετὰ θρεμμάτων καὶ πλείστης ἀποσκευῆς· ἐπελ-
θόντος δὲ αἰφνης τοῦ Φιλίππου μετὰ δυνάμεως, παρεδό-
θησαν εὐθύς καὶ ἔλαβεν ἐκεῖνος πλέυν ἢ πέντε χιλιάδας
αἰχμαλώτων καὶ ἀποσκευὴν καὶ λείαν θρεμμάτων ἀναρίθ-
μητον (3). — Ἀναφέρει καὶ ὁ Ξενοφῶν τὰς Θαλάμας, διη-
γούμενος ὅτι κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ μεταξὺ Ἀρκάδων

(1) Πολύβ. β. 4, κ. 72, 73. (2) Λήκ. Τ. 2, κ. 16, σ. 201.

(3) Πολύβ. β. 4, κ. 75.

καὶ Ἡλείων πολέμου οἱ Ἡλεῖοι ἀπήντησαν τοὺς Πυλίους οἳ ἐπιχειρήσαντες ἐπιδρομὴν κατὰ τῶν Θαλαμῶν καὶ ἀποτυχόντες, ἐπέστρεφον ἄπρακτοι (1). — Αἱ Θαλάμαι ἔκειντο, φαίνεται, ἢ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Σκόλλιδος, ἢ κατὰ τινὰ πλευρὰν τῆς Φολόης (2).

Ἐπὶ τῆς ὀρεινῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ τῆς Ἡλίδος πρὸς τὴν Ὀλυμπίαν ἦν τόπος κατὰ μὲν τὸ ἀρχαῖον καλούμενος ΔΛΕΪΣΙΟΝ, ἐπὶ δὲ τοῦ Στράβωνος ΔΛΕΙΣΙΑΪΟΝ, πόλις ποτὲ τῆς Πισατίδος· ἐνταῦθα συνῆγον κατὰ μῆνα ἀγορὰν οἱ περίοικοι (3). Ὁ Ὀμηρος ὀνομάζει τὸ Δλεῖσιον Ἀλεισίου κολώνην =

Ὄφρ' ἀπὸ Βουπρασίου πολυπόρου βῆσάμεν ἵππους
Πέτρης τ' Ὠλενίης καὶ Ἀλεισίου, ἐνθα κολώνη
Κέκληται (4).

ΛΙΜΕΝΕΣ.

ΚΥΛΛΗΝΗ, ἐπίνειον καὶ πόλισμα ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ νοτ-δυτικὸν τοῦ ἀκρωτ. Ἀράξου καὶ τὸ βορ-ἀνατολικὸν τοῦ ἀκρωτ. Χελωνάτα, ἀπέχον τῆς Ἡλίδος 120 σταδίου (5). Ὁ Ὀμηρος ἀναφέρει τὴν Κυλλήνην ὡς πόλισμα κατοικούμενον =

Πουλυδάμας δ' ἦγον Κυλλήνιον ἐξενάριξε (6).

Ἡ Κυλλήνη παρείχεν ἐπιτήδειον ὀρμητήριον τοῖς πλωιζομένοις. Ἐλάβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τινος ἀνδρὸς Ἀρκάδος. Ἦσαν δὲ ἐν αὐτῇ τρεῖς ναοὶ, Ἀσκληπιοῦ, Ἀφροδίτης καὶ Ἑρμοῦ (7). τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦν θαυμαστὸν ξόανον ἐλεφάντινον, ἀφιέρωμα τοῦ Κολώτου (8), τὸ δὲ τοῦ Ἑρμοῦ δν

(1) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 7, κ. 4. (2) Δῆκ. Τ. 2, κ. 16, σ. 204.

(3) Στράβ. β. 8, σ. 341. (4) Ὀμ. Ἴλ. Δ, σ. 756 κλ. (5) Στράβ. β. 8, σ. 337. — Πaus. Ἡλ. κ. 26. (6) Ὀμ. Ἴλ. Ο, σ. 518.

(7) Paus. αὐτ. (8) Στράβ. αὐτ.

περισσῶς ἐσέβοντο ἦν ὀρθὸν αἰδοῖον ἐπὶ τοῦ βίθρου (1). ὁ Πausanias ἀποσιωπᾷ τὸ ὑπὸ τοῦ Σράθωνος μνημονευόμενον ἐλεφάντινον ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὅπερ ὡς κείμενον πλησίον τῆς θαλάσσης ἐκλάπη ἴσως ὑπό τινος Ῥωμαίου κατὰ τὸ μεταξὺ τῶν δύο τούτων συγγραφείων μεταίχμιον. — Κατὰ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου Μεσσηνιακοῦ πολέμου καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Εἰρας οἱ Πύλιοι καὶ οἱ Μοθωναῖοι καὶ ὅσοι ὥκουν τὰ παραθαλάσσια ἤλθον εἰς τὴν Κυλλήνην· προσετέθησαν δὲ ὕστερον κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Ἀριστομένους καὶ πάντες οἱ Μεσσήνιοι ὅσοι ἠθέλησαν ἢ ὅσοι ἐδυνήθησαν, καὶ διελθόντες ἑνα-χειμῶνα ἐν τῇ Κυλλήνῃ ἐνθα ἐφιλοφρονήθησαν ὑπὸ τῶν Ἡλείων, ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Ζάγκλην τῆς Σικελίας (2). — Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Κερκυραῖοι ἀπαρεμποδίστως εἶλον καὶ ἐκυρπόλησαν τὴν Κυλλήνην (3). ἀποκατέστη δὲ καὶ αὐθις μετὰ ταῦτα καὶ συχνάκις ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν ὡς τὸ μόνον ἐπίνειον τῆς Ἠλίδος· ὡχυρώθη δὲ καὶ τοσοῦτον μετὰ καιρὸν ὥστε ὑπέμεινε καὶ πολιορκίαν ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου (4).

* Ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν ὑπῆρξε πλησίον τῆς Κυλλήνης πόλις καλυμμένη Κιαρέντσα, πρωτεύουσα δουκάτου τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος· ὁ λιμὴν δὲ ἔκτοτε διετήρησε μέχρι τοῦδε τὴν ὀνομασίαν Κιαρέντσα ἦν ἤδη κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Κορονέλλου πεπληρωμένος ἐξ ἄμμου καὶ ἀνεπίδεκτος πλοίων (5). Ἐπὶ τοῦ ἐπάνωθεν τοῦ λιμένος λόφου ὑπάρχει φρούριον Ἐνετικὸν πεπαλαιωμένον, ὑπὸ μὲν τῶν Ἐνετῶν Κασιλ-Γορνέζε, ὑπὸ δὲ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων Κλεμούτσι καλούμενον.

(1) Πaus. Ἠλ. κ. 26. (2) Πaus. Μεσ. κ. 23. (3) Θεουκδ. β. 1, κ. 30. (4) Διδρ. Σικ. β. 19, κ. 66, 87. (5) Κορονέλλ. Μίρ. 2, σ. 46.

Τὸ Κλειμούτσι φρουρούμενον ὑπὸ τοῦ δευτέρου υἱοῦ τοῦ Σισίνης Μιχαήλ ἐβιάσθη ἐκ δίψης καὶ ἄλλων στερησέων νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν Αἰγύπτιον Ἰβραχὶμ· πασᾶν τῇ 5 Μαΐου 1827. Εἰς Κυλλήνην ὑπάρχει σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ τελωνεῖον καὶ ἐπιστάσια λιμένος.

ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΗΛΕΙΑΣ (ΠΙΣΑΤΙΣ).

ΠΙΣΑΤΙΣ ἢ ΠΙΣΑΪΑ. Τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Ἡλείας ἐξείνεντο πέραν τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ ὠρίζετο κατ' ἄρκτον ὑπὸ τῆς κοίτης Ἡλίδος διὰ τοῦ ἄκρωτ. Ἰχθύος, κατὰ μεσημβρίαν ὑπὸ τῆς Τριφυλίας διὰ τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ τῆς χώρας τῆς Μακιστίας, κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Ἀρκαδίας διὰ τοῦ ποτ. Διάγοντος καὶ κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἐν τῇ Πισάτιδι περιείχετο ἡ χώρα τῆς Ὀλυμπίας ἔνθα ἦν τὸ μαντεῖον καὶ ὁ περιβόητος ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ ἔνθα ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες. — Ἡ Πισάτις κατέστη ὀνομαστωτάτη καὶ διὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας καὶ διὰ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῆς βασιλεῖς· πρῶτος αὐτῶν ἦν ὁ Οἰνόμαος, υἱὸς τοῦ Ἀλξίωνος, ἡ, κατὰ τοὺς ποιητὰς καὶ κατὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, τοῦ Ἄρεως· ἀποθανόντος δὲ τοῦ Οἰνομάου, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς Πισαΐας ὁ ἐκ τῆς Ἀσίας διαβὰς Λυδὸς Πέλοψ, ὃς ἀπέτεμεν ἐκ τῆς χώρας τοῦ Ἐπειοῦ καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Ὀλυμπίαν οὔσαν ὁμορον τῆς Πισαΐας (1), καὶ καταστάς κατὰ πρῶτον ἐνταῦθα, ἐξέτεινε μετὰ ταῦτα τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πλείστου τῆς ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθείσης Πελοποννήσου (2). Ἐβασίλευσε δὲ ἐν τῇ Πισαίᾳ καὶ ὁ Σαλμωνεὺς (3) ἐξ οὗ ὀνομάσθη ἡ πόλις Σαλ-

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 1. (2) Διόδ. Σικ. β. 4, κ. 73. (3) Στράβ. β. 8, σ. 348.

μῶνη καὶ ἐξέβαλε τῆς βασιλείας τῶν Πισατῶν τὸν Αἰτωλὸν
 δε μεταβάς ἐκ τῆς Ἡλείας εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ὠνόμασε τὸν
 τόπον ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ συνήκισε τὰς ἐκεῖσε πόλεις (1). — Οἱ
 Πισαῖοι ἐφείλκυσαν αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτοὺς συμφορὰν, μισηθέντες
 ὑπὸ τῶν Ἡλείων, διότι ἔπασχον νὰ ἀναλάβωσιν αὐτοὶ τὴν
 ἀγωνοθεσίαν τῶν Ὀλυμπίων ἀντὶ τῶν Ἡλείων· καὶ κατὰ τὴν
 ὀγδόην Ὀλυμπιάδα ἐπαγαγόντες τὸν Ἀργεῖον Φεῖδωνα, τὸν
 ὑδριστικώτατον πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι τυράννων, ἔθεσαν
 μετ' αὐτοῦ τὸν ἀγῶνα. Κατὰ δὲ τὴν τριακοστὴν τετάρτην
 Ὀλυμπιάδα οἱ Πισαῖοι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Πανταλίων
 ὁ Ὀμφαλίωνος ἀθροίσαντες στρατὸν, ἐτέλεσαν τὰ Ὀλύμπια
 ἀντὶ τῶν Ἡλείων. Τὰς δύο ταύτας Ὀλυμπιάδας, ὡς καὶ τὴν
 ἑκατοστὴν τετάρτην θεθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων, ὠνόμασαν
 οἱ Ἡλεῖοι Ἀνολουμπιάδας καὶ οὐδὲ ἔγραψαν αὐτάς ἐν τῇ κατα-
 λόγῳ τῶν Ὀλυμπιάδων. Κατὰ δὲ τὴν τεσσαρακοστὴν ὀγδόην
 Ὀλυμπιάδα, ἐπειδὴ Δαμοφῶν ὁ Πανταλίωντος ἔδωκεν ὑπό-
 νοιαν τοῖς Ἡλείοις ὡς τρέφων σκροπούς κατ' αὐτῶν, εἰσέ-
 βαλον οἱ Ἡλεῖοι μετὰ στρατεύματος εἰς τὴν Πισαίαν· ἀλλ'
 ὁ Δαμοφῶν διὰ δεήσεων καὶ ὄρκων ἔπεισεν αὐτοὺς νὰ ἀπέλ-
 θωσιν ἄπρακτοι. Βασιλεύσαντος δὲ τοῦ ἄλλου υἱοῦ τοῦ
 Πανταλίωντος Πύρρου μετὰ τὸν ἀδελφὸν Δαμοφῶντα, οἱ
 Πισαῖοι αὐτοκινήτως ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῶν Ἡλείων·
 συναπέστησαν δὲ τοῖς Πισαίοις ἀπὸ τῶν Ἡλείων ἐκ μὲν τῆς
 Τριφυλίας οἱ Μακίστιοι καὶ οἱ Σκιλλούντιοι, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων
 περιόικων οἱ Δυσπόντιοι οἵτινες ἦσαν οἰκιστάτοι τῶν Πι-
 σαίων καὶ ἔλεγον ὅτι οἰκιστὴς αὐτῶν ἐγένετο Δυσποντεὺς
 ὁ Οἰνομάου. Ἡττηθέντες δὲ οἱ Πισαῖοι ἐξεβλήθησαν ὑπὸ
 τῶν Ἡλείων καὶ αὐτοὶ καὶ ὅσοι μετέσχον τοῦ πολέμου (2).

(1) Στράβ. β. 8, σ. 857. (2) Πaus. Ἡλ. Μέρ. 2, κ. 22.

καὶ ὑπετάγη μὲν τότε ὁ τόπος τῇ Ἠλείᾳ καὶ συνηνώθη μετ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐλέγετο αἰεὶ καὶ μετὰ ταῦτα Πισάτις ἢ Πισαία καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Πισᾶται ἢ Πισαῖοι.

ΟΡΗ.

ΚΡΟΝΙΟΝ. ἔκειτο παρὰ τὴν Ἄλτιν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ὄχθον ἐφ' οὗ ἦσαν οἱ θησαυροί. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Κρονίου οἱ Βασίλαι καλούμενοι ἔθυσον τῷ Κρόνῳ κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, κατὰ τὸν μῆνα τὸν ὑπὸ τῶν Ἠλείων ὀνομαζόμενον Ἐλάφιον. Κατὰ δὲ τὰ πρὸς ἄρκτον πέρατα τοῦ ὄρους, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν θησαυρῶν ἦν ναὸς Εἰλειθυίας καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἐτιμάτο ὁ Σωσίπολις, θεὸς ἐπιχώριος τῶν Ἠλείων (1). Τὸ ὄρος τοῦτο ἔκειτο παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀλφειὸν, καὶ ἀνέκαθεν μὲν ὠνομάζετο Κτουρον· ἐμυθεύετο δὲ ὅτι ὁ Κρόνος φεύγων τὰς ἀπειλὰς τοῦ Διὸς, ἦλθεν ἐνταῦθα, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ μειωνόμασε τὸ ὄρος Κρόνιον (2). — Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μεταξὺ Ἠλείων καὶ Ἀρκάδων πολέμου, ὅτε διακόπη ἢ 104 Ὀλυμπιάς (64 Π. Χ), οἱ Ἀρκάδες τρέψαντες τοὺς Ἠλείους καὶ κυριεύσαντες τὰς πόλεις τῶν Ἀκωρίων, ἦλθον εἰς Ὀλυμπίαν καὶ περιστευρώσαντες ἐφρούρουν τὸ Ἄρδιον (3).

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ.

ΙΧΘΥΣ. τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο καίτοι ἔντατι τῆς Ζακύνθου· εἶναι δὲ πετρώδες καὶ προβαίνει μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσηδρίαν. ἔχει σχῆμα χαρσηνίστου ἐνομίου μετὰ τῆς κυρίας στερῆς δ' ἰσχυρῆς, καὶ ὑπὲρ τὸν ἰσχυρὸν πύργον πρὸς τὴν θείαν ὑψώθηκε λόφος κυανοειδής·

1) Πάρος. βλ. v. 20. 2) Πάρος. βλ. v. 20. 3) Στράβ. ἑλλην. γ. γ., v. 8.

Ὁ Ἰχθύς κεῖται κατὰ τὸ νότιον τοῦ ἀκρωτ. Χελωνάτα· τὸ δὲ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀκρωτηρίων διάστημα ἀποτελεῖ τὸν κόλπον Χελωνίτην. Εἶναι δὲ ὁ Ἰχθύς καὶ τὸ κατὰ βορρᾶν πέρας τοῦ Κυπαρισσίου κόλπου, καὶ κατὰ τινὰς τὸ ὄριον μεταξὺ τῆς Πισάτιδος καὶ τῆς Κοίλης Ἡλίδος. Πλησίον τοῦ Ἰχθύος πρὸς βορρᾶν ὑπάρχει ἕτερον μικρὸν ἀκρωτήριο Φειά.

* Κατάκωλον· ἐνταῖθα ὑπάρχει φυλακεῖον ὑγειονομικόν.

ΦΕΙΛΑ, μικρὸν ἀκρωτήριο βορειότερόν τι τοῦ Ἰχθύος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ πολίχνη Φειά μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου =

Φειᾶς παρ τείχεσιν, Ἰαρδάνου ἀμφὶ ῥέεθρα (1)·

καὶ πλησίον τῆς πολίχνης ποτάμιον Ἰαρδάνης. Κατὰ τινὰς ἡ Φειά ἦν ἡ ἀρχὴ τῆς Πισάτιδος. Πρὸ τῆς Φειᾶς ἔκειτο νησίον καὶ λιμὴν ἐξ οὗ τὸ ἐγγύτατον πρὸς τὴν Ὀλυμπίαν διὰ θαλάσσης διάστημα ἦν 120 σταδ. (2). Ὁ Στράβων λέγει ὅτι κατὰ τινὰς, τὸ ἀνωτέρω ἔπος τοῦ Ὀμήρου εἶναι ἐσφαλμένον, ὥς καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ δύο, διότι ἡ μεταξὺ Ἀρκάδων καὶ Πυλίων ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ μνημονευομένη μάχη συνεκροτήθη παρὰ τὴν πλησίον τοῦ Λεπρέου πόλιν Χάαν, παρ' ἣν ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Ἀκίδων, παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἰαρδάνου, καὶ οὐχὶ παρὰ τὴν Φειάν οὐδὲ παρὰ τὸν Κελάδοντα. Ὅθεν ὅτι τὰ ἔπη =

Ἠβῶμ', ὥς ὅτ' ἐπ' ὠκυρόφῳ Κελάδοντι μάχοντο

Ἀγρόμενοι Πύλιοί τε καὶ Ἀρκάδες ἐγχεσίμωροι

Φειᾶς παρ τείχεσιν

ἀναγνωστέα οὕτως =

Ἠβῶμ' ὥς ὅτ' ἐπ' ὠκυρόφῳ Ἀκίδαντι μάχοντο

.

Χάας παρ τείχεσιν (3).

(1) Ὁμ. ἰλ. Ν, σ. 135. (2) Στράβ. β, 8, 342, 343, (3) Διὸς σ. 348.

Ἡ Φειὰ καὶ ὁ λιμὴν αὐτῆς ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Θουκυ-
δίδου ὡς διηγεῖται ὅτι τῷ πρώτῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ
πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι ἄραντες ἐκ Μεθώνης, καὶ παραπλέον-
τες τὴν Ἠλείαν, προσωρμίσθησαν εἰς Φειάν· καταπνεύσαντος
δὲ μεγάλου ἀνέμου, χειμαζόμενοι εἰς ἀλίμενον τόπον, οἱ μὲν
πολλοὶ ἐπέβησαν τῶν πλοίων καὶ περιέπλεον τὸ ἀκρωτή-
ριον τὸ καλούμενον Ἰχθυὶν πρὸς τὸν ἐν Φειᾷ λιμένα· οἱ δὲ
Μεσσήνιοι εἶλον τὴν Φειάν ἣν ἐξέλειπον ὕστερον, ἐπιβάν-
τες τῶν πλοίων (1). Τὸ δὲ ἔμπροσθεν τοῦ λιμένους νησίον
ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Πολυβίου Φειᾶς (2).

* Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑπεράνω τοῦ χερσονησοειδοῦς
ἀκρωτηρίου Κατακώλου ὑψουμένου καὶ εἰς τὸν λιμένα τῆς
Φειᾶς ἐπικειμένου λόφου εὑρέθησαν ἐρείπια φρουρίου τοῦ
Μεσαιῶτος ἐπὶ λειψάνων τειχῶν Ἑλληνικῶν ἃ εἰσὶν ἀναμ-
φιδόλως τὰ τῆς πολέχνης Φειᾶς· τὸ κατερειπωμένον φρού-
ριον ὀνομάζεται Ποντικὸν κάστρον· πρὸς τὸ νοτ.-ἀνατολικὸν
αὐτοῦ ὑπάρχει λιμὴν σκεπτόμενος μὲν καλῶς ὑπὸ τοῦ ἀκρ.
Κατακώλου, ἀλλὰ πᾶν ἐκτεταμένος καὶ ἀνακεπταμένος·
ὁ δὲ λιμὴν τῆς Φειᾶς εἶναι μικρὸν ἀγκυροβόλιον κατὰ τοὺς
πρόποδας τοῦ λόφου τοῦ Ποντικοκάστρου πρὸς δυσμὰς (3).

ΠΟΤΑΜΟΙ.

ἈΛΦΕΙΟΣ, εἰς τῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Πελοποννή-
σου. Κατὰ τὸν Στράβωνα πηγάζει παρὰ τὴν τῆς Μεγαλο-
πολίτιδος (ἐν Ἀρκαδίᾳ) κόμην Ἀσέαν ἥτις ἔχει δύο πηγὰς
πλησίον ἀλλήλων ἐξ ὧν ῥέουσιν οἱ ποταμοὶ Εὐρώτας καὶ
Ἀλφειός· βυθιζόμενοι δὲ ἀμφοτέρω ὑπὸ γῆν ἐπὶ διάστημα

(1) Θουκυδ. β. 2, κ. 25. (2) Πολύβ. β. 4, κ. 9. (3) Δῆμ. Τ. 2,
κ. 16, σ. 191.

πολλῶν σταδίων, ἀναφαίνονται αὐθις, καὶ τότε ὁ μὲν Εὐρώτας κατὰγεται εἰς τὴν Λακωνικὴν, ὁ δὲ Ἀλφειὸς παραλαμβάνων τὸν Κελάδοντα καὶ τὸν Ἑρύμανθον καὶ ἄλλους ἀσημοτέρους ποταμοὺς, καὶ καταρρέων διὰ τῆς Φρίξης καὶ τῆς Πισάτιδος καὶ τῆς Τριφυλίας, ἐκπίπτει ἐπὶ τὴν Σικελικὴν θάλασσαν παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν μεταξύ Φειᾶς καὶ Πιτάνης· ἀπέχουσι δὲ αἱ ἐκβολαὶ αὐτοῦ τοῦ μὲν Ἀκρωτηρίου Χελωνάτου 280 στάδια = 14 ὥρας, τοῦ δὲ Ἀκρ. Δράξου 540 = 27 ὥρ. Πλησίον τῶν ἐκβολῶν ἦν ἄλσος Ἀρτέμιδος Ἀλφειονίας ἢ Ἀλφειούσης (ἐπειδὴ διτιτῶς ἐλέγετο) ἀπέχον 80 στάδια τῆς Ὀλυμπίας· πᾶσα δὲ ἡ περίξ γῆ ἐκ τῆς εὐδρίας ἦν πλήρης Ἀρτεμισίων καὶ Ἀφροδισίων καὶ Νυμφαίων ἀνθῶν εἰς διάφορα ἄλση· κατὰ δὲ τὰς ὁδοὺς ἦσαν Ἑρμεῖα πολλὰ καὶ κατὰ τὰς ὄχθας Ποσεΐδεια. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀλφειονίας ἦσαν εἰκόνες γραφεῖσαι ὑπὸ τοῦ Κλεάνθους καὶ τοῦ Ἀρήγοντος, ἀνδρῶν Κορινθίων· καὶ τοῦ μὲν πρώτου αἱ εἰκόνες παρίστων τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας, καὶ τὴν γέννησιν τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ δὲ δευτέρου τὴν Ἄρτεμιν ἐπὶ γρυπὸς τεχνικώτατα ἐξεικονισμένου (1). — Κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν ὁ Ἀλφειὸς ὅς ἀπετέλει τὸ ὄριον τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Τεγεατῶν εἶχε τὰς πηγὰς αὐτοῦ εἰς Φυλάκην καὶ ἐκεῖ πλησίον κατήρχοντο εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλα ὕδατα ἀπὸ πηγῶν οὐ μεγάλων μὲν ἀλλὰ πολλῶν, ὅθεν καὶ ὁ τόπος ὠνομάζετο Σύμβολα. Ἐφαίνετο δὲ ὁ Ἀλφειὸς ἔχων φύσιν τινὰ ἰδιαιτέραν, διάφορον τῆς τῶν ἄλλων ποταμῶν, διότι ἠφανίζετο πολλάκις ἐντὸς τῆς γῆς καὶ πάλιν ἀνεφαίνετο· ὥστε ἀφ' οὗ προήρχετο ἐκ τῆς Φυλάκης καὶ τῶν Συμβόλων, ἐβυθίζετο εἰς τὸ πεδῖον τὸ Τεγεατικὸν καὶ ἀνατίλλων εἰς

(1) Στράβ. β. 8, σ. 343.

τὴν Ἀσέαν καὶ μιγνύμενος μετὰ τοῦ Εὐρώτα, κατήρχετο ὑπὸ γῆν ἐκ δευτέρου· ἀναφαινόμενος δὲ αὖθις κατὰ τὸ μέρος θ' ὠνόμαζον οἱ Ἀρκάδες Πηγάς, καὶ ἐξερχόμενος κατὰ τὴν γῆν τὴν Πισαίαν καὶ τὴν Ὀλυμπίαν, ἐξέδιδεν εἰς τὴν θάλασσαν ἄνωθεν τῆς Κυλλήνης, τοῦ ἐπινείου τῶν Ἡλείων (1). ἀλλαχού δὲ λέγει ὁ αὐτὸς ὅτι ἐξέδιδε κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν πολυπληθὲς καὶ τερπνότατος, διότι ἔρρεον εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλοι ποταμοὶ λόγου ἄξιοι, ὥς ἐκ μὲν τῆς Ἀρκαδίας ὁ Ἐλισσῶν, ὁ Βρεθιέτης, ὁ Γορτύνιος, ὁ Βουφαγὸς, ὁ Δάδων καὶ ὁ Ἐρύμανθος, ἐκ δὲ τῆς Ἡλείας ὁ Κλαδέος (2). — Ἐμυθεύετο δὲ ὅτι ὁ Ἀλφειὸς ὦν ποτὲ ἄνθρωπος κυνηγὸς, ἠράσθη τῆς Ἀρεθούσης, κυνηγετούσης καὶ αὐτῆς. Οὐκ ἀρεσκομένη δὲ αὐτῇ εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ Ἀλφειοῦ, ἐπεραιώθη εἰς τὴν κατὰ τὰς Συρακούσας νῆσον Ὀρτυγίαν ὅπου μετεβλήθη εἰς πηγὴν, καὶ τότε καὶ ὁ Ἀλφειὸς μετεμορφώθη εἰς ποταμὸν καὶ διερχόμενος διὰ μέσου τῆς θαλάσσης, μιγνύει τὸ ὕδωρ αὐτοῦ μετὰ τῆς πηγῆς Ἀρεθούσης. Ὁ Πausανίας πιστεύει, λέγει, τὴν μίξιν ταύτην τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ μετὰ τῆς πηγῆς ὡς βεβαιουμένην ὑπὸ τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος θ' ἀποστέλλων τὸν Κορίνθιον Ἀρχίαν εἰς οἰκισμὸν τῶν Συρακουσῶν, εἶπε τὰ ἑξῆς ἔπη =

Ὀρτυγία τις κεῖται ἐν ἡεροειδέϊ πόντῳ

Τρινακίης καθύπερθεν, ἔν' Ἀλφειοῦ στόμα βλίζει,

Μισγόμενον πηγαῖς εὐριπέεσσι Ἀρεθούσης (3).

Ἀναφέρει δὲ καὶ ὁ Στράβων τὴν δοξάν ταύτην περὶ τῆς διὰ τοῦ πελάγους ὑπὸ γῆν διαέσεως τοῦ Ἀλφειοῦ πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, ἐπιφέρων καὶ τὸ τοῦ Πινδάρου =

Ἄμπνευσμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ

Κλυαῖν Συρακουσᾶν θάλας Ὀρτυγία·

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 54. (2) Πaus. Ἠλ. κ. 7. (3) Δύτ.

ἀλλὰ θεωρεῖ τὸ πρᾶγμα ὡς πάντῃ ἀδύνατον καὶ μυθῶδες (1). λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἄλλο τι μυθεύμενον περὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου· ὅτι ἂν προσδιορίζοντες ὀνομαστί στεφάνους δι' ἐκάτερον τῶν δύο ποταμῶν, τοῦ Εὐρώτα καὶ τοῦ Ἀλφειοῦ, ἔρριπτον αὐτοὺς εἰς τὸ κοινὸν ρεῦμα, ἀνεφαίνετο κατὰ τὸν προσδιορισμὸν ἐν τῷ οἰκίῳ ποταμῷ ἐκάτερος (2). — Ὁ Ἀλφειὸς ὠνομάσθη, ὡς λέγουσιν, οὕτω, διότι ἐνομιζέτο ὅτι εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ θεραπεύῃ τοὺς ἀλφούς (λευκὰς κηλίδας ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ κυρίως ἐπὶ τοῦ προσώπου) (3). — Ἐν Ἠλείᾳ ἐκτὸς τῆς πανηγύρεως τῆς Ὀλυμπίας, ἔθουν οἱ ἰδιῶται καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν τῷ Διὶ καὶ ἐκόμεζον τὴν τέφραν εἰς τὸ πρυτανεῖον· οἱ δὲ μάντις ἐκκομίζοντες αὐτὴν ἀνὰ πᾶν ἔτος κατὰ τὴν 19 τοῦ ἐλαφίου μηνός, καὶ συμφύροντες τῷ ὕδατι τοῦ Ἀλφειοῦ, ἔχριον δι' αὐτῆς τὸν βωμὸν, δεξάζοντες ὅτι δι' οὐδενὸς ἄλλου ὕδατος καθίστατο ἡ τέφρα παλός· διὸ καὶ ὁ Ζεὺς, ὡς ἐνόμιζον, ἡγάπα τὸν Ἀλφειὸν ὑπὲρ πάντα ἄλλον ποταμὸν (4). — Περὶ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ δρόμου τοῦ Ἀλφειοῦ ὁ Πausanias ἀλλαχοῦ ἐκφράζεται οὕτως. — Ἐν ἀποστάσει περίπου πέντε σταδίων ἀπὸ τῆς Ἀσέας, ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, εὐρίσκεται ἡ πηγὴ τοῦ Ἀλφειοῦ· ἡ δὲ τοῦ Εὐρώτα παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν· καὶ πρὸς μὲν τὴν πηγὴν τοῦ Ἀλφειοῦ ὑπάρχει ναὸς τῆς μητρὸς τῶν θεῶν (τῆς Ῥέας) ἀνόροφος καὶ δύο λέοντες μαρμαρίνοι· τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ Εὐρώτα συμμίγνυται μετὰ τοῦ Ἀλφειοῦ, καὶ οὕτω πρυθαίνουσι διὰ κοινοῦ ρεύματος ἐπὶ εἴκοσι περίπου σταδίοις· κατελθόντες δὲ εἰς χάσμα, ὁ μὲν Εὐρώτας ἀνέρχεται αὐθις ἐν τῇ γῇ τῶν Λακεδαιμονίων,

(1) Στράβ. β. 6, σ. 270, 271. (2) Αὐτ. σ. 275. (3) Αὐτ. β. 8, σ. 347. (4) Paus. Ἠλ. κ. 13.

ὁ δὲ Ἀλφειὸς ἐν ταῖς Πηγαῖς τῆς Μεγαλοπολίτιδος (1). — Ἐν τῇ πόλει Λετρίνοις ἦν ναὸς καὶ ἄγαλμα Ἀρτέμιδος Ἀλφειαίας (2). — Ἐπὶ τοῦ αἵτου τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διὸς, κατὰ τὸ στενώτατον μέρος, παρίστατο πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ Ἀλφειὸς (3). — Κατὰ τὸν αὐτὸν ναὸν ἔθουον τῷ Ἀλφειῷ καὶ τῇ Ἀρτέμιδι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βωμοῦ (4). Εἶχε δὲ καὶ ἄλλον βωμὸν αὐτόθι ὁ Ἀλφειὸς πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἡφαίστου (5).

* Ἀλφειὸς, κοιν. Ρουφιᾶς· τὸ σημεῖον καθ' ὃ ὁ Ἀλφειὸς συνενόηται μετὰ τοῦ Λάδωνος ἔχει ὕψος 72 μέτρ. γαλλ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης κατὰ τὰς νεωτάτας καταμετρήσεις. Κατὰ δὲ τὴν εἰς τὴν Πισάτιδα εἰσβολὴν αὐτοῦ ἔχει πλάτος περίπου 180 ποδῶν, ὅσον καὶ ὁ παρὰ τὴν Ῥώμην Τίβερις, βάθος δὲ οὐ πλέον τῶν 5 ποδῶν (6).

ΚΛΑΔΕΟΣ, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Φολόης ἐντὸς τῆς Ἡλείας χώρας καὶ συμμιγνύμενος μετὰ τοῦ Ἀλφειοῦ παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν (7). Παρὰ τὴν πρὸς δυσμὰς δχθὴν τοῦ Κλαδέου ἦν μνημεῖον τῶν κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἄλτει μάχην πεσόντων Ἀρκάδων, καὶ ὁ τάφος τοῦ Οἰνομάου δὲ ἦν χῶμα γῆς περιτετειχισμένον· καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ἐσώζοντο ἐπὶ τοῦ Πausανίου ἐρείπια τῶν ἵπποστασίων τοῦ Οἰνομάου (8). — Οἱ Ἡλεῖοι μετὰ τὸν Ἀλφειὸν ἐτίμων τὸν Κλαδέον ὑπὲρ πάντας τοὺς ποταμούς (9). — Ἐν τῇ Ἄλτει ὀπισθεν τοῦ Ἡραίου ἦσαν βωμοὶ τοῦ Κλαδέου ποταμοῦ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος (10)· ὁ Κλαδέος ἀπετέλει τὸ πρὸς δυσμὰς ὄριον τῆς Ἄλτειος (11).

ΛΕΥΚΥΑΝΙΑΣ, κατερχόμενος ἐκ τοῦ ὄρους Φολόης καὶ

(1) Πaus. Ἁρκ. κ. 44. (2) Πaus. Ἡλ. Μέρ. 2, κ. 22. — Ἰδε Λετρίνοι. (3) Πaus. Ἡλ. κ. 10. (4) Αὐτ. κ. 14. (5) Αὐτ. (6) Ἰδ. Κούρτ. T. B. σ. 49. (7) Πaus. Ἡλ. κ. 7. (8) Αὐτ. κ. 20, 21. (9) Αὐτ. κ. 10. (10) Αὐτ. κ. 15. (11) Πινδάρ. Ὀλυμπ. 1, σ. 148.

ἐκδιδοὺς εἰς τὸν Ἀλφειόν. Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἦν ναὸς Διονύσου Λευκυανίτου, οὐ πόρρω τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τοῦ ἐπιλεγομένου Δημαινέτου ἀπὸ τοῦ ἀνεγείραντος, καὶ κειμένου ἐπὶ τόπου ὑψηλοῦ παρὰ τὸν Ἀλφειόν (1).

ἈΡΠΙΝΝΑΪΤΗΣ, μικρὸς ποταμὸς ῥέων παρὰ τὴν πόλιν Ἀρπίνναν· μικρὸν ἀπ' αὐτοῦ ἔρρεεν ἕτερος ποταμὸς Παρθενίας (2).

ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ, μικρὸς ποταμὸς ῥέων ὀλίγον τι ἀνατολικώτερον τοῦ ποταμοῦ Ἀρπιννάτου καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὸν Ἀλφειόν, μικρὸν ἀπὸ τῆς πόλεως Φρίξης. Παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἦν ὁ τάφος τῶν ἵππων τοῦ Μάρμακος, τοῦ πρώτου τῶν μνηστήρων τῆς Ἱπποδαμείας καὶ πρώτου θανατωθέντος ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Οἰνομάου· ὠνομάζοντο δὲ αἱ ἵπποι τοῦ Μάρμακος Παρθενία καὶ Ἑρίφα, καὶ ὁ Οἰνόμαος ἐπικατασφάζας αὐτάς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μάρμακος, ἐπέτρεψε νὰ ταφῶσι καὶ αὗται· ἀπὸ δὲ τῆς μιᾶς τῶν ἵππων ὠνομάσθη καὶ ὁ ποταμὸς Παρθενίας (3).

ἘΝΙΠΕΪΣ, πηγάζων ἐκ τῆς κρήνης τῆς παρὰ τὴν πόλιν Σαλμώνην καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὸν Ἀλφειόν· ἐπὶ τοῦ Στράβωνος ἐκαλεῖτο Βαρνίχιος. Ἐμυθεύετο ὅτι ἡράσθη τοῦ Ἐνιπέως ἡ Τυρὼ ἧς ὁ πατήρ Σαλμωνεὺς ἐβασίλευσεν ἐνταῦθα (4).

ΚΥΘΗΡΟΣ κατὰ τὸν Πausανίαν, ἢ ΚΥΘΗΡΙΟΣ κατὰ τὸν Στράβωνα, ῥέων παρὰ τὴν πόλιν Ἡράκλειαν (5).

ΔΙΛΓΩΝ, ῥέων ἀπὸ μισημβρίας πρὸς ἄρκτον καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὸν Ἀλφειόν καταντικρὺ τοῦ ποταμοῦ Ἐρυμάνθου, παρὰ τὴν σειρὰν τῶν λόφων τὴν καλουμένην Δειράς τοῦ Σαύρου· ὁ Διάγων ἀπετέλει τὸ μεταξὺ Πισάτιδος καὶ Ἀρκαδίας ὄριον (6).

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 21. (2) Αὐτ. (3) Αὐτ. (4) Στράβ. β. 8, σ. 356.

(5) Αὐτ. — Πaus. Ἡλ. κ. 22. (6) Πaus. Ἡλ. κ. 21.

ΙΑΡΔΑΝΗΣ, ποταμὸς μικρὸς ῥέων παρὰ τὴν πολίχνην
Φειάν, ὡς καὶ ὁ Ὀμηρος λέγει =

Φειᾶς παρ' τείχεσιν, Ἰαρδάνου ἄμφι ῥέεθρα (1).

Π Ο Λ Ε Ι Σ.

ΠΙΣΑ· ἡ ὑπαρξίς τῆς πόλεως ταύτης ἀμφιβάλλεται· ἡ
Στράβων λέγει, ὅτι ὑπῆρχε κρήνη λεγομένη Πίσα, διπερ
ἐσήμεαινε πίστραν δηλαδὴ ποτίστραν, καὶ κατὰ τινὰς ἀπὸ
τῆς κρήνης ὠνομάσθη ἡ πόλις Πίσα ἰδρυμένη ἐφ' ὕψους
μεταξὺ δύο ὀρέων Ὀσσης καὶ Ὀλύμπου, ὁμωνύμων τῶν ἐν
τῇ Θετταλίᾳ· κατ' ἄλλους δὲ πάλιν, ὅτι οὐδεμία ὑπῆρξε
πόλις Πίσα, διότι ἡ Πισάτις συνέκειτο ἐξ ὀκτώ πόλεων ὧν
οὐδεμία ἦν καλουμένη Πίσα, καὶ ὅτι κρήνη μόνον ὑπῆρχε
Πίσα ἢ τότε ἐλέγτο Βίσα καὶ ἔκειτο πλησίον τῆς πόλεως
Κυκησίου, τῆς μεγίστης τῶν ὀκτώ· ὁ δὲ Στησίχορος, κατὰ
τὸν αὐτὸν Στράβωνα, ὀνομάζει ἅπασαν τὴν χώραν πόλιν
Πίσαν, ὡς ὁ Ὀμηρος λέγει τὴν Λέσβον Μάκαρος πόλιν, καὶ
ὁ Εὐρυπίδης εἰς Ἴωνα =

Εὐβοί· Ἀθήναις ἔστι τις γείτων πόλις·

καὶ ὁ αὐτὸς εἰς Ῥαδάμανθυν =

Ὅτ' γῆν ἔχουσ' Εὐβοῖδα πρόσχωρον πόλιν·

καὶ ὁ Σοφοκλῆς εἰς Μυσοῦς =

Ἀσία μὲν ἡ σύμπασα κλήζεται ξένη,

- Πόλις δὲ Μουσῶν Μυσία προσήγορος (2).

Ὁ δὲ Πausanias λέγει, ὅτι οἰκιστὴς τῆς Πίσσης ἐγένετο Πίσο
ὁ Παρινήρους τοῦ Αἰόλου (3), καὶ ὅτι, ὅτε ὁ Ἡρακλῆς ἐπόρθησεν
τὴν Ἥλιν, ἐπειδὴ συνεμάχουν κατ' αὐτοῦ οἱ Ἡλείοι μετὰ

(1) Ὁμ. 'Ιλ. Η, σίχ. 135. (2) Στράβ. β. 8, σ. 356. (3) Paus.
Ἠλ. κ. 22.

τῶν Πυλίων καὶ τῶν Πισαίων, τοὺς μὲν Ἡλείους ἐτιμώρησεν, οἱ δὲ Πισαῖοι διεσώθησαν ἐκ τοῦ ἐξῆς χρησμοῦ ==

Πατρὶ μέλει Πίσης, Πυθοῦς δέ μοι ἐν γυάλοισι (1).

Λέγει δὲ πρὸς τούτοις ὅτι ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἐγένοντο ἐκ τῶν λαφύρων, ὅτε οἱ Ἡλεῖοι πολέμησαντες κατέστρεψαν τὴν Πίσαν καὶ τὰς περιοικίδας πόλεις ὅσαι συναπέστησαν μετὰ τῶν Πισαίων (2). ὁ περιγητὴς οὗτος οὐδὲ ἵχνος εὗρεν ἢ τείχους ἢ ἄλλου κατασκευάσματος τῆς πόλεως Πίσης, ἀλλ' ἀμπέλους μόνον πεφυτευμένας καθ' ἅπασαν τὴν χώραν καθ' ἣν ὑποτίθεται ὅτι κατοικεῖτο ἢ πόλις αὕτη (3). — Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς αἰῶνας οὐδέποτε ὑπῆρξε πόλις Πίσα, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Ἡροδότου (4) ἀναφερόμενον ὄνομα τῆς Πίσης δεικνύει μόνον τὰ οἰκοδομήματα τῆς Ὀλυμπίας μετὰ τῶν οἰκούντων περὶ αὐτά. Ἦν δὲ ἡ ὈΛΥΜΠΙΑ ὁ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Πισατίδος τόπος ἐν ᾧ ἦν ὁ περιδόμενος ναὸς τοῦ Διὸς ἀπέχων τῆς Ἡλίδος περίπου 300 στάδια· πρὸ τοῦ ναοῦ ἦν ἄλσος ἀγριελαιῶν ἐκ παλαιοῦ χρόνου ἅλτις καλούμενον καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τὸ γυμνάσιον· παρέῃρε δὲ ὁ Ἀλφειὸς ὁ ῥέων ἐξ Ἀρκαδίας εἰς τὴν Τριφυλιακὴν θάλασσαν μεταξὺ δύσεως καὶ μεσημβρίας. Ἡ Ὀλυμπία κατέστη ἐξ ἀρχῆς περιφανὴς διὰ τὸ ἐν αὐτῇ μαντεῖον τοῦ Ὀλυμπίου Διός· ἐκλειπόντος δὲ ἐκείνου, οὐχ ἥτιον διέμεινεν ἡ δόξα τοῦ ναοῦ, καὶ ἔλαβεν αὖξησιν μάλιστα διὰ τὴν πανήγυριν καὶ διὰ τὸν ἐκεῖσε τελούμενον ἀγῶνα τὸν Ὀλυμπιακὸν ὃς ἦν στεφανίτης καὶ ἱερὸς καὶ μέγιστος τῶν ἀπάντων. Ἐκοσμήθη δὲ ἐκ τοῦ πλῆθους τῶν ἀναθημάτων τῶν ἀνατιθεμένων ἐκ

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 8. (2) Αὐτ. κ. 10. (3) Αὐτ. κ. 22. (4) Ἡροδοτ. β. 2, κ. 7.

πάσης τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ὧν ἦν καὶ χρυσοῦς σφυρήλατος Ζεὺς ἀνάθημα τοῦ Κυψέλου, τυράννου τῶν Κορινθίων· μέγιστον δ' αὐτῶν ἦν τὸ ξόανον τοῦ Διὸς ὅπερ κατεσκεύασε Φειδία ὁ Χαρμίδου ὁ Ἀθηναῖος ἐλεφάντινον· τοσοῦτο δὲ τὸ μέγεθος ὥστε, ἂν καὶ μέγιστος ὁ ναὸς, ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐλανθάσθῃ ὁ τεχνίτης εἰς τὴν συμμετρίαν, διότι κατεσκεύασε τὸν Δία καθήμενον καὶ σχεδὸν ἐγγίζοντα διὰ τῆς κορυφῆς τὸν ὄροφον ὥστε ἐφαίνετο ὅτι ἐὰν ὁ θεὸς ἀνίστατο ποτε, θὰ ἀπιστέγαζε τὸν ναόν. Πολλὰ δὲ συνέπραξε μετὰ τοῦ Φειδίου ὁ ἀνεψιὸς καὶ συνεργολάβος αὐτοῦ Πάναϊνος ὁ ζωγράφος, καὶ εἰ τοῦ ξοάνου τὴν κατασκευὴν, καὶ εἰς τὴν κόσμησιν τῶν χρωμάτων καὶ μάλιστα τῆς ἐσθῆτος· ἐφαίνοντο δὲ καὶ γραφοπολλὰ καὶ θαυμασταί, ἔργα τοῦ Παναίνου. Ὁ Φειδίας διεμόρφωσε τὴν εἰκόνα τοῦ Διὸς κατὰ μίμησιν τῆς διὰ τῶ ἐξῆς ἐπῶν τοῦ Ὀμήρου παριστωμένης =

Ἢ καὶ κυανέησιν ἐπ' ὄφρῳσι νεῦσε Κρονίων.

Δμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος

Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον (1)
Κατεσκευάσθη δὲ ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ἀπὸ λαφύρων ἅπερ ἔλαβον οἱ Ἡλεῖοι νικήσαντες καὶ καταστρέψαντες τὴν ἀποστᾶσαν Πίσαν καὶ ὅσους τῶν ἄλλων περιοίκων συναπέστήσαν τοῖς Πισαίοις· ὅτι δὲ ὁ κατασκευάσας τὸ ἄγαλμα ἦν ὁ Φειδίας ἐμαρτύρει καὶ τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Διὸς γεγραμμένον ἐξῆς ἐπίγραμμα =

Φειδίας Χαρμίδου υἱὸς Ἀθηναῖος μ' ἐποίησε.

Ἦν δὲ ἡ ἐργασία τοῦ ναοῦ Δωρικῆς τάξεως καὶ εἶχεν ἑξῶθεν περιστύλιον· κατεσκευάσθη δὲ ἐκ πώρου ἐπιχωρίου, καὶ τὸ μὲν ὕψος τοῦ μέγρου τοῦ αἵετος ἦν 68 ποδῶν, τὸ δὲ πλάτος 95

(1) Ὁμ. Ἰλ. Α. 5. 528.

τὸ δὲ μῆκος 235· τέκτων αὐτοῦ ἐγένετο ἄνθρωπος ἐγχεῖριος Δίβων· ὁ δὲ κέραμος ἦν οὐχὶ ἐκ γῆς ὀπτῆς, ἀλλ' ἐκ μαρμάρου Πεντελησίου κατεσκευασμένου ἐν εἵδει κεράμου, ὅπερ ἦν ἐφεύρεσις ἀνθρώπου Ναξίου Βύζου καλουμένου, τοῦ κατασκευάσαντος ἐν Νάξῳ τὰ ἀγάλματα τὰ φέροντα τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν =

Νάξιος Εὐεργός με γένει Λητοῦς πόρε Βύζω.

Παῖς, ὅς πρῶτιστος τεύξε λίθου κέραμον.

Ἐξῆς δὲ ὁ Βύζης οὗτος ἐπὶ Ἀλυάττιου τοῦ Λυδοῦ καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων Ἀστυάγου τοῦ Κυαζάρου. Καθ' ἑκαστον δὲ πέρας τοῦ ὁρόφου τοῦ ναοῦ ἐπέκειτο λίθης ἐπίχρυσος, καὶ κατὰ τὸ μέσον τοῦ αἵτου ἴστατο Νίκη ἐπίχρυσος καὶ αὐτῇ· ὑπὸ δὲ τὸ ἄγαλμα τῆς Νίκης ἀνέκειτο ἀσπίς χρυσῇ ἔχουσα ἐπειρασμένην τὴν Γοργόνα Μεδούσαν· ἡ δὲ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἐπιγραφὴ ἐδήλου καὶ τοὺς ἀναθέντας καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀναθέσεως, λέγουσα οὕτω =

Ναὸς μὲν φιάλην χρυσέαν ἔχει, ἐκ δὲ Τανάγρας

Τῆς Λακεδαιμονίους συμμαχίδος γε τεθὲν

Δῶρον ἀπ' Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων

Τὰν δεκάταν, νίκας ἔνεκα τῷ πολέμῳ.

Κατὰ τὴν ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ζώνην τὴν περιτρέχουσαν ὑπεράνω τῶν κιόνων ἦσαν ἀσπίδες εἴκοσι καὶ μία ἀνατεθεῖσαι κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων Μομμίου τοῦ κυριεύσαντος τὴν Κόρινθον καὶ ἐκδολόντος τοὺς Δωριεῖς Κορινθίους. Κατὰ δὲ τὸ ἐμπροσθεν τῶν αἰτῶν ἐφαίνετο ἡ τοῦ Πέλοπος πρὸς τὸν Οἰνόμαον ἀμίλλα τῶν ἱππῶν ἔτι μέλλουσα, καὶ ἐτοιμαζόμενος ὁ ἄγων παρ' ἀμφοτέρων· Κατὰ δὲ τὸ μεσαίτατον τοῦ αἵτου ἦν ἄγαλμα τοῦ Διὸς καὶ κατὰ δεξιὰν αὐτοῦ ὁ Οἰνόμαος φορῶν περικεφαλαίαν καὶ παρ' αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ Στερόπη,

μία τῶν θυγατέρων τοῦ Ἄτλαντος· ὁ δὲ ἡνίοχος τοῦ Οἰνομάου Μυρτίλος καθήμενος ἐπὶ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ἵππων, καὶ μετ' αὐτὸν δύο ἄνδρες ἀνώνυμοι, θεράποντες καὶ αὐτοὶ τῶν ἵππων, καὶ κατὰ τοῦτο τὸ πέρας τοῦ ναοῦ ὁ ποταμὸς Κλαδέος· κατὰ δὲ τὰ ἀριστερὰ τοῦ Διὸς ἦν ἐξειργασμένοις ὁ Πέλοψ καὶ ἡ Ἴπποδάμεια καὶ ὁ ἡνίοχος τοῦ Πέλοπος καὶ οἱ ἵπποι καὶ δύο ἵπποκόμοι τοῦ Πέλοπος, καὶ κατὰ τὸ μέρος ὅπου ἐστενοῦτο ὁ ἀετὸς παρίστατο ὁ Ἀλφειός· ὁ δὲ ἡνίοχος τοῦ Πέλοπος, κατὰ τοὺς Τροϊζηνίους, ἐκαλεῖτο Σφαῖρος· ἀλλ' ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐξηγητὴς ὠνόμαζεν αὐτὸν Κίλλαν· ἐπὶ δὲ τῶν ἀετῶν παρίστατο ἡ κατὰ τὸν γάμον τοῦ Πειρίθου μάχη τῶν Λαπιθῶν καὶ τῶν Κενταύρων· κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ αἵτου ὁ Πειρίθους καὶ παρ' αὐτὸν ἀφ' ἐνὸς μέρους ὁ Εὐρυτίων ἀρπάσας τὴν γυναῖκα τοῦ Πειρίθου καὶ ὁ Καινύς βοηθῶν τῷ Πειρίθῳ, καὶ ἀφ' ἐτέρου ὁ Θησεύς πολεμῶν διὰ πελέκεως τοὺς Κενταύρους· καὶ δύο Κένταυροι, ὁ μὲν ἀρπάσας παρθένον, ὁ δὲ παῖδα ὡραῖον. Ἦσαν δὲ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ὀλυμπίας ἐξειργασμένοι οἱ πλείους τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους· ἔσωθεν δὲ τῶν χαλκῶν πυλῶν ἐφαίνετο πρὸ τοῦ κίονος ὁ Ἴφιτος στεφανούμενος ὑπὸ γυναικὸς καλουμένης Ἐκεχειρίας, ὡς ἐδηλοῦτο ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτοῖς ἐλεγείου. Ἦσαντο δὲ ἐντὸς τοῦ ναοῦ κίονες καὶ στοαὶ ἐπὶ τῶν κίωνων, καὶ ὁδὸς δι' αὐτῶν πρὸς τὸ ἄγαλμα, καὶ ἄνοδος σκολιὰ ἐπὶ τὸν ὄροφον (1). Τὸ δὲ ἄγαλμα ἦν τοιοῦτο· Ἐκάθητο ὁ Ζεὺς ἐπὶ θρόνου ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπέκειτο στέφανος ὡς ἐκ κλάδων ἐλαίας, καὶ ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ ἔφερε Νίκην ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος καὶ αὐτὴν, καὶ ἔχουσαν ταινίαν καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέ-

(1) Πaus. Ἠλ. κ. 10.

φανον· ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ σκῆπτρον εὐπρεπὲς καὶ πεποι-
 κιλμένον ἐκ πάντων τῶν μετάλλων, καὶ ἐπὶ τοῦ σκῆπτρου
 ἐκάθητο ὁ αἰτός· ἐκ χρυσοῦ δὲ ἦσαν καὶ τὰ ὑποδήματα
 τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ἱμάτιον, καὶ ἐπὶ τοῦ ἱματίου ἐφαίνοντο
 παντοῖα μικρὰ ζῶα καὶ κρίνοι· ὁ δὲ θρόνος ἦν πεποικιλ-
 μένος ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτίμων καὶ ἐξ ἐβένου καὶ
 ἐλέφαντος· καὶ ἦσαν ἐπ' αὐτοῦ ζῶα γεγραμμένα καὶ ἀγάλ-
 ματα εἰργασμένα, τέσσαρες Νίκαι φαίνονται ὡς χορεύου-
 σαι ἐφ' ἐκάστου τῶν ποδῶν τοῦ θρόνου καὶ δύο ἄλλαι κατὰ
 τὴν βᾶσιν ἐκάστου ποδός· εἰς ἐκάτερον δὲ τῶν ἔμπροσθεν
 ποδῶν ἐπέκειντο παῖδες Ὀθηβαίων ἀρπασθέντες ὑπὸ Σφιγ-
 γῶν· καὶ ὑπὸ τὰς Σφίγγας ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις κατε-
 τόξευον τοὺς παῖδας τῆς Νιόβης· μεταξὺ δὲ τῶν ποδῶν τοῦ
 θρόνου ἦσαν τέσσαρες κανόνες, διήκων ἕκαστος ἀπὸ τοῦ
 ἐνὸς ποδὸς εἰς τὸν ἕτερον, καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ κατ' εὐθείαν τῆς
 εἰσόδου κανόνος ἦσαν ἑπτὰ ἀγάλματα, τὸ δὲ ὀρθοὸν ἦν
 ἄγνωστον κατὰ τίνα τρόπον ἐγένετο ἀφανές· ἦσαν δὲ τὰ
 ἀγάλματα ταῦτα, ὡς φαίνεται, ἀρχαίων ἀγωνισμάτων μι-
 μήματα· ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν κανόνων παρίστατο ὁ μετὰ
 τοῦ Ἡρακλέους κατὰ τῶν Ἀμαζόνων μαχόμενος λόχος, καὶ
 μεταξὺ τῶν συμμάχων τοῦ Ἡρακλέους καὶ ὁ Ὀθησεύς· ἦσαν
 δὲ εἴκοσι ἑννέα οἱ μαχόμενοι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.
 Ὑπεστήριζον δὲ τὸν θρόνον οὐ μόνον οἱ πόδες, ἀλλὰ καὶ
 κίονες ὅσοι καὶ οἱ πόδες καὶ ἱστάμενοι μεταξὺ τῶν ποδῶν·
 οὐδείς δὲ ἐδύνατο νὰ εἰσέλθῃ ὑπὸ τὸν θρόνον, διότι ὑπὲρ-
 χον διαφράγματα ἐν εἴδει τοίχων ἐμποδίζοντα τὴν εἰσόδον·
 τῶν δὲ διαφραγμάτων τούτων ὅσα ἦσαν ἀπαντικρὺ τῶν
 θυρῶν ἦσαν κεχρισμένα διὰ κυανοῦ χρώματος, ἐπὶ δὲ τῶν
 λοιπῶν ἦσαν γραφαὶ τοῦ Παναίου, ἐν αἷς ὁ Ἄτλας ἀνέχων
 τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ὁ Ἡρακλὴς ἀνέχων τὴν ἀπανάχθη

τὸ ἄχθος τοῦ Ἄτλαντος· ἔτι δὲ ὁ Θησεύς καὶ ὁ Πειρίθους καὶ ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Σαλαμίς κρατοῦσα τὴν στολὴν τὴν τιθεμένην συνήθως ἐπὶ ταῖς ἄγκραις τῶν πλοίων, καὶ ὁ Ἡρακλῆς φονεύων τὸν ἐν Νεμέᾳ λέοντα, καὶ τὸ εἰς τὴν Κασσάνδραν παρανόμημα τοῦ Ἀλάντος, καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Οἰνομάου Ἴπποδάμεια μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ ὁ Προμηθεὺς δεδιδμένος εἰσέτι, καὶ ὁ Ἡρακλῆς βλέπων πρὸς αὐτὸν, καὶ τελευταῖον ἡ Πανθεσίλεια ἐκπνέουσα καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἀνέχων αὐτὴν, καὶ δύο Ἑσπερίδες φέρουσαι τὰ μῆλα ὧν ἡ φρουρά ἦν, ὡς ἐλέγετο, ἐπιτετραμμένη εἰς αὐτάς· ἐπὶ δὲ τῶν ἀνωτάτω τοῦ θρόνου κατισκυῖασεν ὁ Φειδίας ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος τὰς τρεῖς Ἴρας καὶ τὰς τρεῖς Χάριτας· τὸ δὲ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Διὸς ὑπόθημα τὸ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων θρανίον λεγόμενον παρίστα λέοντας χρυσοῦς καὶ τὴν μάχην τοῦ Θησεῖος κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, τὸ πρῶτον ἀνδραγάθημα τῶν Ἀθηναίων πρὸς οὐχ ὁμοφύλους. Ἐπὶ δὲ τοῦ βήθρου τοῦ ἀνέχοντος τὸν θρόνον καὶ πάντα τὰ περὶ τὸν Δία ἦσαν ἐξαιρεγασμένα ἐκ χρυσοῦ ὁ Ἥλιος ἐφ' ἄρματος καὶ ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἥρα καὶ παρὰ τὸν Δία μία Χάρις· πλησίον δὲ αὐτῆς ὁ Ἑρμῆς καὶ μετὰ τὸν Ἑρμῆν ἡ Ἑστία καὶ μετὰ τὴν Ἑσίαν ὁ Ἑρως ὑποδεχόμενος τὴν Ἀφροδίτην ἀνερχομένην ἐκ τῆς Βαλίαςσης καὶ ἡ Πειθὼ στεφανοῦσα τὴν Ἀφροδίτην· ἔτι δὲ ὁ Ἀπόλλων μετὰ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ἡρακλῆς καὶ πρὸς τὸ πέρας τοῦ βήθρου ἡ Ἀμφιτρίτη καὶ ὁ Ποσειδὼν καὶ ἡ Σελήνη ἐλθύνουσα ἱκπον ἦ, κατὰ τινες, ἡμίονον. Ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ ἴδιος Ζεὺς ἐγένετο μάρτυς· αὐτόπτης τῆς τέχνης τοῦ Φειδίου· ὡς δὲ ἐξετελείθη τὸ ἄγαλμα, πῦξάτο ὁ Φειδίας ἐκ σελάνης ὁ θεὸς ἔ· τὸ ἔργον ἦν κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ κατετίθει κερκυνὸς κατὰ τὸ μέρος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ἐνθὺν ἐρρίνετο ὑστερον ὑδρία χαλκῇ

καὶ ἐπίθεμα ἐπ' αὐτῆς· ὅσον δὲ μέρος τοῦ ἐδάφους ἦν ἐμ-
προσθεν τοῦ ἀγάλματος ἦν κατεστρωμένον ἐκ μαρμάρου
οὐχὶ λευκοῦ ἀλλὰ μέλανος· περιεκύκλου δὲ τὸ μέλαν μάρ-
μαρον κρηπὶς ἐκ μαρμάρου Παρίου, ὅπως περιφράττη τὸ
πρὸς διατήρησιν τοῦ ἀγάλματος ἐγχεόμενον ἔλαιον καὶ ὅπως
μὴ βλάβηται τὸ ἐλεφάντινον ὅστον ἐκ τοῦ ἐλώδους τῆς
ἄλτεως (1). Ἦσαν δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ πλῆθος ἄπειρον ἀναθη-
μάτων, καὶ θησαυρῶν, καὶ βωμῶν, καὶ ἀγαλμάτων, καὶ
ἀνδριάντων περιγραφομένων λεπτομερῶς ὑπὸ τοῦ Πανυσ-
αίου (2). Ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ λεγόμενοι
ἀγῶνες ὧν ἡ δόξα τῆς συστάσεως ἀποδίδεται Ἡρακλεῖ τῷ
Ἰδαίῳ ὃς διέθεσεν αὐτοὺς πρῶτος καὶ ὠνόμασεν αὐτοὺς
Ὀλύμπια, καὶ διώρισε νὰ τελῶνται κατὰ πενταετίαν, διότι
αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἦσαν πάντες τὸν ἀριθμόν. Ἐλεγον
δὲ τινες ὅτι ὁ Ζεὺς ἐπάλαισεν ἐνταῦθα μετὰ τοῦ Κρόνου
περὶ τῆς ἀρχῆς, ἄλλοι δὲ πάλιν ὅτι ὁ Ζεὺς νικήσας τὸν
Κρόνον, ἔθετο τὸν ἀγῶνα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων θεῶν τῶν
νικησάντων, ὡς ἐλέγετο, κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ἦν καὶ
ὁ Ἀπόλλων ὃς ἐνίκησε τὸν Ἑρμῆν εἰς τὸν δρόμον καὶ τὸν
Ἄρην εἰς τὴν πυγμὴν (3). Μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου, τῷ
πεντηκοστῷ ἔτει μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τοῦ Δευκαλίωνος
ἐλθὼν ἐκ Κρήτης ὁ υἱὸς τοῦ Κάρδους Κλύμενος, ὃς ἦν ἐκ
τοῦ γένους τοῦ Ἰδαίου Ἡρακλέους, ἔθετο αὐτοῖς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ
ἀγῶνα, καὶ ἰδρύσατο βωμὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Κούρητας
καὶ ἔτι εἰς τὸν πρόγονον αὐτοῦ Ἡρακλῆν, ἐπονομάσας αὐτὴν
Παραστάτην. Κατ' ἐκαίνοους δὲ τοὺς χρόνους Ἐνδυμίων ὁ
Ἀεθλίου ἔπαυσε τὸν Κλύμενον τῆς ἀρχῆς καὶ ἔθηκε τὴν βα-
σιλείαν ἄθλον τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ δρόμου. Μετὰ

(1) Πανυσ. ἡλ. κ. 11. (2) Πανυσ. ἡλ. κ. 12 κξ. (3) Αὐτ. κ. 7.

μίαν δὲ γενεάν ἀπὸ τοῦ ἔνδυμίωνος ὁ Πέλοψ κατέστησε τὸν πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἀγῶνα πολὺ ἀξιολογώτερον τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀνθρώπων. Τῶν δὲ υἱῶν τοῦ Πέλοπος διασπαρέντων ἐκ τῆς Ἡλίδος ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἄλλην Πελοπόννησον, ὁ πρὸς πατρός ἐξάδελφος τοῦ ἔνδυμίωνος Ἀμυθᾶων ὁ Κρηθείως ἐθῆκεν ἐκ νέου τὰ Ὀλύμπια· μετὰ δὲ τὸν Ἀμυθᾶωνα ὁ Πείλας καὶ ὁ Νηλεὺς ἐν κοινῷ, καὶ μετὰ τούτους ὁ Λυγέας καὶ Ἰρακλῆς ὁ Ἀμφιτρώωνος, κυριεύσας τὴν Ἥλιν. Μετὰ καιρὸν δὲ πάλιν ὁ Ὀξύλος διεθίσε τὸν ἀγῶνα, καὶ μετὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ὀξύλου ἐξέλιπον τὰ Ὀλύμπια μέχρι τοῦ Ἰφίτου (1), ὃς ἦν ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ὀξύλου καὶ σύγχρονος Λυκούργου τοῦ νομιθέτου τῶν Λακεδαιμονίων. Φθειρομένης δὲ τότε τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ ἐμφυλίων στάσεων καὶ ὑπὸ νόσου λοιμώδους, ἐξαιτηθεὶς ὁ Ἰφίτος παρὰ τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν, ἔλαβε χρησμὸν παρὰ τῆς Πυθίης ὅτι αὐτὸς καὶ οἱ Ἡλῆιοι ὥφειλον νὰ ἀνανεώσωσι τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, ὅπερ καὶ ἐξέτελισε καὶ διεθίσε πάλιν ἐξ ἀρχῆς τὴν Ὀλυμπιακὴν πανήγυριν (2). Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι εἶχον λησμονήσει τὰ κατὰ τοὺς ἀρχαίους καιροὺς τελούμενα, προσέθετον βεβημυδὸν εἰς τὸν ἀγῶνα ὅσα κατ' ὀλίγον ἐπαρχοντο εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν διὰ καὶ κατὰ πρῶτον ἐτέθη τὸ ἄγλον τοῦ δρόμου καθ' ὃ ἐνίκησε πρῶτος τῶν ἀνθρώπων ὁ Ἡλείος Κόροιδος καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἤρξαντο αἱ κατὰ Ὀλυμπιακάς ἐπεχαι (276 Π. X). Ἦν δὲ ἐντεταφισμένος ὁ Κόροιδος κατὰ τὰ ἱερέα τῆς Ἡλείας καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ ἐν τῷ ὅρμῳ μετὰ τοῦ τῆς Ἡλείας καὶ τῆς Ἡραίας (3) κατὰ δὲ τὴν 14 Ὀλυμπιάδα εἰσέχθη

(1) Πάρις Η. Η. α. 2. (2) Πάρις Η. Η. α. 2. (3) Πάρις Η. Η. α. 26. —
 κληρονομία α. 2. α. 26 καὶ 114 α. 2. α. 26.

ὁ δίαυλος· κατὰ τὴν 18 τὸ πένταθλον καὶ ἡ πάλη· κατὰ τὴν 23 ἡ πυγμή· κατὰ τὴν 25 ὁ δρόμος τῶν τελείων ἵππων· κατὰ τὴν 33 παρεδίχθησαν τοὺς παγκρατιαστάς καὶ τὸν κέλητα ἵππον· κατὰ τὴν 37 ἐτίθησαν ἄθλα δρόμου καὶ πάλης διὰ τοὺς παῖδας· κατὰ τὴν 41 ἐγένοντο δικτοὶ καὶ πύκται παῖδες· κατὰ τὴν 65 εἰσήχθη ὁ δρόμος τῶν ὀπλιτῶν πρὸς γύμνασιν εἰς τὰ πολεμικά· κατὰ τὴν 93 ἐτίθη ἡ συνωρίς τῶν τελείων ἵππων· κατὰ τὴν 99 ἀγῶν πῶλων ἐξευγμένων εἰς ἄρματα· ὕστερον δὲ συνέθεσαν καὶ συνωρίδα πῶλων καὶ πῶλον κέλητα· κατὰ δὲ τὴν 145 ἐτίθησαν ἄθλα παγκρατίου διὰ τοὺς παῖδας (1). Κατελύθησαν δ' ἐν τούτοις καὶ τινὰ ἀγωνίσματα, ὡς τὸ πένταθλον διὰ τοὺς παῖδας καὶ ἡ ἀπήνη καὶ ἡ κάλπη· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐβηκε τὸν ἀγῶνα ὁ Ἰφίτος αὐτὸς μόνος, ὡς καὶ μετὰ τὸν Ἰφίτον μόνος ἡγωνοθέτει ἕκαστος τῶν ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ὀξύλου· ἀλλὰ κατὰ τὴν 50 Ὀλυμπιάδα ἡ ἡγωνοθεσία τῶν Ὀλυμπίων ἐπετράπη εἰς δύο ἀνδρας λαχόντας κατὰ κλήρους ἐξ ἀπάντων τῶν Ἠλείων· καὶ ἐκ τότε διέμειναν ἐπὶ πλείστον χρόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν δύο ἡγωνοθετῶν· κατὰ δὲ τὴν 95 Ὀλυμπιάδα κατέστησαν ἐννέα Ἑλλανοδίκες, καὶ εἰς τρεῖς μὲν αὐτῶν ἐπετράπη ὁ δρόμος τῶν ἵππων, εἰς τρεῖς δὲ ἄλλους ἡ ἐποψία τοῦ πεντάθλου, εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων· μετὰ μίαν δὲ πάλιν Ὀλυμπιάδα προσετέθη καὶ δέκατος ἀθλοθέτης· κατὰ δὲ τὴν 103 Ὀλυμπιάδα ὡς αἱ φυλαὶ τῶν Ἠλείων ἦσαν δώδεκα, ἐγένετο ἀφ' ἑκάστης φυλῆς εἰς Ἑλλανοδίκης· ἀλλ' ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα νικηθέντες εἰς πόλεμον ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων, ἀπώλεσαν μέρος τῆς γῆς καὶ τοὺς δήμους ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ

(1) Πaus. Ἠλ. κ. 8.

ἀποκτηθείση χώρα καὶ συνεστάλησαν εἰς ὀκτὼ μόνον φυλάς, κατὰ τὴν 104 Ὀλυμπιάδα ἡρέθησαν ἐπομένως ὀκτὼ μόνον Ἑλλανοδίκαι ἰσάριθμοι τῶν φυλῶν· κατὰ τὴν 108 ὅμως Ὀλυμπιάδα ἐπανῆλθεν αὖθις ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς δέκα καὶ διέμεινε τοῦ λοιποῦ ἀμετάβλητος (1). — Ἐν τῷ βουλευτηρίῳ τῆς Ὀλυμπίας ἦν ἄγαλμα τοῦ Διὸς ἀπάντων ἐκπληκτικώτατον πρὸς τοὺς ἀδίκους ἀνθρώπους. Ἐπωνομάζετο Ὀρκιος ὁ Ζεὺς οὗτος καὶ ἐν ἐκατέρᾳ τῶν χειρῶν ἐκράτει κεραυνόν· παρὰ τὸ ἄγαλμα τοῦτο ὤφειλον οἱ ἀθληταὶ καὶ οἱ πατέρες καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ οἱ γυμνασταὶ νὰ ὀμνύωσιν ἐπὶ ἐντοσθίων κάπρου ὅτι οὐδὲν θὰ πράξωσι κακούργημα κατὰ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων· ὥμνουν προσέτι οἱ ἄνδρες οἱ ἀθληταὶ ὅτι ἐγυμνάσθησαν ἐπὶ δέκα συνεχεῖς μῆνας· ὥμνουν δὲ καὶ ὅσοι ἔκρινον τοὺς παῖδας καὶ τοὺς πῶλους τῶν ἀγωνιζομένων ἵππων ὅτι θὰ κρίνωσι δικαίως καὶ ἀδωροδοκῆτως καὶ θὰ τηρήσωσι μυστικούς τοὺς λόγους τῆς δοκιμασίας ἢ ἀποδοκιμασίας αὐτῶν· πρὸ δὲ τῶν ποδῶν τοῦ Ὀρκίου ἔκειτο πινάκιον χαλκοῦν καὶ ἐπ' αὐτῷ ἦσαν γυγραμμένα ἐλεγεία ἐμπνέοντα φρίκην εἰς τοὺς ἐπιόρκους (2). Αἱ παλαίστραι τῶν ἀθλητῶν ἦσαν κατ' ἀριστεράν τῆς εἰσόδου τῆς εἰς τὸ γυμνάσιον· προσεχεῖς δὲ εἰς τὸν τοῖχον τῆς στοᾶς τῆς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ γυμνασίου ἦσαν αἱ οἰκῆσαι τῶν ἀθλητῶν τετραμμέναι πρὸς τὸν λιθῶ ἄνεμον καὶ πρὸς τὰς δυτμὰς τοῦ ἡλίου (3). Οἱ παρανομοῦντες κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας εἴτε δωροδοκοῦντες τοὺς κριτὰς εἴτε ἄλλως κατεδικάζοντο εἰς χρηματικὰς ζημίας ἐξ ὧν κατεσκούάζον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς (4)· κατεγράφοντο δὲ τὰ

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 9. (2) Αὐτ. κ. 24. (3) Πaus. Ἡλ. 2. κ. 21.

(4) Αὐτ. κ. 21. — Μέρ. 2. κ. 6.

δνόματα τῶν Ὀλυμπιονικῶν εἰς καταλόγους (1), καὶ εἰς τιμὴν τῶν ἐπισημοτέρων ἐξ αὐτῶν ἀνηγεύροντο ἀνδριάντες (2)· ἡρίστευσαν δὲ καὶ γυναῖκες κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς Μακεδονίας· ἀλλὰ πρὸ πασῶν τῶν ἄλλων διέπρεψεν ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Κυνίσκα ἡ πρώτη ἱπποτρόσθησε καὶ νίκην Ὀλυμπιακὴν ἐνίκησε πρώτη (3). Οἱ δὲ Ἡλεῖοι εἶχον νόμον νὰ κατακρημνίζωσι τὰς γυναῖκας ἐκ τοῦ Τυπαίου ὄρους, ἐν ἐφωρῶντο ὅτι ἦλθον εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν Ὀλυμπιακὸν ἢ καὶ διέβαινον μόνον τὸν Ἀλφειὸν κατὰ τὰς ἀπηγορευμένας ἡμέρας· ἔλεγον δὲ ὅτι οὐδεμία συνέβη ποτὲ νὰ ἀλωθῇ εἰμὴ μόνον ἡ Καλλιπάτειρα ἦν ἄλλοι ὠνόμαζον Φερενίκην καὶ οὐχὶ Καλλιπάτειραν· ἡ γυνὴ αὕτη, προαποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐξομωίωσασα ἑαυτὴν κατὰ πάντα ἀνδρὶ γυμναστῇ, ἤγαγε τὸν υἱὸν αὐτῆς ἵνα ἀγωνισθῇ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ· νικήσαντος δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Πεισιδώρου, ὑπερπηθῶσα ἡ Καλλιπάτειρα τὸ διάφραγμα ἐν ᾧ εἶχον περικεκλεισμένους τοὺς γυμναστάς, ἐγυμνώθη καὶ ἐφωράθη ὅτι ἦν γυνή· ἀφῆκαν ὁμῶς αὐτὴν ἀτιμώρητον πρὸς χάριν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, εἰ πάντες ἀνεδείχθησαν νικηταὶ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν· ἀλλ' ἐπέθηκαν νόμον ὅτι οἱ γυμνασταὶ νὰ εἰσέρχωνται γυμνοὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦντεῦθεν (4). Ἐν Ὀλυμπίᾳ ἦν ἐντὸς τῆς Ἄλτεως καὶ ναὸς τῆς Ἥρας κατασκευασθεὶς, ὡς ἔλεγον οἱ Ἡλεῖοι, ὑπὸ τῶν Σκιλλουντίων, κατοίκων μᾶς τῶν πόλεων τῆς Τριφυλίας, μετὰ ὅπῳ ἔτη ἀφ' οὗτοῦ ἐδασίλευτεν ὁ Ὀξύλος· ἦν δὲ ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ Δωρικῆς τάξεως καὶ κίονες περιεκύκλουν αὐτὸν ἅπαντα· κατὰ

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 21. — Μίρ. 2. κ. 2. 6. 8. 13. (2) Δδτ. Μίρ. 2. κ. 1—18. (3) Πaus. Δακ. κ. 8. (4) Πaus. Ἡλ. κ. 6.

δὲ τὸν ὀπισθοδόμον μεταξὺ τῶν κίωνων ἦν ἐναλλάξ ἀνὰ εἰς δρύϊνος· τὸ μῆκος τοῦ ναοῦ ἦν 63 ποδῶν· ὁ δὲ ἀρχιτέκτων ἦν ἄγνωστος· ἀνὰ ἑκάστον δὲ πέμπτον ἔτος ὕφαινον πέπλον διὰ τὴν Ἥραν δέκα ἐξ γυναικῆς αἱ καὶ ἀγῶνα ἐτίθεντο Ἡραῖα καλούμενον καὶ ἦν οὗτος ἄμιλλα δρόμου παρθένων πάσης ἡλικίας, καὶ ἔτρεχον πρῶτον αἱ νεώτεραι, ἔπειτα αἱ δευτέραι τὴν ἡλικίαν καὶ τελευταῖον αἱ πρεσβύτεραι, ἔχουσαι τὴν κόμην λευμένην, τὸν χιτῶνα ὀλίγον ὑπεράνω τοῦ γόνατος καὶ τὸν δεξιὸν ὤμον γυμνὸν ἄχρι τοῦ στήθους· τὸ αὐτὸ στάδιον τὸ Ὀλυμπιακὸν ἦν διωρισμένον καὶ πρὸς τὸν ἀγῶνα τῶν παρθένων τούτων, ἀλλὰ συνετέμενετο εἰς τὸν δρόμον κατὰ τὸ ἕκτον· ἐλάμβανον δὲ αἱ νικῶσαι στεφάνους ἐλαίας καὶ μερίδα τῆς σφαγιασθείσης τῇ Ἡρᾷ δαμάλεως, καὶ ἐπετρέπετο αὐταῖς νὰ γράψωσι καὶ νὰ ἀναθέσωσιν ἐν τῷ ναῷ εἰκόνας αὐτῶν· ἦσαν δὲ καὶ δέκα ἐξ ἄλλαι γυναικῆς, ὅσαι δηλαδὴ καὶ αἱ ἀγνωστοῦσαι, διωρισμέναι εἰς διακονίαν αὐτῶν. Ἐλεγον δὲ περὶ τοῦ ἀγῶνος τούτου τῶν παρθένων ὅτι ἦν ἀρχαιοτάτος, καὶ οἱ ἡ Ἱπποδάμεια ἀποδιδούσα χάριν τῇ Ἡρᾷ διὰ τοὺς μετὰ τοῦ Πέλοπος γάμους αὐτῆς, ἤθροισε δέκα ἐξ γυναικῆς καὶ μετ' αὐτῶν διέθεσε πρώτη τὰ Ἡραῖα. Ἦν δὲ καὶ ἄλλη παράδοσις περὶ τῶν δέκα ἐξ γυναικῶν· ἔλεγον ὅτι ὁ Δημοφῶν τυραννῶν ἐν Πίσῃ, ἔπραξε πολλὰ κατὰ τῶν Ἡλείων· μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Δημοφῶντος, ἐπειδὴ τὸ κοινὸν τῶν Πισαίων ἦν ἀμέτοχον τῶν ἀμαρτημάτων τοῦ τυράννου, συμφωνήσαντες οἱ Ἡλεῖοι καὶ οἱ Πισαῖοι νὰ συμβιβάσωσιν εἰρηνικῶς τὰς πρὸς ἀλλήλους διαφορὰς, ἐξέλεξαντο ἀφ' ἐκάστης τῶν τότε οἰκουμένων δέκα ἐξ πόλεων τῆς Ἡλείας ἀνὰ μίαν γυναῖκα τὴν πρεσβυτάτην τῇ ἡλικίᾳ καὶ τὴν ἀξιώματι καὶ δόξῃ προέχουσιν, καὶ αἱ γυναῖκες αὗται διέλυσαν τὰς διαφορὰς καὶ συνεβίβασαν τοὺς Ἡλείους μετὰ

τῶν Πισαίων, καὶ ἐκ τούτου ἐπιστράπη ὕστερον αὐταῖς νὰ θέτωσι τὰ Ἡραῖα καὶ νὰ ὑφαίνωσι τὸν πέπλον τῆς Ἥρας· αἱ δὲ δέκα ἐξ γυναικῶν συνίστων δύο χοροὺς ὧν τὸν μὲν ὠνόμαζον τῆς Φυσκόας, τὸν δὲ τῆς Ἱπποδαμείας· ἦν δὲ ἡ Φυσκόα ἐκ τῆς κοίτης Ἡλίδος ἐκ δήμου Ὀρθίας, καὶ ἐλέγετο ὅτι συνεγένετο αὐτῇ ὁ Διόνυσος καὶ ὅτι ἐκ τοῦ Διονύσου ἔτεκεν ἡ Φυσκόα υἱὸν ὀνομασθέντα Ναρκαῖον, ὃς αὐξηθεὶς τὴν ἡλικίαν, ἐπολέμησε τοὺς προσοίκους καὶ ἐγένετο δυνατὸς καὶ ἔδρυσεν ναὸν Ἀθηνᾶς Ναρκαίας καὶ πρῶτος ἀπένειμε τιμὰς τῷ Διονύσῳ· ὅθεν ἀπεδόθησαν καὶ πολλαὶ ἄλλαι τιμαὶ τῇ Φυσκῷ καὶ κατέστη καὶ χορὸς ἐπώνυμος αὐτῆς παρὰ τῶν δέκα ἐξ γυναικῶν· ἂν δὲ καὶ οἱ Ἡεῖοι περιστάλησαν μετὰ καιρὸν ἀντὶ τῶν δέκα ἐξ πόλεων εἰς ὀκτὼ μόνον φυλάς, ἐφύλαττον ὁμῶς αἰεὶ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν δέκα ἐξ γυναικῶν, λαμβάνοντες ἀνὰ δύο ἀφ' ἑκάστης φυλῆς· οὔτε δὲ οἱ Ἑλλανοδίκαι οὔτε αἱ δέκα ἐξ γυναικῶν ἐξετέλουν τὰ καθεστῶτα πρὶν σφαγιάσωσι χοῖρον καὶ ἀποκαθαρθῶσι δι' ὕδατος τῆς κρήνης Πιέρας (1). Ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἥρας ἦν ἄγαλμα τοῦ Διός· ἡ δὲ Ἥρα ἐκάθητο ἐπὶ θρόνου καὶ πλησίον αὐτῆς ἴστατο ὁ Ζεὺς ἔχων γένεια καὶ περικεφαλαίαν· ἀμφοτέρω δὲ τὰ ἀγάλματα ταῦτα ἦσαν ἀπλῆς ἐργασίας· μετὰ δὲ ταῦτα ἦσαν αἱ Ἰῶραι καθήμεναι καὶ παρ' αὐτάς ἡ μήτηρ αὐτῶν Θέμις, καὶ προσέτι πέντε Ἑσπερίδες καὶ ἡ Ἀθηνᾶ φέρουσα περικεφαλαίαν καὶ δόρυ καὶ ἀσπίδα, καὶ ἡ Δημήτηρ καὶ ἡ Περσεφόνη καθήμεναι ἀπαντικρὺ ἀλλήλων, καὶ ὁ Ἀπόλλων ἱστάμενος ἀπέναντι τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ἡ Ἀητὼ καὶ ἡ Τύχη καὶ ὁ Διόνυσος καὶ ἡ Νίκη ἔχουσα πτερά· ἐφαίνοντο δὲ πάντα ταῦτα τὰ ἀγάλματα πάνυ ἀρχαῖα καὶ

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 16.

ἦσαν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος· μετὰ καιρὸν δὲ ἀνέτιθέσαν καὶ ἄλλα εἰς τὸ Ἡραῖον, ὡς Ἑρμῆς ἐκ μαρμάρου φέρων τὸν Διόνυσον νήπιον, τέχνη Πραξιτέλους, καὶ Ἀφροδίτῃ χαλκῇ καὶ παιδίον γυμνὸν ἐπίχρυσον ἔμπροσθεν τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ταῦτα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, καὶ Εὐρυδίκη ἡ Φιλίππου καὶ Ὀλυμπιάδος. Ἦν δὲ ἐνταῦθα καὶ ἡ λάρναξ κατεσκευασμένη ἐκ κέδρου ἐν ᾗ τὸν τυραννήσαντα τῆς Κορίνθου Κύψελον ἀπέκρυψεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ὁπότεν τεχθέντα ἔσπευδον νὰ ἀνεύρωσιν αὐτὸν οἱ Βακχιᾶδαι (1). Ἦν δὲ ἐντὸς τῆς Ἀλτεως καὶ τέμενος Πελόπιον τετιμημένον ποτὲ καὶ ἀφιερωμένον τῷ Πέλοπι, διότι τοσοῦτον προετιμᾶτο ὑπὸ τῶν Ἡλείων ὁ Πέλοψ τῶν ἄλλων ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ ἡρώων ὅσον ὁ Ζεὺς τῶν ἄλλων θεῶν· ἔκειτο δὲ τὸ Πελόπιον κατὰ δεξιὰν τῆς εισόδου τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς πρὸς βορρᾶν, ἀπέχον τοῦ ναοῦ τοσοῦτον, ὥστε μεταξὺ ἀνέκειντο καὶ ἀνδριάντες καὶ ἄλλα ἀναθήματα· ἀρχόμενον δὲ ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ναοῦ καθῆκε μέχρι τοῦ ὀπισθοδόμου καὶ περιείχετο ἐν περιτειχίσματι λίθων καὶ ἐντὸς τοῦ περιτειχίσματος ἦσαν καὶ δένδρα καὶ ἀνδριάντες· ἡ δὲ εἴσοδος ἦν πρὸς δυσμὰς τοῦ ἡλίου. Ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ὁ Ἀμφιτρύωνος ἀφιέρωσε τὸ τέμενος τῷ Πέλοπι ὡς ὦν τέταρτος αὐτοῦ ἀπόγονος, καὶ ὅτι πρῶτος ἔθυσεν αὐτῷ ἐντὸς βάρου μέλανα κριόν· θυσία ἦν ἐξηκολούθουν μετὰ ταῦτα οἱ ἐτήσιοι ἄρχοντες τῶν Ἡλείων· ὁ δὲ βωμὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἀπεῖχεν ἐξίσου ἀπὸ τοῦ Πελοπίου καὶ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας καὶ προέκειτο ἀμφοτέρων· κατεσκευάσθη δὲ, κατὰ τινας, ὑπὸ Ἡρακλέους τοῦ Ἰδαίου, καὶ, κατ' ἄλλους, ὑπὸ ἡρώων ἐπιχωρίων μετὰ δύο γενεάς ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους· ἦν δὲ κατεσκευασ-

(1) Πaus. Ἠλ. x. 17.

μένος ἐκ τῆς τέφρας τῶν μηρῶν τῶν ἱερείων τῶν σφαγια-
ζομένων τῷ Διῖ· ἡ περίμετρος τῆς πρώτης κρηπίδος τῆς
καλουμένης προθύσεως τούτου τοῦ βωμοῦ ἦν 125 ποδῶν·
ἐκάστου δὲ τῶν ἐπὶ τῆς προθύσεως μερῶν ἡ περίμετρος ἦν
32 ποδῶν· τὸ δὲ ὅλον τοῦ βωμοῦ ὕψος ἐφθάνει εἰς 22
πόδας· ἔθουον δὲ τὰ μὲν ἄλλα μέρη τῶν ἱερείων κατὰ τὸ
κάτω μέρος δηλαδὴ τὴν πρόθυσιν, τοὺς δὲ μηροὺς ἀναφέ-
ροντες ἔκαιον κατὰ τὸ ὑψηλότατον τοῦ βωμοῦ· ἦσαν δὲ
ἀναβαθμοὶ ὧν οἱ μὲν ἄγοντες εἰς τὴν πρόθυσιν ἐξ ἐκατέ-
ρας τῆς πλευρᾶς ἦσαν ἐκ λίθου, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς προθύσεως
εἰς τὸ ἄνω τοῦ βωμοῦ ἐκ τέφρας· καὶ μέχρι μὲν τῆς προ-
θύσεως ἐπετρέπετο εἰς τὰς παρθένους καὶ εἰς τὰς γυναῖκας
νὰ ἀναβῶσιν, ὡσάκεις δὲν ἦσαν ἀποκεκλεισμέναι τῆς Ὀλυμ-
πίας· ἀπὸ δὲ τῆς προθύσεως μέχρι τοῦ ἀνωτάτου τοῦ βωμοῦ
μόνον οἱ ἄνδρες ἀνέρχοντο· προσεφέροντο δὲ θυσίαι τῷ Διῖ
καὶ ἐκτὸς τῆς ἐποχῆς τῆς πανηγύρεως ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν
καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ὑπὸ τῶν Ἡλείων· καθ' ἕκαστον δὲ
ἔτος, τῇ 19 τοῦ ἐλαφίου μηνὸς οἱ μάντιες ἐκόμιζον ἐκ τοῦ
Πρυτανείου τὴν τέφραν, καὶ συμφύροντες αὐτὴν τῷ ὕδατι
τοῦ Ἀλφειοῦ, ἐπέχριον τὸν βωμόν (1). ἔθουον δὲ οἱ Ἡλεῖοι
ἅπαξ ἐκάστου μηνὸς ἐπὶ πάντων τῶν ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ βωμῶν
κατὰ τινα τρόπον ἀρχαῖον· μιγνύοντες ὁμοῦ λιθανωτὸν καὶ
σῖτον καὶ μέλι, ἐθυμίων ἐπὶ τῶν βωμῶν· ἔθετον δὲ καὶ
κλώνας ἐλαίας ἐπ' αὐτῶν καὶ μετεχειρίζοντο σπονδὰς οἴνου·
εἰς μόνας δὲ τὰς Νύμφας καὶ εἰς τὰς Δεσποίνας καὶ ἐπὶ
τοῦ κοινοῦ βωμοῦ πάντων τῶν θεῶν οὐδέποτε ἔσπενδον οἶνον·
ἐπετρέπετο δὲ ἡ φροντίς τῶν θυσιῶν εἰς θεηκόλον (ἱερέα),
ὃς εἶχε τὴν τιμὴν ταύτην δι' ἕνα καὶ μόνον μῆνα, καὶ εἰς

(1) Περσ. Ἡλ. κ. 13.

χόμενοι εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν ἵππων· ἦσαν δὲ αἱ πλευραὶ τοῦ ἵπποδρόμου ἄνισοι καὶ ἐπὶ τῆς μείζονος αὐτῶν, ἢ τῇ ὑψώμα γῆς, κατὰ τὴν διέξοδον τὴν διὰ τοῦ ὑψώματος, ἦν ὁ δρόμος τῶν ἵππων ὁ λεγόμενος Ταράξιππος. Εἶχε δὲ οὗτος σχῆμα βωμοῦ περιφεροῦς, καὶ ὁπόταν οἱ ἵπποι τρέχοντες ἐφθάνον πλησίον τούτου τοῦ μέρους, κατελάμβανεν αὐτοὺς εὐθὺς φόβος ἰσχυρὸς ἄνευ οὐδεμιᾶς φανερᾶς αἰτίας, καὶ ἐκ τοῦ φόβου συνεταράττοντο καὶ ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνετρίβοντο τὰ ἄρματα καὶ ἐτιτρώσκοντο οἱ ἥνιοχοι· διὸ καὶ οἱ ἥνιοχοι προσέφερον θυσίας καὶ ὑψοντο νὰ γίνη εἰς αὐτοὺς ἴλιως ὁ Ταράξιππος. Ἰππῆρχον δὲ διάφοροι γινώμει μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων περὶ τοῦ Ταράξιππου· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἦν τάφος ἀνδρὸς αὐτόχθονος ἐπιτηδείου εἰς τὴν ἱππικὴν καὶ οὐ τὸ ὄνομα ἦν Ἠλένιος, καὶ ὅτι ἀπ' αὐτοῦ ὠνομάσθη ἡ εἰς τὴν Ἠλείαν Ἠλενία λεγομένη πέτρα· οἱ δὲ ὅτι ἦν ὁ συστρατεύσας τῷ Ἡρακλεῖ κατὰ τοῦ Αὐγέου καὶ τῶν Ἠλείων υἱὸς τοῦ Φλιοῦντος Δαμέων ὃς ἐφονεύθη αὐτὸς καὶ ὁ ἵππος αὐτοῦ ὑπὸ Κτεάτου τοῦ Ἄκτορος, καὶ ὅτι ἐνταῦθα ἦν τὸ κοινὸν μνῆμα τοῦ Δαμέωνος καὶ τοῦ ἵππου αὐτοῦ· ἄλλοι δὲ πάλιν ὅτι ὁ Πέλοψ κατεσκεύασεν ἐνταῦθα ἥρῳον κενὸν διὰ τὸν Μυρτίλον καὶ ἔθυσεν αὐτῷ, βουλόμενος νὰ καταπαύσῃ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ διὰ τὸν φόνον καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὸν Ταράξιππον, διότι διὰ τῆς τέχνης τοῦ Μυρτίλου ἐταράχθησαν οἱ ἵπποι τοῦ Οἰνομάου, καὶ ἄλλοι ὅτι ὁ Οἰνόμαος αὐτὸς ἦν ὁ βλάπτων τοὺς ἵπποδρομοῦντας. Ἰππῆρχον δὲ καὶ τινες εἰ ἀπέδιδον τὴν αἰτίαν εἰς Ἀλκάθουν τὸν Πορθόνοιο, λέγοντες ὅτι ὁ Ἀλκάθους φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Οἰνομάου διὰ τοὺς γάμους τῆς ἱπποδαμείας, ἐτάφη ἐνταῦθα, καὶ ἐπειδὴ ἡτύχισε κατὰ τὸν ἵπποδρομον, κατέστη βῆσκανος καὶ δυσμενῆς δαίμων τοῖς ἱππεύουσιν· ἄνθρωπος δὲ Αἰγύπτιος ἔλεγεν ὅτι ὁ Πέλοψ

λαβών τι παρὰ τοῦ Θηβαίου Ἀμφίωνος, κατώρυξεν αὐτὸ κατὰ τὸ μέρος τὸ καλούμενον Ταράξιππον, καὶ ὅτι ὑπὸ τοῦ κατορωρυγμένου πράγματος ἐταράχθησαν τότε οἱ Ἴπποι τοῦ Οἰνομάου καὶ ὕστερον ἐξηκολούθουν νὰ ταράττωνται καὶ πάντες οἱ Ἴπποι. Ὁ δὲ Πausanίας ἐνόμιζε πιθανώτερον πάντων ὅτι ὁ Ταράξιππος ἦν ἐπωνυμία τοῦ Ἰππίου Ποσειδῶνος (1). Ἐν τῇ Ἄλτει πρὸς ἄρκτον τοῦ Ἡραίου ἦν ὄχθος ἐκ λίθου παρίνου ἐφ' οὗ ἦσαν οἱ θησαυροὶ, καὶ κατὰ τὰ νῶτα τοῦ ὄχθου ὑψοῦτο τὸ Κρόνιον ὄρος (2). Μεταξὺ δὲ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ὑπεραριθμῶν θυσιῶν ἦν καὶ μία προσφερομένη τῷ Ἀπομυῖῳ Διὶ καὶ ἐπικρατήσασα ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ Ἡρακλέους ὃς θύων ποτὲ τῷ Διὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἐνοχλούμενος μεγάλως ὑπὸ τῶν μυῖων, εἴθυσεν τῷ Ἀπομυῖῳ Διὶ, καὶ οὕτως, ὡς εἶλετο, ἀπετράπησαν αἱ μυῖαι πέραν τοῦ Ἀλφειοῦ (3). — Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐπανηγυρίζοντο μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ἐκάστου τετάρτου ἔτους, κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν τοῦ ἡλίου. Κατὰ τὸν Στράβωνα, ὁ Ὀξύλος καὶ οἱ Αἰτωλοὶ συγκατελθόντες μετὰ τῶν Ἡρακλειδῶν καὶ συνοικῆσαντες μετὰ τῶν Ἐπειῶν κατὰ συγγένειαν παλαιάν, ηὔξησαν τὴν κοίτην Ἠλίου καὶ ἀραίοντο πολὺ μέρος τῆς Πισάτιδος καὶ ἔλαβον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν καὶ τὴν Ὀλυμπίαν, καὶ ὁ ἀγὼν ὁ Ὀλυμπιακὸς ἦν εὐρετὰ ἐκείνῳ, καὶ ἐκεῖνοι ἐπανηγύρουν τὰς πρώτας Ὀλυμπιαδας· τὰ δὲ παλαιὰ, τὰ περὶ τῆς κτίσεως τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τῆς θεσεως τοῦ ἀγῶνος καὶ ὅσα εἶλετο, οἱ περὶ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς εἰς τῶν ἰδίων διακτύλων ἦν ἀρχηγέτης αὐτῶν. οἱ δὲ ὅτι ὁ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀλκμήνης Ἡρακλῆς κατέστησε τὰ Ὀλύμπια καὶ ὅτι ὁ Ζεὺς ἀγωνίσθη πρῶτος καὶ ἐνίκησε πάντα ταῦτα εἰς τὸδε λυγιστόν, διότι

(1) Πaus. Ἠ. 2, π. 20. (2) Ἠ. 2, π. 19. (3) Ἠ. 2, π. 16.

τὰ τοιαῦτα πολλαχῶς λέγονται καὶ ὀλίγον πιστεύονται· ἀξιοπιστότερον δὲ ἦν ὅτι μέχρι τῆς 26 Ὀλυμπιάδος ἀπὸ τῆς I καθ' ἣν Κόρειθος ὁ Ἥλειος ἐνίκησε στάδιον οἱ Ἥλειοι εἶχον τὴν προστασίαν καὶ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ἀγῶνος· κατὰ δὲ τὰ Τρωϊκά, ὁ ἀγὼν ἡ δὲν ἦν στεφανίτης, ἡ δὲν ἦν ἐνδοξος οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος τῶν ὑστερον ἀναφανέντων ἐνδόξων· διὸ καὶ ὁ Ὅμηρος οὐδενὸς τούτων μνημονεύει· ὅτε δὲ οἱ Πισάται ἀνεκτίσαντο τὸν τόπον αὐτῶν, εἴθετον αὐτοὶ τὸν ἀγῶνα· ἀλλὰ μετὰ χρόνον μεταπεσούσης πάλιν τῆς Πισατίδος εἰς τοὺς Ἥλειους, μετέβη αὖθις εἰς αὐτοὺς καὶ ἡ ἀγωνοθεσία· ὁ δὲ ἀγὼν πώποτε οὐδὲ ἅπαξ συνετελέσθη ἐν τῇ Ἠλείᾳ, ἀλλ' αἰετοτε ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ (1). — Ὁ ἀγὼν οὗτος χρόνιον πολὺν ἦν ἰδιαιτέρος καὶ ἀφανῆς καὶ περιωριζέτο εἰς μόνους τοὺς Ἥλειους καὶ τοὺς Πισάτας, ἕως οὗ διὰ συνεργείας τῶν Λακεδαιμονίων κατέστη πάγκοινος ἐθνικῇ πανήγυρις ἀπαξαπάντων τῶν Ἑλλήνων· οἱ αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι ἐνήργησαν ὥστε ἅπασα ἡ χώρα τῶν Ἠλείων ὥς καθιερωμένη εἰς τὴν θεότητα νὰ μένῃ ἀπηλλαγμένη τῶν ἐπαιριῶν παντὸς ἐνδεχομένου ἐμφυλίου πολέμου, καὶ οὕτως οἱ Ἥλειοι διεκηρύχθησαν ἐυδέτεροι (2)· ἡ δὲ Ὀλυμπία ἐθεωρεῖτο τοσοῦτον ἱερὰ, ὥστε καὶ κατὰ τὰ πέριξ ἐὰν συνέβαινε πόλεμος, οἷ τε μαχηταὶ καὶ οἱ θεαταὶ συνήρχοντο ἐν ἀκροτάτῃ ἀσφαλείᾳ ἐν τῇ μεγάλῃ τούτῳ ἐθνικῇ θεάτρῳ· συνέβη δὲ καὶ μάχη ποτὲ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἄλσους· ἀλλ' οἱ θεαταὶ ὄλως ἀμέριμνοι περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀσφαλείας, παρώτρυνον τοὺς μαχομένους διὰ τῶν ἐπιβουμάτων αὐτῶν (3). Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ ἐθνικὴ τελετὴ ἦν ὁ μόνος δεσμὸς δι' οὗ πάντες

(1) Στράβ. β. 8, σ. 355. (2) Διόδ. Σικ. β. 6, σ. 547. (3) Ξενοφ. ἑλλην. β. 7 κ. 4, § 12. — Διόδ. Σικ. β. 15, κ. 78.

οἱ Ἕλληνες, καὶ μόνον οἱ Ἕλληνες, ἐξαίρουμένων πάντων τῶν ἄλλων ἔθνων, ἐθεωροῦντο συνδεδεμένοι πρὸς ἀλλήλους ὡς ἀδελφοί, ἐπειδὴ ἡ τιμὴ τῆς νίκης ἀπεδίδετο οὐ μόνον εἰς τὸν νικητὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ τὰ ὀνόματα καὶ τοῦ νικητοῦ καὶ τῆς πόλεως καταγράφοντο εἰς τὸ δημόσιον βιβλίον, καὶ ὁ καιρὸς τῆς τετραετίας μέχρι τῆς ἐφεξῆς Ὀλυμπιάδος ἔφερε τὰ ὀνόματα ἀμφοτέρων, διὰ ταῦτα ἀφ' ἐνὸς μέρους ὑψήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγώνων, οἱ ἀπετέλουν τὴν γενικὴν χρονολογίαν πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν, ἂν καὶ ἐκείνη αὐτῶν εἶχε τὴν ἰδίαν αὐτῆς χρονολογίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ παραδεδεγμένος κατὰ Ὀλυμπιάδας προσδιορισμὸς τῶν ἐποχῶν ὕψωσε τὴν ἀξίαν τῶν ἀγώνων, τῶν νικητῶν καὶ τῶν πόλεων αὐτῶν. Διηγήθησαν δὲ οἱ Ἕλληνες τὴν ἀξίαν ταύτην ὡς πάγκοινον κτῆμα τοῦ ἔθνους πολλὸν ἔτι χρόνον ἀφ' οὗ οἱ Ῥωμαῖοι κυριεύσαντες τὴν Ἑλλάδα, οὐδὲ ἶχνος ἐλευθερίας κατέλιπον ἐν αὐτῇ, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ Πικυπνίστου, ὃς ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐκ' αὐτοῦ φυλαττομένης εἰσέτι τάξεως τῶν ἀγώνων. Ἀφ' οὗ ἀπαξ οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἀιεγνωρίστησαν ὡς ἀνέκοντες εἰς ὁλοκληρὸν τὸ ἔθνος, οἱ ποιηταί, οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ τεχνίται παντὸς εἴδους ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἐπιδείξωσιν ἕκαστος τὴν δοκιμότητα αὐτοῦ ἐν τῇ ἐθνικῇ ταύτῃ ὁμηγύρῃ· αἰέποτε δὲ ἡ νίκη τοῦ σταδίου ὑπερῆχε, καὶ τοῦ νικῆσαντος θεκρόδιον τὸ ὄνομα καὶ ἡ πατρὶς ἦσαν ἡνωμένα μετὰ τῆς Ὀλυμπιάδος καθ' ἣν ἐνίκησεν· ἂν δὲ ἐκτὸς τῆς νίκης τοῦ θεκρόδιον ἐνίκη καὶ κατ' ἄλλῃ προσετίθετο καὶ ἐκείνη ἡ νίκη ἐκ τῆς ὀνόμας αὐτοῦ· ἂν δὲ καὶ κατὰ τὰ πάντες, ἐλέγχετο ὅτι ἐνίκησε πένταθλον καὶ ἡπερυψώθη ἡ φήμη αὐτοῦ, ἀλλ' αἰετὸς τοῦ θεκρόδιου ἡ νικητῆς ἐδόδε τὸ ὄνομα αὐτοῦ τῇ Ὀλυμπιάδι. — Ἡ δὲ ἈΛΓΥΣ καμμένη πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ἦν

τὸ ἱερὸν ἄλσος τοῦ θεοῦ τούτου ὃ ἐκ παλαιοῦ παραποιθὲν ὠνομάσθη ἀντὶ ἄλσους Ἄλτις καὶ ὁ Πίνδαρος ποιήσας ἄσμα εἰς ἄνδρα Ὀλυμπιονίκην, ὠνόμασε τὸν τόπον Ἄλτιν (1). Ἐξῶθεν τῆς Ἄλτεως ἦν οἴκημα καλούμενον ἐργαστήριον τοῦ Φειδίου, ἐνθα ὁ Φειδίας εἰργάζετο τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διός· ἐντὸς δὲ τοῦ οἴκηματος ἦν βωμὸς πάντων τῶν θεῶν· πρὸς δὲ τὴν εἰς τὴν Ἄλτιν εἰσοδὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πομπικὴν, τὴν μόνην ἣν ἠκελούβουν οἱ πομπεύοντες ἦν τὸ Λεωνίδαϊον, ἀνάθημα Λεωνίδου ἐπιχωρίου, ἀπέχον διάστημα ἀγυῖας ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῆς πομπικῆς, ἐπὶ δὲ τοῦ Πausανίου διωρισμένον εἰς κατοικίαν τῶν διοικούντων τὴν Ἑλλάδα Φωμαίων. Ἐντὸς δὲ τῆς Ἄλτεως, κατ' ἀριστερὰν τοῦ Λεωνίδαίου, ἦν βωμὸς Ἀφροδίτης καὶ μετ' αὐτὸν βωμὸς Ἠρῶν. Κατὰ δὲ τὸν ὀπισθόδομον πρὸς δεξιὰν ἦν ἀγριελαία καλούμενη Καλλιστέφανος, διότι ἀπ' αὐτῆς ἐστεφανοῦντο οἱ Ὀλυμπιονῆται· παρὰ δὲ τὴν ἀγριελαίαν ἦν βωμὸς Νυμφῶν Καλλιστεφάνων καὶ αὐτῶν ὀνομαζόμενων, καὶ Ἀρτέμιδος δὲ Ἀγοραίας βωμὸς ἐντὸς τῆς Ἄλτεως, κατὰ δεξιὰν τοῦ Λεωνίδαίου, καὶ Δεσποίνης δὲ (Περσεφόνης) βωμὸς, καὶ μετὰ τοῦτον βωμὸς Ἀγοραίου Διός, καὶ πρὸ τῆς καλουμένης Προεδρίας βωμὸς Ἀπόλλωνος Πυλίου καὶ μετ' αὐτὸν βωμὸς Διονύσου οὐχὶ ἀρχαῖος, ἀνατεθεὶς ὑπ' ἀνθρώπων ἰδιωτῶν· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὴν ἄφισιν τῶν ἵππων ὁδὸν βωμὸς καὶ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτοῦ Μοιραγέτη· καὶ πλησίον βωμὸς Μοιρῶν ἐπιμήκης καὶ μετ' αὐτὸν Ἑρμοῦ, καὶ δύο ἐξεξῆς Διὸς Ἰψίστου· κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ ὑπαίθρου τῆς ἀφέσεως Ποσειδῶνος ἱππίου καὶ Ἥρας ἱππίας βωμοὶ, καὶ κατὰ τὸν κίονα Διοσκυρίων· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν τόπον τὸν καλού-

(1) Πaus. Ἠλ. κ. 1.

μενον ἔμβολον εἰσοδον ἀφ' ἐνὸς μέρους Ἄρειος ἱππίου καὶ ἀφ' ἐτέρου Ἀθηνᾶς ἱππίας· εἰς τὸν ἔμβολον δὲ αὐτὸν βωμὸς Τύχης ἀγαθῆς καὶ Πανὸς καὶ Ἀφροδίτης, καὶ κατὰ τὸ ἐνδότεον τοῦ ἔμβολου Νυμφῶν ἅς ὠνόμαζον Ἀκμήνας· καὶ κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἀπὸ τῆς στοᾶς τῆς ὑπὸ τῶν Ἡλείων καλουμένης Ἀγάπτου ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχιτέκτονος κατὰ δεξιὰν βωμὸς Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ τὴν εἰς τὴν Ἄλτιν διὰ τῆς πομπικῆς καὶ αὐθις εἰσοδον, ὅπισθεν τοῦ Ἡραίου δύο βωμοὶ ποταμοῦ Κλαδέου καὶ Ἀρτέμιδος καὶ τρίτος Ἀπόλλωνος καὶ τέταρτος Ἀρτέμιδος Κοκκώκας καὶ πέμπτος Ἀπόλλωνος Θερμίου· καὶ πρὸ τοῦ καλουμένου Θεοκολέωνος οἰκημα καὶ ἐν τῇ γωνίᾳ αὐτοῦ ναὸς Πανός. Καὶ τὸ Πρυτανεῖον δὲ τῶν Ἡλείων ἦν ἐντὸς τῆς Ἄλτεως παρὰ τὴν ἐξοδον ἔτις ἦν πέραν τοῦ γυμνασίου. Ἐντὸς δὲ τοῦ γυμνασίου ἦσαν οἱ τόποι διὰ τοὺς δρόμους καὶ αἱ παλαίστραι τῶν ἀθλητῶν· πρὸ τῶν θυρῶν δὲ τοῦ Πρυτανείου βωμὸς Ἀρτέμιδος Ἀγροτέρας· ἐν δὲ τῷ Πρυτανεῖῳ καθ' ὃ μέρος ἔκειτο ἡ ἐστία βωμὸς Πανός κατὰ δεξιὰν τῆς εἰσόδου· ἡ δὲ ἐστία ἦν πεποιημένη ἐκ τέφρας καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐκαίετο πῦρ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ ἀνὰ πᾶσαν νύκτα· ἀπὸ ταύτης τῆς ἐστίας ἐκόμεζον τὴν τέφραν ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ τοῦτο συνετέλει μεγάλως εἰς αὐξήσιν τοῦ μεγέθους τοῦ βωμοῦ τούτου· ἔθιον δὲ πάντοτε ἄπαξ ἐκάστῳ μηνὸς ἐπὶ πάντων τῶν εἰρημίνων βωμῶν κατ' ἀρχαίον τινὰ τρόπον, ὥς εἴρηται ἀνωτέρω (1). Κατὰ τὸ μέσον τοῦ περιβόλου τῆς Ἄλτεως ὑπὸ τὰς πλατάνους ἦν τρόπαιον χαλκοῦν καὶ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ τροπαίου ἐμφαίνουσα ὅτι οἱ Ἡλείοι ἀνήγειραν αὐτὸ ἐκ λαφύρων τῶν Λακε-

(1) Περσ. Ἡλ. κ. 15.

δαιμονίων (1). Ἐντὸς τῆς Ἀλτεως πρὸς ἄρκτον τοῦ Ἡραίου ἦν κρηπὶς ἐκ λίθου πωρίνου καὶ ἐπ' αὐτῆς ἦσαν οἱ θησαυροί· ἔκειτο δὲ ἡ κρηπὶς αὕτη κατὰ τοὺς πρόπουςδας τοῦ ὄρους Κρονίου (2). — Ἡ Ὀλυμπία ἀπέτρεχε τῆς πόλεως Ἡρακλείας 40 σταδίους (3), τῆς δὲ Ἡλίδος 300 (4), τῆς δὲ Φειδᾶς 120 διὰ θαλάσσης (5)· κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (6) ἡ μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Πίσσης ὥς καὶ τῆς Ὀλυμπίας ἀπόστασις λογίζεται 1485 σταδίων = 37 μιλ. γεωγραφ. κατὰ δὲ τὸν Πευτιγκέρειον πίνακα ἡ Ὀλυμπία ἀπέτρεχε τῆς μὲν Μεγάλης πόλεως 34 μιλ. Ῥώμ. τῆς δὲ Σπάρτης 61, τῆς δὲ Κυπαρισσίας 39.

* Ἡ θέσις τῆς Ὀλυμπίας ὀνομάζεται Ἀντίλαλον, εἴτε διότι ὑπῆρχεν ἱσως ἡχὼ μεταξὺ τῶν τειχῶν τῶν εὐρεθέντων ἑραιπίων, ὅταν εἰσέτι ἦσαν ὀπωσοῦν μεγάλα, εἴτε, ὅπερ καὶ πιθανώτερον, διότι ἡ θέσις αὕτη καίται ἀπέναντι τοῦ Λάλα (7), χωρίου τανῦν μὲν ταπεινοῦ, ὅπερ ὁμως ὑπῆρξε ποτὲ μέχρι πρὸ 30 ἐτῶν κωμόπολις μεγάλη περιέχουσα πολυαριθμούς οικίας ἐν αἷς καὶ τινὰς εὐκτίστους, εὐρυχώρους καὶ μεγαλοπρεπεῖς, καὶ οἰκουμένη ὑπὸ ἀποικίας Ἀλβανῶν Ὀθωμανῶν. Οἱ Λαλιῶται, ἄνδρες μάχιμοι καὶ ἀνδρεῖοι, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως κατέστησαν μάλιστα τῆς Γαστούνης καὶ τοῦ Πύργου, λεηλατοῦντες καὶ ἐρημοῦντες τὰς χώρας. Οἱ Ἕλληνες ἀφ' ἐτέρου μέρους καταλαβόντες τὰ παρὰ τὸ Λάλα στενὰ, ἐλυμαίνοντο τοὺς κατοίκους διὰ παντὸς δυνατοῦ τρόπου, ἀλλ' ὀλίγον ἐδύναντο, ἕως ὅτου ἦλθε πρὸς βοήθειαν αὐτῶν σῶμα ἰώνων Ἑπιανησίων ὑπὸ τὴν

(1) Πaus. Ἡλ. κ. 27. (2) Αὐτ. Μέρ. 2, κ. 19. (3) Στράβ. β. 8, σ. 356. (4) Αὐτ. β. 8, σ. 367. — Πaus. Ἡλ. Μέρ. 2, κ. 22.

(5) Στράβ. β. 8, σ. 343. (6) Ἡρόδοτ. β. 2, κ. 7. (7) Λήμ. Τ. 1, κ. 1, σ. 31 Ὀλυμπία.

Κεφαλλῆνα Κόμητα Ἀνδρέαν Μεταξᾶν. Ὁ φιλόπατρις καὶ φιλελεύθερος αὐτός ἀνὴρ, ὑπεκφυγὼν τὴν ἐπαγρύπνησιν τῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν, ἀπέβη μετὰ 300 περίπου τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ εἰς Ἡλιν ὅπου ἠνώθησαν μετ' αὐτοῦ ἕως 400 Ζακύνθιοι ὑπεκδράσαντες καὶ οὗτοι ἀπὸ τῆς πατρίδος αὐτῶν. Ὁ Μεταξᾶς μετὰ τῶν Ἰώνων αὐτοῦ καὶ μεθ' ἑτέρου πολυπληθεστέρου ἔτι σώματος Πελοποννησίων ὑπὸ τὸν ἐκ Γαστούνης Σισίνην καὶ τινων Χριστιανῶν Ἀλβανῶν ἐκ Σουλιμᾶ τῆς Μεσσηνίας καὶ ἄλλων συμποσομένων πάντων εἰς 1,500, προσῆλθε πρὸς τὸ Ἀάλα· καὶ τῇ 24 Ἰουνίου, συγκροτηθείσης μάχης πεισματώδους καὶ φονικῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ὁθωμανοῦ ἀρχιστρατήγου Γιουσούφ πασᾶ, ὁ μὲν Μεταξᾶς πολεμήσας ἀνδρείως μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, ἀπώλεσε 280 ἀνθρώπους, καὶ ἐπληρώθη τὴν χεῖρα, ὁ δὲ Γιουσούφ πασᾶς ἀπολέσας καὶ οὗτος πολὺ μείζονα ἀριθμὸν, κατώρθωσε τέλος νὰ ἐξαγάγῃ τῆς πόλεως τοὺς Ἀαλιώτας, οἱ πυρπολήσαντες αὐτὴν, καὶ φθείραντες ὅσα τῶν κτημάτων αὐτῶν δὲν ἐδύναντο νὰ μετακινήσωσιν, ἀπεχώρησαν πάντες τῇ 30 Ἰουνίου, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ῥηθέντος πασᾶ εἰσῆλθον τῇ 6 Ἰουλίου εἰς Πάτρας μετὰ τῶν γυναικῶν, τῶν τέκνων καὶ τῶν ποιμνίων αὐτῶν. Τὸ χωρίον Μιράκκα καλεῖται κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὴς μέρος τῶν ἐρεπιῶν τῆς Ὀλυμπίας· μικρὸν ἀπέχον ἀπ' αὐτῶν.

ΚΥΚΛΗΣΙΟΝ, ἡ μεγίστη τῶν ἀπὸ πόλεων τῆς Πισάτιδος· παρὰ τὸ Κυακῆσον ἔν κρήνῃ Βίσα καλουμένη ἦν κατὰ παλαιότητα μετωνομασθὲν Πίσαν καὶ εἶπον αὐτὴν πόλιν, ἐν ᾗ πόλις Πίσαν οὐδέ ὑπᾶρξε ποτὲ κατὰ τινος (1). οὐδὲν ἕτερον γνωρίζουσιν περὶ τοῦ Κυακῆσου.

(1) Στράβ. β. β. σ. 303.

ΑΡΠΙΝΝΑ, πόλις οικισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Οἰνομάου ὃς ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἀρπίνναν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς μητρὸς αὐτοῦ· ἀπεῖχεν ὀλίγα τινα στάδια κατ' ἀνατολὰς τοῦ τόπου ἐνθα ὑποτίθεται ὅτι ὑπῆρξεν ἡ Πίσσα. Πλησίον τῆς Ἀρπίννης ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Ἀρπιννάτης καὶ μικρὸν ἀνατολικώτερον ἕτερος ποταμὸς Παρθινίας. Ἐν μικρᾷ ἀποστάσει ἀπὸ τῆς Ἀρπίννης ἦν χῶμα γῆς ὑψηλὸν, τάφος τῶν μνηστήρων τῆς Ἰπποδαμείας οὗς ὁ πατήρ αὐτῆς Οἰνόμαος ἔκρυπτεν εἰς τὴν γῆν ἐγγὺς ἀλλήλων ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιφανείας· ἀλλ' ὕστερον ὁ Πέλοψ ἀνήγειρε δι' αὐτοὺς μνημεῖον κοινὸν πρὸς τιμὴν αὐτῶν καὶ πρὸς χάριν τῆς Ἰπποδαμείας καὶ προσέτι ἵνα μείνῃ ὑπόμνημα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ὄσων καὶ οἶων νικητὴν ἀναδειχθέντα τὸν Οἰνόμαον ἐνίκησεν αὐτὸς εἰς τέλος. Ἦσαν δὲ οἱ θανατωθέντες ὑπὸ τοῦ Οἰνομάου, κατὰ τὰ ἔπη τὰς μεγάλας Ἡοίας, πρῶτος ὁ Μάρμαξ, ἔπειτα Ἀλκάθους ὁ Πυθίωνος, ὁ Εὐρύαλος, ὁ Εὐρύμαχος καὶ ὁ Κρόταλος, ἀγνώστων γονέων καὶ πατρίδων, ὁ Ἀκρίας ὅστις, ὡς εἰκάζεται, ἦν Λακεδαιμόνιος καὶ οἰκιστὴς τῶν Ἀκριῶν, μετὰ δὲ τὸν Ἀκρίαν ὁ Κάπετος καὶ ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Λάσιος καὶ ὁ Χολκώδους καὶ ὁ Τρικλῶνός, ἀπύγονος, ὡς εἰλεγον οἱ Ἀρκάδες, καὶ ὁ μῶνυμος Τρικολώνῳ τῷ Λυκάονος, μετὰ τοῦτον δὲ ὁ Ἀριστόμαχος καὶ ὁ Πρίας καὶ ὁ Παλάγων καὶ ὁ Διόλιος καὶ ὁ Κρόνιος, κατὰ τινὰς δὲ καὶ Ἔρυθρος ὁ Λεύκωνος τοῦ Ἀθάμαντος ἀφ' οὗ ὠνομάσθη πόλις τῶν Βοιωτῶν Ἐρυθραί, καὶ Ἡϊονεύς ὁ Μάγνητος τοῦ Αἰολίδου, πάντες δέκα ὀκτὼ ὧν πρὸς τιμὴν ἀνήγειρεν ὁ Πέλοψ τὸ μνημεῖον καὶ προσέφερε θυσίας ἀνὰ πᾶν ἔτος, ὅτε ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῶν Πισαίων (1). Ἐν ἀποστάσει ἐνὸς περιήπου σταδίου ἀπὸ

(1) Πaus. Ἠλ. Μέρ. 2, κ. 21.

τοῦ μνημείου τούτου ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος ἐπικληθείσης Κορδάκας, διότι οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Πέλοπος ἐπανηγύρισαν ἐπινίκια παρὰ τὴν θεὰν ταύτην καὶ ἐχόρευσαν χωρὸν λεγόμενον Κόρδακα, ἐπιχώριον τῶν περὶ τὸ ὄρος τὸ Σίπυλον οἰκούντων. Ἐν μικρᾷ ἀποστάσει ἀπὸ τοῦ ναοῦ τούτου ἦν μικρὸν οἶκημα καὶ ἐντὸς αὐτοῦ κιβωτὸς χαλκῇ ἐν ᾗ ἐφύλαττον τὰ ὀστᾶ τοῦ Πέλοπος (1). Ἡ Ἀρπίννα ἦν μία τῶν ὀκτὼ πόλεων τῆς Πισατίας κατὰ τὸν Στράβωνα θς κατὰ λάθος, φαίνεται, γράφει αὐτὴν Ἐρίναν (2).

ἩΡΆΚΛΕΙΑ, πόλις ἀπέχουσα κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα ὅσον 40 (3), κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν ὅσον 50 στάδια ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας (4) καὶ κειμένη παρὰ τὸν ποταμὸν Κυθήριον κατὰ τὸν Στράβωνα (5) ἢ Κύθηρον κατὰ τὸν Pausanían (6). Ἦν δὲ καὶ πηγὴ ἐκδιδοῦσα εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐπὶ τῆς πηγῆς ναὸς τῶν Γωνιάδων, ὡς ὁ Στράβων, Ἰωνίδων δὲ, ὡς ὁ Pausanías, Νυμφῶν ὧν τὰ ὀνόματα ἦσαν Καλλιφάεια καὶ Συνάλλαξις καὶ Πηγαῖα καὶ Ἰασίς· τὴν δὲ ἐπωνυμίαν Ἰωνίδες ἔλαβον ἀπὸ Ἰωνος τοῦ Γαργήττου μετοικήσαντος ἐνταῦθα εἰς Ἀθηνᾶν. Ἐδυξάζετο δὲ ὅτι ἡ ῥηθεῖσα πηγὴ εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ θεραπεύῃ τοὺς καμάντους καὶ παντὸς εἶδους νοσήματα τῶν εἰς αὐτὴν λουομένων (7).

* Τὸ χωρίον Στρέφι ἐπὶ ὕψους κατὰ τὸ πέρας τῆς πεδιάδος κεῖται ἐπὶ τῆς θείας τῆς Ἡρακλείας (8).

ΜΑΡΓΆΝΑΙ κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, ΜΑΡΓΆΛΛΑΙ κατὰ τὸν Στράβωνα, ΜΑΡΓΑΪΑΙ κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, πόλις κειμένη κατὰ τὸ μεσσηνικὸν τῆς Πισατίας, πρὸς

(1) Paus. Hl. Hfr. 2, s. 22. (2) Strab. 2, s. 336.

(3) Strab. 2, s. 336. (4) Paus. Hl. Hfr. 2, s. 22.

(5) Strab. 2, s. 336. (6) Paus. Hl. s. 22. (7) Paus. eut.

(8) Ant. T. 2, s. 16, s. 172.

νότον τῆς Ἡλίδος· κατὰ τὸν Στράβωνα ἡ πόλις αὕτη δὲν ἦν ἐκ φύσεως ὄχυρά (1)· οὐδὲν ἕτερον γνωρίζεται περὶ αὐτῆς εἰμὴ μόνον ὅσα ὀλίγα ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν, ὅτι δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ Ἀγίδος καὶ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν Ἡλείων οἱ Μαργανεῖς, ὡς καὶ οἱ Δεπρεᾶται, οἱ Μακίστιοι καὶ ἄλλοι ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Ἡλείων ἠνώθησαν μετὰ τοῦ Ἀγίδος (2)· καὶ ὅτι ἄλλοτε πάλιν, κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ μεταξὺ Ἀρκάδων καὶ Ἡλείων πολέμου (364 Π. Χ.) οἱ Ἡλείοι ἐκυρίευσαν τὴν Πύλον καὶ τὰς Μαργάνας ἃς εἶχον οἱ Ἀρκάδες (3).

ΣΑΛΜΩΝΗ, πόλις καιμένη μεταξὺ Ὀλυμπίας καὶ Ἡρακλείας καὶ λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπὸ Σαλμωνέως τοῦ Διόλου τοῦ Ἑλλήνος τοῦ Δευκαλίωνος. Οὗτος ὁ Σαλμωνεὺς ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς Αἰολίδος μετὰ πολλῶν Αἰολέων, ὤκησεν ἐν τῇ Ἡλείᾳ παρὰ τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν, καὶ ἔκτισε ταύτην τὴν Σαλμώνην (4). Ὁ Σαλμωνεὺς κατὰ τινὰς ἦν βασιλεὺς μόνον τῆς Ἡλείας· ἢ κατὰ τὸν Ἑφορον ἐκβαλὼν τὸν Αἰτωλὸν, βασιλέα τῶν Ἑπειῶν καὶ τῶν Πισατῶν, ἐβασίλευσεν ἐντὶ ἐκείνου. Ἡ Σαλμώνη ἔκειτο παρὰ τὴν ὁμώνυμον κρήνην· ἐκ τῆς κρήνης ταύτης ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Ἐνιπεὺς οὗ, ὡς ἔλεγον, ἠράσθη Τυρῶ ἡ Σαλμωνέως (5). Ὁ Σαλμωνεὺς ἀσειθήσας εἰς τὸ θεῖον, ἔλεγεν ἑαυτὸν Δία καὶ ἐμιμεῖτο τεχνέντως τὰς ἀστραπὰς καὶ βροντὰς τοῦ Διός· διὸ καὶ ἱεραυνώθη, ὡς ἔλεγον (6). — Μεταξὺ τῶν γραφῶν τοῦ Πολυγνώτου ἐν τῇ λέσχῃ τῶν Δελφῶν ἦν καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Σαλμωνέως Τυρῶ καθεζομένη ἐπὶ πέτρας (7). — Ἡ πόλις Σαλμώνη ἐξέλειπεν, ὡς φαίνεται πρωτὶμώτατα, διότι

(1) Στράβ. β. 8, σ. 349. (2) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 3, κ. 2. (3) Αὐτ. β. 7, κ. 4. (4) Στράβ. β. 8, σ. 356. (5) Στράβ. Αὐτ. (6) Ἀπολλόδ. β. 4, 9, 7. (7) Παιουσ. Φων. κ. 29.

οὐδὲ φαίνεται παντελῶς εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἱστορίαν· ὁ Στράβων δὲ μνημονεύει αὐτῆς ὡς ὑπαρχούσης ἐτι (1).

ἘΠΙΤΆΛΙΟΝ, πόλις ἐκ φύσεως ὄχυρά ἀποτελοῦσα μέρος τῆς Μακιστίας παρὰ τὴν ἀριστεράν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ, καθ' ἃ ὁ ποταμὸς αὐτὸς ἦν πεζῇ διαβατός. Τὸ Ἐπιτάλιον ἦν ἡ αὐτὴ πόλις ἡ καλουμένη ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου Θρύον καὶ Θρυόεσσα =

Καὶ Θρύον Ἀλφειοῦ πόρον . . . (2).

καὶ ἀλλαχοῦ =

Ἔστι δὲ Θρυόεσσα πόλις, αἰπεῖα κοιλῶνη,

Τηλοῦ ἐπ' Ἀλφειῷ νιάτῃ Πύλου ἡμαθόεντος (3).

Ὅτι τὸ Ἐπιτάλιον ἔκειτο κατὰ τὴν ἀριστεράν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ δείκνυται καὶ ἐξ ὧν ὁ Στράβων λέγει καὶ ἐκ τῆς ἐξῆς διηγήσεως τοῦ Ξενοφῶντος: Ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγις εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἠλείαν κατὰ τὸν ποταμὸν Λάριссον· ἀλλὰ σεισμοῦ συμβάντος, ἐξῆλθε τοῦ τόπου κατὰ δὲ τὸ ἐπὶ τὸν ἔτος (400 Π. Χ.) εἰσέβαλεν αὐθις ἀπὸ μισομβρίας διὰ τοῦ Ἀγλῶνος τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Ἀσπρεατιδος, καὶ τότε εὐθὺς ἀποστάντας ἀπὸ τῶν Ἠλείων κινήθησαν μετ' αὐτοῦ οἱ Ἀσπρεῖται καὶ οἱ Μακιστιοὶ καὶ οἱ γειτονιζόντες αὐτοῖς Ἐπιτάλιοι· διαβάντι δὲ τὸν ποταμὸν, συνκινήθησαν αὐτῷ οἱ Ἀσπρεῖται καὶ οἱ Ἀμφίδολοι καὶ οἱ Μαργαρεῖς· ἐλθόν δὲ ὁ Ἄγις εἰς Ὀλυμπίαν, εἴθυσεν τὴν Ὀλυμπίαν δι' αὐτὸν. Κατὰ δὲ τὴν ἐπανοδὸν διαβὰς αὐθις τὸ Ἀλφειὸν, καὶ κατολιπὼν προορὺς εἰς τὸ Ἐπιτάλιον, ἀπῆλθε εἰς αὐτὸ (4). Κατὰ τὸν Ὀμήρον καὶ τὸν Στράβωνα, τὸ Ἐπιτάλιον ἔκειτο ἐπὶ τοῦ πόρου τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ ἐπὶ ὕψους (5).

(1) Στράβ. β β, α. 356. (2) Ὀμ. Γ, β, σ. 392. (3) Ὀμ. 'Α, σ. 711. — Στράβ. β β, α. 348. — Πλούτ. 2, 2, α. 80. (4) Ξενοφ. Ἑλλην. β β, α. 2. (5) Ἰδὲ ἀνωτέρω.

* Ἡ Ἀγολινίτσα καίται ἤδη ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἐπιταλίου ἢ Θύρου καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πόρου· ἂν δὲ καὶ δὴν ᾦται Αἰτυία κολώνη ἢ Θύρον αἰπὺ, ὡς λέγει ὁ Ὀμηρος (1), καίται ὁμοίως ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως κατὰ σύγκρισιν μεγάλης ἐκτάσεως χθαμαλωτέρων ἄλλων θέσεων, ὅπερ προσεγγίζει εἰς τὴν φράσιν τοῦ Ὀμήρου (2).

ΛΕΤΡΙΝΟΙ, πόλισμα ἀπέχον τῆς Ὀλυμπίας 120 στάδια πρὸς δυσμὰς καὶ τῆς Ἡλίδος 180 πρὸς νότον· συνωκίσθη ὑπὸ Ἀετρίως τοῦ Πέλοπος· ἐπὶ τοῦ Πausανίου ολίγα μόνον οἰκήματα ἐσώζοντο εἰσέτι τοῦ πολέματος τούτου καὶ ναὸς καὶ ἐν αὐτῷ ἄγαλμα Ἀρτέμιδος ἐπιλεγομένης Ἀλφειαίας. Ἐλαβὲ δὲ τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν ἡ θεὰ, ὡς ἱμυθολογεῖτο, δι' αἰτίαν τοιαύτην· Ὁ Ἀλφειὸς ἐρπαιθεὶς τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ μὴν ἐλπίζων ἐπιτυχίαν τοῦ πόθου αὐτοῦ, οὔτε διὰ δεήσεως οὔτε διὰ πειθοῦς, ἐβουλεύθη νὰ βιάσῃ τὴν θεάν· ἐφ' ᾧ καὶ ἦλθεν εἰς παννυχίδα τελουμένην εἰς Λετρίνους, ἀγόμενος ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας θεᾶς καὶ ὑπὸ τῶν νυμφῶν αὐτῆς μεθ' ὧν ἔπαιζε συνήθως ἐπόμενος εἰς αὐτήν· ἀλλ' ἡ Ἄρτεμις ὑπονοήσασα τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Ἀλφειοῦ, ἤλειψε διὰ πηλοῦ τὸ πρόσωπον καὶ αὐτῆς καὶ τῶν νυμφῶν αὐτῆς· ὥστε ὁ Ἀλφειὸς ὡς εἰσῆλθε, μὴ δυνάμενος νὰ διακρίνῃ τὴν Ἄρτεμιν ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἀπῆλθεν ἄπρακτος τοῦ ἐπιχειρήματος· καὶ οἱ μὲν Λετριναῖοι ὠνόμαζον τὴν Ἄρτεμιν Ἀλφειαίαν ἀπὸ τοῦ ἔρωτος τοῦ Ἀλφειοῦ· οἱ δὲ Ἡλεῖοι ὄντες ἀνέκαθεν φίλοι τῶν Λετριναίων, μετήγαγον εἰς Λετρίνους τὴν παρ' αὐτοῖς λατρείαν τῆς Ἐλαφιαίας Ἀρτέμιδος καὶ ἀπέδιδον τὰς αὐτὰς τιμὰς εἰς τὴν Ἀλφειαίαν Ἄρτεμιν· καὶ οὕτω

(1) Ὁμ. ἱλ. Δ. γ. 711 καὶ ἱμν. εἰς Ἀπόλλ. γ. 423. (2) Ἀλέ. Τ. 2. κ. 16. σ. 200.

προϊόντος τοῦ χρόνου ἐξενίκησεν ἡ Ἀλφειαία νὰ ὀνομασθῇ Ἐλαφιαία. — Ἐν ἀποστάσει ἑξ σταδίων ἀπὸ τῶν Λετρίνων τὴν λίμνην ἀένναος ἔχουσα διάμετρον τριῶν περίπου σταδίων (1).

* Τὸ μεταξὺ τοῦ Κατακώλου καὶ τοῦ Πύργου χωρίον καὶ μοναστήριον Ἅγιος Ἰωάννης καίται πιθανῶς ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Λετρίνων καὶ ἡ πεδιάς τοῦ Πύργου ἦν ἡ Λετριναία ἡ χώρα τῶν Λετρίνων, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς παρὰ τῷ Ξενοφῶντι ἐκθέσεως τῆς πορείας τοῦ Ἁγίδος καὶ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῆς Ἡλείας (2). Ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ εὐρέθη πρό τιος καιροῦ τμήμα μεγάλου ἀγάλματος· ἀντὶ δὲ τῆς ἀναφερομένης ὑπὸ τοῦ Πausανίου εἰς ἀπόστασιν ἑξ σταδίων ἀπὸ τῶν Λετρίνων ἀενάου λίμνης τῆς ἐχούσης μόνον περίπου τριῶν σταδίων περίμετρον ὑπάρχει τανῦν μακρὰ ἐλώδης λίμνη ἀλμυροῦ ὕδατος ἐκτεινομένη ἀπὸ πλησίον τοῦ Κατακώλου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Τζόγρας· δὲν ἐξάγεται δ' ἐκ τούτου ὅτι οἱ Λέτρινοι δὲν ὑπῆρξαν ἐπὶ ταύτης τῆς θέσεως, διότι ἡ νῦν αὕτη μεγάλη λίμνη ἐμορφώθη ἴσως κατὰ μεταγενεστέρους καιροὺς, ὡς πολλαὶ ἄλλαι τοιαῦται κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς Πελοποννήσου· ἡ δὲ ἀένναος μικρὰ λίμνη τοῦ Πausανίου περιελήφθη, πιθανῶς, ἐν τῇ μεγάλῃ (3). Ἡ κωμόπολις ὁ Πύργος εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ δήμου τῶν Λετρίνων καὶ περιέχει περίπου 3400 κατοίκους· ἔχει δὲ καὶ σχολεῖον Ἑλληνικὸν ὑπὸ δύο διδασκάλους Α. καὶ Γ'. τάξεως, καὶ ἕτερον δημοτικὸν Γ'. τάξεως.

ΔΥΣΠΟΝΤΙΟΝ, πόλις κειμένη ἐν πεδίῳ κατὰ τὴν ἐξ Ἡλίδος εἰς Ὀλυμπίαν ὁδόν (4). Ὀπόταν βασιλεύοντος ἐν Ἡλείᾳ Πύρρου τοῦ Πανταλέοντος μετὰ Δημοφῶντα τὸν ἀδελ-

(1) Paus. Ἡλ. μέρ. 2. κ. 22. (2) Ἰδὲ Ἐπιτάμιον. (3) Δέμ. Τ. 2. κ. 16. σ. 188 (4) Στρέβ. β. 9. σ. 357.

φὸν αὐτοῦ ἀποστάντες ἐκήρυξαν πόλεμον οἱ Πισαῖοι κατὰ τῶν Ἡλείων, συναπίστησαν ἐκ μὲν τῆς Τριφυλίας οἱ Μακίστιοι καὶ οἱ Σκελλούντιοι, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων περιόικων οἱ Δυσπόντιοι οἱ ἦσαν οἰκιστάτοι τῶν Πισαίων καὶ ἐμνημόνευον αἰεὶ ὅτι οἰκιστῆς αὐτῶν ἐγένετο Δυσποντεὺς ὁ Οἶνομάου (1). ἐξηφανίσθη δὲ μετὰ παρέλευσιν χρόνου τὸ Δυσπόντιον καὶ οἱ πλείους τῶν κατοίκων μετόκησαν εἰς Ἐπίδαμνον καὶ εἰς Ἀπολλωνίαν (2).

* Τὸ Δυσπόντιον ἔκειτο, ὡς φαίνεται, παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν λόφων τῶν μεταξὺ τῆς Παλαιοπόλεως (Ἡλιδος), κατὰ τὸ πέρας αὐτῶν τὸ τελευτῶν εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κατάκωλον (Ιχθὺν) καὶ διαχωρίζον τὴν πεδιάδα τῆς Γαστούνης ἀπὸ τῆς τοῦ Πύργου (3).

ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΗΛΕΙΑΣ (ΤΡΙΦΥΛΙΑ).

ΤΡΙΦΥΛΙΑ, τὸ μεσημβρινώτατον τῶν τριῶν τμημάτων ἐξ ὧν συνέκειτο ἡ Ἡλεία ὀριζόμενον κατ' ἄρκτον ὑπὸ τῆς Πισατιδος διὰ τοῦ ποτ. Ἀλφειοῦ καὶ τῶν Ἀκρωρειῶν, κατὰ μεσημβρίαν ὑπὸ τῆς Μεσσηνίας διὰ τοῦ ποτ. Νέδας, κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Ἀρκαδίας καὶ κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Κυπαρισίου κόλπου. Ἡ Τριφυλία ὠνομάσθη οὕτω κατὰ μὲν τὸν Πολύβιον ἀπὸ τοῦ Τριφύλου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Ἀρκάδος (4), ὃν ἀναφέρει καὶ ὁ Παυσανίας (5). κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα, διότι κατωκλήθη ὑπὸ τριῶν φυλῶν, τῶν ἀπ' ἄρχῃς Ἐπειῶν, τῶν ἀποικησάντων ὕστερον Μινυιδῶν καὶ τῶν ὕστατα ἐπικρατησάντων Ἡλείων (6). ἐκ τούτων οἱ μὲν Μινυῖαι ἦσαν ἐκτεῖνοι οἵτινες ἀπόγονοι ὄντες τῶν Ἀργοναυ-

(1) Πaus. Ἠλ. Μέρ. 2, κ. 22. (2) Στράβ. β. 8, σ. 357.

(3) Ἀν. Τ. 2, κ. 16, σ. 198. (4) Πολύβ. β. 4, κ. 77. (5) Πaus. Θυκ. κ. 9. (6) Στράβ. β. 8, σ. 337.

τῶν καὶ ἐκβληθέντες τῆς Δήμου ὑπὸ τῶν Πελασγῶν, κατέφυγον εἰς Λακεδαίμονα ἔνθα ἐγένοντο μὲν δεκτοὶ κατὰ πρῶτον, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀταξίας αὐτῶν φυλακισθέντες καὶ κινδυνεύσαντες νὰ θανατωθῶσι, διέφυγον διὰ τεχνάσματος τῶν γυναικῶν αὐτῶν, καὶ οἱ μὲν συναπέπλευσαν τῷ Θήρᾳ εἰς τὴν νῆσον Καλλίστην τὴν ὕστερον μετωνομασθεῖσαν Θήραν, οἱ δὲ ἦλθον εἰς τοὺς Παρωραάτας καὶ Καύκωνας, δηλαδὴ εἰς τὴν Τριφυλίαν αὐτήν· καὶ ἐκβαλόντες τοὺς κατοίκους, διήρσαν τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰς ἑξ. μοῖρας καὶ ἔπειτα ἔκτισαν ἐκεῖ τὰς ἑξῆς πόλεις = Δέπρον, Μάκιστον, Φριζάς, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον ὧν τὰς πλείους ἐπόρθησαν ὕστερον οἱ Ἡλεῖοι (1). Τὴν μετοικεσίαν ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβων λέγων ὅτι ὤκησαν οἱ Μινυῖται περὶ τὴν Ἀρήνην ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ὀνομασθείσῃ ὕστερον Ἰπαισία (2)· ἡ δὲ ἑτέρα τῶν τριῶν φυλῶν ἦσαν οἱ Ἡλεῖοι οἱ ἐπικρατήσαντες, ἐξετάθησαν ἐπὶ πάσης τῆς χώρας ἡ ἐκλήθη ἐπὶ τέλους δλόκληρος Ἡλεία (3). Περὶ δὲ τῶν ἀπ' ἀρχῆς Ἑπειῶν ὑπάρχει σύγχυσις καὶ ἀσάφεια, διότι οἱ Ἑπειοὶ ὥρουν τὴν κοίλην Ἥλιν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ὀμηρος =

Ἡ εἰς Ἥλιδα δῖαν ὕθι κρατέουσιν Ἑπειοὶ (4)·
καὶ κατ' αὐτὸν καὶ ὁ Στράβων (5)· ἡ δὲ Τριφυλία ὠκεῖτο οὐχὶ ὑπὸ τῶν Ἑπειῶν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Παρωρεατῶν καὶ τῶν Καυκῶνων (6)· ὥστε ὑποθετέον θάτερον· ἢ συμφώνως τῷ Ἀντιμάχῳ (7) ὅτι Ἑπειοὶ καὶ Καύκωνες ὠνομάζοντο πάντες ἐπίσης οἱ κάτοικοι τῆς Ἡλείας ἡ ὅτι ἦσαν μὲν δῖχα μεμερισμένοι, καὶ οἱ μὲν ὥρουν πρὸς τὴν Μεσσηνίαν κατὰ τὴν Τριφυλίαν, οἱ δὲ πρὸς τὴν Ἀχαΐαν καὶ τὴν Δόμην

(1) Ἡρόδοτ. β. 4, κ. 145—148. (2) Στράβ. β. 8, σ. 347.

(3) Αὐτ. τ. 336. (4) Ὀμ. Ὀδυσ. Ν, σ. 275. (5) Στράβ. β. 8, σ. 336. (6) Ἡρόδοτ. β. 4, α, 45—48. (7) Στράβ. β. 8, σ. 345.

κατὰ τὴν Βουπρασίδα, ἀλλ' ὅτι κατὰ καιροὺς οἱ Ἕπριοι ἐξεταίνοντο πρὸς τὰ νότια μέχρι τῆς Μεσσηνίας, ὡς καὶ οἱ Καύκωνες πρὸς τὰ βόρεια μέχρι τῆς Ἀχαΐας, ἐξ οὗ καὶ ἡ Δύμη ἐλέγγοτο ὑπὸ τινων Καυκωνῶν καὶ ποταμὸς ἐν τῇ Δυμαίᾳ ἐκαλεῖτο Καύκων μεταξὺ Δύμης καὶ Τριταίας (1), πιθανὸν δ' ἐν τούτοις ἡ Δύμη νὰ ὠνομάσθῃ Καυκωνῶν οὐχὶ ἀπὸ τῶν Καυκωνῶν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Καύκωνος. — Ἐκ τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς Ἠλείας μόνον τὴν Σάμον, τὸ Δέπρεον, τὴν Ἰπάναν, τὰς Τυπανέας, τὸν Πύργον, τὸ Αἰπιὸν, τὸν Βώλακα, τὸ Στυλάγγιον καὶ τὴν Φρίξαν ἀναφέρει ὁ Πολύβιος ὡς πόλεις τῆς Τριφυλίας· τὰς πόλεις ταύτας μικρὸν πρὶν τῆς εἰσβολῆς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Γ'. εἰς Τριφυλίαν, εἰλον οἱ Ἠλῆσιοι, προσλαβόντες καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀλιφειρέων, ἣ ὑπέκειτο ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ εἰς τὴν Μεγαλόπολιν καὶ ἦν ὁ Μεγαλοπολίτης Λυδιάδης ὅτε ἐτυράννει ἐδωκεν ἀλλαγὴν εἰς τοὺς Ἠλείους ἀντὶ τινων ἐκ μέρους ἐκείνων εὐεργετικῶν πρὸς αὐτὸν πράξεων (2)· μετὰ ταῦτα δὲ εἰσβαλὼν ὁ Φίλιππος μετὰ στρατιᾶς εἰς Τριφυλίαν, ὑπέταξε πάσας τὰς πόλεις αὐτῆς τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, καὶ ἐν διαστήματι ἐξ ἡμερῶν ἐγένετο κύριος συμπάσης τῆς Τριφυλιακῆς χώρας, καὶ καταλιπὼν ἐπιμελητὴν αὐτῆς Λαδικὸν τὸν Ἀκαρῶνα, ἦλθεν εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν τῆς Ἀρκαδίας (3).

ΟΡΗ.

ΤΥΠΑΪΟΝ, ὅρος ἐκτεινόμενον κατὰ τὸ βόρειον τῆς Τριφυλίας τὸ πρὸς τὴν Πισάτιδα κατὰ τὴν ἐκ Σκιλλοῦντος πρὸς Ὀλυμπίαν ὁδὸν, πρὶν τῆς διαβάσεως τοῦ Ἀλφειοῦ πρὸς οὗ

(1) Στράβ. β. 8, σ. 342. (2) Παλ. β. 4, κ. 77. (3) Λύτ. κ. 80.

τὴν ἀριστεράν ὄχθην ἔκειτο· εἶναι ἀπότομον, κρημνώδες καὶ συγκείμενον ἐξ ὑψηλῶν βράχων, καὶ ὑπῆρχε νόμος νὰ κατακρημνίζονται ἀπ' αὐτοῦ αἱ γυναῖκες τῶν Ἡλείων ὅσαι ἐφωρῶντο ἐλθοῦσαι εἰς τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα ἢ καὶ μόνον διαβᾶσαι τὸν Ἀλφειὸν κατὰ τὰς ἀπηγορευμένας ἡμέρας (1).

ΜΙΝΘΗΣ, ὑψοῦται πρὸς ἀνατολὰς τῆς Πύλου· ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ τῆς Μίνθης, παλλακῆς, κατὰ τὴν μυθολογίαν, τοῦ Πλούτωνος, ἣν ἡ Περσεφόνη δι' ἀπάτης μετεμόρφωσεν εἰς τὴν κηπαίαν μίνθην τὴν καὶ ἡδύοσμον λεγομένην. Παρὰ τὸ ὄρος τοῦτο ἦν τέμενος τοῦ Ἄδου τιμώμενον ὑπὸ τῶν Μακισιῶν, καὶ ἄλλος τῆς Δήμητρος ὑπερκείμενον τοῦ Πυλιακοῦ πεδίου (2). Διάφοροι ποταμίσκοι καὶ ρύακες πηγάζοντες ἐκ τῶν προσαρκτίων πλευρῶν τοῦ Μίνθου, καταπίπτουσιν εἰς τὸν Ἀλφεῖον, ὡς ὁ Διάγων, ὁ Ἀχέρων κτλ. Κοιλὰς διαχωρίζει τὸν Μίνθην ἀπὸ τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄρους Λαπίθου.

* Βουνούκα ἢ βουνὸν τῆς Ἀλβένας ὀνομαζόμενον οὕτως ἀπὸ τινος χωρίου Ἀλβένας κειμένου ἐπὶ τῆς κορυφῆς (3). Βουνούκα δὲ ὀνομάζεται ἀπὸ φρουρίου κειμένου ποτὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς κορυφῆς (4). Τὸ ὄρος τοῦτο ἔχει ὕψος 1222 μέτρων γαλλ. κατὰ τὰς νεωτάτας ἀκριβεῖς καταμετρήσεις.

ΠΟΤΑΜΟΙ.

ἌΝΙΓΡΟΣ, πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄρους Λαπίθου καὶ δεχόμενος καθ' ὁδὸν τὸν ποτ. Ἀκίδαντα, ἐκδίδωσιν εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὸν Κυπαρίσσιον κόλπον· πολλάκις οἱ βιαίως πνέοντες ἄνεμοι ἐμποδίζουνσι τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ τούτου, ἐπισωρεύοντες ἄμμον ἐκ τῆς θαλάσσης· ὁπότεν δὲ ἡ ἄμμος ὑγρανθῇ ἀφ' ἐνὸς μέρους ὑπὸ τῶν θαλασσίων ὑδά-

(1) Πaus. Ἠλ. κ. 6. (2) Στράβ. β. 8, σ. 344. (3) Δ'κ. Τ. 1, κ. 2, σ. 56. (4) Δ'κ. Τ. 2, κ. 18, σ. 82.

των καὶ ἀφ' ἐτέρου ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καθίσταται δύσκολος ἡ διάβασις καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ ἔτι μάλλον οἱ πεζοὶ ἄνθρωποι κινδυνεύουσι νὰ καταβυθισθῶσιν εἰς αὐτήν· τὸ ὕδωρ τοῦ Ἀνίγρου ἦν πάνυ δυσώδες καὶ ἀπ' αὐτῶν ἔτι τῶν πηγῶν, καὶ οὐδέποτε ἐτρέφοντο ἰχθεῖς ἐν αὐτῷ· ὅσοι δὲ μετὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἀκίδαντος κατήρχοντο μετὰ τοῦ ὕδατος αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀνιγρον, ὄντες εἰς τὸν Ἀκίδαντα βρώσιμοι, καθίσταντο τότε ἄβρωτοι· προήρχετο δὲ τὸ δύσυσμον τοῦ Ἀνίγρου, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Πausανίου, ἐκ τῆς φύσεως τῆς γῆς ἐξ ἧς ἐπήγαζε· τῶν Ἑλλήνων δὲ οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ὁ Χείρων, οἱ δὲ ὅτι ἄλλος Κένταυρος Πυλῆνωρ τοξευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείους, ἔφυγε τραυματίας καὶ ἀποπλύνας τὴν ἑλκος ἐν τῷ ὕδατι τοῦ Ἀνίγρου, μετέδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν δυσωδίαν ταύτην ἐκ τοῦ τοῦ τῆς Ἰδρας· ἄλλοι δὲ πάλιν ἀπέδιδον τὴν αἰτίαν εἰς Μελάμποδα τὸν Ἀμυθάου καὶ εἰς τὰ ἐμβληθέντα εἰς τὸν ποταμὸν τοῦτον καθάρσια τῶν θυγατέρων τοῦ Προΐτου (1). — Πλησίον τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐν τῷ Σαμικῷ ἦν σπηλαῖον Νυμφῶν Ἀνιγρίδων· ὅστις δὲ πάσχωεν ἀλφουὺς ἢ λεύκας εἰσῆρχετο εἰς αὐτὸ, προσκύχετο πρῶτον εἰς τὰς Νύμφας καὶ ὑπέσχετο θυσίαν ὅποιανδὴποτε, ἔπειτα ἀποσμήχων τὰ πάσχοντα μέρη καὶ κολυμβῶν διὰ τοῦ ποταμοῦ ἐθεραπεύετο, ὡς ἐδύζαζον (2). Ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβων τὸ σπηλαῖον τοῦτο τῶν Νυμφῶν ὡς ὀνομάζει Ἀνιγριάδας καὶ λέγει ὅτι ἦν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου πηγὴ ἐξ ἧς ὁ ὑποκαίμενός τόπος καθίστατο ἐλώδης· ὅτι δὲ ὁ Ἄνιγρος ἐδέχετο τὸ πλεῖστον τοῦ λιμνάζοντος ὕδατος, καὶ ἐπειδὴ ὁ τόπος ἦν ἀμυώδης, παρεῖχε βαρεῖαν ὁσμὴν ἐπαισ-

(1) Paus. Ἠλ. Μίρ. 1, κ. 5. — Στράβ. β. 8, σ. 346. (2) Paus. Ἠλ. Μίρ. 1, κ. 5.

θητήν ἀπὸ 20 σταδίων, ἐξ οὗ καὶ οἱ ἰχθεῖς καθίσταντο ἄβρωτοι (1). — Ὁ Ἄνιγρος ἐκαλεῖτο πρότερον Μινυήϊος καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου =

Ἔστι δέ τις ποταμὸς Μινυήϊος εἰς ἄλλα βέλλων

Ἐγγύθεν Ἀρήνης (2).

Μικρὸν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀνίγρου κατὰ νότον ἔκειτο ἡ πόλις Σάμος ἢ Σαμία· παρὰ δὲ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην αὐτοῦ ἡ Πύλος, καὶ μετ' ὀλίγον διάστημα ἀπὸ τῆς Πύλου τὸ Λέπρεον· κατὰ δὲ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὄχθην ἡ Ἀρήνη.

* Μαυροπόταμον.

ἈΚΙΔΑΣ κατὰ τὸν Πausανίαν, καὶ ἈΚΙΔΩΝ κατὰ τὸν Στράβωνα, ποταμὸς μικρὸς πηγάζων ὡς καὶ ὁ Ἄνιγρος ἐκ τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄρους Λαπίθου, ῥέων δὲ παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἰαρδάνου καὶ τὴν ποτὲ Χάαν πόλιν πλησίον τοῦ Λεπρίου ἔνθα καὶ τὸ πεδίον τὸ Αἰπάσιον (3), καὶ εἰσβάλλων εἰς τὸν Ἄνιγρον· οἱ ἐν αὐτῷ ἰχθεῖς ἦσαν καλοὶ εἰς βρωσιν καθ' ὅσον ἦσαν ἐν αὐτῷ, ἅμα δὲ ἐπιπτον εἰς τὸν Ἄνιγρον, δὲν ἦσαν ἐδώδιμοι διὰ τὸ δυσώδες τοῦ ὕδατος τοῦ Ἀνίγρου (4). ὁ Pausanias λέγει ὅτι ἤκουσε παρὰ τινος Ἐφεσίου ὅτι ὁ Ἀκίδας ὠνομάζετο τὸ ἀρχαῖον Ἰάρδανος (5).

ἈΧΕΡΩΝ, ποταμίσκος ἄλλος ἢ ὁ τῆς Θεσπρωτίας ἐκδιδοῦς μετὰ τοῦ Δαλίωνος εἰς τὸν Ἀλφειὸν, πλησίον τῶν δύο πόλεων Ἰπάνης καὶ Τυπανέας. Παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἦσαν ναοὶ τιμώμενοι τῆς Δήμητρος, τῆς Περσεφόνης καὶ τοῦ Ἄδου (6).

ΔΑΛΙΩΝ, ποταμίσκος ῥέων ὡς καὶ ὁ Ἀχέρων πλησίον τῶν πολιδίων Ἰπάνης καὶ Τυπανέας (7), καὶ ἐκδιδοῦς εἰς τὸν Ἀλφειόν.

(1) Στράβ. β. 8, σ. 346. (2) Ὀμ. Ἡλ. Α, σ. 722 παρὰ Στράβ. αὐτ.

(3) Στράβ. β. 8, σ. 343. (4) Paus. Ἡλ. κ. 5. (5) Paus. αὐτ.

(6) Στράβ. β. 8, σ. 346. (7) Στράβ. αὐτ.

ΣΕΛΙΝΟΥΪΣ, ποταμίσκος ῥέων ἐντὸς τῆς Σκιλλουντίας χώρας διὰ μέσου τοῦ τεμένους τοῦ κατὰ τινα χρησµὸν ἀφιερωθέντος ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος τῇ Ἀρτέμιδι (1).

ΚΡΟΥΝΟΪ, ποταμίσκος ἡ μᾶλλον ὄχετος μεταξὺ ἄλλου ποτ. Χαλκίδος καλουμένου καὶ τῆς Τριφυλιακῆς Πύλου (2).

ΧΑΛΚΙΣ, ποταμίσκος ῥέων παρὰ τὴν ὁμώνυμον μικρὰν πόλιν Χαλκίδα μεταξὺ τῶν Φαιῶν καὶ τῶν Κρουνῶν (3).

ΠΟΛΕΙΣ.

ΠΥΛΟΣ (δ), κατὰ τὸν Στράβωνα καὶ (ή), κατὰ τὸν Πausaniάν καὶ ἄλλους· πόλις ἀπέχουσα 30 ἢ ὀλίγον πλείονα στάδια τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σαμίου Ποσειδῶνος (4), πλησίον τοῦ Λεπρέου καὶ τοῦ Μακίστου πρὸς τὸ βορ-ἀνατολικὸν τοῦ πρώτου καὶ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τοῦ δευτέρου. Ἡ πόλις αὕτη ἦς μέμνηται ὁ Ὀμηρος, ὡς καὶ ἡ χώρα αὐτῆς ἦτις ἦν ὁμώνυμος τῇ πόλει, καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν ἐξείναιτο μέχρι τῆς Μεσσηνίας, ἐκαλεῖτο Πύλος Τριφυλιακὸς ὡς ἀρσενικῶς ὀνομάζει αὐτὸν ὁ Στράβων, καὶ Λεπρεατικὸς καὶ ἐν ταύτῃ καὶ Ἀρκαδικὸς, διότι πολλάκις οἱ Ἀρκάδες ἠμφισβήτησαν περὶ αὐτοῦ (5)· ὁ Ἀλφειὸς διήρχετο διὰ τῆς χώρας τῶν Πυλίων (6). — Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Πύλου ἦν ὄρος Μίνθης· τὸ δὲ Πυλιακὸν πεδίου ἦν εὐγεων καὶ παρέτεινε μέχρι τῆς θαλάσσης καθ' ἅπαν τὸ μεταξὺ τοῦ Σαμικοῦ καὶ τῆς Νέδας διάστημα· ὁ δὲ αἰγιαλὸς τῆς θαλάσσης ἦν στενὸς καὶ ἀμυώδης· πρὸς ἄρκτον ἦσαν δύο πολίδια Τριφυλιακὰ ὅμορα τῇ Πύλῳ, Ἰπανα καὶ Τυπανέα· ἐν μικρᾷ δὲ ἀποστάσει ἀπὸ τῆς Πύλου πρὸς τὸ βορ-δυτικὸν ἦν ἡ Σάμος καὶ ἡ Ἀρή-

(1) Στράβ. β. 7, σ. 387. — Πaus. Ἠλ. κ. β. (2) Στράβ. β. 8, σ. 351.

(3) Αὐτ. σ. 445, 451. (4) Αὐτ. σ. 343. (5) Αὐτ. σ. 337, 343.

(6) Ὁμ. ΐ. Ε, σ. 545.

νη (1). — Ὁ Στράβων ἐκλαμβάνει τὴν Τριφυλιακὴν ταύτην Πύλον ὡς πατρίδα τοῦ Νέστορος (2) καὶ εἰς ἀπόδειξιν φέρει τὸ ἔπος τοῦτο τοῦ Ὀμήρου =

Ἀλφειοῦ, ὅς τ' εὐρὺ ῥέει Πυλίων διὰ γαίης" (3).

λέγων ὅτι ὁ ποιητὴς ἐμφαίνει ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ τῷ Νέστῳ Πύλον, δι' ἧς ῥέει ὁ Ἀλφειός· ἀλλ' ἰδοὺ τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου

Ἐνθ' αὖτ' Αἰνείας Δαναῶν ἔλεν ἄνδρας ἀρίστους,

Υἱε Διοκλῆος, Κρήθωνά τε Ὀρσίλοχόν τε

Τῶν ῥα πατὴρ μὲν ἔναιεν εὐκτιμένη ἐνὶ Φηρῇ,

Ἀφνειὸς βοιότσιο· γένος δ' ἦν ἐκ ποταμοῦ

Ἀλφειοῦ, ὅς τ' εὐρὺ ῥέει Πυλίων διὰ γαίης (4).

Ἐκ τῶν ἐπῶν τούτων βλέπομεν μόνον ὅτι ὁ πατὴρ ὁ Κρήθωνος καὶ Ὀρσιλόχου Διοκλῆς κατήγετο ἐκ τοῦ Ἀλφειοῦ ὅς ἔρρεε διὰ τῆς γῆς τῶν Πυλίων· οὐδόλως δ' ἐξάγεται τούτου ὅτι ἡ Πύλος αὕτη ἦν ἡ Πύλος τοῦ Νέστορος· ἐσθ' οὕτως καὶ οἱ ἄλλοι λόγοι, οὗς ὁ Στράβων προτείνει πρὸς τὴν ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ὅτι ἡ Τριφυλιακὴ αὕτη Πύλος ἡ Πύλος τοῦ Νέστορος, ἀποδεικνύονται σαθεοὶ καὶ ἀνυστατοὶ (5). — Μετὰ τὸν Μεσσηνιακὸν πόλεμον οἱ Δαδαίμονιοι χαρίζονται τοῖς Λεπρεάταις συνήκισαν τὴν Πύλόν αὐτὴν εἰς τὸ Λέπρεον (6), καὶ οὐδὲ ἔχνος ἔμεινεν αὐτῇ ὡς φαίνεται, διότι οὐδόλως γνωρίζει αὐτὴν ὁ Πausan

ἈΡΧΙΝΗ, πόλις μικρὸν ἀπέχουσα τῆς Γιάλου, κατὰ δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποτ. Ἀνίγρου τοῦ καὶ Μινυητοῦ καλουμένη ὡς καὶ ὁ Ὀμηρὸς μαρτυρεῖ =

Οἱ δὲ Πύλον τ' ἐνέμνηντο καὶ Ἀρήνην ἐρατεινήν | καὶ ἀλλαχοῦ =

(1) Στράβ. β. 8, σ. 344. (2) Αὐτ. σ. 336 κξ. (3) Ὀμ. ἰλ. Ε, ε.

(4) Αὐτ. (5) Ἰδὲ Πύλος Μισσην. (6) Στράβ. β. 8, σ. 355.

(7) Ὀμ. ἰλ. Β, ε. 592.

Ἔστι δέ τις ποταμὸς Μινυήιος εἰς ἄλλα βάλλων

Ἐγγύθεν Ἀρήνης (1).

κατὰ τὸν Στράβωνα τὸ Σαμικὸν φαίνεται ὅτι ἦν ἀκρόπολις τῆς Ἀρήνης· τὰ δὲ ἐρείπια τῆς Ἀρήνης, ἐπειδὴ οὐδαμοῦ εὐρίσκοντο, ἐνόμιζον ἐξ εἰκασίας ὅτι ἡ πόλις ἔκειτο ἐνταῦθα παρὰ τὸν Ἄνιγρον κατὰ τὸν ποιητὴν (2)· ὁ δὲ Πausανίας δὲ λέγει ὅτι ὁ Ἀφαρεύς ἐκτίσας πόλιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ τὴν Ἀρήνην (3), φρονεῖ ἄφ' ἑτέρου μέρους ὅτι ἔλεγον πιθανώτατα οἱ νομίζοντες ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους καὶ ἡρωϊκοὺς χρόνους τὸ Σαμικὸν αὐτὸ ἦν ἡ Ἀρήνη (4). Ἦν δὲ καὶ μικρὸν ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Λεπρεατῶν πηγὴ καλουμένη Ἀρήνη ἀπὸ Ἀρήνης, γυναικὸς τοῦ Ἀφαρέως (5), ὡς καὶ ἡ πόλις Ἀρήνη βεβαίως ἀπ' ἐκείνης ὠνομάσθη· ἄπορον δὲ πῶς τοῦτο, ἐν ᾧ ὁ Ἀφαρεύς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐβασίλευσαν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ (6) καὶ οὐχὶ ἐν τῇ Ἠλείᾳ. — Περὶ τὴν πόλιν Ἀρήνην, ἐν τόπῳ ὃς ὠνομάσθη ὕστερον Ἰπαισία, ὥκησαν οἱ ἐκβληθέντες τῆς Λακεδαιμόνος Μινυῖαι (7).

ΣΆΜΟΣ ἢ ΣΑΜΪΑ. Ἐν τῇ Τριφυλίᾳ, μεταξὺ τοῦ Ἀνίγρου ποταμοῦ καὶ τῆς Ὀλυμπίας ἦν τόπος ὑψηλὸς ΣΑΜΙΚὸΝ λεγόμενος, καὶ φρούριον ἐπ' αὐτοῦ καὶ αὕτη ἡ ΣΆΜΟΣ ἢ ΣΑΜΪΑ καλουμένη πόλις. Τὸ Σαμικὸν, ὡς εἰκάζεται, ἦν ἀκρόπολις τῆς πόλεως Ἀρήνης. Ἦν ἐνταῦθα καὶ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ ἄλλος Ποσειδῖον παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ πεδιάς Σαμικὴν καλουμένη (8). ἦν δὲ τὸ ἄλλος πλήρες ἀγριελαιῶν· τὴν δὲ ἐπιμελειαν τοῦ ναοῦ εἶχον οἱ Μακίστιοι, συνετέλουν δὲ εἰς αὐτὸν καὶ πάντες οἱ Τριφυλῖοι. — Ἡ

(1) Ὁμ. ἱλ. ι, σ. 721. (2) Στράβ. β. 8, σ. 346. — Πaus. Ἠλ. κ. 6.

(3) Πaus. Μεσ. κ. 2. (4) Πaus. Ἠλ. κ. 6. (5) Αὐτ. κ. 5.

(6) Μαντ. Μισσ. κ. 2, 3. — Ἰδὲ Ἐρανό. (7) Στράβ. β. 8, σ. 347.

(8) Στράβ. β. 8, σ. 346, 347.

Τριφυλιακή ἢ καὶ Δεπρεατικὴ λεγομένη Πύλος ἀπέτρεπε τοῦ ναοῦ τούτου τοῦ Ποσειδῶνος 30 ἢ μικρόν τι πλείονα στάδια. (1). — Τὸ Σαμικόν, κατὰ τὸν Πausανίαν, ἔκειτο κατὰ δεξιάν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ τοῦ Ἀνίγρου πρὸς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦν ἡ πόλις· ὁ Αἰτωλὸς Πολυσπέρχων μετεχειρίσθη τὸ Σαμικόν ὡς ἐπιτείχισμα κατὰ τῶν Ἀρκάδων (2). — Ἐν τῷ Σαμικῷ ἦν σπήλαιον Νυμφῶν Ἀνιγρίδων (3)· τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος μετεκομίσθη εἰς Ἡλιν καὶ ἐκεῖ εἶδεν αὐτὸ ὁ Πausανίας (4). — Ἡ πόλις ἦτις ἦν ἀρχαιοτάτη (5), φαίνεται, καθ' ὅσον ἐνοεῖται ἐκ τοῦ Στράβωνος λέγοντος ὅτι ἔλειτο κατὰ τὴν ὀπισθεν πλευρὰν τοῦ Σαμικοῦ· ὥστε ἐπιπροσθούντος τοῦ ὑψώματος τούτου, ἡ πόλις ἦν ἀόρατος ἀπὸ τῆς θαλάσσης· καὶ εἴτε διὰ τοῦτο, διότι, δηλαδή, ἔκειτο ἐν τόπῳ ἀφανεῖ, εἴτε διότι κατεσπάσθη ἴσως ἐκπαλαι, δὲν μνημονεύεται ὑπὸ τῶν γραψάντων τοὺς περίπλους. Κάτωθεν τῆς πόλεως ἔκειντο πέτραι καλούμεναι Ἀχαιαὶ, ἀποτετμημέναι ἐκ τοῦ ὄρους ἐξ οὗ ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Ἰαρδάνης· μεταξὺ δὲ τοῦ ὄρους τούτου καὶ τοῦ ποταμοῦ Ἀνίγρου ἦν λειμὼν καὶ τάφος ἐπιφανῆς (6)· ἡ πόλις αὕτη ὠνομάσθη Σάμος διὰ τὸ ὕψος ἴσως, διότι σάμους ἐκάλουν τὰ ὕψη (7).

ΛΕΠΡΕΟΝ, πόλις κάτωθεν τῆς Πύλου πρὸς τὸ νοτιο-ἀνατολικόν, καὶ μικρὸν ἀπέχουσα τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ ποταμοῦ Ἀνίγρου· οἱ Δεπρεάται ἔλεγον ὅτι ἦσαν μοῦτρα τῶν Ἀρκάδων, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἦσαν ἐξ ἀρχῆς ὑπήκοοι τῶν Ἡλείων, καὶ ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐνίκησαν εἰς τὰ Ὀλύμπια ὁ κῆρυξ ἐξεφώνησεν αὐτοὺς Ἡλείους ἐκ Δεπρέου· ἐδοὶ ἄγουσαι εἰς Λέπρεον

(1) Στράβ. β. 8, σ. 343. (2) Πaus. Ἡλ. κ. 6. (3) Ἰδε Ἀνιγρὸς ποτ.

(4) Ἰδε Ἡλις. (5) Πaus. Ἡλ. κ. 6. (6) Στράβ. β. 8, σ. 347.

(7) Αἰγ. c. 346.

ἦσαν μία μὲν ἐκ Σαμικοῦ κατὰ δεξιὰν τοῦ ποταμοῦ Ἀνίγρου, ἑτέρα δὲ ἐξ Ὀλυμπίας καὶ τρίτη ἐξ Ἡλίδος, καὶ ἡ μακροτάτη αὐτῶν ἦν ἡμερούσιος (1). κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, τὸ Λέπρεον ἦν μία τῶν ἐξ ὑπὸ τῶν Μινυῶν κτισθεῖσων πόλεων (2), κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν ἐλέγτο ὅτι ἐτίθη τὸ ὄνομα τῇ πόλει ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ Λεπρέου τοῦ Πυργέως, ὃς ἐπιλονεῖκῃσε πρὸς τὸν Ἡρακλῆν περὶ πολυφαγίας· καὶ ἀφ' οὗ συγχρόνως ἐσφαξεν ἑκάτερος αὐτῶν βοῦν, ὃ Λεπρέος, ἐπειδὴ δὲν ἐφαίνετο ἀδυνατώτερος τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὸ τρώγειν, ἐτόλμησε νὰ προκαλέσῃ αὐτὸν καὶ εἰς ἀγῶνα ὅπλων· νικηθεὶς δὲ καὶ ἀποθανὼν ἐν τῇ μάχῃ, ἐτάφη, ὡς ἔλεγον, εἰς Φιγαλίαν, ἀλλ' οἱ Φιγαλεῖς δὲν ἐγνώριζον μνημεῖον Λεπρέου ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν· ἄλλοι ἀπέδιδον τὸν οἰκισμὸν τῆς πόλεως ταύτης εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Πυργέως Λεπρέαν· καὶ ἄλλοι πάλιν ἔλεγον ὅτι εἰς τοὺς πρῶτον οἰκήσαντας τὸν τόπον ἐπῆλθε νόσος λέπρα, καὶ ἀπὸ τοῦ πάθους τῶν οἰκητόρων ἔλαβεν ἡ πόλις τὸ ὄνομα. ἔλεγον δὲ οἱ Λεπρεάται ὅτι ἦν ἐν τῇ πόλει αὐτῶν ναὸς Λευκαίου Διὸς καὶ τάφος Λυκούργου τοῦ Ἀλίου καὶ ἕτερος Καύκωνος ἐφ' οὗ ἦν ἐξεικονισμένος ἄνθρωπος κρατῶν λύραν· ἀλλ' ὁ Pausanias οὔτε μνημεῖον εἶδεν ἐπίσημον εἰς Λέπρεον οὔτε ναὸν οὐδενὸς τῶν θεῶν ἐκτὸς τῆς Δήμητρος καὶ τοῦτον κατεσκευασμένον ἐκ πλίνθου ὡμῆς καὶ ἄνευ ἀγάλματος. Οὐ·πόρρω δὲ τῆς πόλεως ἦν πηγὴ καλουμένη Ἀρήνη ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀφαρέως (3). — Τὸ Λέπρεον ἀπέτρεχε 40 στάδια ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Μεταξὺ δὲ τοῦ Λεπρέου καὶ τοῦ Σαμικοῦ ἦν ναὸς τοῦ Σαμίου Ποσειδῶνος ἀπέχων ἑκατέρων ἀνὰ 100 σταδίου (4). — Τὰ περὶ τὸ Λέπρεον καὶ Μακί-

(1) Paus. Ἠλ. κ. 5. (2) Ἡρόδοτ. β. 4, κ. 145—148. (3) Paus. Ἠλ. κ. 5. (4) Στράβ. β. 8, σ. 341.

Τριφυλιακή ἢ καὶ Δεπρεατικὴ λεγομένη Πύλος ἀπείχε τοῦ ναοῦ τούτου τοῦ Ποσειδῶνος 30 ἢ μικρόν τι πλείονα στάδια. (1). — Τὸ Σαμικόν, κατὰ τὸν Πausανίαν, ἔκειτο κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ τοῦ Ἀνίγρου πρὸς τὴν Ὀλύμπιον καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦν ἡ πόλις· ὁ Αἰτωλὸς Πολυσπέρχων μετεχειρίσθη τὸ Σαμικόν ὡς ἐπιτείχισμα κατὰ τῶν Ἀρκάδων (2). — Ἐν τῷ Σαμικῷ ἦν σπήλαιον Νυμφῶν Ἀνιγρίδων (3)· τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος μετεκομίσθη εἰς Ἡλιν καὶ ἐκεῖ εἶδεν αὐτὸ ὁ Πausανίας (4). — Ἡ πόλις ἥτις ἦν ἀρχαιοτάτη (5), φαίνεται, καθ' ὅσον ἐνοεῖται ἐκ τοῦ Στράβωνος λέγοντος ὅτι ἔκειτο κατὰ τὴν ὀπισθεν πλευρὰν τοῦ Σαμικοῦ· ὥστε ἐπιπροσθούντος τοῦ ὑψώματος τούτου, ἡ πόλις ἦν ἀόρατος ἀπὸ τῆς θαλάσσης· καὶ εἴτε διὰ τοῦτο, διότι, δηλαδή, ἔκειτο ἐν τόπῳ ἀφανεῖ, εἴτε διότι κατεσπάσθη ἴσως ἐκπαλαι, δὲν μνημονεύεται ὑπὸ τῶν γραψάντων τοὺς περίπλους. Κάτωθεν τῆς πόλεως ἔκειντο πέτραι καλούμεναι Ἀχαιαί, ἀποτετμημέναι ἐκ τοῦ ὄρους ἐξ οὗ ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Ἰαρδάνης· μεταξὺ δὲ τοῦ ὄρους τούτου καὶ τοῦ ποταμοῦ Ἀνίγρου ἦν λειμὼν καὶ τάφος ἐπιφανῆς (6)· ἡ πόλις αὕτη ὠνομάσθη Σάμος διὰ τὸ ὕψος ἴσως, διότι σάμους ἐκάλουν τὰ ὕψη (7).

ΛΕΠΡΕΟΝ, πόλις κάτωθεν τῆς Πύλου πρὸς τὸ νοτ-ἀνατολικόν, καὶ μικρὸν ἀπέχουσα τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ ποταμοῦ Ἀνίγρου· οἱ Δεπρεάται ἔλεγον ὅτι ἦσαν μῦτρα τῶν Ἀρκάδων, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἦσαν ἐξ ἀρχῆς ὑπήκοοι τῶν Ἡλείων, καὶ ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐνίκησαν εἰς τὰ Ὀλύμπια ὁ κῆρυξ ἐξεφώνησεν αὐτοὺς Ἡλείους ἐκ Δεπρέου· ἔδοι ἄγουσαι εἰς Λέπρεον

(1) Στράβ. β. 8, σ. 343. (2) Πaus. Ἡλ. κ. 6. (3) Ἰδε Ἀνιγρος ποτ.

(4) Ἰδε Ἡλις. (5) Πaus. Ἡλ. κ. 6. (6) Στράβ. β. 8, σ. 347.

(7) Αἰγ. c. 346.

ἦσαν μία μὲν ἐκ Σαμικοῦ κατὰ δεξιὰν τοῦ ποταμοῦ Ἀνί-
γρου, ἐτέρα δὲ ἐξ Ὀλυμπίας καὶ τρίτη ἐξ Ἡλίδος, καὶ ἡ
μακροτάτη αὐτῶν ἦν ἡμερούσιος (1). κατὰ τὸν Ἡρόδοτον,
τὸ Λέπρεον ἦν μία τῶν ἐξ ὑπὸ τῶν Μινυῶν κτισθεισῶν
πόλεων (2), κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν ἐλέγτο ὅτι ἐτίθη τὸ
ὄνομα τῇ πόλει ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ Λεπρέου τοῦ Πυργέως, ὃς
ἐπιλονείκησε πρὸς τὸν Ἡρακλῆν περὶ πολυφαγίας· καὶ ἄφ' οὗ
συγχρόνως ἔσφαξαν ἐκάτερος αὐτῶν βοῦν, ὁ Λεπρέος, ἐπειδὴ
δὴν ἐφαίνετο ἀδυνατώτερος τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὸ τρώγειν,
ἐτολήμην νὰ προκαλέσῃ αὐτὸν καὶ εἰς ἀγῶνα ὅπλων· νικη-
θεὶς δὲ καὶ ἀποθανὼν ἐν τῇ μάχῃ, ἐτάφη, ὡς ἔλεγον, εἰς
Φιγαλίαν, ἀλλ' οἱ Φιγαλεῖς δὲν ἐγνώριζον μνημῆμα Λεπρέου
ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν· ἄλλοι ἀπέδιδον τὸν οἰκισμὸν τῆς πόλεως
ταύτης εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Πυργέως Λεπρίαν· καὶ ἄλλοι
πάλιν ἔλεγον ὅτι εἰς τοὺς πρῶτον οἰκήσαντας τὸν τόπον
ἐπῆλθε νόσος λείπρα, καὶ ἀπὸ τοῦ πάθους τῶν οἰκητόρων
ἐλαβεν ἡ πόλις τὸ ὄνομα. ἔλεγον δὲ οἱ Λεπρεάται ὅτι ἦν ἐν
τῇ πόλει αὐτῶν ναὸς Λευκαίου Διὸς καὶ τάφος Λυκούργου τοῦ
Ἀλέου καὶ ἕτερος Καύκωνος ἐφ' οὗ ἦν ἐξεικονισμένος ἀνθρῶπος
κρατῶν λύραν· ἀλλ' ὁ Pausanias οὔτε μνημῆμα εἶδεν ἐπίσημον
εἰς Λέπρεον οὔτε ναὸν οὐδενὸς τῶν θεῶν ἐκτὸς τῆς Δήμητρος
καὶ τοῦτον κατεσκευασμένον ἐκ πλίνθου ὡμῆς καὶ ἄνευ ἀγάλ-
ματος. Οὐ·πόρρω δὲ τῆς πόλεως ἦν πηγὴ καλουμένη Ἀρήνη
ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀφάρεως (3). — Τὸ Λέπρεον ἀπέχει
40 στάδια ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Μεταξὺ δὲ τοῦ Λεπρέου καὶ
τοῦ Σαμικοῦ ἦν ναὸς τοῦ Σαμίου Ποσειδῶνος ἀπέχων ἐκατέρωθεν
ἀνὰ 100 σταδίου (4). — Τὰ περὶ τὸ Λέπρεον καὶ Μακί-

(1) Paus. Ἡλ. κ. 5. (2) Ἡρόδοτ. β. 4, κ. 145—148. (3) Paus.
Ἡλ. κ. 5. (4) Στράβ. β. 8, σ. 341.

στιον ὄρη τῆς Τριφυλίας ἃ παρέτεινον μέχρι τῆς θαλάσσης πλησίον τοῦ Σαμιακοῦ Ποσειδίου κατεῖχοντο ὑπὸ τινων οἱ ἐκαλοῦντο Παρονάται ἢ Παρωρεάται (1). — Βασιλεύοντες εἰς Λακεδαίμονα Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν κήρυκα φέροντα ἐπίταγμα εἰς τοὺς Ἡλείους νὰ ἀφήσωσιν αὐτονόμους τοὺς Λεπρεάτας καὶ πάντας τοὺς περιοίκους ὅσοι ἦσαν αὐτοῖς ὑπήκοοι· ἀλλ' ἀντιτείναντων τῶν Ἡλείων, συνέβη εἰσβολὴ τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὴν Ἡλείαν καὶ πόλεμος μεθ' ὃν ὁ Σπαρτιάτης Λυσίστρατος μετὰ τῶν φυγάδων ἐκ τῶν Ἡλείων καὶ μετὰ τῶν Λεπρεατῶν ἐκακούργει τὴν Ἡλείαν κατ' ἐπίταγὴν τοῦ Ἄγιδος (2), καὶ ὑπῆρχε διένεξις διηνεκῆς μεταξὺ Ἡλείων καὶ Λακεδαιμονίων περὶ τοῦ Λεπρέου (3). — Κατὰ τὸν τρίτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον τινὲς τῶν Λεπρεατῶν συνεπολέμησαν τοῖς Λακεδαιμονίοις κατὰ τῶν Μεσσηνίων κατὰ τὴν εἰς Κάπρου σῆμα συγκροτηθεῖσαν μάχην, κινήντες εἰς τοῦτο ἐκ τοῦ ἔχθους κατὰ τῶν Ἡλείων συμμάχων τότε τῶν Μεσσηνίων (4), μετὰ δὲ τὴν ἐσχάτην κατάλυσιν τῶν Μεσσηνίων οἱ Λακεδαιμόνιοι συνέφικισαν τὴν Πύλον εἰς τὸ Λέπρεον, χαρίζομε·οι τοῖς Λεπρεάταις (5). — Ἐν τῷ ναῷ τῆς Ὀλυμπίας ἐπὶ τοῦ βήθρι ἐνὸς τῶν ἀγαλμάτων τοῦ Διὸς ἦσαν ἐγγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος τῶν μετασχυρῶν τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν κατὰ τοῦ Μαρδονίου καὶ τῶν Μήδων, καὶ μεταξὺ αὐτῶν μόνοι οἱ Λεπρεάταις ἦσαν ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Τριφυλίας (6). — Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον μέρος πολὺ τῶν κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ίκωνος κατοικισθέντων εἰς Ἀἰμνον Μινυῶν ἢ Αἰολέων, ὕστερον

(1) Στράβ. β. 8, σ. 346. (2) Πλυτ. Λακ. κ. 8. (3) Θουκυδ. β. 5, κ. 31, 34, 49, 50 κξ. (4) Πλυτ. Μεσσην. κ. 15. (5) Στράβ. β. 8, σ. 355. (6) Πλυτ. Ἠλ. κ. 23.

δὲ ἐκβληθέντων ὑπὸ τῶν Πελασγῶν καὶ καταφυγόντων εἰς Λακωνίαν μετέβησαν μετὰ καιρὸν εἰς Τριφυλίαν ἐνθα ἔκτισαν ἕξ πόλεις ἐν αἷς καὶ τὸ Λέπρεον (1)· καὶ ὁ Στράβων ὡσαύτως ὁμιλεῖ περὶ τῆς μετοικεσίας ταύτης τῶν Μινυῶν εἰς Τριφυλίαν, λέγων ὅτι ὤκησαν περὶ τὴν Ἀρήνην ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἐπ' αὐτοῦ καλουμένη Ἰπαισία, ἣτις ὁμῶς δὲν εἶχε πλέον τὰ κτίσματα τῶν Μινυῶν, ὧν τινὲς μετέβησαν μετὰ Θήρα τοῦ Αὐτεσίωνος εἰς τὴν νῆσον Καλλίστην τὴν μετωνομασθεῖσαν ἀπ' αὐτοῦ Θήραν (2). — Τὸ Λέπρεον εἶχεν ὄχυράν ἀκρόπολιν, ὥστε κατὰ τινὰ τῶν πρὸς τοὺς Ἠλείους συνεχῶν πολέμων αὐτῶν ἐδυνήθησαν οἱ Λεπρέαται νὰ ἐκβάλωσι τῆς πόλεως αὐτῶν φρουρὰν Ἠλειακὴν συγκαμμένην ἐκ 1700 ἀνθρώπων (3).

* Τὰ παρὰ τὴν κώμην Στροβίτσι ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ θολοῦ εὐρεθέντα κατερειπωμένα τεῖχη Ἑλληνικῆς πόλεως εἰσι πιθανῶς τὰ ἐρείπια τοῦ Λεπρέου (4).

ΜΑΚΙΣΤΟΣ, πόλις κατὰ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τῆς Πύλου καὶ τὸ βόρειον τοῦ Λεπρέου, ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους· ἐκαλεῖτο προσέτι καὶ Πλατανιστοῦς καὶ κατείχετο ὑπὸ τῶν Καυκίωνων (5), τῶν καὶ θεμελιωτῶν αὐτῆς, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον (6)· κατὰ δὲ τὸν Ἡρόδοτον, ὁ Μάκιστος ἦν μίξ τῶν ὑπὸ τῶν Μινυῶν κτισθαισῶν ἕξ πόλεων (7). Μετὰ καιρὸν ὁ Μάκιστος μετὰ τῶν λοιπῶν τόπων τῆς Τριφυλίας ὑπετάγη εἰς τοὺς Ἠλείους· ἀλλ' ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν συμφώνως μετὰ τῶν Πισαίων (8), καὶ ἔκτοτε κατεστράφη· ὁ Ἡρόδοτος διηγεῖται τὴν περίστασιν ταύτην καὶ λέγει ὅτι συνέβη ἐπ' αὐτοῦ· ὀνομάζει δὲ τὴν πόλιν Μάγι-

(1) Ἡρόδοτ. β. 4, κ. 148. (2) Στράβ. β. 8, σ. 347. (3) Πολύβ. β. 4, κ. 79, 80. (4) Δτζκ, Τ. 1, κ. 2, σ, 56. (5) Στράβ. β. 8, σ. 345. (6) Στέφ. Βυζ. Μάκιστος. (7) Ἰδε Τριφυλία. (8) Παισ. Ἠλ. κ. 22.

στον (1)· ἐκτίσθη δὲ ἐκ νέου, ὡς φαίνεται, διότι γνωρίζεται καὶ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (2)· ἀλλὰ καὶ αὐθις καταφίσθη ἐκ θεμελίων. Ὁ Πολύβιος οὐδ' ἀναφέρει τὸ ὄνομα τοῦ Μακίστου μεταξὺ τῶν ἔτι ὑπαρχουσῶν πόλεων τῇ Τριφυλίᾳ· ὡσαύτως καὶ ὁ Στράβων ἀποφαίνεται ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἦν ἀκατοίκητος καὶ ἡ πόλις καὶ πᾶσα ἡ χώρα Μακιστία (3). Ὁ τόπος τῶν Μακιστίων ἦν τὸ κυριώτερον μέρος τῆς χώρας τῶν Παρωρεατῶν καὶ ἐξετείνετο πολὺ κατὰ μὲν βορρᾶν μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Πισατίας ἀφ' ἧς διεχώριζεν αὐτὴν ὄρος (4), καὶ ἐνταῦθα ἔκειτο καὶ τὸ τοῦ Μακιστίου ἀνήκον Ἐπιτάλιον (5), κατὰ δὲ νότον μέχρι τοῦ ποταμοῦ τῆς Νέδας (6). — Οἱ Μακιστιοὶ ἦσαν ἐπιμεληταὶ τοῦ κατὰ τὴν παραλίαν κειμένου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος τοῦ λεγομένου Σαμιακοῦ Ποσειδίου (7). — Παρὰ τὸ ὄρος Μίνθην ἦν τέμενος τοῦ Ἄδου τιμώμενον ὑπὸ τῶν Μακιστίων (8).

ΠΥΡΓΟΙ ἢ ΠΥΡΓΟΣ, πόλις ἐπὶ τῆς Τριφυλιακῆς θαλάσσης, κατὰ τὸ νότιον τοῦ Λεπρέου ἀφ' οὗ ἐχώριζετο διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀκιδαντος· οἱ Πυργῖται ἦσαν οἱ ἔσχατοι τῶν Τριφυλίων πρὸς τὴν Μεσσηνίαν καὶ ἦσαν ὄμοροι τῶν πρώτων τῶν Μεσσηνίων Κυπαρισσέων ἀφ' ὧν ἐχώριζεν αὐτοῦ ὁ ποταμὸς ἡ Νέδα (9). — Ὁ Πολύβιος κατατάττει τοὺς Πύργους μεταξὺ τῶν μεσσηνίων πόλεων τῆς Τριφυλίας κατὰ τὸ βορρ.-ἀνατολικόν (10). Ὁ Πύργος κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἦν μία τῶν εἰς Τριφυλίαν ὑπὸ τῶν Μινυῶν κτισθεισῶν ἐξ πόλεων ἐν τῇ χώρᾳ δηλ. τῶν Παρωρεατῶν καὶ Καυκῶνων (11).

(1) Ἡρόδοτ. β. 4, κ. 148. (2) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 3, κ. 2, § 22.

(3) Στράβ. β. 8, σ. 349. (4) Αὐτ. γ. 345. (5) Αὐτ. σ. 349.

(6) Αὐτ. δ. (7) Αὐτ. σ. 343. (8) Αὐτ. σ. 344. (9) Αὐτ. σ. 348.

(10) Πολύβ. β. 4, κ. 80. (11) Ἡρόδοτ. β. 4, κ. 148.

* Δείψανα τινὰ τῶν Πύργων εὐρέθησαν παρὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τῆς Νέδας εἰς μικρὰν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτῆς ἀποστασιν (1).

ἘΠΙΟΝ, μία τῶν ἑξ πόλεων τῆς Τριφυλίας ἃς ἔκτισαν οἱ Μινῶαι κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (2). Ὁ Πολύβιος γράφει αὐτὴν Αἰπιόν (3). Τὸ Ἐπίον ἦν ἐκ τῶν πόλεων αἵπερ ἐκ τῆς ἀποστάσεως αὐτῶν ἀπὸ τῶν Ἡλείων ἦσαν ἥδη κατεστραμμέναι ἐπὶ τοῦ Ἡροδότου (4). διὸ καὶ οὐδ' ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Στράβωνος· ἔκειτο ἐπὶ ὄρους κατὰ τὸ βορ-ἀνατολικὸν τοῦ Μακίστου· κατὰ τὸν Ξινοφῶντα τὸ Ἐπίον ἢ Αἰπιὸν ἔκειτο μεταξὺ Μακίστου καὶ Ἡραίας (5).

* Ἡ θέσις τοῦ Ἐπίου ἦν πιθανῶς ἐπὶ τοῦ ὑψικορύφου ὄρους τοῦ μεταξὺ τῶν δύο χωρίων Βρινᾶ καὶ Σμέρνας, ἐν ἀποστάσει 2 1/2 ὥρων ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας (6).

ΦΡΙΞΑ, πόλις κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ, ἐπὶ λόφου ὀξυκαταλήκτου (7), μικρὸν ἀπέχουσα τῆς Ἀρπίνης βορ-ἀνατολικῶς. Ἡ χώρα τῆς Φρίξης ἦν τὸ ὄριον μεταξὺ Πισάτιδος καὶ Τριφυλίας, διὸ καὶ, ὡς λέγει ὁ Στράβων, ὁ Ἀλφειὸς καταρρέων διὰ τῆς Φρίξης καὶ τῆς Πισάτιδος καὶ τῆς Τριφυλίας, ἐξέπιπτεν εἰς τὴν θάλασσαν (8). Ἡ πόλις αὕτη ἔκτισθη ὑπὸ τῶν Μινυῶν οἱ ἐλθόντες εἰς τοὺς Παρωριάτας καὶ τοὺς Καύκωνας καὶ διαιρεθέντες εἰς ἑξ μοῖρας, ἔκτισαν ἑξ πόλεις ἐν αἷς καὶ τὴν Φρίξαν (9). — Ἐπὶ τοῦ Πausανίου μόνον τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως Φρίξης ἐσώζοντο ἐπὶ τοῦ εἰρημένου λόφου, καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς ἐπιτε-

(1) Δήμ. Τ. 1, κ. 2, σ. 56, 57. — Τ. 2, κ. 16, σ. 207. (2) Ἡρόδοτ. β. 4, κ. 148. (3) Πολύβ. β. 4, κ. 77, 80. (4) Ἡρόδοτ. αὐτ.

(5) Ξινοφ. Ἑλλην. β. 3, κ. 2. (6) Δήμ. Τ. 2, κ. 26, σ. 206.

(7) Πaus. Ἡλ. κ. 21. (8) Στράβ. β. 8, σ. 343. (9) Ἡρόδοτ. β. 4, κ. 148. — Ἰδε ἀνωτ, Τριφυλία.

γομένης Κυδωνίας ἔχων κατὰ πάντα σχῆμα βωμοῦ. ἔκτισε δὲ, ὡς ἔλεγον, τὸν ναὸν τοῦτον εἰς τιμὴν τῆς θεᾶς ὁ Κλυμεινος, ἀπόγονος τοῦ Ἰδαίου Ἡρακλέους, ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Κρητικῆς Κυδωνίας καὶ τοῦ Ἰαρδάνου ποταμοῦ. ἔλεγον δὲ οἱ Ἡλείοι ὅτι καὶ ὁ Πέλοψ ἔθυσσε τῇ Κυδωνίᾳ Ἀθηνᾶ, πρὶν ἐπιχειρήσῃ τὸν κατὰ τοῦ Οἰνομάου ἀγῶνα. Οὐ πόρρω τῆς Φρίξης ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Παρθενίας (1), καὶ ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀλφειόν.

* Κατὰ τὴν αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Πausανίου περιγραφομένην θέσιν, παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ, ἐπὶ λόφου ὀξυκορύφου σῶζονται τὰ ἑρείπια τῆς πόλεως Φρίξης (2).

ΝΟΥΪΔΙΟΝ, μία τῶν ἐξ πόλεων αἱ, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἔκτισαν ἐνταῦθα οἱ Μινύαι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Παρωριατῶν καὶ τῶν Καυκῶνων (3).

ΣΚΙΛΛΟΨ, πόλις μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ τοῦ Ἀνίγρου πρὸς τὸ παραθαλάσσιον, κατὰ νότον τῆς Ὀλυμπίας. Ἐπὶ τοῦ πολέμου τῶν Πισαίων πρὸς τοὺς Ἡλείους οἱ Σκιλλοῦντιοὶ ἦσαν σύμμαχοι τῶν Πισαίων καὶ ἑχθροὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τῶν Ἡλείων, διὸ καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ Ἡλεῖοι (4). οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὕστερον ἀποταγόμενοι τῆς Ἡλείας τὸν Σκιλλοῦντα, ἔδωσαν αὐτὸν εἰς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου δς ἐγένετο φυγὰς ἐξ Ἀθηνῶν, διωχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, διότι ἐπολέμησε κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν τοῦ φιλικῶς διακειμένου πρὸς αὐτοὺς μετὰ τοῦ πολεμικωτάτου αὐτῶν Κύρου. κατοικήσας δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐν Σκιλλοῦντι, καθιέρωσε τέμενος καὶ ψυχοδόμησε καὶ ναὸν τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι. ὕστερον δὲ ἀνέλαβον καὶ αὐθις οἱ Ἡλεῖοι τὸν Σκιλλοῦντα, καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐδίκασθη ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ

(1) Πaus. Ἠλ. κ. 21. (2) Ἀθήν. Τ. 2, κ. 16, σ. 208. (3) Ἡρόδοτ. β. 4. κ. 148. (4) Πaus. Ἠλ. κ. 6. — Ἀύτ. Μέτρ. 2, κ. 22.

υλῆς, διότι ἔλαβε παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων τὸν τόπον, ἢ αὐτὸν συγγνώμης παρὰ τῶν Ἡλείων, κατ'ὥκῃσε τοῦ τοῦ ἀφόβως καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. Ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω τοῦ τοῦ ἦν μνημα καὶ εἰκὼν ἐπ' αὐτοῦ ἐκ λίθου Πεντελησίου· αἱ οἱ προσοικουντες ἔλεγον ὅτι οὗτος ἦν ὁ τάφος τοῦ Ξενοφάντος. — Ἐν Σκιλλοῦντι ἦν θήρα ἀγριοχοίρων καὶ ἐλάφων, καὶ ποταμὸς Σελινοῦς διήρχετο διὰ τῆς Σκιλλουντίας χώρας (1). — Κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Σκιλλοῦντος πρὸς τὴν Ὀλυμπίαν ὁδὸν, πρὶν τῆς διαβάσεως τοῦ Ἀλφειοῦ ἦν ὄρος Τυβίων (2). Ὁ Στράβων ἀναφέρει ναὸν ἐπιφανῆ τῆς Ἀθηνᾶς τῇ Σκιλλουντίᾳ χώρᾳ πλησίον τῆς Ὀλυμπίας (3). — Οἱ Σκιλλοῦντιοι ἔκτισαν τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ ναὸν τῆς Ἥρας μετὰ τῷ ἔτῃ ἀφ' οὗτοῦ ἔλαβε τὴν βασιλείαν τῆς Ἡλείας ὁ Ὀξύς (4). — Ὁ Ξενοφῶν διηγεῖται περὶ ἑαυτοῦ καὶ περὶ τοῦ Σκιλλοῦντος ὡς ἑφεξῆς =

« Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων γινόμενον ἀργύριον, καὶ τὴν δεκάτην ἦν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξέilon καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι διέλαβον οἱ Στρατηγοί, τὸ μέρος ἕκαστος, φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσινάϊος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν, καὶ ἐπέγραψε τό, τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ἐξένος γὰρ ἦν αὐτῷ· τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτι ἀπῆγε σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτῶς ὁδὸν, κατέλιπε παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεώκῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύων ἐδόκει εἶναι μετὰ Ἀγησιλάου

(1) Ἰδοὺ Σελινοῦς ποταμός. (2) Πaus. Ἡλ. κ. 6. (3) Στράβ. β. 8, σ. 144. (4) Παυσ. Ἡλ. κ. 16.

» ἐν Κορωνείᾳ· καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς σωθῆ, ἑαυτῷ
 » ἀποδοῦναι· εἰ δέ τι πάθοι, ἀναθεῖναι, ποιησάμενον τῇ ἁρ-
 » τέμιδι ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ· ἐπεὶ δ' ἐφυγεν ὁ
 » Ξενοφῶν, κατοικοῦντος αὐτοῦ ἤδη ἐν Σκιλλοῦντι, ὑπὸ τῶν
 » Λακεδαιμονίων οἰκισθέντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται
 » Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν
 » παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν, χωρίον ὠνεῖ-
 » ται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός· ἔτυχε δὲ διὰ μέσου ῥέων
 » τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς· καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν
 » τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς ποταμὸς παραῤῥεῖ·
 » καὶ ἰχθύες δὲ ἐν ἀμφοτέροις ἔννεισι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ
 » Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὅσας ἐστὶν ἀγρευό-
 » μενα θηρία· ἐποίησε δὲ καὶ ναὸν καὶ βωμὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ
 » ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν αἰεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ
 » ὠραῖα, θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ· καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ
 » οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς·
 » παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον,
 » τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λά-
 » χος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ· καὶ γὰρ θήραν ἐποιούντο
 » εἰς τὴν ἐορτὴν οἳ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων
 » πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων, καὶ
 » ἡλίσκετο τὸ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χωρίου, τὸ δὲ ἐκ τῆς
 » Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι· ἔστι δὲ ὁ τόπος
 » ἡ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται ὥς εἴκοσι
 » στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ· ἐν δ' ἐν τῷ
 » ἱερῷ τόπῳ καὶ ἄλση καὶ ὄρη δένδρων μεστὰ, ἱκανὰ καὶ
 » σὺς καὶ αἴγας καὶ οἷς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ
 » τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι· περὶ
 » δ' αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη, ὅσοι
 » ἐστὶ τρωκτὰ ὠραῖα· ὁ δὲ ναὸς, ὥς μικρὸς μεγάλῳ, τῇ

ἢ Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν, ὡς κυπαρίσσειον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν καθὼν γράμματα ἔχουσα. **ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ· ΤΟΝ ΔΕ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ, ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ, ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΚΕΥΑΖΕΙΝ· ΕΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ, ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ** » (1).

ΑΜΦΙΠΟΛΙΣ, πόλις ἧς ἦν ἀμφίβολος ἡ θέσις ὡς καὶ τὸ μα· ὁ Στράβων ὀνομαζέει αὐτὴν Ἀμφίπολιν καὶ περιορίζει μόνον μέχρι τοῦ ὀνόματος (2)· ὑπὸ δὲ τοῦ Ξενοφῶν καλοῦνται οἱ κάτοικοι Ἀμφίδολοι (3)· οὐδὲν γνωρίζομεν ἢ τοῦ τόπου τούτου εἰμὴ ὅτι κατὰ τὴν τοῦ Ἁγιδος εἰς εἰς ἐισβολὴν οἱ Ἀμφίδολοι ἀποστάντες τῶν Ἡλείων, ὤθησαν μετ' αὐτοῦ (4), καὶ ὅτι οἱ Ἀμφίδολοι μετὰ Λαίων καὶ Μαργανέων, συμπροσούμενοι τετρακόσιοι σφενηταὶ συνεμάχησαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν ἡναιῶν καὶ τῶν συμμάχων (5). — Οἱ Μαργανεῖς ἢ Μαρλαὶ περιείχοντο ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Ἀμφιπόλεως (6).

Χάλα, πόλις παρὰ τὸ Λέπρεον καὶ τὰς ῥοὰς τοῦ ποταμοῦ Ἰδαντος· ὁ Στράβων (7) λέγει ὅτι περὶ ταύτης τῆς Χάας, τὰ τινας, ἐγένετο ὁ πόλεμος τῶν Ἀρκάδων πρὸς τοὺς ἰλίου ὁ μνημονευόμενος ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου =

Ἠδῶμ' ὡς δ' ἐπ' ὠκυρῶ Κελάδοντι μάχοντο
 Ἀγρόμενοι Πύλιοί τε καὶ Ἀρκάδες ἐγχεσίμωροι
 Φαιῆς παρ' εἵχεσιν (8).

(1) Ξενοφ. Ἀνάβ. β. 5, κ. 3. (2) Στράβ. β. 8, σ. 349. (3) Ξενοφ. ἡν. β. 3, κ. 2, § 25, 30· καὶ β. 4, κ. 2, § 16. (4) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 2, § 26. (5) Ξενοφ. β. 4, κ. 2, § 16. (6) Στράβ. β. 8, σ. 1. (7) Αὐτ. δ. 218. (8) Ὁμ. Ἰλ. Η, ε. 132.

Καὶ ὅτι τὸ ἀνωτέρω κείμενον γραπτέον ὡς ἐφεξῆς —
 Ἡβῶμ' ὡς ὅτ' ἐπ' ὠκυρόῳ Ἀκίδαντι μάχοντο
 Ἀγρόμενοι Πύλιοί τε καὶ Ἀρκάδες ἐγχεσίμωρος
 Χάας παρ τείχεσιν (1).

ἸΠΑΝΑ, πολίδιον συγκαταριθμούμενον μετὰ τῶν τῆς Τριφυλίας, κατὰ τὸν Πολύβιον (2)· ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβων τὴν Ἰπάναν ὡς συγχωνευθεῖσαν εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς Ἡλίδος· ἔκειτο πρὸς ἄρκτον τῆς Πύλου ἥς τῇ χώρᾳ ἦν ὁμορος. Μικρὸν ἀπὸ τῆς Ἰπάνης ἦν ἄλλο πολίδιον Τυπαναί καλούμενον (3).

* Τὸ χωρίον Ἀλβάνα πιθανῶς κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Ἰπάνης (4).

ΤΥΠΑΝΕΑΙ, πολίδιον πρὸς τὸ νότιον τῆς Ἰπάνης κατὰ μικρὰν ἀπόστασιν καὶ πρὸς τὸ βόρειον τοῦ Μακίστου (5).— Ὄπόταν ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Δημητρίου εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἡλείαν, ἐζήτησαν οἱ Ἡλεῖοι βοήθειαν παρὰ τῶν Αἰτωλῶν οἱ ἔπεμψαν αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν Φιλίδαν μετὰ 600 Αἰτωλῶν· ἀποστείλας δὲ ὁ Φιλίδας τοὺς μὲν Ἡλείους εἰς Λέπρεον, τοὺς δὲ μισθοφόρους εἰς Ἀλίφνηραν, αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔχων τοὺς Αἰτωλοὺς εἰς Τυπανεάς, ἐκαραδόκει τὸ συμβεησόμενον· ἐπειδὴ δὲ ὁ Φίλιππος προέβαινε νικῶν καὶ εἰλε τὴν Ἀλίφνηραν, ὁ Φιλίδας καταλιπὼν τὰς Τυπανεάς, ἀπεχώρησεν εἰς Λέπρεον, οἱ δὲ Τυπανεᾶται παρέδωσαν τὴν πόλιν τῷ Φιλίππῳ· ἔπραξαν δὲ τὸ αὐτὸ καὶ οἱ οἰκοῦντες τὴν Ἰπάναν (6).

* Τὰ εὐρεθέντα ἐρείπια πόλεως, ἀκροπόλεως καὶ θεάτρου ἐπὶ τοῦ λόφου ἐφ' οὗ κεῖται τὸ χωρίον Πλατιανὰ εἰσι, τι-

(1) Στράβ. β. 8, σ. 348. (2) Πολύβ. β. 4, κ. 77. (3) Στράβ. β. 8, σ. 344. (4) Ἀγκ. Τ. 2, κ. κ. 13, σ. 84. (5) Στράβ. β. 8, σ. 344 — Πολύβ. β. 4, κ. κ. 77. (6) Πολύβ. β. 4, κ. 77, 78, 79.

ανώς, τὰ τῶν Τυπανεῶν, διότι ἡ θέσις ἐφαρμόζεται ἐντε-
ως εἰς τὸν σκοπὸν τῆς παραδοκῆσεως τοῦ Φιλίδου (1).

ΒῬΑΔΞ, πολίχνιον ἀναφερόμενον ὑπὸ μόνου τοῦ Πολυ-
ίου ὡς μία τῶν πόλεων τῆς Τριφυλίας (2).

* Ἄνευ οὐδενὸς ἄλλου διδομένου εἰμὴ μόνον ἐκ τῆς
μοιότητος τοῦ ὀνόματος δύναται νὰ εἰκασθῇ ὅτι τὸ χωρίον
ολάντζα κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ κεῖται
πρὸς τῆς θέσεως τοῦ Βῶλακος (3).

ΣΤΥΛΑΓΓΙΟΝ, πολίχνιον ἀναφερόμενον ὑπὸ μόνου τοῦ
Ιολυβίου (4). ἄδηλος εἶναι ἡ θέσις τοῦ Στυλαγγίου, καὶ
οὐδὲν γνωρίζομεν περὶ αὐτοῦ εἰμὴ μόνον ὅτι μετὰ τῶν
ἑλλων Τριφυλιακῶν πόλεων ὑπετάγη εἰς τοὺς Ἡλείους
καὶ μετ' ὀλίγον ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τοῦ
Φιλίππου (5).

(1) Ἀθήν. Τ. 2, κ. 13, σ. 82—84. (2) Πολύβ. β. 4, κ. 77, 80.

(3) Ἀθήν. Τ. 2, κ. 16, σ. 207. (4) Πολύβ. αὐτ. (5) Πολύβ. αὐτ.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΗΛΕΙΑΣ.

Διαιρείται εις ὀκτὼ Δήμους = Λετρίνων, Ἡλίδος, Βουπρασίου,
Πηνείας, Λαμπείας, Ὠλίνου, Ὀλυμπίας καὶ Μυρτουντίου,
καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851 35,143.

Ἰρ.	Α. Θεσ.	Πληθ. κατὰ τὸ 18	Οἰκ.	Κάτο
		ΔΗΜΟΣ ΛΕΤΡΙΝΩΝ (1).		
57	N. Δ.	Πύργος, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα μετὰξιον, οἶνος, σταφίς, ἔλαιον καὶ πάντα τὰ συνήθη γεννήματα καὶ ὀπωρικά· 1 ποταμὸς, 1 ῥύαξ, 1 λίμνη, πάντα ἄχρηστα, 1 λιμὴν μικρὸς, 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν ἔχον δύο διδασκάλους Α. καὶ Γ'. καὶ ἕτερον δημοτικὸν Β'. τάξεως. Εἰς Πύργον ὑπάρχουσιν ἐφορεία οἰκονομικὴ καὶ ταμεῖον, ἀμφοτέρω Α. τάξεως.	811	33
50	B. Α.	Κολύρι· πρ. τὰ ἀνωτ. πλὴν τῶν ὀπωρῶν.	92	4
30	B. Α.	Λαμπέτι· πρ. πάντα τὰ εἶδη τῶν γεννημάτων, μετὰξιον, ἀμύγδαλα, ἔλαιον, οἶνος καὶ σταφίς· 2 ῥεύματα ὧν τὸ 1 χρῆσιμον.	88	4
45	B.	Ἅγιος Γεώργιος· πρ. τὰ ἀνωτέρω.	129	4
45	Δ.	Ἅγιος Ἰωάννης· πρ. ὡς τὰ		

(1) Αἱ ἀποστάσεις τῶν πρωτευουσῶν τῶν δήμων τῆς ἐπαρχίας ἐκ λογίζονται ἀπὸ τῆς κωμ. Καλαβρύτων.

Ἡρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οικ.	Κάτοικοι.
			τοῦ Πύργου, πλὴν ὀπωρῶν· 1 λίμνη, ἰχθυοτροφεῖον.	70	232
1		Α.	Βαρβάσена· πρ. τὰ ἄνωτ.	89	405
1	30	Α.	Παλαιοβαρβάσена· πρ. ἀρα- βόσιτος, βαμβάκιον, σῖτος, οἶ- νος· 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 ρύαξ ὡσαύτως.	36	152
1	30	Ν. Α.	Κούκουρα· πρ. δημ. καρποὶ, ὄσπρια, οἶνος, μετὰξιον· 2 πο- ταμοὶ, 1 ρύαξ χρήσιμος, 1 μι- κρὸν ἔλος.	70	331
1	30	Β. Δ.	Σκουροχώρι· πρ. μετὰξιον, οἶνος, σάφισ, ἔλαιον καὶ πάντα τὰ συνήθη γεννήματα· 1 ρύαξ, 1 λίμνη μικρὰ ἄχρηστος, 2 λιμένες, 1 μέγας καὶ 1 μικρός.	92	367
2		Β. Δ.	Σκαφίδια, εἰς πρόποδας λό- φου ἔχοντος ὕψος 121 γαλλο- μέτρ. πρ. τὰ ἄνωτ. πλὴν σα- φίδος· 1 ποτ. 1 ρεῦμα ἄχρηστα.	14	58
1	45	Β. Δ.	Μυρτιά· πρ. διάφορα γεν- νήματα, μετὰξιον, ἔλαιον, οἶ- νος καὶ ἀμύγδαλα· 1 ποτ. 2 ρεύματα ἄχρηστα· 1 μικρὸν ἔλος.	63	239
1		Α. Β.	Ἀλποχώρι· πρ. τὰ ἄνωτ. 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 ρύαξ ὡσαύ- τως.	57	273
	45	Α. Β.	Βούναργον· πρ. ὡς τὰ τοῦ Πύργου, προσέτι δὲ σησάμιον, λεμόνια, αὐγύδαλα, σῦκα, ἀπί- δια· 2 ρεύματα χρησιμα.	75	343
1	30	Β.	Ξυλοκέρα· πρ. τὰ ἄνωτ. 1 ρύαξ χρήσιμος, 1 μικρὸν ἔλος.	37	128
1	15	Β.	Ρόμεσι· πρ. τὰ ἄνωτ. 2 ρεύ- ματα ἄχρηστα, 1 μέγα ἔλος, 1 δάσος μετρίας ἐκτάσεως.	47	171

ἰρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
1	30	B.	Μαλαπάσι· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 μέγα δάσος.	41	105
1	15	B.	Κατσαρού· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρεῦμα ἄχρηστον.	30	135
1		Δ. B.	Τζόγια· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρύαξ χρήσιμος. Μονὴ Σκαφιδιάς, διατηρου μένη.	94	375
			ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΟΣ.		3561
6		B. Δ.	Γαστούνη ἐν πεδίῳ, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· προΐοντα δημητριακοὶ καρποὶ, βαμβάκιον, λινάριον, καπνὸς καὶ ὄσπρια· 1 ποτ. 2 ρεύματα, 20 ρύακες· ἄχρηστοι, 1 μικρὸν ἔλος, 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τὰ ξεως.	176	472
	30	Δ. B.	Μουτουλούμπεη, παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ τῆς Γαστούνης πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποταμὸς, 1 ρύαξ μικρὸς καὶ ἄχρηστος, 1 μικρὸν ἔλος.	25	72
	40	B. Α.	Κελεβά· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. χρήσιμος, 1 μικρὸν ἔλος.	37	159
1		B. Α.	Σαμπάναγα, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποτ. τῆς Γαστούνης· πρ. δημ. καρποὶ καὶ βαμβάκιον· 1 ποταμὸς ἄχρηστος.	32	133
2		B. Α.	Παλαιόπολις, πλησίον λόφου ἔχοντος ὕψος 152 γαλλομέτρων· πρ. δημ. καρποὶ· 2 ρύακες.	28	114
2		B. Α.	Καλύβια Παλαιοπόλεως· πρ. τὰ αὐτά.	40	185

μ.	Α.	Θεσ.		Πληθυσμός.	
				Οία.	Κάτοικοι.
2		B. Α.	Μπουχιώτη· πρ. τὰ ἀνωτ. καὶ βαμβάκιον καὶ καπνός· 1 ποταμὸς χρήσιμος, 2 ρεύματα ἄχρηστα.	56	209
1	40	B. Α.	Σώση· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρύαξ χρήσιμος, 1 μικρὸν ἔλος.	30	159
1		N. Α.	Καραγζούζι· πρ. δημ. καρποί· 1 ποτ. 1 μικρὸν ρεῦμα χρήσιμον, 1 μικρὸν ἔλος.	26	99
	30	N. Α.	Σαβάλια, ἐπὶ τῆς λεωφόρου· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ βυμβάκιον· 1 ρύαξ χρήσιμος, 1 μικρὸν ἔλος, 1 μικρὸν δάσος.	20	133
	50	N. Α.	Ροδιάτα, παρὰ τὴν λεωφόρον· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ προσέτι καπνός, κρομμύδια, λινάριον, ὄσπρια καὶ οἶνος· 1 μέγας ρύαξ.	41	162
	45	A. N.	Σελίμ Τσαούση· πρ. δημ. καρποὶ καὶ βαμβάκιον· 2 ρεύματα μικρὰ χρήσιμα.	13	61
1	15	N. Α.	Καλίτσα· πρ. τὰ αὐτά.	170	704
2		N. Α.	Δερβίς Τσελεμπή, ἐπὶ ρύακος· πρ. τὰ αὐτά.	154	579
2	10	N. Α.	Γεράκι· πρ. δημ. καρποὶ, βαμβάκιον· 2 ρεύματα μικρὰ χρήσιμα, 1 μικρὸν δάσος.	17	83
2	45	A. N.	Χέλμι· πρ. τὰ αὐτά, πλὴν βαμβάκιου.	4	24
2	45	A. N.	Καρδαμά· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ βαμβάκιον.	10	53
2	10		Κουρτίκι καὶ μονὴ Φραγκοπηδήματος ἥτις συνεχωνεύθη εἰς τὴν τῆς Σκαφιδιάς· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρύαξ μικρὸς καὶ χρήσιμος.	11	24
			Μεσολογγάκι.		

ῥρ.	Α.	Θιτ.		Πληθυσμός	
				Οία.	Κάτοι
			ΔΗΜΟΣ ΒΟΥΠΡΑΣΙΩΝ.		20
12	30	Α. Β.	Ψάρι, πρώην ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, ἔλαιον, βαμβάκιον, οἶνος· 1 ῥεύμα χρήσιμον, 1 δάσος μικρόν.	75	3
3		Β. Δ.	Μανολάδα, ἡ ἐνεσῶσα ἔδρα τοῦ δήμου (1)· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ῥύαξ, 1 μικρὸν ἔλος, 1 μικρὸς λιμὴν, 1 μέγα δάσος· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β' ταξέως.	50	1
3	45	Β.	Αλητσαλεμπῆ, εἰς δάσος πλησίον λίμνης καὶ παρ' αὐτῇ μοναστ. πρ. τὰ ἀνωτ. πλὴν ἐλαίου· 2 ῥύακες, 1 ῥεύμα, πάντα χρήσιμα, 1 ἔλος, 2 δάση μεγάλα.	14	
4	40	Β.	Παραμετόχιον· πρ. οἶνος, δημ. καρποὶ, βαμβάκιον· 1 ῥεύμα χρήσιμον, 1 ἰχθυοτροφεῖον, 2 μεγάλα δάση.	40	1
1	30	Α.	Καρχαδί· πρ. οἶνος, ἀραβόσιτος, ἔλαιον, μέγα δάσος· 1 ῥεύμα μέγα καὶ χρήσιμον, 1 μικρὸν δάσος.	24	
2		Α.	Ματαρχαχά· πρ. ἔλαιον, ἐρ. θῆ, ἀραβόσιτος· 1 ῥεύμα μέγα καὶ χρήσιμον, 1 μικρὸν δάσος.	19	
30		Α.	Ματαρχαχά· πρ. ἀραβόσιτος, οἶνος, βαμβάκιον καὶ οἶνος· 1 ῥύαξ μικρὸς, 1 ῥεύμα μέγα.	20	

1) Λί' ἀποστασὶς τῆς κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἀπὸ τῆς πρώτης ἔδρας
δημοῦ, τοῦ Ψάριου.

Ἰ. Α. Θ.Ι.	Α. Θ.Ι.	Π. Α. Θ.Ι.	Πληθυσμός.	
			Οἰκ.	Κάτοικοι.
2	N. Α.	Σπάτα· πρ. δημ. καρποί, βαμβάκιον, οἶνος, μέλι καὶ ἀπίδια· 1 ῥύαξ μέγας καὶ χρήσιμος, 1 δάσος μέγα.	24	103
1	Δ. N.	Καπελάτου· πρ. δημ. καρποί, ἔλαιον, βαμβάκιον, οἶνος· 1 ῥεύμα μικρὸν χρήσιμον, 1 μέγα δάσος.	25	116
1	Δ. N.	Καλότυχον· πρ. τὰ αὐτά· 1 ἔλος μικρὸν.	16	63
3 30	N. Α.	Μαλίκι· πρ. ἀραβόσιτος, σῖτος, βαμβάκιον, οἶνος· 2 ῥεύματα, 1 ῥύαξ μέγας χρήσιμα, 1 μικρὸν ἔλος, 1 δάσος μετρίας ἐκτάσεως.	30	130
30	N.	Ζουλάτικον· πρ. δημ. καρποί, βαμβάκιον· 1 ῥεύμα μικρὸν χρήσιμον.	7	39
2	Δ. N.	Μάζι· πρ. σῖτος καὶ ἀραβόσιτος· 1 ῥεύμα μικρὸν, χρήσιμον.	22	63
2 40	N.	Κοκλασιμίτσα· πρ. δημ. καρποί καὶ οἶνος· 1 ποτ. χρήσιμος.	20	74
3	Δ. N.	Δαούτι· πρ. σῖτος, ἀραβόσιτος, οἶνος· 1 ποτ. χρήσιμος.	13	61
3	N. Α.	Ἄνω Ξενιά· πρ. τὰ ἀνωτ. καὶ βαμβάκιον· 1 ποτ. ὁ ἀνωτέρω.	13	63
3	N. Α.	Κάτω-Ξενιά· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. ὁ ἀνωτ. 1 ῥεύμα μικρὸν, χρήσιμον.	13	68
3	N. Α.	Καλυβάκια· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. ὁ ἀνωτ.	4	13
2 30	Δ. N.	Βάλακα· πρ. δημ. καρποί καὶ οἶνος· 1 ῥύαξ μικρὸς, 1 μικρὸν δάσος.	4	23

Ἔρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμός ?	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
2		A. N	Μπόρσι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μικρὸς χρήσιμος, 1 μέγα δάσος.		
2	15	N. A.	Κομποθέκλα· πρ. τὰ αὐτά. 1 μικρὸς ῥύαξ, 1 μικρ. δάσος.	11	65
2		N. A	Κασνέσι· πρ. ἀραβόσιτος· 2 ῥύακες μικροί, 1 μικρ. δάσος.	7	32
			ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΩΝ.		4132
6		A. B.	Λουκόβιτσα ἄνω, πρῶην πρωτεύουσα καὶ ἔδρα τοῦ δήμου· προΐόντα δημητριακοὶ καρποὶ καὶ οἶνος· 1 ῥεῦμα μικρὸν καὶ ἄχρηστον.	14	75
1	30	A. B.	Λουκόβιτσα Κάτω· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. 1 ῥύαξ μικρὸς καὶ ἄχρηστος.	31	133
2		N. A.	Σιμόπουλον, ἡ νῦν ἔδρα τοῦ δήμου· πρ. δημ. καρποί· 1 ῥεῦμα, 1 μικρὸν δάσος.	33	169
1		A. N.	Δελίμπαλη· πρ. δημ. καρπ. 1 ῥεῦμα ἄχρηστον.	11	94
1	15	A. N.	Μουσουλί· πρ. δημ. καρποὶ καὶ οἶνος· 1 ποτ. χρήσιμος.	15	68
1		A.	Πιρί· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος, 2 ἔλη μικρά, 1 δάσος μικρόν.	7	29
1	15	A, B.	Βαλανίδι· πρ. τὰ αὐτά. 1 ποτ. μικρὸς, χρήσιμος, 1 μέγα δάσος.	24	89
1	15	B.	Ῥουπακιά· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος, 1 μικρ. δάσος.	11	46
1	15	A. B.	Σούλι· πρ. τὰ αὐτά.	18	160
1	15	A. B.	Μπαλῆ· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 ῥύαξ ὠσαύτ.	15	565
1	30	B. A.	Ἰμάμ. Τσαούση· πρ. ἀραβό-		

ἀρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			σιτος, καλαμβόκιον καὶ οἶνος· 1 ποτ. 1 ρύαξ μικρὸς καὶ χρήσιμος.	24	103
1		B. Δ.	Κολοκύθα· πρ. δημ. καρποί καὶ οἶνος· 1 ποτ. χρήσιμος, 1 ρύαξ ἄχρηστος.	11	35
2		B. Δ.	Σκληροῦ· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ὁ αὐτός, 1 ρύαξ ὁ αὐτός.	16	60
2		B. Δ.	Μαρινάκι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ὁ αὐτός, 1 ρύαξ ὁ αὐτός.	13	52
1		B. Δ.	Δάμιζα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦ μα μικρὸν ἄχρηστον.	21	103
1		Δ.	Καλαθᾶ· πρ. τὰ αὐτά.	13	63
	30	B. Δ.	Ἀλιᾶς· πρ. τὰ αὐτά· 1 μέ- γα δάσος.	24	124
	30	N. Δ.	Μπεζαῖτη· πρ. τὰ αὐτά.	34	134
2		N. Δ.	Νεοχώρι. πρ. σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος, βαμβάκιον· 1 ρεῦ- μα μικρὸν, χρήσιμον.	10	45
2		N. Δ.	Λόπσι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρύαξ μικρὸς, χρήσιμος.	12	50
1	30	N. Δ.	Μουζίκα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρύαξ μικρὸς, χρήσιμος.	18	97
1	40	N. Δ.	Δαφνιώτισσα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦμα μικρὸν, ἄχρηστον.	4	21
2	20	Δ. N.	Μπεσερέ· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦμα ὡς τὸ ἀνωτέρω, 1 μέγα δάσος.	15	73
1	5	N.	Κλεισούρα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μικρὸς, ἄχρηστος, 1 μέ- γα δάσος.	3	25
1	40	Δ. N.	Κούλογλι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 μέγα δάσος.	37	177
2		Δ. N.	Λαγανά· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ἄχρηστος.	27	114
2	20	Δ. N.	Μπέχρου, ἐπὶ ὕψους 238 γαλλομέτρ. πρ. δημ. καρποί.		

Κρ.	Α.	Θισ.	Πληθυσμ. Οικ.	Κά:
		1 ποτ. χρήσιμος· 1 μικρός ρύαξ.	14	
3		A. N. Γεροπέτρου· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ οἶνος· 1 ποτ. 1 ρύαξ μι- κρός, χρήσιμος.	10	
3	15	A. N. Καρακασίμη· πρ. δημ. καρ- ποί· 1 ποτ. 1 ρύαξ μικρός καὶ χρήσιμος.	11	
3	15	A. N. Καρυά· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. 1 ρύαξ ὡς ἀνωτέρω.	23	
3	15	N. A. Καραγιούζι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦμα μικρὸν, ἄχρηστον, 1 δάσος μικρὸν.	12	
3		N. A. Λουκά· πρ. δημ. καρπ. καὶ οἶνος· 1 ρεῦμα μικρὸν, χρήσι- μον, 1 δάσος μικρὸν.	15	
3		A. N. Ἀναζίρι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦμα μικρὸν, ἄχρηστον.	15	
3		A. N. Δάρα· πρ. δημ. καρποί· 1 ρεῦμα μικρὸν, χρήσιμον.	12	
3	15	N. A. Σινούζι· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ οἶνος· 1 ρεῦμα μικρὸν, χρήσι- μον, 1 μέγα δάσος.	23	
3		N. A. Μπουρδάνου· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦμα μικρὸν, ἄχρηστον, 1 μέγα δάσος.	32	
3		A. N. Τατάραλη· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦμα μικρὸν, χρήσιμον, 1 μέ- γα δάσος.	23	
2	30	A. N. Καλοπαιδί· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος, 1 μέγα δάσος.	10	
2	40	N. A. Σκλίδα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦ- μα μικρὸν καὶ ἄχρηστον, 1 μέγα δάσος.	17	
1	45	N. A. Χατζήδες, Καλύβια· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μικρός καὶ χρήσιμος	5	

ὁρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οἰκ.	Κάτοικοι.
3		N. A.	Μποκοβίνα· πρ. δημ. καρποί· 1 ποτ. μικρὸς καὶ ἄχρηστος, 1 μικρὸν δάσος.	19	109
2	50	A.	Χαλαμπρέζα· πρ. σῖτος καὶ ἀραβόσιτος· 3 ρεύματα μικρά, ὧν τὸ 1 χρήσιμον.	12	60
2	30	B. A.	Κακαροῦνα· πρ. σῖτος, καλαμβόκιον, οἶνος καὶ ἔλαιον· 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 ρύαξ ὡσαύτως, 1 μικρὸν δάσος.	11	45
2	30	B. A.	Βάλμι· πρ. σῖτος, ἀραβόσιτος καὶ ἔλαιον· 1 ποτ. χρήσιμος, 1 ρύαξ ἄχρηστος, 1 μικρὸν δάσος.	14	70
2	30	A.	Μαζαράκι· πρ. σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος, καλαμβόκιον καὶ οἶνος· 2 ρεύματα μικρά καὶ ἄχρηστα, 1 μικρὸν δάσος.	19	93
1	45	A.	Λάτα· πρ. σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος καὶ οἶνος· 1 ποτ. χρήσιμος, 2 ρύακες ὡσαύτως, 1 μέγα δάσος.	29	121
1	45	A. B.	Ἀγραπιδοχώρι. Ἐν μικρᾷ ἀποσάσει πρὸς τὸ βορ-δυτικὸν ὑπάρχουσιν ἐρείπια. Μετόχιον Μονῆς Δίβρης.	34	141
			ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΠΕΙΑΣ.		5291
10		B. A.	Δίβρη, ἐδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ καὶ οἶνος· 4 ρύακες μικροὶ καὶ ἄχρηστοι, 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ ἕτερον δημοτικὸν, ἀμφοτέρω B'. τάξως καὶ δασονομεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον.	335	1374
1	45	B. A.	Μοστανίτσα· πρ. τὰ αὐτά·		

Δρ.	Α.	Θε.		Πληθυσμός	
				Οίκ.	Κάτοι
			3 ποταμοί, 3 ρεύματα χρήσιμα, 1 μικρόν έλος, 1 μικρόν δάσος. Μεταξύ Δίβρης και Μοστενίτσης υπάρχει όρος έχον ύψος 1467 γαλλομέτρ.	74	3
1	30	A. B.	Νουσά· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος, 1 μικρόν δάσος.	103	5
3		A. B.	Ποριτσόν· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποταμός ὁ ἀνωτέρω· 1 μικρόν δάσος.	21	
3		A. B.	Γερμουτσάνι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ὁ ἀνωτ. 1 μικρόν δάσος.	56	2
2	30	B.	Βερβινή· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ὁ ἀνωτ. 1 μικρόν δάσος.	67	4
1	30	B. Δ.	Τσιπιανά· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦμα μικρόν, ἄχρηστον, 1 μικρόν δάσος.	63	1
1	15	N. Δ.	Κερτέζα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦμα μικρόν καὶ ἄχρηστον.	27	1
3		N. Δ.	Κακοτάρι· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ καλαμβόκιον καὶ σίκαλη· 1 ποτ. μικρὸς, ἄχρηστος, 1 δάσος ἐκτεταμένον.	20	1
2	30	Δ. N.	Ἀνδρόνι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεῦμα, 2 ρύακες μικροὶ, χρήσιμοι, 1 δάσος ἐκτεταμένον.	69	1
2	45	Δ. N.	Κούμανι· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ οἶνος· 1 ποτ. μέγας, χρήσιμος, 1 δάσος ἐκτεταμένον.	98	4
3	30	Δ. N.	Γιάρμενα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. 1 ρύαξ μικρὸς καὶ χρήσιμος, 1 δάσος μέγα.	30	1
3		Δ. N.	Κλεντιά· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ οἶνος· 1 ποτ. 2 ρύακες ἄχρηστοι, 1 δάσος μέγα.	30	1
4		N. Δ.	Ἀγία Ἄννα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. 2 ρύακες ἄχρηστοι, 1		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΗΛΕΙΑΣ.

191

ὁρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	Οίκ.	Κάτοικοι.
			δάσος μέγα. Ἐνταῦθα ὑπάρχει σταθμός τελωνειακός.		27	119
4		N. Δ.	Μπεντένι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. 2 ρύακες ὡς ἀνωτέρω, 1 δάσος· μετρίας ἐκτάσεως.			
			ΔΗΜΟΣ ΩΛΕΝΟΥ.			2716
3	30	B. Α.	Λαντσή, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, βραμβάκιον, ὄσπρια, οἶνος καὶ σῦκα· 1 ποταμὸς μικρὴς χρήσιμος, 6 ρεύματα, 1 μικρὸν ἔλος, δάση ἐκτεταμένα· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως.	78		331
1	15	B. Α.	Χελιδόνι· πρ. τὰ ἀνωτ. καὶ προσέτι ἀμύγδαλα, κεράσια ἔλαιον· 1 ποτ. χρήσιμος, 4 ρεύματα ἄχρηστα, δάση ἐκτεταμένα.	72		330
2	30	B. Α.	Μπάστα· πρ. τὰ ἀνωτ. καὶ καρύδια· 1 ποτ. χρήσιμος, 2 ρεύματα μικρά, δάση μικρά.	27		129
2		B. Α.	Καλολετσή· πρ. τὰ ἀνωτ. ποτ. καὶ ρεύματα τὰ τοῦ ἀνωτέρου χωρίου, δάση μεγάλα.	52		273
1	15	B. Α.	Πέρσεν· πρ. τὰ ἀνωτ. 2 ρεύμ. μικρά, χρήσιμα, δάση μετρίας ἐκτάσεως.	29		165
1	30	A. Β.	Γούμερον· πρ. δημ. καρποὶ καὶ οἶνος· 1 ποτ. 3 ρεύματα ἄχρηστα, δάση μεγάλα.	73		244
1	30	B.	Μουζάκι· πρ. τὰ ἀνωτ. καὶ προσέτι σῦκα καὶ ἄλλαι τινὲς ὀπώραι· 1 ποτ. μέγας καὶ χρήσιμος, 10 ρεύματα μικρά, 2 ἔλη μεγάλα, δάση μεγάλα.	30		146

ἀρ.	Α.	Θ.ε.		Πληθεύει Οἶκ.	Κά.
1	30	Δ. Β.	Κουτσογέρα, πλησίον μον. του Προφ. Ηλίου· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 μικρὸς ποτ. χρήσιμος, 2 ἔλη μεγάλα, δάση μεγάλα.	21	
2		Δ. Β.	Ῥετιντοῦ πρ. τὰ ἀνωτ. καὶ προσέτι βαμβάκιον καὶ ἔλαιον· 1 ποτ. μικρὸς, 1 ρεῦμα μικρόν, ἀμφοτέρω ἀχρηστα, 1 ἔλος μικρόν, 1 δάσος μικρόν.	27	
1	15	Β. Δ.	Σῶπι· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 μέγα ἔλος, 1 μι- κρόν δάσος.	21	
1		Δ. Β.	Καράτουλα· πρ. τὰ ἀνωτ 1 ποτ. 1 ρεῦμα μικρὰ καὶ ἄχρηστα, 1 λίμνη μεγάλη, δάση μεγάλα.		
	40	Β. Δ	Ἀρβανίτι· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. ἄχρηστος, 3 ρεύμ. χρή- σιμα, 1 δάσος μετρίως ἐκτά- σιως.	25	
	30	Δ.	Λάνθη· πρ. τὰ ἀνωτ. πλὴν ἐλαίου· 1 ποτ. 2 ρεύμ. μεγάλα ἄχρηστα.	54	
1		Β.	Ἰλωνα· πρ. τὰ ἀνωτ. καὶ προσέτι ἔλαιον, σῦκα, ἀμύγ- δαλα καὶ κεράσια· 1 ποτ. μι- κρὸς, χρήσιμος, 1 ρεῦμα μι- κρόν, ἄχρηστον, δάση μεγάλα.	32	
			ΔΗΜΟΣ ΟΛΥΜΠΙΩΝ.	5	
6		Β. Α.	Δοῦκα· προϊόντα δημητρια καὶ καρποὶ, οἶνος, κεράσια καὶ καρύδια· 2 ρεύματα μικρά, ἄχρηστα, 1 σχολεῖον δημοτι- κὸν Β'. τὰ ξεως.	70	
	30	Δ. Β.	Μηλιαῖς· πρ. δημ. καρποὶ		

Ἰρ.	Δ.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οἶκ.	Κάτοικοι.
			καὶ οἶνος· 1 ρεῦμα μικρὸν, ἄχρηστον.	27	125
30	N.	Δ.	Λάλα· πρ. δημ. καρποὶ, οἶνος, κεράσια καὶ καρύδια· 3 ρεύματα μικρά, ἄχρηστα.	16	95
30	N.	Δ.	Λάσδικα πρ. δημ. καρποί· 2 ρεύματα ὡς ἀνωτ. 1 μέγα δάσος.	8	36
30	N.	Δ.	Πόθου· πρ. δημ. καρπ. καὶ οἶνος· 1 ρεῦμα ὡς ἀνωτ. 1 μέγα δάσος.	19	110
2	Δ.	N.	Βυλίζα· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποταμός, 4 ρεύματα, χρήσιμα, 1 μέγα δάσος.	38	219
2	Δ.	N.	Μορίκα· πρ. δημ. καρποὶ, οἶνος καὶ βαμβάκιον· 1 ποτ. ἄχρηστος, 3 ρεύμ. χρήσιμα.	35	195
2 45	Δ.	N.	Δουβρου· πρ. ἀραβόσιτος, αἶτος καὶ οἶνος· 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 ρεῦμα μικρὸν, χρήσιμον, 1 μέγα δάσος.	30	147
3 15	Δ.	N.	Φλόκα· πρ. δημ. καρπ. ἰ, βαμβάκιον καὶ οἶνος· 1 μικρὸν δάσος.	50	279
3 15	Δ.	N.	Δροῦβα· πρ. δημ. καρποὶ καὶ οἶνος.	23	108
1 15	Δ.	N.	Στραβοκέφαλον· πρ. δημ. καρποὶ, οἶνος καὶ βαμβάκιον· 1 ποτ. μικρὸν, ἄχρ. 1 μέγα δάσος.	16	88
1 40	N.	Δ.	Νεμοῦτα· πρ. δημ. καρποὶ καὶ οἶνος· 1 ποτ. 4 ρεύματα, ὅλα χρήσιμα, 1 μέγα δάσος.	122	649
1	Δ.		Δάρδιζα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος 1 μέγα δάσος.	21	147
4	N.	Δ.	Στρίφι, ἐπὶ λόφου ἔχοντος ὕψος 156 γαλλομέτρων· πρ. τὰ αὐτά· 2 ποτ. ἄχρηστοι.	100	448

Ἰρ.	Δ.	Θισ.	Πληθος Οἷκ. Κε
4	N. Δ.	Σμύλια· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ βαμβάκιον 1 ποτ. χρήσιμος, 5 ρύακες ἄχρηστοι.	58
3	N. Δ.	Πουρνάρι· πρ. δημ. καρποὶ καὶ οἶνος· 1 ρεῦμα μικρὸν, χρήσιμον, 1 δάσος μικρὸν.	29
3	N. Δ.	Μπροῦμα· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. χρήσιμος, 1 μέγα δάσος.	63
3	A. N.	Ἀσπρασπήτια· πρ. δημητρ. καρποὶ καὶ οἶνος· 2 ποτ. χρή- σιμοι ἐν μέρει, 1 μέγα δάσος.	75
2 50	A. N.	Λαγάτουρα· πρ. δημ. καρ- ποὶ 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 μέγα δάσος.	12
2	A. N.	Λυκούρεσι· πρ. τὰ αὐτὰ καὶ οἶνος· 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 μέ- γα δάσος.	20
3	N. Δ.	Πλάτανος· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 μικρὸν ἔλος, 1 μέγα δάσος.	70
3	N. Δ.	Κρεκούκι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος, 1 ρεῦμα ὡσαύ- τως, 1 μικρὸν δάσος.	80
2 40	N. Δ.	Καυκανιά· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρεῦμα ἄχρηστον.	28
1 30	N. Δ.	Καζάνι· πρ. δημ. καρποὶ· 2 ρεύματα ἄχρηστα, 1 μέγα δάσος.	8
ΔΗΜΟΣ ΜΥΡΤΟΥΝΤΙΩΝ.			
7	B. Δ	Λεχαινά, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακτοὶ καρποὶ, βαμβάκιον, σταφῖς καὶ ὄσπρια· 8 ρύακες μέτριοι, ἄχρηστοι, 3 ἔλη μικρά, 1 δά- σος μικρὸν 1 σχολεῖον δημο-	3

Αρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			τικόν Β'. τάξεως καὶ δασονο- μεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον.	292	1212
1		Δ. Ν.	Ἀνδραβίδα· πρ. τὰ ἀνωτ. πλὴν σταφίδος· 1 ῥύαξ, 4 χεί- μαρφοὶ ὧν ὁ εἰς χρήσιμος.	135	575
1		Ν. Δ	Σουλειμάναγα· πρ. τὰ ἀνω- τέρω· 3 ῥύακες ὧν ὁ εἰς χρή- σιμος, 2 μικρὰ ἔλη.	73	352
1	30	Ν.	Καβάσιλα, ἐπὶ τῆς διεξῆς ὄχθης τοῦ ποτ. τῆς Γαστούνης· πρ. τὰ ἀνωτ. πλὴν σταφίδος· 1 ποτ. ἄχρηστος.	26	269
	45	Ν.	Καδασιλάκι, ἐπὶ τῆς αὐτῆς θίσεως· πρ. δημ. καρπ. βαμ- βάκιον, λινάριον καὶ ὄσπρια· 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 ῥύαξ χρήσιμ.	7	30
1	15	Δ. Ν.	Μπράτι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ἄχρηστος, 2 ῥύακες χρή- σιμοι.	23	77
1	30	Ν. Α.	Τραγανόν· πρ. τὰ ἀνωτ. καὶ σταφίς· 1 ῥύαξ χρήσιμος.	52	214
2		Ν. Α.	Μαρκόπουλον· πρ. τὰ ἀνωτ. πλὴν σταφίδος· 1 ποτ. ἄχρη- στος, 1 ῥύαξ χρήσιμος, 1 ἔλος μικρόν.	14	51
2		Ν. Δ.	Τρουμπές· πρ. τὰ αὐτά· 1 ῥύαξ χρήσιμος.	9	32
2		Δ. Ν.	Καρδιακάυτη· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ἄχρηστος.	25	86
1	40	Ν. Δ.	Νεοχώρι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ῥύαξ μικρὸς καὶ χρήσιμος, 2 ἔλη μικρά.	20	85
1		Δ. Ν.	Στρούσι· πρ. τὰ αὐτά· 2 ῥύακες ἄχρηστοι, 1 ἔλος.	25	105
1		Β. Α.	Ῥετούνι· πρ. τὰ αὐτά· 2 ῥύα- κες ἄχρηστοι.	17	56
3		Δ.	Κυλλήνη ἢ Γλαρέντσα· πρ.		

Αρ.	Α.	Θεο.		Πλάτος	
				Οικ.	Καί
			τὰ αὐτά· 2 ρύακες ἄχρηστοι, 1 ἔλος μικρόν, 1 λιμὴν.	16	
1	30	Δ. Ν.	Καλύβια· πρ. τὰ αὐτά. 1 ποτ. 1 ρύαξ μικρὸς, ἄχρηστος, 1 ἔλος μικρόν.	15	
2		Ν. Δ.	Μάχου· πρ. τὰ αὐτά· 2 ρύα- κες ἄχρηστοι.	8	
2		Ν. Δ.	Βρανᾶ· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρύαξ ἄχρηστος.	10	
2		Ν. Δ.	Λυγιά· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρύαξ ἄχρηστος.	7	
2		Ν. Δ.	Κάστρον· πρ. τὰ αὐτά καὶ ἐλαῖαι· 10 ρύακες μικροὶ καὶ ἄχρηστοι, 1 μικρόν ἔλος.	42	
1	30	Δ. Ν.	Βαρθολομίδον, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ ποτ. τῆς Γαστούνης· πρ. τὰ αὐτά καὶ σταφίς καὶ ἐλαιόδενδρα· 1 ποτ. χρήσιμος, 3 ρεύματα, ἄχρηστα, 1 ἔλος μετρίου μεγέθους.	152	

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ.

ιριζται εις εννία Δήμους — Καλαβρύτων, Κλειτεριάς, Καρπινής,
Πονάκριδος, Ψωφίδος, Φελλόης, Λαπιθών, Άρσανείας και
Κραθίδος, και περιέχει κατοίκους κατά τὸ 1851 40,489.

Α. Γεν.		Πληθ. κατά τὸ 1851.	Οίκ.	Κάτοικοι.
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ (1).				6391
N. Δ.	Καλάβρυτα κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου, πλησίον πρὸς δυσμὰς πηγαὶ τοῦ ποτ. τῶν Καλαβρύτων (Βουραϊκοῦ), πρὸς ἀνατολὰς λειψανα ἀρχαίου φρουρίου ἐπὶ ὕψους 1190 γαλλομέτρων· προΐοντα δημητριακοὶ καρποί· 1 ποταμὸς, 3 ῥυακες μικροί, χρήσιμοι, 1 ῥεῦμα, 1 μέγα ἔλος, 2 μικρὰ δάση· 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν ἔχον δύο διδασκάλους Α' καὶ Γ'. τάξεως καὶ ἕτερον δημοτικὸν Β'. τάξεως. Εἰς Καλάβρυτα ὑπάρχει ἐφορεία οἰκονομικὴ καὶ ταμεῖον ἀμφοτέρω Β'. τάξεως καὶ δασονομεῖον καὶ συμβολαιογραφεῖον.			
45 Δ. Β	Βυσσικά· πρ. δημ. καρποὶ, ὄσπρια· 1 ποτ. βλάπτων τοὺς ἀγρούς, 10 ῥυακες μικροί, χρήσιμοι, 2 ῥεῦμα μεγάλα ὡσαύτ. 1 μεγ. ἔλος, 1 ἀξιόλογον δάσος.	250	1134	
		127	605	

(1) Οἱ ποτὲ δύο δῆμοι Καλλιφωνίας καὶ Σουδινῶν, συνεχωνεύθησαν εἰς τὸν Καλαβρύτων καὶ ἀποτελοῦσιν οἱ τρεῖς συνάμα τὸν ἐξῆς ἀριθμὸν κατοίκων 6,391.

Ἰδρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
1		Α.	Βραχινί· πρ. δημ. καρποί· 1 ρεύμα, ἄχρηστον.	136	640
1	30	Β. Α.	Σούβαρδον· πρ. τὰ αὐτά· 1 δάσος μικρόν.	58	335
	45	Α. Ν.	Κραστικοί· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. βλέπτων τὸ πεδίων, 1 ἔλος ἐκ στρεμάτων 200 ὡς ἐγγιστα, 1 μικρὸν δάσος.	26	117
		Β. Δ	Καλύβια Βυσωκά.		
1	30	Α. Ν.	Σουδενά·		
1	45		Θεοτόκη ὁ Ἅγιος Βασίλειος.		
2		Ν.	Χαμάκος.		
2		Ν.	Σιγαύνη.		
2	30	Α. Ν.	Δούνιστα.		
2		Α. Ν.	Χαρακτενοῦ.		
2	30	Ν. Α.	Κέρτιζη.		
2		Α. Ν.	Σαθανός.		
3		Ν. Α.	Συρμπάνη.		
2		Α. Ν.	Κάνδαλος.		
2		Α. Ν.	Λαγοβούνη.		
		Ν. Α.	Κούβελος.		
		Ν. Α.	Μονὴ Ἀγίας Δάρας, δια- τηρουμένη.	1	30
			ΔΗΜΟΣ ΚΛΕΙΤΟΡΙΑΣ.		6027
5		Α. Ν.	Μάζι ἔδρα τοῦ δήμου, ἐπὶ ὕψους 1209 γαλλομέτρων· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ καὶ οἶνος· 1 ποταμὸς, 1 ρύαξ, χρήσιμος, δάση ἐκ μεγάλων ἐλατῶν· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β' τάξεως.	140	65
2	30	Ν.	Παγκράτι· πρ. τὰ ἀνωτέρω· 2 ποτ. χρήσιμοι, 1 ἔλος μι- κρόν, 1 δάσος ἐξ ὀλίγων δρυῶν καὶ ἐκ πρίνων.	108	52

ὁρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
45	N.	Δ.	Κάνι· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 δάσος πρίνων.	18	168
1	N.	Δ.	Βρόστενα· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρεύμα χρήσιμον, 1 δάσος πρίνων.	36	151
1	N.	Δ.	Κλείτορος· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. 1 ρύαξ χρήσιμος, 1 δάσος δρυῶν.	31	150
1	Δ.	N.	Ἅγιος Νικόλαος· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρεύμα χρήσιμον, 1 δάσος ἐκ πρίνων καὶ δένδρων ἰχρήστων.	16	96
2	N.	Δ.	Κόκοβα· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ἔλος, 1 μικρὸν δάσος δρυῶν.	53	309
2	45	N.	Λυκούρια· πρ. τὰ ἀνωτ. 2 ποτ. χρήσιμοι, 1 ρύαξ ὡσαύτως, 1 δάσος ἐξ ἐλατῶν καὶ κέδρων.	188	925
1	30	Δ.	N. Τσορατῶ· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 δάσος ἐκ δρυῶν καὶ πρίνων.	56	286
45	N.	Δ.	Καρνέσι· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρύαξ χειμαρρῶδης, 1 δάσος ἐκ δρυῶν καὶ ὀλίγων πρίνων.	125	550
1		Δ.	Καστριά· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 δάσος ἐκ πρίνων.	27	141
1		Δ.	N. Ἄρπουνα· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. 1 μέγα δάσος ἐλατῶν.	47	242
1		N.	Δ. Καστέλι· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. μικρὸς, 2 χειμαρροί, 1 δάσος ἐξ ὀλίγων δρυῶν καὶ ἐκ πρίνων.	26	152
1	30	Δ.	N. Κρινόφυτα· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. 1 δάσος πρίνων.	56	282
1	30	Δ.	N. Φίλια· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. χρήσιμος, 1 ἔλος ἐθνικὸν 300 περίπου τρεμάτων, 1 δάσος ἐκ πρίνων καὶ ὀλίγων δρυῶν.	135	678

Ἰρ.	Α. Θισ.		Πληθυσμός.	
			Οίκ.	Κάτοικοι
1	Δ. Ν.	Πλανιτέρου· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. 1 μέγα δάσος ἐλατῶν.	55	385
1	Ν. Δ.	Μαστίτσι· πρ. τὰ ἀνωτ. 2 ρύακες χρήσιμοι, 1 δάσος δρυῶν.	73	356
		Βάλτος.		
		Παλαιοντάρα.		
		Μακρόλογκος.		
		Καλύβια Κόκοβας.		
		Ζευγαλατζόν.		
	Ν. Δ.	Ἅγιος Θεόδωρος.		
		Κράβαρι.		
		Κερασιά.		
		Τουρλάδα.		
		Ἅγιος Νικόλαος.		
		Μονὴ Ἁγίου Ἀθανασίου διατηρουμένη.		
		ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΠΙΝΗΣ (1).		5320
2	Β.	Κερπινὴ κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, ὅσπρια, μετὰξιον, ὄλινος· 2 ρεῦματα μικρὰ, χρήσιμα· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β' τάξεως.	206	974
45	Ν. Α.	Ῥωγοί· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρεῦμα χρήσιμον.	100	451
2	Β. Α.	Ζαχλωροῦ· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. ἄχρηστος, 1 μικρὸν δάσος.	79	407
2	Β. Α.	Μεγα Σπηλαιον, μονὴ διατηρουμένη· 1 ὁ ρεῦματα χρήσιμα	1	19

(1) Οἱ δύο δῆμοι Κερπινῆς καὶ Σελληνός συνενωθέντες, ἀποτελοῦσιν ἢ διαμέριον γνωρίζομενον ὑπὸ τὸ ὄνομα δῆμος Κερπινῆς· καὶ οὗτος μὲν ἐπὶ τοῦτο εἰς τὸ Μεγα Σπήλαιον, ἡ δὲ τῆς Σελληνός ἤρχετο ἀπὸ τοῦ χωρίου Ποταμιῶν. Περιεῖχον δὲ κατοίκους ὁ μὲν τῆς Κερπινῆς 2,040, ὁ δὲ τῆς Σελληνός 3,415· σήμερον δὲ ὁ δῆμος οὗτος περιέχει κατοίκους 5,320.

ὁρ.	Α.	Θεο.		Παλαιοσμός.	
				Οίκ.	Κάτωκοι.
2	30	B. Δ.	Πετσακοί· πρ. δημ. καρποί καὶ οἶνος· 1 ποτ. μικρὸς χρή- σιμος.	120	828
3	15	B. Δ.	Λαπαναγοί· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. χρήσιμος.	121	681
1	30	Δ. B.	Κλαπατσούνα· πρ. τὰ ἀνω- τέρω· 1 ποτ. ὡς ἀνωτέρω.	113	605
1	30	B. A.	Δουμενά· πρ. τὰ ἀνωτ.	106	514
1	30	B.	Βυλιθίνα· πρ. τὰ ἀνωτ. 2 ρεύματα ἄχρηστα.	71	354
1	30	B.	Δίγεια· πρ. τὰ ἀνωτ.	25	125
2		B. Δ.	Βάλτσα· πρ. τὰ ἀνωτ.	47	245
2	30	Δ.	Κυρίτσοβα· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 μικρὸς ρύαξ.	24	141
2		Δ. B.	Παντελεήμων· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρύαξ.	13	78
2	45	B. Δ.	Μονὴ Μακελαρίτισα.	1	14
ΔΗΜΟΣ ΝΩΝΑΚΡΙΔΟΣ (1).					5075
5	30	N. A.	Ἁγία Βαρβάρα, πρώτη ποτὲ ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δη- μητριακοὶ καρποὶ, οἶνος κερά- σια, κάστανα, μῆλα, καρύδι· α καὶ ἄλλα· 2 ρύακες χρήσιμοι· 2 ρεύματα ὡσαύτως· 1 δάσος ἐξ-ἐλατῶν καὶ πευκῶν.	125	525
	45	Δ.	Σόλος, δευτέρα ἔδρα τοῦ δήμου· πρ. τὰ ἀνωτ. 4 ρύα- κες ὧν οἱ 2 χρήσιμοι, 4 ρεύ- ματα.	125	605
	30	N.	Ζαροῦχλα, τρίτη ἔδρα τοῦ δήμου, ἡ ἐνεστῶσα· πρ. τὰ		

(1) Ἐπειδὴ ὁ δῆμος οὗτος μετέβηλε κατὰ καιροὺς τρία πρωτεύοντα
χωρία καὶ τρεῖς ἔδρας, αἱ ἀποστάσεις αὐτῶν λογίζονται ἀπὸ τῆς πρώτης
ἔδρας, τῆς Ἁγίας Βαρβάρας.

Ἰρ.	Α.	Θε.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			άνωτέρω, 2 ποτ. χρήσιμοι, 2 ρύακες, 2 βεύματα· ἔτι δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως καὶ εἰρηνοδικεῖον.	145	694
1	30	B. Δ.	Μεσορούγι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος, 1 ρύαξ ώσαυτ. 4 βεύματα ὡσαύτ.	136	746
1		B. Δ.	Περιστέρα· πρ. τὰ αὐτά· 2 ρύακες χρήσιμοι 4 βεύματα ὡσαύτως.	185	865
1	30	Δ. B	Βουνάκι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρύαξ χρήσιμος, 4 βεύματα ὡς.	44	246
1		Δ. B.	Χαλκιάνικα· πρ. τὰ αὐτά· 2 βεύματα χρήσιμα.	92	484
1	30	Δ. B.	Ἀγρίδι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρύαξ χρήσιμος, 4 βεύματα.	64	353
ΔΗΜΟΣ ΨΩΦΙΔΟΣ.					3331
7	30	N. Δ.	Λειθάριτζι, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποί, καπνὸς καὶ οἶνος· 2 ποταμοὶ χρήσιμοι· 1 σχολεῖον δημοτι- κὸν Β'. τάξεως.	245	1350
2		Δ. B	Λεχοῦρι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μέτριος.	141	709
1	30	Δ.	Κεράσουβα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. ὡς ὁ ἄνωτέρω.	17	76
1	30	N.	Χόζοβα· πρ. τὰ αὐτά.	17	102
2		N. Δ.	Μορόχοβα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μέτριος, 1 μικρὸν δάσος.	34	173
2	30	A. N.	Βερσίτσι· πρ. τὰ αὐτά· 2 ποτ. μέτριοι, 1 μικρὸν δάσος.	100	555
1		N.	Δεχούνη· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. 1 ρύαξ, 1 μικρὸν δάσος.	28	127
3		A. N.	Ἀλάστενα· πρ. τὰ αὐτά.	39	239
3		A. N.	Λόπεσι· πρ. τὰ αὐτά.	11	46

Ἰρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οἰκ.	Κατοικοί.
			Λειβάδι, (Καλύβια). Σηλίτσα, (Καλύβια). Ν. Α. Μετόχιον τῆς μονῆς Ἀγίου Θεοδώρου.		
			ΔΗΜΟΣ ΦΕΛΛΟΗΣ.		2883
7	30	B. Α.	Λδουρού, πρῶην ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, οἶνος καὶ ἔλαιον· 1 ποταμὸς χρήσιμος.	46	136
2	45	N. Α.	Σελιάνα, ἡ ἐνεστῶσα ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημη- τριακοὶ καρποὶ, ὅσπρια· 1 ποτ. 3 ῥύακες μέτριοι.	116	590
2		N.	Περθώρι· πρ. δημ. καρποὶ, οἶνος· 1 ποτ. χρήσ. 1 δάσος.	96	524
2		Δ. N.	Ῥάχοδα· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ρεύμα χρήσιμον.	116	563
1		N. Δ.	Βελᾶ· πρ. τὰ ἀνωτ. 4 πο- ταμίσκοι.	73	378
1	15	Δ. N	Συνεθρόν· πρ. τὰ αὐτά· 3 ρεύματα.	32	173
	40	B. Α.	Βεργουβίτσα· πρ. τὰ αὐτά· 3 ρεύματα.	71	436
			Μονὴ Ἀγίων Ἀποστόλων, διατηρουμένη.	1	11
			ΔΗΜΟΣ ΔΑΠΙΘΩΝ (1).		4304
2	30	N. Δ.	Μάνεσι, ἔδρα τοῦ δήμου· πρ. δημ. καρποὶ καὶ οἶνος· 1 ποτ. χρήσιμος· 1 δάσος μικρότατον· 1 σχολεῖον δημοτ. Β'. τάξεως.	41	208

(1) Ὁ δῆμος Βλασίας συνεχωνεύθη εἰς τὸν τῶν Δαπιθῶν, καὶ οἱ κάτοι-
κοι τῶν δύο συνάμα συμπεριλαμβάνονται ἤδη ὡς ἀνωτέρω.

Αρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι
1	30	N. A.	Κούτελη· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεύμα μέτριον, χρήσιμον.	97	509
1	15	A.	Κούβελος· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεύμα ὡς ἄνωτέρω.	5	32
1	30	A. B.	Νεοχώρι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεύμα χρήσιμον.	8	36
2	15	A. B.	Γουμένιτσα Ἄνω καὶ Κάτω· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποταμὸς μέ- τριος, χρήσιμος, 2 ρεύματα ὡσαύτως.	120	687
1	30	A. B.	Λαπάτα· πρ. τὰ αὐτά.	10	67
1	30	A. B.	Τρακλίστρα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεύμα μέτριον, χρήσιμον, 1 δάσος μετρίως ἐκτάσεως.	30	168
1	30	A.	Ἀσάνι· πρ. τὰ αὐτά.	21	123
1	15	N. A.	Μπούμπουκα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος.	24	123
1	30	A. B.	Σαραδί· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεύμα χρήσιμον.	12	60
1	30	A. B.	Φλάμπουρα· πρ. τὰ αὐτά. 1 ποτ. χρήσιμος, 1 ρεύμα ὡσαύτως.	22	145
2	30	B. A.	Γκέρμπεσι· πρ. τὰ αὐτά· 2 ρεύματα ἄχρηστα.	21	111
2	15	B. A.	Καρούσι· πρ. τὰ αὐτά· 3 ρύακες ἄχρηστοι.	28	178
2	15	A. B.	Μποτιάδες καὶ Μουρίκια· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μέτριος, χρήσιμ. 1 μικρ. δάσος δρυῶν.	61	350
1	30	N. A.	Βλασία Ἄνω· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος, 2 δάση εἰς θέσιν Μουργίλαις καὶ εἰς θέσιν Φροξυλῶν περιέχοντα ἐλάτους μετρίου μεγέθους.	127	667
1	45	N. A.	Βλασία Κάτω· πρ. τὰ αὐτά. 1 ποταμὸς χρήσιμος, 2 δάση ἐλατῶν.	105	558

Αρ.	Α.	Θ.α.		Πληθεσμός.	
				Ο.κ.	Κάτοικοι.
2	30	N. Δ.	Δομέσγχα' πρ. τὰ αὐτὰ καὶ οἶνος 1 ποτ. χρήσιμος.	27	137
		N. Δ.	Ἅγιος Βλάσιος.		
			Μακρίκια.		
		N. Δ.	Μονὴ Ἀγίου Νικολάου, διατηρουμένη.		
			ΔΗΜΟΣ ΔΡΟΑΝΕΙΑΣ.		4783
6		Δ. Ν.	Σοποτόν καὶ Χόβολι, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ καὶ οἶνος 2 ποταμοί 2 σχολεῖα, τὸ μὲν Ἑλληνικόν, τὸ δὲ δημοτικόν, ἀμφοτέρω B' τάξεως καὶ εἰρηνοδικεῖον.	230	1226
2	45	N.	Στρέζοβα' πρ. τὰ αὐτά 1 ποταμός.	228	1075
3		Δ. N.	Νάσια' πρ. τὰ αὐτά 1 ποτ.	66	234
2	45	Δ. N.	Σκούπι' πρ. τὰ αὐτά 1 ποτ.	107	492
1	30	N. Δ.	Μαμαλοῦκα' πρ. τὰ αὐτά.	32	148
3		Δ. N.	Βεσίγι' πρ. τὰ αὐτά 2 ποτ.	45	237
		Δ. N.	Τσαρούχλι' πρ. τὰ αὐτά 1 ποταμός.	38	154
2		B.	Ἀναστάσοβα' πρ. τὰ αὐτά 1 ποταμός.	57	244
2		Δ. B.	Δεσινόν' πρ. τὰ αὐτά.	64	296
1	30	B. Δ.	Δροβολοβόν' πρ. τὰ αὐτά 2 ποταμοί.	22	108
1	30	B. Δ.	Καμινιάνοι' πρ. τὰ αὐτά 1 ποταμός.	37	163
2		B. Δ.	Ἀγρίδι' πρ. τὰ αὐτά 1 ποταμός.	82	364
2		B. Δ.	Μονὴ Ἀγίων Θεοδώρων διατηρουμένη.	1	30
			Μοναὶ Φανερωμένης καὶ Εὐαγγελιστρίας, διαλελυμένα.		

Ἰρ.	Α.	Θε.	ΔΗΜΟΣ ΚΡΑΘΙΔΟΣ.	Πληθυσμός.	
				Οἱκ.	Κατοικοί.
					1966
6	B. A.		Ποταμιὰ Κάτω, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποί· 1 ποταμὸς ἀχρηστος.	93	467
1	B. A.		Ποταμιὰ Ἄνω· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χησίμιος.	66	363
1	N.		Τσιβλός· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποταμὸς ὡς ἀνωτέρω.	63	295
1	30	N.	Σιλίβινα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποταμὸς ὡς ἀνωτέρω.	37	228
2	A.		Βαλιμή· πρ. τὰ αὐτά· 2 ῥύακες.	100	594
	A. B.		Καλύβια Ποταμιᾶς καὶ Βούτσιμες.		
	B.		Πλάτανος.		
	A. B.		Καλύβια Σιλιβενιώτικα.		

ΑΡΓΟΛΙΣ.

Η ΑΡΓΟΛΙΣ γενικῶς θεωρουμένη περιελάμβανε τὴν κυρίως Ἀργολίδα, τὴν Κορινθίαν, τὴν Ἐπιδαυρίαν, τὴν Τροιζηνίαν, τὴν Ἑρμιονίδα, τὴν Σικυωνίαν, τὴν Φλιασίαν, τὴν Κυνουρίαν καὶ τὰς περίξ νήσους, Αἰγινάν, Καλαυρίαν, Ἰθρέαν, Ἀπεροπίαν, Τρίκρανα, Ἀριστερὰν, Τιπάρηνον, Ἐφυραν, Πιτυοῦσαν, Ἀλιοῦσαν καὶ ἄλλας μικράς· ἀπετέλει δὲ ἡ Ἀργολίς Χερσόνησον κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Πελοποννήσου καὶ ὠρίζετο κατ' ἄρκτον ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, κατὰ μεσημβρίαν ὑπὸ τοῦ Μυρτώου πελάγους καὶ κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου.

Η ΚΥΡΙΩΣ ΑΡΓΟΛΙΣ.

Ἡ κυρίως ΑΡΓΟΛΙΣ ἢ καὶ ἈΡΓΕΪΑ λεγομένη περιγράφουσα τὸν μυχὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, εἶχε κατ' ἀνατολὰς τὴν Ἐπιδαυρίαν, κατ' ἄρκτον τὴν Κορινθίαν καὶ τὴν Σικυωνίαν, κατὰ δυσμὰς τὴν Φλιασίαν καὶ τὴν Κυνουρίαν καὶ κατὰ μεσημβρίαν τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. — Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἀργολίδος ἦσαν ἄνθρωποι ἀγροῖκοι, ζῶντες ὡς ἀκατέργαστα τέκνα τῆς φύσεως, ἕως οὗτο ὃ Ἰναχος ἐλθὼν μετ' ἀποικίας ποιμένων ἐξ Αἰγύπτου, ἢ, κατὰ τινάς, ἐκ Φοινίκης, καὶ συνοικήσας τὴν χώραν ταύτην, ἐβασίλευσεν ἐπ' αὐτῆς, καὶ ὠνόμασε τὸν ἐκαῖς βέοντα ποταμὸν ἀφ' ἑαυτοῦ Ἰναχον καὶ

ἔθυσε τῇ Ἥρᾳ· καὶ περὶ μὲν τοῦ Ἰνάχου οὐδεὶς λόγος λέγεται περαιτέρω. Διεδέχθη δὲ αὐτὸν Φορωνεὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὃς συνήγαγε πρῶτος εἰς κοινωνίαν τοὺς ἕως τότε σποράδην οἰκοῦντας ἀνθρώπους, καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ κατὰ πρῶτον ἡθροίσθησαν ὠνομάσθη ἄστὺ Φορωνικόν (1)· ἔσχε δὲ γυναῖκα ὁ Φορωνεὺς Κερδῶ (2), καὶ υἱὸν Κᾶρα βασιλεύσαντα εἰς Μεγαρίδα (3). Διεδέχθη δὲ τὸν Φορωνέα ὁ θυγατρίδους αὐτοῦ Ἄργος καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔλαβε καὶ ὁ τόπος τὸ ὄνομα· ἔπειτα ἀλληλοδιαδόχως Πείραιος καὶ Φόρβας οἱ Ἄργου, Τριόπας ὁ Φόρβαντος, Ἰάσος καὶ Ἀγηνῶρ οἱ Τριόπα, Κροτωπὸς ὁ Ἀγηνόρος, Σθενέλας ὁ Κροτωποῦ καὶ Γελάνωρ ὁ Σθενέλου. Βασιλεύοντος δὲ τοῦ Γελάνωρος, κατέπλευσεν ἀπ' Αἰγύπτου ὁ Δαναὸς καὶ ἐκβαλὼν τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀγηνόρος, ἥρπασε τὴν βασιλείαν, καὶ μετ' αὐτὸν ἐβασίλευσε Λυγκεὺς ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ· διμερίσθησαν δὲ μετὰ ταῦτα τὴν βασιλείαν Προῖτος καὶ Ἀκρίσιος οἱ Ἄδαντος τοῦ Λυγκέως, καὶ ὁ μὲν Ἀκρίσιος κατέμεινεν ἐν Ἄργει, ὁ δὲ Προῖτος ἔσχε τὸ Ἡραῖον καὶ τὴν Μίδειαν καὶ τὴν Τίρυνθα καὶ πάντα τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἀργείας. Μαθὼν δὲ μετὰ καιρὸν ὁ Ἀκρίσιος ὅτι ὁ ἔγγονος αὐτοῦ Περσεὺς ἔζη καὶ ἐφημίζετο ἐπὶ τοῖς κατορθώμασι, καὶ φοβηθεὶς τὴν πρόβρῃσιν τοῦ χρησμοῦ ὅτι ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ ὑπὸ τοῦ θυγατρίδου αὐτοῦ, ἔφυγεν εἰς Λάρισσαν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ· ἀλλ' ὁ Περσεὺς θέλων μετ' ἐπιμονῆς νὰ ἰδῇ τὸν πατέρα τῆς μητρὸς καὶ νὰ δεξιωθῇ αὐτὸν διὰ λόγων καὶ ἔργων χρηστῶν, ἦλθε παρ' αὐτὸν εἰς Λάρισσαν καὶ ὡς ἀκμάζων τὴν ἡλικίαν καὶ πρῶτος εὐρετῆς τοῦ δίσκου ἐπιδεικνύων τὴν κατὰ τοῦτο ἐπιτηδεϊότητα αὐτοῦ εἰς πάντας, ἔλαχε κατὰ συμβεβηκὸς καὶ

(1) Πaus. Κορ. κ. 15. (2) Δύτ. κ. 21. (3) Πaus. Ἀττ. κ. 39.

ἐφρόνευσε τὸν πάππον αὐτοῦ διὰ τοῦ δίσκου· ἐπιστρέψας δὲ εἰς Ἄργος καὶ αἰσχυρόμενος νὰ βασιλεύσῃ ἐκεῖ διὰ τὸν φόνον, ἔπεισε Μεγαπένθην τὸν Προΐτου νὰ ἀνταλλάξωσι τοὺς τρόπους αὐτῶν, καὶ οὕτω παραλαβὼν τὴν ἐπικράτειαν ἐκείνου, ἔκτισεν ἐκεῖ τὰς Μυκῆνας (1). Διεδέχθη δὲ τὸν μὲν Περσέα ὁ Σθένελος, τὸν δὲ Σθένελον ὁ Εὐρυσθεὺς ὅς καταδιώκων τὸν ἐξαδέλφον αὐτοῦ Ἡρακλῆν, ἐπέβαλεν αὐτῷ τοὺς γνωστοὺς δώδεκα ἀγῶνας, καὶ ἐκβαλὼν τῆς χώρας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἐβίασεν αὐτοὺς νὰ φύγωσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν· τὸν δὲ Μεγαπένθην διεδέχθη Ἄργος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τοῦτον δὲ ὁ Ἀναξαγόρας οὗ βασιλεύοντος ἐνέπεσε μανία εἰς τὰς θυγατέρας τοῦ Προΐτου, αἱ καταλείπουσαι τὰς οἰκίας, ἐπλανῶντο εἰς ἀγροὺς καὶ εἰς σπηλαιο, ἕως οὗ ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Πισάτιδος Μελάμπους ὁ Ἀμυθάνορος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Βιάντος, ἐθεράπευσεν τὴν νόσον, ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ συμβασιλεύσωσιν αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐξ ἴσου μετὰ τοῦ Ἀναξαγόρου (2), καὶ οὕτως ἐβασίλευσαν τότε τρεῖς ἐντὶ ἐνὸς, καὶ διηρέθη ἡ βασιλεία εἰς δύο, καὶ δύο καθέδραι ἀπιδείχθησαν, τὸ Ἄργος καὶ αἱ Μυκῆναι μὲν 50 στάδια ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχουσαι· καὶ ναὸς μάλιστα τῆς Ἥρας κείμενος πλησίον τῶν Μυκηνῶν ἦν κοινὸς εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐπικρατείας (3)· καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Βιάντος ἐβασίλευσαν πέντε ἄνδρες ἐπὶ τέσσαρας γενεάς ἕως Κυανίππου τοῦ Αἰγιαλέως, πάντες Νηλεῖδαι μητρόθεν· ἀπὸ δὲ τοῦ Μελάμποδος ἐξ ἄνδρες ἐπὶ βεῖ γενεάς μέχρις Ἀμφιλόχου τοῦ Ἀμφιαράου· τὸ δὲ ἐγγώριον γένος οἱ Ἀναξαγορίδαι ἐβασίλευσαν πλείονα χρόνον, διότι Ἴφις ὁ Ἀλέκτορος τοῦ Ἀναξαγόρου ἀπέλιπε τὴν ἀρχὴν εἰς Σθένελον τὸν υἱὸν τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ Κα-

(1) Πaus. Κορ. κ. 16. (2) Αὐτ. κ. 18. (3) Στράβ. β. 8, σ. 372.

πανέως· Ἀμφιλόχου δὲ τοῦ Μελάμποδος μετοικήσαντος μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρωάδος εἰς τὴν ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν Ἀμφιλοχίαν, καὶ Κυανίππου τοῦ τοῦ Βιάντος ἀπογόνου τελευτήσαντος ἄπαιδος, μόνος ὁ Κυλλαράδης τοῦ Σθενέλου ἔσχε πᾶσαν τὴν βασιλείαν (1). Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν τὸ Ἄργος ἦν ἰσχυρότερον καὶ λαμπρότερον τῶν Μυκηνῶν, ἀλλ' εἴτα αἱ Μυκῆναι ἠϋξήθησαν καὶ ἐμεγαλύνθυσαν διὰ τῆς ἀφίξις καὶ ἐν αὐταῖς ἀποκαταστάσεως τῶν Πελοπιδῶν ἐφ' ὧν ὑπέκυψαν τὰ πάντα εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀτρειδῶν ὧν ὁ πρωτότοκος Ἀγαμέμνων βοηθούμενος ὑπὸ τῆς τύχης καὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀνδρείας, ἠϋξῆσε τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ διὰ νέων κατακτήσεων, καὶ αὐτὸς μὲν ἐκράτησε τὴν βασιλείαν τῶν Μυκηνῶν μετὰ πάντων τῶν ὑπ' αὐτὴν καὶ περὶ αὐτὴν μέχρι τῆς Κορινθίας, Σικυωνίας καὶ Ἀχαΐας, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Μενέλαον κατέστησε βασιλεῖα τῆς Λακωνίας ἣν ἔνωσε μετὰ τῆς ἐπικρατείας τῶν Μυκηνῶν τῷ 1283 Π. Χ. ἢ κατ' ἄλλους ὁ Μενέλαος ἔλαβε τὴν Λακωνίαν οὐχὶ παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Τυιδάρει· μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρωάδος φονεύσας ὁ Ὀρέστης τὸν Ἀγισθον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν, ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς Ἀργείας καὶ τῆς Λακωνίας καὶ τοῦ πλείστου τῆς Ἀρκαδίας καὶ μετ' αὐτὸν Τισαμενὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Βασιλεύοντος δὲ τοῦ Τισαμενοῦ, κατῆλθον εἰς Πελοπόννησον οἱ Ἡρακλεῖδαι, κατὰ μὲν τὸν Θουκυδίδην (2), Ἀπολλόδωρον (3), Ἐρατοσθένην (4) καὶ Βαλλέιον (5) τῷ 80 ἔτει ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Τρωάδος, 1190 Π. Χ. (6).

(1) Παν. Κ. ρ. κ. 18. (2) Θουκυδ. β. 1, κ. 12. (3) Ἀπολλ. πρὸς ἀνθ. Στ. 6, 1, κ. 5. (4) Ἐρατοστ. πρὸς Κλημ. Ἀλεξ. β. 1, κ. 21.

(5) Βαλλ. Πυθαγ. § 1, κ. 2. (6) Ρ. Ροχίτ. Ἑλληνικ. Ἀποκ. β. 4, κ. 3.

κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα (1) 60 μόνον ἔτη ἀπὸ τῆς ῥηθείσης ἀλώσεως· κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν (2) μετὰ δύο γενιάς ἀπ' αὐτῆς, ὅπερ σχεδὸν συνάδει τῇ γνώμῃ τοῦ Στράβωνος· ἀλλ' ἡ τοῦ Θουκυδίδου καὶ τῶν ἀκολουθησάντων αὐτῷ φαίνεται ἐπικρατεστέρα τῶν ἄλλων (3). Ἦσαν δὲ οἱ Ἡρακλίδαι Τῆμενος καὶ Κρεσφόντης καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀριστοδήμου, τρίτου ἀδελφοῦ προαποθανόντος, καὶ εἶχον, ὡς Περσεῖδαι τὸ ἀνέκαθεν, νομιμώτερα δίκαια ἐπὶ τῆς Ἀργολίδος ἢ ὁ Τισαμενὸς ὃς ἦν Πελοπίδης· ἐπίσης καὶ περὶ τῆς Λακεδαιμόνος προέτεινον ὅτι ὁ Τυνδάρως ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ ἱπποκόοντος, καὶ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἀποκτείνας μετὰ ταῦτα τὸν ἱπποκόοντα καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἔδωκεν ὡς παρακαταθήκην τὴν χώραν τῷ Τυνδάρῳ· διὸ καὶ ἐκυρίευσεν ὁ Τῆμενος τὴν Ἀργεῖαν καὶ τὴν Λακεδαιμόνα ἐκβαλὼν τὸν Τισαμενὸν, ὃς μετὰ στρατιᾶς καὶ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, μετέβη εἰς Ἀχαΐαν (4). Ἄμα δὲ στερεωθεὶς ὁ Τῆμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ἄργους, ἐβουλεύθη νὰ καθυποτάξῃ καὶ τὰς πλησιοχώρους πόλεις, ὧν ἡ ἀνεξάρτητος ὑπαρξίς παρῆεν εἰς αὐτὸν ὑποψίας καὶ ἐφ' ὧν εἶχε τὸ Ἄργος δίκαια μητροπόλεως· ὅθεν ἐξελέξατο πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ καὶ κατέστησεν ἀρχιστράτηγον, ἀντὶ τῶν υἱῶν, τὸν Δηϊφόντην τοῦ Ἀντιμάχου τοῦ Θρασυγόρου τοῦ Κτησίππου τοῦ Ἡρακλέους ὃν εἶχε σύμβουλον εἰς πάντα καὶ γαμβρὸν ἐπὶ τῇ φιλτάτῃ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ Ἰρνηθοῖ (5) πρὸς ἀμοιβὴν τῶν περὶ τὴν κατὰκτησιν τῆς Ἀργολίδος μεγάλων αὐτοῦ ἐκδουλεύσεων (6)· ἀλλὰ διὰ πάντα ταῦτα καὶ διότι ἐσκόπευεν ὁ Τῆμενος νὰ καταστήσῃ διάδοχον τοῦ θρόνου τὸν Δηϊφόντην, ἐπε-

(1) Στράβ. β. 13, σ. 582. (2) Πaus. Μεσσι. κ. 3. (3) P. Röchlt. β. 4, σ. 4. (4) Πaus. Κρ. κ. 18. (5) Δύτ. κ. 19. (6) Ἀπολλοδ. β. 2, κ. 8, § 5.

βουλεύθη καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ (1)· καὶ τότε ὁ μὲν Δηϊφόντης φυγὼν ἐξ Ἀργολίδος, κατέσχε μετ' ἀποικίας Ἀργείων τὴν Ἐπίδαυρον ἔνθα καὶ ὤκησε (2), τὸν δὲ Τήμενον διεδέχθη ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ Κεῖσος. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀγαπῶντες ἐκ παλαιότητας τὴν ἀνεξαρτήσιαν καὶ τὴν ἰσονομίαν, τοσοῦτον περιώρισαν τὴν ἐξουσίαν τῶν βασιλέων αὐτῶν, ὥστε μόνον τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως ἀφῆκαν εἰς Μέδωνα τὸν Κεῖσου καὶ Λακίδην τὸν Μέδωνος. Μέλτην δὲ τὸν Λακίδου ἔπαυσεν ὀλοτελῶς ὁ δῆμος τῆς ἀρχῆς καὶ κατέλυσε διόλου τὴν βασιλείαν (3). — Οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν αἰείποτε ἐχθροὶ τῶν Λακεδαιμονίων, ἂν καὶ συγγενεῖς αὐτῶν ὥς καὶ τῶν Μεσσηνίων. Ἐπὶ Δεωβώτου τοῦ ἐπιτροπευθέντος ὑπὸ Λυκούργου τοῦ νομοθέτου ἐπολέμησαν πρῶτον πόλεμον πρὸς ἀλλήλους διὰ λεηλασίας ἃς οἱ Ἀργεῖοι ἐκατηγοροῦντο ὅτε ἔπραττον εἰς Κυνourίαν ὑποτελοῦσαν τότε εἰς τὴν Λακεδαίμονα, καὶ διότι ἐπαναστάτουں τοὺς περιοίκους ὑπηκόους τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐδὲν ἐπράχθη ἀξιωμακόνευτον κατὰ τοῦτον τὸν πόλεμον· πολλοὶ δὲ ἄλλοι συνέβησαν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐν μὲν τῷ συγκροτηθέντι πλησίον τῶν Ἰσιῶν ἐνίκησαν οἱ Ἀργεῖοι καὶ ἐσώζοντο εἰς Κεγχρεῖας τὰ πολυάνδρια αὐτῶν· συνέβη δὲ ὁ πόλεμος οὗτος ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθηναίων Πεισιστράτου, τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς Ὀλυμπιάδος καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον ὁ Ἀθηναῖος Εὐρύβοτος (4)· κατὰ δὲ τὴν ἐν Θυρέα μάχην ἐνικηθήσαν μὲν οἱ Ἀργεῖοι (5), ἀλλ' ἐνίκησαν πάλιν ἐν Οἰνότη τῆς Ἀργολίδος (6)· ἀφ' οὔτου ἤρξαντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ πολεμῶσι τοὺς Ἀργεῖους, ποτὲ δὲν ἔπχυσαν τοῦ νὰ τοὺς ἐνοχλῶσι, καὶ ὁσάκις

(1) Παυτ. Κορ. κ. 19. (2) Αὐτ. κ. 26. (3) Αὐτ. κ. 19.

(4) Αὐτ. κ. 24. (5) Αὐτ. κ. 38. (6) Παυσ. Φωκ. κ. 10.

ἦσαν ἐλεύθεροι ἐξωτερικοῦ πολέμου, ἀπέτενον αἰ μέρους τῆς Ἀργολίδος, ὅπερ καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἀνταπέδιδον ἀμοιβαίως ὁσάκις ἔβλεπον τοὺς Δακεδαίμονιους ἀσχολουμένους ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου· ὥστε οἱ Ἀργεῖοι κινδυνεύοντες αἰ νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Δακεδαίμονιων, ἐβιάσθησαν νὰ τρέψωσι χιλίους λογάδας ὑπὸ τὸν Ἀργεῖον στρατηγὸν Βρύαντα (1)· καὶ πρὸς αὐξήσιν προσέτι τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Ἀργους ἐρήμωσαν τινὰς τῶν πόλεων τῆς Ἀργολίδος, ὡς τὰς Μυκῆνας καθ' ὧν ἔτρεφον καὶ ζηλοτυπίαν, τὴν Τίρυνθα, τὰς Ἰστιάς, τὰς Ὀρνεάς καὶ τὴν Μίδειαν καὶ συνοικίσαντες τοὺς κατοίκους εἰς Ἄργος, ἥτιον ἐφοβοῦντο τοὺς Δακεδαίμονιους, ὧν τότε μόνον ἀπηλλάγησαν ὀλοτελῶς, ὅτε Φίλιππος ὁ Ἀμύντου ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ μένωσιν εἰς τοὺς καθεστῶτας ἐξ ἀρχῆς ὅρους τῆς χώρας (2). Οἱ Ἀργεῖοι ἐν τῷ μεταξὺ τῶν υἱῶν τοῦ Οἰδίποδος ἐμφυλίῳ πολέμῳ ἐκστρατεύσαντες κατὰ τοῦ Ἑτεοκλέους καὶ τῶν Θηβαίων μετὰ τοῦ Πολυνείκου, γαμβροῦ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἀδράστου, ἀπώλεσαν κατὰ πρῶτον ἅπασαν αὐτῶν τὴν στρατιάν· ἀλλὰ μονομαχησάντων τῶν ἀδελφῶν καὶ θανατωθέντων ἀμφοτέρων, ἐξεστράτευσαν ἐκ δευτέρου, καὶ νικήσαντες, καὶ ἐλόντες τὰς Θήβας, παρέδωκαν αὐτάς τῷ υἱῷ τοῦ Πολυνείκου Θερσάνδρῳ (3)· συνεστράτευσαν δὲ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων κατὰ τῆς Τροίας ὑπὸ τὸν Διομήδην καὶ Εὐρύαλον τὸν Μακιστεύς, τοὺς ἐπιτροπεύοντας Κυάνιππον τὸν Αἰγιάλέως (4), ὁμόσαντες νὰ παρμείνωσι πολεμοῦντες μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως ἢ νὰ ἀποθάνωσι μαχόμενοι (5). Κατὰ δὲ τὴν ἐξ ἱλίου ἐπάνοδον ναυαγησάντων τῶν Ἑλλήνων παρὰ τὸν

(1) Παντ. Κορ. κ. 20. (2) Αὐτ. (3) Πaus. Βιωτ. κ. 5.

(4) Πaus. Κορ. κ. 30. (5) Αὐτ. κ. 22.

Καφρέα, τὸ ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας, ὅσοι τῶν Ἀργείων διεσώθησαν εἰς τὴν γῆν κατεπίεσθησαν ὑπὸ ψύχους καὶ πείνης· καὶ εὐξάμενοι νὰ σωθῶσιν ὑπὸ τινος τῶν θεῶν καὶ προχωρήσαντες ὀλίγον, ἀπήντησαν σπηλαίον τοῦ Διονύσου καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ αἶγας ἀγρίας ἡθροισμένας ἐν αὐτῷ διὰ τὸ ψύχος ἃς σφάζαντες ἐδείπνησαν τὰ κρέατα καὶ ἐνεδύθησαν τὰ δέρματα αὐτῶν· ὥς δὲ ἔπαυσαν ὁ χειμὼν, ἐπισκευάσαντες τὰ πλοῖα, ἐπέστρεψαν οἰκადε καὶ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸ ξόανον τοῦ Διονύσου, καὶ χτίσαντες ναὸν κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ τῆς καλουμένης Κολλῆς, κατέθεσαν τὸ ξόανον ἐν αὐτῷ καὶ ἐτίμων αὐτὸ ἑσάει μεγάλως (1). Κατὰ δὲ τὴν ἐπιστρατείαν τῶν Περσῶν ἔμειναν ἥσυχοι θεαταί. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Μισηνηακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι ἀποπεμφθέντες μόνοι αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων τῶν προσκαλεσάντων αὐτοὺς συμμάχους κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἰθώμης, καὶ ὀργισθέντες διὰ τὴν ἀτιμίαν, διέλυσαν εὐθὺς τὴν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν, καὶ ἐγένοντο σύμμαχοι τῶν Ἀργείων, ἐχθρῶν τῶν Λακεδαιμονίων (2). Οἱ Ἀργεῖοι μετὰ πολλὰς μάχας συνέθεντο ποτὲ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους τριακονταετῇ ἀνακωχὴν ἣν λήξαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου δὲν ἤθελον νὰ ἀνανεώσωσιν αὐτὴν πρὶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποδώσωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν Κυνουρίαν (3)· κατὰ προτροπὴν δὲ τῶν Κορινθίων (4) ἐποίησαντο συνθήκην συμμαχίας πρὸς τοὺς Μαντινεῖς (5), τοὺς Ἡλείους, τοὺς Κορινθίους αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐν Θράκῃ Χαλκιδεῖς (6). Τῷ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει τοῦ πολέμου συνεφωνήθη ἑκατονταετῆς συμμαχία

(1) Πaus. Κορ. κ. 23. (2) Θουκυδ. β. 1, κ. 101. (3) Αὐτ. β. 5, κ. 14. (4) Αὐτ. β. 5, κ. 27. (5) Αὐτ. β. 5, κ. 29. (6) Αὐτ. κ. 31—

μεταξὺ Ἀργείων, Ἀθηναίων, Μαντινέων καὶ Ἰλίων (1). τῷ δὲ δεκάτῳ τρίτῳ ἔτει οἱ Ἀργεῖοι εἰσέβαλον δις εἰς Ἐπίδαυρίαν καὶ ἔφθειραν τὸ τρίτον αὐτῆς (2). τῷ δὲ δεκάτῳ τετάρτῳ ἔτει συγκροτηθείσης μάχης ἰσχυρᾶς περὶ τὴν Τεγέαν μεταξὺ Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Ἄγιν ἀφ' ἐνδός, καὶ Ἀργείων, Ἀθηναίων καὶ τῶν λοιπῶν συμμάχων αὐτῶν ἀφ' ἐτέρου, ἐνίκησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι νίκην μεγάλην καθ' ἣν ἀπώλοντο 700 Ἀργεῖοι, Ὄρνεᾶται καὶ Κλεωναῖοι, 200 Μαντινεῖς, 200 Ἀθηναῖοι καὶ Αἰγινῆται καὶ οἱ στρατηγοὶ ἀμφοτέροι. Ἐγένετο δὲ ἡ μάχη αὕτη μεγίστη μεταξὺ τῶν ἀξιολογωτάτων πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τοιαύτη οἷα πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχε γίνῃ μεταξὺ Ἑλλήνων (3). μετ' ὀλίγον δὲ συνωμολογήθη εἰρήνη καὶ συμμαχία μεταξὺ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀργείων (4). Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους ὁ δῆμος τοῦ Ἄργους ἠγέρθη κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν, καὶ γενομένης μάχης ἐμφυλίου ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐπακράτησεν ὁ δῆμος, ὁ δὲ ὅμως φοβούμενος ἄσι τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐπεκαλέσατο καὶ ἀνέκτησεν αὖθις τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ βοηθούμενοι ὑπ' αὐτῶν, ἔκτισαν οἱ Ἀργεῖοι τότε κατὰ τὸ θέρος μακρὰ τεῖχιν ἀπὸ τοῦ Ἄργους μέχρι τῆς θαλάσσης (5). ὅπερ μαθόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐστράτευσαν κατὰ τῶν Ἀργείων καὶ κυριεύσαντες καὶ καταβαλόντες τὰ οἰκισμώμενα τεῖχιν καὶ κατασχόντες τὰς Ἰσίας, τόπον τῆς Ἀργείας, καὶ ἀποκαίναντες ὅσους τῶν ἐλευθέρων ἤχμαλώτισαν, ἀνεχώρησαν (6). κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ἔκτου ἔτους οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐστράτευσαν καὶ πάλιν κατὰ τῶν Ἀργείων καὶ κατόκισαν εἰς Ὀρνεᾶς τοὺς

(1) Θουκυδ. β. 5. κ. 47. (2) Αὐτ. κ. 53—55. (3) Αὐτ. κ. 73, 74.

(4) Αὐτ. κ. 76—79. (5) Αὐτ. κ. 82. (6) Αὐτ. κ. 83.

φυγάδας Ἀργεῖους καὶ ἔφθειραν πολλὴν χώραν τῆς Ἀργολίδος, οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἐπολιόρκησαν τὰς Ὀρνεάς· ἀλλὰ τῶν Ὀρνεατῶν ἐκδρασάντων διὰ νυκτός, οἱ Ἀργεῖοι κατέσκαψαν τὴν πόλιν (1). τῷ δὲ εἰκοσιῷ ἔτει τοῦ πολέμου οἱ Ἀργεῖοι 1,500, μετὰ 1,000 Ἀθηναίων καὶ 1,000 ἐκ τῶν συμμάχων ἐπὶ 48 πλοίων κατέπλευσαν εἰς Σάμόν, καὶ ἐπειθὲν διαβάντες εἰς Μίλητον ἐστρατοπέδευσαν· συγκροτηθείσης δὲ μάχης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν, οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Μιλησίων, ἀπώλεσαντες ὀλίγον ἐλάσσους τῶν 300 ἀνθρώπων (2). — Μετὰ καιρὸν οἱ Ἀργεῖοι συμμαχήσαντες μετὰ τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ τῶν Θηβαίων, ἔκτισαν μετ' αὐτῶν τὴν Μεσσήνην, θύσαντες προηγουμένως τῇ Ἀργεΐᾳ Ἥρᾳ καὶ τῷ Νεμείῳ Διὶ καὶ παίζοντες τοὺς Ἀργεῖους αὐλοῦς, οἱ μετὰ τῶν Βοιωτῶν ἦσαν ἐν χρήσει κατὰ προτίμησιν πάσης ἄλλης μουσικῆς, καθ' ὅσον ἀνηγείρετο ἡ πόλις (3). καὶ κατὰ ταύτην τὴν περίστασιν ἀνέθεσαν οἱ Ἀργεῖοι εἰς Δελφοὺς ἀνδριάντας Δαναοῦ, Ἰπερμνήστρας, Λυγκέως καὶ πάντων τῶν ἀπογόνων αὐτῶν μέχρι τοῦ Περσέως· ἔκειντο δὲ οἱ ἀνδριάντες οὕτοι ἄντικρυ τῶν ἄλλων τῶν ἀνατεθέντων παρὰ τῶν αὐτῶν μετὰ τὴν νίκην τῆς Οἰόνης (4). — Τῆς Ἀργολίδος ἡ τύχη μεταβλήθη κατὰ τὰς κατὰ καιροὺς περιστάσεις· ὑπέκυψεν εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἔσχεν ἐπιτοπίους τυράννους, ὑπέστη τὰς βιαιοπραγίας τοῦ Σπαρτιάτου Νάβιδος, ἐμπεριελήφθη εἰς τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον, καὶ τέλος ὡς καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ἐδουλώθη εἰς τοὺς Ῥωμαίους. — Ἡ Ἀργολὶς ἔκρινεν αἰεὶ ἵππους καλλίστους, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ =

(1) Θουκυδ., β. 6. α' 7. (2) Διδ., β. 3. α' 25. (3) Παν. Μιν. η. 27.

(4) Παν. Ἰφιαρ. α. 10.

Ἄργος ἐς ἱππόβοτον καὶ Ἀχαιίδα καλλιγύναικα (1).

* Ἀργολίς. Ἡ Ἀργολίς μετὰ τῆς Κορινθίας ἀποτελεῖ ἥδη ἓνα τῶν πέντε νομῶν ἐξ ὧν σύγκαιται ἡ Πελοπόννησος.

Κ Ο Λ Π Ο Ι.

ΣΑΡΩΝΙΚὸς Κόλπος· ὁ μέγας κόλπος ὁ μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Ἀργολίδος, τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς Ἀττικῆς, τῶν παραλίων τῆς Μεγαρίδος καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου· ἄρχεται ὁ κόλπος ἀπὸ τῶν δύο ἀκρωτηρίων, τοῦ Σκυλλαίου τῆς Τροιζηνίας, καὶ τοῦ καταντικρὺ αὐτοῦ Σουνίου τῆς Ἀττικῆς ὧν κατὰ μέσον σχεδὸν κεῖται ἡ νῆσος Βέλβινα· τὸ δὲ διάστημα τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος τούτου μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ λογίζεται 740 στάδια (2) = 37 ὥρ. — Ὁ κόλπος οὗτος ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Σάρωνος τοῦ μετὰ τὸν Ἄλθηπον βασιλεύσαντος εἰς Τροιζηνίαν, ὃς θηρεύων ποτὲ καὶ διώκων ἔλαφον, ἥτις φεύγουσα ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, συναισέπασε μετ' αὐτῆς καὶ ἀπειπνίγη· ἐκπεσόντα δὲ τὸν νεκρὸν κατὰ τὴν Φοιβαίαν λίμνην κατὰ τὸ ἄλσος τῆς Ἀρτέμιδος ἔθαψαν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ περιβόλου, καὶ τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἀντὶ Φοιβαίας ὠνόμασαν ἀπὸ τούτου Σαρωνίαν λίμνην (3)· κατὰ δὲ τὸν σχολιαστὴν Διονυσίου τοῦ περιηγητοῦ ὁ κόλπος ὠνομάσθη ἢ ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος Σάρωνος ὃς ἰδίωκεν, ὡς λέγει, οὐχὶ ἔλαφον ἀλλ' ἀγριόχοιρον, ἢ ἀπὸ Σάρωνος ποταμοῦ τῆς Τροιζήνος ἐκδιδόντος εἰς τὸν κόλπον ἢ ἀπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ Νίσου Σκύλλης ἣν ὁ Μίνως ἔσυρεν εἰς τὴν θάλασσαν (4). Ὁ Σάρων ὑποδόμησε τὸν ναὸν τῆς Σαρωνίδος Ἀρτέμιδος ἐπὶ θαλάσσης τελματώδους ἢ ἐκαλεῖτο

(1) Ὁμ. ἱλ. Γ. σ. 75. (2) Σκυλ. Περιπλ. Ἑρμιον. (3) Πaus. Κορ. κ. 30. (4) Σχολιαστ. Διονυσ. Περιηγ. Οἴκουμ.

τότε Φοιβαία λίμνη (1)· ὁ Σαρωνικὸς κόλπος ὠνομάζετο καὶ Σαλαμινιακός· τινὲς δὲ ὠνόμαζον αὐτὸν καὶ Σαρωνικὸν πέλαγος (2). Ἐντὸς τοῦ μεγάλου τούτου κόλπου περιεῖχοντο τινὲς ἄλλοι ἐλάσσονες, ὡς ὁ Μεγαρικὸς, ὁ Ἐλευσίνιος, ὁ Ἐπιδαύριος κτλ. καὶ ἡ ἑκτασις δὲ αὐτῇ τοῦ Σαρωνικοῦ φαίνεται πολλάκις ἀβέβαιος καὶ περιοριζομένη μόνον εἰς τὴν πρὸς δυσμὰς τῆς Αἰγίνης μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ παραλίαν, τὸ δὲ πρὸς ἀνατολὰς μέρος κατετάττετο εἰς τὸ Μυρτώον πέλαγος, ὃ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς νήσου Εὐβοίας, περιελάμβανεν ὁλόκληρον τὴν πορالیαν τῆς Ἀττικῆς (3)· διὸ καὶ ὁ Στράβων λέγει ὅτι τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ νότιον τῆς Αἰγίνης κλυῖται ὑπὸ τοῦ Μυρτώου πελάγους καὶ ὑπὸ τοῦ Κρητικοῦ (4)· ἀλλ' ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ Σκύλαξ δίδουσι τὴν προειρημένην γενικὴν ἑκτασιν εἰς τὸν κόλπον, καὶ λέγουσιν ὅτι ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Σκυλλαίου ἀκρωτηρίου.

* Σαρωνικὸς κόλπος· κοιν. κόλπος τῆς Αἰγίνης ἢ κόλπος τῶν Ἀθηνῶν.

ΑΡΓΟΛΙΚὸς ΚΌΛΠΟΣ, ὁ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Πελοποννήσου, καὶ πρὸς μὲν δυσμὰς κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ὑπὸ τῆς Λακωνίας, πρὸς δὲ ἄρκτον καὶ ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Ἀργολίδος ὀριζόμενος κόλπος· ἑμετρεῖτο συνήθως ἡ ἀρχὴ τοῦ κόλπου τούτου ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέου, τὸ δὲ πέρας αὐτοῦ ἐτίθετο εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σκύλαιον καὶ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ περιελαμβάνετο καὶ ὁ Ἑρμιονικὸς λεγόμενος κόλπος, ἧτοι ἡ μετὰ τὸν νοτ.-ἀνατολικὸν τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς νήσου Ἰδρέας θάλασσα ἀποτελούσα μέρος τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Ὁ Πλίνιος (5) δίδει

(1) Παντο. Σοφ. κ. 30. (2) Στράβ. β. β. σ. 335. (3) Πλίν. β. 4 - κ. 1. *Myciolum mare quod a Megarico insulariens sita totam Atticam attulit.* (4) Στράβ. β. β. σ. 375. (5) Πλίν. β. 4. κ. 5.

εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον περιφέρειαν 162 μιλίων Ρωμ. = 32 μιλ. γεωγραφικῶν, καὶ διάμετρον 50 μιλίων· ἀλλ' ἡ κατ' εὐθείαν διάμετρος μεταξὺ τῶν δύο ἀκρωτηρίων εἶναι πολὺ μείζων τῆς διδομένης ὑπὸ τοῦ Πλινίου, καὶ πρέπει ἴσως νὰ μετᾷται ἀπ' ἄλλου τινὸς σημείου, ὡς τῆς Αἰμηρᾶς Ἐπιδαύρου ἀφ' ἧς τῷ ὄντι ἄρχεται κυρίως ὁ κόλπος.

* Ἀργολικὸς κόλπος· κοιν. κόλπος τοῦ Ἄργους ἢ κόλπος τοῦ Ναυπλίου.

ΟΡΗ.

ΠΟΝΤΙΝΟΣ· ὑψοῦται ὑπεράνω τῆς Λέρνης δυτικῶς· τὸ ἱερὸν ἄλσος ἐν ᾧ ἦγετο ἡ τελετὴ τὰ Λερναῖα πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος ἤρχετο ἀπὸ τοῦ ὄρους Ποντίνου, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς Σαίτιδος, καὶ ἡ οἰκία τοῦ Ἰππομέδοντος, ὃς ἦλθεν εἰς Θήβας εἰς βοήθειαν τοῦ Πολυνείκους υἱοῦ τοῦ Οἰδίποδος· ἐπὶ τοῦ Ποντίνου ἀθροιζόμενα τὰ ὄμβρια ὕδατα ἀπετέλουν ποταμὸν ὁμώνυμον τῷ ὄρει (1).

Εὔβοια, κατὰ τὸ βόρειον τοῦ Ἄργους, πλησίον τῶν Μυκηνῶν πρὸς ἀνατολάς· ἐπὶ τοῦ χθαμαλοτέρου μέρους αὐτοῦ ἔκειτο τὸ Ἡραῖον, κατ' ἀπόστασιν 15 σταδίων ἀπὸ τῶν Μυκηνῶν· καταντικρὺ τοῦ Ἡραίου ὑψοῦτο τὸ ὄρος Ἀκραία καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Ἀστερίων, ἡ δὲ προκειμένη πεδιάς ὠνομάζετο Πρόσυμνα, τὸ δὲ ἔρος ἡ Εὐβοία ἔλαβε τὸ ὄνομα, ὡς ἐμυθεύετο, ἀπὸ μιᾶς τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀστερίωνος (2)· ἀρχιτέκτων τοῦ ναοῦ τούτου τῆς Ἡρας ἐγένετο ὁ Ἀργεῖος Εὐπόλεμος· ὅσα δὲ ἦσαν εἰργασμένα ὑπεράνω τῶν κίωνων τὰ μὲν ἀνεφέροντο εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Διὸς καὶ τὴν μεταξὺ Θεῶν καὶ Γιγάντων μάχην, τὰ δὲ

(1) Πaus. Κορ. κ. 36. (2) Ἰδὲ Ἀστερίων ποτ.

εἰς τὸν πόλεμον τῆς Τρωάδος καὶ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου· πρὸ δὲ τῆς εἰσόδου ἕσταντο ἀνδριάντες καὶ γυναικῶν ὅσαι ἐγένοντο ἰέρειαι τῆς Ἥρας καὶ ἡρώων ἄλλων καὶ τοῦ Ὀρέστου, διότι ὁ Ὀρέστης ἦν ἐκεῖνος ὃν ἔλεγεν ἡ ἐπιγραφή ὅτι ἦν ὁ βασιλεὺς Λύγουστος· ἐν δὲ τῷ προνάῳ ἦσαν ἀγάλματα ἀρχαῖα Χαρίτων καὶ κλίνη τῆς Ἥρας καὶ ἡ ἀσπίς τοῦ Εὐφόρβου (υἱοῦ τοῦ Πριάμου) ἦν ὁ Μενέλαος ἀφείλετο ποτὲ εἰς τὸ Ἴλιον. Τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἥρας ὃ ἦν ἔργον Πολυκλείτου ἐκάθητο ἐπὶ ὀρόνου μέγιστον καὶ κατεσκευασμένον ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος· εἶχε δὲ ἡ θεὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον ἐφ' οὗ παρίσταντο αἱ Χάριτες καὶ αἱ Ἥραι, καὶ ἐν τῇ μιᾷ μὲν τῶν χειρῶν ἔφερε καρπὸν ροιᾶς, ἐν δὲ τῇ ἄλλῃ σκῆπτρον καὶ ἐπὶ τοῦ σκῆπτρου ἐκάθητο κόκκυξ· παρέστηκε δὲ τῇ Ἥρᾳ ἄγαλμα Ἡῆθης, καὶ τοῦτο ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ, τέχνη Ναυκύδους, καὶ παρὰ τὴν Ἡῆθην ἦν ἄγαλμα ἀρχαῖον τῆς Ἥρας ἐπὶ κίονος· τὸ δὲ ἀρχαιότατον ἦν ἐξ ἀχράδος μικρὸν καὶ καθήμενον, καὶ ἀνετέθη εἰς Τίρυνθα ὑπὸ Πειράσου τοῦ Ἄργου. Καταστρέψαντες δὲ οἱ Ἀργεῖοι τὴν Τίρυνθα, ἐκόμισαν τὸ ἄγαλμα τοῦτο εἰς τὸ Ἡραῖον. Ἐν τῷ Ἡραίῳ ἦσαν καὶ ἀναθήματα ἄλλα λόγου, ὡς βωμὸς ἐξ ἀργύρου περιστερῶν τὸν γάμον τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Ἡῆθης, καὶ ταῦς ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθων λαμπρότων, ἀνάθημα τοῦ βασιλεως Ἀδριανοῦ, καὶ στήρνος χρυσεὺς καὶ πέπλος πορφύρεος, ἀναθήματα τοῦ Νερωνος. Ἰσπερὶν τοῦ νεοῦ τούτου ἦν ἄλλος ἀρχαιότερος πρότερον ὅς ἐτιπρέσθη, καταλαβόντος ὕψους τὴν ἰερεῖαν τῆς Ἥρας Χρυσίδα, ἐν ᾗ ἔκειτο ὁ λύχνος πρὸ τῶν στήνωνματων καὶ ἡ μὲν Χρυσίς ἀπαιθόσα εἰς Τεγεάν, ἐκείνη τὴν ἄλῃν ἀθροῖν, αἱ δὲ Ἀργεῖοι, καὶ τὰ εὐχεσθῆναι τελευτῶντος Δυστοχέουτος, ὅντι καθήρεσαν τὴν εἰκονα τῆς Χρυσίδος, ἀλλ' ἀπέχεσθαι καὶ ἕτερον ἐμπροσθεν

τοῦ κατακαυθέντος ναοῦ (1). Κατὰ τὸν Θουκυδίδην ἡ πυρ-
πόλησις τοῦ ναοῦ τούτου συνέβη κατὰ τὸ ἔννατον ἔτος τοῦ
Πελοπονησιακοῦ πολέμου, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Θηβαῖοι κατη-
δάρισαν τὸ τεῖχος τῶν Θεσπιῶν· ἡ δὲ ἱέρεια, ἣν λέγει Χρυ-
σίδα, φοβηθεῖσα τοὺς Ἀργεῖους, ἔφυγεν εἰς Φλιοῦντα· ἀντ'
αὐτῆς δὲ κατέστησαν οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν νόμον ἄλλην ἱε-
ρειαν ὀνομαζομένην Φαεννίδα (2).

* Τοῦ ναοῦ τούτου σώζονται εἰσέτι δύο κίονες ὀρθοί.

ἈΚΡΑΪΑ, ἀπαντικρὺ τοῦ κατὰ τὸ χθαμαλώτερον τοῦ
ὄρους Εὐβοίας κειμένου Ἡραίου, κατ' ἀπόστασιν 15 σταδίων
ἀπὸ τῶν Μυκηνῶν· κατὰ τὴν μεταξὺ ὁδὸν ἔρρειν ὁ ποταμὸς
Ἀστερίων (3).

ἈΠΕΣΔΑΣ, ὑπερέκειτο τῆς Νεμέας, καὶ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς
ἔλεγον, ὁ Περσεύς πρῶτος ἔθυσσε τῷ Ἀπεσάτῃ Διὶ (4).

* Φοῦκα (5).

ἈΡΤΕΜΪΣΙΟΝ· ἐπὶ τῶν μεταξὺ Ἀργολίδος καὶ Ἀρκαδίας
ὁρίων, πρὸς δυσμὰς τῆς κώμης Οἰνός· ἡ ὑπερέκειτο. Ἐπὶ
τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος ἀφ' οὗ ὠνομάσθη. Ἐκ
τοῦ Ἀρτεμισίου ἐπήγαγεν ὁ Ἰναχος κατὰ τὸν Πausανίαν (6).

* Ἀρτεμίσιον, κοιν. Μεγαβούνι καὶ Τουρνίκι (7)· τὸ
ὕψος αὐτοῦ εἶναι 1772 γαλλομέτρων.

ΔΥΚΩΝΗ· ὑψοῦται κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ τῆς ἐξ Ἀργους
εἰς Τεγέαν τῆς Ἀρκαδίας· ἦν κατάφυτον ἐκ κυπαρίσσεων,
καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος Ὀρθίας, καὶ
ἀγάλματα Ἀπόλλωνος, Ἀθητῆς καὶ Ἀρτέμιδος ἐκ μαρμάρου
λευκοῦ, ἔργα, ὡς ἔλεγον, Πολυκλείτου, καὶ κατὰ τοὺς πρό-

(1) Πaus. Κέρ. κ. 17. (2) Θουκυδ. β. 4, κ. 133. (3) Πaus. Κορ.
κ. 17. — Ἰδὲ Ἀστερίων ποτ. καὶ Εὐβοία ὄρ. (4) Πaus. Κορ. κ. 15.

(5) Δῆλ. Τ. 3, κ. 39, σ. 328. (6) Πaus. Ἀρκ. κ. 2. (7) Δῆλ. Τ. 1,
κ. 3, σ. 112.

ποδας, πρὸς ἀριστερὰν τῆς λεωφόρου, ναὸς Ἀρτέμιδος· ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω, κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ, ἦν ὄρος Χάον (1).

ΧΑΪΟΝ, κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἐξ Ἄργους εἰς τὴν Ἀρκαδικὴν πόλιν Τεγέαν· ὑπὸ τὸ ὄρος τοῦτο ἐφύοντο ἡμερὰ δένδρα καὶ εἶχεν ὁ ποταμὸς Ἑρασῖνος τὰς δευτέρας πηγὰς αὐτοῦ παρ' ἃς ἔθυσον εἰς τὸν Διόνυσον καὶ εἰς τὸν Πᾶνα καὶ ἦγον ἑορτὴν τοῦ Διονύσου καλουμένην Τύρβην (2).

* Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι ὄγκος συγκείμενος ἐκ πετρωδῶν κρημνῶν ἐπικρεμαμένων εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Ἑρασίου τοῦ λεγομένου Κεφαλάρι· κατεπάνωθεν τῆς μεγάλης πηγῆς ὑπάρχει μέγα καὶ ὑψηλὸν σπήλαιον ἐκτεινόμενον ἐπὶ βᾶθος 65 ὀργυίων ἐντὸς τοῦ ὄρους, καὶ ὁ ὄροφος αὐτοῦ φαίνεται ὡς ὀξύληκτον Γοτθικὸν τόξον· τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐκτείνει κλάδον πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ πέρας ἔχοντα στόμιον ἐπὶ τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐπιφανείας τοῦ ὄρους· ἕτερος κλάδος ἀπέχων 15 ὀργυίας τῆς εἰσόδου, διευθύνεται κατ' ἀριστερὰν, καὶ τρίτος πάλιν κλάδος κατὰ δεξιὰν κοιωνεῖ μετ' ἄλλου σπηλαίου, οὗ τὸ στόμιον κεῖται παρὰ τὴν μεγάλην εἰσοδὸν ὕδωρ σταλάζει ἀπὸ τῶν ὀρόφων τούτων ἀπάντων, καὶ ἡ γῆ ἐξερεύγει ἄφθονον νίτρον· τεῖχος κείμενον ἐντὸς τοῦ μεγάλου σπηλαίου χωρίζει μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τῶν λοιπῶν καὶ σχηματίζει ἐξ αὐτοῦ ἐκκλησίαν (3).

ΠΟΤΑΜΟΙ, ΠΥΛΕΣ καὶ ΠΗΓΑΙ.

ΪΝΑΧΟΣ, ποταμὸς χαραδρώδης δις πηγάζων ἐκ τοῦ πρὸς τὴν Κυνουρίαν ὄρους τῆς Ἀρκαδίας Λυρκίου (4), καὶ διερχόμενος πλησίον τοῦ Ἄργους, ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀργολικόν

(1) Παυσ. Κορ. κ. 24. (2) Λύγ. (3) Δῆκ. Τ. 2, κ. 19, σ. 340, 341.

(4) Στράβ. β. 8, σ. 370.

πον· κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν ἐπήγαγεν ἐκ τοῦ ὅρους γεμισίου, καὶ καθ' ὅσον διάστημα προέβαινε κατὰ τὴν τοῦ ὅρους ὁδὸν, ἀπετέλει τὸ μεταξὺ Ἀργείων καὶ Μεσσηνίων ὄριον· εἶτα ἀποστρεφόμενος τῆς ὁδοῦ, κατήρχετο ἔντεῦθεν διὰ τῆς Ἀργολίδος, καὶ ἐκ τούτου καὶ ὁ Δίσχυλος ἱ ἄλλοι καλοῦσι τὸν Ἰναχὸν Ἀργεῖον (1). — Ἐμυθολογεῖτο

ὁ ποταμὸς οὗτος ἦν πατὴρ τοῦ Φορωνέως, τοῦ πρώτου ἡσαντος τὴν χώραν· καὶ ὅτι κατὰ τὴν περὶ τῆς Ἀργολίδος μεταξὺ Ποσειδῶνος καὶ Ἡρας διένεξιν δικάσας ὁ Φορωνεὺς μετὰ τῶν ποταμῶν Κηφισσοῦ, Ἀστερίωνος καὶ Ἰνάου, ἐψήφισεν ὑπὲρ τῆς Ἡρας· ὅθεν, ὀργισθεὶς ὁ Ποσειδῶν, ἠφάνισεν ἅπαν τὸ ὕδωρ τῆς χώρας, καὶ ἐκ τούτου οὔτε Ἰναχὸς οὔτε οἱ λοιποὶ ῥηθέντες ποταμοὶ ἔχουσιν ἄλλα ἅτα εἰμὴ μόνον τὰ ἐκ τῆς βροχῆς· πάντα δὲ τὰ ὕδατα ἐκ Ἀργολίδος ζηραίνονται κατὰ τὸ θέρος ἐκτὸς τῶν τῆς ἔρνης· ἡ δὲ ἱστορικὴ ἀλήθεια εἶναι ὅτι Ἰναχὸς ὁ πατὴρ τοῦ Φορωνέως καὶ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἀργολίδος ὠνόμασε τὸν ποταμὸν τοῦτον ἄφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἔθηκε τῇ Ἡρᾷ (2). — κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἰνάχου τὴν πλησιεστέραν τῇ ὕλῃ τοῦ Ἄργους τῇ καλουμένῃ τῆς Εἰλειθυίας ἦν βωμὸς τοῦ Ἡλίου (3).

* Ἰναχὸς, κοιν. Πλανίτσα· ἔχει τὰς πηγὰς εἰς τὸ Μεγαροῖον (Ἀρτεμισιον), καὶ διατρέχων καμπύλην γραμμὴν ἀπὸ ὁρίων πρὸς ἀνατολὰς καὶ νότον καὶ δεχόμενος τὸν χείμαρον Ξέραν, τὸν ποταμίσκον Κεφαλάρει (Βρασίον) καὶ ἄλλους ῥύακας ἐκατέρωθεν, διέρχεται κατ' ἀνατολὰς τοῦ Ἄργους καὶ ἐκδίδει εἰς τὸν κόλπον τῆς Ναυπλίας ὑποκάτωθεν γεφύρας κειμένης μεταξὺ τοῦ τόπου τοῦ λεγομένου

(1) Πaus., Ἄρκ. κ. 6. (2) Πaus. Κορ. κ. 15. (3) Δύτ. κ. 18.

Λιθαράκια καὶ τοῦ μύλου τοῦ κοινῶς ἐγνωσμένου ὑπὸ τὸ ὄνομα μύλος τοῦ Μπερμπέρ-Ἀλῆ.

ἘΡΑΣΙΝΟΣ, ἐλάμβανεν οὗτος τὰς ἀρχὰς ἐκ Στυμφάλου τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς ἐκείσε λίμνης τῆς καλουμένης Στυμφαλίδος· καταδύς δὲ ὑπὸ γῆν, ἀνεφαίνετο αὖθις εἰς τὴν Ἀργολίδα καὶ κατήρδευε τὴν πεδιάδα· ἐκαλεῖτο δὲ ὁ Ἑρασῖνος καὶ Ἀρσῖνος (1). Κατὰ τὸν Πausανίαν ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζων ἐκ τῆς Ἀρκαδικῆς Στυμφάλου, ὠνομάζετο κατὰ πρῶτον Στύμφαλος· κατερχόμενος δὲ εἰς χάσμα γῆς καὶ ἀναφαινόμενος αὖθις εἰς τὴν Ἀργολίδα, μετέβαλλε τὸ ὄνομα καὶ ἀντὶ Στυμφάλου ἐκαλεῖτο Ἑρασῖνος (2)· ἀνεφαίνετο δὲ ὑπὸ τὸ ὄρος Χάον μεταξὺ δένδρων ἡμέρων (3), καὶ ἐξέιδεν εἰς τὸν ποταμὸν Φρίξον, κατὰ μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Δέρνης· μετὰ ὅκτῳ δὲ στάδια κατ' ἀριστεράν τοῦ Ἑρασῖνου ἦν ναὸς Διοσκούρων Ἀνάκτων (4). Καθ' ὃ δὲ ὁ Ἑρασῖνος ἐξήρχετο τοῦ ὄρους ἔθυσον εἰς τὸν Διόνυσον καὶ εἰς τὸν Πᾶνα καὶ ἦγον ἑορτὴν εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου καλουμένην Τύρβην (5).

ΧΕΪΜΑΡῚΟΣ, ποταμίσκος πρὸς νότον τοῦ Ἄργους, μεταξὺ τοῦ ποτ. Ἑρασῖνου καὶ τῆς Λέρνης· παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἦν περίβολος λίθων καὶ ἐδόξαζον ὅτι ὁ Πλούτων ἀρκάσας τὴν κόρην τῆς Δήμητρος, ἀπὸ τούτου τοῦ τόπου κατέβη εἰς τὴν ὑπόγειον νομιζομένην ἀρχὴν (6).

ΛΕΡΝΑ, ποταμίσκος ῥέων παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην καὶ τὸ Τημένιον (7).

ΠΟΝΤΙΝΟΣ, ποταμίσκος πηγάζων ἐκ τοῦ ὁμωνύμου ὄρους Ποντίνου καὶ ἐκιδδούς εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὴν Λέρναν (8).

(1) Στράβ. β. 8, σ. 371. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 22. (3) Πaus. Κορ. κ. 24. (4) Διτ. κ. 36. (5) Διτ. κ. 24. (6) Διτ. κ. 36.

(7) Στράβ. β. 8, σ. 368. (8) Πaus. Κορ. κ. 36.

ΑΜΤΜΩΙΝΗ, ποταμίσκος ῥέων παρὰ τὸ ὄρος Πήντινον καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὴν κατὰ τὴν Λέρναν θάλασσαν· κατὰ τὴν πηγὴν τοῦ ποταμοῦ τούτου ἦν πλάτανος ὑφ' ὃν ἔλεγον ὅτι ἐτράφη ἡ ὕδρα τῆς Λέρνης· οὗτος ὁ ποταμὸς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Ἀμυμώνης, θυγατρὸς τοῦ Δαναοῦ (1).

ΦΡΙΞΟΣ, ποταμίσκος ῥέων εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὸ Τημένιον (2).

ΑΣΤΕΡΙΩΝ, ποταμίσκος ὃς ῥέων κάτωθεν τοῦ 15 σταδία τῶν Μυκηνῶν ἀπέχοντος Ἡραίου, καὶ εἰσπίπτων εἰς φάραγμα ἥσανίζετο· πρὸς ταῖς ὄχθαις αὐτοῦ ἐφύετο εἶδος χλόης ἣν ὠνόμαζον Ἀστερίωνα· προσέφερον δὲ αὐτὴν τῇ Ἥρᾳ, πλέκοντες στεφάνους ἀπὸ τῶν φύλλων αὐτῆς. — Ἐμυθεύετο ὅτι ὁ ποταμὸς Ἀστερίων ἔσχε τρεῖς θυγατέρας, Εὐβοίαν καὶ Πρύσσυμναν καὶ Ἀκραίαν αἱ ἐγένοντο τροφοὶ τῆς Ἥρας· καὶ ἀπὸ μὲν τῆς Ἀκραίας ὠνομάσθη τὸ ἀπαντικρὺ τοῦ Ἡραίου ὄρος, ἀπὸ δὲ τῆς Εὐβοίας τὸ ὄρος ἐφ' οὗ ἔκειτο ὁ ναὸς καὶ κυρίως ὁ περὶ τὸν ναὸν τόπος, ἀπὸ δὲ τῆς Προσύμνης ἡ ὑπὸ τὸ Ἡραῖον χώρα (3).

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΝ, ῥύαξ ῥέων κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν Μυκηνῶν εἰς τὸ Ἡραῖον· αἱ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἀπορρήτων θυσίων ἐφιστάμεναι ἰέρειαι τὸ ὕδωρ τοῦ Ἐλευθερίου μετεχειρίζοντο διὰ τὰ καθάρσια (4).

ΚΗΦΙΣΣΟΣ, ποταμίσκος παρὰ τὸ Ἄργος ἔχων τὰς πηγὰς αὐτοῦ εἰς τὸ Δύρκειον (5).

ΧΛΥΔΑΡΟΣ, ποταμίσκος χείμαρρος ῥέων παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐξ Ἀργους εἰς Μαντίνειαν, πλησίον τῆς πόλεως Οἰνῆς (6). — Οἱ Ἀργεῖοι δσάκις ἐπέστρεφον ἀπὸ τινος ἐκ-

(1) Πaus. Κορ. κ. 37. (2) Αὐτ. κ. 38. (3) Αὐτ. κ. 17. (4) Αὐτ.

(5) Στράβ. β. 4, σ. 429. (6) Πaus. Δορ. κ. 25.

στρατείας συνίζων παρὰ τὸν Χάραδρον δικαστήριον ἔνθα, πρὶν εἰσελθῶσιν εἰς τὴν πόλιν, ἔκρινον τὰς στρατιωτικὰς δίκας (1).

* Κοιν. Ρεύμα· πίπτει εἰς τὴν Μπάνιτσαν παρὰ τὴν Δαλμανάραν.

ΔΑΡΑΣΤΕΙΑ, πηγὴ εἰς Νεμέαν παρὰ τοὺς τάφους τοῦ Ὀφέλιτου καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δουκούργου· ὠνομάσθη Ἀδρασ-
σεια εἴτε διότι εὐρῆκεν αὐτὴν ὁ Ἀδραστος, εἴτε δι' ἄλλην
τινὰ αἰτίαν (2).

ὈΡΝΕΑΪ, ποταμίσκος ῥέων παρὰ τὴν ὁμώνυμον πόλιν (3).
Ἐὰν ἡ περιγραφὴ τοῦ Στράβωνος ὑποτεθῇ ἀκριβῆς, φαίνεται
ἢ ὅτι ὁ Ἀσωπὸς ὠνομάζετο ἐνίοτε Ὀρνεαὶ ἢ μᾶλλον ὅτι ὁ
νοτ-ἀνατολικὸς κλάδος τοῦ Ἀσωποῦ ἐκαλεῖτο ἰδίως Ὀρνεαὶ
καὶ ὅτι ἡ πόλις Ὀρνεαὶ ἔκειτο ἐπὶ τούτου τοῦ κλάδου (4).

ΤΑΝΟΣ, ποταμίσκος ὃς πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Πάρνω-
νος καὶ καταρρέων διὰ τῆς Ἀργείας, ἐξέδιδεν εἰς τὸν Θυ-
ρεάτιν κόλπον (5).

* Κοιν. Κάνι· κατερχόμενος ἀπὸ τοῦ ὄρους Μαλεβοῦ
(Πάρνωνος), εἰσέρχεται εἰς τὴν πεδιάδα παρὰ τὰ Πραστιώ-
τικα Καλῶσια καὶ ῥέει εἰς τὴν θάλασσαν· κατὰ τὸ θέρος
ξηραίνεται (6).

Λ Ι Μ Ν Α Ι.

ΛΕΡΝΑ, λίμνη παραθαλάσσιος κατὰ τὸν μυχὸν τῆς δυ-
τικῆς παραλίας τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ
ποταμοῦ Χειμάρρου καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Ποντίνου, ἐν
ἀποστάσει 40 σταδίων ἀπὸ τοῦ Ἄργους νοτ-δυτικῶς (7). Τὰ
ρεύματα τῆς Λέρνης ἦσαν τὰ μόνα τῶν τῆς Ἀργολίδος ἃ οὐδέ-

(1) Θεοκυδ. β. 5, κ. 60. (2) Πaus. Κορ. κ. 15. (3) Στράβ. β. 8 —
σ. 382. (4) Λήμ. Τ. 3, κ. 30, σ. 351. (5) Πaus. Κορ. κ. 28.

(6) Λήμ. Τ. 3, κ. 22, σ. 498. (7) Πaus. Κορ. κ. 36.

ποτέ ἐξηραίνοντο (1). Ἐνταῦθα ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς τὴν ἐπιτακέφαλον ὑδραν, κατὰ τὴν μυθολογίαν· ὑποτίθεται δὲ ὅτι διὰ τῶν ἑπτὰ κεφαλῶν τῆς ὑδρας ἀλληγοροῦνται ἐπτὰ πηγαὶ ὑδατος φθοροποιοῦ εἰσβάλλουσαι εἰς τὴν Λέρνην ὥς ὁ Ἡρακλῆς ἀπέστρεψεν ἢ ἐξήρανε. Παρὰ τὴν Λέρνην ἦν καὶ τὸ μνημα ἐν ᾧ ἐτάφησαν ἀκέφαλα τὰ σώματα τῶν υἱῶν τοῦ Αἰγύπτου φονευθέντων ὑπὸ τῶν Δαναϊδῶν, τῶν ἰδίων αὐτῶν γυναικῶν· αἱ δὲ κεφαλαὶ αὐτῶν ἤσαν τεθαμμέναι ἐν ἄλλῳ τάφῳ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Ἄργους Λαρίσσης. Παρὰ τὴν Λέρνην ἦγον τελετὴν πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος Ἀερναῖα, ἣν κατέστησεν ὁ Φιλάμμων, ὡς ἔλεγον οἱ Ἀργεῖοι. Ἦν δὲ καὶ ἄλλος ἱερὸν πλατάνων θ' ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ ὄρους Ποντίνου καὶ καταβαῖνον μέχρι τῆς θαλάσσης, ὠρίζετο ἀφ' ἐνὸς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ποντίνου πηγάζοντος ἐκ τοῦ ὀμωνύμου ὄρους, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὑπ' ἄλλου ποταμοῦ Ἀμυμώνη καλουμένου ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς θυγατρὸς τοῦ Δαναοῦ. Ἐντὸς τοῦ ἄλλου ἦν ἄγαλμα Δήμητρος Προσύμνης καὶ ἄλλο μικρὸν καθήμενον Διονύσου καὶ Δήμητρος, ἀμφοτέρω μαρμάρειν· ἐν ἑτέρῳ δὲ ναῶ Ἰόανον καθήμενον Διονύσου Σαώτου καὶ ἄγαλμα μαρμάρεινον Ἀφροδίτης ἀναδυομένης (2). Μετὰ τὴν Λέρνην πρὸς τὸ βόρειον ἦσαν αἱ ἐκβολαὶ τῶν ποταμῶν Χειμάρρου, Ἐρασίνου καὶ Φρίξου· καὶ μετὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἐκβολὰς πόλισμα παράλιον ΤΗΜΕΝΙΟΝ· πρὸς δὲ τὸ νότιον τῆς Λέρνης ἦσαν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ποτ. Ποντίνου, καὶ νοτιώτερον τύπος παραθαλάσσιος ΑΠΟΒΑΘΜΟΙ, ἐνθα, ὡς ἔλεγον, ἐπάτησε κατὰ πρῶτον τὴν Ἀργολίδα γῆν ὁ Δαναὸς μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ (3). Μεταξὺ δὲ τῆς Λέρνης καὶ τῶν Ἀποβάθμων ἦν

(1) Πανσ. Κορ. κ. 15. (2) Αὐτ. κ. 36, 37. (3) Αὐτ. κ. 38.

τόπος ὡσαύτως παραθαλάσσιος ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ὀνομαζόμενος ΓΕΝΕΣΙΟΝ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ μικρὸς ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος ἐπὶ τῆς θαλάσσης (1). — Ὁ Στράβων λέγει τὴν Δέρναν λίμνην τῆς Ἀργείας καὶ τῆς Μυκηναίας, καὶ ὅτι διὰ τοὺς εἰς αὐτὴν γινομένους καθαρμούς ἔμεινε παροιμία *Δέρνη κακῶν* (2).

* Δέρνα· πλησίον αὐτῆς εἰσὶν οἱ μῦλοι τοῦ Ναυπλίου. — Ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Γενεσίου ὑπάρχει χωρίον Κιθέρι (3).

ΔΛΚΥΙΝΙΔΑ, λίμνη μικρὰ πρὸς τὴν Δέρναν καὶ τὴν πηγὴν τοῦ Ἀμφιαράου νοτίως. Διὰ τῆς λίμνης ταύτης, ὡς ἐδόξαζον οἱ Ἀργεῖοι, κατηλθεν ὁ Διόνυσος εἰς τὸν Ἄδην, ἵνα ἀναγάγῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ Σεμέλην, ὀδηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πολύβου. Ἡ Ἀλκυωνία λίμνη δὲν εἶχε βάθος, καὶ οὐδαίς ποτε δι' οὐδεμιᾶς μηχανῆς ἐδυνήθη νὰ εὕρῃ τὸ τέρμα αὐτῆς· ὁ Νέρων κατασκευάσας κάλους πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος καὶ συνάψας πρὸς ἀλλήλους, ἀπαρτήσας δὲ ἀπ' αὐτῶν καὶ μόλυβδον καὶ εἴτι ἄλλο χρήσιμον πρὸς τὴν δοκιμὴν, οὐδὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδυνήθη νὰ εὕρῃ τὸ βάθος. Τὸ ὕδωρ τῆς λίμνης ταύτης κατὰ τὸ φαινόμενον εἶναι γαληνὸν καὶ ἡσυχον· ἐὰν δέ τις τολμήσῃ νὰ κολυμβήσῃ εἰς αὐτὸ, ἀπορρόφᾷ καὶ καθέλκει αὐτὸν εἰς τὸν βυθόν. — Ἡ περίμετρος τῆς λίμνης δὲν εἶναι μεγάλη, ἀλλ' ὅσον τρίτον σταδίου· περὶ δὲ τὰ χεῖλη αὐτῆς φύονται πόα καὶ σχοῖνοι. Ἐτελοῦντο δὲ κατ' ἔτος διὰ νυκτὸς παρ' αὐτὴν μυστήρια ἀπόκρυφα τοῦ Διονύσου (4).

ΔΕΙΝΗ, λίμνη παρὰ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Γενέσιον. Ἡ λίμνη αὕτη εἶχεν ὕδωρ γλυκὺ ἀνερχόμενον ἐκ τῆς θαλάσ-

(1) Πaus. Κορ. κ. 38. (2) Στράβ. β. 8, σ. 371. (3) Δῆκ. Τ. 2, κ. 22, σ. 481. (4) Πaus. Κορ. κ. 37.

σης· καὶ τὰ ὄμβρια δὲ ὕδατα τὰ ἐκ τῶν ὀρέων καταρρέοντα εἰς τὸ Ἄργον πεδίον τῆς Μαντινείας ἀφανιζόμενα εἰς χάσμα γῆς, ἀνήρχοντο εἰς ταύτην τὴν λίμνην. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους οἱ Ἀργεῖοι ἐρρίπτον εἰς τὴν Δεινὴν ἵππους κεκοσμημένους διὰ χαλινῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος (1).

Ἀνάβολον. Ἐν ἀποστάσει ἕξ λεπτῶν ἀπὸ στενῆς τινος ὁχθῆς κάτωθεν βράχων ἀναβλύζει ἐντὸς τῆς λίμνης πηγὴ ἄφθονος ὕδατος ὅσον 50 ποδῶν διαμέτρου, καὶ μετὰ τοσούτης ὀρμῆς ὥστε ἀποτελεῖ καμπύλην ἐπιφάνειαν, καὶ ταράττει κύκλῳ τὴν λίμνην ἐπὶ πολλῶν ἑκατοστίων ποδῶν διάστημα· ὥτε καθίσταται προφανὴς ἢ εἰς τὴν λίμνην ἀνὰρρέουσιν ποταμοῦ τινος ὑπογείου ἱκανοῦ μεγέθους, ὅπερ συνάδει τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Πausανίου (2).

ΠΟΛΕΙΣ, ΠΟΛΙΣΜΑΤΑ καὶ ΚΩΜΑΙ.

ἌΡΓΟΣ, πόλις ἀρχαιοτάτη, πρωτεύουσα τῆς Ἀργολίδος, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Ἰνάχου Φορωνέως, ἕξ οὗ καὶ ὠνομάσθη κατὰ πρῶτον Ἄστου Φορωνικόν· ἐκλήθη δὲ ὕστερον Ἄργος ἀπὸ Ἄργου, ἐγγόνου τοῦ Φορωνέως ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Νιόβης (3). Ἐκείτο ἐν χωρίῳ ἐπιπέδῳ καὶ ἀνύδρῳ, ἀλλ' ἐπλούτει φρεάτων ὥς καὶ σήμερον, ὧν ἡ ἐφεύρεσις ἀπεδίδετο εἰς τὰς Δαναίδας (4). — Πάμπολλαι λαμπραὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομαὶ καθωράζον τὴν πόλιν ταύτην, ὥς στάδια, ναοὶ, ὑδραγωγεῖα κτλ. Τὸ ἐπιφανέστατον δὲ πάντων ἦν ὁ ναὸς τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος, δις ἦν ἀνάθημα τοῦ Δαναοῦ, ὥς καὶ τὸ ἐν αὐτῷ ἀρχαῖον ξόανον· τὸ δὲ μεταγενέστερον ἄγαλμα τὸ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 7. (2) Δῆκ. Τ. 2, κ. 22. γ. 480, 481.

(3) Πaus. Κορ. κ. 22. — Ἰδε Ἀργολίς. (4) Στράβ. β. 8. σ. 371.

σώζομεν ἐπὶ τοῦ Περσέως ἦν ἔργον Ἀττάλου Ἀθηναίου (1). ἔκειτο δὲ ἐν τοῖς τοῦ ναοῦ θρόνος Δαναοῦ καὶ ἀνδρίας Βίτωνος γέροντες ἐπὶ τῶν ὤμων ταῦρον· μετὰ δὲ τὴν εἰκόνα ταύτην ἦν τύπος ἐν ᾧ ἔκειον πῦρ, ὀνομάζοντες αὐτὸ πῦρ Φορωνείας, διότι ἐδέξαζον οἱ Ἀργεῖοι ὅτι ὁ Φορωνεύς, καὶ οὐχὶ ὁ Προμηθεύς, εὗρε καὶ ἔδωκε τὸ πῦρ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἦσαν δὲ καὶ ἑόανα Ἀφροδίτης καὶ Ἑρμῆος, τὸ μὲν ἔργον Ἐπειοῦ, τὸ δὲ ἀνάθημα Ἰπερμνήστρας· ἐντέος δὲ τοῦ ναοῦ παρίστατο Δάδας ὁ ὑπερβαλόμενος πάντας τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ κατὰ τὴν ταχύτητα τῶν ποδῶν, καὶ ὁ Ἑρμῆς παριστάμενος ὡς εὐρών πρὸ μικροῦ χελώνῃ πρὸς κατασκευὴν λύρας· πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ βάθρον εἰκονίζον εἰς πρόστυπον μάχην ταύρου καὶ λύκου καὶ κερθάνον ῥίπτουσιν πέτραν ἐπὶ τὸν ταῦρον· ἦν δὲ τὸ βάθρον τοῦτο ἀνάθημα Δαναοῦ, ὡς καὶ δύο κίονες πλησίον αὐτοῦ κατασκευασμένοι ὡς ἑόανα Διὸς καὶ Ἀρτέμιδος. Ἦσαν δὲ καὶ τρεῖς τάφοι, Δίνου τοῦ Ἀπόλλωνος, Ψαμάθης τῆς Κροτώπου καὶ Λίνου τοῦ ποιητοῦ· ἄνωθεν δὲ τούτων ἄγαλμα Ἀπόλλωνος Ἀγυείως καὶ βωμὸς Διὸς Ἰετίου ἐνθα οἱ συγκαταβάδες τῷ Πολυνείκει εἰς Θήβας ὤμοσαν νὰ ἀποθάνωσι πάντες ἢ νὰ κυριεύσωσι τὴν πόλιν· καὶ τάφος δὲ θεωρούμενος ὑπὸ τῶν Ἀργείων ὡς τοῦ Προμηθέως καὶ ἀνδρίας Κρεῦγα τοῦ πύκτου, καὶ τρόπαιον ἐγερεθὲν εἰς νίκην κατὰ Κορινθίων, καὶ ἄγαλμα καθήμενον Διὸς Μελιχίου ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἔργον Πολυκλείτου, ἀνατεθὲν μετὰ τὴν παύσιν ἐμφυλίου πολέμου συμβάντος ἐξ αἰτίας τοῦ Βρύαντος στρατηγοῦ τῶν χιλιῶν (2). πλησίον δὲ τούτου ἐπειρασμένοι ἐκ μαρμάρου ὁ Κλέοβις καὶ ὁ Βίτων ἔλχον·

(1) Παν. Κρ. κ. 19. (2) Ἰδε Ἀργαί.

τες τὴν ἄμαξαν καὶ ἄγοντες τὴν μητέρα εἰς τὸ Ἡραῖον· ἀντικρυ δὲ τούτων ναὸς Νεμείου Διὸς περιέχων ἄγαλμα αὐτοῦ ὀρθόν, χαλκοῦν, ἔργον Λυσίππου· κατὰ δεξιάν δὲ τοῦ ναοῦ ὁ τάφος τοῦ Φορωνέως εἰς ὃν προσέφερον θυσίας ἔτι καὶ ἐπὶ τοῦ Πausανίου· πέραν τοῦ ναοῦ τοῦ Νεμείου Διὸς ἦν ναὸς ἀρχαιότατος Τύχης ἐνθα ὁ Παλαμῆδης ἐφευρὼν ἀνέθηκε τοὺς κύβους, καὶ πλησίον αὐτοῦ μνῆμα Μαινάδος Χορείας, τῆς ἐξοχωτέρας τῶν ὄσων συνιστράτουσιν τῷ Διονύσῳ κατὰ τοῦ Ἀργούς· καὶ μικρὸν ἀπώτερον ναὸς Ἰρῶν· καὶ κατὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἐπάνοδον ἀνδριάντες Πολυνείκους τοῦ Οἰδίποδος καὶ τῶν ἀρχηγῶν ὅσοι μαχόμενοι μετ' ἐκείνου πρὸς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαῖον, ἀπέθανον· πλησίον δὲ ἔκειντο καὶ οἱ ἐλόντες τὰς Θήβας Αἰγιαλεὺς ὁ Ἀδράστου καὶ Πρόμαχος ὁ Παρθενοποίου τοῦ Ταλαοῦ καὶ Πολύδωρος ὁ Ἴππομέδοντος καὶ Θέρσανδρος, καὶ οἱ Ἀμφιαράου παῖδες Ἀλκμαίων καὶ Ἀμφίλοχος καὶ πρὸς αὐτοῖς Διομήδης καὶ Σθένης· ἔτι δὲ Εὐρύαλος ὁ Μακιστεύς καὶ Ἄδραστος ὁ Πολυνείκους καὶ Τιμέας· οὐ πόρρω δὲ τῶν ἀνδριάντων ἦν μνῆμα Δαναοῦ καὶ τάφος κενὸς τῶν Ἀργείων ὅσοι ἀπέθανον εἴτε κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τρωάδος εἴτε κατὰ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἐπανάκαμψιν καὶ Διὸς Σωτῆρος ναὸς καὶ οἰκοδομὴ ἐν ἧ' αἱ γυναῖκες ἐθρήνουσιν τὸν Ἄδωνιν, καὶ κατὰ δεξιάν τῆς εἰσόδου αὐτοῦ ναὸς τοῦ Κηφισοῦ, καὶ πλησίον αὐτοῦ κεφαλὴ λιθίνη τῆς Μεδούσης, ἔργον καὶ τοῦτο Κυκλώπων, ὡς ἐλέγετο· τὸ δὲ ὀπισθεν χωρίον ἦν ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐδικάσθη ἡ Ὑπερμνήστρα ὑπὸ τοῦ Δαναοῦ καὶ ὠνομάζετο Κριτήριον· οὐ πόρρω δὲ αὐτοῦ ἦν θέατρον ἐν ᾧ μεταξὺ ἄλλων ἀξιοθεάτων ἦν ὁ Ἀργεῖος Περίλαος τοῦ Ἀλκίνορος φονεύων τὸν Σπαρτιάτην Ὀθρυάδην· ἄνωθεν δὲ τοῦ θεάτρου ναὸς Ἀφροδίτης καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ στήλη

εικονίζουσα τὴν ποιήτριαν Τελέσιλλαν καὶ τὰ βιβλία αὐτῆς
 διεσπαρμένα πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς, αὐτὴ δὲ κρατοῦσα
 κρᾶνος καὶ ὀρώσα εἰς αὐτὸ ὡς μέλλουσα νὰ θέσῃ αὐτὸ ἐπὶ
 τῆς κεφαλῆς (1). κάτωθεν δὲ πρὸς τὴν ἀγορὰν μνήμα Κερ-
 δοῦς, γυναικὸς Φορωνέως καὶ ναὸς Ἀσκληπιῶ, καὶ ἕτερος
 ναὸς Ἀρτέμιδος ἐπονομαζομένης Πειθοῦς ὃν ἀνέθηκεν ἡ
 Ἵπερμνήστρα, νικήσασα τὸν πατέρα αὐτῆς Δαναὸν ἐν τῇ
 περὶ τοῦ Λυγκέως δίκη· καὶ χαλκοὺς ἀνδριάς ἐνταῦθα Αἰνείου
 καὶ τόπος καλούμενος Δέλτα καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς Φυξίου
 Διδὸς καὶ πλησίον δύο μνήματα, Ἵπερμνήστρας μητρὸς
 Ἀμφιαράου καὶ Ἵπερμνήστρας τῆς Δαναοῦ ἐν ᾧ ἦν τεθαμ-
 μένος σὺν αὐτῇ καὶ ὁ Λυγκεύς· ἀντικρυ δὲ τούτων τάφος
 Ταλαοῦ τοῦ Βιάντος καὶ ναὸς Σάλπιγγος Ἀθηναῖς ἰδρυθεὶς
 ὑπὸ Ἠγαλέου τοῦ Τυρσηνοῦ· ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ναοῦ τάφος
 Ἐπιμενίδου καὶ κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς μνημεῖον τοῦ
 Πυρρῶ βασιλέως τῆς Ἠπείρου ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἐφ' οὗ
 ἐφαίνοντο ἀνάγλυπτοι οἱ ἐλέφαντες καὶ πᾶσαι αἱ μηχαναὶ
 αἱ μετεχειρίζετο κατὰ τὰς μάχας· καὶ τοῦτο μὲν τὸ οἰκο-
 δόμημα ἀνηγέρθη ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς πυρᾶς, τὰ δὲ ὅσα
 αὐτοῦ ἔκειντο ἐν τῷ ναῷ τῆς Δήμητρος παρ' ᾧ ἐθανατώθη,
 καὶ ἄνωθεν τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ τούτου κατὰ τὴν εἴσοδον
 ἐκρέματο ἡ ἀσπίς αὐτοῦ· οὐ μακρὰν δὲ τοῦ ῥηθέντος
 μνημείου ἦν χῶμα γῆς ἐνθα, ὡς ἔλεγον, ἦν τεθαμμένη ἡ
 κεφαλὴ τῆς Μεδούσης Γοργόνης καὶ πλησίον τάφος Γοργο-
 φόνης τῆς Περασέως καὶ ἔμπροσθεν τοῦ τάφου τρόπαιον νί-
 κης ἐκ μαρμάρου κατὰ τυράννου Ἀργείου Λαφάους· καὶ
 μικρὸν ἂπ' αὐτοῦ ναὸς Λητοῦς, τὸ δὲ ἄγαλμα τέχνη Πραξι-
 τέλους· πλησίον δὲ τοῦ ἀγάλματος εἰκὼν παρθένου Χλωρί-

(1) Πaus. Κορ. κ. 20.

δος ἡ θυγάτηρ μὲν ἦν Νιόβης, πρότερον δὲ ἐκαλεῖτο Μελίβοια (1), καὶ κατὰ δεξιὰν τοῦ ναοῦ τῆς Αἰτουὺς ναὸς Ἡρας Ἀνθείας καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ τάφος γυναικῶν ὅσαι συστρατεύσεσθαι τῷ Διονύσῳ ἀπὸ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ διὰ τοῦτο Ἀλλοι ἐπονομαζόμεναι, ἐφονεύθησαν ἐν μάχῃ κατὰ Περσέως καὶ Ἀργείων, καὶ ἄντικρυ ναὸς Δημητρος Πελασγίδος ἀπὸ τοῦ ἀνεγείραντος τὸν ναὸν Πελασγοῦ τοῦ Τριόπα, καὶ οὐ πόρρω αὐτοῦ τάφος Πελασγοῦ· πέραν δὲ τοῦ τάφου μικρὸν οἰκοδόμημα χαλκινὸν ἀνέχον ἐγγάλματα ἀρχαῖα Ἀρτέμιδος, Ἀθηνᾶς καὶ Διὸς Μηχανέως κατὰ τὸν ποιητὴν Λυκέα· ὃς λέγει ὅτι ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ὤμοσαν οἱ στρατεύσαντες κατὰ τῆς Τρωάδος Ἀργεῖοι νὰ παραμείνωσι πολεμοῦντες ἕως νὰ κυριευθῇ τὸ Ἴλιον ἢ νὰ ἀποθάνωσι μαχόμενοι· κατ' ἄλλους δὲ ἐν τούτῳ τῷ χαλκίῳ οἰκοδομήματι ἦσαν τεταμμένα τὰ ὀστέα Ταντάλου τοῦ Θυέστου ἢ τοῦ Βροτέου, πρώτου ἀνδρὸς τῆς Κλυταιμνήστρας· πλησίον δὲ τοῦ οἰκοδομήματος τούτου ἦν βόθρος ἐν ᾧ ἔρριπτον καιόμενας λαμπάδας κατὰ τινὰ τελετὴν τῆς Περσεφόνης ἣν κατεστήσατο ὁ Ἀργεῖος Νικόστρατος. Ἦν δὲ ἐνταῦθα καὶ ναὸς Ποσειδῶνος ἐπονομασθέντος Προσκλυστίου, διότι, κατὰ τὴν ἐγγύωριον μυθολογίαν, κατέκλυσε ποτὲ ὁ Ποσειδῶν τὸ πλεῖστον τῆς Ἀργολίδος, ὅτε κατὰ τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Ἡρας περὶ τοῦ τόπου διένεξιν ὁ Ἰναχος μετὰ τῶν συνδικασάντων ἀπεφάσισαν ὑπὲρ τῆς Ἡρας· καὶ ἡ μὲν Ἥρα ἔπεισε τὸν Ποσειδῶνα νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω τὴν θάλασσαν, οἱ δὲ Ἀργεῖοι κατὰ τὸ μέρος ὅθεν ὀπισθοδρόμησε τὸ ὕδωρ ἀνήγειραν ναὸν εἰς τὸν Προσκλύστιον Ποσειδῶνα· ὀλίγον δὲ πρὸς τῇ πρόσῳ ἦν ὁ τάφος τοῦ Ἄργου τοῦ λεγομένου υἱοῦ τοῦ

(1) Πaus. Κορ. x. 21.

Διὸς καὶ τῆς Νιόβης τοῦ Φορωνέως καὶ μετ' αὐτὸν ναὸς Διοσκούρων, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀγάλματι αἱ γυναῖκες αὐτῶν Ἰλάειρα καὶ Φοῖβη, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν Ἄναξις καὶ Μνασίνοιος· ἦν δὲ τὸ ἄγαλμα ἐξ ἰβένου, τέχνη Διποίνου καὶ Σκύλλιδος· τῶν δὲ ἱππῶν αὐτῶν τὸ πλεῖστον ἐξ ἰβένου καὶ ὀλίγα τινὰ ἐξ ἐλέφαντος· πλησίον δὲ τῶν ἀνάκτων ναὸς Εἰλειθυίας, ἀνάθημα Ἑλένης ἢ οὕσα ἑγγυος, ὥς ἔλεγον οἱ Ἀργεῖοι, καὶ τεκοῦσα ἐν Ἄργει, ὅτι τοῦ Θησέως καὶ τοῦ Πειρίθου ἀπελθόντων εἰς Θεσπρωτίαν, οἱ Διόσκουροι ἦγον αὐτὴν εἰς Λακεδαιμόνα, κυριεύσαντες τὴν Ἄφιδναν, ἰδρύσατο τὸν ναὸν τοῦτον τῆς Εἰλειθυίας· πέραν δὲ τούτου ἦν ναὸς Ἑκάτης, καὶ ἐκ τῶν τριῶν ἀγαλμάτων αὐτῆς τὸ μὲν λίθινον ἦν ἔργον Σκόπα, ἐκ δὲ τῶν ἀπέναντι αὐτοῦ δύο χαλκίων τὸ μὲν Πολυκλείτου, τὸ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ναυκύδου τοῦ Μόθωνος· κατ' εὐθείαν δὲ τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς τὸ γυμνάσιον τοῦ Κυλαράβιδος, ὀνομασθέντος οὕτω ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σθενέλου, ἦν τάφος Δικυμνίου τοῦ Ἠλεκτρίωνος· μικρὸν δὲ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς τὸν Κυλάραβιν καὶ τῆς πλησίον πύλης ἦν μνημεῖον Σακάδα, τοῦ πρώτου ἀυλήσαντος ἐν Δελφοῖς τὸ Πυθικὸν αὐλῆμα· ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τοῦ Κυλαράβιδος ἦν ἄγαλμα Πανίας Ἀθηνᾶς καὶ τάφος Σθενέλου καὶ Κυλαράβιδος, καὶ οὐ πόρρω τοῦ γυμνασίου πολυάνδριον τῶν Ἀργείων τῶν συμπελευσάντων τοῖς Ἀθηναίοις πρὸς κατάκτησιν τῶν Συρακουσῶν καὶ τῆς Σικελίας (1)· ἐκεῖθεν δὲ ὁδὸς καλουμένη Κοίλη καὶ κατὰ δεξιὰν ναὸς Διονύσου οὐ τὸ ἄγαλμα ἦν ἐξ Εὐβοίας· ἐγγυτάτω δὲ τοῦ ναοῦ οἰκία Ἀδράστου καὶ ἀπώτερον αὐτῆς ναὸς Ἀμφιαράου καὶ πέραν αὐτοῦ μνημα Ἐριφύλης καὶ μετὰ ταῦτα τέμενος Ἀσκληπιοῦ καὶ

(1) Πaus. Κορ. κ. 22.

ναὸς Βάτωνος καὶ κεινотάφιον Ἰρνηθοῦς, καὶ τὸ ἐπιφανέστατον πάντων τῶν ἐν Ἀργεὶ Ἀσκληπιδίων περιέχον τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ εἰκονίζον αὐτὸν καθήμενον καὶ τὴν Ἰγείαν πλησίον αὐτοῦ ἵσταμένην, καὶ τοὺς δύο κατασκευάσαντας τὰ ἄγαλματα Ξενοφίλον καὶ Στράτωνα καθημένους· ἰδρύσατο δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸν ναὸν τοῦτον Σφύρος ὁ υἱὸς μὲν Μαχάονος, ἀδελφὸς δὲ Ἀλεξήνορος· ἦν δὲ καὶ ὑπόγειος οἰκοδομὴ καὶ ἐν αὐτῇ θάλαμος χαλκοῦς ἵνθα ὁ Ἀκρίσιος ἐφύλαττε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ ὅν καθέλαιν ὁ τύραννος τῶν Ἀργείων Περίλαος· ἔτι δὲ καὶ μνημα Κροτώπου καὶ ναὸς Διονύσου Κρησίου, ἐκονομασθέντος οὕτω διότι ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ ἢ ἐκ Κρήτης Ἀριάδνη ἥς, κατασκευαζομένου δεύτερον τοῦ ναοῦ, εὐρέθη ἡ κεραμεία σορὸς, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ αὐτόπτου Λυκίου καὶ ἄλλων πολλῶν Ἀργείων· πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ τούτου ἦν καὶ ναὸς Ἀφροδίτης (1).

Ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἀργους ἐκαλεῖτο Ἀάρισσα ἀπὸ Λαρίσσης τῆς Πελασγοῦ θυγατρὸς· κατὰ τὴν πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἑνὸς ἦν ναὸς Ἡρας Ἀκραίας καὶ ναὸς Ἀπόλλωνος κατασκευασθεὶς ὑπὸ Πυθαίως, τοῦ πρώτου ἐλθόντος ἐκ Δελφῶν· τὸ δὲ ἄγαλμα ἦν χάλκινον, ὀρθόν, Δειραδιώτης Ἀπόλλωνος καλούμενον, διότι ὁ τόπος οὗτος ἐκαλεῖτο Δειράς (λαϊμὸς βουνοῦ) καὶ ἦν ἐν αὐτῷ καὶ μαντεῖον ἵνθα ἐθύετο καθ' ἑκάστον μῆνα διὰ νυκτὸς ἄρνιον· καὶ τις τῶν παρθένων ἅμα γευσασμένη τοῦ αἵματος, ἐγίνετο κάτοχος ἐκ τοῦ θεοῦ· συνείχετο δὲ τῷ ναῷ τούτῳ ἕτερος ναὸς Ἀθηνᾶς Ὀξυδερχοῦς ἀνατεθεὶς ὑπὸ Διομήδους, διότι μαχομένου ποτὲ ἐν Ἰλίῳ, ἀφείλεν ἡ θεὰ τὴν ἑλὴν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ· πλησίον δὲ τούτου

(1) Πανσ. Κορ. κ. 19. 20. 21. 22. 23.

αἰς καὶ τῆς Πύθης τοῦ Φερωντίου καὶ μετ' αὐτὸν ναὸς Διοσκουρίων, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἀγάλματι αἱ γυναῖκες αὐτῶν Ἰλάειρα καὶ Φοῖβη, καὶ οἱ υἱὲς αὐτῶν Ἀναξίς καὶ Μνασίνοος· ἦν δὲ τὸ ἀγάλμα ἐξ ἑβένου, τέχνη Διοκίμου καὶ Σκύλλιδος· τῶν δὲ ἵππων αὐτῶν τὸ πλεῖστον ἐξ ἑβένου καὶ ὀλίγα τινὰ ἐξ ἐλέφαντος· πλησίον δὲ τῶν ἀνάκτων ναὸς Εἰλαιθυίας, ἀνάθημα Ἑλλήνης ἡ οὔσα ἔγγυος, ὥς ἔλεγον οἱ Ἀργεῖοι, καὶ τεκοῦσα ἐν Ἀργεῖ, ὅτι τοῦ Θησέως καὶ τοῦ Παιρίθου ἀπελθόντων εἰς Θεσπρωτίαν, οἱ Διοσκυροὶ ἤγον αὐτὴν εἰς Λακεδαιμόνα, κυριεύσαντες τὴν Ἄφιδναν, ἰδρύσατο τὸν ναὸν τοῦτον τῆς Εἰλαιθυίας· πέραν δὲ τούτου ἦν ναὸς Ἑκάτης, καὶ ἐκ τῶν τριῶν ἀγαλμάτων αὐτῆς τὸ μὲν λίθινον ἦν ἔργον Σκόπα, ἐκ δὲ τῶν ἀπέναντι αὐτοῦ δύο χαλκίνων τὸ μὲν Πολυκλείτου, τὸ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ναυκύδου τοῦ Μόθωνος· κατ' εὐθείαν δὲ τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς τὸ γυμνάσιον τοῦ Κυλαράβιδος, ὀνομασθέντος οὕτω ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σθενέλου, ἦν τάφος Δικυμνίου τοῦ Ἡλεκτρίωνος· μικρὸν δὲ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς τὸν Κυλάραβιν καὶ τῆς πλησίον πύλης ἦν μνημεῖον Σακάρου, τοῦ πρώτου αὐλῆσαντος ἐν Δελφοῖς τὸ Πυθαγὸν αὐλῆμα· ἐν δὲ τῇ γυμνασίᾳ τοῦ Κυλαράβιδος ἦν ἀγάλμα Πανίης Ἀθηνᾶς καὶ τῆρος Σθενέλου καὶ Κυλαράβιδος, καὶ ἐν περὶ τοῦ γυμνασίου καλυψάμενον τῶν Ἀργείων τῶν συμπελευσάντων ταῖς Ἀθηναῖς πρὸς κατ' ἐκτίησιν τῶν Σαρακενῶν καὶ τῆς Σικελίας (1)· ἐκείθεν δὲ ὁδὸς καλεομένη Κωλο καὶ κατὰ δεξιὰν ναὸς Διονύσου οὗ τὸ ἀγάλμα ἐκ ἑβένου· ἔργον αὐτοῦ δὲ τῶν κατ' οὐκίαν Ἀδράου καὶ ἀντιόχου αὐτῆς ναὸς Ἀρκαδικῆς καὶ πέραν αὐτοῦ μνημεῖον Ἐραφίλου καὶ κατὰ ταῦτα τῆρας ἐκκληστῆς καὶ

ναὸς Βάτωνος καὶ κεινοτάφιον Ἰρνηθοῦς, καὶ τὸ ἐπιφανέστατον πάντων τῶν ἐν Ἄργει Ἀσκληπιδίων περιέχον τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ εἰκονίζον αὐτὸν καθήμενον καὶ τὴν Ἰγναίαν πλησίον αὐτοῦ ἵσταμένην, καὶ τοὺς δύο κατασκευάσαντας τὰ ἀγάλματα Ξενοφίλον καὶ Στράτωνα καθημένους· ἰδρύσατο δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸν ναὸν τοῦτον Σφύρος ὁ υἱὸς μὲν Μαχάονος, ἀδελφὸς δὲ Ἀλεξήνορος· ἦν δὲ καὶ ὑπόγειος οἰκοδομὴ καὶ ἐν αὐτῇ θάλαμος χαλκοῦς ἵνθα ὁ Ἀκρίσιος ἐφύλαττε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ ὅν καθέλκεν ὁ τύραννος τῶν Ἀργείων Περίλαος· ἔτι δὲ καὶ μνημα Κροτώπου καὶ ναὸς Διονύσου Κρησίου, ἐκονομασθέντος οὕτω διότι ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ ἢ ἐκ Κρήτης Ἀριάδνη ἥς, κατασκευαζομένου δεύτερον τοῦ ναοῦ, εὐρέθη ἡ κεραμεία σορὸς, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ αὐτόπτου Λυκίου καὶ ἄλλων πολλῶν Ἀργείων· πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ τούτου ἦν καὶ ναὸς Ἀφροδίτης (1).

Ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἄργους ἐκαλεῖτο Ἀάρισσα ἀπὸ Λαρίσσης τῆς Πελασγοῦ θυγατρὸς· κατὰ τὴν πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἔκδοον ἦν ναὸς Ἡρας Ἀκραίας καὶ ναὸς Ἀπόλλωνος κατασκευασθεὶς ὑπὸ Πυθαέως, τοῦ πρώτου ἐλθόντος ἐκ Δελφῶν· τὸ δὲ ἄγαλμα ἦν χάλκινον, ὀρθὸν, Δειραδιώτης Ἀπόλλωνος καλούμενον, διότι ὁ τόπος οὗτος ἐκαλεῖτο Δειράς (λαϊμὸς βουνοῦ) καὶ ἦν ἐν αὐτῷ καὶ μαντεῖον ἵνθα ἐθύετο καθ' ἕκαστον μῆνα διὰ νυκτὸς ἀρνίων· καὶ τις τῶν παρθένων ἅμα γευσάμενη τοῦ αἵματος, ἐγένετο κάτοχος ἐκ τοῦ θεοῦ· συνείχετο δὲ τῷ ναῷ τούτῳ ἕτερος ναὸς Ἀθηνᾶς Ὀξυδερχοῦς ἀνατεθεὶς ὑπὸ Διομήδους, διότι μαχομένου ποτὶ ἐν Ἰλίῳ, ἀφείλεν ἡ θεὰ τὴν φηλὴν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ· πλησίον δὲ τούτου

(1) Πaus. Κορ. κ. 19. 20. 21. 22. 23.

ἦν τὸ στάδιον ἐνθα ἐτελοῦντο ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Νεμείου Διὸς καὶ τὰ Ἡραῖα· κατὰ δὲ τὴν ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ὁδὸν κατ' ἀριστερὰν ἦν μνημεῖα τῶν υἱῶν τοῦ Αἰγύπτου ἐν ᾗ ἦσαν τεθαμμέναι μόνον αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν (1). ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τῆς Λαρίσσης ἦν ναὸς Λαρισσαίου Διὸς, καὶ τὸ ἀγαλμα ξύλινον· καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς ἀξιοθέατος περιέχων καὶ ἄλλα καὶ δία ἑόανον ἔχοντα ἐκτὸς τῶν δύο ὀφθαλμῶν καὶ ἄλλον τρίτον ἐπὶ τοῦ μετώπου· ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ Ζεὺς οὗτος ἦν πατὴρ τοῦ Πριάμου ὃς εἶχεν αὐτὸν ἰδρυμένον ἐν ὑπαίθρῳ τῆς αὐλῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἠλίσκετο τὸ Ἰλίον εἰς τὸν βωμὸν τοῦτον κατέφυγε· κατὰ δὲ τὴν διανόμην τῶν λαφύρων ἔλαχεν ὁ Ζεὺς εἰς Σθένηλον τὸν Καπανέως καὶ διὰ τοῦτου εὐρίσκετο ἐνταῦθα (2). -- Ἐν τῇ ἀκροπόλει ταῦτη διατηρήθη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή ==

Α ΒΟΥΛΑ ΚΑΙ Ο ΔΑΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΓΕΙΩΝ ΤΙΒ.

ΚΑΛΥΨΑΙΝΙ Γ . . . ΟΝ ΦΑ . . . Μ ΑΝΕΘΗΚΕ

ἦν ἐκικοινοποίησε κατὰ πρῶτον ὁ Γαῖλλ.

Οἱ δὲ διάφοροι ἦγον ἐξ Ἀργους εἰς διάφορα μέρη τῆς Πελοποννήσου. Κατὰ τὴν πρὸς τὴν Τεγέαν ὁδὸν τὸ πρῶτον κατὰ δεξιὰν ἀπεντὼμενον ὄρεος ἐκαλεῖτο Λυκῶνη, καὶ περαιτέρω πρὸς δεξιὰν τῆς Λεωρῆου ἦν ὄρεος Χίον, καὶ κατὰ τὰς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ὑψοσεῖς αὐτοῦ πρὸς δεξιὰν τοῦ Τροχοῦ αἱ Κερχύσαι καὶ κατὰ τὸ χυκαλλώτερον αἱ Ἰσικί καὶ μετὰ τὰς Ἰσικίς ἡ Τεγέα. — Ἡ δὲ πρὸς τὸν Μαντίνειον ὁδὸς ἤρχετο ἀπὸ τῶν πρὸς τῇ Λεωρῇ καλῶν ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ναὸς Διὸς ἔχων δύο εἰσελεύς. τὴν μὲν πρὸς διατολῆς τὴν δὲ πρὸς ὁσμῆς, καὶ κατὰ μὲν τὴν πρῶτην εἰσοδὸν εἴκειτο ξοῖαν ἀφροδίτης, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν Ἀριαν,

(1) ὅτι ἄφρα ἦσαν. (2) ὅτι καὶ τὸ 24.

ἁμφοτέρα ἀναθήματα Πολυνείκους καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ στρατευσάντων Ἀργείων, μετὰ δὲ τὸν ναὸν χεῖμῆρος Χάραδρος καὶ μετὰ τὴν διάβασιν αὐτοῦ ὁ τόπος ὁ καλούμενος Οἰνόη, καὶ ὑπεράνω τῆς Οἰνόης ὄρος Ἀρτεμίσιον καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ναὸς Ἀρτέμιδος, καὶ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ ἦσαν αἱ πηγαὶ τοῦ Ἰνάχου· ἦν δὲ καὶ ἄλλη ὁδὸς ἀπὸ τῶν πρὸς τῇ Δειράδι πυλῶν πρὸς τὴν Λύρκειαν. — Κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὴν Ἐπιδαυρίαν ὁδὸν κατὰ πρῶτον ἔκειτο ἐν δεξιᾷ οἰκοδομὴ κυραμοειδῆς ἔχουσα ἀσπίδας ὁμοίας ταῖς Ἀργολικαῖς· ἵσταυθα ἐπολέμησαν οἱ δύο ἀδελφοὶ Προῖτος καὶ Ἀκρίσιος περὶ τῆς ἀρχῆς· ὥς δὲ τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος ἦν ἴσον καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο νὰ ὑπερτερήσῃ τοῦ ἄλλου, διηλλαγῆσαν. Ἐλέγετο δὲ ὅτι οἱ πρῶτοι αὐτοὶ καὶ τὸ στράτευμα αὐτῶν ἐπολέμησαν φέροντες ἀσπίδας· διὰ δὲ τοὺς πεσόντας ἐκείρωθεν ὥς ὄντας συμπολίτας καὶ συγγενεῖς ἀνηγέρθη τοῦτο τὸ μνημεῖον ἐν κοινῷ· ἔνταυθεν δὲ κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ ἦν ἡ Τίρυνς καὶ μετὰ τὴν Τίρυνθα κατ' ἀριστεράν ἡ Μίδεια καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὴν Ἐπίδαυρον εὐθείαν κώμη Δῆσση, καὶ ὑπεράνω αὐτῆς ὄρος Ἀραχναῖον (1)· ὅσον δὲ 50 στάδια ἀπὸ τοῦ Ἄργους ἦσαν αἱ Μυκῆναι (2).

Τὸ Ἄργος ἀνεδείχθη μία τῶν μεγίστων, πολυπληθεστάτων καὶ ἰσχυρωτάτων πόλεων· καὶ, ὥς λέγει ὁ Στράβων, τὸ Ἄργος καὶ ἡ Σπάρτη ἦσαν αἱ δύο ἐνδοξόταται πόλεις τῆς Πελοποννήσου (3)· ἀπώλεσε δὲ μέρος τῆς ἀξίας αὐτῆς μέχρι τινός, καὶ αἱ Μυκῆναι ἐφάνησαν ὑπέρτεραι ἐπὶ τῶν Πελοπιδῶν καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἀλλὰ μετὰ τὴν καθόδον τῶν Ἡρακλειδῶν καὶ τῶν Δωριέων ἀπεδείχθη πάλιν πρω-

(1) Πaus. Κορ. κ. 24. 25. 26. (2) Στράβ. β. 8. σ. 368.

(3) Στράβ. β. 8, σ. 376.

τεύουσα, καὶ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Βαλαμίνος οἱ Ἀργεῖοι μετὰ Κλειωναίων καὶ Τεγεατῶν ἐπιελθόντες, ἄρδην κατίστρεψαν τὰς Μυκῆνας καὶ διμερίσθησαν τὴν χώραν (1).

Ἡ πόλις τοῦ Ἄργους μετὰ διαφόρους περιπετείας τῆς τύχης, προϊόντος τοῦ καιροῦ, ἐξέπεσεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπὶ Ἰουλιανοῦ δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ συντηρῇ τὰ δημόσια αὐτῆς καταστήματα, οὐδὲ νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς τῶν Νεμέων δαπάνας (2). Ἐκτοτε δὲ βαθμηδὸν αἰεὶ καταπίπτουσα, ἦν οὐχὶ πλέον πόλις ἀλλὰ σκελετὸς μόνον πόλεως, ὁπότε ὑπετάγη εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐνετῶν (3). Ἐν ἔτει δὲ 1462 ἡ Ὄθωμανικὴ Κυβέρνησις παρὰβᾶσα τὰς πρὸς τὴν Ἐνετίαν συνθήκας, ἐκυρίευσεν τὸ Ἄργος καὶ ἤνωσεν αὐτὸ μετὰ τῆς σατραπείας τὴν Κορίνθου· ὥς δὲ αἱ περὶ τούτου ἐμφανίσεις τῆς Ἐνετίας εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν, ἐκπρόχθη πόλεμος, καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος Βερτόλδος δὲ ἔσπευσε στρατεύσας περὶ τὴν πόλιν μετὰ στρατιᾶς 15,000, εἶλεν αὐτὴν αὐτοβοῇ τῇ 2 Αὐγούστου 1463 (4) καὶ μετ' ὀλίγον καὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Βερτόλδος ἐφονεύθη τῇ 4 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κορίνθου, στρατιὰ Ὄθωμανικὴ 80,000 ὑπὸ τὸν Δαοῦδ πασᾶν ἐπιδραμοῦσα, ἐφυγάδευσε τοὺς Ἐνετοὺς καὶ εἶλε τὸ Ἄργος καὶ ἠχμαλώτισεν 60 Κρήτας, οὓς καὶ ἐθανάτωσεν (5). ἀλλὰ τῷ 1685 οἱ Ἐνετοὶ εἶλον ἐκ νέου τὸ Ἄργος, 8 μετὰ καιρὸν ὑπέπεσε καὶ αὖθις τῇ Ὄθωμανικῇ ἐξουσίᾳ καὶ διέμεινεν ὑπ' αὐτὴν διοικούμενον ὑπὸ τοῦ σατράπου τῆς Ναυπλίας, ἄχρι τῆς Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας (6).

(1) Στράβ. β. 8, σ. 377. (2) Ἰουλιαν. ἐπιστ. 15. (3) Ἰδε Ναυπλία πολ. (4) Σανσουίνος ἱστ. Τούρκ. (5) Κερκενέλης, Μερ. 2. Ἰργκ. (6) Ἰδε Ναυπλία.

Ἐν ἀποστάσει πάντε λεπτῶν ἀπὸ τοῦ Ἄργους κατ' ἀνατολὰς ῥεῖσι ὁ ποταμὸς Ἰναχος.

* Ἄργος· ἀπέχει περίπου μίαν ὥραν τῆς θαλάσσης· κεῖται εἰς πεδιάδα εὐφορον καὶ κτηνοτρόφον δι' ἧς ῥεῖσι ἡ Πλανίτσα (Ἰναχος) καὶ οἱ εἰσβάλλοντες εἰς αὐτὴν χεῖμαρροι καὶ ῥυακας· ἐκτείνεται ἡ πεδιάς αὕτη εἰς διάστημα ἐπείκεινα τῶν πέντε ὥρων ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ λεγομένου Κάμπος τοῦ Δραγομάνου καὶ πλατύνεται βαθμηδὸν ἄχρι τῆς θαλάσσης· ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς κατὰ τὸ πλατύτερον μέρος ἔχει ἑκτασιν δύο ἡμισυ ὥρων ἀπὸ τοῦ Παλαιοκάστρου (ἐρειπίων τῆς Τίρυνθος) μέχρι τῶν Μύλων (Δέρνης)· ἡ πεδιάς τοῦ Ἄργους περιέχει ὅσον δέκα ὥρων γεωργήσιμον γῆν ἧς πολὺ μέρος ἀρδύεται· προάγει δὲ καπνὸν, ὀρύζιον, ἀραβόσιτον, σῖτον καὶ βαμβάκιον. Ἡ πόλις εἶναι ἀτείχιστος, εὐρύχωρος ὁπωσοῦν, ἀλλὰ κατρείπωμένη ἐκ τῶν περιστάσεων τοῦ πολέμου τῆς Ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως καθ' ἣν τρεῖς ἐκάη καὶ τέλος ἀπέτεφρώθη διόλου· κτιζονται δὲ καθ' ἐκάστην νέαι οἰκοδομαὶ ὥστε τὸ Ἄργος ἀναγεννᾶται ἤδη ἀπὸ τῆς τέφρας αὐτοῦ καὶ ἤδη ἔχει ἀγορὰν καὶ πολλὰ ἐργαστήρια καὶ καφενεῖα καὶ ξενοδοχεῖα καὶ ἐκκλησίας ὧν ἡ μεγίστη εἶναι ἡ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κτισθεῖσα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. — Οἱ κάτοικοι εἰσὶν ἀθροίσματα Ἀλβανικὰ, ἄνθρωποι ἐργοδιώκται, ἀγωγεῖς οἱ πλείους καὶ γεωργοί. — Οἱ Ἀργεῖοι ἐμμεθοῦντο αἶι ἐπὶ μὲν τῆς Ἑνετικῆς κυβερνήσεως ὡς στρατιῶται, μετὰ ταῦτα δὲ ὡς γεωργοὶ πανταχοῦ τῆς Πελοποννήσου καὶ μέχρι τῆς Ἰωνικῆς Ἐπτανήσου, ζῶντες συνηνωμένοι, ἀντιβοηθούμενοι ἐμοιβαίως κατὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν καὶ φέροντες κατ' ἔτος ἵκαστος εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ τὰ ἐκ τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ ὠφελείας. — Τὸ Ἄργος ἔχει ἀέρα ἐλεύ-

θερόν και ὑγιεινόν· τὸ δὲ πότιμόν ὕδωρ εἶναι φησὶν ἀπὸ πηγῆς οὐδεμίαν ἔχει καὶ τὰ περίξ εἰσι διόλου ἄνυδρα, μάλιστα κατὰ τὸ θέρος ὅτε πάντες οἱ ποταμοὶ καὶ πάντα τὰ ὕδατα ξηραίνονται· κῆποι ὑπάρχουσιν ἀρκετοὶ καὶ ἐντὸς καὶ περίξ τῆς πόλεως προάγοντες λεμόνια, σῦκα καὶ ἄλλας ὁπώρας, καὶ πλῆθος παντοίων λαχάνων· καὶ ἀμπελώνες δὲ πολλοὶ ἐκτείνονται κατὰ τὸ νότιον τῆς πόλεως πρὸς τοὺς Μύλους. — Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐγυμνάζετο πρό τινων ἐτῶν τὸ ἱππικὸν στράτευμα· ὅθεν ἐκτίσθη εὐρύχωρον κατάστημα πρὸς κατοικίαν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν, μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἱπποστασίων κτλ. — Μέχρι τινὸς ἐσώζοντο ἐν Ἄργει λείψανα τινὰ ἀρχαιοτήτων καὶ ἔκειντο ἐπὶ τῶν ἀγυῶν τῆς πόλεως κίονες ἐκ μαρμάρου καὶ λίθου συηνίτου, ἀλλὰ πάντα ἐξέλειπον· μόνον ἔξωθεν τῆς πόλεως οἰκίας τινὸς ἰδιωτικῆς σώζεται ἐγκεκτισμένον ἐντὸς τοῦ τοίχου μάρμαρον ἀκέραιον εἰκονίζον ἐν ἀναγλύφῳ γυναῖκα καὶ παῖδα φέροντα στάχυας, ἔτι δὲ καὶ ἐντὸς λάκκου μάρμαρα πολλὰ ἀτάκτως συνεσσωρευμένα καὶ ἐφ' ἐνὸς αὐτῶν διακρίνονται αἱ λέξεις ΕΥΝΟΜΙΑΣ ΕΝΕΚΑ. — Μετὰ 15 λεπτὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ὑψοῦται ὄρος κωνοειδὲς κατάγυμνον καὶ πετρῶδες καὶ κατὰ τὰ πλευρὰ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν πόλιν σώζονται ὕδραγωγεῖα παλαιά· ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς ὑψομένης 900 ποδ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἢ κατὰ τὰς νεωτάτας τῶν γάλλων πινακογράφων καταμετρήσεις 280 γαλλόμετρα, τεῖχη τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως τανῶν παρημελημένης, καὶ μονὴ τῶν κατηχουμένων εἰς μνήμην τῆς Παναγίας τοῦ Ἄργους λεγομένης, κατὰ τὴν αὐτὴν θέσιν, ὡς εἰκάζεται, καθ' ἣν ἔκειτο ὁ ναὸς τῆς Ἀκραιᾶς Ἡρας, ἃν καὶ οὐδὲ ἔχνος ἐρειπίων τινὸς ἀρχαιοτήτος φαίνεται. Ὀλίγα μέρη τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως

σώζονται εισέτι Κυκλωπικά ἐκ λίθων ὑπερόγκων· ἐκ δὲ τοῦ λοιποῦ τὸ μὲν εἶναι Ῥωμαϊκῆς τὸ δὲ Ἑνετικῆς κατασκευῆς· εἶναι δὲ εὐρύχωρος ἡ ἀκρόπολις αὕτη καὶ χωρητικὴ πολυαριθμοῦ φρουρᾶς· ὥς δὲ ἔμεινεν ἔρημος ἐπὶ πολλὰ ἔτη, τὰ ὕδατα τῶν ἐν αὐτῇ δεξαμενῶν διαφθαρέντα κατήνησαν ἄχρηστα. Ὅθεν καὶ Δημήτριος ὁ Ὑψηλάντης ὃς τῷ 1822 συνεκεντρώθη γενναίως ἐν ταύτῃ τῇ θέσει, ἵνα ἐμποδίη τὴν ὑπὸ τὸν Δράμαλην Μαχμουδ πασᾶν προόδουσαν τῆς Ὀθωμανικῆς στρατιᾶς, στερούμενος ζωοτροφῶν καὶ ὕδατος ἠναγκάσθη νὰ ἐκλίπῃ αὐτὴν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις. — Ἡ ἀποστάσις ἐπὶ τὰ λεπτῶν ἀπὸ τῆς πόλεως τριῶν μίλιων δυτικὸν σώζεται ἀρχαῖον ἀμφιθέατρον ἀποδείκνυν ἐνθρονισμένη κροτήθῃ ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ 12ου καὶ 13ου, ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου. Αἱ σειραὶ τοῦ θεάτρου ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν διὰ διαζωμάτων εἰς τρία διαιρούμεται· τὸ πρῶτον παρὰ τὴν ἀκρόπολιν, τὸ δεύτερον 16 καὶ τὸ τρίτον 19 ἀνὰ πλάτος· τὸ πρῶτον οὖν σύγκειται τὸ ὅλον ἐξ 6, τὸ δεύτερον ἐξ 12 καὶ τὸ τρίτον ἐξ 13,000 θεατῶν καθ' ὅσον διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνάσσης στάσεως τοῦ ἀμφιθεάτρου τούτου. Ἡ ἀκρόπολις αὐτοῦ ἦν 450 ποδῶν, ἡ δὲ τῆς ὀρχήστρας 200 ποδῶν. Αἱ σειραὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἔμειναν ἀβλαβεῖς καὶ καλῶς συντηρημέναι μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἐφ' οὗ εἰσὶ κατεσκευασμέναι, καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς ταύτης ἐκτείνεται ἡ θέα ἐπὶ πλατύτατον καὶ θαυμαστὸν ὀρίζοντα· τὸ ἀμφιθέατρον τοῦτο εἶναι τὸ ἀρχαῖότατον ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ κάλλιστον τῆς Ἑλλάδος· περίξ αὐτοῦ μίγα μέρος καλύπτεται ὑπὸ ῥεπιῶν πλινθίνης οἰκοδομῆς καὶ μεταξὺ αὐτῶν εἰσὶν ὑπόγειοι δίοδοι καὶ ἕδαφος ψηφιδω-

(1) Δήκ. Τ. 2. κ. 20. σ. 397.

θερον καὶ ὑγιεινόν· τὸ δὲ πότιμόν ὕδωρ εἶναι φερίτερον πηγὴν οὐδεμίαν ἔχει καὶ τὰ περίξ εἰσι διόλου ἄνυδρα, μά-
λιστα κατὰ τὸ θέρος ὅτε πάντες οἱ ποταμοὶ καὶ πάντα
τὰ ὕδατα ξηραίνονται· κῆποι ὑπάρχουσιν ἀρκετοὶ καὶ ἐντὸς
καὶ περίξ τῆς πόλεως προάγοντες λεμόνια, σῦκα καὶ ἄλλας
ὁπώρας, καὶ πλῆθος παντοίων λαχάνων· καὶ ἀμπελώνες
δὲ πολλοὶ ἐκτείνονται κατὰ τὸ νότιον τῆς πόλεως πρὸς
τοὺς Μύλους. — Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐγυμνάζετο πρό τινων
ἐτῶν τὸ ἵππικὸν στράτευμα· ὅθεν ἐκτίσθη εὐρύχωρον κατὰ-
στημα πρὸς κατοικίαν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν, μετὰ
τῶν ἀναγκαίων ἐπποστασίων κτλ. — Μέχρι τινὸς ἐσώ-
ζοντο ἐν Ἄργει λείψανα τινὰ ἀρχαιοτήτων καὶ ἔκειντο ἐπὶ
τῶν ἀγυιῶν τῆς πόλεως κίονες ἐκ μαρμάρου καὶ λίθου
συνήνιτου, ἀλλὰ πάντα ἐξέλειπον· μόνον ἔξωθεν τῆς πόλης
οὐκίας τινὸς ἰδιωτικῆς σώζεται ἐγκεκτισμένον ἐντὸς τοῦ
τοίχου μάρμαρον ἀκέραιον εἰκονίζον ἐν ἀναγλύφῳ γυναῖκα
καὶ παῖδα φέροντα στάχους, ἔτι δὲ καὶ ἐντὸς λάγκου μάρ-
μαρα πολλὰ ἀτάκτως συνεσωρευμένα καὶ ἐφ' ἐνὸς αὐτῶν
διακρίνονται αἱ λέξεις ΕΥΝΟΜΙΑΣ ΕΝΕΚΑ. — Μετὰ 15
λεπτὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ὑψοῦται ὄρος κωνοειδὲς κατὰ γυ-
μνον καὶ πετρῶδες καὶ κατὰ τὰ πλευρὰ αὐτοῦ τὰ πρὸς
τὴν πόλιν σώζονται ὑδραγωγεῖα παλαιά· ἐπὶ δὲ τῆς κορυ-
φῆς ὑψομένης 900 ποδ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς
θαλάσσης ἢ κατὰ τὰς νεωτάτας τῶν γάλλων πινακογρά-
φων καταμετρήσεις 280 γαλλόμετρα, τείχη τῆς ἀρχαίας
ἀκροπόλεως τανῦν παρημελημένης, καὶ μονὴ τῶν κατη-
χουμένων εἰς μνήμην τῆς Παναγίας τοῦ Ἄργους λεγομένης,
κατὰ τὴν αὐτὴν θέσιν, ὡς εἰκάζεται, καθ' ἣν ἔκειτο ὁ ναὸς
τῆς Ἀκραιᾶς Ἡρας, ἃν καὶ οὐδὲ ἵχνος ἐρείπιων τινὸς ἀρχαιο-
τητος φαίνεται. Ὀλίγα μέρη τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως

σώζονται εἰσέτι Κυκλωπικά ἐκ λίθων ὑπερόγκων· ἐκ δὲ τοῦ λοιποῦ τὸ μὲν εἶναι Ῥωμαϊκῆς τὸ δὲ Ἑνετικῆς κατασκευῆς· εἶναι δὲ εὐρύχωρος ἡ ἀκρόπολις αὕτη καὶ χωρητικὴ πολυαριθμοῦ φρουρᾶς· ὥς δὲ ἔμεινεν ἔρημος ἐπὶ πολλὰ ἔτη, τὰ ὕδατα τῶν ἐν αὐτῇ δεξαμενῶν διαφθαρέντα κατήντησαν ἄχρηστα. Ὅθεν καὶ Δημήτριος ὁ Ὑψηλάντης ὃς τῷ 1822 συνεκεντρώθη γενναίως ἐν ταύτῃ τῇ θέσει, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν ὑπὸ τὸν Δράμαλην Μαχμούδ πασᾶν προόδουσιν τῆς Ὀθωμανικῆς στρατιᾶς, στερούμενος ζωοτροφιῶν καὶ ὕδατος ἡναγκάσθη νὰ ἐκλίπῃ αὐτὴν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις. — Ἐν ἀποστάσει ἐπτά λεπτῶν ἀπὸ τῆς πόλεως πρὸς τὸ νοτιδυτικὸν σώζεται ἀρχαῖον ἀμφιθέατρον ἀξιοθέατον ἐνθα συνεκροτήθη ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις κατὰ τὸ ἔτος 1829 περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου. Αἱ σειραὶ τῶν ἐδρῶν αὐτοῦ χωρίζονται διὰ διαζωμάτων εἰς τρία μέρη· τὸ πρῶτον περιέχει 32, τὸ δεύτερον 16 καὶ τὸ τρίτον τὸ ἀνώτατον 19 σειράς· ὥστε σύγκαιται τὸ ὅλον ἐξ 67 σειρῶν αἵπερ, διδομένου 2 1/2 ποδῶν διαστήματος δι' ἕκαστον θεατὴν, ἦσαν δεκτικαὶ περίπου 13,000 θεατῶν· καθ' ὅσον δὲ εἰκάζεται ἐκ τῆς ἐνιστώσης στάσεως τοῦ ἀμφιθέατρου τούτου, ἡ διάμετρος αὐτοῦ ἦν 450 ποδῶν, ἡ δὲ τῆς ὀρχήστρας 200 (1)· αἱ σειραὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἔμειναν ἀβλαβεῖς καὶ καθήκουσι μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἐφ' οὗ εἰσὶ κατασκευασμένα, καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς ταύτης ἐκτείνεται ἡ βέα ἐπὶ πλατύτατον καὶ θαυμαστὸν ὀρίζοντα· τὸ ἀμφιθέατρον τοῦτο εἶναι τὸ ἀρχαῖότατον ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ κάλλιστον τῆς Ἑλλάδος· περίξ αὐτοῦ μέγα μέρος καλύπτεται ὑπὸ ἔρειπίων πλινθίνης οἰκοδομῆς καὶ μεταξὺ αὐτῶν εἰσὶν ὑπόγειοι δίοδοι καὶ ἕδαφος ψηφιδω-

(1) Δ'η. Τ. 2. κ. 20. σ. 397.

τόν· ὁ Βελῆ πασᾶς, ὅτε ἦν διοικητὴς τῆς Πελοποννήσου, ἀνα-
σκάψας κατὰ τοῦτον τὸν τόπον, εὔρε πολλά ἀγάλματα·
πολὺ δὲ μέρος μένει εἰσέτι ἄσκαπτον καὶ ἐν αὐτῷ εὐρί-
σκονται πιθανῶς ἀρχαιοότητες· κατὰ τὴν αὐτὴν γραμμὴν
σῶζονται καὶ λείψανα ναοῦ ὀκταγώνου· πρὸς τὸ νότιον τοῦ
ἀμφιθεάτρου ὑπάρχει ἕτερον ἐλάττονος μεγέθους ἔχον 21
σειράς ἐδρῶν, ἀλλ' ἐν κακίστῃ καταστάσει· πρὸς δὲ τὸ
βόρειον ἐπὶ ὕψους κτίριον Ῥωμαϊκὸν δ ὁ Κλάρκ ἐξέλαβεν
ὡς οἰωνοσκοποῖον· κατὰ δὲ τὸν Τράντ τὸ κτίριον τοῦτο ἦν
ἴσως ναὸς τοῦ Κηφισσοῦ· διέρχεται δὲ ὑπ' αὐτὸ ὑδραγωγεῖον
ὑπόγειον· τὸ μέγεθος τοῦ κτιρίου τούτου εἶναι 15 βημ.
τὸ μῆκος καὶ 15 τὸ πλάτος· κάτωθεν τούτου ὑπάρχει
τεῖχος Κυκλωπικὸν 50 βημ. τὸ μῆκος καὶ 12 τὸ ὕψος
ἔχον δύο ἐπιγραφὰς καὶ ἀρχαιοτάτα ἀνάγλυφα· φαίνεται
ὅτι τὸ Ῥωμαϊκὸν τοῦτο οἰκοδόμημα ἐκτίσθη ἐπὶ ἀρχαίου
τινὸς ναοῦ, ὡς καὶ ὁ Λήκιος συμπεραίνει (1). — Κατὰ τὴν
εἰσοδὸν τῆς πόλεως πρὸς ἀνατολὰς εἰσὶν ἐρείπια ναοῦ καὶ
καλλίστου Ἑλληνικοῦ τεύχους καὶ στηλῶν ἐξ ὧν κατεσκευά-
σαν τὴν νέαν ἐκκλησίαν τοῦ Ἄργους. — Πέριξ τῆς πόλεως
εἰσὶ λατομεῖα μέλανος συνηίτου λίθου. — Τὸ Ἄργος κεῖται
πρὸς τὸ δυτ-βόρειον τῆς Ναυπλίας, τὸ βορ-ἀνατολικὸν τῆς
Τριπόλεως (Τριπολιτσᾶς), καὶ τὸ δυτ-νότιον τῆς Κορίνθου·
ἀπέχει δὲ τῆς Ναυπλίας δύο ὥρας. Ἡ ὁδὸς εἶναι ὅλως ἐπί-
πεδος καὶ ἀμαξιτὴ, καὶ διέρχεται διὰ τοῦ Ἰνάχου καὶ ἀπ'
ἐμπροσθεν τῶν ἐρειπίων τῆς Τίρυνθος καὶ τοῦ ἀγρονομικοῦ
καταστήματος· ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη ὁδὸς παραθαλάσσιος
ὀλίγον τι συντομωτέρα, καὶ ἄλλη μεταξὺ τῶν δύο μακρο-
τέρα. Τὸ Ἄργος εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Ἀργολίδος

(1) Λήκ. Τ. 2, κ. 20, σ. 399.

καὶ τοῦ δήμου Ἄργους, καὶ περιέχει ἐπέκεινα τῶν 10,000 κατοίκων· ἔχει δὲ καὶ σχολεῖον Ἑλληνικὸν ὑπὸ δύο διδασκάλους Β'. καὶ Γ'. τάξεως, καὶ δύο σχολεῖα δημοτικὰ Α. τάξεως, καὶ εἰρηνοδικεῖον καὶ συμβολαιογραφεῖον. Παρὶ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς κατὰ τὰ λοιπὰ ἐναετώσης στάσεως τοῦ Ἄργους ἴδε ἀνωτέρω εἰς Ἐπαρχίαν Ἄργους.

ΜΥΚΗΝΑΙ, πόλις ἀρχαιοτάτη κατὰ τὸ δυτ-βόρειον τῆς Ναυπλίας καὶ τῆς Τίρυνθος καὶ τὸ ἀνατ-βόρειον τοῦ Ἄργους οὐ ἀπέχει 50 στάδια (1)· ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Περσέως, ὅτε οὗτος ἀντήλλαξε τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ Μεγαπένεθην (2)· ὠνόμασε δὲ αὐτὴν ὁ Περσεὺς Μυκῆνας, διότι ἐξέπασεν ἐνταῦθα ὁ μύκης (τὸ ἄκρον τῆς θήκης) τοῦ ξίφους αὐτοῦ, καὶ ἐξέλαβε τοῦτο σημεῖον πρὸς οἰκισμὸν πόλεως· κατ' ἄλλους δὲ διότι διψήσας καὶ ἐκριζώσας κατὰ τύχην μύκητα (μανιτάρι), ἐπειδὴ ἀνέβρευσεν ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους ἄφθονον ὕδωρ καὶ πίων ἐκόρσεε τὴν δίψαν αὐτοῦ καὶ ὑφράνθη, ἔκτισεν ἐκεῖ τὴν πόλιν καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν Μυκῆνας ἀπὸ τοῦ μύκητος· κατ' ἄλλην δὲ πάλιν γνώμην τὴν πιθανωτέραν, ἡ πόλις ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Μυκῆνης τῆς μνημονευομένης ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐν Ὀδυσσεΐᾳ =

Τυρώ τ' Ἀλκμήνη τ' εὐστέφανός τε Μυκῆνη (3).

Ἦν δὲ αὕτη, κατὰ τὰ ἔπη τὰ ὀνομαζόμενα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἡοΐαι μεγάλαι, θυγάτηρ Ἰνάχου καὶ γυνὴ Ἀρέστορος· καὶ κατ' ἄλλους ἀπὸ Μυκηνέως τοῦ Σπάρτωνος τοῦ Φορωνέως (4)· κατὰ τινὰ δὲ παλαιὸν σχολιαστὴν τοῦ Σοφοκλέους (5), καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν Κτησίαν τὸν Ἐφέσιον (6), τὸ πρῶτον ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης ἦν Ἄργος καὶ μετὰ

(1) Στράβ. β. 8. σ. 368. (2) Ἰδε Ἀργολίς. (3) Ὀμ. Ὀδ. Β. γ. 120.

(4) Πaus. Κορ. κ. 16. (5) Παρὰ Σελιστίν. Σημ. εἰς Στίφαν. σ. 313.

(6) Παρὰ Πseudo-Πλουταρχ. περὶ Ποταμ. σ. 35. 36.

καιρὸν μετωνομάσθη Μυκῆναι· εἴτε δὲ διὰ τοῦτον τὸν λόγον, εἴτε διὰ τὴν ἐγγύτητα, ὡς λέγει ὁ Στράβων, οἱ τραγικοὶ ὠνόμαζον συνωνύμως ὡς μίαν τὰς δύο πόλεις· ὁ Εὐρυπίδης μάλιστα ἐν τῷ αὐτῷ δράματι ὀνομάζει τὴν αὐτὴν πόλιν ποτὲ μὲν Μυκῆνας, ποτὲ δὲ Ἄργος, ὡς ἐν Ἰφιγενείᾳ καὶ ἐν Ὀρέσῃ (1). Καλεῖ δὲ ἐνίοτε καὶ πᾶσαν τὴν Ἀργολίδα Μυκῆνας (2)· ὅπως δὲ καὶ ἂν ᾗ, βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ Μυκῆναι ἦσαν μία τῶν περιφανιστάτων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, εἶχε λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, καὶ τὰ τεῖχη αὐτῆς ἦσαν καὶ αὐτὰ ἔργα Κυκλώπων, ὡς καὶ τὰ τῆς Τίρυνθος· κυζήθη δὲ καὶ ἐμεγαλύνθη ὑπὲρ τὸ Ἄργος, καὶ κατέστη καὶ αὐτὴ καθίδρα λαμπρὰ βασιλείας (3), μάλιστα ἐπὶ Ἀγαμέμνονος οὐ τὸ πρῶτος ἐξετείνετο ἐπὶ πολὺ, ὡς ἐκ τοῦ Ὀμήρου ἐν τῷ καταλόγῳ φαίνεται =

Οἱ δὲ Μυκῆνας εἶχον, εὐκτίμενον πτολίεθρον,
 Ἀφνειὸν τε Κόρινθον, εὐκτιμέναν τε Κλεωνάς,
 Ὀρνειάς τ' ἐνέμεντο, Ἀραιθυρέην τ' ἐρατεινὴν,
 καὶ Σικυῶν', ὅθ' ἄρ' Ἄδρακτος πρῶτ' ἐμβασίλευεν,
 Οἱ δ' ὕπερσιν τε καὶ αἰκυνὴν Γονώεσσαν,
 Πελλήνην τ' εἶχον, ἧδ' Ἀἴγιον ἀμφανεμένον,

Αἰγυαλὸν τ' ἀνὰ πάντα, καὶ ἄμφ' Ἑλίκην εὐρεῖαν (4).
 εἰς δὲ κατὰ τὴν ἐπιστρατεῖαν τῶν Περσῶν οἱ μὲν Ἀργεῖοι ἀσύχαζον, οἱ δὲ Μυκηναῖοι ἐπεμψάν εἰς Θερμοπύλας 80 ἄνδρας, οἱ συμπολεμήσαντες τοῖς Λακεδαιμονίοις μετέσχον τὰς δοῦρας αὐτῶν. φθονήσαντες οἱ Ἀργεῖοι, ἐπῆλθον μετὰ Κλεωναίων καὶ Τεγεατῶν κατὰ Μυκηναίων, καὶ εἶλον καὶ κατέσκαψαν αὐτὰς κατὰ κράτος, ὀλίγον μετὰ τὴν ναυμα·

(1) Στράβ. β. β. σ. 377. (2) Εὐρυπ. Ἰφιγ. σ. 119L. (3) Ἰδι' Ἀγ. γελ. (4) Ἰδι' Ἀγ. β. σ. 368. κζ.

χίαν τῆς Σαλαμῖνος καὶ διενείμαντο τὴν χώραν (1), καὶ τὸ μὲν τείχος τῶν Μυκηνῶν ὃν ὤικοδομημένον ὑπὸ τῶν Κυκλώπων καλουμένων, ὡς τὸ τῆς Τίρυνθος, δὲν ἐδύνατο νὰ κυριευθῇ ὑπὸ τῶν Ἀργείων διὰ τὸ ἰσχυρὸν, κατ' ἀνάγκην ὁμῶς ἐξέλειπον οἱ Μυκηναῖοι τὴν πόλιν δι' ἑλλειψιν ζωοτροφιῶν, καὶ οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπεχώρησαν εἰς Κλεωνάς, οἱ δὲ κατέφυγον εἰς Μακεδονίαν, πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐκεῖνον ὃν ὁ Μαρδόνιος ἀπέστειλεν ὡς πρέσβυν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὁ δὲ ἄλλος δῆμος εἰς τὴν Κερύνειαν τῆς Ἀχαΐας ἢ καὶ πολυπληθεστέρα καὶ ἐπιφανεστέρα κατέστη ἐκ τῆς συνοικήσεως τῶν Μυκηναίων (2). — Οἱ Μυκηναῖοι κατέστησαν προηγουμένως ἀποικίαν καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν· εἰκοσι ἐξ αὐτῶν εἰσχωρήσαντες ἐκεῖσε μετὰ τοῦ Ἡρακλείους, ἔκτισαν πόλιν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Σάβου καὶ ὠνόμασαν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν Εἰκόσειαν (3). — Ἐπὶ Στράβωνος οὐδὲ ἔχνος τῶν Μυκηνῶν ἐσώζετο (4)· καὶ ὁ Πausανίας δὲ εὗρε λείψανα μόνον τινὰ, ἀνατέρων ὅσα ἐσώζοντο ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὅσα εἶδε, λέγει ὅτι ὑπῆρχον ἔτι καὶ ἄλλα μέρη τοῦ τείχους καὶ ἡ πύλη καὶ λείοντες ἐπ' αὐτῆς, καὶ κρήνη καλουμένη Περσεΐα, καὶ ὑπόγαια οἰκοδομήματα τοῦ Ἀτρέως καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐν οἷς ἐφύλαττον τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, καὶ τάφος Ἀτρέως καὶ τῶν ὅσοι ἐπιστρέψαντες ἐξ Ἰλίου μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἰφονεύθησαν εἰς δεῖπνον ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου· καὶ μνημα τῆς Κασσάνδρας περὶ ἧς ὁμῶς οἱ Ἀμυκλαῖοι ἠμφισβήτηουν λέγοντες ὅτι ἦν τεθαμμένη παρ' αὐτοῖς· καὶ ὁ αὐτὸς τάφος δύο διδύμων υἱῶν τῆς Κασσάνδρας Τελεδάμου καὶ Πέ-

(1) Στράβ. β 8, σ. κ. 377. — Πaus. Κορ. κ. 16. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 25.

(3) Σολῖνες, κ. 25, σ. 48, ἑλθεσ. Σαλμασ. (4) Στράβ. β. 8, σ. 272.

λοπος σφαγέντων νηπίων ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου, καὶ μνημα τοῦ Ἀγαμέμνονος, καὶ ἕτερον τοῦ ἡνιόχου αὐτοῦ Εὐρυμέδοντος, καὶ ἕτερον τῆς Ἡλέκτρας ἣν συνώκισεν ὁ Ὀρέστης τῷ Πυλάδῃ, καὶ ἐξ ἧς, κατὰ τὸν Ἑλλάνικον, ἔσχεν ὁ Πυλάδης δύο υἱοὺς Μέδοντα καὶ Στρόφιον· οἱ δὲ τάφοι τῆς Κλυταιμνήστρας καὶ τοῦ Αἰγίσθου ἦσαν ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ τείχους, διότι δὲν ἤξιώθησαν νὰ ταφῶσιν ἐντὸς αὐτοῦ ἐνθα ἔκειτο ὁ Ἀγαμέμνων καὶ οἱ μετ' ἐκείνου φονευθέντες (1). — Τὸ κατὰ μεσημβρίαν τῶν Μυκηνῶν ὄρος ὠνομάζετο Εὐβοία, καὶ ἐπὶ τοῦ χθαμαλωτέρου μέρους αὐτοῦ ἦν τὸ Ἡραῖον, ναὸς Ἡρας περίφημος ἀπέχων κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα δέκα, (2), κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν δέκα πέντε σταδίου ἀπὸ τῆς πόλεως, κατὰ τὴν πρὸς τὸ Ἄργος ὁδόν· τὸ δὲ καταντικρὺ τοῦ Ἡραίου ὄρος ἐλέγετο Δικραία, καὶ ὁ μεταξὺ ῥέων ποταμὸς Ἀστερίων· ἡ δὲ προκειμένη πεδιάς Πρόσυμνα (3). — Παρὰ τὴν ἐκ Μυκηνῶν εἰς Ἄργος ὁδὸν κατ' ἀριστερὰν ἦν ἡρώων τοῦ Περσέως· ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω τοῦ ἡρώου τούτου κατὰ δεξιὰν ἦν τάφος τοῦ Θυέστου καὶ ἐπ' αὐτοῦ κριὸς ἐκ μαρμάρου, ὅθεν καὶ κριοὺς ὠνόμαζον τοῦ Θυέστου τὸν τάφον· ὀλίγον δὲ πρὸς τὰ πρόσω κατ' ἀριστερὰν ἦν τόπος Μυσία καὶ ναὸς Διμήτρος Μυσίας ἐπικληθείσης οὕτως ἀπὸ ἀνδρός τινος καλουμένου Μυσίου ὅς, ὡς ἔλεγον οἱ Ἀργεῖοι, ἐγένετο καὶ οὗτος ξένος τῆς Διμήτρος· ὁ ναὸς οὗτος δὲν εἶχε πλέον ὄροφον ἐπὶ Πausανίου· ἦν δὲ ἐντὸς αὐτοῦ ἄλλος ναὸς ἐκ κλίνθου ὅπτις περιέχων ξόανα Πλούτωνος, Διμήτρος καὶ Περσεφόνης· προσωτέρω δὲ ὁ Ἰναχος, καὶ μετὰ τὴν διάβασιν αὐτοῦ βωμὸς Ἡλίου καὶ μετὰ τὸν

(1) Paus. Κορ. κ. 16. (2) Στράβ. β. 8, σ. 368. (3) Πaus. Κορ. κ. 17.

ἰωμὸν πύλη τοῦ Ἄργους Εἰλείθυια, καὶ πλησίον αὐτῆς
 κὸς Εἰλείθυϊας ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ ἡ πύλη τὸ ὄνομα (1).

* Μυκῆναι· τὰ σωζόμενα μέχρι τῆς σήμερον ἐρείπια
 τῶν Μυκηνῶν εἰσὶ τὰ ἐξῆς: τὸ τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως ὅπερ
 εἶναι πανταχοῦ κυκλωπικὸν ἀκόλλητον καὶ ἐν μέρει κατὰ
 τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τακτικὸν ἔχει εἰσοδὸν κατὰ τὸ βορ-
 ρυτικὸν μέρος τετραμμένην πρὸς ἄρκτον· ἡ πύλη ἦτις
 καλεῖται σήμερον Πόρτα τῶν λεόντων εἶναι κατὰ μέγα
 μέρος ἐγκατορωρυγμένη· τὸ ἀνώφλιον αὐτῆς εἶναι εἰς μόνος
 λίθος 14 ποδῶν τὸ μῆκος καὶ 3 1/2 τὸ μέγιστον πλάτος,
 τὸ δὲ ἐλάχιστον 2· τὸ δὲ πλάτος τῆς πύλης εἶναι 9 ποδῶν·
 ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου κεῖται μέγας λίθος τριγωνικὸς καὶ κατὰ
 τὸ βόρειον αὐτοῦ εἰσὶ γεγλυμμένοι δύο λέοντες ὀρθοὶ ἄνευ
 κεφαλῶν καὶ στηλῇ ἀνεστραμμένη ἐν μέσῳ αὐτῶν, τὸ ἀρ-
 χαιότατον ἔργον τῆς γλυφικῆς καὶ τὸ μόνον τῆς Κυκλω-
 πείου ἐποχῆς· τὸ ὕψος τοῦ λίθου εἶναι 9, τὸ κάτω πλάτος
 11, τὸ δὲ ἄνω 3 ποδῶν· πρὸς τὸ βορ-ἀνατολικὸν ὑπάρχει
 ἕλλη μικρὰ πύλη· ὁδραγωγεῖον περιζώννει τὸ βόρειον τοῦ
 φρουρίου· πρὸς τὸ βορ-δυτικὸν τῶν Μυκηνῶν ἐν ἀποστάσει
 15 λεπτῶν σώζονται ἐρείπια παλαιᾶς γεφύρας· πρὸς δυ-
 σμὰς αὐτῆς θεμέλια ναοῦ καὶ κυκλωπείου τείχους 39 ποδ.
 τὸ μῆκος καὶ 21 τὸ πλάτος· ἐντὸς δὲ τῆς ἀκροπόλεως
 φρίατα τειχόκτιστα, καὶ κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὰς τεῖχος
 δύο-τάξεις οἰκοδομῶν Πελασγικῶν, κατὰ τὸ μέγεθος μόνον
 τῶν λίθων διαφέρουσαι· ἡ δὲ κάτω πόλις περιέχει θαλά-
 μους ὑπογείους κωνοειδεῖς ὠκοδομημένους ἐκ λίθων ὀγκω-
 δῶν ἴσου μεγέθους. Οἱ θαλαμοὶ οὗτοι κοινῶς λέγονται τά-
 φος τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀναντιρρήτως ὁμῶς, ὅσον καὶ ἂν

(1) Πaus. Κορ. κ. 18.

διαφωνῶσιν οἱ σοφοὶ περὶ τούτου, εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τοῦ Ἀτρέως, διότι πρῶτον φαίνεται ἐκ τῆς κατασκευῆς ὅτι δὲν ἦσαν τάφοι· δεύτερον, ὁ Πausανίας λέγει ῥητῶς ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἦν τεθαμμένος ἐντὸς τοῦ τείχους (1), ἰννοῶν βεβαίως τοῦ τῆς ἀκροπόλεως, διότι ἡ λέξις τὸ τεῖχος ἐσημαίνει κυρίως τὴν ἀκρόπολιν· αὕτη δὲ ἡ τῶν Μυκηναίων ἀπέχει 1/4 ὥρας ἀπὸ τῶν θαλάμων· τρίτον, ἄλλα ὑπόγαια οἰκοδομήματα δὲν ὑφίστανται ἐκτὸς αὐτῶν, καὶ αὐτὰ λέγει ὁ Πausανίας ὅτι ἦσαν θησαυροὶ τοῦ Ἀτρέως καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ (2)· καὶ τέταρτον ἀναφέρων ὁ αὐτὸς περὶ τοῦ θησαυροῦ τοῦ Μινύου ἐν Ὀρχομενῷ; περιγράφει αὐτὸν ἀπαραλλάκτως κατεσκευασμένον ὡς τοῦτον (3)· τὸ κτίριον ἔχει εἴσοδον πλατεῖαν καὶ μαρμαρόστρωτον ἄγουσαν εἰς θύραν μεγαλοπρεπῇ ἧς τὸ ἀνώφλιον σύγκειται ἐκ δύο πετρῶν ὑπερόγκων· τὸ ἐσωτερικὸν συνίσταται εἰς δύο διαίσεις ὧν ἡ μία εἶναι κυκλοτερῆς, προβαίνουσα κωνοειδῶς πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἔχει 37 σειρὰς πετρῶν μέχρι τοῦ ἐδάφους ὅπερ εἶναι χῶμα κόκκινον συμπεπηγμένον· πρὸ τῆς θύρας ἦσαν τὸ πάλαι ἥλοι καὶ πλάκες χάλκιναι ὧν φαίνονται ἔχνη μέρος ἐπιστηλίου εὐρέθη ἐνταῦθα ἐπιτηδεύματα ἐξηργασμένον· ἡ δὲ ἄλλη διαίρεσις εἶναι τετράγωνος καὶ μικρὰ, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ εἴσοδος γίνεται διὰ μικρᾶς θύρας κειμένης πρὸς τὸ βόρειον τῆς μεγάλης διαιρέσεως. Ἐν ἀποστάσει 200 βημάτων ἔμπροσθεν τοῦ θησαυροῦ φαίνεται κυκλικὸν κυκλώπειον τεῖχος, περιστήριγμα ἰσως τῆς γῆς· ἀνατολικώτερον τοῦ θησαυροῦ τούτου κατὰ τὰ περίεξ εἰσὶν ἑτὶ τίσσας· τοῦ ἐνὸς φαίνεται τὸ ἄνω μέρος τοῦ κώνου ἀνοικτὸν, τῶν δὲ ἄλλων τὸ ἄνω μέρος τῆς θύρας.

(1) Πaus. Κορ. κ. 16. (2) Πaus. Αὐτ. (3) Πaus. Βοιωτ. κ. 38.

Μετὰ 15 λεπτά ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τῶν Μυκηνῶν πρὸς τὸ νοτ.-δυτικὸν κεῖται χωρίον Χαρβάτι ἐπὶ ὕψους κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Τρικόρφου ἀπέχον τοῦ Ἄργους ὡς ἑγγιστα δύο ὥρας Α. Β. καὶ μικρὸν ἀπὸ τοῦ χωρίου πανδοχεῖον· πρὸς δὲ τὸ νοτ.-ἀνατολικὸν ἐν διαστήματι 10 λεπτῶν φαίνονται λείψανα ἀρχαίας κυκλωπικῆς γειφύρας 8 βημάτων τὸ πλάτος καὶ 26 τὸ μῆκος· μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Χαρβατίου ὑπάρχει μικρὰ ἐκκλησία τοῦ Ἀγ. Γεωργίου ἐν ᾗ εὐρίσκεται πέτρα τις μεγάλη τετρυπημένη, καὶ ἐκ τούτου εἰκάζεται ὅτι ἐνταῦθα ἦν ἱσως ἡ πύλη τῆς ἔξω πόλεως. Κατὰ τὸ βορ.-ἀνατολικὸν τοῦ Χαρβατίου ὑπάρχει ὄρος Μάρτις καλούμενον, καὶ ἔχον ὕψος 881 μέτρων γαλλ.

ΝΑΥΠΑΪΑ, πόλις κατὰ τὸν πρὸς τὸ βορ.-ἀνατολικὸν μυχὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, κτισθεῖσα ὑπὸ Ναυπλίου τοῦ λεγομένου υἱοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀμυμώνης τῆς Δαναοῦ, ὀλίγα ἔτη πρὶν τῆς πολιορκίας τῆς Τρωάδος· ἀπέειχε τοῦ Τημενίου 50 στάδια· ἐπὶ δὲ τοῦ Πausανίου ἦν ἔρημος. Ἐσώζοντο δὲ μόνον ἐρείπια τῶν τειχῶν αὐτῆς καὶ ναὸς Ποσειδῶνος καὶ λιμὴν καὶ πηγὴ ὀνομαζομένη Κάναθος ἐν ᾗ, ὡς ἐδόξαζον οἱ Ἀργεῖοι, ἡ Ἥρα λουομένη καθ' ἕκαστον ἔτος, ἀνιλάμβανε τὴν παρθενίαν αὐτῆς. Οἱ Ναυπλιεῖς εἶχον ὄνον ἐκ μαρμαῆρου πρὸς τιμὴν ὄνου τινός, ὃς φαγὼν ποτε κλῆμα ἀμπέλου, ὡς ἔλεγον, κατέστησεν αὐτὸ καρποφορώτερον, καὶ δι' αὐτοῦ ἐδίδαξε τὴν ἀξίαν τῆς τομῆς τῶν κλημάτων (1). Ἡ Ναυπλία ἦν ὁ ναύσταθμος τοῦ Ἄργους (2), οἱ δὲ παλαιοὶ Ναυπλιεῖς ἦσαν τὸ ἀρχαιότερον Αἰγύπτιοι· διαπλεύσαντες δὲ τὴν θάλασσαν μετὰ τοῦ Δαναοῦ καὶ ἐλθόντες μετ' αὐτοῦ εἰς Ἀργολίδα, μετὰ τρεῖς γενεάς συνωκίσθησαν

(1) Πaus. Κορ. x. 38. (2) Στράβ. β. 8, σ. 368.

ἐν Ναυπλίᾳ ὑπὸ Ναυπλίου, τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀμυμώνης· κατὰ δὲ τὸν Μισσηνιακὸν πόλεμον, οἱ μὲν Ἀργεῖοι, βασιλεύοντες εἰς Ἄργος τοῦ Δαμοκρατίδου, ἐδίωξαν τοὺς Ναυπλιεῖς ἐπὶ Λακωνισμῷ, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν Μοθώνην ἐνθα καὶ κατόκησαν, παραμείναντες ἐν αὐτῇ καὶ μετὰ τὴν κάθοδον ἔτι τῶν Μισσηνίων παρ' ὧν οὐδὲν ἐγένετο εἰς αὐτοὺς νεώτερον (1). Ἡ δὲ Ναυπλία κατακλήθη ὑπ' ἄλλων νέων καταίκων· καὶ δοκιμάσασα ἐν διαστήματι πολλῶν αἰώνων πάσας τὰς πολιτικὰς περιπετείας, ὅσας καὶ ἡ λοιπὴ Πελοπόννησος, ἐπὶ τῶν Σταυροφοριῶν ἐν ἔτει 1205 ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν, συμμάχων τότε τῶν Γάλλων. Τῷ δὲ 1383, 16 Μαρτίου ἡ Ναυπλία ὡς καὶ τὸ Ἄργος ἐδόθησαν διὰ ψηφίσματος τῆς Ἐνετικῆς πολιτείας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πέτρου Φριδερίκου Κορνάρου, καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἔμειναν κληρονομικῶς εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ Μαρίαν δ' Ἐγκλὲν, καὶ κατὰ πραραφθοράν δ' Ἐριγκάνο λεγομένην, ἥ μὴ δυναμένη νὰ διατηρήσῃ τὰς βηθείσας πόλεις ἐναντίον πολλῶν ὀρθαλμιώντων αὐτὰς ἡγεμόνων καὶ πρὸ πάντων τοῦ ἀκορέστου Σουλτὰν Βαγιαζίτου, ἐπώλησεν αὐτὰς εἰς τὴν πολιτείαν τῆς Ἐνετίας τῷ 1388, 12 Δεκεμβρίου, ἐπὶ τιμῇ 2,000 φλωρίων, καὶ ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ λαμβάνῃ αὐτὴ προσέτι διὰ βίου παρὰ τοῦ Δουκὸς καὶ τῆς πολιτείας ἀνὰ 200 φλωρία κατ' ἔτος (2). Τῷ δὲ 1460 ὁ Σουλτάνος Μεχμέτης ὁ Β'. ἀπέστειλε κατὰ τῆς Ναυπλίας τὸν Μεχμέτ πασᾶν μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ, ἀλλ' ἐμπαυλώθησαν οἱ σκοποὶ αὐτοῦ, ὡς καὶ τῷ 1537 ὁ Σουλτάνος Σουλεϊμάνης ὁ Β'. ἐπιχειρήσας ἐκστρατεῖαν κατ' αὐτῆς, ἀπέτυχεν μὲν τότε, ἀλλὰ μετὰ δύο ἔτη τῷ 1539 ἐκστρα-

(1) Πασ. Μισσ. κ. 35. — Ἰδ. Μισσηνία. (2) Βερδιτσότης.

τεύσας ἐκ νέου, εἶλεν αὐτὴν, καὶ ἔμεινεν ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς μέχρι τοῦ 1686, ὅτε ὁ στρατηγὸς τῆς Ἐνετίας Μοροζίνης ὅς εἶλε πρότερον καὶ τὸ Νεόκαστρον, ἐκστρατεύσας καὶ κατὰ τῆς Ναυπλίας καὶ συγκροτήσας μάχην, ἐνίκησε νίκην λαμπρὰν κατὰ τοῦ κατέχοντος αὐτὴν Μουσταφᾶ πασᾶ ὃς βιασθεὶς παρέδωκεν αὐτὴν ἐπὶ συνθήκαις τῇ 29 Αὐγούστου. Τῷ δὲ 1715 ὑπέκυψεν αὐθὺς εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἔμεινεν ὑπ' αὐτοὺς μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἡ Ναυπλία ἐπὶ τῆς Ἐνετικῆς ἐξουσίας ἐκυβερνᾶτο κατὰ πρῶτον ὑπὸ διοικητοῦ ὃς ἐλέγετο Ποδεστά καὶ Καπιτάνιος· ἔπειτα ὑπὸ δύο ὧν ὁ μὲν ἐλέγετο Προβεδιτόρος, ὁ δὲ Καπιτάνιος, καὶ τελευταῖον ὑφ' ἐνὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Βαῖλος καὶ Καπιτάνιος· ἐπὶ δὲ τῆς Τουρκοκρατίας διοικητῆς διορίζετο σατράπης δίουρος (ἰκὶ τουγλου πασᾶς ἢ Μίρι μιράνης).— Ἡ Ναυπλία φαίνεται ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαίους καιροὺς δὲν ἦν τοσοῦτον ἀξία λόγου, ὅσον ἀνεδείχθη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Βυζαντινῆς βασιλείας, καὶ ἔτι μάλλον ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν καὶ τῶν Ὀθωμανῶν, ὅτε κατέστη πρωτεύουσα τῆς Πελοποννήσου· καὶ ἐπειδὴ τὸ ὄνομα αὐτῆς οὐδύλως ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, σπαρτίως δὲ φαίνεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἣν ἴσως ἀείποτε ἐπιθαλάσσιον μόνον φρούριον καὶ ναύσταθμος τοῦ Ἄργους, ὡς ἦν ἐπὶ Στράβωνος (1). Περὶ τὴν Ναυπλίαν ἦσαν σπήλαια τινὰ θεωρούμενα ὡς ἔργα τῶν αὐτῶν Κυκλώπων τῶν κατασκευασάντων τὰ τεῖχη τῆς Τίρυνθος (2).

* Ναυπλία, κοιν. Ναύπλιον· ἡ πόλις αὕτη καίται ἐπὶ τῆς βορ.-ἀνατολικῆς πλευρᾶς βράχου χερσονησίζοντος, ὃς προβαίνειν εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς δυσμὰς, ἀποτελεῖ τὸν

(1) Στράβ. β. 8, σ. 368. (2) Αὐτ.

λιμένα κείμενον κατὰ τὸ βορ-ἀνατολικὸν τῆς πόλεως· ὁ λιμὴν οὗτος εἶναι εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλῆς φυλαττόμενος ἀφ' ἑνὸς μέρους ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν ἀκροπόλεως Παλαμηδίου καὶ ἀφ' ἑτέρου ὑπὸ τῶν κατὰ τὸ νοτ-δυτικὸν κανονοστασίων τοῦ φρουρίου τῆς πόλεως, ὅπερ διατηρεῖ εἰσέτι τὸ Ὀθωμανικὸν ὄνομα τοῦ Ἰτς καλὲ (ἑσωτερικὸν φρούριον), καὶ ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν στρατῶν ἀξιόλογος, ἐτι δὲ καὶ ὑπὸ μικροῦ ὀχυρώματος ὠκοδομημένου ἐπὶ σκοπέλου 300 περίπου ποδῶν περιφρείας καὶ ἔχοντος τρία χωριστὰ ὀχυρώματα κατὰ τὸ κέντρον τοῦ λιμένος αὐτοῦ· ἐφύλαξε δὲ καὶ αὐτὸ μέχρι τοῦδε τὴν Ὀθωμανικὴν ὀνομασίαν Μπούρτζι, καὶ ἐξ αὐτοῦ στανοῦται τοσοῦτον ἡ εἰσοδος τοῦ λιμένος, ὥστε πᾶν εἰσερχόμενον καὶ ἐξερχόμενον πλοῖον ὑπόκειται εἰς τὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς προσβολὴν τοῦ ὀχυρώματος τούτου· Ἐπὶ τῆς ὀφρύος τῆς ἐπιπέδου κορυφῆς τῆς ἀποτελούσης τὸ νοτ-δυτικὸν μέρος τοῦ χερσονησοειδοῦς βράχου σώζονται εἰσέτι μικρά τινα λείψανα Ἑλληνικῶν ὀχυρωμάτων· κατὰ δὲ τὸ πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ πέρας τὰ νεώτερα ὀχυρώματα εἰσὶ κατὰ μέρος συγκείμενα ἐξ ἀρχαίων τειχῶν, κατεσκευασμένων ὡς τὰ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Ἄργους καὶ τῆς αὐτῆς, ὡς φαίνεται, ἀρχαιότητος. Σώζεται δὲ καὶ μέγα μέρος Ἑλληνικοῦ τείχους πρὸς τὸ βορ-δυτικὸν πέρας τοῦ βράχου καὶ ἄλλο ἕλαττον σχεδὸν κατὰ τὸ μέσον· πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα τῆς Ναυπλίας εἰσὶν Ἑνετικά, καὶ συνίστανται εἰς τὸ τεῖχος καὶ εἰς τέσσαρα κανονοστάσια, τρία θαλάσσια καὶ ἓν ἐπὶ τοῦ βράχου ἐφ' οὗ εἶναι ὠκοδομημένη ἡ πόλις· ἐκ τῶν τριῶν πρώτων τὸ μὲν λέγεται κανονοστάσιον τῆς ξηρᾶς, τὸ δὲ τῆς θαλάσσης καὶ τὸ τρίτον τὰ Πέντε Ἀδέλφια διὰ τὰ πέντε αὐτοῦ μεγάλα καὶ κάλλιστα 60 λιτρῶν

ἑκαστον Ἑνετικὰ κανόνια· τοῦτο τὸ ἔσχατον κεῖται πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς πόλεως καὶ κατὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος· κατὰ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τῆς πόλεως ὑψοῦται τὸ ὄρος Παλαμῆδι οὗ ἡ βᾶσις βρέχεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ νοτ-δυτικὸν, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ κεῖται ἡ ἀκρόπολις ἔχουσα ὕψος 750 ποδῶν καὶ ἀρχαιότατα κυκλωπικὰ τείχη καὶ νεώτερα Ἑνετικὰ ὀχυρώματα καὶ ἐπτά προμαχῶνας καὶ κανονοστάσιον κάλλιστον ἐπικείμενον εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὸν λιμένα καὶ ἐννέα δεξαμενάς. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἱσθμοῦ τῆς μικρᾶς χερσονήσου ἐφ' ἧς κεῖται ἡ πόλις ὑπάρχει τάφος ξηρὰ καὶ γέφυρα ἐπ' αὐτῆς λιθίνη ἔχουσα πλάτος ὡς 12 ποδῶν καὶ δι' ἧς κοινωνεῖ ἡ χερσόνησος μετὰ τῆς ἑνδον στερεᾶς· ὥστε ἡ Ναυπλία ὠχυρωμένη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ ἔχουσα καλὴν φρουράν καθίσταται λίαν δυσάλωτος. Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως 1821 ἐπεχείρησαν τὴν πολιορκίαν τῆς Ναυπλίας· ἀλλὰ διέλυσαν αὐτὴν βιασθέντες καὶ ἀπεχώρησαν ἄπρακτοι. Κατὰ δὲ τὸ 1822 τῇ 18 τοῦ Ἰουνίου παρεδόθη τὸ Μπούρτζι καὶ ἐναπετέθη φρουρὰ Κρανιδιωτῶν, τῇ δὲ 30 Νοεμβρίου, ἡμέρᾳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ἐκυριεύθη τὸ Παλαμῆδι ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Σταΐκου ἀναιμωτῇ, καὶ ἔπειτα παρεδόθη καὶ ἡ πόλις διὰ συνθήκης. — Ἡ πόλις ἡ μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἦν ὅλως Ὀθωμανικὴ δὲν εἶναι μεγάλη, καὶ περιέχει τόγχι νῦν ἔχον οὐ πλέον τῶν 380 οἰκιδῶν, ἐκτὸς τῶν χαμογαίων τῶν κοινῶς καλύβια λεγομένων, αἵπερ δὲν σημειοῦνται δι' ἀριθμῶν καὶ συμποσοῦνται ὑπὲρ τὰ διακόσια· ἡ θέα δὲ αὐτῆς ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἶναι καταπληκτικὴ καὶ μεγαλοπρεπής, διότι εἶναι ὥκοδομημένη ἐν σχήματι ἀμφιθεάτρου ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ βράχου καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς παραλίας· αἱ παλαιαὶ

οικίαι ἦσαν μὲν αἱ πλείους μεγάλαι, ἀλλ' ὡς πᾶσαι αἱ τῆς Τουρκίας ὅλως ἀνώμαλοι καὶ ἀσύμμετροι. Ὅσαι δὲ ἢ πεσκευάσθησαν ἢ ἐκ νέου ἐκτίσθησαν ὕστερον, εἰσὶ καλαὶ καὶ εὐρυθμοὶ καὶ ἀναπαυτικαὶ, πέτριναι ὅλαι καὶ δίπατοι αἱ πλεῖσται, ἔχουσαι κατὰ τὸ κατώτατον μέρος ἀποθήκας καὶ ἐργαστήρια· ἡ πόλις ἅπασα εἶναι περικεκλεισμένη ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐξαιρουμένων μόνον δύο σειρῶν οἰκιῶν καὶ πολλῶν ἀποθηκῶν καὶ ἐργαστηρίων ἐκτεινομένων κατὰ τὸ μέρος τοῦ λιμένος ἔνθα εἰσὶ καὶ τὸ ὑγειονομεῖον καὶ τὸ δασμοτελώνειον καὶ ἡ ὀπλοθήκη· ὑπάρχει δὲ καὶ στρατῶν τοῦ πυροβολικοῦ Ἑνετικῆς κατασκευῆς καὶ τέσσαρες ἄλλοι στρατώνες καὶ δύο νοσοκομεῖα πολιτικὸν καὶ στρατιωτικόν, καὶ γυμνάσιον καὶ σχολεῖον Ἑλληνικόν καὶ δύο ἀλληλοδιδακτικὰ τῶν ἀρρένων καὶ ἐν τῶν κορασιῶν. — Ἐχει ἡ πόλις δύο μεγάλας πύλας· μίαν τῆς ξηρᾶς πρὸς ἀνατολάς καὶ ἄλλην τῆς θαλάσσης πρὸς τὸν λιμένα καὶ ἄλλην μικρὰν πύλην πρὸς τὴν θάλασσαν· αἱ δύο μεγάλαι κλείονται ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὸ ἐσπερινὸν κανόνιον ῥιπτόμενον τακτικῶς ἀπὸ τοῦ Παλαμηδίου μίαν ὥραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου· ἡ δὲ μικρὰ μένει ἀνοικτὴ μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. — Ἡ Ναυπλία ἔχει ἐπτὰ ἐκκλησίας καὶ ἐν αὐταῖς μητρόπολιν τὸν Ἅγιον Γεώργιον ἣτις ἐπὶ τῶν Ὀθωμανῶν ἦν τζαμίον, καὶ μίαν προσέτι τῶν δυτικῶν· ἔχει δὲ καὶ δικαστήρια, εἰρηνοδικεῖον καὶ πρωτοδικεῖον καὶ ἐφετεῖον. — Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως οὐδεμίαν εἶχεν ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν θέαν· πᾶσαι αἱ ἀγυιαί ἦσαν στεναὶ, ἀνώμαλοι καὶ ἀκάθαρτοι, ὡς πασῶν τῶν Ὀθωμανικῶν πόλεων, μέχρι τοῦ ἔτους 1828, ὅτε κατέστη προσωρινῇ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος, ἐλθόντος τοῦ Κυβερνήτου Εὐόμητος Ι. Α. Καποδιστρίου ὃς καὶ ἐδολοφονήθη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῇ

27 Σεπτεμβρίου 1831· και τότε ἐβελτιώθη μεγάλως, και αι ἀγυιαί ἐπλατύνθησαν και ἐξωμαλίσθησαν και ἐλιθοστρώθησαν, και αι οικίαι ἐκτίζοντο κατ' εὐθυγραμμίαν, και η πόλις καθ' ἐκάστην ἐκαλλωπιζέτο μέχρις οὗτου ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς σήμερον ἐλευθέρας Ἑλλάδος Ὄθων ὁ Α'. ἀποβὰς εἰς Ναύπλιον τῇ 25 Ἰανουαρίου 1833, μετέβη μετὰ πάσης τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως εἰς Ἀθήνας τῇ 13 Δεκεμβρίου 1834, και ἀπεφασίσθη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν καθέδρα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους· και τότε ἡ Ναυπλία ὠπισθοδρομήσας και παρημελήθη και σχεδὸν ἐρημώθη, και ἐκ τῶν 15,000 κατοίκων οὓς εἶχεν ἐν τῷ διαστήματι τῆς ὀλιγοχρονίου αὐτῆς ἀκμῆς μόλις ἤδη ἔχει τὸ τέταρτον· ἔχει δὲ μίαν πλατείαν τοῦ Πλατάνου πρότερον λεγομένην, διότι κατὰ τὸ μέσον αὐτῆς ἦν ποτὲ μεγαλοπρεπὴς πλάτανος, ἣδη δὲ μετωνομασθεῖσαν τοῦ Συντάγματος, και κατὰ τὸ βάθος αὐτῆς κεῖται ὁ στρατῶν· και ἄλλην ἐλάσσονα πρὸ τῶν ποτὲ ἀνακτόρων καλουμένην τῶν τριῶν Ναυάρχων. Ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος ἰδρύθη πρὸ ὀλίγου μνημεῖον μεγαλοπρεπὲς ἐκ λευκοῦ μαρμάρου τῷ Δημητρίῳ Ὑψηλάντῃ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γεωργίου, ἐπὶ δὲ τῆς τῶν τριῶν Ναυάρχων ἡ Ἑθνικὴ συνέλευσις ἐψήφισεν ἱδρυσιν ἀνδριάντος τοῦ Ι. Καποδιστρίου. — Ἡ πόλις αὕτη πρὶν τοῦ 1821 ἦν παρακαταθήκη τῶν προϊόντων πάσης τῆς Ἑλλάδος, και ἐνέργει ἐμπόριον σημαντικὸν και ἐπικερδέστατον εἰς μέταξαν, ἔλαιον, κηρίον, οἶνον και σπόγγους· ἣδη δὲ ἅπαν τὸ ἐμπόριον συνίσταται εἰς εἰσαγωγὴν τῶν πρώτων ἀναγκαίων. — Ἐρημώθη πολλάκις ἡ Ναυπλία ἐκ τῆς πανώλους νόσου, πρὸ πάντων πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἐσχάτου αἰῶνος, ἐν ᾧ 1791, ὅτε ἐξ 8,000 κατοίκων ἔμεινε μόνον τὸ τέταρτον· και ἐπιδημιαί φθοροποιαὶ και θανατηφόροι κατέθλιψαν αὐτὴν

συχνάκις μέχρι τοῦ 1828 ἀποδιδόμεναι ἀδίκως εἰς τὴν δυσκρασίαν τοῦ κλίματος ὅπερ ἐκ τοῦναντίου εἶναι εὐκρατον καὶ γλυκὺ· τὰ δὲ δεινὰ ἐκεῖνα ἦσαν ἀποτελέσματα τῆς ἀφροντισίας τῆς τότε κυβερνήσεως, τοῦ ἀμέτρου πλήθους τῶν ἐποίκων τῶν ἐπισωρευομένων ἐν αὐτῇ ἐν τῇ διαστάματι τοῦ πολέμου, τῆς ἄκρας ἀκαθαρσίας τῶν ἀγυῶν, τῆς κακῆς ἀποφορᾶς τῶν ἐλῶν καὶ ἄλλων τοιούτων αἰτιῶν αἱ καθ' ὅσον βαθμυδὸν ἐξηλείφθησαν, ἀνεφάνη ἡ φυσικὴ εὐκρασία καὶ ὑγιεινότης τοῦ κλίματος· τὸ μόνον ἀληθές καὶ ἀδιόρθωτον ἐλάττωμα τῆς πόλεως ταύτης εἶναι ἡ θέσις αὐτῆς κατὰ τὰς ὑπώρειάς ὅρους ἀποτόμου, τοῦ Παλαμηδίου δὲ κατὰ τὸν χειμῶνα ὑποκρύπτον ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, προξενεῖ ὑγρασίαν καὶ τὰς ἐπομένας αὐτῇ ἀσθενείας. — Πηγαὶ πολλαὶ εἰσι κατὰ πολλὰ μέρη τῆς πόλεως, καὶ τὰ ὕδατα καλῆς ποιότητος, μάλιστα τὰ πρὸς τὰ Πέντε ἀδελφία ἐνθα καὶ ὁ ἀῆρ εἶναι ὑγιανότερος· διοχετεύεται δὲ τὸ ὕδωρ δι' ὑδραγωγείου καλῶς κατεσκευασμένου ἐκ πηγῆς ἀπεχούσης τῆς πόλεως 1/4 ὥρας. — Τὰ περὶ τῆς Ναυπλίας εἰσὶ βράχοι τραχεῖς καὶ γυμνοί· αἱ δὲ ὑπώρειαι αὐτῶν μέχρι τῆς θαλάσσης ὦν πρότερον πολὺ μέρος ἦν κατάφυτον ἐκ μεγάλων καὶ χαριέντων ἐλαιῶνων ἐκλειπόντων μέχρι τῆς ἐσχάτης βίζης, καλλυγοῦνται ἤδη καὶ προάγουσι βαμβάκιον καὶ ἄλλα γεννήματα καὶ λάχανα, καὶ ἄμπελοι καὶ κῆποι πολλαχοῦ ἐφυτεύθησαν, μάλιστα ἐκατέρωθεν τῆς πρὸς τὸ Ἄργος ὁδοῦ· ἐκ δὲ τῶν παλαιῶν δένδρων σώζονται μόνον ἐπτὰ λευκαὶ καὶ τινεὶ λεμοναῖαι καὶ συκαῖ ἐν τοῖς ὀλίγοις κήποις τῆς πόλεως καὶ κατὰ τὰ περὶ ἄγροκήπια. — Κοινὸς περίπατος εἶναι πρὸς τὸ νότιον τῆς πόλεως, κάτωθεν τοῦ Παλαμηδίου, τὸ ὀνομαζόμενον Ἀρβανιτιά, καὶ αἱ πρὸς τὴν Πρόνοιαν, πρὸς τὸ

ον Ἀρίαν, πρὸς τὴν Ἀγίαν Μονὴν καὶ πρὸς τὸ Ἄργος· ὁμάρχει δὲ καὶ ὁδὸς καλλίστη ἀμαξιτὴ μεταξὺ Ναυπλίας καὶ Ἀργους. Προάστειον τῆς Ναυπλίας εἶναι ἡ Πρό- ἐπι θέσεως τερπνῆς καὶ κατοικούμενον ὑπὸ Κρητῶν ἄλλων μετοίκων. Τὰ πρὶν γεγυμνωμένα αὐτοῦ περί- α εἰσὶν ἤδη κατάφυτα καὶ μάλιστα κατὰ τὸ μέρος τὸ κκεούμενον ὑπὸ τῶν Κρητῶν. — Κατὰ τινα μέρη τῶν ὧν τῆς πόλεως σώζεται εἰσέτι ὁ πτερωτὸς λέων τοῦ Μάρκου τῆς Ἑνετίας. — Ἡ Ναυπλία εἶναι πρωτεύουσα νομοῦ τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ δήμου πλίας, καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Νομάρχου καὶ τῶν διοικητικῶν ὧν ἔχει δὲ κατοίκους περίπου 3,500 καὶ γυμνάσιον, καὶ βλάρχην ἐν αὐτῷ καὶ τρεῖς διδασκάλους, Α. Β'. καὶ Γ'. ἰως, καὶ τρία προσέτι σχολεῖα δημοτικά, καὶ ὕγειονο- ὦν καὶ ἐφορείαν οἰκονομικὴν Α. τάξεως, καὶ ταμεῖον αἰτῶς Α. τάξεως, καὶ τελωνεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον καὶ κτοδικεῖον καὶ ἐρετεῖον καὶ συμβολαιογραφεῖον καὶ ὀπο- ἰναρχεῖον. — Ἐν ἀποστάσει 50 λεπτῶν ἀπὸ τῆς Ναυ- λίας πρὸς τὸ Ἀν-βόρειον σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς Τίρυνθος. Ἡ Ναυπλία ἀπέχει τοῦ Ἀργους 2 ὥρ. Ν. Α. τῆς δὲ πόλεως 12 ὥρ. Β. Α.

ΤΙΡΥΝΖ, πόλις πρὸς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου ὡν ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῆς μεταξὺ Ἀργους καὶ πλίας ὁδοῦ, καὶ κατὰ δεξιάν τοῦ πυραμοειδοῦς μνημείου ὃ ἀνagερθέντος μετὰ τὴν μεταξὺ Προΐτου καὶ Ἀκρισίου ἰχην καὶ κειμένου κατὰ τὴν ἐξ Ἀργους εἰς Ἐπιδαυρίαν ὁν. Ἡ Τίρυνς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ κτίσαντος αὐτὴν κως Τίρυνθος, υἱοῦ τοῦ Ἀργου τοῦ Διὸς, ὡς ἐλέγετο (1).

(1) Πaus. Κορ. κ. 25.

ὁπόταν δὲ ὕστερον οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Ἄδαντος τοῦ Δι καὶ δισέγγονοι τοῦ Δαναοῦ, Ἀκρίσιος καὶ Προῖτος περὶ τῆς ἀρχῆς, ἐκβλήθεις ὁ Προῖτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, ἔφυγεν εἰς τοὺς Λυκίους παρ' ὧν λαβὼν διέστράτευσε καὶ αὐθις κατὰ τοῦ Ἀκρίσιου διαλλαγὲν τέλος, διένειμον μεταξὺ αὐτῶν τὴν βασιλείαν· καὶ Ἀκρίσιος κατέμεινεν ἐν τῷ Ἄργει, ὁ δὲ Προῖτος εἰς Ἡραῖον, τὴν Μίδειαν, τὴν Τίρυνθα καὶ πάντα τὰ πηλείσσια τῆς Ἀργείας, καὶ ἐπὶ τοῦ Παυσανίου διέμενον σημεῖα τῆς ἐν Τίρυνθι οἰκίσεως τοῦ Προῖτου (1) πλείονα δὲ ἀσφάλειαν ἔκτισεν ὁ Προῖτος τεῖχος ἐκ ὑπερμεγέθους ὄγκου δι' ἐπτὰ Κυκλώπων οὓς ἔφερεν κίρας (2)· ὠνομάζοντο δὲ οὗτοι χειρογαστορες ἢ ἔγχιστορες ὥς τρεφόμενοι ἐκ τῆς χειροτεχνίας αὐτῶν· καὶ τὰ σπήλαια τὰ περὶ τὴν Ναυπλίαν καὶ τὰ ἐν ἔργα τὰ λεγόμενα Κυκλώπεια ἦσαν καὶ αὐτὰ ἐπ' ὀνόματι Κυκλώπων τούτων (3). Τὸ τεῖχος τοῦτο τῆς Τίρυνθός μόνον σωζόμενον ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως ἐπὶ Πυλίου, ἦν ἔργον, ὥς εἴρηται, τῶν Κυκλώπων κατασκευασθῆναι ἀνεξεργάστων ὧν ἕκατος εἶχε τοσοῦτο μέγεθος οὐδὲ ὁ μικρότατος αὐτῶν ἐδύνατο νὰ κινηθῇ ὑπὸ ζήμιόνων· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἦσαν ἐνηρμοσμένα πολλὰ πρὸς ἀρμονίαν τῶν μεγάλων λίθων (4). Τοιαῦτα κατασκευασμένα εἰς ὑπερόγκων λίθων, ἐξωθεν μὲν ἀγαστρων, καθ' ἅπαντα δὲ τὰ λοιπὰ μέρη ἐξεργασμένων συνηρμοσμένων τοσοῦτον ὥστε νὰ ἀποτελῶσιν ἀκλι σῶμα ἄνευ συγκολλήσεως εἶχον καὶ τὸ Ἄργος καὶ αἱ

(1) Ἀντ. κ. 16. (2) Ἀπολλοδ. β. 2. κ. 2. — Στράβ. β. 8. σ.

(3) Στράβ. αὐτ. (4) Πaus. Κορ. κ. 25.

ναι κατ' ἐλάσσονα ἀναλογίαν. Ὁ Εὐρυπίδης μαρτυρεῖ, ἀναφύων συχνάκις τὰ εἰρημένα τρία τεῖχη, τοῦ Ἄργους, τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος, καὶ ὀνομάζων αὐτὰ οὐ μόνον Κυκλώπεια, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ Οὐράνια τεῖχη (1). — Οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμασαν, φαίνεται, τὰ τοιαῦτα τεῖχη Κυκλώπεια; κρίναντες ἐνικάνους τοὺς κοινούς τῶν ἀνθρώπων νὰ κινήσωσι καὶ νὰ συναρμόσωσι τοιούτους ὄγκους· εἰς Τίρυνθα πιθανῶς ἐγένετο ἡ πρώτη ἀπόπειρα, διότι λέγει ὁ Πλίνιος (2), ἐπόμενος τῷ Ἀριστοτέλει ὅτι οἱ Κύκλωπες ἐφευρόν τὰ τοιαῦτα τεῖχη, ἀλλ' ὁ Θεόφραστος ἀποφαίνεται ὅτι ἐφευρεταὶ αὐτῶν ἦσαν οἱ Τιρύνθιοι· φαίνεται δὲ ὅτι οὗτος ἦν ὁ συνήθης τρόπος τοῦ κτιῖν τῶν Πελασγῶν, διότι τοιαῦτα τεῖχη εὕρισκονται οὐ μόνον ἐν πολλαῖς τῶν ἀρχαίων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς Ἰταλίας ἔνθα Πελασγοὶ ἢ Τυρρῆνοὶ ἐκυρίευσαν. — Ὅποτεν ὁ Περσὺς ἐφόνευσεν ἀκουσίως τὸν πάππον αὐτοῦ Ἀκρίσιον, δὲν ἠθέλησέ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Ἄργος, ἀλλὰ παρεχώρησέ τὴν ἐκπράττειαν αὐτοῦ τῷ υἱῷ τοῦ Προΐτου Μεγαπένθει, καὶ ἐντ' αὐτῆς ἔλαβε τὴν Τίρυνθα καὶ τὰς Μυκῆνας (3). Μετὰ παύσειν δὲ χρόνου συνηνώθη αὐτῇς ὀλόκληρόν τὸ κράτος τοῦ Ἄργους, καὶ ἐμεγαλύνθη μετὰ τὴν ἀάθοδον τῶν Ἑρακλιδῶν καὶ ἡ Τίρυνς ἀπὸ τοῦδε διιστάται ὑποκειμένη τῷ Ἄργει. Θελήσαντες δὲ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον νὰ ἐπαυξήσωσι τὸ Ἄργος, παρέλαβον συνοίκους τοὺς Τιρυνθίους, κατὰ τὸν Πausανίαν, καὶ ἐρήμωσαν τὴν Τίρυνθα (4)· κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα, ἐρημωθείσης τῆς πό-

(1) Εὐρυπίδ. Ἡλεκτ. γ. 1153. — Ἰφιγ. ἐν Αὔλ. γ. 151, 1477. — Τρωῆδ. γ. 1078. — Ἑρακλ. Μαινομ. γ. 15. ἔτι δὲ Στάτ. Θηβ. γ. 251. — Διὰ Ἑρακλ. Μαινομ. γ. 996. (2) Πλιν. β. 7. κ. 56. (3) Ἀπολλοδ. β. 2. κ. 4. §. 4. (4) Πaus. Κορ. κ. 25.

λεως ὑπὸ τῶν Ἀργείων ὡς ἀπειθούσης, οἱ Τίρυνθιοὶ ἦλθον καὶ ὤκησαν τὴν Ἐπίδαυρον (1). ἴσως δὲ μέρος αὐτῶν παρεγένετο εἰς Ἐπίδαυρον, ἀποσπασθὲν τοῦ ὅλου σώματος τῶν κατοίκων· τότε οἱ Ἀργεῖοι ἀφελόντες τὸ ἀρχαιότατον ἄγαλμα τῆς Ἥρας ὃ κατασκευασθὲν ἐξ ἀχράδος, ἀντίθῃ ποτὲ εἰς Τίρυνθα ὑπὸ Πειράσου τοῦ Ἄργου, καὶ μετακομίσαντες εἰς τὸ Ἡραῖον, ἔθεσαν αὐτὸ πλησίον τῆς Ἥρας (2). Συνέβη δὲ καὶ τοῦτο εἰς τοὺς Τίρυνθίους ὃ πρὸ πάντων ἐπέφερεν ἴσως τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ταύτης. Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδου, βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Ἀργείων, καὶ συγκροτήσας μάχην ἐν τῷ μεταξὺ Ἄργου καὶ Τίρυνθος διαστήματι τῷ καλουμένῳ Σήπεια, τοσοῦτον ἐρήμωσεν ἀνδρῶν τὸ Ἄργος, ὥστε οἱ δούλοι ἐλάβον πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν, ἄρχοντες καὶ διοικούντες, ἕως οὗ ἡνδρώθησαν οἱ παῖδες τῶν ἀποθανόντων καὶ ἀπιδιώξαν τοὺς δούλους, θέλοντες νὰ ἀναλαβῶσιν αὐτοὶ καὶ αὐτοὶ τὴν κυριότητα· πολεμούμενοι δὲ καὶ διαρκόμενοι οἱ δούλοι, εἶλον τὴν Τίρυνθα, καὶ μέχρι τινὸς διεῖγον εἰρηνικῶς ἑμφότερα τὰ μέρη· ἀλλὰ μάντις τις Κλέανδρος Φιγαλείς τὸ γένος ἐξ Ἀρκαδίας ἐλθὼν πρὸς τοὺς δούλους, ἐπεισεν αὐτοὺς νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν καὶ ἐκ τούτου ἀνεφῆλ πόλεμος πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη διαρκέσας ἐπὶ πολὺ, ἕως οὗ μολις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν (3). — Ὁ Ὀμηρος μνημονεύει τῆς Τίρυνθος ἐν τῷ καταλόγῳ =

Οἱ δ' Ἄργος ἔ' εἶχον, Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν (4).

Ὁ Πρωῖτος μεταχειρίζετο τὴν Τίρυνθα ὡς ὀρμητήριον (5)· καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς αἰτίας τῆς θαλάσσης ἔσαν οἱ θάλαμοι

(1) Στράβ. β. 8. σ. 372. (2) Πασ. Κερ. κ. 17. (3) Ἡροδοτ. β. 6. κ. 77. 82. (4) Ὀμ. Ἰλ. β. 552. (5) Στράβ. β. 8, σ. 372.

ιδὼν θυγατέρων αὐτοῦ (1). Ἡ Τίρυνς εἶχεν ἀκρόπολιν καλουμένην Δυκίμναν ἀπὸ τινος Δυκιμνίου παρὰ τὴν Μίδεαν καὶ ἐπέχουσεν ὅσον 12 σταδ. τῆς Ναυπλίας (2)· ὁ Στράβων ἐποσειπᾷ τίς ἦν ὁ Δυκίμνιος οὗτος, ἀλλὰ μετὰ μεγάλης πιθανότητος φαίνεται ὅτι ἦν ὁ υἱὸς τοῦ Ἡλεκτρύωνος καὶ ἀδελφὸς τῆς Ἀλκμήνης ὃν Τληπόλεμος ὁ Ἡρακλέους ἐφόνευσεν ἐκουσίως ἐν Τίρυνθι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πινδάρου (3). — Ὁ Στέφανος λέγει ὅτι ἡ Τίρυνς ἐκαλεῖτο ἀρχαιότερον Ἀλιεῖς, διότι πολλοὶ Ἑρμιονεῖς ἀλιευόμενοι ᾤκουν ἐν αὐτῇ (4)· ἀλλὰ τοῦτο ἀντίκειται τῷ Στράβωνι, ὅς λέγει οὕτως =

« Ἡρήμωσαν δὲ τὰς πλείστας (πόλεις) οἱ Ἀργεῖοι ἀπει-
 » θύσας· οἱ δ' οἰκήτορες, οἱ μὲν ἐκ Τίρυνθος εἰς Ἐπίδαυρον
 » ἐφίκοντο, οἱ δ' ἐκ τῆς Ἑρμιόνης εἰς τοὺς Ἀλιεῖς καλυ-
 » μένους » (5). Ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ἄλλη ἦν ἡ Τίρυνς
 καὶ ἄλλοι ἦσαν οἱ Ἀλιεῖς.

* Τίρυνς ὀνομάζονται καὶ σήμερον τὰ εἱρεῖπια τῆς πόλεως ταύτης, ἀπέχουσι δὲ 50 λεπτὰ τῆς Ναυπλίας· λείψανα τῶν τειχῶν συγκαίμενα ἐκ λίθων μεγάλων μὲν, ἀλλ' οὐ τοσοῦτον ὑπερόγκων ὅσον λέγει ὁ Παυσανίας σώζονται εἰσέτι. Τὸ τεῖχος τῆς πόλεως παριστᾷ σχῆμα ἐπιμήκους τετραγώνου διευθυνομένου ἀπὸ τοῦ νοτ.-ἀνατολικοῦ πρὸς τὸ βορ.-δυτικόν· ἀλλ' αἱ γωνίαι τοῦ δευτέρου πέρατος τούτου εἰσὶ κατεθραυσμέναι· κατὰ τὸ μέσον ἐκάστης τῶν δύο μακρῶν πλευρῶν φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ἀνὰ εἰς πύργος. — Τὰ εἱρεῖπια ταῦτα καῖνται ἐπὶ τοῦ χθαμαλωτέρου καὶ ἐπιπεδωτέρου τῶν διαφύρων πετρωδῶν λόφων τῶν ὑψουμένων ὡς νήσων ἐπὶ τοῦ πεδίου· τὸ μῆκος τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τῆς Τίρυνθος εἶναι

(1) Παυσ. Κορ. κ. 25. (2) Στράβ. β. 8. σ. 373. (3) Πινδ. Ὀλυμπ. 1. σ. 47. — Ἰδὲ καὶ Ἀπελλοδ. β. 2. (4) Στεφ. Βυζ. Τίρυνς. (5) Στράβ. β. 8. σ. 373.

250 ὑάρδων ἀγγλικῶν=312, 1/2 πήχεων, τὸ πλάτος 40—50, τὸ δὲ ὕψος ὑπεράνω τοῦ πεδίου 20—50 ποδῶν (1). — Ἐν ἔτει 1829 ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Ι. Καποδιστρίου ἐμορφώθη πρότυπον ἀγροκήπιον ἐν Τίρυνθι καὶ ὑπέσχετο μεγάλας προόδους· ἀλλὰ μετὰ δύο ἔτη ἐκ βραδιουργιῶν τινῶν κακοδοῦλων παραιτηθέντος τοῦ διευθυντοῦ, τὸ κατὰστημα ἐναπετέθη εἰς ἀναξίας χεῖρας, καὶ παραμεληθὲν ἐρημώθη (2). ἤδη δὲ πάλιν ἀνακαινίζεται. Εἰς Τίρυνθα ὑπάρχει φυλακεῖον τελωνειακόν.

NEMĒA, τόπος καὶ ἐπ' αὐτῷ πόλισμα ἀπέχον περίπου 15 σταδ. ἀπὸ τοῦ σπηλαίου τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείους ἀποκτανθέντος λέοντος καὶ κείμενον παρὰ τὴν διὰ τοῦ Τρητοῦ ἐκ Κλεωνῶν εἰς Ἄργος ὁδόν. Ἐν τῇ Νεμέᾳ ἦν ναὸς ἄξιόθεατος Νεμείου Διὸς οὗ ἐπὶ Πausανίου δὲν ἐσώζετο πλῆν οὔτε ὁ ὄροφος οὔτε οὐδὲν ἄγαλμα· ἦν δὲ περὶ τὸν ναὸν καὶ ἄλσος κυπαρίσσων ἐνθα, ὡς ἔλεγον, ὁ Ὀφέλτης τεθεῖς ὑπὲρ τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς χλόης, διεφθάρη ὑπὸ τοῦ δράκοντος· οἱ Ἀργεῖοι ἔθυσον τῷ Νεμείῳ Διὶ καὶ διώριζον ἱερεῖα αὐτοῦ, προτιθέμενοι καὶ ἀγῶνα δρόμου πρὸς ἄνδρας ὥπλισμένους κατὰ τὴν πανήγυριν τῶν χειμερινῶν Νεμείων. Ἦν δὲ ἐνταῦθα καὶ τάφος Ὀφέλτου, καὶ περὶ τὸν τάφον θριγγὸς λίθων, καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου βωμὸς καὶ χῶμα γῆς, μνημα Λυκούργου, τοῦ Ὀφέλτου πατρὸς, καὶ πηγὴ καλουμένη Ἀδράστεια. Ὀνομάσθη δὲ ὁ τόπος Νεμέα ἀπὸ Νεμέας τῆς Ἄσωποῦ. Ὑπεράνω τῆς Νεμέας ἦν ὄρος Ἀπέσσας (3). Μετὰ τὸν Ἀδραστον δεῦτεροι οἱ Ἐπίγονοι καλούμενοι ἔθεσαν τὰ Νέμεα (4)· οἱ δὲ κατὰ τοὺς ἀγῶνας τούτους νικηταὶ ἐλάμ-

(1) Δήκ. Τ. 2. κ. 19. σ. 350. (2) Γ. Μαλακωλ. Γεωργικῆ. Τ. 1. Εἰσαγ. σ. 19. Σημειωσ. (3) Πaus. Κορ. κ. 15. (4) Πaus. Φωκ. κ. 23.

θανον ᾤφονον ἐκ σελίνων πρὸς ἀνάμνησιν τῶν παθημάτων τοῦ Παλαίμονος καὶ τοῦ Ἀρχεμόρου (1). — Ἐν Ὀλυμπίᾳ ἦν ἀνατεθειμένον ὑπὸ τῶν Φλιασίων τὸ ἄγαλμα τῆς Νύμφης Νεμέας, καὶ μετὰ τοῦτο τὰ τῶν ἄλλων δύο θυγατέρων τοῦ Ἀσωποῦ, Αἰγίνης καὶ Ἀρπίνης (2). — Ἡ Νεμέα ἔκειτο μεταξὺ Κλεωνῶν καὶ Φλιοῦντος καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Νεμέας περιείχετο ἡ κώμη Βέμβινα (3). — Τὰ Νέμεα τὰ τόσον μαλφδικῶς ὑμνηθέντα ὑπὸ τοῦ Πινδάρου διήρκεσαν ἐπὶ πολλὸν χρόνον· πρῶτος ἔθεσεν αὐτὰ, ὡς εἴρηται, ὁ βασιλεὺς Ἄδραστος, ὁ πενθερὸς Πολυνείκους τοῦ Οἰδίποδος, καὶ δεῦτεροι οἱ ἑπίγονοι· ὁ Ἀπολλόδωρος ἀναφέρει τοὺς ἐπὶ τῆς δευτέρας ταύτης ἐποχῆς νικητὰς κατὰ τὰ ὀκτὼ εἶδη τῶν ἀγώνων (4). ἑπαγρυλλίσθησαν δὲ τὰ Νέμεα καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, Φιλίππου τοῦ Δημητρίου (5), κατὰ τὰ ἔτη 208 καὶ 217 Π. Χ. καὶ ἔτι καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας δὲν παρημελήθησαν (6). — Ὁ ποταμὸς ἡ Νεμέα καὶ πολλοὶ ῥύακες καταρρέοντες ἀπὸ τῶν περὶ ὅρεων κατήρδευον τὴν χώραν τῆς Νεμέας· διὸ καὶ ὁ Θιόκριτος λέγει αὐτὴν εὐύδρον =

Ὅπως τ' εὐύδρου Νεμέης εἰσηλθεὶς χῶρον (7).

* Εὐρέθησαν σωζόμενα ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Νεμέας διάφορα τεμάχια κίωνων Δωρικῆς τάξεως ἀποτελοῦντα ἑπὶ μέρους τοῦ ναοῦ τοῦ Νεμείου Διὸς ὅς ἦν ἐξάστυλος (8).

ΒΕΜΒΙΝΑ, κώμη περιεχομένη ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Νεμέας (9), καὶ καιμένη κατὰ τὸ βόρειον αὐτῆς· εἶπεν καὶ ὁ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 48. (2) Πaus. Ἠλ. κ. 22. (3) Στράβ. β. 8, σ. 377. (4) Ἀπολλοδ. β. 3, κ. 6. (5) Πολύβ. β. 5, κ. 101. — Ζαΐβ. β. 27, κ. 31. — Πλούταρχ. Φιλοποίμην. (6) Στράβ. β. 8, σ. 377. (7) Θιόκριτ. Εἰδ. 25, σ. 182. (8) Δάκ. Τ. 3, κ. 30, σ. 33 κξ. (9) Στράβ. β. 8, σ. 377.

λέων τῆς Νεμέας ἐλέγετο καὶ Βεμβίνιος λέων· ὁ Θεόκριτος παρυστᾷ τοὺς κατοίκους τῆς Βεμβίνης ὡς τοὺς μᾶλλον παθόντας ἐκ τοῦ λέοντος =

Πάντας γὰρ Πισῆας ἐπικλύζων ποταμὸς ὤς,
 Αἰς ἄμοτον κεράτῃ· μάλιστα δὲ Βεμβινιαίους,
 Οἳ ἔθεν ἀγχίμολοι ναῖον ἄτλητα παθόντες (1).

ΚΛΕΩΝΑΙ, πόλις οὐ μεγάλη παρὰ τὴν ἐκ Κορίνθου εἰς Ἄργος ὁδὸν, ἐπὶ λόφου περιουκουμένου πανταχόθεν καὶ καλῶς τετειχισμένου. Ὁ Ὀμηρος ἐν τῷ καταλόγῳ καταρῶ μετ' αὐτὰς Κλεωνὰς μεταξὺ τῶν πόλεων τῶν ὑποκειμένων τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν Μυκηνῶν καὶ τῷ Ἀγαμέμνονι =

Οἳ δὲ Μυκῆνας εἶχον, εὐκτίμενον ποτολίεθρον,

Ἀφνειὸν τε Κόρινθον, εὐκτιμένας τε Κλεωνάς (2).

Μεταξὺ Κλεωνῶν καὶ Φλιοῦντος ἦν ἡ Νεμέα. — Αἱ Κλεωναὶ ἀπεῖχον 120 σταδ. τοῦ Ἄργους καὶ 80 τῆς Κορίνθου (3). — ῥηνομάσθη δὲ τὸ πόλισμα ἢ ἀπὸ Κλεώνους, υἱοῦ Πάριος, ἢ ἀπὸ Κλεώνης, μιᾶς τῶν θυγατέρων τοῦ παρὰ τῇ Σικυῶνα ῥέοντος Ἀσωποῦ. — Ἐν Κλεωναῖς ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς τὸ δὲ ἄγαλμα αὐτῆς ἦν ἔργον Σκύλλιδος καὶ Διποίνου, δύο μαθητῶν ἢ υἱῶν τοῦ Δαιδάλου· ἔτι δὲ μνημα Εὐρύτου κα Κτεάτου οἳ ἐρχόμενοι εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν ἰσθμίων ὡς θεωροὶ ἐξ Ἡλίδος, κατετοξεύθησαν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους, διότι ἀντετάχθησαν εἰς αὐτὸν ὅπταν ἐπολέμει τὸν Λυγίαν. Δύο ὅδε ἦγον ἐκ Κλεωνῶν εἰς Ἄργος· ἡ μὲν ἐπίτομος δι' ἄνδρα πεζοῦς, ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ καλουμένου Τρητοῦ, στενὴ μὲν καὶ αὐτὴ, ὡς περικυκλουμένη ὑπὸ ὀρέων, ἀλλ' ἐπιτηδαιοτέρη δι' ὀχήματα. Κατὰ ταῦτα τὰ περὶ τὸν Τρητὸν ὄρη ἦν τ

(1) Θεοκρίτ. Εἰδυλλ. 25. σ. 201 κξ. (2) Ὀμ. ἱλ. Β, σ. 569.

(3) Στράβ. β. 8, σ. 377,

σπῆλαιον τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείους φονευθέντος λέοντος, καὶ ἡ Νεμέα ἀπείχεν ἀπ' αὐτοῦ ὅσον 15 στάδια (1). τὸ σπῆλαιον τοῦτο εἶχε διώρυγα διηνεκῇ καὶ ἐπομένως ὁὗο διεξόδου, ὧν τὴν μίαν ἐφραξεν ὁ Ἡρακλῆς, καὶ εἰσελθὼν διὰ τῆς ἄλλης, συνεπλάκη μετὰ τοῦ θηρίου καὶ ἀπέπνιξεν αὐτό (2). κατ' ἀριστερὰν τῆς διὰ τοῦ Τρητοῦ εἰς Ἄργος ὁδοῦ ἔκειντο αἱ Μυκῆναι (3). Ὁ Στράβων λέγει ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἀκροκορίνθου εἶδε τὰς Κλεωνάς (4).

* Ἐκ τῶν λειψάνων τῶν Κλεωνῶν ὀλίγα τινά, ὡς θεμελιωμάτων καὶ ἄλλα τοιαῦτα, σώζονται. Ἡ πεδιάς ἡ ὑποκαίμενη τῷ λόφῳ τῶν Κλεωνῶν ὀνομάζεται Κάμπος τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἀπὸ τινος χωρίου τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐπὶ ὕψους κατ' ἀπόστασιν $\frac{3}{4}$ ὥρας ἀπὸ τῆς θέσεως τῶν Κλεωνῶν νοτ-ἀνατολικῶς. Ἡ πεδιάς τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ οἱ περίξ τόποι, ὡς τὸ χωρίον ὁ Ἅγιος Γεώργιος, ὁ κατὰ τὰ Δερβενέκια Ἅγιος Σώστης καὶ ἀνατολικώτερον ἡ Κλεισοῦρα ἡ Ἅγιος Γεώργιος ἐκλείσθησαν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα διὰ τῆς λαμπρᾶς καὶ περιδόξου νίκης ἣν οἱ ἥρωες τῆς Νέας Ἑλλάδος Θ. Κολοκοτρώνης, Νικήτας, Δ. Ύψηλάντης, Δικαῖος Παπᾶ Φλέσας καὶ ἄλλοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου 1822 ἐνίκησαν μετ' ὀλίγων ἄλλ' ἀνδρείων Ἑλλήνων τὸ πολυᾶριθμον ἐξ 25—30000 στρατεύμα τοῦ Δράμαλη Μαχμούδ πασᾶ ὕπερ κατετροπώθη καὶ πάμπολλοι ἐφονεύθησαν εἰς τὰς διαφόρους μάχας, καὶ πολλοὶ ἠχμαλωτίσθησαν καὶ ἄλλοι κατεξηρμνίσθησαν εἰς τὰς ἀβύσσους καὶ τὰ βάραθρα, οἱ δὲ Ἕλληνες θηριάμβευσαν ἐνδόξως, λαβόντες λείαν πλουσιωτάτην, πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν καὶ τηλεβόλα καὶ σημαίας

(1) Περσ. Κορ. κ. 15. (2) Δεσδ. Σικ. β. 4, κ. 11. (3) Περσ. Κορ. κ. 15. (4) Στράβ. β. 8, σ. 377.

καὶ ὄπλα πολύτιμα καὶ ἵππους καὶ ἡμίονους καὶ καμήλους καὶ εἴτι ἄλλο ἔμεινεν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης· ὁ δὲ Δράμαλης αὐτὸς μόλις διεσώθη καὶ ἔφυγε μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ εἰς Κόρινθον.

ΑΣΙΝΗ, πόλις παραθαλάσσιος ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, κατὰ τὸ βορ-δυτικὸν τῆς ἑρμιόνης καὶ τὸ νοτ ἀνατολικὸν τῆς Ναυπλίας ἧς ἔκειτό πλησίον, κατὰ τὸν Στράβωνα, ὃς λέγει αὐτὴν κώμην (1). — Οἱ κάτοικοι ἦσαν Δρύοντες ἀναχθέντες ὑπὸ Ἡρακλείου εἰς Πελοπόννησον καὶ οἰκήσαντες ἐνταῦθα (2). Εἰσβαλόντων δὲ ποτὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Νικάνδρου εἰς τὴν Ἀργολίδα, συνεισέβαλον καὶ οἱ Ἀσινᾶται καὶ κατερήμωσαν μετ' ἐκείνων τὴν γῆν τῶν Ἀργείων. Ἀποχωρησάντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Ἀσίνης οἱ Ἀργεῖοι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Ἐρατὸς. Οἱ δὲ Ἀσινᾶται χρόνον τινὰ ἡμύνοντο ἀπὸ τοῦ τείχους, καὶ ἀπίκτειναν καὶ ἄλλους καὶ τὸν Λυσίστρατον προσέτι, ἵνα τῶν πρωτίστων Ἀργείων ἀλίσκομένου δὲ τοῦ τείχους, ἐνθέμενοι εἰς πλοῖα τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐξέλειπον τὴν Ἀσίνην· οἱ δὲ Ἀργεῖοι κατεδαφίσαντες αὐτὴν, ἤνωσαν τὴν χώραν μετὰ τῆς Ἀργολίδος· ἀφῆκαν δὲ σῶον μόνον τὸν ναὸν τοῦ Πυθαγόρας Ἀπόλλωνος καὶ πλησίον αὐτοῦ ἔθαψαν τὸν Λυσίστρατον (3). μετέβησαν δὲ οἱ Ἀσινᾶται εἰς Μεσσηνίαν ἐνθα συνόκησαν ἄλλην πόλιν Ἀσίνην (4). — Ἡ Ἀσίνη αὕτη τῆς Ἀργολίδος ἔκειτο ἐν μικρῷ ἀλλὰ βαθεῖ κόλπῳ, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ Ὀμήρου =

Ἑρμιόνην, Ἀσίνην τε βαθὺν κατὰ κόλπον ἐχούσας (5).

(1) Στράβ. β. 2, σ. 372. (2) Ἰδ. Ἀσίνη παλ. Μεσσην. (3) Πασ. Εἰρ. α. 36. (4) Ἰδ. Ἀσίνη παλ. Μεσσην. (5) Ὀμ. Ἠ. σ. 560.

* Κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Δηκίου ἡ Ἀσίγη ἔκειτο ἐνθα σήμερον κεῖται τὸ Πόρτο-Τολό λεγόμενον (1).

ΜΙΔΕΑ κατὰ τὸν Στράβωνα (2) ἡ ΜΙΔΕΙΑ κατὰ τοῦ Πausανίαν (3), πόλις πλησίον τῆς Τίρυνθος ἀφ' ἐνὸς μέ-
ρους καὶ τῆς Προσύμνης ἀφ' ἐτέρου (4). Ἐνταῦθα ἰδασίλευ-
σεν ὁ πατὴρ τῆς Ἀλκμήνης Ἡλεκτρίων (5). Ἡ ἵπποδάμεια
θυγάτηρ τοῦ Οἰνομάου, ὀργιζομένου τοῦ Πέλοπος κατ' αὐτῆς
κυρίως ἐπὶ τῇ θανάτῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Χρυσίππου, ἀποχω-
ρήσασα ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ἐν ταύτῃ τῇ Μιδεᾷ· οἱ δὲ Ἡλεῖοι
ὕστερον ἐκ χρησμοῦ ἐκόμισαν τὰ ὅσα αὐτῆς εἰς Ὀλυμ-
πίαν (6)· ἡ Μιδέα ἦν ἐκ τῶν πόλεων ἃς οἱ Ἀργεῖοι κατέ-
λυσαν, ἵνα ἐνδυναμώσωσι τὸ Ἄργος (7)· τὸ ἰδαφος μόνον
αὐτῆς ἐσώζετο ἐπὶ τοῦ Πausανίου (8).

ΠΡΟΣΥΜΝΑ, πόλις ὁμορος τῆς Μιδέας ἢ Μιδείας· εἶχε
ναὺν τῆς Ἑρας· ἦν δὲ καὶ αὕτη ἐξ ἐκείνων ὅσας ἐρήμωσαν
οἱ Ἀργεῖοι ἀπειθοῦσας (9). Ἡ Εὐβοία, ἡ Πρόσυμνα καὶ ἡ
Ἀκραιά ἦσαν τρεῖς θυγατέρες τοῦ ποταμοῦ Ἀσωποῦ καὶ
τροφοὶ τῆς Ἑρας κατὰ τὴν μυθολογίαν ἀναφερομένην ὑπὸ
τοῦ Πausανίου δε λέγει τὴν Πρόσυμναν οὐχὶ πόλιν, ἀλλὰ
τὸν τόπον τὸν καίμενον ὑπὸ τὸ Ἑραῖον (10).

ΤΗΜΕΝΙΟΝ, πόλισμα ἀπέχον 26 σταδίου τοῦ Ἀργους Ν.
ὑπεράνω τῆς θαλάσσης (11) καὶ 50 στάδ. τῆς Ναυπλίας (12)
Β. Δ. Ἐμπροσθεν τοῦ Τημενίου ἔρρεν εἰς τὴν θάλασσαν πο-
ταμίσκος Δέρνα ἀμώνυμος τῇ λίμνῃ (13) καὶ ἄλλος ποτα-

(1) Δάκ. Τ. 2, κ. 31, σ. 463. (2) Στράβ. β. 8, σ. 373.

(3) Πaus. Κορ. κ. 25. (4) Στράβ. β. 8, σ. 473. (5) Πaus. Κορ.
κ. 25. (6) Πaus. Ἠλ. Μίρ. 2, κ. 20. (7) Πaus. Ἀρκ. κ. 27.

(8) Πaus. Κορ. κ. 26. (9) Στράβ. β. 8, σ. 373. (10) Πaus. Κορ.
κ. 17. (11) Στράβ. β. 8, σ. 368. (12) Πaus. Κορ. κ. 38.

(13) Στράβ. β. 8, σ. 368.

μίσκος Φρίξα. — Τὸ Τημένιον ὠνομάσθη ἀπὸ Τημένου τοῦ Ἀριστομάχου διὰ κυριεύσας καὶ ὀχυρώσας τὸν τόπον, ἐπολέμει ἐκείθεν μετὰ τῶν Δωριέων κατὰ τοῦ Τισσαμενοῦ καὶ τῶν Ἀχαιῶν. Ἦν δὲ ἐν Τημενίῳ ναὸς Ποσειδῶνος καὶ ἄλλος Ἀφροδίτης, καὶ μνημα Τημένου τιμώμενον ὑπὸ τῶν ἐν Ἄργῃ Δωριέων (1).

ΔΕΡΝΑ, πολίχinion παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, πρὸς τὸ βόρειον τοῦ Γενεσίου (2).

ΚΕΓΧΡΕΑΙ, πολίχinion παρὰ τὴν ἐξ Ἄργους εἰς Τεγῆαν ὁδὸν, κατὰ δεξιὰν τοῦ τόπου τοῦ λεγομένου Τροχῷ (3), διὰ τῶν ὁρέων Κρεοπώλου καὶ Παρθενίου (4). ἀγνοεῖται πόθεν τὸ πολίχinion τοῦτο ἔλαβε τὸ ὄνομα· πιθανὸν δὲ, ὡς νομίζει ὁ Πausanias, ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς Πειρήνης Κεγχρεοῦ ἀφ' οὗ ὠνομάσθησαν καὶ αἱ Κεγχρεαί, ὁ αἷς τῶν δύο κατὰ τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου λιμένων. Ἐνταῦθα ἦσαν πολὺνδρια τῶν Ἀργείων τῶν νικησάντων τοὺς Λακεδαιμονίους περὶ τὰς Ἰστίας, ἄρχοντας ἐν Ἀθήναις Πεισιστράτου, τετάρτῳ δὲ ἔτει τῆς Ὀλυμπιάδος καθ' ἣν ὁ Ἀθηναῖος Εὐρύβατος ἐνίκησάδιον αἱ Ἰστίαι ἐνθα ἐνικήθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔκριντο κατὰ τὸ χθαμαλώτερον (5).

ἸΣΙΑΙ, πόλις πλησίον τοῦ πολυχνίου Κεγχρεῶν, ἐπὶ τῇ ἐκ Τεγῆας διὰ τῶν ὁρέων Παρθενίου καὶ Κρεοπώλου εἰς Ἄργος ὁδοῦ (6). — Τῷ 15 ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν χειμῶνι οἱ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἀγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἐκστρατεύσαντες κατὰ τοῦ Ἄργους, συμμάχου τῶν Ἀθηναίων, καὶ καταβαλόντες τὰ μακρὰ τείχη ἃ οἱ Ἀργεῖοι διὰ συμπράξεως τῶν Ἀθηναίων

(1) Πaus. Κορ. κ. 38. — Στράβ. β. 8, σ. 368. (2) Μάλλας β. 2, κ. 5.
— Πλιν. β. 4, κ. 5. (3) Πaus. Κορ. κ. 24. (4) Στράβ. β. 8, σ. 375.
(5) Πaus. Κορ. κ. 24. (6) Στράβ. β. 8, σ. 376.

πισκεύασαν ἀπὸ τῆς πόλεως μέχρι τῆς θαλάσσης, εἶλον
 ἰς ἴσας καὶ ἀποκτείναντες δόους ἐλευθέρους ἡχμαλώτι-
 αν, ἀνωχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις (1)· κατὰ δὲ
 γογενεστέρους χρόνους οἱ Ἀργεῖοι περὶ τὰς ἰδίας αὐτὰς
 εἰας ἐνέκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους (2).

* Ὅλῃγα τινὰ λείψανα τῶν Ἰσιδῶν εὐρέθησαν ἐπὶ ὕψους
 ἑτὶ πρὸς τὸ πεδῖον μέρος ἐκ φύσεως φυλάττεται ὑπὸ
 κρηδῶν βράχων, κατὰ δὲ τὰ ὀπισθεν μικρὰ κοιλάς χωρίζει
 ἂν λόφον τοῦτον ἀπὸ τῆς κατωφερείας τοῦ ὄρους τοῦ ὀνο-
 μζομένου Παραβουνάκι (3).

ΟΙΝΟΗ, κώμη ἐπὶ τῆς ἐξ Ἄργους εἰς Μαντίνειαν ὁδοῦ,
 κρηρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποτ. Χαράδρου. Ἐλαβε τὸ
 ὄνομα, ὡς ἔλεγον οἱ Ἀργεῖοι, ἀπὸ Οἰνέως θς ἐβασίλευσεν ἐν
 Αἰτωλίᾳ· ἐκβλήθει δὲ τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀγρίου,
 ἀρίματο εἰς Ἄργος παρὰ τὸν ἐγγονον αὐτοῦ Διομήδην· οὗτος
 δὲ χαριζόμενος τῷ πάππῳ, φανεστράτευσε μὲν αὐτῷ εἰς
 Καλυδωνίαν, ἀλλ' οὐ δυνάμενος νὰ παραμείνῃ ἐκεῖσε, προέ-
 τειν εἰς τὸν Οἰνέα νὰ συνακολουθήσῃ αὐτῷ ἐὰν ᾔθελεν,
 ὅπῃ ἐπράξεν ὁ Οἰνεὺς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸν ὁ Διομήδης
 κατὰ πάντα, ὡς πατέρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἀποθανόντα
 ἔθαψεν αὐτὸν ἐνταῦθα, καὶ ἀπ' ἐκείνου διέμεινεν εἰς τὸν
 τόπον τὸ ὄνομα· ὑπεράνω τῆς Οἰνός ἦν ὄρος Ἀρτεμίσιον (4).
 — Ἐν Οἰνόῃ ἐνέκησαν ποτὲ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν συμμάχων
 αὐτῶν Ἀθηναίων τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἐκ τῶν λαφύρων
 ἀνέβησαν εἰς τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν τὸ ἄρμα τῆς Ἀμφιαράου
 ἐφ' οὗ παρίστατο ἰστάμενος ὁ ἡνίοχος καὶ συγγενὴς τοῦ
 Ἀμφιαράου Βάτων, καὶ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀλιθέρσου καὶ

(1) Θουκυδ. β. 5, κ. 83. — Διόδ. Σικ. β. 12, κ. 81. (2) Πaus. Κορ.
 κ. 16. — Ἰδε ἀνωτ. Κεγχηραί. (3) Δῆμ. Τ. 2, κ. 19. σ. 337.

(4) Πaus. Κορ. κ. 25.

τὰς εἰκόνας τῶν Ἐπιγόνων, Σθενέλου, Ἀλκμαίωνος, Προμάχου, Θερασάνδρου, Αἰγιαλέως καὶ Διομήδους (1).

ΛΥΡΚΕΙΑ, πόλις ἀπέχουσα τοῦ Ἄργους 60 στάδ· βορδυτικῶς, καὶ ἐπίσης 60 τῶν Ὀρνέων νοτ-ἀνατολικῶς ὁδῷ ἦγε πρὸς αὐτὴν ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν παρὰ τὴν Δαιράδα· ἔλεγον δὲ ὅτι ἐνταῦθα ἀπεσώθη ὁ Λυγκεὺς μόνος ἐκ τῶν πεντήκοντα ἀδελφῶν, καὶ εὐθὺς ἀνήγειρεν ἐνταῦθεν πυρσὸν ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἰπερμνήστρα ἀνήψε συγγνώμης ἕτερον πυρσὸν ἀπὸ τῆς Λαρίσεως, ὡς συναφρόνησαν καὶ πράξωσι πρὸς ἀλλήλους, ἂν διαφυγόντες τὸν Δαναὸν ἀφικνοῦντο εἰς τόπον ἀσφαλῆ καὶ ἀκίνδυνον· ἐφ' ᾧ καὶ οἱ Ἄργεῖοι ἦγον κατ' ἔτος ἑορτὴν πυρσῶν· ἐκαλεῖτο δὲ ἡ πόλις τότε Λυρκεία· οἰκήσαντος δὲ ὕστερον ἐν αὐτῇ Δόρκου, νόθου υἱοῦ τοῦ Ἄδαντος, μετωνομάσθη ἀπ' αὐτοῦ Δόρκεια. — Ἐν τοῖς ἱρεϊπίοις τῆς πόλεως ταύτης ἐσώζοντο ἐπὶ Πausanias καὶ ἄλλα τινὰ μικροῦ λόγου ἄξια, καὶ προσέτι καὶ εἰκὼν τοῦ Δόρκου ἐπὶ στήλης. — Ὁ Ὀμηρος δὲν ἀναφέρει τὴν Δόρκειαν, ὡς ἐρημωμένην ἤδη κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκστρέψαν (2). — Νοτ-ἀνατολικῶς ἀπὸ τῆς Δορκείας, ἐπὶ τῇ πρὸς Ἄργος ὁδοῦ ἦν φρούριον ΣΑΜΙΝΘΟΣ καλούμενον ὃ εἶλεν ὁ βασιλεὺς τῶν Δακεδαίμονίων Ἄγις, ὅτε τῷ δεκάτῳ τετάρτῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Ἀργείων, συμμάχων τῶν Ἀθηναίων (3).

* Κατὰ τὸν Ἀρχιόν ὁ Σάμινθος ἔκειτο πιθανῶς καὶ ὃ ἤδη καίται τὸ Κουτσοπόδι λεγόμενον (4).

ὈΡΝΕΑΙ, πόλις κατὰ τὸ βόρειον, πλησίον τῶν Ὀρίων καὶ τῆς πεδιάδος τῶν Σικυωνίων (5), ἀπέχουσα 120 στά-

(1) Paus. Φωκ. κ. 16. (2) Paus. Κορ. κ. 23. (3) Θεοκυδ. β. 5 κ. 53. (4) Δία. Τ. 2, κ. 20, σ. 415. (5) Στράβ. β. 8, κ. 382,

διὰ τοῦ Ἀργούς καὶ 60 τῆς Δυρκείας· ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Ὀρνέως υἱοῦ τοῦ Ἐριχθείως καὶ πάππου τοῦ Μενεσθείως, τοῦ συστρατεύσαντος τῷ Ἀγαμέμνονι κατὰ τῆς Τρωάδος (1). Αἱ Ὀρνεαὶ εὐήνδρουν πρότερον, ἀλλὰ τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Δακεδαίμονιοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν πλὴν τῶν Κορινθίων στρατεύσαντες ἐπὶ τὴν Ἀργεῖαν, συνώκισαν τοὺς φυγάδας τῶν Ἀργείων εἰς Ὀρνεὰς ἔνθα κατεβίπουν μοῖραν τοῦ στρατεύματος, καὶ συμφωνήσαντες οὔτε οἱ Ὀρνεᾶται μέχρι τινὸς νὰ βλάπτωσι τὴν γῆν τῶν Ἀργείων, οὔτε οἱ Ἀργεῖοι τὴν τῶν Ὀρνεατῶν, ἀπεχώρησαν μετὰ τῆς στρατιᾶς· ἀφικομένων δὲ μετ' οὐ πολὺ ἐξ Ἀθηνῶν τριάκοντα πλοίων καὶ ἐξακοσίων ὀπλιτῶν, οἱ Ἀργεῖοι μετ' Ἀθηναίων ἐκλιόντων πανστρατιᾷ ἐπολιόρκησαν κατὰ μίαν ἡμέραν τὰς Ὀρνεὰς· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ στράτευμα ἐσκηνοῦτο μακρὰν τῆς πόλεως, οἱ Ὀρνεᾶται κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα ἐξέδρασαν τῶν Ὀρνεῶν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ οἱ Ἀργεῖοι συνειδότες, κατέσκηψαν τὰς Ὀρνεὰς καὶ ἀπῆλθον οἴκαδε, ὥς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὑστερον μετὰ τῶν πλοίων αὐτῶν (2)· τὴν δὲ γῆν ἔσχον οἱ Ἀργεῖοι (3) μεθ' ὧν ἐγένοντο σύνοικοι οἱ Ὀρνεᾶται (4). — Παρὰ τὰς Ὀρνεὰς ἔρρεε ποταμίσκος ὁμώνυμος (5). Ἦν δὲ εἰς Ὀρνεὰς ναὸς Πριάπου τιμώμενος· διὸ καὶ ὁ ποιητὴς τῶν Πριαπείων Εὐφρόνιος ὀνομάζει τὸν Πρίαπον Ὀρνεάτην (6)· ἦν προσέτι καὶ ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ ἑόρην αὐτῆς ὀρθόν, καὶ ἕτερος ναὸς πάντων τῶν θεῶν· τὰ δὲ ἐπίεσσα τῶν Ὀρνεῶν ἦσαν ἡ Σικυωνία καὶ ἡ Φλιασία (7). — Οἱ Ὀρνεᾶται πολεμούμενοι ποτὲ καὶ πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν Σικυωνίων, ἠὔξαντο τῷ Ἀπόλλωνι, ἐὰν ἐκβάλη τῆς

(1) Πaus. Κορ. κ. 25. (2) Θουκυδ. β. 6, κ. 7. (3) Στράβ. β. 8, σ. 382. (4) Πaus. Κορ. κ. 25. (5) Ἰδε Ὀρνεαὶ ποταμός. (6) Στράβ. β. 8, σ. 382. (7) Πaus. Κορ. κ. 25.

πατρίδος αὐτῶν τὸν στρατὸν τῶν Σικυωνίων, νὰ στέλλωσι καθ' ἐκάστην ἡμέραν πομπὴν εἰς Δελφοὺς, καὶ νὰ θύωσι τεταγμένον ἀριθμὸν ἱερείων καὶ ἐνίκησαν μὲν τοὺς Σικυωνίους, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχέσεως ἦν μεγάλη δαπάνη, καὶ ἔτι μείζων τῆς δαπάνης ἡ ταλαιπωρία, ἐσοφίσθησαν καὶ ἀνέθεσαν τῷ θεῷ θυσίαι καὶ πομπὴν ἐκ χαλκοῦ κατεσκευασμένα (1). Αἱ ὀρναὶ μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου (2).

Ν Η Σ Ο Ι.

ΠΙΤΥΟΥΣΑ.	* Δασκαλιό.	} Τρεῖς νησίδες ἀναφερόμε- ναι ὑπὸ τοῦ Πλινίου ὡς κει- μεναι ἐντὸς τοῦ Ἀργολικοῦ
ΕΙΡΗΝΗ.	* Πλαταιά.	
ἘΦΙΓΡΑ.	* Ἰψηλή.	

κόλπου παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀργολίδος (3).

(1) Πανσ. Φωκ. κ. 18. (2) Ὀμ. ἱλ. Β, ς. 571. (3) Πλίν. β. 4, σ. 12, § 19.

ΑΡΓΟΛΙΣ.

Ἀργολίς μετὰ τῆς Κορινθίας ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν πέντε νομῶν ἐξ ὧν σὺγκεῖται τανῦν ἡ Πελοπόννησος· διαιρεῖται δὲ ὁ νομὸς οὗτος εἰς πέντε ἐπαρχίας = Ναυπλίας, Ἀργούς, Ὑδρας μετὰ τῆς Τροιζηνίας, Σκετσῶν μετὰ τῆς Ἑρμιωνίδος καὶ Κορινθίας.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΑΥΠΛΙΑΣ.

Διαιρεῖται εἰς τέσσαρας δήμους = Ναυπλίας, Νίας Ἐπιδαύρου, Μινώας καὶ Μιδείας, καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851, 12,048.

Ὁμ. Α.	Θεο.	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΑΣ.	Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	
			Οἰκ.	Κάτοικοι.
				7153
26	N. Δ.	Ναύπλιον, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα οἶνος, γεώμηλα καὶ διάφοροι ὀπώραι· 1 ἔλος τὸ τοῦ ἀγροκηπίου, 1 μέγας λιμὴν, 2 δάση τῶν μονῶν τοῦ Ξηροκαστελίου καὶ τοῦ Αὐγοῦ χρησιμεύοντα εἰς καυσόξυλα, φούρκας καὶ ἀσβεστοκάμινα· ἔτι δὲ καὶ γυμνάσιον καὶ τρία σχολεῖα δημοτικά.	800	3300
	5 B. Α.	Πρόνοια, προάστειον.	550	1950
1 30	N. Α.	Ἀρβανιτζά, λιμὴν. Τζαφὲρ Ἀγᾶ· πρ. δημ. καρποί, ὄσπρια, βαμβάκιον, καπνός, οἶνος, πέπωνες· 2 μικρὰ ρεύματα.	41	234

ἀρ.	Α.	Θισ.	Π. αὐτῶν	Οἰκ.	Στ.
1		A.	Σπαῖτζ(ικον· πρ. τὰ αὐτά· πλησίον κατ' ἀνατολὰς παλαιό- καστρον.	24	
1		A.	Τζέλον· πρ. τὰ αὐτά.	13	
1	30	N. A.	Μουράταγα· προϊόντα τὰ αὐτά.	15	
1	30	N. A.	Χαϊδάρι· πρ. τὰ αὐτά.	72	
1		B. A.	Κατσίγρι· πρ. τὰ αὐτά, πρὸς τὸ βορ· ἀνατ. παλαιόκα- στρον, καὶ πρὸς δυσμὰς λόφος ἔχων ὕψος 204 γαλλομέτρων καὶ ἐπ' αὐτοῦ μονὴ τοῦ Προφή- του Ἡλιοῦ.	28	
	45	A. B.	Κοφίνι· πρ. τὰ αὐτά· 2 μι- κρὰ ρεύματα χειμερινά.	56	
1		B.	Κούτσι· πρ. τὰ αὐτά· 1 μι- κρὸν ρεῦμα.	40	
	30	B. A.	Ἄρεια· πρ. τὰ αὐτά.	34	
		B	Τίρυνς ἀγροκήπιον, νέα Τί- ρυνς ἀποικία Παβαρική. Ἀπόβαθρα. Κατόγλι. Μπουλμουσι. { Θέσεις ἀγρο- Μερζέ. τικαί. Μιαούλη. Μονὴ Καρακαλᾶ διατη- ρουμένη.		
			ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ.		1
8		B. A.	Νέα Ἐπίδαυρος, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, βημβάκιον, ἔλαιον, εἰ- νός, λιμόνια, ὀπώραι παντὸς εἶδους κατὰ μικρὰς ποσότητας· 1 ποταμὸς χρήσιμος, 1 μικρὸν ἔλος, 1 μικρὸν δάσος θάμνων.	184	

Ἰ. Α. Ο.σ.			Πληθυσμός.	
			Οἰκ.	Κάτοικοι.
2	N. A.	Παλαιὰ Ἐπίδαυρος· πρ. δημ. καρποί, βαμβάκιον, οἶνος, ἔλαιον, ὄσπρια καὶ εἶδη τινὰ ὀπωρῶν πρὸς χρῆσιν τῶν κατοίκων· 1 ποτ. μέγας χρήσιμος, 1 λίμνη μικρὰ ἀχρηστος, 1 μικρὸν ἔλος, 1 λιμὴν μικρὸς, 1 δάσος μικρὸν ἐκ πευκῶν καὶ θάμνων.	45	233
3	30 Δ. N.	Ἀδάμι· πρ. δημ. καρποί, καπνὸς, ἔλαιον, ἀμύγδαλα· 1 δάσος μικρὸν ἐκ θάμνων· κατ' ἀνατολὰς ὅρος ἔχον ὕψος 766 γαλλομέτρων.	21	150
3	N. Δ.	Διγουριὸν· πρ. δημ. καρποί, βαμβάκιον, καπνὸς, ὄσπρια, οἶνος, ἔλαιον, παντὸς εἶδους ὀπωραι κατὰ μικρὰς ποσότητας· 2 ποτ. μικροὶ χρήσιμοι, 1 δάσος μικρὸν ἐκ πευκῶν καὶ θάμνων. Οὐ πόρρω τοῦ Διγουρίου πρὸς τὸ νοτ-ἀνατολικὸν σώζονται τὰ λείψανα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ θεάτρου· ἡ θέσις τοῦ ναοῦ καὶ μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν τὸ ἱερὸν γνωρίζεται. Καλύβια Δημίνης. Μονὴ Ταξιαρχῶν, διατηρ.	81	496
		ΔΗΜΟΣ ΜΙΝΩΑΣ.		291
2	N. A.	Τολὸν καὶ λιμὴν ἔδρα τοῦ δήμου. Εἰς Τολὸν ὑπάρχει φυλακεῖον ὑγειονομικὸν καὶ ἕτερον φυλακεῖον τελωνειακόν· παρὰ τὸ Τολὸν ἀνατολῇ ὑπάρχουσιν		

Ὄρ.	Α.	Θεο.		Παθόν	
				Οίκ.	Κάτ.
			ερείπια ἑλληνικοῦ ὀχυρώμα- τος.	65	1
	A.	N.	Ἡρια.		
	A.		Κάνδια.		
	B.	A.	Σουλινάρι, θέσις ἀγροτική.		
			ΔΗΜΟΣ ΝΙΔΕΙΑΣ.		2
2		B.	Μέρμπανα, ἔδρα τοῦ δήμου	106	
3		B. A.	Χέλι· οὐ πόρρω τοῦ χωρίου πρὸς τὸ νοτ.-δυτ. ὑπάρχει ἑλ- ληνικὸν παλαιόκαστρον.	138	
	30	B. Δ.	Πλατανίτη, ἐπὶ τῆς δημοσ. ὁδοῦ.	28	
	15	B. Δ.	Αἰδίν-μπε, ἐπὶ τῆς δημοσ. ὁδοῦ.	29	
	30	N. B.	Παναρίτη.	26	
1		A. B.	Γκέρμπεσι.	25	
	30	A. B.	Δενδρὰ, ἑλληνικὰ ερείπια κλησίον κατ' ἀνατολὰς.	24	
1	30		Δοῦσι Μπάρδι.	15	
	30		Μάνεσι.	22	
	15	A. B.	Πουλακίδα.	39	
	45	Δ. B.	Ἀνφι, ἐπὶ τῆς δημοσ. ὁδοῦ. Μαριανόν. Μονὴ Ταλαντίου διαλελυμ. καὶ Καλύβια Μαρκουρίου.	72	
		N. A.	Μονὴ Ἀγ. Θεοδώρου ὁσπύτ.		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΡΓΟΥΣ.

Διαιρείται εἰς 87 Δήμους = Ἄργους, Ἰναχίας, Ἰσιῶν, Ἀλίας, Δουρκείας
καὶ Μυκηνῶν, καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851 20,217.

Ἰρ.	Α. Ὑ. Ἔσο.		Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	Οἰκ.	Κάτοικοι.
		ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ.			10448
24	N. Δ.	Ἄργος, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, ὅσπρια παντὸς εἶδους, γιώμηλα, καπνὸς, βαμβάκιον, λάχανα παντὸς εἶδους, κρομμύδια, οἶνος, ζαφίς Κορινθιακή, ἐλαῖαι, σῦκα καὶ παντοῖαι ἄλλαι ὀπώραι κατὰ μικρὰς ποσότητος καταναλισκόμεναις ἐντὸς τοῦ τόπου· 1 ποταμὸς χρήσιμος, 1 ρεῦμα χρήσιμον, 2 χεῖμαρροι ἄχρηστοι· 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ 2 δημοτικά.	1909		9259
1	N. Δ.	Δαλαμανάρα, ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐξ Ἄργους εἰς Ναυπλίαν ὁδοῦ· πρ. δημ. καρποὶ, ὅσπρια παντὸς εἶδους, βαμβάκιον, καπνὸς, λάχανα παντὸς εἶδους καὶ ὀλίγα λεμόνια καὶ πορτοκάλια· 1 μικρὸς χεῖμαρρος ἄχρηστος, 2 μεγάλη ἔλη.	79		365
1	A.	Πυργίλα· πρ. τὰ αὐτὰ τῆς Δαλαμανάρας.	32		176
1	B. A.	Κουρτάκι· πρ. τὰ ἀνωτ.	46		230
1	N. A.	Δάλουκα· πρ. τὰ ἀνωτ.	34		206
1	20	N. Κισέρι, παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης· πρ. δημ. καρποὶ, ἀραβόσιτος, βαμβάκιον,			

Κρ.	Α.	Θη.	σταφίς Κορινθιακή· 1 ποτ. μικρός, χρήσιμοι, 1 λιμήν.	Πλήθυσμ Οίκ.	Κάτ.
1	N		Μύλοι Κεφαλάρι, παρά τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης, πλησίον ἐρείπια· πρ. δημ. καρποί. 2 ποτ. μικροὶ ὧν ὁ 1 χρήσιμ. 2 λίμναι μικραὶ, ἄχρηστοι, 1 μικρὸν ἔλος, 1 μικρὸς λιμήν. Εἰς Μύλους ὑπάρχει καὶ φυλακεῖον υγιονομικὸν καὶ ἕτερον φυλακεῖον τελωνειακόν.	43	
1	Δ. N.		Σκαφιδάκι καὶ Κρόι· πρ. δημ. καρποί, ὅσπρια παντὸς εἶδους, σταφίς Κορινθιακή, οἶνος· 4 βεῦματα μικρά, ἄχρηστα.	24	
			ΔΗΜΟΣ ΙΝΑΧΙΑΣ.	41	
2	B. A.		Χόνημα, ἔδρα τοῦ δήμου προέοντα δημαγριμακοὶ καρποί, καπνός, βαμβάκιον, ὅσπρια παντὸς εἶδους· σχολεῖον δημοτικὸν Γ'. ταξιακ.	50	
20	N. Δ.		Πασιὰ πρ. δημ. καρποί, καπν.	51	
43	B. A.		Μπερακιάτι· πρ. τὰ κῆτα, πρὸς δυσὰς ἐν ἐπακτέῳ ἑλλενικὰ ἐρείπια.	92	
2	B. A.		Λιμένας πρ. τὰ κῆτα καὶ ὅσπρια παντὸς εἶδους. Εἰς λιμένας ὑπάρχει σταθὰς τελωνειακῆς.	171	
30	Δ. N.		Λιμὴ Μικροῦ πρ. τὰ κῆτα καὶ ὅσπρια παντὸς εἶδους.	19	
33	Δ. N.		Κατω Μικροῦ πρ. ἔλαια καπνὸς καπνός.	15	
35	Δ. N.		Καρόδοδα πρ. τὰ κῆτα καὶ ὅσπρια παντὸς εἶδους καπνός.	6	
37	Δ. N.		Καρόδοδα πρ. τὰ κῆτα καὶ ὅσπρια παντὸς εἶδους καπνός.		

Αρ.	Α. Θυσ.		Πληθυσμός. Οίκ. Κάτοικοι.	
		ΔΗΜΟΣ ΥΣΙΩΝ.		1702
5	N. Δ.	Ἀχλαδόκαμπος, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς ῥύακος, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, ἐλαῖαι, καρύδια, ῥόδια· 2 μικροὶ ποταμοὶ χρήσιμοι, 4 ῥεύματα ἄχρηστα, 2 ῥεύματα ἄνυδρα· ὑπάρχει δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Γ' τάξεως. Κατ' ἀνατολὰς λείψανα θεάτρου τοῦ Βάκχου καὶ πρὸς δυσμὰς αὐτῶν πανδοχεῖον καὶ ἕτερον πανδοχεῖον κατὰ νότον τοῦ Ἀχλαδοκάμπου.	205	821
2	B. Δ.	Τουρνίκι· πρ. τὰ ἀνωτ. 4 ῥεύματα ἄνυδρα, 1 μικρὸν δάσος θάμνων.	92	418
1	B. Δ.	Μπουῦγα· πρ. δημ. καρποὶ· 2 ῥεύματα ἄνυδρα, 1 μικρὸν δάσος ἐκ θάμνων καὶ καυσοξύλων.	33	164
	N. Δ.	Καλύβια Μπερζοβίτικα.		
	A. N.	Ἀνδρίτσαίνα. Κρύα Βρύση. Ἅγιος Στέφανος, Ἑλληνικόν. Νταούλι, γαθ. χωροφυλακῆς.		
		ΔΗΜΟΣ ΑΔΕΑΣ.		2231
10	B. Δ.	Μπουγιάτι· πρῶν ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, οἶνος· 2 ῥεύματα ἄνυδρα, 1 λίμνη μεγάλη ἄχρηστ.	117	656
20	N. Δ.	Τάτσι, νῦν ἔδρα τοῦ δήμου.		

Κρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσ.	
				Οίκ.	Κά.
1			πρ. δημ. καρποί, οἶνος· 2 μικρά ρεύματα ἄνδρα, 1 ρύαξ χρήσιμος· 1 μεγάλη λίμνη ἄχρηστος, 2 μικρά δάση γρήσιμα εἰς ὕλοτομίαν καυσοξύλ.	38	
	30	B. A.	Ἅγιος Νικόλαος· πρ. τὰ αὐτά· 1 ρεύμα ἄνδρον, 1 λίμνη ἄχρη.	23	
		B.	Σκοτεινή· πρ. τὰ αὐτά· 1 μικρὸς ρύαξ χρήσιμος, 1 μέγα δάσος προάγον ξυλείαν οἰκοδομήσιμον.	80	
	30	A. N.	Φροσύνα· πρ. τὰ αὐτά· 2 ρεύματα μικρά, ἄνδρα, 1 μικρὸς ρύαξ χρήσιμος.	45	
	1 30	B. A.	Γυμνόν· πρ. τὰ αὐτά· 3 μικρά ρεύματα ἄνδρα, 1 μικρὸν δάσος, χρήσιμον εἰς ὕλοτομίαν καυσοξύλων.	112	
			Μονὴ Κοιμήσεως Τριρίστο, διαλελυμένη.		
			ΔΗΜΟΣ ΛΥΡΚΕΙΑΣ.		1
	6	B. A.	Κάτω Μπέλεσι, ἐπὶ λόφου ἔχοντος ὕψος 244 γαλλομέτρων, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, ὄσπρια, οἶνος, ἐλαίαι· ὑπάρχει δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Γ' τάξεως.	9	
	1 15	Δ.	Ἐπάνω Μπέλεσι· πρ. δημ. καρ. καρύδια· 1 ρύαξ χρήσιμ.	76	
	25	B. A.	Στέρνα· πρ. δημ. καρ. ἐπὶ τῆς πρὸς τὸ Ἄργος δημοσίας ὁδοῦ.	12	
	30	N. A.	Καπαρέλι· πρ. τὰ αὐτά.	30	
1	10	N. Δ.	Νεοχώρι· πρ. τὰ αὐτά.	26	
1	30	N.	Καρυά· πρ. τὰ αὐτά.	90	
1	30		Βροῦστι· πρ. τὰ αὐτά.	28	
1	0	A. B.	Μάζι· πρ. τὰ αὐτά.	10	

δρ.	Α. Θισ.		Πληθυσμός. Οία. Κατ'οικοί.	1930
		ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΝΩΝ.		
2		Β. Κουτσοπόδι, έδρα του δήμου· προϊόνια δημητριακοί καρποί, όσπρια, καπνός, βαμβάκιον, έλαϊται· 2 μικρά ρεύματα άχρηστα, 1 δάσος μικρόν εκ θάμνων· 1 σχολείον δημοτικόν Γ' τάξεως.	243	1071
1		Β. Δ. Μαλανδρένι· πρ. δημ. καρποί καί καπνός· 2 μικροί ρύακες καί 2 μικρά ρεύματα άχρηστα, 1 μικρόν δάσος εκ θάμνων.	52	236
40		Δ. Σχοινοχώρι· πρ. δημ. καρποί· 2 μικρά ρεύματα ών του ένός τδ ύδωρ πότιμον, 1 μικρόν δάσος εκ θάμνων.	16	60
1		Α. Β. Μπόρσα· πρ. δημ. καρποί καί καπνός· 4 ρεύματα, 1 μικρόν δάσος εκ θάμνων καί άλλων καυσσξύλων.	15	52
25		Α. Β. Άνω Φύκτι· πρ. δημ. καρποί, βαμβάκιον, καπνός, έλαϊται· 1 μικρός ποταμός.	28	95
25		Α. Β. Κάτω Φύκτι· πρ. ως τὰ άνωτ. 1 μικρός ρύαξ άχρηστος. Μεταξύ των δύο τούτων χωρίων Άνω καί Κάτω Φύκτι σώζονται λείψανα αρχαίου ναού.	31	136
30		Α. Β. Χαρθάτι, πλησίον των έρειπίων των Μυκηνών νοτ δυτικ. πρ. δημ. καρποί, βαμβάκιον καί καπνός.	37	137
25		Β. Α. Πρύφτανι· πρ. τὰ άνωτέρω.	17	75

ΕΠΑΡΧΙΑ ΥΔΡΑΣ ΚΑΙ ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΙ

Διαιρείται εἰς τέσσαρας δήμους = Ἰδρας, Τροιζήνος, Μεθάνω
καὶ Λερόνης, καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851, 21,06

Ἰρ.	Δ.	Θισ.	Πληθ. κατὰ τὸ Οἰκ.	Κά
ΔΗΜΟΣ ΥΔΡΑΣ.				
34	N. Δ.	Ἰδρα' προϊόντα σῖτος, κρι- θῇ, ἀμύγδαλα, σῦκα κατὰ μι- κράς ποσότητος· 2 λιμένες· 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν ἔχον δύο διδασκάλους Β'. καὶ Γ'. τά- ξεως καὶ ἕτερον δημοτικὸν Β'. τάξεως. Τὸ ἀκρότατον ὕψος τῆς Ἰδρας λογίζεται 588 γαλ- λομέτρων.	2475	12
		Μονὴ Προφήτου Ἡλιοῦ. Ἡ Ἰδρα καὶ τοι ταττομένη ἐνταῦθα ὡς δῆμος μόνον, ἀπο- τελεῖ ὅμως αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ιδιαιτέραν ἐπαρχίαν (1).		
ΔΗΜΟΣ ΤΡΟΙΖΗΝΟΣ.				
16	B.	Πόρος (Καλαύρια), ἔδρα τοῦ δήμου· 2 σχολεῖα Ἑλληνικὸν καὶ δημοτικὸν, ἀμφότερα Β'. τάξεως.	919	!
2	Δ.	Δαμαλῶ· ἐν μικρᾷ ἀποστά- σει πρὸς τὸ βορ·δυτικὸν κεῖν- ται τὰ ἑρείπια τῆς Τροιζήνος.	82	
2 30	Δ. B.	Βελασιόν· πλησίον κατὰ τὸ νοτ·δυτ. λίμνη ἁλμυροῦ ὕδατος.	27	

(1) Τὴν περιγραφὴν τῆς Ἰδρας ὡς νῆσου ζεῖται εἰς τὸν Γ'. τόμον.

Αρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
1	30		Μαζώματα.	22	80
1	30		Πασά.	3	11
		B. Δ	Ντάρα.		
			Απάθεια.	{	Θέσεις αγροτι- καί.
			Πύργος.		
			Κατάρα.		
			Μονή Ζωοδόχου Πηγής.		
			ΔΗΜΟΣ ΜΕΘΑΝΩΝ.		1644
5		Δ. Β.	Μεγάλον Χωρίον· έδρα του δήμου.	72	440
1		N. Α.	Βρωμολίμνη.	38	223
2	30	B. Α.	Άγιος Θεόδωρος· κατά το νοτ άνατ. του χωρίου επί τής θαλάσσης υπάρχουν λείψανα φρουρίου έλληνικού.	39	303
9	15	A. Β.	Κουνουπίτσα.	45	215
2		B.	Άνω Μοῦσκα·	18	192
2	15	B.	Κάτω Μοῦσκα.	35	192
			Παναγιά, θέσεις όλίγον κατοικουμένη.		
			Είς Μέθανα υπάρχει σχολείον δημοτικόν Γ' τάξεως και φυλακείον υγειονομικόν και φυλακείον τελωνειακόν.		
			ΔΗΜΟΣ ΔΡΥΟΠΗΣ.		633
6		B. Δ.	Κάτω Φανάρι, έδρα του δήμου.	49	279
1		B. Δ	Άνω Φανάρι (1).	38	207

(1) Προς τὸ νότιον τῶν δύο Φανάρων, μεταξὺ τούτων καὶ τῶν χωρίων Βάδου, Ποταμίου καὶ Λεσχιάς κεῖται ὄρος Ὀρθολίθι καλούμενον καὶ ἔχον ὕψος 1,192 μέτρ. γαλλ.

284 ΕΠΑΡΧΙΑ ΥΔΡΑΣ ΚΑΙ ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ.

ὁρ.	Α.	Θε.		Πλάτος οίκ.	κλ.
3	30	Δ. Ν.	Ῥάδου.	7	
3		Α. Ν.	Ποτάμι.	18	
1	45	Ν. Α.	Λεσχιά· πλησίον ἑλληνικά ἐρείπια.	4	
			Βριστοῦλι.		
		Ν. Δ.	Καρατσᾶ.		
			Ἑστεμον.		
		Δ. Α.	Μπεδένι.		
		Δ. Α.	Τραχιά.		
		Δ.	Μῆτον.		
			Μεταξὺ τούτων τῶν δύο τελευ- ταίων ὑπάρ- χουσιν ἐπὶ λό- φου λεῖψανα ἑλ- ληνικοῦ ὀχυρώ- ματος.	Θάλασσα ὀλίγον κατοικοῦμεναι.	
			Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Τροί- ζηνίας προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, λεμόνια, ἔλαιον, οἶνος, ὀπώραι παντοῖαι, πέπωνες καὶ ὕδροπέπωνες· 3 ποταμοὶ, 6 ρύακες ὧν οἱ 3 χρήσιμοι, 1 λί- μνη, 4 ἔλη, 1 μέγας λιμὴν.		

ΠΑΡΧΙΑ ΣΠΕΤΣΩΝ ΚΑΙ ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ.

Διαφείτται εἰς τρεῖς δήμους — Σπετσῶν, Κρανιδίου καὶ Ἑρμιόνης,
καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851, 19,172.

Ἰ. Α. Θ. σ.			Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	
			Οἰκ.	Κάτωμα.
		ΔΗΜΟΣ ΣΠΕΤΣΩΝ.		8929
51	N. Δ.	Σπέτσαι, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα τοῦ δήμου Σπετσῶν δημητριακοὶ καρποὶ καὶ οἶνος· 3 ρύακες χειμερινοὶ, 2 λιμένες· 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ 1 δημοτικὸν Β'. τάξεως (1).	2057	8929
		ΔΗΜΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ.		8061
2	B.	Κρανίδιον, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· κεῖται κατὰ τὰς προσαρκτίους ὑπωρείας λόφου ἔχοντος ὕψος 101 γαλλομέτρων· 2 σχολεῖα Ἑλληνικὸν καὶ δημοτικὸν ἀμφοτέρω B'. τάξεως.	1551	7987
130	A. B.	Φοῦρνοι.	65	265
45	A. B.	Κοιλὰὶ ἢ Κιλάδια, λιμὴν πρὸς δυσμὰς, πλησίον κεραμοποιῶν.		
	N.	Πορτοχέλι, λιμὴν πρὸς νότον κατοικοῦμενος, ἔχων καὶ φυλακεῖον ὑγειονομικὸν καὶ ἕτερον φυλακεῖον τελωνειακόν. Κώστα, παράλιος θέσις.		

(1) Τὴν περιγραφὴν τῶν Σπετσῶν ὡς νήσου ζήτει εἰς τὸν Γ'. τόμον.

286 ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΠΕΤΣΩΝ ΚΑΙ ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ.

Ἰρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμός	
				Οίκ.	Κάτοι
			ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΙΟΝΗΣ.		21
2		B. Α.	Ἐρμιόνη (Κασρί) ἑδρα τοῦ δήμου ἔχουσα καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Γ'. τάξεως καὶ δασο-νομεῖον.	292	12
2	30	B. Α.	Δίδυμον (1).	188	7
2		B. Α.	Σαμπάριζα· ἐνταῦθα ὑπάρχει φυλακεῖον τελωνειακόν.	22	
			Θερμασία.		
			Πλέπι.		
			Μετόχι.		
			Μπαλαμπάνι.		
			Δαρδίτσα.		
			Τσελεβίνες.		
			Ἡλιοκαρκαάσι.		
			Κατσοσπήτι.		
			Μονὴ Ἀγίων Ἀναργύρων, διατηρουμένη.		
			Προϊόντα τοῦ δήμου Ἐρμιόνης δημητριακοὶ καρποί, βαμβάκιον, καπνός, ἔλαιον, μέλι, κηρίον, οἶνος.		

(1) Κατὰ τὸ βορ-ἀνατολικὸν τοῦ χωρίου τούτου, ἐν μικρᾷ ἀποστάσει ὑπάρχει ὄρος ὁμωνύμως Δίδυμον καλούμενον καὶ ἔχον ὕψος 1077 μέτρα γαλλικῶν.

ΚΟΡΙΝΘΙΑ.

ΚΟΡΙΝΘΙΑ, ἐπαρχία κειμένη κατὰ τὸ βορ.-ἀνατολικὸν τῆς Πελοποννήσου, μεταξὺ τῶν δύο κόλπων, τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ ὀριζομένη κατὰ μὲν ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Μεγαρίδος διὰ τῶν Ὀνείων ὀρέων καὶ τῶν Σκειρωνιδῶν πετρῶν, κατὰ δὲ μεσημβρίαν ὑπὸ τῆς Σικυωνίας διὰ τοῦ ποταμοῦ Νεμέου. — Ἡ Κορινθία εἶχε πεδιάδας τινὰς πλουσίας· ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον ἦν ἀνώμαλος καὶ ὀλιγό-καρπος, καὶ ὁ οἶνος αὐτῆς καλῆς ποιότητος. — Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Κορινθίας ἦσαν Πελασγοὶ κατὰ τὸν Πλίνιον (1)· τὸ δὲ πρῶτον αὐτῆς ὄνομα ἦν Ἐφυραία ἀπὸ Ἐφύρας ἧ, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἦν θυγάτηρ τοῦ Ωκεανοῦ καὶ ᾤκησε πρώτη τὸν τόπον τοῦτον (2), οὗ ἡ Πελασγικὴ ἀρχὴ πιθανολογεῖται καὶ ἐκ τῆς ὀνομασίας αὐτῆς, διότι ὅπου σχεδὸν ἀπαντᾷται ἀποκατάστασις Πελασγικὴ ἐκεῖ συναπαντᾷται καὶ Ἐφυρα· εἴτα ἀμφισβητηθείσης τῆς χώρας μεταξὺ Ποσειδῶνος καὶ Ἡλίου, ἐγένετο διαλλακτῆς ὁ Βριάρεως καὶ ἀπεφάσισεν ὁ μὲν Ἰσθμὸς καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτὸν νὰ ᾔῃαι τοῦ Ποσειδῶνος, ὁ δὲ Ἀκροκόρινθος καὶ ὁ ὑπ' αὐτὸν τόπος νὰ μείνῃ τοῦ Ἡλίου (3)· διένειμε δὲ ὁ Ἥλιος τὴν μοῖραν αὐτοῦ, κατὰ τὸν Εὐμηλον, εἰς τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς, Ἀλπίαν καὶ Αἰήτην, καὶ τῷ μὲν Ἀλπεῖ ἔδωκε τὴν Ἀσωπίαν. τῷ δὲ

(1) Πλίν. β. 4. κ. 4. (2) Παυσ., Κορ. κ. 1. (3) Αὐτ.

Αιήτη τὴν Ἐφυραϊαν· ἀπελθὼν δὲ ὁ Αἰήτης εἰς Κολχίδα, παρακατέθηκε τὴν χώραν Βούνῳ τῷ Ἑρμοῦ καὶ Ἀλκιδαιμίας· ἀποθανόντος δὲ τοῦ Βούνου, ἔσχε τὴν ἀρχὴν τῶν Ἐφυραίων Ἐπωπεύς ὁ Ἀλπέως, προσθεὶς αὐτὴν τῇ τῆς Ἀσωπίας· ὕστερον δὲ, ἐπειδὴ Κόρινθος ὁ Μαραθῶνος, ἀφ' οὗ ὠνομάσθη ὁ τόπος Κορινθία, διαδεχθεὶς τὸν πάππον αὐτοῦ Ἐπωπέα (1), ἀπέθανεν ἄκκληρος, οἱ Κορίνθιοι μεταπεμψάμενοι τὴν Μίδειαν ἐξ Ἰωλκοῦ, παρέδωκαν αὐτῇ τὴν ἀρχήν· καὶ οὕτω δι' αὐτὴν ἐβασίλευσεν ὁ σύζυγος αὐτῆς Ἰάσων ἐν Κορίνθῳ. Φωραθεῖσα δὲ ἡ Μήδεια ὅτι κατέκρυπτεν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἥρας δεα εἰκτε τέκνα, νομίζουσα νὰ καταστήσῃ αὐτὰ ἀθάνατα, καὶ μὴ δυνηθεῖσα νὰ τύχῃ τῆς συγγνώμης τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἀπῆλθεν εἰς Ἰωλκὸν, παραδοῦσα τὴν ἀρχὴν Σισύφῳ τῷ Αἰόλου (2), τῷ καταστήσαντι τὰ Ἰσθμια πρὸς τιμὴν τοῦ Μελικέρτου, οὗ εὖρε καὶ ἔθαψε τὸ σῶμα ἐν τῷ Ἰσθμῷ (3)· διεδέχθη δὲ τὸν Σίσυφον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γλαῦκος· τὸν δὲ Γλαῦκον ὁ Βελλεροφόντης ὅς δὲν ἐβασίλευσεν αὐτεξουσίως, ἀλλ' ὥς ὑποκείμενος τῷ Προίτῳ καὶ τοῖς Ἀργείοις, ὥς καὶ ἐκ τοῦ Ὀμήρου φαίνεται· καὶ οὐ μόνον οὗτος, ἀλλὰ καὶ ἀποδημήσαντος αὐτοῦ εἰς Λυκίαν, οἱ μετ' αὐτὸν βασιλεῖς ὑπέκειντο αἰεὶ τοῖς δυνάσταις τοῦ Ἄργους καὶ τῶν Μυκηναίων. Ὄθεν καὶ κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον οἱ Κορίνθιοι οὐδένα εἶχον ἀρχηγὸν ἴδιον· ἀλλ' ἦσαν συντεταγμένοι μετὰ τῶν Μυκηναίων καὶ τῶν ἄλλων ὧσων ἡγεῖτο ὁ Ἀγαμέμνων· τὸν δὲ Βελλεροφόντην διεδέχθη ὁ θεῶς αὐτοῦ Ὀρνυτίων, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γλαύκου· τὸν δὲ Ὀρνυτίωνα ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θόας, τὸν δὲ Θόαν ὁ Δαμοφῶν· τὸν δὲ Δαμοφῶντα ὁ Προκόδας· τὸν δὲ Προκόδαν ὁ Δωρίδας καὶ ὁ Ἰανθίδας· βασιλευσάντων δὲ συγχρόνως

(1) Ἰδε Σικανία. (2) Παρ. Κορ. κ. 3. (3) Αὐτ. κ. 1.

τούτων τῶν δύο ἀδελφῶν, 30 ἔτη ἀπὸ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν εἰς Παλοπόννησον (1160 Π. Χ.) ἐστράτευσαν Δωριεῖς κατὰ τῆς Κορινθίας, στρατηγούντος Ἀλήτου τοῦ ἱππότου τοῦ Φύλαντος τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἡρακλέους· παραδόντες δὲ ὁ Δωρίδας καὶ Ἰανθίδας οἰκειοθελῶς τὴν βασιλείαν τῇ Ἀλήτῃ κατέμειναν αὐτοῦ· ὁ δὲ δῆμος τῶν Κορινθίων ἀντιταχθεὶς κατὰ τῶν Δωριέων ἐνίκηθη· ὁ δὲ Ἀλήτης καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐβασίλευσαν ἐπὶ πέντε γενεάς ἕως Βάκχιδος τοῦ Προῦμνιδος, οἱ δὲ Βακχιάδαι ἐπὶ πέντε ἄλλας γενεάς ἕως Τελέστου τοῦ Ἀριστοδήμου. Θανατωθέντος δὲ τοῦ Τελέστου ὑπὸ δύο ἐχθρῶν αὐτοῦ, Ἀρίπτου καὶ Παράντου, βασιλεὺς οὐδεὶς ἔτι ἐγένετο, ἀλλὰ πρυτάνεις ἐνιαύσιοι ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Βακχιαδῶν οἱ ἐκυβέρνησαν κατὰ μὲν Διδῶρον τὸν Σικελιώτην ἐν διαστήματι 90, κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα 200 ἐτῶν, κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν πέντε γενεῶν, διακόσιοι περίπου ἄνδρες ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου παραδεχόμενοι ἀλληλοδιαδόχως τὴν διοίκησιν, ἕως οὗ ὁ Κύψελος ἀπόγονος Μέλαντος τοῦ Ἀντάσου ἀρπάσας τὴν ἐξουσίαν, ἐξέβαλε τοὺς Βακχιάδας (1), πρυτανεύοντας τοῦ Δημαράτου ὃς συμπαραλαβὼν πολλοὺς Κορινθίους, ἔφυγεν εἰς Τυρρηνίαν μετὰ πλοῦτου πολλοῦ δι' οὗ ἐγένετο ἡγεμὼν τῆς δεξαμένης αὐτὸν πόλεως, καὶ λαβὼν γυναῖκα Ῥωμαίαν εἰς τὴν πόλιν Ταρκυνίαν, ἔσχεν υἱὸν Δουκῆμονα ὃς ἔπειτα διεδέχθη τὸν ἄγον Μάρκιον εἰς τὸν θρόνον τῆς Ῥώμης (2), μετονομασθεὶς Δούκιος Ταρκυνίως Πρίσκος. — Ἡ διοικητικὴ περίοδος τῆς Κορινθίας ἀπὸ Ἀλήτου μέχρι Κυψέλου λογίζεται κατὰ τὸν Σούγην 447 ἐτῶν· ὁ δὲ Κύψελος οὗ ὁ οἶκος ἦν ἐπίσης πλούσιος ὥς καὶ ὁ τῶν Βακχιαδῶν ἐβασίλευσεν ἐν Κορινθίᾳ 30

(1) Πaus. Κορ. κ. 3, 4. (2) Στράβ. β. 8, σ. 378.

ἔτη· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Περίανδρος, εἰς τῶν ἐπτά σοφῶν τῆς Ἑλλάδος 40 ἢ κατ' ἄλλους 44 ἔτη· Ψαμμήτιχος δὲ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Περίανδρου 3. — Πρὶν τῆς ἐνάρξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἐπιδάμνιοι πάσχοντες δεινὰ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξαιτησάμενοι τὴν βοήθειαν τῶν Κερκυραίων καὶ ἀποτυχόντες, ἀπετάθησαν πρὸς τοὺς Κορινθίους οἱ λαβόντες αὐτοὺς ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν, κατέπεμψαν εἰς αὐτοὺς βοήθειαν καὶ φρουρὰν καὶ ἀποικίαν· καὶ ἐπειδὴ οἱ Κερκυραῖοι ὀργισθέντες ἐστράτευσαν κατὰ τῶν Ἐπιδαμνίων, οἱ Κορίνθιοι ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῶν Κερκυραίων καὶ ἐναυμάχησαν παρὰ τὸ Ἄκτιον καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι τοὺς Κορινθίους, οἱ ἀπώλεσαν 15 τῶν πλοίων αὐτῶν· μετ' ὀλίγον δὲ τῶν συμμάχων αὐτῶν ἐνοχλουμένων ὑπὸ τῶν Κερκυραίων, ἐστρατοπεδευσαν οἱ Κορίνθιοι κατὰ τὸ Ἄκτιον καὶ περὶ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος, ἵνα φυλάττωσι τὴν Λευκάδα καὶ τὰς ἄλλας φιλικὰς πόλεις· παρασκευάσαντες δ' ἐν τούτοις καὶ παραλαβόντες συμμάχους Ἡλείους καὶ Μεγαρεῖς καὶ Λευκαδίους καὶ Ἀμπρακιώτας καὶ Ἀνακτορίου, ἐξεστράτευσαν μεθ' 150 πλοίων καὶ συνεκρότησαν ναυμαχίαν καρτερὰν ἐκ δευτέρου παρὰ τὰ Σύβοτα πρὸς τοὺς Κερκυραίους, ἔχοντας 120 πλοῖα καὶ συμμάχους τοὺς Ἀθηναίους· καὶ ἐνίκησαν οἱ Κορίνθιοι τοὺς Κερκυραίους, καὶ ἔστησαν τρόπαιον ἐν τῇ ἡπείρῃ εἰς τὰ Σύβοτα, λιμένα ἔρχμεν τῆς Θεσπρωτίδος· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι ἀπώλεσαν καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν μάχην 30 πλοῖα, ἀντίστησαν καὶ οἱ Κερκυραῖοι τρόπαιον εἰς τὰ ἐπὶ τῆς νήσου Σύβοτα ὡς νικῆσαντες· ἐγένετο δὲ ἡ ναυμαχία αὕτη κατὰ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων μεγίστη τῶν πρὸ αὐτῆς ἀπὸ Ἑλλήνων πρὸς Ἕλληνας γεγενημένην. Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐκ οἴκου, εἶλον δι' ἀπάτης τὸ ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου καί-

μενον Ἀνακτόριον ὃ ἦν κοινὸν τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Κερκυραίων (1)· εὐθὺς δὲ μετὰ ταῦτα, ἀποστάντων ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τῶν ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πελλήνης οἰκούντων Ποτιδιατῶν, οἱ, ἂν καὶ ἄποικοι τῶν Κορινθίων, ἦσαν σύμμαχοι καὶ ὑποτελεῖς φόρου τῶν Ἀθηναίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐτοίμων ὄντων νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς Ποτιδαίας, οἱ Κορίνθιοι ἐπέμψαν βοήθειαν εἰς αὐτὴν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἀριστέα, καὶ συγκροτηθείσης μάχης, ἐνίκησαν οἱ Κορίνθιοι (2)· ἐνίκησαν ὡσαύτως οἱ Κορίνθιοι τοὺς Ἀθηναίους καὶ εἰς τὰς Ἀλᾶς τῆς Ἑρμιονίδος (3)· εἰς δὲ τὴν Μιγαρίδα κατὰ τὴν Γεράναιαν ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος (4)· ἐνίκηθησαν δὲ ὡσαύτως, ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ συγκροτηθείσῃ τῷ τρίτῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ναυαρχοῦντος τοῦ Ἀθηναίου Φορμίωνος (5). τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει τοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι, στρατηγοῦντος τοῦ Νικίου, εἰσέβαλον εἰς τὴν Κορινθίαν, καὶ γενομένης μάχης κατεστράς κατὰ τὸν Σολύγιον λόφον καὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Χερσόνησον μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Κορινθίων, ἐτράπησαν οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον, καὶ κατὰ τὴν τροπὴν ταύτην ἀπέθανον οἱ πλεῖστοι αὐτῶν καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Λυκόφρων, καὶ ἔστησαν τρόπαιον οἱ Ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ πολυαρίθμων Κορινθίων δραμόντων εἰς βοήθειαν ἐκ τῆς Κεγχρείδων καὶ ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιδάντες εἰς τὰς ναῦς ἀπέπλευσαν· ἀπέθανον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐκ μὲν τῶν Κορινθίων 212, ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων περίπου 50 (6). Τῷ δὲ ἐνδεκάτῳ ἔτει τοῦ πο-

(1) Θεουκ. β. 1. κ. 25—55. (2) Αὐτ. κ. 56.—62. (3) Αὐτ. κ. 105.

(4) Αὐτ. κ. 105, 106. (5) Αὐτ. β. 2. κ. 84. (6) Αὐτ. β. 4.

κ. 42, 44.

λέμου οἱ Κορίνθιοι ἐγένοντο σύμμαχοι τῶν Ἑλλείων καὶ τῶν Ἀργείων (1)· κατὰ δὲ τὴν ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῆς Σικελίας, οἱ Κορίνθιοι ἔδωκαν πλοῖα βοηθητικά τοῖς Συρακουσίοις (2). Μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου ὑποδουλωθεῖσα ἡ Κορινθία εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Μακεδόνων ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἡλευθερώθη ὑπὸ τοῦ Ἀράτου καὶ κατετάχθη εἰς τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον· ὑποκύψασα δὲ αὐθις μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸν αὐτὸν ζυγὸν, ἀπελυτρώθη ἐκ νέου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Ἀχαιῶν· ἀλλ' ὑποταγείσα καὶ ἐκ τρίτου, οὐ μόνον ἔδωκε βοήθειαν εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Μακεδονίας Φίλιππον τὸν πατέρα τοῦ Παρσέως κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα συνενωθεῖσα καὶ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν κατ' αὐτὰν, προσεφέρθη τοσοῦτον ὕβριστικῶς καὶ περιφρονητικῶς πρὸς αὐτοὺς, ὥστε ἐφείλκυσε τὴν ἀγανάκτησιν τῆς Ῥώμης, ἣ ἐπεμψε πολυάριθμον ὑπέρτατον κατ' αὐτῆς ὑπὸ τὸν Δούκιον Μόμμιον· καὶ αὐτὸς μὲν κατέσκαψεν ἐκ βάθρων τὴν πόλιν Κόρινθον (3), ἄλλοι δὲ στρατηγοὶ καθυπέταξαν τὸ ἐπὶ τοῖς ὅροις τῆς χώρας, τὸ μέγιστον δὲ μέρος τῆς Κορινθιακῆς γῆς ἐδόθη τοῖς Σικυωνίοις. — Οἱ Κορίνθιοι ἐπεμψαν πολλὰς ἀποικίας εἰς διάφορα μέρη· καὶ πρῶτον μὲν ὁ Δημάρατος ἐπὶ τῆς τυραννίας τοῦ Κυψέλου κατὰ τὸ 1 ἔτος τῆς 30 Ὀλυμπιάδος, 660 Π. Χ. ἀπέκρησεν, ὡς προεῖρηται, εἰς Ταρχυνίαν τῆς Τυρρηνίας ἐνθα διὰ τῆς ὑπολήψεως καὶ τοῦ πλούτου αὐτοῦ ἐγένετο ἡγεμὼν καὶ εἰσήγαγε τὴν λατρείαν τῶν Καθερίων (4)· μετὰ ταῦτα δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν ἀποκατεστάθησαν ἄλλαι ἀποικίαι, ὡς τὸ Σόλιον ἐν Ἀκαρνανίᾳ (5), τὸ Μολύκριον ἐν Αἰτωλίᾳ (6), ἡ Ἀλυζία

(1) Θουκυδ. β. 5. κ. 31. (2) Αὐτ. β. 6. κ. 93.—β. 7. κ. 18, 19.

(3) Ἰδε Κόρινθος πάλ. (4) Πολυαν. Κρον. β. 3. κ. 4. (5) Θουκυδ. β. 2. κ. 30. (6) Αὐτ. β. 3. κ. 102.

ἐπὶ τῇ αὐτῇ παραλίᾳ, ἡ Παλῖα ἐν Κεφαλληνίᾳ (1), ἡ Ἀμβρακία ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ (2), τὸ Ἀνακτόριον (3) καὶ ἄλλαι· τῷ δὲ 2 ἔτει τῆς 38 Ὀλυμπιάδος, 627 Π. Χ. περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς τυραννίας τοῦ Περιάνδρου, ὅτε ἡ Κόρινθος προήχθη εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς εὐδαιμονίας, ἐστάλη ἀποικία εἰς Ἐπίδαμνον τὴν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Δυρράχιον καλουμένην συγκειμένη ἐκ Κερκυραίων καὶ Κορινθίων ὑπὸ τὸν Κορίνθιον Φάλιον υἱὸν τοῦ Ἐρατοκλείδου, ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλείους (4). Περί δὲ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Περιάνδρου, κατὰ τὸ 1 ἔτος τῆς 48 Ὀλυμπιάδος 587 Π. Χ. οἱ Κορίνθιοι ἔπεμψαν δευτέραν ἀποικίαν εἰς Ἀνακτόριον (5), καὶ ἄλλην εἰς Λευκαδίαν (6). ἦσαν δὲ καὶ αἱ Σαρακοῦσαι τῆς Σικελίας ἀποικία παλαιὰ Κορινθιακὴ, καὶ τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Ποτιδαία τῆς Θράκης (7) καὶ ἄλλαι· ἐφέρετο δὲ φαί σκληρῶς ἡ Κόρινθος πρὸς τὰς ἀποικίας αὐτῆς. — Οἱ Κορίνθιοι ἦσαν οἱ πρῶτοι θαλασσοπόροι τῆς Ἑλλάδος, καὶ αἱ πρῶται τριήρεις κατεσκευάσθησαν ὑπὸ Κορινθίων (8). — Ἡ Κορινθία ἐξετείνετο ἀπὸ μὲν ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, δηλ. ἀπὸ τῶν κατὰ τὰς Σκειρωνίδας Πέτρας μεθορίων τῆς Μεγαρίδος μέχρι τῶν τῆς Φλιασίας καὶ Ἀργολίδος 240 στάδ. = 30 μίλ. Ἀγγλ. = 12 ὥρ. ἀπὸ δὲ ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν, δηλ. ἀπὸ τῶν πρὸς τὰς Παγὰς μεθορίων τῆς Μεγαρίδος μέχρι τῶν τῆς Ἐπιδαυρίας 160 σταδ. = 20 μίλ. Ἀγγλ. = 8 ὥρ. (9). Ὁ ἰσθμὸς ὁ καίμενος κατ' ἀνατολὰς

(1) Ἡρόδοτ. β. 9. κ. 80. (2) Σκυμν. Χ. Περιηγ. σ. 453. — Στράβ. β. 10. σ. 452. — Θουκ. β. 2. κ. 80. — Αὐτ. β. 7. κ. 58. — Ἀντών. Λιβ. Μισαμ. κ. 4. (3) Θουκυδ. β. 1. κ. 23. (4) Αὐτ. κ. 24. = Διόδ. Σικ. β. 12, κ. 30. (5) Θουκυδ. β. 1, κ. 80. — Στράβ. β. 10, σ. 452 = Πλούταρχ. (6) Ἡρόδοτ. β. 8, κ. 44. (7) Θουκυδ. β. 1, κ. 11, 56. (8) Αὐτ. κ. 13. (9) Δῆκ. Τ. 3. κ. 29, σ. 306.

καὶ συνδέων τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἦν μέρος τῆς Κορινθίας· διὸ καὶ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου ἢ Κορινθιακὸς Ἰσθμὸς ἐλέγετο καὶ ἐπερατοῦτο ἀφ' ἑνὸς μέρους πρὸς τὸ βόρειον εἰς τὸ Δέχαιον καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ νότιον εἰς τὰς Κεγχρέας· τὸ δὲ γενώτατον μέρος αὐτοῦ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ λιμένος Σχοινοῦντος ὠνομάζετο Διορκός (1)· τὸ πλάτος τοῦ ἰσθμοῦ ἀπὸ Δεχαίου μέχρι Κεγχρεῶν λογίζεται κατὰ τὸν Διόδωρον, τὸν Στράβωνα καὶ τὸν Σκύλακα 40 σταδίων (2), κατὰ τὸν Πλίνιον 5 μίλια Ῥωμ. (3), κατὰ δὲ τὸν Μέλαν 4 μιλ. Ῥωμ. ὅπερ καὶ τὸ ἀκριβέστερον θεωρούμενου τοῦ ἑδυσίμου καὶ οὐχὶ τοῦ κατ' εὐθείαν γραμμὴν πλάτους ὅπερ εἶναι ἔτι ἑλαττον καθ' ἡμῖς μίλιον. — Ὅρος τραχὺ διατρέχει τὸ νότιον τοῦ ἰσθμικοῦ πεδίου, καὶ ἔχει δύο μόνον παρόδους, τὴν μὲν παρὰ τὸ στόμιον τὸ κατ' ἀνατολὰς τοῦ Ἀκροκορίνθου, τὴν δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν ἑκτασιν τῆς κατὰ τὰς Κεγχρέας ἀκτῆς· οὐσα δὲ αὕτη ὠχυρωμένη καὶ εὐρισκομένη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Κορινθίων, ἦν μεγάλου λόγου ἀξία κατὰ πᾶσαν πολεμικὴν ἐπιχείρησιν μεταξὺ τῶν Πελοποννησίων καὶ οἰωνδήποτε ἐκτὸς τοῦ ἰσθμοῦ ἐχθρικῶν στρατευμάτων. Κατὰ τὴν μυθολογίαν ἡ Κορινθία ἦν κτῆμα τοῦ Ποσειδῶνος κατὰ συνέπειαν τῆς μετὰ τοῦ Ἡλίου διενέξεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Βριάρεω (4)· κατὰ τὴν πρὸς ἀνατολὰς ἀρχὴν τοῦ ἰσθμοῦ κατὰ τὸν Κρομμύωνα ἦν ὁ τόπος ἐν ᾧ ὁ ληστής Σίνις ἔκαμπε πρὸς τὰ κάτω τοὺς κλάδους δύο πιτύων, καὶ δῆσας ἐπ' αὐτῶν ὅσους δυστύχεις ἐνίκα μαχόμενος, ἄφηνεν αὐτοὺς νῆαν ὀρθοῦνται ἀφ' ἑαυτῶν· ὥστε ἐλκόμενος ἀμφοτέρωθεν δι-

(1) Ἰδε Σχοινοῦς λιμὴν. (2) Διόδ. Σικ. β. 11, κ. 18. — Στράβ. β. 8, σ. 334, 335. — Σκύλ. εἰς Πελοπόν. (3) Πλίν. Φυσ. Ἱστ. β. 4, κ. 4.

(4) Ἰδε ἀνωτέρω.

επατο ὁ δεδωμένος, διὸ καὶ ὁ Σίνις ἐπωνομάζετο Πιτυοκάμπτης· ἀλλὰ διεφθάρη μετέπειτα ὁ κακυῦργος ὑπὸ τοῦ Θεσεῦς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· ἐκεῖ πλησίον ἐθανάτωσεν ὁ Θεσεὺς καὶ τὴν ἐρημοῦσαν τὰ περίχωρα ὑν τὴν λεγομένην Φαιάν· κατὰ δὲ τὸ παραθαλάσσιον τοῦ ἱσθμοῦ ἦν βωμὸς καὶ τάφος Μελικέρτου περὶ οὗ διηγοῦνται ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀθάμας, υἱὸς τοῦ Αἰόλου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Σισύφου μαθὼν ὅτι ὁ νομιζόμενος θάνατος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Φρίξου καὶ ἡ πείνα τοῦ Ὀρχομενοῦ προήλθον ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἰνώος, μητρὸς τοῦ Φρίξου, συνέλαβε τοσαύτην ἀκράτητον ὀργὴν κατ' αὐτῆς καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς τέκνων αὐτοῦ, ὥστε ἐφόβουσε τὸν πρωτότοκον υἱὸν αὐτοῦ Λέαρχον· ἐκείνη δὲ φεύγουσα μετὰ τοῦ νεωτάτου Μελικέρτου, ἐρρίφθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς Μολουρίδος πέτρας, ἣν οἱ Μεγαρεῖς καθιέρωσαν εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς· εὐρῶν δὲ ὁ Σίσυφος τὸ σῶμα τοῦ Μελικέρτου ἐπὶ τοῦ αἰγίαλου τοῦ Κορινθιακοῦ ἱσθμοῦ ἔνθα ἐξηνέχθη ὑπὸ δελφῖνος, ἔθαψεν αὐτὸ ἐκεῖ, μετονομάσας τὴν μὲν Ἰνὼ Δευκοθέαν, τὸν δὲ Μελικέρτην Παλαίμονα· καὶ ἔταξε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀγῶνα ἱσθμίων, οὗ ὁ στέφανος ἦν ἐκ πίτυος· δὲν ἔπαυσε δὲ ὁ ἀγὼν οὗτος οὔτε μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Μομμίου καταστροφὴν τῆς Κορίνθου· ἀλλὰ καθ' ὅσον ἦν ἔρημος ἡ πόλις, εἶχον τὴν φροντίδα τῶν ἱσθμίων οἱ Σικυώνιοι, οἰκηθείσης δὲ ἐκ νέου, ἀνέλαβον τὴν τιμὴν ταύτην οἱ νέοι αὐτῆς οἰκήτορες (1). — Ἐπὶ τοῦ ἱσθμοῦ ἦσαν ἀξιουθέατα θέατρον καὶ στάδιον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, καὶ ναὸς Ποσειδῶνος μικρός· κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸν ναὸν ἀφ' ἐνὸς μέρους ἦσαν οἱ ἀνδριάντες τῶν ἀθλητῶν τῶν νικησάντων εἰς τὰ ἱσθμια, καὶ ἀφ' ἐτέρου πίτυες

(1) Πευσ. Κορ. κ. 1.

πεφυτευμέναι κατὰ στοῖχον καὶ λήγουσαι εἰς αὐτὰ αἱ πλείους· ἐπὶ δὲ τοῦ ναοῦ ἴσταντο Τρίτωνες χαλκοῖ, καὶ ἐν τῷ προνάῳ δύο ἀγάλματα Ποσειδῶνος, ἕτερον Ἀμφιτρίτης καὶ ἕτερον Θαλάσσης χαλκοῦν, καὶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀνάθημα Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ τέσσαρες ἵπποι ἐπίχρυσοι πλὴν τῶν ὀπλῶν αἱ ἦσαν ἐλεφάντιναι, καὶ παρὰ τοὺς ἵππους δύο Τρίτωνες χρυσοὶ κατὰ τὸ ἄνω ἡμισυ τοῦ σώματος, κατὰ δὲ τὸ κάτω ἐλεφάντινοι· καὶ ἐντὸς τοῦ ἄρματος ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἀμφιτρίτη καὶ πλησίον αὐτῶν παῖς ὁ Παλαίμων ὁρθὸς ἐπὶ δελφῖνος, πάντα ταῦτα χρυσεῖα καὶ ἐλεφάντινα· ἐπὶ δὲ τοῦ βάρθρου τοῦ ἄρματος εἰκόνες κατὰ τὸ μέσον ἡ τῆς Θαλάσσης ἀνεχούσης τὴν Ἀφροδίτην παῖδα, κατὰ δὲ τὰ δύο πλάγια αἱ τῶν Ἥρηϊδων· τὸ δὲ βάρθρον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ποσειδῶνος ἐξεικόνιζε τοὺς υἱοὺς τοῦ Τυνδάρεω οἱ ἐθεωροῦντο καὶ αὐτοὶ ὡς σωτῆρες τῶν πλοίων καὶ τῶν πλωϊζομένων· ἦσαν προσέτι ἐν τῷ ναῷ ἀγάλματα Γαλήνης καὶ Θαλάσσης, καὶ ἵππου ἔχοντος κήτους μορφὴν κάτωθεν τοῦ στηθους, ἐπὶ δὲ Ἴνου, Βελλεροφόντου καὶ Πηγάσου (1) ἐντὸς δὲ τοῦ περιβόλου τοῦ Ποσειδῶνος ἦν ναὸς Παλαίμονος καὶ ἐν αὐτῷ ἀγάλματα Ποσειδῶνος, Λευκοθέας καὶ τοῦ Παλαίμονος αὐτοῦ· ἦν δὲ καὶ ὑπόγειος οἰκοδομὴ Ἄδυτον καλουμένη ἐν ᾗ ἔλεγον ὅτι ἐκρύβη ὁ Παλαίμων· ὅστις δὲ ἡ Κορίνθιος ἡ ξένος ὤμνουν ἐνταῦθα ὅρκον ψευδῇ οὐδαμῶς ἐδύνατο νὰ διαφύγῃ τὴν ποινὴν τῆς ἐπιπορείας· ἐν τῷ αὐτῷ περιβόλῳ ἦσαν καὶ βωμοὶ Κυκλώπων ἐφ' ὧν ἔθουον εἰς τοὺς Κύκλωπας. Ὁ Σίσυφος καὶ ὁ Νηλεὺς ἦσαν ἀμφοτέρωτεροι τεθαμμένοι ἐν τῷ ἱσθμῷ· ἀλλὰ τοῦ μὲν Σισύφου ὀλίγοι καὶ ἐκ τῶν ἐγγχωρίων αὐτῶν ἐγνώριζον τὸν τάφον, τοῦ δὲ Νηλεὺς οὐδεὶς (2). — Ὁ Πολιορκητὴς

(1) Πaus. Κορ. x. 1. (2) Αὐτ. x. 2.

Δημήτριος, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, ὁ Νέρων καὶ ὁ Καλιγούλας ἐπιχείρησαν νὰ διασκάψωσι τὸν ἰσθμὸν καὶ νὰ καταστήσωσι τὴν Πελοπόννησον νῆσον· ἀλλ' ἐματαιώθησαν οἱ ἀγῶνες αὐτῶν καὶ κατέλειπον ἐκ πρώτης ἀρχῆς τὴν ἐπιπικνωτάτην καὶ δυσκατόρθωτον αὐτὴν ἐπιχείρησιν διὰ τὸ πετρῶδες τοῦ τόπου (1). — Κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τῶν Περσῶν οἱ πλείους τῶν Πελοποννησίων μετὰ τὸν ἐν Θερμοπύλαις θάνατον τοῦ Λεωνίδου στρατοπεδεύσαντες ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ ὑπὸ τὸν βασιλέα Κλεόμβροτον, υἱὸν τοῦ Ἀναξανδρίδου καὶ ἀδελφὸν τοῦ Λεωνίδου ἐκτισαν τεῖχος καθ' ἅπαν τὸ μεταξὺ τῶν δύο αἰγιαλῶν διάστημα (2). — Κατὰ δὲ τὴν τῶν Γαλατῶν τῶν ἀρχαιοτέρων καλουμένων Κελτῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείαν (Ὀλυμ. 125, 2.) (3), οἱ Πελοποννήσιοι δὲν συνεστράτευσαν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων κατ' ἐκείνων εἰς Θερμοπύλας, στοχαζόμενοι ὅτι ἐπειδὴ οἱ βάρβαροι δὲν εἶχον πλοῖα, οὐδὲν δεινὸν θὰ πάθωσιν ἐξ αὐτῶν, ἔαν μόνον ἀποτευχίσωσι τὸν ἰσθμὸν ἀπὸ τῶν Κεγχρεῶν μέχρι τοῦ Λεχαιῖου, ὅπερ καὶ ἔπραξαν (4)· κατὰ δὲ τὴν 3 ἑκατονταετηρίδα σμήνους Γότθων ἀπειλοῦντος τὴν Πελοπόννησον, ἀνεκαίνισθη τὸ τεῖχος· τὰ τεῖχη ταῦτα ἐδύναντο μὲν κατὰ πρῶτον νὰ κωλύωσι τὴν εἰσδρομὴν τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κατέπιπτον ὥς κατασχευαζόμενα κατὰ τάχος· ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ἐκτισεν αὐτὰ μετὰ ταῦτα τελειότερα καὶ στεριώτερα (5)· ἀλλὰ καὶ οὕτως δὲν ἀνέσταλη ἢ μετὰ καιρὸν εἰσβολὴ τῶν Σλάβων, τῶν Βουλγάρων καὶ ἄλλων ἐθνῶν· ἔτι δὲ καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἐμμανουὴλ ἀνεκαίνισε τῷ 1413 τὸ τεῖχος τοῦτο ὅπερ ὁμοίως

(1) Πaus. Κορ. κ. 1. (2) Ἡροδοτ. β. 8. κ. 71. (3) Πaus. Φωκ. κ. 23. (4) Πaus. Ἀχ. κ. 6. (5) Ζωσιμ. β. 1. κ. 29.—Πρικοπ. β. 4.

ὁ Σουλτάνος Μουράτης ὁ Β'. κατηδάφισε τῷ 1424. Τὸ δὲ φυσικὸν καὶ κύριον ὀχύρωμα τοῦ ἰσθμοῦ τούτου εἶναι τὸ ἀπέναντι αὐτοῦ κατ' ἀνατολὰς ὄρος Γεράνεια (Μακρὺ Πλάγι), ἔχον τρεῖς μόνον στενὰς παρόδους ὀλίγων τινῶν ἀνθρώπων χρηζούσας πρὸς φρούρησιν. Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Κάρλο-βιτς γενομένης τῷ 1699 μεταξὺ Ὀθωμανῶν καὶ Ἑνετῶν, τὸ παλαιὸν τεῖχος προσδιωρίσθη σύνορον τῆς Πελοποννήσου παραχωρηθείσης τότε τῇ Ἑνετίᾳ.

* Ἡ ἐπαρχία καλεῖται καὶ ἤδη Κορινθία καὶ μετὰ τῆς Ἀργολίδος ἀποτελεῖ ἓνα τῶν δέκα νομῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν νέαν διαίρεσιν (1845). ὁ δὲ ἰσθμὸς, ὃς λέγεται ὡσαύτως ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου καὶ κοιν. Ἑξαμίλιον, ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ δυτ.-βορείου τοῦ κόλπου τῆς Αἰγίνης (Σαρωνικοῦ) καὶ τοῦ ἀνατ. νοτίου τοῦ κόλπου τῆς Κορίνθου (Κορινθιακοῦ), ἐντεῦθεν τῶν ὁρέων τῶν ὀνομαζομένων Μακρὺ-Πλάγι καὶ Παλιοβούνι· τὸ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς κόλπου μέχρι τοῦ ἄλλου διάστημα αὐτοῦ μεταξὺ τοῦ Καλαμακίου καὶ τοῦ Λουτρακίου λογιζέται κοινῶς ἕξ μιλίων, διὸ καὶ ὠνομάσθη Ἑξαμίλιον· δύο ὁδοὶ ἄγουσιν ἀπὸ Ἑξαμιλίου εἰς Μέγαρα, ἡ μὲν παραθαλάσσιος διὰ τῆς Κινέτας καὶ τῆς Κακῆς Σκάλας, ἡ δὲ μεσόγειος καὶ δυσβατοτέρα μεταξὺ τῶν ὁρέων διὰ τοῦ λεγομένου Ἀέρα· συνενεῶνται δὲ αἱ δύο αὖται ὁδοὶ εἰς Κινέταν. — Ἡ μεταξὺ τοῦ Καλαμακίου καὶ τοῦ Λουτρακίου ὁδὸς κατασκευάσθη πρό τινος καιροῦ ἀμαξιτῇ διὰ τὴν μεταξὺ τῶν δύο ῥηθέντων λιμένων κοινωνίαν (1). — Φαινόνται καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὰ ἔχνη τῆς διώρυγος, τοῦ τεύχους, τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ σταδίου καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος οὐ οὐδεὶς στύλος ἵσταται ὀρθός· ὁ ὑφιστάμενος σωρὸς εἶναι

(1) ἴδε Κογχρέαι.

ἴσως ὁ τάφος τοῦ Μελικέρτου. — Κατ' ἀριστεράν τῆς πρὸς τὸ Καλαμάκιον ὁδοῦ εἰσὶ παλαιὰ λατομεῖα. — Δύο χωρία ἦσαν ἐπὶ τοῦ ἱσθμοῦ, Ἐπάνω Ἐξαμίλιον καὶ Κάτω Ἐξαμίλιον λεγόμενα· τὸ Ἐπάνω Ἐξαμίλιον ἔκειτο πρὸς τὸ νότιον τῆς ὁδοῦ ἐπὶ ὕψους καὶ ὤκειτο ὑπὸ Ἀλβανῶν. Ἡ φιλάνθρωπος καὶ φιλελληνικὴ ἐταιρεία τῶν Ἀμερικανῶν κατέβαλε πρὸ τινος καιροῦ συνεισφορὰν πρὸς συνοικισμὸν ἐν τῷ Ἐξαμίλιῳ τούτῳ ἑκατὸν ἐκ τῶν πτωχοτέρων οἰκογενειῶν εἰς οἰκίας κατασκευασμένας δι' ἐξόδων αὐτῆς, προτείνασα νὰ χορηγῇ καὶ πάντα τὰ πρὸς γεωργίαν ἀναγκαῖα ὡς βόας, ἄροτρα, σπόρους καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπὶ τῇ μόνῃ ἀμοιβῇ τοῦ νὰ λαμβάνῃ αὐτὴ τὸ ἥμισυ τῆς ἐτησίου προσόδου· ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἔδωκε τὸν τόπον ἐπὶ συμφωνίᾳ πενταετοῦς ἀτελείας· ἀλλὰ περιστάσεις ἐναντίαι καὶ διάφορα κωλύματα ἀπεμπόδισαν τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ ὅλου σχεδίου, καὶ μόνον 40 οἰκογένειαι συνφικίσθησαν καὶ αἱ οἰκίαι αὐτῶν ἐκτίσθησαν κατὰ τάξιν καὶ κατ' εὐθυγραμμίαν, ἀλλ' ὕστερον καὶ τὸ χωρίον ἐρημώθη καὶ ἡ συμφωνία διελύθη καὶ ὁ σκοπὸς ὀλοτελῶς ἀπέτυχεν· ἦν δὲ ἡ θέσις τοῦ χωρίου τούτου ἐκ τῶν τερπνοτέρων· ἐπέκειτο εἰς ἀμφοτέρους τοὺς κόλπους, τὸν Κορινθιακὸν καὶ τὸν Σαρωνικὸν, κατὰ πρόσωπον εἶχε τὸ Μακρὺ Πλάγιον (Γεράνειαν), καὶ πρὸς δυσμὰς τὸν Ἀκροκόρινθον οὗ ἀπέιχε μίαν ὥραν· τὸ δὲ ἕτερον χωρίον, τὸ Κάτω Ἐξαμίλιον λεγόμενον ἔκειτο παρὰ τὴν πρὸς τὴν Κόρινθον ὁδὸν καὶ ἀπέιχεν $1/4$ ὥρ. τοῦ πρώτου· ἀλλ' ἤδη οὐδὲ τοῦτο ὑφίσταται, καὶ ὁ ὁδοιπόρος διέρχεται διὰ τῶν ἱερειῶν αὐτοῦ· παρὰ τὸ Κάτω Ἐξαμίλιον ῥέει ῥύαξ χειμαρρῶδης, ποτάμι τοῦ Ἐξαμιλίου ἢ Κοντοποριά καλούμενος· ὁ ῥύαξ οὗτος διερχόμενος κατ' ἀνατολὰς τῆς Κορίνθου, ἐκδιδεῖ εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἐν ἀπεστάσει $1 \frac{1}{2}$

ώρας ἀπὸ τοῦ Λουτρακίου Β. Α. καὶ ἐπ' αὐτοῦ κεῖται γέφυρα λιθίνη δίτοξος διὰ τὸν χειμῶνα, κατὰ δὲ τὸ θέρος σχεδὸν δόλου ξηραίνεται· ἔχει δὲ τὰς πηγὰς 2 ὥρας ἀπὸ τῆς γεφύρας Ν. Α. καὶ παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ εἰσὶ τινὲς ὑδρομύλοι.

Α Κ Ρ Ω Τ Η Ρ Ι Α.

ὈΛΜΕΙΑΪ· τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο μορφούμενον ἐκ τῆς πρὸς δυσμὰς συνεχείας τῶν Ὀνείων ὄρεων, προβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν ἐντὸς τοῦ Ἀλκυωνίου λεγομένου κόλπου, ὃ ἐστὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς μέρους τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου κατὰ τὸ βόρειον τοῦ κυρίως Ἰσθμοῦ καὶ τῆς Κορινθίας· κεῖται κατὰ τὸ βορ-ἀνατολικὸν τοῦ ἀκρ. Ἡραίου, τὸ βορ-δυτικὸν τῆς Οἰνός, καὶ τὸ δυτικὸν τῶν Παγῶν, ἐν ἀποτάσει 120 σταδίων τῆς κατὰ τὴν Βοιωτίαν Κρεούσης (1).

* Ἀγριλιὰ ἀπὸ τῶν ἐκείσε πολλῶν ἀγρίων θαιῶν. Καταντικρὺ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου εἰσὶ νησίδες κοιν. Καλὰ Νησιὰ λεγόμεναι, καὶ τὸ κατὰ τὴν Βοιωτικὴν παραλίαν ὄρος Κορομπίλι.

ἩΡΑΪΟΝ· κεῖται κατὰ τὸ νοτ-δυτικὸν τῶν Ὀλμείων, καὶ προβαίνει κατὰ τὸ βορ-δυτικὸν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ἀποτελεῖ μετὰ τῆς κατέναντι Σικυῶνος τὸ στόμα τοῦ νοτ-ἀνατολικοῦ μέρους τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τοῦ διακρινομένου ὑπὸ τὸ ὄνομα Κόλπος τοῦ Λεχαίου. Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου ἦν μαντεῖον Ἡρας Ἀκραίας ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα· τὸ Ἡραῖον ἔκειτο μεταξὺ Λεχαίου καὶ Παγῶν (2).

* Μαλαγκάρα.

ΒΟΥΚΕΦΑΛΟΝ· κατὰ τὸ βορ-δυτικὸν τοῦ λιμένος Παιρίου· ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου καὶ τοῦ Πλινίου (3).

(1) Στράβ. β. 9. σ. 409. (2) Αὐτ. σ. 380. (3) Ἰδ. Πιρραῖος 146.

ΠΟΤΑΜΟΙ.

ΝΕΜΕΑ· μικρὸς ποταμὸς ῥέων ἀπὸ τοῦ νοτ.-δυτικοῦ ἑρὸς τὸ βορ.-ἀνατολικὸν καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὸν Ἀλκυώνειον ἰόλπον, ὀρίζων δὲ τὸ μεταξὺ Κορινθίας καὶ Σικυωνίας (1).

Ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Κορινθίας εἰσὶ καὶ τινες ῥύακες.

ΚΟΛΠΟΙ.

ΚΟΡΙΝΘΙΑΚὸς Κόλπος, ἀπὸ τῆς Κορινθίας καὶ τῆς πόλεως Κορίνθου, καὶ **ΚΡΙΣΣΑΪΟΣ** ὁ αὐτὸς ἀπὸ τῆς Φωκικῆς πόλεως Κρίσσης, ὁ μέγας κόλπος ὁ περιουζόμενος ἀφ' ἑνὸς μέρους ὑπὸ τῆς Φωκίδος, τῆς Βοιωτίας, τῆς Μεγαρίδος καὶ τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὑπὸ τῶν βορειοτέρων καὶ δυσμικωτέρων μερῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀρχόμενος μὲν κατὰ δυσμὰς μεταξὺ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐήνου ἢ κατ' ἄλλους κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχιλῶου τοῦ διαχωρίζοντος τὴν Ἀκαρνανίαν ἀπὸ τῆς Αἰτωλίας (2), τελευτῶν δὲ εἰς τὸν κατ' ἀνατολὰς μυχόν· μέρος τοῦ κόλπου τούτου τὸ δυτικώτερον, τὸ πέραν δηλαδὴ τοῦ μεταξὺ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου πορθμοῦ ὠνομάζετο **ΠΑΤΡΑΪΟΣ** κόλπος, καὶ ἄλλο πάλιν μέρος τὸ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν πέρας ἐλέγετο **ΔΑΚΥΩΝΙΟΣ** κόλπος. — Τὸ βόρειον μέρος τοῦ κόλου τούτου ἰν γένει περιέχει πολλοὺς λιμένας καὶ ἐξ ἐναντίας τὸ νότιον.

* Κορινθιακὸς κόλπος.

ΠΟΛΕΙΣ, ΚΑΙ ΚΩΜΑΙ.

ΚΟΡΙΝΘΟΣ, πόλις πρωτεύουσα τῆς Κορινθίας εἰς πρό-
πυλῶν ὄρους τοῦ λεγομένου Ἀκροκορίνθου, κατὰ τὴν ἐκ

(1) Διγ. β. 88. κ. 15.—Διοδ. Σικ. β. 14. κ. 82.—Στράβ. β. 8. σ. 392.

(2) Στράβ. β. 8. σ. 325.

Πελοποννήσου πρὸς τὸν ἰσθμὸν ἔξοδον· ἑνδοξος, ἰσχυρά, πλουσιωτάτη, ὡς ὀνομάζει αὐτὴν καὶ ὁ Ὀμηρος α Ἀφνειὸν Κόρινθον » (1) καὶ ἐμπορικωτάτη, καθωραϊσμένη διὰ τῶν ἀριστουργημάτων τῶν τεχνῶν, καὶ βρίθουσα αἰετὶς τῆς συβρίτης τῶν λαῶν οὐδὲ ἐφείλκυον εἰς αὐτὴν εἴτε τὸ ἐμπόριον, εἴτε ἡ φήμη, εἴτε οἱ ἰσθμιακοὶ ἀγῶνες, εἴτε τέλος τὸ δέλεαρ τῶν ἡδονῶν καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης περιέχων πλεόν ἢ χιλιάς ἱεροδούλους ἐταίρας ὡς ἀνέθετον τῇ θεᾷ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐξ ὧν πάντων ἐπληθύνετο καὶ ἐπλουτίζετο ἡ πόλις, διότι οἱ ναύκληροι εὐκόλως ἐξανηλίσκοντο· διὸ καὶ ἡ παροιμία ἔλεγεν =

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ' ὁ πλοῦς (2).

Τὸ σχῆμα αὐτῆς ἦν τραπεζοειδὲς ἀναπτυσσόμενον κυρίως πρὸς τὸ βόρειον· ἡ δὲ ἔκτασις τῶν τειχῶν τῆς κυρίως πόλεως ἦν 40 σταδίων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐντὸς τοῦ περιβόλου περιελαμβάνετο καὶ ὅσον μέρος τοῦ Ἀκροκορίνθου ἦν δεκτικὸν τειχισμού, ἡ περίμετρος πᾶσα ἐγένετο περίπου 85 σταδίων (3). — Συνωκίσθη κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῆς λεγομένης θυγατρὸς τοῦ Ὠκεανοῦ Ἐφύρας ἀφ' ἧς ἐκλήθη Ἐφυραία. Κόρινθος δὲ ὁ Μαραθῶνος μετωνόμασεν αὐτὴν ὕστερον ἀφ' ἑαυτοῦ Κόρινθον (4). — Ἡ πόλις αὕτη κειμένη ἐπὶ θέσεως ἐκ τῶν δεξιωτέρων πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ οὔσα, οὕτως εἰπεῖν, ἡ κλειὺς οὐ μόνον τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος, ὡς κειμένη ἐπὶ δύο λιμένων, τῶν Κεγχρεῶν, καὶ τοῦ Λεχαιῶν, τοῦ μὲν πρὸς τὴν Ἀσίαν, τοῦ δὲ πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ἦν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡ παρακαταθήκη τοῦ ἐμπορίου τῆς οἰκουμένης δι' οὗ ἐξήρθη ἐπὶ τῶν Βακχιαδῶν μά-

(1) Ὁμ. ἱλ. Β. ε. 570. (2) Στράβ. β. 8. σ. 378. (3) Λύγ. σ. 379.

(4) Πaus. Κορ. κ. 1. Ἰδε Κόρινθια.

τα ἐπὶ μεγάλην ἀκμὴν πλούτου καὶ δυνάμεως (1)· ἀλλ' οὐ μετὰ παντοίας κατὰ καιροὺς μεταβυλάς, κατελέχθη εἰς Ἀχαϊκὸν συνέδριον, καὶ κατὰ προτροπὴν τοῦ στρατηγοῦ ιεπελάου ἐκίνησεν ὅπλα κατὰ τῆς Ῥώμης μετὰ τῶν αἰσίων καὶ ἄλλων πόλεων τῆς ἔξω Ἑλλάδος, κατεστράφη οτελῶς ὑπὸ τοῦ ὑπάτου Μομμίου ὃς μετὰ τὸ τέλος τοῦ λίμου τῶν μὲν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων κατηδάφισε τὰ ἰχθὺς καὶ ἀφώπλισε τοὺς κατοίκους, τὴν δὲ Κόρινθον πυρ- λήσας 146 Π. Χ. τῷ αὐτῷ ἔτει τῆς καταστροφῆς τῆς κρχηδόνος, ἐθανάτωσε πάντας τοὺς ἄνδρας καὶ ἐπώλησεν ; δημοπρασίαν τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς εὐλευθέρους δούλους ὅσοι δὲν ἐφονεύθησαν κατὰ τὸν πό- μων· οὕτως ἀπωλέσθη ἡ περιβόητος Κόρινθος 1014 ἔτη ἐν Ἀλήτου τοῦ πρώτου αὐτῆς βασιλείας ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν μακλειδῶν· ἡ πόλις διηρπάγη καὶ ἐλαφυραγωγῆθη· τὰ ραιότερα ἀγάλματα, αἱ εἰκόνες καὶ τὰ πολυτιμώτερα σκεύη καὶ διεσώθησαν ἐπέμφθησαν εἰς Ῥώμην· τὰ δὲ ὑποδείστερα ράγματα ἐδωρήσατο ὁ Μόμμιος τῷ Φιλοποίμηνι, στρατηγῷ τοῦ Ἀττάλου (2)· τόσον δὲ ὀλίγον ἐγνώριζεν ὁ Μόμμιος τὴν ξίαν τῶν ἀριστουργημάτων ἐκείνων, ὥστε προσκήρυξεν εἰς τοὺς μετακομιστὰς ὅτι, ἂν λείψῃ τὸ ἐλάχιστον αὐτῶν, ὥφει- λον ἐκεῖνοι νὰ ἀναπληρώσωσιν αὐτὸ δι' ἰδίων ἐξόδων· μεταξὺ τῶν εἰκόνων ἦν καὶ μία τοῦ Βάκχου, ἔργον τοῦ ζωγράφου Ἀριστείδου ἐφ' ἧς ὁ Πολύβιος εἶδε τοὺς στρατιῶτας κυβεύον- τας· τὰ δὲ ἀγάλματα οἰκαιοποιηθεὶς ὁ Λούκουλος, κατέθεσεν ἐν τῷ ναφ τῆς Εὐτυχίας ὃν ἔκτισεν ἐν Ῥώμῃ (3)· δοξάζεται δὲ ὅτι ἐκ τῆς ἀναλύσεως καὶ τῆς συγκράσεως τοῦ χρυσοῦ,

(1) Στράβ. β. 8. σ. 378.—Ἰδὲ Κορινθία. (2) Παιρ. ἄχ. κ. 16.

(3) Στράβ. β. 8. σ. 381.

τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ ἐσχηματίσθη νέον τι μέταλλον ὀνομασθὲν χαλκὸς τῆς Κορίνθου. — Ἐμεινε δὲ ἔρημος ἡ Κόρινθος, ἕως οὗ ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ συνώκησεν αὐτὴν ἐκ νέου δι' ἐπηλύδων ἀνθρώπων 102 ἔτη μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς (1)· καὶ ὁ Ἀδριανὸς μετὰ ταῦτα ἐκαλλώπισεν αὐτήν, οἰκοδομήσας λουτρά, βρύσεις, καὶ ὑδραγωγεῖα (2)· ὁ δὲ Παυσανίας εἶδεν αὐτὴν μετὰ παρέλευσιν 217 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ νέου αὐτῆς ὑπὸ Ἰουλίου Καίσαρος συνοικισμοῦ (3)· ἀπὸ δὲ τοῦ 2 αἰῶνος Μ. Χ. ἔκλινεν ἄει εἰς πτώσιν καὶ ὀλιγον· κειμένη ἐπὶ τῆς διαβάσεως πάντων τῶν κατὰ καιροὺς κατακτατῶν, διηρπάγη πρῶτον τῷ 261 ὑπὸ τῶν Ἑρούλων τῶν πορθησάντων συγχρόνως τὸ Ἄργος καὶ τὴν Σπάρτην· τῷ 395 ὑπὸ τοῦ Ἀλαρίκου· καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Στιλίκου καὶ τῶν Σκυθολάδων· μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου κατὰ τὸ ἔτος 1147 Ῥογέρου τοῦ Νορμανδοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως εἰσβαλόντος εἰς Κορινθίαν ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ ἠλίσκετο παρ' ὀλίγον ἡ Κόρινθος· ἀλλ' ἔνετικα στρατεύματα φθάσαντα ἐγκαίρως εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἡττηθέντων Ἑλλήνων, κατέστρεψαν καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τὸν στρατὸν τοῦ Ῥογέρου, καὶ ἔμεινε εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης πλῆθος πλουσίων λαφύρων ἃ ἐμερίσθησαν τὰ βοηθητικὰ στρατεύματα· τῷ δὲ 1421 παρεδόθη ἡ Κόρινθος εἰς τὴν Ἑνετικὴν πολιτείαν (4)· καὶ μετὰ ταῦτα ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, καὶ τέλος πολλάκις ἀλωθεα καὶ ἀποδοθεῖσα ἐκατέρωθεν, παρεδόθη ὀλοτελῶς εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς τῷ 1719· τῷ δὲ 1821 ἤγειρεν εὐλεῖς τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐνεκτῆσατο μετὰ

(1) Παυσ. Κορ. κ. 1. (2) Διὸν. κ. 2. (3) Παυσ. Ἑλ. κ. 1.

(4) Βασιλειάδης 3. 13.

ιάσης τῆς Πελοποννήσου. — Τὰ τεῖχῃ τῆς Κορίνθου ἦσαν περίφημα διὰ τὸ ὕψος καὶ τὴν ὀχυρότητα (1), καὶ περιέμβανον μείζον διάστημα τόπου ἢ τὰ τεῖχῃ οἰκισθῆποτε ἑλλης πόλεως τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιρουμένων τῶν Ἀθηνῶν· ὀριζομένου 30 σταδίων τοῦ μήκους τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἡμερῶν τειχῶν τῶν περιλαμβανόντων τὸ Ἀέχαιον, καὶ ἐρασιθεμένων τῶν ὑπὸ τοῦ Στραβωνος προσδιοριζομένων ἰὰ τὴν περιφέρειαν τῆς πόλεως μετὰ τοῦ Ἀκροκορίνθου 85 σταδίων εἰσπίκεται ἡ ὅλη περίμετρος τῶν ὀχυρωμάτων 115 σταδίων· τὰ μακρὰ ταῦτα τεῖχη τῆς Κορίνθου ἀπειλοῦν γραμμὴν συνεχῇ ὀχυρωμάτων ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἀκροκορίνθου μέχρι τῆς θαλάσσης, καὶ ἦσαν ἐπομένως πολλοῦ λόγου ἄξια ἐν καιρῷ πολέμου, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναφερομένων ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος δεικνύεται (2). — Ἐπὶ τοῦ Παισανίου ἐκώζοντο ἔτι εἰς Κορίνθον ὀλίγα τινὰ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς, τὰ δὲ πλεῖστα ἦσαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐπὶ Λαέρτος ἀναγέννησεως αὐτῆς. Ἐν τῇ ἀγορᾷ ἔνθα ἦσαν οἱ πλείους τῶν ναῶν ἦν ἄγαλμα Ἀρτέμιδος Ἐφεσίας καὶ δύο ξόανα Διονύσου ὅπως ἐπίχρυσα ἐκτὸς τῶν προσώπων ἃ ἦσαν κεχρωματισμένα διὰ κοκκίνης ἀλειφῆς καὶ ὠνομάζοντο τὸ μὲν Λύσειον, τὸ δὲ Βάχειον· κατὰ τὸ αὐτὸ ἦν ναὸς Τύχης καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς ὀρθὸν ἐκ μαρμάρου Παρίου, καὶ πλησίον αὐτοῦ ναὸς Πάντων τῶν θεῶν· καὶ παρὰ τὸν ναὸν πηγὴ καὶ ἐπ' αὐτῆς ἄγαλμα Ποσειδῶνος χαλκοῦν καὶ κατὰ τοὺς πόδας τοῦ θεοῦ τούτου δελφίς ἐξ οὗ ἐρρέεν ὕδωρ· ἦν δὲ ἐν τῇ αὐτῇ ἀγορᾷ καὶ ἄγαλμα χαλκοῦν Ἀπόλλωνος Κλαρίου καὶ ἕτερον Ἀφροδίτης, ἔργον Ἑρμογένους Κυθηρίου, καὶ ναὸς Ἑρμοῦ καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ καὶ ἕτερον ἐκτὸς,

(1) Πλωταρχ. εἰς Ἀποφίγμ. Δακ. (2) Ξενοφ. Ἑλλην. β. β. κ. β.

ἄγαλμα Ποσειδῶνος καὶ ἕτερον Ἀρτέμιδος θηρευούσης. Ἦσαν δὲ καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν κρῆναι πολλαί, διότι οὐ μόνον ἡ πόλις εἶχεν ἄφθονον ὕδωρ, ἀλλ' ὁ Ἀδριανὸς μετέφερεν ἐκ καὶ ἀπὸ τῆς Στυμφάλου· ἡ μᾶλλον δὲ ἀξιοθέατος τῶν κρηνῶν τούτων ἦν ἡ κειμένη πλησίον τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀρτέμιδος καὶ κατασκευασμένη οὕτως ὥστε ἐξεικόνιζε τὸν Βελλεροφόντην ἐπιππον ἐπὶ τοῦ Πηγάσου, τὸ δὲ ὕδωρ ῥέον ἐκ τῆς ὀπλῆς τοῦ ἵππου· ἦν δὲ καὶ ἑτέρα κρὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ τῆς ἀγορᾶς πρὸς τὴν Σικυῶνα. Κατὰ δεξιὰν δὲ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἦν ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ χαλκοῦν· καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω κρὴν καλουμένη Γλαύκης, διότι εἰς ταύτην ἐβρίψεν ἑαυτὴν ἡ Γλαύκη, νομίζουσα τὸ ὕδωρ τοῦτο ἰαματικὸν τῶν φαρμάκων τῆς Μηδείας. Ὑπεράνω δὲ τῆς κρῆνης ταύτης ἦν τὸ Ῥοδεῖον, καὶ παρ' αὐτὸ μνημεῖα τῶν τέκνων τῆς Μηδείας, Μερμέρου καὶ Φέρου, λιθοβοληθέντων ὑπὸ τῶν Κορινθίων διὰ τὰ δῶρα ἃ ἐκόμισαν τῇ Γλαύκῃ, καὶ πλησίον τοῦ μνημείου πρὸς τὸ θέατρον ναὸς Ἀθηναῆς Χαλκιδιδοῦ καὶ ἄγαλμα αὐτῆς ξύλινον, τὸ δὲ πρόσωπον, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες ἐλεφάντινα· καὶ παρὰ τὸν ναὸν ἄγαλμα Ἡρακλέους γυμνοῦ, ἔργον Δαιδάλου, καὶ ἀνωτέρω τοῦ θεάτρου ναὸς Διὸς κατὰ μὲν τὴν Ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν Καπιτωλίου, κατὰ δὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κορυφαίου ἐπιλεγομένου, καὶ ἐπὶ μικρὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ θεάτρου τὸ ἀρχαῖον γυμνάσιον καὶ πηγὴ καλουμένη Λέρνα καὶ περὶ αὐτὴν κίονες καὶ καθέδραι πρὸς ἀναψυχὴν τῶν εἰσερχομένων ἐν ὥρᾳ θέρους· πλησίον δὲ τοῦ γυμνασίου ἦσαν ναοὶ ὁ μὲν Διὸς ὁ δὲ Ἀσκληπιοῦ, καὶ τὸ μὲν ἄγαλμα τοῦ Διὸς χαλκοῦν, τὸ δὲ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς Ἰγείας ἐκ λευκοῦ μαρμάρου. Ἐξω δὲ τῆς πόλεως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς τὰς Κεγχρείας, ἐκτὸς ἑλλων τάφων, ἦν πλησίον τῆς πύλης καὶ ὁ Διογένης τοῦ

Σινωπέως, ὃν οἱ Ἕλληνες ἐπωνόμαζον Κύναν· καὶ πρὸ τῆς πόλεως ἄλσος κυπαρίσσων ὀνομαζόμενον Κράνειον ἐνθα ἦν τέμενος Βελλεροφόντου καὶ ναὸς Ἀφροδίτης Μελανίδος καὶ τάφος τῆς εἰαίρας Λαίδος καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐξεικονισμένη λέαινα κρατοῦσα κριὸν διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν· ἐπὶ δὲ τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς τὴν Σικυῶνα οὐ πόρρω τῆς πόλεως ἦν ναὸς πυρίκαυστος περὶ οὗ εἰ μὲν τῶν Κορινθίων ἔλεγον ὅτι ἦν καθιερωμένος τῷ Ἀπόλλωνι καὶ ἐπυρπολήθη ὑπὸ Πύρρου τοῦ Ἀχιλλέως, οἱ δὲ ὅτι ἦν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ ἐκείνη ἐξαίφνης (1), ὅπερ θεωρήσαντες ὡς κακὸν οἰωνὸν οἱ Κορίνθιοι, δὲν ἡδυνήθησαν, καὶ τοι προθυμούμενοι, νῆ μετὰ σχωσὶ τῆς κατ' Ἀρταξέρξου ἐκστρατείας τοῦ Ἀγησιλάου (2). — Εἰς Ὀλυμπίαν παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ Λαπίτα Διὸς ἦν ἄγαλμα Διὸς ἐπὶ βάθρου χαλκοῦ, δῶρον τοῦ δήμου τῶν Κορινθίων (3)· εἰς δὲ τοὺς Δελφοὺς οἱ Δωριεῖς τῆς Κορίνθου εἶχον κατεσκευασμένον θησαυρὸν ἐν ᾧ ἦν ἀποταταμεινόμενον τὸ χρυσίον τῶν βασιλείων τῆς Λυδίας (4). — Ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἄχρι τῆς ἐξοντώσεως τῆς Κορίνθου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἡ πόλις αὕτη μετὰ τῆς μικροτάτης χώρας αὐτῆς διετήρησε τὸν ὑψηλότερον βαθμὸν μετὰ τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος· κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐφάνησαν πόλεις τινεῖς ὑπερέχουσαι, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ κατὰ τὴν δύσιν αὐτῆς ἀνεφάνη αὕτη ὑπερτέρα· πρώτη αὕτη διέπρεψεν ὡς σχολεῖον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν τεχνῶν καὶ ἐσχάτη αὕτη ἀντέστη κατὰ τῆς κενοδοξίας τῆς Ῥώμης· αἱ πολυάριθμοι ἀποικίαι αὐτῆς ἀποδεικνύουσι τὴν ἰσχὺν, τὸν πληθυσμὸν καὶ τὸν πολιτισμὸν αὐτῆς, πολὺ

(1) Παυτ. Κθρ. κ. 2, 3, 4. (2) Παζσ. Δεκ. κ. 9. (3) Παυτ. Ἠλ. κ. 24. (4) Πλυντ. Φωκ. κ. 13.

πρὶν αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη ἀναδειχθῶσιν ἑξοχοὶ μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων. Ἡ ἀκρόπολις τῆς Κορίνθου ὠνομάζετο ἈΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟΣ, καὶ ἔκειτο κατὰ τὸ νότιον αὐτῆς ἐπὶ λόφου ὕψους ἔχοντος $3 \frac{1}{2}$ σταδίων τὴν κλίσιν, τὴν δὲ ἀνάβασιν 30 σταδίων (= $1 \frac{1}{2}$ ὥρας), καὶ τελευτῶντος εἰς κορυφὴν ὀξείαν· τὸ πρὸς ἄρκτον μέρος αὐτοῦ εἶναι. τὸ μᾶλλον ὀρθιον καὶ ὅπ' αὐτὸ ἔκειτο ἡ πόλις Κόρινθος ἐπὶ τραπεζώδους ἐπιπέδου, κατὰ τὴν ῥίζαν αὐτὴν τοῦ Ἀκροκορίνθου· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα μέρη ὁ λόφος εἶναι ἤτιτον ὀρθιος· ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ φαίνεται ἀμυδρῶς ὁ Παρνασσὸς καὶ ὁ Ἑλικὼν καὶ ὁ Κρυσσαῖος κόλπος (1). — Κατὰ τὴν προσφάτως γενομένην καταμέτρησιν τῶν νεωτέρων ὁ Ἀκροκορίνθος ἔχει ὕψος 575 μέτρων γαλλ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἐν τῇ μεταξὺ Ἡλίου καὶ Ποσειδῶνος περὶ τῆς Κορίνθου διενέξει κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὁ Ἀκροκορίνθος κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Βριάρεω ἔμεινε τοῦ Ἡλίου (2), ὃς ὑστερον παραχώρησεν αὐτὸν τῇ Ἀφροδίτῃ (3)· τὴν δὲ ὁ λόφος κάλλιστα ὠχυρωμένος ἔχων ἀρχαῖον περιτείχισμα Πελασγικὸν καὶ ἐπάλξεις μεταγενεστέρας Ἑλληνικὰς καὶ κεκασμημένους ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς διὰ λαμπρῶν οἰκοδομῶν καὶ ναῶν πολλῶν· καὶ ἐν πρώτοις μὲν κατὰ τὴν ἀνάβασιν ἦσαν δύο τεμένη Ἰσιδος Πελαγίας καὶ Ἰσιδος Αἰγυπτίας, καὶ δύο ἄλλα τεμένη Σαράπιδος ὧν τὸ ἐν ἐκαλεῖτο ἐν Κανάβῳ· μετὰ ταῦτα ἦσαν βωμοὶ Ἡλίου καὶ ναὸς Ἀνάγκης καὶ Βίας εἰς ὃν ἦν ἀπηγορευμένη ἡ εἴσοδος, καὶ ἀνωτέρω αὐτοῦ ναὸς Μητρὸς Θεῶν καὶ στηλῇ καὶ θρόνος αὐτῆς, ἀμφοτέρω ἐκ μαρμάρου, καὶ ναὸς Μοιρῶν καὶ Δήμητρος καὶ Περσεφόνης·

(1) Στράβ. β. 8, σ. 379· (2) Πaus. Κορ. κ. 1. Ἰδε Κορινθία.

(3) Πaus. Κορ. κ. 4.

τὰ δὲ ἀγάλματα αὐτὰ οὐδέποτε ἦσαν ὁρατά· κατὰ τοῦτο ἦν καὶ ναὸς Ἑκας Βουναίας ἰδρυθεὶς ὑπὸ Βούνου τοῦ Ἑρμοῦ ἐξ οὗ καὶ ἡ θεὰ ἐπωνομάσθη Βουναία. κατὰ δὲ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου ἦν ναὸς Ἀφροδίτης καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἀγάλματα Ἀφροδίτης ὠπλισμένης καὶ Ἡλίου καὶ Ἑρώτος τοξοφόρου (1)· ὁπισθεν τοῦ ναοῦ τούτου ἔρρεεν ἢ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐν Ὀδυσσεΐᾳ ἀναφερομένη πηγὴ Πειρήνη δωρηθεῖσα, ὡς ἔλεγον, παρὰ τοῦ Ἀσωποῦ τῷ Σισύφῳ, ὃς ἰδὼν τὴν θυγατέρα τοῦ ποταμοῦ τούτου ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Διὸς, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ φανερώσῃ εἰς ἐκεῖνον πρὶν ἢ δώσῃ ὕδωρ εἰς τὸν Ἀκροκόρινθον· ἀφ' οὗ δὲ ἔδωκε τὸ ὕδωρ, ἐμήνυσεν ὁ Σίσυφος τὴν ἀρπαγὴν, ἐφ' ᾧ κατεδικάσθη εἰς τιμωρίαν ἐν ᾧδου· λέγει δὲ ὁ Παυσανίας ὡς ἄκουσμα μόνον ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς Πειρήνης ἔρρεεν αὐτόθεν ὑπὸ τὴν πόλιν (2). Ἡ πηγὴ αὕτη, ὡς λέγει ὁ Στράβων, δὲν εἶχε μὲν ἔκρυσιν, ἦν δὲ διὰ παντὸς μεστὴ διαυγοῦς καὶ ποτίμου ὕδατος, καὶ ἐκ ταύτης δὲ καὶ ἐξ ἄλλων ὑπογείων τινῶν φλεβίων συνελθέτο ἡ πρὸς τὴν ῥίζαν τοῦ ὄρους κρήνη ἡ ἐκρέουσα εἰς τὴν πόλιν (3)· μυθολογεῖται ὅτι εἰς τὴν κρήνην ταύτην πίνων ὁ Πήγασος κατεσχέθη ὑπὸ τοῦ Βελλεροφόντου (4). — Ὁ Ἀκροκόρινθος καὶ ἡ Ἰθώμη ἦσαν δύο τοσοῦτον ὀχυρὰ καὶ ἀναγκαῖα φρούρια πρὸς φύλαξιν τῆς Πελοποννήσου, ὥστε Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἔλεγε Φιλίππῳ τῷ Δημητρίου ὅτι ἐὰν ἐπιθύμει νὰ ἐξουσιάζῃ τὴν Πελοπόννησον, ὥφειλε προηγουμένως νὰ κυριεύσῃ ταῦτα τὰ δύο φρούρια, καὶ ὅτι τότε θὰ κρατήσῃ τὴν β.ῦν ἐκ τῶν δύο κεράτων αὐτῆς (5)· καὶ ὅμως πολλάκις ἐκλῶ ὁ Ἀκροκόρινθος ὑπὸ διαφορῶν ὡς ὑπὸ

(1) Περσ. Κρ. κ. 4. (2) Αὐτ. κ. 5. (3) Στράβ. β. 8, σ. 379.

(4) Στράβ. αὐτ. (5) Αὐτ. β. 8, σ. 361.

τοῦ Ἀράτου ὃς ἀφείλετο αὐτὸν ἀπὸ χειρῶν τοῦ Ἀντιγό-
νου (1), ὑπὸ τοῦ Σικελοῦ Νικηφόρου Καλούφου, βασιλεύοντος
Ἐμμανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ κτλ. — ἔξωθεν τοῦ Ἀκροκορίν-
θου κατὰ τὴν πρὸς τὰ ὄρεϊνὰ διεύθυνσιν ἦν πύλη καλου-
μένη Τενατιακὴ καὶ ναὸς Εἰλειθυίας· ἐκείθεν δὲ ἐπὶ ἀποστάσει
60 σταδίων ἦν ἡ πόλις Τενία. — Κατὰ τοὺς πρόποδα.
τοῦ Ἀκροκορίνθου φαίνεται ἔτι τὸ σπήλαιον ὅθεν ὁ Ἀπό-
στολος Παῦλος μετέδιδε τὸ φῶς τοῦ εὐαγγελίου εἰς τὴν
ἀρτιγενῆ ἐκκλησίαν τῆς Κορίνθου, ἧς πρῶτος ἐπίσκοπος
ἐγένετο ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἀπόλλων.

* Κόρινθος· ἀπέχει μίαν ὥραν ἀπὸ τοῦ νοτ.-ἀνατολικοῦ
μυχοῦ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου· πρὶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανα-
στάσεως 1821 περιεῖχεν ὡς ἔγγιστα 380 οἰκίας διςπαρ-
μένως κατὰ σωροὺς μεταξὺ ἀγρῶν καλλιεργημένων κάτωθεν
τοῦ ὄρους καὶ κατὰ τὰ δύο μέρη τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν
ὁδοῦ· ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ διαστήμασιν ἦσαν κατὰ τόπους
διάφοροι ναοὶ Ὀθωμανικοὶ (τζαμιά) μεταξὺ κυπέρисων·
κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦ πολέμου κατερημώθη ὅλως καὶ
μόλις πρὸ ὀλίγου ἤρξατο νὰ ἀνακαινίζεται· μόνον κατὰ τὸ
ἐκτὸς καὶ χάριτες τῆς φύσεως ζωογονοῦσι τὴν Κόρινθον καὶ
τὰ περὶ αὐτήν· κατὰ δὲ τὸ λοιπὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡ ἀκαρπία
αὐτῆς γῆς καταξηραιομένη ἐκ τοῦ καυστικοῦ ἡλίου τοῦ
θερίου, μένει ὡς ἄψυχος· καὶ μόνον κῆποι τινες ἰδιωτῶν
ἐκσμεῦντο ποτὲ διὰ πορτοκαλεῶν καὶ λεμονεῶν ἐνθεν κἀ-
κείθεν διςπαρμένων· ὅσον δὲ τὰ περὶ τὴν πόλιν εἰσὶν ἄφορα
καὶ νικρά, τοσοῦτον τὸ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν Βασιλικῶν
(Σικυθῶν) διάστημα εἶναι καρποφόρον καὶ εὐγεῖον· ὁ ἀὴρ
εἶναι νοσώδης ἐκ τῶν παραλιμναζόντων ὑδάτων· ἅμα μετὰ

(1) Στράβ. β. 8, σ. 385.

τὴν βροχὴν ἀναφαίνεται γίτρον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἥτις ἤχῃ ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν διαβατῶν καὶ τοσοῦτον εἶναι ἀλατώδης ὥστε τὰ φρεάτεια ὕδατα εἰσὶ κακίστης ποιότητος, ὡς καὶ ὁ οἶνος θς καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους καιροὺς ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ χεῖριστος καὶ δυσποτώτατος τῆς Ἑλλάδος. — Μεταξὺ τῶν πλουσίων ιδιοκτητῶν τῆς Κορίνθου εἶναι καὶ ἡ οἰκογένεια τῶν Νοταραίων ἔχουσα τὴν ἀρχὴν ἐξ Ἐνετῶν καὶ ἐξ ἧς κατὰγεται καὶ ἁγιός τις νεώτερος, Διονύσιος Ζακύνθος λεγόμενος· ἡ οἰκογένεια αὕτη εἶχε συλλογὴν ἀξιόλογον ἀρχαίων ὑποτύπων εἰκόνων, ἃς ἀρπάσας ὁ Βελή παθεῖς, ἐπώλησεν εἰς Ἀγγλον τινά, οὗτος δὲ μετεπώλησεν αὐτάς εἰς τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον ἐν ᾧ καὶ μέχρι τοῦδε εὐρίσκονται. — Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁ ἴδιος ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Κορινθίους πρὶς τοῦ ἔχομεν τὰς δύο αὐτοῦ ἐπιστολάς, καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία τῆς Κορίνθου εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη τῆς Πελοποννήσου· ὁ ἀρχιερατικὸς αὐτῆς θρόνος μετὰ δώδεκα ἐπισκόπων διαδοχὴν προεβιβάσθη εἰς μητροπόλιν τῆς Τρίτης Λατίας, κατὰ τὴν πρώτην ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον συγκροτηθεῖσαν τῷ 419· τῷ δὲ 1225 ἐπὶ μητροπολίτου Γεωργίου τοῦ Β΄. εἰκοστοῦ ἐβδόμου ἀρχιερέως, προσωνομάσθη καὶ ἐξαρχία πάσης Πελοποννήσου. Ἡ ἐκκλησία τῆς μητροπόλεως εἰς μνήμην τοῦ Ἁγίου Νικολάου πολλάκις κατηδαφίσθη καὶ ἀνεκτίσθη. — Ἡ ἀκρόπολις ἡ καὶ τανῦν ὀνομάζεται Ἀκροκόρινθος εἶναι εἰσέτι καλῶς περιτετευχισμένη, ἔχουσα τρεῖς σειρὰς δυνατῶν ὀχυρωμάτων, καὶ κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν οἰκίας πρὸς χρῆσιν τοῦ φρουράρχου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν, καὶ πολλὰς δεξαμενάς ἐσκαμμένους ἐν τῷ βράχῳ καὶ δύο φυσικὰς πηγὰς ὧν ἡ ἀνωτέρα ἡ πρὸς τὸ νότιον τοῦ λόφου εἶναι ἡ ἀρχαία Πειρήνη. — Τὸ φρούριον τοῦτο διακαίως θεωρεῖται ὡς τὸ προπύργιον τῆς Πελοποννήσου, διότι

πλὴν τοῦ Παλαμηδίου οὐδὲν ἕτερον τῶν φρουρίων τῆς Ἑλλάδος παραβάλλεται πρὸς αὐτὸ κατὰ τὴν ὀχυρότητα· κατὰ τὸ ἔτος 1821 ὁ Δημήτριος Ἰψηλάντης ἐκυρίευσεν τὸν Ἀκροκόρινθον διὰ συμβάσεως παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἀφῆκεν ἐν αὐτῷ φρουρὰν 300 ἀνθρώπων ὑπὸ τινὰ Ἰερέα Ἀχιλλέα, ἀλλ' αὐτῇ, ἅμα ἠκλύσθη πλησιάζων ὁ Δράμαλη Μαχμούδ πασῆς, ἐδραπέτευσεν· ὁ δὲ φρούραρχος Ἀχιλλεὺς βιασθεὶς νὰ ἐξέλθῃ καὶ αὐτὸς, αὐτοχειριάσθη ἐξ ἀπελπισίας· εὐρόντες δὲ οἱ πολῆμοι κενὸν τὸ φρούριον καὶ κατασχόντας καὶ αὐτῇ εἶχον αὐτὸ μέχρι τῆς καταστροφῆς τῆς Σρατιᾶς τοῦ Δράμαλη, ὅτε πολιορκηθέντες πανταχόθεν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, στρατηγούντων τῶν Θεοδώρου Κολοκοτρώνου, Δημητρίου Ἰψηλάντου, Νικήτα τοῦ ἐπιλεγομένου Τουρκοφάγου, Δικαίου τοῦ Φλέσα καὶ Ὀδυσσεύς τοῦ Ἀνδρούτσου, ἐβιάσθησαν νὰ παραδώσωσιν αὐτὸ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἑξουσίαν διὰ παντός.

— Ὁ πλουσιώτατος καὶ μέγιστος τῶν κτηματιῶν τῆς Κορίνθου ἦν ὁ Ὀθωμανὸς Κιαμίλ·Βεης· οὗτος αἰχμαλωτιθεὶς κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τοῦ Δικαίου Παπᾶ Φλέσα, κατεκλείσθη εἰς τὸν Ἀκροκόρινθον· μετὰ ταῦτα δὲ κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Δράμαλη, ὅτε ἐδραπέτευσεν ἢ φρουρὰ καὶ ἐκενώθη τὸ φρούριον, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐλημονήθη ἐντὸς ὁ Κιαμίλ·Βεης, ἀλλ' εἰς τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν ἐνθυμηθεὶς, ἐπέστρεψεν ὀπίσω, καὶ πυροβολήσας κατ' αὐτοῦ, τὸν ἐθανάτωσεν· ἡ δὲ σύζυγος, οἱ υἱοὶ καὶ οἱ ἐπὶζήσαντες ὑπηρεταὶ αὐτοῦ ἀπελευθερωθέντες, μετέβησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

— Ἐκ τῶν τοσούτων μεγαλοπρεπῶν ἀρχαίων οἰκοδομῶν καὶ αξιοθεάτων μνημείων τῆς πλουσίας καὶ εὐδαίμονος Κορίνθου ἑπτὰ κίονες μόνον σῶνται νηοῦ Δωρικοῦ τῆς βαθυτέρας ἀρχαιότητος καὶ ὀλίγα πλίνθινα Ῥωμαϊκὰ λείψανα. Ἡ Κόρινθος εἶναι ἡ πρω-

τεύουσα τῆς ἐπαρχίας Κορινθίας καὶ τοῦ δήμου Κορίνθου καὶ ἡ ἔδρα τοῦ ἐπάρχου καὶ τῶν διοικητικῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχῶν· οἱ κάτοικοι αὐτῆς συμποσούνται περίπου 3400· ἔχει δὲ καὶ σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ δύο διδασκάλους ἐν αὐτῷ Β'. καὶ Γ'. τάξεως, καὶ ἐφορείαν οἰκονομικὴν Ἀ. τάξεως, καὶ ταμεῖον ὡσαύτως Ἀ. τάξεως καὶ ὑποτελωνεῖον, καὶ δασονομεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον καὶ συμβολαιογραφεῖον.

ΣΟΔΪΓΕΙΑ, κώμη ἀπέχουσα 12 στάδια τοῦ αἰγιαλοῦ, 60 τῆς Κορίνθου νοτ-ἀνατολικῶς καὶ 20 τοῦ ἰσθμοῦ (1) καὶ κειμένη κατὰ τὸ νότιον τῶν Κεγχρεῖων καὶ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τοῦ Λεχαίου, ἐπὶ λόφου ὃς καλούμενος ἀπὸ τῆς κώμης Σολύγιος, ἔκειτο μεταξὺ δύο παραθαλασσίων τόπων Χερσονήσου καὶ Ρεῖτου καλουμένων· ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου σκηνωθέντες ποτὲ οἱ Ἀωριεῖς, ἐπολέμουν τοὺς ἐν τῇ πόλει Κορινθίους ὄντας Αἰολεῖς. — Ὡς ἐβδόμῃ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι, στρατηγοῦντες Νικίω τοῦ Νικηράτου, κατέπλευσαν εἰς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ τόπου ὑπὲρ ὃν ἔκειτο ὁ Σολύγιος λόφος καὶ συνεκροτήθη μάχη καρτερὰ καθ' ἣν οἱ μὲν Κορίνθιοι ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τρόπαιον· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον φθάσαντες στρατεύματος βοηθητικοῦ εἰς τοὺς Κορινθίους, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιβάντες τῶν πλούϊων αὐτῶν ἀνεχώρησαν (2).

* Ἐκ τῶν δύο προαναφερθέντων τόπων ὧν μεταξὺ ἔκειτο ὁ Σολύγιος λόφος ὁ μὲν λεγόμενος Χερσονήσος εἶναι βεβαίως ἡ μικρὰ ἐκείνη Χερσονήσος ἡ ὀρίζουσα τὸν πρὸς τὸ βορδυτικὸν κόλπον παρὰ τὸν χλιαρὸν βύακα τὸν καλούμενον τὸ πάλαι Λουτρὸν τῆς Ἑλένης· τὸ δὲ Ρεῖτον εἶναι πιθανός

(1) Οὐκυθ. β. 4, κ, 42. (2) Οὐκυθ. αὐτ.

ιμὴν ὁ σκεπόμενος ὑπὸ μικροῦ νησίου κειμένου κατ' εἶαν γραμμὴν πρὸς τὸ νοτ.-ἀνατολικὸν τῶν Κεγχρειῶν ἀποστάσει 3 1/2 γεωγραφικῶν μιλίων (1). ὁ δὲ τόπος ὃ κατέπλευσαν οἱ Ἀθηναῖοι φαίνεται ἐκ τῶν προσδιορισμένων ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἀποστάσεων ὅτι εἶναι ὁ κἀθαν τοῦ χωρίου Γαλατακίου κόλπος ἀπέχων 1 ὥρ. ἀπὸ τῶν Κεγχρειῶν N.

TENÉA, πόλις ἀπέχουσα 60 στάδια τῆς ἑξῶθεν τοῦ προκορίνθου Τενεατικῆς λεγομένης πύλης· οἱ κάτοικοι ἔλεγον ὅτι ἦσαν Τρῶες αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ἑλλήνων ἐκ Ἰνέδου, καὶ ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος τὴν χώραν αὐτὴν πρὸς κατοικίαν· διὸ καὶ πρὸ πάντων τῶν ἄλλων μὲν ἐλάτρουον τὸν Ἀπόλλωνα (2)· κατ' ἄλλην δὲ παράθεον, ἡ Τενέα ἦν κώμη τῆς Κορινθίας καὶ εἶχε ναὸν Ἀπόλλωνος Τενεάτου, καὶ οἱ πλείστοι τῶν συνακολουθησάντων ὃ Ἀρχία κατὰ τὴν εἰς Συρακούσας ἀποικίαν ἦσαν Τενεάται· μετὰ ταῦτα δὲ ἡὐδαιμόνησεν αὕτη ἡ κώμη ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας καὶ τέλος ἔσχεν καὶ ἴδιον πολίτευμα, καὶ ἀποστᾶσα ὡν Κορινθίων, προσετέθη τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ μετὰ τὴν κατακαρὴν ἔτι τῆς Κορίνθου διέμειναν· ἦν δὲ καὶ χρησμὸς δοθεὶς νιήρωτῆσαντι ἐὰν ᾦν συμφέρον νὰ μετοικήσῃ εἰς Κόρινθον==

Εὐδαίμων ὁ Κόρινθος, ἐγὼ δ' εἶην Τενεάτης.

Ἀέγιτο πρὸς τούτοις ὅτι ἐν τῇ Τενέᾳ ἀνέθρεψεν ὁ Πόλυβος τὸν Οἰδίπουν· φαίνεται δὲ ὅτι ὑπῆρχεν συγγένεια μεταξὺ Γενεατῶν καὶ Τενεδίων ἀπὸ Τένου τοῦ Κύκνου, ὡς λέγει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ ἡ παρ' ἀμφοτέροις ὁμοία λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος παρέχει οὐ μικρὰ περὶ τούτου σημεῖα (3).

(1) Δάκ. Τ. 3, κ. 29, σ. 309. (2) Πaus. Κορ. κ. 5.

(3) Στρέβ. β. 8. σ. 380.

* Κατὰ τὴν μετὰ πιθανότητος εἰκασίαν τοῦ Δηκίου ἡ Τινέα ἔκειτο ἐν τῇ κοιλάδι τῇ ἀρδευομένῃ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ῥέοντος κατ' ἀνατολὰς τοῦ Ἀκροκορίνθου, ὀνομαζομένην δὲ κοινῶς Κοντοπορία καὶ ἐκδιδόντος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ πεδίου εἰς τὴν θάλασσαν (1). ἡ τοιαύτη θέσις τῆς Τινέας ἐπικυροῦται καὶ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου ὅς τάττει αὐτὴν μεταξὺ Κορίνθου καὶ Μυκηνῶν (2).

ΣΙΔΟΥΣ, κώμη καὶ φρούριον οὐ πόρρω τῆς θαλάσσης πρὸς τὸ βορ-ἀνατολικὸν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου καὶ τὸ νοτ-δυτικὸν τοῦ Κρομμύωνος. Ὄποτε κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν Θηβῶν οἱ Βοιωτοὶ μετὰ τῶν συμμάχων αὐτῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἀργείων καὶ Κορινθίων ἐπολέμουν τοὺς Λακεδαιμονίους, ὁ Πραξίτας στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τὴν κατὰ δάφισιν μέρος τῶν μακρῶν τειχῶν τῆς Κορίνθου εἰς τὴν Σιδουῖντα καὶ ἔπειτα καὶ τὸν Κρομμυῶνα καὶ ἔθετο φρούρους εἰς ἀμφοτέρω ταῦτα τὰ φρούρια (3).

* Τὸ χωρίον Κασίδι κατὰ τὸ μέσον τοῦ ἀπὸ Κινίτας εἰς Καλαμάκι διαστήματος κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Σιδουῖντος (4).

ΚΡΟΜΜΥΪΩΝ ἢ ΚΡΟΜΜΥΪΝ· κώμη καὶ φρούριον ἐπὶ τῶν μαιθωρίων τῆς Κορινθίας καὶ τῆς Μεγαρίδος, ἐν ἀποστάσει 120 σταδίων ἀπὸ τῆς Κορίνθου (5) κατὰ τὸ βορ-ἀνατολικὸν τοῦ Σιδουῖντος. ἔλαττε τὸ ὄνομα ἀπὸ Κρώμων, υἱοῦ, ὡς ἐνομίζετο, τοῦ Ποσειδῶνος· ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἐτράφη, ὡς ἔλεγον, ἡ ὕς (σπέρμα) ἡ ὀνομαζομένη Φαῖα κατὰ τοὺς ποιητάς· ὡσαύτως δὲ καὶ Σίνις ὁ Πειτυοκάμπτης ἐνταῦθα ἐπραττε τὰς κακουργίας αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸ κατ' αὐτοῦ κατόφ.

(1) Δηκ. Τ. 3. κ. 29. σ. 321. (2) Στεφ. Βυζ. Τινέα. (3) Στεφ. Ἑλλ. β. 4. κ. 4. §. 13. (4) Δηκ. Τ. 3. κ. 29. σ. 308. (5) Θουκυδ. β. 4. κ. 43.

μα τοῦ Θησεῖως ἐνταῦθα ἐγένετο· ἐφαίνετο δὲ εἰσέτι καὶ πῖτος ἐπὶ τοῦ Πausανίου μικρὸν ἀπὸ τοῦ Κρομμύωνος ἐρὰ τὸν αἰγιαλὸν, καὶ βωμὸς τοῦ Μελικέρτου θεῖ ἑλεγοντι ἐνταῦθα μετεκομίσθη ὑπὸ δελφίνος καὶ ὅτι ὁ Σίσυφος ἐπιτυχὼν τὸ σῶμα αὐτοῦ κείμενον, ἔθαψεν αὐτὴ εἰς τὸν ἰθὺν καὶ ἔθασεν αὐτῷ τὸν ἀγῶνα τῶν Ἰσθμίων (1)· ὁ κύλαξ λέγει τὸν Κρομμύωνα τεῖχος, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι ἦν π' αὐτοῦ φρούριον (2).

* Τὸ χωρίον Κινέτα κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Κρομμύωνος (3)

ΠΕΪΡΑΙΟΝ, κώμη καὶ φρούριον οὐ πόρρω τοῦ ἀκρωτηρίου Ἡραίου κατ' ἀνατολὰς, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ξενοφώντος θεῖ διηγεῖται τὰς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ Ἀγησιλάου, ἅμα μετὰ τὴν κατὰ τῆς Κορίνθου δὲ ξηρὰς καὶ διὰ θαλάσσης προσβολὴν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Τελευτίου (4) ἐν ἔτει 393 Π. Χ.

* Ἡ κώμη Περαιχώρα κεῖται κατὰ τὴν θέσιν τοῦ Πειραιῶς.

ΛΙΜΕΝΕΣ.

ΚΕΓΧΡΕΑΪ ἢ ΚΕΓΧΡΕΪΑΙ, ναύσταθμος καὶ λιμὴν ὁ ἀνατολικώτερος τῶν δύο κειμένων ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ λεγομένου τῆς Κορίνθου καὶ συννοῦντος τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος· ὁ λιμὴν οὗτος ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Κεγχρίου· οἱ δύο ἀδελφοὶ Λέχης καὶ Κεγχρίας, υἱοὶ Ποσειδῶνος, ὡς ἐνομίζετο, καὶ Πειρήνης θυγατρὸς τοῦ Ἀχιλλεύου ἢ κατὰ τὰς Μεγάλας Ἡοίας τοῦ Οἰβάλου ἐκάλουν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν τοὺς δύο λιμένας τῆς Κο-

(1) Πaus. Κορ. κ. 1. (2) Σουλ. Περὶ πλ. Κορινθ. (3) Αἰν. Τ. 2. κ. 29. σ. 307. (4) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 4. κ. 5.

ρίνθου Λέχαιον καὶ Κεγχρεαὶς ἢ Κεγχρείας. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς Κεγχρεαὶς ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ ξόανον αὐτῆς ἀρχαῖον· ἐν δὲ ταῖς Κεγχρεαῖς αὐταῖς ναὶ Ἀφροδίτης καὶ ἄγαλμα αὐτῆς ἐκ μαρμάρου· ἐπὶ δὲ τοῦ κατὰ τὴν θάλασσαν ζεύγματος καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ παραβρέοντος ποταμίσκου ἄγαλμα Ποσειδῶνος χαλκοῦν, καὶ κατὰ τὸ ἕτερον κέρας τοῦ λιμένος ναὸς Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἰσίδος· ἀπαντικρὺ δὲ τῶν Κεγχρεῶν πρὸς νότον ἦν τὸ λουτρὸν τῆς Ἑλένης λεγόμενον ὃ ἦν ὕδωρ πολὺ καὶ ἀλμυρὸν καὶ χλιαρὸν ῥέον ἐκ πέτρας εἰς τὴν θάλασσαν (1). ὁ λιμὴν τῶν Κεγχρεῶν ἦν χρήσιμος διὰ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας ἐρχομένους, τὸ δὲ Λέχαιον διὰ τοὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας (2). Τὸ παρὰ τὰς Κεγχρεαὶς στενὸν ἐσημαίνει μεγάλως ἐν καιρῷ πολέμου· διὸ καὶ ὁπόταν μικρὸν μετὰ τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων αἱ τροπαιοῦχοι Βοιωτοὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν Λακωνίαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πεισθέντες νὰ συμμαχήσωσι κατὰ Θηβῶν, ἐπέμψαν τὸν Ἰφικράτην μετὰ στρατιᾶς εἰς Κόρινθον, ἵνα κωλύσῃ τὴν διὰ τοῦ ἰσθμοῦ ἐπανάκαμψιν τῶν Βοιωτῶν, ὃ Ξενοφὼν μέμφεται τὸν εἰρημένον στρατηγὸν ὅτι καταστήσας φυλακὴν ἐπὶ τοῦ Ὀνείου ὄρους, παρέλειπεν ἀφύλακτον τὴν καλλίστην παρὰ τὰς Κεγχρεαὶς πέραδον (3). Αἱ Κεγχρεαὶ ἀπέχον τοῦ λιμένος Σχοινοῦντος 45 στάδ. διὰ θαλάσσης Δ. Ν. — Ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς ἀπεκατέστησεν εἰς Κεγχρεαὶς ἐπίσκοπον ὀνομαζόμενον Λούκιον.

* Κεγχρεαί, κοιν. Κεχρίες· κεῖται παρὰ τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ μικροῦ, ποτάμι τῶν Κεχρίων λεγόμενου, εἰς βῆθος κόλπου ὃς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ λιμένος κόλπος τῶν Κεχρίων ὀνομάζεται.

(1) Πaus. Κορ. κ. 2. (2) Στράβ. β. 8. σ. 380. (3) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 6. κ. 6.

ΣΧΟΙΝΟΥΣ, λιμὴν ἐπὶ τοῦ κατὰ νότον αἰγιαλοῦ τοῦ ἰσθμοῦ ἀπέχων τοῦ λιμένος Κεγχρεῶν 45 στάδ. διὰ θαλάσσης Α. Β. ἀπὸ τοῦ Σχοινοῦντος μέχρι τοῦ ἀπέναντι αἰγιαλοῦ τοῦ παρὰ τὸ Λέχαιον κατὰ τὸ στενώτατον τοῦ ἰσθμοῦ ἦν ὁ Διολκός, δηλ. τὸ διάστημα ἐφ' οὗ σύροντες τὰ ἀπὸ τοῦ Ἰωνίου πελάγους ἐρχόμενα πλοῖα, διεβίβαζον αὐτὰ εἰς τὸ Λιγαῖον· παρὰ τὸν Διολκὸν ἦν ναὸς Ποσειδῶνος (1).

* **Καλαμάκι**· κεῖται κατ' ἀνατολὰς τῆς Κορίνθου ἥς ἀπέχει 3 ὥρας, καὶ παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ εἰς τὸ δασμοτελώνειον καὶ σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ σταθμὸς τελωνειακὸς καὶ τινες ἀποθήκαι· τὸ ἔδαφος τοῦ αἰγιαλοῦ, ὡς καὶ παλαιός τις πύργος ἐκεῖ πλησίον σωζόμενος εἰς κατεσκευασμένα ἐκ συηίτου λίθου· πρὸς τὸ νότιον ἐν τόπῳ καλουμένῳ Μύλος ὑπάρχει πύργος ἐπὶ βράχου παρ' ᾧ εἰς θερμὰ λουτρά ιαματικά· εἰς τὴν θάλασσαν πλησίον τοῦ λιμένος ὑπάρχει τέφος ἀρχαῖος. — Ἀπὸ τινος καιροῦ ἀτμόπλοια Αὐστριακὰ τακτικῶς ἀνὰ πᾶσαν ἐβδομάδα μεταβαίνοντα εἰς τισσάρων ὁρῶν διάστημα ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς Καλαμάκι, μετακομίζουσιν ἐπιβάτας ὅτινες ἐν μιᾷ ὥρᾳ διαβαίνοντες δι' ὀχημάτων τὸν ἰσθμὸν, φθάνουσιν εἰς Λουτράκι (Λέχαιον) καὶ ἐκεῖθεν δι' ἄλλου ἀτμοπλοίου διαπλέουσι τὸν Κορινθιακὸν κόλπον μέχρι Πατρῶν, ἀποφεύγοντες πάντα τὸν ἐπίπονον καὶ κινδυνώδη περίπλουν τῆς Πελοποννήσου εἰς τὸν ὑπέκειντο μέχρι τοῦδε· εἰς Καλαμάκι ὑπάρχει σταθμὸς τελωνειακὸς ἡ τάξις.

ΛΕΧΑΙΟΝ, ὁ κατὰ τὸ βόρειον τοῦ ἰσθμοῦ λιμὴν, κείμενος ὑπὸ τὴν πόλιν Κορίνθον ἐπὶ τοῦ νοτ.-ἀνατολικοῦ μυχοῦ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου· τὸν λιμένα τοῦτον μετεχειρίζοντο

(1) Σ. 16. β. δ. σ. 369. 380.

οἱ Κορίνθιοι διὰ τοὺς ἐξ Ἰταλίας ἐρχομένους, τὰς δὲ Κεχ-
 χρεάς διὰ τοὺς ἐξ Ἀσίας· εἶχεν ὀλίγους κατοίκους τὸ Λέχαιον·
 συνεδέετο δὲ μετὰ τῆς πόλεως διὰ σκελῶν ἐκατέρωθεν τῆς
 ὁδοῦ ἐκτεινομένων ἐν διαστήματι ὅσον 12 σταδίων. Μεταξὺ
 Λεχαίου καὶ τῶν ἐν Μεγαρίδι Παγῶν ἦν τὸ πάλαι μαντεῖον
 τῆς Ἑρας (1). Ἐν δὲ τῷ Λεχαίῳ αὐτῷ ναὸς Ποσειδῶνος καὶ
 ἄγαλμα χαλκοῦν· τὸ Δέχαιον ὠνόμασεν ὁ Δέχης ἀφ' ἑαυ-
 τοῦ (2). — Ὁ Ἐπαμινώνδας ἀποπερατώσας τὸν οἰσμὸν
 τῆς Μεσσηνίας, ἐπανήρχατο ἤδη μετὰ τῶν Θηβαίων ὅπισθε
 εἰς Βοιωτίαν, καὶ ὡς φθάσας εἰς Λέχαιον, ἐμῆλλε νὰ διαβῇ
 ἐκείθεν τὰ στενὰ καὶ δύσβατα τῆς ὁδοῦ, ἱφικράτης ὁ Τιμο-
 θεοῦ ἔχων παλίστας καὶ ἄλλην δύναμιν Ἀθηναίων, ἐπετίθη
 κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Ἐπαμινώνδας νικήσας καὶ τρέψας αὐτὸν
 εἰς φυγὴν, ἐδίωξε τοὺς ἐπιβαμένους μέχρι τῆς πόλεως τῶν
 Ἀθηνῶν (3). — Ἐν Λεχαίῳ εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Περιάν-
 δρου συνήχθησαν ποτὲ οἱ ἐπτὰ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ συν-
 διαλεγόμενοι, προέτεινον τὸ περίφημον πρόβλημα: Τίς ἡ
 ἀρίστη τῶν διοικήσεων· εἰς ὃ ὁ μὲν Σόλων εἶπεν· « Ἐν ᾗ
 τῶν ἀδικουμένων οὐχ ἤττον οἱ μὴ ἀδικούμενοι προβάλλον-
 ται καὶ κολάζουσι τοὺς ἀδικοῦντας ». Ὁ Βίας· « Ἐν ᾗ ὁ
 νόμος ἐπέχει τόπον τυράννου εἰτ' οὖν βασιλείῳ ». Ὁ Θαλῆς·
 « Ἡ μῆτε πλουσίους ἔχουσα ἄγαν μῆτε πένητας πολίτας ». Ὁ
 Πιττακός· « Ἐν ᾗ τοῖς πονηροῦς οὐκ ἔστιν ἄρχιν ». Ὁ
 Κλεόβουλος· « Ἐν ᾗ τὸν ψόγον μᾶλλον οἱ πολιτευόμενοι
 δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον ». Ὁ Χίλων· « Ἡ μάλιστα νόμον,
 ἥκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσα ». Ὁ Ἀνίχαρσις· « Ἐν ᾗ τῶν
 ἄλλων ἔσων ὄντων, ἡ μὲν ἀρετὴ τὸ βέλτιον ὀρίζεται, ἡ δὲ

(1) Στράβ. β. 8. σ. 369. 380. (2) Πaus. Κορ. κ. 2, ἰδὲ Κορινθία
 (3), Πaus. Βιωτ. κ. 16.

καὶ τὸ χεῖρον α. Ὁ δὲ Παριάνδρος τέλος· α ἔν τῃ ὀλίγοι
τῶν ἀρίστων ἐρχουσιν α (1).

* Δίχασιον, κοινὸν Δουτράκι· ἀπέχει ὡς ἑγγιστα μίαν
ἡραν τῆς Κορίνθου Β. καὶ ἔχει χωρίδιον ὡσαύτως Δου-
τράκι καλούμενον· οἱ ἀπὸ Καλαμακίου ἐρχόμενοι ὁδοιπόροί
ἐπιβαίνοντες ἐνταῦθα εἰς ἕτερον Δουστριακὸν ἀτμοπλοῖον,
ἐκπολλέουσι διὰ Πάτρας καὶ παριτέρου. — Ἡ κακὴ ἀπο-
ρρὰ τῆς παρακειμένης ἀλικῆς ἀφ' ἑνὸς μέρους καὶ τὰ
ἐκινητοῦντα λιμνάζοντα ὕδατα τοῦ λιμένος ἀφ' ἑτέρου φθεί-
ρουσι τὸν περίξ ἀέρα τοῦ τόπου τούτου, ἔξ οὗ καὶ ὁ τῆς
Κορίνθου καθίσταται οὐκ ὀλίγον νοσήδης· εἰς Δουτράκι
ὑπάρχει σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ σταθμὸς τσιλωνιακὸς
καὶ ἐπιστάσις λιμένος.

ΠΕΙΡΑΙῸΣ, λιμὴν ἔρημος καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια
τῆς Ἐπίδαυρας (2), μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Βουκεφάλου
καὶ Σπειραίου, καὶ κατὰ τὸ νοτ.-ἀνατολικὸν τῆς Σολυγίας·
καταντικρὺ αὐτοῦ εἰσι νησίδια τινά· ὁ Πτολεμαῖος ὀνομάζει
αὐτὸν Ἀθηναίων λιμένα, ἐκφραζόμενος οὕτως = Ἐπίδαυρος,
Σπείραιον ἄκρον, Ἀθηναίων λιμὴν, Βουκέφαλον λιμὴν, Κεγχρέαι
ἡπίκειον (3)· ὁ δὲ Πλίνιος τάττει ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης
Ἀνθηδόνα λιμένα = Spiraion promontorium, portus
Anthedon et Bucephalus (4)· ὡσαύτως καὶ ὁ Στέφανος
ἀναφέρει Ἀνθηδόνιον λιμένα (5)· ὥστε ὑποτίθεται ὅτι ὁ
Πειραιὸς ὅν μόνος ὁ Θουκυδίδης ὀνομάζει οὕτως καὶ ὁ Ἀν-
θηδὼν ἢ Ἀνθηδόνιος λιμὴν εἶναι ὁ αὐτὸς λιμὴν ἐσφαλμένως
γραφόμενος Ἀθηναίων λιμὴν ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, ὡς καὶ
ὁ Δήκιος νομίζει (6). — Τῷ εἰκοστῷ ἔτει τοῦ Πελοποννη-

(1) Πλάτωνα. (2) Θουκυδ. β. 2, κ. 10, 11. (3) Πτολεμ. β. 3,
κ. 16. (4) Πλίν. β. 4, κ. 5. (5) Στέφ. Βυζ. Ἀνθηδών. (6) Δῆμ. Τ. 2.
229, 1. 213, σημ.

σιακού πολέμου, 412 Π. Κ. οἱ δύο στόλοι τῶν Πελοποννησίων καὶ τῶν Ἀθηναίων συνεκροσθησαν κατὰ τὸν Παραιόν, καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐφάνησαν ἐπικρατέστεροι, ἐκ δὲ τοῦ στόλου τῶν Πελοποννησίων ἐν πλοῖον ἀπώλετο, τὰ δὲ λοιπὰ κατετραυματίσθησαν· καὶ ὁ ναύαρχος αὐτῶν Ἀλκιμένης ἐπορεύθη (1). Ὁ Παιραῖος ἀνομάζεται ἤδη κοινῶς Φραγκο-Λιμῆνης· τὸ δὲ παλαιὸν τὸ ὑπόμακρον τοῦ λιμένος νησίον Ὀθρόνην ἢ Ὀθρόκαστρον (2).

(1) Σουπδ. B. 8, κ. 18. (2) Δίκ. T. 3, κ. 29, σ. 311.

ΕΠΙΔΑΥΡΙΑ.

ΕΠΙΔΑΥΡΙΑ· ἐπαρχία μικρὰ ὀριζομένη κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τῆς Ἀργολίδος κατὰ τὴν Ἀῖσαν (1), κατὰ τὸ βόρειον καὶ τὸ βορρῶτικόν ὑπὸ τῆς Κορινθίας καὶ κατὰ τὸ νότιον καὶ τὸ νοτ-ἀνατολικόν ὑπὸ τῆς Τροιζηνίας καὶ τῆς Ἑρμιονίδος, καὶ περικυκλούμενη ὑπὸ διαφόρων ὀρέων, κατάφυτος δὲ ὑπὸ κρηταίωνων. ἐνομασθὴ Ἐπιδαυρία ἀπὸ Ἐπιδάουρου τοῦ Πέ-λθου, κατὰ τοὺς Ἡλείους, ἢ Ἀργεῦ τοῦ Διός, κατὰ τοὺς Ἀργεῖους καὶ τὰ ἔπη τὰς Μεγάλας Ἡοίας, ἢ τοῦ Ἀπόλλω-νός, κατὰ τοὺς Ἐπιδαυρίους· ἐθεωροῦντο δὲ οἱ Ἐπιδαυριοὶ αἰετοὶς ὡς Ἀωριοί, ὡς ὀνομάζονται ὑπὸ τοῦ Προδρόου (2), καὶ ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐγγράφων αἱ ἦσαν πᾶσαι εἰς Ἀωρικὴν διάλεκτον (3). ὁ δὲ Παισανίας ἀγνοεῖ τίνες ὥκησαν τὴν χώραν ταύτην πρὶν ἔλθῃ ὁ Ἐπιδάουρος εἰς αὐτήν, οὐδὲ ἐδυνήθη νὰ μάθῃ τι παρὰ τῶν ἐπιχωρίων περὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἐπιδάουρου· λέγων δὲ ὅτι πρὶν ἢ κατέθωσιν οἱ Ἀωριοί εἰς Πέλοπόν-νησον, ἔβασλευσαν εἰς τὴν Ἐπιδαυρίαν ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωνος τοῦ Εὐθύου Πιτυρίου, ὃς παρέδωκε τὴν χώραν ἀμαχεὶ τῷ Δη-φόντῃ καὶ τοῖς Ἀργείοις, καὶ αὐτὸς μὲν μετέβη μετὰ τῶν πολιτῶν καὶ ὥκησεν εἰς Ἀθῆνας, ὁ δὲ Δηφόντης καὶ οἱ Ἀρ-

(1) Πaus. Κορ. κ. 26. (2) Ἡρόδοτ β. 1, κ. 146, (3) Πaus. Κορ. κ. 27.

γαῖοι ἔσχον τὴν Ἐπιδαυρίαν· ἀπεσχίσθησαν δὲ οὗτοι τῶν ἄλλων Ἀργείων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τημένου, πενθεροῦ τοῦ Δηϊφόντου, ὁ μὲν Δηϊφόντης καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἰρνηθὺς ἐκ μίσους πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Τημένου, ὁ δὲ στρατὸς ὡς μᾶλλον προσηλωμένος τῇ θυγατρὶ τοῦ Τημένου Ἰρνηθίδι, ἢ τῷ υἱῷ αὐτοῦ Κεῖσῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ (1)· ἐξέβαλε δὲ ἀπὸ τοῦ τόπου ὁ Δηϊφόντης πολλοὺς Ἐπιδαυρίους, οὓς παραλαβὼν Προκλῆς ὁ Πιτυρέως καὶ πολλοὺς Ἴωνας μετ' αὐτῶν, ἀπεδήμησεν εἰς Σάμον καὶ κατεστήσατο ἐκεῖ ἀποικίαν (2)· μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου, ὅτε ὁ Ἄρατος ἡλυθέρωσε τὴν Κόρινθον ἀπὸ τοῦ Ἀντιγόνου καὶ τῶν Μακεδόνων, προσεχώρησαν οἱ Ἐπιδαυριοὶ μετὰ τῶν Τροχίτων καὶ Ἀργείων καὶ Μεγαρέων εἰς τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον (3)· — Ἡ γὰρ τῆς Ἐπιδαυρίας ἦν ἱερὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὃς ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ ἐπὶ τοῦ ὄρους Τιτθαίου τοῦ ἀρχαιότερον ὀνομαζομένου Μυρτίου ἐκ Κορωνίδος τῆς Φλεγύου· καὶ παρὰ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ πολλὰ καὶ ἄλλα τεράστια ἐμυθολογήθησαν, καὶ προσέτι ὅτι εἶχεν ἐκ γενετῆς τὸ χάρισμα οὐ μόνον τοῦ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνοσφεῖν νεκρούς (4)· ὅθεν ὁ ναὸς αὐτοῦ ἦν αἰεὶ πλήρης ἀσθενῶν καὶ πινάκων ἀνακειμένων ἐφ' ὧν ἦσαν ἀναγεγραμμέναι αἱ θεραπείαι καθάπερ ἐν Κῷ καὶ ἐν Τρίκῃ (5). Ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀπέχων τῆς Ἐπιδαύρου ὅσον 45 σάδ.=2 ὄρ. 15 λ. πρὸς δυσμὰς καὶ τῆς κώμης Δήσσης 15 σάδ.=45 λ. πρὸς μεσημβρίαν, ἦν λαμπρὸς καὶ περιβόητος καὶ ἐκεῖτο ἐντὸς ἱεροῦ ἄλσους περιεχομένου πανταχόθεν εἰς ὄρια καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου αὐτοῦ οὔτε ἀπέθνησκον ἄνθρωποι, οὔτε

(1) Πaus. Κορ. κ. 26. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 4. (3) Πaus. Κορ. κ. 4.

(4) Δέμ. κ. 26. (5) Στρέβ. β. 8, σ. 374.

ἑταῖόν αἱ γυναῖκες, κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον τῆς νήσου Δήλου· τὰ δὲ θυόμενα εἶτε παρὰ τινος τῶν Ἐπιδαυρίων, εἶτε παρὰ ξένου, πατηναλίσκοντο ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ περιόλου· τὸ μέγεθος τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦν τὸ ἕμισυ τοῦ Ὀλύμπιου Διὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἦν δὲ ὅλον ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, καὶ, ὡς ἐφαίνετο ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, κατασκευασθῆ ὑπὸ Θρασυμήδους τοῦ Παρίου, υἱοῦ τοῦ Ἀργηώτου· παρίστανε δὲ τὸν Ἀσκληπιὸν καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς τῶν χειρῶν κρατοῦντα βακτηρίαν, τὴν δὲ ἄλλην ἔχοντα ἐπὶ κεφαλῇ δράκοντος, καὶ πλησίον αὐτοῦ κατέκειτο μύων ἦσαν δὲ γεγλυμμένα ἐπὶ τοῦ θρόνου τὰ κατορθώματα τῶν Ἀργείων ἡρώων, ὡς ἡ μάχη τοῦ Βαλλεροφόντου κατὰ τῆς Σιμαίρας καὶ ὁ Περσεὺς τέμνων τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης· πέραν τοῦ ναοῦ ἦν ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐκάθευδον οἱ ἱεῖται τοῦ Θεοῦ, καὶ πλησίον αὐτοῦ οἴκημα περιφερίᾳ ἀξιοθέατον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ὀνομαζόμενον Θόλος· ἐνθα ἦν γεγραμμένος ὑπὸ τοῦ Πausanias ὁ ἔρως ῥίπτων τὸ τόξον καὶ τὰ βέλη καὶ λαμβάνων ἀντ' αὐτῶν λύραν, καὶ ἡ Μίθη πίνουσα δι' ὑαλίνης φιάλης καὶ δι' αὐτῆς ὑπαφαίνεται πρόσωπον γυναικὸς· ἦσαν δὲ ἐντὸς τοῦ περιόλου καὶ στῆλαι πολλαὶ μὲν κατ' ἀρχάς, ὕστερον δὲ ἐπὶ τοῦ Πausanias μείναι μόνον ἕξ, ἐφ' ὧν ἦσαν γεγραμμένα Δωριεῖσι ὀνόματα καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῶν θεραπευθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ ἡ ἀσθένεια ἐκαστοῦ καὶ ὁ τρόπος τῆς ἰασεως· καὶ στῆλαι ἀρχαῖα κεχωρισμένη ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐφ' ἧς ἐφαίνετο ἐγγεγραμμένον ὅτι ὁ ἱππόλυτος ἀνέθεσεν αἰκοσιν ἱπποῦς τῷ Ἀσκληπιῷ ὃς ἀνέστησεν αὐτόν, ὡς ἔλεγον οἱ Ἀρίκιοι· ἦν δὲ ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ ναοῦ καὶ θέατρον ἀξιολογώτατον καὶ υπερβαῖνον τὰ θέατρα τῆς Ῥώμης κατὰ τὴν ἀρμονίαν καὶ τὴν καλλονὴν καὶ τὸ τῆς Μεγάλης πόλειως κατὰ τὸ

μέγεθος, κατασκευασθὲν δὲ ὑπὸ τοῦ Πολυκλείτου, καὶ αὐτὸ
ὥς καὶ τὸ προειρημένον περιφέρει οἰκοδόμημα. ἦν προσέτι
ἐντὸς τοῦ αἴλους καὶ ναὸς Ἀρτέμιδος, καὶ ἄγαλμα Ἡφί-
νης, καὶ ναὸς Ἀφροδίτης, καὶ ἄλλος Θέμιδος, καὶ πτάδιον
κατεσκευασμένον ἐκ γῆς φορητῆς, ὡς τὰ πλεῖστα τῶν ἑλ-
ληνικῶν σταδίων, καὶ κρήνη ὥς ὁ ὕψος καὶ τὰ λοιπὰ
καλλωπίσματα ἦσαν ἀξιοθέατα ἐκώσμησε δὲ μετὰ καιρὸν
τῷ ἄλλῳ καὶ ὁ Ἀντωνῖνος, Ῥωμαῖος συγκλητικὸς, προσέτις
διαφόρους οἰκοδομὰς, ὥς λουτρὸν Ἀσκληπιοῦ καὶ ναὸν θεῶν
οὗς ὠνόμαζον Ἐπιδάτας, καὶ ναὸν Ἰγείας, καὶ ἑτέρον Ἀσκλη-
πιοῦ καὶ Ἀπόλλωνος ἐποναμαζομένων Αἰγυπτίων, καὶ ἀνι-
κοδόμησε τὴν ἡμίπρωτον τῶν καλουμένην τοῦ Κότους,
κατασκευάσας προσέτι ἐντὸς τοῦ περιούλου οἰκοδομήν· ἐν
ᾗ ἐκετρέφετο καὶ νὰ θηέσκωσιν ἄνθρωποι καὶ νὰ τίηται
γυναῖκες· ἔκτισε δὲ καὶ ἄλλα καὶ κατασκευάσας καὶ δεξα-
μενὴν ὁ Ἀντωνῖνος περὶ τὸν ναὸν τοῦ Μαλεάτου Ἀπολλωνος
ἐπὶ τοῦ Κυνορτίου ὁροῦς. Ἰππεῖας τοῦ αἴλους τοῦ Ἀπολλωνοῦ
ἦσαν δύο ὄρε, τὸ Τίτθειον καὶ τὸ Κυνορτίον (1). Ἡ λατρεία
τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐξετάθη μεγάλως καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς
Ἑλλάδος· τὰ ἐπιφανέστερα Ἀσκληπιεῖα κατέγονται ἐξ Ἐπι-
δαύρου. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον ὅτι ἐμύσηεν τὸν Ἀσκληπιδὸν εἰς
τὰ μυστήρια αὐτῶν καὶ ὠνόμασαν τὴν ἡμέραν τῆς μυστικῆς
Ἐπιδάυρια καὶ ἐκτοτε ἀπεθεώθη ὁ Ἀσκληπιός. Ὁ υἱὸς
τοῦ Ἀρισταίχμου Ἀρχίας πύσχαν σπάζμα ὁ Ἐπαθεῖθρεῦον
περὶ τὸν Πίδασον καὶ θεραπευθεὶς εἰς Ἐπιδάυρον, ὑπερὶν εἰς
Πέργαμον τὴν λατρίαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἢ ἐπεὶ θεν· μετέβη
εἰς Σμύρνην· εἶθ' οἱ Σμυρναῖοι ἀνήγειραν Ἀσκληπιεῖον περὶ
τὴν θάλασσαν. Ἐν Βαλανάγγραις τῆς Κυρηναϊκῆς ἐλάτρεον

(1) Hase. Kap. n. 27.

τὸν Ἀσκληπιὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀσκληπιοῦ ἱατροῦ καὶ ἰθὺς αὐτῷ εἰλῶς· ἀπὸ δὲ τῆς Κυρηναϊκῆς μετέβη ἡ λατρεία εἰς Ἀσθίνην τῆς Κρήτης. Αναφέρει δὲ καὶ ὁ Ὀμπρος περὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὡς περὶ θεοῦ, πατὴρ δὲ ἀνθρώπου, τοῦ Μάχαιοντος·

Ταλθύδιν, ὅτι τέχιστα Μάχαιονα δευρὸ κάλισσον,
 φασ' Ἀσκληπιοῦ υἱόν, (1)

Πάντες οἱ ὄροι ἦσαν ἱεροὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ πρὸ πάντων ὅσοι κλίνοντες πρὸς τὸ ξανθάκαρον ἦσαν ἡμεροὶ καὶ ἐγνύνοντο μόνον ἐν τῇ γῇ τῆς Ἐπιδαυρίας (2). Οὐ πόρρω δὲ τῆς πόλεως Ἐπιδάουρου ἦν τὸ μνημεῖον τῆς Μελίσσης, γυναικὸς Περιάνδρου τοῦ Εὐφείλου καὶ ἑτερον τοῦ πατρὸς τῆς Μελίσσης Προκλέους, ὃς ἐβασίλευσεν εἰς Ἐπιδαυρίαν, ὡς καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Περιάνδρος εἰς Κορινθίαν. (3) ὥστε καθίσταται ὀφθαλμὸν ὅτι ἡ Ἐπιδαυρία ἀπετέλει μικρὸν ἰδιαιτέρον κράτος καὶ εἶχεν ἰδίους βασιλεῖς, ἕως ὅτου διὰ τῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων γενομένης διαφύσεως συνηγώθη τῇ Ἀργολίδι. Κατὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον οἱ Ἐπιδάυριοι παρέαχον 800 ἑπλῆτας καὶ 10 πλοῖα εἰς τὸν κοινὸν στόλον (4). — Κατὰ δὲ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον φηίνεται πάντοτε ἡ Ἐπιδαυρία ἀντίπαλος τῶν Ἀργείων καὶ σύμμαχος τῶν Σπαρτιατῶν· πολλάκις ἐπάσχισαν οἱ Ἀργεῖοι νὰ κυριεύσωσι τὴν Ἐπιδάουρον, ἀλλ' αὐδέποτε ἐδυνάθησαν (5)· καὶ οὐδὲ εἰς τὰ μετέπειτα ὑπετάγησαν ποτὲ οἱ Ἐπιδάυριοι τοῖς Ἀργείοις.

Ἐπιδαυρία. Ἡ θέσις τοῦ γαμοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὀνομάζεται καὶ σήμερον ἱερὸν· ὡρίζονται λείψανα τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτοῦ περιεχομένων, ὡς τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ σταδίου· γὰρ

(1) Ὀμ. ἱλ. Δ, ε. 193. — Πaus. Κορ. κ. 26. (2) Πaus. Κορ. κ. 28.

(3) Αὐτ. (4) Ἡρόδοτ. β. 8, κ. 44—β. 9, κ. 28. (5) Θουκυδ. β, 5, κ. 53 κξ.

θέατρον ὅπερ, ὡς ἐκ τῆς φήμης τοῦ κτίσαντος, θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν περιεργότερων λειψάνων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαΐ-
τητος, εἶχε διάμετρον 370 ὡς ἔγγιστα ποδῶν καὶ ἦν χωρη-
τικὸν 12,000 θεατῶν· τριάκοντα τρεῖς σειραὶ ἰδρῶν φαί-
νονται εἰσέτι ὑπεράνω τοῦ ἰδάφους εἰς κατωτέραν διαίρεσιν,
χωριζομένην διὰ διαζώματος ἀπ' ἄλλης ἀνωτέρας συγκυ-
μένης ἐξ εἰκοσι σειρῶν (1). ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦν τὸ ἄλσος
εἶναι ὅλως σχεδὸν ἀδενδρος· πρὸς τὰς πηγὰς ῥύακος πηδός
φαίνονται ἐρείπια λουτροῦ ἀρχαίου καὶ ἀνωθεν αὐτῶν ἔπι
ῥάχεως λόφου τὸ θέατρον· κατὰ δεξιὰν τῆς εἰσόδου τοῦ
περιβόλου σώζονται λείψανα τοῦ σταδίου, ὅπερ εἶχε 15
σειράς ἰδρῶν· κατὰ δὲ τὴν εἰσοδὸν Ῥωμαϊκὸν ἐρείπιον καὶ
πρὸς τὸ μέρος τοῦ λουτροῦ μεγαλοπρεπὴς δεξαμενὴ (2). ἡ
Ἐπιδαυρία ἀποτελεῖ μέρος τῆς Ἀργολίδος.

ΟΡΗ.

ΚΥΝΟΡΤΙΟΝ· ὑπερέκειτο τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ἄλσους τοῦ
Ἀσκληπιοῦ καὶ ἔκειτο πλησίον ἄλλου ὄρους Τίτθειον καλου-
μένου. Ἐπὶ τοῦ Κυνορτίου ἦν ναὸς Ἀπόλλωνος Μαλιάτου·
καὶ ὁ μὲν ναὸς οὗτος ἦν ἀρχαία οἰκοδομή, ὅσα δὲ ἦσαν
περὶ αὐτὸν, ὡς καὶ ἡ δεξαμενὴ ἐν ᾗ συνελέγοντο τὰ ὄμβρια
ῥεῖματα, κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίνου, Ῥωμαίου συγ-
κλητικεῦ, πρὸς χάριν τῶν Ἐπιδαυρίων (3).

ΤΙΤΘΕΙΟΝ· πλησίον αὐτοῦ ἦν καὶ ἕτερον ὄρος, τὸ Κυ-
νόρτιον· ἀμφοτέρω δὲ ὑποῦντο ὑπεράνω τοῦ ἄλσους τοῦ
Ἀσκληπιοῦ (4). — Ἡ θυγάτηρ τοῦ Φλεγύου Κορωνίς τεκοῦσα
τὸν Ἀσκληπιὸν ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς ἐνόμιζον, ἐξέθεσεν

(1) Διὰ. Τ. 2, κ. 21, σ. 424. (2) Γκέλλ. (3) Πaus. Κορ. κ. 27.

(4) Πaus. αὐτ.

πρότερον ἐπὶ τοῦ ὄρους Τιτθαίου ὃ τότε ἐκαλεῖτο Μύρτιον· ἐξηλάζε δὲ τὸ βρέφος μία τῶν περὶ τὸ ὄρος αἰγῶν καὶ ἐβρίλατταν αὐτὸ ὁ κύων ὁ φρουρὸς τοῦ αἰπολίου· ὁ δὲ αἰπόλος Ἀρεσθένης παρατηρήσας ὅτι ἔλειπε μία τῶν αἰγῶν καὶ ἐν ταύτῃ καὶ ὁ κύων, καὶ ἐπιζητήσας πανταχοῦ, εὗρηκε τὸ παιδίον καὶ ἐπεθύμησε νὰ τὸ ἀναλάβῃ· ἀλλ' ἅμα πλησιάσας, εἶδαν ἀστραπὴν ἐκλάμψασαν ἀπὸ τοῦ παιδίου, καὶ νομίσας ὅτι εἶναι θεῖόν τι, ὥς καὶ ἦν, ἀπετράπη· ἐκτοτε διεφημίσθη πανταχοῦ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ὅτι τὸ παιδίον οὐ μόνον ἐπαράκουσε πᾶσαν νόσον, ἀλλ' ἀνίστα προσέτι καὶ τοὺς πεθνεῖντας (1).

† Βαλανιδιά· ἔχει ὕψος 858 μέτρων γαλλ.

ΔΡΑΧΝΑΪΟΝ, ὑψοῦται ὑπεράνω τῆς Δήσης· ἀρχαῖστρον πρὶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰνάχου ἐκαλεῖτο Σατυσελάτων· ἔσαν ἐπ' αὐτοῦ βωμοὶ Διὸς καὶ Ἡρας ἐφ' ὧν ἔθυσον ὁσάκις ἐχρηζον βροχῆς (2).

† Σαρφόν· τὸ ὕψος αὐτοῦ 1199 μέτρ. γαλλ. κατὰ τὴν νεωτέραν καταμέτρησιν.

ΚΟΡΥΦΑΪΟΝ, ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἀσιναιῆς χώρας, κατὰ τὴν εἰς τοῦτο τὸ ὄρος ἄνοδον ἦν καθ' ὁδὸν ἐλαία στρεπτά ἦν ὁ Ἡρακλῆς διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ περιήγαγεν εἰς ταῦτα τὰ σχῆμα, ἵνα χρησιμύσῃ ἴσως ὡς ὄριον μεταξὺ Ἐπιδαυρίων καὶ Ἀσιναιῶν. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τούτου ἦν ναὸς Κορυφαίας Ἀρτέμιδος οὗ ἐμνήσθη ἐν ᾠσμῳ καὶ ἡ Τελείσλλα· κατὰ δὲ τὴν κατωφέρειαν τοῦ ὄρους τὴν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἐπιδαυρίων ἦν τόπος ἔχων ἀγριελαίας καὶ καλούμενος Ἰρνήθιον, διότι ἦν τεθαμμένη ἐν αὐτῇ ἡ γυνὴ τοῦ Δηϊφόντου Ἰρνηθώ (3).

(1) Πaus. Κορ. κ. 26. (2) Αὐτ. κ. 25. (3) Αὐτ. κ. 28.

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ.

ΣΠΕΪΡΑΙΟΝ, ἐπὶ τῶν μεθωρίων τῆς Ἐπιδαυρίας καὶ τῆς Κορινθίας ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου καὶ τοῦ Πλινίου (1). Ὁ λιμὴν τῆς Κορινθίας Πειραιὸς (2) ἔλιγος ἀπέιχε τοῦ Σπειραίου.

* Κοιν. Κάβο. Φράγκο.

ΠΟΛΕΙΣ, ΚΑΙ ΚΩΜΑΙ.

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ, πόλις πρωτεύουσα, παραθαλάσσιος καὶ μένη ἐν μυχῷ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ βλέπουσα πρὸς ἀνατολὰς ἀπέναντι τῆς Αἰγίνης· εἶχε περίπλευρον 35 σταδίων καὶ περικυκλοῦτο ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων μέχρι πρὸς τὴν θάλασσαν, ὥστε κατεσκευάσθη ὄχυρὰ πανταχόθεν ἐκ φύσεως (3). Ἐκαλεῖτο πρῶτον Μελισσία καὶ Αἰμούρα, ὅτε ἐκλήθη Ἐπίκαρος, διότι, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, κατέσχεν αὐτὴν Κἄρες· ὅς καὶ τὴν Ἑρμιόνην· μετὰ δὲ τὴν κήθετον τῶν Ἡρακλείδων συνώκησαν τοὺς Καρσίν Ἴωνες οἱ ἀπολυθῆσαντες τοῖς Ἡρακλείδαις εἰς Ἄργος ἐκ τῆς Ἀπτικῆς Τετραπόλεως· καὶ τέλος μετωνομάσθη Ἐπίδαυρος ἀπὸ Ἐπιδαύρου (4). Ὁ Ὀμηρος ἀναφέρει τὴν πόλιν ταύτην ἐν τῷ κατάλογῳ Ἐπιδάυρον φράσινκας ἐπωνομάζων αὐτὴν ἀμπελοφόρον = Τροίαν, Ἠϊόνας τε καὶ ἐκπελόντας Ἐπίδαυρον (5). Ἡ Ἐπίδαυρος ἐγένετο ἐπίσημος διὰ τὴν φήμην τοῦ γεννηθέντος ἐν Ἐπιδαυρίᾳ Ἀσκληπιοῦ (6). Ἐκτὸς τῆς μεγάλου ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦν ἐκτὸς τῆς πόλεως τέμενος αὐτοῦ καὶ ἀγάλμα' ἐκ λίθου. Παρίαι αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ

(1) Πλίν. β. 4. κ. 5. (2) Στράβ. β. 10. σ. 485. (3) Αὐτ. β. 8. σ. 374.

(4) Στράβ. αὐτ.—Εὐστάθ. εἰς ἱλ. Β. γ. 561.—ἴδε Ἐπιδαυρία.

(5) Ὀμ. ἱλ. Β. γ. 561. (6) Ἰδ. Ἐπιδαυρία.

Ἠπιώνης ἐν ὀπαίθρῳ, καὶ νῆδες Διονύσου καὶ ἄλλος Ἀρετμί-
δος καὶ νῆες Ἀφροδίτης καὶ Ἰεγερός-Ἥρας ἐπὶ ἄκρας ἀνεχού-
σης εἰς πῆν θάλασσαν σπρά τὸν λιμένα καὶ ἑξάνον Ἀθηνᾶς
εἰς τὴν ἀμρόπῳλιν ἐπονομαζομένης Κισαίας (1)· ἐξωθεν δὲ
τῆς πόλεως πρὸς τὸ Κορυφαῖον ὄρος ἦν τὸ Ἰρηνίθιον (2).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Ἐπ.δαύρου κεῖται τανῦν χωρίον
ὀνομαζόμενον ὠσαύτως Ἐπίδαυρος, πρὸς τὰς ὄχθας καλοῦ
καὶ ἀσφαλτοῦς λιμενίσκου σχηματιζομένου ἐκ μικρᾶς χερ-
σονήσου προβαίνουσας κατὰ τὸ νότιον εἰς τὴν θάλασσαν
καὶ ἐκτελούσας δύο ὀρμητήρια ἐκατέρωθεν· τὸ χωρίον
σύγκειται ἐκ 30 οἰκων ταπεινῶν, μιᾶς ἐκκλησίας νοκτί-
στου ἐπι-ὑψους, ἐνὸς δασμοτελωνείου, ὀλίγων μικρῶν ἐργα-
στηρίων καὶ ἐνὸς ξενοδοχείου ἢ μᾶλλον οἰκωπωλείου· πλη-
σίον τοῦ χωρίου ἐκτείνονται ἀμπελῶνες πρὸς τὸ παραθα-
λάσσιον καὶ κῆποι φέροντες διάφορα λαχανικά· ὁ δὲ ἀὴρ
εἶναι νοσώδης καὶ τὸ ὕδωρ κακίστης ποιότητος· ἀπέχει τοῦ
χωρίου Πλαχωρίου (Λήσσης) 3 ὥρ. Α. καὶ τοῦ τανῦν λεγό-
μένου ἱεροῦ (ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ) 2 ὥρ. 14 λ.
Β. Α. πρὸς δὲ Ναυπλίαν 3 ὥρ. Β. Α. — Τῆς πόλεως Ἐπί-
δαύρου ὀλιγώτατα ἵχνη φαίνονται. Πλησίον τῆς ἀδοῦ τῆς
ἀγούσης ἐκ Ναυπλίας εἰς Ἐπίδαυρον ὑπάρχει ἀνδριὰς ἀκέ-
φαλος, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους πολλοὶ τάφοι ἀρχαῖοι
ἐσκαμμένοι ἐντὸς τοῦ βράχου. — Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς
Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐν Ἐπίδαυρῳ συνεκροτήθη ἡ πρώτη
ἔθνη συνελθούσης τῆς πρόεδρος ἦν ὁ Α. Μαυροκορδάτος,
ἀντιπρόεδρος ὁ Θίνος Κἀνακάρης, καὶ ἀρχιγραμματεὺς ὁ
Θ. Νέγρης. Εἰς Ἐπίδαυρον ὑπάρχει σταθμὸς τραυματικῶς
καὶ εἰρηνοδικεῖον.

(1) Πaus. Κορ. κ. 29. (2) Ἰδ. Ἰρηνίθιον ὄρος.

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ.

ΣΠΕΙΡΑΙΟΝ, ἐπὶ τῶν μεθαρίων τῆς Ἐπιδαυρίας καὶ τῆς Κορινθίας ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου καὶ τοῦ Πλινίου (1). Ὁ λιμὴν τῆς Κορινθίας Πειραιὸς (2) διήνοι ἀπέιχε τοῦ Σπειραίου.

* Κοιν. Κάβο. Φράγκο.

ΠΟΛΕΙΣ, ΚΑΙ ΚΩΜΑΙ.

ἘΠΙΔΑΥΡΟΣ, πόλις πρωτεύουσα, παραθαλάσσιος καὶ μένη ἐν μυχῷ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ βλέπουσα πρὸς ἀνατολὰς ἀπέναντι τῆς Αἰγίνης· εἶχε περίπλοον· ἐν σταδίων καὶ περιεκυκλοῦτο ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων μέχρι πρὸς τὴν θάλασσαν, ὥστε κατεσκευάσθη ὄχυρά πανταχόθεν ἐκ φύσεως (3)· ἐκαλεῖτο πρῶτον Μελισσία καὶ Αἰμουρα, ὅτε ἐκλήθη Ἐπίκαρος, διότι, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, κατέσχεν αὐτὴν Κἄρες· φέρεται καὶ τὴν Ἑρμιόνην· μετὰ δὲ τὴν ἐκδόδον τῶν Ἡρακλειδῶν συνώκησαν τοῖς Καρσίν· Ἰώνες οἱ ἀπολυθῆσαντες τοῖς Ἡρακλείδαις εἰς Ἄργος ἐκ τῆς Ἀττικῆς Τετραπύλειος καὶ τέλος μετωνομάσθη Ἐπίδαυρος ἀπὸ Ἐπιδαύρου (4)· ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει τὴν πόλιν ταύτην ἐκ τῶν κατάλογων Ἐπίδαυρον ἑρσένικῃς ἐπωνομαζέων αὐτὴν ἀμπελοφόρον· Τροίαν, Ἠϊόνας τε καὶ ἐκπελόντ' Ἐπίδαυρον (5)· ἡ Ἐπίδαυρος ἐγένετο ἐπίσημος διὰ τὴν φήμην τοῦ γεννηθέντος ἐν Ἐπιδαυρίᾳ Ἀσκληπιοῦ (6)· ἔκτος τῶν μεγάλων ναῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦν ἐνὶ τῇ πόλει πέμναις αὐτοῦ καὶ ἀγάλμα' ἐκ λίθου· Παρίων αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ

(1) Πλίν. β. 4. κ. 5. (2) Στράβ. β. 10. σ. 485. (3) Αὐτ. β. 8. σ. 374.

(4) Στράβ. αὐτ.—Εὐστάθ. εἰς ἱλ. Β. ζ. 561.—ἴδε Ἐπίδαυρις.

(5) Ὁμ. ἱλ. Β. ζ. 561. (6) ἴδ. Ἐπίδαυρις.

Ἠπιάτης ἐν Ὀπαιθρῷ, καὶ καθὼς Διόνύσου καὶ ἄλλος Ἀργεμίδος· καθύπευδ' Ἀφροδίτης καὶ Ἰτερος-Ἥρας ἐπὶ ἄγκρας ἀνεχούσης· εἰς πῶν θάλασσαν παρὰ τὸν λιμένα καὶ ξάνον Ἀθηνᾶς εἰς τὴν ἀμρότολιν ἐκονομαζομένης Κισαίας (1)· ἐξωθεν δὲ τῆς πόλεως πρὸς τὸ Κορυφαῖον ὄρος· ἤν· τὸ Ἰρνήθιον (2).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Ἐπ.δαύρου κεῖται τανῶν χωρίον ὀνομαζόμενον ὠσαύτως· Ἐπίδαυρος, πρὸς τὰς ὄχθας καλοῦ καὶ ἀσφαλοῦς λιμενίσκου σχηματιζομένου ἐκ μικρᾶς χερσονήσου προβατικῆς κατὰ τὸ νότιον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκπέλοσσης· δύο ὀρμητήρια· ἐκατέρωθεν τὸ χωρίον ἀύχαιται ἐξ ὅσων οἰκων ταπεινῶν, μιᾶς ἐκκλησίας νεοκτίσταν ἐπὶ ἄψους ἀνδρ. δάσμοτελωνείου, ὀλίγων μικρῶν ἐργαστηρίων καὶ ἐνδὸς ξανοδοχείου ἢ μᾶλλον οἰνοπωλείου· πληθεῖν τοῦ χωρίου ἐκτείνονται ἀμπελώνες πρὸς τὸ παραθαλάσσιον καὶ κἄπα φέροντες διάφορα λαχανικά· ὁ δὲ ἄθρ. εἶναι νοσώδης καὶ τὸ ὕδωρ κακίστης ποιότητος· ἀπύχνη τοῦ χωρίου παλαιοτέρου (Λήσσης) 3. ὥρ. Α. καὶ τοῦ τανῶν λεγόμενου Ἰεροῦ (ἐρείπων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ) 2 ὥρ. 14 λ. Β. 1 λ. ἐξ ἧς ὁδὸς Παυπέλλης 8 ὥρ. Β. Α. — Τῆς πόλεως Ἐπ.δαύρου ὀλιγώτατα ἵχνη φαίνονται. Πλησίον τῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης ἐκ Ναυπλίας εἰς Ἐπίδαυρον ὑπάρχει ἀνδριὰς ἀκέφαλος, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους πολλοὶ τάφοι ἀρχαῖοι ἐσκαμμένοι ἐντὸς τοῦ βράχου. — Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐν Ἐπίδαυρῳ συνεκροτήθη ἡ πρώτη (ἔθνικ) συνέλευσις ἧς πρόεδρος ἦν ὁ Α. Μαυροκορδάτος, ἀντιπρόεδρος ὁ Θάινος Κἀνακάρης, καὶ ἀρχιγραμματεὺς ὁ Θ. Νέγρης. Εἰς Ἐπίδαυρον ὑπάρχει σταθμὸς τριωνεικὸς καὶ εἰρηνοδικεῖον.

(1) Παυσ. Κορ. κ. 29. (2) Ἰδ. Ἰρνήθιον ὄρος.

ΑΨΣΣΑ, κόμη ἐπὶ τῶν μεθορίων τῶν μεταξὺ Ἐπιδαυρίας καὶ Ἀργολίδος κατὰ τὰς ὑπερείας τοῦ ὄρους Ἀραχναίου· ἐν Ἀθήσῃ ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς καὶ ξόανον αὐτῆς καὶ οὐδὲν διαφέρειν τοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει τοῦ Ἀργους Ἀπίσῃ (1). Οὐ πόρρω τῆς Ἀθήσης πρὸς μεσημβρίαν ἦν ὁ περίφημος ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ (2).

* Κατὰ τὴν θέσιν τῆς Ἀθήσης ὑπάρχει τῶν χωρίων Λιγυριὸν καλούμενον, ἐπὶ ῥάχεως λόφου μεταξὺ τῶν ὀρίων Ἄρνας πρὸς τὸ βόρειον καὶ Μαυροβουνίων πρὸς τὸ νότιον καὶ συγκείμενον ἐξ 70 περίπου οἰκιῶν· τὸ Λιγυριὸν ἀπέχει τῆς Ναυπλίας 5 ὥρ. Α. κατὰ δεξιὰν τῆς πρὸς Ἐπίδαυρον ὁδοῦ, 3 ὥρ. τῆς Ἐπιδαύρου Α. 2 1/2 τοῦ χωρίου Σουλυναρίου Α. Ν. καὶ 2 τοῦ χωρίου Ἀδαμίου Β. Α. Εἰς Ἐπίδαυρον ὑπάρχει σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ σταθμὸς τελενειακὸς Α. τάξεως. Ἐρείπια τῶν ἀρχαίων οἰκοδομῶν σώζονται εἰσέτι· τὸ νῦν λεγόμενον ἱερὸν ἐνθα ἦν ὁ περίφημος ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀπέχει τοῦ Λιγυρίου 46 λ. πρὸς μεσημβρίαν.

ΝΗΣΙΑΔΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ καὶ ΑΙΓΙΝΗΣ

ΠΙΤΤΩΝΗΣΟΣ, μικρὰ καὶ ἔρημος ἄντικρυ τῆς Ἐπιδαύρου, ἀπέχουσα, κατὰ τὸν Πλίνιον, 6 μίλ. ῥωμ. τῆς παραλίας καὶ 17 μίλ. τῆς Αἰγίνης Α. (1) κατακαλύπτεται ὑπὸ πιτύων, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐμφαίνει.

* Ἀγίστρι· ἡ μεῖζων τῶν μεταξὺ Ἐπιδαύρου καὶ Αἰγίνης νησίδων· κατοικεῖται καὶ ἔχει σχολεῖον δημοτικὸν Γ' τάξεως.

ΚΕΚΡΥΦΑΛΟΣ ἢ ΚΕΚΡΥΦΑΛΕΙΑ, μικρὰ καὶ ἀκατο-

(1) Πaus. Κορ. κ. 25. (2) Ἰδ. Ἐπιδαυρία. (3) Πλίν. β. 4. κ. 12. §. 19.

εἰτος, κατὰ τὸ νότ-δυτικὸν τῆς Αἰγίνης καὶ τὸ βόρειον
τῶν Μεθάνων ἀπέναντι τῆς Ἐπιδαύρου (1). — Πρὶν τῆς
ινάρξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι ἐναυ-
μάχησαν πρὸς τοὺς Πελοποννησίους παρὰ τὴν Κερυφάλειαν
καὶ ἐνίκησαν (2).

* Κυρά.

ΝΗΣΙΑΔΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΙΓΙΝΗΣ καὶ ΣΠΕΙΡΑΙΟΥ
ΑΚΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΑΙΝΙΟΝ (3).

ΚΡΑΥΓΙΑΙ ΔΥΟ.

ΚΑΙΚΙΑΙ ΔΥΟ.

ΕΔΔΙΟΪΣΑ.

ΣΕΔΔΑΧΟΪΣΑ.

ΔΕΝΔΡΟΣ.

ΛΙΣΠΙΣ.

ΚΕΓΧΡΕΪΣ.

(1) Πλίν. αὐτ. (2) Θεοκυδ. β. 1. κ. 105. (3) Πλίν. αὐτ.

δραμόντες εἰς βοήθειαν τῆς κινδυνεύουσας Ἑλλάδος, κατέσχον τὸν ἱσθμὸν καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Τροϊζήνιοι (1). — Ἐν τῇ πρὸς τὸν Μαρδόνιον κατὰ τὰς Πλαταιὰς μάχῃ ἐπιψαν οἱ Τροϊζήνιοι χιλίους ὁπλίτας (2). — Κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος παρέσχον πέντε πλοῖα (3). — Κατὰ τὸν μεταξὺ Κερκυραίων καὶ Κορινθίων πόλεμον ἐπεμψαὶ τοὺς Κορινθίους δύο πλοῖα (4). — Κατὰ τὸ δευτέρον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι ἐφθαιραν τὴν γῆν τῶν Τροϊζηνίων οἱ συνεμάχησαν τοὺς Λακισθαμονίους (5). — Ὅτε δὲ ὁ Ἄρατος ἠλευθέρωσε τὴν Εὐρίνον ἀπὸ τῆς κυριότητος τοῦ βασιλέως Ἀντιγόνου καὶ τῆς Μακεδονικῆς φρουρᾶς, οἱ Τροϊζήνιοι ὥς καὶ οἱ Ἐπιδαύριοι προσεχώρησαν εἰς τὸ Ἀχαϊκὸν συνδριον (6). — Ἐν Τροϊζηνίᾳ ἦν ναὸς Ἰσιδος καὶ ὑπερέανω αὐτοῦ ἄλλος Ἀφροδίτης Ἀσκραίας καὶ τὸν μὲν ναὸν τῆς Ἰσιδος ἱδρυσαν οἱ Ἀλικαρνασσεῖς ἵνα τιμήσωσι τὴν Τροϊζήνα ὡς μητρόπολιν, τὸ δὲ ἄγαλμα αὐτῆς ἀνέθεσαν ὁ δῆμος τῶν Τροϊζηνίων· κατὰ δὲ τὴν διὰ τῶν ὀρίων πρὸς τὴν Ἑρμιόνην ὁδὸν ἦν ἡ πηγὴ τοῦ Ἰλυκοῦ ποταμοῦ, καὶ πέτρα πρότερον καλουμένη Βωμὸς Σθενίου Διὸς· ἀφ' οὗτου δὲ ὁ Θεσεὺς ἐφείλετο τὰ ὑπ' αὐτὴν κρυπτόμενα, δηλαδὴ τὰς κρηπίδας καὶ τὸ ξίφος τοῦ Αἰγέως, μεταβαλοῦσα τὸ ὄνομα, μετωνομάσθη πέτρα Θεσεύς· πλησίον δὲ τῆς πέτρας ἦν ναὸς Ἀφροδίτης Νύμφας ὃν ἐκτίσεν ὁ Θεσεὺς, ὅτε ἔσχε γυναικα τὴν Ἑλένην· ἦν δὲ ἐκτὸς τοῦ τείχους καὶ ναὸς Ποσειδῶνος Φυταλμίου κτισθεὶς ὅπου ταν ὁ Ποσειδῶν ὀργισθεὶς ποτὶ, ὡς ἔλεγον, ἐπεμψεν ἄλμην ἥτις καθικνουμένη εἰς τὰ σπέρματα καὶ τὰς ρίζας τῶν φυτῶν, καθίστα τὴν γῆν ἄκαρ-

(1) Ἡροδοτ. β. 8. κ. 72. (2) Ἡροδοτ. β. 9. κ. 28. (3) Ἡροδοτ. β. 8. κ. 43. (4) Θουκυδ. β. 1. κ. 27. (5) Θουκυδ. β. 2. κ. 56.

(6) Παισ. Κορ. κ. 8.

τον, ὥς οὐ καμφθεῖς ὑπὸ θυσιῶν καὶ προσευχῶν, ἔπαυσε οὐ νὰ πέμπῃ τὴν Ἀλμην· ὑπεράνω δὲ τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἦν ναὸς Διὸς ἡμιτρος Θεσμοφόρου ἰδρυθεὶς, ὡς Ελεγρον, ὑπὸ τοῦ Ἀλθήπου, κατὰ δὲ τὴν ἐπὶ τὸν λιμένα τὸν εὐρὸς τῇ Καλενδέρει καλούμενον καθοδὸν ἦν τόπος Γενέθλιον λεγόμενος ἐνθα ἔλεγον ὅτι ἐτέχθη ὁ Θεσεύς, καὶ πρὸ αὐτοῦ καὶ Ἄρεως ἐνθα ὁ Θεσεύς ἐνίκησε τὰς Ἀμαζόνας· ἐπὶ δὲ τῆς ἰδοῦ τῆς πρὸς τὴν Ψιφαίαν θάλασσαν ἦν ἀγριελαΐα ὀνομαζομένη ῥάχους στρεπτός· καὶ ῥάχους μὲν ὠνόμαζον οἱ Τροϊζήνιοι πᾶν εἶδος ἀκάρπου ἐλαίας, στρεπτὸν δὲ ῥάχον ὠνόμασαν ταύτην, διότι αἱ ἡνίαι τοῦ ἱππολύτου περιπλάκησαν εἰς αὐτὴν καὶ οὕτως ἀντεράπη τὸ ἄρμα αὐτοῦ· οὐ πέβρω δὲ τούτου τοῦ τόπου ἦν ναὸς Σαρωνίας Ἀρτέμιδος ἣ ἦγον κατ' ἔτος ἑορτὴν Σαρωνία (1). — Αἱ νῆσοι Σφαίρια καὶ Καλαυρία ἦσαν τῶν Τροϊζηνίων (2). — Ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Τροϊζηνίας ἦν ἰσθμὸς πρὸς τὸ βόρειον προβαίνων κατὰ πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ μικρὸν πόλισμα παραθαλάσσιον Μέθανα (3).

* Τροϊζηνία, μοῖρα τοῦ νομοῦ τῆς Ἀργολίδος.

Α Κ Ρ Ω Τ Η Ρ Ι Α.

ΣΚΥΛΛΑΙΟΝ ἢ ΣΚΥΛΛΑΪΟΝ, τὸ νοτ-ἀνατολικώτατον πάσης τῆς Πελοποννήσου· ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Σκύλλης θυγατρὸς τοῦ Νέσου (4)· τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο ἀπεῖχεν 80 σταδία τοῦ κατὰ τὰ ὄρια τῆς Ἑρμιονίδος ναοῦ τῆς Θερμησίης Διὸς ἡμιτρος· μεταξὺ τοῦ Σκυλλαίου καὶ τῆς Ἑρμιόνης ἦν ἀκρωτήριο Βουκέφαλα (5). Τὸ Σκύλλαιον κεῖται καταντικρὺ τοῦ Σουνίου τῆς Ἀττικῆς (6).

(1) Πaus. Κορ. κ. 32. (2) Αἰγ. κ. 38. (3) Αἰγ. κ. 34.

(4) Στράβ. β. 8. σ. 373.—Πaus. Κορ. κ. 34.—[2α] Νισσία.

(5) Παυσ. Κορ. κ. 34. (6) Σκύλαξ. Περίπλ. Ἑρμιόνης.

* Σκύλλαιον, κοινῶς Σκύλλον ἢ Σκύλλι.

ΒΟΥΚΕΦΑΛΑ, πρὸς τὸ δυτικὸν τοῦ Σκυλλαίου, καὶ τὸ βορ-ἀνατολικὸν τῆς πόλεως Ἑρμιόνης· πρὸς δυσμὰς τῶν Βουκεφάλων ἦν ἄλλο ἀκρωτήριον Κωλυεργία· καὶ μεταξὺ τῶν δύο τρεῖς νησίδες ἈΔΙΟΨΑ, ΠΙΤΥΟΨΑ καὶ ἈΡΙΣΤΕΡΑ (1).

ΚΩΛΥΕΡΓΙΑ, πρὸς δυσμὰς τῶν Βουκεφάλων καὶ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ κατὰ τὴν Ἑρμιονίδα Βουπόρθμου, μεταξὺ τῶν δύο νήσων Ἀριστερᾶς καὶ Τρικράνων (2).

ΠΟΤΑΜΟΙ.

ΪΔΥΚΟΣ πρότερον ὀνομαζόμενος Ταύριος· εἶχε τὰς πηγὰς κατὰ τὴν διὰ τῶν ὀρέων ἐξ Ἐπιδαυρίας πρὸς Ἑρμιόνην ὁδὸν (3).

ΧΡΥΣΟΡΡΟΑΣ, ρύαξ ἀίνναος καὶ μηδέποτε ξηραίνμενος (4).

ΠΟΛΕΙΣ καὶ ΚΩΜΑΙ.

ΤΡΟΙΖΗΝ, πόλις πρωτεύουσα ὑπερκειμένη τῆς θαλάσσης ὅσον 15 στάδια καὶ, ὡς λέγει ὁ Στράβων, οὐχὶ ἄσημος· εἶχε λιμένα Πώγωνα καλούμενον καὶ πρὸ αὐτοῦ τὴν νῆσον Καλαυρίαν (5). — Πιτθεὺς ὁ Πέλοπος συνέκτισε τὴν πόλιν ταύτην, συμπαραλαβὼν ἐν αὐτῇ τοὺς κατοίκους τῶν δύο προϋπαρχουσῶν πόλεων Ἰπερείας καὶ Ἀνθείας καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν Τροίζην ἀπὸ τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ αὐτοῦ Τροίζητος (6)· κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα οἱ υἱοὶ τοῦ Πέλοπος Τροίζην καὶ Πιτθεὺς ὀρμηθέντες ἐκ Πισάτιδος, ὁ μὲν Τροίζην

(1) Πaus. Κορ. κ. 34. (2) Αὐτ. κ. 34. (3) Αὐτ. κ. 32.

(4) Αὐτ. κ. 31.—Ἰδε Τροίζηνια. (5) Στράβ. β. 8, σ. 373.

(6) Πaus. Κορ. κ. 30.

κτίσας κατέλιπε μετὰ θάνατον τὴν ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν, ἡ δὲ Πιτθεὺς ἐβασίλευσε διαδεξάμενος ἐκείνον (1). — Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Τροϊζηνίων ἦν ναὸς καὶ ἀγάλματα Ἀρτέμιδος Σωτείρας· ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ Θησεὺς ἰδρύσατο τὸν ναὸν καὶ ὠνόμασε καὶ τὴν Ἀρτεμιν Σώτειραν, ὅτε νικήσας Ἀστερίωνα τὸν Μίνωος ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς Κρήτης. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἦσαν βωμοὶ θεῶν οἷ, ὡς ἔλεγον, ἤρχον ὑποκάτωθεν τῆς γῆς· ὀπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ ἦν μνήμα Πιτθέως καὶ ἐπ' αὐτοῦ τρεῖς θρόνοι ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἐφ' ὧν ἔλεγον ὅτι καθήμενος ὁ Πιτθεὺς μετ' ἄλλων δύο ἀνδρῶν ἐδίκαζεν· ὀλίγον δὲ ἀπώταρον ἦν ναὸς Μουσῶν οἰκοδομηθεὶς, ὡς ἔλεγον, ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἡφαίστου Ἀρδάλου ὃς ἐνόμιζον ὅτι ἐφεῦρε τὸν αὐλόν, διὸ καὶ αἱ Μοῦσαι ἐκαλοῦντο ἀπ' αὐτοῦ Ἀρδαλίδαι. ἐνταῦθα ἔλεγον ὅτι ὁ Πιτθεὺς ἐδίδαξε τὴν ῥητορικὴν, καὶ ὁ Πausanias λέγει ὅτι ἀνέγνω βιβλίον, σύγγραμμα τοῦ Πιτθέως ἐκδοθέν ὑπὸ τινος Ἐπιδαυρίου· οὐ πόρρω δὲ τοῦ Μουσείου ἦν βωμὸς ἀρχαῖος ἀνατεθεὶς καὶ οὗτος, ὡς ἔλεγον, ὑπὸ τοῦ Ἀρδάλου· ἐπ' αὐτοῦ τοῦ βωμοῦ ἔθυσον ταῖς Μούσαις καὶ τῷ Ἴπνῳ, λέγοντες ὅτι ὁ Ἴπνος ἦν φίλος τῶν Μουσῶν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους θεούς. Πλησίον τοῦ θεάτρου ἦν ναὸς Δυκαίας Ἀρτέμιδος ἰδρυθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰππολύτου, καὶ πρὸ τοῦ ναοῦ τούτου λίθος καλούμενος ἱερὸς ἐφ' οὗ ἐννέα ἄνδρες Τροϊζήνιοι ἐκάθησαν πατὲρ τὸν Ὀρέστην ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρὸς· οὐ μακρὰν δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Δυκαίας Ἀρτέμιδος ἦσαν βωμοὶ ὀλίγον ἀπέχοντες ἀπ' ἀλλήλων· ὁ πρῶτος Διονύσου τοῦ ἐπικληθέντος Σαώτου κατὰ τι μάντευμα· ὁ δευτέρος ὅστις ὠνομάζετο τῶν Θεμίδων ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Πιτθέως· ὁ δὲ τρίτος ἦν τοῦ Ἡλίου τοῦ ἐπιλεγομένου Ἐλευθερίου

(1) Στράβ. β. σ. σ. 374.

ἀναγεραβεῖς ὑπὸ τῶν Τροϊζηνίων, ὅτε ἐξέφυγον τὴν δουλείαν τοῦ Ξέρξου καὶ τῶν Περσῶν· ἦν δὲ καὶ ναὸς παλαιότατος πάντων τοῦ Θεαρίου Ἀπόλλωνος κατασκευασθεὶς ὑπὸ τοῦ Πιτθέως· τὸ δὲ ἐν αὐτῷ μεταγενέστερον ἄγαλμα ἦν ἀνάθημα Ἀυλίσκου καὶ τέχνη Ἑρμῶνος Τροϊζηνίου τοῦ κατασκευασαντος καὶ τὰ ξόανα τῶν Διοσκούρων· ἔκειντο δὲ ἐν τινι στοᾷ τῆς ἀγορᾶς γυναῖκες μετὰ τῶν τέκνων αὐτῶν ἐκ μάρμαρου, ἐκείναι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τῶν Περσῶν ἐπεμψαν εἰς Τροϊζῆνα πρὸς καταφύγιον· ἦσαν δὲ αἱ οἰκόνες αὗται οὐχὶ πασῶν ἐκείνων τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ τῶν προεχουσῶν κατὰ τὸ ἀξίωμα. Πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ἦν οἰκοδόμημα καλούμενον σκηνή Ὀρέστου ὃν ἐπειδὴ πρὶν καθαρθῆ ἐπὶ τῷ αἵματι τῆς μητρὸς οὐδεὶς ἐδέχετο εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καθίσαντες ἐνταῦθα, ἐκάθαιρον καὶ ἔτρεφον, ἕως οὗ ἀφήγγισαν αὐτόν· καὶ ὕστερον δὲ ἔτι οἱ ἀπόγονοι τῶν καθηράντων ἐδείπνουν ἐνταῦθα ἐν ῥηταῖς ἡμέραις· ἐπειδὴ δὲ τὰ καθάρσια κατωρύχθησαν οὐ πόρρω τῆς σκηνῆς, ἀνεφύη, ὥς ἔλεγον, δάφνη ἀπ' αὐτῶν ἦτις, ὥς λέγει ὁ Πausanias, ἐσώζετο καὶ ἐπ' αὐτοῦ πρὸ τῆς σκηνῆς ταύτης· ἔλεγον δὲ ὅτι ἐκάθην τὸν Ὀρέστην καὶ δι' ἄλλων καθαρσιῶν, καὶ δι' ὕδατος προσέτι τῆς Ἰππου κρήνης, διότι καὶ οἱ Τροϊζῆνιοι εἶχον κρήνην Ἰππου περὶ ἧς ἐλέγοντο τὰ αὐτὰ ὥς καὶ περὶ τῆς τῶν Βοιωτῶν, δηλαδὴ ὅτι ἀνέβλυσεν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς θίξεως τῆς ὀπλῆς τοῦ Πηγάσου, καὶ ὅτι ὁ Βελλεροφόντης ἦλθεν εἰς Τροϊζῆνα, πρὸς αἵτησιν τῆς Αἰθρας παρὰ τοῦ Πιτθέως, ἀλλὰ πρὶν τοῦ γάμου συνέβη νὰ ἐξορισθῇ αὐτὸς ἐκ τῆς Κορίνθου. Ἦν δὲ ἐνταῦθα καὶ ἄγαλμα Ἑρμοῦ Πολυγίου· παρὰ τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἐμυθολόγησαν ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἔθετο τὸ ῥόπαλον αὐτοῦ ὃ ἦν ἐξ ἀγριελαίας εὐρεθείσης παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, καὶ ὅτι τὸ ῥόπαλον τοῦτο ἐνέ-

ρίζωθη εἰς τὴν γῆν καὶ ἀνεβλάστησεν. Ἦν δὲ ἐν Τροίῃ καὶ ναὸς Διὸς Σωτῆρος ἰδρυθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύοντος Ἀεγίου τοῦ Ἄνθου. Οἱ Τροίῃνοι εἶχον καὶ ὕδωρ καλούμενον Χρυσοῤῥόαν· ἔλεγον δὲ ὅτι κατὰ ἐννεαετῇ ποτὲ ἀνομβρίαν, ἐν ᾧ πάντα τὰ λοιπὰ ὕδατα ἐξηράνθησαν, μόνος ὁ Χρυσοῤῥόας διέμενε ῥέων (1). Ἦν δὲ ἐν Τροίῃ καὶ τέμενος ἐπιφανέστατον ἱππολύτου τοῦ Θησέως καὶ ναὸς ἐν αὐτῷ καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον· καὶ ταῦτα μὲν πάντα ἦσαν ἔργα τοῦ Διομήδους δις πρῶτος ἔθυσσε τῷ ἱππολύτῳ· οἱ δὲ Τροίῃνοι εἶχον ἱερεᾶ ἱερωμένον καθ' ἅπαντα τὸν βίον εἰς τὸν ἱππόλυτον ᾧ ἐτελοῦντο θυσίαι ἐπέτειοι· ἔπραττον δὲ καὶ ἄλλο τι τοιοῦτο· ἐκάστη παρθένος ἀπεκείρετο πρὸ τοῦ γάμου τὸν πλόκαμον καὶ ἄγουσα ἀφίερον αὐτὸν εἰς τὸν ναόν· ἔλεγον δὲ ὅτι ὁ ἱππόλυτος δὲν ἀπέθανε συρθείς ὑπὸ τῶν ἵππων, οὐδὲ τὸν τάφον αὐτοῦ ἐδείκνυσεν καὶ τοὶ εἰδότες, ἀλλὰ διατείνοντο ὅτι ὁ ἀστερισμὸς ὁ λεγόμενος ἡνίοχος ἦν ὁ ἱππόλυτος, λαβὼν τὴν τιμὴν ταύτην παρὰ τῶν θεῶν· ἐντὸς δὲ τοῦ περιβόλου τούτου ἦν ναὸς τοῦ Ἐπιβατηρίου Ἀπόλλωνος, ὃν ἀνέθετο ὁ Διομήδης, ὅτε διέφυγε τὸν χειμῶνα τὸν ἐπισυμβάντα εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ἰλίου ἐπανερχομένους Ἕλληνας· ἔλεγον δὲ ὅτι πρῶτος ὁ Διομήδης ἔθετο τὸν ἀγῶνα τῶν Πυθίων εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος· περὶ δὲ τῆς Δαμίας καὶ τῆς Αὐξήσιας ἀς ἐτίμων καὶ οἱ Τροίῃνοι, ἔλεγον οὐχὶ τὰ αὐτὰ ὡς οἱ Ἐπιδαῦριοι καὶ οἱ Αἰγηνῖται, ἀλλ' ὅτι ἦσαν παρθένοι ἐλθοῦσαι ἐκ Κρήτης, καὶ ὅτι ἐν τινι περιστάσει καθ' ἣν ἐστασίασαν γυνικῶς πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει, ἐλιθοβολήθησαν καὶ αὐταὶ ὑπὸ τῶν ἀντιστασιαστῶν, καὶ ἦγον ἐορτὴν εἰς τιμὴν αὐτῶν καλουμένην Λιθοβολίαν· κατὰ δὲ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ περι-

(1) Πaus. Κορ. κ. 31.

βόλου ἦν ζάδιον καλούμενον ἱππολύτου· καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ναὸς Ἀφροδίτης ἐπικληθείσης Κατάσκοπίας, διότι αὐτόθι ἡ ἐρώσα Φαίδρα ἐθεώρει τὸν ἱππόλυτον, ὅτε αὐτὸς ἐγυμνάζετο· ἐνταῦθα ἦν καὶ μυρσίνη ἔχουσα τὰ φύλλα τετρυπημένα ὑπὸ τῆς Φαίδρας, ἡ οὐδεμίαν εὐρίσκουσα ἀνακούφισιν εἰς τὸν ἔρωτα, διέφθειρε τὴν μυρσίνην, τρυπῶσα τὰ φύλλα· ἦν δὲ ἐκεῖ καὶ ὁ τάφος τῆς Φαίδρας ἀπέχων ὀλίγον τοῦ μνήματος τοῦ ἱππολύτου, ὃ ἦν οὐ πόρρω τῆς μυρσίνης· ἦν δὲ καὶ ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ Τιμοθέου ὅπερ ὁμῶς οἱ Τροϊζήνιοι ἔλεγον ὅτι ἦν οὐχὶ ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ, ἀλλ' εἰκὼν ἱππολύτου· λέγει δὲ ὁ Πausanias ὅτι εἶδε καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ ἱππολύτου καὶ ὅτι πρὸ αὐτῆς ἦν κρήνη καλουμένη Ἡράκλειος, διότι ὁ Ἡρακλῆς εὗρε τὸ ὕδωρ αὐτῆς, ὡς ἔλεγον οἱ Τροϊζήνιοι. Ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει τῆς Τροϊζήνος ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς Σθηνιάδος ἧς τὸ ξόανον κατασκεύασεν ὁ Διγηνίτης Κάλλων, μαθητὴς Τεκταίου καὶ Ἀγγελίωνος τῶν κατασκευασάντων τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δήλῳ· κάτωθεν δὲ τούτου τοῦ τόπου ἦν ναὸς Πανὸς τοῦ ἐπικληθέντος Αὐτηρίου, διότι ἔδειξε δι' ὀνειράτων εἰς τοὺς ἄρχοντας τῶν Τροϊζηνίων καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν θεραπείαν τοῦ καταπιέσαντος αὐτοὺς λιμοῦ (1). — Ἡ Τροϊζὴν ἦν ἰερὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἀφ' οὗ καὶ Ποσειδωνία ἐλέγετο (2). — Κατὰ τὸν Στέφανον, ἡ Τροϊζὴν κατὰ διαφόρους καιροὺς ὠνομάσθη Ἀφροδισιάς, Σαρωνία, Ποσειδωνιάς, Ἀπολλωνιάς καὶ Ἀθανίς (3).

* Τροϊζήν· Τὸ χωρίον Δαμαλᾶς κεῖται παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς Τροϊζήνος ἐν πεδίῳ κατὰ τὰς πρὸς ἀνατολὰς ὕψους

(1) Paus. Κορ. κ. 32 (2) Στράβ. β. 8, σ. 373. (3) Στίφ. Βού. Τροϊζήν.

λόφου τραχέως καὶ πετρώδους πλησίον ῥύακος, πιθανῶς τοῦ Χρυσοῤῥόα· μεταξὺ τῶν ἀρχαίων πολλὰ τεμάχια κούρων καὶ ἄλλων, καὶ ἐπιγραφαὶ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς εὐρέθησαν (1).

ΚΕΛΕΝΔΕΡΙΣ, πόλισμα (ἴσως) παρὰ τὸν λιμένα Πάγων· ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἐν παρόδῳ (2).

* Ὁ Δῆκιος νομίζει ὅτι τὸ προπαρατηρηθὲν ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ Τσάνδλερ Ἑλληνικὸν φρούριον κατὰ τὸ βόρειον τοῦ κόλπου τῆς Τροιζῆνος εἶναι ἡ Κελένδερικς (3).

ἸΠΕΡΕΙΑ, πόλις ἀρχαία κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰπέρητος, ἐρημωθεῖσα δὲ μετ' ὀλίγον, διότι οἱ κάτοικοι αὐτῆς μετεκίσθησαν ὑπὸ τοῦ Πιτθέως εἰς Τροιζῆνα, ὡς καὶ οἱ τῆς Ἀνθείας (4).

ἌΝΘΕΙΑ· πόλις ἀρχαία κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἄνθα, ἐρημωθεῖσα δὲ ὡς καὶ ἡ Ἰπέρεια (5).

ΜΕΘΑΝΑ, πόλισμα μικρὸν κατὰ τὴν πρὸς ἀνατολὰς παραλίαν, μεταξὺ Τροιζῆνος καὶ Ἐπιδαύρου, ἐπὶ ἰσθμοῦ διήκοντος ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ συνδέοντος μικρὰν χερσόνησον μετὰ τῆς ἡπείρου. Ἐν Μεθάνοις ἦν ναὸς Ἰσίδος, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἄγαλμα Ἑρμοῦ καὶ ἕτερον Ἡρακλέους· ἐν ἀποστάσει 30 σταδίων ἀπὸ τοῦ πολίσματος ἦσαν θερμὰ λουτρὰ ὧν τὸ ὕδωρ ἐφάνη κατὰ πρῶτον βασιλεύοντος τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου τοῦ Δημητρίου· ἐφάνη δὲ οὐχὶ ὕδωρ εὐθύς, ἀλλ' ἀνέζεσε πῦρ πολὺ ἐκ τῆς γῆς (6)· σβεσθέντος δὲ τοῦ πυρὸς, ἐξέρευσε τὸ ὕδωρ ὃ ἦν θερμὸν καὶ λίαν ἀλμυρόν· ὕδωρ δὲ ψυχρὸν δὲν ὑπῆρχεν ἐκεῖ πλησίον· ἡ δὲ παρακειμένη θάλασσα περιεῖχε θηρία καὶ ἄλλα καὶ κύ-

(1) Δοδοῦιλλ Κλασσ. Περιήγ. β. 2, Τ. 2.—Δῆκ. Τ. 2, κ. 21, σ. 446.

(2) Παυσ. Κορ. κ. 32. (3) Δῆκ. Τ. 2, κ. 21, σ. 449. (4) Ἰδοὺ Τροιζηνία. (5) Ἰδοὺ Ἰπέρεια καὶ Τροιζηνία. (6) Στράβ. β. 1, σ. 59.

νας παμπόλλους. Ἐν Μεθάνοις κατὰ τὴν βλάστησιν τῶν ἀμπέλων ἄνεμος λίψ ἐμπίπτων συνήθως ἐκ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, ἐξήραινε τοὺς βλαπτοὺς· οἱ δὲ κάτοικοι πρὸς θεραπείαν τούτου ἔτεμνον ἄλεκτρυόνα ὅλως λευκόν, καὶ δύο ἄνδρες φέροντες τὸ ἥμισυ ἕκαστος περιέτρεχον τὰς ἀμπέλους καὶ ἀφικόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὕθεν ὠρμήθησαν, κατῶρυσσον αὐτὸ ἐκεῖ. — Περὶ τὰ Μέθανα ἦσαν ἐννέα νησίδες καλούμεναι τοῦ Πέλοπος, καὶ εἰς μίαν αὐτῶν ἔλεγον ὅτι οὐδέποτε ἔβρεχεν (1)· οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τοῦ Παυσανίου ἀναφέρει τὰ νησίδια ταῦτα· ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἴσως τὰ τρία ὑπὸ τοῦ Πλινίου ἀναφερόμενα ἢ Πλατῆτις, ἢ Λασία καὶ ἢ Βαυκιδιάς (2). — Τῷ ἐβδόμῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι ἐτείχισαν τὸν ἰσθμὸν τῶν Μεθάνων καθ' ὃ ἔκειτο τὸ πόλισμα ὅπερ ὁ Θουκυδίδης ὀνομάζει Μεθώνην· καὶ καταστησάμενοι φρούριον, ἐλγίστευσον ἐκείθεν μετὰ ταῦτα τὴν Τροϊζηνίαν γῆν καὶ τὴν Ἀλιάδα καὶ τὴν Ἐπιδαυρίαν· ἀποπερατώσαντες δὲ τὸν τειχισμὸν, ἀπῆλθυσαν εἰς τὰ ἴδια (3).

* Χωρίον Μέθανα καὶ ἤδη καλούμενον κεῖται παρὰ τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου πολίσματος τῶν Μεθάνων· λαίψανα τῶν παλαιῶν τειχῶν καὶ ἐρείπια πολλὰ τῆς ἀκροπόλεως εὗρέθησαν· τὰ Μέθανα ἔχουσιν ὕψος 741 μέτρ. γαλλ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἐν τοῖς περὶ τὰ Μέθανα ἐννέα νησιδίοις τοῖς ἀναφερομένοις ὑπὸ τοῦ Παυσανίου περιλαμβάνονται, φαίνονται, καὶ τὰ μεταξὺ Ἐπιδαύρου καὶ Διγίης κείμενα (4).

ἩΪΟΝΕΣ, κώμη ποτὲ κατὰ τὸ Σκύλλαιον ἀκρωτήριον· οἱ

(1) Πυσ. Κορ. κ. 34. (2) Πλίν. β. 4. κ. 12. §. 19. (3) Θουκυδ. β. 4. κ. 45. (4) Ἰδ. νησιδ. ἐν Ἐπιδαυρίᾳ.

Μυκηναῖοι ἐρημώσαντες τὴν κώμην ταύτην, κατέβησαν αὐτὴν ναύσταθμον· ὕστερον δὲ οὐδὲ ναύσταθμος ἦν, ἀλλ' ἐξηφανίσθη ὀλοτελῶς (1).

Λ Ι Μ Ε Ν Ε Σ.

ΠΩΓΩΝ, λιμὴν ἀπέχων 15 στάδια τῆς πόλεως Τροιζῆνος· πρὸ τοῦ Πώγωνος ἔκειτο ἡ νῆσος Καλαυρία (2)· ὁ Πώγων ἦν, ὡς φαίνεται, ἰκανῶς εὐρύχωρος, διότι τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων τὰ ναυμαχήσαντα εἰς Ἀρτεμίσιον πρὶν κατὰ παράκλησιν τῶν Ἀθηναίων κατέλθωσιν εἰς Σαλαμῖνα, συνελέχθησαν εἰς Πώγωνα (3). Παρὰ τὸν λιμένα τοῦτον πρὸς τὸ βόρειον ὑπῆρχεν ἡ Κελένδερις (4).

(1) Στράβ. β. 8. σ. 373. (2) Αὐτ. (3) Ἡρόδοτ. β. 8. κ. 40. 42.

(4) Πανσ. Κορ. κ. 32.

ΕΡΜΙΟΝΙΣ.

ΕΡΜΙΟΝΙΣ, ἐπαρχία ὀριζομένη κατ' ἄρκτον ὑπὸ τῆς Ἐπιδαυρίας καὶ τῆς Τροϊζηνίας, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ μέρη ὑπὸ τῆς θαλάσσης· ἡ καθ' ἐκάτερα τοῦ ἀκρωτηρίου Στρουθοῦντος παραλία τῆς Ἑρμιονίδος ἐκαλεῖτο ἈΛΙΑΙ καὶ οἱ κάτοικοι Ἀλιεῖς καὶ ὄνομα καὶ πρᾶγμα, διότι ἦσαν ἄνδρες θηλαττουργοί, ὡς λέγει αὐτοὺς ὁ Στράβων. Ὅτε οἱ Ἀργεῖοι ἐρήμωσαν πολλὰς πόλεις ἀπειθοῦσας ἐν αἷς καὶ τὴν Ἑρμιόνην, οἱ Ἑρμιονεῖς μετῴκησθησαν εἰς τὰς Ἀλιάς (1). Ὁ Σκύλαξ ἀναφέρει Ἀλίαν πόλιν καὶ λιμένα λαβόντα ὡσαύτως τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς ἀλιευτικῆς· φαίνεται δὲ ὅτι ἡ χώρα αὕτη ὑπέκειτο ἀρχαιότερον τῇ Τίρυνθι, διότι ὁ Στέφανος λέγει ὡς ἐκ τοῦ Ἐφόρου ὅτι οἱ Ἀλιεῖς ἦσαν Τιρύνθιοι οἱ ἐκβληθέντες καὶ ἐρωτήσαντες τὸν χρησμὸν, ἔλαβον ἀπάντησιν ὅτι γινόμενοι μόνον ἀλιεῖς, ἐδύναντο νὰ ἀπέλθωσιν ὅπου ἐβούλοντο· ἴσως δὲ μετέβησαν ἔπειτα εἰς Λακωνίαν καὶ ἐκεῖ ἠφανίσθησαν ὅλως τὰ ἔχνη αὐτῶν, διότι ὁ Στέφανος ἀναφέρει τοὺς Ἀλιεῖς οὐ μόνον ὡς κατοίκους πόλεως, ἀλλ' ὡς πόλιν τῆς Λακωνίας (2). ὅπως δὲ καὶ ἂν ᾖ, ἡ ἀρχαία ὀνομασία διέμεινε περὶ τὴν Ἑρμιόνην, καὶ ἐσώζετο προσέτι καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ (3).

(1) Στράβ. β. 8, σ. 373. (2) Στέφ. Βυζ. Ἀλιεῖς. (3) Θουκυδ. β. 1, κ. 105.

ΟΡΗ.

ΠΡΩΝ, ὑψοῦται πρὸς τὴν θάλασσαν· κατὰ δὲ τὰς ὑπω-
 ρείας καὶ τὴν βράχιν αὐτοῦ ἦν ὠκοδομημένη ἡ νεωτέρα Ἑρ-
 μιόνη (1). Μεταξὺ τοῦ Πρῶνος καὶ τοῦ κατὰ τὸ νότιον
 αὐτοῦ Κοκκυγίου ἡ Θόρνακος διέβαιναν ἡ πρὸς τὴν Ἀλίκην
 ὁδός. Ἐπὶ τοῦ Πρῶνος ἦν ναὸς Δήμητρος πολλοτάτου λόγου
 ἄξιος· ὁ ναὸς οὗτος, κατὰ τοὺς Ἑρμιονεῖς, ἐκτίσθη ὑπὸ
 Κλυμένου τοῦ Φορωνέως καὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Κλυμένου
 Χθονίας· κατὰ δὲ τοὺς Ἀργεῖους, ὅτε ἡ Δημήτηρ ἦλθεν εἰς
 Ἀργολίδα, ὁ μὲν Ἀθέρας καὶ ὁ Μύσιος ἐφιλοξένησαν αὐτήν,
 ὁ δὲ Κολώντας οὔτε ἐν τῷ οἴκῳ ἐδέξατο τὴν θεάν, οὔτε
 κατ' ἄλλον τρόπον ἐτίμησεν αὐτήν· ἐπραξε δὲ ταῦτα ἀπ'
 ἐναντίας τῆς γνώμης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Χθονίας· ὅθεν ὁ
 μὲν Κολώντας κατεκαύθη μετὰ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἡ δὲ Χθο-
 νία ἀχθεῖσα ὑπὸ τῆς Δήμητρος εἰς Ἑρμιόνην, ἔκτισε τὸν
 ναὸν, ἐξ οὗ καὶ ἡ θεὰ ἐκαλεῖτο Χθονία, καὶ ἑορτὴ Χθονία
 ἦγετο κατ' ἔτος ἐν ὥρᾳ θέρους· πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ ἴσταντο
 ὀλίγαι εἰκόνες τῶν κατὰ καιροὺς ἱερειῶν τῆς θεᾶς, καὶ
 ἀγάλματα Ἀθηνᾶς καὶ Δήμητρος. Ἀπαντικρὺ τοῦ ναοῦ τῆς
 Χθονίας ἦν ναὸς Κλυμένου καὶ παρ' αὐτὸν ἄλλος Ἄρεως καὶ
 κατὰ δεξιάν τοῦ ναοῦ τῆς Χθονίας ἦν στοὰ Ἥχοῦς· ἐπανα-
 λαμβάνουσα τρεῖς τὰς λέξεις· ὅπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Χθο-
 νίας ἦσαν τρεῖς τόποι ὧν ὁ μὲν ἐκαλεῖτο τοῦ Κλυμένου, ὁ
 δὲ τοῦ Πλούτωνος, ὁ δὲ Λίμνη Ἀχερουσία· ἦσαν δὲ οἱ τόποι
 οὗτοι περικεκλεισμένοι ἐντὸς θριγγῶν λίθων· παρὰ δὲ τὸν τοῦ
 Κλυμένου ἦν καὶ χάσμη δι' οὗ, ὡς ἔλεγον οἱ Ἑρμιονεῖς, ὁ
 Ἡρακλῆς ἀνήγαγεν ἀπὸ τοῦ ἄδου τὸν κύνα (2). Ἐπὶ τῆς
 κορυφῆς τοῦ Πρῶνος ἦν ναὸς Ἥρας (3).

(1) Πaus. Κορ κ. 34. (2) Αὐτ. κ. 35. (3) Αὐτ. κ. 36.

ΚΟΚΚΥΓΙΟΝ, καθήκον εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ νότον τοῦ Πρωῶνος· μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὁρέων ἦν ὁδὸς πρὸς τὴν πόλιν Ἀλίκην. Τὸ Κοκκύγιον ἐκαλεῖτο πρότερον Θόρναξ· μετωνομάσθη δὲ Κοκκύγιον ἀφ' ὅτου, ὡς ἐνόμιζον, ὁ Ζεὺς μετεμορφώθη ἐνταῦθα εἰς κόκκυγα (κοῦκον). Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἦν ναὸς Διὸς, καὶ κατὰ τὰς ὑπωρείας αὐτοῦ ναὸς Ἀπόλλωνος ὅς ἐπὶ τοῦ Παυσανίου οὔτε θύρας εἶχεν ἔτι, οὔτε ὄροφον, οὔτε ἄγαλμα· πλησίον δὲ αὐτοῦ ἐξώ τῆς εὐθείας ὁδοῦ διήρχετο ἑτέρα ὁδὸς πρὸς τὴν ἀρχαίαν πόλιν Μάσητα (1).

ΒΟΥΠΟΡΘΜΟΣ, προβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζει ἀκρωτήριον ἀπέναντι τῆς νήσου Ἀπεροπίας πρὸς δυσμᾶς. Ἐπὶ τοῦ Βουπόρθμου ἦν ναὸς Δήμητρος καὶ Περσεφόνης καὶ ἕτερος Ἀθηναῶ Προμαχώρμας (2).

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ.

ΣΤΡΟΥΘΟΪΣ, κατὰ τὴν πρὸς δυσμᾶς πλευρὰν τῆς Ἑρμιονίδος· ἀπεῖχε 250 σάδια ἀπὸ τοῦ τόπου ὅς ὠνομάζετο Φιλανόριον καὶ ἔκειτο πλησίον τῶν Βολειῶν (3)· ὁ Στρουθοῦς ἔκειτο κατὰ τὸ βορρ-δυτικὸν τοῦ Μάσητος.

* Κόρακας.

ΠΟΛΕΙΣ καὶ ΚΩΜΑΙ.

ΕΡΜΙΟΝΗ· πόλις ἀρχαιοτάτη, παραθαλάσσιος, πρωτεύουσα τῆς Ἑρμιονίδος, καὶ κειμένη ἐπὶ ἀκτῆς ἥ ἐκτετατομένη ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς μέχρι τοῦ Ποσειδίου καὶ περιέχουσα λιμένας τινάς, εἶχε μῆκος ὅσον ἐπτά σταδίων καὶ πλάτος τριῶν κατὰ τὸ εὐρύτατον μέρος· ἐκτίσθη δὲ, ὡς

(1) Πaus. Κορ. κ. 36. (2) Αὐτ. κ. 31. (3) Αὐτ. κ. 36.

γον οἱ Ἑρμιονεῖς, ὑπὸ Ἑρμίωνος τοῦ Εὐρώπος τοῦ Φορ-
 ρισ, δευτέρου βασιλέως τοῦ Ἄργους· μετὰ καιρὸν δὲ ᾤκη-
 ν τὴν πόλιν ταύτην ὡς καὶ τὴν Ἀσίην Δωριεῖς οἱ ἐξ
 γους (1) καὶ Δρύοπες ἦ, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, οἱ μετοι-
 χθέντες ἐνταῦθα ὑπὸ Δρύοπος τοῦ Ἀρκάδος ἐκ τῶν περὶ
 Σπάρχειδον τόπων, ἢ οἱ ἐξελαθίντες ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους
 τῆς περὶ τὸν Παρνασσὸν Δωρίδος (2)· ᾤκουν δὲ οὗτοι
 εἰς δύο εἰρημένους πόλεις καὶ ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ
 ῥξου καὶ ἔτι ζῶντος τοῦ Ἡροδότου (3)· ἐπεκράτει δὲ ἔξα
 ταῦ τῶν Ἑρμιονέων ὅτι ἡ ἐξ Ἑρμιόνης εἰς ἄθου κατὰ-
 ρισ ἦν σύντομος· διὸ καὶ δὲν ἔθετον ἐνταῦθα ναῦλον εἰς
 στόμα τῶν νεκρῶν (4). — Ἐπὶ τοῦ Παυσανίου ἐκ τῆς
 ρμιόνης ἐσώζοντο μόνον τινὲς ναοὶ, ὡς ὁ τοῦ Ποσειδῶνος
 ἰ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης· ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης πρὸς
 εἰ ὕψηλότερα ναὸς Ἀθηνᾶς καὶ παρ' αὐτὸν θεμέλια στα-
 λου ἐνθα ἔλεγον ὅτι ἡγωνίζοντο οἱ υἱοὶ τοῦ Τυνδάρω, καὶ
 λλος δὲ μικρὸς Ἀθηνᾶς οὗ ὁ ὄροφος ἦν ἤδη καταπεπτω-
 ῶς καὶ ναὸς Ἡλίου καὶ ἄλλος Χαρίτων καὶ ναὸς Σαρᾶπι-
 ρος καὶ Ἰσίδος, καὶ περίβολος ἐκ μεγάλων καὶ λογάδων
 λίθων ἐν ᾧ ἐδρῶντο ἀπόρρητοι τελεταὶ τῆς Δήμητρος.
 Ἰπῆρχε δὲ τότε ἡ ἄλλη πόλις, ἡ νεωτέρα Ἑρμιόνη ἀπέχουσα
 τέσσαρα στάδια τῆς παλαιᾶς καὶ κειμένη μὲν κατὰ τοὺς
 πρόποδας, προβαίνουσα δὲ ἀνεπαισθήτως ἐπὶ τῆς βράχειος
 τοῦ ὄρους Πρώνος. Ἡ πόλις αὕτη ἦν περιτετειχισμένη παντα-
 χῶς καὶ περιεῖχε πολλὰ αξιοσημείωτα ἐν οἷς ἦν ναὸς Ἀφρο-
 δίτης ἐπινομαζομένης Ποντίας καὶ Λιμενίας, τὸ δὲ ἄγαλμα
 αὐτῆς ἦν ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ αξιοθέατον διὰ τὸ μέγεθος

(1) Παυσ. Κορ. κ. 34. (2) Ἡρόδοτ. β. 8, κ. 43. — Στράβ. β. 8, σ.
 373. — Εὐστάθ. β. 2, γ. 564. (3) Ἡρόδοτ. β. 8, κ. 43. (4) Στράβ.
 β. 8, σ. 373.

λωνος ἦν ὁδὸς πλαγίως ἀπὸ τῆς εὐθείας πρὸς τὸν Μάσητα· ἀπὸ δὲ τοῦ Μάσητος κατὰ δεξιὰν ἄλλη ὁδὸς ἦγεν εἰς τὸ ἀκρωτήριον Στρουθοῦντα (1).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Μάσητος κεῖται χωρίον Κιλάδια πλησίον λιμένος ἐν ἀποστάσει μιᾶς ὥρας κάτωθεν τοῦ Κρανιδίου (2). Εἰς τὸ Κρανίδιον ὑπάρχει σχολεῖον Ἑλληνικὸν ἔχον διδάσκαλον Β'. τάξεως καὶ ἕτερον δημοτικὸν ὡσαύτως Β'. τάξεως καὶ εἰρηνοδικεῖον καὶ συμβολαιογραφεῖον.

ΔΙΔΥΜΟΙ, κώμη μετὰξὺ τῆς Ἀργολικῆς πόλεως Ἀσίνης καὶ τῶν Βολεῶν ὧν ἀπεῖχεν 20 στάδια· ἦσαν δὲ οἱ Βολεῖοι σωροὶ λίθων λογάδων οὕτω καλούμενοι καὶ κείμενοι 250 στάδια ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Στρουθοῦντος διὰ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων. Ἐν Διδύμοις ἦν ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ ἕτερος Ποσειδῶνος, καὶ ἕτερος Δήμητρος, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἦσαν ὀρθὰ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου (3).

(1) Πaus. Κορ. κ. 36. (2) Δ'ήκ. Τ. 2, κ. 21, σ. 463. (3) Πaus. Κορ. κ. 36.

ΣΙΚΥΩΝΙΑ.

ΣΙΚΥΩΝΙΑ, ἐπαρχία μικρὰ ὀριζομένη ἀνατολικῶς ὑπὸ τῆς Κορινθίας διὰ τοῦ ποταμοῦ Νεμέας, δυτικῶς ὑπὸ τῆς Ἰχάτας, βορείως ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ νοτίως πρὸ τῆς Φλιασίας καὶ τῶν ὀρέων τῆς Ἀρκαδίας· ὁ παρά-
λτος τῆς Σικυωνίας ἐμετράτο 120 σταδίων (1) καὶ τὸ ἀπὸ τὸ μεσόγειον πλάτος αὐτῆς 60—80· ὥστε τὸ ἐμβα-
δὸν αὐτῆς λογίζεται ὡς 200 σταδ. = 5 μίλ. γεωγραφι-
κῶν τετραγωνικῶν = 10 ὥρων. — Κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἡ
ξουσία τῶν ἡγεμόνων τῆς Σικυωνίας ἐξετείνετο ἐπὶ μείζο-
νος τόπου, ἀλλὰ μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἰρακλειδῶν περιω-
ρίσθη εἰς τὰ εἰρημένα ὅρια. — Ἡ Σικυωνία εἶχε μίαν μόνην
πόλιν Σικυῶνα ἀφ' ἧς καὶ ὠνομάσθη ὁ τόπος· καὶ τρεῖς
κυρίους ποταμούς· τὰ ὄρη αὐτῆς εἰσὶ μικρὰ καὶ χθαμαλὰ, ἡ
δὲ γῆ αὐτῆς εἶναι ἐν μέρει εὐφορος (2), κυρίως δὲ ἡ ἀμέ-
σως περὶ τὴν Σικυῶνα· τὸ δὲ λοιπὸν τῆς γῆς συγκεῖμενον
ἐκ λευκῆς ἀργιλώδους μεμιγμένης μετὰ τιτανώδους ὕλης,
εἶναι μᾶλλον ἐπιτήδεον εἰς ἀμπελοφυτείαν καὶ ἐλαιοφυτείαν
ἢ εἰς προαγωγὴν δημητριακῶν καρπῶν, διὸ καὶ ὁ Στάτιος
ὀνομάζει αὐτὴν ἐλαιοφόρον *Oliviferae Sicyonis* (3)· εἶναι
δὲ καὶ περιωρισμένος ὁ ἀρώσιμος τόπος, διότι πλὴν τῶν

(1) Σκόλαξ Περιπλ. Σικυῶν. (2) Διὸ. β. 27. κ. 31. (3) Στάτ. Θηβ.
β. 4. κ. 30.

πρὸς τὴν θάλασσαν μερῶν, πάντα τὰ λοιπὰ, τὰ πρὸς τὸν
 Φλιοῦντα δηλαδὴ καὶ πρὸς τὴν Πελλήνην συνίστανται εἰς
 ὄρη ἢ εἰς πετρώδεις ἀνώμαλον ἔδαφος δεκτικὸν μικρᾶς καὶ
 κατὰ μέρος μόνον καλλιεργείας. — Οἱ Σικυῶνιοι ἔλεγον ὅτι
 πρῶτος ἐβασίλευσεν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ὁ αὐτόχθων Αἰγια-
 λεὺς καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομάσθη ὅσον μέρος τῆς Πελοποννήσου
 ἐκαλεῖτο Αἰγιαλὸς, καὶ ἔκτισε πρῶτος ἐν τῇ πεδίῳ πόλιν
 Αἰγιαλείαν ἧς ἡ ἀκρόπολις ἦν ἐνθα ὕστερον ἐκτίσθη ὁ ναὸς
 τῆς Ἀθηνᾶς· μετὰ δέκα τέσσαρας δὲ βασιλεῖς ἀπὸ τοῦ Αἰγια-
 λείως ὧν ἡ γενεαλογία εὐρίσκεται λεπτομερῶς παρὰ τῷ Παν-
 σανίᾳ, δέκατος πέμπτος ἐβασίλευσεν ὁ Σικυῶν ὅς ἐλλῶν ἐκ
 τῆς Ἀττικῆς σύμμαχος τοῦ Λαμέδοντος κατὰ Θηβαίων,
 ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ζευξίππην καὶ διεδέχθη τὸν
 θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ βασιλεύοντος ὠνομάσθη καὶ ἡ
 χώρα Σικυωνία καὶ ἡ πόλις Σικυῶν ἀντὶ Αἰγιαλείας ἡ Αἰγια-
 λης· ἦν δὲ ὁ Σικυῶν υἱὸς οὐχὶ Μαραθῶνος τοῦ Ἑπωπέως,
 ὥς τινες ἐνόμιζον, ἀλλὰ Μητίωνος τοῦ Ἑρεχθέως, ὡς καὶ ὁ
 Ἄσιος μαρτυρεῖ· ὁ δὲ Ἡσίοδος λέγει ὅτι ὁ Σικυῶν ἦν υἱὸς
 τοῦ Ἑρεχθέως· ὁ δὲ Ἴβυκος τοῦ Πέλοπος. Μετὰ παρελθούσιν
 δὲ χρόνου βασιλεύοντος τοῦ Ἰππολύτου, ἐστράτευσεν ὁ Ἀγα-
 μέμνων κατὰ τῆς Σικυωνίας, καὶ ὁ Ἰππόλυτος φοβηθεὶς, ἐγί-
 νετο ὑπήκοος τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῶν Μυκηναίων· βασι-
 λεύοντος δὲ Δακεστάδου τοῦ Ἰππολύτου, ἐπελθὼν Φάληξ
 ὁ Τημένου μετὰ Δωριέων, κατέλαβεν διὰ νυκτὸς τὴν Σικυῶνα·
 οὐ μόνον δὲ κατ' οὐδὲν ἐκακοποίησε τὸν Δακεστάδην ὡς ὄντα
 καὶ αὐτὸν Ἰρακλείδην, ἀλλὰ παρέλαβεν αὐτὸν συγκοινωνῶν
 τῆς βασιλείας, καὶ ἔκτοτε οἱ Σικυῶνιοι ἐγένοντο Δωριεῖς καὶ
 μοῖρα τῆς Ἀργείας (1). Ἐπῆρξαν δὲ μετὰ ταῦτα καὶ τύραν-

(1) Πaus. Κορ. κ. 5. 6.

οι ἐν Σικυωνίᾳ, πρῶτος Κλεισθένης ὁ Ἀριστωνύμου, οἰκούν-
ων εἰσέτι τῶν Σικυωνίων τὴν κάτω πόλιν, ἔπειτα ὁ Κλέων,
ν τῇ νεωτέρᾳ πόλει· ἀποθανόντος δὲ τοῦ Κλέωνος, τσαούτη
καθέκτος ἐπιθυμία τῆς τυραννίας ἐνέπεσεν εἰς πολλοὺς τῶν
προϋχόντων, ὥστε δύο ὁμοῦ, ὁ Εὐθύδημος καὶ ὁ Τιμοκλεί-
ης συνετυράννησαν· καὶ τούτους μὲν ἐξέβαλεν ὁ δῆμος,
προκρίνας τὸν Κλεινίαν, τὸν πατέρα τοῦ Ἀράτου· μετ' ὀλίγα
ἔτι ἐτυράννησεν ὁ Ἀβαντίδας, ἀποθανόντος πρότερον τοῦ
Κλεινίου (1) ἢ ἀποκτανθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀβαντίδου κατὰ τὸν
Πλούταρχον (2). Ἄρατον δὲ τὸν Κλεινίου ἐφυγάδευσεν ὁ
Ἀβαντίδας ἢ καὶ ὁ Ἄρατος αὐτὸς ἀπεδήμησεν ἰθελοντῆς (3).
κατὰ δὲ τὸν Πλούταρχον, ὁ Ἀβαντίδας ἐζήτηι νὰ ἀποκτείνῃ
καὶ τὸν ἐπταετῇ τότε υἱὸν τοῦ Κλεινίου Ἄρατον· πλανώμε-
νον δὲ τὸ πεδίον ἐν τῇ πόλει περίφοβον καὶ ἀβοήθητον,
ἰσῆλθε κατὰ τύχην εἰς οἰκίαν γυναικὸς Σωσοῦς ὀνομαζομέ-
νης, ἀδελφῆς μὲν Ἀβαντίδου, γυναικὸς δὲ Προφάντου ἀδελ-
φοῦ τοῦ Κλεινίου· αὕτη δὲ οὔσα γενναία φύσει καὶ νομίσασα
ἵτι κατὰ θεῖαν βούλησιν κατέφυγε τὸ παιδίον πρὸς αὐτὴν,
ἐπέκρυψεν ἐνδόν, καὶ εἶτα ὑπεξέπεμψεν αὐτὸ διὰ νυκτὸς
εἰς Ἄργος (4)· καὶ τὸν μὲν Ἀβαντίδαν ἀπέκτειναν ἄνθρωποι
ἐκ τῶν ἐπιχωρίων, ἐγένετο δὲ παρευθεὶς τύραννος ὁ πατήρ
τοῦ Ἀβαντίδου Πασίας· φονεύσας δὲ ὁ Νικοκλῆς τὸν Πα-
σίαν, ἐτυράννησεν ἐκεῖνος· βασιλεύοντος δὲ τοῦ Νικοκλέους,
ἐπῆλθεν ὁ Ἄρατος μετὰ ἐξορίστων Σικυωνίων καὶ Ἀργείων
μισθωτῶν καὶ κατέλαβε τὰ ἀνάκτορα· καὶ τότε ὁ μὲν Νικοκλῆς
ἀπέδρα κρυφίως, ὁ δὲ Ἄρατος συνδιαλλάξας τοὺς Σικυωνίους
τοῖς ἐξορίστοις, κατέστησε τὴν ἰσοπολιτείαν· φοβηθεὶς δὲ

(1) Παισ. Κορ. κ. 8. (2) Πλούταρχ. Ἄρατος κ. 2. (3) Παισ. Κορ.
κ. 8. (4) Πλούταρχ. Ἄρατος κ. 2.

τοὺς Μακεδόνας καὶ τὸν Ἀντίγονον ἐπιτροπεύοντα Φίλιππον τὸν Δημητρίου, εἰσήγαγε τοὺς Σικυωνίους, καὶ τοὶ ὄντας Δωριεῖς, εἰς τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον καὶ παριουθεῖς ἤρθη στρατηγὸς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ κατορθώσας πολλὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Πausανίου καὶ τοῦ Πλουτάρχου, ἐγένετο καὶ ἀνάγκην σύμμαχος τοῦ Ἀντιγόνου καὶ τῶν Μακεδόνων κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Κλεισθένους (1), καὶ ἐπράξεν ἔργα λαμπρὰ μετ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἡγαγέτο πάντοτε ὑπ' αὐτοῦ. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Ἀντιγόνου, ἐθανατώθη ὁ Ἄρατος ὑπὸ τοῦ Δημητρίου διὰ δηλητηρίου φαρμάκου, καὶ τελευτήσας εἰς Αἴγιον, μετεκομίσθη καὶ ἐτάφη εἰς Σικυῶνα καὶ τὸ ἥρῳον αὐτοῦ ὠνομάσθη Ἀράτειον (2). — Οἱ Σικυῶνιοι διηροῦντο εἰς τέσσαρας φυλάς, αἱ ὠνομάσθησαν ὑπὸ τοῦ Κλεισθένους ἡ μὲν πρώτη ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀρχῆς Ἀρχέλαοι, αἱ δὲ ἄλλαι τρεῖς ἐμπαικτικῶς ἀπὸ τοῦ ὅς καὶ ὄνος καὶ χαίρος ἴσται καὶ Ὀνεῖται καὶ Χοιρεῖται· αὐτὰ τὰ ὀνόματα μετεχειρίζοντο οἱ Σικυῶνιοι καὶ ἐπὶ Κλεισθένους καὶ εἰσέτι 60 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου· ὕστερον δὲ συσπυθόντες, μετέβαλον αὐτὰ εἰς Ὑλλεῖς καὶ Παμφίλους καὶ Αἰμανάτας καὶ Αἰγιαλεῖς (3). — Ἐν τῇ κατὰ Περσῶν καὶ Μαρδονίου πολέμῳ οἱ Σικυῶνιοι παρέσχον 3,000 στρατιωτῶν (4). — Μικρὸν δὲ πρὶν τῆς ἐνάρξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν τοὺς Σικυωνίους καὶ ἐνίκησαν αὐτοὺς, στρατηγοῦντος Τολμίδου τοῦ Τολμαίου (5)· καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον ὁ Περικλῆς ἐπέβη διὰ θαλάσσης μετὰ χιλιῶν Ἀθηναίων, ἀπέβη εἰς Σικυωνίαν, καὶ πολέμησας ἐνίκησε τοὺς Σικυωνίους (6). — Τῇ δὲ ὀγδόῃ

(1) Πaus. Κερ. κ. 2. (2) Διτ. κ. 2. (3) Ἡρόδοτ. β. 5, κ. 68.

(4) Ἡρόδοτ. β. 9, κ. 73. (5) Θουκυδ. β. 1, κ. 106. — Πaus. Ἀττ. κ. 27. (6) Θουκυδ. β. 1, κ. 232.

ἔται τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Δημοσθένης ἔχων εἰς τὰ πλοῖα τετρακοσίους ὀπλίτας Ἀκαρνανᾶς καὶ Ἀγραίους καὶ Ἀθηναίους, ἐπιχειρήσει νὰ ἀποβῇ εἰς Σικυωνίαν· ἀλλὰ πρὶν τελίσῃ τὸν σκοπὸν, προφθάσαντες οἱ Σικυῶνες, ἔτρεψαν τοὺς ἀπεδόντας καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς εἰς τὰ πλοῖα· καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ἔλαβον ζῶντας, καὶ στήσαντες τρόπαιον, ἀπέδωκαν τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους (1). — Κατὰ τὴν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Ἑλλήνων διαφορὰν οἱ Σικυῶνες διωρίσθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν ἀνήκουσαν ζημίαν (2). — Ἐν τῇ Σικυωνίᾳ πλησίον τῶν ὁρίων τῆς Κορινθίας ἦν χῶμα γῆς, μνημεῖον Ὀλυμπιονίκου τινὸς Λύκου Μισσηνίου· μετὰ δὲ τὸ μνημεῖον τοῦ Λύκου καὶ τὴν διάβασιν τοῦ Ἀσωποῦ ἦν τὸ Ὀλύμπιον, καὶ ὀλίγον ἔμπροσθεν κατ' ἀριστερὰν τῆς ὁδοῦ τάφος Εὐπύλιδος Ἀθηναίου κωμωδοποιοῦ· καὶ ἔτι παρέμπροσθεν πρὸς τὴν πόλιν μνημεῖον Ξενοδίκης ἀποθανούσης ἐν ᾧ δῖσι τοῦ τοκατοῦ, ἀξιοθέατον διὰ τὰς ἐπ' αὐτοῦ γραφάς· παρεμπρὸς δὲ ἦν ὁ τάφος τῶν Σικυωνίων ὅσοι συστρατεύσαντες τῷ Ἀράτῳ, ἐτελεύτησαν περὶ Πελλήνην καὶ Δύμην τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἐν Μεγάλῃ πόλει καὶ παρὰ Σελλασίαν (3). Ἐν ἀποστάσει δὲ δέκα τὸ πολὺ σταδίων ἀπὸ τῆς κατ' εὐθείαν ἐκ Σικυῶνος πρὸς Φλιοῦντα ὁδοῦ κατὰ δεξιὰν ἦν ἄλσος καλούμενον Πυραία καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ναὸς Δήμητρος Προστασίας καὶ Κόρης· ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἦγον ἑορτὴν οἱ ἄνδρες μόνοι, ἐν δὲ τῷ καλουμένῳ Νυμφῶνι αἱ γυναῖκες· ἦσαν δὲ ἐν τῷ Νυμφῶνι ἀγάλματα Διονύσου, Δήμητρος καὶ Κόρης ὧν τὰ πρόσωπα μόνον ἐφαίνοντο. Μετὰ 20 δὲ σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ἀσωποῦ

(1) Θεουκδ. β. 4, κ. 101. (2) Ἱδε Ἑλλήνικ. (3) Πaus. Κορ. κ. 7.

κατ' ἀριστεράν ἦν ἄλλος πρίνων καὶ ναὸς θεαινῶν, αἱ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ὠνόμαζον Σεμνάς, οἱ δὲ Σικυωνῖοι Εὐμενίδας, καὶ κατὰ τὸ ὑπαιθρον τοῦ ἄλλους βωμοὶ Μοιρῶν (1). Ἐν ἀποστάσει δὲ 60 σταδίων ἀπὸ Σικυῶνος καὶ 40 ἀπὸ Φλιουσ-
 τος ἦν τόπος ἐπὶ κορυφῇ ὄρους, κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἀσωποῦ, Τιτάνη καλούμενος· ἐνταῦθα, ὡς ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι, ὤκησε πρῶτος ὁ Τιτάν, ὃς ἐνομιζέτο ἀδελφὸς τοῦ Ἡλίου, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐκλήθη ὁ τόπος Τιτάνη· φαίνεται δέ, ὡς συμπεραίνει ὁ Πausανίας, ὅτι ὁ Τιτάν ἦν ἐμπειρος εἰς τὸ νᾶ παρατηρῆ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, καὶ πότε ὁ ἥλιος αὖξει τὰ σπέρματα καὶ πεπαίνει τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων, καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθη ἀδελφὸς τοῦ Ἡλίου. Μετὰ χρόνον δὲ παραγενόμενος εἰς Σικυωνίαν Ἀλεξήνωρ ὁ Μαχάονος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἔκτισεν εἰς Τιτάνην Ἀσκληπιεῖον περὶ τὸ κατώκουν καὶ ἄλλοι, πρὸ πάντων ὅμως οἱ ἰκέται τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ ἦσαν ἀρχαῖα δένδρα κυπαρίσσω, τὸ δὲ ἄγαλμα οὔτε ἐξ ὀποίου ξύλου ἢ μετάλλου κατασκευάσθη, οὔτε τίς ὁ κατασκευάσας ἦν γνωστόν· ἀπεδί-
 δετο δὲ ἴσως ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ τῷ ἰδίῳ αὐτῷ Ἀλεξήνωρι· μόνον δὲ τὸ πρῶτον τοῦ ἀγάλματος καὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἐφαίνοντο, διότι καθ' ἅπαν τὸ λοιπὸν σῶμα ἦν ἐπιβιβημένος χιτῶν ἐξ ἐρίου λευκοῦ καὶ ἱμάτιον· κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος ἦν καὶ ἄγαλμα Ἰγείας, ὃ οὐδ' αὐτὸ ἐβλέπετο εὐκόλως, διότι περιεκάλυπτον αὐτὸ πανταχόθεν κόμαι γυναικῶν κειρομένων πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς καὶ ταλαμῶνες ἐσθῆτος Βαθυλωνίας· ὁποῖαν δὲ τῶν ἐν τῷ ναῷ θεοτήτων καὶ ἂν ἤθελε νᾶ ἐπικαλεσθῇ ὁ εἰσερχόμενος ὤφειλε ν' ἀπονείμῃ τιμὰς τούτῳ αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τῆς Ἰγείας·

(1) Πaus. Κορ. κ. 11.

ἦσαν δὲ καὶ ἀγάλματα Ἀλεξήνορος καὶ Εὐαμερίωνος καὶ ἐνῆγιζον τῷ μὲν Ἀλεξήνορι ὡς ἥρωϊ, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, τῷ δὲ Εὐαμερίωνι ὡς θεῷ· τὸν Εὐαμερίωνα τοῦτον οἱ μὲν Περγαμῆνοι ὠνόμαζον ἐκ μαντεύματος Τελεσφόρον, οἱ δὲ Ἐπιδαύριοι Ἀκέσιον. Εἶχε δὲ ἐνταῦθα καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἀσκληπιοῦ Κορωνίς ξόανον, ὃ οὐδαμοῦ τοῦ ναοῦ ἦν καθιδρυμένον· ἀλλ' ὅποταν ἔθουον τῷ Ἀσκληπιῷ ταῦρον καὶ ἀρνίον καὶ χοῖρον, μετενεγκόντες τὴν Κορωνίδα εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ἐκεῖ ἐτίμων αὐτήν· τῶν δὲ σφαγίων οὐ μόνον ἐξέτεμνον τοὺς μηροὺς, ἀλλ' ἔκαιον αὐτὰ ὁλόκληρα χαμαί, ἐκτὸς τῶν πτηνῶν, ἃ ἐκαίοντο ἐπὶ τοῦ βωμοῦ· ἐπὶ τῶν ἀετῶν εἰκονίζοντο ὁ Ἡρακλῆς καὶ Νίκαι πρὸς τὰ πέρατα· Ἀνέκειντο δὲ ἐν τῇ σοφῇ καὶ ἀγάλματα Διονύσου καὶ Ἑκάτης καὶ Ἀφροδίτης καὶ Μητρὸς θεῶν καὶ Τύχης· καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν ξόανα· τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ τοῦ ἐπιλεγομένου Γορτυνίου ἦν ἐκ μαρμάρου. Οἱ τρέφοντες δὲ τοὺς ἱεροὺς δράκοντας φοβούμενοι δὲν εἰσέρχοντο πλησίον αὐτῶν, ἀλλὰ κατέθετον τὴν τροφὴν πρὸ τῆς εισόδου. ἔκειτο δὲ ἐντὸς τοῦ περικύβλου καὶ ἀνδριάς χαλκοῦς τοῦ Σικυωνίου Γρανιανοῦ, ὃς ἀνείλετο νίκας εἰς Ὀλυμπίαν δύο μὲν πεντάθλου, τρίτην δὲ σταδίου καὶ προσέτι δύο διαύλου τὴν μὲν γυμνός, τὴν δὲ μετὰ τῆς ἀσπίδος. Ἦν δὲ καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς ἐν Τιτάνῃ εἰς ὃν ἀνῆγον, ὡς εἴρηται, τὴν Κορωνίδα, καὶ ἐν αὐτῷ ξόανον Ἀθηνᾶς ἀρχαῖον· ἐκεραινώθη δὲ καὶ ὁ ναὸς οὗτος, ὡς ἔλεγεν (1). Κάτωθεν δὲ τοῦ λόφου ἐφ' οὗ ἦν τὸ Ἀσκληπιεῖον ἦν βωμὸς Ἀνέμων ἐφ' οὗ ὁ ἱερεὺς κατὰ μίαν νύκτα ἀνὰ πᾶν ἔτος ἔθυσεν τοῖς Ἀνέμοις· ἐτέλει δὲ καὶ ἄλλα ἀπόρρητα εἰς τέσσαρας βόθρους, ἵνα πραῖνῃ τὸ ἄγριον τῶν πνευμάτων.

(1) Πaus. Κορ. x. 11.

των, ἐπάδων πρὸς τούτοις καὶ ἐπωδὰς τῆς Μηδείας (1). — Ἡ ἐκ Σικυῶνος εἰς Τιτάνην ὁδὸς ἦν 60 σταδίων, ἄβαντος δὲ εἰς ὀχήματα διὰ τὴν στενότητα (2).

* Σικυωνία.

ΠΟΤΑΜΟΙ.

ἈΣΩΠΟΣ· πηγάζων ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Φλιασίαν ὄρους Καρνεάτου, διέρχεται διὰ τῆς Σικυωνίας καὶ τοῦ μέρους αὐτῆς τοῦ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ὀνομασθέντος Ἀσωπία (3) καὶ ἐκδίδωσιν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον κατ' ἀνατολὰς τῆς Σικυῶνος. — Ἐμυθολόγουν ὅτι ὁ Ἀσωπὸς οὗτος εἶχε τρεῖς θυγατέρας, Κόρκυραν, Αἴγιναν καὶ Θήβην, καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν δύο πρώτων μετωνομάσθησαν αἱ δύο νῆσοι αἱ πρότερον Σχερία καὶ Οἰνώνη καλούμεναι, ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης ἐκλήθησαν αἱ ὑπὸ τὴν Καδμείαν Θῆβαι· ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι ἀντίτινον εἰς τὴν γνώμην ταύτην, λέγοντες ὅτι ἡ Θήβη ἦν θυγάτηρ οὐχὶ τούτου τοῦ Ἀσωποῦ, ἀλλὰ τοῦ Βοιωτίου. — Ἐδόξαζον προσέτι οἱ Φλιασιοὶ καὶ οἱ Σικυῶνιοι ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Ἀσωποῦ ἦν ξένον καὶ οὐκ ἐγχώριον, διότι ὁ Μαίανδρος κατερχόμενος ἐκ Κελαινῶν διὰ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Καρίας καὶ ἐκδιδούς εἰς τὴν παρὰ τὴν Μίλητον θάλασσαν, ἤρχετο εἰς Πελοπόννησον καὶ ἀπετέλει τὸν Ἀσωπόν (4)· αἱ δὲ θυγατέρες τοῦ Ἀσωποῦ ἀλλαχοῦ φαίνονται ἄλλως ὀνομαζόμεναι ἢ αἱ ἀνωτέρω ῥηθεῖσαι· δηλαδὴ οὐχὶ Κόρκυρα καὶ Αἴγινα καὶ Θήβη, ἀλλὰ Νεμέα καὶ Αἴγινα καὶ Ἀρπιννα κατὰ τὴν τάξιν καθ' ἣν τὰ ἀγάλματα αὐτῶν παρίσταντο εἰς τὴν Ὀλυμπίαν (5).

* Ποτάμι τῶν Βασιλικῶν.

(1) Πaus. Κορ. κ. 12. (2) Αὐτ. κ. 11. (3) Στράβ. β. 8, σ. 382.

(4) Πaus. Κορ. κ. 5. (5) Πaus. Ἡλ. κ. 22.

ΕΛΙΣΣΩΝ, ποταμίσκος ῥέων ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον πλησίον τῆς Σικυῶνος πρὸς δυσμὰς, καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὴν θάλασσαν μετὰ τὸν Ἐλισσῶνα δυτικώτερον ἔρρεεν ὁ Σύθας (1).

* Ζορζῆς.

ΣΥΘΑΣ, ποταμίσκος ῥέων δυτικώτερον τοῦ Ἐλισσῶνος καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὴν θάλασσαν (2). Ὁ Πτολεμαῖος ἀναφέρει ἓνα μόνον μεταξὺ Σικυῶνος καὶ Λαχάριας ποταμὸν καὶ ὀνομάζει αὐτὸν Σὺν· πιθανῶς ὁ Σύθας εἶναι ὁ Σὺς τοῦ Πτολεμαίου.

* Ἴσως τὸ ποτάμι τοῦ Ξυλοκάστρου ἀπέχον 3 1/2 ὥρ. τῶν Βασιλικῶν.

ΣΕΛΛΗΕΙΣ, ἀναφερόμενος ὑπὸ μόνου τοῦ Στράβωνος δε λέγει ὅτι πλησίον αὐτοῦ ἦν κώμη Ἐφυρά (3).

ΚΗΦΙΣΣΟΣ, ποταμίσκος καὶ αὐτὸς τῆς Σικυωνίας κατὰ μόνον τὸν Στράβωνα (4).

Π Ο Λ Ε Ι Σ.

ΣΙΚΥΩΝ· πόλις πρωτεύουσα τῆς Σικυωνίας ἐπὶ λόφου δυσπροσβάτῳ, ἐν ἀποστάσει 20 ἢ κατ' ἄλλους 12 σταδίων ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Αἰγιάλεως ἐν πεδίῳ ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς θαλάσσης καὶ ἦν ἐπίνειον ἔχον λιμένα· ὠνομάσθη δὲ τότε Αἰγιάλεια ἢ Αἰγιάλη ἀπὸ τοῦ Αἰγιάλεως, καὶ μετὰ ταῦτα Μηκόνη (5), ὕστερον δὲ ἀνῳκίσθη ἐπὶ τῆς εἰρημένης ὀχυρᾶς θέσεως ὑπὸ τοῦ βασιλέως Δημητρίου (6), καὶ Τελχινία δὲ ἀπὸ τοῦ τρίτου τῶν ἀρχαίων αὐτῆς βασιλέων (7), καὶ τέλος Σικυὼν ἀπὸ τοῦ βασιλέως Σικυῶνος (8). — Ἐμυθολογήθη ὅτι ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις ἀποκτείναντες τὸν Πύθωνα, ἤλθον

(1) Πaus. Κορ. κ. 12. (2) Αὐτ. κ. 7, 12. Ἰδε Σικυῶν. (3) Στράβ. β. 8, σ. 338. (4) Αὐτ. β. 9, σ. 424. (5) Αὐτ. β. 8, σ. 382.

(6) Ἰδε σχ.λ. 17. Καρακούβ. (7) Στέφ. Βυζ. (8) Ἰδε Σικυωνία.

εἰς Αἰγιαλείαν καθαρσίων ἕνεκα· ἐπειδὴ δὲ ἐφάνη εἰς αὐτοὺς φόβητρον κατὰ τὸν τόπον θς ὠνομάζετο καὶ εἰς τὸ μετέπειτα Φόβος, οἱ μὲν θεοὶ ἐκεῖνοι ἔφυγον εἰς τὴν Κρήτην παρὰ τὸν Καρμάνορα, τοὺς δὲ κατοίκους τῆς Αἰγιαλείας κατέλαβε νόσος· εἰπόντων δὲ τῶν μάντεων ὅτι ὥφειλον νὰ ἐξιλεώσωσι τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν, ἀπέστειλαν ἐπὶ τὸν Σύθαν ποταμὸν ἐπτὰ παῖδας καὶ ἐπτὰ παρθένους ἱκετεύοντας· πεισθέντες δὲ οἱ θεοὶ ὑπ' αὐτῶν, ἦλθον εἰς τὴν τότε ἀκρόπολιν· καὶ ὁ τόπος ἔνθα κατέβησαν τὸ πρῶτον ἐγένετο ναὸς Πειθοῦς· ἐτελοῦντο δὲ καὶ εἰς τὸ μετέπειτα τὰ αὐτὰ πρὸς ἀνάμνησιν· ἤρχοντο δηλαδὴ οἱ παῖδες κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐπὶ τὸν Σύθαν καὶ φέροντες τοὺς θεοὺς εἰς τὸν ναὸν τῆς Πειθοῦς, ἀπῆγον αὐτοὺς πάλιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος (1). — Ἡ Σικυὼν ἐγένετο περίφημος διὰ τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν αὐτῆς, πρὸ πάντων δὲ διὰ τὴν περιώνυμον σχολὴν τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς, ὡς ἐκ τοῦ Πλινίου καὶ ἄλλων μαρτυρεῖται· ἐσώζετο δὲ ἡ λαμπρότης αὐτῆς καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων Αὐτοκρατόρων τῇ Ῥώμῃ· τὰ Σικυώνια ὑποδήματα ἦσαν περίφημα διὰ τὴν κομψότητα. — Ἡ Σικυὼν ἔπαθε πολλὰ καὶ παρελύθη ἡ προτέρα αὐτῆς ἀκμὴ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου καθ' ὅσον ὥκειτο ἡ κάτω πόλις· κατὰ τὰς ἀκαταπαύστους ἀλληλομυχίας αὐτῶν ὁ βουλόμενος ἐκυρίευσεν αὐτὴν καὶ ἐναπέθετε φρουρὰν τῇ πόλει καὶ τῇ ἀκροπόλει, ἕως οὗ ἐξεβάλλετο ὑπὸ ἰσχυροτέρου ἀντιπάλου, ὡς καὶ Δημήτριος ὁ Ἀντιγόνου ἐκβαλὼν τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου ἐναποτεθεῖσαν φρουρὰν καὶ κυριεύσας τὴν Σικυῶνα, ἔπεισε τοὺς κατοίκους νὰ μετοικήσωσιν εἰς τὴν

(1) Πaus. Κορ. κ. 7.

ἄκροπολιν (1), διότι ὁ τόπος οὗτος ἦν μᾶλλον ὄχυρὸς, καὶ κατέσκαψε τὸ μέρος τῆς πόλεως τὸ συνάπτον αὐτὴν μετὰ τοῦ λιμένος· καὶ συνειργάσθη μετὰ τοῦ πλήθους αὐτοῦς ὁ ἴδιος εἰς τὴν οἰκοδομὴν, καὶ ἀποκαταστήσας τὴν ἐλευθερίαν, ἡξιώθη θείων τιμῶν παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων, οἱ ὧν ὀνόμασαν τὴν πόλιν Δημητριάδα, καὶ ἐψηφίσαντο πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐνιευσίους θυσίας κατ' ἔτος καὶ πανηγύρεις καὶ ἀγῶνας καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς ὡς πρὸς κτίστην· ἀλλὰ ταῦτα μὲν προδόντος τοῦ χρόνου κατηργήθησαν· οἱ δὲ Σικυώνιοι ἀπολαύσαντες χάραν πολλῶ κρείττονα τῆς προτέρας, διέμειναν ἐν αὐτῇ ἐπὶ πολλῶν χρόνων, διότι ὁ περίβολος τῆς ἀκροπόλεως ὦν ἐπίπεδος καὶ μέγας, περικυκλοῦτο πανταχόθεν ὑπὸ κρημνῶν δυσπροσίτων· ὥστε πολεμικαὶ μηχαναὶ κατ' οὐδὲν μέρος ἐδύναντο νὰ προσπελάσωσιν· εἶχε δὲ καὶ πλῆθος ὑδάτων, ἐξ οὗ κατισκευάσθησαν κηπεῖαι πλουσιοπάροχοι, καὶ τὰ πάντα ἐφαίνοντο καλῶς παρασκευασθέντα πρὸς ἀπόλαυσιν εἰρηνικὴν, καὶ πρὸς πολεμικὴν ἀσφάλειαν (2). τοῦτων δὲ οὕτως ἐχόντων, καὶ τῶν Σικυωνίων ἐκ τῶν προσηρμένων αἰτιῶν ἀδυνάτως διακειμένων, ἐπισυνέβη ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς σεισμὸς τοιοῦτος ὥστε μικροῦ ἐδέχης νὰ ἐρημωθῇ κατοίκων ἡ πόλις καὶ πολλὰ τῶν λαμπρῶν αὐτῆς μνημείων καὶ καταστημάτων ἐξηφανίσθησαν (3). — Παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως ἦν πηγὴ ἐντὸς σπηλαίου ἧς τὸ ὕδωρ δὲν ἀνήρχετο ἐκ τῆς γῆς, ἀλλὰ κατέβηεν ἐκ τοῦ ὀρόφου τοῦ σπηλαίου· διὸ καὶ ἡ πηγὴ ὠνομάζετο Στάζουσα. Ἐν δὲ τῇ μεταγενεστέρᾳ ἀκροπόλει ἦν ναὸς Τύχης Ἀκραίας καὶ ἄλλος Διοσκούρων, τὰ δὲ ἀγάλ-

(1) Πaus. Κορ. κ. 7. (2) Διοδ. Σικ. β. 20, κ. 102. (3) Πaus. Κορ. κ. 7. — Ἀρχ. κ. 43. — I. Καπιτώλ. εἰς Ἀντων. Εὐσεβ. — Δίων Κάσσ. β. 70, κ. 4.

ματα καὶ αὐτῶν καὶ τὸ τῆς Τύχης ἦσαν ξόανα. Κάτωθεν τῆς ἀκροπόλεως ἦν τὸ θέατρον καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἦν ἔκμυγασμένος ἀνὴρ φέρων ἀσπίδα· ἦν δὲ οὗτος, ὡς εἰλεγον, Ἄρατος ὁ Κλεινίου. Μετὰ δὲ τὸ θέατρον ἦν ναὸς Διονύσου καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος· παρὰ δὲ αὐτὸν Βάγκαι ἐκ λευκοῦ μαρμάρου. Εἶχον δὲ οἱ Σικυῶνιοι καὶ ἄλλα ἀγάλματα ἐν τόπῳ ἀπὸρρήτῳ· καὶ κατὰ μίαν νύκτα ἐκάστου ἔτους ἐκόμιζον αὐτὰ ἐκ τοῦ λεγομένου Κουμητηρίου εἰς τὸ Διονύσιον, κρατοῦντες δᾶδας ἀνημμένας καὶ ψάλλοντες ὕμνους ἐπιχωρίους· καὶ προηγίτο μὲν τῆς πομπῆς τὸ ἄγαλμα τοῦ Διονύσου τοῦ ὀνομαζομένου Βαγκείου, ὃ Ἰδρυσεὶν Ἀνδροδάμας ὁ Φλίαντος· εἶπετο δὲ τὸ τοῦ ἐπιλεγομένου Λυσίου κομισθὲν ἐκ Θηβῶν ὑπὸ τοῦ Θηβαίου Φάνητος. κατ' ἐπιταγὴν τῆς Πυθίας· ἐκ δὲ τοῦ Διονυσίου πρὸς τὴν ἀγορὰν ἦν κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ ναὸς Ἀρτέμιδος Λιμναίας· ὃ δὲ προειρημένως ναὸς τῆς Παιδοῦς, ὃς κατὰ πρῶτον ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, ἦν ἔδρα ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς νέας πόλεως· περὶ δὲ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ προειρηθέντος λόγου, ὑπῆρχε καὶ ἄλλη γνώμη, ὅτι δηλαδὴ ὁ ναὸς αὗτος ἐκτίσθη τὸ εἰς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Πρωίτου, διότι ἡ μνηστὴρ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ ἔπαισε κατὰ τοῦτον τὸν τόπον· ἔλεγε δὲ πρὸς τοὺς ὅτι ὁ Μελισσῆρος ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν τοῦτον τὴν ἀρχὴν δι' ἧς ἐκτίσθη τὸν ἀγριόχορον τῆς Καλυδωνίας καὶ ἐπὶ καὶ αἱ εὐλαὶ τοῦ Μαρσίου ἐνταῦθα ἀνετίθησαν. διὰ τοῦτο ὁ Σικυῶν· οὗτος ἔκαθε τὴν σκαμνίαν, ἡ περὶ τῆς Μαρσίου κατασκευῆς τοῦς ἀδελφούς εἰς τὸν Μαιναῶν· ἀνεφανέντες δὲ αὐτοὶ εἰς τὸν Ἀσωπὸν, καὶ ἐπέστησαν εἰς τὴν Σικυωνίαν εὐραίστην ὑπὸ τινος ποιμένου καὶ ἐδίδεσκον αὐτῷ ἱπποδάμοι τῶν ἀντισημάτων τούτων εὐδὲν ἀποφύγει ἐπὶ τοῦ Πρωίτου καὶ διὰ τοῦτο προειρηθέντος

τοῦ ναοῦ, συγκατακαύθησαν καὶ ἐκεῖνα· τὸν δὲ νειότερον ναὸν καὶ τὸ ἄγαλμα ἀνέθηκεν ὁ Πυθοκλῆς (1)· τὸ δὲ πηλοῖον τοῦ ναοῦ τῆς Πειθοῦς τέμενος τὸ ἀφιερωμένον τοῖς βασιλεῦσι τῶν Ῥωμαίων ἦν ποτε οἰκία τοῦ τυράννου Κλέωνος (2). — Ἐν Σικυῶνι ἦν τὸ ἡρώον τοῦ Ἀράτου (3), καὶ μετὰ τοῦτο βωμὸς Ποσειδῶνος Ἰσθμίου καὶ ἀγάλματα Διὸς Μειλιχίου καὶ Ἀρτέμιδος Πατρῶας, ἀμφότερα ὅλως ἀτέχνως ἐξεργασμένα καὶ ἔχοντα σχῆμα ὁ μὲν Μειλιχίος Πυραμίδος, ἡ δὲ Ἀρτεμις κίονος. Κατὰ τοῦτον τὸν τόπον ἦν καὶ τὸ βουλευτήριον τῶν Σικυωνίων καὶ στοὰ καλουμένη Κλεισθένειας ἀπὸ Κλεισθένους, ὃς ὤκοδόμησεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν λαφύρων, συμπολεμήσας μετὰ τῶν Ἀμφικτυόνων τὸν κατὰ Κίρρας πόλεμον. Ἐν δὲ τῷ ὑπαίθρῳ τῆς ἀγορᾶς ἦν Ζεὺς χαλκοῦς, τέχνη Λυσίππου, καὶ παρ' αὐτὸν Ἀρτεμις ἐπίχρυσος καὶ πλησίον ναὸς Ἀπόλλωνος Λυκαίου καὶ εἰκόνες χαλκαὶ τῶν θυγατέρων, ὡς ἔλεγον, τοῦ Προΐτου, ὃν καὶ ἡ ἐπιγραφή ὠνόμαζεν ἄλλας γυναῖκας, καὶ Ἡρακλῆς χαλκοῦς, ἔργον Δυσίππου Σικυωνίου, καὶ πλησίον Ἑρμῆς ἀγοραῖος (4). Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ, ὃ ἦν οὐ πόρρω τῆς ἀγορᾶς, ἦν ἄγαλμα Ἡρακλέους, καὶ ἀλλαχοῦ ναὸς Ἡρακλέους, καὶ ὠνόμαζον πάντα τὸν περίβολον τοῦτον Παιδιζήν· ἐν μέσῳ δὲ τοῦ περιβόλου ἦν ὁ ναὸς καὶ ἐν αὐτῷ ἔσανον ἀρχαῖον, τέχνη Φλιασίου Λαφάους· ὠνόμαζον δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἡρακλέους Ὀνομάταν καὶ τὴν τελευταίαν Ἡράκλειαν· ἐντεῦθεν ἦν ὁδὸς πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ· κατ' ἀριστερὰν δὲ τοῦ περιβόλου ἦν οἶκημα διπλοῦν· καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἦν ἄγαλμα Ἰππου, τὸ δὲ ἐνδότερον ἦν

(1) Πaus. Κορ. κ. 7. (2) Αὐτ. κ. 8. (3) Ἰδε Σικυωνία.

(4) Πaus. Κορ. κ. 9.

Μύρωνος· ἠκοδόμησε δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ὁ Μύρων, νικήσας εἰς ἀρματοδρομίαν τὴν τριακοστὴν τρίτην Ὀλυμπιάδα· κατασκεύασε δὲ ἐντὸς τοῦ θησαυροῦ καὶ δύο τελάμους χαλκοῦς, τὸν μὲν Δώρειον, τὸν δὲ ἔργασίας ἱερῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐλάσσονος τῶν θαλάμων ἦσαν ἐπιγραφαὶ δηλοῦσαι ὅτι τὸ βάρος τοῦ χαλκοῦ ἦν πεντακοσίων ταλάντων· οἱ δὲ κατασκευάσαντες ὅτι ἦσαν ὁ Μύρων καὶ ὁ δῆμος τῷτ Σικυωνίων· ἦσαν δὲ ἐντὸς τοῦ θησαυροῦ τρεῖς δίσκοι ἐξ ἐκείνων οὓς εἰσεκόμεζον εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ παντάθλου, καὶ ἀσπίς ἐπίχαλκος ἔχουσα γραφὰς κατὰ τὸ ἐντὸς, καὶ περικεφαλαία καὶ κνημίδες μετὰ τῆς ἀσπίδος, καὶ ἐπιγραφή ἐπὶ τῶν ὅπλων ὅτι ἦσαν ἀκροθίνιον τῷ Διὶ ὑπὸ Μυόνων· ἦσαν δὲ καὶ ἄλλα ἀξιόλογα ἐν τῷ θησαυρῷ, ὡς ἡ μάχαιρα τοῦ Πέλοπος ἔχουσα χρυσῇν τὴν λαβὴν, καὶ τὸ κέρας τῆς Ἀμαλθείας ἐξ ἐλέφαντος, ἀνάθημα Μιλτιάδου τοῦ Κίμωνος, καὶ ἄγαλμα πύξινον Ἀπόλλωνος ἔχοντος τὴν κεφαλὴν ἐπίχρυσον, ἀνάθημα τῶν Ἐπιζεφυρίων Δοκρῶν (1). Ἦν δὲ καὶ εἰς Δελφοὺς θησαυρὸς τῶν Σικυωνίων δε οὐδὲν περιεῖχεν ἔτι ἐπὶ τοῦ Πausανίου (2).

* Τὸ χωρίον Βασιλικὰ κεῖται τανῦν παρὰ τὴν θέσιν τῆς Σικυῶνος· ἡ πόλις αὕτη διετηρήθη καθ' ἅπαντα τὴν μεσαιῶνα, καὶ ἤδη σώζονται πολλὰ καὶ ἀξιόλογα λείψανα αὐτῆς παρὰ τὸ εἰρημένον χωρίον· ὡς τεῖχη τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου, θεμέλια τοῦ θεάτρου κτλ. (3). Ἡ Σικυὼν ἔκειτο ἐπὶ ὄροπεδίου μετρίου ὕψους καὶ εἶχε σχῆμα ἀνωμάλου τριγώνου· ἡ περίμετρος αὐτῆς ἦν 1 1/4 ὥρας, ἡ δὲ ἀπόστασις αὐτῆς ἀπὸ τῆς θαλάσσης 3/4 ὥρ. τὸ δὲ χωρίον

(1) Πaus. Ἠλ. Μέρ. 2, κ. 14, 19. (2) Πaus. Φωκ. κ. 11.

(3) Λήκ. Τ. 3, κ. 80, σ. 368 κξ.

ιασιλικά κεῖται κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ λόφου, ὑπερφυσικῆς διὰ μέσου τῶν βράχων ἀνόδου. Κατὰ τὴν ἡν τῆς Σικυῶνος τὸ ὀροπέδιον τῶν Βασιλικῶν ἦν ἡ ἵπολις, ὡς μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Πausανίου καὶ ἄλλων. ἐν τείχει αὐτῆς ἐξετείνοντο μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ ἐλάμβανον μέρος τοῦ λιμένος· ἐπομένως ἡ περίμετρος ἦν τότε 3 ὥρων τοῦλάχιστον (1). Ὁ Πευτιγγέριος εἰ θέτει τὴν Σικυῶνα εἰς ἀπόστασιν 23 μιλίων Ῥώμ.

τῆς Κορίνθου, καὶ ἡ καταμέτρησις αὐτοῦ εἶναι ὀρθή, φανοῦσα καὶ μετὰ τῆς γενικῆς ἀπὸ Κορίνθου μέχρι τῶν καταμετρήσεως τοῦ Πλινίου (2) καὶ τοῦ Ἀγαθη-
ου (3).

ΡΟΥΒΙΑ, πόλισμα ὅπερ ἐλὼν ὁ Ἐπαμινώνδας κατὰ μεταξὺ τῶν Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων πόλεμον, λυσε πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ Βοιωτοὺς φυγάδας, προσδι-
οισ ἐκάστην νέαν πατρίδα ἑλλην ἢ τὴν πρότερον (4).

ἘΦΤΡΑ, κώμη περὶ τὴν Σικυῶνα, πλησίον τοῦ ποταμοῦ λήεντος κατὰ τὸν Στράβωνα (5).

(1) *Id.* Ἀἰ. σ. 364, 365. (2) Πλίν. β. 4, κ. 4. (3) Ἀγαθήμ. β. 1, κ. (4) Πaus. Βοιωτ. κ. 15. (5) Στράβ. β. 8, σ. 338.

ΘΑΙΑΣΙΑ, ἐπαρχία μικρὰ ὀριζομένη βορείως ὑπὸ τῆς Σικυωνίας, ἀνατολικῶς ὑπὸ τῆς χώρας τῶν Κλειωνῶν, νοτίως ὑπὸ τῆς Ἀργείας καὶ δυτικῶς ὑπὸ τῆς χώρας τοῦ Στυμφάλου. Πρῶτος οἰκιστὴς τῆς χώρας ταύτης ἐγένετο ὁ αὐτόχθων Ἄρας καὶ συνώκισε πόλιν περὶ τὸν Ἀραντιῶνα τὸν καὶ Κοιλῶσαν καλούμενον λόφον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ὠνομάσθησαν Ἀραντία. Ὁ Ἄρας, κατὰ τοὺς λόγους τῶν Φλιασίων, ἦν σύγχρονος Προμηθέως τοῦ Ἰαπετοῦ, καὶ κατὰ τρεῖς γενεὰς πρεσβύτερος Πηλεσγοῦ τοῦ Ἀρκάδος καὶ τῶν λεγομένων αὐτοχθόνων τῶν Ἀθηναίων. Βασιλεύοντος τοῦ Ἀραντος, Ἀσωπὸς ὁ υἱὸς, ὡς ἐνομίζετο, τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Κηγλούσης εὔρε τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθέντος Ἀσωποῦ· ἦν δὲ τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀραντος ἐν τόπῳ Κελεαῖς· ἔσχε δὲ ὁ Ἄρας υἱὸν Ἄοριν καὶ θυγατέρα Ἀραιθυρέαν, ἀμφοτέρους ἐμπείρους περὶ τὴν κυνηγετικὴν καὶ ἀνδρείους κατὰ τὸν πόλεμον· προαποθανούσης δὲ τῆς Ἀραιθυρέας, ὁ Ἄορις εἰς μνήμην τῆς ἀδελφῆς μετωνόμασε τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν Ἀραιθυρέαν· διὸ καὶ ὁ Ὀμηρος καταλέγων τοὺς ὑπηκόους τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγει =

Ὀρνειὰς τ' ἐνέμοντο, Ἀραιθυρέην τ' ἑρατεινήν (1).
Ἦσαν δὲ οἱ τάφοι τῶν τέκνων τοῦ Ἀραντος ἐπὶ τοῦ Ἀραν·

(1) Ὁμ. Ἰλ. Β, σ. 571.

υ λόφου καὶ ἐπ' αὐτῶν τεθειμέναι στήλαι περιφερεῖς,
 πρὸ τῆς τελευταίας τῆς ἀγομένης εἰς τιμὴν τῆς Δήμητρος
 λούν τὸν Ἄρανα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐπὶ τὰς σπονδάς,
 ποντες πρὸς ταῦτα τὰ μνήματα. Ὁ δὲ Φλίας, ὃς ἔδωκε
 τρίτον ὄνομα τῷ τόπῳ ἀφ' ἑαυτοῦ, οἱ μὲν Ἀργεῖοι ἔλεγον
 ἦν υἱὸς Κείσου τοῦ Τημένου, ὁ δὲ Πausανίας ἐγνώριζε
 οὔμενον αὐτὸν υἱὸν Διονύσου καὶ ἓνα τῶν Ἀργῶναυτῶν,
 μαρτυρεῖ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος =

Φλίας δ' αὖτ' ἐπὶ τοῖσιν Ἀραιθυρέθην ἔκανε,

ἔνθ' ἀφνειὸς ἔναιε Διωνύσοιο ἄκητι

Πατὴρ δ' αὖ πηγήσιν ἐρέστιος Ἀσωποῖο (1).

3 Φλίαςτος δὲ τούτου μήτηρ ἦν ἡ Ἀραιθυρέα καὶ οὐχὶ ἡ
 ονοφύλη· ἡ δὲ Χθινοφύλη ἦν σύζυγος αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτῆς
 γένετο τὸν Ἀνδροδάμαν (2). Μετὰ τὴν κάθοδον τῶν
 ἀκλειδῶν Ῥηγνίδας ὁ Φάλικος τοῦ Τημένου Δωριεὺς ἐστρά-
 τσε κατὰ τῆς Φλιασίας μετὰ στρατιᾶς ἐκ τῆς Ἀργείας
 ἰ τῆς Σικυωνίας καὶ προέτινεν εἰς τοὺς κατοίκους νὰ
 χθῶσιν αὐτὸν βασιλέα καὶ συνοίκους τοὺς μετ' αὐτοῦ
 ἱριεῖς, ἐπὶ ἀναδασμῷ τῆς γῆς· καὶ τοῖς μὲν τῶν Φλιασίων
 αἰνόντο ἀρεσταὶ αἱ προτάσεις αὗται, ὁ δὲ Ἰππασος καὶ
 σὺν αὐτῷ προέτρεπον νὰ ἀντιταχθῶσι κατὰ τῶν Δωριέων
 ἢ νὰ μὴ παραχωρήσωσιν εἰς αὐτοὺς ἀμαχεῖ τὰς πολλὰς
 ἢ καλὰς αὐτῶν ἰδιοκτησίας· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ δῆμος ὦν τῆς
 ἀντιᾶς γνώμης ὑπερίσχυεν, ὁ μὲν Ῥηγνίδας ἐβασίλευσεν,
 δὲ Ἰππασος μετὰ τῶν βουληθέντων ἐφυγεν εἰς Σάμον· ὁ
 ἰλίοσφορος Πυθαγόρας ἦν τέταρτος ἀπόγονος τοῦ Ἰππασοῦ
 οὔτου (3)· ἔκτοτε οἱ Φλιάσιοι διαγόντες ἄνευ περαιτέρω
 μεταβολῆς, παρεδέχθησαν, ὥς καὶ πᾶσαι αἱ Δωρικαὶ χῶραι,

(1) Ἀπολλών. Ῥόδ. 1: 115. (2) Πaus. Κορ. κ. 12. (3) Ἀδς. κ. 13.

πολίτευμα ὀλιγαρχικόν, καὶ κατὰ πάντας τοὺς ἐξῆς πολί-
 μους ἦσαν σταθερῶς συνηνωμένοι μετὰ τῆς Σπάρτης, καὶ
 ἐκ τούτου ἔμενον αἰεὶ ἀνεπηρέαστοι ἐν τῇ μετριοτάτῃ αὐτῶν
 ἦν δὲ καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ πανταχοῦ τῆς Παλοποννήσου,
 κόμματα δημοκρατικὸν, ὅπερ, μετὰ τὴν νίκην τοῦ Ἐπαμ-
 νώνδου, ἐπεχείρησε νὰ μετατρέψῃ διὰ βίας τὸ πολίτευμα,
 ἀλλ' ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ (1). Οἱ Φλιάσιοι ἀνεδείχθησαν
 παντὸς ἐπαίνου ἄξιοι διὰ τὴν ἀκλόνητον σταθερότητα τῶν
 φιλικῶν αὐτῶν σχέσεων καὶ διὰ τὴν γενναϊότητα καὶ ἀν-
 δρείαν αὐτῶν. Ἦσαν φίλοι τῶν Λακεδαιμονίων, ὅταν ἦσαν
 ἐκείνοι μέγιστοι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐν Δούκτροις ἦταν
 ἐκείνων, ἃν καὶ πολλοὶ τῶν περιοίκων, καὶ πάντες οἱ Ἕλ-
 ωτες, καὶ οἱ πλείους τῶν συμμάχων ἀπέστησαν καὶ ἐπεγρά-
 τευσον κατ' ἐκείνων πάντες, οὕτως εἰπεῖν, οἱ Ἕλληνες, οἱ
 Φλιάσιοι διέμενον πάντοτε πιστοὶ καὶ σταθεροὶ σύμμαχοι,
 καὶ τοὶ ἔχοντες πολεμίους τοὺς δυνατωτάτους τῶν ἐν Πιλο-
 ποννήσῳ, τοὺς Ἀργεῖους καὶ τοὺς Ἀρκάδας· ὀργιζόμενοι δὲ
 οἱ Ἀργεῖοι ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ τῶν Φλιασίων ὑπὲρ τῶν Λακε-
 δαιμονίων προθυμίᾳ, ἐπετείχισαν τὴν ὑπεράνω τοῦ Ἡραίου
 παρὰ τὸν Φλιοῦντα θέσιν τὴν λεγομένην ΤΡΙΚΛΑΡΑΝΟΝ,
 ἐτείχισαν δὲ καὶ ἀφ' ἐτέρου μέρους οἱ Σικυωνιοὶ τὴν παρὰ
 τὰ μεθόρια τῆς Σικυωνίας θέσιν ΘΥΑΜΙΑΝ· καὶ οὕτω
 στερούμενοι ζωοτροφιῶν, ἐπιέζοντο μέγας οἱ Φλιάσιοι·
 διεκατέρουν ἄλλ' ὅμως ἐν τῇ συμμαχίᾳ· οἱ δὲ Ἀργεῖοι
 εἰσβαλόντες πανδημεῖ, ἐφθειραν τὸν τόπον· κατὰ δὲ τὴν
 ἀναχώρησιν αὐτῶν, ἐξήκοντα ἡππεῖς Φλιάσιοι ἐπεξελθόντες,
 ἔτρεψαν τὴν ὀπισθοφυλακὴν τῶν Ἀργείων καὶ ἀποκτείναντι
 τινὰς ἐξ αὐτῶν ἔστησαν τρόπαιον· καὶ κατὰ τρεῖς δι' ἡμέ-

(1) Διόδ. Σικ. β. 15, κ. 40.

ἡς ἐχθρικός ἐν Φλιασίᾳ εἰσβολὰς, τὴν πρώτην Θηβαίων καὶ Ἡλείων καὶ Ἀρκάδων, τὴν δευτέραν Ἀργείων καὶ Ἀρκάδων καὶ τὴν τρίτην Σικυωνίων καὶ Πελληνέων ἐφάνησαν κηται καὶ τροπαιοῦχοι οἱ Φλιάσιοι, τρέψαντες καὶ ἐκβαλόντες τοὺς πολεμίους (1). — Ἐπειδὴ οἱ Φλιάσιοι κατὰ τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων κατὰ Μαρδονίου ἐκστρατεῖαν πέμψαν χιλίους ὀπλίτας (2), καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς οὗτος θεωρεῖται ὡς τὸ τρίτον τῶν ἐν ἡλικίᾳ, ὑποτίθεται εὐλόγως ὅτι ὁ πληθυσμὸς πάσης τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως συνίστατο εἰς 15,000 ἀνθρώπων ἐλευθέρων. — Ἡ Φλιασία εἶχε πόλιν πρωτεύουσαν Φλιοῦντα. — Οἱ Φλιάσιοι οὐδεμίαν εἶχον συγγένειαν μετὰ τῶν Ἀρκάδων· ἐξ ἀρχῆς ἦσαν Ἀργεῖοι καὶ ὕστερον ἐγένοντο Δωριεῖς (3). Ἡ χώρα τῆς Φλιασίας ἦν ὅλως πεδινή, καὶ τὰ ὀλίγα αὐτῆς ὄρη ἦσαν μάλλον λόφοι.

ΟΡΗ.

ΚΟΙΛΩΣΣΑ, λόφος ὀνομαζόμενος ἐπίσης καὶ Ἀραντίνος, περὶ οὗ συνώκισεν ὁ Ἄρας τὴν πόλιν Ἀραντίαν τὴν ὕστερον ὀνομασθεῖσαν Ἀραιθυρέαν· ἡ μεταγενεστέρα πόλις Φλιοῦς ἀπέχεται τῆς Κοιλώσσης 30 στάδια· ὁ Καρνεάτης ἦν μέρος τῆς Κοιλώσσης (4).

ΚΑΡΝΕΑΤΗΣ, λόφος ἀποτελὼν μέρος τῆς Κοιλώσσης· ἐξ αὐτοῦ ἐπήγαζεν ὁ ποταμὸς Ἀσωπὸς (5).

ΠΟΤΑΜΟΙ.

ΑΣΩΠΟΣ, ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζων ἐκ τοῦ λόφου Καρνεάτου, ἔρβει παρὰ τὴν πόλιν Φλιοῦντα πρὸς δυ-

(1) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 7, κ. 2, §. 1.—23. (2) Ἡρόδοτ. β. 9, κ. 28.

(3) Πaus. Κορ. κ. 12. (4) Στράβ. β. 8, σ. 382. — Πaus. Κορ. κ. 12.

(5) Στράβ. β. 8, σ. 382

σμάς, καὶ διατρέχων τὴν Σικυωνίαν, ἐξέδιδεν εἰς τὴν θάλασσαν (1).

ΠΟΛΕΙΣ καὶ ΚΩΜΑΙ.

ΦΛΙΟΨ, πόλις πρωτεύουσα τῆς Φλιασίας· πρότερον ἐκαλεῖτο Ἀραντία καὶ ἔπειτα Ἀραιθυρέα (2), καὶ ἔκειτο παρὰ τὸν λόφον τὸν Κολῶσσαν καὶ Ἀραντῖνον λεγόμενον· οἱ δὲ ὕστερον μετοικήσαντες ἐκείθεν ἔκτισαν τὸν Φλιοῦντα εἰς ἀπόστασιν 30 σταδίων ἀπὸ τῆς προτέρας πόλεως (3). Ἐν τῇ ἀκροπόλει τοῦ Φλιοῦντος ἦν ἄλλος κυπαρίσσω καὶ ναὸς θεωρούμενος ὡς ἀγιώτατος ἐκ παλαιοῦ, τὴν δὲ θεὸν ἧς ἦν ὁ ναὸς οἱ μὲν ἀρχαιοτάτοι τῶν Φλιασίων ὠνόμαζον Γανυμήδαν, οἱ δὲ μεταγενέστεροι Ἡθην· ἐκτὸς δὲ τῶν ἄλλων τιμῶν αἱ ἀπέδιδον τῇ θεᾷ ταύτῃ ἦν καὶ ἄστυλος ὁ ναὸς αὐτῆς τοῖς ἱκέταις· καὶ οἱ δεσμῶται, ἅμα λυθέντες, ἐναπετίθουν τὰς πέδας πρὸς τὰ δένδρα τοῦ ἄλλου, καὶ ἦγετο ἐορτὴ ἐπέτειος ἦν ὠνόμαζον Κισσοτόμους· οὐδὲν δὲ ἄγαλμα οὔτε ἐν κρυπτῷ ἐφύλαττον, οὔτε ἐν φανερῷ εἰδείκνυσαν· ἐξωθεν δὲ τοῦ ἄλλου ἦν κατ' ἀριστερὰν ναὸς Ἥρας ἔχων ἄγαλμα ἐκ λίθου Παρίου· ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει ἦν καὶ ἕτερος περίβολος ἱερὸς Δήμητρος καὶ ἐν αὐτῷ ναὸς καὶ ἄγαλμα Δήμητρος καὶ Περσεφόνης· καὶ ἄγαλμα δὲ Ἀφροδίτης νεωτέρας κατασκευῆς. Κάτωθεν δὲ τῆς ἀκροπόλεως κατὰ δεξιὰν ἦν ναὸς Ἀσκληπιοῦ καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ ἀγείνειον· καὶ ὑπὸ τὸν ναὸν θέατρον· καὶ οὗ πρὸς αὐτοῦ ναὸς Δήμητρος καὶ καθήμενα ἀγάλματα ἀρχαῖα. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀγορᾶς ἀνέκειτο αἷξ χαλαῇ καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπύχρυσος· ἐτίμων δὲ τὴν αἶγα ταύτην καὶ ἐπεκόσμουσαν αὐτὴν διὰ

(1) Ἰδὲ Ἀσωπὸς εἰς Σικυωνίαν. (2) Ἰδὲ Φλιασία. (3) Στράβ. β, σ. 382.

Χρυσοῦ, φοβούμενοι τὴν ἐκ τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς αἰγὸς προ-
 ξενουμένην συνήθως βλάβην εἰς τὰς ἀμπέλους. Ἐνταῦθα ἦν
 καὶ μνημα Ἀριστίου τοῦ Πρατίνου, ἀμφοτέρων πατὴρ καὶ
 υἱοῦ σατυρικῶν ποιητῶν δοκιμωτάτων μετὰ τὸν Αἰσχύλον.
 Ὁπισθεν δὲ τῆς ἀγορᾶς ἦν οἶκος ὀνομαζόμενος ὑπὸ τῶν Φλια-
 σίων μαντικὸς, διότι, ὡς ἔλεγον, ὁ Ἀμφιάραος κατακοιμηθεὶς
 ἐν αὐτῷ, τότε πρῶτον ἤρξατο νὰ μαντεύεται, ἐν ᾧ πρότερον
 ἦν οὐχὶ μάντις ἀλλ' ἀπλοῦς ἰδιώτης. Οὐ πρόβω δὲ ἦν τόπος
 καλούμενος Ὀμφαλὸς ὃν ἐθεώρουν ὡς τὸ μέσον τῆς Πελοπον-
 νήσου· καὶ μικρὸν ἀπ' αὐτοῦ ναὸς ἀρχαῖος Διονύσου καὶ ἄλλος
 ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ ἄλλος Ἰσίδος. Ἐλεγον δὲ καὶ τοῦτο οἱ
 Φλιάσιοι ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ὅτε ἐπέστρεψεν ἐκ Λιθύης, φέρων
 τὰ μῆλα τὰ λεγόμενα τῶν Ἑσπερίδων, ἦλθεν εἰς Φλιοῦντα,
 καὶ ἐν ᾧ διέτριβεν ἐνταῦθα, ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἐξ Αἰτωλίας
 ὁ πρότερον γενόμενος πενθερὸς αὐτοῦ Οἰνεύς, καὶ τότε κατὰ
 τινα πρὸς ἀλλήλους ἐστίασιν, ἐπειδὴ ἀπήρεσε τῷ Ἡρακλεῖ
 τὸ δοθὲν αὐτῷ ποτὸν ὑπὸ τοῦ νέου Κυάθου, οἰνοχόρου τοῦ
 Οἰνεώς, ἔπληξεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν δι' ἐνὸς τῶν δα-
 κτύλων αὐτοῦ, καὶ ἀποθανόντος τοῦ παιδὸς ἐκ τῆς πληγῆς,
 οἱ Φλιάσιοι ἔκτισαν οἶκημα εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ παρὰ
 τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ ἐν τῷ οἰκήματι ἦσαν ἀγάλ-
 ματα παριστῶντα τὸν Κύαθον διδόντα ποτήριον τῷ Ἡρα-
 κλεῖ (1). Ἐν ἀποστάσει ὅσον πέντε σταδίων ἀπὸ Φλιοῦν-
 τος ἔκειντο αἱ Κελεαί (2). Ὁ Φλιοῦς ἀπεῖχε 40 σταδίου
 τῆς Σικωνικῆς Τιτάνης· ἦν δὲ ὁδὸς εὐθεία ἐκ Σικυῶνος εἰς
 Φλιοῦντα (3). — Ἀναθήματα Φλιασίων ἦσαν ἐν μὲν τῇ
 Ὀλυμπίᾳ ἀγάλματα Διὸς καὶ τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀσωποῦ
 Νεμέας, Αἰγίνης, Ἀρπίννης, Κορκύρας καὶ Θήβης καὶ τοῦ

(1) Πaus. Κορ. κ. 13. (2) Αὐτ. κ. 14. (3) Αὐτ. κ. 12.

Ἀσωποῦ αὐτοῦ (1). ἐν δὲ τοῖς Δελφοῖς ἄγαλμα χαλκοῦν Διὸς καὶ συνάμα μετ' αὐτοῦ ἄγαλμα Αἰγίνης (2). — Ἐκ τῶν Φλιασίων ὅσοι ἐξέλιπον τὴν πόλιν αὐτῶν κατὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν μετόκησαν εἰς Κλαζομονὰς τῆς Ἑλλάσσοнос Ἀσίας (3). — Εἰς Φλιοῦντα ἔφυγεν ἡ Χρυσή, ὅτε ἐξ αἰτίας αὐτῆς κατεκαύθη ἡ ἐν Ἄργει ναὸς τῆς Ἥρας οὗ ἦν ἱέρεια (4). — Ὁ Φλιοῦς διὰ τὸ ὀρεινὸν τῆς θέσεως, καὶ διότι ἔκειτο μακρὰν τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἔμεινεν ἀπηλλαγμένοις τῶν ἐκ τῶν ἀλληλομαχιῶν τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπηρεῶν· ἀλλὰ περιέπεσε μετ' ὀλίγον, ὥς καὶ ἄλλαι γειτνιαζούσαι πολιτεῖαι, εἰς τὸν ζυγὸν ἐγγχωρίων δυναστῶν ἢ, ὥς ὠνόμαζον αὐτοὺς, τυράννων· ἡ γένεσις τοῦ Ἀρχεῦκου συνεδρίου ἐκίνησε τὸν ἔσχατον αὐτῶν Κλεώνυμον νὰ ἀποθέσῃ εἰκειοθελῶς τὴν μοναρχίαν καὶ νὰ ποινωθῇ τῆς τῶν Ἀχαιῶν δημοκρατίας (5), καὶ ὁ Φλιοῦς ἐπομένως μετὰ τοῦ λοιποῦ συνεδρίου ὑπέκυψεν εἰς τὴν κυριότητα τῆς Ῥώμης· καὶ διετηρήθη μὲν ἡ πόλις, ἀλλ' ἔκτοτε κατέπεσεν εἰς ἐσχάτην μηδαμινότητα, καὶ ὁ ἱεροκλῆς οὐδὲ κατατάττει αὐτὴν ἔτι μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς Πελοποννήσου.

* Τὸ χωρίον Πολύφειγγον κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Φλιοῦντος· λείψανα τινὰ εὐρέθησαν (6)· ἡ δὲ 30 στάδ= 1 1/2 ὥρ. ἀπέχουσα τοῦ Φλιοῦντος Ἀραιθυρέα (7) ἔκειτο κατὰ τὰς βορειοτάτας πηγὰς τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐκβλύζοντος ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ ὀνομαζόμενον τὰ νῦν Γαβριᾶς (8)· ἡ πεδιάς ἐν ᾗ ἔκειτο ὁ Φλιοῦς ὑψοῦται 290 μέτρα γαλλ. ὑπερῶν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

(1) Πaus. Ἠλ. κ. 22. (2) Πaus. Φωκ. κ. 13. (3) Πaus. Ἀχ. κ. 2.

(4) Ἰδ. Ἄργος. (5) Πολύβ. β. 2, κ. 44. (6) Δῆμ. Τ. 3, κ. 30. σ. 342.

(7) Ἰδ. ἀνωτέρω. (8) Δῆμ. Τ. 3, κ. 30, σ. 345.

ΚΕΛΕΑΪ, κόμη ἀπέχουσα πέντε στάδια τῆς πόλεως Φλίουδος· ἐν Κελεαΐς ἐπανηγυρίζετο τελετὴ τῆς Δήμητρος οὐχὶ κατ' ἔτος ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν τετραετίαν, καὶ ἐξελέγετο ἱεροφάντης οὐχὶ διὰ βίου ὁ αὐτός, ἀλλ' ἕτερος δι' ἐκάστην τελετὴν, λαμβάνων, ἂν ᾔθελε, καὶ γυναῖκα· καὶ κατὰ ταῦτα μὲν διέφερον τὰ ἐνταῦθα ἔθιμα τῶν τῆς Ἐλευσίνος, τὰ δὲ κατὰ τὴν τελετὴν αὐτὴν ἐγίνοντο κατὰ μίμησιν ἐκείνων, ὥς καὶ οἱ Φλιάσιοι αὐτοὶ ὠμολόγουν ὅτι ἐμιμοῦντο τὰ ἐν Ἐλευσίνι δρώμενα· ἔλεγον δὲ ὅτι ὁπότεν Ἰων ὁ Ξοῦβου ἡρέθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πολέμαρχος τοῦ κατὰ τῶν Ἐλευσινίων πολέμου, ἐξέβαλε τῆς Ἐλευσίνος τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κελεοῦ Δυσσάυλην ὃς ἐλθὼν τότε εἰς ταύτην τὴν χώραν, ὠνόμασεν αὐτὴν Κελεαΐς ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ κατεστήσατο καὶ τὴν τελετὴν· ἀλλ' ὁ Πausανίας ἀπιστεῖ εἰς τοὺς λόγους τῶν Φλιασίων· οὐδὲ πείθεται ὅτι ἄνθρωπος Ἐλευσίνιος ἐκ βληθεὶς μετὰ τὴν μάχην, ἀπεδήμησε φυγὰς, τοῦ πολέμου μάλιστα ἐκείνου οὐκ ἀποπερατωθέντος ἀλλὰ διαλυθέντος ἐπὶ συνθήκαις, καὶ τοῦ Εὐμόλπου αὐτοῦ καταμείναντος ἐν Ἐλευσίνι· ἴσως δὲ, προσεπιφέρει ὁ Πausανίας, δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἦλθεν ὁ Δυσσάυλης ἐνταῦθα καὶ οὐχὶ ὥς λέγουσιν οἱ Φλιάσιοι· οὔτε πιστεύει δὲ ὅτι ὁ Δυσσάυλης ἦν συγγενὴς τοῦ Κελεοῦ, ἀλλ' οὔτε ἐκ τῶν ἐπισήμων Ἐλευσινίων, διότι ἐὰν ἦν τοιοῦτος, ὁ Ὀμηρος δὲν θὰ παρέβλεπεν αὐτὸν ἐν τοῖς εἰς Δήμητρα πεποιημένοις ὑπ' αὐτοῦ ἔπεσιν ἐν οἷς καταλέγων τοὺς διδαχθέντας παρὰ τῆς θεᾶς τὴν τελετὴν, οὐδένα ἀναφέρει Δυσσάυλην Ἐλευσίνιον =

Δεῖξεν Τριπτολέμῳ τε Διοκλεῖ τε πληξίππῳ

Εὐμόλπου τε βίῃ, Κελεῶ τ' ἡγήτορι λαῶν

Δρητμοσύνην ἱερῶν, καὶ ἐπέφραδεν ὄργια πᾶσιν.

Ὅπως δὲ καὶ ἂν ᾔ, ἐν Κελεοῖς ἦν τὸ μῆμα τοῦ Δυσσάυ-

λου (1), ὡς ὡσαύτως καὶ τὸ τοῦ αὐτόχθονος Ἄραυτες, τοῦ πρώτου βασιλευσαντος ἐν Φλιασίᾳ (2). πρὸς δὲ τὸν ὄροφον τοῦ λεγομένου Ἀνακτόρου ἦν ἀπηρωρημένον τὸ ἄρμα τοῦ Πέλοπος (3).

* Θεμέλια Ἑλληνικῆς οἰκοδομῆς ἐμφαίνοντα τὴν θέσιν τῶν Κελιῶν σώζονται κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀσωποῦ ἐν ἀποστάσει ὅσον ἡμίσειος μιλίου Ἀγγλ.=12 λεπτῶν ἀπὸ τοῦ Πολυφέγγου.

ΔΙΟΣΚΟΤΡΙΟΝ, κώμη οὐ πόρρω τοῦ Φλιοῦντος κατὰ τὸ νοτ.-ἀνατολικόν, περιέχουσα ναὸν Κάστορος καὶ Πολυδεύκου. Κατὰ τὸν συμμαχικὸν λεγόμενον πόλεμον ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Δημητρίου εἰσβαλὼν ἀπὸ Δαρίσσης δ.ἀ Βοιωτίας καὶ Μεγαρίδος εἰς Πελοπόννησον, ἑστρατοπέδευσεν εἰς Διοσκούριον τὴν προτεραιὰν τῆς κατ' Εὐριπίδα καὶ Ἡλείων νίκης αὐτοῦ (4).

* Τὸ Διοσκούριον ἔκειτο ἐν τῷ κάτωθεν τοῦ χωρίου Ἀγ. Γεωργίου πεδίῳ, μικρὸν ἀπέχον ἀπ' αὐτοῦ (5).

(1) Περρ. Κερ κ. 14. (2) Ἀδτ. κ. 12. (3) Ἀδτ. κ. 14.

(4) Πλούτ. β. 4, κ. 67. (5) Δέκ. Τ. 3, κ. 30, σ. 350.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ.

ιαιρείται εις ἑνδεκα δήμους — Κορίνθου, Κλεωνῶν, Σολυγείας, Νεμίας,
Στυμφαλίας, Ζαχόλης, Περαχώρας, Σικυῶνος, Πελλήνης, Φυνεοῦ καὶ
Τρικάλων, καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851, 32,958.

Ἰρ. Α. Θισ.		Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	
		Οἰκ.	Κάτοικοι.
ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ.			3330
16	N. Δ.	Κόρινθος, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, οἶνος, σταφῖς, ἔλαιον· 2 ποταμοὶ μεγάλοι, χρήσιμοι.	238 1250
30	A.	Ἐξαμίλια· πρ. δημ. καρποὶ καὶ οἶνος.	36 151
1 15	B. Δ.	Ἄσσου, Μπόζια, Ἀζίζι· πρ. δημ. καρποὶ, σταφῖς οἶνος· 1 ποτ. μέγας τοῦ ἐλαιῶνος, 1 ῥεῦμα μικρὸν, 1 ῥύαξ χρήσιμος.	60 248
1 30	B. Δ.	Βραχάτι· πρ. τὰ ἀνωτέρω.	50 227
1 45	B. Δ.	Μπολάτι· πρ. τὰ ἀνωτ.	27 120
2	B. Δ.	Ἱμπραϊμπεν· πρ. τὰ ἀνωτ. 2 ποτ. μικροὶ, χρήσιμοι, 1 ῥεῦμα μικρὸν καὶ ξηρόν.	30 202
1 30	B. Δ.	Χατζῆ Μουσταφᾶ καὶ Πολίτσα· πρ. τὰ αὐτά.	25 176
1 30	B. Δ.	Χασάναγα· πρ. δημ. καρποὶ, βαμβάκιον, σταφῖς καὶ οἶνος· 1 ποτ. χρήσιμος.	20 130
1 15	B. Δ.	Ζευγαλατιόν· πρ. τὰ αὐτά.	64 464
1 50	B. Δ.	Κοκόνι, Νεράντζι καὶ Κυπαρίσσι· δημ. καρποὶ, σταφῖς καὶ οἶνος. Εἰς Κυπαρίσσι ὑπάρχει φυλακεῖον τελωνειακόν.	29 99

ἄρ.	Α.	Θισ.		Πληθεύς	
				Οίκ.	Κάτωκοι.
2		B. Δ.	Βάλου· πρ. τὰ αὐτά· 1 πο- ταμὸς χρήσιμος.	33	116
30		B. Δ	Περγιάλι· πρ. τὰ αὐτά. Ζευγαλατιά. Ὠσταχασάνι.	22	102
		B. A.	Κουτουμάτσα. Πουρνάρι. Ἁγιαννιώτικα. Πεντασκούφι. Καλύβια Ξυλοκερίζης. Τρικαλίτικα. Καλύβια Ταρσινῶν. Λιμοχώρι. Καλύβια Ταρσινῶν ἢ Ζαμπάντη.	θῆσαι ἀγροτικά.	
			ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΕΩΝΩΝ.		2596
2		N.	Χιλιομόδι, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποί.	61	327
2	15	N. A.	Ῥυτόν· πρ. τὰ αὐτά· 2 μι- κρά δάση.	70	463
2	15	N. A	Ἅγιος Ἰωάννης· πρ. τὰ αὐτά.	70	421
1	30	N.	Ἅγιονόρι· πρ. τὰ αὐτά.	27	149
	30	N.	Ἄνω Κλένια· πρ. τὰ αὐτά.	21	102
	30	N.	Κάτω Κλένια· πρ. τὰ αὐτά.	23	227
1	15	N. Δ.	Ἅγιος Βασίλειος· πρ. τὰ αὐτά· 1 ῥύαξ μικρὸς, χρήσι- μος. Ἐν μικρᾷ ἀποστάσει πρὸς τὸ νοτ.-δυτ. λείψανα ἀρχαίου φρουρίου ἐπὶ λόφου ἔχοντος ὕψος 500 γαλλομέτρων.	92	437
2		B. A.	Κοντόςαυλος· πρ. τὰ αὐτά.	15	70
2		Δ. N.	Στεφάνι· πρ. τὰ αὐτά. Εἰς πρόποδας ὄρους ἔχοντος ὕψος 1079 γαλλομέτρων.	39	205
1	15		Μαφός· πρ. τὰ αὐτά.	6	35

Ιρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
	15	A. B.	Αλαμάνι· πρ. τὰ αὐτά.		
	15	A. B.	Κουταλάς καὶ Νεοχώρι· πρ. τὰ αὐτά.	14	81
I		B. A.	Σκούρογλι· πρ. τὰ αὐτά.		
I			Ἀθήκι· πρ. τὰ αὐτά.	8	60
			Λεῦκα.		
			Μέρτιζα.		
			Κουρτίσα.		
		A.	Κοκκινιά.		
			Καλύβια Ἁγίου Ἰωάννου.		
			Δερβενάκι, θέσις ἱστορικῆ.		
			Μονὴ Στεφάνιον, διατηρουμ.		
		N. A.	Ἅγιος Δημήτριος μονὴ Φανερωμένη, διατηρουμένη.		
			Σοῦκια, μετόχιον Φανερωμένης.		
			Ἅγιος Σώστης, ἐκκλησιδίων καὶ Χατζῆ Ἀνέστη σταθμός.		
			ΔΗΜΟΣ ΣΟΛΥΓΕΙΑΣ.		2600
6		N. A.	Σοφικόν, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, ὄσπρια καὶ ἔλαιον· 1 μέγα δάσος ἐξ ἐλαιοδένδρων καὶ πευκῶν· 1 σχολεῖον δημοτικόν· Β' τάξεως καὶ φυλακεῖον ὑγειονομικόν, καὶ ἕτερον φυλακεῖον τελωνειακόν καὶ συμβολαιογραφεῖον.	356	1993
1	30	A. N.	Ἀγγελόκαστρον· προϊόντα τὰ αὐτά. Πλησίον πρὸς τὸ βορδυτικόν λείψανα ἀρχαίου ὀχυρώματος καὶ πρὸς νότον ἐρείπια ἑλληνικά.		
		N. A.	Ῥυτόν, καλύβια χαιμερινὰ τοῦ Σοφικοῦ.	110	506

Ἰρ.	Α.	Θε.	ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΟΛΗΣ	Ποσότης	
				Οκ.	Σύνολο
					4990
12	30	Β. Δ.	Ζάχολη, καμ. ἔδρα τοῦ δήμου ἔχουσα καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως καὶ σταθμὸν ὑγειονομικὸν καὶ σταθμὸν προσέτι τελωνειακὸν Δ. τάξεως καὶ συμβολαιογραφεῖον.	208	1160
	15		Κουνιάνικα· πρ. σταφ. δημ. καρποὶ, οἶνος, ἔλαιον, μετὰξιων· 1 ποτ. μικρὸς, χρήσιμος.	157	885
	5		Μαυριάνικα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μικρὸς, 1 βεῦμα χρήσιμον, 1 μικρὸν ἔλος.	145	655
	5		Ζαρβιάνικα· πρ. τὰ αὐτά· 1 μικρὸς ποτ. χρήσιμος.	122	645
	5	Β. Δ.	Κόντου· πρ. τὰ αὐτά· 1 βεῦμα χρήσιμον.	90	495
1	15	Β. Δ.	Πύργος· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μικρὸς, χρήσιμος (1).	70	430
1	30	Δ. Ν.	Σαραντάπηχον· πρ. σταφ. δημ. καρποὶ καὶ οἶνος 1 μικρὸν δάσος.	85	340
	30	Ν. Α.	Σκουπα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μικρὸς, χρήσιμος.	50	225
1		Β. Δ.	Πιτσά· πρ. οἶνος, ἔλαιον, κριθή· 1 μικρὸν δάσος. Τὸ ὑπερκαίμενον ὄρος ἔχει ὕψος 1144 γαλλομέτρων.	102	417
2	30	Δ.	Κούτσι· πρ. κριθή, ὄρεδος, κύαμοι.	18	95
2		Ν. Α.	Τσαρεγούνη· πρ. τὰ αὐτά· 1 μέγα δάσος.	21	110

(1) Τὰ ἀνωτέρω πάντα: Κουνιάνικα, Μαυριάνικα, Ζαρβιάνικα, Κόντω καὶ Πύργος εἰσὶ συνοικίαι τῆς Ζαχολῆς.

Αρ.	Α. Ο.	Οικ.	Πληροφορίες.	
			Οικ.	Κάτοικοι.
2	15	B. A.	Δουτρόν· πρ. σταφίς, δημ. καρποί, οίνος.	30 140
2	45	B. A.	Καμάρι· πρ. τὰ ἀνωτ. 1 ποτ. μικρός, χρήσιμος.	25 108
1	15	B. A.	Δούζι· πρ. δημ. καρποί, ὄσπρια· 1 μικρὸν δάσος.	20 98
		B.	Ζαχολιώτικα καλύβια. Μονὴ Προφήτου Ἡλιοῦ, διατηρουμένη. Μονὴ Προφήτου Ἡλιοῦ, διαλελυμένη.	
		A.	Μονὴ Παναγίας Κορυφῆς, διαλελυμένη.	
			ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΧΩΡΑΣ.	2103
5		A. B.	Περαχώρα, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποί, ἔλαιον, ἀμύγδαλα, μέλι καὶ ῥητίνη· 1 λίμνη μεγάλη, ἀχρηστος, 2 λιμένες μικροὶ, 2 μικρὰ δάση. Ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ δασονομεῖον.	279 1471
	30	N. A.	Μπίσια· πρ. δημ. καρποί, οἶνος, ἔλαιον καὶ ῥητίνη· 1 λίμνη μικρὰ, 2 ῥύακες μικροὶ, ἀχρηστοὶ, 1 λιμὴν μικρὸς, 8 δάσα μεγάλα.	102 533
	30	A. N.	Καλαμάκι· πρ. σῖτος· 1 ῥύαξ μικρὸς, χρήσιμος, 1 λιμὴν μικρὸς. Πλησίον Δ. λείψανα ἀρχαίου θεάτρου.	20 94
			ΔΗΜΟΣ ΣΙΚΥΩΝΟΣ.	2953
3		B. A.	Κιάτου, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα σταφίς καὶ οἶνος· 1	

Ὀρ.	Α.	Θ.σ.		Παθημαί.	
				Οίκ.	Κάτω.
			μικρὸν ἔλος· 1 σχολεῖον δη- μοτικὸν Β'. τάξεως καὶ φυλα- κεῖον ὑγειονομικὸν καὶ σταθμὸς τελωνειακὸς Α. τάξεως.	33	137
	15	Δ. Β.	Δημηνιόν· πρ. δημ. καρποί, σαφίς καὶ οἶνος· 1 ποτ. χρήσιμ.	42	191
1		Δ. Ν.	Μαγάλη Βάλτσα· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος.	50	272
1		Δ.	Μικρὰ Βάλτσα· πρ. τὰ αὐτά. 1 ποτ. μικρὸς, χρήσιμος.	24	148
2	15	Β. Δ.	Ζεμανόν· πρ. τὰ αὐτά.	38	198
1		Δ. Β.	Θολερόν· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μέτριος, χρήσιμος.	24	86
2	30	Ν. Δ.	Σούλι, ἐπὶ τῆς λεωφόρου εἰς πρόποδας λόφου ἔχοντος ὕψος 638 γαλλομέτρων· πρ. δημ. καρποί, ἀραβόσιτος· 1 ποτ. μικρὸς, χρήσιμος	42	233
	15		Μελίσσι· πρ. δημ. καρποί, σταφίς.	27	125
	45	Β. Δ.	Συκιά· πρ. σαφίς καὶ οἶνος· 2 ποτ. χρήσιμοι.	12	39
3		Ν. Δ.	Μάζανι· πρ. δημ. καρποί· 1 ποτ. μικρὸς, χρήσιμος.	100	457
1		Δ.	Λαλιώτη· πρ. δημ. καρποί, σταφίς, οἶνος.	28	149
1		Ν. Δ.	Βασιλικὰ (Σικυῶν)· πρὸς δυσμὰς λείψανα θεάτρου· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος.	73	359
	0	Ν. Δ.	Μούλκι· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. χρήσιμος.	55	252
2	30	Ν. Δ.	Λιόπεσι καὶ Παραδίσι· πρ. τὰ αὐτά. Μάστιζα ἢ Ριάκιον. Κάτω Δημηνιόν. Μπέικον. Γουρουνόσπηλιά.	46	201

Θέσεις ἀγρο-
τικαὶ ὀλίγον
κατοικοῦμ.

Α. Θεο.		Μετόχιον τῆς μονῆς Λέ- χοβας.	Πληθυσμὸς. Οἱκ. Κάτοικοι.	
		ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΗΝΗΣ.		2182
7	B. Δ.	Κλημέντι, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ καὶ οἶνος· 11 μικροὶ χεῖμαρροι, ἄχρηστοι· 1 σχολεῖον δημοτι- κὸν Γ'. τάξεως.	115	710
15	N.	Καίσαρι· πρ. τὰ αὐτά· 1 λί- μνη μεγάλη ξηραينوμένη κατὰ τὸ θέρος.	62	437
1 20	B.	Βελίνα ἐπὶ τῆς λεωφόρου πρ. τὰ αὐτά· 2 μικρὰ ρεύματα χρήσιμα.	45	272
2	A. B.	Παναρίτι· πρ. τὰ αὐτά· 2 μικροὶ ρύακες, χρήσιμοι.	46	323
2 15	B.	Βλαντούσια· πρ. τὰ αὐτά· 4 ρύακες, 3 μικροὶ χεῖμαρροι, ἄχρηστοι.	25	152
2	B. Δ.	Μάρκεσι ἐπὶ τῆς λεωφόρου· πρ. τὰ αὐτά· 3 ποτ. ἄχρηστοι, 3 μικροὶ ρύακες, χρήσιμοι.	51	339
	N. Δ.	Μετόχιον μονῆς Λέχοβας. Γαψομάτι, θέσις ἀγροτική.		
		ΔΗΜΟΣ ΦΕΝΕΟΥ.		2292
12	A.	Γκοῦρα, ἔδρα τοῦ δήμου· προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, οἶνος· 1 πηγή χρήσιμος, 1 μι- κρὸν δάσος· 1 σχολεῖον δημο- τικὸν Β'. τάξεως καὶ εἰρηνο- δικαίον.	120	609
30	A. N.	Μεσινόν· πρ. τὰ αὐτά.	55	224
1 15	N.	Γκιόζα ἐπὶ ρύακος· πρ. οἶνος		

ἀρ.	Α.	Θισ.		Επαρχία.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			καὶ κριθή· 1 βρύσις, 1 μικρὸν δάσος.	44	205
	10	N. Δ.	Φονιάς εἰς πρόποδας λόφου ἔχοντος ὕψος 737 γαλλομέτρων· πρ. δημ. καρποὶ, καὶ οἶνος· 1 μέγας δάσος.	50	199
	1 15	.Α Β.	Στενόν· πρ. τὰ αὐτά· 1 βύαξ χρήσιμος.	50	257
	30	N.	Μουζᾶ, ἐπὶ τῆς παρὰ τὴν λίμνην τοῦ Φονιά ὁδοῦ πρ. τὰ αὐτά.	55	97
	1	Δ. Β.	Σιβίστα· πρ. τὰ αὐτά· 1 πηγή, 1 ρεῦμα, ἀμφοτέρω χρήσιμα.	95	255
	45	Δ.	Καλύβια· πρ. τὰ αὐτά· 1 δάσος μέτριον.	180	260
	15	Δ. N.	Βίλια· πρ. τὰ αὐτά καὶ οἶνος.	10	57
	2 15	.Α Β.	Ταραός· πρ. σῖτος καὶ οἶνος. Καλύβια Ταρσινά. Δούζι. } Νομαὶ ἑαριναί. Γκιόνα. } Τριανταφυλλίτσα, θέσις ὀλίγον κατοικουμένη. Μονὴ Φενεοῦ ὁ Ἅγιος Γεώργιος, διατηρουμένη.	108	169
			ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ.		4924
	10	B. Δ.	Τρίκαλα, χωμ. ἔδρα τοῦ δήμου προϊόντα δημητρικὰ καρποὶ, σταφίς καὶ οἶνος· 2 ποτ. 3 ρεύματα χρήσιμα, 2 δάση μικρὰ καὶ πετρώδη· 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ ἕτερον δημοτικόν, ἀμφοτέρω Β'. τάξιως. Ἰπάρχει δὲ εἰς Τρίκαλα		

Ἰρ.	Α.	Θεσ.		Πληθυσμός.	
				Οία.	Κάτακει.
			καὶ δασονομεῖον καὶ εἰρηνοδι- κεῖον.	549	2579
1	B. A.		Ζοῦγρα· πρ. δημ. καρποί, δσπρια, μῆλα καὶ δαμάσκηνα· 1 μέγα δάσος· 1 σχολεῖον δη- μοτικὸν B. τάξεως.	35	171
2	B. A.		Καρυά· πρ. τὰ αὐτά· 1 ποτ. μικρὸς, 2 ρεύματα ὧν τὸ ὕδωρ μεταβαίνει εἰς τὴν λίμνην τοῦ Φενεοῦ.	244	1122
1	30	A. B.	Γελίνι· πρ. τὰ αὐτά· 2 ρεύ- ματα χρήσιμα, 1 μικρὸν δάσ.	137	766
1		A. B.	Σοφιανά· πρ. τὰ αὐτά. Μποῦτσοι καλύδια Καρυω- τῶν.	16	91
			Τσοῦκα. } θέσεις ἀγροτι- ῤίθι. } καὶ ὀλίγον κα- Συγυρίτσα. } τοικούμεναι.		
			· Μονὴ Ἅγιος Βλάσιος, δια- λελυμένη.		

*Τοὺς πινακὰς τῆς Ἐπιδανρίας, Τροιζηνρίας καὶ Ἐρ-
μιονίδος ζῆτει εἰς τὴν σειρὰν τῶν πινακῶν τῆς Ἀργο-
λίδος. Σελ. 273.*

ΛΑΚΩΝΙΑ.

ΛΑΚΩΝΙΑ, ἐν τῶν τμημάτων τῆς Πελοποννήσου τὸ μέγιστον, κείμενον κατὰ τὸ νοτ.-ἀνατολικὸν αὐτῆς καὶ ὀριζόμενον βορείως ὑπὸ τῆς Ἀρκαδίας καὶ μέρους τῆς Ἀργολίδος, ἀνατολικῶς ὑπὸ τοῦ Μυρτῶου πελάγους, νοτίως ὑπὸ τοῦ Κρητικοῦ πελάγους καὶ δυτικῶς ὑπὸ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ τῆς Μεσσηνίας. Οἱ ἀρχαιότατοι γνωστοὶ κάτοικοι τῆς Λακωνίας ἦσαν οἱ Φθιδῶται Ἀχαιοὶ οἱ καταλθόντες μετὰ τοῦ Πέλοπος εἰς Πελοπόννησον, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἡ Χερσόνησος αὕτη ἡ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου Ἄργος λεγομένη ὠνομάσθη τότε Ἀχαϊκὸν Ἄργος καὶ οὐ μόνον ἡ Πελοπόννησος, ἀλλὰ καὶ ἰδίως ἡ Λακωνικὴ οὕτω προσηγορεύθη (1). Πρῶτος ἐδουλεύσεν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὁ αὐτόχθων Δέλεξ 1786 Π. Χ. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομάσθη ὁ τόπος Δελεγία καὶ οἱ κάτοικοι Δελεγες. Μετὰ τὸν Δέλεγα παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ υἱὸς Μύλης καὶ μετ' αὐτὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εὐρώτας, ὃς κατήγαγεν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ διώρυγος τὰ ἐν τῷ πεδίῳ λιμνίζοντα ὕδατα καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν ἀποτελεσθέντα ποταμὸν ὠνόμασεν ἀφ' ἐαυτοῦ Εὐρώταν. Ἀποθνήσκων δὲ ἔπαιε ὁ Εὐρώτας, κατέλειπε τὸν θρόνον εἰς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Λακεδαίμονα υἱὸν τοῦ Διός, κατὰ τὴν φήμην, καὶ τῆς Ταυγῆτας, ἀφ' ἧς ὠνομάσθη τὸ ὄρος.

(1) Στράβ. β. β. σ. 363.

ἔῤχε δὲ γυναῖκα ὁ Λακεδαίμων τὴν θυγατέρα τοῦ Εὐρώτα Σπάρτην, καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἅμα βασιλεύσας, ἐκάλεισεν ἄφ' ἑαυτοῦ τὴν χώραν Λακεδαίμονα καὶ τοὺς κατοικοὺς Λακεδαιμονίους· εἶτα ἔκτισε καὶ πόλιν καὶ ἐκάλεισεν αὐτὴν Σπάρτην ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· μετὰ τὸν Λακεδαίμονα ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀμύκλας καὶ ἔκτισε τὴν ὀμώνυμον αὐτῷ πόλιν· τῶν δὲ υἱῶν τοῦ Ἀμύκλα ὁ νεώτατος Ἰάκινθος περίφημος ἐπὶ τῷ κάλλει ἀπέθανε πρὸ τοῦ πατρὸς· διεδέχθησαν δὲ τὸν Ἀμύκλαν οἱ δύο αὐτοῦ υἱοί, πρῶτον ὁ πρεσβύτερος Ἄργαλος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Κυνόρτας· τὸν δὲ Κυνόρταν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Οἶβαλος, δὲ ἔλαβε γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ Περσέως Γοργοφόνην καὶ ἔσχεν ἐξ αὐτῆς υἱὸν τὸν Τυνδάρεων. Ἐβασίλευσε δὲ ὁ Τυνδάρεως καὶ μετ' αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Μενέλαος καὶ ὁ Ὀρέστης ἀνεψιὸς καὶ γαμβρὸς τοῦ Μενελάου καὶ Τισαμενὸς ὁ τοῦ Ὀρέστου. Βασιλεύοντος δὲ τοῦ Τισαμενοῦ, κατήλθον οἱ Ἡρακλεῖδαι εἰς Πελοπόννησον 1190 Π. Χ. καὶ ὁ μὲν Τήμενος ἐκυρίευσεν τὴν Ἀργεῖαν, ὁ δὲ Κρεσφόντης τὴν Μεσσηνίαν· τὴν δὲ Λακωνίαν οἱ δύο υἱοὶ τοῦ προαποθανόντος εἰς Δελφοὺς Ἀριστοδήμου Εὐρυσθένης καὶ Προκλῆς· ὄντων δὲ αὐτῶν διδύμων, ἐγένοντο δύο οἴκοι βασιλικοὶ κατὰ προσαγὴν τῆς Πυθίας, καὶ συνεβασίλευσαν αὐτοὶ, καὶ τοὶ ὄντες ἰχθροὶ ἀδιάλλακτοι, καὶ προεληλυθότες ἐπὶ μέγαν βαθμὸν ἀποχθαίας (1), καὶ διήρσαν τὸν τόπον εἰς ἕξ τμήματα καὶ ἔκτισαν πόλεις. Τὰς δὲ Ἀμύκλας ἔδωκαν ἀμοιβὴν εἰς τὸν Φιλόνομον τὸν προδόντα εἰς αὐτοὺς τὴν Λακωνίαν, καὶ πείσαντα τὸν κατέχοντα αὐτὴν νὰ ἀπέλθῃ ὑπόσπονδος μετὰ τῶν Λακίων εἰς τὴν τότε λεγομένην Ἰωνίαν, ὕστερον δὲ ἀπ' αὐτῶν

(1) Πaus. Λακ. κ. 1.

ὀνομασθεῖσαν Ἀχαΐαν. Ἐφύλαξαν δὲ δι' ἑαυτοὺς τὴν Σπάρτην καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, καὶ κατέστησαν αὐτὴν καθέδραν τῆς βασιλείας αὐτῶν· εἰς δὲ τὰ λοιπὰ μέρη ἔπεμψαν βασιλεῖς εἰς οὓς, διὰ τὴν λειψανδρίαν, ἐπέτρεψαν νὰ δέχωνται συνοίκους τοὺς βουλομένους τῶν ξένων. Πάντες δὲ οἱ κάτοικοι τῶν περὶ τὴν Σπάρτην τόπων ὑπετάγησαν τοῖς Σπαρτιάταις, ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ ὦσιν ἰσόνομοι, μετέχοντες καὶ τῆς πολιτείας καὶ τῶν ἀξιωμάτων (1). Ἐπέμψαν δὲ οἱ δύο οὗτοι βασιλεῖς ἐκ συμφώνου, κατὰ τοῦτο μόνον ἑμονοήσαντες, ἀποικίαν εἰς τὴν νῆσον τὴν τότε Καλλίστην καλουμένην, ὑπὸ τὸν Θήραν υἱὸν τοῦ πάππου αὐτῶν Αὐτεσίωνος καὶ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτῶν Ἀργείας, ὃς παραλαβὼν τὴν Καλλίστην παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ Μεμβλιάρου, μετωνόμασεν αὐτὴν Θήραν ἀφ' ἑαυτοῦ· ἐβασίλευσαν δὲ ἐκ τούτων τῶν δύο οἰκῶν πολλοὶ βασιλεῖς, ὧν τὰ ὀνόματα καὶ αἱ πράξεις φαίνονται παρὰ τῷ Πausanίᾳ (2) καὶ ἄλλοις ἀρχαίοις ἱστορικοῖς. Ὀνομάσθησαν δὲ Ἀγῖδαι καὶ Ἀγιᾶδαι οἱ βασιλεῖς τοῦ ἐνὸς τῶν δύο κλάδων ἀπὸ Ἀγίδος τοῦ Εὐρυσθένης· οἱ δὲ τοῦ ἑτέρου κλάδου κατὰ πρῶτον μὲν ἀπὸ Προκλέους Προκλεῖδαι καὶ ὕστερον ἀπὸ τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ Εὐρυπώντου Εὐρυπωντῖδαι. Διήρκεσε δὲ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διοικήσεως ἄχρι Κλεομένων, ἐσχάτου βασιλέως ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Ἀγιδῶν, ὃς πολεμηθεὶς καὶ νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου καὶ τῶν Ἀχαιῶν καὶ φυγὼν εἰς Αἴγυπτον, ἀπέθανεν αὐτόχειρ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τότε κατελύθη ἡ βασιλεία (3). — Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Ἡρακλειδῶν κατὰ πρῶτον μὲν ἐκυρίευσαν πάσας τὰς περι-

(1) Σπέρβ. β. 8, σ. 364, 365. (2) Πaus. Δακ. κ. 1. (3) Πaus. Εὐρ. κ. 9. — Δακ. κ. 7.

κίδας πόλεις, ὅσας εἶχον εἰσέτι οἱ Ἀχαιοί, καὶ ἐν αὐταῖς καὶ τὴν Ἑλὸν· προστάξαντος δὲ Ἀγιδος τοῦ Εὐρυσεθέως νὰ μὴν ᾔναι πλέον αἱ πόλεις αὗται ἰσότημοι, ἀλλὰ νὰ ὑπάγωνται εἰς τὴν Σπάρτην, αἱ μὲν ἄλλαι ὑπήκουσαν, τὴν δὲ Ἑλὸν ὥς μὴ ὑποτασσομένην καὶ ἀποστᾶσαν καταπολεμήσαντες καὶ ἐλόντες κατὰ κράτος τῷ 1090 Π. Χ. ἐξηνδραπόδισαν τοὺς κατοίκους αὐτῆς Εἰλωτας, κηρύξαντες αὐτοὺς δούλους ἐπὶ ὅροις τακτοῖς, ὥστε οἱ ἔχοντες νὰ μὴ δύνανται οὔτε νὰ ἐλευθερωσιν οὔτε νὰ πωλῶσιν αὐτοὺς ἔξω τῶν ὁρίων· καὶ οὗτος ὠνομάσθη ὁ πρὸς τοὺς Εἰλωτας πόλεμος (1). Ἐπολέμησαν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι πολλάκις πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ αἱ σκεδὸν ἀνεδείχθησαν νικηταί, καὶ ὑποδουλώσαντες τὴν Μιεσσηνίαν, ἔταξαν τοὺς αἰχμαλώτους Μιεσσηνίους μεταξὺ τῶν Εἰλώτων, καὶ κατὰ τῶν Περσῶν μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ λοιπῶν Ἑλλήνων λαμπρῶς ἡγωνίσθησαν, καὶ πολέμησαντες εἰκοσαετῇ πόλεμον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὸν παρὰ τοῦ Θουκυδίδου περιγραφόμενον, τέλος ἐνίκησαν, καὶ τὰς Ἀθήνας εἶλον, καὶ τοιοῦτοτρόπως προβαίνοντες ἀπὸ προόδου εἰς πρόδον καὶ ἀπὸ νίκης εἰς νίκην καὶ ἐνισχυόμενοι αἰεὶ, ἀφ' ἧς ἐποχῆς μάλιστα ἐκυβερνῶντο κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκαόργου, ἔλαβον τοσαύτην ὑπεροχὴν ἐπὶ πάσης τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ὥστε τέλος μόνοι αὐτοὶ ἐγένοντο κύριοι τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ἕως οὗ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Θηβαίων καὶ τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ ὑποκύψαντες εἰς τοὺς Μακεδόνες, ἐτροπώθησαν τέλος καὶ ὁλοτελῶς ἐδαμάσθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων· ὄντες δὲ ὑποκείμενοι τῶν Μακεδόνων οὐδέποτε ὑπέκυψαν ὁλοκλήρως εἰς αὐτοὺς, ἀλλ' ἐπιφυλαχθέντες τὸ δικαίωμα τοῦ πολιτεύεσθαι κατὰ τοὺς νόμους

(1) Στράβ. β. 8, σ. 365.

αὐτῶν, ἡμφισβήτητον εἰσέτι περὶ πρωτείων οὐ μόνον πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἔτι καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας. Ἐπὶ δὲ Ῥωμαίων, τὰς Λακωνικάς πόλεις ὅσαι ὑπέκειντο εἰσέτι τῇ Σπάρτῃ, ὁ Αὐγουστος ἡλευθέρωσε τῆς δουλείας καὶ οἱ κάτοικοι ὠνομάσθησαν Ἐλευθερολάκωνες· ἦσαν δὲ αἱ πόλεις αὐταὶ τῶν Ἐλευθερολακόνων κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν εἰκοσιτέσσαρες, ἔπειτα δὲ ἔμειναν μόνον δέκα ὀκτώ (1). — Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν διαφόρους ἀποικίας κατὰ καιροὺς οὐ μόνον εἰς τὴν νῆσον Καλλίστην περὶ ἧς προανεφέρθη, ἀλλὰ καὶ εἰς Μῆλον (2), εἰς Κρήτην (3), εἰς τοὺς Σαβίνους (4) καὶ ἀλλαχοῦ. — Ἡ Λακεδαίμων μετὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐγκατάστασιν τῶν Δωριέων, ἐστασίασε μὲν κατὰ πλεῖστον χρόνον πάσης ἄλλης γνωστῆς χώρας, ἀλλ' ὅμως καὶ εὐνομήθη ἐκ παλαιάτου καὶ ἦν αἰ ἀτυράννευτος· καὶ ἐν διαστήματι ἐπέκεινα τῶν τετρακοσίων ἐτῶν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐκυβερνῶντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· φεὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ εἵδους τοῦ πολιτεύματος· καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὑπεροχὴ αὐτῶν (5). — Ἡ Λακωνία τὸ πάλιν εἶχεν ἑκατὸν πόλεις, ὅθεν καὶ ἑκατόμπολις ὠνομάζετο καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκτιόμβοια ἔθιον κατ' ἔτος· ἐπὶ δὲ τοῦ Στράβωνος τοσοῦτον εἶχεν ἐρημωθῇ, ὥστε μόλις εἶχεν εἰσέτι ὡς τριάκοντα πολίχνια (6). — Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅταν ἐκ δευτέρου ἀπέστησαν οἱ Μεσσήνιοι, ἀνέβησαν εἰς τὸν ναὺν τῆς Ὀλυμπίας ἄγαλμα Διὸς δωδεκάπηχυ, ἐρ' οὗ ἦν γεγραμμένον τὸ ἐξῆς ἐλεγείον —

Δέξαι, ἄναξ Κρονίδα Ζεῦ Ὀλύμπιε, καλὸν ἄγαλμα
Ἰλάφ θυμῷ τοῖς Λακεδαιμονίοις.

(1) Πaus. Κεκ. κ. 21. (2) Ἡρόδοτ. β. 8, κ. 48. — Θουκυδ. β. 5, κ. 84 καὶ 112. (3) Διόδ. Σικ. β. 5 κ. 80. (4) Διον. Λικ. Ἀρχαιστ. Ῥωμ. β. 2. κ. 49. (5) Θουκυδ. β. 1, κ. 18. (6) Στράβ. β. 8, σ. 372.

Ἐκ δὲ τῶν λαφύρων τῶν Ἀθηναίων ἀνέθισαν εἰς τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν ἀγάλματα Διοσκούρων καὶ Διὸς καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ποσειδῶνος καὶ Λυσάνδρου τοῦ Ἀριστοκράτου στεφανουμένου ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ Ἄδαντος τοῦ μάντιος τοῦ Λυσάνδρου καὶ Ἑρμῶνος τοῦ κυβερνήτου τῆς στρατηγίδος νηὸς αὐτοῦ· ὅπισθεν δὲ τῶν ῥηθέντων ἀγαλμάτων ἦσαν τὰ τῶν ὄσων ἢ Σπαρτιατῶν ἢ ξένων συνέπραξαν τῷ Λυσάνδρῳ εἰς Αἰγὸς ποταμούς (1). — Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα Μ. Χ. κατὰ τὴν προσεχέστεραν δηλαδὴ ἐποχὴν ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ σμήνη Σλάβων διεχύθησαν ἐπὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν τοῦ ἀνατολικοῦ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας καὶ τινὰ καὶ εἰς Πελοπόννησον· ἐξ αὐτῶν οἱ Μελέγχοι καὶ οἱ Ἀζαρῖται καθιδρύθησαν ἐν Λακωνίᾳ· καὶ ἐνίοτε μὲν καθυπεβάλλοντο εἰς ἀπότισιν φόρων, ἀλλὰ συνήθως διήγον ὅλως ἐλεύθεροι ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου· οἱ παλαῖοι κῆτοικοι δὲν συνειγύνοντο μετ' αὐτῶν, ἀλλ' ἀποσυρθέντες ἔζων κατὰ τὰ νότια τοῦ ῥηθέντος ὄρους, ὀνομαζόμενοι αἰεὶ Ἕλληνες ἢ Ῥωμαῖοι. Ἐπειδὴ δὲ πρωτεύουσα αὐτῶν ἦν τὸ φρούριον τῆς Μάνης, ὠνομάσθησαν Μανιάται (2), ὡς καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐπὶ τὸ ὄνομα τοῦτο γνωρίζονται. — Κατὰ τὸν Μισαιῶνα εἰσέβρευσαν στίφη Ἀλβανῶν εἰς Πελοπόννησον καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐστερεώθησαν εἰς Λακωνίαν καὶ συνηνώθησαν μετὰ τῶν προεληλυθότων καὶ πιθανῶς ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης καταγομένων Σλάβων. Οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐχορήγουν συχνάκις τὴν Πελοπόννησον ὡς δεσποτείαν εἰς τινὰς τῶν ἡγεμόνων τῶν εἰρημένων φυλῶν οἱ εἶχον τὴν καθέδραν αὐτῶν εἰς Σπάρτην τὴν τότε μετωνομασθεῖσαν Μισρᾶν· οἱ δεσπύται οὗτοι ἐπλήρωσαν

(1) Παισ. Φωκ. κ. 9. (2) Κωνσταντ. Πορφυρογ. β. 2, κ. 50.

μετ' οὐ πολὺ φόρον εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς οἱ τέλους ἐγένοντο τέλειοι κύριοι τῆς χώρας ταύτης τῆς συχνάκις ἐρημωθίσης ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν. — Ἡ Λακωνία ἦν αἰὶ ὄχυρά ἐκ φύσεως· τὰ τρία πέμπτα τῶν αἰγιαλῶν αὐτῆς, ὡς καὶ τὰ ὕψηλά καὶ ἀλληλένδετα ὄρη αὐτῆς εἰσὶ τραχεὰ καὶ δυσπροσπίστα. Ὁ Εὐριπίδης λέγει αὐτὴν «δυσείσβολον πολέμοις» (1). διὸ καὶ οἱ Θηβαῖοι ὑπὸ τὸν Ἑπαμινώνδαν μετὰ τὴν μάχην τῶν Δεύκτρων ἂν καὶ προτρεπόμενοι ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων, τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Ἠλείων, ἐδίστασαν νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Λακωνίαν, ὡς ὁ Ξενοφὼν καὶ ὁ Διόδωρος μαρτυροῦσιν. «Οἱ Θηβαῖοι ἤκουον μὲν ταῦτα, ἀντελογίζοντο δὲ ὅτι δυσεμβολωτάτη ἡ Λακωνία ἐλέγετο εἶναι» (2). «Οἱ περὶ τὸν Ἑπαμινώνδαν ὁρῶντες τὴν τῶν Λακεδαιμονίων χώραν δυσείσβολον οὖσαν» (3). Ἐκ τῆς τοιαύτης κυρίως φυσικῆς ὀχυρότητος ὡς καὶ ἐκ τῆς μετ' αὐστηρᾶς στρατιωτικῆς παιδαρχίας καὶ μετ' ἐξόχου πνεύματος φιλοδοξίας ἐκτῆσαντο οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν αἰῶνα διαρκέσαν ἀναμφισβήτητον ἐκείνην στρατιωτικὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ ὁλοσθέντος ἄλλης χώρας τῆς Ἑλλάδος. — Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντὸς τῆς Λακωνίας πάροδοι ἐπερατοῦντο ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον, τὴν Σπάρτην· ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται πόσον ἦν καλῶς ὠρισμένη ἡ θέσις τῆς πόλεως ἐκείνης πρὸς φύλαξιν πάσης τῆς ἐπαρχίας, καὶ πόσον συνέφερεν αὐτῇ, καθ' ὅσον μάλιστα χρόνον ἦν ἀτείχιστος, νὰ δύναται νὰ διατηρῇ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κέντρου διηλεκτὴ ἐπιτήρησιν ἐπὶ πᾶσαν τὴν περιφέρειαν. Τόπος ἄγριος καὶ τραχὺς καλούμενος ΣΚΙΡΙΤΙΣ, ἐξεστίνετο κατὰ πᾶσαν τὴν βορ-δυτικὴν πλευρὰν τῆς Λα-

(1) Εὐρυπ. περὶ Σπάρτης. β. 8, σ. 366. (2) Ξενοφ. Ἑλλ. β. 6, κ. 5. § 24. (3) Διόδ. Σικ. β. 15, κ. 62.

κωνίας τὴν πρὸς τὴν Τεγεάτιδα (1) καὶ τὴν Παρρασία (2), ἔχρι τοῦ ποιοῦ μεθορίου τῆς Δακωνίας, Ἀρκαδίας καὶ Μεσσηνιαίας· καθ' ἅπασαν τὴν ἑκτασιν τοῦ τόπου τούτου ἦσαν φρούρια πολλὰ ὧν ἐν μόνον ὀνομαζόμενον Ἰὸς, καὶ κείμενον κατ' ἄκρον ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Δακωνίας καὶ τῆς Ἀρκαδίας εἶναι γνωστὸν ὡς ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (3). — Οἱ Σκιρίται ἦσαν πολυάριθμοι καὶ κατὰ τοὺς πολέμους τῶν Λακεδαιμονίων συνίσταν ἰδιον λόχον, καὶ κατεῖχον φεὶ τὸ εὐώνυμον κέρας. — Κατὰ τὴν πλησίον τῆς Τεγίας τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ ἔτι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου συγκαρτηθεῖσαν μάχην, στρατηγούντος τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγιδος οἱ Σκιρίται ἦσαν ἐξαχόσιοι (4). Ὑστερον δὲ ὁ Σκιρίτης λόχος ἴστατο μετὰ τοῦ βασιλέως, οὐ συνταττόμενος μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἔχων ἰδίαν σύστασιν καὶ παρεσθῆαι εἰς τὰ θλιβόμενα μέρη· συνιστάμενος δὲ ἐξ ἐπιλέκτων ἀνθρώπων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καθίστατο αἵτις τῆς νίκης (5). — Ἐν τῇ Δακωνίᾳ ἦν τόπος Αἰγία ἐνθα ἦν ναὸς Διμήτρος, καὶ αἱ γυναῖκες ἤγον ἑορτὴν ἐν τεταγμέναις ἡμέραις· τοῦτο γνωρίζων ὁ Ἀριστομένης ἐπὶ τοῦ δευτέρου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, ἀπειραδῆθι νὰ ἐρπάσῃ τὰς γυναῖκας· ἀλλ' αὐταὶ τοὺς πλείους τῶν μετ' αὐτοῦ Μεσσηνίων ἐτρῶσαν διὰ τῶν μαχαιρῶν δι' ὧν ἔθουον τὰ ἱερεῖα, καὶ διὰ τῶν ὀβελῶν δι' ὧν τρυπῶσαι ὥπτων τὰ κρέατα, καὶ τὸν Ἀριστομένην αὐτὸν τύπτουσαι διὰ τῶν δάδων συνέλαβον ζῶντα· ἀλλ' ἀπεσώθη ἐκεῖνος τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα εἰς Μεσσηνίαν, καὶ ἐκατηγορήθη τότε ἡ ἱερεῖα τῆς Διμήτρος Ἀρχιδάμεια ὡς ἀπολύσασα αὐτόν· δὲν ἀπέλυσε δὲ

(1) Διδ. Σικ. β. 15, κ. 64. (2) Θουκυδ. β. 5, κ. 32. (3) Ξενοφ. Ἠλ. κ. 6. κ. 5, κατὰ Ἰὸν τῆς Σκιρίτιδος. (4) Θουκυδ. β. 5, κ. 68.

(5) Διδ. Σικ. β. 15, κ. 32.

αὐτὸν λαβοῦσα χρήματα, ἀλλὰ διότι ἔτυχεν ἐρῶσα αὐτοῦ
 εἶτι πρότερον· τότε δὲ ἐπροφασίσθη ὅτι ὁ Ἀριστομένης ἔκπαι-
 τὰ δεσμὰ καὶ διέφυγεν (1). — Ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Λα-
 κωνίας καὶ τῆς Μεσσηνίας ἦν τόπος ΛΙΜΝΑΙ καλούμενος
 καὶ ἐπ' αὐτοῦ ναὸς Ἀρτέμιδος ἐνθα ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν
 Μεσσηνίων ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Τηλέκλος· τὴν δὲ
 ἀρχὴν παρέλαβεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλκαμένης (2). — Πλησίον
 δὲ τῶν κατὰ τὰ μεθόρια τῆς Ἀργολίδος Ἑρμῶν ἦν τόπος
 πλήρης δρυὼν ΣΚΟΤΙΤᾶΣ καλούμενος· ἐκαλεῖτο δὲ Σκο-
 τιτᾶς οὐχὶ διὰ τὸ ἐκ τῆς πυκνότητος τῶν δένδρων σκότος,
 ἀλλὰ ὅτι εἰς ἀπόστασιν δέκα σταδίων ἀπὸ τῆς ὁδοῦ κατ'
 ἀριστερὰν ἦν ναὸς Διὸς ἐπιλεγομένου Σκοτιτᾶ (3).

* Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Μισρᾶ, τοῦ Ἀγ. Πέτρου, τῆς Μονε-
 βασίας καὶ τῆς Μάνης συνιστῶσι τὴν πάλαι Δακωνίαν ἢ
 γῆ τῆς Δακωνίας εἶναι ἐκτεταμένη καὶ κατακαλυμμένη
 κυρίως ὑπὸ παμπληθῶν ἰλαίων καὶ συκαμινεῶν· αἱ κοιλά-
 δες εἰσὶν εὖκαρποι, τὰ φυτὰ πολλὰ καὶ ποικίλα, τὰ ποιμένα
 πολυάριθμα· τὰ ἐμπορικὰ προϊόντα συνίστανται εἰς σῖτον,
 ὀλύραν, κριθήν, ἀραβόσιτον, βαμβάκιον, ἔριον, μετάξιον,
 κηρίον, μέλι, ἄμμιον, μοσχοκάρυον, ἔλαιον, αἰγοδέρματα,
 κάπας καὶ τάπητας.

ΚΟΛΗΟΙ.

Ὁ ΔΑΚΩΝΙΚὸς λεγόμενος, ἦτοι ὁ μέγας κόλπος τῆς
 Δακωνίας κατὰ τὸ νότιον τῆς Πελοποννήσου, μεταξὺ τῶν
 δύο ἀκρωτηρίων, Μαλείας πρὸς ἀνατολὰς καὶ Ταινάρου πρὸς
 δυσμᾶς, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου· κατὰ
 τὸ μέσον αὐτοῦ ἦσαν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Εὐρώτα· κατὰ δὲ τὴν

(1) Πaus. Μεσ. κ. 17. (2) Πaus. Δακ. κ. 2. (3) Δύτ. κ. 10.

περιφέρειαν τῆς παραλίας αὐτοῦ πολλαὶ πόλεις καὶ κῶμαι τῆς Λακωνίας· ἡ περίμετρος τοῦ κόλπου τούτου κατακολληζομένου ἀπὸ τοῦ Ταινάρου μέχρι τῆς Μαλέας ἐλογίζετο κατὰ τὸν Στράβωνα 670 σταδίων (1) = 16 3/4 μιλίων γεωγρ. Ὁ Πλίνιος μετρεῖ τὴν μεταξὺ τῶν δύο ἀκρωτηρίων διάμετρον 39 μιλίων Ῥωμαϊκῶν.

* Λακωνικὸς κόλπος· κοιν. Κόλπος τῆς Κολοκυθιάς.

ΟΡΗ.

ΤΑΪΓΕΤΟΝ, ἐν τῶν ἐπισημοτέρων ὄρεων τῆς Ἑλλάδος ὅπερ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ Λυκαίου ὄρους τῆς Ἀρκαδίας οὐ εἶναι ὡς ἡ συνέχεια, καὶ ἐκτεινόμενον διὰ διαφόρων καμπῶν πρὸς τὸ νότιον, περατοῦται κατὰ τὰς μεσημβρινὰς παραλίας· οἱ κατὰ τὴν πρὸς ἄρκτον ἀρχὴν δυσπρόσιτοι αὐτοῦ βράχοι οὐδεμίαν ἔφερον γενικὴν ὀνομασίαν· καθ' ὅσον δὲ ἐξετείνεται πρὸς νότον καὶ καθίστατο πανταχόθεν περίοπτον διὰ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ νώτων, ἀπετέλει τὸ ὄριον μεταξὺ Λακωνίας καὶ Μεσσηνίας, καὶ τότε ὠνομάζετο Ταῦγετον ὄρος· κατερχόμενον δὲ νοτιώτερον, δὲν ὥριζε πλέον τὰς δύο εἰρημέναις ἐπαρχίαις, ἀλλὰ φυλάττον αἰεὶ τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν, διήρχετο διὰ μέσου τῆς μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν καθηκούσης γλώσσης ἧς καὶ αἱ ἀνατολικαὶ καὶ αἱ δυτικαὶ ὄχθαι ἦσαν τῆς Λακωνίας, καὶ ἐπερατοῦτο τέλος εἰς τὸ Ταίναρον ἀκρωτήριο· ὥστε τὸ Ταῦγετον ἐκτείνεται ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν τοσοῦτον ὅσον καὶ ἡ Λακωνία αὐτῇ· εἶναι ὑψηλὸν καὶ τραχὺ καὶ ἔχει πολλὰς κορυφὰς ὧν αἱ ὑψηλότεραι ὠνομάζοντο ΤΑΛΕΤΟΝ καὶ ΕὔΟΡΑΣ· καὶ τὸ μὲν Ταλαετὸν ἐπέκειτο εἰς τὴν πόλιν Βρυσεάς καὶ ἰνομί-

(1) Στράβ. β. 8, σ. 363.

ζετο ἱερὸν τοῦ Ἡλίου, ᾧ ἔθουν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἱπποὺς
ὁ δὲ Εὐόρας ὑψοῦτο οὐ πόρρω τοῦ Ταλατοῦ καὶ ἐκτρέφε
παντοῖα εἶδη ζώων ἀγρίων καὶ αἰγας πρὸς τούτοις ἀγρίας·
τὸ δὲ μεταξύ τοῦ Ταλατοῦ καὶ τοῦ Εὐόρα διάστημα ἐπα-
λεῖτο ΘΗΡΑΙ (1). — Τὸ ὕψος τοῦ Ταυγέτου δὲν προσδιο-
ρίζεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων· ὁ Στράβων λέγει μόνον αὐτὸ
ὕψηλόν καὶ ὄρθιον (2)· ὑπερβολικὸν εἶναι τὸ τοῦ Στεσίου
ὅς ἀποφαίνεται ὅτι ὁ ἰστάμενος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ταυ-
γέτου ἐβλεπε πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον (3)· ὡσαύτως καὶ
τὸ τοῦ Τασέττου =

Αἶψα δὲ Λυγκεὺς

Τηύγετον προσέβαινε ποσὶν ταχέεσσι πεποιθώς

Ἀκρότατον δ' ἀναβὰς, διεδέκκετο νῆσον ἅπασαν

Τανταλίδου Πέλοπος (4).

Διότι μάλιστα ὑπερβαίνει κατὰ τὸ ὕψος τὸ Δύκαιον. Ἡ Κυ-
λίνη, ὁ Παρνασσὸς, ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Πίνδος εἰσὶν ὑψηλό-
τερα τοῦ Ταυγέτου. — Τὸ Ταύγετον ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ
Ταυγέτης, μητρὸς τοῦ Λακεδαιμόνου (5). Ἐπὶ τῆς ἐπιφα-
νείας τοῦ Ταυγέτου ἐτρέφοντο πάμπολλα κτήνη, ὡς ἐπὶ
τῶν πλευρῶν αὐτοῦ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων πολυά-
ριθμα, περὶ τὰς κορυφὰς αὐτοῦ αἰγαγροὶ καὶ εἰς τοὺς ὄρυ-
μώδεις αὐτοῦ τόπους ἔλαφοι καὶ ἀγριόχοιροι· ἦσαν δὲ καὶ
κῶμαι καὶ χωρία ἐπὶ τοῦ ὄρους περιέχοντα πληθυσμὸν
ἀξιόλογον. Τὰ δὲ σπλάγχνα αὐτοῦ δὲν παρείχον μὲν θη-
σαυροὺς πλουσίους, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν προσεπορίζοντο οἱ Λακε-
δαιμόνιοι τὸν εἶδηρον αὐτῶν, καὶ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς ἀγα-
ματοποιεῖαν μάρμαρον· τὸ κατὰ τὸ νότιον παρὰ τὸ ἀκρω-

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 20. (2) Στράβ. β. 8, σ. 363. (3) Στεσιον. Ποιστ.
τῶν Κυπρ. ἐπ. παρὰ σχολιαστ. Πινδ. εἰς φθ. X. Νημ. (4) Τασέττου.
(5) Πaus. Δακ. κ. 1.

ἄκρον Τέννον μελαν μάρμαρον ἦν ἐν ὑπολήψει καὶ παρὰ
 οὗς Ῥωμαῖοις, ὡς καὶ ἡ ἐκ τοῦ Ταυγίτου ἐξορυττομένη
 ἰκόνη λέγει ὁ Πλίνιος ὅτι μετὰ τὴν Κρητικὴν ἦν ἡ ἀρίστη
 ὧν ὄσων ἐγνώριζε· δύσπιστον δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ λεγό-
 ιενον ὅτι ἐν τῷ Ταυγίτῳ εὗρέθη μεταλλεῖον σμαράγδων·
 Ἰνέσχεθαι δὲ ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ἐπὶ Ῥωμαίων ὑπὸ τινων
 δειωτῶν νέον λατομεῖον λίθου εὐμέγεθους.

* Ταυγίτην κοιν. Πενταδάκτυλον· κατὰ τὸ νότιον αὐτοῦ
 ἰκνοῦσιν οἱ Μανιάται (1), ἔχοντες χώραν ἐκτεταμένην ἥτις
 πρὸ τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως διηρεῖτο εἰς ἐννέα καπιτανίας
 καὶ τρεῖς ἀπονομίαις, ἥτοι ἀνεξαρτήτους κοινωνίας, καὶ
 περιεῖχεν ὡς ἑκατὸν πόλεις καὶ χωρία ἐξ ὧν ἡ Μάνη ἐδύ-
 λατο νὰ ὀπλίσῃ 8,000 μαχητῶν ἀπὸ δεκαπενταετοῦς μέχρι
 ἐξηκοντούτους· οἱ Μανιάται εἰσιν εἰς τὸ ἄκρον πνευματώδεις,
 παυνοῦργοι, ἐνεργητικοὶ, τολμηροὶ, ἐξησηκήμενοι εἰς τὰ ὅπλα
 καὶ ἐπιτηθεῖοι πυροβολισταὶ, πτωχοὶ δὲ, ἀμαθεῖς καὶ φι-
 λάρπαγες· καὶ εὐλαβεῖς μὲν μέχρι δεισιδαιμονίας κατὰ τοὺς
 ἐξωτερικοὺς τύπους, ἀλλ' ἀγνοοῦντες τὰς ἀληθεῖς ἀρχὰς τῆς
 θρησκείας, μετήρχοντο κατὰ πολλοὺς αἰῶνας καὶ τὴν λη-
 στείαν κατὰ ξηρὰν καὶ τὴν πειρατείαν κατὰ θάλασσαν. Ἡ
 χώρα αὐτῶν σκεπομένη κατὰ τὸ βόρειον ὑπὸ τοῦ Ταυγέ-
 του, εἶναι ἀπὸ τῆς ξηρᾶς σχεδὸν ἀπροσπέλαστος· ἐκ τῆς
 τοιαύτης φυσικῆς θέσεως καὶ ἐκ τῶν ἐπιτοπίων πρὸς ἀλλή-
 λους ἀπαύστων ἐρίδων καὶ ἐχθροπαθειῶν αἱ διαιώνιζον,
 μεταβαίνουσαι ἐπὶ γενεᾷς εἰς γενεάν, ἕκαστος Μανιάτης
 κατέστη πολεμιστῆς ἐμπειρος. Ὅσον καὶ ἂν φαίνεται ἀπί-
 θανον, εἶναι ὁμῶς βεβαιότατον ὅτι ἄνθρωποι ἐκ τῶν Κανο-
 βουνικῶν (ὑπεράνω τοῦ Ταινάρου) ἔζησαν εἴκοσι ὅλα ἔτη

(1) Ἰδ. ἀνωτ. Δακωνία.

ἐγκλειστοὶ ἐντὸς τῶν πύργων αὐτῶν, στερούμενοι σχεδὸν καὶ αὐτοῦ τοῦ φωτός τῆς ἡμέρας, καὶ μὴ τολμώντες νὰ ἔλθωσι, φοβούμενοι μὴ φονευθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν ἐλάβανον δὲ τροφὴν καὶ πυρίτιδα διὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν, διότι ὑπῆρχε νόμος μεταξὺ τῶν Μανιατῶν ποτὲ νὰ μὴ ἐγγίσωσι γυναῖκα· ἐκτὸς δὲ ταύτης τῆς πρὸς τὰς γυναῖκας εὐλαβείας, εἶχον οἱ Μανιάται καὶ δύο ἄλλας ἀρετὰς τιμῶσας τὸν χαρακτῆρα των: ἐφύλαττον θρησκευτικῶς τὰ καθήκοντα τῆς φιλοξενίας, ἐν ὅσῳ ξένος διέμενε παρ' αὐτοῖς, καὶ κατὰ τὰς ληστρικὰς αὐτῶν ἐκδρομὰς σπανιότατα ἔχονον αἶμα. Οἱ Μανιάται ἐπλήρωνον 17,000 γροσίων φόρον ἐτήσιον εἰς τὸν Σουλτάνον, ὃς κατὰ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς διώρισεν ἐκ τῶν ἰδίων καπιτάνων αὐτῶν ἕνα ἀρχηγὸν φέροντα τὸν τίτλον τοῦ μπέη, καὶ ἔχοντα κυρίως ὑπηρεσίαν νὰ συλλέγῃ τὸν φόρον καὶ νὰ σύστέλλῃ τὴν περαιτέρω.

Κατὰ τὸ ἔτος 1821 ἡ ἀξία αὕτη ἐδόθη εἰς τὸν ΠΕΤΡΟΝ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΝ τὸν κοινῶς ἐγνωσμένον ὑπὸ τὸ ὄνομα ΠΕΤΡΟΜΠΕΗΝ ὅστις ὁμῶς ὕψωσε μετ' ὀλίγον τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας, καὶ ἂν ἐκέκτητο τὰς εἰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις ἀπαιτούμενας στρατιωτικὰς καὶ πολιτικὰς ἰδιότητας, θὰ εἶχε μεγίστην ἐπιβρόχον εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἀλλ' ἦν εὐγενὴς μὲν καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ μεγαλόδωρος, ἀλλὰ πράου καὶ φιλησύχου χαρακτῆρος, καὶ μᾶλλον τῆς εἰρήνης, τῆς τρυφῆς καὶ τῆς ἀναπαύσεως παρὰ τοῦ πολέμου ἄνθρωπος. Καὶ κατὰ μὲν τὸ φαινόμενον αὐτὸς ἦν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατεύματος τῆς Μίνης, ἀλλὰ κυρίως ἡ φροντίς αὕτη ἦν ἐναποτεθειμένη εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κυριακούλην, ἔμπειρον στρατιώτην, καὶ εἰς τὸν πνευματωδέστατον καὶ πλήρη πατριωτισμοῦ πρωτότοκον τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ἠλίαν. Οἱ ὀρεινοὶ οὗτοι Λάκωνες ἢ Μανιάται, κατενεχθέντες ὡς χί-

προς εἰς τὰ πεδινὰ μέρη, ὥρμησαν καὶ προσέβαλον ἐν
 ῥῶτοις τοὺς Βαρδουνιώτας, ἀποικίαν Ἀλβανῶν Ὀθωμανῶν
 προκαταστάσαν μεταξὺ τῶν ὑπεράνω τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐ-
 ῳτά ὁρέων πρὶν εἶτι τῆς πρώτης εισβολῆς τῶν Ὀθωμανῶν
 ἐς τὴν Πελοπόννησον. Οἱ Βαρδουνιώται μετὰ τινα μικρὰν
 ντίστασιν καταλειπόντες τοὺς τόπους τῆς κατοικίας αὐτῶν,
 πεδύρθησαν εἰς Τριπολιτσάν· ἂν δὲ καὶ οἱ στρατιῶται τῆς
 Ἀάνης ἐγύμνωνον κατὰ τὴν ἐκδρομὴν αὐτῶν καὶ ἐχθροὺς καὶ
 φίλους ἀδιαφόρως, οἱ ἀπειροπόλεμοι Πελοποννήσιοι εἶχον
 ὅσῃν ἀνάγκῃ αὐτῶν, ὥστε ἀνεχόμενοι πᾶσας τὰς ἀταξίας
 αὐτῶν, ἐδιέζοντο νὰ πληρώνωσιν εἰς ἕλαστον αὐτῶν ἀνὰ
 τεκμήριοντα γρόσια κατὰ μῆνα. Κατὰ πολλὰς τῶν κατωφε-
 ρειῶν τοῦ Ταυγέτου οἰσὶν ἄμπελοι, ἀγροὶ σιτοφόροι, καὶ
 λαῖαι· καὶ πολλὰ ἄλλα μέρη τοῦ ὄρους προάγουσι βάλαι-
 ῶν καὶ πρινοκόκκιον ἱκανὸν πρὸς χρῆσιν τοῦ τόπου καὶ
 εὐρὸς ἐξαγωγὴν· πολλοὶ δὲ βύακες καὶ χεῖμαροι καταρβέου-
 σιν ἀπὸ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ. Τὸ ὑψηλότεον μέρος τοῦ
 Ταυγέτου εἶναι τὸ κατὰ τὸ δυτ.-βόρειον Ἅγιος Ἡλίας καλού-
 μενον ὄρος· τὸ ὕψος αὐτοῦ λογίζεται 2,409 μέτρων γαλλ.

ΘÓΡΝΑΞ, ὑψούμενον τὸ ὄρος τοῦτο μεταξὺ Σπάρτης καὶ
 ἑλλάσεως, καθῆκε μέχρι τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Εὐρώτα·
 οἱ Δακαδαίμονιοι ἐπεμψαν ποτὲ εἰς Σάρδεις πρὸς τὸν Κροῖ-
 ον ἵνα ἀγοράσωσι χρυσὸν, θέλοντες νὰ μεταχειρισθῶ-
 νιν αὐτὸν πρὸς καλλωπισμὸν τοῦ ἐπὶ τοῦ Θόρνακος ἰδρυ-
 λένου ἀγάλματος τοῦ Πυθαίως Ἀπόλλωνος· ὁ δὲ Κροῖσος
 ἰδὼπεν αὐτοῖς δωρεὰν τὸν χρυσὸν (1), ὃν μετεχειρίσθησαν
 ὡς κόσμον οὐχὶ τοῦ ἐν Θόρνακι Πυθαίως, ἀλλὰ τοῦ ἐν
 Ἀμύκλαις Ἀπόλλωνος (2).

(1) Ἡρόδοτ. β. 1. κ. 69. (2) Πaus. Δακ. κ. 10.

* Ἐπὶ τοῦ Θόρνακος κεῖται τανῦν ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς πόλεως Μισρᾶ καὶ ὀνομάζεται Ἐξωχώριον· συνπεδῶται δὲ διὰ γεφύρας λιθίνης μετὰ τοῦ λεγομένου Μεσοχωρίου ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς εἰρημένης πόλεως.

ΚΗΝΑΚΑΔΙΟΝ, ΙΛΙΟΝ, ἈΣΙΑ, τρία ὄρη ὧν ἐν τῇ μέσῃ ἔκειτο ἡ πόλις Λᾶς κατὰ δεξιὰν τοῦ Γυθείου (1).

* Ἐκ τῶν τριῶν εἰρημένων ὀρέων ἡ Ἀσία ὀνομάζεται τανῦν Πάσσαθα· τὰ δὲ ἕτερα δύο οὐδὲν ἔχουσι γνωστὸν νῶταρον ὄνομα (2).

ΔΑΡΥΣΙΟΝ, ὑψοῦτο ὑπεράνω τοῦ Μιγωνίου καὶ ἦν καθιερωμένον εἰς τὸν Διόνυσον· ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος ἦγον τὴν ἑορτὴν τοῦ Διονύσου, λέγοντες καὶ ἄλλα τῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην, καὶ προσέτι ὅτι εὗρισκον ἐκεῖ κατ' ἐκαίνην τὴν ἐποχὴν σταφυλὴν ὥριμον (3). Τὸ δὲ κάτωθεν τοῦ Λαρυσίου Μιγώνιον ἦν τόπος κατὰ τὸ βορ-δυτικὸν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι τῆς νήσου Κρανᾶς μέρους αὐτοῦ ἦν ναὸς τῆς Ἀφροδίτης τῆς ἐπιλεγόμενης Μιγωνίτιδος, κτισθεὶς ὡς ἔλεγον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάριδος· ὁ δὲ Μενέλαος μετὰ ὀκτὼ ἔτη τῆς ἀλώσεως τῆς Τρωάδος ἐπανερχόμενος εἰς τὰ ἴδια, ἀνήγειρε πλησίον τοῦ Μιγωνίου ἄγαλμα τῆς Θέτιδος καὶ τῆς θεᾶς Πραξιόδικας (4).

* Κούμαρον (5).

ΚΑΛΛΑΘΙΟΝ, ἔκειτο ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Γερηνίας· ἐπ' αὐτοῦ ἦν ναὸς Κλαίας καὶ σπήλαιον παρὰ τὸν ποτὶν ἔχον εἰσοδὸν στενὴν· τὰ δὲ ἐνδον αὐτοῦ ἦσαν ἀξιοθέατα (6).

ΟΛΥΜΠΟΣ, λόφος παρὰ τὰς δὺθας τοῦ ποταμοῦ Οἰοῦντος πλησίον τῆς Σελλασίας· ἀπαντικρὺ τοῦ Ὀλύμπου κατε

(1) Πaus. Λακ. κ. 24. (2) Δῆκ. Τ. 1. κ. 7. σ. 276.

(3) Πaus. Λακ. κ. 22. (4) Δύτ. (5) Δῆκ. Τ. 1, κ. 7, 2, 248.

(6) Πaus. Λακ. κ. 27.

τὴν ἐτέραν ὀχθὴν τοῦ ποταμοῦ ἦν ἕτερος λόφος Εὔας καλούμενος (1)· παρὰ τὴν ρίζαν τοῦ Ὀλύμπου ἔρρεεν ὁ ποταμός Γόργυλος (2).

Ζάραξ, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον τὸ μεταξὺ τῶν πόλεων Ζάρακος καὶ Λιμηρᾶς Ἐπιδαύρου ὄρος ὠνομάζετο ὡσαύτως Ζάραξ.

Πάρνων, τοῦτο τὸ ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Δακωνίας καὶ τῆς Κυνουρίας, κείμενον ὄρος (3) ἐθεωρεῖτο ὡς ἀνήκον κατὰ μέγα μέρος τῇ Δακωνίᾳ.

* Μαλιβόν τὸ ὕψος αὐτοῦ 1937 μέτρ. γαλλικῶν.

Μενελάϊον, ἐπτεκεῖτο τῇ ἀριστερᾷ ὀχθῇ τοῦ Εὐρώτα τῇ πρὸς τὴν Σπάρτην, κατὰ τὰς χειμερινὰς ἀνατολὰς τῆς πόλεως ταύτης· ἦν δὲ λίαν ὕψηλὸν καὶ τραχὺ καὶ δύσβατον καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦν φρούριον, Μενελάϊον ὡσαύτως λεγόμενον (4).

Δ Κ Ρ Ω Τ Η Ρ Ι Α.

Ταῖναρον, τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριον πάσης τῆς Πελοποννήσου, πρὸς δυσμὰς τοῦ ἀκρωτ. Μαλείας, μεταξὺ δύο λιμένων, τοῦ Ψαμαθοῦντος καὶ τοῦ ἀντιθέτου αὐτῷ Ἀχιλλεῖου (5). Τὸ Ταῖναρον, ὡς ἐμυθεύετο, ἦν τὸ κατ' ἀρχὰς τοῦ Ἀπόλλωνος, ὃς ἀντέδωκεν αὐτὸ τῷ Ποσειδῶνι, λαβὼν παρ' αὐτοῦ τὴν Πυθῶ (Δελφούς) (6). — Ἐν τῷ Ταινάρῳ ἦσαν λατομεῖαι πολλαὶ λίθου πολυτελοῦς τοῦ λεγομένου Ταιναρίου (7). Ἦν δὲ καὶ ναὸς Ποσειδῶνος ἐπὶ τοῦ Ταινάρου ἐντὸς ἄλσους, καὶ πλησίον ἄντρον δι' οὗ ἐμυθεύετο ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἀνήγαγε τὸν Κέρβερον ἐκ τοῦ Ἄδου (8)· περὶ

(1) Πολύβ. ἱστ. β. 2. κ. 65. (2) Αὐτ. κ. 66. (3) Ἰδε Πάρνων εἰς Κυνουρίαν. (4) Πολύβ. β. 5, κ. 22, § 3. (5) Σκύλ. Περιπλ. Δακεδαίμων. — Πανσ. Δακ. κ. 25. (6) Στράβ. β. 8, σ. 374. (7) Αὐτ. σ. 367. (8) Αὐτ. σ. 363.

τούτου Ἐκαταῖος ὁ Μιλήσιος λέγει τι πιθανώτερον, ὅτι δηλ. : ἐπὶ τοῦ Ταινάρου ἐτρέφετο ὄφις δεινός, ὃν ὠνόμαζον κῆνα τοῦ Ἰλίου, διότι ὁ δηχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἀπέθνησκεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὅτι τοῦτον τὸν ὄφιν ὁ Ἡρακλῆς ἤγαγε παρὰ τὸν Εὐρύσθεα. Κατὰ τὸν Παυσανίαν, ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος ἦν κατασκευασμένος ἐν εἰδὲι σπηλαίου καὶ πρὸ αὐτοῦ ἵστατο τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τούτου· ἦσαν δὲ καὶ ἀναθήματα ἐν οἷς καὶ ἀνδριάς χαλκοῦς τοῦ κιθαρωδοῦ Ἀρίωνος ἐπὶ δελφίνος· ἦν δὲ καὶ πηγὴ ἐπὶ τοῦ Ταινάρου περὶ ἧς ἐπλασαν οἱ αἰετίζοντες ἐν αὐτῇ ἐβλεπὼν τοὺς λιμένας καὶ τὰ πλοῖα, καὶ ὅτι ἐπαυσεν ἡ δύναμις αὕτη τοῦ ὕδατος ἀφ' οὗ γυνή τις ἐπλυνεν ἐν αὐτῷ μεμιασμένην ἐσθῆτα· ἡ πόλις Τευθρώνη ἀπέῤῃχεν 150 στάδια, ἡ δὲ Καινήπολις 40 ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ταινάρου (1). — Τὸ Ταίναρον ἔλαβεν τὸ ὄνομα ἀπὸ τινος Ταινάρου, οὗ τὸ μνημα ἦν ἐν Σπάρτῃ πρὸς τὸ μέρος τῆς Λέσυχης τῶν Κροτονῶν, μικρὸν ἀπέχον τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος (2). — Τινὲς τῶν Εἰλώτων προσέφυγον ποτὲ ἰκέται εἰς τὸν κατὰ τὸ Ταίναρον ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀποσπᾶσαντες ἐκεῖθεν ἐθανάτωσαν αὐτοὺς, καὶ ἐκ τούτου, ὡς ἐνόμιζον, ἐγένετο ὁ μέγας σεισμός τῆς Σπάρτης (3). — Ὄπόταν ὁ Παυσανίας φρονήσας τὰ τῶν Περσῶν, ἐγένετο ἐπίβουλος τῆς πατρίδος, ὁ καταμηνύσας αὐτὸν τῇ Σπάρτῃ Ἀργίλιος ἤλθεν ἐπίτηδες ὡς ἰκέτης εἰς Ταίναρον καὶ κατασκευάσας διπλῆν καλύβην χωριζομένην εἰς δύο διὰ διαφράγματος, ἔκρυψεν ἐντὸς αὐτῆς τινὰς τῶν ἑφώρων· ἐλθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Παυσανίας, καὶ συνδιαλεγόμενος μετ' αὐτοῦ, ἀνεκάλυψεν ἀνυπόπτως τὰ πάντα, καὶ

(1) Παυσ. Λακ. κ. 25. (2) Παυσ. Λακ. κ. 14. (3) Θουκυδ. β. 1, κ. 128.

οἱ ἔφοροι ἀπεύσαντες, ἐπληροφορήθησαν περὶ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ στόματος (1).

* **Ταινάρων**, κοιν. **Ματαπάν**· ὁ Δῆκιος παρατηρήσας καὶ καταμετρήσας ἀκριβῶς τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο, εὗρεν ὅτι εἶναι μικρὰ χερσονήσος σχήματος περιφεροῦς, ἔχουσα περίμετρον περίπου 7 μιλίων ἀγγλ. = $2\frac{3}{4}$ ὥρ. καὶ συνεχομένη μετὰ τῆς μεγάλης ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἐκτεινομένης εἰς τὴν θάλασσαν Ταῦγετικῆς χερσονήσου δι' ἰσθμοῦ ὅσον $1\frac{1}{2}$ μιλίου τὸ πλάτος κατ' εὐθείαν γραμμὴν (2). Ἡ ὑπεράνω τοῦ Ταινάρου χώρα ὀνομάζεται **ΚΑΚΟΒΟΥΝΙ**.

ΘΥΡΙΔΕΣ, κατὰ τὸν νοτ.-δυτικὸν αἰγιαλὸν, πρὸς τὸ βορδυτικὸν τοῦ ἄκρ. Ταινάρου, οὗ καθιστᾷ μέρος, καὶ ἐν ἀποστάσει 30 σταδίων ἀπὸ τῆς Καινηπόλεως· παρὰ τὰς Θυρίδας ἦν ποτε ἡ πόλις ἱππόλα (3). Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο εἶναι τραχεῖά τις νοτ.-δυτικὴ ἐξοχὴ τοῦ Ταῦγέτου ὄρους προβαίνουσα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κλείουσα τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον κατὰ τὴν πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ πλευρὰν (4). Κατὰ τὸν Πausanίαν, ἡ ἀπόστασις ἀπὸ Ταινάρου μέχρι Θυρίδων ἦν 70 σταδίων, δηλαδὴ 40 ἀπὸ Ταινάρου μέχρι Καινηπόλεως καὶ 30 ἀπὸ Καινηπόλεως μέχρι Θυρίδων (5)· κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα, ἡ ἰδίᾳ αὕτη ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ Ταινάρου πρὸς τὰς Θυρίδας ἐμετράτο 130 σταδίων· ὀνομάζει δὲ οὗτος τὰς Θυρίδας ῥοώδη κρημνὸν (6). — Κατέμπερσεν τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου εἰσὶ τρεῖς νησίδες αἱ, κατὰ τὸν Pausanίαν, ὀνομάζονται ὡσαύτως Θυρίδες (7).

* **Κοιν.** Γρόσσον· τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο ὑψοῦται 308 μέτρα γαλλικὰ ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

(1) Δύτ. β. 1, κ. 133. (2) Δῆκ. Τ. 1, κ. 8, σ. 301. (3) Πaus. Δακ. κ. 25. (4) Στράβ. β. 8, σ. 360. (5) Πaus. Δακ. κ. 25.

(6) Στράβ. β. 8, σ. 362. (7) Πλίν. β. 4, κ. 12.

ΜΑΛΕΑ κατὰ τὸν Πausανίαν, ΜΑΛΕΑΙ κατὰ τὸν Στράβωνα, ΜΑΛΕΑΣ κατὰ Σκύμνον τὸν Χῖον, προβαίνει μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν μεταξὺ τῶν κόλπων Ἀργολικοῦ καὶ Ἀκαυονικοῦ, κατ' ἀνατολὰς τοῦ ἁκρωτ. Ταινάρου καὶ κατὰ τὸ βόρειον τῆς νήσου Κυθήρας· ἡ ἀπὸ Ταινάρου μέχρι Μαλίας ἀπόστασις μετὰ τῶν κατακολπώσεων ἐλογίζετο κατὰ τὸν Στράβωνα 670 σταδίων (1). Ἡ κατὰ τὴν Μαλίαν θάλασσα ἐθεωρεῖτο ὡς δύσπλευστος καὶ ἐπικίνδυνος διὰ τοὺς ἀντιπνέοντας ἀνέμους, καὶ παροιμία μάλιστα ὑπῆρξε =

Μαλίαν δὲ κάμψας, ἐπιλάθου τῶν οἰκαδῶ·
διὸ καὶ οἱ ἐξ Ἀσίας καὶ Ἰταλίας ἐρχόμενοι ἔμποροι ἡγάπων μᾶλλον νὰ κατὰγωσι τὸν φόρτον εἰς Εὐρίνθον ἢ νὰ περιπλεύσωσι τὸ ἁκρωτήριον τοῦτο (2). Κατὰ τὸ βορρ-δυτικὸν τῆς Μαλίας ἦσαν ὁ Βοιωτικὸς κόλπος καὶ ἡ πόλις Βοιαί· μεταξὺ δὲ τῶν Βοιωτῶν ἦν κατὰ τὴν παραλίαν λίμνη καλουμένη Νύμβαιον (3)· ἡ Μαλία εἶναι συνέχμα τοῦ ὄρους Πάρνωνος.

* Μαλία, κοιν. Μαλιὰς καὶ Σάντ-Ἄγγελο.

ὈΝΟΥ ΓΝΑΘΟΣ, κείμενον τὸ ἁκρωτήριον τοῦτο ἐνδότερον τῆς Μαλίας, τερματίζει ταπεινὴν χερσόνησον ἔχουσαν λιμένα· ἡ Ὀνου Γνάθος προβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν ἀπέναντι τῆς νήσου Κυθήρας, ἥς τοῦ ἁκρωτηρίου Πλατανιστοῦντος ἀπέχει 40 στάδια, τῆς δὲ Μαλίας 150· μεταξὺ Ὀνου Γνάθου καὶ Μαλίας ἦν ἡ πόλις Βοιαί (4). Ἐν Ὀνου Γνάθῳ ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς ἰδρυθεὶς, ὡς ἐλεγον, ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἐπὶ δὲ τοῦ Πausανίου οὔτε ἄγαλμα εἶχεν ἔτι οὔτε ὄροφον. Ἦν δὲ ἐνταῦθα μνημεῖον Κινάδου, κυβερνήτου τοῦ

(1) Στράβ. β. 8, σ. 363. (2) Αὐτ. σ. 378. (3) Πaus. Δακ. κ. 23.

(4) Στράβ. β. 8, σ. 365. — Πaus. Δακ. κ. 22, 23.

πλοίου τοῦ Μενελάου (1). Ἡ Ὀνου Γνάθος ἀπέχῃ τῆς πό-
λεως Ἀσωποῦ 200 στάδια (2).

* Τοῦ μικροῦ ἱσθοῦ κατακλυσθέντος ἀπὸ τινος χρόνου
ὑπὸ τῶν θαλασσιῶν ὑδάτων, ἡ ποτὲ χερσόνησος τῆς Ὀνου
Γνάθου μετεβλήθη εἰς νῆσον καλουμένην τανῦν Ἐλαφονῆσι
ἢ Σέρβι.

ΜΙΝΩΙΑ, πλησίον τῆς Λιμηρᾶς Ἐπιδαύρου· κατὰ τὸν
Παυσανίαν, ὁ μὲν ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου σχηματιζόμενος
κόλπος οὐδόλως διέφερε τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν Δακωνίαν
εἰς σκολῶν τῆς θαλάσσης· ὁ δὲ κατὰ τοῦτο αἰγιαλὸς παρῆχε
ψηφίδας εὐπρεπέστερας, ὡς λέγει, τὸ σχῆμα καὶ χροῖας παν-
τοδαποῦς (3). Ὁ Στράβων λέγει τὴν Μινώαν φρούριον (4).
ὥστε φαίνεται ὅτι ἐπὶ Ῥωμαίων ὠχυρώθη τὸ ἀκρωτήριον
τοῦτο, ἂν καὶ ἀποσιωπᾶται ὑπὸ τοῦ Παυσανίου.

* Ἐπὶ τῆς Μινώας κεῖται ἡ Μονεμβασία· ἂν καὶ ἡ Μι-
νώα λέγεται ἀκρωτήριον ὑπὸ τοῦ Παυσανίου, ὡς καὶ κατὰ
τὴν 12 ἑκατονταετηρίδα ὑπὸ τοῦ Νικῆτα, ἀλλ' ἤδη εἶναι
νῆσος, διότι τὰ θαλάσσια ὕδατα κατέκλυσαν, ὡς φαίνεται,
τὸν μικρὸν ἱσθμὸν, ἡ μᾶλλον, ἣν μὲν αἰεὶ νῆσος, ἀλλὰ διὰ
τὴν μεγάλην πρὸς τὴν ἡπειρον πλησιότητα, ὀνομάζεται
ἄκρον ὑπὸ τῶν εἰρημένων συγγραφέων. ἔχει δὲ ἡ νῆσος
10 λεπτῶν μῆκος καὶ πλάτος τὸ τρίτον τοῦ μήκους.

ΠΟΤΑΜΟΙ καὶ ΑΙΜΝΑΙ.

Εἴρηται· πηγάζει ἐξ Ἀρκαδίας πέντε στάδια ἀπὸ τῆς
κώμης τῆς Μεγαλοπολίτιδος Ἀσίας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ καὶ πλη-
σίον τῶν πηγῶν τοῦ Ἀλφειοῦ· ὁ ποταμὸς οὗτος συμμιγνύει

(1) Πaus. Δακ. κ. 22. (2) Αὐτ. (3) Αὐτ. κ. 23. (4) Στράβ.
β. 8. σ. 368.

ἐκ τῶν ῥυάκων τοῦ Μισρᾶ, τοῦ Παρωρίου, τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου καὶ ἄλλου τινός, ῥέει ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς μεταξὺ τοῦ νοτίου τῆς Σπάρτης καὶ τῆς Ἀγ. Κυριακῆς καὶ ἐκδίδει εἰς τὸν Εὐρώταν (1).

ΣΚΪΡΑΣ, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Ταῦγέτου καὶ ῥέων ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἐκδίδει ἐντὸς μικροῦ κόλπου εἰς τὴν θάλασσαν ἐν ἀποστάσει 40 σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως Πυρρίχου καὶ πρὸς μισημβρίαν τοῦ τόπου τοῦ λεγομένου Ἀραίνου καὶ τοῦ τάφου τοῦ Δᾶ. Μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς εἰς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὄχθην ἐπὶ τινα ἀπόστασιν ἦν ναὸς ἀρχαῖος Διός. Ἰδιομάσθη δὲ Σκύρας ὁ πρότερον ἀνώνυμος οὗτος ποταμός, διότι Πύρρος ὁ Ἀχιλλείως προσωρμίσθη εἰς αὐτὸν, ὅτε ἐπλευσεν ἐκ Σκόρου, ἐπὶ τὸν γάμον τῆς Ἑρμιόνης (2).

* Ὁ Σκύρας καλεῖται τανῦν Ποτάμι τῆς Δίκοβας· παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην πλησίον τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ τόπου τοῦ καλουμένου Δίκοβα σώζονται ἔχνη τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διός (3).

ΣΜῪΝΟΣ, ποταμίσκος πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Ταῦγέτου, ῥέων δὲ ἐν ἀποστάσει πέντε σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως Δᾶ, καὶ ἐκδιδοὺς εἰς τὴν θάλασσαν κατ' ἀριστερὰν τοῦ ἀκρωτηρίου ἐφ' οὗ ἦν ὁ ναὸς τῆς Δικτύννης Ἀρτέμιδος· τὸ ὕδωρ τοῦ Σμήνου ἦν γλυκυποτώτατον (4).

* Ποτάμι τῆς Πάσσαβας (5).

ΠΑΜΙΣΘΟΣ, ποταμίσκος χαραδρώδης ῥέων πλησίον τοῦ Λακωνικοῦ Δεύκτρου (6).

ΚΝΑΚΙΩΝ, ποταμίσκος ῥέων κατὰ νότον τῆς Σπάρτης·

(1) Δᾶ. Τ. 1, κ. 4, σ. 145. (2) Παυσ. Λακ. κ. 25. (3) Δᾶ. Τ. 1, κ. 7, σ. 277. (4) Παυσ. Λακ. κ. 24. (5) Δᾶ. Τ. 1, κ. 7, σ. 277. (6) Στράβ. β. 8, σ. 336.

οὔτε ὁ Παυσανίας οὔτε ἄλλος τις τῶν συγγραφίων ἀναφέρει τὸν Κνακίοντα· παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ μόνον βλέπομεν ὅτι ὁ νομοθέτης Λυκοῦργος ἔλαβε χρησμὸν ἐκ Δελφῶν ἵνα ἰδρύσῃ ναοὺς εἰς τὸν Δία καὶ εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ στήσῃ τὴν ἔδραν τῆς Γερουσίας καὶ τῶν Ἀρχαγετῶν μεταξὺ Βαθύκης καὶ Κνακίοντος· κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλην ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Πλουτάρχου κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος ἡ Βάδουκα ἦν, ὡς φαίνεται, ἡ ἐπὶ τοῦ Εὐρώτα γέφυρα, ὁ δὲ Κνακίων, ποταμὸς ῥέων ἐκεῖ πλησίον.

* Τρυπιώτικον (1).

ΝΥΜΒΑΪΟΝ, λίμνη παραθαλάσσιος κατὰ τὸν Βοιωτικὸν κόλπον, μεταξὺ τῆς πόλεως Βοιῶν καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλίας· παρ' αὐτὴν ἦν ἄγαλμα Ποσειδῶνος ὀρθὸν καὶ σπηλαιον πλησιέστατα τῆς θαλάσσης καὶ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου πηγὴ ὕδατος γλυκείας· ἄνθρωποι δὲ πολλοὶ ἔχουν περὶ ταύτην τὴν λίμνην (2).

ΠΟΛΕΙΣ καὶ ΚΩΜΑΙ.

ΣΠΑΡΤΗ ἢ ΛΑΚΕΔΑΪΜΩΝ, πόλις ἀρχαιοτάτη, πρωτεύουσα τῆς Λακωνίας καὶ μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου (3)· τὸ σχῆμα αὐτῆς ἦν περιφερές· καιμένη δὲ ἐν πεδίῳ, περιεῖχε κατὰ μέρος ἐν αὐτῇ πολλοὺς ἀνωμάλους καὶ ὀρεινοὺς τόπους· παρὰ τὴν πρὸς ἀνατολὰς πλευρὰν τῆς Σπάρτης ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Εὐρώτας ἐν ἀποστάσει ἐνὸς καὶ ἡμίσεως σταδίου, καὶ πέραν τοῦ ποταμοῦ παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην αὐτοῦ καταντικρὺ τῆς πόλεως ὑψοῦτο τὸ Μεγαλῶν ὄρος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸ λόφων (4). — Ἡ Σπάρτη

(1) Πασ. Λακ. κ. 28. (2) Λήκ. Τ. 1, κ. 5, σ. 180, 181.

(3) Ὀμ. ἰλ. Β, ε. 582. (4) Πολύβ. β. 5, κ. 22.

τῶν Λακεδαιμονίων ἐδίκαζον εἰκοσι ὀκτὼ οἱ ὀνομαζόμενοι Γέροντες, καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν Ἐφόρων καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλης οἰκίας (1). — Ἡ περίμετρος τῆς Σπάρτης ἦν 48 σταδίων (2). Προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ πόλις αὕτη ἐκοσμήθη διὰ δημοσίων οἰκοδομῶν καὶ εὐκτιστοτέρων ἰδιωτικῶν οἰκιῶν, ἀλλ' ἐξ οὐδενὸς σημείου δείκνυται ὅτι ἐκτίσθη ἐκ νέου κατ' εὐρυθμότερον καὶ μᾶλλον συμπεπυκνωμένον σχέδιον τοῦ ἀρχαίου, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ μάλιστα φαίνεται ὅτι περιεῖχε τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ ἕως ἐννέα χιλιάδων πολιτῶν οἱ μετὰ τῶν Εἰλώτων συνεποσοῦντο ἕως ἐξήκοντα χιλιάδες· ἐξ αὐτῶν οἰκογένειαι τινὲς ὥκουσιν συνάμα μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκίαν τῆς πόλεως ταύτης ἥτις οὔτε βιομηχανικὰ οὔτε ἐμπορικὰ καταστήματα περιεῖχεν. — Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Σπάρτης ἦν στοὰ ἐπιφανεστάτη καλουμένη Περσικὴ ὡς κατασκευασθεῖσα ἀπὸ λαφύρων Περσικῶν· μετὰ καιρὸν δὲ ἐκόσμησαν καὶ ἐμεγάλυναν αὐτήν, καὶ ἐπὶ τῶν κίωνων ἦσαν ἐξεργασμένοι ἐκ μαρμάρου λευκοῦ ἐκτὸς ἄλλων Περσῶν καὶ ὁ Μαρδόνιος· ἔτι δὲ καὶ ἡ βασιλὶς τῆς Ἀλικαρνασσοῦ Ἀρτεμισία ἡ συστρατεύσασα ἐκουσίως τῷ Ξέρξῃ, ἔπραξε κατορθώματα ἐν τῇ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίᾳ· ἦν δὲ καὶ κατὰ τοῦ Ιουλίου Καίσαρος καὶ ἕτερος Αὐγούστου καὶ παρὰ τὸν βωμὸν αὐτοῦ ἀνδριὰς χαλκοῦς Ἀγίου τοῦ μαντευσαμένου εἰς τὸν Δύσανδρον ὅτι ἔμελλε νὰ κυριεύσῃ τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πλὴν τριηρῶν δέκα· ἔτι δὲ τρία ἀγάλματα Πυθαίως Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἀθηναίης ἱστάμενα ἐν τόπῳ ὃς ἐκαλεῖτο χορὸς, διότι κατὰ τὴν ἐπισημοτάτην παρὰ Λακεδαιμονίοις ἑορτὴν τῶν γυμνοπαυῶν ἐνταῦθα συνεκρότουν οἱ ἔφηβοι χοροὺς εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλ·

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 5. (2) Πολύβ. β. 9, κ. 21.

ωνες. Οὐ πόρρω δὲ τούτων ἦσαν ναοὶ Γῆς καὶ Ἀγοραίου
 ιὸς καὶ Ἀγοραίας Ἀθηνᾶς καὶ Ποσειδῶνος τοῦ ἐπιλεγομένου
 ἱσφαλίου καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἡρας, καὶ μέγιστος ἀνδρὶς
 τοῦ Δήμου τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ναὸς Μοιρῶν καὶ πλησίον
 αὐτοῦ τάφος Ὀρίστου τοῦ Ἀγαμέμνονος, καὶ παρὰ τὸν
 εἶπον ἀνδρὶς Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένους, καὶ ἄγαλμα
 Ἀγοραίου Ἑρμοῦ φέροντος Διόνυσον παιῖδα, καὶ τὰ ἀρχαῖα
 Ἐφορεῖα καὶ ἐντὸς αὐτῶν μνήματα Ἐπιμενίδου τοῦ Κρητὸς
 καὶ Ἀφαρίως τοῦ Περιήρους· καὶ πρὸς τὸ μέρος τῶν Μοι-
 ρῶν ἦσαν τὰ Φοιδίτια, καὶ ἀγάλματα Διὸς Ξανίου καὶ
 Ἀθηνᾶς Ξανίας (1). Ἐξωθεν δὲ τῆς ἀγορᾶς κατὰ τὴν ὁδὸν
 ἦν ὠνόμαζον Ἀφῆτας ἦσαν τὰ Βοώνητα λεγόμενα, ἃ ἦσαν
 ποτὲ οἰκίαι τοῦ βασιλέως Πολυδώρου, καὶ ἀποθανόντος αὐτοῦ,
 ἠγοράσθησαν δι' ἀνταλλαγῆς βοῶν, διὸ καὶ ὠνομάσθησαν
 Βοώνητα. Πέραν δὲ τοῦ ἀρχαίου τῶν Βιδιαίων ἦν ναὸς
 Ἀθηνᾶς, ἧς τὸ ἄγαλμα ἱδρυσεν ὁ Ὀδυσσεύς, νικήσας εἰς
 ἀγῶνα δρόμου τοὺς μνηστήρας τῆς Πηνελόπης καὶ ὠνό-
 μασεν αὐτὸ Κελεύθειαν· ἱδρυσεν δὲ τρεῖς ναοὺς τῆς Κελευ-
 θείας ὁ Ὀδυσσεύς διεστηκότας ἀπ' ἀλλήλων· πέραν δὲ τῆς
 Ἀφραιίδος ὁδοῦ ἦσαν ἡρώα Ἴωπος, ὃς ἔζη ἐπὶ τοῦ Ἀέλιος
 ἢ τοῦ Μύλητος, καὶ Ἀμφιαράου τοῦ Οὔκλειους· ἔτι δὲ καὶ
 ἡρώων τοῦ Ἀέλιος αὐτοῦ, καὶ οὐ πόρρω τούτων τέμενος
 Ποσειδῶνος Ταιναρίου· καὶ κατὰ μικρὰν ἀπόστασιν ἄγαλμα
 Ἀθηνᾶς ἀναστάν ὑπὸ τῶν ἀπωκισθέντων εἰς Ἰταλίαν καὶ εἰς
 Τάραντα. Ἦν δὲ καὶ τόπος ἐνταῦθα καλούμενος Ἑλληνιον ἐνθα
 διαβαίνοντος τοῦ Ξέρξου εἰς Εὐρώπην, ἐβουλεύσαντο οἱ Ἑλ-
 ληνες τίνι τρόπῳ ν' ἀντιταχθῶσι κατ' αὐτοῦ· ἢ κατ' ἄλλους
 οἱ μέλλοντες νὰ στρατεύσωσι κατὰ τοῦ Ἰλίου Ἕλληνες,

(1) Παυσ. Λακ. κ. 11.

ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ συνεβουλεύθησαν πῶς· ν' ἀποκλίσωσιν εἰς Τροίαν· πλησίον δὲ τοῦ Ἑλληνίου ἦν τὸ μνημα τοῦ Ταλθύβιου. Ἦν δὲ ἐν Σπάρτῃ καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Ἀκρεῖτα καὶ ναὸς Γῆς ἱππομαζόμενος Γάσηπτον, καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος Μαλεάτου· κατὰ δὲ τὸ πέρασ τῆς Ἀφιατίδος πλησιέστατα τοῦ τείχους ναὸς Διατύνης καὶ βασιλαιοὶ τάφοι τῶν Εὐρυποντιδῶν· παρὰ δὲ τὸ Ἑλλήνιον ναὸς Ἀρσινόης θυγατρὸς τοῦ Λευκίππου καὶ ἀδελφῆς τῶν γυναικῶν τοῦ Ἐάστορος καὶ τοῦ Πολυδεύκου· πλησίον δὲ τῶν καλουμένων Φρουρίων ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ μετ' ὀλίγον μνημα τῶν ἐξ Ἰλίδος μάντεων τῶν καλουμένων Ταμιδῶν, καὶ ναὸς Μάρωνος καὶ Ἀλφειοῦ, οἱ κατὰ τὴν μάχην τῶν Θερμοπυλῶν ἡρίστευσαν ὑπὲρ πάντας μετὰ τὸν Λαωνίδα. Ἦν δὲ καὶ ναὸς Τροπαίου Διὸς, ὃν ἱδρυσαν οἱ Δωριεῖς, νυκίσαντες καὶ τοὺς ἄλλους Ἀχαιοὺς τοὺς ἔχοντας τότε τὴν Λακωνικὴν καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς Ἀμυκλαεῖς· ἔτι δὲ καὶ ναὸς τῆς Μεγάλης Μητρὸς, ὃν ἐτίμων μεγάλως οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ μετὰ τὸν ναὸν τοῦτον ἦσαν ἡρώα Ἰππολύτου τοῦ Θεσίως καὶ τοῦ Ἀρκάδος Αὐλῶνος υἱοῦ τοῦ Τλησιμένους. Ἦν δὲ καὶ ἄλλη ἐξοδος ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καθ' ἣν ἦν τόπος συνεδριάσεως καλούμενος Σκιάς· τὴν Σκιάδα ταύτην κατασκευάσει Θεόδωρος ὁ Σάμιος, ὃς πρῶτος, ὥς ἔλεγον, ἐφεῦρε τὴν τέχνην τοῦ διαχεῖν σίδηρον καὶ πλάττειν ἐξ αὐτοῦ ἀγάλματα. Ἐνταῦθα ἐκρέμασαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν κιθάραν Τιμοθέου τοῦ Μιλησίου, καταδικάσαντες αὐτὸν, διότι ἐν τῇ κιθαρωδίᾳ ἐκτὸς τῶν ἑπτὰ ἀρχαίων χορδῶν ἐφεῦρε καὶ προσέθετο εἰσέτι τέσσαρας. Πλησίον τῆς Σκιάδος ἦν οἰκοδόμημα περιφερὲς καὶ ἐν αὐτῷ ἀγάλματα Διὸς καὶ Ἀφροδίτης ἐπιλεγόμενων Ὀλυμπίων (1),

(1) Πaus. Λακ. κ. 12.

εἰ παρὰ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τάφος Κυνόρτου τοῦ Ἀμύ-
 λαι καὶ τάφος Κάστορος καὶ ἐπ' αὐτοῦ ναός· καὶ πλησίον
 ἦς Σκιαῶδος τάφος Ἰδα καὶ Λυγκέως. Ἀπέναντι δὲ τῆς
 Ὀλυμπίας Ἀφροδίτης ἦν ναὸς Κόρης Σωτείρας ἐν Ἰδρυσ-
 σι ἀτά τινος ὁ Ὀρφεὺς καὶ κατ' ἄλλους ὁ ἐξ Ὑπερβορείων
 λθὼν Ἄδαρις· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ μάντεως Κριτοῦ τοῦ
 Ἰσοκλίου ἀνδρίας Καρνείου τοῦ ἐπονομαζομένου Οἰκίτου,
 ἐν ἐτίμων ἐν Σπάρτῃ καὶ πρὶν κατελθῶσιν οἱ Ἡρακλεῖδαι,
 καὶ καὶ τὸν Κάρνειον Ἀπόλλωνα ἐπονομασθέντα οὕτως ἀπὸ
 τοῦ Ἀκαρνᾶνος μάντεως Κάρνου· μικρὸν ἀπὸ τοῦ Καρνείου
 ἐν ἀγάλμα Ἀφειαίου ἀφ' οὗ, ὡς ἔλεγον, οἱ μνηστῆρες τῆς
 Ἰηνελόπης ὠρμήθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ δρόμου. Ἦν δὲ
 ἐν Σπάρτῃ καὶ τόπος ἔχων στοὰς τετραγώνους ἐνθα τὸ
 εἶλαι ἐπώλουντο τὰ μικρὰ ἐμπορεύματα· παρὰ τὸν τό-
 πον τοῦτον ἦν βωμὸς Διὸς Ἀμβουλίου καὶ Ἀθηναίης Ἀμβου-
 λίας καὶ Διοσκούρων Ἀμβουλίων· καὶ ἀπαντικρὺ ἡ ὀνομα-
 ζομένη Κολῶνα καὶ ναὸς Διονύσου Κολωνάτα· καὶ πλησίον
 γέμενος ἥρωος τοῦ ὀδηγήσαντος τὸν Διόνυσον εἰς Σπάρτην·
 αἱ Διονυσιάδες καὶ αἱ Λευκιπτίδες ἔθουον τῷ ἥρωϊ τούτῳ
 ἐπὶν θύσσει τῷ Διονύσῳ αὐτῷ· ἄλλαι δὲ ἔνδεκα γυναῖ-
 κες ὀνομαζόμεναι καὶ αὐταὶ Διονυσιάδες ἐτέλουν ἀγῶνα
 δρόμου, ὡς διετάχθη ἐκ Δελφῶν. Μικρὸν δὲ ἀπὸ τοῦ Διο-
 νύσου ἦν ναὸς Διὸς Εὐανέμου, καὶ κατὰ δεξιὰν αὐτοῦ ἥρωον
 Πλευρώνας, ἐξ οὗ κατήγοντο πρὸς μητρὸς οἱ Τυνδαρεῖδαι,
 καὶ μετ' ὀλίγον ναὸς ἐπὶ λόφῳ Ἡρας Ἀργείας καὶ ἄλλος
 ἀλλαχοῦ Ἡρας Ὑπερχείρας κατασκευασθεὶς ἐκ μαντεύματος,
 οὔτε συνέβη ποτὲ νὰ κατακλύσῃ κατὰ πολλὸν ὁ Εὐρώτας τὴν
 χώραν· τὸ δὲ ξόανον τῆς θεᾶς ἦν ἀρχαῖον καὶ ἐκαλεῖτο
 Ἀφροδίτης Ἡρας, καὶ αἱ μητέρες αἱ ἐκδίδουσαι θυγατέρας
 εἰς ἄνδρα, εἴθισται νὰ προσφέρωσι θυσίαν εἰς τὴν θεότητα

ταύτην. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ λόφου ἦν ἀνδριάς ἑτοιμοκλέους τοῦ Ὀλυμπιονίκου (1). Ἐξῶθεν δὲ τῆς ἀγορᾶς πρὸς δυσμὰς ἦν κενοτάφιον Βρασιίδου τοῦ Τήλιδος, καὶ οὐ πόρρω τὸ θέατρον, ἀξιοθέατος οἰκοδομὴ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, καὶ ἀπαντικρὺ τοῦ θεάτρου μνημα Πausανίου τοῦ γρατηγήσαντος εἰς Πλαταιάς καὶ ἄλλο Δαιωνίδου· καὶ πρὸς τιμὴν αὐτῶν ἐξεφώνουν λόγους καθ' ἑαυτον ἕτος καὶ ἐτέλουν ἀγῶνα ἐν ᾧ ἐκτὸς Σπαρτιατῶν ἄλλος οὐδεὶς ἐπιτρέπετο νὰ ἀγωνίζηται· τὰ δὲ ὅστις τοῦ Δαιωνίδου τεσσαράκοντα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐκομίσθησαν ἐκ Θερμοπυλῶν ὑπὸ Πausανίου τοῦ Πλειστοάνακτος καὶ ἔειπτο ἐν τούτῳ τῷ τάφῳ· ἔκειτο δὲ καὶ στήλη πλησίον ἔχουσα τὰ πατρόθεν ὀνόματα τῶν ἀγωνισθέντων κατὰ Περσῶν ἐν Θερμοπύλαις. Ἦν δὲ ἐν Σπάρτῃ καὶ τόπος καλούμενος Θωμηλίδαι καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως ἦσαν οἱ τάφαι τῶν Ἀγιαδῶν βασιλέων, καὶ πλησίον ἡ Δέσχη τῶν Κροτανῶν, οἱ ἦσαν μοῖρα τῶν Πιτανάτων· καὶ οὐ πόρρω τῇ Δέσχῃς ναὸς Ἀσκληπιοῦ, καὶ πορρωτέρω μνημα Ταϊνάρου ἀφ' οὗ ὠνομάσθη τὸ ἀκρωτήριον· ἔτι δὲ ναὸς Ποσειδῶνος Ἰπποκουρίου καὶ Ἀρτέμιδος Αἰγιναιᾶς. Πλησίον δὲ τῆς Δέσχῃς ναὸς Ἀρτέμιδος Ἰσωρίας ἡ ἐπινομάζετο καὶ Διμναία καὶ ἦν οὐχὶ ἡ Ἄρτεμις ἀλλ' ἡ Βριτόμαρτυς τῶν Κρητῶν. Πλεσιέστατα δὲ τῶν μνημάτων τῶν Ἀγιαδῶν ἦν στήλη ἐφ' ἧς ἦσαν γεγραμμέναι αἱ νίκαι τοῦ Λακεδαιμονίου Χιόνιδος εἰς ἀγῶνα δρόμου καὶ εἰς Ὀλυμπίαν καὶ ἀλλαχοῦ· ἦν δὲ καὶ ναὸς Δήμητρος Χθονίας καὶ νεώτατος ναὸς Σαράπιδος καὶ ἄλλος Διὸς Ὀλυμπίου. Ὠνόμαζον δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι Ἀρόμον τὸν τόπον ἐν ᾧ οἱ νέοι ἐγυμνάζοντο τὸν ἀγῶνα τῷ

(1) Πaus. Δακ. κ. 13.

δρόμου· κατὰ δὲ ἀριστερὰν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ τοῦ Δρόμου πρὸς τὸν τάφον τῶν Ἀγιαδῶν ἦν μνημα Εὐμήδους τοῦ Ἴπποκόοντος, καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον Ἡρακλέους, ᾧ ἔθουν οἱ Σφαιρεῖς· ἐλέγοντο δὲ οὕτως οἱ ἐξ ἐφήδων μεταβαίνοντες εἰς ἄνδρας. Ἐντὸς δὲ τοῦ Δρόμου ἦσαν καὶ δύο γυμνάσια, ὧν τὸ ἐν ἦν ἀνάθημα τοῦ Σπαρτιάτου Εὐρυκλέους. Ἐκτὸς δὲ τοῦ Δρόμου παρὰ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἡρακλέους ἦν εἰκία ἰδιώτου, ποτὶ δὲ τοῦ Μενελάου. Παρέμπροσθεν δὲ τοῦ δρόμου ἦσαν ναοὶ Διοσκούρων καὶ Χαρίτων συνάμα, καὶ Εἰλειθυίας, καὶ Ἀπώλλωνος Καρνείου, καὶ Ἀρτέμιδος Ἡγεμόνης· κατὰ δεξιὰν δὲ τοῦ Δρόμου ναὸς Ἀσκληπιοῦ ἐπιλεγομένου Ἀγνίτα· καὶ μικρὸν ἀπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἴστατο τρόπαιον ὃ ἀνήγειρεν ὁ Πολυδεύκης νικήσας τὸν Λυγέα· καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Δρόμου ἀγάλματα τῶν Διοσκούρων ἐπιλεγομένων Ἀφειθρίων, καὶ μετ' ὀλίγον ἡρώων Ἄλκωνος τοῦ Ἴπποκόοντος, καὶ παρὰ τὸ ἡρώων τοῦτο ναὸς Ποσειδῶνος ἐπιλεγομένου Δωματίδου, καὶ τόπος καλούμενος Πλατανιστᾶς ὀνομασθεὶς οὕτως ἀπὸ τῶν πέριξ αὐτοῦ ὑψηλῶν καὶ συνεχομένων πλατάνων. Τὸν τόπον τοῦτον ἐνθα ἐμάχοντο οἱ ἐφηβοὶ περιεκύκλου πανταχόθεν ὀχετὸς ποταμίων ὑδάτων ὡς νῆσιν θάλασσα καὶ ἡ ἐν αὐτῇ εἰσοδος ἐγένετο ἐπὶ γεφυρῶν. Ἦν δὲ ἐπὶ τοῦ ἐνός μέρους τῶν γεφυρῶν τούτων ἄγαλμα Ἡρακλέους καὶ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου εἰκὼν Δυκούργου ὃς ἐνομοθέτησε καὶ περὶ τοῦ ἄλλου πολιτεύματος καὶ περὶ τῆς μάχης ἐτι τῶν ἐφήδων. Πρὶν εἰσελθῶσιν εἰς τὸν Πλατανιστᾶν οἱ ἐφηβοὶ ἔθουν ἐντὸς τοῦ Φοιβαίου (1)· καὶ τὴν ἐπιούσαν μικρὸν πρὸ μεσημβρίας εἰσῆρχοντο διὰ τῶν γεφυρῶν εἰς τὸν εἰρημένον τόπον διὰ κλήρου καὶ διὰ νυκτὸς κατὰ τὴν προδηλωθεῖσαν τάξιν·

(1) Ἴδε Θεράπην.

ἐμάχοντο δὲ καὶ διὰ τῶν χειρῶν καὶ λακτίζοντες διὰ τῶν ποδῶν, καὶ ἐδάκνοντο καὶ ἀντῳρῦττον ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ κατ' αὐτὸν μὲν τὸν τρόπον ἐμάχοντο ἀνὴρ πρὸς ἄνδρα· ἀθρόοι δὲ ἐνέπιπτον βιαίως καὶ κατῴθουν ἀλλήλους εἰς τὸ ὕδωρ (1). Παρὰ τὸν Πλατανιστᾶν ἦν ἥρων Κυνίσκας θυγατὸς τοῦ βασιλείως τῶν Σπαρτιατῶν Ἀρχιδάμου ἢ πρώτη ἐθρεψεν ἵππους καὶ ἐνίκησεν ἄρματος ἀγῶνα εἰς τὰ Ὀλύμπια. Ὅπισθεν δὲ τῆς παρὰ τὸν Πλατανιστᾶν στοᾶς ἦσαν ἥρῳα Ἀλκίμου, Ἐναραφόρου, καὶ μετ' ὀλίγον Δορκέως καὶ Σέβρου, πάντων υἱῶν ἱπποκόοντος, καὶ ὠνομάζετο Δορκεία ἢ παρὰ τὸ ἥρων τοῦ Δορκέως κρήνη, καὶ τόπος Σέβριον ἀπὸ Σεβριῦ· καὶ κατὰ δεξιὰν τοῦ Σεβρίου ἦν μνημα Ἀλκμαῖνος τοῦ ποιητοῦ, καὶ πλησίον αὐτοῦ ναὸς Ἑλένης καὶ πλησιέστατα τοῦ τείχους ναὸς Ἡρακλέους καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ὠπλισμένον, καὶ παρὰ τὸν ναὸν μνημα Οἰωνοῦ. Ἐξῴθεν δὲ τοῦ δρόμου πρὸς ἀνατολὰς στενὴ ὁδὸς ἦγε κατὰ δεξιὰν πρὸς ναὸν Ἀθηνᾶς καλουμένης Ἀξιοποίνου, κτίσμα Ἡρακλέους. Κατ' ἄλλην δὲ ὁδὸν ἔξῴθεν τοῦ δρόμου ἦν ἄλλος ναὸς Ἀθηνᾶς, ὃν ἀνέθετο ὁ Θήρας, ὅτι ἐστελλεν ἀποικίαν ἐπὶ τὴν νῆσον Θήραν τὴν πρότερον λεγομένην Καλλίστην· καὶ πλησίον ναὸς Ἱπποσθένους, ὃς ἀνέλετο πολλὰς νίκας πάλης καὶ ὃν ἐκ μαντεύματος ἐσέβοντο καὶ ἐτίμων ὡς τὸν Ποσειδῶνα· καὶ ἀπαντικρὺ τοῦ ναοῦ τούτου ἄγαλμα ὄρχαϊόν Ἄρεως σιδηροδεσμίου κατασκευασθὲν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ τῆς ἀπτέρου Νίκης τῶν Ἀθηναίων. — Ἐν Σπάρτῃ ἦν Λέσχη καλουμένη Ποικίλη καὶ παρ' αὐτῇ ἥρῳα Κάδμου τοῦ Ἀγλήνορος καὶ τῶν ἀπογόνων Οἰολόκου τοῦ Θήρα καὶ Αἰγέως τοῦ Οἰολόκου· ἔτι δὲ καὶ τὸ τοῦ

(1) Πλυσ. Λακ. κ. 14.

Ἀμφιλόχου, καὶ ναὸς ὃν ἰδρύσατο ὁ Ἡρακλῆς τῇ Αἰγοφάγῳ λεγομένῃ Ἡρᾷ, ἣ ἔθουον αἶγας. Οὐ πόρρω δὲ τοῦ θεάτρου ἦν ναὸς Ποσειδῶνος Γενεθλίου καὶ ἡρώα Κλειοδαίου τοῦ Ἰλλου καὶ Οἰβάλου. Πλησίον δὲ τῶν Βωωνήτων ἦν τὸ ἐπιφανέστατον τῶν Ἀσκληπιδείων, καὶ κατ' ἀριστεράν ἡρώον Τηλέκλου· καὶ μετ' ὀλίγον διάστημα λόφος μικρὸς καὶ ἐπ' αὐτοῦ ναὸς ἀρχαῖος καὶ ξόανον Ἀφροδίτης ὠπλισμένης· μόνος δὲ μεταξὺ πάντων τῶν ναῶν εἶχεν οὗτος καὶ ἄλλον ναὸν ὠκοδομημένον ὑπεράνω αὐτοῦ Ἀφροδίτης ἐπιλεγόμενης Μορφους, ἥς τὸ ἔγαλμα ἦν κεκαλυμμένον τὴν κεφαλὴν καὶ σιδηροδέσμιον (1). — Πλησίον τοῦ ναοῦ τούτου ἦν ἄλλος ναὸς Ἰλαίρας καὶ Φοίβης θυγατέρων Ἀπόλλωνος. Ἰέρειαι δὲ αὐτῶν ἐγίνοντο παρθένοι καλούμεναι, ὥς καὶ αἱ θεαὶ αὐταί, Δευκιπίδες. Ἦν δὲ ἐν Σπάρτῃ οἶκημα καλούμενον Χιτῶν, διότι αἱ γυναῖκες ὑφαινον ἐκεῖ Χιτῶνα διὰ τὸν ἐν Ἀμύκλαις Ἀπόλλωνα, καὶ πλησίον ἔκειτο οἰκία ἣν ἐξ ἀρχῆς ᾤκησαν οἱ υἱοὶ τοῦ Τυνδάρου, ὕστερον δὲ ἐγένετο κτῆμα Σπαρτιάτου τινὸς Φορμίωνος· παρὰ τὸν Φορμίωνα τοῦτον ἐλθόντες οἱ Διόσκουροι ὑπὸ μορφὴν ἀνθρώπων καὶ εἰπόντες ὅτι ἤρχοντο ἐκ Κυρήνης, ἐζητήσαντο νὰ καταλύσῃσι παρ' αὐτῷ καὶ ἐζήτησαν τὸ οἶκημα ἐκεῖνο τῆς οἰκίας ἐν ᾧ ἤρεσκοντο μᾶλλον, ὅπόταν ἦσαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ὁ δὲ Φορμίων ἀπεκρίθη ὅτι δύνανται νὰ κατοικήσωσιν ὅποῖον ἄλλο μέρος τῆς οἰκίας ἤθελον, ἐκτὸς τοῦ οἰκήματος ἐκείνου, διότι εἶχε θυγατέρα παρθένον σκεύουσαν ἐν αὐτῷ· τὴν δὲ ἐπιούσαν ἡμέραν ἣ μὲν παρθένος ἐκείνη μετὰ πάσης τῆς περὶ αὐτὴν θεραπείας ἐγένετο ἀφανής· ἐν δὲ τῇ οἰκήματι εὗρέθησαν τὰ ἀγάλματα τῶν Διοσκούρων

(1) Πaus. Λακ. x. 15.

καὶ τράπεζα καὶ ἐπ' αὐτῆς σίλφιον (1). Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τοῦ Χιτῶνος πρὸς τὰς πύλας ἦν ἥρῳον Χαίλωνος ἐνὸς τῶν ἐπτὰ σοφῶν, καὶ τὸ τοῦ ἥρωος Ἀθηναίου, ἐνὸς τῶν συστρατευσάντων Δωριεῖ τῷ Ἀναξανδρίδου εἰς Σικελίαν. Ἦν δὲ ἐν Σπάρτῃ καὶ ναὸς Δυκούργου τοῦ νομοθέτου, ἐν οἷ Λακεδαιμόνιοι ἐτίμησαν ὡς θεόν· καὶ ὁπισθεν τοῦ ναοῦ τάφος Εὐκόσμου τοῦ Δυκούργου καὶ παρὰ τὸν βωμὸν ἕτερος τάφος τῶν διδύμων ἀδελφῶν Λαθρίας καὶ Ἀναξάνδρας, θυγατέρων Θερασάνδρου τοῦ Ἀγαμηδίδα βασιλέως τῶν Κλειστωναίων. Ἀπαντικρὺ δὲ τοῦ ναοῦ ἦν μνημεῖον Θεοπόμπου τοῦ Νικάνδρου καὶ ἕτερον Εὐρυβιάδου τοῦ ναυμαχῆσαντος κατὰ τῶν Μήδων εἰς Ἀρτεμίσιον μετὰ τοῦ στόλου τῶν Λακεδαιμονίων· καὶ πλησίον ἥρῳον καλούμενον Ἀστραδάκου. Ἦν δὲ καὶ τόπος ὀνομαζόμενος Λιμναῖον, ἱερὸς τῆς Ὀρθίας Ἀρτεμίδος· τὸ δὲ ξόανον αὐτῆς ἦν, ὡς εἶπον, τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο, ὃ ποτε ὁ Ὀρέστης καὶ ἡ Ἰφιγένεια ἐξέκληψαν ἐκ τῆς Ταυρίδος· ἐκαλεῖτο δὲ ἡ Ἀρτεμις αὕτη οὐ μόνον Ὀρθία ἀλλὰ καὶ Λυγοδέσμα (2)· οὐ πόρρω δὲ τῆς Ὀρθίας ἦν ναὸς Εἰλειθυίας. — Ἡ ἀκρόπολις τῶν Λακεδαιμονίων δὲν ἦν μὲν περιφανὴς κατὰ τὸ ὕψος ὡς ἡ Καδμεία τῶν Θεβῶν καὶ ἡ Ἀάρισσα τοῦ Ἄργους· ἀλλ' ἐκ τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως λόφων τὸν ὑψηλότερον ὠνόμαζον ἀκρόπολιν. Ἦν δὲ ἐπ' αὐτῆς ναὸς Ἀθηνᾶς καλουμένης ἐνταῦ τῷ Πολιούχου καὶ Χαλκιοῖκου, καὶ ἦσαν ἐκ χαλκοῦ καὶ ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ ἦσαν ἐπειρασμένα πολλοὶ μὲν τῶν αἰῶνων τοῦ Ἡρακλείους, πολλὰ δὲ καὶ ἐξ ὧν κατάρθρωσεν αὐτοβελήτωρ· καὶ τῶν υἱῶν τοῦ Τυνδάρειω καὶ ἄλλαι πράξεις καὶ ἡ ἀρπαγὴ τῶν θυγατέρων τοῦ Δευκίππου· καὶ ὁ Ἡρα-

(1) Εἶδος φυτοῦ φυμίνου ἐν Κυρήνῃ. (2) Πανσ. Δαν. κ. 16.

ὅτ' ἀπολύων τῶν δεσμῶν τὴν μητέρα καὶ νύμφαι διδοῦ-
 σαι δῶρα τῇ Περσεΐ τὴν περικεφαλαίαν καὶ τὰ ὑποδήματα
 δι' ὧν ἐμύλλε διαβαίνων τὸν ἄερα νὰ ὁρμηθῇ εἰς Αἰθῶν
 κατὰ τῆς Μεδοῦσης· καὶ ἡ γένεσις προσέτι τῆς Ἀθηνᾶς
 καὶ ἡ Ἀμφιτρίτη καὶ ὁ Ποσειδῶν· πάντα μέγιστα καὶ λίαν
 ἀξιοθαύμαστα, ἐξειργασμένα δὲ ὑπὸ Γιγιάδου, ἀνδρὸς ἐπι-
 χωρίου, ὃς καὶ ἄρματα ἐποίησε δῶρια καὶ ἄλλα καὶ ὕμνον
 προσέτι εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Ἦν δὲ ἐνταῦθα καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς
 Ἐργάνης. Ἐν δὲ τῇ πρὸς μεσημβρίαν στοᾷ ἦν ναὸς Διὸς
 Κοσμητῆ καὶ πρὸ αὐτοῦ μνημα Τυνδάρεω· ἡ δὲ πρὸς δυσ-
 μάς στοᾷ εἶχε δύο αἵτους καὶ ἐπ' αὐτῶν δύο Νίκας, ἀνά-
 θημα Δυσάνδρου πρὸς ἀνάμνησιν τῶν δύο αὐτοῦ κατορθω-
 μάτων, τοῦ μὲν περὶ τὴν Ἑρεσον, ὅτε ἐνίκησε τὸν κυβερνήτην
 τοῦ Ἀλκιβιάδου Ἀντίοχον καὶ τὰς τριήρεις τῶν Ἀθηναίων,
 τοῦ δὲ ὅτε κατέστρεψεν ὕστερον τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων ἐν
 Αἰγὸς ποταμοῖς. Κατ' ἀριστερὰν δὲ τῆς Χαλκιοῖκου Ἰδρυσαν
 οἱ Λακεδαιμόνιοι ναὸν Μουσῶν, διότι ἐξεστράτευσεν ἐπὶ τῆς
 μάχης ὡχὶ μετὰ σαλπίγγων, ἀλλὰ διὰ μελωδίας αὐλῶν
 καὶ διὰ κρουσμάτων λύρας καὶ κιθάρας. Ὅπισθεν δὲ τῆς
 Χαλκιοῖκου ἦν ναὸς Ἀφροδίτης Ἀρείας, καὶ τὰ ξόανα τὰ
 ἀρχαιότατα τῶν ἐν Ἑλλάδι· κατὰ δεξιὰν δὲ τῆς Χαλκιοῖ-
 κου ἄγαλμα Διὸς χαλκοῦν παλαιότατον πάντων τῶν ἐκ
 χαλκοῦ ἀγαλμάτων. Πλησίον δὲ τοῦ ὀνομαζομένου Σκηνώ-
 ματος ἦν εἰκὼν γυναικὸς Εὐρυλεωνίδος, ἣ ἀνείλετο νίκην
 Ὀλυμπικὴν ἔκπων διὰ συνωρίδος· παρὰ δὲ τὸν βωμὸν
 τῆς Χαλκιοῖκου ἴσταντο δύο ἀνδριάντες Πausανίου τοῦ
 στρατηγῆσαντος περὶ Πλάταιαν (1)· καὶ πλησίον τῶν
 ἀνδριάντων τούτων ἦν ἄγαλμα Ἀφροδίτης Ἀμβολογήρας

(1) Πaus. Δακ. κ. 17.

ἰδρυθὲν κατὰ μαντείαν, καὶ ἄλλα ἀγάλματα ἱπποῦ καὶ
 Θανάτου· καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὸ καλούμενον Ἀλ-
 πίων ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς Ὀφθαλμίτιδος ἀνατεθεὶς ὑπὸ τοῦ
 Δουκούργου, ὅταν ἐξεκόπη τὸν ἓνα τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τοῦ
 Ἀλκαάνδρου, καὶ προσωτέρω ναὸς Ἄμμωνος, καὶ ἄλλος Ἀρτέ-
 μιδος Κναγίας. — Πρὸς το νότιον τῆς Στάρτης κατὰ τὴν
 πρὸς τὰς Ἀμύκλας ὁδὸν ἔρρει ποταμὸς Τίασα (1). — Ὁ
 ἱππόδρομος ἦν ἐξωθεν τῆς πόλεως κατὰ τὸ μεσημβρινόν
 αὐτῆς μέρος (2). — Ὁ Στράβων ἀναφέρει προδεδωκένον τῆς
 Σπάρτης ΔΙΜΝΑΣ, καίμενον ἐν κοίλῃ τόπῳ καὶ λιμναζό-
 μενον τὸ πάλαι ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. Ἐν Αἰμναίᾳ ἦν ναὸς
 Διονύσου τοῦ ἐν Αἰμναίᾳ λεγομένου, καὶ τὸ κατ' ἀρχὰς μὲν
 ἐπὶ ὕγρου, ὕστερον δὲ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Στράβωνος,
 ἐπὶ ξηροῦ ἰδρυμένος (3). — Ἐκ τῶν πόλεων τῆς Πελοπον-
 νήσου ἡ Σπάρτη καὶ τὸ Ἄργος ἦσαν τὸ πάλαι αἱ ἐνδοξότα-
 ται· καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὑπερῖχε μᾶλλον τὸ Ἄργος· ἄλλ'
 ὕστερον ὑπερίσχυσε κατὰ πάντα ἡ Σπάρτη, πλὴν τινων
 κατὰ καιροὺς περιστάσεων καθ' ἃς ὀλίγον τι προσέπταισι (4).
 ἀνεδείχθη δὲ ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων καὶ μᾶλλον περιβοήτων
 πόλεων τῆς Ἑλλάδος, διὰ τοὺς νόμους τοῦ Δουκούργου, διὰ
 τὸ αὐστηρὸν καὶ ἐδραῖον τῶν ἡθῶν καὶ τὸ μάχιμον καὶ
 ἀγέρωχον τοῦ χαρακτῆρος τῶν κατοίκων αὐτῆς· ἔτι δὲ διὰ
 τὸν ἐνδοξὸν καὶ ἥρωϊκὸν θάνατον τοῦ Λεωνίδου ἐν Θερμο-
 πύλαις, διὰ τοὺς περιβοήτους πολέμους κατὰ Μεσσηνίας
 ἣν κατέστρεψε καὶ διὰ τὸν μακρὸν καὶ πεισματωδῆ πρὸς
 Ἀθηναίους πόλεμον τὸν περιγραφόμενον ὑπὸ τοῦ Θουκυδί-
 δου καὶ δι' οὗ καὶ τοὺς Ἀθηναίους τέλος ἐδάμνασε καὶ τὰς

(1) Πaus. Λακ. κ. 18. (2) Xenoph. Ἑλλ. β. 6, κ. 5, § 30.

(3) Strab. β. 8, σ. 363. (4) Auct. σ. 376.

Ἰθύναις ἐδούλωσεν (1). — Ἐπίνειον τῆς Σπάρτης ἦν τὸ ὕθειον (2)· ἀπέιχε δὲ αὐτοῦ κατὰ τὸν Πευτιγγέριον πίνιακα 30 μιλ. Ρωμ. = 240 σταδ. = 12 ὥρ. καὶ τοσοῦτον πρὸς τῆς Μεσσήνης καὶ ἔτι τοσοῦτον τῆς Μεγάλης πόλεως, τῆς δὲ Πύλου, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, 400 στάδια (3).

* Ἡ κατὰ μῆκος ἑκτασις τῆς Σπάρτης ἦν, ὡς εἰκάζεται 25 λεπτῶν (4)· ἐρείπια αὐτῆς σώζονται πρὸς ἀνατολὰς τῆς νεωτέρως πόλεως τοῦ Μισρά· εἰσὶ δὲ ταῦτα λείψανα τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ναῶν ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν λόφων, καὶ ἔχον πολλὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ἃ γνωρίζεται ὅτι ἐκτίσθησαν κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους αἰῶνας καὶ εἰσὶ κατεσκευασμένα ἐκ κεράμου μεμιγμένου μετὰ συντριμμάτων στηλῶν καὶ πλακῶν μαρμαρίνων· σώζονται δὲ εἰσέτι καὶ λείψανα τινὰ ἀγαλμάτων καὶ ἐπιγραφῶν καὶ στηλῶν ὑπερόγκων τεμάχια· ὑψώματα πολλὰ κατὰ τόπους δεικνύουσι τὰς θέσεις τῶν ναῶν, καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν κείμενος πρὸς τὸ βόρειον διατηρεῖ εἰσέτι τὰς βαθμίδας αὐτοῦ καὶ δύο πύλαις ὧν ἑκάστη σύγκειται ἐκ τριῶν μεγίστων πετρῶν, ὡς ἡ τῶν Μυκηνῶν· κατὰ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς πόλεως φαίνεται περίβουλος ἐν σχήματι παραλληλογράμμου, καὶ κατὰ τὴν μίαν τῶν πλευρῶν σειρὰ θαλάμων θολωτῶν. Τὸ κτίριον τοῦτο ἦν, ὡς φαίνεται, ἐκ τῶν πρὸς γύμνασιν τῆς Σπαρτιατικῆς νεολαίας καταστημάτων, ἴσως ὁ ἱππόδρομος ὃν ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως (5) ἢ τὸ στάδιον, ἀλλὰ τοῦτο μένει ἀβέβαιον. Ὁ Πausanias οὐδὲν τοιοῦτο κτίριον ἀναφέρει· ἔξω τῶν τειχῶν σώζεται οἰκοδομὴ τετραγώνος κατεσκευασμένη ἐξ ἀρ-

(1) Ἰδ. Λακωνία. (2) Στράβ. β. 9, σ. 243, 363. (3) Θουκυδ. β. 4, κ. 3.

(4) Γαλλ. Τράντ. (5) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 6, κ. 5, §. 30.

χαίων λειψάνων καὶ πλησίον αὐτῆς κτίριον θεωρούμενον ὡς οἱ τάφοι τοῦ Παυσανίου καὶ τοῦ Λεωνίδου· πρὸς τὸ νότιον τῆς πόλεως ὑπάρχει γέφυρα ἐπὶ τῆς Τιάσης ἣ ἐκδίδει ἐκ τὸν Εὐρώταν πλησίον τοῦ Ψυχικοῦ· ἡ γέφυρα αὕτη ἀπέχει μίαν ὥραν ἀπὸ τῶν Ἀμυκλῶν. Κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὰς μέρος τῆς Σπάρτης τὸ πρὸς τὸν Εὐρώταν ὑπάρχει φάραγξ ἀπότομος καὶ βαθύα 50 ποδῶν καὶ ἐπ' αὐτῆς ἦν ὀκοδομημένον τεῖχος. Ἐπὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ ἦν γέφυρα ἣς εἰκάζονται λείψανα, ὡς καὶ θεάτρου Ῥωμαϊκοῦ καίμενον μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς πόλεως· πρὸς δὲ δυσμὰς ἐκτείνεται ἡ μεταξὺ τῶν ἑρειπίων τῆς Σπάρτης καὶ τῆς νῦν πόλεως τοῦ Μισρᾶ χαριεστάτη καὶ εὐφορωτάτη πεδιάς ἥτις εἶναι ἐκ τῶν τερπνοτέρων τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατακοσμεῖται ὑπὸ πληθους ἐλαιοδένδρων, μωρεῶν, πορτοκαλῶν καὶ ἀμπελώνων, καὶ πολὺ μέρος αὐτῆς ἀρδεύεται. — Ὁ Μισρᾶς ἀπέχει τῶν ἑρειπίων τῆς Σπάρτης 52 λεπτὰ πρὸς δυσμὰς καὶ κεῖται ἐπὶ καταφερείας ὄρους κρημνώδους καὶ ἀποτόμου· ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ὑπάρχει φρούριον ἔχον πύργους ἀρχαίας κατασκευῆς· ἡ δὲ πρὸς τὸ νότιον τοῦ φρουρίου πλευρὰ αὐτοῦ εἶναι διεσχισμένη ἐκ σεισμοῦ, ὡς φαίνεται, ἀποτελέσαντος μέγα καὶ τρομερώτατον χάσμα· τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι μέρος τοῦ Ταυγέτου καὶ κατὰ τὰς ὑψηλείας αὐτοῦ ῥεῖι ὁ Παντελεήμων, ῥύαξ ἄφθονος χωρίζων τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν δύο αὐτῆς προαστείων, καὶ ἐπὶ τοῦ ῥύακος ὑπάρχει γέφυρα μονότοξος συνενούσα τὰς δύο αὐτοῦ δὐχθας. Ἡ πόλις φαίνεται μακρόθεν κομψοτάτη καὶ καταπληκτικὴ, καὶ ὁμοιάζει πολὺ, ὡς Ἄγγλοι περιηγηταὶ παρετήρησαν, τὴν Γρενάταν τῆς Ἰσπανίας. Ἰκμαζεν αὕτη πρὶν τῆς ἐισβολῆς τοῦ Ἰβραήμ πασα εἰς Πελοπόννησον, περιέχουσα 20,000 κατοίκων καὶ πολλὰς οἰκοδομὰς καὶ ἐκκλησίας ἐν αἷς καὶ

τὴν μητρόπολιν, οἰκοδόμημα τοῦ Μεσαιῶνος. Ὁ Μισρᾶς διαιρεῖται εἰς τέσσαρας συνοικίας· — Μεσοχώραν, Κατω-
 χώραν ἢ Ἐξωχώραν, Τριστέλλαν καὶ Παροριάν· πολλὰ τῶν
 οἰκιῶν εἶσιν ὠκυδομημένα ἐπὶ θαλωτῶν θεμελίων καὶ ἔχουσι
 χαρίεντας κήπους. Πρὸς δὲ τὸ ἀνώτατον τῆς πόλεως εἰσὶ
 παλαιὰ ἀρχαῖα εὐρύχωρα Γοτθικῆς κατασκευῆς ἐν οἷς ὄκουν,
 ὡς φαίνεται, οἱ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ἑκωνσταντινου-
 πόλεως δεσπόται τῆς Σπάρτης, ὅτε μετήγαγον τοὺς κατοί-
 κους εἰς τὴν ὀχυρωτέραν καὶ στρατιωτικῶς ἀσφαλιστέραν
 θέσιν τοῦ Μισρᾶ. — Κατὰ τὴν τετράκις κατ' ἐπανάληψιν
 εἰσβολὴν τοῦ Αἰγυπτίου σατράπου, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως
 ἥτις φρουρουμένη ὑπ' ὀλίγων τινῶν Ἑλλήνων οὐδὲ ποτε
 παρεδόθη, ἅπαν τὸ ἐπίλοιπον τῆς πόλεως ἐπυρπολήθη καὶ
 κατερημώθη, καὶ οἱ κάτοικοι κατὰ πᾶσαν ἐπιδρομὴν ἐφευ-
 γον εἰς τὰ ὄρη· ὅσοι δὲ αὐτῶν μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψαν
 περνωρίσθησαν ἐντὸς τῶν δύο μικρῶν προαστείων· ἀνεκαι-
 νίσθη ἀλλ' ὅμως ὕστερον ἢ πόλις, καὶ οἰκίαι πολλὰ ἐκτί-
 σθησαν κατ' εὐθυγραμμίαν ἐπὶ χαριστάτης θέσεως παρὰ
 τὰς ὄχθας τοῦ Παντελεήμονος μεταξὺ πορτοκαλεῶν καὶ ἄλ-
 λων καρπίμων δένδρων, καὶ ἀγορὰ ὑπάρχει ἔχουσα πολλὰ
 ἐργαστήρια καὶ οἱ κάτοικοι ἐπληθύνθησαν· εἶναι δὲ ὁ ἀὴρ
 τοῦ Μισρᾶ νοσώδης ἐκ τῶν κατὰ τὰ περίξ λιμναζόντων
 ὑδάτων, καὶ διότι αἱ ἀπὸ τοῦ ὑπερκαιμένου ὄρους ἀνταν-
 κλώμεναι καυστικαὶ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου κατὰ τὸ θέρος καὶ
 τὰ κατεψυγμένα ρεύματα τοῦ ἀέρος καταπνέοντα ἀπὸ τῶν
 χιονοσκεπῶν κορυφῶν τοῦ Ταῦγίτου κατὰ τὸν χειμῶνα ἐπι-
 φέρουσι πυρετοὺς καὶ ἄλλας ἀθηνάϊας τοιαύτης φύσεως. —
 Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος οἱ Ὀθωμανοὶ τοῦ
 Μισρᾶ ἔφυγον, καταλιπόντες ἀφύλακτον τὴν ἀκρόπολιν ἣν
 ἐκυρίευσαν ἀμέσως οἱ Ἕλληνες καὶ ἀνεκαίνισαν τὰ παλαιὰ

καὶ σαθρὰ ὀχυρώματα, ὥστε φυλαττομένη ὑπὸ καλῆς φρου-
ρᾶς δυσκόλως παραδίδεται εἰμὴ μόνον ἐκ πείνης· μεταξὺ
τῶν ἱρείπῳ τῆς ἐρημωθείσης πόλεως τοῦ Μισρᾶ εὐρέθησαν
τινὲς ἀρχαιότητες, ὡς πλησίον τοῦ τείχους κάλλιτος μαρ-
μᾶρινος σαρκοφάγος ἐξ ποδῶν τὸ μῆκος καὶ τριῶν τὸ πλά-
τος· τὸ ἐν τῶν προσώπων αὐτοῦ εἰκονίζει χορὸν Μαινάδων
ἄριστα κατεσκευασμένων, ἀλλ' εἰς ἄκρον ἡκρωτηριασμένων
κατὰ δὲ τὸ ἄλλο παρίστανται δύο πτερωτοὶ δράκοντες
ἔχοντες τοὺς ὄνυχας ἐπὶ μηχανῆς σφυροειδοῦς· ἐπὶ τινος
κρήνης εἰκονίζονται εἰς ὑπότυπον τρεῖς παῖδες κρατοῦντες
ἀνθόπλεγμα, καὶ κεφαλὴ Βάκχου δέκα δακτύλων τὸ ὕψος. —
Ἀπὸ τινος καιροῦ κτίζεται νέα πόλις ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς
ἀρχαίας Σπάρτης. — Ἐν Σπάρτῃ ὑπάρχει σχολεῖον Ἑλλη-
νικὸν ἔχον σχολάρχην καὶ διδάσκαλον Γ'. τάξεως καὶ τρία
σχολεῖα δημοτικά, καὶ ἐφορεία προσέτι οἰκονομικὴ Ἀ. τά-
ξεως καὶ ταμεῖον ὡσαύτως Ἀ. τάξεως καὶ πρωτοδικεῖον καὶ
συμβουλευιογραφεῖον. — Ὁ Μισρᾶς ἀπέχει τοῦ Σκλαβοχωρίου
(Ἀμυκλῶν) 1 ὥρ. 45 λ. καὶ τοῦ πανδοχείου τοῦ Κραβατᾶ
3 ὥρ. 48 λ. Ἡ ἀκρόπολις τοῦ Μισρᾶ ἔχει ὕψος 634 μέτρων
γαλλ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ
ὑπεράνω τοῦ θεάτρου τῆς Σπάρτης ἱρείπῳ ὕψος λογίζεται
244 μέτρ. γαλλ.

ΘΕΡΑΠΩΝΗ, κώμη ἐξῆθεν τῆς Σπάρτης πρὸς τὸ νοτ-
ἀνατολικόν, κατὰ τὴν ἀριστέραν ὁχθὴν τοῦ Εὐρώτα, ἀπέ-
ναντι τῶν Ἀμυκλῶν· ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Θεράπνης τῆς
Διέλογος. Ἐν Θεράπνῃ ἦν νεὸς Μενελάου ἐν ᾧ, ὡς ἔλεγον,
ὁ Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη ἦσαν τοθαμμένοι (1)· προσέτι δὲ
καὶ κρήνη καλουμένη ΜΕΣΣΗΪΣ. Μεσσητὴς δὲ κατὰ τινος

(1) Πάρο, Δελ. κ. 19, 11.

τῶν Λακεδαιμονίων ἐκαλεῖτο τὸ ἀρχαῖον οὐχὶ ἡ ἐν Θεράπνῃ κρήνη, ἀλλ' ἡ ὕστερον ὀνομασθεῖσα ΠΟΛΥΔΕΥΚΕΙΑ, καί-
 μένη δὲ ὡς καὶ ναὸς Πολυδεύκους, κατὰ δεξιὰν τῆς πρὸς
 τὴν Θεράπνῃν ὁδοῦ (1). — Οὐ πόρρω τῆς Θεράπνης ἦν
 τόπος ΦΟΙΒΑΪΟΝ καλούμενος ἐνθα οἱ ἐφηβοὶ πρὶν τῆς ἐν
 Πλατανιστᾷ μάχης ὤφειλον νὰ θύωσιν ὡς ἐφεξῆς· ἐκατέρα
 μοῖρα τῶν ἐφηβῶν ἔθυσ διὰ νυκτὸς σκύλακα κυνὸς τῷ Ἄρει,
 νομίζοντες ὅτι τὸ ἀλκιμώτατον τῶν ἡμέρων ζῶων ἦν τὸ
 μᾶλλον εὐπρόσδεκτον τῷ ἀλκιμωτάτῳ τῶν θεῶν. Μετὰ
 δὲ τὴν θυσίαν συνέβαλλον εἰς μάχην κάπρους ἐξημερωμέ-
 νους καὶ ὁποτέρων ὁ κάπρος ἐνίκη συνέβαινεν ὡς ἐπὶ τὸ
 πλεῖστον ἡ μοῖρα ἐκείνη νὰ νικήσῃ καὶ ἐν τῷ Πλατα-
 νιστᾷ. Πλὴν ταύτων οὐδέ ποτε ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων ἔθυσον
 σκύλακας κυνὸς εἰμὴ μόνον οἱ Κολοφώνιοι. ἔθυσον δὲ καὶ
 οὗτοι διὰ νυκτὸς ὡς καὶ οἱ ἐφηβοὶ τῆς Σπάρτης (2). Ἰπε-
 ράνω τοῦ Φοιβαίου ἦν ὁ ἐν Θεράπνῃ ναὸς τοῦ Μανελάου,
 κατὰ τὸν Παιουσάνην (3), ἡ τῆς Ἑλένης, κατὰ τὸν Ἡρόδο-
 τον (4). — Μεταξὺ Θεράπνης καὶ Ἀμυκλῶν ἦν τόπος
 ἈΔΕΣΙΑΙ καλούμενος, κατὰ τὴν πρὸς τὸ Ταῦγετον ὁδόν.
 Ἐνταῦθα, ὡς ἐλέγετο, πρῶτος Μύλης ὁ Ἀέλιος ἐφευρὼν
 τὴν μύλην, κατεσκευάσεν ἄλευρον. Ἦν δὲ ἐν Ἀλεσίαις ἡρώων
 Λακεδαιμόνων τοῦ Ταῦγέτης (5).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Θεράπνης εὗρεν ὁ Λήκιος ἐκκλη-
 σίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (6). Κατὰ τὸν αὐτὸν περιηγητὴν
 τὸ Φοιβαῖον ἔκειτο ἀπέναντι τῆς Θεράπνης κατὰ τὴν δε-
 ξιὰν ὁχθὴν τοῦ Εὐρώτα (7).

ἈΜΥΚΛΑΙ, πόλις μικρὸν ἀπέχουσα τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς

(1) Παιουσ. Λακ. κ. 20. (2) Αὐτ. κ. 14. (3) Ἰδε ἀνωτέρω.

(4) Ἡροδοτ. β. 6, κ. 61. (5) Παιουσ. Λακ. κ. 20. (6) Λήκ. Τ. 2,
 κ. 22, σ. 534. (7) Λήκ. Τ. 1, κ. 5, σ. 184. -

τοῦ Εὐρώτα, κατὰ τὸ ἀνατ.-νότιον τῆς Σπάρτης, ὅπου 20
 στάδια ἀπ' αὐτῆς ἐν καλλιδενδροτάτῳ καὶ καλλικαρποτάτῳ
 χωρίῳ (1). Ἐκτίσθη ὑπὸ Ἀμύκλα τοῦ Λακεδαιμόνος, ὃς
 ὠνόμασεν αὐτὴν ἀφ' ἑαυτοῦ. (2) — Ἐν Ἀμύκλαις ἦν περι-
 φημος ναὸς Ἀπόλλωνος Ἀμυκλαίου, ὃς ἐκτὸς τοῦ μεγαλο-
 πρεποῦς θρόνου καὶ τοῦ κολοσσαίου ἀγάλματος τοῦ θεοῦ
 τούτου περιεῖχε καὶ συλλογὴν τοῦ πλείστου τῶν λοιπῶν
 θεοτήτων (3). Αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης ὕφαινον κατ' ἔτος
 χιτῶνα διὰ τὸν Ἀμυκλαῖον Ἀπόλλωνα καὶ ὠνόμαζον Χι-
 τῶνα τὸ οἶκημα ἐν ᾧ εἰργάζοντο (4). — Οἱ Ἀμυκλαῖς
 ἐκτὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἐλάτρευον καὶ Διόνυσον τὸν ἱερο-
 μαζόμενον Πτίλαν. Ἦν δὲ ἐν Ἀμύκλαις καὶ ναὸς καὶ ἄγαλμα
 Ἀλεξάνδρας, ἣ κατὰ τοὺς Ἀμυκλαῖς ἦν *Κασσάνδρα* ἡ Πριά-
 μου. Ἔτι δὲ καὶ εἰκὼν Κλυταιμνήστρας καὶ ἄγαλμα νομι-
 ζόμενον μνημεῖον τοῦ Ἀγαμέμνονος (5). — Οἱ Ἀμυκλαῖς
 ἤγον ἑορτὴν εἰς τιμὴν τοῦ Ἰακίθου, *Ἰακίθια* καλουμέ-
 νην (6). — Μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν οἱ υἱοὶ
 τοῦ Ἀριστοδήμου Εὐρυσθένης καὶ Πρεκλῆς ἔδωκαν τὰς
 Ἀμύκλας Φιλονόμῳ τῷ προδόντι αὐτοῖς τὴν πατρίδα αὐτοῦ
 Λακωνίαν (7). — Βασιλεύοντος Τηλέκλου τοῦ Ἀρχαίου,
 οἱ Λακεδαιμόνιοι νικήσαντες εἰς πόλεμον, εἶλον πόλεις τινὰς
 τῶν περιοικίδων ἐν αἷς καὶ τὰς Ἀμύκλας, κατεχομένας ἐτι
 ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν· δὲν ἐξεβλήθησαν δὲ οἱ Ἀμυκλαῖς ἐξ
 ἐπιδρομῆς, ἀλλ' ἀντέσχον ἐπὶ πολὺ καὶ ἐπέδειξαν ἐνδοξὰ
 ἔργα· διὸ καὶ οἱ Δωριεῖς ἐστῆσαν τρόπαιον ἐπὶ τῇ κατὰ
 τῶν Ἀμυκλαίων νίκῃ, θεωρήσαντες αὐτὴν ὡς μέγα κατόρ-
 θωμα (8). Αἱ Ἀμύκλαι ἐρημώθησαν ὑπὸ τῶν Δωριέων καὶ

(1) Παύσ. β. 5, κ. 19. (2) Περσ. ἀπ. κ. 1. (3) Διτ. κ. 18.

(4) Διτ. κ. 19. (5) Διτ. (6) Διτ. (7) Στρέβ. β. 8, α. σ. 264.

(8) Περσ. ἀπ. κ. 2.

ῥέοντο ἀντὶ πόλεως νέμῃ, καὶ τοιαύτη ἦν ἐπὶ Πάυσαν-
 δῳ (1). — Οἱ Ἀμυκλαιοὶ ὅσοι συνεστράτευον τῷ Ἀγῆ-
 νιδῇ ἐν τῇ κατὰ Βοιωτίας πολέμῳ ἀπερχόμενοι δι' ἀδείας
 τοῦ εἰς Ἀμύκλας διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἰακινθίων, προσε-
 ἤλθον καθ' ὅδον ὑπὸ τῶν δύο Ἀθηναίων στρατηγῶν
 Εὐκλείῳ καὶ Ἰφικράτει, καὶ καταπολεμηθέντες ἀπώλοντο
 ἕ. αὐτῶν διακόσιοι πεντήκοντα (2). — Κατὰ τὸν Μισ-
 θηναϊκὸν πόλεμον ὁ Ἀριστομένης ἐπιδραμὼν κατὰ τάχος,
 ἔλα καὶ διήρπασε τὰς Ἀμύκλας καὶ ἐτέλεσε τὴν ἐκείθεν
 ἐποχὴν αὐτοῦ, πρὶν φθάσῃ ἡ ἐκ τῆς Σπάρτης βοή-
 θια (3). — Μετὰ καιρὸν οἱ Ἀμυκλαιοὶ ἀποστάντες τῆς
 ἑσπέρτης, ἐξεδιήθησαν ὑπ' αὐτῆς καὶ ᾤκησαν τὴν νῆσον
 Μήλον, καὶ τὴν πόλιν τῆς Κρήτης Γόρτυνα (4). — Μικροῦ
 ἰσχυρότερον τῶν Ἀμυκλῶν κατὰ τὴν ἐντεῦθεν μάλλον πλα-
 τυνομένην κοιλίαν ἔρρεον ὁ μικρὸς ποταμὸς ἡ Φιλλία εἰς
 τὸν Εὐρώτην.

Ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Ἀμυκλῶν κεῖται τανῦν χωρίον
 πελαγοχώρῳ καλούμενον, ἐνθα εὐρέθησαν λαίψανα πινά, ὡς
 τιμάχαι κίωνων, ἐπιγραφαὶ καὶ ἄλλα.

ΒΡΑΣΙΑΔ, πόλις κατὰ τὸν πρὸς ἀνατολὰς αἰγιαλὸν, ἀπέ-
 χουσα 200 σταδία τῶν Κυφάντων διὰ θαλάσσης βορείως·
 αἱ Βρασιᾶδες ἦσαν ἡ ἐσχάτη τῶν παραθαλασσίων πόλεων τῶν
 Ἐλευθερολακῶνων. Οἱ κάτοικοι τῶν Βρασιῶν ἀπ' ἐναντίας
 πάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἔλεγον ὅτι ἡ Σεμέλη ἔτεκεν
 ἐκ τοῦ καὶ φωραθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Κάδμου,
 ἐκδιήθη εἰς λάρνακα αὐτῇ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ὁ Διόνυσος
 καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν· ἐκπεσοῦστος δὲ τῆς λάρνα-

(1) Πάυσ. Ἀνα. κ. 10. (2) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 4, κ. 5. (3) Πάυσ.
 Μεσ. κ. 18. (4) Κόων 26 παρὰ Φωτίφ σ. 443.

κος ὑπὸ κλύδωνος εἰς τὴν γῆν αὐτῶν, τὴν μὲν Σαμέλην ἔθαψαν ἐπιφανῶς, τὸν δὲ Διόνυσον ἀνέθρεψαν. Ἐλεγον πρὸς τούτοις ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ὀνομαζομένη πρότερον Ὀρεπταὶ μετωνομάσθη Βρασιαί, ἐκ τῆς παρ' αὐτὴν ἐκδράσεως τῆς λάρνακος, καὶ ὅτι ἡ Ἰνώ πλανωμένη ἦλθεν εἰς ταύτην τὴν χώραν καὶ ἔθρεψε τὸν Διόνυσον ἐν ἄντρον, ὅπερ ἐδείκνυνον· τὸ δὲ πεδίον ἐνθα ἦν τὸ ἄντρον ἐκαλεῖτο κῆπος τοῦ Διονύσου. — Ἐν Βρασιαῖς ἦσαν δύο ναοὶ ὁ μὲν Ἀσκληπιοῦ ὁ δὲ Ἀχιλλέως, καὶ ἦγον ἐορτὴν τῷ Ἀχιλλεῖ κατ' ἔτος. Ἦν δὲ ἐν Βρασιαῖς ἀκρωτήριον μικρὸν προβαίνον βαθυμεθὺν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἴσταντο τέσσαρα ἀγάλματα, ὧν τὰ τρία ἦσαν χαλκᾶ, ὅσον ποδιαῖα τὸ μέγεθος καὶ ἔχοντα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν πέλους· ἀγνοεῖ δὲ ὁ Πausανίας ἂν ἦσαν οἱ Διόσκουροι ἢ Κορύδαντες· τὸ δὲ τέταρτον ἀγαλμα ἦν τῆς Ἀθηνᾶς (1). Ὁ Στράβων ὀνομάζει τὴν πόλιν ταύτην Πρασιᾶς καὶ λέγει ὅτι ἦν τῶν Ἀργείων (2) ὡσαύτως καὶ ὑπὸ τοῦ Σκύλακος (3) καὶ ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου Πρασιαὶ ὀνομάζεται ἡ πόλις· Βρασιαὶ δὲ ὑπὸ μόνου τοῦ Πausανίου. — Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Παλοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι, στρατηγούντος τοῦ Περικλέους, ἐστράτευσαν κατὰ τῶν Πρασιῶν, ἃς καὶ ὁ Θουκυδίδης οὕτως ὀνομάζει, καὶ φθείραντες τὴν γῆν, εἰλον καὶ ἐπόρθησαν τὴν πόλιν (4).

* Ἐκκλησία παλαιὰ τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου καίται ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Βρασιῶν ἢ Πρασιῶν, ὧν λαίψανα εὐρέθησαν καὶ αὐτοῦ τοῦ μέρους (5)· κατὰ τὸ νότιον τῶν λειψάνων αὐτῶν ὑψύται ὄρος τραχὺ καὶ πετρῶδες Δαγοβοῦνη καλού-

(1) Πaus. Δακ. κ. 24. (2) Στράβ. β. 8, σ. 368. (3) Σκύλ. Παρομ. Ἀκκεδαίμων. (4) Θουκυδ. β. 2, κ. 36. (5) Δῆμ. Τ. 2, κ. 22, σ. 494.

νον. Παρά τοὺς πρόποδας τῶν ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης τῶν
ορυφῶν αὐτοῦ κατερχομένων βράχων, κατὰ τὸ πρὸς τὴν
ἄλασσαν μέρος ὑπάρχει σπήλαιον εὐρύχωρον ἔχον σπη-
λοδον, τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ἴσως, ὡς νομίζει ὁ Λήκιος, ἐν ᾧ
δαίξαν οἱ Πρασιᾶται τῷ Πausanίᾳ ὅτι ἡ Ἰνὼ ἔθρεψε τὸν
ἰούυσον (1). — Ἐν ἀποστάσει 1 μιλ. Ἀγγλ.=24 λεπτ.
ὑψικῶς ἀπὸ τοῦ Παλαιοκάστρου, ὡς ὀνομάζονται τὰ ἐρεί-
για, μικρὸν πετρῶδες ὕψωμα προβαίνον εἰς τὴν θάλασσαν,
διαχωρίζει τὸν πρὸς νότον κόλπον τοῦ Ἰστροῦ τὸν θαλά-
σσιον τὸν ποταμὸν τοῦ Δουκοῦ ἀπὸ τοῦ μικροῦ κοιλώμα-
τος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου εἰς ὃ ἐκδίδει ὁ ποταμὸς ὁ λεγόμε-
νος Κάνι. Τὸ μικρὸν τοῦτο ἀκρωτήριο εἶναι, ὡς φαίνεται,
τὸ αὐτὸ ἐφ' οὗ ἴσταντο τὰ τέσσαρα εἰρημένα μικρὰ ἀγάλ-
ματα (2).

ἸΑΣΟΣ, πόλις μικρὰ ἐπὶ τῶν πρὸς ἄρκτον ὄριων· ἐπέ-
σαν ἀνεσώθη ὁ πόλεμος μεταξὺ Ἀχαιῶν καὶ Λακεδαιμό-
νιων, ἀπ' ἐναντίας τῆς γνώμης τοῦ Μετέλλου καὶ τῶν
Ῥωμαίων, ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων Μεναλαΐδας ἐλὼν
ἐξ ἐπιδρομῆς, ἐπόρθησε τὸ πόλισμα τοῦτο, ὃ ἦν ὑπὸ κού-
ντος τῶν Ἀχαιῶν (3).

ΓΑΥΠΙΔΑ, κώμη ὑπεράνω τῆς πόλεως Μάριου πρὸς τὸ
μεσόγειον (4). Κατὰ τὸν Πολύβιον, ἡ κώμη αὕτη ἢ κατ'
αὐτὸν καλουμένη ΓΑΥΜΠΕΪΣ, ἐκείτῳ παρὶ τὰ ὅρια τῆς
Ἀργείας καὶ τῆς Λακωνικῆς, καὶ κατὰ τὸν συμμαχικὸν
λεγόμενον πόλεμον 218 Π. Χ. οἱ Μεσσήνιοι βουλόμενοι
νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ στρατεύματος τοῦ βασιλέως τῆς
Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Δημήτριου μεθ' οὗ συνεμάχουν.

(1) Δία. Τ. 2, κ. 22, σ. 499. (2) Ἰδὲ ἀνωτέρω. — Δία. αὐτ.

(3) Paus. Ἀχ. κ. 13. (4) Paus. Δακ. κ. 22

κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, εἰσέβαλον διὰ τῆς Ἀργείας εἰς τὴν Δακωνικὴν· καὶ στρατοπεδεύσαντες κατὰ τὴν κώμην ταύτην ἀπείρως καὶ ἀμελῶς, προσεβλήθησαν ὑπὸ Δυκυόργου τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἀπολέσαντες τοὺς πλείστους τῶν ἵππων καὶ τὴν ἀποσκευὴν, καὶ οὕτως φονευθέντας ἱεπεῖς, ἐπανέκαμψαν πάλιν διὰ τῆς Ἀργείας εἰς τὰ ἴδια (1).

* Ὁ Δῆκιος εἰκάζει ὅτι ἡ Γλυππία ἔκειτο κατὰ τὸ μέρος τοῦ Πραστοῦ (2).

ΜΑΡΙΟΣ, πόλις κατὰ τὴν μεσογαίαν ἐκ τῶν ἑλευθερολακόνων, ἀπέχον τῶν Γερονθρῶν 100 στάδια βορείως· εἶχε ναὸν ἀρχαῖον, κοινὸν ἀπάντων τῶν θεῶν καὶ περὶ τὸν ναὸν ἕλκος περιέχον πηγὰς ὑδάτων· ἦσαν δὲ πηγαὶ καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ὡς οὐδεὶς ἄλλος τόπος εἶχεν ὁ Μαρὶὸς ἄφθονα ὕδατα· ὑπεράνω τοῦ πολίσματος τούτου ἔκειτο ἡ κώμη Γλυππία (3).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Μαρίου. καίται τὸ χωρίον Κάτω-Μαρὶ ἐπὶ τῆς διὰ τοῦ ὄρους ὁδοῦ τῆς μεταξὺ τῶν δύο χωρίων Γερακίου καὶ Κρεμαστῆς· ἀπέχει δὲ τὸ Κάτω-Μαρὶ τοῦ μὲν Γερακίου 4 ὥρας, τῆς δὲ Κρεμαστῆς 3· καὶ ὀνομάζεται οὕτω πρὸς διαστολὴν ἄλλου χωρίου Ἄνω-Μαρὶ λεγομένου (4).

ΚΥΦΑΝΤΑ, πόλις ἐκ τῶν τῶν ἑλευθερολακόνων πρὸς τὴν κατ' ἀνατολὰς αἰγιαλὸν, ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης 10 στάδια καὶ 16 τῆς πόλεως Ζάρακος. Ἐν Κυφάντοις ἦν ναὸς Ἀσκληπιοῦ λεγόμενος Στηθαῖον καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐκ μαρμάρου. Ἦν δὲ καὶ κρουνοὶ ψυχροῦ ὕδατος ἐκβλύζων ἐκ

(1) Παύσ. β. 5, κ. 20. — β. 4, κ. 38. (2) Δῆκ. Τ. 3, κ. 23, σ. 10.

(3) Παυσ. Δακ. κ. 21, 22. (4) Δῆκ. Τ. 3, κ. 23, σ. 11.

έτρας· ἐλέγχετο δὲ ὅτι ἡ Ἀταλάντη πιεζομένη ποτὶ ὄψιν (ψης, ἐπληξε διὰ τῆς λόγχης τὴν πέτραν καὶ οὕτως ἐπέρ-
ευσεν τὸ ὕδωρ. — Μετὰ 200 στάδια ἀπὸ τῶν Κυφάντων
ἴσαν αἱ Βρασιαί· ὁ Πausανίας εὕρε μόνον τὰ ἐρείττια τῶν
κυφάντων (1). — Ἡ πόλις αὕτη κατείχετο ὑπὸ τῶν Ἀρ-
αίων, καὶ ἐπὶ τῆς Ἀχαϊκῆς ὁμοσπονδίας ὁ τότε βασιλεὺς
ἦεν Σπάρτης Δυκοῦργος ἐμβαλὼν εἰς τὴν Ἀργεῖαν καὶ
προσπεσὼν αἴφνης κατέσχε τὰ Κύφанта, ὡς καὶ τὴν Πο-
ύχναν, τὰς Πρασιάς καὶ τὰς Δεύκας (2). Ὁ Πτολεμαῖος
ἰνυμάζει καὶ τὴν παραλίαν λιμένα Κύφанта καὶ ἄλλην
πόλιν Κύφанта κατὰ τὸ μεσογαῖον.

ΔΕΥΚΑΙ, πόλις κατὰ τὸ δυτ-βόρειον τῶν Κυφάντων·
πυνέπαθε τὰ αὐτὰ τῇ εἰρημένῃ πόλει, κατὰ τὸν Πολύβιον (3).

ΠΟΥΛΙΧΝΑ, πόλις καίμενον πλησίον τῆς πόλεως Κυ-
φάντων ὡς καὶ αἱ Λεύκαι, κατὰ τὸν Πολύβιον (4).

ΣΕΛΙΝΟΥΣ, κώμη ἀπέχουσα 20 στάδια τῆς πόλεως
Εἰρονόρων (5) βορ-δυτ. κατὰ τὸ μεσόγαϊον.

ΓΕΡΟΝΘΡΑΙ, πόλις τῶν Ἐλευθερολακῶνων, ἀπέχουσα
120 στάδ. τῶν Ἀκριῶν, ἀνωθεν τῆς θαλάσσης, 100 τοῦ
Μαρμαῦ, καὶ 20 τῆς κώμης Σελινουῦντος· φηκεῖτο πρότερον
ὑπὸ Ἀχαιῶν οὐδὲ πρὶν κατέλθωσιν οἱ Ἡρακλείδαι εἰς Πελο-
πόννησον, ἐξέβαλον οἱ οἰκοῦντες τὴν Δακεδαίμονα Δωριεῖς
καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὴν πόλιν ἰδίους αὐτῶν ἀπόικους. —
Ἐν Γερόνθραις ἦν ναὸς καὶ ἄλλος Ἄρειος, καὶ ἐτελείτο εἰς
τῇδε τοῦ θεοῦ τούτου ἑορτή, καθ' ἣν ἦν ἀπήγορεύμενον
εἰς τὰς γυναῖκας νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ ἄλυσος· περὶ δὲ
τὴν ἀγορὰν ἦσαν αἱ παγαὶ τῶν ποτίμων ὁδάτων. Ἐν τῇ

(1) Paus. Δακ. κ. 24. (2) Πολύβ. β. 4, κ. 26. (3) Δοτ. κ. 56.

(4) Πολύβ. αὐτ. (5) Paus. Δακ. κ. 22.

ὅν ὁ Στράβων ὀνομάζει φρούριον (1). — Ἡ πόλις αὕτη ἦν ἐκ τῶν 24 πόλεων τῶν Ἐλευθερολακόνων (2).

* Τὰ ἱερίκια τῆς Διμηρᾶς Ἐπιδαύρου ἀναμάζονται Παλαιὰ Μονεμβασία, ἐπὶ δὲ τῆς Μινώας καίτοι ἡ πόρις Νομισμένη. Τὸν ἔμπροσθεν τῆς Παλαιᾶς Μονεμβασίας κόλπον ἀνοικνύει κατὰ μὲν τὸ βόρειον τὸ ἀπρωτότερον Κραδί, κατὰ δὲ τὸ νότιον ἡ Μινώα, δηλ. ἡ Μονεμβασία. Ἡ Διμηρὰ Ἐπιδαύρος ἐν μικρῇ πόλει, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἱερικίων αὐτῆς· ἡ πόλις ἐσχυρετιζεν εἶδος ἡμιπεταλίου κατὰ νότον τῆς ἀκροπόλεως, καὶ ἐν διαγρημνῇ εἰς δύο διὰ μεσοτοιχείου, ὥστε κατὰ τῆς ἀκροπόλεως ἦν διηρημένη εἰς τρία. Ἡ δὲ Μονεμβασία ἐκλήθη οὕτως, ὅτι ἔχει μίαν μόνην ἔκβασιν ἀπὸ τῆς πρὸς θυνὰς ἐκείρου διὰ γαφύρας. Διαίρεται δὲ ἡ Μονεμβασία εἰς δύο, εἰς τὸ ἐπὶ τῆς καρυφῆς τοῦ λόφου φρούριον, καὶ εἰς τὴν πόλιν κατὰ τὸ νότιον τῆς νήσου, καὶ περικλειόμενα μεταξὺ δύο ταχῶν κατερχομένων κατ' εὐθείαν ἀπὸ τοῦ φρουρίου πρὸς τὴν θάλασσαν. Αἱ οἰκίαι εἰς σεισμορραγεῖναι ἢ μία ἐπὶ τῆς ἑλλης· αἱ ἀγυιαί στεναί· πολλαὶ δὲ τῶν αἰκιδεῶν εἰσὶν ἑνετικῆς κατασκευῆς. Ἄπανα ἡ περίξ χώρα εἶναι ὄρεινῃ καὶ πετρώδης. Ἡ Μονεμβασία προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖα λαχάνια καὶ τὰς ὀπώρας ἐκ τινος χωρίου ἀπέχοντος μίαν ὥραν πρὸς δυσμὰς καὶ καλουμένου Βελιδί· παρὰ τὸ χωρίον τοῦτο θ καῖται ἐπὶ λόφου εἰς καί τινες ἄμπελοι.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἡ Σπεισιώτις Ασκαρίνα Βουβουλίνα ἐπιβαίνουσα ἴδιον αὐτῆς πλοῖον, ἀπέκλεισε τὸ φρούριον τῆς Διμηρᾶς Ἐπιδαύρου ἢ Μονεμβασίας, ἥτις πολιορκηθεῖσα κατὰ ξηρὰν ὑπὸ τοῦ Γ.

(1) Στράβ. β. 8, σ. 368. (2) Πaus. Λακ. κ. 21.

Καντακουζηνού, παρεδόθη τῇ 3 Αὐγούστου 1892. Εἰς τὴν Διμηρὰν Ἐπίδauρον ὑπάρχει σχολεῖον Ἑλληνικὸν ἔχον διδάσκαλον Β'. τάξιως καὶ ἐπαρχεῖον, καὶ σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ σταθμὸς τελωνειακὸς καὶ εἰρηνοδικεῖον.

ΠΑΛΑΙΑ, κώμη κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐξ Ἀκριῶν εἰς Γερόνθρας (1).

ΣΙΔΗ, πόλις παραθαλάσσιος ἐπὶ τοῦ νοτ.-ἀνατολικοῦ αἰγιαλοῦ, κατὰ τὸ βόρειον τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλείας καὶ τοῦ Ἐπιδηλίου καὶ τὸ ἀνατ.-βόρειον τῶν Βοιωτῶν κατὰ τὸν Σκύλακα ὑπάρχον συγχρόνως καὶ αἱ Βοιοὶ καὶ ἡ Σίδη (2). κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν ἐκ τῶν κατοίκων τριῶν πόλεων, τῆς Ἡτιάδος, τῆς Ἀφροδισιάδος καὶ τῆς Σίδης συνωκίσθησαν αἱ Βοιοὶ (3). — Ἡ Σίδη ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Σίδης τῆς ῥωμαίων (4).

ἈΦΡΟΔΙΣΙΑ, κώμη πλησίον τῆς πόλεως Βοιωτῶν (5). Ἐκ τῆς Ἀφροδισίας ταύτης ἡ Ἀφροδισιάδος κατὰ τὸν Πausανίαν, τῆς Ἡτιάδος καὶ τῆς Σίδης συνωκίσθησαν αἱ Βοιοὶ (6).

ΒΟΙΔΙ, κατὰ τὸν Πausανίαν (7), ἡ ΒΟΪΑ, κατὰ τὸν Στράβωνα (8) καὶ τὸν Σκύλακα (9), πόλις κατὰ τὸν μεταρβρινὸν αἰγιαλὸν, πρὸς τὸ πέρας τοῦ ἀπ' αὐτῆς Βοιωτικοῦ καλουμένου κόλπου, κατὰ τὸ βορ.-δυτικὸν τοῦ ἀκρ. Μαλείας. Ἐκτίσθη ὑπὸ Βοιοῦ, ἐνὸς τῶν Ἡρακλειδῶν ὃς συνῴκισεν αὐτὴν, συναγαγὼν ἀνθρώπους ἀπὸ τριῶν πόλεων, Ἡτιάδος, Ἀφροδισιάδος καὶ Σίδης, ὧν οἱ κάτοικοι εἶχον μᾶντευμα ὅτι ἡ Ἄρτεμις ἐμελλε νὰ ἐπιδείξῃ αὐτοῖς τοῦ ἐπρεπε γὰρ κατοικήσασιν· ὥς δὲ ἐξέβησαν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ

(1) Πaus. Δακ. κ. 22. (2) Σκυλ. Περιπλ. Λακεδαιμ. (3) Ἰδ. Βοιοί.

(4) Πaus. Δακ. κ. 32. (5) Θεουμ. β. 4, κ. 56. (6) Ἰδ. Δακ. κ. 22. (7) Ἰδ. (8) Στράβ. β. 9, σ. 364. (9) Σκυλ. Περιπλ.

τόπου, ἐπεφάνη αἰφνης λαγῶδες καὶ κατίδῃ εἰς μυροσίην, καὶ ἀκολουθήσαντες τὰ ἴχνη αὐτοῦ ὡς ὁδηγοῦ, ἐπείσαν πῶλον ἐνθα ἦν ἡ μυροσίη, καὶ ἐσίβοντο τοῦ λοιποῦ τὴν μυροσίην, καὶ τὴν Ἄρτεμιν ὠνόμαζον Σώτειραν. Ἦν δὲ καὶ ναὺς Ἀπόλλωνος ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς πόλεως τῶν Βοιωτῶν, καὶ ἀλλαχοῦ ναὺς Ἀσκληπιοῦ καὶ Σαράπιδος καὶ Ἰσίδος. — Τὰ ἑρείπια τῆς Σίδης ἀπέῃχον τῶν Βοιῶν ἐπὶ τὰ στάδια καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὰ ἑρείπια ὁδὸν ἦν ἀγαλμα Ἑρμοῦ λίθινον ἐν ἀριστερᾷ, καὶ ἐν τοῖς ἑρείπιοις αὐτοῖς ναὺς οὐκ ἀφανῆς Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἰγίας (1). Ἀπαντικρὺ τῶν Βοιῶν ἔκειτο ἡ νῆσος πᾶς Κύθηρα. Κατὰ δὲ τὰ ὄρια τῶν Βοιωτῶν ἦν ναὺς Ἀπόλλωνος ἀπέχων 200 στάδια ἀπὸ τῆς Αἰμηρᾶς Ἐπιδαύρου, καὶ ὠνομαζόμενος Ἐπιδήλιον, διότι τὸ ἐν τῇ ναυί τούτῳ ζόανον τοῦ Ἀπόλλωνος ἦν ποτὶ ἐν Δηλῷ· ὅταν δὲ ὁ στρατηγὸς τοῦ Μιθριδάτου Μηνοφάνης διήρπασε καὶ κατέσκαψε ποτὲ τὴν νῆσον ἐκείνην, εἰς τῶν μετ' αὐτοῦ βαρβάρων ἔβριψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ζόανον ὃ ὁ κλύδων ἀπήνεγκεν ἐνταῦθα (2). — Αἱ Βοιαί ἦσαν ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακίων (3). — Μεταξὺ Βοιῶν καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλείας ἦν λίμνη καλουμένη Νύμβαιον (4).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Βοιῶν ὑπάρχει χωρίον Νεάπολις, ἔδρα τοῦ δήμου Βοιῶν. Εἰς τὸ ἀκρωτήριον Καμνηί ἦν τὸ Ἐπιδήλιον (5).

ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ, πόλις κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τοῦ Λακωνικοῦ ἢ Γυθατικοῦ καλουμένου κόλπου ἐπὶ χερσονήσου, ἔχουσα λιμένα (6). ἔκειτο κατὰ τὸ νότιον τῆς πόλεως Ἀσωποῦ καὶ τῆς πεδιάδος τῆς καλουμένης Δούκας,

(1) Πανσ. Λακ. κ. 22. (2) Δύτ. 23. (3) Δύτ. 21. (4) Δύτ. 23.

(5) Δήλ. Τ. 1, κ. 6, σ. 215. (6) Στράβ. β. 7, σ. 383.

καὶ πρὸς τὸ βορδυτικὸν τῆς Ὀνου Γνάθου. Ἐκτὸς τοῦ Στράβωνος οὐδεὶς τῶν γεωγράφων ἀναφέρει τὴν Λακωνικὴν ταύτην Κυπαρισσίαν.

ἈΣΠΙΔΩΣ, πόλις νεωτέρα ἐκ τῶν Ἐλευθερολακῶνων παραθαλάσσιος, ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου· ἀπέχεν 60 στάδια τῆς πόλεως Ἀκριῶν νοτίως· περιεῖχε δὲ πᾶν τῶν Ῥωμαίων Αὐτοκρατόρων καὶ ἀνωτέρω τῆς πόλεως ἐν ἀποστάσει ὅσον 12 σταδίων ἦν ναὸς Ἀσκληπιοῦ ἐπονομαζομένου Φιλολάου. Ἐν τῷ γυμνασίῳ ἦσαν ὁσπερ τιμώμενα ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ ὑπερμεγέθη μὲν, ἀνθρώπινα ὅμως. Ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς ἐπιλεγομένης Κυπαρισσίας, καὶ κατὰ τοὺς πόδας τῆς ἀκροπόλεως ἐρείπια πόλεως καλουμένης Ἀχαιῶν τῶν Παρακυπαρισσίων (1) ἐξ οὗ εἰκάζεται ὅτι Κυπαρισσία καὶ Ἀσωπὸς καὶ πόλις τῶν Παρακυπαρισσίων Ἀχαιῶν ἦν ἡ αὕτη πόλις, καὶ ὅτι ὁ Στράβων λαμβάνεται διαστέλλων τὴν Κυπαρισσίαν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ὥς μὴ ἰδὼν αὐτὸς, φαίνεται, καὶ μὴ γνωρίζων τὸν τόπον.

* Τὸ χωρίον Βλήτρα κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἀσωποῦ, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ λεγομένου κοινῶς Κάβο-Σύλι ἦν ἡ ἀκρόπολις (2).

ἈΚΡΙΑΔΙ, πόλις παραθαλάσσιος ἀπέχουσα 30 στάδια τῆς πόλεως Ἑλούς Α. Ἦν περιτειχισμένη καὶ εἶχε λιμένα καὶ γυμνάσιον καὶ ἀρχαιότατον ναὸν Μητρὸς θεῶν καὶ ἄγαλμα αὐτῆς λίθινον. — Ὁ Νικοκλῆς, εἰς τῶν κατοίκων τῶν Ἀκριῶν ἀνείλετο ποτὲ κατὰ δύο Ὀλυμπιάδας πέντε νίκας δρόμου, καὶ ἀναγέρθη αὐτῷ μνημεῖον μεταξὺ τοῦ γυμνασίου καὶ τοῦ τείχους τοῦ πρὸς τὸν λιμένα. Αἱ Ἀκριαὶ ἀπέῤῃχον τῆς πό-

(1) Πανσ. Δαν. κ. 21. 22. (2) Δαν. Τ. 1. π. 6. σ. 327.

λεως Ἀσωποῦ 60 στάδια (1). Αἱ Λακωναί ἦσαν ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακόνων (2).

ἘΛΟΣ, πόλις κατὰ τὸν μεσημβρινὸν αἰγιαλὸν πρὸς δι-
ξιάν τοῦ Εὐρώτα, ἀπέχουσα 80 σταδ. τῆς Τρινάσου Δ.
καὶ 30 σταδ. τῶν Ἀκριῶν Δ. (3) ἐν τύπῳ περικυκλουμένῳ
ὕπὸ ἐλῶν. Ὁ Ὀμηρος μνημονεύει αὐτῆς ἐν τῇ καταλόγῳ
τῶν Λακεδαιμονίων =

Οἱ θ' ἄρ' Ἀμύκλας εἶχον ἔλος τ', ἔφαλον πελοπίδων (4).
Συνωκίσθη ὑπὸ Ἑλίου, τοῦ νεωτάτου τῶν υἱῶν τοῦ Περσέως (5).
Ὑστερον δὲ ὅπου ταν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγκ' ὁ
Εὐρυσθέως ἀφελὼν ἀπὸ τῶν περιόικων τῶν Σπαρτιατῶν τὴν
ἰσοτιμίαν, προσέταξε νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν Σπάρτην, οἱ
μὲν ἄλλοι ὑπῆκουσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ κέτοικοι τοῦ ἔλους
ἔλειοι ἀπέστησαν, πολέμηθέντες ἐνίκηθησαν καὶ ἐάλω κατὰ
κράτος ἢ πόλις καὶ ἐγένοντο οἱ ἔλειοι δοῦλοι τῶν Σπαρ-
τιατῶν, ἐπὶ ῥήταϊς συμφωνίαις ὅτι οἱ ἔχοντες Εἰλωτας δού-
λους νὰ μὴ δύνανται οὔτε νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσιν, οὔτε νὰ τοὺς
πωλῶσιν ἔξω τῶν ὁρίων· καὶ ἐκλήθησαν Εἰλωτας οἱ ἔλειοι,
καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶχον αὐτοὺς δημοσίους δούλους, διο-
ρίσαντες εἰς αὐτοὺς κατοικίας τινὰς καὶ ὑπηρεσίας ἰδίας (6).
Ἐνόμασαν δὲ ὕστερον Εἰλωτας οἱ Λακωναί καὶ τοὺς δούλω-
θέντας Μεσσηνίους (7). Ἐφοβοῦντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι
τοὺς Εἰλωτας καὶ ὑποπτεύοντες μὴ ἀποστήσωσιν ἐπι-
τήρουν αὐτοὺς, καὶ τῷ ἐννάτῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ
πολέμου, ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι εἶλον τὴν Πύλον, ἐκύρυξαν ὅτι
χαρίζουσι τὴν ἐλευθερίαν εἰς πάντας τοὺς Εἰλωτας ὅσοι
συνησθάνοντο ἑαυτοὺς ἱκανοὺς νὰ ἀριστεύωσι κατὰ τῶν

(1) Πaus. Λακ. κ. 22. (2) Αὐτ. κ. 21. (3) Αὐτ. κ. 22.

(4) Ὁμ. Ἰλ. Β. γ. 784. (5) Πaus. Λακ. κ. 20. (6) Σπέρδ. β. β.
γ. 865. (7) Πaus. Λακ. κ. 20.

πολεμίων, καὶ τότε ἐξέλεξαντο ἐξ αὐτῶν δύο χιλιάδας οἱ θεωροῦντες αὐτοὺς ὡς ἤδη ἐλευθερωθέντας, περιήρχοντο τοὺς ναυὺς ἐσπέρωνμένοι· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κατέστησαν αὐτοὺς μετ' ὀλίγον θάνατις, καὶ οὐδεὶς ποτε ἔγνω τίνι τρόπῳ ἐκαστος αὐτῶν διεφάρη· συνέπεμψαν δὲ ταύτοχρόνως καὶ ἑπτακοσίους ἐξ αὐτῶν ὁπλίτας μετὰ τοῦ Βρασιίδου (1), οἱ πολέμησαντες μετ' αὐτοῦ καὶ τῷ δεκάτῳ δευτέρῳ ἔται τοῦ Παιλοποννησιακοῦ πολέμου ἐπανακάμψαντες ἀπὸ τῆς Θερφικῆς, ἐψήφισαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἵνα ᾧσι τοῦ λοιποῦ ἑλευθεροὶ καὶ ἀναΐκωσιν ὅπου ἂν βούλωνται, καὶ μετ' οὐ πολὺ συνήκασαν πάλιν μετὰ τῶν Νεοδαμωδῶν εἰς Αἰπρεὸν καί μαναν, ἐπὶ τῶν μαθουρίων τῆς Λακωνικῆς καὶ τῆς Ἠλείας (2). Ἐν ἑλπίδι ἦν ἕσθιον τῆς Κόρης τῆς Δήμητρος ὁ ἀνήγων ἐν ῥήματι τῇμέραις εἰς τὸ ἑλευσίον (3).

ΚΡΟΚΕΑΣ ἢ ΚΡΟΚΑΙ, κώμη ἐπὶ τῆς ἁδοῦ τῆς ἐν Βολεμνικῇ πρὸς Γυθείου. Παρὰ τὰς Κροκάας ἦν λατομεῖον ὅπου ἦν οὐχὶ μίση στήρα συνεχῆς, ἀλλὰ λίθοι χωριστοὶ ἔχοντες σχῆμα σφίγγοταιμίων λίθων. Οἱ λίθοι οὗτοι ἦσαν διωστέροι γαστρὶ, ἂν δὲ ἀπαῖς ἐξεργάζοντο, καθίσταντο ἐπιτηδεῖαι εἰς ἐπιτέρασιν ναῶν καὶ εἰς καλλωπισμὸν μάλιστα τῶν κολυμβηθρῶν καὶ τῶν ὑδάτων. Πρὸ τῆς κώμης ἵσταντο ἄγαλμα μαρμαρίνου Διὸς Κροκάτα· ἐπὶ δὲ τοῦ λατομείου αὐτοῦ ἄγαλμα χαλκοῦν Διοσκούρων (4). Τὸ ὄνομα αὐτότατον τῶν λαυτρῶν τῆς Κορίνθου ὃ ἔκειτο πλησίον τοῦ Ποσειδῶνος ἦν κερρασημένον καὶ ἐξ ἄλλων λίθων καὶ ἐκ τοῦ μαρμαρίου προσέτι τοῦ λατομείου τῶν Κροκῶν (5).

ΑἰΓΙΑΙ, πόλισμα μεταξὺ Κροκῶν καὶ Γυθείου οὗ ἀπείχε

(1) Θεουκιδ. β. 4, κ. 40. (2) Δδτ. β. 5, κ. 34. (3) Πασ. Λαν. κ. 20. (4) Αδτ. κ. 21. (5) Πικρ. Κορ. κ. 8.

30 στάδια· ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ὀνομάζεται Αἴγχεϊαι. Ἐν τῇ πολιίματι τούτῳ ἦν λίμνη καλουμένη τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἐπ' αὐτῆς ναὸς καὶ ἄγαλμα τούτου τοῦ θεοῦ· ἐφοδόντο δὲ νὰ ἀλιεύσωσιν ἰχθεῖς ἐν ταύτῃ τῇ λίμνῃ, δοξάζοντες ὅτι ὁ τολμήσας ἀπέθνησκεν (1).

ΓΥΘΕΙΟΝ ἢ ΓΥΘΙΟΝ, πόλις παραθαλάσσιος ἐπὶ τῇ δυτικῇς πλευρᾷ τοῦ Δακωνικοῦ κόλπου, ἐπίνειον τῆς Σπέρτης (2). Ἦν ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακωνῶν καὶ ἀπειχε τῆς πόλεως Αἰγιῶν 30 στάδια. Κατὰ τὴν δόξαν τῶν Γυθειῶν οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο οἰκιστὴς τῆς πόλεως ταύτης, ἀλλ' ὁ Ἡράκλῃς καὶ ὁ Ἀπόλλων ἐλθόντες πρὸς ἀλλήλους εἰς μάχην διὰ τὸν τρίπουν, ὡς διηλλάγησαν, συνήμυσαν αὐτὴν ἀπὸ κοινοῦ. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Γυθείου ἦσαν ἄγαλματα Ἀπόλλωνος καὶ Ἡρακλέους καὶ πλησίον αὐτῶν ἡγάλματα Διονύσου, ἀλλαχοῦ δὲ τῆς πόλεως ἄγαλμα Ἀπόλλωνος Καρναίου καὶ ναὸς Ἀμμωνος καὶ ἄγαλμα χαλκοῦν Ἀσκληπιοῦ καὶ πηγὴ τοῦ αὐτοῦ καὶ ναὸς Δήμητρος καὶ ἄγαλμα Ποσειδῶνος Γαιαούχου. Ὡνόμαζον δὲ οἱ Γυθειᾶται καὶ θεὸν τινα Γέροντα, ἐννοοῦντες τὸν Νηρέα οὗ τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν παρείλαβον ἀπὸ τῶν λόγων τῆς παρὰ τῷ Ὀμήρῳ Θέτιδος ἐν Ἰλιάδι =

Ἰμεῖς μὲν νῦν δῦτε θαλάσσης εὐρέα πόντον

Ὀψόμεναί τε γέρονθ' ἄλιον καὶ δώματα πατρός (3).

Ἦσαν δὲ ἐν Γυθείῳ καὶ πύλαι τινὲς Καστοράδεις καλούμεναι, καὶ ἐν τῇ ἀκροπόλει ναὸς καὶ ἄγαλμα Ἀθηνᾶς (4). Μετὰ τρία στάδια ἀπὸ τοῦ Γυθείου ἦν λίθος ἀκατέργαστος ἐφ' οὗ καθισθεὶς, ὡς ἐλεγόν, ὁ Ὁρέστης, ἐθεραπεύθη

(1) Πaus. Δακ. κ. 21. (2) Στρέβ. β. 8. σ. 342, 369. (3) Ὀμ. Ἰλ. 2. σ. 140. (4) Πaus. Δακ. κ. 21.

ἀπὸ τῆς μανίας, διὸ καὶ κατὰ τὴν Δωρίδα γλῶσσαν ὠνομάζετο ὁ λίθος Ζεὺς Κακπώτας. — Παρὰ τὸ Γύθειον ἦσαν τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων ἀ ἐπὶ τοῦ Πελοπόννησιακοῦ πολέμου ἐνέπρησεν ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Τολμίδης (1). — Τὸ Γύθειον ἦν εἰσέτι ἀξίον λόγου, ὅτε ἐδῶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων (2). — Μετὰ 30 στάδια ἀπὸ τοῦ Γυθείου κατ' ἀριστερὰν Α. Β. ἦσαν τὰ τείχη τῆς ΤΡΙΝΑΣΟΪ ἀ κατὰ τὴν δόξαν τοῦ Πausανίου, ἦσαν φρουρίου τείχη καὶ οὐχὶ πόλεως. Ὡνομάσθη δὲ ἡ Τρινασὸς οὕτως ἀπὸ τῶν προειρημένων τριῶν νησίδων καὶ ἔκειτο ἐν ἀποστάσει 30 σταδίων ἀπὸ τοῦ ἔλους (3). τὸ δὲ Γύθειον ἀπέχετο τοῦ Ταϊνάρου 240 στάδια (4). — Πρὸ τοῦ Γυθείου ἔκειτο νῆσος μικρὰ πλησιέστατα τῆς ἡπείρου ΚΡΑΝΑΪ καλουμένη. Ὁ Ὀμηρος ἀναφέρει τὴν Κρανάην, λέγων ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ὅτε ἤρκασε τὴν Ἑλένην, ἐν ταύτῃ συνεγένετο αὐτῇ κατὰ πρῶτον (5), ἀν καὶ κατ' ἄλλους ἡ πρώτη σύμμιξις ἐγένετο ἐν τῇ νήσῳ τῇ ἐκ τούτου ὠνομασθείσῃ Ἑλένη (6) τῇ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου Κραναῖ ἐπιλεγομένη (7). Ὁ ἀπέναντι τῆς Κραναῖς τόπος τῆς ἡπείρου ἐκαλεῖτο ΜΙΓΩΝΙΟΝ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦν ναὸς Ἀφροδίτης ἐπιλεγομένης Μιγωνίτιδος (8).

* Τὰ λείψανα τοῦ Γυθείου, ἀ γνωρίζονται ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαιόπολις, κεῖνται ἐν κοιλάδι περατουμένη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ περικυκλουμένη ὑπὸ ὀρέων· ἡ πόλις ἔκειτο ἐπὶ λόφων χθαρμαλῶν ἐν πεδίῳ τριγωνοειδοῦς σχήματος περικλειομένη μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς θαλάσσης· κατὰ τὴν

(1) Πaus. Ἁττ. κ. 27. — Θουκυδ. β. 1, κ. 108. (2) ΔΙΕ. β. 24, 29.

(3) Πaus. Δακ. κ. 22. (4) Στράβ. β. 8, σ. 363. (5) Ὀμ. ἱ. Γ, γ. 443 κξ. — Πaus. Δακ. κ. 22. (6) Ἰδε Ἑλένη νῆσος. (7) Στράβ. β. 8, σ. 399. (8) Πaus. Δακ. κ. 22.

μίαν πλευρὰν τοῦ κυρωτέρου λόφου βέει χεῖμαρρος· οὐ πόρρω τοῦ αἰγιαλοῦ εὐρίθησαν λείψανα θαλάτρου, καὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τοῦ εἰρημένου λόφου ὡς καὶ πρὸς τὴν ἐλάσσαν καὶ ἀλλαχοῦ ἐρείπια λουτρῶν καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν Ῥωμαϊκῆς κατασκευῆς ἐξ ὧν κατὰ μέγα μέρος ἐκτίσθη τὸ Μαραθονήσιον· οὐδὲν ἄπορον ἐάν τὰ πλεῖστα τῶν λειψάνων τοῦ Γύθειου σύγκεινται ἐκ Ῥωμαϊκῶν οἰκοδομῶν, διότι καθ' ὅσα γνωρίζομεν αἱ πόλεις τῶν Ἐλευθερολακόνων ὧν ἦν καὶ τὸ Γύθειον, κατεπονήθησαν ὑπὸ τῆς Σπαρτιατικῆς τυραννίας, ἕως οὗ ὁ Αὐγουστος ἀπέσπασεν αὐτὰς τοῦ ζυγοῦ τῆς Σπάρτης, καὶ ὅτι μόνον ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης κυρίως ἤκμασαν. — Ἡ Τρίνασος ὀνομάζεται σήμερον Τρίνισα καὶ ἐρείπια τοῦ φρουρίου σώζονται· ἀπὸ τῆς Τρινίσας ἄρχεται ἡ Μάνη. — Ἡ νῆσος Κρανῆ ἐστὶν τὸ νῦν Μαραθονήσιον λεγόμενον· ἡ δὲ κατὰ τὴν ἀπέναντι στερεὰν πόλιν τὸ Μαραθονήσιον κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Μειγωνίου ὀνομασθέντος οὕτως ἐκ τῆς μίξεως τοῦ Ἀλιξάνδρου καὶ τῆς Ἑλένης. Τὸ Μαραθονήσιον ἐκπέμπει μεγάλην ποσότητα πρινεκοκκίου. Εἰς τὸ Γύθειον ὑπάρχει σχολεῖον Ἑλληνικὸν ἔχον διδάσκαλον Β'. τάξεως καὶ ἕτερον δημοτικὸν ὡσαύτως Β'. τάξεως, καὶ σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ ταμειῶν Γ'. τάξεως καὶ τελωνεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον.

ΨΟΙ, πόλισμα ἐπὶ τῶν ὀρίων τῶν Σπαρτιατῶν ἀπέχον ὅσον 30 στάδια τοῦ ὄρους Κνακαδίου καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ ναοῦ τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος. Ἐν τῷ πολίσματι τούτῳ ἦν ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος τῆς ἐπιλεγομένης Δαφναίας (1).

* Τὰ λείψανα τοῦ πολίσματος τούτου εὐρίσκονται, κατὰ τὸν Ἀθήκιον, παρὰ το χωρίον Βαθύ (2).

(1) Πaus. Δακ. κ. 24. (2) Ἀθή, Τ. 1, κ. 7, σ. 267, 278.

ΠΥΡΡΙΧΟΣ, πόλις ἀπέχουσα 40 στάδια ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Σκόρου κατὰ τὴν μεσογαίαν· ἔλαβε τὸ ὄνομα κατὰ τινὰς ἀπὸ Πύρριου τοῦ Ἀχιλλέως, κατ' ἄλλους ἀπὸ Πυρρίχου θεοῦ τῶν καλουμένων Κουρήτων, καὶ κατ' ἄλλους πάλιν ἀπὸ Σιληνοῦ ὃς ἐλθὼν ἐκ Μαλίας, ὤκησεν ἐνταῦθα· καὶ ὅτι μὲν ὁ Σιληνὸς ἀνετράφη ἐν Μαλίᾳ φαίνεται ἐκ τοῦ ἔσματος τούτου τοῦ Πινδάρου ==

Ὁ ζαμενὴς δὲ ὁ χοροϊτύπος θν Μαλιαγόνοιο
ἔθρεψε Ναϊάδος ἀκοίτας Σιληνός.

Ὅτι δὲ ὁ Σιληνὸς ὠνομάζετο καὶ Πυρρίχος δὲν ἀναφέρεται μὲν ὑπὸ τοῦ Πινδάρου, ἐλέγγοτο δὲ ὑπὸ τῶν περὶ τὴν Μαλίαν οἰκούντων. — Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Πυρρίχου ἦν φρέαρ ὃ, ὡς ἐνομίζον, ἐδόθη παρὰ τοῦ Σιληνοῦ, καὶ ἀν' αὐτοῦ ἐξήρπαινετο, ὑπέβαινον οἱ κάτοικοι εἰς σπάνιν ὕδατος. Εἶχον δὲ οἱ Πυρρίχιοι καὶ ναὸν Ἀρτέμιδος τῆς ἐπιλεγομένης Ἀστρατείας, διότι ἐνταῦθα ἐπαυσαν αἱ Ἀμαζόνες τῆς περαιτέρω στρατείας, καὶ ἄλλον ναὸν Ἀπόλλωνος Ἀμαζονίου· τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρων ἦσαν ξόανα ἀνατεθέντα ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῶν ἀπὸ τοῦ Θερμώδοντος. Ἀπὸ τῆς Πυρρίχου ἦγεν ἡ ὁδὸς εἰς τὴν παρὰ τὴν θάλασσαν Τευθρώνην (1). Ἡ Πυρρίχος ἦν ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακῶνων (2).

* Τὰ παρὰ τὸ χωρίον Σκαμνάκι ἐρείπια εἰσι πιθανῶς τὰ τῆς Πυρρίχου, κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Ἀηκίου (3).

ΔΔΣ, πόλις τῶν Ἐλευθερολακῶνων κειμένη μεταξὺ Τευθρώνης καὶ Πυρρίχου (4), κατὰ δεξιὰν τοῦ Γυθείου, καὶ ἀπέχουσα 10 μὲν στάδια τῆς θαλάσσης, 40 δὲ τοῦ Γυθείου, μεταξὺ τριῶν ὁρίων, Ἰλίου, Ἀσίας καὶ Κνακαδίου. Πρότερον

(1) Πaus. Δακ. κ. 25. (2) Δότ. κ. 21. (3) Δακ. Τ. 1, κ. 7, σ. 277. (4) Πaus. Δακ. κ. 21.

ἔκειτο ἡ πόλις αὕτη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἀσίας καὶ ἐπὶ τοῦ Πausaniou ἐσώζοντο εἰσέτι ἑρείπια τῆς πόλεως ἐκείνης τῆς ἀρχαίας καὶ πρὸ τῶν τειχῶν αὐτῆς ἄγαλμα Ἡρακλέους καὶ τρόπαιον ἀπὸ τῆς νίκης κατὰ τῶν Μακεδόνων, οἳ ἦσαν μοῖρα τῆς στρατιᾶς τοῦ Φιλίππου, ὅτε οὗτος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Λακωνικὴν, καὶ ἀποτραπέντες ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἐληλάτουν τὰ παραθαλάσσια τῆς χώρας. Μεταξὺ τῶν ἑρειπίων ἦν καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς ἐπιλεγομένης Ἀσίας, κατασκευασθεὶς ὑπὸ Πολυδαύκους καὶ Κάστορος κατὰ τὴν ἐκ Κόλχων αὐτῶν ἐπάνοδον. Πλησίον δὲ τῆς μεταγενεστέρως πόλεως ἦν κρήνη Γαλακὴ καλουμένη διὰ τὴν χοιρὰν τοῦ ὕδατος, καὶ παρὰ τὴν κρήνην γυμνάσιον καὶ ἄγαλμα Ἑρμοῦ ἀρχαῖον (1). Κατὰ τὸν Στράβωνα, οἱ ἴδιοι οὗτοι Διόσκουροι εἶλον ποτὲ τὴν Δᾶν ἐκ πολιορκίας καὶ ἐκ τούτου προσήγορεύθησαν Λαπέρσαι· ὅθεν καὶ ὁ Σοφοκλῆς λέγει =

Νῆ τῷ Λαπέρσῃ, νῆ τὸν Εὐρώτῃαν τρίτον,

Νῆ τοὺς ἐν Ἄργει καὶ κατὰ Σπάρτην θεοὺς (2).

* Ἡ Πάσαδα καίται ἐπὶ τῆς θίσεως τῆς πόλεως Δᾶ (3).

ΤΕΥΘΡΩΝΗ, πόλις παραθαλάσσιος κατὰ τὸν δυτικὸν αἰγιαλὸν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, πρὸς τὸ νοτ.-ἀνατολικὸν τῆς Πυρρίχου καὶ καθ' 150 στάδια ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ταινάρου Β. Οἰκιστὴς αὐτῆς ἐγένετο ὁ Ἀθηναῖος Τεῦθρας· οἱ κάτοικοι ὑπὲρ πάντας τοὺς θεοὺς ἐλάτρευον τὴν Ἰσωρίαν Ἄρτεμιν. Ἐν Τευθρῶνῃ ἦν πηγὴ καλουμένη Ναῖα (4). Ὁ Στράβων ἀποσιωπᾷ τὴν Τευθρῶνην, ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀναφέρει αὐτήν.

* Τὰ παρὰ τὴν θάλασσαν ἑρείπια ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Βᾶ.

(1) Paus. Lak. κ. 24. (2) Στράβ. β. 8, σ. 364. (3) Δᾶκ. Τ. 1, κ. 7, σ. 257. (4) Paus. Lak. κ. 25.

ταις τὰ ὀνομαζόμενα Σκοπή ἢ Σκοπόπολις εἰσι τὰ τῆς Γευθρώνης (1).

ΔΣΙΝΗ, πόλις παραθαλάσσιος κατὰ τὸν δυτικὸν αἰγιαλὸν τοῦ Δακωνικοῦ κόλπου, μεταξὺ Γευθρώνης καὶ Γυθείου (2).

ΑΡΑΪΝΟΣ, πόλισμα κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τοῦ Δακωνικοῦ κόλπου μεταξὺ δύο ποταμῶν Σμήνου καὶ Σκύρου. Ἐνταῦθα ἦν ὁ τάφος τοῦ Αἰᾶ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀνδριὰς· ἐγένετο δὲ ὁ Αἰᾶς οὕτως οἰκιστὴς τοῦ τόπου καὶ ἔλεγον μὲν τινες ὅτι ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως· ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀληθέστερον ἐφρόνευσεν αὐτὸν ὁ Πάτροκλος (3).

ΚΑΙΝΗΠΟΛΙΣ, πόλις παράλιος κατὰ μεσσημβρίαν, ἀπέχουσα διὰ θαλάσσης 40 στάδια τοῦ ἀκρωτηρίου Ταϊνάρου Β. Δ. καὶ 30 τοῦ ἀκρωτ. Θυρίδων Ν. Α. τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο καὶ ἡ πόλις αὕτη Ταϊνάρων, ὡς καὶ τὸ ἀκρωτήριον. Ἦν ἐν αὐτῇ ναὸς ὑπόγειος Δήμητρος, καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ναὸς Ἀφροδίτης καὶ ἄγαλμα αὐτῆς μάρμαρινόν (4). Ἡ Καινήπολις ἦν ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακῶνων (5). Ὅτι τὸ ἀρχαῖον Ταϊνάρων ὠνομάσθη μετὰ ταῦτα Καινήπολις βεβαιοῦται καὶ ὑπὸ τοῦ Προκοπίου· ὁ Στράβων ὀνομάζει τὴν πόλιν ταύτην Κινάϊθιον (6).

* Τὸ χωρίον Κυπάρισσον κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Καινηπόλεως (7).

ΙΠΠΟΔΑ, πόλις πλησίον τῶν Θυρίδων ἐνδὲς τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ Ταϊνάρου· ἀπέχετο 30 στάδια τῆς Καινηπόλεως καὶ ἔκειτο οὐ πόρρω τῆς πόλεως Μίσσης. Μεταξὺ τῶν ἐρείπιων τῆς Ἰππόδας εἶδεν ὁ Πausανίας ναὸν Ἀθηνᾶς ἐπιλεγομένης Ἰππολατίδος (8).

(1) Δῆκ. Τ. 1, κ. 7, σ. 272, 277, 312. (2) Στράβ. β. 8, σ. 363.

(3) Paus. Δακ. κ. 24. (4) Ἀντ. κ. 25. (5) Ἀντ. κ. 21. (6) Στράβ. β. 8, γ. 360. (7) Δῆκ. Τ. 1, κ. 8, σ. 261. (8) Paus. Δακ. κ. 25.

* Κατὰ τὸ μεσαίτατον καὶ τὸ ὑψηλότατον νήσου τῆς λεγομένης Κάβο Γρόσο (Θυρί ὑψωμα κωνοειδές, ὃ φαίνεται χειροποίητον πιθανῶς τὴν θέσιν τῆς ἱππόλας (1).

ΜΕΣΣΑ, πόλις μικρὸν ἀπὸ τῆς πόλεως ἵσταται εἶχε λιμένα ἀπέχοντα τῆς πόλεως Οἰτίδια (2)· ὁ Στράβων παρατηρεῖ ὅτι οὐδαμ πόλις αὕτη καὶ τοι ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ ἐπονεμάζει αὐτὴν πολυτρήρωνα (4).

* Τὸ ἀκρωτήριον τὸ κοινῶς λεγόμενον Τίνα μικρὸν κόλπον ἐκατέρωθεν· ἐκ τούτων ὁ δὲ καὶ ὁ ἀσφαλέστερος ὀνομάζεται λιμὴν τοῦ εἶναι ὁ ἄριστος λιμὴν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς ἀκρωτήριον Τηγάνι δὲν εἶναι ὑψηλόν· ἡ ἐπιρυφή περικυκλοῦται ὑπὸ τῶν λειψάνων Ἰταλικῶν καὶ διὰ χθαμαλοῦ ἰσθμοῦ ἐνοῦται μετὰ τῆς λεγομένης Κάβο Γρόσο (Θυρίδων)· ἀναμ αὕτη εἶναι ἡ θέσις τοῦ λιμένος καὶ τῆς Οἰμέσσης, διότι ἐκτὸς τῆς περιγραφῆς τοῦ σχεδὸν ὁμοιομόρφου νεωτέρου ὀνόματος τὸ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου διδόμενον τῇ Μέσση ἐπιθετορῶνος συνάδει τῷ πράγματι, διότι τὰ σπηλίων τοῦ ἀκρωτηρίου Γρόσου εἰσὶ καὶ ταῖς ἀγρίων περιστερῶν. Ὁ Στράβων ὅς λέγει ὅτι ἡ πόλις αὕτη, φαίνεται ὅτι οὐδέποτε ἐπισκέψατο ἡ δὲ μαρτυρία τοῦ Παυσανίου ὡς αὐτόπτεος ἀξιόπιστος· εὗρέθη δὲ καὶ ἐν Μισρᾷ ἐπιγρα

(1) Δήκ. Τ. 1, κ. 8, σ. 287. (2) Παυσ. Λακ. κ. β. 8, σ. 364. (4) Ὁμ. Ἰλ. Β, ε. 582.

τὸ ὄνομα ἀνθρώπου τινὸς μετὰ τῆς ἰπωνυμίας Μίσσιος, δ, κατὰ τὸν Στέφανον, εἶναι τὸ ἐθνικὸν τῆς Μίσσης (1).

ΟΪΤΥΛΟΣ, πόλις ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας ἀπέχουσα 150 στάδια τοῦ λιμένος τῆς πόλεως Μίσσης Β. ἔλαβεν ἡ πόλις τὸ ὄνομα ἀπὸ Οἰτύλου, Ἀργεῖου τὸ ἀνέκαθεν, υἱοῦ δὲ Ἀμφιδάνατος τοῦ Ἀντιμάχου. Τὰ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀξιοθέατα ἦσαν ναὸς Σαράπιδος, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἔδανον Ἀπόλλωνος Κερνείου (2). — Ἡ ἐξ Οἰτύλου εἰς τὰς πρὸς τὸ βορ-δυτικὸν κειμένης Θαλάμας ἀπόστασις ἦν 80 σταδίων· κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἦν ναὸς Ἴνου καὶ μαντεῖον (3). Ὁ Οἰτύλος ὠνομάζετο ἐπίσης καὶ Τύλος (4).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Οἰτύλου κεῖται τανὺν κώμη Βίτουλον· τὸ ὑπερκείμενον ὄρος λέγεται βουνὸν τοῦ Βιτούλου καὶ ὁ προκειμένος λιμὴν λιμὴν τοῦ Βιτούλου. Πλησιέστατα τοῦ Βιτούλου πρὸς τὸ βορ ἀνατολικὸν κεῖται ἐπὶ ὄρους τὸ φρούριον ὁ Κελεφᾶς. Μεταξὺ τῶν δύο ὀρέων Βιτούλου καὶ Κελεφᾶ ὑπάρχει χάσμα βαθύ δι' οὗ καταρρέει χεῖμαρρος κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ πρὸς ἀνατολὰς κλάδου τοῦ λιμένος· τὸ βόρειον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τοῦ λιμένος ὑπάγεται εἰς τὸ Βίτουλον, τὸ δὲ νότιον εἰς τὴν Τσίμοβαν, τὸ μέγιστον τῶν χωρίων τῆς Μέσσης Μάνης· ὁλόκληρος δὲ ὁ λιμὴν ὀνομάζεται Βίτουλον. — Ὁ Κελεφᾶς ὑπέρκειται τοῦ λιμένος Βιτούλου καὶ κατὰ τὰ ὄρια αὐτοῦ πρὸς νότον εἰσὶ τὰ χωρία Τσίμοβα, Βαχὸν καὶ Σκούταρι. Θεωρεῖται ὡς φρούριον Ἐνετικῆς κατασκευῆς ὁ Κελεφᾶς, ἀλλ' ἐσφαλμένη εἶναι ἡ γνώμη αὕτη· τὸ φρούριον τοῦτο ὑπῆρχε πρὶν τῆς κατακτητικῆς τῶν Ἐνετῶν καὶ πρῶτος ὁ Μοροζίνης εἶλεν αὐτὸ παρὰ τῶν

(1) Στέφ. Βυζ. Μίσσιος. — Λήκ. Τ. 1, κ. 8, σ. 287. (2) Πασκ. Λεκ. κ. 25. (3) Αὐτ. κ. 26. (4) Σερᾶδ. β. 8, σ. 360.

ὀθωμανῶν τῷ 1685. Τῷ δὲ 1686 οἱ ὀθωμανοὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἀνακητήσωσιν αὐτὸ, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν μετὰ μεγάλης φθορᾶς (1), ἐπεσεκιάσαν δὲ αὐτὸ οἱ ἔνδοι ματὰ τὴν ἄλωσιν. — Πλησίον τοῦ λιμένος Βιτούλου κατὰ νότον ὑπάρχει μέγας καὶ ὑψηλὸς βράχος Προφήτης Ἡλίας καὶ χοινότερον Ἀγιλιάς λεγόμενος. — Πρὸ δύο περὶπου αἰώνων ἕως 50 οἰκογένειαι μετέφκησαν ἀπὸ Βιτούλου εἰς τὴν Κορσικὴν, καὶ, ὡς οἱ Βιτουλιῶται λέγουσι, μία ἐξ αὐτῶν ἥς ἡ ἐπωνυμία ἦν Καλόμερος μετέφρασε τὴν λέξιν εἰς Μπουοναπάρτε καὶ ἐκ τῆς οἰκογενείας ἐκείνης κατήγετο ὁ μέγας Ναπολέων. Ἀλλ' οἱ Τσιμοβῖται δυσπιστοῦσιν οὐχὶ ἐπὶ τῇ ἀποικίᾳ ἦτις εἶναι ἀναμφ.βολος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ καταγωγῇ τοῦ Ναπολέοντος· καὶ ἡ μὲν γνώμη τοῦ ἐνὸς μέρους ὡς καὶ τοῦ ἄλλου εἶναι μικρᾶς ὑπολήψεως ἀξία, διότι οἱ μὲν Βιτουλιῶται πρεσβεύουσιν ἴσως ὅπερ θεωροῦσι τιμὴν δι' ἑαυτοὺς, οἱ δὲ Τσιμοβῖται ἀρνοῦνται τοῦτο ἐκ μίσους πρὸς τοὺς γέτρους αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶναι πᾶν ἀμφίβολον, διότι ἡ Ἰταλικὴ ἐπωνυμία Μπουοναπάρτε βεβαίως εἶναι ἀρχαιότερα τῆς ἐποχῆς τῆς ἀποικίας (2). — Κατ' ἄλλην τινὰ διήγησιν ἁθρῶς τις ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας ναυαγήσας ποτὲ κατὰ τὸ Βίτουλον, ἔζησεν ἐν αὐτῷ πολλὰ ἔτη· οἱ δὲ ἀπόγονοι αὐτοῦ μεταφράσαντες τὴν λέξιν Μίδικοι ἐπωνομάσθησαν ἱατροί, καὶ ἡ οἰκογένεια αὕτη ἀνεδείχθη μετὰ ταῦτα ἐκ τῶν πρωτίτων τοῦ Βιτούλου καὶ εἶχεν ὑπ' αὐτὴν 250 πυροβολιστάς· ἡγορία αὕτη εἶναι τὸ ἀνάπαλιν τῆς τοῦ Ναπολέοντος· φαίνεται δὲ ὅτι καὶ αὐτὴ οἰκοδομεῖται ἐπὶ ἐπίσης σαθρῶν βάσεων ὡς καὶ ἐκεῖνη (3).

(1) Κορινθίαις, Μέρ. 2, σ. 81—83. (2) Διάκ. Π. 1, κ. 3, σ. 244.

(3) Αὐτ. κ., 80, σ. 459, 454.

ΘΑΛΛΑΜΑΙ, πόλις παραθαλάσσιος κατὰ τὸν δυτικὸν αἰγιαλὸν ἐπὶ τοῦ Ἀσιναίου κόλπου· ἔκειτο κατὰ τὸ βορ-δυτικὸν τῆς πόλεως Οἰτύλου ἥς ἀπέειχεν 80 στάδια· ἐπὶ δὲ τῆς μεταξὺ ὁδοῦ ἦν ναὸς Ἰνουῦ καὶ μαντεῖον αὐτῆς ἐν ᾧ ἐμαντεύοντο οἱ ἄνθρωποι καθεύδοντες καὶ ὅσα ἐπεθύμουν νὰ μαθῶσιν ἐδείκνυνεν εἰς οὐτούς ἡ θεὰ δι' ὀνείρατος. Ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ ναοῦ ἔπταντο ἀγάλματα χαλκᾶ Παφίας καὶ Ἡλίου. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ ἐνιὸς τοῦ ναοῦ ὃ ἦν καὶ τοῦτο χαλκοῦν δὲν ἐβλέπετο σαφῶς, ἐξ αἰτίας τῶν στεφανωμάτων· ἡ δὲ Παφία δὲν ἦν ἐπιχώριος θεὰ τῶν Θαλαματῶν. Ἐν Θαλάμαις ἔρρεεν ἐκ πηγῆς ἱερᾶς ὕδωρ γλυκύποτον. Κατὰ τὸ βόρειον τῶν Θαλαμῶν ἐν ἀποστάσει 20 σταδίων ἔκειτο παρὰ τὴν θάλασσαν ἡ Πόλις Πέφνος (1). Αἱ Θαλάμαι ἦσαν ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακῶνων (2).

ΠΕΦΝΟΣ, πόλισμα ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς ἐπὶ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ νησίς ἡ μᾶλλον μέγας βράχος ἀπέναντι τοῦ πολίσματος ὡσαύτως Πέφνος καλούμενος. Ἡ Πέφνος ἔκειτο μεταξὺ Θαλαμῶν καὶ Λεύκτρων, ἀπέχουσα ἐκατέρων ἀνὰ 20 στάδια. Ἐπὶ δὲ τῆς νησίδος ἐ-έχθησαν οἱ Διόσκουροι κατὰ τοὺς λόγους τῶν Θαλαματῶν καὶ κατὰ τὸ ἄσμα τοῦ Ἀλκυῶνος· ἔλεγον δὲ ὅτι δὲν ἀναιράφησαν ἐν Πέφνῳ, ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς μετήνεγκεν αὐτοὺς εἰς Πελλάναν. Ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ ἦσαν ἀγάλματα χαλκᾶ Διοσκούρων ποδιαῖα τὸ μέγεθος καὶ ἐκτεθειμένα ἐν ὑπαίθρῳ· ἀ δὲ οὐδέ ποτε ἀφελίνοι ἡ θάλασσα, ὅτε ἐν ὥρᾳ χειμῶνος κατέκλυζε τὸν βράχον· τοῦτο ἐλέγεται ὡς θαῦμα, καὶ ὅτι πρὸς τούτοις οἱ μύρμηκες τῆς Πέφνου ἦσαν λευκότεροι τὸ χρῶμα τῶν κοινῶν μυρμηκῶν. — Οἱ Μεσσήνιοι ἔλεγον ὅτι ὁ τόπος

(1) Πανθ. Δακ. κ. 26. (2) Ἀθ. κ. 21.

ὀθωμανῶν τῷ 1685. Τῷ δὲ 1686 οἱ ὀθωμανοὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἀνακτήσωσιν αὐτὸ, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν μετὰ μεγάλης φθορᾶς (1), ἐπεσκεύασαν δὲ αὐτὸ οἱ ἔνδοι μετὰ τὴν ἄλωσιν. — Πλησίον τοῦ λιμένος Βιτούλου κατὰ νότον ὑπάρχει μέγας καὶ ὑψηλὸς βράχος Προφήτης Ἡλίας καὶ κοινότερον Ἄγιλιᾶς λεγόμενος. — Πρὸ δύο περὶπου αἰώνων ἕως 50 οἰκογένειαι μετόκησαν ἀπὸ Βιτούλου εἰς τὴν Κορσικὴν, καί, ὡς οἱ Βιτουλιῶται λέγουσι, μία ἐξ αὐτῶν ἥ ἐπωνυμία ἦν Καλόμερος μετέφρασε τὴν λέξιν εἰς Μπουοναπάρτε καὶ ἐκ τῆς οἰκογενείας ἐκείνης κατήγαγε ὁ μέγας Ναπολέων. Ἀλλ' οἱ Τσιμοβῖται δυσπιστοῦσιν οὐχὶ ἐπὶ τῇ ἀποικίᾳ ἦτις εἶναι ἀναμφύβολος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ καταγωγῇ τοῦ Ναπολέοντος· καὶ ἡ μὲν γνώμη τοῦ ἐνὸς μέρους ὡς καὶ τοῦ ἄλλου εἶναι μικρᾶς ὑπολήψεως ἀξία, διότι οἱ μὲν Βιτουλιῶται πρεσβεύουσιν ὅπως ὅπερ θεωροῦσι τιμὴν δι' ἑαυτοὺς, οἱ δὲ Τσιμοβῖται ἀρνοῦνται τοῦτο ἐκ μίσους πρὸς τοὺς γείτονας αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶναι πᾶν ἀμφίβουλόν, διότι ἡ Ἰταλικὴ ἐπωνυμία Μπουοναπάρτε βεβαίως εἶναι ἀρχαιότερα τῆς ἐποχῆς τῆς ἀποικίας (2). — Κατ' ἄλλην τινὰ διήγησιν ἄθροπός τις ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας ναυαγήσας ποτὲ κατὰ τὸ Βίτουλον, ἔζησεν ἐν αὐτῷ πολλὰ ἔτη· οἱ δὲ ἀπόγονοι αὐτοῦ μεταφράσαντες τὴν λέξιν Μεδικοὶ ἐπωνομάσθησαν ἱατροί, καὶ ἡ οἰκογένεια αὕτη ἀνεδείχθη μετὰ ταῦτα ἐκ τῶν πρωτίτων τοῦ Βιτούλου καὶ εἶχεν ὑπ' αὐτὴν 250 πυροβουλίας· ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι τὸ ἀνάπαλιν τῆς τοῦ Ναπολέοντος· φαίνεται δὲ ὅτι καὶ αὐτὴ ὀρθομεῖται ἐπὶ ἐπίσης σαθρῶν βάσεων ὡς καὶ ἐκείνη (3).

(1) Κορονίλλης, Μέρ. 2, σ. 81—83. (2) Δέκ. Η. 1, κ. 8, σ. 214.

(3) Αὐτ. κ. 80, σ. 459, 454.

ΘΑΛΑΜΑΙ, πόλις παραθαλάσσιος κατὰ τὸν δυτικὸν αἰγιαλὸν ἐπὶ τοῦ Ἀσιναίου κόλπου· ἔκειτο κατὰ τὸ βορ-δυτικὸν τῆς πόλεως Οἰτύλου ἧς ἀπεῖχεν 80 στάδια· ἐπὶ δὲ τῆς μεταξύ ὁδοῦ ἦν ναὸς Ἰνουῦς καὶ μαντεῖον αὐτῆς ἐν ᾧ ἐμαντεύοντο οἱ ἄνθρωποι καθεύδοντες καὶ ὅσα ἐπεθύμουν νὰ μάθωσιν ἐδείκνυν εἰς οὐτούς ἡ θεὰ δι' ὀνειράτος. Ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ ναοῦ ἴσταντο ἀγάλματα χαλκᾷ Παφίας καὶ Ἡλίου. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ ἐνὶ δὲ τοῦ ναοῦ ὃ ἦν καὶ τοῦτο χαλκοῦν δὲν ἐβλέπετο σαφῶς, ἐξ αἰτίας τῶν στεφανωμάτων· ἡ δὲ Παφία δὲν ἦν ἐπιχώριος θεὰ τῶν Θαλαματῶν. Ἐν Θαλάμαϊς ἔρρεον ἐκ πηγῆς ἱερᾶς ὕδωρ γλυκύποτον. Κατὰ τὸ βόρειον τῶν Θαλαμῶν ἐν ἀποστάσει 20 σταδίων ἔκειτο παρὰ τὴν θάλασσαν ἡ Πόλις Πέφνος (1). Αἱ Θαλάμαι ἦσαν ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακῶνων (2).

ΠΕΦΝΟΣ, πόλισμα ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς ἐπὶ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ νηοὶς ἡ μᾶλλον μέγας βράχος ἀπέναντι τοῦ πολίσματος ὡσαύτως Πέφνος καλούμενος. Ἡ Πέφνος ἔκειτο μεταξύ Θαλαμῶν καὶ Λεύκτρων, ἀπέχουσα ἐκατέρων ἀνὰ 20 στάδια. Ἐπὶ δὲ τῆς νησίδος ἐτέχθησαν οἱ Διόσκουροι κατὰ τοὺς λόγους τῶν Θαλαματῶν καὶ κατὰ τὸ ἄσμα τοῦ Ἀλκυῶνος· ἔλεγον δὲ ὅτι δὲν ἀνιεράφησαν ἐν Πέφνῳ, ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς μετήνεγκεν αὐτοὺς εἰς Πελλάναν. Ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ ἦσαν ἀγάλματα χαλκᾷ Διοσκουρίων ποδιαῖα τὸ μέγεθος καὶ ἐκτεθειμένα ἐν ὑπαίθρῳ ἃ δὲ οὐδέποτε ἀπεκλίνει ἡ θάλασσα, ὅτε ἐν ὥρᾳ χειμῶνος κατέκλυζε τὸν βράχον· τοῦτο ἐλέγετο ὡς θαῦμα, καὶ ὅτι πρὸς τούτοις αἱ μύρμηκες τῆς Πέφνου ἦσαν λευκότεροι τὸ χρῶμα τῶν κοινῶν μυρμηκῶν. — Οἱ Μεσσήνιοι ἔλεγον ὅτι ὁ τόπος

(1) Παρ. Δακ. κ. 26. (2) Αὐτ. κ. 21.

ὀθωμανῶν τῷ 1685. Τῷ δὲ 1686 οἱ ὀθωμανοὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἀνακτήσωσιν αὐτὸ, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν μετὰ μεγάλης φθορᾶς (1), ἐπεσεύασαν δὲ αὐτὸ οἱ Ἕνετοὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν. — Πλησίον τοῦ λιμένος Βιτούλου κατὰ νότον ὑπάρχει μέγας καὶ ὑψηλὸς βράχος Προφήτης Ἡλίας καὶ κοινώτερον Ἀγίλιᾶς λεγόμενος. — Πρὸ δύο περὶπου αἰῶνων ἕως 50 οἰκογένειαι μετόκησαν ἀπὸ Βιτούλου εἰς τὴν Κορσικὴν, καὶ, ὡς οἱ Βιτουλιῶται λέγουσι, μία ἐξ αὐτῶν ἥς ἡ ἐπωνυμία ἦν Καλόμερος μετέφρασε τὴν λέξιν εἰς Μπουναπάρτε καὶ ἐκ τῆς οἰκογενείας ἐκείνης κατήγετο ὁ μέγας Ναπολέων. Ἀλλ' οἱ Τσιμοβῖται δυσπιστοῦσιν οὐχὶ ἐπὶ τῇ ἀποικίᾳ ἦτις εἶναι ἀναμφιβόλος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ καταγωγῇ τοῦ Ναπολέοντος· καὶ ἡ μὲν γνώμη τοῦ ἐνὸς μέρους ὡς καὶ τοῦ ἄλλου εἶναι μικρᾶς ὑπολήψεως ἀξία, διότι οἱ μὲν Βιτουλιῶται πρεσβεύουσιν ἴσως ὑπερθεωροῦσι τιμὴν δι' ἑαυτοῦς, οἱ δὲ Τσιμοβῖται ἀρνοῦνται τοῦτο ἐκ μίσους πρὸς τοὺς γέγονας αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶναι πᾶν ἀμφίβουλόν, διότι ἡ Ἰταλικὴ ἐπωνυμία Μπουναπάρτε βεβαίως εἶναι ἀρχαιοτέρα τῆς ἐποχῆς τῆς ἀποικίας (2). — Κατ' ἄλλην τινὰ διήγησιν ἁθροπὸς τις ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας ναυαγήσας ποτὲ κατὰ τὸ Βίτουλον, ἔζησεν ἐν αὐτῷ παλλὰ ἔτη· οἱ δὲ ἀπόγονοι αὐτοῦ μεταφράσαντες τὴν λέξιν Μεδικοὶ ἐπωνομάσθησαν ἱατροί, καὶ ἡ οἰκογένεια αὕτη ἀνεδείχθη μετὰ ταῦτα ἐκ τῶν πρεσβύτων τοῦ Βιτούλου καὶ εἶχεν ὑπ' αὐτὴν 250 πυροβουλικάς· ἡγεσία αὕτη εἶναι τὸ ἀνάκλιον τῆς τοῦ Ναπολέοντος φαίνεται δὲ ὅτι καὶ αὐτὴ οὐκ οὐλομένηται ἐπὶ ἐπίσης σαθρῶν βάσεων ὡς καὶ ἐκείνη (3).

(1) Κορονίλλης, Μέρ. 2, σ. 81—83. (2) Διάκ. Π. 1, κ. 9, π. 113.

(3) Δύτ. κ. 80, σ. 359, 451.

ΘΑΛΑΜΑΙ, πόλις παραθαλάσσιος κατὰ τὸν δυτικὸν αἰγιαλὸν ἐπὶ τοῦ Ἀσιναίου κόλπου· ἔκειτο κατὰ τὸ βορ-δυτικὸν τῆς πόλεως Οἰτύλου ἧς ἀπέειχεν 80 στάδια· ἐπὶ δὲ τῆς μεταξὺ ὁδοῦ ἦν ναὸς Ἰνοῦς καὶ μαντεῖον αὐτῆς ἐν ᾧ ἔμαντεύοντο οἱ ἄνθρωποι καθεύδοντες καὶ ὅσα ἐπαθύμουν νῆμαθωσιν ἐδείκνυνεν εἰς οὐτούς ἡ θεὰ δι' ὀνείρατος. Ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ ναοῦ ἵσταντο ἀγάλματα χαλκᾷ Παιφίας καὶ Ἡλίου. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ ἐνὶ οὐ τοῦ ναοῦ ὃ ἦν καὶ τοῦτο χαλκοῦν δὲν ἐβλέπετο σαφῶς, ἐξ αἰτίας τῶν στεφανωμάτων· ἡ δὲ Παιφία δὲν ἦν ἐπιχώριος θεὰ τῶν Θαλαματῶν. Ἐν Θαλάμαις ἔρρεεν ἐκ πηγῆς ἱερᾶς ὕδωρ γλυκύποτον. Κατὰ τὸ βόρειον τῶν Θαλαμῶν ἐν ἀποστάσει 20 σταδίων ἔκειτο παρὰ τὴν θάλασσαν ἡ Πόλις Πέφνος (1). Αἱ Θαλάμαι ἦσαν ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακῶνων (2).

ΠΕΦΝΟΣ, πόλισμα ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς ἐπὶ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ νηοῖς ἢ μᾶλλον μέγας βράχος ἀπέναντι τοῦ πολίσματος ὡσαύτως Πέφνος καλούμενος. Ἡ Πέφνος ἔκειτο μεταξὺ Θαλαμῶν καὶ Λεύκτρων, ἀπέχουσα ἑκατέρων ἀνὰ 20 στάδια. Ἐπὶ δὲ τῆς νησιδος ἐ-έχθησαν οἱ Διοσκουροὶ κατὰ τοὺς λόγους τῶν Θαλαματῶν καὶ κατὰ τὸ ἄσμα τοῦ Ἀλκυῶνος· ἔλεγον δὲ ὅτι δὲν ἀνεγρᾶνθησαν ἐν Πέφνῳ, ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς μετήνεγκεν αὐτοὺς εἰς Πελλάναν. Ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ ἦσαν ἀγάλματα χαλκᾷ Διοσκουρῶν ποδιαῖα τὸ μέγεθος καὶ ἐκτεθειμένα ἐν ὑπαίθρῳ ᾧ δὲ οὐδέποτε ἀφαικίνοι ἡ θάλασσα, ὅτε ἐν ὥρᾳ χειμῶνος κατέκλυζε τὸν βράχον· τοῦτο ἐλέγτο ὡς θαῦμα, καὶ ὅτι πρὸς τούτοις αἱ μύρμηκες τῆς Πέφνου ἦσαν λευκότεραι τὸ χρῶμα τῶν κοινῶν μυρμηκῶν. — Οἱ Μεσσήνιοι ἔλεγον ὅτι ὁ τόπος

κοινῶν μυρμηκῶν. — Οἱ Μεσσήνιοι

(1) Περικλ. 2. 3. (2) Αἰ.

οὗτος ἦν ἑκπαλαί τῆς Μεσσηνίας, καὶ ὅτι ἐπαμένως οἱ Διόσκουροι προσήκον μᾶλλον εἰς αὐτοὺς παρὰ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους (1).

ΔΕΥΚΤΡΑ κατὰ τὸν Πausανίαν καὶ ΔΕΥΚΤΡΟΝ κατὰ τὸν Στράβωνα, πόλις κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν ἐπὶ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, ἀπέχουσα 20 στάδια τῆς Πέφνου Β. καὶ 60 τῆς Καρδαμύλης Ν. Τὰ Λεῦκτρα ἦσαν ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακωνῶν. Ὁ Πausανίας ἀγνοεῖ πόθεν ἡ πόλις αὕτη ὠνομάσθη Λεῦκτρα· ἴσως, ὡς εἰκάζει, ἀπὸ Λευκίπτου τοῦ Περιήρους, κατὰ τὴν δόξαν τῶν Μεσσηνίων, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ κάτοικοι ὑπὲρ πάντα ἄλλον θεὸν ἐτίμων τὸν Ἀσκληπιὸν ὃν ἐνόμιζον υἱὸν Ἀρσινόης τῆς Λευκίπτου. Τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦν ἐκ μαρμάρου. Ἦν δὲ ἄλλαχού καὶ ἄγαλμα Ἰνοῦς καὶ ναὸς καὶ ἄγαλμα Κασσάνδρας τῆς Πριάμου καλουμένης ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Ἀλεξάνδρας, καὶ ξόανα Ἀπόλλωνος Καρνείου κατεσκευασμένα ὡς τὰ τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀκροπόλεως ἦν ναὸς καὶ ἄγαλμα Ἀθηνᾶς. Ἐν δὲ τῇ πόλει τῶν Λεῦκτρων ναὸς Ἑρωτος καὶ ἄλσος δι' οὗ ἔρρειεν ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ὕδωρ ὃ ὅσον καὶ ἂν ἐπλεόναζεν οὐδέ ποτε παρέσυρεν, ὡς ἐνόμιζον, τὰ ἀπὸ τῶν δένδρων πίπτοντα φύλλα. Ὁ Πausανίας ἀναγέρει τὴν ἐξῆς περιστασιὶν συμβῆσαν ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν χώραν τῆς Λευκτρικῆς. Ἄνεμος πνεύσας ἤνεγκε πῦρ εἰς δάσος καὶ ἠφάνισε τὰ πλεῖστα τῶν δένδρων ὡς δὲ ἀνεφάνη ὁ τόπος γυμνός, εὐρίθη ἄγαλμα ἰδρυμένον ἐνταῦθα διδὲς ἰθωμάτα, καὶ τοῦτο ἔφερον εἰς μαρτυρίαν οἱ Μεσσηνιοὶ ὅτι τὰ Λεῦκτρα ἦσαν τὸ πάλαι τῆς Μεσσηνίας. Ἰσως ὁμοίαν ἂν εἰς ἀρχῆς ᾤκουν τὰ Λεῦκτρα Λακεδαιμόνιοι, ἐτιμᾶτο καὶ

(1) Πaus., Δακ. κ. 27.

ὕπ' αὐτῶν ὁ Ἰθωμάτας Ζεὺς ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων (1).—
Οἱ Μεσσήνιοι ἐκρίθησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους περὶ τῆς
πόλεως ταύτης ἐπὶ Φιλίππου. — Περὶ τὰ Λεῦκτρα ἔρρεε
μικρὸς καὶ χαραδρῶδης ποταμὸς Παμισθὸς καλούμενος (2).—
Κατὰ τὸν Στράβωνα τὸ Λεῦκτρον ἦν ἀποικία τῶν ἐν τῇ
Βοιωτίᾳ Λεῦκτρων. Ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ Πέλοψ συνώκισε τὸ
Λεῦκτρον, ὡς καὶ τὴν Χαράδραν καὶ τὰς Θαλάμας (3). Ὁ
Ξενοφῶν ἀναφέρει τὰ Λεῦκτρα ὡς φρούριον * ἣν δὲ καὶ ἐπὶ
Λεῦκτρων ὑπὲρ τῆς Μαλεάτιδος ἄλλη φρουρά * (4). Ὁ
Θουκυδίδης θέτει τὰ Λεῦκτρα ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Λα-
κωνίας καὶ Ἀρκαδίας πρὸς τὸ Λύκαιον (5). Ὁ δὲ Πλού-
ταρχος λέγει αὐτὰ χωρίον τῆς Μεγαλοπολιτιδος (6). Τὰ
Λεῦκτρα ὁμόρουσαν τῇ Μαλαίᾳ καὶ ἔκειντο ἀμφοτέραι αἱ πό-
λεις ἐν τῇ Αἰγύτιδι χώρᾳ· ἂν δὲ καὶ πόλις τῆς Λακωνίας
τὰ Λεῦκτρα, καταριθμεῖται ἕως μεταξὺ τῶν πόλεων ἐξ ὧν
συνώκισθη ἡ Μεγάλη πόλις (7), διότι, ὡς φαίνεται, κατ'
ἐκείνην τὴν ἐποχὴν κατείχeto ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων.

* Τὸ Λεῦκτρον ἔκειτο, φαίνεται, κατὰ τὸ νότιον τοῦ νῦν
Λονταρίου πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Γαθειάτα, καὶ τὴν δίοδον
τὴν ἄγουσαν ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ τούτου διὰ
τῆς σειρᾶς τοῦ Ταϋγέτου εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα (8).

ΜΑΛΑΪΑ, πόλις περιεχομένη ἐν τῇ Αἰγύτιδι χώρᾳ καὶ
ὁμορουσα τοῖς Λεῦκτροις· καταριθμεῖται καὶ αὕτη ὑπὸ τοῦ
Παυσανίου μεταξὺ τῶν πόλεων ἐξ ὧν συνώκισθη ἡ Μεγάλη
πόλις (9).

ΓΕΡΗΝΪΑ, πόλις τῶν Ἐλευθερολακῶνων πρὸς τὸ μέρος

(1) Πaus. Λακ. κ. 27. (2) Στράβ. β. 8, σ. 361. (3) Αὐτ. σ. 387.

(4) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 6, κ. 5, § 24. (5) Θουκυδ. β. 5, κ. 54.

(6) Πλούτ. Κλειμέν. κ. 6. (7) Πaus. Ἀρκ. κ. 27. (8) Αἴκ. Τ. 2,
κ. 18, σ. 323. (9) Πaus. Ἀρκ. κ. 27.

τοῦ Ταινάρου, ἀπέχουσα 30 στάδια τῆς κατὰ τὸ μεσογείου-
τερον κειμένης Ἀλαγονίας. Ἡ Γερηνία καλεῖται ὑπὸ τοῦ
Ὁμήρου Ἐνόπη, καὶ ᾠκεῖτο ὑπὸ Μισσηνίων, οἱ δὲ μὲν συνε-
τέλουν τῷ συνειδρίῳ τῶν Ἐλευθερολακίων. Ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ κατὰ τοὺς μὲν ἀνετράφη ὁ Νέστωρ, κατὰ τοὺς δὲ
ἦλθε φεύγων, ὅτε ἡ Πύλος ἠλίσκετο ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου,
δοῦν καὶ ἐπωνομάζετο Γερήνιος. — Ἐν Γερηνίᾳ ἦν μνημεῖον
καὶ ναὸς ἅγιος Μαχάονος τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν ᾧ οἱ νοσοῦντες
εὕρισκον ἰάματα. ὀνομάζετο δὲ ὁ ἱερεὺς τόπος Ῥοδὸν καὶ
ἦν ἐν αὐτῷ ἄγαλμα Μαχάονος ὀρθόν, χαλκοῦν, καὶ φέρον
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον ὃν οἱ Μισσηνιοὶ διὰ τῆς ἐπιχω-
ρίου φωνῆς ὠνόμαζον κίφος. — Ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Γερηνίας
ἦν ὄρος Καλάθιον (1). — Ἡ Γερηνία ἦν πρότερον τῶν Μισ-
σηνίων· ἔπειτα ἐμπεριελήφθη εἰς τὸ τμήμα τῆς Μισσηνίας
τὸ ἀπονεμηθὲν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Αὐγούστου τῇ Λα-
κωνίᾳ καὶ τότε τὸ ὄριον μετὰ τῶν δύο τόπων ἐγένετο τὸ
μέρος τῆς χώρας τῆς Γερηνίας τὸ καλούμενον Χοῖριος
νάπη (2). — Συμφώνως τῷ Πausanίᾳ λέγει καὶ ὁ Στρά-
βων ὅτι ἡ Γερηνία ἐκαλεῖτο Ἐνόπη· προσεπιφέρει δὲ ὅτι
Ἐνόπην οἱ μὲν ἔλεγον τὰ Πέλανα, οἱ δὲ τόπον τινὰ περὶ
τὴν Καρδαμύλην, οἱ δὲ τὴν Γερηνίαν· λέγει πρὸς τοὺς
ὅτι ὁ Νέστωρ ἐπωνομάσθη Γερήνιος ἀπὸ τῆς Γερηνίας, διότι
ἐσώθη ἐν αὐτῇ, καὶ ὅτι ἦν ἐν Γερηνίᾳ ναὸς Τρικκαῖος
Ἀσκληπιοῦ, ἀφίδρυμα τοῦ ἐν τῇ Θετταλικῇ Τρίκῃ (3).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Γερηνίας κεῖται ἡ κομώπολις
Κιτριά (4). — Αἱ Κιτριάι εἰσιν ἐν βῆθι κόλπου, καθ' ἡμί-
σειαν ὥραν ἀπὸ τοῦ ἀκρ. Κούρτισας· ἀπέχουσι δὲ αἱ Κι-

(1) Paus. Lak. κ. 25. (2) Paus. Miss., κ. 1. (3) Στράβ. β. 8, σ' 360. (4) Δῆμ., Τ. 1, κ. 8, σ. 323.

τριαὶ 10 ὥρ. τοῦ Βιτούλου διὰ ξηρᾶς καὶ 3 1/2 ὥρ. τῆς Σκαρδαμουλάς (1). — Μεταξὺ Κιτριῶν καὶ Μαραθονησίου κεῖται ἡ Κασανιά, ἐν τῶν μεγίστων χωρίων τῆς Μάνης (2). — Μεταξὺ δὲ Κιτριῶν καὶ Σκαρδαμουλάς εἶναι ἡ χώρα τῆς Ζαρνάτας ἐκτεινομένη κατὰ τὸ μεσόγειον μέχρι τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τοῦ Ταῦγέτου, καὶ κατὰ τὸ μέσον αὐτῆς 1 1/2 ὥραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης σώζονται τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου Ζαρνάτας τοῦ ἀλωθέντος κατὰ τὸν Κορονέλλην, ὑπὸ τῶν ἔναιων τῷ 1685 (3). — Ἐν τῷ μεταξὺ τῶν 1771 καὶ 1800 χρόνῳ εἰς Κιτριὰς κυρίως συνήρχοντο πανταχόθεν τὰ Εὐρωπαϊκὰ πλοῖα, ἵνα λαμβάνωσι τὰ προϊόντα τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Μεσσηνίας, ὡς βάλανον, ἄμμιον, ἔλαιον, σῦκα κτλ. διότι ὁ λιμὴν αὐτῶν εἶναι ὁ μᾶλλον ἐπιτήδειος πρὸς τοῦτο ὡς ἀσφαλῆς καὶ ὡς κείμενος κατὰ τὸ δυτικὸν τοῦ ἁκρ. Ματαπᾶν (Ταινάρου). Μεγάλου στόλου δεκτικὸς εἶναι ὁ λιμὴν οὗτος ὅς κατὰ τὸ νότιον σκέπεται ὑπὸ τοῦ ἁκρ. Κούρτισας, καὶ μόνον κατὰ τὸ βόρειον καὶ τὸ βορδυτικὸν ὑπόκειται τῇ β'α τῶν ἀνέμων.

ΔΑΔΓΟΝΙΑ, πόλις μικρὰ ἐκ τῶν πόλεων τῶν Ἐλευθερολακίων, κατὰ τὸ Ταίναρον ἁκρωτήριον μεσογείως, ἄνωθεν τῆς πόλεως Γερηνίας ἥς ἀπέειχε 30 στάδια· εἶχε δύο ναοὺς, Διονύσου καὶ Ἀρτέμιδος (4).

ΒΡΥΣΕΑΙ, πόλις ποτὲ παρὰ τὸ Ταῦγετον ὄρος πλησίον τῆς ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πεδίων ἐξόδου· ἐπέκειτο αὐτῇ τὸ Ταλειῶν, μία τῶν κορυφῶν τοῦ Ταῦγέτου. Ἐν Βρυσεαῖς ἦν ναὸς Διονύσου· τὸ δὲ ἐν αὐτῷ ἄγαλμα ἦν ὁρατὸν μόνον εἰς τὰς γυναῖκας· εἰς ἄς μόνας ἐπετρέπετο νὰ τελῶσι τὰ

(1) Δάκ. Τ. 1, κ. 8, σ. 322. (2) Λύτ. σ. 316. (3) Κορονέλ. Ζαρνιά. — Δάκ. αὐτ. σ. 324. (4) Περσ. Δάκ. κ. 21. 22.

των θυσιῶν. Ἦν δὲ καὶ ἕτερον ἄγαλμα Διονύσου ἐν ὑπαί-
θρῳ (1).

* Τὸ χωρίον Σινάν-μπη πλησίον τοῦ Σκλαδοχωρίου
κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Βρυσεῶν· πολλὰ τεμάχια ἀρχαιο-
τήτων εὐρέθησαν (2).

ΦΑΡΑΪ, κατὰ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ τοὺς προσοίκους,
καὶ ΦᾶΡΙΣ, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα καὶ κατὰ τὸν Ὀμηρον
ἐν τῷ καταλόγῳ =

Φᾶρὶν τε Σπάρτην τε (3)

πόλεις κατὰ τὸ νότιον τῶν Ἀρυκλῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ
Φελλίας πρὸς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὄχθην. Βασιλεύοντες τῆς
Λακεδαιμόνος Τηλέκλου τοῦ Ἀρχελάου, οἱ Λακεδαιμόνιοι
εἶλον διὰ πολέμου τρεῖς πόλεις τῶν περρωικίδων οὐσας
εἰσέει· ὑπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς, Ἀμύκλας, Φᾶριν καὶ Γερónθρας·
καὶ οἱ μὲν Ἀρυκλαῖοι ἀντιστάντες καὶ πολεμήσαντες ἐξε-
βλήθησαν· οἱ δὲ Φαρεῖται καὶ οἱ Γερωνθῆται πτοηθέντες
τὴν ἐφοδὸν τῶν Δωριέων, συνεχωρηθησαν νὰ ἀπέλθωσιν ἐκ
Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι (4). Κατὰ δὲ τὸν δεύτερον Μισ-
σηνιακὸν πόλεμον ὁ Ἀριστομένης συλλέξας τινὰς Μισση-
νίους καὶ ἔχων καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν λογάδας, ἦλθε μετὰ
τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς Φᾶριν καὶ διέφθαρε τοὺς ἀνθισα-
μένους καὶ λαβὼν λείαν πολλήν, ἐπεμψεν αὐτὴν εἰς Μισ-
σήνην (5).

* Ἰπάρχει δῆμος Φάριδος ἐδρεύων εἰς Ξηροκάμπι καὶ
ἔχων καὶ δύο σχολεῖα δημοτικά Β'. τάξεως· οἱ δημόται
λέγονται Φαριᾶται.

ΔΕΡΡΙΟΝ, πόλισμα ἐπὶ τοῦ ὄρους Ταῦγέτου οὐ πόρρω

(1) Πaus. Λακ. κ. 20. (2) Δ'ήκ. Τ. 1, κ. 5, σ. 187. (3) Ὁμ. Ἢ.
Β, σ. 582. — Πaus. Μισσ. κ. 16. (4) Πaus. Λακ. κ. 2. (5) Πaus.
Μισσ. κ. 16.

τοῦ Δαπιθαίου. Ἐν Δεῤῥίῳ ἦν ἄγαλμα Ἀθηνᾶς Δεῤῥιδιτιδος ἐν ὑπαίθρῳ καὶ πηγή παρ' αὐτῷ ἦν ὠνόμαζον Ἄνονον. Μετὰ 20 σταδίων ἀπὸ τοῦ Δεῤῥίου ἦν ἡ κώμη Ἀρπλεια (1).

ΔΑΠΙΘΑΙΟΝ, κώμη ἐπὶ τοῦ ὄρους Ταυγίτου μικρὸν ἀπέχουσα τοῦ πόλίσματος Δεῤῥίου. ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ ἀνδρὸς ἐγχωρίου Δαπίθου (2).

ἈΡΠΛΕΙΑ, κώμη ἐπὶ τῆς ῥάχews τοῦ ὄρους Ταυγίτου καθήμενα μέχρι τοῦ πεδίου· ἀπέιχεν 20 στάδια τοῦ πόλίσματος Δεῤῥίου (3).

ΠΕΛΛΑΝΑ, πόλις ἐπὶ ὄρους κατὰ τὸ βόρειον τῆς Σπάρτης καὶ τὸ δυτ· νότιον τῆς Βελεμίνης, ἧς ἀπέιχεν 100 στάδια. — Πλησίον τῆς Πελλάνης νοτ· ἀνατολικώτερον ἦν πόλισμα καλούμενον Χαράκωμα. — Ἐν Πελλάνῃ ἐλέγετο ὅτι ὤκησε ποτὲ ὁ Τυνδάρεως, φεύγων ἐκ Σπάρτης τὸν Ἰπποκόοντα καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. — Ἦν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γὰρ Ἀσκληπιοῦ καὶ πηγή Πελλανίς λεγομένη, ἐν ᾗ, ὡς ἔλεγον, ἔπασσε ποτὲ παρθένος ἀντλοῦσα ὕδωρ καὶ ἐγένετο ἀφανής· τὸ δὲ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἀνεφάνη ἐν ἄλλῃ πηγῇ καλουμένῃ Λαγκαίᾳ. Ἡ Πελλάνα οὐκέτι ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ Παυσανίου (4).

ΧΑΡΑΚΩΜΑ, πόλισμα πλησίον τῆς πόλεως Πελλάνης (5) νοτ· ἀνατολικώτερον, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ Εὐρώτα.

ΣΕΛΛΑΣΙΑ ἢ **ΣΕΛΑΣΙΑ**, πόλισμα κατὰ τὸ βορ· ἀνατολικὴν τῆς Σπάρτης, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ ποταμοῦ Οἰνοῦντος. Περὶ τὴν Σελλασίαν σονεκροτήθη μάχη μεταξὺ Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν ἔσχατον αὐτῶν βασιλέα Κλεομένην καὶ Ἀχαιῶν ὑπὸ τὸν Ἄρατον, συμμαχοῦντων καὶ Ἀρκάδων

(1) Παυσ. Λακ. κ. 20. (2) Αὐτ. (3) Αὐτ. (4) Αὐτ. 21. (5) Αὐτ.

ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων καὶ Ἀντιγόνου τοῦ ἐπιτροπεύοντος Φίλιππον τὸν Δημητρίου, καὶ πρὸς δὲ ὁ Κλεομένης ἰράνη παραβάτης τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης καὶ παράσπονδος, καὶ ἐνίκησαν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ἠνδραπόδισαν τὴν Σελλασίαν καὶ εἶλον μάλιστα καὶ τὴν Λακεδαίμονα (1). — Πλησίον τῆς Σελλασίας παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Οἰνῶντος ἦσαν δύο λόφοι, Εὖξ καὶ Ὀλυμπος (2). — Μεταξὺ τῆς Σελλασίας καὶ τοῦ Σικιτιᾶ, οὐ πόρῳ τῆς λειωφόρου ἦν τόπος ΚΑΡΥΑΙ καλούμενος· ὁ τόπος οὗτος ἦν ἱερὸς τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῶν Νυμφῶν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν ὑπαίθρῳ ναὸς Ἀρτέμιδος Καρυάτιδος· αἱ δὲ παρθένοι τῶν Λακεδαιμονίων συνήρχοντο ἐκεῖ κατ' ἔτος καὶ ἐχόρευον ὄρχησιν ἐπιχώριον (3). Ἐπὶ δὲ τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου, ἐν ᾧ ἐχόρευον αἱ παρθένοι εἰς Καρύας, ὁ Ἀριστομένης ἐνεδρεύσας, συνέλαβεν ἐξ αὐτῶν ὅσας προῖχον κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων, καὶ ἤγαγεν αὐτάς εἰς κώμην τιὰ τῆς Μεσσηνίας· ἀναπαυόμενος δὲ τὴν νύκτα, ἐπέτρεψεν εἰς ἄνδρας ἐκ τοῦ λόχου τὴν φρουρὰν τῶν παρθένων· ἀλλ' οἱ νεανίσκοι κινούμενοι ὑπὸ μίθης καὶ ἀλόγου ἐπιθυμίας, ἐπεχείρουν νὰ βιάσῃσι τὰς παρθένας, οὐδὲ ὑπήκουον εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἀριστομένου· ὅς ἠναγκάσθη καὶ νὰ ἀποκτείνῃ τοὺς μᾶλλον παροινούντας ἐξ αὐτῶν· τὰς δὲ αἰχμαλώτους παρθένας ἀπέλυσεν ἀντὶ χρημάτων πολλῶν ἀθίκτους ὥς καὶ εἶλεν αὐτάς (4). — Αἱ εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν Καρυάτιδες αἱ ἀντὶ στηλῶν στηρίζουσαι τὴν στέγην τῆς πρὸς νότον στοᾶς τοῦ Πανδρουσίου ταύτας τὰς παρθένας τῶν Καρυῶν εἰκονίζουσιν.

* Αἱ Καρυάτιδες τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἦσαν τὸ

(1) Πaus. Κορ. κ. 9. — Δακ. κ. 10. — Ἀχ. κ. 7. — Ἀρκ. κ. 49. — Πολύβ. Ἱστορ. β. 2, κ. 70. (2) Πολύβ. β. 2, κ. 65. (3) Πaus. Δακ. κ. 10. (4) Πaus. Μέσ. κ. 16.

ἀπ' ἀρχῆς ἔξ. αἱ τέσσαρες ἴστανται εἰσέτι ὀρθαί· ἡ μὲν ἀνωρύχθη ἐκ τῆς γῆς συντετριμμένη καὶ κεῖται κατὰ γῆς· καὶ ἡ ἐκτὴ ὑφρρεῖθι ὑπὸ τοῦ λόρδου Ἑλγκιν καὶ εὐρίσκεται ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας.

ΑἸΓΥΣ, πόλις ἐκ τῶν περιουκίδων τῆς Σπάρτης· ἡ χώρα τοῦ Αἰγυος ἐκαλεῖτο Αἰγύτις, καὶ μέρος αὐτῆς ἦν ὁ τόπος ὁ καλούμενος ΚΑΡΥΣΤΙΟΣ, ὅς ἐκειτο πρὸς τὰ ὄρια τῆς Ἀρκαδίας καὶ φαίνεται ὅτι εἶχεν ἀμπελῶνας καλοὺς, διότι ὁ Ἀλκμᾶν ἀναφέρει τὸν Καρύστιον οἶνον (1). — Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀρχελάου τοῦ Ἀγχιλάου καὶ τοῦ τῆς ἐτέρας οἰκίας βασιλέως Χαριλάου οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶλον διὰ πολέμου καὶ ἠνδραπόδισαν τὸν Αἶγυν, ὑπωπτεύσαντες ὅτι οἱ Αἰγῦται ἐφρόνουν τὰ τῶν Ἀρκάδων (2). — Ἡ Αἰγύτις ἐξετείνετο ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Ἀρκαδίας ἀπὸ Βελεμίνης μέχρι Κρώμων, καὶ περιελάμβανε τὸ πέρας τῆς σιμᾶς τοῦ Ταυγέτου μετὰ τῶν δύο κοιλάδων τοῦ Θειοῦντος καὶ τοῦ Γαθεάτου.

ΒΕΛΕΜΙΝΑ, πόλις ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Ἀρκαδίας κατὰ τὸ δυτ. βόρειον τῆς Σπάρτης, ἀπέχουσα 100 σταδ. τῆς Πελλάνης· ἡ γῆ τῆς Βελεμίνης ἠρδαιέτο ὑπὲρ πάντα ἄλλον τόπον τῆς Λακωνίας, διότι ὁ ἐυρώτας διήρχετο δι' αὐτῆς καὶ αὐτὴ εἶχεν ἰδίας αὐτῆς πηγὰς (3). Οἱ Ἀρκάδες ἔλεγον ὅτι ἡ Βελεμίνη οὕτα πρότερον αὐτῶν ἀφγρέθη ὕστερον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων· ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Πausανίου εἶναι ἀπίθανον τοῦτο, διότι οἱ Θηβαῖοι οὐδέ ποτε ἐπέτρεπον τὸ τοιοῦτο, ἐὰν οἱ Ἀρκάδες εἶχον δίκαιον (4). Ἄν δὲ καὶ πόλις τῆς Λακωνίας ἡ Βελε-

(1) Στράβ. β. 10, σ. 446. (2) Πaus. Δαν. κ. 2. (3) Αὐτ. κ. 24.
(4) Πaus. Ἀρκ. κ. 35.

μίνα, καταριθμεῖται ὁμῶς μεταξὺ τῶν πόλεων ἐξ ὧν συν-
κίσθη ἡ Μεγάλη πόλις (1).

* Τὰ λείψανα τῆς Βελεμίνης καῖνται ὀπισθεν τῆς Ἀγίας
Εἰρήνης, μετοχίου τῆς μονῆς τοῦ Ἀγ. Νικολάου, κατὰ τὰς
ὑπωρείας τοῦ ὄρους Χελμοῦ, κατὰ τὸ στόμιον τῆς ἀριστο-
ρᾶς ὁχθῆς τοῦ Εὐρώτα (2).

ΛΙΜΕΝΕΣ.

ΨΑΜΘΟΪΣ, λιμὴν μικρὸς παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Ταί-
ναρον (3), μικρὸν πρὸς τὸ βορ-ἀνατολικόν. Ὁ Ψαμθοῦς
ἔκειτο ἀντιθέτως πρὸς ἕτερον ἐπίσης μικρὸν λιμένα καλοῦ-
μενον ΛΧΙΔΔΕΙΟΝ (4) ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ὁ Ψαμθοῦς
ονομάζεται Ἀμαθοῦς καὶ ἀναφέρεται ὡς πόλις (5).

* Ὁ λιμὴν οὗτος ἐφύλαξε μέχρι τοῦδε τὴν Ἑνετικὴν
ὀνομασίαν καὶ λέγεται κοινῶς Πόρτο-δελλέ-κβάλις (λιμὴν
τῶν ὀρτύγων) καὶ κατὰ παραφθοράν καὶ συγχοπὴν Πόρτο-
Κάϊο· εἶναι δὲ κυκλοτεροῦς σχήματος, ἔχων στενὴν εἰσο-
δον, ἀμμώδη πυθμένα καὶ βάθος ὕδατος δεκτικὸν μεγάλων
πλοίων, πλὴν σπιλάδος τινὸς κειμένης κατὰ τὸ μέσον μεταξὺ
τοῦ νοτίου ἄερου τῆς εἰσόδου καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ ὑπο-
κάτωθεν τῆς μονῆς τῆς ὀνομαζομένης τῆς Παναγίας τοῦ
Πόρτο-Κάϊου.

(1) Παυσ. Ἀρκ. κ. 27. (2) Ἀλέκ. Τ. 3, κ. 23, σ. 20. (3) Παυσ.
Ἀρκ. κ. 25. (4) Σκύλαξ. Περιπλ. Λακιδ. (5) Στράβ. β. 8, σ. 262.

ΛΑΚΩΝΙΑ

Εἰς τῶν πέντε νομῶν ἐξ ὧν σύγκειται ἡ Πελοπόννησος,
 διαιρεῖται δὲ εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας = Λακεδαιμό-
 νος, Ἐπιδάφυρον Λιμηράς, Γυθείον καὶ Οἰθύλου.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ.

Διαιρεῖται εἰς ὅσας τρεῖς δήμους = Σπάρτης, Θερσικῶν, Φινούγιος,
 Πελλάνης, Καστορίου, Σαλλασίας, Βρυσηῶν, Φάριδος, Φάλλας,
 Γεροπόρων, Κροκεῶν, Μελισσίων καὶ Τρινέσων, καὶ περιέχει
 κατοίκους κατὰ τὸ 1851 35,089.

Νρ.	Δ.	Θε.	Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	Οίκ. Κάτοικοι.
ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ (1).				6691
43	N. Δ.	Σπάρτη, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	96	418
21	N.E. Δ.	Μισράς κωμ.	202	968
1	N. Δ.	Κάτω Χώρα.	49	226
150	N.E. Δ.	Βαρσενίκος.	25	146
140	Δ.	Σταυρός.	19	97
140	Δ.	Πικουλιάνικα.	46	205
1	Δ. N.	Ἅγιος Ἰωάννης.	207	948
40	Δ. N.	Ῥιζιώτισσα.	89	164
15	Δ. N.	Καλογωνία.	56	252
50	Δ.	Μαγούλα.	108	437
120	Β. Δ.	Βάρσοβα.	50	206
150	Δ.	Τρύπη.	124	552
2	Β. Δ.	Λογκάστρα.	120	597
220	Β. Δ.	Σουσιάνοι.	42	223
50	Δ. N.	Παρώρι.	76	447

(1) Ἐν τῷ δήμῳ τῆς Σπάρτης περιέχονται κατὰ τὴν ἑξῆς τῶν Ἀμυντῶν.

Nr. A. Θισ.			Παλαιά Οία. Κέντρα	
		Χαλούλου.		
		Χασανάκι.	} Συνοικίαι παρά την Σπάρτην.	
		Χατίπι.		
	N. A.	Ψυχικόν.		
		Πακωτά.		
	N.	Κόζι.	} Συνοικίαι.	
		Τσακάλαλι.		
	N.	Ἐπάνω Καλάμι.		
	N.	Κάτω Καλάμι.		
	N.	Γούναρι.		
		Ἀλάμπη.		
		Κυπαρίσσι Σωτηρί.		
	N.	Βλαχοχώρι.		
		Χασαν Κεχαγιά.	} Θισαίς ὀλι- γοκατοίκτης.	
		Μητροπολιανά.		
		Βιαμίλαγα.		
		Ἀλάμπη Χατίπη.		
		<i>Χωρία Ἀμυκλῶν.</i>		
1	30	N.	Σκλαβοχώρι.	49 21
	15	N.	Μαχμούτ-μπη.	32 13
2		Δ. N.	Σοχᾶ.	41 22
	15	Δ. N.	Ῥιζᾶ.	23 8
		N.	Καλύβια Σοχιώτικα.	
		N.	Γιοργᾶ.	
		N.	Μάνδρα.	
		N.	Κατσαροῦ.	
		N.	Σινάν-μπη.	
		N.	Γοδίνα.	
		N.	Μάρμπαλι.	
		N.	Τσαούση.	
		Προϊόντα δημητριακοὶ καρ- ποί, οἶνος, μέταξα, πορτοκά- λια, λεμόνια, βαμβάκιον, σῦκα, καρύδια, κάστανα, κεράσια· 2 ποταμοί, ὁ Εὐρώτας καὶ ὁ		

Α. Θεο.		Πληθυσμός:	
Οἰκ.	Κάτοικοι.		
		Κνακίων καὶ 5 μικρὰ ποτάμια ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀμυκλῶν, ὧν τὰ 4 χρήσιμα εἰς ἄρδευσιν, 2 μεγάλα ρεύματα, 7 ρύακες ἢ χεῖμαρροι ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Σπάρτης, 1 μέγα δάσος τῶν Ἀμυκλῶν εἰς το Ἰαῦγειον· ἔτι δὲ 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ 3 σχολεῖα δημοτικὰ εἰς Σπάρτην. Ἰδὲ Σπάρτη πόλις.	
		ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΑΠΝΩΝ.	3629
2	30	B. A. Χρύσαφα, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου. Ἐνταῦθα ὑπάρχει δασονομεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον. ῥάτωθεν πρὸς νότον ἐν μικρᾷ ἀποστάσει λείψανα πόλεως.	87 430
8		Δ. B. Τσίντσια κωμ.	239 1344
1	30	A. B. Ἀγριάνοι κωμ.	197 945
2	45	A. Ζαραφῶνα κωμ.	66 326
1	50	A. Ἀφισοῦ.	33 173
2		A. N. Πιλατάνη.	30 112
	15	A. N. Πέρπενη.	30 131
1		N. Μαλαθριά.	12 44
1		N. Κεφαλᾶ.	9 39
		A. N. Ζούπενα. } Καλύβια Τσιν-	
		A. N. Γοριτσᾶ. } τσίνων.	
		Τούτοι, ἀκατοίκητον.	
		B. A. Ἀγίων Τεσσαρᾶκοντα Μονῇ διατηρουμένη.	
		Τσακονᾶ, θέσις ἀγροτικῇ τῆς Μονῆς.	
		A. B. Σιτσάφι. } δια-	
		Ἅγιος Δημήτριος. } μεῖναι.	
			30*

Ἡρ.	Α.	Β.	Εὐαρχία, Οία.	Λίται
		Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποί, ὕσπρια, βαμ- δάκιον, μέταξα, οἶνος, ἐλαιον, σῦκα, πρινοκόκκιον, ῥητίνη, τυ- ρίαν, βούτυρον· 2 ποταμοί, ὁ Εὐρώτας καὶ ὁ Οἰνοῦς χρήσι- μοι καὶ πολλοὶ ῥύακες, ὧν 7 ἐπίσης χρήσιμοι· ἔτι δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεις εἰς Χρύσαφα.		
		ΔΗΜΟΣ ΟΙΝΟΥΝΤΟΣ.		531
6	A. B.	Εὐρύσθενα καὶ κοινότερον Βρύσθενα, κώμ. ἰδρα τοῦ δήμου.	175	86
1 30	N.	Βησσαράς κώμ.	208	79
2 15	B. A.	Βαμβάκοι κώμ.	222	134
2 30	B.	Ἀράχου κώμ.	234	91
1 30	N. A.	Βέρροια.	24	9
2 15	A.	Μεγάλη Βρύσις.	36	21
2 15	A. B.	Βαρδίτσα.	128	71
		Ῥόζαινα, ζευγαλατεῖον.		
		Μαυρίλα, ἔρημον καλλιερ- γούμενον.		
		Κρύα Βρύσις, ξενοδοχεῖον.		
		Ἅγιοι Ἀνάργυροι, Μονὴ δια- τηρουμένη.		
		Ῥεματιανή, Μονὴ διαλελυμ.		
		Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποί, οἶνος, καρύ- δια· 2 ποτάμια, 20 βεύματα, 150 περίπου ῥύακες, 6 δάση, ὧν 1 μέγα καὶ 5 μικρά· ἔτι δὲ καὶ 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν Β'. τάξεις καὶ 2 σχολεῖα δη- μοτικά ὡσαύτως Β'. τάξεις εἰς Εὐρύσθενα.		

Πρ. Α. Θισ.		Παρονομασ.	
		Οίκ.	Κατάλοι.
			2896
ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΑΝΗΣ.			
6	30 Δ. Β.	69	394
Αγόριανη, ΐδρα τοῦ δή- μου.			
1	50		
1	50 Β. Α.	69	394
Ρογπόζαινα.			
Βουτούχος. Ἐν μικρᾷ ἀπο- στάσει πρὸς τὸ νοτ. δυτ. ἐπὶ μικρᾷ τῶν πηγῶν τοῦ Εὐρώ- τα ἑλληνικὰ ἑρείπια.			
1	15 Δ. Β.	135	607
Ἅγιος Βασίλειος.			
1	30 Δ. Β.		
2	50	268	1397
Δογκανίχος.			
2	50 Δ. Β.		
30	Α. Ν.	58	256
Καρυστέικα.			
45	Α. Ν.		
1	15	20	94
Καρυαῖς καὶ Κυπαρίσσι.			
45	Α. Ν.		
45	Α.	14	62
Γεωργίτσι κωμ.			
Ἄλευροῦ.			
Περὶβόλια.		20	94
Παρδάλι· πρὸς τὸ βορ. δυτ. κεφαλόβρυσον καὶ παλαιόκα- στρον.			
Α.			
Γεωργιτσάνικα Καλύβια.		14	62
Κουρνιᾶς.			
Βεργαδέικα.			
Α. Β.			
Κοτίτσα.			
Γολέικα.			
Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, ὅσπρια, οἶνος, ἐλαιον, μέταξα καὶ ὀλίγα ὀπώρα· 3 ποτάμια χρήσιμα, 5 ρεύματα, 8 ρύακες, 1 μέγα δάπος· 1 σχολεῖον δημοτικόν Β'. τάξεως εἰς Ἀγόριανην.		2081	
ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΟΥ.			
4	30 Β. Α.	244	1105
Καστάνη, κωμ. ΐδρα τοῦ δήμου.			

ἡρ. Δ. Θεο.			Εἰσφορές.	
			Οἰκ.	Κάτοικοι.
1	A. N.	Βορδονιά.	145	643
30	A. N.	Καστρί καὶ Σερδέτσια.	63	266
		Σωλῆναι.		
		Ὀραχος.		
		Παπαδιάνικα.		
		Δόπτσι.		
		Μορχονέτσια.		
		Μπολανέτσια.		
		Μονὴ Καστρίου, διατηρουμένη.		
		Μονὴ Προφήτου Ἡλίου διαλελυμένη.		
		Προϊόντα τοῦ δήμου δημοτριακοὶ καρποὶ, ἔλαιον, οἶνος, μέταξα· 1 ποτ. 2 ρεύμ. χρήσιμα, 8 ρόδακις, 2 δάση 1 μέγα καὶ 1 μικρόν· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Καστανιάν.		
		ΔΗΜΟΣ ΣΕΛΛΑΣΙΑΣ.		1699
6	30	B.	166	837
	45	N. A.	57	296
1	45	N. A.	45	211
1	30	N. A.	25	135
	50	Δ. B.	45	189
		Δ. N.		
		Α. N.		
		Βρουλιὰ, ἔδρα τοῦ δήμου.		
		Βουτιάνος.		
		Θεολόγος.		
		Καλύβια.		
		Κονιδίτσα.		
		Κοκκινομάλι.		
		Κλαδᾶ, ζευγαλατῶν Βαμβαχιτῶν.		
		Πλέσσα.		
		Προϊόντα τοῦ δήμου δημοτριακοὶ καρποὶ, ἔλαιον, οἶνος, ἀπίδια, σῦκα, ἀμύγδαλα, μέταξα· 2 ποτάμια χρήσιμα, 3		

Α. Ο.	Πληθυσμός.		
Α.	Οία. Κάτοικοι.		
2 30	Δ. Ν. Ἀναβρυτή, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	239	1290
	Περγαντέικα.		
	Προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ βαμβάκιον ὀλίγον, ὄσπρια, κάστανα, κεράσια, καρύδια, ἔλαιον 4 ῥύακες, ὧν οἱ χρήσιμοι, 1 μέγα δάσος εἰς τὸ Ταῦγετον.		
2 45	Ν. Ξηροκάμπι ἔδρα τοῦ δήμου.	110	592
30	Β. Παλαιοπαναγιᾶ.	90	479
20	Α. Β. Ἀνώγεια.	132	633
30	Α. Β. Τραπεζοντή.	25	118
30	Ν. Δ. Καμί-ια κλ.	88	387
30	Β. Α. Ἀρκασάδες.	35	141
45	Β. Α. Κυδωνιά κλ.	59	247
	Β. Α. Καβουράκι.		
	Β. Α. Καράσπη.		
	Β. Δ. Παλαιοχώρι.		
	Κατσουλέικα.		
	Μοῦσγα.		
	Λιακίικα.		
	Δ. Β. Σωτήρα.		
	Κουμουστάς.		
	Λξυκή.		
	Διπόταμα.		
	Β. Δ. Βολιάνα.	} ἑσσεῖς ἐπριναι Ἀνωγείων καὶ Παλαιο-παναγιᾶς.	
	Β. Δ. Δόριζα.		
	Ν. Νεοχώρι.		

ὄροι		Εἰς.	Ἄνω.	Πάνω.	Οἰκ.	Κάτω.
		N.	Ζαρμπίτσα, Μονὴ διατηρουμένη.			
			Προϊόντα τοῦ δήμου δημητριακοὶ καρποὶ, βαμβάκιον ὀλίγον, ὄσπρια, ἔλαιον, οἶνος, σῦκα, μέταξα, κηκίς· 2 ποταμοὶ μικροὶ καὶ ὁ Εὐρώτας θε διαχωρίζει τὸ ἀνατολικὸν τοῦ δήμου, χρήσιμοι καὶ οἱ τρεῖς εἰς ἄρδουσιν ἀγρῶν, 3 ῥυάκιες, ὧν οἱ 2 χρήσιμοι, 1 ἀρχαία γέφυρα· ἔτι δὲ καὶ 2 σχολεῖα δημοτικὰ B. τάξως εἰς Εὐροκάμπι.			
			ΔΗΜΟΣ ΦΕΛΛΙΑΣ		1580	
3	30	N.	Γοράνοι, ἔδρα τοῦ δήμου.	85	463	
9	30	A. N.	Ἄρνα καὶ Κοτσατίνα.	72	516	
2		B. A.	Ποταμιά.	54	241	
2	45	A. B.	Πολοβίτσα.	33	165	
3	30	A.	Λιαντίνα.	18	94	
1	4	A. N.	Κουρτσούνα.	10	64	
		B. A.	Γόλας, Μονὴ διατηρουμένη.			
			Προϊόντα τοῦ δήμου δημητριακοὶ καρποὶ, ἔλαιον, οἶνος, σῦκα, ὀπώραι παντοῖαι· 5 ποτάμια, 11 ῥεύματα τὰ 5 μεγάλα καὶ τὰ 6 μικρά, 16 δάση 4 μεγάλα καὶ 12 μικρά· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Γ. τάξως εἰς Γοράνους.			
			ΔΗΜΟΣ ΓΕΡΟΝΘΡΩΝ.		1641	
7	30	N. A.	Γεράκι, κωμ.	194	906	
1	20	N. A.	Ἀλεποχώρι.	44	224	

Ορ. Α. Θυσ.		Πληθυσμός	
Α	Θ	Οίκ.	Κάτοικοι
1 20	B. A.	Καρίτσα.	34 174
1	N. A.	Βρανταμά.	32 149
	Δ.	Τσίλιστα, χωρίον ἀκατοίκητον.	
	N. A.	Προδρόμου. } Μισαί δια-	
		Προφ. Ἡλίου. } λαλυμένοι.	
		Προϊόντα τοῦ δήμου δημ.	
		καρποὶ, οἶνος, ἔλαιον, μέταξα·	
		1 ποταμὸς ὁ Εὐρώτας χρήσι-	
		μος ἐν μέρει, 1 ῥύαξ ἔχρητος,	
		1 μικρὸν δάσος· 1 σχολεῖον	
		δημοτικὸν Γ' τάξεως εἰς Γεράκι	
		καὶ φυλακτικὸν ὑγειονομικόν.	
		ΔΗΜΟΣ ΚΡΟΚΕΩΝ.	2193
5 30	A. N.	Λεβέτσοβα, ἔδρα τοῦ δήμ.	171 861
2	N. A.	Πετρίνα.	80 398
1 10	N. A.	Ἀσήμι.	9 56
1 30	B. A.	Τάραψα.	32 157
1 40	A. N.	Ἀάγζου.	35 159
1 50	A. B.	Δαφνί.	60 320
3	B.	Λυκαδουνέν.	49 199
3	N. A.	Σίνα.	11 52
	N. A.	Ἀλάμπτη.	
	B.	Πυρεὶν ἐπάνω καὶ κάτω.	
		Προϊόντα τοῦ δήμου δημ.	
		καρποὶ, λινάριον, ἔλαιον, οἶνος,	
		μέταξα, βαμβάκιον, βάλανοι· 8	
		ποτάμια, 2 ῥύακες μικροί· 1	
		σχολεῖον δημοτ. Γ' τάξεως εἰς	
		Λεβέτσοβαν καὶ εἰρηνοδικεῖον.	
		ΔΗΜΟΣ ΜΕΛΙΤΙΝΗΣ.	2277
7	N.	Ἅγιος Νικόλαος, ἔδρα τοῦ	
		δήμου.	106 530

ὁρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμὸς	
				Οἰκ.	Κάτοικοι
2	40	B. Δ.	Καστάνια ἐπὶ ὕψους 1159 γαλλομέτρων.	54	282
1		B. Δ.	Σελεγοῦδι ἐπὶ ρύακος.	44	209
	30	A. N.	Κόκκινα Δουρά.	55	286
1		A. N.	Μαλιτσίνα.	56	296
1	40	A. N.	Ἀργοντικόν.	36	178
1	30	Δ.	Στροντζά.	21	124
1	40	B. Δ.	Ρόζοβα.	12	59
1	40	B. Δ.	Ζελίνα.	31	197
2	20	A. B.	Πρίτσα.		
1	30	B.	Τσέρια.	13	70
		B. Δ.	Σελαγοῦδι.		
			Τσακαλέϊκα.		
		N. Δ.	Τσισφίνα.		
		A. N.	Ρότσα, Μονὴ διαλελυμένη.		
			Προϊόντα τοῦ δήμου δημ. καρποὶ, βαμβάκιον, οἶνος, μέ- ταξα, ἐλαιον· 6 ποταμ. καὶ 3 ρύακες ἐξ ὧν χρήσ. τὰ 3 ποτ. καὶ οἱ 3 ρύακες 1 σχολεῖον δημ. Β'. τάξιως εἰς Ἀγ. Νικόλαον.		
			ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΝΑΣΟΥ.		1021
7	45	A. N.	Σκάλα, ἔδρα τοῦ δήμου.	50	338
	20	A. N.	Σεῖδαλῃ ἐπὶ τῆς δεξ. ὁχθῆς τοῦ Εὐρώτα.	27	102
	35	A. N.	Λεῖμονα.	54	226
1	20	N. Δ.	Στεφανιά.	4	177
1		Δ. N.	Τρίνησα ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἐν μικρᾷ ἀποστάσει πρὸς δυσ. λατομεῖα βωμαϊκὰ, καὶ ἄνωθεν εἱρεῖπια ἐλληνικὰ.	9	36
			Προϊόντα ὡς ἀνωτ. 2 ποτα- μίσκοι ὧν ὁ 1 χρήσιμος, 2 ἐλη- μέτρια, 1 ὄρυμος· 1 σχολεῖον δη- μοτικόν Γ'. τάξιως εἰς Σκάλαν.		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ ΔΙΜΗΡΑΣ.

Διαιρείται εις πέντε δήμους = Ἀσωποῦ, Μονεμβασίας, Βοιδῶν, Ἑλλους
καὶ Ζάρμκος, καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851 12,497.

Ἰερ.	Δ.	Θεο.	Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	Οἰκ.	Κάτοικοι.	
ΔΗΜΟΣ ΔΑΣΩΠΟΥ.					3133	
49	Β.	Δ.	Μόλαιοι, ἔδρα τοῦ δήμου. Πρὸς νότον καὶ πρὸς δυσμὰς, κατὰ μικρὰς ἀποστάσεις λεί- ψανα παλαιῶν ὀχυρωμάτων, κατὰ τὸ νοτ-δυτικὸν κορυφῇ ὄρους ἔχουσα ὕψος 914 γαλ- λομέτρων.	122	542	
	5	Δ. Ν.	Πάκια.	88	427	
1		Δ. Ν.	Φοινίκι.	44	231	
1		Β. Δ.	Καλύβια.	125	630	
1		Δ.	Καταβόθρα.	65	332	
2		Ν. Δ.	Συκέα, κατ' ἀνατολὰς δύο βρύσεις.	129	624	
2	30	Ν. Δ.	Ἀγγελίνα.	42	218	
		Δ. Β.	Γκαγκάνια, Μονή.	} Θέσεις ὀλιγο- κατοί- κηται.		
			Κρισσά.			
		Ν. Δ.	Ἅγιος Γεώργιος.			
		Ν. Δ.	Ἅγιος Θεόδωρος.			
			Πλύτρα, λιμνή.			
			Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, οἶνος, Πλαιον, ὀλίγον βαμβάκιον, ἀμύγδαλα, σῦκα, ἀπίδια, λεμόνια, πορτο- κάλια· 1 ποταμίσκος, 7 ρυά- κια, ἐξ αὐτῶν ὁ ποταμὸς καὶ			

Πρ. Α. Θισ.		Πληθυσμός.	
		Οικ.	Κάτοικοι.
	Προϊόντα του δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, ὄσπρια, βαμ- βάκιον, κρομμύδια, σῦκα, οἶνος, ἐλαιον, λεμόνια, πορτοκά- λια, μήλα, ἀπίδια, ἀμύγδα- λα, καρύδια, 16 ρεύματα χρή- σιμα, 51 ρύακες, 3 λιμένες· εἰς Μονεμβασίαν ὑπάρχει οἰ- κονομικὸν ταμεῖον Β'. τά- ξεως.		
	ΔΗΜΟΣ ΒΟΙΩΝ.		2939
6	N. Νεάπολις ἔδρα τοῦ δή- μου.	57	332
1	Ε. Α. Φαρακλώ.	109	485
1	Β. ΣΑ. Μισοχώρι.	99	506
15	Ε. ΣΑ. Καστανιά.	60	301
1	N. Α. Δάχι.	93	419
1 30	Α. Ν. Ἅγιος Νικόλαος.	101	483
2	N. Α. Βαλανιδά.	91	420
	Α. Παραδείσι, θέσεις ὀλιγοκα- ταίκτης, Μονή.		
	N. Δ. Ἐλαφόνησος Ὀνούγναθος.		
	Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, βαμβάκιον, κρομμύδια, σῦκα, ἐλαιον, οἶ- νος, λεμόνια, πορτοκάλια, μή- λα, ἀπίδια, ἀμύγδαλα, καρύ- δια· 2 ρεύματα μικρά, 2 λί- μναι μικραὶ, 3 λιμένες, 4 δά- ση· ἔτι δὲ 1 σχολεῖον δημο- τικὸν Β'. τάξεως, καὶ ἑαθμὸς ὕγειονομικὸς, καὶ συμβολαιο- γραφεῖον εἰς Νεάπολιν, καὶ φυ- λακτεῖον ὑγειονομικὸν εἰς Ἐλα- φόνησον.		

Αρ.	Α. Β. Γ.			Πληθυσμός.	
				Οικ.	Κάτοικοι.
5	30	Α. Β.	Κρεμαστή, κωμ.	101	487
6		Α. Β.	Γκιότσαλη.	77	369
1		Α. Ν.	Ιέραξ, λιμνήν ενταύθα υπάρχει φυλακείον τελωνειακόν. Φρέγρα. Θέσεις όλιγοκατοίκητοι.	28	128
		Β. Δ.	Εάναλα. Διγλαδόκαμπος. Μοναί		
		Α. Ν.	Παναγία Ξίνου. Παναγία Χειμάτισα. διαλελυμένη.		
			Προϊόντα του δήμου δημητριακοί καρποί, όσπρια, όινος. Έλαιον 8 βύακες, 2 λιμένες 1 μέγας και 1 μικρός, 3 δάση.		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΓΥΘΕΙΟΥ.

Διαγράφονται πάντες δήμοι της Γυθείου, Μαλευρίου, Καρυουπόλεως, Κολοκυνθίου και Λαγείας και περιέχει κατοίκους κατά τὸ 1851 12,122.

Αρ.	Α. Β. Γ.			Πληθ. κατά τὸ 1851.	
				Οικ.	Κάτοικοι.
			ΔΗΜΟΣ ΓΥΘΕΙΟΥ.		2115
50		Α. Ν.	Γύθειον, κωμ. Έδρα του δήμου κοιν. Μαραθονήσι· ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς θαλάσσης παρὰ τὰς ἐκβολὰς ποταμίσκου καὶ λιμνῆς.	287	1378
	30	Ν.	Μαυροδούνι.	161	709
1		Α. Β.	Ράχη.	49	183
1	15	Α.	Κουτουμού και Μαλμαρή Συκιά.	18	68
1		Α. Β.	Μαρούλια.	19	75

Αρ.	Α.	Θεο.	Πρόσθεσις	Οίκ.	Κάτω.
	Δ. Β.	Κάτω Μαρούλια.			
	N. Δ.	Πασαβᾶ, ζευγαλιτῶν.			
		Μονήδριον ἢ Παναγία, μετὶ			
		χρον τῆς διατηρουμένης Μονῆς			
		Γόλας ἐν Λακεδαίμονι.			
	A.	Νησίον (ἢ Κρανῆ).			
		Εἰς Γύθειον εἰσι 2 σχολεῖα			
		ἑλληνικὸν καὶ δημοτικόν.			
		ΔΗΜΟΣ ΜΑΔΕΥΡΙΟΥ.			3569
3	N. Δ.	Πάνιτσα, ἔδρα τοῦ δήμου.	118	572	
1		Καλογέρου.	4	20	
40	B. A.	Κονάκια.	53	284	
40	A. B.	Πηλάλα.	21	126	
1	A. B.	Παλοβά.	24	105	
1 15	B. A.	Δίμπερδον.	34	123	
2		Ἅγιος Βασίλειος.	11	37	
2	B. A.	Καλὰδά.	12	44	
1 15	N. A.	Μαραθέα.	41	209	
2	A. B.	Πολυάραβον, πλησίον κεφα-			
		λόδρουσον.	38	189	
2 30	A. B.	Σιδηρόκαστρον.	64	330	
1 80	B.	Τόμπρα.	11	68	
40	B. A.	Σκαμνάκι.	52	268	
1 15	N. A.	Κόζια.	17	37	
1 30	B.	Σολᾶ.	12	67	
1 40	B.	Σκουφομύτη.	7	52	
1		Λιγερίας.	12	60	
2 10	A. B.	Σκυφιάνικα.	73	360	
1 15	B. A.	Σκαμνίτσα.	12	55	
1	A. N.	Καρβελά.	100	499	
		Σταρέλτσα.			
		Πετροβούνι.			
		Ἅγιος Εὐστράτιος.			
		Τσιχοβά.			
		Κόπρινα.			

Αριθ. Αποθ.		Πληθυσμός	
	Οίκοι	Κάτοικοι	
1	26	Διχωμάτη, ζευγαλατείον.	
2	26	Άγιος Γεώργιος, Μονή δια-	
3	17	τηρουμένη.	
4	21	Άγιος Βασίλειος, Μονή δια-	
5	21	λελυμένη.	
6	21	Είς Πανίτσαν υπάρχει σχο-	
7	21	λείον Β'. τάξεως.	
8	26	ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΥΟΥΠΟΛΕΩΣ	2183
9	Δ. N.	Καρυούπολις, έδρα του δήμ.	45 175
10	Δ. N.	Νεοχώρι.	43 197
11	Δ. N.	Καυκί.	20 73
12	Δ. N.	Άγιος Βασίλειος.	20 73
13	Δ.	Βαθό, λιμνή.	38 198
14	N.	Σκουτάρι.	92 381
15	N. Δ.	Βαχόν.	94 429
16	Δ. B.	Πασαδάτ, φρεσύν.	39 110
17	N. Δ.	Τζοροβάς.	55 226
18	Δ. N.	Καλύβια.	31 121
19	N.	Παρασυρός.	26 146
20		Χωσιάρη.	
21	Δ. N.	Ζευγαλατείον, φυλακή.	
22	N. Δ.	Ζευγαλατείον Αλέτσα Κε-	
23		ρατσιά.	
24		Αποθήκαι Σηνταρίων.	
25	Δ. N.	Άγ. Γεώργιος.) Μοναί δια-	
26	Δ.	Κότρωνα.) λελυμένοι	
27		Άγ. Ευσάτιος, εκκλησία.	
28		Είς Καρυούπολιν υπάρχουν	
29		σι δύο σχολαί, Ελληνικόν και	
30		δημοτικόν, αμφότερα Β'. τά-	
31		ξεως.	
32		ΔΗΜΟΣ ΚΟΛΟΚΥΝΘΙΟΥ	2193
33	4	Φλομοχώρι, έδρα του δήμου.	52 271

Ὀρ.	Α.	Θεο.		Παροχές.	
				Οίκ.	Κατοικοί.
	54	N. Α.	Κότρωνα.	55	240
1		B. Δ.	Κάβαλον.	53	258
1	30	N.	Ἐξω Νύμφη.	51	235
1	45	N.	Μίσσιν Νύμφη.	18	87
	30	Δ. Β.	Χειμάρα.	39	187
1	15	B.	Λουκάδικα.	26	137
1	30	N.	Αργυλιζά.	37	156
1	15	N.	Δρυαλί.	30	132
1		B. Α.	Σκαλτσιωτιάνικα.	15	66
2		B. Α.	Φηγανόχωρα.	23	123
2		B. Α.	Γούτα.	18	84
1	10	Α.	Βάτα.	14	68
		B. Α.	Καυλί.		
		B. Α.	Μεταμόρφωσις. Μοναὶ δια-		
		N.	Κουρνός. } λελυμέναι.		
ΔΗΜΟΣ ΛΑΓΙΑΣ.				1808	
8	30	Δ. N.	Λάγια, ἔδρα τοῦ δήμου	116	585
	15	Α. N.	Πιόντες.	42	225
1		B.	Πόθι Δουμαρίστικα.	45	190
1	10	B.	Πέρα Δουμαρίστικα.	28	212
1	50	Δ. Β.	Παχυάνικα.	18	116
1		Δ. Β.	Σολοιέρι.	16	81
	40	Α. N.	Κορυγονιάνικα, πλησίον N.		
			ἐλληνικά ἐρείπια.	13	131
1	20	Δ. N.	Καινούρια χώρα.	27	144
1		N.	Πύλρος.	21	119
		N.	Χάρακας.		
		N.	Αχιλλεῖον, λιμὴν' ἐνταῦθα		
			ὑπάρχει σταθμὸς ὑγειονομικός.		
		Α. Β.	Σκύρα.		
			Μεταμορφώσεως Μονὴ δια-		
			τηρουμένη.		
			Κοιμήσεως Μονὴ διαλελυ-		
			μένη.		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΟΙΤΤΑΟΥ.

Διαιρείται εις πέντε δήμους — Οϊτόλου, Λέβας, Καρδαμύλης, Δουκτρού
και Μίσσης και περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851 26,759.

Ἰσ.	Α.	Ἔσ.	ΔΗΜΟΣ ΟΙΤΤΑΟΥ.	Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	
				Οἰκ.	Κάτοικοι
					8211
56		Δ. Ν.	Ἀρεόπολις (Τσίμοβα) κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου ἔχουσα εἰρη- νοδικεῖον.	240	1290
	30	Β.	Λιμένι, κόλπος καὶ δρυιτή- ριον. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὀπο- τελωνεῖον.	26	156
	15	Β. Α.	Κουσακίου.	60	340
	15	Δ. Ν.	Κριλιάνικα.
1	30	Α. Β.	Οἶτυλος, (κοιν. Βίτουλον). Ἐνταῦθα ὑπάρχει σταθμὸς ὀγεινομικῆς.	230	1082
1	30	Α. Β.	Κελεφά.	127	626
2		Α. Β.	Κρυονέρι.	38	214
2		Α. Ν.	Καρέα.	40	213
1		Ν.	Πύργος.	280	1145
1	15	Α. Ν.	Νικάνδρι.	28	154
3		Α. Ν.	Δρίαλος.	44	252
3		Α. Ν.	Τσόπακατ.	20	137
3	30	Α. Ν.	Καφιῶνα.	45	221
3		Ν. Α.	Παλιόχωρα.	23	141
3		Α. Ν.	Βάμβακα.	71	410
3	20	Α. Ν.	Κουλούμι.	52	293
3	20	Α. Ν.	Κουτρέλα.	14	89
3	20	Α. Ν.	Ἐρημος καὶ Λάπκος.	15	86
3	30	Α. Ν.	Μῆνα.	80	444
3	30	Α. Ν.	Καρόνηα.	43	221
3	30	Α. Ν.	Ἅγιος Γεώργιος.	10	58

Α. Ο. Ο.	Παράρτημα	Οίκ.	Κάτω
Α. Ν.	Αδουροβίλας.		
	Χατάσι.		
	Νουπρεβίτσα.		
	Αρφύγκιον.		
Α. Ν.	Αάκκος.		
	Κονάκια.		
	Άστρον.		
Β.	Καραδοσάσιον, λιμήν.		
	Γέρμα.		
	Τίνος.		
	Κοματά.		
	Κλαίνον.		
	Μαρματσόνα.		
	Χαραύτα.		
Α. Ν.	Φραγγούλα.		
	Άγιοι Πάντες.		
Α. Ν.	Άγια Βαρβάρα.		
	Ανικά.		
Ν.	Αγκιαδάκι.		
Α. Ν.	Κάταφα.		
Α. Ν.	Πολύματος.		
	Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.		
	Νικολάου Σοφάτου μονήδριον.		
	Ταξιαρχῶν μονήδριον.		
Α. Ν.	Βρικίου τῆς Θεοτόκου.		
ΔΗΜΟΣ ΛΒΙΑΣ.		5222	
Α. Β.	Κάμπος, ἔδρα τοῦ δήμου,		
	ἔχουσα εἰρηνοδικεῖον.	115	535
30 Β. Α.	Χώρα Γαίτσων.	49	05172
1 Β. Α.	Όριβα.	23	05111
30 Β. Α.	Μπρίντα.	56	05240
30 Α. Δ.	Άνω Δολοί.	74	05212
30 Α. Δ.	Κάτω Δολοί.	97	05210
4 Ν. Α.	Κιτριαί ἀγκυροβόλιον καὶ		05211

ἤρ. Α. Θα.

Πληθυσμός.

Οἰκ. Κατακοι.

			Πληθυσμός.	
			Οἰκ.	Κατακοι.
		Καλλιάνικα· εἰς Κιτριάς ὁπάρχει φυλακεῖον ὑγειονόμικόν καὶ ἕτερον τελωνειακόν.	12	61
	10	N. Δ. Βαρούσι.	66	384
1	30	B. A. Μπίλιοβα.	20	75
	10	N. Δ. Μάλα.	58	309
	10	Δ. Μαλευριάνικα.	23	95
1	30	Δ. Β. Τριγκότσοβα.	24	101
1	30	B. Δ. Μεγάλη Μαντίνεια.	97	413
1	45	B. Δ. Μικρά Μαντίνεια.	41	157
2		B. Δ. Ἄλμυρον, ἀγκυροβόλ. καὶ Μύλοι παρὰ τὰς ἐκβολὰς ῥέαν.	11	32
2		Δ. Β. Σέλιτσα.	84	390
1	30	B. A. Ἄλτομυρά.	35	364
	30	Δ. Β. Σωτηριάνικα.	22	97
2		B. A. Πηγάδια.	114	686
1	30	B. A. Νερίντα.	56	240
		Μανιάκη, θέσις ἱστορική.		
		N. Δ. Ζαρνάτα, φρούριον.		
		ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΑΜΥΛΗΣ.		3112
9		B. Δ. Σκαρδαμουλα, ἔδρα τοῦ δήμ.	51	210
30		Δ. N. Προάστειον.	124	462
15		Δ. N. Σαϊδών.	36	177
30		Δ. Λάκκος.	10	45
30		N. Δ. Πετριβούνι.	15	65
30		B. A. Γούρνιτσα.	27	124
30		B. Δ. Νίκεβος.	43	185
30		B. A. Ἐξωχώριον.	86	359
30		B. A. Πρίπιτσα.	27	117
30		B. A. Χώρα.	39	139
30		B. A. Κολυμπετσίκα.	29	124
1	30	B. A. Ἄνω Τσέρια.	115	465
1	30	B. A. Κάτω Τσέρια.	97	375
1	30	Δ. Β. Λιασίνιβα.	26	117
1	30	Δ. Β. Καλύβαις.		

ὁρ.	Α.	Θω.		Πληθυσμός.	Οίκ.	Κάτοικοι.	
			Ε. Δ.	Κριτίστη. Βαϊδονίτσα. Δάζον. Λεπτήνιον. Κοτσιμαρέϊκα. Κυφολαιμείκα. Λυμπόχιστα. Ίατρείκα. Μύλοι, Βυρβύ. Άγιος Γεώργιος. Άγιος Θεόδωρος. Μπογονίτσα. Λυκάκιον. Εἰς Σκαρδαμουλάν ὑπάρχει σχολεῖον δημοτικὸν Β' τάξεως καὶ σταθμὸς ὑγειονομικός.	Μοῦναι διε- λασμέναι		
				ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΤΡΟΥ.		6652	
6			Α. Β	Πλάτσα, κωμ. ἰδρα τοῦ δῆμου.	160	774	
2			Β.	Καστάνια.	104	450	
1	30			Ϊζινα.	8	34	
2	15			Ξινοθέωνικα.	86	452	
1	30		Α. Β.	Πύργος.	92	436	
1	30		Β. Δ.	Νεοχώρι.	88	466	
1			Δ. Β	Ϊγίλζα ἄνω καὶ κάτω.	85	392	
	30		Β. Α	Λουσά.	74	300	
2	30		Α. Β.	Δράχιστα.	38	203	
1	30		Α. Ν.	Λαγκαδά.	156	730	
1			Α. Ν.	Σβούνα.	35	153	
	30		Β. Δ.	Κοτρόνι.	29	114	
	45		Α. Ν.	Νομιτζή.	107	544	
			Α. Ν.	Τραχήλι, λιμνή.			
1	30		Α. Ν.	Σωματιανά.	25	111	
2	30		Α. Ν	Πολυαννά.	37	117	
1			Ν.	Κουτίφαρι.	144	670	

Ἰρ. Α. Θε.

Πληθυσμός.

Οἰκ. Κατοικοι.

Τράπιτσα.
 Ἅγιος Δημήτριος.
 Πιέλα.
 Γαρμπηλέα.
 Κούμανι.
 Εἰς Πλάτσαν ὑπάρχει σχο-
 λεῖον δημοτικὸν Β' ταξείως.

Θέσεις ὀλιγο-
 κατοίκητοι.

ΔΗΜΟΣ ΜΕΙΣΣΗΣ.

3462

4	Α. Ν.	Κίττα, ἔδρα τοῦ δήμου.	117	350	
30	Δ.	Σταυρί.	30	215	
30	Δ.	Παγγιά.	29	140	
1	Ν. Δ	Κοῦνος.	91	427	
45	Ν. Δ.	Κηπεύλα.	43	194	
30	Ν. Δ.	Δρύ.	48	245	
30	Δ. Ν.	Ὀχιά.	20	109	
45	Ν.	Ἄνω Μπουλαροί.	42	135	
30	Ν	Κάτω Μπουλαροί.	28	52	
45	Α. Ν.	Μουντανίστικα.	25	139	
1	45	Α. Ν.	Τσουκαλιά.	44	212
2	Α. Ν.	Βάθια.	98	318	
1	30	Α. Ν.	Ἄλμα.	94	389
10	Ν. Δ.	Καγριάνικα.	34	173	
0	Β. Α.	Νόμια.	53	214	
30	Β. Α.	Καλλονοί.	32	103	
	Β. Α.	Ἅγιος Γεώργιος.	17	86	
	Β.	Καρδενίτσα.			
	Δ. Β.	Μεζαπος, παράλιον· χερσό- νησος μικρά καλουμένη Τηγάνι καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐρείπια Ἑνετικῆς πόλεως.			
		Λιοντάκι.			
	Β. Δ.	Κέρμα.			
	Β. Δ.	Ἁγία Κυριακή.			

ΜΕΣΣΗΝΙΑ.

ΜΕΣΣΗΝΙΑ, ἐν τῶν μεγάλων τμημάτων τῆς Πελοπον-
 γήσου τὸ κατὰ τὸ νοτ.-δυτικόν ὠρίζετο κατ' ἔρηκτον ὑπὸ
 τῆς Ἡλείας διὰ τῆς Νίδας (1), κατὰ δυσμὰς· καὶ μεσημ-
 θρίαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Λακω-
 νίας διὰ τῆς ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Γερηνίας καλουμένης Σοιρίου
 νάπης, κατὰ τὰ ὅρια τὰ τεθέντα ἀφ' οὗ ὁ Αὐγουστος ἔδωκε
 μέρος τῆς Μεσσηνίας τῇ Λακωνίᾳ· ἄπασιν ὁ παρὰ πλεονεξίας
 Μεσσηνίας μετὰ τῶν κατακολπίσεων ἐλογίζετο ὅσον 800
 σταδίων (2). — Ἡ χώρα αὕτη οὖσα τὸ κατ' ἀρχὰς ἔρημος
 ἔσχεν, ὡς λέγουσι, τοὺς πρώτους οἰκητορας κατὰ τὸν ἔξῃ
 τρόπον: Ἀποθανόντος τοῦ Λέλεγος, ὃς ἐβασίλευεν ἐν τῇ
 ὑστερον ὀνομασθείσῃ Λακωνίᾳ, τότε δὲ ἀπ' ἐκείνου καλου-
 μένῃ Λελεγίᾳ, ἔσχε τὴν ἀρχὴν ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν
 αὐτοῦ Μόλῃς· ὁ δὲ Πολυκάων, ὃς ἦν νεώτερος· τὴν ἡλικίαν
 καὶ δι' αὐτὸ ἰδιώτης, ἔλαβε γυναῖκα ἐξ Ἀργούης Μεσσήνην
 τὴν Τριόπα τοῦ Φόρβαντος· μεγαλοφρονοῦσα δὲ ἡ Μεσσήνη
 διὰ τὸν πατέρα, ὃς προεῖχε τῶν τότε Ἑλλήνων τό τε ἀξίωμα
 καὶ τὴν δύναμιν, δὲν κατεδέχετο νὰ ἰδιωτεύῃ ὁ ἀνὴρ αἰτῆς·
 διδ' αἰθροίσαντες ἐξ Ἀργούης καὶ ἐκ Λακεδαιμόνος δυνάμιν,
 ἤλθον εἰς ταύτην τὴν χώραν, καὶ γενικῶς μὲν εἰς σύμπασαν
 αὐτὴν ἐτέθη ὄνομα Μεσσηνία ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ Πολυ-

(1) Πaus. Μεσ. κ. 36 τέλος. (2) Στρέβ. β. 3, σ. 362.

κάονες· πόλεις δὲ ἐκτίσθησαν καὶ ἄλλαι καὶ ἐν αὐταῖς καὶ ἡ Ἀγνανία ἐνθα κατισκεύασαν τὰ βασίλεια αὐτῶν καὶ ἐβασίλευσαν· πρῶτοι αὐτοὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ὁ Πολυκάων καὶ ἡ Μεσσήνη. Παρὰ ταύτην τὴν Μεσσήνην ἦλθεν ἐξ Ἐλευσῖνος· Καύκων ὁ Κελαινοῦ τοῦ Φλυοῦ, φέρων τὰ ὄργια τῶν Μεγάλων θεῶν (Δημητρος καὶ Περσεφόνης), ἔσχατον μετὰ πολλὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ Καύκωνος ἐλάμπρυνε μᾶλλον Λύκος ὁ Πανδίωνος· ἡ δὲ τελετὴ αὐτῶν ἐπανηγυρίζετο ἐν Ἀγνανίᾳ (1). — Πάντη ἀγνώστος εἶναι ἡ ἀπογονία τοῦ Πολυκάωνος καὶ τῆς Μεσσήνης· φαίνεται δμως ὅτι δὲν διηγήσατο πλέον τῶν πάντε γυναιῶν· καὶ τότε ἀποσβεσθείσης, οἱ Μεσσήνιοι ἀνηγάρευσαν βασιλείᾳ Περιήρην τὸν Αἰόλου· Βασιλεύοντος δὲ τούτου, ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ Μελαεύς· εἰς δὲ ἔδωκε πρὸς πατρίαν τὸ Κερνάσιον (2). ἔσχε δὲ ὁ Περιήρης ἐκ Γεργοφόντης τῆς Περσείως δύο υἱούς, Ἀφάρει· καὶ Δεύκιππον, οἱ ἐβασίλευσαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περιήρου· κυριώτερος δὲ ἦν ὁ Ἀφάρεις, ὃς βασιλεύσας, ἐκτίσσε πόλιν Ἀρήνην (3) καὶ ἐδέχθη παρ' αὐτοῦ τὸν ἐξαδελφον αὐτοῦ Νηλέα, ὃς ἦν υἱὸς Κρηθέως τοῦ Αἰόλου καὶ λεγόμενος· προσέτι καὶ υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ ἦλθεν ἐνταῦθα φεύγων· ἐξ Ἰωλκοῦ τὸν Πάριον, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Ἀφάρεις τὰ παραμειλόμενα ἐνθα μεταξὺ ἄλλων πόλεων ἦν καὶ Πύλος ὅς ἦν καὶ ᾤκησεν ὁ Νηλεὺς καὶ κατεστήσατο τὸ βασίλειον αὐτοῦ. Ἐκ δὲ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἀφάρειος· πρεσβύτερος καὶ ἀνδρείτερος ἦν ὁ Ἰδας, νιώτερος δὲ ὁ Λυγκεύς, ὃς, κατὰ τὸν Πίνδαρον, ἦν τοσοῦτον ὀξύερκης, ὥστε ἔβλεπε καὶ διὰ μέσου τοῦ γαλέχους τῶν δρυῶν· καὶ ὁ μὲν Λυγκεύς ἀγνώστος εἶναι ἐὰν ἐτεκνοποίησαν· ὁ δὲ Ἰδας ἔσχεν

(1) Πaus. Μεσσην. κ. 1. (2) Ἰδὲ Κερνάσιον. (3) Ἰδὲ Ἀρήνην.

ἐκ Μαρπησσης θυγατέρα Κλοπάτραν, ἣ ἐγένετο σύζυγος τοῦ Μελεάγρου (1). — Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τῶν υἱῶν τοῦ ἱερῆως καὶ τῶν Διοσκούρων, τῶν ἐξαδελφῶν αὐτῶν ἐκ τῆς ἑριδος περὶ βοῶν συνέβη μάχη καθ' ἣν ὁ Πολυδεύκης ἀπέκτεινε τὸν Λυγκέα, καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἰδας ἀπέθανε κερυνωθεὶς, καὶ ἐπομένως ὁ οἶκος τοῦ Ἀφάρεως ἐρημώθη παντὶς ἄρρενος, περιῆλθεν εἰς Νέστορα τὸν Νηλέως ἡ βασιλεία καὶ τῶν ἄλλων καὶ προσέτι καὶ ὧν πρότερον ἐδασίλευν ὁ Ἰδας, πλὴν μόνον ὧν ἦσαν ὑπήκοοι τῶν υἱῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, οἱ ἐστράτευσαν καὶ αὐτοὶ εἰς Ἴλιον καὶ ἦσαν Μεσσηνῖοι, διότι, ὥς εἰλεγον, ὁ Ἀσκληπιὸς ἦν υἱὸς Ἀρσινόης τῆς Δευκίππου καὶ οὐχὶ τῆς Κορωνίδος (2). — Ἡ Μεσσηνία ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν ὑπέκειτο τῷ Μενελάῳ· ἀποδεικνύεται δὲ τοῦτο ἐκ τῶν ἐπὶ ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος ὑποσχεθεῖσθαι τῷ Ἀχιλλεῖ πόλιν, εἰ πᾶσαι ἦσαν ἐν Μεσσηνίᾳ· φανερὸν δὲ ὅτι, ἂν ὁ τόπος δὲν ὑπέκειτο εἰς αὐτὸν τὸν Ἰδιον ἢ εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ προτείνῃ τοιαύτην ὑπόσχεσιν· βλέπομεν δὲ προσέτι καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Ὀμήρου ὅτι μέρος τῶν κατοίκων τῶν Φηρῶν συνεστράτευσεν τῷ Μενελάῳ (3)· ἀποπερατωθέντος δὲ τοῦ πολέμου τῆς Τρωάδος καὶ τοῦ Νέστορος μετὰ τὴν οἰκαδε ἐπ'ἀνέδον τελευτήσαντος, τὸ στράτευμα τῶν Δωριέων καὶ οἱ Ἡρακλεῖδαι κατελθόντες μετὰ δύο γυνεὰς εἰς Πελοπόννησον, ἐξέβαλον τοὺς ἀπογόνους τοῦ Νηλέως καὶ Νέστορος ἐκ τῆς Μεσσηνίας, προτείνοντες ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἐλὼν τὴν Πύλον, ἰδὼν τὴν Μεσσηνίαν παρακαταθήκην τῷ Νέστορι· ἦσαν δὲ οἱ ἐκβληθέντες Νηλεῖδαι Ἀλκμαίων ὁ Σίλλων τοῦ Θρασυμήδους, Πεισίστρατος ὁ Πειδίστρατου, οἱ υἱοὶ Παίονος τοῦ

(1) Πανθ. Μισσ. κ. 2. (2) Δύτ. κ. 3. (3) Στράβ. β. 8, σ. 359.

τιλόχου καὶ σὺν αὐτοῖς Μέλανθος ὁ Ἀνδροπόμπου τοῦ ἱεροῦ τοῦ Πανθίλου τοῦ Περικλυμένου, οἱ πάντες, ἐκτὸς τοῦ εἰσιστράτου, μετέβησαν εἰς Ἀθήνας, καὶ τὰ γένη τῶν κιοιιδῶν καὶ τῶν Ἀλκμαιονιδῶν ὠνομάθησαν ἀπὸ τοῦ-
 ον (1). — Κατὰ δὲ τὴν διανομὴν τῆς χώρας ἐκ τῶν τριῶν
 ρακλειδῶν υἱῶν τοῦ Ἀριστομάχου, προαποθανόντος τοῦ
 πατρὸς Ἀριστοδήμου, οἱ Δωριεῖς ἔδωκαν τῷ πρεσβυτάτῳ
 ἡμένην τὴν Ἀργολίδα, ὁ δὲ Κρεσφόντης, ὁ δεύτερος· μετὰ
 ἰν Τήμανον καὶ πρεσβύτερος τοῦ Ἀριστοδήμου ἀπῆται
 ἰν Μεσσηνίαν· ἀλλ' ἤναντιοῦτο σφόδρα τῷ Κρεσφόντῃ
 ἡρας ὁ Αὐτσίωνος, ὃς ἀνέκαθεν ἦν Θηβαῖος καὶ ἀπόγονος
 ἔμπετος Πολυνείκευς τοῦ Οἰδίποδος, τότε δ' ἐπιτρόπευε
 ὡς υἱοῦς τοῦ Ἀριστοδήμου ὡς ὦν θεῖος αὐτῶν πρὸς μη-
 ρος, διότι ὁ Ἀριστοδῆμος ἔσχε γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ
 ὤτσίωνος Ἀργείαν. Ὁ δὲ Κρεσφόντης ὃς ἤθελε βεβαίως
 ἰν Μεσσηνίαν ἐξητήσατο τὴν βοήθειαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ
 ἡμένου, ὃς παρειαυασμένος ἤδη ὑπ' αὐτοῦ, πρυτίεινα νὰ
 καλυθῇ τὸ πρᾶγμα διὰ κλήρων, καὶ ἔρριψεν εἰς ὕδραν
 ἰουσαν ὕδωρ τοὺς πάλους τοῦ Κρεσφόντου καὶ τῶν υἱῶν
 τοῦ Ἀριστοδήμου ἐπὶ συμφωνίᾳ ἐκείνος νὰ λάβῃ τὴν χώραν
 ὃς τινος ὁ πάλος ἀνέλθῃ πρότερον· ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν πάλων
 ὃς ὁ Τήμανος αὐτὸς κατεσκεύασεν ὁ μὲν τῶν υἱῶν τοῦ Ἀρι-
 στοδήμου ἦν ἐξηραμένος εἰς τὸν ἥλιον, ὁ δὲ τοῦ Κρεσφόντου
 ἡμένης εἰς πῦρ, διελύθη εἰς τὸ ὕδωρ ὁ τῶν υἱῶν τοῦ
 ριστοδήμου καὶ οὕτως ὁ Κρεσφόντης οὐ ἐξῆλθεν ὁ κληρὸς
 ῖνετο κύριος τῆς Μεσσηνίας· οἱ δὲ ἀρχαῖοι Μεσσηνιοὶ
 ἐν ἐξοβλήθησαν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Δωριέων, ἀλλ' ἔμειναν
 καὶ ἔσταρξαν νὰ βασιλευθῶσιν ὑπὸ τοῦ Κρεσφόντου καὶ νὰ

(1) Περσ. Δορ. κ. 12.

μερισθῶσι μετὰ τῶν Δωριέων τὴν γῆν καὶ εὐημερήθησαν
 μάλιστα εἰς ταῦτα, διότι περιφρόνουν τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν
 ὡς ὄντας ἐξ Ἰωλκοῦ καὶ Μινύας ἀνέκαθεν. Ἐλαβὲ δὲ γυναῖκα
 ὁ Κρεσφόντης Μερόπην τὴν Κυψέλου, βασιλεύοντος τότε
 τῶν Ἀρκάδων, ἐξ ἧς ἔσχε καὶ ἄλλους υἱοὺς καὶ νεώτατον
 πάντων τὸν Αἰπυτον, καὶ διαιρέσας τὴν Μεσσηνίαν εἰς
 πέντε μέρη, ὠκοδόμησε τὰ βασίλεια ἐν Στενοφίλῳ ἵνα
 ἔμελλον νὰ κατοικήσωσιν αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ· καὶ οἱ
 μὲν ἀρχαῖοι βασιλεῖς καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ὁ Περικλῆς ἔκουν
 ἐν Ἀνδανίᾳ, ὁ δὲ Ἀφареὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν Ἑρήνῃ,
 ὁ δὲ Νέστωρ καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐν Πόλει, ὁ δὲ Κρε-
 σφόντης διέταξε νὰ κατοικήῃ ὁ βασιλεὺς εἰς Στενοκλήρον.
 Ὡς δὲ ἡ διοίκησις τοῦ Κρεσφόντου ἦν ἀκρῶς δημοτικὴ,
 δυσηρέστησε τοὺς πλουσίους, οἱ ἐπαναστάτες ἀπέπειναν
 καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας, πλὴν τοῦ Αἰπύτου,
 ὃς παῖς ἔτι ὢν καὶ ἀνατρεφόμενος ὑπὸ τοῦ πάππου αὐτοῦ
 Κυψέλου, διεσώθη μόνος ἐκ παντὸς τοῦ πύρρου αὐτοῦ
 οἴκου· ὡς δὲ προέβη εἰς ἡλικίαν ἀνδρὸς, κατήχθη εἰς Μεσ-
 σηνίαν ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν βασιλείων τῶν
 Δωριέων, καὶ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀριστοδήμου καὶ Κείσου τοῦ
 Τημένου. Ἄμα δὲ βασιλεύσας ὁ Αἰπυτος, ἐτιμώρησε τοὺς
 φονεῖς τοῦ πατρὸς καὶ πάντας ὅσοι ἐγένοντο παραίτιοι τοῦ
 φόνου. Προσαλύσας δὲ εἰς ἑαυτὸν τοὺς μὲν προὔχοντας τῶν
 Μεσσηνίων διὰ περιποιήσεων, τοὺς δὲ τοῦ δήμου διὰ δωρεῶν,
 εἰς τοσούτο προέβη τιμῆς, ὥστε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ
 Αἰπυτίδαι ἀντὶ Ἡρακλειδῶν ὠνομάεθσαν. Μετὰ τὸν Αἰπυ-
 τον βασιλεύσας ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γλαῦκος, καθ' ὅλα μὲν τὰ
 λοιπὰ ἐμιμήθη τὸν πατέρα καὶ κατὰ τὰ κοινὰ πράγματα
 καὶ πρὸς τοὺς ἰδιώτας, ἀλλ' ὑπερέβη ἐκεῖνον πολὺ κατὰ τὴν
 εὐσέβειαν· καὶ ἐνῶ οἱ Δωριεῖς δὲν ἀπένεμον τῷ ἐπὶ τῆς κορυφῆς

ἔξ. ἰσόμενος τιμῆναι τοῦ Διὸς ἕλλας τιμὰς ἀμὴ τὰς προσ-
 ἰμοκαθίσταται. ὑπὸ τοῦ Πολυκάονος καὶ τῆς Μεσσηνίας, ὁ Γλαύ-
 ρος ἀβέσπιναι νὰ προσφέρωσι λατρείαν εἰς αὐτὸν καὶ πρῶτος
 τῶνδε ἔβηεν εἰς Μαχάονα τὸν Ἀσκληπιοῦ ἐν Γερηνίᾳ, καὶ
 ἐπὶ νύκτι εἰς Μεσσήνην τὴν θυγατέρα τοῦ Τριόππα τὰς τιμὰς
 εὐσεβεῖς ἀποδιδόμενας εἰς τοὺς ἥρωας. Ἰσθμιοὶ δὲ ὁ Γλαύκου
 ἔκτισε καὶ τὴν ἐν Φαραῖς ναὸν εἰς τιμὴν τῶν υἱῶν τοῦ Μα-
 χάονος Γεργάστου καὶ Νικομάχου. Δωιάδας δὲ ὁ Ἰσθμίου,
 ἐν ᾧ ἡ Μεσσηνία εἶχε καὶ ἄλλα ἐπίνοια, κατεσκεύασε καὶ
 τὸν ἐν Μοδόων. Σουότας δὲ ὁ Δωιάδα κατεστησάτο δύο
 νέας θυσίας· τὴν μὲν, ἣν ὀφείλει νὰ προσφέρῃ ὁ κατὰ
 καιρὸν βασιλεὺς εἰς τὸν ποταμὸν Πάμισον καθ' ἕκαστον
 ἔτος, τὴν δὲ πρὸς τιμὴν Εὐρώτου τοῦ Μελαντίως, ἐν Οἰχα-
 λίᾳ πρὸ τῆς πελαγίης τῶν μεγάλων θεῶν, ἥτις ἐτελείτο ἐτι
 καὶ ἐν Ἀνδάνῃ. (1). Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Φίντα τοῦ Σο-
 ῦβρα ἀπέστειλαν κατὰ πρῶτον οἱ Μεσσηνιοὶ θυσίαν καὶ
 χαρὸν ἀνδρῶν εἰς Ἀλλὸν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος· καὶ
 ἐπὶ τοῦ βασιλέως τούτου συνέβη κατὰ πρῶτον ἢ μετὰ
 Ἀσκηδαμεινίων καὶ Μεσσηνίων διαφορά δι' αἰτίαν ἀμφισ-
 βητούμεναν, μὲν καὶ ταύτην, ἀλλ' ὡς ἐφείκει λογιζομένην.
 Ἐπὶ τῶν ἀφ' ὧν τῆς Μεσσηνίας ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος ἐπιλεγό-
 μένης Ἀρκαδικῆς κοινὸς μόνους τοῖς Μεσσηνίοις καὶ Ἀσκη-
 δαμεινίοις καὶ πάντων τῶν Ἀωριέων· κατὰ τὴν ἐδρὴν τοῦ
 ναοῦ κρήνην ἤλθοι παρθέναι, ὡς ἔλεγον οἱ Ἀσκηδαμεινιοὶ,
 αἱ ἐβίβαν Μεσσηνιοὶ ἄνδρες. (2), καὶ ἀπέκτειναν καὶ τὸν
 βασιλέα αὐτῶν Τηλεκλὸν ἀπὸγονον τοῦ Ἀγιδος θελήσαντα
 νὰ ποιεῖ ἐκ προέσιον· αἱ δὲ βιάσθεσθαι παρθέναι ἐφρονέθησαν
 ἀντιχερῆς ἀπὸ καὶ σχύνας· οἱ δὲ Μεσσηνιοὶ ἔλεγον ἐκ τούτων

(1) Πaus. Μεσ. κ. 3. (2) Στράβ. β. 8, σ. 362. — Παυσ. Μεσ. κ. 4.

τίου ὅτι ὁ Τηλέκλος ἐπιθυμῶν τὴν εὐφρονον Μεσσηνίαν, ἐπιβούλευσε κατὰ τῶν προκρίτων τῶν Μεσσηνίων ἰδόντων εἰς τὸν ναὸν, καὶ ἐπιλέξας τοὺς ἀγενεῖους τῶν Ἰπάρκτιδων, ἐνέδυσσε καὶ ἐκόσμησεν αὐτοὺς ὡς παρθένους, καὶ δὸς αὐτοῖς ἐγχαιρίδια, ἐπεισήγαγεν αὐτοὺς παρὰ τοὺς Μεσσηνίους ἀναπαυομένους, καὶ ὅτι οἱ Μεσσηνιοὶ ἀμυνόμενοι, ἀπέκτειναν καὶ τοὺς ἀγενεῖους νεανίσκους καὶ αὐτὸν τὸν Τηλέκλον. Κατὰ δὲ τὴν ἐξῆς γενεάν, βασιλεύοντος ἐν μὲν Λακεδαιμονίᾳ Ἀλαμίνους τοῦ Τηλέκλου, καὶ ἐκ τῆς ἐτέρας οἰκίας Θεοπόμπου τοῦ Νικάνδρου, ἐν δὲ Μεσσηνίᾳ Ἀντιόχου καὶ Ἀνδροκλείους τῶν Φίντα, ἐξήρθη τὸ πρὸς ἀλλήλους μῖσος τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Μεσσηνίων, καὶ ἤρξαντο οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν πόλεμον ἐξ ἀφορμῆς τσαυτῆς. Ὁ Μεσσηνίος Πολυχάρης ἔδωκε τῷ Ἰπάρκτιδι Εὐαίφῳ βοῦς τινες ἵνα βόσκωνται ἐν τῇ ἀγρῇ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀντιμισθίᾳ· ὁ Εὐαίφνης ἐπώλησε τὰς βοῦς τοῦ Πολυχάρους καὶ εἶπεν ὅτι ἤρπασαν αὐτὰς λησταί· φωραθεὶς δὲ, ἐζήτησε συγγνώμην, καὶ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Πολυχάρους, ἵνα ἀποτίσῃ δῆθεν τὴν τιμὴν τῶν βοῶν, ἀπέκτεινεν αὐτόν· καὶ τότε ὁ Πολυχάρης γαιόμενος ἔκφρων, ἐρόντευεν δούλους Λακεδαιμονίους ἀπῆντα· καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἔζητον τὸν Πολυχάρην, οἱ δὲ Μεσσηνιοὶ δὲν ἐξέδιδον αὐτόν, ὥστε ἢ ἀποκοίησις αὐτὰ ἀφ' ἑνὸς μέρους, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἀνάμνησις τοῦ φόνου τοῦ Τηλέκλου, καὶ ἔτι πρότερον ἢ ἀπάτη τοῦ Κρεσφόντου εἰς τὴν κλήρωσιν τῆς χώρας ἐγένοντο τὰ πρώτιστα αἷτια τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου (1). Ἀποθανόντων δὲ μετ' ὀλίγον τῶν δύο βασιλέων τῆς Μεσσηνίας καὶ βασιλεύοντος Εὐφραοῦς τοῦ Ἀντιόχου, οἱ Λακεδαιμόνιοι

(1) Πανε. Μεσ. κ. 4.

ἄνευ προκηρύξεως πολέμου παρασκευασθέντες ὅσον ἦν μυστικώτερον, ὥμοσαν ὅρκον ὥστε χωρὶς νὰ συλλογισθῶσιν οὔτε τὸ μῆκος οὔτε τὰς συμφορὰς τοῦ πολέμου, νὰ μὴ ἐπιστρέψωσι πρὶν κυριεύσωσι τὴν Μεσσηνίαν δορυκλώτον· προομύσαντες δὲ ταῦτα, καὶ ἀποδίδξαντες ἀρχιστράτηγον Ἀλαμίνην τὸν Τηλέκλου, ἐξεστράτευσαν διὰ νυκτὸς ἐπὶ τὴν Ἀμφείαν καὶ εἶλον αὐτήν (1). Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἀμφείας ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἐγίνοντο καὶ ἐπιδρομαὶ μερικαὶ καὶ ἀεροβολισμοὶ ἑκατέρωθεν· ἀλλὰ κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος ἐπολέμησαν μάχην γενικὴν ἄνευ μεγάλου ἀποτελέσματος· κατὰ δὲ τὸ πέμπτον ἔτος συνεκροτήθη ἑτέρα μάχη γενικωτέρα· καὶ πεισματωδεστέρα καθ' ἣν οἱ Μεσσηνιοὶ ἐπολέμησαν μὲν ἀνδρείως (2), ἀλλὰ μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς εὐρέθησαν κακῶς διακαίμενοι, διότι δὲν ἐδύναντο πλέον νὰ ἐπικρίσωσιν· εἰς τὴν δαπάνην τῶν χρημάτων τῶν ἀναλίσκομένων ὑπὸ τῶν φρουρῶν τῶν πόλεων, καὶ διότι οἱ δούλοι· πτομοβόλουν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ προσέτι διότι ἐνέπαισε νόσος, ἣ, ἂν καὶ μὴ γενικὴ, θεωρηθεῖσα ὁμῶς ὡς λοιμώδης, παρέσχε ταραχάς· διὸ ἀφ' οὗ συνεβουλεύθησαν περὶ τοῦ πρᾶκτέου, ἐξέλιπον οἱ Μεσσηνιοὶ πάντα τὰ κατὰ τὴν μεσσηνίαν πολίσματα, καὶ ἀνῃκίσθησαν εἰς Ἰθώμην, ἀπέστειλαν δ' ἐν ταύτῃ καὶ εἰς Δελφοὺς Τίσιν τὸν Ἀλκίδος ἵνα ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον, παρ' οὗ ἔλαβε τὸν ἐξῆς χρησμὸν =

Κούρην ἄχραντον νερτέροισι θαίμοσι

Ἐλήρω λαχοῦσαν Αἰπυτιδῶν ἀφ' αἵματος

Θυηπολεῖτε νυκτέροισιν ἐν σφαγαῖς.

Ἦν δ' ἐκφύγη γε, καὶ παρ' ἄλλοίου τότε

Θύειν διδόντος ἐς σφαγὴν ἐκουσίως·

(1) Πaus. Μεσ. κ. 5. (2) Αἰτ. κ. 6, 7, 8.

καὶ τότε ἐκκληρώσαντο πάσας τὰς παρθένους τοῦ γένους τῶν Αἰπυτιδῶν, καὶ ἔλαχεν ὁ κλῆρος εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Λυκίσκου, ὅς ἐν τῷ ἅμα ἡτομόλησιν εἰς Σπάρτην, ἐπαγόμενος καὶ τὴν παρθένον ἀθυμούντων δ' ἐπὶ τούτῳ τῶν Μεσσηνίων, ὁ Ἀριστόδημος, ἄνθρωπος ἐκ τοῦ γένους τῶν Αἰπυτιδῶν καὶ ἐπιφανέστερος τοῦ Λυκίσκου. τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν στρατιωτικὴν εὐκλειαν, προσήνεγκαν ἐκὼν εἰς θυσίαν τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα· ἀλλὰ Μεσσηνίος τις ἀγνώστου ὀνόματος ἐραστὴς τῆς κόρης, καὶ μέλλων ἤδη νὰ νυμφευθῇ αὐτὴν, ἦλθε κατὰ πρῶτον εἰς ἀμφισβήτησιν πρὸς τὸν Ἀριστόδημον, προτείνων ὅτι οὗτος μᾶλλον ἢ ὁ πατήρ ἦν κύριος αὐτῆς ὡς μνηστευσάμενος αὐτήν· ἀλλ' οὐδὲν κατορθῶν διὰ τῆς προτάσεως ταύτης, ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ κόρη ἦν ἔγκυος ἐξ αὐτοῦ· τότε ὁ Ἀριστόδημος εἰς τοσούτον ἀγανακτήσειως προήχθη, ὥστε ἐκμανεῖς ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, ἀπέχευε τὴν θυγατέρα, καὶ ἀνατεμὼν αὐτήν, ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἦν ἔγκυος· ὁ δὲ μάντις Ἐπιχόλοος ἀπέφησε τότε ἄλλος τις νὰ ἐπιδώσῃ τὴν θυγατέρα αὐτῇ, διότι ὁ θάνατος τῆς τοῦ Ἀριστοδήμου εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο, ὡς φανέσσαντος αὐτὴν τοῦ πατρὸς καὶ μὴ θυσιασθείσης εἰς τοὺς θεοὺς ὡς προσέταξεν ἡ Πυθία· ὡς δὲ ὁ λαὸς ἤκουσε τὸν μάντιν, ὥρμησε νὰ ἀποκτείνῃ τὸν μνηστήρα τῆς κόρης ὡς αἴτιον τῆς ἐκ νέου ἀμφισβολίας τῶν γονέων· ἀλλ' ὁ Εὐφάκς οὐ ἦν φίλος ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος ἐπεισε τοὺς Μεσσηνίους ὅτι ἐτελέσθη ὁ χρησμὸς, ἀποθανούσης τῆς κόρης, καὶ ὅτι ἦσαν ἀποχωρῶντα τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τοῦ Ἀριστοδήμου· καὶ εἰς τοῦτο συνήνεσαν καὶ εὐηρεστήθησαν πάντες καὶ μάλιστα οἱ Αἰπυτίδαι (1)· ἀκούσαντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι

(1) Πaus. Μεσ. κ. 9.

τὸν χρησμὸν, ἀθύμως δικάιντο καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ δὲν ἐτόλμων πλέον νὰ ἐπιχειρήσωσι μάχην· τῷ δὲ ἔκτω ἔτει ἀπὸ τῆς δραπιτεύσεως τοῦ Λυκίσκου ἐξ ἰθώμης, ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῶν σφαγίων οἰωνοὶ ἐγένοντο εἰς αὐτοὺς αἰσιοί, ἐστράτευσαν κατὰ τῆς ἰθώμης. Οἱ δὲ Μεσσηνιοὶ πειθόμενοι εἰς τὸν χρησμὸν, ἐτόλμησαν νὰ διακινδυνεύσωσι τὴν μάχην καὶ ἄνευ τῶν ὑστερησάντων συμμάχων· ἀλλ' ὁ Εὐφάης ἐκτεθεὶς ὑπὲρ ὅσον ἔπρεπεν εἰς βασιλεία, ἔπισε κατατραυματισθεὶς καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανε, βασιλεύσας τῶν Μεσσηνίων δέκα τρία ἔτη, καὶ πολεμήσας κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἦν ἀκλῆρος, ἔπρεπεν ὁ δῆμος νὰ ἐκλέξῃ βασιλεία· καὶ τότε ὁ Κλέωνις καὶ ὁ Δᾶμις, δύο ἄνδρες θεωρούμενοι ὡς προέχοντες τὰ τε ἄλλα καὶ τὰ πολεμικά, ἦλθον εἰς ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς ἀρχῆς πρὸς τὸν Ἀριστόδημον, καὶ οἱ δύο μάλιστα μάντις, ὁ Ἐπήβολος καὶ ὁ Ὀφιωνεύς ἔλεγον ἐκ συμφώνου ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἡ ἀξία τοῦ Αἰπύτου καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ εἰς ἄνδρα μαιμιασμένον ἐκ τοῦ αἵματος τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ· ἀλλ' ὅμως ἤρέθη καὶ ἐβασίλευσεν ὁ Ἀριστόδημος. Βασιλεύσας δὲ καὶ εἰς τὸν δῆμον εὐηρέστηστε, καὶ τοὺς προκρίτους ἐτίμα καὶ πρὸ πάντων τὸν Κλέωνιν καὶ τὸν Δᾶμιν, καὶ τοὺς συμμάχους ἐθεράπευσεν, ἀποστέλλων δῶρα καὶ εἰς τοὺς δυνάτους τῶν Ἀρκάδων καὶ εἰς τοὺς Ἀργεῖους καὶ εἰς τοὺς Σικυωνίους· ὁ δὲ πόλεμος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀριστοδήμου ἐγένετο μᾶλλον ἐν εἶδει ληστείας καὶ δι' ἐπιδρομῶν μικρῶν σωματίων ἐπὶ τῆς χώρας ἀλλήλων, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους (1). Τῷ δὲ πέμπτῳ

(1) Πaus. Μεσ. κ. 10.

ἔτι τῆς βασιλείας τοῦ Ἀριστοδήμου ἐπειδὴ ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἀπηύδησαν ἐκ τοῦ μήκου τοῦ πολέμου καὶ τῶν δαπανημάτων, προεκήρυξαν ὅτι ἔμελλε νὰ γίνῃ συμβολή, καὶ ἦλθον πρὸς ἀμφοτέρους οἱ σύμμαχοι, πρὸς μὲν τοὺς Λακεδαιμονίους μόνον Κορίνθιοι ἐκ τῶν Πελοποννησίων, πρὸς δὲ τοὺς Μεσσηνίους οἱ Ἀρκάδες πανστρατιᾷ καὶ ἐκ τῶν Ἀργείων καὶ Σικυωνίων λογάδες, καὶ ἐπολέμησαν καὶ ἔπαθον μεγάλην φθορὰν οἱ Λακεδαιμόνιοι (1), οἱ ἀθυμήσαντες ἐκ τούτου, ἀπέστειλαν θεωροὺς εἰς Δελφοὺς, καὶ ἔλαβον παρὰ τῆς Πυθίης τὸν ἐξῆς χρησμὸν =

Οὐ που μάχης μόνον ἔργ' ἐφάπειν χερὶ Φοῖβος ἄνωγεν.

Ἄλλ' ἀπάτη μὲν ἔχει γαῖαν Μεσσηνίδα λαός,

Ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἀλώσεται ὥσπερ ὑπῆρξεν.
 ἰδόντες δὲ τοῦτο, ἐζήτουν καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἔφοροι νὰ ἐφεύρωσι τέχνας ἄλλ' οὐ δυνάμενοι, ἐπεμψαν ἑκατὸν ἄνδρας εἰς Ἰθώμην ὡς δῆθεν αὐτομόλους, ἵνα ἴδωσι τί ἐργάζονται οἱ Μεσσηνιοί· ἄλλ' ὁ Ἀριστόδημος ἐννοήσας τὸν δόλον, ἀπέπεμψεν αὐτούς· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀποτυχόντες τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου, ἐπειρῶντο νὰ διαλύσωσι τὸ συμμαχικὸν τῶν Μεσσηνίων· ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐνέδωκαν οἱ Ἀρκάδες πρὸς οὓς πρῶτον ἦλθον οἱ πρέσβεις, δὲν ἐδοκίμασαν πλέον τὴν πρὸς τὴν Ἀργεῖαν πορείαν· μαθὼν δὲ ὁ Ἀριστόδημος τὰ πραττόμενα ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἐπεμψε καὶ οὗτος ἀνθρώπους εἰς Δελφοὺς ἐρωτήσοντας τὸν θεόν, καὶ ἡ Πυθία ἔχρησεν οὕτω =

Κυδός σοι πολέμοιο διδοῖ θεός· ἄλλ' ἀπάταισι

Φράζου, μὴ Σπάρτης δόλιος λόχος ἐχθρὸς ἀνέλθῃ

Κρείσσων. Εἰ γὰρ Ἄρης κείνων εὐήρεα τεύχῃ

(1) Παιρ. Μεσ. κ. 11.

Καὶ τὰ χορῶν σφαῖνωμα πικροὺς οἰκήτορας ἔξει,
 Τῶν δύο συντυχίαις κρυπτοῦ λόγου ἐξανασύντων.
 Οὐ πρόσθεν δὲ τέλος τόδ' ἐπόψεται ἱερὸν ἡμᾶρ,

Ἐρὶν τὰ παράλλα φύσιν τόξον χρεῶν ἀφίκεται·

Ἐπερ οὔτε ὁ Ἀριστόδημος οὔτε οἱ μάνταις ἐδύναντο τότε
 νὰ νησώσιν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγα ἔτη ἀνεφάνη καὶ ἐξετελέσθη.
 Μετὰ ταῦτα δὲ, ὅτε ἦν ἤδη εἰκοστὸν ἔτος τοῦ πολέμου,
 Ἐπεμψαν καὶ αὖθις εἰς Δελφοὺς οἱ Μεσσηνιοὶ ἐρωτῶντες
 περὶ τῆς νίκης, καὶ ἡ Πυθία ἔχρησεν οὕτω =

Τοῖς τρίποδας περὶ βωμὸν ἰθωμάτα Διὶ πρῶτοις

Στήσασιν δεκάδων ἀριθμὸν δις πέντε, δίδωσιν

Σὺν κῦβει πολέμου γαίαν Μεσσηνίδα δαίμων·

Ζεὺς γὰρ ἔνευσ' οὕτως. Ἀπάτη σέο πρόσθε τίθησιν,

Ἢτ' ὀπίσω τίσις ἐστί, καὶ οὐ θῶδ' ἐξαπατῆης.

Ἐρδ', ἔπηγ' τὸ χρεῶν. Ἄτη δ' ἄλλοισι πρὸ ἄλλων.

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, ἐνόμισαν ὅτι ἦν ὑπὲρ αὐτῶν ὁ χρη-
 σμός καὶ ἐδόθεν αὐτοῖς τὴν νίκην, διανοοῦμενοὶ ὅτι ἐν ᾧ
 εἶχον αὐτοὶ τὸν ναὸν τοῦ ἰθωμάτα ἐντὸς τοῦ τείχους, δὲν
 θὰ προλάβωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ στήσωσι πρῶτοι τὸ
 ἀνάθημα· ἤμελλον δὲ αὐτοὶ νὰ ἐτοιμάσωσι τρίποδας ξυλ-
 λους, οὗτοι δὲν εἶχον χρήματα ὥστε νὰ κατασκευάσωσι
 χαλκίνους· ἀλλ' ἐν τούτοις ἀνθρωπὸς τις Δελφὸς ἀνήγγειλε
 τὸν χρησμὸν εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ ἀκούσαντες αὐτὸν, ἐκ
 κοινοῦ μὲν οὐδὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἐπινοήσωσι τι σοφόν. Οἷδα-
 λος δὲ τις ἀνθρώπος ἀφανὴς μὲν, ἀλλὰ νοήμων, ὥς ἀπε-
 δείχθη, κατασκευάσας ὥς ἔτυχεν ἑκατὸν τρίποδας ἐκ πηλοῦ
 καὶ ἀπακρύψας αὐτοὺς ἐν πύρᾳ, καὶ φέρων καὶ δίκτυα ὥς
 αὐνηγός, ἀνέμειχθη εὐκόλως μεταξὺ ἀνθρώπων ἀγροίκων, ὥς
 ἄγνωστος οὐ μόνον τοῖς Μεσσηνίοις ἀλλὰ καὶ τοῖς πολλοῖς
 τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ εισελθὼν μετ' αὐτῶν εἰς τὴν ἰθω-

μην, ἅμα ἐπῆλθεν ἡ νύξ, ἀναθείς τάχιστα τῷ θεῷ τοὺς τρίποδας τούτους τοὺς πηλίνους, καὶ ἐπιστρέψας αὐθις εἰς Σπάρτην, ἀπήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις· οἱ δὲ Μεσσήνιοι ὡς εἶδον τοῦτο, ἐταράχθησαν· μεγάλως, ἐννοήσαντες ὅτι ἦν ἔργον τῶν Λακεδαιμονίων· ἀλλ' ὁ Ἀριστόδημος ἐπαρηγόρει αὐτοὺς, λέγων ὅσα ἀπῆται ἡ περίστασις, καὶ ἔστησε καὶ τοὺς ξυλίνους τρίποδας περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Ἰθαμάτα· συνέβη δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καὶ ὁ μάντις Ὀφιωνεύς, ὃς ἦν ἐκ γενετῆς τυφλὸς νὰ ἀναβλέψῃ μετὰ σφοδρὰν κεφαλαλγίαν (1)· ἔκτοτε δὲ πλέον, ὡς ἦν ἐγγὺς ἡ πεπωμένη ὥρα τῆς ὑποδουλώσεως τῶν Μεσσηνίων, κακοὶ οἰωνοὶ καὶ ὄνειρον ἀποτρόπαιον θ' εἶδεν ὁ Ἀριστόδημος· προμηνυτικὸν τοῦ προσεχούς θανάτου αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ εἶδησις ὅτι ὁ Ὀφιωνεύς ἐγένετο αἰφνης καὶ αὐθις τυφλὸς ὡς ἦν καὶ ἐξ ἀρχῆς, ὅπερ ἐθεωρήθη ὡς ἐξήγησις τοῦ χρησμοῦ τῆς Πυθίας ἢ διὰ τῶν δύο ἀναδύνων ἐκ τοῦ κρυπτοῦ λόγου καὶ ἐπανελθόντων πάλιν εἰς τὸ χρεῶν, ἐνόει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ὀφιωνεύς, ταῦτα πάντα ἔφερον εἰς τοσαύτην ἀπόγνωσιν τὸν Ἀριστόδημον ὥστε κατέσφαξεν ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ· ἀπέθανε δὲ βασιλεύσας ἐξ ἑτῆ καὶ μῆνας πολλοὺς ἐκ τοῦ ἐβδόμου. Οἱ δὲ Μεσσήνιοι τοσοῦτον κατεπλάγησαν ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀριστοδήμου, ὥστε ἀπογόνους ἐπὶ τοῖς καθ' ἑαυτοὺς πράγμασι, μικροῦ ἐδέχοντο νὰ ἀποστείλωσιν ἱερείαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους· ἀλλ' ἐπισχέθησαν μὲν ἀπὸ τοῦ σκοποῦ τούτου, συναθροισθέντες δὲ εἰς γενικὴν συνέλευσιν, βασιλέα μὲν οὐδένα ἐξελέξαντο, στρατηγὸν δὲ αὐτοκράτορα τὸν Δάμιν· ὁ δὲ Δάμις ὀνομάσας συνάρχοντας αὐτοῦ τὸν Κλέοννιν καὶ τὸν Φυλέα, προ-

(1) Πανσ. Μεσσε. κ. 12.

σκειάζετο, ὅπως αἱ περιστάσεις επέτρεπον, νὰ συνάψῃ μάχην, διότι ἰβιάζεν ἀφ' ἑνὸς μέρους ἡ πολιορκία, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ πείνα καὶ ὁ φόβος μὴ ἀπολεσθῶσιν ὑπὸ ἐνδείας· ἐπολέμησαν ἄρα, καὶ οὐδὲ τότε ἐφάνησαν ἐστερημένοι ἀνδρείας καὶ τόλμης οἱ Μεσσηνιοί· ἀλλ' ἀπέθανον ἅπαντες οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων οἱ ἀξιολογώτεροι· ἀντίσχεον δὲ εἰσέτι πέντε μῆνας μετὰ ταύτην τὴν μάχην· ἀλλὰ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλιπον τὴν ἰθώμην, πολεμήσαντες τὰ πάντα εἴκοσι ἔτη, ὡς εἶπε καὶ ὁ Τυρταῖος ἐν τοῖς ἔπεισι ==

Εἰκοστῇ δ' οἱ μὲν κατὰ πῖονα ἔργα λιπόντες

Φεύγον ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων ὀρίων.

Ὁ δὲ πόλεμος οὗτος ἔλαβε τέλος τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς δεκάτης τετάρτης Ὀλυμπιάδος καθ' ἣν Δάσμων Κορίνθιος ἐνῖκα στάδιον, τῶν Μεδοντιδῶν ἔτι ἐχόντων τὴν δεκάστῃ ἀρχὴν, καὶ ἵππομένους ἀποπερατώσαντος τὸ τέταρτον ἔτος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ (1). Ἐκ τῶν Μεσσηνίων δὲ ὅσοι ἔτυχον ἔχοντες σχέσεις προξενικὰς ἐν Σικυῶνι καὶ ἐν Ἄργει καὶ παρὰ τισι τῶν Ἀρκάδων, οὗτοι εἰς ταύτας τὰς πόλεις ἀπεχώρησαν, οἱ δὲ ἐκ τοῦ γένους τῶν ἱερέων καὶ οἱ τελοῦντες τὰ ἔργα τῶν Μεγάλων Θεῶν ἀπῆλθον εἰς Ἐλευσίνα· ὁ δὲ ὄχλος ὁ πολὺς ἐσκειδάσθησαν ἕκαστοι εἰς τὰς ἀρχαίας αὐτῶν πατρίδας. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρῶτον μὲν κατηδάφισαν τὴν ἰθώμην, καὶ μετὰ τοῦτο εἶλον καὶ τὰς ἄλλας πόλεις· ἀνέθεσαν δὲ καὶ ἐκ τῶν λαφύρων τῷ Ἀμυκλαίῳ Ἀπόλλωνι τρεῖς χαλκοὺς τρίποδας, καὶ ὑπὸ μὲν τὸν πρῶτον ἦν ἄγαλμα Ἀφροδίτης, ὑπὸ δὲ τὸν δεῦτερον Ἀρτέμιδος, ὑπὸ δὲ τὸν τρίτον Κέρης τῆς Δήμητρος. Τῆς δὲ γῆς τῆς Μεσσηνιαίας

(1) Παν. Μισ. κ. 13.

ἔδωκαν τοῖς μὲν ὑπὸ τῶν Ἀργείων ἐκβληθεῖσιν Ἀσιναιοῖς τὴν μοῖραν ἐκείνην τῆς παραθαλασσίας ἣν καὶ ὕστερον ἐπὶ τοῦ Παισανίου ἐνέμοντο ἔτι οἱ Ἀσιναιοῖ, τοῖς δὲ ἀπογόνους τοῦ Ἀνδροκλέους (διότι εἶχεν ὁ Ἀνδροκλῆς θυγατέρα ἥ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἔφυγε μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς εἰς Σπέρτην) ἔδωκαν τὴν λεγομένην Ἰαμίαν· τοὺς δὲ Μεσσηνίους μετεχειρίσθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· πρῶτον μὲν ὑπέβαλον αὐτοὺς εἰς ὄρκον μήτε νὰ ἀποστήσωσι ποτὲ ἀπ' αὐτῶν, μήτε νὰ ἐπιχειρήσωσι μηδὲν στασιαστικὸν κίνημα· δεύτερον δὲ οὐδένα μὲν ὥρισαν φόρον ῥητὸν, ἀλλὰ διέταξαν νὰ ἀποφέρωσιν αὐτοὶ εἰς Σπέρτην πάντα τὰ ἡμίσεα τῶν γεωργομένων ὑπ' αὐτῶν καρπῶν, καὶ νὰ συνοδεύωσι οἱ, τῶ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες τῆς Μεσσηνίας μαλαγοφοροῦντες τὰς ἐκπορὰς τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἄλλων μεγιστάνων, καὶ ἐπέκειτο ποινὴ τοῖς παραβάταις· ὁ ὕβριστικὸς δὲ τρόπος τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς τοὺς Μεσσηνίους φαίνεται ἐκ τῶν ἐξῆς ἐπῶν τοῦ Τυρταίου =

ὥσπερ ὄνοι μεγάλοις ἄχθεσι τειρόμενοι

Ἀεσποσύνοισι φέροντες ἀναγκαίης ὑπὸ λυγρῆς

Ἡμισυ πάνθ' ὅσων καρπὸν ἄρουρα φέρει·

ἣς καὶ διὰ τῶν ἐξῆς ἐκφράζεται ἡ ἀνάγκη τοῦ συμπεπθεῖν =

Ἀεσπότης οἰμῶζοντες ὁμῶς, ἄλοχοί τε καὶ αὐτοί,

ἔϋτε τιν' οὐλομένη μοῖρα κίχοι θανάτου.

Βλέποντες δὲ οἱ Μεσσηνιοὶ τὴν δεινότητα τῆς παρούσης αὐτῶν στάσεως, καὶ οὐδὲν ἐλπίζοντες φιλανθρωπότερον παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὸ μέλλον, νομίζοντες δὲ προκρίτερον νὰ ἀποθάνωσι μαχόμενοι ἢ καὶ νὰ φύγωσιν ὅλως ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἐβουλεύσαντο νὰ ἀποστήσωσι· προετρέποντο δὲ εἰς τοῦτο κυρίως ὑπὸ τῶν νέων οἱ ἀνετράφησαν μὲν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Μεσσηνίας, ἀλλ' οἱ ἄριστοι καὶ οἱ πλείστοι

παρὶ τὴν Ἀνδανίαν, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀριστομένης ὃς καὶ
 εἰς αὐτὸς ὕστερον ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων ὡς ἥρωος.
 εἰ δὲ καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι τῶν προκρίτων παρώξυνον ἐπὶ
 ἀπόστασιν ἢ ἐνηργεῖτο οὐχὶ εὐθύς ἐκ τοῦ φανεροῦ, ἀλλὰ
 ὥς δι' ἀνταποκρίσεων μετὰ τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Ἀρ-
 ων (1)· καὶ οὕτως ἀπέστησαν τῷ τριακοσιῷ καὶ ἐννάτῳ
 μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς ἰθώμης καὶ τῷ τετάρτῳ τῆς
 στῆς τρίτης Ὀλυμπιάδος, ὅτε Ἰκάρος ὁ Ἰπερσειεύς
 ἐστάδιον, ἐν δὲ Ἀθήναις ἦσαν τότε οἱ ἐνιαύσιοι ἄρχον-
 καὶ ἦρχαν ὁ Ἀθηναῖος Τλησίας. Εὐθύς δὲ τῷ πρώτῳ
 μετὰ τὴν ἀπόστασιν, ἀπόντων τῶν συμμάχων ἐκατέ-
 τῶν μερῶν ἐπολέμησαν οἱ Μεσσηνιοὶ κατὰ τῶν Λακε-
 ιονίων ἐν Δέραις, χωρίῳ τῆς Μεσσηνίας, καὶ ἡ μὲν νίκη
 νεν ἀμφιβρίβης, ἀλλ' ὁ Ἀριστομένης ἠρίστανυσεν ὑπὲρ
 κοπον· διὸ, καὶ μάλιστα ὡς ὄντα ἐκ τοῦ γένους τῶν
 υτιδῶν, ἠθέλησαν μετὰ τὴν μάχην νὰ ἐκλέξωσιν αὐτὸν
 ἡλέα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπειποιήθη, κατέστησαν αὐτὸν ἀρχι-
 κτηγον· καὶ τότε παραγενόμενος διὰ νυκτὸς ὁ Ἀριστο-
 ρς εἰς τὴν Λακεδαιμόνα, ἀνέθεσεν ἀσπίδα πρὸς τὸν
 τῆς Χαλκιοῖκου Ἀθηνᾶς φέρουσαν ἐπιγραφὴν αἱ Ἀριστο-
 ρος ἀπὸ Σπαρτιατῶν δίδωσι τῇ θεῷ· οἱ δὲ Λακεδαι-
 οῖ λαβόντες χρησμὸν ἐκ Δελφῶν ἵνα λάβωσι σύμβουλον
 ναῖον, ἀπέστειλαν καὶ ἐζήτησαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων
 ρα παραινέσοντα τὰ χρειώδη· οὗτοι δὲ ἐπεμψαν αὐτοῖς

Τυρταῖον, διδάσκαλον γραμμάτων, θεωρούμενον ὡς
 ονα καὶ χωλὸν κατὰ τὸν ἕνα πόδα· ἀφικόμενος δὲ ὁ
 ταῖος εἰς Σπάρτην, ἔψαλλεν ἐνώπιον τῶν ἐν τέλει καὶ
 ὡν ὄσους ἐδύνατο νὰ συναθροίσῃ ἐλεγεία καὶ ἀνάπαιστα

.) Πανσ. Μεσσ. κ. 14.

ἔπη· μετὰ παρέλευσιν δὲ ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τῆς μάχης τῶν Δερῶν ἦλθε πρὸς ἐκατέρους βοήθεια συμμαχικὴ, πρὸς μὲν τοὺς Μεσσηνίους Ἡλεῖοι καὶ Ἀρκάδες καὶ Ἀργεῖοι καὶ Σικυώνιοι καὶ ὅσοι τῶν Μεσσηνίων ἐφυγον πρότερον ἐκουσίως, καὶ ἐκ τῆς Ἐλευσίως οἱ τελοῦντες τὰ ὄργια τῶν Μεγάλων θεῶν, καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀνδροκλέους οἵτινες ἦσαν καὶ οἱ θερμότεροι τῶν ἄλλων· πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους Κορίνθιοι καὶ τινες τῶν Δεπρεατῶν ὡς ἐχθροὶ τῶν Ἡλείων· οἱ δὲ Ἀσιναιοὶ ἔμειναν οὐδέτεροι, ὡς ὄντες ὑπὸ ὄρκου πρὸς ἀμφοτέρους. καὶ τότε παρεσκευάζοντο νὰ συνάψωσι μάχην ἐπὶ τῷ καλουμένῳ Κάπρου Σήματι. ἐν Στενυκλήρῳ τῆς Μεσσηνίας (1), καὶ ἐπολέμησαν, καὶ διέπρεψαν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐκ μὲν τῶν Λακεδαιμονίων ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Ἀνάξανδρος καὶ οἱ περὶ αὐτόν, ἐκ δὲ τῶν Μεσσηνίων οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀνδροκλέους Φίντας καὶ Ἀνδροκλῆς καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, κυρίως δὲ ὁ Ἀριστομένης ἔτρεψε καὶ ἐνίκησε τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς Ἀνδανίαν, αἱ γυναῖκες ῥίπτουσαι ταινίας καὶ ἄνθη ἐπ' αὐτοῦ, ἔψαλλον τὸ ἐξῆς ᾄσμα =

Ἐς τε μέσον πεδίον Στενυκλήριον ἔς τ' ὄρος ἄκρον

Εἵπειτ' Ἀριστομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις.

Ὅπερ διέμεινε καὶ μετὰ ταῦτα διὰ παντὸς ἀδόξμενον· ἔπειτα καταβὰς ὁ Ἀριστομένης εἰς τὸ ἐν Λεβαδεῖα ἄδυτον ἱερὸν τοῦ Τροφωνίου κατὰ διαταγὴν τῆς Πυθίας, εἶδεν ἐκεῖ, ὡς ἔλεγον, τὴν ἀσπίδα αὐτοῦ ἣν ἀπώλεσεν ἐν τῇ μάχῃ, καὶ μετὰ τινα χρόνον ἀνέθεσεν αὐτὴν εἰς Λεβαδεῖαν· τότε δὲ φέρων αὐτὴν κατὰ τὴν ἐκ Λεβαδεῖας ἐπανάκαμψιν, ἐπιχείρησε μεγάλα πράγματα, καὶ ἐπέπεσε κατὰ πρῶτον κατὰ

(1) Πaus. Μεσ. κ. 15.

τῆς Λακωνικῆς πόλεως Φαρίδος ἢ Φαρῶν ἐξ ἧς λαβὼν
 λαίαν, ἐπίστρεφεν εἰς Μεσσηνίαν· ἔτριψε δὲ καὶ τὸν προσ-
 βαλόντα αὐτὸν καθ' ὁδὸν βασιλεία τῶν Λακεδαιμονίων
 Ἀνάξανδρον καὶ ἦν ἑτοιμος νὰ τὸν διώξῃ, ἀλλὰ τρωθεὶς
 ὑπὸ ἀκοντίου κατὰ τὸν γλουτὸν, ἐπέσχε τὴν δίωξιν ἕως
 οὗ ἐθεραπεύθη τὸ τραῦμα, καὶ τότε ἐπαχείρησε νὰ εἰσέλθῃ
 διὰ νυκτὸς εἰς Σπάρτην, ἀλλ' ἀπατράπη ὑπὸ φασμάτων
 τῆς Ἑλένης καὶ τῶν Διοσκούρων· ἄλλοτε πάλιν ἐνεδρεύ-
 σας, συνέλαβε τὰς ἐν Καρύαις χορευούσας παρθένους (1).
 καὶ ἄλλοτε ἐπαχείρησε νὰ ἀρπάσῃ τὰς ἐν Αἰγίλῃ ἀγούσας
 τὴν ἑορτὴν τῆς Δήμητρος γυναῖκας, ἀλλὰ συνελήφθη ζῶν
 ὑπ' αὐτῶν καὶ διὰ συναργίας τῆς ἱερείας· διέφυγε (2).
 Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τοῦ πολέμου, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ
 μάχη κατὰ τὴν λεγομένην Μεγάλην Τάφρον, καὶ ἐν ᾧ οἱ
 Μεσσηνιοὶ εἶχον βοηθοὺς τοὺς Ἀρκάδας ἀπὸ πασῶν τῶν πό-
 λεων, οἱ Λακεδαιμόνιοι διέφθειραν διὰ χρημάτων τὸν βασι-
 λέα τῆς Ἀρκαδίας καὶ τότε ἀρχιστράτηγον Ἀριστοκράτην
 τὸν ἱκέτα Τραπεζούντιον, ὃς ἅμα ἀρξαμένης τῆς μάχης,
 ἔφυγε μετὰ πάντων τῶν Ἀρκάδων, καὶ τότε οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι περικυκλώσαντες, κατετρόπωσαν τοὺς Μεσσηνίους,
 ἀνελόμενοι τὴν ἐντελειστάτην καὶ ἀπονωτάτην νίκην. Ὁ δὲ
 Ἀριστομένης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καὶ μετὰ τὴν συμφορὰν ταύ-
 την ἀνθίσταντο ἔτι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν ὀλίγοι, μικρὰν
 παραῖχεν ὠφέλειαν ἢ ἀντίστασις. Τοσοῦτο δὲ πλῆθος ἀπώ-
 λισαν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ οἱ Μεσσηνιοὶ, ὥστε ἐλπίζοντες
 πρότερον ἀντὶ δούλων νὰ γίνωσι δεσπότες, τότε οὐδὲ σω-
 τηρίας εἶχον ἐλπίδα. Ἀπέθανον δὲ ἐκτὸς ἄλλων πρωτα-
 γωνιστῶν καὶ ὁ Ἀνδροκλῆς καὶ ὁ Φίντας, ἔτι δὲ καὶ ὁ

(1) Ἰδ. Σιλασία. — Πaus. Μεσ. κ. 16. (2) Ἰδ. Αἰγίλια.

πάνυ ἀνδρείως ἀγωνισθεῖς Φάνας, ὃς ἀνείλετο πρότερόν νίκην δολιχοῦ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας· οἱ δὲ διασωθέντες τῶν Μεσσηνίων ἐκλιπόντες πάντα τὰ μεσόγαια πολίσματα, κατὰ προτροπὴν τοῦ Ἀριστομένους, ἀνῳκίσθησαν εἰς τὸ ὄρος τὴν Εἰραν ἔνθα ἀντίστησαν ἔτι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ὑπέμειναν πολιορκούμενοι ἑνδεκα ἔτη μετὰ τὴν ἐν Μεγάλῃ Τάρφῃ συμφορὰν (1)· ὄντες δὲ οἱ Μεσσήνιοι ἐν Εἰρᾷ, ἐλήστευον αἰεὶ τὴν Λακωνικὴν καὶ τὴν Μεσσηνίαν αὐτὴν, καὶ ὁ Ἀριστομένης ἔχων περὶ ἑαυτὸν τριακοσίους λογάδας, ἐπέπεσε ποτὲ κατὰ τῆς πόλεως Ἀμυκλῶν καὶ εἴλε καὶ διήρπασεν αὐτὴν καὶ ἐπέστρεψε πρὶν ἢ προσκολλησώσιν οἱ ἐκ Σπάρτης· κατέτρεχε δὲ καὶ ὕστερον τὴν χώραν, ἕως οὗ συναντηθεὶς μετ' ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων καὶ πλεόν ἢ τῶν ἡμίσεων λόχων τῶν Λακεδαιμονίων, ἔλαβε τραύματα πολλὰ, καὶ πληγωθεὶς τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ λίθου, ἐσκοτοδινίασε καὶ ἔπισε, καὶ τότε ἀθρόοι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπιδραμόντες, συνέλαβον αὐτὸν ζῶντα, ὥς καὶ περίπου πεντήκοντα ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ ἔρριψαν πάντας εἰς τὸν Καιάδαν εἰς ὃν ἔρριπτον τοὺς μεγίστους κακούργους· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες πεσόντες ἀπώλοντο· ὁ δὲ Ἀριστομένης φθάσας ἀβλαβὴς εἰς τὸ τέρμα τοῦ βαράθρου, κατεκλίθη καὶ περιέμενε τὸν θάνατον περιτετυλιγμένος εἰς τὴν χλαμύδα αὐτοῦ· τῇ τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ, αἰσθανθεὶς κρῆτον, καὶ ἐκκαλύψας τὴν κεφαλὴν, εἶδεν ἀλώπηκα τρώγουσαν τοὺς νεκροὺς· ὑπονοήσας δὲ ὅτι ὑπῆρχε τις εἰσοδος, περιέμεινεν ἕως οὗ πλησιάσῃ εἰς αὐτὸν ἡ ἀλώπηξ· ἃμα δὲ ἐπλησίασε, κατέλαβεν αὐτὴν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς, διὰ δὲ τῆς ἄλλης προέτεινε τὴν χλαμύδα, ὥσάκις τὸ ζῶον ἐπέ-

(1) Πaus. Μεσ. x. 17.

γριφε κατ' αὐτοῦ· καὶ οὕτω, ποτὲ μὲν ἐπόμενος αὐτῇ, ποτὲ δὲ συρόμενος ὑπ' αὐτῆς, εὔρε τὴν δίοδον ἣν ὕσαν ὀπὴν ζεγνὴν, ἐπλάτυνε διὰ τῶν χειρῶν, καὶ ἐξελθὼν ἀπεσώθη εἰς Εἶραν (1). Μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἠπίστουν κατ' ἀρχὰς ἕως οὗ ἐβεβαιώθησαν ἐκ τῶν πράξεων αὐτοῦ· ἃ δὲ Ἀριστομένης μαθὼν ὅτι οἱ Κορίνθιοι ἀπέστειλλον τοῖς Λακεδαιμονίοις δύναμιν βοθητικὴν πρὸς πολιορκίαν τῆς Εἶρας, καὶ ὅτι ἐπορεύοντο ἀτάκτως καὶ ἐστρατοπέδευον ἀφυλάκτως, ἐπέπεσε διὰ νυκτὸς κατ' αὐτῶν, καὶ ἐφόνευσε τοὺς πλείστους καθεύδοντας, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς στρατηγούς αὐτῶν Ἰπερμενίδην καὶ Ἀχλαδαῖον καὶ Λυσίστρατον καὶ Εἰδακτον καὶ διήρπασε καὶ τὴν στρατηγίδα σκηνὴν καὶ ἔθυσε τῷ Ἰθωμάτῃ Διὶ τὴν θυσίαν τὴν καλουμένην ἑκατομόφονια, ἣν ἔθυσε καὶ πρότερον μετὰ τὴν ἐν Κάρου σήματι μάχην· καὶ μάλιστα λέγεται ὅτι καὶ ἐκ τρίτου ἔθυσε τὰ ἑκατομόφονια κατὰ τὰς ὕστερον καταδρομὰς. Ἐπελθούσης δὲ τῆς ἐορτῆς τῶν Ἰακινθίων, οἱ Λακεδαιμόνιοι συνέθεντο πρὸς τοὺς ἐν τῇ Εἶρᾳ ἀνακωχὴν τεσσαράκοντα ἡμερῶν· καὶ αὐτοὶ μὲν ἀναχωρήσαντες οἰκαδὲ ἐόρταζον, Κρήτες δὲ τοξόται μεταπεισθέντες μισθωτοὶ ἐκ Δύμῳ καὶ ἐξ ἄλλων πόλεων ἐπλανῶντο ἀνὰ τὴν Μεσσηνίαν, καὶ ἐπτά ἐξ αὐτῶν ἐνεδρεύσαντες τὸν Ἀριστομένην προχωρήσαντα μακρὰν τῆς Εἶρας ἀφόδως διὰ τὴν ἀνακωχὴν, συνέλαβον καὶ ἔδησαν αὐτὸν διὰ τῶν ἐπὶ τῶν φαρετρῶν αὐτῶν ἱμάντων, καὶ δύο ἐξ αὐτῶν ἐλθόντες εἰς Σπάρτην, ἀνήγγειλαν ταῦτα· οἱ δὲ ἄλλοι, οὔσης ἤδη ἐσπέρας, ἀπεχώρησαν εἰς ἑπαυλίῃ τινα τῆς Μεσσηνίας, ἔνθα ὤκει κόρη τις μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς ὀρφανὴ πατρός. Ἡ κόρη αὕτη

(1) Παν. Μισσ., κ. 18.

εἶδεν ὄνειρον τὴν προτεραίαν νύκτα ὅτι λύκοι ἤγαγον εἰς τὸν ἀγρὸν δεδεμένον λέοντα καὶ μὴ ἔχοντα ὄνυχας· καὶ ὅτι αὕτη ἔλυσε τὰ δεσμὰ αὐτοῦ καὶ εὐρούσα ἔδωκεν αὐτῷ τοὺς ὄνυχας καὶ τότε ἐσπαράχθησαν οἱ λύκοι ὑπὸ τοῦ λέοντος· ὥς δ' αἶδε τότε τὸν Ἀριστομένην εἰσαγόμενον ὑπὸ τῶν Κρητῶν, κηήσασα ὅτι ἐπαληθεύει τὸ ὄνειρον καὶ μαθοῦσα παρὰ τῆς μητρὸς τίς ἦν ὁ εἰσαγόμενος, ἐναθαβρύνθη, καὶ ὁδηγηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀριστομένου, ἔδωκεν οἶνον εἰς τοὺς Κρήτας, οἵτινες μεθύσθentes ἐκοιμήθησαν, καὶ τότε λαβοῦσα ἡ κόρη τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ βαθυτέρου κοιμωμένου, ἀπέκοψε τὰ δεσμὰ τοῦ Ἀριστομένου, ὃς λαβὼν τὸ ξίφος ἐφόνουσεν αὐτούς. Πρὸς ἀντιμισθίαν δὲ τῆς ἀπολυτρώσεως ἔδωκεν ὁ Ἀριστομένης τὴν παρθένον ταύτην γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτοῦ Γόργῳ, ἂν καὶ δὲν εἶχεν εἰσέτι τὸ δίκαιον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας (1). Τῷ δὲ ἐνθακάτῳ ἔτει τῆς πολιορκίας οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐν καιρῷ ἀσελήνου καὶ βροχερωτάτης νυκτὸς μαθόντες παρὰ τινος βουκόλου ὅτι οἱ Μεσσηνιοὶ κατέλιπον τὴν φρουρὰν διὰ τὸ βαγδαῖον τῆς βροχῆς (2) καὶ ὁδηγηθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέβησαν μετὰ μεγάλης δυσχερείας εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Εἵρας, καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ εὐρέθησαν αἰφνης ὡς κατεζωγρημένοι εἰς δίκτυα· ἀντίστησαν ὁμῶς καὶ ἐπολέμησαν ἀνδρείως ἐν πρώτοις ὁ Ἀριστομένης καὶ ὁ Γόργος καὶ Θέοκλος ὁ μάντις καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μέντικλος καὶ Εὐεργετίδας ὁ γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ Ἀριστομένου, καὶ ἔπειτα πάντες οἱ ἄλλοι, καὶ οὐ μόνον οἱ ἄνδρες ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αὐταὶ ἐμάχοντο τὴν ὑστάτην μάχην τῆς ἀπελπισίας διαρκέσασαν τρία ἡμερονύχτια, μεθ' ἃ ἀπηύδησαν καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες· καὶ τότε ὁ Θέοκλος

(1) Πανσ. Μεσ. κ. 19. (2) Αὐτ. κ. 20.

περιπλεχθεὶς μεταξὺ τῶν πολεμίων, εἶδρα θάνατον ἐκοῦσιον· ὁ δὲ Ἀριστομένης συναγαγὼν πάντας τοὺς Μεσσηνίους εἰς μίαν τάξιν καὶ θεὸς κατὰ τὸ μέσον τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, διώρισε τὸν Γόργον καὶ τὸν Μάντικλον ἡγεμόνας τῶν τελευταίων τῆς τάξεως, καὶ προχωρήσας ἐδήλωσε διὰ τοῦ νεύματος τῆς κεφαλῆς καὶ διὰ τῆς κινήσεως τρῶ δόρατος ὅτι ἐξήτει διέξοδον, ἣν καὶ παρεχώρησαν οἱ Ἀσπιδαιμόνιοι, καὶ οὕτω κατέλιπον τὴν Εἴραν οἱ Μεσσήνιοι (1). Ἄμα δὲ μαθόντες οἱ Ἀρκάδες τὴν κατάληψιν τῆς Εἴρας, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἀριστακράτους νὰ φέρῃ αὐτοὺς πρὸς τοὺς Μεσσηνίους, ἵνα ἡ σῶσιν αὐτοὺς ἢ ἀπολεσθῶσι μετ' αὐτῶν· ἀλλ' ὁ Ἀριστοκράτης, ὡς δωροδοκηθεὶς ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἀπειποιήθη λέγων ὅτι δὲν ἐγνώριζε νὰ ἔμεινεν ἔτι οὐδεὶς Μεσσήνιος ὃν νὰ βοηθήσῃ· πληροφορηθέντες δὲ μετὰ ταῦτα σαφέστερον οἱ Ἀρκάδες ὅτι οἱ Μεσσήνιοι δὲν ἀπωλείσθησαν, ἀλλ' ὑπῆρχον εἰσέτι καὶ κατ' ἀνάγκην ἐξέλιπον τὴν Εἴραν, προητοίμασαν ζωοτροφίας καὶ ἐνδύματα, καὶ ἔμελλον νὰ ὑποδεχθῶσιν αὐτοὺς περὶ τὸ Λύκαιον ὄρος· ἔπειψαν δὲ τότε εὐθύς ἄνδρας τῶν ἐν τέλει, ἵνα περηγορήσωσι τοὺς Μεσσηνίους καὶ γένωνται ἡγεμόνες τῆς πορείας· ὡς ἀνελθόντες δὲ οἱ Μεσσήνιοι εἰς τὸ Λύκαιον ὄρος, ἐξένιζον καὶ περιεποιῶντο αὐτοὺς οἱ Ἀρκάδες εὐνοεῶς, καὶ ἤθελον μάλιστα νὰ διανείμωσιν αὐτοὺς εἰς τὰς πόλεις καὶ νὰ τελέσωσι νέον ἀναδασμὸν τῆς γῆς πρὸς χάριν ἐκείνων. Ὁ δὲ Ἀριστομένης ἀποκρίνας πεντακσίους Μεσσηνίους τοὺς τολμηροτέρους, ἠρώτησεν αὐτοὺς παρόντων τῶν Ἀρκάδων καὶ τοῦ Ἀριστοκράτους (οὗ τὴν προλαβοῦσαν φυγὴν ἐδόξαζαν ἀνανδρείας, οὐχὶ δὲ προδοσίας ἢ

(1) Πaus. Μεσ. κ. 21.

κακίας τινος ἀποτέλεσμα), ἂν ἀπεφάσιζον νὰ ἀποθάνωσι
 πὺν αὐτῷ ὑπὲρ τῆς πατρίδος· εἰπόντων δὲ ὅτι ἀποφάσιζον,
 ἐδάλωσαν αὐτοῖς ὅτι ἐμελλε τὴν ἐπιούσαν ἐσπέραν νὰ φέρῃ
 αὐτοὺς ἐπὶ τὴν Σπάρτην, εἰς ἣ καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ συνήκσαν,
 καὶ τριακόσιοι τῶν Ἀρκάδων ἤθελον νὰ μετέσχωσι καὶ αὐτοὶ
 τοῦ ἔργου· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῶν σφαγίων οἰωνοὶ δὲν ἐρά-
 νησαν αἰεῖσι, ἀνέβαλον τότε τὴν ἐξοδὸν· τῇ δὲ ἐπιούσῃ
 ἐμαθον ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐγνώριζον ἤδη τὸ μυστικόν,
 διότι ἦσαν καὶ ἐκ δευτέρου προδοδομένοι οἱ Μεσσηνιοὶ ὑπὸ
 τοῦ Ἀριστοκράτους ὃς ἐφάνέρωσε τὰ βουλευόμενα τοῦ Ἀρι-
 στομένους δι' ἐπιστολῆς εἰς τὸν βασιλεῖα Ἀναξάνδρου· παρα-
 φυλάξαντες δὲ τινὲς τῶν Ἀρκάδων τὸν γραμματοπομοστὴν,
 συνέλαβον αὐτὸν ἐπανερχόμενον, καὶ εὖρον καὶ ἐπέδειξαν
 εἰς τὸν δῆμον τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Ἀναξάνδρου ὃς ἔλεγε τῷ
 Ἀριστοκράτῃ ὅτι ἀνταμφθεῖς πρότερον ὑπὸ τῶν Λακεδαι-
 μονίων ἐν τῇ ἀπὸ τῆς Μεγάλης Τάρρου φυγῇ, πρέπει νὰ
 προσμένη καὶ ἤδη ἀντιμθεῖαν διὰ τὴν παρεῖσιν εἰδήσιν
 ὥς δὲ ἀπηγγέλθησαν ταῦτα εἰς ἀπαντας, ἐλθεδόλυσαν οἱ
 Ἀρκάδες τὸν Ἀριστοκράτην καὶ παρώτρυναν καὶ τοὺς Μεσ-
 σηνίους νὰ πράξωσι τὸ αὐτό· οὗτοι δὲ ἀπέβλεπον εἰς τὸν
 Ἀριστομένην ὃς εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστρεφγμένους εἰς τὴν
 γῆν καὶ ἔκλαιε· καταλειθώσαντες δὲ οἱ Ἀρκάδες τὸν Ἀριστο-
 κράτην, ἐξέβαλον αὐτὸν ἐκτὸς τῶν ὅριων ἄταφον, καὶ ἀνέ-
 θισαν στήλην ἐν τῷ τεμένει τοῦ Δουαίου λέγουσαν =

Πάντας ὁ χρόνος εὖρε δίκην ἀδίκῃ βασιλῆϊ
 Εὖρε δὲ Μεσσηνίας πὺν Δαὶ τὸν προδότην
 Παίδιαν· χαλεπὸν δὲ λάθην θεῶν ἄνδρ' ἐπίορκον.
 Χαῖρε Ζεῦ βασιλεῦ καὶ πάτερ Ἀρκαδίαν (1).

(1) Περσ. Μορτ. α. 12.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διένειμαν μεταξὺ τῶν Εἰλωτῶν πάντας τοὺς Μεσσηνίους ὅσοι ἐγκατελείφθησαν περὶ τὴν Εἶραν ἢ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Μεσσηνίας· οἱ δὲ Πύλιοι καὶ οἱ Μοθῶναῖοι καὶ ὅσοι ᾤκουν τὰ παραθαλάσσια ἅμα μαθόντες τὴν ἄλυσιν τῆς Εἶρας, ἦλθον εἰς Κυλλήνην, τὸ ἐπίνειον τῶν Ἠλείων, καὶ ἐκείθεν ἐμήνυσαν τοῖς ἐν Ἀρκαδίᾳ Μεσσηνίοις νὰ ἀναζητήσωσι κοινῶς μετ' αὐτῶν χώραν πρὸς κατοικίαν ἔχοντες ἡγεμόνα τῆς ἀποικίας τὸν Ἀριστομένην· ἀλλ' οὗτος ἀπεκρίθη ὅτι ἐν ὅσῳ ζῇ θὰ πολεμήσει τοὺς Λακεδαιμονίους, βέβαιος ὢν ὅτι αἶψά θὰ προξινήσῃ τι κακὸν ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν Σπάρτην· ἔδωκε δὲ αὐτοῖς ἡγεμόνας τὸν Γόργον καὶ τὸν Μάντικλον· ὁ δὲ γαμβρὸς αὐτοῦ Εὐεργετίδας ἀπεχώρησε μὲν μετὰ τῶν ἄλλων Μεσσηνίων εἰς τὸ Δύκαιον, ἀλλ' ἐκεῖθεν, ὡς εἶδεν ἀποτυχόντα τὸν πρὸς κατάληψιν τῆς Σπάρτης σκοπὸν τοῦ Ἀριστομένου, πείσας ἕως πεντήκοντα Μεσσηνίους, ἐπέστρεψεν εἰς Εἶραν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ εὐρὼν αὐτοὺς διαρπάζοντας εἰσέτι, μετέβαλε τὰ ἐπινίκια αὐτῶν εἰς πένθος, καὶ εὖρε καὶ αὐτὸς τὸν θάνατον. Ὁ δὲ Ἀριστομένης ὡς ἔδωκε τοὺς ἡγεμόνας τοῖς Μεσσηνίοις, ἐπέταξεν ὅσοι ᾔθελον νὰ μετέσχωσι τῆς ἀποικίας νὰ ἀπέλθωσιν εἰς Κυλλήνην· καὶ ἀπῆλθον ἅπαντες, πλὴν γερόνων τινῶν καὶ τῶν στερουμένων τῶν ἐξόδων τῆς ὁδοιπορίας οἱ κατέμειναν παρὰ τὴν Ἀρκαδίαν. Ἐάλω δὲ ἡ Εἶρα καὶ ἐτελεύτησεν ὁ δεύτερος πόλεμος τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Μεσσηνίων ἄρχοντος Ἀθηναίων Αὐτοσθένους, τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς εἰκοστῆς ὀγδόης Ὀλυμπιάδος, ὅτε ἐνίκη Χίονις ὁ Λάκων· ὡς δὲ συνηθροίσθησαν οἱ Μεσσηνιοὶ εἰς Κυλλήνην, ἀπεφάσισαν νὰ παραχειμάσωσιν ἐκεῖ τὸν χειμῶνα ἐκεῖνον, καὶ οἱ Ἠλῆιοι παρεῖχον αὐτοῖς καὶ τροφὰς καὶ χρήματα· ὡς δὲ ἦλθε τὸ ἔαρ ἐβουλεύοντο ποῦ νὰ πορευθῶσιν· ἦσαν δὲ αἱ γνώμαι

διηρημέναι· καὶ ὁ μὲν Γόργος προέτεινε νὰ καταλάβῃσι τὴν ὑπὲρ τὴν Κεφαλληνίαν Ζάκυνθον, καὶ ἀντὶ ἡπειρωτῶν γινόμενοι νησιῶται νὰ ἐπιπλέωσιν εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Λακωνίας καὶ νὰ φθείρωσι τὴν χώραν· ὁ δὲ Μάντικλος ἐδίδε γνώμην νὰ λησμονήσωσι τὴν Μεσσηνίαν καὶ τὸ κατὰ Δακιδαιμονίων μῖσος καὶ πλέοντες εἰς Σαρδῶ, νὰ ἀποκτήσωσι νῆσον μεγίστην καὶ πρώτην κατὰ τὴν εὐφορίαν· ἐν τοσούτῳ Ἀναξίλας, ὁ βασιλεύων τότε ἐν Ῥηγίῳ τῆς Ἰταλίας καὶ ὢν τέταρτος ἀπόγονος τοῦ Ἀλκιδαμίδου ὃς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστοδήμου καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἰθώμης μετόφηκεν εἰς Ῥήγιον, προσεκαλέσατο τοὺς Μεσσηνίους νὰ ἔλθωσιν εἰς Ἰταλίαν ὥς δὲ ἤλθον, εἶπεν αὐτοῖς ὅτι, ἂν συνεπολέμουν μετ' αὐτοῦ κατὰ τῶν πολεμίων αὐτοῦ Ζαγκλαίων, ἐδίδεν αὐτοῖς τὸν ἐν Σικελίᾳ εὐφορον τόπον καὶ τὴν καλῶς κειμένην πόλιν ἐκείνων συγκατετέθησαν δὲ οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ διαβιβάσθοντες ὑπὸ τοῦ Ἀναξίλου εἰς Σικελίαν, ἐπολέμησαν μετ' αὐτοῦ κατὰ τῶν Ζαγκλαίων, καὶ ἐνίκησαν καὶ εἶλον τὴν Ζάγκλην, καὶ δι' ἁμοιβαίων ὀρκῶν ὤκησαν ἐν αὐτῇ κοινῶς μετ' ἐκείνων καὶ ὠνόμασαν αὐτὴν ἀντὶ Ζάγκλης Μεσσήνην (1). Τοῦτο συνέβη τῇ εἰκοστῇ ἐνάτῃ Ὀλυμπιάδι, ἄρχοντας Ἀθηναίων Μιλτιάδου· ὁ δὲ Μάντικλος ἔκτισε διὰ τοὺς Μεσσηνίους ἔκτος τοῦ τείχους ναὸν Ἡρακλέους ἐπιλεγομένου Μαντίκλου· καὶ οὕτως ἔλαβε πέρας ἡ περιπλάνησις τῶν φυγάντων Μεσσηνίων (2)· ὁ δὲ Ἀριστομένης ὥς ἀπεποιήθη τὴν ἡγεμονίαν τῶν στελλομένων εἰς ἀποικίαν, συνώκησε τὴν μὲν πρωτότοκον τῶν θυγατέρων αὐτοῦ Δαμοθοῖδαν τῷ Λεπριάτῃ, τὴν δὲ δευτέραν Θεοπόμπῃ τῷ Ἡρακίῳ, τὴν δὲ ἀδελφὴν Ἀγναγόραν, χήραν τοῦ Εὐεργετίδου, Θάρυκι τῷ Φιγαλῆϊ· αὐτὸς

(1) Στρέβ. β. 6. σ. 268. — Πaus. Μεσ. α. 22. (2) Πaus. Ἀτ.

δὲ ἀφωκόμενος εἰς Διελφοὺς, ἐζήτει χρησμόν· ἀλλ' ἄγνωστον εἶναι τὸ δοθῆν αὐτῷ μάντευμα. Ἐλθὼν δὲ τότε εἰς Δελφοὺς καὶ ὁ Ῥόδιος Δαμάγητος, βασιλεὺς τῆς Ἰαλουσοῦ, ἡρώτης πόθεν ἔπρεπε νὰ λάβῃ γυναῖκα, καὶ ἡ Πυθία ἔχρησε νὰ λάβῃ τὴν θυγατέρα τοῦ ἀρίστου ἀνδρὸς τῶν Ἑλλήνων· θεωρῶν δὲ ὁ Δαμάγητος τὸν Ἀριστομένην ὡς τὸν ἄριστον πάντων, ἔλαβε γυναῖκα τὴν, ἣν εἶχεν εἰσέτι, τρίτην θυγατέρα αὐτοῦ· συναπῆλθε δὲ καὶ ὁ Ἀριστομένης μετὰ τῆς θυγατρὸς εἰς Ῥόδον, καὶ ἐκεῖθεν ἐσκόπευε ν' ἀναβῇ εἰς Σάρδεις παρὰ Ἄρδυν τὸν Γύγου, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰ Μηδικὰ Ἐκδᾶτανα πρὸς τὸν βασιλεῖα Φραόρτην· ἀλλὰ πρὶν ἐκτελέσῃ τοὺς σκοποὺς τούτους ἀσθενήσας ἀπέθανε, διότι δὲν ἦν, φαίνεται, πεπρωμένον νὰ πάθῃσι καὶ ἄλλας συμφορὰς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκ τοῦ Ἀριστομένου· ὁ δὲ Δαμάγητος καὶ οἱ Ῥόδιοι, ἀποθανόντος τοῦ Ἀριστομένου, ἀνήγειραν αὐτῷ μνημεῖον ἐπιφανὲς καὶ ἀπέδιδον αὐτῷ τιμὰς ἔκτοτε. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὡς ἐγένοντο κύριοι τῆς Μεσσηνίας, ἐμερίσθησαν διὰ κλήρων πάντα τὰ ἄλλα μέρη αὐτῆς, πλὴν τῆς χώρας τῶν Ἀσιναίων· τὴν δὲ Μεσσηνίαν ἔδωκαν εἰς τοὺς Ναυπλιεῖς τοὺς πρὸ ὀλίγου ἐκπεπτωκότας τῆς Ναυπλίας ὑπὸ τῶν Ἀργείων. Μετὰ δὲ τὴν ἐβδομηκοστὴν ἐννάτην Ὀλυμπιάδα σεισμὸς σφοδρὸς κατηδάφισε τὴν Σπάρτην, καὶ μετὰ τὴν συμφορὰν ταύτην οἱ Μεσσηνιοὶ οἱ ἐγκαταλειφθέντες ἐν τῇ χώρᾳ καὶ καταταχθέντες κατ' ἀνάγκην εἰς τοὺς Ἑλλώτας, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἀνέβησαν εἰς τὴν Ἰθώμην· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐζήτησαν βοήθειαν τῶν συμμάχων καὶ δύναμιν τῶν Ἀθηναίων καὶ Κίμωνα τὸν Μιλτιάδου υἱὸν καὶ πρόξενον αὐτῶν· ἀλλ' ἀφικομένων τῶν Ἀθηναίων, ὑποπεύσαντες, φαίνεται, οἱ Λακεδαιμόνιοι δολορῶν τι ἐπιχείρημα ἐξ αὐτῶν, ἀπέπειψαν αὐτοὺς μετ' ὧ πολὺ

ἐκ τῆς ἰσθμῆς, καὶ τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόησαντες τὴν κατ' αὐτῶν ὑπὸνοιαν τῶν Λακεδαιμονίων, ἐγένοντο φίλοι τῶν Ἀργείων· δι' αὐτὴν καὶ μόνην τὴν αἰτίαν, καὶ εἰς τοὺς ἐν ἰσθμῇ πολιορκουμένους Μεσσηνίους, ὥς ἐξῆλθον ὑπόσπονδοι, ἔδωκαν τὴν Ναύπακτον, ἣν ἀφείλοντο παρὰ τῶν πρὸς τῇ Αἰτωλίᾳ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν καλουμένων (1). Μὴ ἀρκεσθέντες δὲ οἱ Μεσσηνῖοι εἰς τὸ ἔλαβόν παρὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπιθυμήσαντες νὰ πράξωσι καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν γυναικῶν τι ἐπιχειρήματα, ἐστράτευσαν κατὰ τῶν Οἰνιάδων, οἳ εἶχον καὶ χώραν καλὴν καὶ ἦσαν καὶ διὰ παντὸς ἐχθροὶ τῶν Ἀθηναίων, καὶ πολιορκήσαντες εἶλον τὴν πόλιν αὐτῶν καὶ κατέσχον αὐτὴν ἐν ἑτὺς, ἀλλὰ πολιορκηθέντες καὶ οὗτοι ὑστερον ὑπὸ τῶν Ἀκαρνάνων καὶ ὑπομέναντες ἑκτὸς μῆνας τὴν πολιορκίαν, ἐβιάσθησαν νὰ διαδράσωσι διὰ νυκτὸς διὰ μέσου τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀπολέσαντες τριακοσίους ἀνθρώπους, ἀνελθόντες εἰς Ναύπακτον (2). Ἐκπύετο δὲ οἱ Μεσσηνῖοι ἐσώζον ἀεὶ τὸ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀδιάλλακτον μίσος, ὃ ἀπέδειξαν μάλιστα ἐπὶ τοῦ μεταξὺ Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πολέμου καθ' ὃν ἡ Ναύπακτος ἐγένετο ὁρμητήριον κατὰ τῆς Πελοποννήσου, καὶ τῷ ἐσθόμῳ ἔτει τοῦ ῥηθέντος πολέμου τοξόται Μεσσηνῖοι τῶν τῆς Ναυπάκτου συμπολεμοῦντες τοῖς Ἀθηναίοις, συνεξέειλον τοὺς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ Λακεδαιμονίους (3), καὶ ἔπειτα αὖθις τῷ αὐτῷ ἔτει πεμφθέντες οἱ ἐπιτηδεϊότατοι αὐτῶν εἰς Πύλον, ἐφθαιρον ἐκεῖθεν καὶ ἔβλαπτον μεγάλως τὴν Ἀκωνικήν (4)· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς πόταμους ἦταν τῶν Ἀθηναίων,

(1) Πaus. Μεσ. κ. 24. — Θουκυδ. β. 1, κ. 101, 102, 103.

(2) Πaus. Μεσ. κ. 25. (3) Θουκυδ. β. 4, κ. 36. — Πaus. Μεσ. κ. 36. (4) Θουκυδ. β. 4, κ. 41.

αἱ Δακεδαίμονιοι γινόμενοι θαλασσοκράτορες, ἐξέβαλον τῆς Ναυπάκτου τοὺς Μισσηνίδους οἱ μετέβησαν τότε εἰς Σικελίαν· παρὰ τοὺς συγγενεῖς καὶ εἰς Ῥήγιον· οἱ πλείους δὲ αὐτῶν ἀφίκοντο εἰς Λιβύαν παρὰ τοὺς Εὐεσπερίτας οἱ κωκυθίνες ὑπὸ γειτόνων βασιλέων, ἐπεκαλοῦντο πάντα ἑλθῆναι· οὗτοι δὲ οἱ εἰς τοὺς Εὐεσπερίτας ἐλθόντες εἶχον στρατηγὸν τὸν Κίμωνα· ὃς ἐστρατήγησεν ἐπ' αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν Σφακτηρίαν· ὥς· δὲ οἱ Ἰθαῖοι ἐτρόπωσαν τοὺς Δακεδαίμονιους ἐν Λεύτροις, ἐπεμψαν ἀγγέλους εἰς Ἰταλίαν καὶ εἰς Σικελίαν καὶ παρὰ τοὺς Εὐεσπερίτας καὶ ὅπου ἄλλοι ἦσαν Μεσσηνιοὶ καὶ ἀνακάλουν αὐτοὺς πανταχόθεν· εἰς Πελοπόννησον· οἱ δὲ Μεσσηνιοὶ ἐκ πόθου τῆς πατρίδος καὶ ἐκ τοῦ φεῖ διαμένοντες μίσους πρὸς τοὺς Δακεδαίμονιους, συνελέχθησαν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἤθελον νὰ ἀνοικίσωσι τὴν Ἀνδανίαν καὶ Οἰχαλίαν δι' αἷ συμφορὰς ἐπαθεν εἰς τὰς πόλεις ταύτας, ὁ Ἐπαμινώνδας ἦν εἰς ἀπορίαν κατὰ ποῖον μέρος τῆς χώρας νὰ οἰκοδομήσῃ πόλιν διὰ τοὺς Μεσσηνίους· ἐν τούτῳ ὁ Ἐπιτέλης ὁ αἰρεθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀργείων στρατηγὸς καὶ ἐπιστάτης τοῦ ἀνοικισμοῦ τῆς Μεσσηνίας εἶδε κατ' ὄναρ, ὥς· ἔλεγον, ὅτι καθ' ὅποιον μέρος τῆς Ἰθάκης εὔρη· περφυλίαν· σμίλακα καὶ μυρσίνην, νὰ ἀνασκάψῃ τὸ μέσον αὐτῶν, καὶ νὰ ἀνασώσῃ τὴν γραίαν, ἧτις· ἔπασχε καθαιρεγμένη ἐν τῷ χαλκῷ· θαλάμῳ καὶ ἦδη λειποφυγεῖ· ὁ δὲ Ἐπιτέλης παραγενόμενος εἰς τὸν εἰρημένον τόπον καὶ ἀνάψας ἄραν ὑδρίαν χαλκῇν καὶ ἐκόμισε παρὰ τὸν Ἐπαμινώνδα, ὃς ἀνοίξας αὐτήν, εἶδεν ὅτι περιείχετο ἐν αὐτῇ τὴν τελευτὴν τῶν Μεγάλων θεῶν γεγραμμένη ἐπὶ κασιτέρου λαμπροτάτῳ καὶ ἦν τοῦτο παρακαταθήκη τοῦ Ἀριστομένους· ὁ δὲ ἐπιφανεὶς κατ' ὄναρ, ἔλεγον ὅτι ἦν ὁ Καύκων, ὃς ἦλθε πάλαν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἀνδανίαν παρὰ Μεσσηνίην τὴν

Τριόπα (1). Ἰδὼν δὲ τότε ὁ ἑπαμινώνδας ὅτι ὁ τόπος ἦν κατάλληλος πρὸς οἰκισμὸν, διέταξεν εὐθὺς καὶ ἐκτίσθαι πόλιν ἢ ὠνομάσθαι Μεσσήνην, καὶ ἀνφικίσθησαν καὶ ἄλλα πολεμῆματα· οὕτως δὲ τοὺς Ναυπλῖεις ἐξέβαλε τῆς Μοθώνης, οὕτως τοὺς Ἀσιναίους ἐκ τῆς καταχομένης ὑπ' αὐτῶν χώρας. Ἐγένετο δὲ ἡ κἀπόδος τῶν Μεσσηνίων εἰς Πελοπόννησον καὶ ἡ ἀνάκτησις τῆς πατρίδος αὐτῶν μετὰ 287 ἔτη ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Εἵρας Ὀλυμπ. 102, 3· καθ' ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον τοῦτον οὕτως τὰ ἔθιμα αὐτῶν μετέβαλον, οὕτως τῆς Δωρικῆς αὐτῶν διαλέκτου ἐπελάθοντο (2)· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς καθόδου αὐτῶν. ἦσαν ἡσυχοὶ ἐκ μέρους τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ ἐφοβοῦντο ἔτι τοὺς Θηβαίους, ἀλλ' ὥς ἐξήλθον οὗτοι τῆς Πελοποννήσου διὰ τὸν Φωκικὸν τὸν καὶ ἱερὸν λεγόμενον πόλεμον, ἐνθαρρυνθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, παρεσκευάζοντο νὰ πολεμήσωσι τοὺς Μεσσηνίους, οἱ καὶ αὐτοὶ μετὰ τὰ τῶν Ἀργείων καὶ Ἀρκάδων διετέθησαν ἀμοιβαίως εἰς ἀντίστασιν, ζητήσαντες καὶ τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων· τέλος δὲ συνεμάχισαν καὶ μετὰ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου καὶ τῶν Μανεδόνων, καὶ ἐκ τούτου δὲν ἐδυνήθησαν νὰ μετὰσχωσι τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ ἀγῶνος· ἀλλ' ἐπόταν ἀποθανόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπολέμησαν οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν Μανεδόνων, μετέσχον καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ τοῦ πολέμου· κατὰ δὲ τῶν Γαλατῶν δὲν ἐπολέμησαν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, διότι ὁ Κλεώνυμος καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ᾔθελον νὰ συνδέσωσι συμμαχίαν μετ' αὐτῶν· μετ' οὐ πολὺ δὲ οἱ Μεσσηνιοὶ εἶλον τὴν Ἥλιν διὰ τόλμης καὶ διὰ στρατηγῆματος τοιούτου· οἱ Ἥλαιοι ὄντες διηρημένοι εἰς δύο κόμματα, τὸ μὲν ὑπὲρ, τὸ δὲ κατὰ Λακεδαιμονίων, ἦσαν ὥς ἐκ τούτου

(1) ἴδε ἑνωτήριον, — Παιρ. Μεσο. κ. 26. (2) Παιρ. Μεσο. κ. 27.

εἰς ἐμφύλιον πόλεμον, ὅπερ μαθόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, παρσκευάζοντο νὰ ἐκστρατεύσωσι πρὸς βοήθειαν τοῦ κόμματος αὐτῶν· ἔως οὗτου δὲ οὗτοι νὰ διατάξωσι τὸν στρατὸν αὐτῶν, χίλιοι λογάδες ἐκ τῶν Μεσσηνίων προλαβόντες, ἦλθον πλησίον τῆς Ἡλίδος ἔχοντες σημεία Λακωνικὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων· ὡς δὲ εἶδον τὰς ἀσπίδας οἱ ὄντες τοῦ κόμματος τῶν Σπαρτιατῶν Ἡλείοι, νομίσαντες ὅτι ἦν συμμαχικὴ βοήθεια, ἐδεξάντο αὐτοὺς ἐντὸς τοῦ τείχους· εἰσελθόντες δὲ τοιοῦτοτρόπως οἱ Μεσσήνιοι, τοὺς μὲν φρονούντας τὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἐδίωξαν, τὴν δὲ πόλιν παρέδωκαν τοῖς ἐαυτῶν στασιώταις (1). Μετὰ τινα δὲ χρόνον οἱ Μακεδόνες καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Δημήτριος ὁ Φιλίππου τοῦ Δημητρίου κατέλαβον αἰφνιδίως τὴν Μεσσήνην· ἀλλὰ πολิเมθέντες ἀνδραίως, ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν μετὰ μεγάλης φθορᾶς καὶ μόλις ὀλίγοι τινὲς βίψαντες τὰ ὅπλα διεσώθησαν. Ὅπόταν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπολεμοῦντο ὑπὸ Πύρρου τοῦ Αἰακίδου, οἱ Μεσσήνιοι ἦλθον εἰς βοήθειαν αὐτῶν ἀνιόκλητοι, καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς εὐεργεσίας ταύτης προσεφέροντο εἰρηνικώτερον πρὸς αὐτοὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι· διὸ καὶ οἱ Μεσσήνιοι μὴ θέλοντες νὰ ἀνακινήσωσι τὸ ἔχθος αὐτῶν, δὲν εἰσῆλθον κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον, ὃ συνέκειτο τὰ πολλὰ ἐξ Ἀργείων καὶ Ἀρκάδων, καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ σκοπὸς ἦν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων· ὅστερον ὁμως εἰσεχώρησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ Ἀχαϊκόν. Ὅτε δὲ μετὰ τινα χρόνον Κλειμένης ὁ Δεωνίδου τοῦ Κλειωνύμου εἶλε τὴν Μεγάλην πόλιν, τὸ μὲν τρίτον τῶν κατοίκων ἀπώλετο κατὰ τὴν ἄλωσιν, τὰ δὲ δύο τρίτα μετὰ τοῦ Φιλοποίμενος ὑπεδέχθησαν οἱ Μεσσήνιοι πρὸς ἀμοιβὴν ὧσων ἐπραξαν ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀρκάδες καὶ

(1) Πaus. Mess. κ. 28.

ἐπὶ Ἀριστομένους καὶ ὕστερον ἐπὶ τοῦ εἰκισμοῦ τῆς Μεσσηνίας, καὶ πολεμήσαντες κατὰ τοῦ Ελαομένου· περὶ τὴν Σιλλασίαν, εἶλον μετὰ τοῦ Ἀράτου καὶ τῶν Ἀχαιῶν τὴν Σπάρτην. Ὑστερον δὲ ὁ τύραννος τῶν Λακεδαιμονίων Νάβις κατέλαβε τὴν Μεσσηνίην· ἀλλ' ὁ Φιλοποίμην καὶ οἱ Μεγαλοπολῖται ἐφθασαν κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα, καὶ ὁ Σπαρτιάτης ἀπῆλθεν ὑπόσπονδος. Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ Ἀχαιοὶ προτείνοντες προφάσεις τινὰς κατὰ τῶν Μεσσηνίων, ἐστράτευσαν κατ' αὐτῶν μετὰ πάσης τῆς παρασκευῆς, καὶ τεμέντες τὸ πλεῖστον τῆς χώρας, συνελέγοντό αὐτοὺς κατὰ τὸ θέρος, σκοπεύοντες νὰ σταβάλωσιν εἰς τὴν Μεσσηνίαν· ἀλλὰ τοῦ δημάρχου Δεινοκράτους, ὃς ἦν ἐκλειγμένος τότε ἄρχων τῶν Μεσσηνίων, προκαταλαβόντος μετὰ τῶν κατείκων τῆς Μεσσηνίας καὶ τῶν περιόικων τὰς ἐξ Ἀρκαδίας εἰς Μεσσηνίαν παρόδους, ἡ Δυκώρτας ἀνεχώρησε μετὰ τῆς στρατῆς αὐτοῦ ἄπρακτος· ὁ δὲ Φιλοποίμην ἀγνοῶν τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Δυκώρτα, ἐφθασε μετ' οὐ πολὺ ἔχων ὀλίγους ἱππεῖς· ἀλλ' οἱ Μεσσηνιοὶ πολεμήσαντες ἐνίκησαν (1)· καὶ ἐπειδὴ βληθεὶς ὁ Φιλοποίμην τὴν κεφαλὴν κατὰ τὴν μάχην, ἔκτισεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, συνέλαβον καὶ ἤγαγον οὐτὸν ζῶντα εἰς Μεσσηνίην· καὶ συγκροτήσαντες συνέλευσιν, ἐδιχογνώμησαν καὶ ὁ μὲν Δεινοκράτης καὶ οἱ πλούσιοι τῶν Μεσσηνίων ἐλεγον νὰ ἀποκτείνωσι τὸν Φιλοποίμην, οἱ δὲ τοῦ δήμου ἱσπευδὸν μάλιστα νὰ σώσωσιν αὐτὸν, καλεῶντας αὐτὸν πλὴν ἢ πατέρα πάντων τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ὁ Δεινοκράτης καὶ ἀκόντων τῶν Μεσσηνίων ἐθανάτωσαν αὐτὸν, δοὺς φάρμακον· ὁ δὲ Δυκώρτας μετ' οὐ πολὺ ἀθροίσας ἑα τε τῆς Ἀρκαδίας καὶ ἐκ τῶν Ἀχαιῶν δύνσμιν, ἐστράτευσε κατὰ τῆς Μεσ-

(1) Πaus. Μεσ. κ. 19.

σῆνης· καὶ ὁ δῆμος τῶν Μισσηνίων συνήνθη παρευθὺς μετὰ τῶν Ἀρκάδων· οἱ δὲ συνεργήσαντες εἰς τὸν θάνατον τοῦ Φιλοποίμενος ἐτιμωρήθησαν πάντες, πλὴν τοῦ Δεινοκράτους, ὃς ἐθανατώθη αὐτόχρη· τὰ δὲ ὅσα τῷ Φιλοποίμενος κατήγαγον οἱ Ἀρκάδες εἰς Μεγάρην πόλιν (1). κατετάχθη δὲ τότε ἡ Μεσσήνη καὶ αὖθις εἰς τὸ Ἀχαικὸν συνέδριον (2). Ἐπὶ δὲ τοῦ μεταξὺ Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου πολέμου, ἐπειδὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐφρένουν τὰ τοῦ Αὐγούστου, οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ ἄλλοι τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πρὸς-τέθησαν εἰς τὸν Ἀντωνιον· καὶ ἕνεκα τούτου ὁ Αὐγούστος ἔδωκε τὴν Θουρίαν ἡ Ἀχαιοὶν τοῖς Λακεδαιμονίοις (3). Ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ ἀνάθημα Μισσηνίων, ἀγάλμα Νίκης ἐπὶ κίονος κατασκευασθὲν ἐξ ἰχθυικῶν λαφύρων, καὶ κατὰ μὲν τὴν γυνώμην Περύπλουσιον ἐκ τοῦ κατ' Ἀκαρνάνων καὶ Οἰνιάδων πολέμου, κατὰ δὲ τὰ λεγόμενα τῶν Μεσσηνίων ἐκ τῆς μετ' Ἀθηναίων ἐν Σφακτηρίᾳ νίκης· διὸ καὶ οὐκ ἐπέγραψαν, ὡς ἔλεγον, τὸ ὄνομα τῶν πολεμίων, φοβούμενοι τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐκ δὲ τῶν Οἰνιάδων καὶ τῶν Ἀκαρνάνων, οὐδὲνα εἶχον φόβον (4). — Ἡ χώρα τῆς Μεσσηνίας ἀλωρεῖται καὶ ὡς εἰσὶν, ὡς καὶ ὁ Εὐρυπίδης λέγει αὐτὴν καλλίκαρπον =

Ἀπὸ πρὸν τὸν τε μυρίοισι νόμισσι
 Καὶ βουσί καὶ ποιμέσιν εὐδότητάτην,
 Οὐτ' ἐν πνοιαῖσι χεῖματός δυσχείμερον,
 Οὐτ' αὖ τεθρίπποις ἄλλου θερμὴν ἄγαν.
 Καὶ μετὰ μικρὸν ἀναφύων τὴν κλήρωσιν ἐπὶ τῇ μετὰ τῶν
 Ἡρακλειδῶν διανομῇ, λέγει τὸν πρῶτον σπῆλιν γενόμενον

(1) Παρὰ Ἀρχ. κ. 51. (2) Παισ. Μισ. κ. 39. (3) Ἀδρ. κ. 51.

(4) Παισ. Ἠλ. κ. 26.

Γαίης Λακαίνης κύριον, φαύλου χθονός.

Τὸν δὲ δεύτερον τῆς Μεσσηνίας

Ἀρετὴν ἐχούσης μείζον ἢ λόγῳ φράσαι (1).

* ΜΕΣΣΗΝΙΑ. Ὁ εὐγαιώτερος, εὐφορώτερος καὶ τερπνότερος τόπος πάσης τῆς Πελοποννήσου.

Κ Ο Λ Π Ο Ι.

ΜΕΣΣΗΝΙΑΚὸς, ὁ μέγας κόλπος τῆς Μεσσηνίας μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Ταινάρου πρὸς ἀνατολὰς καὶ Ἀκρίτα πρὸς δυσμὰς, κατὰ τὸ δυτικὸν τοῦ κόλπου τῆς Λακωνίας· κατὰ τὸν Στράβωνα μέρος αὐτοῦ τὸ κατὰ τὴν Ἀσίην ἐλέγγοτο ἈΣΙΝΑΪΟΣ κόλπος (2)· ὁ δὲ Πλίνιος διαίρει τὸν ὅλον κόλπον εἰς δύο· καὶ τὸ μὲν νότιον μέρος αὐτοῦ ὀνομάζει Ἀσιναιῶν κόλπον ἀπὸ τῆς Ἀσίης, τὸ δὲ βόρειον ΚΟΡΩΝΑΪΟΝ ἀπὸ τῆς Κορώνης (3), μετρᾷ δὲ τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ 80 μίλ. = 16 μίλ. γεωγρ. καὶ τὴν εὐθείαν αὐτοῦ διάμετρον πρὸς τὸ νοτ.-ἀνατολικῶς κείμενον ἀκρωτήριο Ταινᾶρον 30 μίλ. = 6 μίλ. γεωγρ. ὁ δὲ Στράβων λαμβάνει φυσικώτερον τὸ βορ. δυτικῶς ἀπὸ τοῦ Ταινάρου κείμενον ἀκρωτήριο Θυρίδας ὡς τὸ νοτ.-ἀνατολικώτατον σημεῖον τῆς ἀρχῆς τοῦ κόλπου (4).

* Μεσσηνιακὸς κόλπος, κοιν. Κόλπος τῆς Κορώνης.

Ο Ρ Η.

ΙΘΩΜΗ, ὄρος ὑψηλὸν καὶ ἀπότομον ὑπερκείμενον εἰς τὴν πόλιν Μεσσηνήν καὶ περιτεταγισμένον διὰ κοινοῦ μετ' αὐτῆς τεύχους, ὥστε ἦν ἡ ἀκρόπολις αὐτῆς· ἡ Ἰθώμη καὶ ὁ Ἄκρο-

(1) Στράβ. β. 8, σ. 366. (2) Αὐτ. σ. 359. (3) Πλιν. β. 4, κ. 5.

(4) Στράβ. β. 8, σ. 360.

κέρινθος ἦσαν τὰ δύο κύρια ὀχυρώματα τῆς Πελοποννήσου διὸ καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς προτρέπων τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Φίλιππον τὸν Δημητρίου ἐπιθυμοῦντα τὴν Πελοπόννησον, εἶπε: Διὰ νὰ κυριεύσῃς τὴν βοῦν (ἐννοῶν τὴν Πελοπόννησον), πρέπει πρότερον νὰ κατὰσχῃς τὰ δύο αὐτῆς κέρατα δηλ. τὰ δύο εἰρημένα ὀχυρώματα, τὴν Ἰθώμην καὶ τὸν Ἀκροκόρινθον (1). Ἐπὶ τοῦ ὅρους τούτου ἦν καὶ πόλισμα μικρὸν ὁμώνυμον (2). Ἐλάβε τὸ ὄνομα ἡ Ἰθώμη ἀπὸ μιᾶς τῶν τροφῶν τοῦ Διὸς θεῖ, ὡς ἔλεγον οἱ Μεσσηνιοί, ἐτράφη παρ' αὐτοῖς καὶ τροφοὶ αὐτοῦ ἦσαν ἡ Νέδα καὶ ἡ Ἰθώμη (3). κατὰ δὲ τὸν Στέφανον ἀπὸ Ἰθώμου βασιλέως (4). — Κατὰ τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον μετὰ τὴν δευτέραν μάχην οἱ Μεσσηνιοὶ κακῶς διακαίμενοι καὶ στενοχωρούμενοι, διὰ κοινῆς ἀποφάσεως ἐξέλιπον τὰ μεσόγαια πόλίσματα καὶ ἀνῆλθον εἰς Ἰθώμην καὶ ἐπεξέτειναν τὸν ἀρχαῖον περίβολον, διὰ νὰ γίνῃ πρὸς πάντας χωρητικὸν ὀχύρωμα· ἐκτὸς δὲ τούτου ἦν ἡ θέσις καὶ ἄλλως ὀχυρά, διότι ἡ Ἰθώμη εἶναι ἐκ τῶν μεγίστων ὀρέων τῆς Πελοποννήσου καὶ δύσβατος κατ' ἐκείνην τὸ μέρος (5). Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ μετὰ τὸν Εὐφάτην βασιλεύσαντος τῶν Μεσσηνίων Ἀριστοδήμου οἱ Μεσσηνιοὶ πολιορκηθέντες ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ καταπιεσθέντες ὑπὸ λιμοῦ, ἐβιάσθησαν νὰ ἐκλείψωσι τὴν Ἰθώμην, καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν ὁ πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος. Ὁλ. 14, 1. διαρκέσας 20 ἔτη (6), καὶ τότε οἱ Λακεδαιμόνιοι κατηδάφισαν πρῶτον τὴν Ἰθώμην καὶ ὕστερον ἐκυρίευσαν καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Μεσσηνίας (7). Κατὰ δὲ τὸν δεῦτερον Μεσσηνιακὸν πόλεμον ὁ Ἀριστομένης θεῖ συλ-

(1) Στράβ. β. 3, σ. 261. (2) Πaus. Μεσ. κ. 9. (3) Δὺτ. κ. 22.

(4) Στράβ. Βυζ. Ἰθώμη. (5) Πaus. Μεσ. κ. 9. (6) Δὺτ. κ. 13.

(7) Δὺτ. κ. 14.

ληφθείς ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ριφθείς εἰς τὸν Καϊά-
 δαν, διεσώθη ὡς ἐκ θαύματος, ἐπιπεσὼν διὰ νυκτὸς κατὰ
 τοῦ συμμαχικοῦ σώματος τοῦ ἀποστελλομένου ὑπὸ τῶν
 Κορινθίων τοῖς Λακεδαιμονίοις κατὰ τῆς Εἴρας, ἐν ᾗ ἦσαν
 συνηγμένοι οἱ ἀπαστάντες Μεσσήνιοι, καὶ φονεύσας πολλοὺς
 ἐν οἷς καὶ τοὺς τέσσαρας στρατηγοὺς αὐτῶν, καὶ διαρπά-
 σας καὶ τὴν στρατηγίδα σκηπὴν, ἔθυσεν τῷ Ἰθωμότῃ Διὶ, ὃς
 εἶχε ναὸν ἐπὶ τῆς Ἰθώμης, τὴν θυσίαν τὴν λογυμένην ἑκα-
 τομόφονια ἦν ἰθὺεν ὅστις τῶν Μεσσηνίων ἐφόνειον ἑκατὸν
 ἐχθροὺς καὶ ἦν ὁ Ἀριστομένης καὶ πρότερον ἔθυσεν μετὰ τὴν
 ἐπὶ Κᾶπρου σήματι μέχλην. Ὅπόταν δὲ οἱ Μεσσήνιοι κατή-
 τησαν εἰς παντελῇ ἀπελπισίαν σωτηρίας, ὁ Ἀριστομένης
 ἔκρυψε διὰ νυκτὸς κατὰ τὸ ἐρημότατον μέρος τῆς Ἰθώμης
 παρακαταθήκην τινα ἀπάρρητον ἦν ἐκέκτηντο οἱ Μεσσήνιοι
 καὶ ἡ κατὰ τοὺς χρησμούς, ἐὰν ἤφανίζετο ἡ Μεσσήνη, ἐπαίλε-
 νά κρυβῇ ἀπ' αὐτῶν ὑποβρύχιος εἰς αἰῶνα τὸν ἄκοντα ἐὰν
 δὲ ἐφυλάττετο, οἱ Ἀρκου τοῦ Πανδίωνος χρησμοὶ ἐλεγόντι,
 οἱ Μεσσήνιοι θά ἀνακτήσωσι ποτὲ τὴν πατρίδα. Τῇ δὲ 79
 Ὀλυμπιάδι, ὅτε σεισμός μέγας κατηδάρισεν ὅλοκλήρως τὴν
 Σπάρτην, οἱ Μεσσήνιοι ὅσοι μέιναντες ἐν τῇ χώρῃ, κατε-
 τάχθησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τοὺς Εἰλωτῶν,
 ἀποστάντες τότε, ἀνυκίσθησαν καὶ συνεκεντρώθησαν ἐπὶ τῆς
 Ἰθώμης· ἀλλ' ὀπομείναντες καρτερῶς δεκάετη πολιορκίαν,
 ἀπηνύθησαν τέλος καὶ ἐβιάσθησαν νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὴν ἀνάγ-
 κην, καὶ ἐξελθόντες ὑπόσπονδοι εὖν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἐξέ-
 λιπον διὰ παντὸς τὴν Μεσσηνίαν, καὶ ἀπελθόντες ᾤκησαν τὴν
 Ναύπακτον, ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἀφελόντες νέωσεν ἀπὸ τῆς κυρί-
 οτης τῶν Ὀζολῶν Δοκρῶν, ἔδωκαν ἥδη τοῖς Μεσσηνίοις (1).

(1) Θουκυδ. β. 1, κ. 101, 102, 103.— Πaus. Μεσ. κ. 24.— Id. Μεσσηνία.

— Οἱ Μεσσήνιοι ἤγον ἱερτὴν ἐπέτειον ἰθωμάϊα καθ' ἣν ἐτί-
θετο καὶ ἀγὼν μουσικῆς ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων
ἀποδεικνύεται δὲ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς
ἐπῶν τοῦ Εὐμήλου ἐν τῷ εἰς Ἀῆλον ὕμνῳ =

Τῷ γὰρ ἰθωμάτῃ καταθύμιος ἐπλετο μοῖρα,

Ἄ καθαρά καὶ ἐλεύθερα ᾄσματ' ἔχουσα (1).

Ἡ ἰθώμη, κατὰ τὸν Σκύλακα, ἀπείχε τῆς θαλάσσης 80
στάδια (2). — Τὸ ἐπὶ τῆς ἰθώμης μικρὸν πόλισμα ἀνα-
φέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐν τῷ καταλόγῳ —

Καὶ ἰθώμην κλωμακόεσσαν (3).

* Ἡ ἰθώμη ὀνομάζεται σήμερον Βούρκανον ἀπὸ τινος
μοῦθης κειμένης ἐπ' αὐτοῦ καὶ φερούσης τὸ αὐτὸ ὄνομα τοῦ
Βουρκάνου. Τὸ ὄρος τοῦτο ἔχει ὕψος 802 μέτρων γαλλ.

ΕἶΡΑ, ἔκειτο πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἀρκαδίας καὶ ἐπὶ τοῦ
ὄρους τούτου ἦν πόλισμα καὶ ὀχύρωμα. Κατὰ τὸ τρίτον
ἔτος τοῦ δευτέρου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, οἱ Μεσσήνιοι προ-
δοθέντες καὶ ἐγκαταλειφθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀρκα-
δίας Ἀριστοκράτους τρὶς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ ἐκ τούτου
ἠττηθέντες κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τὸν
τόπον τὸν λεγόμενον Μαγάλη Τάφος, ἐξέλιπον κατὰ προ-
τροπὴν τοῦ Ἀρισταμένους τὴν Ἀνδανίαν καὶ πάντα τὰ λοιπὰ
κατὰ τὴν μετοχάαν πολίσματα καὶ ἀνακίεθσαν μετ' αὐτοῦ
εἰς Εἶραν ἔνθα πολιορκούμενοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ὅτε
μειναν τὴν πολιορκίαν καὶ ἀντίστησαν γενναίως ἐπὶ ἔνδοκα
ἔτη, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Ψανθοῦ πεποιημένων =

Ὁ ἥρωες ἀργεννοῖο περὶ πύχας ἱετρασέωντο

Χαίματά τε ποῖας τε δύνω καὶ εἰκοσι πάσας (4).

(1) Πανθ. Μισσ. κ. 23. (2) Σκύλ. Περιπλ. (3) Ὀμ. Ἰλ. β, σ. 729.

(4) Πανθ. Μισσ. κ. 17.

ἀλλὰ τέλος βιασθέντες ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ἐξέλιπον τὴν θέσιν ταύτην, καὶ ἀνεχώρησαν εἰς Ἀρκαδίαν (1)· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κατέσχον τὴν Εἴραν, Ὀλ. 28, 1, καὶ ἐτελεύτησεν ὁ δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος (2).

* Τὸ Τετράζι εἶναι τὸ ὄρος ἡ Εἶρα· τὸ δὲ Κακαλίτρι τὸ πόλισμα καὶ τὸ ὄχυρῶμα τῆς Εἶρας (3).

Εἴαν, τὸ ὄρος τοῦτο περισκύκλου τὴν πόλιν Μεσσήνην κατὰ τὴν πρὸς τὸν Πάμισον τετραμμένην πλευράν. ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Βακχικοῦ Εὐβοῦ, διότι ὁ Διώνυσος καὶ αἱ μετ' αὐτοῦ γυναῖκες πρῶτον ἐνταῦθα προέφαιρον τὴν λέξιν ταύτην (4).

ΤΗΜΑΘΙΑΣ, ὑψοῦται κατὰ δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ Παμίσου καὶ κατὰ τὰς ὑπωρείας αὐτοῦ ἔκειτο ἡ πόλις Κιρῆνη (5).

* Δυκόδημον ἢ ἰσως Νικόδημον· ἡ ὑψηλοτέρα τῶν κορυφῶν αὐτοῦ ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς θαλάσσης μικρὸν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου Πεταλιδίου καὶ βαθμηδὸν ἐπεκτείνεται πρὸς νότον καὶ περατοῦται τέλος εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἀκρίταν. Ἡ νῦν πόλις Κορώνη κεῖται οὐχὶ κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Τημαθίου, ἀλλ' ἐπὶ χερσονήσου (6), καὶ τὸ ὑπὸ τῷ ἔρει Τημαθίᾳ τοῦ Πausανίου ἐφαρμόζεται μᾶλλον εἰς τὸ Πεταλίδιον ἢ εἰς τὴν Κορώνην, ὥστε φαίνεται ὅτι τὸ Πεταλίδιον κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Κορώνης, ἡ δὲ νῦν Κορώνη ἐπὶ τῆς τῶν Κολωνίδων. Τὸ Δυκόδημον ἔχει ὕψος 957 μέτρων γαλλ.

ΑἶΓΑΛΕΟΝ, ὑπερέκειτο τοῦ ἀκρωτηρίου Κορυφασίου καὶ τῆς θαλάσσης ἐν ἀποστάσει ἑπτὰ σταδίων. Ἡ πόλις Μεσσηνιακὴ Πύλος ἔκειτο ὑπὸ τὸ Αἰγαλεῖον· κατασπασθεῖ-

(1) Πaus. Μισσ. κ. 21, 22. (2) Αὐτ. κ. 23. (3) Δῆμ. Τ. 2, κ. 12, σ. 14, 15. (4) Πaus. Μισσ. κ. 31. (5) Αὐτ. κ. 34. (6) Ἰδ. Κρήνη πόλις.

σης δὲ ταύτης, τινὲς τῶν κατοίκων φησαν ὑπὸ τὸ Κορυφάσιον (1).

* Ἅγιος Νικόλαος· ἔχει ὕψος 482 μέτρων γαλλ.

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ.

ΑΚΡΙΤΑΣ, τὸ νοτ-δυτικώτατον ἀκρωτήριον τῆς Πελοποννήσου· ἐκαλεῖτο καὶ **ΛΣΙΝΑΪΟΝ**, ἀπὸ Λσίνης, τῆς πρώτης πολένης ἐντὸς τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου δε ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου (2)· ὁ Ἀκρίτας ἀπέχετο 40 στάδια τῆς Λσίνης· πρὸ αὐτοῦ δὲ νοτίως κεῖται ἡ ἔρημος νῆσος Θηγανούσα. Μετὰ τὸν Ἀκρίταν ἦν λιμὴν Φοινικοῦς λεγόμενος (3).

* Φυλάττει κοιν. τὴν Ἑνετικὴν ὀνομασίαν Κάπο-Γάλλο.

ΚΟΡΙΦΑΣΙΟΝ, κατὰ τὸν πρὸς δυσμὰς αἰγιαλὸν ἀπέχον τῆς Μοθώνης 100 στάδια (4) βορείως· ὑπερέκειτο τοῦ Κορυφασίου τὸ Αἰγαλίον ὄρος ἐν ἀποστάσει ἐπὶ τὰ στάδιον (5). Κατὰ τὸν Πausανίαν ἡ Πύλος ἔκειτο ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀκρωτηρίου (6)· κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα πλησίον αὐτοῦ « Κατὰ Κορυφάσιον » (7)· κατὰ δὲ τὸν Πευτιγγέριον πίνακα ἡ μεταξὺ Μοθώνης καὶ Πύλου ἀπόστασις ἦν 30 μιλίων ῤωμ. ὥστε τὸ Κορυφάσιον ἔκειτο σχεδὸν κατὰ τὸ μέσον τῶν δύο εἰρημένων πόλεων (8), τιθεμένης ὡς βάσεως τῆς μεταξὺ Κορυφασίου καὶ Πύλου 100 σταδίων ἀποστάσεως τοῦ Στράβωνος. — Ἐπὶ τοῦ Κορυφασίου ἦν φρούριον· ἀπέναντι δὲ αὐτοῦ ἦν ἡ νῆσος Σφαγία ἢ Σφακτηρία. — Δύο μέρη ἐπὶ τοῦ Κορυφασίου ὠνομάζοντο **ΒΟΥΦΛΑΣ** καὶ **ΤΟΜΕΪΣ**· ὀλίγον δὲ αἰεὶ ταῦτα γνωστὰ ὡς ἀναφερόμενα.

(1) Στράβ. β. 8, σ. 359. (2) Ἀδτ. (3) Πaus. Μεσ. κ. 34.

(4) Ἀδτ. κ. 36. (5) Στράβ. β. 8, σ. 359. (6) Πaus. Μεσ. κ. 36.

(7) Στράβ. β. 8, σ. 359. (8) Θεοκυδ. β. 4, κ. 118.

μόνον ἔνι περαιτέρω διασαφήσεως ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἐν τῇ μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐννάτου αἰτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀνακωχῇ καθ' ἣν συνεφωνήθη πρὸς ταῖς ἄλλοις βτ, οἱ ἐν τῷ Κορυφασίῳ νὰ μένωσιν ἐντὸς τῆς Βουφράδος καὶ τοῦ Τομέως (1). — Κατὰ τὸν Στράβωνα ἡ Μεσσηνιακὴ Πύλος καὶ τὸ Κορυφάσιον καὶ ἡ παρὰ χειρὸν νῆσος Σφαγία ἀπέχον τῆς Ἠλείας Πύλου καὶ τοῦ Λεπρέου περίπου 400 στάδια, τοῦ δὲ Ἀλφειοῦ 750 καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Χελωνάτα 1,050 (2)· τοῦ δὲ ἀκρ. Πλάταμώδους ἀπέχει τὸ Κορυφάσιον 120 σταδ. (3).

* Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Κορυφασίου εἰσίζονται ἱερίκια φρουρίου τοῦ μεσαιῶνος ὀνομαζόμενα Παλαιὸς Ἀδαρίνος ἢ κοινότερον Παλαιὸν Νεβαρίνον. Κάτωθεν αὐτοῦ πρὸς ἄρκτον κατὰ τὸν πυθμένα τῶν βράχων ὑπάρχει σπηλαῖον μέγα καλούμενον Βοιδιὺ ἢ Βοῖδο-Κοιλιά· ὀνομασία ἣν φέρει ὡσαύτως καὶ ὁ ἀμίσσος κάτωθεν αὐτοῦ μικρὸς κυκλοτερὴς λιμνίσκος. Τὸ σπηλαῖον ἔχει 60 ποδῶν μῆκος, 40 πλάτος καὶ 40 ὕψος καὶ ὄρυφον ὡς Γοτθικὸν τόξον· ἡ εἰσόδος εἶναι τριγωνοειδής, ἔχουσα 20 ποδῶν μῆκος καὶ 12 ὕψος· ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ σπηλαίου ὑπάρχει διέξοδος πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐπάνωθεν λόφου, ἐν χρήσει ἴσως μυστικῆς κοινῆς μεταξὺ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀδαρίνου καὶ τοῦ λιμένος· κατὰ τὸ βόρειον τοῦ λιμένος ὑπάρχει καὶ ἕτερον σπηλαῖον ἑλαττον τοῦ τῆς Βοῖδο-Κοιλιάς· ὁ λιμὴν ἔχει στενὴν εἰσόδον μεταξὺ χθαμαλῶν, ἀποτόμων βράχων· εἶναι δὲ ἐπισφαλὴς καὶ δίκτυος· μόνον μικρῶν πλοιαρίων, καὶ χωρίζεται διὰ ταπεινῆς ταινίας ἀμμου ἰχθυοτροφωτάτου τινάρος περικυκλοῦντος ἅπαν τὸ πρὸς ἀνατολὰς μέρος τοῦ λόφου

(1) Θουκ. β. 4. κ. 118. (2) Στράβ. β. 8, σ. 319. (3) Στράβ. σ. 319.

τοῦ Κορυφασίου, καὶ χωριζομένου καὶ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ λι-
 μένος τοῦ Ναβαρίνου δι' ἄλλης ἐμμώδους ταινίας ἢ ἔχουσα
 στόμιον στενόν, ἀποτελεῖ τὴν μεταξὺ τοῦ λιμέρος καὶ τοῦ
 τετάγους κοινωσίαν· μεταξὺ δὲ τοῦ λόφου καὶ τοῦ τετάγους
 ἐκτείνεσθαι ἐμμώδες πεδίον κατὰ τὸ πρὸς ἄρκτον καὶ τὸ
 πρὸς βορρην πέρας τοῦ ἀκρωτηρίου (1). — Ὁ κύριος
 λόγος δι' οὗ δυσκάλως πιστεύεται παρὰ τινῶν ὅτι πόλις
 πρῶτον ἐκτείνετο ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ παλαιοῦ Ναβαρίνου
 εἶναι ἡ ἐπάνεξ τοῦ ὕδατος ἧς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπειράθησαν
 ὅτε πρῶτον ἐκτείνετο τῷ Κορυφασίῳ· ἴσως καὶ δι' αὐτὴν τὴν
 αἰτίαν μεταξὺ ἄλλων ἡ Πύλος οὐδέποτε ἤκμασεν ὡς πόλις,
 εἰμὴ μόνον ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Νηλεϊδῶν. Μετὰ τὴν
 καθύδρην τῶν Ἡρακλειδῶν φαίνεται αἰὲ ἐκπίπτουσα βαθμη-
 δὸν ἕως αὐτῆς τὸ πέρας τοῦ δευτέρου Μεσσηνιακοῦ πολέμου
 οἱ κάτοικοι οὐκ ἀνεχόμενοι νὰ διαμένωσιν ὑπὸ τὸν ζυγὸν
 τῶν Δακεδαμονίων, ἀπέδρασαν εἰς Σικελίαν, καὶ ἔκτοτε, τὸ
 ὄνομα τῆς Πύλου οὐδέποτε φαίνεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ· μέχρι
 τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε τὸ Κορυφάσιον ἀναφέ-
 ρεται ὡς « ἔρημον ἀκρωτήριον ». Ἄν καὶ ὁ Στράβων δὲ καὶ
 ὁ Πausanias παριστῶσι τὴν Πύλον ὡς ἀναζήσασαν ἐπὶ τῶν
 αὐτοκρατόρων, τῆς Φώμης ὥστε νὰ ἔχη καὶ τινὰς κατοί-
 κους, φαίνεται ὅμως πιθανόν, ὅτι ἦν παντελῶς ἔρημος πρὶν
 τῆς ἐποχῆς τοῦ μεσσηνίου, καθ' ἣν, ὡς εἰκόζεται, ἐκτίσθη
 τὸ φρούριον τὸ ὀνομασθὲν Ἀβαρίνος οὗ τὰ λείψανα σώζον-
 ται· τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν ἀπαντᾷται ἐν τῇ ἱστορίᾳ πρὶν
 τῶν μέσων τῆς 15. ἐκατοστιαστήδος, ὅποτε φαίνεται μνη-
 μονεύμενον ὑπὸ τοῦ Φραντσῆ καὶ σημειούμενον ἐν τινὶ ἐπὶ
 λίδι τοῦ Γεμιστοῦ· ὁ δὲ Χαλκοκονδύλης διηγούμενος τὰ

(1) Δῆλ. Τ. 1. κ. 10. σ. 411. 412.

αὐτὰ ὡς καὶ ὁ Φραντσῆς, οὐδόλως ἀναφέρει τὴν ὀνομασίαν Ἀδαρῖνον, ἀν καὶ πολλάκις κατ' ἐπανάλειψιν ὀνομάζει τὴν Πύλον, προτιμήσας βεβαίως, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, τὴν κλασσικὴν ἀρχαίαν ὀνομασίαν τῆς νιοτέρας· φαίνεται δὲ πιθανὸν ὅτι τὸ φρούριον τοῦτο ἅμα κτισθὲν ἔλαβε τὸ νέον ὄνομα τοῦτο δὲ κατέστη κοινὸν ὡς καὶ τὰ ὀνόματα Μωρέας, Μισοράς, Μάνη, Ἰσράκι, Μονιμβασία, ἃ καὶ τοι μὴ ἀπαντῶμενα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Μεσαιῶνος πρὶν τοῦ ἔτους 1,300, ἔλαβον πιθανῶς τὴν ἀρχὴν περιέπου κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καθ' ἣν καὶ τὸ ὄνομα τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἄλλα τινὰ κατὰ τὴν ἀρκτέραν Ἑλλάδα ἀπαντῶμενα κατὰ τὴν 1^η. ἐκατονταετηρίδα (1).

ΠΑΔΑΤΑΝΩΔΗΣ, κατὰ τὸν πρὸς δυσμὰς αἰγιαλὸν, 120 στάδια ἀπὸ τοῦ ἀκρ. Κορυφασίου καὶ τῆς Πύλου βορείως (2). Μεταξὺ τοῦ Πλαταμῶδους καὶ τοῦ Ἰχθύος, ἀκρωτηρίου τῆς Ἠλείας ἦν ὁ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΟΣ λεγόμενος κόλπος.

* Τὸ ἀκρ. τοῦτο ὀλίγον ἀπέχετο τοῦ χωρίου Ἀγίας Κυριακῆς.

ΠΟΤΑΜΟΙ.

ΝΕΔΑ· ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζων ἐκ τοῦ Κερρασίου, μόρας τοῦ Λυκαίου ὄρους τῆς Ἀρκαδίας, ῥέει ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς διὰ τοῦ βορείου τῆς Μεσσηνίας, καὶ καθιστῶν τὸ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἠλείας μεθόριον (3), ἐκδίδει ἐκ τοῦ ἰώνιον πέλαγος. ὠνομάσθη ὁ ποταμὸς ἀπὸ Νέδας μᾶς τῶν δύο, κατὰ τοὺς Μεσσηνίους, Νυμφῶν Νέδας καὶ Ἰθάμης αἱ ἔθρεψαν τὸν Δία ἐν Μεσσηνίᾳ (4)· κατὰ δὲ τοὺς Ἀρκάδας

(1) Διὰ Τ. 1. κ. 10. σ. 424, 425. (2) Στράβ. β. β. σ. 345.

(3) Πaus. Μεσ. κ. 36. (4) Πaus. Μεσ. κ. 33.

ἔθρεψαν αὐτὸν ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Λυκαίου Κρητέα καὶ ἦσαν τρεῖς, Θαισόα καὶ Νέδα καὶ Ἀγνώ καὶ ἐκ τῆς Νέδας ταύτης ἔλαβον ὁ ποταμὸς τὸ ὄνομα (1). Ἡ Νύμφη Νέδα ἦν ἐπαικονισμένη μετ' ἄλλων Νυμφῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἀλέας Ἀθηναῖς ἐν Τεγείᾳ (2). ἔτι δὲ καὶ ἐν Μεγάλῃ πόλει ἐπὶ τραπέζης φέρουσα τὸν Δία νήπιον (3). Ἐμυθαίετο ὅτι ὅτε ἡ Ῥία ἐγέννησε τὸν Δία, ἔχουσα ἀνάγκην νίπτρων, ἀνέβρῃξε κατὰ πρῶτον τὴν πηγὴν τῆς Νέδας ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὄρους. — Κατὰ τὸ ἀρχαιότατον ἡ Ἠλείακῃ Τριφυλίᾳ ἐξετείνετο πέραν τῆς Νέδας καὶ ἦσαν ὑπὸ τὸν Νέστορα καὶ ὁ Κυπαρισσηῖς καὶ ἄλλα τινὰ ἐπέκεινα· ὕστερον δὲ ἡ Νέδα ἐγένετο τὸ ὄριον καὶ ἔρρεε παρὰ τὴν Φιγαλίαν εἰς αἰγατινίων οἱ ἐσχατοὶ τῶν Τριφυλίων Πυργίται πρὸς τοὺς πρώτους τῶν Μεσσηνίων Κυπαρισσηῖς (4). Τὸ χωρίον τοῦτο καθ' ὃ ἡ Νέδα διήρχετο μεταξὺ Μεσσηνίας καὶ Ἠλείας ἐκαλεῖτο ΔΥΔΩΝ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦν ναὸς καὶ ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ ἐπιλαγομένου Δύλωνιου.

* ΜΠΟΥΖΙ.

ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΕΙΣ, ποταμίσκος ῥέων ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὴν Μεσσηνιακὴν Πύλον· κατὰ τὸν Ξενοφῶνα κάτωθεν τοῦ Κυπαρισσηέντος πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Κορυφάσιον ἦν ἡ πόλις Ἀρήνη (5). ἡ Ἐρανά.

ΣΕΛΑ, ποταμίσκος ῥέων ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς κατ' ἐκδιδοὺς εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν νῆσον Πρώτην, ἀναφερόμενος δὲ ὑπὸ μόνου τοῦ Πτολεμαίου· ἡ Βάλυρα ἀνοῦτο πικανθὸς μετὰ τῆς Σέλας.

ΗΛΕΚΤΡΑ, ποταμίσκος διατέμνων ὡς καὶ ὁ Κοῖος τὴν

(1) Πανσ. Ἀρκ. κ. 38. (2) Δύτ. κ. 47. (3) Δύτ. κ. 31.

(4) Στράβ. β. 8. σ. 348. (5) Πανσ. Μισσ. κ. 86. (6) Στράβ. β. 8. σ. 348.

ἐξ Ἀνδανίας ὁδόν, καὶ ῥέων μεταξὺ τῶν πόλεων Πολίχνης καὶ Κυπαρισσιῶν (1).

ΚΟΪΟΣ, ποταμίσκος ὃς διατέμνων τὴν ἐξ Ἀνδανίας ὁδόν, ἔρρειν ὡς καὶ ἡ Ἠλέκτρα μεταξὺ τῶν πόλεων Πολίχνης καὶ Κυπαρισσιῶν. ὠνομάσθησαν δὲ ἴσως οἱ ποταμίσκοι οὗτοι ἀπὸ Ἠλέκτρας τῆς Ἄτλαντος, καὶ ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῆς Ἀστύς Κοίου ἢ ἀπὸ ἐπιχωρίων ἡρώων Ἠλέκτρας καὶ Κοίου (2).

* Ποτάμι τοῦ Δερβενίου τῆς Κόχλας.

ΠΛΑΤΑΝΙΣΤΩΝ, ποταμίσκος ἐκδιδούς εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὸ βόρειον τῆς Κορώνης, καὶ κατὰ τὸ νότιον ἔλλου ποταμίσκου, τοῦ Βιάντος· ὁ Πλατανιστῶν ἐπήγαγεν ἐν ἀποστάσει 20 σταδίων ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἐκ πλατάνου πλατείας καὶ τὰ ἐντὸς κοίλης· τὸ εὖρος τοῦ δένδρου ἦν ὡς μικροῦ σπλαιίου καὶ ἐκείθεν κατήρχετο τὸ πρὸς πόσιν ὕδωρ εἰς Κορώνην (3).

ΒΙΑΣ, ποταμίσκος ἐκδιδούς εἰς τὴν θάλασσαν μικρὸν βορείως ἀπὸ τῆς Κορώνης. Κατὰ μικρὰν ἀπόστασιν βορειότερον τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ τούτου ἦν ναὸς Ἴνοῦς ἢ ἀναβᾶσα ἐνταῦθα ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἐγένετο θεὰ καὶ ὠνομάσθη ἀντὶ Ἴνοῦς Λευκοθέα· ὁ ποταμὸς Βίας ἔλαβε τὸ ὄνομα, ὡς ἔλεγον, ἀπὸ Βιάντος τοῦ Ἀμυθάνου (4).

ΒΑΛΥΡΑ, ὁ ποταμὸς οὗτος ἔρρει διὰ τοῦ πεδίου τοῦ Στενωκλήρου ἐν ἀποστάσει 30 σταδίων ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν Μεγάλην πόλιν πυλῶν τῆς Ἰθώμης· ὠνομάσθη δὲ Βάλυρα ἐκ τοῦ ἔδη ἡ λύρα, διότι ὁ Θάμυρις τυφλωθεὶς, ἀπώλεσεν ἐνταῦθα τὴν λύραν· οἱ ποταμοὶ Λευκασία καὶ Ἄμφυτος συμβάλλουσι τῇ Βαλύρᾳ (5)· ἡ δὲ Βάλυρα ἐξέδιδεν εἰς τὸν Πάμισον.

(1) Πaus. Μεσ. κ. 33. (2) Πaus. Δύτ. (3) Δύτ. κ. 34. (4) Δύτ.

(5) Δύτ. κ. 33.

* Ἡ Βάλυρα πρὶν ἐνωθῇ μετὰ τοῦ Ἀμφίτου ὀνομάζεται τανῦν Βασιλικόν· κάτωθεν δὲ τῆς γειφύρας Μαυροζούμενον· τὸ Βασιλικόν εἶναι πλατὺς καὶ ὠκύρρους ποταμός καὶ ἐν ὥρᾳ θεροῦς μείζων τῶν ἄλλων κατὰ ταῦτα τὰ μέρη ποταμῶν, αὐξάνων ἐκ πολλῶν ῥακῶν καταπιπτόντων ἐκ τῶν κατὰ τὸ δάσος τῆς Κόχλας λόφων.

ΔΕΥΚΑΣΙΑ, ῥέων ὁ ποταμίσκος οὗτος διὰ τοῦ Στενυκληρικοῦ πεδίου, ἐξειδιδεν ὡς καὶ ὁ Ἀμφίτος εἰς τὴν Βάλυραν (1).

* Οἱ δύο χεῖμαρροι Ἀγριλιθάνι καὶ Διαβολίτσα συνουόμενοι ἀποτελοῦσι τὴν Λευκασίαν· ὁ μείζων κλάδος τοῦ ποταμοῦ τούτου συγκείμενος ἐκ τῆς συνειώσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἀμφίτου καὶ τοῦ Χαράδρου πηγάζει πλησίον τοῦ Κράνου ἐκ τοῦ ὕδρου Μακρὸν Πλάγι καὶ διέρχεται διὰ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἀνδανίας (2).

ἈΜΦΙΤΟΣ, ῥέων διὰ τοῦ Στενυκληρικοῦ πεδίου, ἐξειδιδεν ὡς καὶ ἡ Λευκασία εἰς τὴν Βάλυραν (3).

ΧΑΡΑΔΡΟΣ, ποταμίσκος ῥέων παρὰ τὸ ἄλσος Καρνάσιον (4).

ἈΡΙΣ, ποταμίσκος ῥέων παρὰ τὴν ἐν τῷ πεδίῳ κειμένην πόλιν Θουρίαν (5).

* Κοινῶς ὀνομάζεται Πήδημα ἐκ τινος μικροῦ χωρίου τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος κειμένου κατὰ τὰς πηγὰς αὐτοῦ (6).

ΠΑΜΙΣΟΣ ἢ ΠΑΜΙΣΘΟΣ, ποταμὸς ὃς ἔχων τὰς πηγὰς κατὰ τὴν ἐκ Θουρίας πρὸς Ἀρκαδίαν ὁδὸν, 40 περίπου στάδια ἀπὸ Μεσσηνίας (7), ἐξειδιδεν εἰς τὴν θάλασσαν ἐν ποσάται 80 σταδίων ἀπὸ τῆς ῥηθείσης πόλεως, κατὰ τὸ

(1) Πaus. Μεσ. κ. 33. (2) Δῦκ. Τ. 1. κ. 11. σ. 481. (3) Πaus. Μεσ. κ. 33. (4) Δῦκ. (5) Δῦκ. κ. 81. (6) Δῦκ. Τ. 1. κ. 9. σ. 290. κ. 11. σ. 477. (7) Πaus. Μεσ. κ. 31.

ἐνδοτάτον τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου· ἔρρει δὲ καθαρὸς καὶ διὰ μίσου γῆς γεωργουμένης καὶ ἦν πλωτὸς κατὰ δίκην σχεδὸν σταδίου ἀπὸ τῆς θαλάσσης· ἀνέθρον δὲ ἐν αὐτῇ θαλάσσει· ἰχθεῖς, μάλιστα κατὰ τὸ ἔαρ, καὶ ὥς ἀναβίοντες εἰς ὕδωρ καθαρὸν διέφερον πολὺ τῶν ἐν ἱλυάδεσι τόποις ἰχθύων (1). — Τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν τοῦ Παμίσου ἐθωρεῖτο ὡς ἱαματικὸν νοσημάτων μικρῶν παίδιων (2). — Ὁ βασιλεὺς τῆς Μεσσηνίας Συδῶτας ὁ Δωτάδας ἐθέλειπεν ὁ κατὰ καιρὸν βασιλεὺς νὰ προσφέρῃ κατ' ἔτος θυσίαν εἰς τὸν ποταμὸν Πάμισον (3). — Τινὲς ὠνόμαζον τὸν Πάμισον Ἀμαθὴν κατὰ τὸν Στράβωνα ὃς θέτει τὸν ποταμὸν τοῦτον παρὰ τὴν Πύλον (4).

* Πιρνάτσα.

ΝΕΔΑΙΩΝ, ποταμίσκος κατερχόμενος ἐκ τῆς Λακωνικῆς καὶ ἐκδιδύς εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὴν πόλιν Φηράς. Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου ἦν ναὸς ἐπίσημος Ἀθηνᾶς Νεδουσίας (5).

ΠΟΔΕΙΣ καὶ ΚΟΜΑΙ.

ΜΕΣΣΗΝΗ, πόλις πρωτεύουσα τῆς Μεσσηνίας οὐχὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ νεόκτιστος, οἰκοδομηθεῖσα καὶ συνοικισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδου (6) κατὰ τὰς ὑπωρείας τῆς ἰθώμης, μετὰ τὴν μάχην τῶν Δεύκτρων. Πρὶν τοῦ οἰκισμοῦ αὐτῆς οὐδεμία πόλις ὑπῆρχεν οὔτε κατὰ τὴν θέσιν ταύτην, οὔτε ἀλλαχοῦ ὀνομαζομένη Μεσσήνη· τοῦτο γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῶν ἐπῶν τοῦ Ὀμήρου, ὃς ἐν μὲν τῇ Ἰλιάδι καταριθμῶν ἐν τῇ καταλόγῳ τὰς πόλεις τῶν ἐλθόντων εἰς Ἴλιον, τὴν Πύλον, τὴν Ἀρήνην καὶ ἄλλας, οὐδεμίαν πόλιν Μεσσήνην

(1) Πaus. Μεσ. κ. 34. (2) Δότ. κ. 81. (3) Δότ. κ. 8.

(4) Στράβ. β. 8. σ. 386. (5) Δότ. σ. 360. (6) Πaus. Μεσ. κ. 27.

ὠνόμασεν· ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσεΐᾳ οὐδεμιὰς μνημονεύει πόλεως Μεσσηνίας, ἀλλὰ τῶν Μεσσηνίων ὡς ἔθνους =

Μῆλα γὰρ ἐξ ἰθάκης Μεσσηνιοὶ ἄνδρες αἶραν (1).
Σαφίστερον δὲ ἀποφαίνεται λέγων περὶ τοῦ τόξου τοῦ Ἰφίτου.

Τὼ δ' ἐν Μεσσηνίᾳ ζυμβλήτην ἀλλήλοισιν

Οἶκον ἐν Ὀρσιλόχοιο (2).

διότι Μεσσηνίᾳ ἐνταῦθα ἐννοεῖται ἡ Μεσσηνία· καὶ λέγων ἐν τῷ οἶκῳ τοῦ Ὀρσιλόχου ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ἐννοεῖ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ὀρσιλόχου τῷ ἐν Φηραῖς, αἱ ἦσαν πόλις τῆς Μεσσηνίας· αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐξηγεῖται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ Πεισιστράτου παρὰ τὸν Μενέλαον.

Ἐς Φηράς δ' ἴκοντο Διοκλῆος ποτὶ δῶμα,

Υἱὸς Ὀρσιλόχοιο (3).

Ἡ Μεσσηνία ἀπέχει 40 στάδια ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Παμῖσου κατ' ἀριστεράν· περιεκυκλοῦτο δὲ οὐ μόνον ὑπὸ τῆς ἰθάμης, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ὄρους Εὐάν κατὰ τὴν πρὸς τὸν Πάμισον τετραμμένην πλευράν. Ἦν δὲ ἡ πόλις πανταχόθεν περιτειχισμένη καὶ τὰ τείχη αὐτῆς ἦσαν πέτρινα ἔχοντα πύργους καὶ ἐπάλξεις καὶ, κατὰ τὸν Πausanίαν, ὀχυρώτερα τῶν τειχῶν τῆς Φωκικῆς Ἀμβρύσου, τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Ῥόδου. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς πόλεως ἦν ἄγαλμα Διὸς Σωτῆρος καὶ κρήνη ἈΡΣΙΝΟΗ, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ τῆς Λευκίππου θυγατρὸς, καὶ ὑπεβρέεν εἰς αὐτὴν ὕδωρ ἐκ πηγῆς καλουμένης ΚΑΕΨΥΔΡΑΣ. Ἦν δὲ καὶ ναὶς Ποσειδῶνος καὶ ἑτερος Ἀφροδίτης, καὶ ἄγαλμα Μητρὸς θεῶν ἐκ λίθου Παρίου, ἔργον Δαμοφῶντος, τοῦ αὐτοῦ ὃς συνήρμωσεν ἀκριβέστατα

(1) Ὁμ. Ὀδυσσ. Φ, σ. 18. (2) Αἰτ. σ. 15. (3) Ὁμ. Ὀδ. Γ, σ. 488.
— Paus.-Muss. x. 1.

πὸν διεστηκότα ἐλέφαντα τοῦ ἀγάλματος τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς, καὶ κατεσκευάσας καὶ τὸ παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ἔγαλμα τῆς Δαφρίας Ἀρτέμιδος. Ἦν δὲ ἐν Μεσσήνῃ καὶ ναὸς Εἰλειθυίας καὶ ἔγαλμα αὐτῆς ἐκ λίθου, καὶ πωλησίον μέγαρον Κουρήτων, ἐν ᾧ ἔθουον καὶ ἔρριπτον εἰς τὸ πῦρ πᾶν εἶδος ζώου, ἀρχόμενοι ἀπὸ βοῶν καὶ αἰγῶν καὶ καταβαίνοντες μίχρι πτινῶν, καὶ ναὸς ἅγιος Δῆμητρος, καὶ ἀγάλματα Διοσκουρῶν ἀρπαζόντων τὰς θυγατέρας τοῦ Λευκίππου, καὶ ναὸς Ἀσκληπιοῦ περιέχων τὰ πλεῖστα καὶ τὰ μάλιστα ἀξιοθέατα ἀγάλματα, ὡς τὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ χωρὶς Ἀπόλλωνος, καὶ Μουσῶν, καὶ Ἡρακλέους, καὶ πόλιος τῆς Θηβαίων, καὶ Ἐπαμινώνδου τοῦ Πολύμνιδος, καὶ Τύχης καὶ Ἀρτέμιδος Φωσφόρου. Ἐκ τῶν ἀγαλμάτων τούτων ὅσα ἦσαν ἐκ λίθου ἦσαν ἔργα Δαμοφώντος, τὸ δὲ τοῦ Ἐπαμινώνδου ἦν ἐκ σιδήρου καὶ ἔργον ἄλλου καὶ οὐχὶ τοῦ Δαμοφώντος· ἦν δὲ καὶ ναὸς καὶ ἔγαλμα Μεσσήνης τῆς Τριόπας ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθου Παρίου· ὁπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ τούτου παρίεταντο ἐν γραφαῖς οἱ βασιλεύσαντες τῆς Μεσσηνίας πρὶν τῆς καθόδου τῶν Δωριέων εἰς Πελοπόννησον, ᾧ Ἀφαρεὺς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, μετὰ δὲ τὴν καθοδὸν Κρησφόντης, εἰς τῶν ἡγεμόνων τῶν Δωριέων· ἐκ δὲ τῶν οἰκησάντων ἐν Πύλῳ ὁ Νέστωρ καὶ οἱ δύο αὐτοῦ υἱοὶ Θρασυμήδης καὶ Ἀντίλοχος, οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἄλλων υἱῶν αὐτοῦ καὶ οἱ μετεσχηκότες τῆς ἐπὶ Τροίαν στρατείας· ἔτι δὲ Λεύκιππος ἀδελφὸς Ἀφαρέως καὶ Ἰλάειρα καὶ Φοῖβη καὶ μετ' αὐτῶν Ἀρσινόη καὶ Ἀσκληπιὸς, θεῖ, ὡς ἔλεγον οἱ Μεσσηνιοί, ἦν υἱὸς Ἀρσινόης, καὶ Μαχίων καὶ Ποδαλείριος ὡς μετεσχηκότες καὶ οὗτοι τοῦ κατὰ Τρωάδος πολέμου· ταύτας πάσας τὰς εἰκόνας ἔγραψεν Ὀμφάλων, ὁ μαθητὴς καὶ κατὰ τινὰς δοῦλος Νικίου τοῦ Νικα-

μήδους (1). Τὸ δὲ ὀνομαζόμενον ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων ἱεροθύσιον περιεῖχεν ἀγάλματα πάντων τῶν θεῶν ὅσους ἐλάτρευον οἱ Ἕλληνες, καὶ πρὸς τούτοις εἰκόνα χαλκῇν Ἐπαμινώνδου, καὶ τρίποδας ἀρχαίους τοὺς ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καλουμένους Ἀπύρου· ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ ἦσαν ἀγάλματα κατεσκευασμένα ὑπὸ Αἰγυπτίων, Ἑρμῆς καὶ Ἡρακλῆς καὶ Θησεύς· ἦν δὲ καὶ ἀνδριάς ἐπὶ στήλης Αἰθίδου, ἀνδρὸς πλουσίου, ὃν οἱ Μεσσηνιοὶ ἐτίμων ὡς ἥρωα· ἔλεγον δὲ τινες τῶν Μεσσηνίων ὅτι ὁ Αἰθίδας ἐκτήσατο μὲν πλοῦτον πολὺν, ἦν δὲ ὅμως οὐχὶ οὗτος ὁ ἐπὶ τῆς στήλης παριστάμενος, ἀλλ' ἄλλος πρόγονος καὶ ὁμώνυμος αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐκεῖνος ὁ παλαιὸς Αἰθίδας ἦν ἀρχιστράτηγος τῶν Μεσσηνίων, ὅτε Δημήτριος ὁ Φιλιππου εἰσῆλθε διὰ νυκτὸς ἀπροσδοκῆτως μετὰ στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. Ἐνταῦθα ἦν καὶ ὁ τάφος ὁ περιέχων τὰ ὀστέα τοῦ Ἀριστομένου, ὃ ἔλεγον ὅτι κατὰ χρησμόν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος μετεκέμισαν ἐκ Ῥόδου· ἔθυσον δὲ τῷ Ἀριστομένῃ ταύρον, ὃν ἔδενον πρὸς τὸν ἐπὶ τῷ τάφῳ κίονα· καὶ ἄν, διαταραχτομένου καὶ σκιρτῶντος τοῦ ταύρου, ἐκινεῖτο ὁ κίων, ἦν αἷσιον τοῦτο τοῖς Μεσσηνίοις, ἄν δὲ ὁ κίων ἔμεινεν ἀκίνητος, ἀπαίσιον. Ἦν δὲ καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τῆς Μεσσηνίας χαλκοὺς ἀνδριάς τοῦ Ἀριστομένου, καὶ οὐ πόρρω τοῦ θεάτρου ναὸς Σαράπιδος καὶ Ἰσίδος (2).

* Τὸ χωρίον Μαυρομάτι κεῖται παρὰ τὴν θέσιν τῆς Μεσσηνίας, ἧς εὐρέθησαν λείψανα, ὡς παλαιὰ θεμέλια καὶ τεμάχια κίωνων εὐρύθμως κατεσκευασμένων καὶ ἐκ μεγάλων λίθων ἀκριβῶς προσηρμοσμένων, καὶ ἔχον οἰκοδομῶν κτλ. (3).

ΚΑΡΔΑΜΥΔΗ, πόλις καιμένη ἐπὶ βράχου τραχείας (4)

(1) Πασ. Μεσ., κ. 31. (2) Αὐτ. κ. 32. (3) Δῆμ. Τ. 1, κ. 2, ε. 367. (4) Στράβ. β. 8, σ. 360.

κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ, κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα, ὅλως παράλιος (1), κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν, ἀπέχουσα ὀκτώ στάδια τῆς θαλάσσης καὶ ἐξήκοντα τῶν Δεύκτρων (2). Ἡ Καρδαμύλη ἦν ἐκ τῶν ἑπτὰ πόλεων, ἃς ὑπέσχετο ὁ Ἀγαμέμνων τῷ Ἀχιλλεΐ = Καρδαμύλην ἔνόπην τε (3).

Ἦν ἐν αὐτῇ ναὺς Ἀθηναίης καὶ ἀγαλμα Ἀπόλλωνος Καρνείου κατὰ τὴν ἐπιχώριον συνήθειαν τῶν Δωριέων· οὐ πόρρω δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ ἦν τέμενος ἱερὸν τῶν Νηρηίδων, αἱ ἀνέβησαν, ὡς ἔλεγον, εἰς τοῦτο τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἵνα ἴδωσι τὸν Ἀχιλλεῖα πορευόμενον εἰς Σπάρτην ἐπὶ τῇ γάμφῃ τῆς Ἑρμιόνης. — Ἡ Καρδαμύλη ἀπετυμῆθη ὑστέραν τῆς Μεσσηνίας ὑπὸ τοῦ Διόγουστου καὶ ἐδόθη τοῖς Λακεδαιμονίοις (4)· φαίνεται δὲ ὅτι ἦν ἐκπαλαι τῆς Ἀσπυνίας, διότι καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει αὐτὴν ὡς Ἀσπυνιακήν (5).

* Κοινῶς ἡ θέσις τῆς Καρδαμύλης λέγεται τανῦν Σαρδαμουῖα.

ἈΒΪΑ, πόλις ἡ νοτιωτάτη παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ὁχθὴν τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, ἀπέχουσα 20 στάδια τῆς Χοιρίου κοιλάδος καὶ 70 τῆς πόλεως Φαρῶν (6). Ἡ Ἀβία ἀρχαιότερον ἰκαλεῖτο ἸΡΗ ἢ ἸΡΗ, κατὰ τὸν Πausανίαν, καὶ ἦν ἐκ τῶν ἑπτὰ, ἃς ὁ Ἀγαμέμνων ὑπέσχετο τῷ Ἀχιλλεΐ (7). Ὁ Πausανίας διηγεῖται ὅτι ἔλλου τοῦ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῶν Δωριέων νικηθέντων ποτὲ ἐν μέλῃ ὑπ' Ἀχαιῶν, ἡ τροφὸς τοῦ ἔλλου Ἀβία ἀπεχώρησεν εἰς τὴν πόλιν Ἰρην καὶ ὤκησεν ἐν αὐτῇ καὶ ἰδρύσατο καὶ ναὺν Ἡρακλέους· διὸ καὶ ὁ Κρεσφόντης μετὰ ταῦτα προσήνευσε

(1) Στράβ. β, σ. 360. (2) Πaus. Λακ. κ. 28. (3) Ὁμ. ἱλ. I, ε. 150. (4) Πaus. Λακ. κ. 28. (5) Ἡρόδοτ. β, σ, κ. 78. (6) Παν. Μεσσην. κ. 30. (7) Ὁμ. ἱλ. I, ε. 150.

τῇ Ἀβίᾳ ἀναθήματα, καὶ μετωνόμασε καὶ τὴν πόλιν ἀπ' αὐτῆς Ἀβίαν. Εἶχε δὲ ἡ πόλις Ἡράκλειον ἐπιφανές καὶ Ἀσκληπείον (1). Αἱ τρεῖς δὲ αὗται πόλεις, Θούριον, Φαραὶ καὶ Ἀβία ἐχώριζον ποτὶ τὴν Ἀχαϊκὴν ὁμοσπονδίαν ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας, καὶ ὑψώθησαν εἰς βαθμὸν αὐτονομίας, ἀλλ' ὀλίγον διήρκασε τοῦτο. Ὁ Αὐγουστος τιμωρήσας μετὰ τινα χρόνον τοὺς Μεσσηνίους ὡς φρονήσαντας τὰ τοῦ Ἀντωνίου, ευνῆψε ταύτας τὰς τρεῖς πόλεις τῇ Λακωνίᾳ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο μετεβλήθη μετ' οὐ πολὺ, καὶ ὁ Παυσανίας ὡς καὶ ὁ Πτολεμαῖος ἀναφέρουσιν αὐτὰς ὡς πόλεις τῆς Μεσσηνίας· φαίνεται δὲ πιθανὸν ὅτι ἔκπαλαι ἦσαν τῆς Λακωνίας, διότι κατὰ τὸν Μεσσηνιακὸν πόλεμον οὐδέποτε γίνεται μνεία περὶ αὐτῶν, καὶ ὅτι πρῶτος ὁ Ἐπαμινώνδας ἀποσπάσας, ἔδωκεν αὐτὰς τῇ Μεσσηνίᾳ.

ΦΑΡΑΙ, πόλις πρὸς τὸ βόρειον τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, ἀπέχουσα 6 στάδια τῆς θαλάσσης, 70 τῆς Ἀβίας Δ. Β. καὶ 80 τοῦ Θουρίου Ν. Κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν μεταξὺ Ἀβίας καὶ Φαρῶν ἦν πηγὴ ὕδατος ἀλμυροῦ. Οἰκιστὴς δὲ τῶν Φαρῶν ἐγένετο, ὡς ἔλεγον, Φάρις· ὁ Ἑρμοῦ καὶ Φιλοδαμείας τῆς Δαναοῦ. ἔμειναν δὲ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἐβασίλευσαν οἱ ἐκ θυγατρὸς ἀπόγονοι τοῦ Φάριδος, Νικόμαχος καὶ Γόργυσος οἱ Μαχάονος τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἀντικλείας τῆς Διοκλέους· καὶ ἐθεράπευσον αὐτοὶ καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον τοὺς νοσοῦντας καὶ τοὺς πεπηρωμένους ἀνθρώπους· διὸ καὶ ἀνήγειραν αὐτοῖς ναὸν εἰς ᾧν ἦγον θυσίας καὶ ἀναθήματα. Εἶχον δὲ οἱ Φαράδες καὶ ναὸν Τύχης· μικρὸν δὲ ἀπωτέρω τῶν Φαρῶν ἦν ἄλλος Ἀπόλλωνος Κάρνισιον καλούμενον. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Αὐγούστου οἱ ἐν Φαραῖς Μεσσηνιοὶ συνετίλουν εἰς τὸ Λακωνικόν (2).

(1) Παντ. Μασσ. κ. 30. (2) Αὐτ. κ. 30, 31.

* Κατὰ τὸν Αἰήκιον ἡ Καλαμάτα, ἥτις κοινῶς θεωρεῖται ὡς αἱ ἀρχαῖαι Καλάμαι διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ ὀνόματος, καῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Φαρῶν· ἐπὶ δὲ τῆς τῶν Καλαμῶν ὑπάρχει χωρίον Καλάμι (1). Τὰ περίξ τῆς Καλαμάτας εἰσὶν εὐφορα καὶ πολύκαρπα· προάγουσιν ἐκτὸς ἄλλων σῦκα παμπληθῆ καὶ πορτοκάλια ἀξιόλογα. — Τῷ 1659 οἱ Ἐνετοὶ ἐδοκίμασαν νὰ κυριεύσωσι τὴν Καλαμάταν κατεχομένην ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλ' ἀπέτυχον· τῷ δὲ 1685 ὁ ἀρχιναύαρχος τῆς Ἐνετίας Μοροζίνης ἐκυρίευσεν αὐτὴν καὶ παρέδωκε τὴν διοίκησιν αὐτῆς τῷ Βαρὸνφ στρατηγῷ Δέγκενφειλδ ὃς ὕστερον κατηδάφισε τὸ φρούριον (2). Ἐν Καλάμαις ὑπάρχει σχολεῖον Ἑλληνικὸν ἔχον σχολάρχην καὶ δύο διδασκάλους Β' καὶ Γ' τάξεως, καὶ ἕτερον σχολεῖον δημοτικὸν Β' τάξεως.

ΘΑΛΛΑΜΑΙ, πόλις ἐν θέσει ἀγνώστῃ. Τυνδάρειος ὁ Οἰβάλου καὶ Γοργοφόνης· τῆς Περσείως διωκόμενος ὑπὸ τοῦ ἱπποκόοντος ἀμφισβητοῦντος αὐτῷ περὶ τῆς ἀρχῆς, ἐφυγε, κατὰ μὲν τοὺς Λακεδαιμονίους, εἰς Πελλάναν, κατὰ δὲ τοὺς Μεσσηνίους, παρὰ τὸν πρὸς μητρὸς ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀφτεία τὸν Περιήρους εἰς Μεσσηνίαν, καὶ ὤκησε τὴν πόλιν ταύτην τὰς Θαλάμας ἔνθα ἐγέννησε τὰ τέκνα αὐτοῦ. Μετὰ καιρὸν δὲ κατήχθη ὁ Τυνδάρειος ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους εἰς Λακωνίαν καὶ ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν (3).

ΡΪΟΝ, πόλις παραθαλάσσιος ἐπὶ τοῦ μέρους τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου τοῦ ἀπὸ τῆς πόλεως Θουρίας Θουριατικοῦ λεγομένου κόλπου· τὸ ὄνομα μόνον τῆς πόλεως ταύτης γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Στράβωνος (4).

(1) Αἰήκ. Τ. 1, κ. 8, σ. 327, κ. 9, σ. 362. (2) Κορονέλλης Κολομάτα. (3) Πaus. Δακ. κ. 1. (4) Στράβ. β. 8, σ. 360.

ΘΟΥΡΙΑ, πόλις πρὸς ἀνατολάς οὐ πόρρω τῶν μεθορίων τῆς Λακωνίας, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Μεσσηνίας καὶ τὸ βόρειον τῶν Φαρῶν ὧν ἀπέχεν 80 στάδια (1). ἡ πόλις αὕτη ὠνομάσθη καὶ ἌΝΘΕΙΑ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου =

Φηράς τε Ζαθείας ἡδ' Ἀνθειαν βαθύλειμον

Καλὴν τ' Αἰψίαν καὶ Πήδασον ἀμπελόεσσαν (2).

Ἡ Θουρία ὠνομάζετο διττῶς κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Παυσανίου (3) καὶ τοῦ Στράβωνος ὅς κατὰ πρῶτον λέγει ὅτι ἡ Αἰψία ἐκκαλεῖτο ἐπ' αὐτοῦ Θουρία, εἶτα ἐπιφέρει ὅτι ἡ Ἀνθεια, ὡς ἔλεγον, ἦν ἡ Θουρία ἡ δὲ Αἰψία ἡ Μεθώνη (4).

— Μετὰ τὸν μεταξὺ Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου πόλεμον ὁ Αὐγουστος πρὸς τιμωρίαν τῶν Μεσσηνίων ὡς φρονούντων εἰς τοῦ Ἀντωνίου, ἔδωκε τὴν Θουρίαν τοῖς Λακεδαιμονίοις (5).

— Ἡ Θουρία ἦ κατὰ τὸν Ὀμηρον Ἀνθεια ἦν ἐκ τῶν ἐπὶ τὰ πόλεις αἱ ὁ Ἀγαμέμνων ὑπέσχετο τῷ Ἀχιλλεῖ (6). — Ἡ Θουρία ἔκειτο κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐν μετεώρῳ· ἀλλ' ὕστερον οἱ Θουριᾶται κατηλθον καὶ ὥκησαν τὸ πεδίον· δὲν ἐξέλιπον δὲ παντάπασι τὴν ἄνω πόλιν, ἀλλ' ἦσαν ἔτι ἐν αὐτῇ καὶ ἐπὶ Παυσανίου τρεῖς τείχους καὶ ναὸς ὀνομαζόμενος Θεᾶς Συρίας· παρὰ δὲ τὴν ἐν τῷ πεδίῳ πόλιν, ἔρρεε ποταμὸς Ἄρις (7).

* Τὰ τρεῖς τείχη τῆς Θουρίας λέγονται ἤδη Παλαιόκαστρον (8).

ΚΑΛΑΜΑΙ, κώμη καιμένη μεσογαϊότερον τῆς πόλεως Θουρίας (9), ἐπὶ κατωφερείας λόφου, πρὸς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Παμῖσου. — Ὁ Πολύβιος ἀναφέρει τὰς Καλάμας λέγων οὕτως. α Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐξορμήσας, τὰς μὲν Καλάμας,

(1) Πaus. Μεσ. κ. 31. (2) Ὀμ. Ιλ. Γ. 151, 293. (3) Πaus. Μεσ. κ. 31. (4) Στράβ. β. 8. σ. 36. (5) Πaus. Μεσ. κ. 31. (6) Ὀμ. Ιλ. Γ. 151. (7) Πaus. Μεσ. κ. 31. (8) Δῆλ. Τ. 1. κ. 9. σ. 360.

(9) Πaus. Μεσ. κ. 31.

χωρίον τι τῶν Μεσσηνίων, προδοσίᾳ κατέσχε » κτλ. (1). Οὐ πόρρω τῶν Καλαμῶν ἦν τόπος καλούμενος ΔΙΜΝΑΙ ἐπὶ τοῦ μεθορίου τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Λακωνικῆς· ἐν τῇ τόπῳ τοῦτῃ ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος ἐπιλεγομένης Διμνάτιδος ἐν ᾧ οἱ Μεσσήνιοι ἐφόνευσαν τὸν βασιλέα τῶν Λακεδαιμονίων Τηλέκλον (2).

* Κατὰ τὸν Δήκιον οὐχὶ ἡ Καλαμάτα, ὡς κοινῶς νομίζεται, ἀλλὰ τὸ χωρίον Καλάμι κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Καλαμῶν (3), αἱ δὲ Δίμναι πλησίον τῆς πόλεως Νησίου (4). Ἐν Καλάμαις ὑπάρχει σχολεῖον Ἑλληνικὸν ἔχον σχολάρχην καὶ δύο διδασκάλους Β'. καὶ Γ'. τάξεως· ἔτι δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως καὶ ὑγειονομεῖον, καὶ Ἐφορεία Οἰκονομικὴ Α. τάξεως, καὶ ταμεῖον ὡσαύτως Α. τάξεως, καὶ τελωνεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον καὶ συμβολαιογραφεῖον καὶ ἐπιστασία λιμένος.

ἌΜΦΕΙΑ, πόλις μικρὰ πρὸς τὰ ὅρια τῆς Λακωνίας, ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ, ἔχουσα πηγὰς ἀφθόνους ὑδάτων. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης ἤρξαντο τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον· ὀρκισθέντες καὶ προπαρασκευασθέντες κρυφίως ἄνευ κηρύξεως πολέμου, ἐπέπεσαν διὰ νυκτὸς κατὰ τῆς Ἀμφείας, ἔχοντες στρατηγὸν Ἀλκαμένην τὸν Τηλέκλον καὶ εὐρόντες τὰς πύλας ἠνεωγμένας καὶ τὴν πόλιν ἀφύλακτον, εἶλον αὐτὴν καὶ ἐφόνευσαν τοὺς Μεσσηνίους τοὺς μὲν ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς, τοὺς δὲ καθημένους ἰκέτας εἰς τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν· τοῦτο συνέβη κατὰ τὸ 2 ἔτος τῆς 9 Ὀλυμπιάδος καθ' ἣν ὁ Μεσσήνιος Ξενοδόκος ἐνίκα στάδιον, καὶ ἤρχε πέμπτον ἔτος εἰς Ἀθήνας Διευμίδης ὁ

(1) Στέφ. Βυζ. Καλάμαι σημ. (2) Πaus. Λακ. κ. 2. — Μεσσ. κ. 31. — Id. Μεσσηνία. (3) Δέκ. Τ. 1. κ. 9. σ. 362, (4) Αὐτ. σ. 365.

Δισχύλου. Ἀλοῦσα δὲ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἡ Ἄμφεια, ἦν ὀρμητηρίον αὐτοῖς ἐπιτηδεῖον κατὰ τὸν πάντα πόλεμον (1).

ΣΤΕΝΙΚΛΗΡΟΣ, πόλις μεσόγειος ἐν πεδίῳ κατὰ τὸ βορρ-δυτικὸν τῆς Μεσσηνίας καὶ οὐ πόρρω τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Βαλύρας· ἡ πεδιάς ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ πόλις ἐλέγετο πεδίον Στενυκληρικόν· ἔλαβεν δὲ τὸ ὄνομα ἡ πεδιάς καὶ ἡ πόλις ἀπὸ ἥρωος τινὸς Στενυκλήρου (2). — Ὅποτεν οἱ Ἡρακλεῖδαι κατήλθον εἰς Πελοπόννησον, ὁ Κρεσφόντης, εἰς ὃν κατὰ τὴν διανομὴν τῆς χώρας ἔλαχεν ἡ Μεσσηνία (3), ἀντὶ τῆς Πύλου ἐξελέξατο τὴν Στενυκληρον καὶ καταστήσασατο ἐκεῖ τὰ βασίλεια (4)· ἐνταῦθεν δὲ ἐπεμψεν εἰς Πύλον καὶ εἰς Ῥίον τὸν Ἰαμίτην ἵνα καταστήσῃ πάντας τοὺς Μεσσηνίους ἰσονόμους τοῖς Δωριεῦσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγανάκτουσιν οἱ Δωριεῖς, μεταμεληθεὶς ἀνέδειξε πόλιν μόνην τὴν Στενυκληρον καὶ ἐν αὐτῇ συνήγαγε πάντας τοὺς Δωριεῖς (5). — Ἐν τῇ χώρῃ τῆς Στενυκλήρου ἦν τόπος ΚΑΠΡΟΥ ΣῆΜΑ λεγόμενος ἐνθα συνεκροτήθη ἡ μετὰ τὴν ἀπύστασιν τῶν Μεσσηνίων ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων δευτέρα πρὸς ἀλλήλους μάχη μετὰ τὴν ἐν Δέραις καὶ καθ' ἣν ἡρίστευσεν ὁ Ἀριστομένης καὶ ἐνίκηθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Ὀνομάσθη ὁ τόπος Κάπρου σῆμα διότι, ὡς ἔλεγον, ὁ Ἡρακλῆς καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Νηλεΐως ἔδωκαν καὶ ἔλαβαν ἀμοιβαίως ὄρκον συνθήκης ἐπὶ τύμῳ καπρου (6). — Ἀντικρὺ τοῦ Στενυκληρικοῦ πεδίου ἦν ἄλσος πλήρης κυπαρίσσεων ΚΑΡΝΑΣΙΟΝ καλούμενον, ἐν ᾗ ποστέασι ὀκτὼ σταδίων ἀπὸ τῆς Ἀνδανίας κατὰ δεξιάν, παρὰ τὸν ποταμὸν Χάραδρον· ἐν τῇ ἄλσει τούτῳ ἦσαν ἐγγάλμντα Ἀπόλλωνος Καρνείου, καὶ Ἑρμοῦ φέροντος κριὸν

(1) Πaus. Μεσ. κ. 5. — Ἰδ. Μεσσηνία. (2) Πaus. Μεσ. κ. 33.

(3) Ἰδ. Μεσσηνία. (4) Πaus. Μεσ. κ. 3. — Στράβ. β. 8, σ. 361.

(5) Στράβ. αὐτ. (6) Πaus. Μεσ. κ. 15.

καὶ Περσεφόνης τῆς ἐπιλεγομένης Ἀγνῆς Κόρης, καὶ παρ' αὐτὸ ἀνέβρυσεν ὕδωρ ἐκ πηγῆς· ἐπανηγυρίζον δὲ ἐν Καρνασίῳ τελετὴν ταῖς Μεγάλαις θεαῖς ἀπόρρητον· ἦν δὲ ἐν τῇ ἄλσει καὶ ὑδρία χαλκῇ εὐρεθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀργείου στρατηγοῦ, καὶ ἐφυλάττιοντο πρὸς τούτοις ἐνταῦθα τὰ ὅσα Εὐρύτου τοῦ Μελανέως (1). — Βασιλεύοντος ἐν Μεσσηνίᾳ Περιήρους τοῦ Αἰόλου, ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ Μελανεύς, τοξότης ἐπιτήδειος καὶ δι' αὐτὸ νομιζόμενος υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος· ἔδωκε δὲ ὁ Περιήρης αὐτῷ τὸ Καρνάσιον πρὸς κατοικίαν, καὶ ἡ πόλις ὠνομάσθη Οἰχαιΐα ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ Μελανέως (2). — Ἀπὸ τῆς Μεγάλης πόλεως τῆς Ἀρκαδίας ἦν ἐδδὸς ἄγουσα εἰς Καρνάσιον (3).

ἈΝΔΑΝΪΑ, πόλις κατὰ τὸ ἀνατ.-βόρειον τῆς Μεσσηνίας καὶ τὸ δυτικὸν τοῦ ἄλσεως Καρνασίου καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ βέοντος ποταμοῦ Χαράδρου οὗ ἀπεῖχεν ὀκτὼ στάδια. ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ γυναικὸς τινος Ἀνδανίας ἣν οὐδεὶς γνωρίζει καὶ ὁ Πausanias ἀγνοεῖ (4). ἔκτισθη δὲ ὑπὸ Πολυκάνου τοῦ Λέλεγος καὶ τῆς ἐξ Ἄργους συζύγου αὐτοῦ Μεσσηνίας τῆς Τριόπα τῶν βασιλευσάντων ἐν Μεσσηνίᾳ καὶ καταστῆσαι μὲν τὰ βασίλεια ἐν ταύτῃ τῇ πόλει (5). — Ἐν Ἀνδανίᾳ ἀπὸ τῆς κτίσεως αὐτῆς ἤγοντο μυστήρια καὶ ἀγῶνες τεθέντες ὑπὸ τῆς Μεσσηνίας αὐτῆς ταῖς Μεγάλαις θεαῖς (Δήμητρι καὶ Περσεφόνῃ) (6). — Ἡ Ἀνδανία ἐγέννησε τοὺς ἀρίστους καὶ πολυαριθμοτέρους νέους τῆς Μεσσηνίας ἐν οἷς καὶ τὸν ἥρωα Ἀριστομένην (7). — Κατὰ τὸν δεῦτερον Μεσσηνιακὸν πόλεμον οἱ Μεσσηνιοὶ ἐκλιπόντες τὴν Ἀνδανίαν ὥς καὶ τὰς ἄλλας μεσογείους πόλεις, ἀνερπίσθησαν εἰς τὸ

(1) Paus. Μεσ. κ. 33. (2) Αὐτ. κ. 2. (3) Paus. Ἀρκ. κ. 35.

(4) Paus. Μεσ. κ. 33. (5) Αὐτ. κ. 1. (6) Αὐτ. κ. 1, 3, τὴν α.

(7) Αὐτ. κ. 14.

ὄρος τὴν Εἵραν (1) καὶ ἐκτοτε ἔμειναν ἡ Ἀνδανία ἐγκατα-
 λαλειμένη, διότι οἱ κατὰ τὸν πόλεμον εἰς Ἡλείαν καὶ ἄλ-
 λους τόπους διασπαρέντες Μεσσηνιοὶ ἐνθυμούμενοι ὅσα ἔπα-
 θον ἐν Ἀνδανίᾳ καὶ Οἰχαλίᾳ, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπανακάμ-
 ψωσιν εἰς αὐτάς, καὶ τοὶ προσκληθέντες ὑπὸ τῶν Θηβαίων
 μετὰ τὴν μάχην τῶν Δεύκτρων (2). — Ὁ Πausanίας μόνον
 τὰ ἐρείπια εἶδε τῆς Ἀνδανίας (3). — Ὁ Δίβιος γνωρίζει
 τὴν Ἀνδανίαν ὡς πολίχνην ἐπὶ τοῦ Ἀχαϊκοῦ πολέμου 191
 Π. Χ. καίμενον μεταξὺ Μεγάλης πόλεως καὶ Μεσσηνίας (4).

* Τὰ ἐρείπια ἢ μᾶλλον ἔχνη μόνον τῆς Ἀνδανίας σωζό-
 μενα ἐπὶ κορυφῆς ὕψους λέγονται τανῦν Ἑλληνικόκαστρον (5).

ΠΟΛΙΧΝΗ, πόλισμα μεταξὺ Ἀνδανίας καὶ Κυπαρισσιῶν·
 πλησίον ἔρρεον δύο ποταμίσκει, Ἡλέκτρα καὶ Κοῖος (6).

ΔΙΪΡΙΟΝ, πόλις πλησίον τῆς πηγῆς τῆς καλουμένης
 ἈΧΑΛΙΑΣ, πρὸς τὴν διξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἡλέκτρας.
 Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὡς λέγει ὁ Ὀμηρος, ἀπώλεσεν ὁ Θάμυ-
 ρις τὴν ὄρασιν αὐτοῦ, διότι ἐκαυχῆθη νὰ νικήσῃ καὶ τὰς
 Μούσας αὐτὰς κατὰ τὸ ἄσμα, καὶ διὰ τὴν μεγαλαυχίαν
 αὐτὴν τιμωρεῖται καὶ εἰς τὸν ἄδην, κατὰ τὸν Πρόδικον. Ὁ
 δὲ Pausanias φρονεῖ ὅτι ἐτυφλώθη ἐκ νόσου ὁ Θάμυρος,
 ὡς συνεβῆ καὶ εἰς τὸν Ὀμηρον ὕστερον· ἀλλ' ὁ μὲν Ὀμηρος
 ὑπομείνας γενναίως τὴν συμφορὰν, ἐξηκολούθησε διαπαντός
 τὴν ποίησιν, ὁ δὲ Θάμυρις δαμασθεὶς ὑπὸ τοῦ δυστυχήμα-
 τος, ἔπαυσεν ὁλοτελῶς τοῦ ἄσματος (7).

* Ἡ πεδιάς τοῦ Σουλιμᾶ εἶναι ἡ χώρα τοῦ Δωρίου (8).

ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ κατὰ τὸν Στράβωνα, ἢ ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΙ
 κατὰ τὸν Πτολεμαῖον, ἢ ΚΥΠΑΡΙΣΣΑ κατὰ τὸν Πλίνιον καὶ

(1) Paus. Μισσ. κ. 17. (2) Αὐτ. κ. 26. (3) Αὐτ. κ. 33.

(4) Δίβ. β. 36, κ. 31, (5) Δήμ. Τ. 1, κ. 9, σ. 333. (6) Paus. Μισσ.
 κ. 33. (7) Αὐτ. (8) Δήμ. Τ. κ. 11, σ. 433.

τὸν Πευτιγγέρειον πίνακα, ἡ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΙ κατὰ τὸν Παισανίαν, πόλις πρὸς τὸν δυτικὸν αἰγιαλὸν, κατὰ τὸ βορδυτικὸν τῆς Μεσσηνίας καὶ τὸ βορειὸν τῆς Πύλου. Ἦν ἡ Κυπαρισσία ἡ πρώτη ἀπαντωμένη πόλις τῆς Μεσσηνίας μετὰ τὸν ποταμὸν τὴν Νέδαν τὴν καθιστώσαν τὸ ὄριον μεταξὺ Πυργιτῶν, ἑσχάτων τῶν Τριφυλίων, καὶ Κυπαρισσίων, πρώτων τῶν Μεσσηνίων (1). — Κατὰ τὴν ἐκ Πύλου πρὸς Κυπαρισσίαν ὁδὸν πλησίον τῆς θαλάσσης ὑπὸ τὴν πόλιν, ἦν πηγὴ καλουμένη ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ, διότι ἐνόμιζον ὅτι ὁ Διόνυσος ἐπληξέ ποτὲ τὴν γῆν διὰ τοῦ θύρσου καὶ ἀνέδρασε τὸ ὕδωρ. Ἦν δὲ ἐν Κυπαρισσίᾳ καὶ ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ ἕτερος Ἀθηναῶν ἐπιλεγομένης Κυπαρισσίας (2). — Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ιστορικοὺς χρόνους ἡ πόλις αὕτη δὲν μνημονεύεται, ἴσως διότι ἦν τότε ἀφανὴς πόλις ὁ Σούλας λιμένας ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΟΝ ἀναφέρει μόνον ἐν ταύτῃ τῇ παραλίᾳ (3). πάντες δὲ οἱ μεταγενέστεροί γεωγράφοι γνωρίζουσιν αὐτήν. Κατὰ τὸν Πευτιγγέρειον πίνακα ἀπέχεν ἡ Κυπαρισσία 24 μιλ. Ῥωμ. τῆς Ἡλείας· ὥστε ἡ Νέδα ἡ καθιστώσα τὸ μεταξὺ Ἡλείας καὶ Μεσσηνίας ὄριον ἀπέχεν ἐξίσου τοῦ Σαμικοῦ καὶ τῆς Κυπαρισσίας.

* Κυπαρισσία, κοιν. Ἀρκαδιὰ. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχουσι δύο σχολεῖα, Ἑλληνικὸν καὶ δημοτικὸν, ἀμφότερα Β'. τάξεως, καὶ σταθμὸς ὕγειονομικὸς, καὶ ἐφορεία οἰκονομικὴ Β'. τάξεως, καὶ ταμεῖον ὡσαύτως Β'. τάξεως, καὶ ὑποτελωνεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον.

ἘΡΑΝΑ, πόλις παραθαλάσσιος πρὸς τὸ Κορυφάσιον καὶ τὴν Μεσσηνιακὴν Πύλον· τινὲς ἐνόμισαν ἐσφαλμένως ὅτι τὰ

(1) Στράβ. β. 8, σ. 348. (2) Παισ. Μεσ. κ. 38. (3) Σούλ. Περιλ. Μεσσην.

Ἐρανὰ ἐκαλοῦντο πρότερον Ἀρήνη ὁμωνύμως τῇ κατὰ τὴν Ἡλειακὴν Πύλον Ἀρήνη (1). ὁ Πausanίας ὀνομάζει αὐτὴν ἈΡΗΝΗΝ, καὶ διηγείται ὅτι Ἀφαρεύς ὁ Περιήρους τοῦ μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς γενεᾶς τοῦ Πολυκάονος βασιλεύσαντος ἐν Μεσσηνίᾳ ἔκτισε τὴν Ἀρήνην ταύτην καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ὁμομητρίου ἀδελφῆς καὶ συζύγου αὐτοῦ Ἀρήνης τῆς Οἰβάλου. Ἦλθε δὲ μετ' ὀλίγον εἰς τὴν πόλιν ταύτην Δύκος ὁ Πανδίωνος, ὁπότε ἐφευγεν ἐξ Ἀθηνῶν τὸν ἀδελφὸν Αἰγέα, καὶ ἐπέδειξεν εἰς τὸν Ἀφάρέα καὶ εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ὄργια τῶν Μεγάλων θεῶν· καὶ ἡ πόλις ἡ κατ' αὐτὸν Ἀρήνη ἐγένετο τότε καθέδρα τῆς Μεσσηνιακῆς ἐπικρατείας· οἱ δὲ πρότερον βασιλεῖς καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὁ Περιήρης αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ Ἀφάρεως ὄκουν ἐν Ἀνδανίᾳ (2). ὁ Πausanίας, ἐπειδὴ οὐδεὶς οὔτε τῶν Μεσσηνίων οὔτε τῶν Ἡλείων ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ σαφῶς εἰς αὐτὸν τὰ ἐρείπια τῆς Ἀρήνης, φρονεῖ ὅτι ἔλεγον πιθανώτατα οἱ νομίζοντες ὅτι Ἀρήνη ἐκαλεῖτο τὸ (κατὰ τὴν Τριφυλίαν) Σαμικὸν ἐκ τῶν παλαιότερων ἔτι καὶ ἡρωϊκῶν χρόνων, ὥς καὶ ὁ Ὀμηρος λέγει =

ἔστι δέ τις ποταμὸς Μινυήϊος εἰς ἄλλα βάλλων

Ἐγγυθεν Ἀρήνης (3).

Ἐκ τούτων πάντων ἐξάγεται ὅτι Ἐρανὰ μὲν ἦν ἡ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν πόλις, Ἀρήνη δὲ ἡ κατὰ τὴν Ἡλειακὴν Τριφυλίαν.

* Ἡ πόλις Ἐρανὰ ὑπῆρξε μεταξὺ τοῦ χωρίου Ἀγίας Κυριακῆς καὶ Ἀρκαδιᾶς (4).

ΠΥΛΟΣ, τρεῖς πόλεις τοῦ ὀνόματος τούτου ὑπῆρξαν ἐν Πελοποννήσῳ, ὥς λέγει καὶ τὸ ἐξῆς ἔπος τοῦ Ἀριστοφάνους =

(1) Στράβ. β. 8, σ. 348, 361. (2) Πaus. Μεσ. κ. 2, 3. (3) Ὀμ. ἰλ. Ι, ε. 721. — Πaus. Ἠλ. κ. 6. (4) Δῆκ. Τ. 1, κ. 10, σ. 427.

Ἔστι Πύλος πρὸ Πύλοιο· Πύλος γε μὲν ἔστι καὶ ἄλλος (1). Ἐκείντοι δὲ ἡ πρώτη ἐν Μεσσηνίᾳ, ἡ δευτέρα ἐν Τριφυλίᾳ καὶ ἡ τρίτη ἐν Ἠλείᾳ· Ἐκαστοι δὲ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἀποδείξωσι τὸν ἴδιον αὐτῶν Πύλον Ἡμαθόεντα (ἁμμώδη) καὶ πατρίδα ἐπομένως τοῦ Νέστορος (2).

ΠΥΛΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚῆ, πόλις κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Κορυφασίου ἀπέχουσα τῆς Μοθώνης 100 στάδια. Κατὰ τὸν Πausανίαν Πύλος ὁ Κλήσωνος συνήκισε πρῶτος τὴν Πύλον, μεταβιβάσας ἐκ τῆς Μεγαρίδος τοὺς ἔχοντας τότε αὐτὴν Διέλεγας· ἀλλ' ὀλίγον διήμεινεν ἐν αὐτῇ, διότι ἐκβληθεὶς ὑπὸ τοῦ Νηλεῶς καὶ τῶν ἐξ Ἰωλκοῦ Πελασγῶν, ἀπεχώρησεν εἰς τὴν ὁμορον καὶ ἔσχεν ἐκεῖ Πύλον τὴν ἐν τῇ Ἠλείᾳ· ὁ δὲ Νηλεὺς βασιλεύσας, εἰς τοσαύτην ἀκμὴν προήγαγε τὴν Πύλον, ὥστε καὶ ὁ Ὀμηρος ἐν τοῖς ἔπαισι ἐπονυμᾷ αὐτὴν Νηληϊὸν ἄστυ (3). — Ἡ Πύλος εἶχε λιμένα καλὸν, εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλῆ, τὰ δὲ ἔξω τοῦ πρὸς τὴν Πύλον εἰσπλου ἦσαν ὅλως ἀλίμενα (4). Παρὰ τὴν Πύλον ἔρρειν ὁ ποταμὸς Παμισὸς (5) ἡ Ἄμαθος ἀφ' οὗ καὶ ὁ Πύλος, ὡς λέγει αὐτὸν ὁ Ὀμηρος ἀρσενικῶς καὶ κατ' ἐκείνον καὶ ὁ Στράβων, ἐπωνομάσθη ἡμαθίαις (6), ἡ ἔλαβε τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν, διότι ἡ χώρα τῶν Πυλίων ἦν κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπόψαμμος, καὶ δὲν παρεῖχεν ἱκανὴν χλόην πρὸς νομὴν τῶν βοῶν, διὸ καὶ οἱ βόες τοῦ Νηλεῶς ἐνέμοντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκτὸς τῶν ὁρίων· καὶ ὁ Ὀμηρος ἐπομένως ἀναφέρων τὸν Νέστορα, λέγει ᾗτι ὅτι ἦν βασιλεὺς τοῦ ἡμαθόεντος Πύλου. — Ἐν Πύλῳ ἦν ναὸς Ἀθηναῆς ἐπιλεγομένης Κορυφασίας καὶ οἶκος καλούμενος Νέστο-

(1) Ἀριστοφ. Ἰκν. γ. 1059. (2) Στράβ. β. 8, σ. 339, 340.

(3) Πaus. Μεσσην. κ. 36. (4) Σουπλ. β. 4, κ. 8. (5) Ἀπall. β. 1, κ. 9. (6) Στράβ. β. 8, σ. 336.

ρῶς, καὶ ἐν αὐτῷ ἡ εἰκὼν τοῦ Νέστορος, καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως τὸ μνημα αὐτοῦ, καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς Πύλου μνημα Θρασυμήδους καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως σπηλαιον ἐνθα ἠϋλίζοντο οἱ βόες τοῦ Νέστορος καὶ ἐτι πρότερον οἱ τοῦ Νηλέως. — Κατέναντι τοῦ λιμένος τῆς Πύλου εἶναι προβλημένη ἡ νῆσος Σφακτηρία (1). — Ὁ Ἡρακλῆς εἰλὲ ποτὲ τὴν Πύλον καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ δικαίωματι οἱ Ἡρακλεῖδαι κατελθόντες εἰς Πελοπόννησον, ἐξέβαλον τῆς Μεσσηνίας τοὺς ἀπογόνους τοῦ Νηλέως (2). — Κατὰ τὸν Μεσσηνιακὸν πόλεμον ἅμα ἐάλω ἡ Εἶρα ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ Πύλοι μετὰ τῶν Μοθωναίων καὶ πάντων ὅσοι κατέκρουσιν τὰ παραθαλάσσια μετέβησαν εἰς Κυλλήνην, τὸ ἐπίνειον τῶν Ἡλείων (3). — Ἡ Μεσσηνιακὴ αὕτη Πύλος ἀπέῤχε τῆς Λεπρεατικῆς Πύλου 400 στάδια, τοῦ δὲ Ἀλφειοῦ 750, τοῦ δὲ ἀκρ. Χελωνάτα 1030 (4), τῆς δὲ Σπάρτης 400 (5). — Ἀμφισθεητούμενον εἶναι μεταξὺ τῶν παλαιῶν γεωγράφων καὶ συγγραφέων ὁποῖα τῶν τριῶν Πύλων, τῆς Μεσσηνιακῆς ταύτης, τῆς Λεπρεατικῆς ἢ τῆς Ἡλιακῆς ἦν ἡ πατρίς τοῦ Νέστορος· οἱ πλείους αὐτῶν λέγουσι τὸν Νέστορα Μεσσηνίων (6), καὶ αἱ πιθανότητες ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης εἰσὶν αἱ ἐξῆς: Ἀ. Εἴτε ἐκ τοῦ ποταμοῦ Ἀμάθου, εἴτε ἐκ τῆς ἀμμώδους φύσεως τοῦ τόπου, ὡς εἴρηται, ὁ Πύλος οὗτος ὁ Μεσσηνιακός, ὡς λέγει αὐτὸν ἀρσενικῶς ὁ Ὀμηρος, εἶναι ὁ μόνος ὀνομαζόμενος ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἡμαθίαις. Β'. Δι' ἐπὶ τὰ πόλεις, ἃς ὁ Ἀγαμέμνων ὑπέσχετο τῷ Ἀχιλλεῖ, ἦσαν πᾶσαι ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ καὶ πᾶσαι περὶ τὸν ἡμαθόεντα Πύλον =

(1) Πaus. Μισσ. κ. 36. (2) Id. Μεσσηνία. (3) Πaus. Μισσ. κ. 23.

(4) Στράβ. β. 8, σ. 348. (5) Θουκυδ. β. 4, κ. 3. (6) Στράβ. β. 8, σ. 339.

Πάσαι δ' ἔγγυς ἄλλος νέσται Πύλον ἡμέθεοντι (1)·
 Γ'. Ἡ Γερηνία δὲ καὶ Ἑνόπη λεγομένη πρὶν ἢ γένηται Λα-
 κωνική ἦν τῆς Μεσσηνίας, καὶ μία καὶ αὐτὴ τῶν ἐπὶ τῇ, καὶ
 εἴτε ἀνατραφεῖς εἴτε σωθεὶς ἐν αὐτῇ ὁ Νέστορ ἐκνωμοσθῆ
 ἀπ' αὐτῆς Γερήνιος (2). Δ'. Ὅτε δὲ Τηλέμαχος μετὰ τῆς
 ὑπὸ μορφήν τοῦ Νέστορος Ἀθηνᾶς ἐξέπλευσε τῆς ἰθάκης
 πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πατρὸς Ὀδυσσεύς, προσωρμίσθη εἰς
 παραλίον πόλιν τὴν Πύλον τοῦ Νέστορος, ὃν εὖρε θύοντα
 μετὰ τῶν Πυλίων ἐπὶ τῆς ἀκτῆς θαλάσσης (3)· ἐκείθεν δὲ
 ἦλθε διὰ ξηρᾶς ἐφ' ἄρματος εἰς Φαρὰς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπὸ
 πρωῒας μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου (4). Ταῦτα ἐκ τῶν
 τριῶν Πύλων μόνῃ τῇ Μεσσηνιακῇ ἐφαρμόζονται, διότι
 αὕτη μόνῃ ἦν παραθαλάσσιος, καὶ ἀπ' αὐτῆς μόνῃς ἢ εἰς
 Φαρὰς ὁδοιπορία ἐδύνατο νὰ τελεσθῇ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· ὁ Στρά-
 βων ὅμως ἐκλαμβάνει τὴν Τριφυλιακὴν Πύλον ὡς πατρίδα
 τοῦ Νέστορος, καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀποδείξεσιν, ἃς ἐπι-
 φέρει πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτοῦ, λέγει ὅτι ὁ τόπος
 ἦνθα ὁ Τηλέμαχος κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ πατρὸς προσορ-
 μισθεὶς, εὖρε τὸν Νέστορα καὶ τοὺς Πυλίους θύοντας τῷ
 Ποσειδῶνι ἦν ὁ ναὸς τοῦ Σαμίου Ποσειδῶνος (5)· ἀλλὰ
 καταφαίνεται σαφῶς ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν τοῦ Ὀμήρου (6)· Ἄ. ὅτι
 ὁ Τηλέμαχος προσωρμίσθη οὐχὶ εἰς τόπον ἔνθα ἔπαιτο μερο-
 νωμένος ναὸς, ἀλλ' εἰς πόλιν παράθαλάσσιον, εἰς τὴν Πύ-
 λον τὴν κυρίως καθέδραν τοῦ Νέστορος· Β'. ὅτι χωρὶς νὰ
 γίνεται ἀναφορὰ περὶ ναοῦ, καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ, ὡς φαί-
 νεται, ναὸς, ἔθυσον ἴσως ἐπὶ βωμοῦ τινος ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς
 θαλάσσης τῷ Ποσειδῶνι, ὡς εἴθισται· Γ'. ὅτι ἔδυσεν ὁ ἥλιος

(1) Ὁμ. Ἰλ. Γ, σ. 153. (2) Ἰδὲ Γερηνία. (3) Ὁμ. Ὀδυσσ. Γ, σ. 4, 5.

(4) Αὐτ. σ. 486—488. (5) Στράβ. β. 8, σ. 344. (6) Ὁμ. Ὀδ. Γ,
 σ. 4 κξ.—329—336 κξ.

καὶ ἐπῆλθεν ἡ νύξ, εὐρισκομένων· ἔτι ἐν τῇ τόπῳ τῆς θα-
σίας καὶ ἐκείθεν ἤλθον εὐθύς εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Νέστο-
ρος, ἄνευ ἀνάγκης τοῦ νὰ διέλθωσι τριάκοντα καὶ ἐπείκεινα
σταδίων διάστημα μέχρι τῆς πόλεως· καὶ Δ'. τέλος δὲ
δι' ὀχύματος, ὃ παρέλαβε παρὰ τοῦ Νέστορος ὁ Τηλέμα-
χος, μετέβη ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπὸ Πύλου εἰς Φάρας, ὅπερ ἦν
ἀδύνατον ἀπὸ τῆς Τριφυλιακῆς Πύλου. — Κατὰ τὰς ἀρχὰς
τοῦ ἐβδόμου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Πειλο-
ποννήσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ὑπὸ τὸν βασιλεῖα Ἄγιν τὸν Ἀρχι-
δάμου εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἐφθειραν τὴν χώραν,
ὃ δὲ στόλος τῶν Ἀθηναίων συγκαίμενος ἐκ τεσσαράκοντα
πλοίων διωρισμένων διὰ τὴν Σικελίαν προσωρμίσθη εἰς
Πύλον καὶ εἶλεν αὐτὴν, στρατηγούμενος τοῦ Δημοσθένους (1)
καὶ οἱ στρατιῶται περιτείχισαν ὅσον τοῦ τόπου δὲν ἦν
ὀχυρὸν ἐκ φύσεως καὶ ἔχρηζε περιτειχίσεως (2)· καὶ τότε
τὸ μὲν πλεῖστον τῶν πλοίων ἀπέπλευσαν εἰς Κέρκυραν καὶ
Σικελίαν, ὃ δὲ Δημοσθένης μετὰ πέντε πλοίων κατέμειναν
ἐν Πύλῳ (3). ὧς δὲ ἔμαθον οἱ ἐν τῇ Ἀττικῇ Λακεδαιμόνιοι
τὴν ἄλωσιν τῆς Πύλου, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια, μέιναντες
ἐν τῇ Ἀττικῇ μόνον δέκα πέντε ἡμέρας (4). Οἱ δὲ Σφαρ-
τιᾶται μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων ἔδραμον εὐθύς εἰς βορέ-
θειαν τῆς Πύλου· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι νικήσαντες καὶ περὶ τὴν
Πύλον καὶ ἐν Σφακτηρίᾳ, ἔστησαν τρόπαιον καὶ κατεστή-
σαντο φρουρὰν ἐν Πύλῳ (5). — Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὠνόμαζον
τὴν Πύλον ταύτην Κορυφάσιον (6).

* Τὰ λείψανα τῆς Πύλου ἐπὶ τοῦ Κορυφασίου λέγονται
Παλαιὸν Ναβαρίνον (7). Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὕγιονομειον

(1) Θουκυδ. β. 4, κ. 3. (2) Αὐτ. κ. 4. (3) Αὐτ. κ. 5. (4) Αὐτ.
κ. 6. (5) Αὐτ. κ. 8—41. (6) Αὐτ. κ. 3. (7) Ἴδι Κορυφάσιον.

καὶ οἰκονομικὴ ἐφορεία Γ'. τάξις καὶ ταμεῖον Β'. τάξις καὶ ὑποταλωναῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον καὶ ὑπολιμεναρχεῖον.

ΜΟΘΩΝΗ ἢ **ΜΕΘΩΝΗ**, πόλις ἐπὶ τοῦ αἰγισλοῦ τοῦ πρὸς τὸ νοτ.-δυτικόν, ἔχουσα λιμένα σχηματιζόμενον ἐκ βράχου ὃς προβαίνων ὑφαλος, καθιστᾷ τὸν εἰσπλουν στενόν, καὶ ἐν ταύτῳ κωλύει τὴν ἐκ βίθους διατέραξιν τῆς θαλάσσης ἐν καιρῷ κλύδωνος. Ἡ πόλις ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν ἐκαλεῖτο Πήδαςος (1), καὶ ἦν ἐκ τῶν ἐπτὰ ἃς ὁ Ἀγαμέμνων ὀπίσχετο τῷ Ἀχιλλεῖ (2). Ὑστερον δὲ μετέβαλε τὸ ὄνομα ἀπὸ Μοθώνης, ὡς ἔλεγον οἱ Μοθωναῖοι, θυγατρὸς ἐκ παλλακῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Πορθάονος Οἰνέως ὃς μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Διομήδους εἰς Πελοπόννησον· κατὰ δὲ τὴν γνώμην τοῦ Πausaniou ἀπὸ τοῦ ποιοῦντος τὸν λιμένα βράχου ὃς ὠνομάζετο ΜΟΘΩΝ (3). — Κατὰ τὸν Μεσσηνιακὸν πόλεμον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Εἰρας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Μοθωναῖοι μετὰ τῶν Πυλίων καὶ ἄλλων τῶν κατοικούντων τὰ παραθαλάσσια ἦλθον εἰς Κυλλήνην, τὸ ἐπίνειον τῶν Ἡλείων (4). Ὅτε δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι γενόμενοι κύριοι τῆς ὅλης Μεσσηνίας ἐμερίσθησαν αὐτὴν διὰ κλήρων, ἔδωκαν τὴν Μοθώνην εἰς τοὺς Ναυπλιεῖς τοὺς διωχθέντας ἐπὶ Λακωνισμῷ, βασιλεύοντος Δημοκρατίδου ἐν Ἄργει, καὶ κατέμειναν ἐν Μοθώνῃ οἱ Ναυπλιεῖς, καὶ οὕτε μετὰ τὴν ἐπὶ Θηβαίων κάθοδον τῶν Μεσσηνίων ἐξεβλήθησαν (5). Ἐκ πάντων τῶν παρὰ τὴν θάλασσαν οἰκούντων Μεσσηνίων εἰς μόνους τοὺς Μοθωναίους συνέβη ποτὲ ἀτύχημα τοιοῦτο. Ἡ Θεσπρωτὶς τῆς Ἠπείρου ἐφθείρετο ποτὲ ὑπὸ ἀναρχίας, διότι Δητῶν αἰετῶν ἢ Πύρρου δυσεγγόνου

(1) Paus. Μεσ. κ. 35. (2) Ὁμ. Ἰλ. I, ε. 150. (3) Paus. Μεσ. κ. 35. (4) Δύτ. κ. 23. (5) Δύτ. κ. 27, 35.

Πυρρόου τοῦ Αἰακίδου οὔσα ἄκληρος καὶ ἐγγίζουσα εἰς τὸ τέρμα τοῦ βίου, παρέδωκε τὴν κυβέρνησιν εἰς τὸν δῆμον· ὥς δὲ οἱ Ἡπειῶται ἔμειναν ἀδασίλευτοι, ὁ δῆμος κατέστη ὑβριστὴς καὶ καταφρόνει τὰς διαταγὰς τῶν ἀρχῶν, καὶ τότε οἱ οἰκοῦντες τὰ παρὰ τὸ Ἰώνιον μέρη τῆς Ἡπείρου Ἰλλυριοὶ οἳ πῆξαντες ναῦς, ἐλῆστευον ὄσους εὗρισκον, προσωρμίσθησαν καὶ εἰς Μοθώνην ὡς φίλοι, καὶ πέμψαντες ἄνθρωπον εἰς τὴν πόλιν, ἐδεήθησαν τῶν κατοίκων νὰ φέρωσιν οἶνον εἰς τὰ πλοῖα· ὥς δὲ ἦλθον ὀλίγοι κατ' ἀρχάς, ἡγόραζον τὸν οἶνον οἱ Ἰλλυριοὶ καθ' οἷαν τιμὴν ἐζήτουν οἱ Μοθωναῖοι οἵτινες ἀντηγόραζον καὶ αὐτοὶ παρ' ἐκείνων ἄλλα τινὰ ἐμπορεύματα· τὴν ἐπιούσαν ἦλθον πλείους ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐκέρδιζαν καὶ οὗτοι, καὶ τέλος κατέβησαν ἐπὶ τὰ πλοῖα ὁμοθυμαδὸν γυναῖκες καὶ ἄνδρες πωλοῦντες οἶνον καὶ ἀγοράζοντας ἄλλα πράγματα, καὶ τότε οἱ Ἰλλυριοὶ ἤρπασαν καὶ ἄνδρας πολλοὺς καὶ γυναῖκας πλείονας, καὶ ἀπέπλευσαν πρὸς τὸν Ἰώνιον κόλπον, ἐρημώσαντες τὴν πόλιν τῶν Μοθωναίων (1). — Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι ἐλθόντες μετὰ ἑκατὸν πλοίων καὶ Κερκυραῖοι μετ' αὐτῶν ἔχοντες πεντήκοντα πλοῖα καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν συμμάχων, ἀπέβησαν εἰς Μοθώνην ἣν ὁ Θουκυδίδης ὀνομάζει Μιθώνην, λέγων αὐτὴν πόλιν τῆς Λακωνικῆς, καὶ προσέβαλον τὸ τεῖχος ὑπερ ἣν ἀσθενὲς καὶ ἀφρούρητον· ἀλλ' ὁ Σπαρτιάτης Βρασίδας ὁ Τέλλιδος ἔτυχεν ἔχων φρουρὰν περὶ τοὺς χώρους τούτους, καὶ μαθὼν ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν, καὶ εἰσπεσὼν εἰς Μοθώνην μετὰ ἑκατὸν ὁπλιτῶν, ἔσωσεν αὐτὴν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἄραντες παρέπλεον (2). — Κατὰ τὸν Ἀκτιακὸν πόλεμον ὁ Ἀγρίππας

(1) Πανσ. Μισσ. κ. 35. (2) Θουκυδ. β. 2, κ. 25.

ἐλθὼν μετὰ στόλου κατὰ τῆς Μοθώνης εἶλεν αὐτὴν, καὶ διέφθειρε τὸν Βόγον βασιλέα τῶν Μαυρουσίων ὡς φρονούντα τὰ τοῦ Ἀντωνίου (1). — Ἐπὶ δὲ Ῥωμαίων ὁ Αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς ἐπέτρεψε νὰ διάγωσιν ἐλεύθεροι οἱ Μοθωναῖοι καὶ νὰ πολιτεύωνται ἐν αὐτονομίᾳ, ἣν διετήρησαν καὶ εἰς τὸ μετέπειτα, ἕως οὗ τῷ 1124 Μ. Χ. ὁ Δοῦξ τῆς Ἑνετίας Δομίνικος Μιχαήλ ὁ κατακτησάμενος προηγουμένως τὴν Τύρον, τὴν Ἀσκαλόνην, τὴν Ρόδον, τὴν Χίον, τὴν Σάμον, τὴν Λέσβον καὶ τὴν Ἄνδρον, ἐπανακάμπτων τὸ τρίτον ἦδη ἐξ Ἱερουσαλήμ ἐν θριάμβῳ, προσέβαλε καὶ πολεμήσας καὶ νικήσας, εἶλε τὴν Μοθώνην· τῷ δὲ 1498 πολιορκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Βαγιαζίτου τοῦ Β'. ἔπεσεν ἡ πόλις αὕτη ὡς καὶ τὸ Ναβαρίνον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ὀθωμανῶν (2), καὶ διέμεινεν ὑπ' αὐτὴν μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας. — Ἐν Μοθώνῃ ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς ἐπιλεγομένης Ἀνεμότιδος· ἔλεγον δὲ ὅτι ὁ Διομήδης ἀνέθετο τὸ ἄγαλμα καὶ ἔθετο καὶ τὸ ὄνομα τῆς θεᾶς, διότι ἄνεμοι βίαιοι καὶ παράκαιροι πνέοντες ἔβλαπτον τὴν χώραν· τοῦ δὲ Διομήδους εὐξαμένου τῇ θεᾷ, ἕκτοτε οὐδεμία συμφορὰ προῆλθεν ἐκ τῶν ἀνέμων· ἦν δὲ καὶ ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ παρ' αὐτῷ φρέαρ ἔχον ὕδωρ συγκεκριμένον μετὰ πίστεως καὶ ὅμοιον τὴν ὁσμὴν καὶ τὴν χροιάν τῷ Κυζικινῷ μύρῳ (3). — Κατὰ τὸ νότιον καὶ τὸ νοτ.-ἀνατολικὸν τῆς Μοθώνης εἰσὶ τρεῖς νησίδες καλούμεναι ὑπὸ τοῦ Πλινίου Οἰνοῦσαι (4). — Κατὰ τὸν Πευτιγγερίον πίνακα ἡ Μοθώνη ἀπέχει τῆς Πύλου 30 μίλ. Ῥώμ. Εὐρέθησαν κατὰ καιροὺς νομίσματα Ῥωμαϊκὰ τῆς Μοθώνης ἀφορῶντα τὸν οἶκον τοῦ Σεβήρου· διατηρήθη δὲ ἡ πόλις

(1) Στράβ. β. 8, σ. 359. (2) Κορονέλλης Μέρος 2, σ. 54. (3) Πανγ. Μισσ. κ. 35. (4) Πλιν. β. 4, κ. 12.

αὕτη οὐ μόνον μέχρι τοῦ Ἱεροκλέους ὕφ' οὗ ἀναφέρεται (1) ἀλλὰ καὶ καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τοῦ Μισαιῶνος.

* Μοθώνη· κεῖται κατὰ τὸ ἔσχατον πέρας σειρᾶς βρά-
χων ἀρχομένων ἀπὸ τῶν ὑπωρείων τοῦ κατ' ἄρκτον τῆς πό-
λεως ὑψουμένου ὄρους τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ ἐκτεινομέ-
νων πρὸς μεσημβρίαν παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης. Ὀνο-
μάζεται δὲ Ἅγιος Νικόλαος τὸ ὄρος ἀπὸ τινος μονῆς τοῦ
ἁγίου κειμένης ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ. Κατέναντι τοῦ πρὸς
μεσημβρίαν πέρατος τῆς πόλεως κεῖται ὁ βράχος ὁ τὸ πάλαι
καλούμενος Μόθων, ὡς λέγει ὁ Πausanias, καὶ καθιστῶν
στενὸν τὸν λιμένα (2) ὃς ὀνομάζεται ἤδη Μανδράκι· ἐπὶ
τοῦ βράχου τούτου δε συνενεῖται διὰ γειφύρας μετὰ τοῦ
φρουρίου τῆς Μοθώνης ὑπάρχει πύργος καὶ ἐπ' αὐτοῦ πυρσός.
— Μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ Ἁγ. Νικολάου κεῖται χωρίον
Ὀψιμον καλούμενον· πέραν δὲ τοῦ Ἁγ. Νικολάου πρὸς ἄρ-
κτον αὐτοῦ καὶ τῆς Μοθώνης ἐπὶ τῆς ἀκτῆς θαλάσσης κατὰ
τὸ νότιον τοῦ μεγάλου λιμένος κεῖται τὸ Ναβαρίνον τὸ καὶ
Νεόκαστρον λεγόμενον, πόλις καὶ φρούριον ὀχυρὸν οὐχὶ
ἀρχαῖον, ἀλλὰ μεταγενεστέρως ἐποχῆς καὶ κατασκευῆς
Ἑνετικῆς· ὁ δὲ λιμὴν δε λέγεται λιμὴν τοῦ Ναβαρίνου
εἶναι εὐρυχωρότατος καὶ ἀσφαλέστατος σκιπόμενος πρὸς
δυσμᾶς ὑπὸ τῆς νήσου Σφακτηρίας· κεῖνται δὲ τὸ παλαιὸν
καὶ τὸ νέον Ναβαρίνον κατὰ τὰ δύο πέρατα τοῦ κόλπου τοῦ
συνιστῶντος τὸν λιμένα. Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς Ἑλλ.
ἐπαναστάσεως τὸ Ναβαρίνον ἢ Νεόκαστρον πολιορκηθὲν
κατὰ μὲν ξηρὰν ὑπὸ 2,000 χωρικῶν Μεσσηνίων καὶ 200
Ἐπτανησίων ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον Μοθώνης καὶ τὸν Ζακύν-
θιον κόμητα Μερκάτην, κατὰ δὲ θάλασσαν ὑπὸ δύο πλοίων

(1) Ἱεροκλ. σ. 647. (2) Ἰδε ἀνωτέρω.

Πεισιωτικῶν, παρεδόθη περὶ τὰ μέσα τοῦ Αὐγούστου 1822.
— Εἰς Μοθώνην ὑπάρχει σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεις
καὶ σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ φυλακεῖον τελωνειακόν.

ΚΟΛΩΝΙΔΕΣ, πόλισμα οὐ πόρρω τοῦ δυτικοῦ αἰγιαλοῦ
τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου ἐπὶ ὕψους κείμενον πλησίον τῆς
Κορώνης ἣ ἦν ὁμορον κατὰ νότον καὶ ἀπέχον 40 στάδια
τῆς Ἀσίνης καὶ 80 τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκρίτα Β. Α. Οἱ κά-
τοικοι τῶν Κολωνίδων ἔλεγον ὅτι δὲν ἦσαν Μεσσήνιοι, ἀλλ'
ὅτι μετέφερον αὐτοὺς ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὁ Κόλαινος ὁδηγηθεὶς
ἐκ μαντεύματος ὑπὸ κορυδαλοῦ εἰς τὴν ἀποικίαν ταύτην·
προδόντος δὲ τοῦ καιροῦ ἔμαθον τὴν διάλεκτον καὶ τὰ ἥθη
τῶν Δωριέων (1).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Κολωνίδων εἶναι ἠχοδομημένη
ἡ ἐνιστώσα πόλις Κορώνη· ἐπὶ δὲ τῶν ἐρείπων τῆς ἀρχαίας
Κορώνης κεῖται τὸ χωρίδιον Πεταλίδι. Ἡ σήμερον Κορώνη
κειμένη κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τοῦ ἀπ' αὐτῆς κολου-
μένου κόλπου τῆς Κορώνης, ἔχει φρούριον ἐπὶ λόφου οὐ
πόρρω τῆς θαλάσσης. Ἐπὶ τῆς ὀθωμανικῆς ἐξουσίας μόνον
οἱ ὀθωμανοὶ ὄκουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δὲ χριστιανοὶ εἰς τὸ
προάστειον ὅπερ ἐκτείνεται μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς θαλάσσης·
ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ φρουρίου φαίνεται ὁλόκληρος ἡ ἑκτασις
τοῦ κόλπου, ἡ νῆσος Βενέτικον πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὸ ὄρος
Πενταδάκτυλον (Ταύγετον) μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Ματαπᾶν
(Ταινάρου), πρὸς δὲ ἄρκτον αἱ κορυφαὶ τῶν ὄρεων Βουρκάνου
καὶ Εὐάν. Τὸ φρούριον εἶναι ἀσθενέστατον καὶ μάλιστα
κατὰ τὸ δυτικὸν αὐτοῦ μέρος εὐπρόσβλητον καὶ ἐξέλωτον,
θεθείσης ἐπιμόνου καὶ τακτικῆς πολιορκίας· τὸ ἑρμητήριον
εἶναι ἀνακεκταμένον, ἐπισφαλὲς καὶ ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς βορ-

(1) Πάυσ. Μισσ. κ. 34.

ἀνατολικούς καὶ νοτ ἀνατολικούς ἀνέμους ἐξ ὧν τὰ πλοῖα κινδυνεύουσι νὰ ἐξωκείλωσιν εἰς τὴν ξηράν. Ἡ Κορώνη ἔχει σχολεῖον Ἑλληνικὸν Β'. τάξεως καὶ ἕτερον δημοτικὸν Γ'. τάξεως, καὶ ὑγειονομεῖον καὶ ὑποτελωνεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον.

ΑΣΙΝΗ, πόλις παραθαλάσσιος ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου ἀπέχουσα 40 στάδια τῆς πόλεως Κολωνίδων Ν. Α. καὶ 40 τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκρίτα Β. (1). Οἱ Ἀσινᾶοι τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἔκουν περὶ τὸν Παρνασσὸν πλησίον τῶν Δυκωριτῶν καὶ ὠνομάζοντο Δρύοπες ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ Δρύοπος υἱοῦ, ὡς ἔλεγον, τοῦ Ἀπόλλωνος· μετὰ τρίτην δὲ γενεὰν βασιλεύοντος τοῦ Φύλαντος, νικηθέντες οἱ Δρύοπες εἰς μάχην ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους, ἤχθησαν εἰς Δελφοὺς καὶ ἀνέτεθσαν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα· ἀλλὰ κατὰ χρησμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Ἡρακλῆν ἀναχθέντες εἰς Πελοπόννησον, ᾤκησαν τὴν πλησίον τῆς Ἑρμιόνης Ἀσίνην· ἐκβληθέντες δὲ αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ἀργείων (2), ἤλθον εἰς Μεσσηνίαν ἐνθα οἱ Ἀκαδαίμονιοι ἔδωκαν αὐτοῖς τόπον πρὸς κατεικίαν ὃν οὐδὲ οἱ μετὰ ταῦτα καταχθέντες Μεσσηνιοὶ ἀφείλοντο ἀπ' αὐτῶν· οἱ δὲ Ἀσινᾶοι ὠμολόγουν μὲν ὅτι ὁ Ἡρακλῆς εἴλε τὴν κατὰ τὸν Παρνασσὸν πόλιν αὐτῶν, ἀλλ' ἡρνοῦντο ὅτι αἰχμαλωτισθέντες ἤχθησαν πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα· ἔλεγον δὲ ὅτι ἀλισκομένου τοῦ τείχους ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους, ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, ἀνέφυγον εἰς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνασσοῦ, καὶ διαβάντες ὕστερον διὰ θαλάσσης εἰς Πελοπόννησον, ἐγένοντο ἱκέται τοῦ Εὐρυσθέως· ὧν δὲ ὁ Εὐρυσθέης πολέμιος τοῦ Ἡρακλέους, ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν Ἀσίνην· μόνοι οἱ Ἀσινᾶοι ἐκ τοῦ Δρυοπικοῦ γένους ἱσεμνύοντο εἰσέτι καὶ ἐπὶ τοῦ Πausανίου ὀνομαζόμενοι Δρύοπες, καὶ οἱ ἀγιώτατοι τῶν

5

(1) Paus. Μεσσε. κ. 24. (2) Ἰδ. Ἀσίνη πόλ. Ἀργολίδος.

ναῶν αὐτῶν ἐκτίσθησαν βεβαίως κατὰ μίμησιν τῶν ποῦ ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ ὑπ' αὐτῶν ἰδρυμένων· τούτων δὲ ἦσαν ὁ μὲν Ἀπόλλωνος, ὁ δὲ Δρύοπος οὗ ἦν καὶ ἄγαλμα ἀρχαίων· ἐπανηγύριζον δὲ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ τελετὴν παρὰ ἑταίροις, λέγοντες αὐτὸν υἱὸν τοῦ Ἀπόλλωνος (1). — Φαίνεται δὲ παρὰ τὴν Ἀσίην ἦσαν δρυμῶνες, διότι τῷ ἔθνοσιν ἐστὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν μάχην τῆς Πύλου ἐπεμψαν ἐνταῦθα πλοῖα ἵνα λάβωσι ξύλα πρὸς κατασκευὴν μηχανῶν δι' ὧν ἐμελλον νὰ προσβάλωσι τὸ κατὰ τὸν λιμένα τεῖχος (2). — Ἐπίσημος ἦν ἡ πόλις αὕτη· ὤθεν καὶ ἀπ' αὐτῆς Ἀσιναῖος κόλπος (3) ἐκλήθη τὸ μισημδρινὸν μέρος τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου· φαίνεται δὲ ὅτι ἡ γειτνίασις τῆς ὑστερον ἀκμασάσης Κορώνης ἐβλάψεν αὐτήν, καὶ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ὀνομάζεται πολίχνη (4)· συνετηρήθη ὅμως καὶ οἱ νεώτεροι γεωγράφοι, ἔτι δὲ καὶ ὁ Ἰεροκλῆς αὐτὸς μνημονεύουσιν αὐτῆς· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μεσαιῶνος ἐξέλειπε καὶ μέχρι τοῦ ὀνόματος. — Πρὸς τὸ βόρειον τῆς Ἀσίνης ἦν τόπος ἸΑΜΙΑ λεγόμενος καὶ δοθεὶς παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων τοῖς ἀπογόνους τοῦ Ἀνδροκλείους μετὰ τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον (5).

* Τὸ χωρίον Σαρατζᾶς κεῖται ἐπὶ τῶν λειψάνων τῆς Ἀσίνης.

ΚΟΡΩΝΗ, πόλις κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποτ. Παμίσου, παρὰ τὰς κατ' ἀνατολὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Τημαθίου· ἐκαλεῖτο τὸ ἀπ' ἀρχῆς Αἰπεια, καὶ ὑπ' αὐτὸ τὸ ὄνομα φαίνεται ὡς μία τῶν ἐπτὰ πόλεων ἃς ὁ Ἀγαμέμνων ὑπέσχετο τῷ Ἀχιλλεῖ =

Καλὴν τ' Αἰπειαν (6).

(1) Πaus. Μισσ. κ. 34. (2) Θουκυδ. β. 4. κ. 13. (3) Στράβ. β. 8. σ. 359. (4) Στράβ. αὐτ. (5) Πaus. Μισσ. κ. 14. (6) Ὁμ. Ι. 1. σ. 152.

Ὅτι δὲ οἱ Μεσσηνιοὶ κατήχθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων εἰς Πελοπόννησον, πεμφθεὶς οἰκιστὴς ἐκ τῆς Βοιωτικῆς Κορωνείας ὁ Ἐπιμελίδης μετωνόμασεν αὐτὴν Κορώνειαν ἀπὸ τῆς πατρίδος αὐτοῦ· οἱ δὲ Μεσσηνιοὶ οὐδέποτε ἔλεγον αὐτὴν Κορώνειαν ἀλλὰ Κορώνην, καὶ ἡ ὀνομασία αὕτη ἂν καὶ ἡμαρτημένη ἐξάνκησε· περὶ δὲ τῆς ὀνοματοθεσίας ἦν καὶ ἄλλη γνώμη ὅτι ἐρυσσομένων τῶν θεμελίων τοῦ τείχους, εὐρίθη ἐν αὐτοῖς κορώνη χαλκῇ, καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθη ἡ πόλις. — Ἡ Κορώνη ἦν κατὰ τὴν ἀκμὴν αὐτῆς ἐν τῶν κυρίων ἐμπορείων τῆς Μεσσηνίας. — Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος ἐπιλεγομένης Παιδοτρόφου καὶ ἕτερος Διονύσου καὶ ἕτερος Ἀσκληπιοῦ, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἄγαλμα Διὸς Σωτήρος χαλκοῦν, καὶ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἐν ὑπαίθρῳ ἄγαλμα χαλκοῦν Ἀθηνᾶς ἐχούσης ἐν τῇ χειρὶ κορώνην· φαίνεται δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Ἐπιμελίδου· ὁ δὲ λιμὴν ἀγνοεῖται ἐπὶ τίνι λόγῳ ὠνομάζετο λιμὴν Ἀχαιῶν. — Ἡ Κορώνη συνώρευσ μετὰ τοῦ πολισματος Κολωνίδων, τῆς νῦν καλουμένης Κορώνης (1). — Κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἦν τόπος ἱερὸς τῆς Ἴνου, διότι ἰδοξάζετο ὅτι ὁπόταν αὕτη ἀντὶ Ἴνου ὠνομάσθη Λευκοθέα καὶ ἀπεθεώθη, ἐνταῦθα ἐπανεβῆ ἐκ τῆς θαλάσσης· μετ' ὀλίγον δὲ ἦσαν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Βιάντος, καὶ μετὰ 80 στάδια ἐπήγαγεν ὁ ποταμὸς Πλατανιστῶν ἐκ ῥίξης μεγάλου πλατάνου οὗ τὸ κοίλωμα ἦν ὡς μικρὸν σπήλαιον καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῦ καταρρέον εἰς Κορώνην. ἐπότιζε τοὺς κατοίκους. Μετὰ 80 δὲ στάδια ἀπὸ τῆς Κορώνης ἦν κατὰ τὸ παραθαλάσσιον ναὸς Ἀπόλλωνος θεὸς ἐνόμιζον ὅτι ἐθεράπευε τὰς ἀσθeneίας καὶ ὠνόμαζον αὐτὸν Ἀπόλλωνα Κόρυν-

(1) Ἰδε Κολωνίδες.

θον, καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἦν ξύλινον· ἦν δὲ ἐνταῦθα καὶ ἕτερον ἄγαλμα χαλκοῦν Ἀπόλλωνος ἐπονομαζομένου Ἀργεῖον ἀνατεθὲν, ὡς ἐδοξάζετο, ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν (1). — Οἱ κἀποικοὶ τῆς Κορώνης ἐλέγοντο Κορωνεῖς, οἱ δὲ τῆς ἐν Βοιωτίᾳ Κορωνείας Κορώνιοι (2). — Ἡ Κορώνη ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν δεσποτῶν τῆς Πελοποννήσου, ἕως οὗ τῷ 1204 ὁ Δάαν Βετεράνος Δίγυς τὸ γένος καὶ πειρατῆς τὸ ἐπάγγελμα εἶλεν αὐτὴν ἄρπακτικῶς, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἰχμαλωτισθεὶς εἰς Ἑλλήσποντον, ἐπέμφθη εἰς Κέρκυραν ἔνθα ἐσταυρώθη καὶ οἱ ὁπαδοὶ αὐτοῦ διεσπάρησαν· ἡ δὲ Κορώνη παρεδόθη τῷ αὐτῷ ἔτι τῇ Ἑνετικῇ πολιτείᾳ (3). Τῷ 1498 ἔτι ὁ Σουλτάνος Βαγιαζίτης ὁ Β' εἶλε τὴν Μοθώνην καὶ εἶτα εὐθὺς καὶ τὴν Κορώνην (4). — Τῷ 1533 στόλος Ἰσπανικὸς συγχεόμενος ἐκ 35 μεγάλων πλοίων καὶ 48 μικρῶν ὑπὸ τὸν ναύαρχον Δορίαν ἀπεβίβασε πολυάριθμον στράτευμα Ἰσπανικὸν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἰερώνυμον Τουτταβίλλαν καὶ τὸν κόμητα Σάρνον, οἱ πολέμησαντες καὶ νικηθέντες, ἀνεχώρησαν καὶ ἔμεινε πάλιν ἡ Κορώνη ὑπὸ τὴν ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν (5). — Τῷ 1685 13 Ἰουνίου πρὸς τὴν χαραγὴν τῆς ἡμέρας ἐφάνη πρὸ τῆς Κορώνης πολυάριθμος Ἑνετικὸς στόλος ὑπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον φραγκίσκον Μοροζίνην, ὃς ἀπεβίβασεν ἐκλεκτὸν στράτευμα καὶ μετὰ 49 ἡμερῶν πολιορκίαν εἶλε τὴν πόλιν καὶ τὸ φρούριον ἐν ᾧ εὗρεν 128 κανόνια ὧν 68 ὀρειχάλκινα· ἔπεσε δὲ εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν καὶ πλῆθος ἄπειρον ἐροδίων καὶ 300 ἵπποι καὶ σημαῖαι πολλαὶ καὶ τὰ τούγια τοῦ φονευθέντος ἐν τῇ μάχῃ Χαλὶλ πασᾶ, ὃ ἐπέμφθησαν

(1) Παντ. Μισσ. κ. 34. (2) Στρέβ. β. θ. σ. 411.

(3) Βερδινούτης β. 8. σ. 153. (4) Δότ. β. 31. σ. 788. (5) Πανθ. Παράτης Ἱστορ. Ἑπτ. β. 7. — Σαγγοδ. Ἱστορ. Ἀπονημονώματα.

εἰς Ἐνετίαν καὶ κατετίθησαν ἐν τῷ βωμῷ τοῦ Ἀγ. Γατεάνου
 τοῦ τοῦ ναοῦ τῶν Τολεντίνων· κατὰ τὴν μέχην ταύτην
 ἱ Ἐνετοὶ κατέσφαξαν ἱερωδὴν πάντας τοὺς κατοικοῦς, ἐξ
 καίωνων δὲ ἔπεσαν ἄνδρες ἐπίσημοι ὁ ἐκ Μελίτης στρατηγὸς
 λατοῦρ καὶ οἱ δύο ἡγεμόνες τοῦ Βρουνοβικ καὶ τῆς Σαβο-
 ρίας, καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἱερωνύμου Φραγκίσκος Ραβανὴν
 τῶν 34 τὴν ἡλικίαν, ὃς καὶ κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ
 ἰτάφη ἐν τῇ Κορώνῃ αὐτῇ· μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου τινὸς
 ἰάλω καὶ αὐθις ἡ Κορώνη ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἔμεινεν
 ὑπὸ αὐτοὺς μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως· ἔπαθε δὲ
 καὶ πάμπολλα θανά· ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν, ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν
 καὶ προσέτι ὑπὸ τῶν ἱππέων τῆς Μελίτης (Μάλτας),
 ὑφ' ὧν καὶ κατερῆμάθη. — Ἐν ἀποστάσει 2 ὥρων ἀπὸ
 τῆς Κορώνης ὥλζονται τὰ ἑρείπια τῆς πόλεως Ἀσίνης.

* Ἐπὶ τῆς θέσεως καὶ τῶν ἑρειπίων τῆς πάλαι πόλεως
 Κορώνης καίται τανῦν χωρίδιον ταπεινὸν Πεταλίδι πλησίον
 τοῦ ἱμωνύμου λιμένος καὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ τῆς εἰς Ἀνδρού-
 σης εἰς Κορώνην. — Μετὰ μίαν ὥραν ἀπὸ τοῦ Πεταλιδίου
 ῥέει ποταμὸς πηγάζων δύο ὥρας μακρὰν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν
 αὐτοῦ Β. Α. ἄνωθεν τῶν δύο χωρίων τῶν καλουμένων διὰ
 κοινοῦ ὀνόματος Λόγκα, τὴν δὲ κοιλάδα αὐτοῦ περικυκλοῦσι
 μετὰ τῶν εἰρημένων δύο ἔτι χωρία τινὰ ἐκ τῶν συνισών-
 των τὸν δῆμον Κορώνης, ὡς Γομφιά, Χαϊκάλι, Κακοῤῥέμα
 Πασαλίνα, Ἀραποχώρι κτλ. Ἰδε Κολωνίδες. Εἰς τὸ χωρίον
 Πεταλίδι ὑπάρχει φυλακεῖον ὑγειονομικόν.

Λ Ι Μ Ε Ν Ε Σ.

Ὁ ΤΗΣ ΠΥΛΟΥ. Κατέναντι αὐτοῦ πρὸς δυσμὰς ἦν
 πλησιέστατα τῆς ἀντιπερὶ ἡπείρου ἡ νῆσος Σφακτηρία ἢ
 Σφαγία, ἥτις καθίστα καὶ τὸν λιμένα ὀχυρὸν καὶ τοὺς

εἰσπλους στενοὺς τοσοῦτον ὥστε διὰ τοῦ στομίου τοῦ πρὸς τὴν Πύλον δύο μόνον πλοῖα ἐδύναντο νὰ εἰσπλεύσῃσι φυγ-
χρόνως, διὰ δὲ τοῦ πρὸς τὴν ἄλλην ἡπειρον ὁκτὼ ἢ ἐννέα (1).
— Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐβδόμου ἔτους τοῦ Πελοποννησια-
κοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους ἐν
ναυμαχίᾳ ἐντὸς τοῦ λιμένος τούτου τῆς Πύλου (2).

* Λιμὴν τοῦ Ναβαρίνου.

ΛΧΑΙΩΝ ΛΙΜΗΝ· οὕτως ὠνομάζετο ὁ λιμὴν τῆς Κο-
ρώνης· πόθεν δὲ ἡ ὀνομασία αὕτη ἀγνοεῖται (3).

* Ὁ λιμὴν οὗτος, ὅς, κατὰ τὸ ἀρχαῖον καὶ κατὰ τὴν
ἄκμην τῆς Κορώνης ἦν ἐκ τῶν κυριωτέρων λιμένων τῆς
Μεσσηνίας εἶναι μόνις ἤδη δεκτικὸς μικρῶν πλοιαρίων ἅπир
ἀγκυροῦνται ἐν αὐτῷ ὅπισθεν μώλου προβαίνοντες εἰς τὴν
θάλασσαν παραλλήλως πρὸς γλῶσσαν γῆς ἐξέχουσιν κατὰ
τὸ βορ-ἀνατολικόν· τὰ δὲ ἐμπορικὰ πλοῖα βιάζονται νὰ
ἀγκυροβολῶσιν εἰς ὀρμητήριον ἐπισηπλὲς κείμενον πρὸς τὸ
βορειότερον· ὀνομάζεται δὲ ὁ λιμὴν οὗτος Πεταλίδι ὥς καὶ
τὸ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Κορώνης κείμενον χωρίον.

ΦΟΙΝΙΚΟΨ, λιμενίσκος μετὰ τὸ ἀκρωτήριον Ἀκρίταν.
πρὸ τοῦ Φοινικοῦντος ἔκειντο αἱ νῆσοι Οἰνοῦσαι (4).

Ν Η Σ Ι Δ Ε Σ.

ΣΦΑΒΤΗΡΙΑ ἢ ΣΦΑΓΙΑ· ἐξετείνετο κατέμκροσθαι τοῦ
λιμένος τῆς Πύλου πρὸς δυσμὰς πλησιέστατα τῆς ἡπεί-
ρου (5)· ἦν δὲ ὀρυμώδης καὶ ἔρημος καὶ ἐπομένως ἀπά-
τητος, καὶ τὸ μέγεθος αὐτῆς ἦν περίπου 15 σταδίων (6).
Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐβδόμου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ

(1) Θουκυδ. β. 4. κ. 8. (2) Ἰδ. Πόλες Μεσσηνιακῆς (3) Πανσ.
Μεσ. κ. 34. (4) Πανσ. αὐτ. (5) Ἰδ. Λιμὴν τῆς Πύλου. (6) Θουκυδ.
β. 4. κ. 8.

πολέμου κησάντων τῶν Ἀθηναίων τοὺς Λακεδαιμονίους εἰς ναυμαχίαν ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Πύλου (1), 800 ὀπλῖται ὑπὸ τοὺς στρατηγούς Κλέωνα καὶ Δημοσθένην ἀπέβησαν εἰς Σφακτηρίαν ἔνθα οἱ Λακεδαιμόνιοι διεβίβασάν προηγουμένως μέρος τοῦ στρατεύματος αὐτῶν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἐπιτάδαν (2) καὶ πολεμήσαντες πόλεμον δύσκολον καὶ πεισματώδη, κατέτροψαν τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ ἐκ τῶν 420 ὀπλιτῶν τῶν διαβάντων ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῆς νήσου 292 ἐκομίσθησαν ζῶντες εἰς Ἀθήνας, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπέθανον· ἦσαν δὲ ἐκ τῶν ζώντων περίπου 120 Σπαρτιάται, ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων ὀλίγοι ἀπωλείσθησαν (3)· ὁ πόλεμος οὗτος ἀπὸ τῆς ἐν τῷ λιμένι ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐπὶ τῆς νήσου μάχης διήρκεισεν 72 ἡμέρας· συνέβη δὲ παραδόξως νὰ ἐπαληθεύσῃ καὶ τοι μανιώδης ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Κλέωνος, ὅς ἔφερεν ὄντως ἐντὸς 20 ἡμερῶν τοὺς Λακεδαιμονίους ζῶντας εἰς Ἀθήνας, ὥς ὑπέσχετο (4). Ταύτην τὴν ἐν Σφακτηρίᾳ ἦταν τῶν Λακεδαιμονίων ἀνάφερόναι καὶ ὁ Στράβων (5), καὶ ὁ Πausanias (6), ὅς λέγει ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέθηκαν ἄγαλμα χαλκοῦν Νίκῃς εἰς τὴν ἀκρόπολιν εἰς μνήμην τοῦ ἐν Σφακτηρίᾳ κατορθώματος (7).

* Σφακτηρία, καὶ διὰ τῆς Ἰταλικῆς ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν ἔναιων ὀνομασίας Σαπιέντσα. Κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁ Ἰβραῖμ πασᾶς υἱὸς τοῦ σατράπου τῆς Αἰγύπτου Μεχμέδ Ἀλῆ πασᾶ στρατεύσας κατὰ τῆς Ἑλλάδος μετὰ πολυαριθμοῦ στόλου καὶ στρατοῦ τακτικοῦ, ἀπεβίβάσθη πρῶτον εἰς Μοθώνην, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπίδραμε κατὰ τῆς Σφακτηρίας καὶ τοῦ Νεοκάστρου. Ὁ Μισοῦλης καὶ οἱ λοιποὶ πρόκριτοι τῶν θαλασσίων ὀπλαρχηγῶν, ὥς

(1) Ἰδε Πύλος Μεσσην. (2) Θεουκιδ. β. 4. κ. 31. (3) Αὐτ. κ. 38.

(4) Αὐτ. κ. 28, 39. (5) Στράβ. β. 8. σ. 359. (6) Πaus. Ἀττ. κ. 13.

— Μεσσην. κ. 26. (7) Πaus. Μεσσην. κ. 36.

ὁ Ἀναστάσιος Τσαμαδός, ὁ Γεώργιος Σαχτούρης καὶ ἄλλοι, ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐλθόντες ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Δημήτριος Τσόκρης, ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Σταῦρος Σαχίνης ἔδραμον εὐθὺς πρὸς βοήθειαν. Τὴν 28 Ἀπριλλίου συνεκροτήθη μάχη καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν ἀνδρείως καὶ ἥρωϊκῶς· ἀλλὰ τέλος κατεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ ὄγκου καὶ τοῦ πλήθους καὶ τῆς ἀπείρους ὑπερτερούσης στρατιωτικῆς δυνάμεως τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ὁ μὲν Ἀναγνωσταρᾶς ῥιφθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν ἀπεπνίγη, ὁ δὲ Τσαμαδὸς καὶ ὁ Σαχίνης μαχόμενοι ἀπέθανον, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος κινδυνεύσας τὸν ἔσχατον κίνδυνον, μὲν ὡς ἐκ θαύματος διεσώθη εἰς Ἰθρὰν· ἀλλ' ὁ Μιαούλης παραλαβὼν ὅσα ἐδυνήθη πλοῖα καὶ πυρπολικά, ἔδραμεν εὐθὺς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐνθα ἐκυρόλησεν εἰκοσιοκτὼ πλοῖα, συναπολίσας καὶ ἐκ τῶν πληρωμάτων αὐτῶν ἕως πεντακισχιλίου ἀνθρώπους. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1827 στόλος μέγας τουρκοαιγυπτιακὸς συγκείμενος ἐξ 79 πλοίων πολεμικῶν διαφόρου μεγέθους ὑπὸ τὸν αὐτὸν Ἰβραὶμ πασᾶν ἐκδραμὼν καὶ αὐθις, ἵστατο παρατεταγμένος πρὸ τοῦ Νεοκίστρου (Ναβαρίνου), ἔτοιμος νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῆς Ἰθράς καὶ ἀλλαχοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ μεταξὺ τούτῃ ὑπεγράφη ἐν Λονδίνῃ συνθήκη μεταξὺ τῶν τριῶν μεγάλων δυνάμεων, Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας, δι' ἧς ἀπεφασίσθη νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ ὀθωμανοὶ εἰς ἀνακωχὴν, καὶ ἐπειδὴ καὶ τοὶ διακοινωνήσεις ἐπιστάμους εἰς αὐτοὺς τῆς ἀποφάσεως, ἀπειθοῦντες, ἐξηκολούθουν τὰς συνθηκὰς ἐχθροπραξίας καὶ κινήσεις κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας, οἱ στόλοι τῶν τριῶν εἰρημίνων δυνάμεων, ὑπὸ τῶν νευάρχων τῆς μὲν Ἀγγλίας τὸν Ἐδουάρδον Κόδρινγκτον, τῆς δὲ Γαλλίας τὸν Δε-Ριγνὸν, τῆς δὲ Ῥωσσίας τὸν Κόμνττι Χρῦδιν, συνιστάμενοι καὶ οἱ τρεῖς ὁμοῦ εἰς 26

πλοῖα, κατεναυμάχησαν τῇ 8 Ὀκτωβρίου καὶ κατέστρεψαν τὸν Ὀθωμανικὸν στόλον, ἀπολέσαντες οἱ μὲν Ἀγγλοὶ 75 φονευμένους καὶ 197 πληγωμένους, οἱ δὲ Γάλλοι 43 φονευμένους καὶ 117 πληγωμένους, οἱ δὲ Ῥώσοι 57 φονευμένους καὶ 137 πληγωμένους, ἐκ δὲ τῶν Ὀθωμανῶν 6,000 ἐφονεύθησαν, καὶ ἐκ τῶν 120 πολεμικῶν καὶ φορταγωγῶν πλοίων μόνον 20—30 κορβέται καὶ βρίκια διασώθησαν, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα κατεποντίσθησαν, ἐπυρπολήθησαν ἢ κατεθραύσθησαν. Φυλακεῖον ὑγειονομικὸν ὑπάρχει εἰς Σφακτηρίαν ἢ Σαπιέντσαν.

ΠΡΩΓΗ, παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν, κατὰ τὸ βόρειον τῆς Πύλου. Τῷ ἐξόδομῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων καθωρμίσθη καὶ ἠύλισθη μίαν νύκτα ἐν Πρώτῃ (1), ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι εἶχε λιμένα εὐρύχωρόν καὶ ἀσφαλὲς ἀγκυροβόλιον.

* Πρώτῃ· ἀπέναντι αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἡπείρου κεῖται τὸ ἐλαιοφόρον χωρίον Γαργαλιάνον. Εἰς τὴν Πρώτην ὑπάρχει φυλακεῖον τελωνειακόν.

ΟΙΝΟΨΑΙ, πρὸ τοῦ λιμένος Φοινικοῦντος (2).

* Αἱ νῆσοι αὗται εἰσὶ δύο σχεδὸν ἰσομεγεθεῖς ὧν ἡ μὲν πρὸς ἀνατολὰς ὀνομάζεται ΚΑΒΡΕΡΑ ἢ ΣΚΙΖΑ ἡ δὲ πρὸς δυσμὰς ΣΑΠΙΕΝΤΣΑ· μεταξὺ δὲ τῶν δύο ὑπάρχει καὶ ἕτερον μικρὸν νησίδιον καλούμενον ΠΡΑΣΙΝΗ ΝΗΣΟΣ ἢ ἈΓΙΑ ΜΑΡΙΑ, καὶ ἕτερα τρία πλησίον τῆς Μοθώνης· αἱ νῆσοι αὗται ὥς καὶ ἡ Σφακτηρία καὶ ἡ Πρώτη παρέχουσι κατὰ τὸ ἔαρ καλὰς νομάς διὰ βόας καὶ ἵππους.

ΘΗΓΑΝΟΨΑ, νησίς ἔρημος πρὸ τοῦ ἀκρ. Ἀκρίτα.

ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ, δύο νησίδες κατὰ τὸ πέρατος, ἀντικρὺ

(1) Θουκυδ. β. 4. κ. 13. (2) Πaus. Μεσσην. κ. 34.

τῆς πρὸς δυσμὰς παραλίας τῆς Μεσσηνίας, πλησίον ἀλλήλων κείμεναι, μικραὶ, χθαμαλαὶ, οὐθενὸς λόγου ἄξια, ἀλλ' οὐχὶ καὶ παντάπασιν ἄφοροι. Κατὰ τὸν Στράβωνα, αἱ πελάγαι αὗται νῆσοι, ὡς ὀνομάζει αὐτάς, κείμεναι ἐν τῇ Λιβυκῇ καὶ μεσημβρινῇ πελάγει, ἀνῆκον εἰς τοὺς Κυπαρισίους καὶ ἀπέιχον τῆς ἡπείρου 400 στάδ. = 10 μιλ. γεωγραφικά (1). Κατὰ δὲ τὸν Πλίνιον ἔκλειντο ἐν ἀποστάσει 35 μιλίων Ρώμ. = 7 μιλ. γεωγρ. = 280 σταδίων ἀπὸ τῆς Ζακύνθου πρὸς εὖρον ἄνεμον ἦτοι κατὰ τὸ νοτ' ἀνατολικόν (2). Ὁ Βιργίλιος ὀνομάζει αὐτάς νήσους τοῦ μεγάλου Ἰονίου καὶ λέγει ὅτι ἐνέμοντο αὐτάς αἱ Ἄρπειαί, ἀποκλείσθαι τῆς τραπέζης τοῦ Φινέως =

Τοῦ τῆς θαλάσσης κινδύνου σωθέντα μὲ δέχοντ' ἐν
πρώτοις

Αἱ τῶν Στροφάδων ἄκται· παρ' Ἑλλήνων Στροφάδες
καλοῦνται.

Νῆσ' Ἰονίου μεγάλου· αὐτάς Κελαινῶ καὶ αἱ ἄλλαι
Ἄρπειαί νέμοντ' ἐξ ὅτου ἐκλείσθ' εἰς ἐκείνας ὁ οἶκος

Ὁ τοῦ Φινέως κ' ἐντρόμῳς τοὺς πρώτους εἰσιπον δει-
κνους (3).

Κατὰ τὸν Ἀπολλώνιον αἱ Στροφάδες ἐκαλοῦντο πρότερον
Πλωταί (4).

* Στροφάδες, κοιν. Στροφάδια ἢ Στροβάλια, προάγουσι
κάλλιστον οἶνον.

(1) Στράβ. β. 8. σ. 359. (2) Πλίν. Φυσ. ἱστ. β. 4. κ. 12.

(3) Μεταφρασ. ἐμὴ Αἰνειαδ. Βιργιλ. β. 3. σ. 209 κξ. (4) Ἀπολλων. Ροδ. Ἀργον. β. 2. σ. 295. — Ἰδ. ἐν σημ. τῆς εἰρημένης μεταφράσεως τοῦ λόγου τῆς ἐπωνυμίας τῶν Πλωτῶν καὶ Στροφάδων.

ΜΕΣΣΗΝΙΑ.

*Εἰς τῶν πέντε νομῶν ἐξ ὧν σύγκειται ἡ Πελοπόννησος
διαίρεται δὲ εἰς πέντε ἐπαρχίας = Καλαμῶν,
Μεσσηνίας, Πυλλας, Τριφυλλας καὶ Ὀλυμπίας (1).*

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΑΜΩΝ.

Διαιρεῖται εἰς πέντε δήμους = Καλαμῶν, Θουρίας, Ἄριος, Ἀμφίας
καὶ Ἀλαγωνίας καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851 18,860.

Ἰ.ρ.	Α.	Εἰς.		Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	Οἰκ.	Κάτοικοι.
			ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΩΝ.			6471
51		Ν. Δ.	Καλάμαι κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	910	4038	
2	30	Α.	Γιάνιτσα.	126	616	
	15	Α. Ν.	Γρανιτσάνικα.	57	329	
	45	Β. Δ.	Ἀσπρόχωμα.	34	150	
1		Δ. Β.	Καλάμι.	44	205	
	15	Δ. Β.	Λέϊκα.	65	305	
		Δ. Β.	Κατσίκιστον.			
			Κατσαρέϊκα.			
			Σπητάκια.			
			Βαλανιδιά. } Μοναὶ διατη-			
			Τηνίοβα. } ρούμεναι.			
		Β.	Προφ. Ἡλίας. } Μοναὶ δια-			
			Ἀγία Τριάς. } λελυμέναι.			
			Προϊόντα τοῦ δήμου δημη-			
			τριακοὶ καρποὶ, οἶνος, ἔλαιον,			
			σῦκα, πορτοκάλια, λεμόνια,			

(1) Αἱ δύο ἐπαρχίαι τῆς ἀρχαίας Ἠλείας-Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας προσε-
τέθησαν ἤδη εἰς τὴν νῦν Μεσσηνίαν.

ἑρ. Α. Θε.			Πληθυσμός.	
			Οἰκ.	Κάτοικοι
		μέταξά· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ 10 ρεύματα ὧν τὰ 8 χρήσιμα, ὥς καὶ 1 ποταμὸς ἐπίσης χρή- τιμος, 1 μικρὸν ἔλος· ἔτι δὲ καὶ 2 σχολεῖα, ἑλληνικὸν καὶ δημοτικὸν εἰς Καλάμας.		
		ΔΗΜΟΣ ΘΟΥΡΙΑΣ.		3355
1	45	B. Δ. Καμάρι, πρῶην ἔδρα τοῦ δήμου.	177	852
	5	N. A. Φουρτσάλα νῦν ἔδρα τοῦ δήμου.		
	25	N. A. Αἰζαγα.	75	200
	25	N. A. Κουρτσαχούσι.	193	217
	15	N. Δ. Μικρομάνη.	185	810
	15	B. Ντελιμεμί.	21	385
	25	B. Φαρμίση· κατ' ἀνατ. ἑρείπ. ἱρχαίας πόλεως (τῆς Θουρίας πιθανόν) καὶ κατὰ δυσμ. λεί- ψανα λουτρῶν ῥωμαϊκῶν.	28	110
	30	B. Βαῖζαγα.	47	208
	45	A. B. Παλαιόκαστρον. Μονὴ Σκλούμπη } Διὰ λε- Μονὴ Ἄθωνος. } γυμέναι Προϊόντα τοῦ δήμου σῦκα, οἶνος, ἔλαιον, μέταξα, ὄψιμοι καρποὶ καὶ ὀλίγοι πρῶϊμοι· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ 1 ποτα- μὸς χρήσιμος ἐν μέρει, 2 ρύα- κες χρήσιμοι· ἔτι δὲ καὶ σχο- λεῖον δημοτικὸν Β'. ταξέως εἰς Φουρτσάλαν καὶ εἰρηνοδικεῖον.	9	40
		ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΟΣ.		2629
3		A. B. Ἀσλάναγα, πρῶην ἔδρα τοῦ δήμου.	219	1024

Α. Οικ.	Α. Οικ.	Πληθυσμός.	Οίκ.	Κάτοικοι.
30	Α. Ν.	Γαϊδουροχώρι, νυν Ξδρα του δήμου.		
25		Μπισπάρδι.	107	420
20	Α. Β.	Βραχάταγα.		
35	Α. Β.	Πήδημα.		
15	Β.	Γκυρτσόγλι.	62	269
20	Β.	Γλιάτα.	36	152
35	Α. Β.	Μπάστα.	99	393
10	Α. Β.	Μπαλίτσα.	65	294
		Προϊόντα του δήμου δημ. καρποί, συκα, έλαιον, οίνος και μέταξα· 1 ποταμός, 3 έλη ών τὰ 2 εις καλλιεργήσιμον γην.		
		ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΕΙΑΣ.		2697
8 30	Β.	Πολιανή, κωμ. Ξδρα του δήμ.	300	1525
45	Β. Α.	Άρφαρά.	119	768
1 45	Α. Β.	Βρωμόβρυσις.	99	502
	Ν. Α.	Άγριλος.	102	443
	Α. Ν.	Γαρδίκι μετόχιον της Μο- νής Μαρδακίου.		
	Α. Ν.	Βαλανιδιά, Μονή.		
		Κουτουλά.		
	Α. Ν.	Ξηροχωράφι.		
	Β. Α.	Σταματινού.		
		Σκόμορα.		
		Φόνισα.		
		Προϊόντα σίτος, κριθή, έλαιον και οίνος.		
		ΔΗΜΟΣ ΑΛΑΓΩΝΙΑΣ.		3708
5 15	Α. Β.	Τσερνίτσα, πρῶην Ξδρα του δήμου.	82	443
45	Β. Α.	Σίτσοβα, κωμ. νυν Ξδρα του δήμου.	234	1112

Ἰρ.	Α.	Θεσ.		Πληθυσμὸς.	
				Οἰκ.	Κάτοικοι.
1		B.	Μεγάλη Ἀναστάσοβα.	136	704
30	A. B.		Μικρὴ Ἀναστάσοβα.	57	286
1	A. N.		Λαδᾶ.	86	427
1	30	A. N.	Καρβέλι.	93	500
		B.	Μονὴ Μαρδακίου, διατη- ρουμένη.		
			Μετόχιον τῆς Μονῆς Ἄμια λῶν.		
			Προϊόντα καρύδια, κερά- σια, κάστανα, ἔλαιον, μέταξα, οἶνος ὀλίγος, καλαμβόκιον, ἀραβόσιτος· 9 ποταμίσκοι, 10 βύακες, πάντα ἄχρηστα· ὑπάρ- χει δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως.		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΣΣΗΝΗΣ.

Διαιρεῖται εἰς ἑξήδημους = Παμίσου, Ἀριστομένους, Εὐλας, Ἰθάκη, Ἀνδανίας καὶ Οἰχαλίας, καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851 21,545.

Ἰρ.	Α.	Θεσ.	Πληθ.	κατὰ τὸ 1851.
			Οἰκ.	Κάτοικοι.
				4690

Ἰρ. Α. Θισ.

Πληθυσμός.

Οἰκ. Καταίκοι.

Προϊόντα οἶνος, μέταξα, ἔλαιον, σῦκα, ὄψιμα γεννήματα· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ 4 ποταμοὶ ὧν ὁ 1 ὀπωσοῦν μέγας, 5 ρεύματα πάντα χρήσιμα, 50 ρυάκια, 3 ἔλη ὧν τὸ 1 ἱκανῆς ἐκτάσει· 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ ἕτερον δημοτικόν, ἀμφοτέρω B'. τάξις εἰς Νησίον, καὶ σταθμὸς ἐνταῦθα ὑγειονομικὸς καὶ ὑποταλωναῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον.

ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ.

2534

6	B. Δ.	Πολαίνα, πρῶν ἑδρὰ τοῦ δήμου.	34	170
1	B. Α.	Κουτήφαρι, νῦν ἑδρὰ τοῦ δήμου.	20	130
1	B. Δ.	Βούταινα.	40	241
1	B. Δ.	Μάκρενα.	41	240
1 30	B. Δ.	Κουλουκάδα.	4	21
45	B.	Χαλβάτσον.	42	249
1 15		Ζαπάντι.	10	57
1 30	N. Α.	Σαμπακάλφα.	13	70
1 30	A. N.	Μουσταφάμπασα.	22	131
1 45	A. N.	Δρεγγάρι.	4	20
2	A. N.	Δόξ.	16	93
2 30	A. N.	Στρέφι.	19	99
3 30	A. N.	Νεοχώρι.	13	60
3 30	A. N.	Φιλιππάκη.	33	121
3	A. N.	Κατζαλή.	7	38
3	A. N.	Ἀβραμιοῦ.	56	256
4	A. N.	Σμαῖλου.	6	24
3 30	A. N.	Χάστεμι.	26	115
2 45	A. B.	Ξερονάσι.	24	112
2 45	A. B.	Κυνηγοῦ.	24	142

ὁρ.	Α.	Θε.		Πληθυσμός.	
				Οἰκ.	Λήπται.
2		Δ.	Γλιάτα.	59	315
	15	Β. Α.	Παραπούγγι.	30	166
	30	Ν. Δ.	Κωνσταντίνος.	146	707
	25	Δ. Ν.	Μαντσάρι.	22	225
	30	Α.	Δουσίλα.	42	283
	30	Ν. Α.	Τρίφα.	10	53
1		Α. Ν.	Σανδάνι.	48	229
1	50	Α. Β.	Λυκούρσι.	20	151
	30	Α. Ν.	Μάλλα.	22	105
1		Β. Α.	Τζορωτά.	50	296
	20	Β. Α.	Κούρταγα.	27	110
	15	Ν. Δ.	Άγριλόβουνον.	42	212
	45	Δ. Ν.	Μπούγα.	38	267
Προϊόντα δημητριακοί καρ- ποί, έλαιον και οἶνος· 15 ρύα- κες, χρήσιμοι, 4 ποταμίσκοι.					
ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΔΙΑΣ.				4313	
5		Β. Δ.	Μελιγαλά έδρα του δήμου.	24	440
2	30	Β. Α.	Σολάκι.	45	184
	45	Β. Α.	Τσαούσι.	40	246
	45	Β. Α.	Σπανοχώρι.	40	152
	45	Α. Β.	Μούστα.	15	106
1		Β. Α.	Τόσκεισι.	29	111
	45	Α. Β.	Άλητσελεμπή.	45	233
1		Α. Β.	Λουτρός.	30	137
2	30	Α. Β.	Φίλια.	30	136
1			Δογατζήδες.	10	39
1	30		Ρερίκα (καλύδια).	16	53
1	15	Β. Α.	Σιάμου.	25	103
1		Α.	Κατσαροῦ.	80	489
1	30	Ν. Α.	Μπάλα.	25	151
1		Α. Ν.	Τζαφερεμίνη.	90	468
	45	Α. Ν.	Σκάλα.	70	416
2		Β. Α.	Βελανιδιά.	12	60

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΣΣΗΝΗΣ.

573

Ὡρ. Α. Θες.

Πληθυσμός.

			Οία.	Κάτοικοι.
1	15	Β. Δ.	30	172
1	15	Β.	40	228
	45	Ν.	24	125
1		Δ. Β.	15	83
Προϊόντα σύκα, έλαιον, οί- νος, μέταξα και δημητριακοί καρποί· 3 ποταμίσκοι, χρήσι- μοι εν μέρει, 2 ρύακες, άχρη- στοι, 5 ρεύματα χρήσιμα, 1 μικρόν έλος, 1 μικρόν δάσος· 1 σχολείον δημοτικόν Β'. τά- ξειως εις Μελιγαλάν και δασο- νομείον και ειρηνοδικείον.				

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΥΛΙΑΣ.

Διαιρείται εις πέντε δήμους = Πύλου, Μεθώνης, Κολονίδων, Κορώνης
 και Βουφράσου και περιέχει κατοίκους κατά τὸ 1851 14,876.

Ὡρ. Α. Θες.

Πληθ. κατά τὸ 1851.

		ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ.	Οία.	Κάτοικοι.
				3017
55	Ν. Δ.	Πύλος, (Νεόκαστρον) και Καλύβια, κωμόπολις έδρα του δήμου.	207	924
	20	Ν. Α.	27	115
1	10	Β. Α.	61	284
	45	Β. Α.	33	171
2		Β. Α.	11	53
2		Β. Α.	39	193
4	45	Β. Α.	16	90
1	30	Β. Α.	12	62

Ἰρ.	Α.	Θεο.		Πληθύνες	
				Οικ.	Κατοικ.
1	30	Α. Β.	Σκινόλακκ.	16	72
1		Α. Β.	Γουδαλοβορός.	28	113
2		Α. Β.	Πετροχώρι.	20	82
2		Β.	Ῥωμανοῦ.	31	149
2		Β.	Ὀσμάναγα.	52	243
2		Β.	Πισάσκι.	5	22
	35	Α. Β.	Ἰκλενα.	36	155
2	30	Α. Β.	Πλάτανος.	4	43
2	30	Α. Β.	Ἄνω Παπούλια.	10	40
2	30	Α. Β.	Κάτω Παπούλια.	9	30
2	30	Β. Α.	Καραμανόλι.	23	109
		Δ. Β.	Πάλαιοναβαρῖνος, ἀρχαῖον τρεῖσιον (Πύλος).		
		Α. Β.	Γιάλοβα, θέσις ἡγεροτική.		
		Α. Ν.	Μονὴ Ἀγίου Νικολάου δια λελυμένη.		
			Μύλοι Μπομπολαίων.		
		Ν.	Καινούριον Χωριόν.		
		Δ. Β.	Σφακτηρία νῆσος.		
			Προϊόντα δημητριακοὶ καρ ποὶ καὶ ἔλαιον ἐξ ἐθνικῶν ἐλαιο- δένδρων· 2 ποταμίσκοι, 8 ῥύα κις χρήσιμοι πάντες, 1 ἔλος, 1 λιμὴν, 4 δάση μέτρια· ἔτι δὲ 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Πύλον ἢ Νεόκαστρον.		
			ΔΗΜΟΣ ΜΕΘΩΝΗΣ.		2418
2		Ν.	Μεθώνη, κωμ. ἔδρα τοῦ δή μου.	172	763
	15	Α. Β.	Καλαφάτι.	28	128
	15	Α. Β.	Γεφύρι.	12	48
	45	Β. Α.	Ῥήπεινα.	6	29
1		Β. Α.	Χάντσογλι.	11	58
1		Α. Β.	Μεσοχώρι.	22	100

ἤρ. Α. Οω.

Πληθυσμός.

Οἰκ. Κάτοικοι.

20	Β. Α.	Μπαράκιες.	15	67
2 15	Β. Α.	Λαχανάδα.	38	176
1 10	Β. Α.	Κρυβιτσά.	7	33
1	Β.	Καμάρια.	2	17
1 30	Β. Α.	Κιαπάπι.	5	25
15	Α.	Αγατζίκι.	10	42
10		Νέα Κρήτη.	4	11
2	Β. Α.	Μεμερίτσι.	46	266
1 15	Β. Α.	Ταούτι.	13	76
1 30	Β. Α.	Βελή.	8	36
1 30	Β. Α.	Μηλίτσα.	32	186
2 30	Β. Α.	Άνω Μινάγια.	7	43
2 30	Β. Α.	Κάτω Μινάγια.	16	99
1 30	Β. Α.	Χωματάδες.	10	53
1 30	Α. Β.	Κυνηγοῦ.	5	27
2	Β. Α.	Ζάκαλι.	7	36
	Β. Α.	Σούμπαλι.		
	Β.	Καινούριον Χωριόν.		
		Γάμος.		
		Πέρα Μηλίτσα.		
		} Θέσεις ἀγροτικάι, ὀλίγον κατοικουμέν.		
		ΔΗΜΟΣ ΚΟΛΩΝΙΔΩΝ.	3632	
8	Ν. Α.	Κορώνη κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	285	1355
15	Δ.	Τζαφέρογλι.	28	144
15	Β. Α.	Ἅγιος Δημήτριος.	18	79
30	Β. Δ.	Ἀρμενοί.	5	29
1 10	Β. Δ.	Ἁγία Τριάς.	9	59
30	Β. Δ.	Κατηνιαδες καὶ Κορτζόγλι.	14	67
20	Β. Δ.	Δελάλι.	1	7
30	Δ.	Παπάρα.	3	7
1	Δ.	Μασούλι.	5	26
1	Δ.	Ἀϊτίνον.	6	30

Ὄρ.	Α.	Θε.		Πηλοποι.	
				Οίκ.	Κίτακοι.
1		Β. Δ.	Χαρακοπιά.	77	356
1		Β. Δ.	Πέτριάδες.	26	139
1	15	Δ. Β.	Δόσταγα.	3	20
1	10	Δ. Β.	Κόμπη.	14	74
1	30	Β. Δ.	Καντερόγλι και Χωματτρόν.	6	30
1	40	Δ. Β.	Βουνάρια.	57	245
1	40	Δ. Β.	Καστέλια.	59	250
2	30	Ν. Δ.	Βασιλίτσι.	25	129
2	30	Ν. Δ.	Σαρατσία.	42	204
3		Β. Δ.	Τζαΐζα.	8	45
3		Δ.	Γρίζι.	8	14
3		Β. Δ.	Καπλάνι.	13	82
3		Β. Δ.	Ζιζάνι.	11	52
		Ν. Δ.	Χρυσοκελαριά. } Μοναί δια-		
		Ν. Δ.	Κρυφτσανοῦ. } λελυμέναι.		
		Δ. Ν.	Βενέτικον, νῆσος (Θηγα- νοῦσα).		
			Προβόντα ἔλαιον, δημητρια- κοὶ καρποὶ καὶ ἐν μέρει μέτα- ξα· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ καὶ δύο σχολεῖα, Ἑλληνικὸν καὶ δημοτικὸν εἰς Κορώνην.		
			ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΩΝΗΣ.		2053
11		Β. Δ.	Πεταλίδι, πρῶην ἔδρα τοῦ δήμου. Ἐνταῦθα ὑπάρχει φυ- λακεῖον τελωνειακόν.	70	286
	30	Δ. Ν.	Χαϊκάλι, νῦν ἔδρα τοῦ δή- μου.	48	259
	45	Ν. Δ.	Γαμβριά.	10	48
	45	Ν. Δ.	Λυκίσια.	7	35
	45	Ν. Δ.	Σούμπαλι.	5	26
1	45	Ν. Δ.	Κόκκινον.	18	106
2		Δ. Ν.	Ῥεμούσταφα.	15	76
	45	Δ. Ν.	Νεοχώρι.	5	18

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΥΛΙΑΣ.

577

Αρ.	Α.	Θα.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι
2	Δ.	Ν.	Κουτσουμάδι.	6	26
2	Δ.	Ν.	Κλεισοῦρα.	4	15
45	Β.	Δ.	Πυλιστάρι.	18	92
45	Β.	Δ.	Καστάνια.	9	48
15	Δ.	Ν.	Παστρίμογλι.	2	7
15	Δ.	Ν.	Βίγλα.	7	34
30	Δ.	Ν.	Κακοῦρέμα.	8	45
10	Β.	Δ.	Βελῆ.	25	116
30	Δ.	Ν.	Δράγκα.	26	134
30	Ν.	Δ.	Λεύκα.	6	29
1	Β.	Δ.	Πέρα.	20	104
1 30	Β.	Δ.	Πανιπέρι.	12	56
3 30	Ν.	Δ.	Τρύπες.	17	93
3	Ν.		Λογκᾶ.	72	349
2	Ν.		Πασαλίνα.	11	54
2	Ν.		Δραποχώρι.	3	12
Προϊόντα δημοτριακοὶ καρποὶ, ὀλίγον ἔλαιον καὶ ὀλίγη μέταξα· 3 ποταμίσκοι, 12 ῥυάκες, 3 ῥεύματα χρήσιμα, 1 λιμὴν καλὸς καὶ εὐρύχωρος εἰς Πεταλίδιον.					
ΔΗΜΟΣ ΒΟΥΦΡΑΣΟΥ.				3756	
3 15	Β.	Δ.	Χαντζῆ.	46	263
30	Β.	Δ.	Βλαχοπούλου.	78	470
15	Ν.	Δ.	Ἀρναούταλη.	15	84
45	Δ.	Ν.	Κρούστεσι.	23	121
45	Ν.		Βελῆ.	17	128
1 30	Α.	Ν.	Σουλινάρι.	52	281
1	Δ.	Ν.	Καμπάνι.	8	38
1 15	Α.	Ν.	Ῥομίρι.	52	225
1	Α.	Ν.	Χαλαμπρέτα.	13	82
30	Β.		Κουρτάκι.	14	85
1	Α.	Β.	Πελικανάδα.	34	169

Ἰρ. Α. Θεο.

Πληθευτές.

	Α.	Θεο.		Πληθευτές.	
				Οίκ.	Κάτωποι.
1		B. Α.	Ζατμογλου.	20	92
1	30	B. Α.	Δάρα.	17	83
1	30	N. Α.	Καρακασίλη.	30	136
1		Α.	Μίσκα.	36	181
1		B. Δ.	Βλάση.	28	142
2		Δ. Β.	Κοντογόνη.	27	200
2		Δ. Β.	Μαργέλη.	16	98
2	30	Δ. Β.	Μανιάκη.	31	183
2		Δ. Β.	Μηλιώτη.	21	110
1	30	Δ. Β.	Σκάρμιγγα.	34	163
2		Δ.	Πισπίσια.	15	62
1	45	Δ.	Νάσια.	4	25
1	15	N. Δ.	Άνω και Κάτω Κρεμμύδι.	37	114
			Δάσος χιλίων χωρίων, θέσεις.		
		B. Α.	Λυκοτροφίτου. } Θέσεις αγ-		
			ρούτσι. } ροτικά.		
			Προϊόντα δημητριακοί καρ-		
			ποι, καπνός, οίνος και όλίγον		
			έλαιον 10 ποταμίσκοι χρήσι-		
			μοι, 18 ρύακες μικροί, ώσαύ-		
			τως, 9 ρεύματα ών τὰ 2		
			άχρηστα, 4 δάση μεγάλα, 9		
			μικρά.		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ.

αποτελείται εἰς ἑξ ὁμοῦς — Κυπαρισσίας, Ἑράνης, Φλεισιάδος, Τριπώλης,
Ἀπλώωνος καὶ Δωρίου· καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851, 21,211.

ἱερ.	Α.	Θεο.	Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	Οἰκ.	Κατοίκους
					3274
ΔΗΜΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ.					
16	N. Δ.	Κυπαρισσία, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	494	2328	
	35	Α.	Πλεμενιάνου.	15	83
1		Α.	Βρύσες.	38	199
	35	N. Α.	Μουργατάδα.	13	85
1			Καρβούνι.	7	53
	40	Α. Ν.	Μαλενίτι.	18	91
	35	N.	Ἅγιος Ἰωάννης.	16	85
	35		Στασιόν.		
1		Δ. Ν.	Ἀρμενοί.	43	214
1	35	N.	Ποδογορά.	12	76
1	25	Δ. Ν.	Φαρακλάδα.	6	36
	B. Α.	Μύρου, θέσις ἀγροτική ὅλη· γον κατοικουμένη.			
		Κατσιμικάδα· Μονὴ διαλυμένη.			
	Δ. Ν.	Πρώτη νῆσος ἀκατοίκητος.			
		Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποὶ, ὄσπρια, βαμβάκιον, σησάμιον, πέπωνες, ἀμύγδαλα, ἐλαῖται, μέταξα, σῦκα, καρύδια, κεράσια, βύσινα, ροδάκινα, εἶνος, σταφίς, ρόδια· 3 ποταμίσκοι, 13 ρεύματα, 10 μεγάλα καὶ 3 μικρά, 8 ρύακες ὧν 2 μεγάλοι, 2 μικραὶ λίμναι, 1 μικρὸν δάσος, 2 σχολεῖα ἔλ-			

ὁρι	Α.	Θετ:		Πληθυσμός	
				Οἰκ.	Κατοικη.
			ληνικὸν καὶ δημοτικὸν, ἀμφότερα Β'. τάξεως εἰς Κυπαρισσίαν· ἔτι δὲ καὶ δασονομεῖον.		
			ΔΗΜΟΣ ΕΡΑΝΗΣ.		2825
2	45	Δ. Ν.	Φιλιατρὰ ἐντὸς ἐλαιῶνος, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	462	2245
3		Ν. Α.	Χριστιάνου.	37	176
3		Α. Ν.	Βάλτα.	30	66
1		Β. Α.	Κανελουποῦ.	31	115
2		Α. Β.	Χαλαζόνη.	27	119
1	35	Ν. Α.	Πισωλούρια.	7	18
1	35	Α.	Μώραйна.	1	3
			Προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, ὄσπρια, βαμβάκιον, σησάμιον, πέπωνες, ἀμύγδαλα, ἐλαῖαι, μέταξα, σῦκα, καρύδια, κεράσια, βύσινα, ῥόδια, 3 οἶνος, σταφίς, ῥόδια, 3 ποταμίσκοι, 13 ρεύματα, 10 μεγάλα καὶ 3 μικρά, 8 ρύακες ὧν οἱ 2 μεγάλοι, 2 λίμναι μικραὶ· ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶναι χρήσιμον εἰς ἄρδευσιν τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν, τῶν 10 ρευμάτων, 1 ρύακος καὶ τῶν 2 λιμνῶν· 1 μικρὸν δάσος· ἔτι δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Φιλιατρὰ καὶ γαβμὸς ὑγειονομικὸς καὶ ὑποτελωνεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον.		
			ΔΗΜΟΣ ΦΛΕΣΙΑΔΟΣ.		4785
6		Α. Ν.	Λυγούδια κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	305	1324

Αρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
1	20	3. Δ	Γαργαλιάνος κωμ.	278	1669
	50	1. Ν.	Χασάναγα.	7	34
	50	1. Δ.	Μουζούστα.	33	185
2	35	Α. Β.	Ποταμιά.	11	64
1	30	Α. Β.	Βερεσιτιά.	32	127
2	30	Β. Α.	Άληκοντούζι.	11	76
2		Α. Β.	Παιδεμένου (1).	39	209
1	25	Α. Β.	Σαμπρίκι.	34	174
1	35	Α. Β.	Μουζάκι.	33	185
1		Α.	Άγορέλιτσα.	34	156
1	10	Α.	Στυλιανού.	9	38
1		Β. Δ.	Πάνιτσα.	17	70
1		Β. Δ.	Πύργος.	50	241
1		Β. Δ.	Φλόκα.	20	100
Αγίος, Μονή διαλελυμένη. Προϊόντα έλαιον, σίτος, μέ- τλα, δημητριακοί καρποί, βαμβάκιον, σαφίς, γαιώμηλα, κρομμύδια, καπνός· 3 μικροί ποταμοί, 10 ρεύματα, 3 μεγάλα και 7 μικρά, 7 ρύακες μικροί· χρήσιμον τὸ ὕδωρ 2 ποταμῶν, 6 ρευμάτων και 3 ρυάκων ἐν τῶν ἀνωτέρω· 2 μικρά δάση· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τά- ξεως εἰς Λυγουδίσταν.					
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΥΛΗΣ.					4531
3	15	Ν. Α.	Σελᾶ, πρῶην ἔδρα τοῦ δήμου.	35	227

(1) Κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1825 παρὰ τὸ χωρίον τοῦτο Παιδεμένου περιχαρῶσθε· ὁ Δικαίος Παπᾶ Φλίσας, ἀνιστάχθη μετὰ 300 μόνον ἀν-
 θρώπων μαχητῶν κατὰ στρατοῦ πολυαριθμοῦ τοῦ Αἰγυπτίου Ἰβραήμ πασᾶ,
 καὶ πολέμησα· τρωϊκῶς, ἔλασεν ἰδοξως, πρὸς αὐτοῦ πάντων τῶν
 αὐτῶ, πλὴν δύο μόνον ὑπεκροβίντων μεταξὺ τῶν νεκρῶν. Ὄταν ἐπα-
 ρουσίεσαν εἰς τὸν πασᾶν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὴν ἡσπάρσθη καὶ ἀνέκραξεν·
 « Δὲ, νὰ μὴν ζῆναι ζῶν! »

Ἰρ.	Α.	Θεο.		Παλιούρι.	Οίκ.	Κάτοικοι
	20	Α. Β.	Σαρακινάδα, νῦν ἔδρα τοῦ δήμου.		71	432
	45	Ν. Α.	Καλογερέσι.		28	188
	30	Α. Ν.	Λατσουνάτцу.		16	108
	25	Α. Ν.	Λεσοβίτι.		8	61
1		Α. Β.	Βαριμπόπι.		77	466
1		Ν. Α.	Ραυτοπούλου.		78	423
3	15	Ν. Α.	Μάλη.		32	301
	50	Α. Ν.	Κλονί.		9	55
2		Α.	Λεντεκάδα.		32	305
1		Δ	Λσούτενα.		9	85
1	30	Α. Ν	Δάρα.		14	87
	45	Α. Β.	Μαλίκι.		29	186
	35	Α. Ν.	Λυκουδέσι.		31	188
2		Β. Α.	Μποτιά.		46	273
	30	Ν.	Τρυπύλα.		25	152
1	30	Β. Α.	Λετός.		82	498
2	40	Β. Α.	Βυδίσοβα.		41	265
			Προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, ἔσπρια, οἶνος, σπασάμιον, βαμβάκιον, κρομμύδια, ἔλαιον, μάλανοι, ἀπίδια· 3 ποταμί-σχοι, 8 μικρὰ ρεύματα, 14 μικροὶ ῥόακες· χρήσιμον τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ρευμάτων καὶ 5 ἐκ τῶν ρυάκων· 17 δάση ὧν τὰ 4 μεγάλα, τὰ δὲ ἄλλα μικρά.			
			ΔΗΜΟΣ ΑΥΛΩΝΟΣ.			2428
4		Α. Β.	Σιδηρόκαστρον, ἔδρα τοῦ δήμου.		100	553
		Β. Δ.	Βανάδα.		10	39
	40	Β. Α.	Καραμουσταφῆ.		41	315
	45	Β. Α.	Καλίτσενα.		19	109
1	40	Β. Α.	Πλατάνη.		72	431

Αρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
1		N. Α.	Ῥίτσσι.	60	344
1		N. Α.	Πιτσά.	45	278
1	30	N. Α.	Ἀγριλιά.	27	142
	30	N.	Μουρτάτου.	23	109
1	15	B. Δ.	Ἀγαλιανή.	25	136
1			Κοπάνιτσα.	29	145
		N. Α.	Καλὸν νερόν.		
			Μπούζι.		
		N.	Καλύβια Κα-		
			ραμουσταφά.		
		B. Δ.	Βλασάδα.		
			Προϊόντα δημητριακοὶ καρ-		
			ποί, ὄσπρια, οἶνος, βαμβάκιον,		
			έλαιον· 3 ποταμίαι, 2 ρεύ-		
			ματα, 1 μέγα καὶ 1 μικρόν·		
			χρήσιμον τὸ ὕδωρ 2 ποταμῶν		
			καὶ τοῦ μεγάλου ρεύματος, 2		
			δάση μικρά.		
			ΔΗΜΟΣ ΔΩΡΙΟΥ.	3398	
4		B. Α.	Σουλιμά, ἔδρα τοῦ δήμου.	133	781
	45	N. Δ.	Λάπι.	67	390
1	15	B. Α.	Ψάρι.	149	987
	30	B. Α.	Βλάχα.	61	301
1	30	A. N.	Κλείσουρα.	91	300
2		A. N.	Κατσοῦρα.	10	126
1	15	B. Α.	Κούβελα.	59	385
1	20	A. B.	Μαυρομάτι.	24	120
2		B. Α.	Διμάνδρα.	8	55
2			Σίρτι.	23	131
			Προϊόντα δημητριακοὶ καρ-		
			ποί, βαμβάκιον, οἶνος, βάλ-		
			ανοι· 6 ποταμίαι καὶ οἱ 5 χερ-		
			σμοί, 2 δάση μικρά.		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Διαίρεται εἰς ἑξ ὁμήους = Ἀνδριτσαίνης, Λιφίρας, Σκυλλοῦντος, Βάλας,
 Ἀρήνης καὶ Φιγαλίας καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851 21,878.

Ἑρ. Δ. Θισ.

Πληθ. κατὰ τὸ 1851.

			Οἰκ.	Κάτοικοι.
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΗΣ.				7008
40	N. Δ.	Ἀνδρίτσaina κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	385	1753
1	B. A.	Κάρμη.	35	187
1 15	Δ. B.	Μπελούσι.	28	183
1	Δ. B.	Μαχαλάς.	18	107
1	B. Δ.	Φανάρι.	49	349
1 50	A. N.	Σκληροῦ.	30	245
3	A. N.	Ἀμπελιώνα.	58	398
2 40	A. N.	Μαρίνα.	29	183
2 30	A. N.	Δέλγα.	35	201
3 30	A. N.	Κακαλίτρι.	36	220
4	A. N.	Στάσιμον.	15	90
2 45	A. N.	Μπέρεκλα.	45	254
3 45	A. N.	Ἅγιος Σώστης.	34	305
2 30	N. Δ.	Παλάτου.	13	56
4	N. Δ.	Δραγουμάνον.	106	644
1 45	B. Δ.	Δαύδα.	125	621
2	A. B.	Μάτεσι.	92	507
30	B. A.	Ῥεβία.	26	191
	Δ.	Κουφόπουλον.	63	314
		Μαλκάσα.	} ὅσαι ἐργο- τικαὶ, ὀλιγο- κατοίκητοι.	
		Μπέτσι.		
		Ἀνδριόπουλον.		
		Γόρενα.		
		Προϊόντα δημ. καρποὶ, βαμ- βάκιον, οἶνος, καρύδια, καπνός· 11 ποταμίσκοι ὧν ὁ 1 ὀπω-		

Σρ. Α. Θεο.

Πληθυσμός.

Οίκ. Κάτοικοι.

			σούν μέγας, 14 ρεύματα μικρά, 14 ρύακες μικροί· χρησιμον εις ἄρδευσιν τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ρευμάτων καὶ 2 ρυάκων. Ἰπάρχει δὲ καὶ σχολεῖον Ἑλληνικὸν Β' καὶ Γ'. τάξεως, καὶ ἕτερον δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Ἀνδρίτσαιναν, καὶ ἐφορεία προσέτι οἰκονομικὴ Γ'. τάξεως καὶ ταμεῖον ὡσαύτως Γ'. τάξεως καὶ δασονομεῖον αὐτόσε καὶ εἰρηνοδικεῖον.		
			ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΦΕΙΡΑΣ.		2922
2	15	Β. Δ.	Ζάχα, ἔδρα τοῦ δήμου.	220	589
	45	Ν. Δ.	Ρογκοζόν.	20	93
1	20	Β. Δ.	Δραῖνα.	10	41
2		Ν. Δ.	Σίμου.	5	28
2		Β. Δ.	Σέκουλα.	14	53
1	45	Β. Δ.	Ἀμπάρια.	10	50
1	30	Β. Δ.	Τσορβατζάκι.	5	23
1	30	Β. Δ.	Μπάρτζι.	37	155
1	30	Β. Δ.	Μπισμπάρδι.	17	64
2		Β. Δ.	Μπρουμάζι.	54	271
1	15	Ν. Δ.	Πλατιάνα.	50	212
1	45	Ν. Δ.	Λογγός.	12	54
1	45	Δ. Ν.	Βρεσιόν.	98	143
2		Ν.	Μπάρτζελι.	75	367
	40	Α. Ν.	Κράνα.	30	112
2		Α. Ν.	Τσελέχοβα.	61	332
1	45	Ν.	Φτελζά.	15	74
1		Δ. Ν.	Νίβιτσα.	10	31
	50	Δ. Ν.	Ραύτη.	15	66
			Καλέντζι.		
			Μεμέσι.		
			Φτερόλακα.		
			Κούτσι.		

Θέσεις ἀγρο-
τικαὶ, ὀλιγο-
κατοίκητοι.

Ἡρ. Α. Θεο.

Πληθυσμός.

Οἰκ. Κάτοικοι.

		Κουτρούλη.			
		Σερβοτά.			
		Δελιμπραϊτή.	} Θέσεις ἀγρο- τικαὶ, ὀλιγο- κατοίκητοι.		
		Σκαριάνη.			
		Κουτσοχέρα.			
		Κλήμα.			
	N. Α.	Σοπωτοῦ, μονὴ διαλελυμ.			
		Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, ὄσπρια, βαμ- βάκιον, οἶνος, ἔλαιον, σῦκα, ἀπὶ δὲ 12 ποτάμια, 7 ρεύ- ματα, 14 μικροὶ ρύακες, 21 λίμναι· τὸ ὕδωρ δῶν αὐτῶν χρήσιμον εἰς ἄρδουσιν· 11 ἔλη, 13 δάση.			
		ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΛΛΟΥΝΤΟΣ.			3143
8	B. Α.	Κρέστενα, ἔδρα τοῦ δήμου.		77	446
15	B. Α.	Μακρύσια.		130	601
1	N. Α.	Ἀλητσελεμπή.		28	150
30	N.	Ῥύσοβον.		61	356
30	A. N.	Βρύνα.		58	337
1	N. Α.	Μούντριζα.		29	193
2	N. Α.	Γκρέκα.		45	262
1	B. Α.	Μάζι.		22	148
2	B. Α.	Τόγζα.		52	230
2	B. Α.	Ἀνεμοχωράει.		20	99
2	B. Α.	Καλυβάκια.		27	136
		Ταύλα.	} Θέσεις ἀγροτι- καὶ ὀλι- γοκατι- οίκητοι.		
		Ὀμπρά.			
		Ἐπάνω Μακρύσια.			
	B. Α.	Παλιοφάναρον.			
		Ζουνάτη.			
		Προϊόντα δημητριακοὶ καρ- ποὶ, οἶνος, βαμβάκιον, σάφς· 3 ποτάμια, 5 ρεύματα μικρά,			

ἀρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			2 λίμναι μικραί· χρήσιμον τὸ ὕδωρ 2 ποταμῶν, τῶν βευμάτων καὶ 1 λίμνης, 3 δάση, 1 μέγα καὶ 2 μικρά· ἔτι δὲ δασονομεῖον εἰς Κρέστενα.		
			ΔΗΜΟΣ ΒΩΛΑΚΟΣ.		2051
10		B. Δ	Ἀγυλινίτσα, ἔδρα τοῦ δήμου.	400	1208
	45	B. Α.	Βωλάντσα.	80	424
1	15	N. Α.	Λαδικοῦ.	40	216
1		A. N.	Ἄνεμοχώρι.	25	127
			Ἄλουποχώρι. Θέσεις ὀλιγο- Κανιά. κατοίκτητοι.		
			Προϊόντα τοῦ δήμου οἶνος, βαμβάκιον, ἀμύγδαλα. ζαφίς, ἐλαῖαι, κρομμύδια, δημητριακοὶ καρποί· 2 ποτάμια, 3 ρεύματα μικρά, 6 ῥύακες μικροί, 3 λίμναι, 2 μεγάλαι καὶ 1 μικρά· χρήσιμον τὸ ὕδωρ 4 ῥυάκων καὶ τῆς μικρᾶς λίμνης, 1 ἔλος μικρὸν, 1 ὄρμος μικρὸς κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ, 4 δάση, 3 μεγάλα καὶ 1 μικρόν· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Γ'. τάξιως εἰς Ἀγολινίτσαν καὶ εἰρηνοδικεῖον.		
			ΔΗΜΟΣ ΑΡΗΝΗΣ.		2406
3	15	B. Δ.	Ἄλβαινα καὶ Κανόδατος, κατὰ τὸ προσάρκτιον ὄρους, οὗ ἡ κορυφή ἔχει ὕψος 1222 γαλλομέτρων· κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	154	750

ἑρ. Α. Θισ.			Πληθυσμός.	
			Οίκ.	Ε άτομα.
1	30	Δ.	Τσορβατζή.	84 340
1		Β. Δ.	Γολέμι	18 77
1	30	Ν. Δ.	Καλύδονα.	50 207
2		Ν. Δ.	Μπισχίνι.	41 172
3		Δ	Ξηροχώρι.	27 115
2		Β. Δ.	Σμέρνα.	40 202
2	15	Β. Δ.	Κουμουθέκλα.	18 88
2		Δ. Β.	Μπαράκου.	20 85
1	30	Δ. Β.	Τρούπες.	52 230
1	30	Β. Δ.	Σκλίβα.	28 138
		Ν. Δ.	Ζαχάρω. } Θέσεις ἀγρο- Καστομούρα. } τικαί, ὀλιγο- κατοίκτητοι.	
<p>Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, βαμβάκιον, μέταξα, ἔλαιον, οἶνος, ὄσπρια, σησάμιον, κρομμύδια, πέπω- νις· 6 ποτάμια, 8 ρεύματα, 1 μέγα καὶ 7 μικρά, 6 ρύακες, 1 μέγας καὶ 5 μικροὶ· χρήσι- πὸν εἰς ἄρδουσιν τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν, 5 ρευμάτων καὶ 4 ρύακων· 4 ἔλη, 1 μέγα καὶ 3 μικρά, 8 δάση, 2 μεγάλα καὶ 6 μικρά.</p>				
ΔΗΜΟΣ ΦΙΓΑΛΙΑΣ.				4348
3	15	Ν. Δ	Ζουρτζᾶ, ἔδρα τοῦ δήμου.	220 1260
2	30	Ν. Α.	Δραγῶ.	50 218
2	15		Καστρούγκενα.	13 57
2	45	Ν. Α.	Μποϊνά.	15 96
2	30	Ν. Α.	Γάρδιτσα.	40 232
2	30	Ν. Α.	Παύλιτσα.	40 155
2		Ν. Α.	Σμαρλίνα.	22 71
2		Β. Α.	Βερβίτσα.	110 510

ὁρ.	Α.	Θισ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
2	30	B. Α.	Λινίστανα.	36	291
	15		Τριάντου.		
1	0	B. Α.	Κοπάνιτσα.	38	127
	20	N. Δ.	Μουντρά.	19	133
2	30	B. Δ	Μουφκίτσα.	55	317
2	30	B. Δ.	Γλατσοπούλα.	11	92
1		N. Δ.	Στροβίτσι.	48	298
2		B. Δ.	Γλάτσα.	20	109
2		N. Δ.	Άγιος Ηλίας.	25	125
1	15	N. Δ.	Πρασιδάκι.	20	90
			Νερόλιμνες.	} Θέσεις αγρο- τικαί, ὀλίγοι κατοίκτητοι.	
		N. Δ.	Μπούζι.		
<p>Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, σπασάμιον, κα- πνός, βαμβάκιον, ἐλαιόν, οἶνος, ὄσπρια, καρύδια· 7 ποτάμια, 20 ρεύματα, τὰ 13 μεγάλα καὶ τὰ 7 μικρά, 12 ῥυάκες ὧν ὁ 1 μέγας· χρήσιμον εἰς ἄρδευσιν τὸ ὕδωρ 6 ποταμῶν, 6 ρευμάτων καὶ 10 ῥυάκων· 2 ἔλη, τὸ μὲν μέγα τὸ δὲ μι- κρόν, 12 δάση, 3 μεγάλα καὶ 9 μικρά· ἔτι δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως.</p>					

ΑΡΚΑΔΙΑ.

ΑΡΚΑΔΙΑ, ἐν τῶν μεγάλων τμημάτων τῆς Πελοποννήσου ὀριζόμενον βορείως ὑπὸ τῆς Ἀχαΐας, ἀνατολικῶς ὑπὸ τῆς Ἀργολίδος, νοτίως ὑπὸ τῆς Λακωνίας καὶ Μεσσηνίας καὶ δυτικῶς ὑπὸ τῆς Ἠλείας. Τὸ ἐμβαδὸν τῆς Ἀρκαδίας λογίζεται ὅσον 90 μίλ. τετραγ. καὶ μετὰ τὴν Λακωνίαν ἡ Ἀρκαδία εἶναι ἡ μεγίστη ὡς καὶ ἡ ὀρεινοτάτη τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ ἡ Κυλλήνη τὸ ὑψηλότετον τῶν ὀρέων αὐτῆς. Ἡ ποιμενικὴ Ἀρκαδία ὑψοῦται κατὰ τὸ μέσον τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου ὡς κέντρον αὐτῆς, περιστεφανομένη ὑπὸ ὑψηλῶν καὶ κατασκιῶν ὀρέων, ὧν τὰ κύρια ἐκαλοῦντο Κυλλήνη, Φολόη, Λύκαιον, Μαίναλον καὶ Παρθένιον, καθωραϊζομένη δὲ διὰ διαφόρων πόλεων καὶ χωρίων χαριεσμάτων καὶ καταρδευομένη ὑπὸ τῶν ἀνεξαντήτων βείθρων τῶν ποταμῶν Στυμφάλου, Ὀλβίου, Ἀλφειοῦ, Λάδωνος, Ἐρυμάνθου, Κράθιδος καὶ χιλίων ἄλλων ζωοπαρόχων κρηνῶν, καὶ ἐμψυχουμένη προσέτι ὑπὸ τῆς μυθολογίας διὰ τῆς παρουσίας τῶν ἀγρωτικῶν θεοτήτων καὶ κυρίως τοῦ Πανδός, ὃν ἐτίμων ἐξόχως πανταχοῦ οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος κτηνοτρόφοι Ἀρκάδες. Εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Ἀρκαδίας ἦν ἕαρ σχεδὸν διηνεκές, ὕδατα ψυχρά καὶ εὐκρασία τοσούτον τερπνοτέρα, ὅσον ἐπ' ἄπειρον ἀντιβαίνουσα πρὸς τὴν ἄκραν θερμότητα τῶν πεδιάδων τῆς Ἠλείας καὶ τῶν πλη-

ριοχώρων τόπων. — Οἱ Ἀρκάδες ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ὡς
 εὐτόχθονας καὶ τόσον ἐκαυχῶντο ὡς ἀρχαιότεροι πάντων
 τῶν Ἑλλήνων, ὥς ἐλάμβανον τὴν ἐπωνυμίαν *προσέλληροι*.
 — Ἡ Ἀркаδία κατ' ἀρχὰς ὠνομάσθη Πελασγία ἀπὸ Πε-
 λασγοῦ θε, κατὰ τὴν δόξαν τῶν Ἀρκάδων, ἣν ὁ πρῶτος
 ἔνθρωπος τῆς χώρας καὶ πρῶτος ἐβασίλευσεν ἐν αὐτῇ καὶ
 ἐδίδαξε τοὺς ἕως τότε ἀγρίως διαιτωμένους κατοίκους νὰ
 κατασκευάζωσι καλύβας, νὰ ἐνδύωνται δερματίνους χιτῶ-
 νας, καὶ ἀντὶ τῶν φύλλων καὶ τῶν πολλάκις φθοροποιῶν
 ξιζῶν νὰ ἐσθίωσι βελάνους φηγοῦ (1). Διεδέχθη δὲ τὸν
 Πελασγὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λυκάων, θες ἔκτισε πόλιν Λυκοσοῦ-
 ραν ἐν τῇ Λυκαίᾳ ὄρει καὶ ὠνόμασε Δία Λυκαῖον καὶ κατέ-
 στησεν ἀγῶνα Λύκαια. ἔθυσε δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Λυ-
 καίου Διὸς βρέφος, διὸ καὶ μυθολογεῖται ὅτι ἅμα μετὰ τὴν
 θυσίαν μεταμορφώθη εἰς λύκον (2). ἔσχε δὲ πολλοὺς υἱοὺς
 καὶ μίαν μόνην θυγατέρα Καλλιστῶ· καὶ ἐκ μὲν τῶν υἱῶν
 διεδέχθη αὐτὸν ὁ πρωτότοκος Νύκτιμος· οἱ δὲ λοιποὶ ἔκτισαν
 πόλεις κατὰ διαφόρους τόπους· τῆς δὲ Καλλιστοῦς ἑρασθεῖς, ὡς
 μυθολογεῖται, ὁ Ζεὺς, συνεγένετο αὐτῇ· ὡς δὲ ἐφωράθη, μετε-
 μόρφωσεν αὐτὴν ἡ Ἥρα εἰς ἄρκτον, καὶ κατετόξευσεν αὐτὴν
 ἡ Ἄρτεμις χάριν τῆς Ἥρας· ἐπειδὴ δὲ ἦν ἐγκύος, διέταξεν ὁ
 Ζεὺς τὸν Ἑρμῆν νὰ σώσῃ τὸ βρέφος· τὴν δὲ Καλλιστῶ
 κατέστησεν ἄσερισμὸν τὸν καλούμενον Μεγάλην Ἄρκτον (3).
 ὠνομάσθη δὲ ὁ υἱὸς τῆς Καλλιστοῦς Ἀρκὰς καὶ διεδέχθη
 αὐτὸς τὸν Νύκτιμον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ μετωνομάσθη ἡ Πελασ-
 γία Ἀркаδία καὶ οἱ Πελασγοὶ Ἀρκάδες· μαθὼν δὲ παρὰ
 τοῦ Ἀριστέου ἐδίδαξεν ὁ Ἀρκὰς τοὺς κατοίκους τὴν χρῆσιν

(1) Φηγὸς, εἶδος δρυὸς ἐδάδιμον καρπὸν φέρον. *quercus esculus*. Διν.
 — Πaus. Ἀρκ. κ. 1. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 2. (3) Δότ. κ. 2.

ταῦ σίτου, τὴν ἀρτοποιίαν καὶ τὴν ὑφαντικὴν. Ἐδοξάζετο δὲ ὅτι ἔλαβε γυναῖκα οὐχὶ θνητὴν, ἀλλὰ νύμφην Ἀρυάδα, καλουμένην Ἐρατώ, ἐξ ἧς ἔσχε τρεῖς υἱούς· Ἀζᾶνα καὶ Ἀφιδαντα καὶ Ἐλατον καὶ ἄλλον νόθον Αὐτόδραον. Διένειμι δὲ τὴν χώραν εἰς τοὺς τρεῖς νομίμους αὐτοῦ υἱούς· καὶ ὁ μὲν Ἀζάν ἔλαβε τὸ βόρειον καὶ βορ.δυτικὸν μέρος, ὃ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομάσθη Ἀζανία· καὶ πρὸς μνημόσυνον αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἐτελεύτησεν, ἐτίθησαν ἄθλα ἵπποδρομίας· ἐπέμφθη δὲ ἀπὸ Ἀζανίας ἀποικία εἰς Φρυγίαν, καὶ ᾤκησε περὶ τὸ ἄντρον Στεῦνος κατὰ τὸν ποταμὸν Πάγκαλον (1). Ὁ δὲ Ἀφείδας ἔλαβε τὴν Τέγαν καὶ τὰ περὶ αὐτήν· ὅθεν καὶ ἡ Τέγαις Ἀφειδάντιος κληῖρος ὑπὸ τῶν ποιητῶν ὀνομάζεται· ὁ δὲ Ἐλατος τὸ ὄρος τὴν Κυλλήνην, τότε εἰσέτι ἀνώγειον· μεταοικήσας δὲ μετὰ καιρὸν ὁ Ἐλατος εἰς Φωκίδα, ἔκτισε τὴν πόλιν Ἐλάτειαν, ἥτις ὁμοῦς δὲν μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὡς οὖσα, κατὰ τὸν Στράβωνα, νεωτέρα ἐκείνου (2). Καὶ ὁ μὲν Ἀζάν ἔσχε υἱὸν Κλείτορα, ὃ δὲ Ἀφείδας Ἀλεὼν, ὃ δὲ Ἐλατος Πέντε, Αἵπυτον, Περέα, Κυλλήνα, Ἰσχυν καὶ Στύμφαλον. Καὶ ὁ μὲν Κλείτωρ ὁ Ἀζᾶνος ᾤκει ἐν Λυκαοσούρῃ καὶ ἦν δυνατώτατος τῶν βασιλείων τῆς Ἀρκαδίας καὶ ἔκτισε πόλιν Κλείτορα· ὁ δὲ Ἀλεὼς ἔλαβε τὴν πατρικὴν αὐτοῦ κληρονομίαν. Ἐκ δὲ τῶν υἱῶν τοῦ Ἐλάτου ἀπὸ μὲν τοῦ Κυλλήνου ὠνομάσθη τὸ ὄρος ἡ Κυλλήνη, ἀπὸ δὲ τοῦ Στυμφάλου πηγὴ καὶ πόλις παρὰ τὴν πηγὴν Στύμφαλος. Ἀποθανόντων δὲ Κλείτορος τοῦ Ἀζᾶνος, καὶ Περέως, καὶ Ἰσχυος τοῦ Ἐλάτου ἄνευ διαδοχῆς, παρέλαβε τὴν βασιλείαν τῆς Ἀρκαδίας Αἵπυτος ὁ Ἐλάτου καὶ μετ' αὐτὸν Ἀλεὼς ὁ Ἀφιδαντος· οὗτος κατεστήσατο καθέδραν τῆς βασιλείας τῆς

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 4. (2) Στράβ. β. 8, σ. 424.

Τέλειαν ἔνθα ἔκτισε τὸν ἀρχαῖον ναὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς. Διεδέχθη δὲ τὸν Ἄλεον ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ Λυκοῦργος· ἀποθανόντος δὲ τοῦ Λυκούργου εἰς ἑσχατὸν γῆρας, ἀφ' οὗ προαπέθανον οἱ δύο αὐτοῦ υἱοὶ Ἐποχος καὶ Ἀγκαῖος ὁ συμπλεύσας τῷ Ἰάσωνι εἰς Κόλχους, καὶ θανατωθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀγροιοχοίρου εἰς Καλυδῶνα, ἐβασίλευσεν Ἐχεμος ὁ Ἀερόπου τοῦ Κηφέως τοῦ Ἄλεος (1), Ἐπὶ τοῦ βασιλείως τούτου κατερχόμενοι οἱ Δωριεῖς εἰς Πελοπόννησον, ἀρχηγούντος Ἰλλου τοῦ Ἡρακλέους, ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν περὶ τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, καὶ ἐφονεύθη ὁ Ἰλλος ὑπὸ τοῦ Ἐχέμου ἐν μονομαχίᾳ. Βασιλεύσας δὲ μετὰ τὸν Ἐχεμον Ἀγαπήνωρ ὁ Ἀγκαίου τοῦ Λυκούργου, ἐγένετο ἡγεμὼν τῶν Ἀρκάδων εἰς Τροίαν· καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου κατηνέχθη ἐκ τοῦ τότε ἐπιγενομένου κλύδωνος εἰς Κύπρον ἔνθα ἔκτισε πόλιν Πάφον καὶ ναὸν Ἀφροδίτης ἐν αὐτῇ· ὥς δὲ ὁ Ἀγαπήνωρ δὲν ἐπέστρεψε πλέον εἰς Ἀρκαδίαν ἐκ τῆς Τρωάδος, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἱππόθους ὁ Κερκύωνος τοῦ Ἀγαμήδους τοῦ Στυμφήλου καὶ μετεστήσατο τὴν καθέδραν εἰς Τραπεζοῦντα (τὴν Ἀρκαδικήν)· διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Αἰπυτος ἐφ' οὗ μετόκησεν Ὀρίστης ὁ Ἀγαμέμνωνος, κατὰ χρησμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐκ Μυκηνῶν εἰς Ἀρκαδίαν. Ἐπὶ δὲ Κυψέλου τοῦ Αἰπύτου κατῆλθον ἐκ δευτέρου οἱ Δωριεῖς εἰς Πελοπόννησον, οὐχὶ πλέον διὰ τοῦ ἰσθοῦ τῆς Κορίνθου ὥς πρὸ τριῶν γενεῶν, ἀλλὰ διὰ θαλάσσης κατὰ τὸ Ῥέον· ἔμεινε δὲ ὁ Κυψέλος ἐκτὸς κινδύνου αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ Ἀρκαδία, ἐξοικειωθείς τὸν Κρεσφόντην, ἓνα τῶν Ἡρακλειδῶν, ᾧ ἐξέδωκε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ γυναῖκα. Λατῆς δὲ ὁ Κυψέλου συμφώνως μετὰ τῶν ἐκ Λακεδαιμόνος καὶ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 4.

Ἄργους Ἡρακλειδῶν κατήγαγεν εἰς Μεσσήνην τὸν υἱὸν τῆς
 ἀδελφῆς αὐτοῦ Αἴπυτον. Ἐβασίλευσε δὲ μετὰ τὴν Λαίαν ὁ
 υἱὸς αὐτοῦ Βουκολίων καὶ μετ' αὐτὸν Φίαλος ὁ Βουκολίωνος
 ὃς ἀφ' ἑαυτοῦ μετωνόμασε Φιαλίαν τὴν Φιγαλίαν, στερή-
 σας τῆς τιμῆς τὸν κτίσαντα αὐτὴν Φίγαλον, ἵνα τῶν υἱῶν
 τοῦ Δυκάονος. Διεδέχθη δὲ τὸν Φίαλον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σίμος
 ἐφ' οὗ ἐπυρπολήθη τὸ ἀρχαῖον ξόανον τῆς Μελαίνης Δήμη-
 τρος, καὶ τοῦτο ἐθεωρήθη ὡς σημεῖον τοῦ προσεχοῦς θανά-
 του τοῦ Σίμου. Βασιλεύοντος δὲ Πόμπου τοῦ Σίμου, εἰσε-
 πλευσαν Αἰγινῆται εἰς Κυλλήνην χάριν ἐμπορίου, καὶ ἀνήγον
 τὰ φορτία αὐτῶν δι' ὑποζυγίων παρὰ τοὺς Ἀρκάδας, ἐφ' ᾧ
 ἐτίμησεν αὐτοὺς ὁ Πόμπος τοσοῦτον, ὥστε καὶ τὸν υἱὸν
 αὐτοῦ ὠνόμασεν Αἰγινήτην. Μετὰ δὲ τὸν Αἰγινήτην ἐβασί-
 λευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πολυμήστωρ ἐφ' οὗ τότε πρῶτον εἰσε-
 βαλον οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τὸν Χάριλλον εἰς τὴν γῆν τῶν
 Τεγεατῶν, ἀλλ' ἐνίκηθησαν καὶ ἐζωγρήθη ζῶν ὁ Χάριλλος.
 Ὡς δὲ ὁ Πολυμήστωρ ἀπέθανεν ἄκληρος, παρέλαβε τὴν
 ἀρχὴν Αἰχμος ὁ υἱὸς τοῦ Βριάκα καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Πολυμή-
 στορος. Βασιλεύοντος δὲ τούτου, συνέβη ὁ μεταξὺ Λακεδαι-
 μονίων καὶ Μεσσηνίων πόλεμος, καὶ οἱ Ἀρκάδες ὄντες καὶ
 πρότερον φίλοι τῶν Μεσσηνίων, συνεμάχησαν τῷ βασιλεῖ
 τῆς Μεσσηνίας Ἀριστοδήμῳ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Αὐ-
 δέχθη δὲ τὸν Αἰχμον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀριστοκράτης ὃς ἀνε-
 δείχθη ἀνοσιώτατος καὶ κατὰ πολλὰ ἄλλα, ἔτι μᾶλλον δὲ
 καθότι κατήσχυε παρθένον Ἰέρειαν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἥμνης
 Ἀρτέμιδος· ὅθεν καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν οἱ Ἀρκάδες, καὶ
 μετέβαλον τὸν νόμον ἐξ ἐκείνου, διδόντες τοῦ λοιποῦ Ἰέρειαν
 τῇ Ἀρτέμιδι οὐχὶ παρθένον ἀλλὰ γυναῖκα. Ἐβασίλευσε δὲ
 μετὰ τὸν Ἀριστοκράτην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰκέτας καὶ μετ' αὐτὸν
 ἄλλος Ἀριστοκράτης ὃς καὶ αὐτὸς ἐλιθοβολήθη ὡς καὶ ὁ

πάππος αὐτοῦ, διότι δωροδοκηθεὶς ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔπραξε προδοσίαν κατὰ τῶν Μεσσηνίων καὶ ἐγένετο αἷτιος τῆς ἥτις αὐτῶν παρὰ τὴν Μεγάλην Τάφρον· διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀδικίαν τοῦ Ἀριστοκράτους, οἱ Ἀρκάδες ἔπαυσαν τῆς ἀρχῆς πᾶσαν τὴν γενεὰν τοῦ Κυψέλου· τοσαῦτα οἱ Ἀρκάδες ἐγνώριζον περὶ τῆς διαδοχῆς τῶν βασιλείων αὐτῶν (1). — Ὁ πρῶτος πόλεμος καθ' ὃν ἐπολέμησαν οἱ Ἀρκάδες κοινῶς εἶναι ὁ κατὰ Τρωάδος καθ' ὃν ὁ Ἀγαμέμνων ἔδωκεν αὐτοῖς πλοῖα (2), καὶ δεύτερος ὁ ὑπὲρ Μεσσηνίων κατὰ Λακεδαιμονίων· μετέσχον δὲ καὶ τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν κατὰ Περσῶν, καὶ ἐσφράτευσαν καὶ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν Ἀθηναίων· καί τινες ἐξ αὐτῶν ὡς οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι μισθοφόροι συνεσφράτευσαν τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τῆς Σικελίας (3). διέβησαν δὲ ὕστερον μετὰ τοῦ Ἀγσιλάου εἰς Ἀσίαν μάλλον κατ' ἀνάγκην ἢ κατὰ προαίρεσιν· καὶ ἐπολέμησαν προσέτι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν Βοιωτῶν, ἀλλ' ἅμα μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις ἦτταν πρῶτοι αὐτοὶ πάντων τῶν συμμάχων μετέστησαν εἰς τοὺς Θηβαίους, καὶ κατὰ προτροπὴν τοῦ Ἐπαμινώνδου, συνέκτισαν τὴν Μεγάλην πόλιν πλησίον τῶν ὀρίων τῆς Λακωνίας· ἐν δὲ τῇ ἐν Χαιρωνείᾳ κατὰ Φιλίππου καὶ Μακεδόνων μάχῃ καὶ κατ' Ἀντιπάτρου ἐν Θεσσαλίᾳ, οὔτε ὑπὲρ οὔτε κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπολέμησαν, οὔτε εἰς Θερμοπύλας ἀντετάχθησαν κατὰ τῶν Γαλατῶν, φοβούμενοι μὴ ἀπόντων τῶν νέων κακώσωσι τὴν χώραν οἱ Λακεδαιμόνιοι· συγκατετάχθησαν δὲ καὶ εἰς τὸ συνέδριον τῶν Ἀχαιῶν, προθυμότεροι πάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· αἱ δὲ γενικαὶ διασπαράξεις αἱ καταπίεσσαι πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον ἐπὶ τῶν πολέμων τῶν διαδόχων τοῦ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 5; (2) Θουκυδ. β. 1. κ. 9. (3) αὐτ. β. 7. κ. 57.

Ἀλεξάνδρου ἐγένοντο κυρίως ἐπισιθηταὶ εἰς τοὺς Ἀρκάδας. Μεγάλαι ληστρικαὶ συμμορίαι παρεῖχον τρόμον εἰς ἅπασαν τὴν χώραν καὶ κατεπόρθουν τὰς μικρὰς πόλεις· μόναι δὲ αἱ μεγάλαι καὶ ὄχυραι διέμενον εἰσέτι ἐν καλῇ καταστάσει· ἐπὶ δὲ διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἀρκάδων μετὰ τῶν Ἀχαιῶν σιρὰ ἀδιάκοπος πολέμων καὶ δυστυχημάτων ἐτελεύτησαν εἰς παντελῇ ἀπώλειαν ὀλοκλήρου τῆς Ἀρκαδίας· καὶ κατὰ πρῶτον οἱ Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Σπαρτιάται ἡμφιοθήτουν ἀμοιβαίως τὴν κυρίευσιν τῶν ἀξιολογωτέρων πόλεων καὶ μετὰ ταῦτα συνεμίχθησαν καὶ Μακεδόνες· καὶ ἐκ μὲν τῶν πόλεων αἱ μὲν πολιορκούμεναι παρεδιδόντο, αἱ δὲ διὰ βίας ἀλισκόμεναι κατεστρέφοντο, καὶ τέλος οἱ Ῥωμαῖοι κατέσχον σύμπασαν τὴν Ἀρκαδίαν, ἣ συγχωνευθεῖσα τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀχαΐας, ἐχορηγεῖτο ὡς ἀμοιβὴ ἐκδουλεύσεων εἰς τοὺς μεγιστάνας τῆς Ῥώμης, καὶ οὕτως ἔπασεν ὁ τόπος αὐθὺς εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ἀγροικίαν. Ὁ Στραβὼν μόνον τὴν Τέγεαν ἐγνώρισεν ὡς πόλιν μετρίως εἰσέτι συμμένουσαν· οὐδὲ μία δὲ τῶν λοιπῶν ὑπῆρχεν ἔτι καὶ μόλις ἐφαίνοντο αὐτῶν ἔχνη τινὰ καὶ σημεῖα (1). — Κατὰ τὸν μεσαιῶνα Ἀλβανοὶ καὶ Βούλγαροι διεδέχθησαν τοὺς ἀρχαίους κατοίκους. — Ἐν Ὀλυμπίᾳ ἦσαν εἰκόνες τριῶν ἀθλητῶν Ἀρκάδων, Εὐθυμένους ἐκ Μαινάλου εἰληφότος νίκας πάλης πρῶτον μεταξὺ τῶν παίδων καὶ ὕστερον μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν, Φιλίππου τοῦ Ἀζᾶνος ἐκ Πελλάνης καὶ Κριτοδάμου ἐκ Κλείτορος, οἱ ἐμφρότεροι ἐδείχθησαν νικηταὶ παίδων κατὰ τὴν πυγμὴν (2) — Δι' ἐξῆς ὁδοὶ ἦγον ἐξ Ἀργολίδος εἰς Ἀρκαδίαν· μία παρὰ τὰς Ἰσσίας, καὶ ὑπὲρ τὸ Παρθένιον ὄρος εἰς τὴν Τυγατακὴν· δύο ἄλλαι πρὸς τὴν Μαντίνειαν, ἡ μὲν διὰ τοῦ Πρίνου, ἡ δὲ διὰ

(1) Στράβ. β. 8, σ. 282. (2) Πανσ. Ἠλ. Νήρ. 2, κ. 8.

τῆς Κλίμακος, ἥ ἦν καὶ εὐρυτέρα καὶ εἶχε ποτὲ βαθμίδας ἡ ἀπ' αὐτῆς κἀθοδος, καὶ ἄλλη στενωτέρα τῆς ῥηθείσης διὰ τοῦ ὕρους Ἀρτεμισίου (†). Ἡ Ἀρκαδία ἦν διτηρημένη εἰς διάφορα μικρὰ τμήματα· ἦσαν δὲ ταῦτα κατὰ μὲν ἀνατολὰς Τεγεᾶτις, Μαντινικὴ, κατὰ δὲ ἄρκτον Φανεᾶτις, Καφυᾶτις, Κλειτορία, Ἀζανία, κατὰ δὲ δυσμὰς Θελπουσία, Ἡραιᾶτις, Κυνουρία, Φιγαλική, κατὰ δὲ μεσημβρίαν Παβρασία, Αἰγῦτις περιλαμβάνουσα καὶ τὴν Κρωμμύτιδα καὶ Μαλαιάτιδα, Μαιναλία ἐκτεινομένη πρὸς ἄρκτον κατὰ τὸ ἐνδότερον καὶ περιλαμβάνουσα τὴν Ὀρεσιίδα, κατὰ δὲ τὸ κέντρον Τρίπολις, Ὀρχομενία, Θεισσαία, Μεθυδρία, Εὐτρησία καὶ μέρος τῆς Μαιναλίας.

* Ἀρκαδία. Τὰ ὄρη τῆς Ἀρκαδίας εἰσὶν ὡς καὶ τὸ πάλαι πλήρη ἐλάφων, δορκάδων καὶ ἄλλων· πολλαχοῦ τὰ ἄφθονα ὕδατα μὴ εὐρίσκοντα διέξοδον, κρημνίζονται ὀρητικῶς εἰς βαθεῖας ἀβύσσους, ῥέουσι μέχρι τινὸς εἰς ὑπόγειον σκότος καὶ εἶτα ἐξορμῶντα ἀναφαίνονται αὐθις ἐπὶ τῆς γῆς· οἱ καρποφόροι ἀγροὶ παράγουσιν ἀφθόνως σῖτον καὶ διάφορα ἄλλα σπαρτὰ καὶ χλωώδη φυτὰ ἱκανὰ πρὸς συντήρησιν πολυαριθμῶν ποιμνίων· αἱ νομαὶ εἰσὶν ἐξαίρετοι κυρίως διὰ τοὺς καλλίστους ἵππους καὶ ὄνους τῆς χώρας ταύτης· τινὲς δὲ ἀγροὶ κατεδικάσθησαν εἰς αἰώνιον ἀκαρπίαν διὰ τὰς συνεχεῖς ἐν αὐτοῖς συμβαινούσας πλημμύρας.

ΟΡΗ.

ΚΥΤΑΛΗΝΗ, τὸ μέγιστον πάντων τῶν ὄρεων τῆς Ἀρκαδίας ὑψούμενον κατὰ τὸ βόρειον καὶ διαχωρίζον αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀχαΐας· κλάδοι αὐτοῦ ἐκτεινόμενοι πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς νότον ἐγνωρίζοντο ὑπὸ διαφόρους ὀνομασίας, ὡς Ἐρύ-

(†) Πaus. Ἀρκ. κ. 6.

μανθός, Φολόη κτλ. Τὸ κάθετον ὕψος τῆς Κυλλήνης, ὡς λέγει ὁ Στράβων, ἐλογίζετο κατὰ τινὰς 20 καὶ κατ' ἄλλους 15 σταδίων (1). Ὁ δὲ Στέφανος καὶ ὁ Εὐστάθιος ἀκολουθοῦντες τὴν διαμέτρησιν τοῦ Ἀπολλοδώρου, ἀποφαίνονται ὅτι τὸ ὕψος τοῦ ὄρους τούτου εἶναι 9 σταδίων καὶ 80 ποδῶν (2). Ἐλαβε τὸ ὄνομα ἡ Κυλλήνη ἀπὸ Κυλλήνος τοῦ ἑλάτου τοῦ Ἀρκάδος (3). Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἦν ναὸς Ἑρμοῦ Κυλληνίου κατεβρίμμενος ἐπὶ τοῦ Πausανίου· τὸ δὲ ἄγαλμα, ὃ εἶχεν ὕψος ὀκτώ ποδῶν ἦν κατεσκευασμένον ἐκ κιτριᾶς. — Ἐν Κυλλήνῃ οἱ κόσσιφοι ἦσαν κατὰλευκοί. — Τὸ ὄρος ἡ Χελυδορέα συνεχίετο τῇ Κυλλήνῃ (4).

* Κυλλήνη, κοιν. Ζύρια· τὸ ὄρος τοῦτο κατὰ τὰς νεωτάτας ἀκριβεῖς καταμετρήσεις, καθήκει εἰς ὕψος 2,374 μέτρ. γαλλ.

ΧΕΛΥΔΟΡΕΑ, συνεχίετο τῇ Κυλλήνῃ. Ἐμυθίετο ὅτι ἐπὶ τῆς Χελυδορέας εὐρών ὁ Ἑρμῆς χελώνην, ἐξέδειρεν αὐτὴν καὶ κατεσκέυασεν ἀπ' αὐτῆς λύραν· τὸ ὄρος τοῦτο ἔκειτο ἐπὶ τῶν μεθορίων τῶν Φεναετῶν καὶ τῶν Πελληναίων· τὸ πλεῖστον δὲ αὐτοῦ ἐνέμοντο οἱ Ἀχαιοί (5).

* Κατὰ τὸν Λήκιον τὸ Μαυριόρι εἶναι πιθανῶς ἡ Χελυδορέα (6) Τὸ ὄρος τοῦτο ὑψοῦται εἰς 1759 μέτρ. γαλλ· κατὰ τοὺς νέους γαλλικοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας.

ΚΡᾶθις, ἐπὶ τῶν πρὸς τὴν Ἀχαΐαν ὄρων τοῦ τόπου τῶν Φεναετῶν. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος Πυρωνίας καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ Ἀρκάδες ἐλάμβανον τὸ πάλαι πῦρ διὰ τὴν ἐρητὴν τῶν Λερναίων. Ἐκ τοῦ Κράθιδος ἐπήγαγε ποταμὸς ὡσαύτως Κράθις καλούμενος καὶ ἐκδιδούς εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὰς Αἰγὰς (7).

(1) Στράβ. β. 8. σ. 388. (2) Στέφ. Βυζ. Κυλλήνη, — Εὐσταθ. εἰς Ὀδύσσειαν, β. 1, σ. 1951. (3) Πaus. Ἀρκ. κ. 4. (4) Αὐτ. κ. 17.

(5) Αὐτ. (6) Λήκ. 3, κ. 27, σ. 220. (7) Πaus. Ἀρκ. κ. 15.

* Ζαρούχλα, οὕτω κληθὲν ἀπὸ χωρίου Ζαρούχλας κειμένου κατὰ τὸ βόρειον αὐτοῦ· τὸ ὄρος τοῦτο ὑψοῦται ὀπισθεν τοῦ ὄρους τοῦ Φονιά καὶ ἔχει διπλὴν κορυφὴν ὑπερῶ-ψηλον.

ΛΡΟΑΝΙΑ ὈΡΗ, μεγάλη σειρὰ ὄρεων ἐκτεινομένη καθ' ἅπασαν τὴν βορ. ἀνατολικὴν Ἀρκαδίαν. — Ἐπὶ τῶν ὄρεων τούτων ἦν ἡ πόλις Νῶνακρις καὶ ἡ πηγὴ τῆς Στυγὸς καὶ σπηλαιον, ἐνθα ἔλιγον οἱ ἀνέφυγον αἱ μανεῖσαι θυγατέρες τοῦ Προΐτου, ἃς ὁ Μελάμπους δι' ἀποβόητων θυσιῶν καὶ καθαρμῶν κατήγαγεν εἰς τόπον καλούμενον Λουσοῦς· τὸ πλεῖστον τῶν Ἀροανίων ὄρεων ἐνέμοντο οἱ Φινεᾶται (1).

* Χελμός. Τὸ σπηλαιον εἶναι τὸ Μέγα Σπηλαιον καὶ οἱ Λουσοὶ τὰ Σουδενά· ὁ Χελμός κατὰ τὰς νεωτάτας ἀκριβεῖς καταμετρήσεις καθήκει εἰς ὕψος 2,355 μέτρων γαλλ.

ἘΡΥΜΑΝΘΟΣ, συνέχεια τῆς Κυλλήνης σρεφομένη πρὸς μεσημβρίαν· μέρος τοῦ Ἐρυμάνθου ἦν ἡ Λάμπεια ἐξ ἧς ἐπήγαζεν ὁ ποταμὸς Ἐρύμανθος (2).

ΛΑΜΠΕΙΑ, συνεχόμενον τὸ ὄρος τοῦτο τῇ Σκόλλιδι ὄρει τῆς Ἡλείας, ἀπεῖχε τῆς μὲν Ἡλίδος 130 στάδια, τῆς δὲ Ἀχαΐκης πόλεως Τριταίας 100 σταδ. κατ' ἀνατολὰς (3). — Ἐν Λαμπεΐᾳ εἶχε τὰς πηγὰς ὁ ποταμὸς Ἐρύμανθος· ἦν δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἱερὸν τοῦ Πανὸς καὶ μοῖρα τοῦ ὄρους Ἐρυμάνθου (4).

ΦΟΛΟΪΗ, ἐξεστίνετο ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Ἡλείας κατὰ τὴν Πισάτιν, ἧς ἦσαν αἱ ὑπώρειαι αὐτοῦ καὶ ὑπερέκειτο τῇ Ὀλυμπίᾳ πλησιέστατα (5). Ὁ ποταμὸς Σελλήεις ἐπήγαζεν ἐκ τῆς Φολόης (6), ὡς καὶ ὁ Λευκα-

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 18. (2) Δύτ. κ. 24. (3) Στράβ. β. 8, σ. 341.

(4) Πaus. Ἀρκ. κ. 24. (5) Στράβ. β. 8, σ. 357. (6) Δύτ. β. 8, σ. 338.

νίας (1). — Ἐπὶ τῆς Φολόης ἔλεγον ὅτι ἡ Ἄρτεμις ἐπέ-
 ξευσε τὸν Βουφάγον τελημήσαντα ἀνύσια πρὸς αὐτήν (2).
 — Ἡ Φολὴ ἦν συνέχεια τοῦ Ἐρυμάνθου ἐκτεινομένη κατὰ
 τὸ νοτ-δυτικὸν αὐτοῦ.

ΑἶΓΚΑΙΟΝ, ὑψούμενον κατὰ τὸ νοτ-δυτικὸν τῆς Ἀρκαδίας
 καὶ κατ' ἀριστερὰν τοῦ ναοῦ τῆς Δεσποίνης· ὠνομάζετο καὶ
 Ὀλυμπος καὶ Ἱερὰ Κορυφή τῶν Ἀρκάδων, καὶ ἔλεγον ἐπὶ
 ὃ Ζεὺς ἐτράφη ἐν τούτῳ τῷ ὄρει· ἦν δὲ καὶ χώρα ἐν τῷ
 Λυκαίῳ καλουμένη ΚΡΗΤΕΑ κατ' ἀριστερὰν ἄλσους τοῦ
 Ἀπόλλωνος τοῦ ἐπιλεγομένου Παρράσιου, καὶ οἱ Ἀρκᾶδες
 διίσχυρίζοντο ὅτι ὁ Ζεὺς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τῇ Κρητίᾳ
 ἀνετράφη καὶ οὐχὶ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ. Αἱ δὲ Νύμφαι αἱ
 ἀναθρήσασαι αὐτὸν ἐκαλοῦντο Θεισόα καὶ Νείδα καὶ Ἀγνώ
 ἀφ' ὧν ἐκλήθησαν πόλις Θεισόα καὶ ποταμοὶ Νείδα καὶ
 πηγὴ Ἀγνώ, ἡ ὡς ὁ ποταμὸς Ἰστρος παρείχεν ὕδωρ ἐπίσης
 ἐν ὥρᾳ θέρους ὡς καὶ ἐν χειμῶνι. Ὅπόταν δὲ συνέβαινεν
 ἀνομβρία διαρκὲς καὶ ἐξηραίνοντο τὰ σπέρματα καὶ τὰ
 δένδρα, ὁ ἱερεὺς τοῦ Λυκαίου Διὸς προτευζόμενος καὶ
 θύσας εἰς τὸ ὕδωρ ὅσα ἦσαν νονοισμένα, ἐπέψαυε διὰ
 κλάδου δρυὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πηγῆς, καὶ ἀνακινήθεις
 τοῦ ὕδατος, ἀνέβαινεν ἀχλὺς ὡς ὁμίχλη· ἡ δὲ ἀχλὺς ἐγί-
 νετο νέφος καὶ ἐπέσυρε καὶ ἄλλα νέφη ἐπ' αὐτῆς, καὶ οὕτω
 κατήρχετο ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς τῶν Ἀρκάδων (3). Ἦν δὲ
 ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ναὸς Πανὸς καὶ περὶ τὸν ναὸν ἄλσος δέν-
 δρων καὶ ἱπποδρόμος καὶ πρὸ αὐτοῦ στάδιον ἐνθα ἐτελείτο
 τὸ πάλαι ὁ ἀγὼν τὰ Λύκαια· καὶ βάθρα δὲ, ὧν οἱ ἀνδριάν-
 τες δὲν ἐσώζοντο πλέον ἐπὶ τοῦ Παισανίου, καὶ ἐφ' ἐνὸς
 τῶν βῆθρων ἐλεγείον δηλοῦν ὅτι ὁ ἀνδριὰς ἦν τοῦ Ἀστυά-

(1) Πaus. Ἠλ. κ. 21. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 27. (3) Δότ. κ. 38.

νακτος, ενος τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀρκάδος· τὸ δὲ ὄρος τὸ Λυκαίων περιεῖχε καὶ ἄλλα ἀξιοθαύμαστα, μάλιστα δὲ τὸ ἐξῆς. Ἦν ἐν αὐτῷ τέμενος τοῦ Λυκαίου Διὸς, οὗ ἡ εἰσα-
δος δὲν ἐπιτρέπετο εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ἂν δέ τις παρα-
βλέπων τὸν νόμον, εἰσῆρχετο, ἦν ἀνάγκη πᾶσα ν' ἀποθάνῃ,
ὥς ἐνόμιζον, ἐντὸς τοῦ ἐνιατοῦ· ἔλεγον πρὸς τούτοις οἱ
ῥοιοὶ ἄνθρωποι ἡ ὅσα ζῶα ἦσαν ἐντὸς τοῦ τεμένουσιν δὲν
ἀπετέλουν σκιάν· καὶ ἂν κυνηγώμενον ζῶον κατέφευγεν
εἰς τὸ τέμενος, ὁ κυνηγὸς δὲν συνήρχετο αὐτῷ, ἀλλὰ
περιέμενε ἐξω καὶ παρατηρῶν τὸ ζῶον, οὐδεμίαν σκιάν
ἐβλεπε προσρχομένην ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τοῦτο συνέβαινε ἐν
τῷ τεμένει οὐ μόνον καθ' ὅσον ὁ ἥλιος διατρέχει τὸ ἐν
τῷ οὐρανῷ ζώδιον τοῦ καρκίνου, ἀλλὰ κατὰ πᾶσας τὰς
ῥας τοῦ ἔτους. Κατὰ δὲ τὴν ἀνωτάτω κορυφὴν τοῦ Λυ-
καίου ὄρους ἦν χῶμα γῆς, βωμὸς τοῦ Λυκαίου Διὸς καὶ ἀπ'
αὐτοῦ ἦν σύνοπτον τὸ πλεῖστον τῆς Πελοποννήσου· πρὸ
δὲ τοῦ βωμοῦ ἦσαν δύο στήλαι ἰστάμεναι πρὸς ἀνατολὰς
καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀετοὶ ἐπίχρυσοι ἀρχαιότερον ἐξειργασμένοι·
ἔθουον δὲ μυστικῶς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τούτου τῷ Λυκαίῳ Διῖ.
Κατὰ δὲ τὸ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ὄρους ἦν ναὸς Ἀπόλλωνος
ἐπιλεγομένου Παρράσιου καὶ ἐνταύτῳ καὶ Πυθίου· ἄγοντες
δὲ κατ' ἕτος τὴν ἑορτὴν τοῦ θεοῦ τούτου, ἔθουον ἐν τῇ ἀγορᾷ
κάπρον τῷ Ἐπικουρίῳ Ἀπόλλωνι, εἶτα ἐκόμιζον τὸ ἱερεῖον
εἰς τὴν ναὸν τοῦ Παρράσιου Ἀπόλλωνος ἐν ἥχῳ αὐλῶν καὶ
μετὰ πομπῆς, καὶ τέμνοντες ἔκαιον τοὺς μηροὺς αὐτοῦ
καὶ ἀνῆλκον αὐτόθι τὰ κρέατα. — Ἡ Θεισοαία γῆ ἔκειτο
κατὰ τὸ προσάρκτιον τοῦ Λυκαίου (1). — Λυκάων ὁ Πε-
λασγοῦ συνώκισεν ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου πόλιν Λυκοσοῦραν

(1) Παυσ. Ἀρκ. κ. 38.

καὶ ὠνόμασε καὶ Δία Λυκαῖον καὶ ἔθηκε καὶ ἀγῶνα Δύ-
καϊα (1)· μέρος τοῦ Λυκαίου ὄρους ἐκαλεῖτο ΚΕΡΑΨΙΟΝ,
καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπήγαγεν ὁ ποταμὸς ἡ Νέδα (2).

* Κατὰ τὸν Αἰήκιον τὸ Λύκαιον καὶ κυρίως ἡ στρογγύλη
αὐτοῦ ὑψηλὴ κορυφὴ ὀνομάζεται Διοφόρτι, ἐτέρα δὲ κορυφὴ
αὐτοῦ λέγεται Φαναρίτικον, καὶ ἐτέρα Καρυάτικον, τὸ δὲ
Κεραύσιον εἶναι τὸ ἤδη λεγόμενον Κερασιὰ (3)· καὶ οὗτος
εἶναι ὁ ζυγὸς μεταξὺ τοῦ Λυκαίου καὶ τῶν Νομίων ὁρίων
τῶν νῦν καλουμένων Τετράζι. Τὸ Διαφόρτι ἔχει ὕψος 1420
μέτρων γαλλ. ἢ κατὰ τὸν Κούρτιον 4371 ποδ. (4).

ΚΟΤΥΛΙΟΝ, μέρος τοῦ Λυκαίου ὅπερ ὑψούμενον κατὰ
τὸ νοτ-δυτικὸν τῆς Ἀρκαδίας, περιώριζε τὴν Φιγαλίαν κατ'
ἀριστερὰν καὶ ἀπεῖχεν αὐτῆς 40 στάδια. Ἐπὶ τοῦ Κοτυλίου
ἦν χωρίον καλούμενον ΒἈΣΣΑΙ, καὶ πλησίον αὐτοῦ ναὸς
Ἀπόλλωνος τοῦ ἐπονομασθέντος Ἐπικουρίου, διότι ἐνομί-
ζετο ὅτι διὰ τῆς ἐπικουρίας τοῦ θεοῦ τούτου ἀπηλλάγησαν
ποτὲ οἱ Φιγαλεῖς κατὰ τὸν τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθη-
ναίων πόλεμον τῆς ἐπικρατούσης λοιμώδους νόσου· ἦν δὲ
ὁ ναὸς οὗτος ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος Ἰκτίνου τοῦ οἰκοδο-
μήσαντος τὸν Παρθενῶνα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ὑπερίβαινε πάν-
τας τοὺς ναοὺς τῆς Πελοποννήσου πλην τοῦ τῆς Τεγέας
κατὰ τὴν ἐντέλειαν τῆς συναρμογῆς καὶ τὸ κάλλος τῆς
ἐργασίας τῶν λίθων ἐξ ὧν ἦν ὁλόκληρος κατεσκευασμένος
ὥς καὶ αὐτὸς ὁ ὄροφος. — Ἐπὶ τοῦ Κοτυλίου ὄρους ἦν πηγὴ
ὕδατος ἧ δὲν ἐξικνεῖτο ἐπὶ πολὺ, καὶ μετ' ὀλίγον ἐγένετο
παντάπασις ἀφανές· ἀπὸ τῆς πηγῆς ταύτης ἐλάμβανε τὴν
ἀρχὴν ὁ ποταμὸς Αὐμαξ. — Ὑπεράνω τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐπι-

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 2. (2) Πaus. Μισσ. κ. 20. — Πaus. Ἀρκ. κ. 41.

(3) Αἰήκ. Τ. 2, κ. 12, σ. 10, 11, 19. (4) Κούρτ. Τ. 1, σ. 277.

ΕΛΛΙΩΝ, κατὰ δεξιὰν τῆς Φιγαλίας (2) ἥς ἀπέειχεν
 ὅσον 30 στάδια. Ἐπὶ τοῦ ἑλαίου ἦν ἄντρον ἱερὸν Δήμητρος
 ἐπιλεγομένης Μελαίνης. Οἱ Φιγαλεῖς ὥς καὶ οἱ Θελπούσιοι
 ἐδόξαζον συμφῶνως ὅτι ὁ Ποσειδῶν συνεμίγη τῇ Δήμητρὶ·
 ἀλλ' οἱ μὲν Θελπούσιοι ἔλεγον ὅτι ἐκ τῆς μίξεως ταύτης ἡ
 Δημήτηρ ἔτεκεν ἵππον, οἱ δὲ Φιγαλεῖς οὐχὶ ἵππον ἀλλὰ τὴν
 ἀπὸ τῶν Ἀρκάδων ὀνομαζομένην Δίεσποιαν (τὴν Περσεφό-
 νην)· καὶ ὅτι ἡ Δημήτηρ ὀργιζομένη κατὰ τοῦ Ποσειδῶνος
 καὶ ἐνταῦτ' πενθοῦσα ἐπὶ τῇ ἀρπαγῇ τῆς Περσεφόνης, καὶ
 ἐνδυθεῖσα μέλαιναν ἰσθήτηα, ἐκρύβη πολὺν χρόνον εἰς τοῦτο
 τὸ σπήλαιον, καὶ τὰ πάντα ἐφθείροντο ὅσα τρέφει ἡ γῆ, καὶ
 τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ἀπώλλυτο ὑπὸ λιμοῦ, καὶ οὐδεὶς

(4) Παυσ. Ἀρχ. κ. 41. (2) Δύτ.

τῶν θεῶν ἰγνώριζε ποῦ ἡ Δημήτηρ ἦν κακρυμμένη· ὥς δὲ ὁ Πᾶν ἦλθε θηρεύων εἰς τὸ ἑλλάϊον, εἶδε ποῦ ἦν ἡ Δημήτηρ καὶ ὅποια ἡ ἐνδυμασία αὐτῆς, καὶ ἀνήγγειλε τῷ Διὶ, καὶ τότε ὁ Ζεὺς ἔπεμψε τὰς Μοῖρας παρὰ τὴν Δήμητραν ἢ ἐπέστη ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπέθετο καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν λύπην· καὶ διὰ ταῦτα οἱ Φιγαλείς ἐθεώρησαν τὸ σπῆλαιον τοῦτο ὡς ἱερὸν τῆς Δήμητρος, καὶ ἀνέθεσαν εἰς αὐτὸ ἄγαλμα ἐκ ξύλου ἐξεικονίζον τὴν θεὰν καθεζομένην ἐπὶ πέτρᾳ καὶ κατὰ μὲν τὰ ἄλλα φαινομένην ὡς γυναῖκα, ἔχουσαν δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν κόμην ὡς ἵππου καὶ ἐπ' αὐτῆς δράκοντας καὶ ἄλλα θηρία, καὶ φοροῦσαν χιτῶνα καθήμεντα μέχρι τῶν ἄκρων τῶν ποδῶν, καὶ κρατοῦσαν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς δελφίνα καὶ διὰ τῆς ἄλλης περιστεράν· τοῦτο δὲ τὸ ξόανον οὐ ὁ τεχνίτης δὲν εἶναι γνωστὸς ἐκείνῃ, καὶ μετὰ καιρὸν ὁ Αἰγινήτης Ὀνατᾶς κατεσκευάσεν ἄλλο χάλκινον ἄγαλμα (1).

ΝΟΜΙΑ ὈΡΗ, σειρά ὁρίων ἐκτεινομένη κατὰ διεξίαν, δηλ. πρὸς τὸ νοτ-δυτικὸν τῆς Λυκοσοῦρας. Ἐπὶ τῶν ὁρίων τούτων ἦν ναὸς Πανὸς ἐπιλεγομένου Νομίου καὶ ὁ τόπος ὁ ὀνομαζόμενος ΜΕΛΑΠΕΙΑ. Εἶναι φυσικὸν νὰ εἰκασθῇ ὅτι τὰ ὄρη ταῦτα ἐκλήθησαν Νόμια ἀπὸ τῶν νομῶν τοῦ Πανός· ἀλλ' οἱ Ἀρκᾶδες ἔλεγον ὅτι ἔλαβον τὸ ὄνομα ἀπὸ τινος Νύμφης (2).

* Τὰ Νόμια Ὀρη εἰσὶν ἡ σειρά Τετράζι· ἡ συννενομένη διὰ τῆς Κερασιᾶς (Κεραυσίου) (3) τῷ Διοφορτίῳ (Δουκαίῳ). Τὸ μῆγισον ὕψος τοῦ Τετραζίου λογίζεται 4,272 ποδ. (4).

ΜΑΙΝΑΔΑΙΟΝ ἢ ΜΑΪΝΑΔΟΝ κατ' ἀνατολὰς τῆς Μαιναλίας καὶ κατὰ δυσμὰς τῆς χώρας τῆς Μαντινείας· παρὰ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 42. (2) Αὐτ. κ. 38. (3) Δία. Τ. 2, κ. 18, ε. 318. (4) Κιουρτ. Τ. 1, σ. 277.

τούς πρόποδας τοῦ ὄρους τούτου ἦν ποτὲ πόλις Αὐκῶα καὶ κατὰ μεσημβρίαν πόλις Σουμητία. Ἐν τῷ ὄρει τούτῳ ἦσαν καὶ αἱ καλούμεναι ΤΡΙΟΔΟΙ, καὶ τὰ ὅσα Ἀρκάδος τοῦ Καλλιστοῦς ἄπερ ἀφῆρεσαν ἐντεῦθεν οἱ Μαντινεῖς κατὰ τὸ ἐκ Δελφῶν μάντευμα. Ἰπῆρξε δὲ ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ πόλις Μαίναλον. Τὸ Μαινάλιον ὄρος ἐθεωρεῖτο ὡς ἱερὸν τοῦ Πανός, ὥστε οἱ περὶ αὐτὸ ἔλεγον ὅτι ἤκουον καὶ τὸν Πᾶνα συρίζοντα· ἐμπροσθεν τοῦ ὄρους ἐξεστίνετο πεδίας ὁμώνυμος, Μαινάλιον πεδίων καλουμένη καὶ περατουμένη· εἰς ἀπόστασιν 15 σταδίων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἑλάφου (1). Μεταξὺ τῶν ἐπιφανῶν ὀρέων κατατάττει ὁ Στράβων καὶ τὸ Μαινάλιον (2).

* Ἡ ὑψηλότερα τῶν κορυφῶν τοῦ Μαίναλιου ὀνομάζεται Χρέπα ἢ κοινότερον Ἐπάνω-Χρέπα καὶ ὑψοῦται μεταξὺ Τριπόλεως καὶ Μαντινείας, πλησιέστερον δὲ τῆς Τριπόλεως· κατὰ δὲ τὴν ἐναντίαν, δηλ. τὴν πρὸς ἀνατολὰς σειρὰν τοῦ ὄρους ἡ κορυφὴ λέγεται Τουρνίκι ἀπὸ τινος χωρίου τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος καίμένου ἐπὶ τῶν πρὸς τὸ Ἄργος ὁδῶν· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν Ἅγιον Πέτρον διεύθυνσιν τὸ ὄρος ὀνομάζεται Βιαλεδὼν καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ εἶναι ὡς ἔγγιστα 5,000 ποδῶν κατὰ τὸν Δῆκιον (3), κατὰ δὲ τοὺς προσφάτως ἐκδοθέντας γεωγραφικοὺς πίνακας 1772 μέτρων γαλλικῶν.

ὈΣΤΡΑΚΙΝΑ· ὑψοῦται ὑπεράνω τοῦ πεδίου Ἀλκιμέδοντος· ἐν τῷ ὄρει τούτῳ ἦν σπηλαῖον ἐνθα ἔκρησεν ὁ Ἀλκιμέδων, ἄνθρωπος ἐκ τῶν λεγομένων ἡρώων· ὁ Ἡρακλῆς συνεγένετο Φυλλοῖ τῇ θυγατρὶ τοῦ Ἀλκιμέδοντος τούτου, ὡς ἔλεγον οἱ Φιγάλιοι· ἅμα δὲ μαθὼν ὁ Ἀλκιμέδων

(1) Πaus. Ἀρκ. κ, 86. (2) Στράβ. β. 8, σ. 388. (3) Δῆμ. Τ. 2, κ. 3, σ. 88.

ὅτι ἔτεκεν ἡ Φυλλῶ, ἐξέθεσεν αὐτὴν εἰς τὸ ὄρος ἵνα ἀπο-
 λεσθῇ μετὰ τοῦ τέκνου αὐτῆς, ὃ οἱ Ἀρκάδες ὠνόμαζον
 Δίχμαγόραν. ὧς δὲ τὸ βρέφος ἐκλαῖεν ἐκκειμένον, κίσσά
 τις ἀκούουσα ἐμιμῆτο τὰ κλαύματα· ἐρχόμενος δὲ κατὰ
 τύχην ὁ Ἡρακλῆς πρὸς τὴν ὁδὸν ταύτην, ἤκουσε τὴν κίσσαν
 καὶ νομίσας ὅτι ἦν βρέφος τὸ κλαῖον καὶ οὐχὶ πτῆνόν,
 διευθύνθη πρὸς τὸ μέρος τῆς φωνῆς καὶ γνωρίσας τὴν Φυλλῶ,
 καὶ αὐτὴν ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν καὶ τὸ βρέφος διέσωσε·
 καὶ ἐξ ἐκείνου ἡ πλησίον πηγὴ ὠνομάσθη Κίσσα (1). Μετὰ
 40 στάδια ἀπὸ τῆς πηγῆς ταύτης εἶναι ὁ τόπος ὁ λεγόμενος
 ΠΕΤΡΟΣΑΚΑ.

* Τὸ ὄρος τὸ ὑψούμενον ὀπισθεν τῆς κοιλάδος τῆς λεγο-
 μένης τοῦ ΚΑΨᾶ εἶναι ἡ Ὀστρακίνα· τὸ ὄρος τοῦτο χωρί-
 ζεται ἀπὸ τῆς Μαιναλίου σειρᾶς διὰ τῆς στενωποῦ τῆς
 ἀγοῦσης εἰς Διεβίδι καὶ ἴσται ἐπομένως μεμονωμένον (2).
 Τὸ ὕψος τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἐφ' ἧς ὑπάρχει μοναστήριον
 τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ εἶναι 1,981 μέτρ. γαλλ.

ΒΟΡΕΙΟΝ, κείμενον πλησίον τῆς Ἀσίας· ἀπὸ τῆς πό-
 λεως ταύτης ἀνέβαινον εἰς τὸ βόρειον καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς
 αὐτοῦ ἦν ναὸς κοινὸς Ἀθηνᾶς Σωτείρας καὶ Ποσειδῶνος πτι-
 σθεῖς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύος κατὰ τὴν ἐξ Ἰλίου ἐπάνοδον· λεί-
 ψανα μόνον αὐτοῦ ἐσώζοντο ἐπὶ Πausανίου (3).

* Κράβαρι· σώζονται καὶ μέχρι τοῦδε ἐπὶ τῆς κορυφῆς
 αὐτοῦ ἵχνη τινὰ τοῦ ναοῦ (4).

ΔΔΗΣΙΟΝ, ὑψούμενον ὑπεράνω τοῦ παρὰ τὴν Μαντίνειαν
 σταδίου καὶ ὀνομασθὲν οὕτως ἐκ τῆς ἄλλης (πλάνης) τῆς
 Ῥέας. Ἐπὶ τοῦ Ἀλησιῶ ἦν ἄλλος Δήμητρος· κατὰ δὲ τὰς

(1) Paus. Ἄρκ. κ. 12. (2) Δῆκ. Τ. 2, κ. 17, σ. 281. (3) Paus.
 Ἄρκ. κ. 44. (4) Δῆκ. Τ. 2, κ. 18, σ. 317.

ὕπωρείας αὐτοῦ ναὸς Ποσειδῶνος ἱππίου ἀπέχων τῆς Μαν-
τινείας οὐχὶ πλέον σταδίου. Ὁ ναὸς οὗτος ἐκτίσθη τὸ ἐξ
ἀρχῆς ὑπὸ Ἀγαμέδου· καὶ Τροφωνίου ἐκ ξύλων δρυϊνῶν·
ὕστερον δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτὸν ἐκ νέου ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀδρια-
νὸς, διορίσας ἐπὶ τῶν ἐργαζομένων ἐπόπτας ἵνα προσέχωσιν
ὥστε οὔτε νὰ ἴδῃ τις ἐντὸς τοῦ ἀρχαίου ναοῦ, οὔτε νὰ μετα-
κινήσῃ τι τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ. ᾠκοδομήθη δὲ κατ' ἐπι-
ταγὴν αὐτοῦ ὁ νέος ναὸς περίξ τοῦ ἀρχαίου. Πέραν δὲ τοῦ
ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἦν τρόπαιον ἐκ λίθου πρὸς μνήμην
τῆς κατὰ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀγίδος νίκης (1). Μετὰ
πέντε στάδια ἀπὸ τοῦ ναοῦ κατ' ἀριστεράν ἦσαν οἱ τάφοι
τῶν θυγατέρων τοῦ Πελίου (2).

ΑΓΧΙΣΪΔΑ, κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Μαντινείας εἰς Ὀρχο-
μενὸν· ἔλαβεν τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ μνήματος τοῦ Ἀγχίσου, ὃ
ἔκειτο κατὰ τοὺς πρόποδας αὐτῆς· κατὰ τὸν Πausανίαν,
ὁ Αἰνείας πλέων πρὸς τὴν Σικελίαν, προσῶρμίσθη εἰς τὴν
Λακωνικὴν καὶ ἐγένετο οἰκιστὴς δύο πόλεων, Ἀφροδισιάδος καὶ
Οἰήτιδος καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀγχίστην παραγενόμενον εἰς
τὴν χώραν ταύτην δι' ἄγνωστον αἰτίαν καὶ τελευτήσαντα
ἔθαψεν ἐνταῦθα· πλησίον τοῦ τάφου τοῦ Ἀγχίσου ἦσαν ἐπὶ
τοῦ Πausανίου ἐρείπια ναοῦ Ἀφροδίτης· ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀγχι-
σίας ἦσαν τὰ μεταξὺ Μαντινέων καὶ Ὀρχομενίων ὄρια (3).

* Ἀρμενιά.

ΘΑΥΜΑΣΙΟΝ, ὑπεράνω τοῦ ποταμοῦ Μολοττοῦ τοῦ
ρέοντος πρὸς τὸ Μεθύδριον· ἐμύθευσαν ὅτι ὁπότεν ἡ Ῥέα
εἶχε τὸν Δία ἐν γαστρὶ, εἰς τοῦτο τὸ ὄρος ἦλθεν ἐπὶ σκοπῇ,
ὅταν ὁ Κρόνος ἤρχετο κατ' αὐτῆς, νὰ παρασκευάσῃ εἰς ἑαυτὴν
βοήθειαν τὸν Ὀπλόδαμον καὶ ἄλλους τῶν περὶ ἐκεῖνον

(1) Paus. Ἄρκ. κ. 10. (2) Ἀδ. κ. 11. (3) Ἀδ. κ. 12.

Γιγάντων· πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ἦν τὸ σπήλαιον τῆς
Ρέας (1).

* Πιθανῶς τὸ ὄρος Πατερίτσα ὑφόμενον κατ' ἀνατολὰς
τῆς Βυτῆνης, καὶ παρατεινόμενον μέχρι τοῦ Μεθυδρίου.
Ἐνταῦθα ὑπάρχει μέγα σπήλαιον, τὸ μόνον καθ' ἅπασαν
ἐκείνην τὴν χώραν.

ΚΕΡΨΝΕΙΑ, πρὸς τὸ βόρειον τῆς Κυναίθης, κατὰ τὰ
μεθόρια τῆς Ἀχαΐας· ἐκ τοῦ ὄρους τούτου ἐπήγαγεν ὁ πο-
ταμὸς Κερυνίτης (2).

ΚΡΗΣΙΩΝ, ὄρος μικρὸν κατὰ δεξιὰν τῆς ἀπὸ τῆς Μαν-
θουρικῆς παιδίδος πρὸς τὴν Τέγαν ὁδοῦ· ἐπὶ τοῦ ὄρους
τούτου ἦν ναὸς Ἄρειος τοῦ ἐπικληθέντος Ἀφνειοῦ δι' αἰτίαν
τοιαύτην. Ὁ Ἄρης, ὡς ἔλεγον οἱ Τεγεάται, συνεγένετο ποτὶ
Ἀρόπη τῇ Κηφείᾳ τοῦ Ἀλίου· καὶ ἡ μὲν Ἀρόπη ἐταλεύ-
τησεν ἐν ταῖς ὥδισι τοῦ τοκετοῦ· τὸ δὲ βρέφος ἔμεινε προς-
κεικολλημένον τῇ μητρὶ, καὶ τοὶ ἀποθανοῦση, καὶ εἴλευσεν
πολὺ γάλα ἐκ τῶν μαστῶν αὐτῆς· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο
κατὰ βούλησιν τοῦ Ἄρειος, ἐπωνόμασαν τὸν θεὸν τοῦτον
Ἀφνειὸν, τῷ δὲ παιδίῳ ἔθεσαν ὄνομα Ἀέροπον (3).

* Κατὰ τὸ νότιον τοῦ ὄρους τούτου ὑπάρχει βόθρος εἰς
ὃν καταρρέει ὁ Σαρανταπόταμος (Ἀλφειὸς).

ΠΑΡΘΕΝΙΩΝ, ἔκειτο ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἀркаδίας
καὶ Ἀργολίδος καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ διήρχετο ἡ ὁδὸς ἡ
ἄγουσα ἐξ Ἰσθμῶν τῆς Ἀργολίδος εἰς τὴν Τεγεατικὴν τῆς
Ἀркаδίας (4). Ἡ αὐτὴ ὁδὸς ἦγεν ἐκ Τεγέας διὰ τοῦ Παρ-
θενίου αὐτοῦ καὶ τοῦ παρακειμένου ὄρους Κρεοπέλου εἰς
Κογχρεάς καὶ ἐκείθεν εἰς Ἄργος (5). Τὸ Παρθένιον ἦρχετο

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 36. (2) Πaus. Ἀχ. κ. 25. (3) Πaus. Ἀρκ. κ. 44

(4) Αὐτ. κ. 6. (5) Στράβ. β. 8, σ. 376.

ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Μύστου Διονύσου ὃν ἦν πλησίον τοῦ ἐν ἄλσει δρυῶν ναοῦ τῆς Δήμητρος τῆς καλουμένης ἐν Κορυθεῦσι, κατὰ τὴν ἐκ Τεγέας εἰς Ἄργος εὐθειᾶν ὁδόν· ἦν δὲ ἐν τῷ Παρθενίῳ τέμενος Τηλέφου θεοῦ, ὡς ἔλεγον, ἐκκαίμενος βρέφος ἐνταῦθα, ἐτράφη ὑπὸ ἐλάφου· ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω ἦν ναὸς Πανὸς ἐνθα ὁ θεὸς οὗτος ἐφάνη τῷ Φιλιππίδῃ καὶ ὠμίλησε μετ' αὐτοῦ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Τεγεᾶται συμφώνως ἔλεγον. Ἐν τῷ Παρθενίῳ ἦσαν χελῶναι ἐπιτηδεύονται εἰς κατασκευὴν λύρας· οἱ δὲ περὶ τὸ ὄρος ἀνθρώποι νομίζοντες αὐτὰς ἱεράς τοῦ Πανὸς οὔτε αὐτοὶ ἐλάμβανον αὐτὰς φοδύμενοι, οὔτε εἰς οὐδένα ξένον ἐπέτρεπον νὰ λάβῃ ἐξ αὐτῶν (1).

* Παρθένιον, κοιν. Παρθένι· τὸ ὕψος αὐτοῦ 1217 μετρ. γαλλ. κατὰ τὴν νεωτάτην καταμέτρησιν.

ΚΡΕΟΠΩΛΟΣ, κατὰ τὸ βόρειον τοῦ Παρθενίου· διὰ μέσου τῶν δύο τούτων ὁρέων Κρεοπώλου καὶ Παρθενίου διήρχετο ἡ ἐκ Τεγέας εἰς Ἄργος ὁδός (2).

ΣΗΠΙΑ, τὸ ὄρος τοῦτο μικρὸν ἀπέχετο τῶν Τρικρήνων. Αἰπύτον τὸν Ἑλάτου δηχθέντα ὑπ' ὄφεως καὶ τελευτήσαντα θάψαν ἐνταῦθα, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ φέρωσι τὸν νεκρὸν εἰς τὰ πρόσω· ὁ Ὀμηρος ἐν τοῖς περὶ Ἀρκάδων ἔπεισι μνημονεύει τοῦ μνήματος τοῦ Αἰπύτου· ἦν δὲ τοῦτο χῶμα γῆς περικυκλούμενον ὑπὸ κρηπίδος λιθίνης (3). Ἡ Σηπία ἔκειτο μεταξὺ τοῦ ὄρους Γεροντείου καὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς Κυλλλήνης.

ΨΟΨ, ἔκειτο ὑπεράνω πεδιάδος καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦν πόλις Ψοῦς (4).

(1) Πaus. Ἄρκ. κ. 54. (2) Στράβ. β. 8, σ. 376, (3) Πaus. Ἄρκ. κ. 16. (4) Αὐτ. κ. 35.

ΓΕΡΟΝΤΕΙΟΝ, κατ' ἀνατολὰς τῆς Φενεοῦ· ἐπὶ τῆς ἄκρας αὐτοῦ ἦν ὁδός. Ἦν δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ὄριον μεταξὺ Φεισιππῶν καὶ Στυμφαλίων· κατ' ἀριστερὰν τοῦ Γεροντείου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Φεισιππικῆς ἦσαν ἕτερα ὄρια τῶν Φεισιππῶν Τρίκρηνα καλούμενα (1).

* Καστανιά (2).

ΦΑΛΑΝΘΟΝ, παρὰ τὴν Ἀνεμῶσαν, κατὰ τὴν εὐθείαν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς πόλεως Μεθυδρίου. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ἦν πόλις Φάλανθον κτισθεῖσα ὑπὸ Φαλάνθου τοῦ Ἀγελάου τοῦ Στυμφάλου. Ἐπὶ Πausανίου τὰ ἐρείπια μόνον τῆς πόλεως Φαλάνθου ἐσώζοντο. Κάτωθεν τοῦ ὄρους ἦν πεδιάς Πῆλος καλουμένη καὶ μετ' αὐτὴν πόλις Σχοινοῦς (3).

ΚΝΑΚΑΛΟΝ, ἐν τῇ Καφυάτιδι χώρᾳ· ἐπ' αὐτοῦ ἦγετο τελετὴ ἐπίτειος τῇ Ἀρτέμιδι, καὶ ἦν καὶ ναὸς Ἀρτεμίδος Κνακαλησίας (4).

ΠΟΤΑΜΟΙ.

ἈΡΟΑΝΙΟΣ ἢ ὈΛΒΙΟΣ κατὰ τὸν Πausανίαν (5), ἈΝΙΔΑΣ κατὰ τὸν Στράβωνα (6) καὶ ἸΟΡΟΣ κατὰ τὸν Ἀθήναιον (7). Ἀλλ' ὅμως ὁ Ἀροάνιος καὶ ὁ Ὀλβιος εἰσι δύο διακεκριμένοι ἀπ' ἀλλήλων ποταμοὶ τὸ κατ' ἀρχάς, διότι ὁ μὲν Ἀροάνιος ἔρχεται ἐκ δυσμῶν, ὁ δὲ Ὀλβιος ἐκ βορρᾶ, καὶ ἀπαντῶνται καὶ ταυτίζονται κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν περὶ τὴν λίμνην· ὁ Ἀροάνιος κατὰ τὸν Ἐρατοσθένην ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Στράβωνος λιμνάζων παρὰ τὴν πόλιν Φενεὸν, κατεδύετο εἰς τινὰ χάσματα ζέρεθρα καλούμενα· τούτων δ' ἐμφραχθέντων, ὑπερεχεῖτο τὸ ὕδωρ ἐνίοτε εἰς τὰ πεδία· ἀναστομου-

(1) Paus. Ἀρκ. κ. 16. (2) Κούρτ. Τ. 1, σ. 186. (3) Paus. Ἀρκ. κ. 35. (4) Αὐτ. κ. 23. (5) Αὐτ. κ. 14. (6) Στράβ. β. 8, σ. 389. (7) Ἀθην. β. 8. κ. 1.

μένων δὲ πάλιν, ἐκπίπτον ἄθρον ἐκ τῶν πεδίων, ἐνέβαλλεν εἰς τὸν Λάδωνα καὶ εἰς τὸν Ἀλφειόν· ὥστε καὶ ἡ γῆ τῆς Ὀλυμπίας ἡ περὶ τὸν ναὸν κατεκλύσθη ποτὲ, ἡ δὲ λίμνη συνεστάλη (1). Ὁ δὲ Πausανίας λέγει ὅτι πλεονάσαντος ποτὲ τοῦ ὕδατος, κατεκλύσθη ἡ ἀρχαία Φενεός, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐσώζοντο ἔτι σημεῖα ἐπὶ τῶν ὀρέων μέχρις ὧν ἔλεγον ὅτι ἀνέβη τὸ ὕδωρ· ὅτι δὲ μετὰ πέντε στάδια ἀπὸ τῶν Καρυῶν ἦσαν δύο ὄρη Ὀρεξίς καὶ Σκιάθις καλούμεναι· καὶ ὕφ' ἐκότερον αὐτῶν ἦν βάραθρον δεχόμενον τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ πεδίου· τὰ δὲ βάραθρα ταῦτα, ὡς ἔλεγον οἱ Φενεῖται, ἦσαν χειροποίητα καὶ ἐποίησεν αὐτὰ διαταφρεύσας τὸν Ἀροάνιον ὁ Ἡρακλῆς οἰκῶν τότε ἐν Φενεῶ παρὰ τῇ μητρὶ τοῦ Ἀμφιτρύονος Λαονόμῃ, ἵνα ῥέῃ ὁ ποταμὸς ἐν αὐτοῖς· καὶ τὸ μὲν μήκος τοῦ ὀρύγματος ἦν 50 σταδίων, τὸ δὲ βάθος 30 ποδῶν· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Πausανίου δὲν κατήρχετο ἐνταῦθα ὁ ποταμὸς, ἀλλ' ἀπεχώρησεν αὐθις εἰς τὸ ἀρχαῖον ῥεῦμα· ἀπεῖχε δὲ ἡ πόλις Φενεός 50 στάδια τῶν εἰρημένων βάραθρων (2). — Ὁ Ἀροάνιος ἐδέχετο τὸν ποταμὸν Κλείτορα. — Ἐν τῷ Ἀροανίῳ ἦσαν παντοδαποὶ ἰχθεῖς ἐν οἷς καὶ οἱ λεγόμενοι ποικίλαι (πέστροφαι) οἱ, ὡς μυθωδῶς ἐνομίζετο, ἐκελάδουν ὡς αἱ κίχλαι (3). — Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀροανίου ἔκειτο ἡ πόλις Ψωφίς (4).

* Ποτάμι τῆς Καρυᾶς ἢ Ποτάμι Φονιάτικόν· ἔχει τὰς πηγὰς εἰς τὸ ὄρος Ζύριαν (Κυλλήνην) παρὰ τὸ χωρίον Καρυὰν καὶ ῥεῖ διὰ μέσου τῆς κοιλάδος τοῦ Φονιά ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἄχρι τῶν βάσεων τοῦ ὄρους Σαίτας ἐνθα καταβροχθίζεται εἰς βαθεὰ βάραθρα καὶ διαρρέων

(1) Στράβ. αὐτ. (2) Πaus. Ἀρκ. β. 14. (3) Αὐτ. κ. 21.

(4) Αὐτ. κ. 24.

δι' ὑπογείου ὀχετοῦ ἐπὶ διαστήματι ἑξ μιλιών, ἀναφαίνεται αὐθις κατὰ τὴν κωμόπολιν Λυκούριαν καὶ ἐκεῖθεν ἐκδιδοῖ εἰς τὸ ποτάμι τοῦ δάρα (Δάδωνα)· συμβαίνουσι δὲ καὶ νῦν τὰ αὐτὰ καταστρεπτικὰ φαινόμενα καὶ κατακλύζεται ἡ πεδιάς ὥς καὶ τὸ πάλαι, ὡσάκις ἐμφράττεται τὸ στόμιον· τὰ δὲ σημεῖα τῶν κατὰ τὰς ἐμφράξεις λιμναζόντων ὑδάτων φαίνονται καὶ ἤδη ἐπὶ τῶν βάσεων τῶν ὀρέων τῶν περικυκλούντων τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην τοῦ Φονιά.

ΚΛΕΪΤΩΡ, ῥέων παρὰ τὴν ὁμώνυμον πόλιν Κλείτορα, ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀροάνιον (1).

ΠΟΡΙΝΑΣ, οὗτος ἦν τὸ μεταξὺ τῆς χώρας τῶν Φενεατῶν καὶ τῆς Ἀχαΐας ὄριον τὸ πρὸς τὸ μέρος τῆς Κυλλήνης (2).

ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ, ἐπήγαγεν ἐκ τοῦ ὄρους Ααμπείας· διαρχόμενος δὲ τὴν Ἀρκαδίαν, ἔβρεε μικρὸν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἀροανίου καὶ τῆς πόλεως Ψωφίδος, καὶ ἔχων ἐν δεξιᾷ τὸ ὄρος τὴν Φολόην καὶ ἐν ἀριστερᾷ τὴν Θέλπουσαν χώραν, κατήρχετο εἰς τὸν Ἀλφειόν. Ἐλέγετο ὅτι ὁ Ἡρακλῆς κατὰ πρόσταγμα τοῦ Εὐρυσεθέως ἐθήρυσσε παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἐρυμάνθου ἀγριοχοῖρον ὑπερβαίνοντα πάντας τοὺς ἄλλους τὸ μέγεθος καὶ τὴν δύναμιν. Οἱ ἐν Ὀπικοῖς Κυμαῖσι ἔλεγον ὅτι οἱ ὀδόντες οἱ ἀνακείμενοι παρ' αὐτοῖς ἐν τῷ ναφ τοῦ Ἀπόλλωνος ἦσαν οἱ τοῦ Ἐρυμανθίου ἀγριοχοίρου. Οἱ Ψωφίδιοι εἶχον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἐρυμάνθου ναὸν καὶ ἄγαλμα τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐκ λευκοῦ λίθου, ὡς ἦσαν τὰ ἀγάλματα πάντων τῶν ποταμῶν ἐκτὸς τοῦ Νείλου οὗ τὸ ἄγαλμα ἦν ἐκ μέλανος λίθου, διότι κατήρχετο εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς Αἰθιοπίας (3).

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 21. (2) Αὐτ. κ. 15. (3) Αὐτ. κ. 24.

ΣΤΥΜΦΑΛΟΣ, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Στυμφαλίδος ἡ Στυμφάλου, κατέβρεεν εἰς χάσμα γῆς, καὶ ἀναφαινόμενος αὖθις ἐν τῇ Ἀργολίδι, μετέβαλλε τὸ ὄνομα καὶ ἀντὶ Στυμφάλου ἐκαλεῖτο Ἑρασῖνος (1). Λέγεται ὅτι φρύγανα εἰσπεσόντα ποτὲ εἰς τὸ στόμα τοῦ βαράθρου δι' οὗ κατέβρεεν ὁ ποταμὸς εἰς τὴν γῆν ἐκώλυσαν τὴν κατάρρευσιν αὐτοῦ, καὶ οὕτω τὸ πεδῖον ἐγένετο λίμνη περίπου τετρακοσίων σταδίων, καὶ ὅτι μετέπειτα ἔλαφος διωκομένη ὑπὸ κυνηγοῦ ἐρρίφθη εἰς τὴν λίμνην ταύτην· συνερρίφθη δὲ μετ' αὐτῆς καὶ ὁ κυνηγὸς διώκων αὐτήν, καὶ οὕτως ἀμφοτέρω ἐδυθίσθησαν εἰς τὸ βάραθρον καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ ἠκολούθησε ῥέον κατόπιν αὐτῶν, ὥστε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξηράνθη ἅπαν τὸ ἐπὶ τοῦ πεδίου λιμνάζον ὕδωρ καὶ ἔκτοτε οἱ Στυμφάλιοι ἐπανηγύριζον φιλυτιμότερον τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀρτέμιδος (2).

ΛΑΔΩΝ, πηγάζων καθ' 60 στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως Κλειτόρος (3) καὶ 50 τοῦ πολίσματος Λυκουρίας· κατὰ παράδοσιν ἐνομίζετο ὅτι τὸ ὕδωρ τὸ λιμνάζον ἐν τῇ Φενεατικῇ κατερχόμενον εἰς τὰ ἐντὸς τῶν ὀρέων βάραθρα ἀνήρχετο ἐνταῦθα καὶ ἐποίει τὰς πηγὰς τοῦ Λάδωνος· εἶχε δὲ ὁ Λάδων τὸ κάλλιστον ὕδωρ ἀπάντων τῶν ποταμῶν τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τῶν βερβαρικῶν τόπων (4)· ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Λάδωνος ἦν αὐλὴν στενὸς παρὰ τὸν Ἀροάνιον ποταμὸν (5). Πηγάζων δὲ ὁ Λάδων ἐκ τῆς Κλειτορίας γῆς, ἔρρεε πρῶτον μὲν παρὰ χωρίον Λευκάσιον καὶ Μεσοβοά, καὶ διὰ τῶν Νάσων πλησίον Ὀρυγος καὶ Ἀλοῦντος· ἐκείθεν δὲ κατήρχετο εἰς Θαλιάδας καὶ τὸν ναὸν τῆς

(1) Ἰδε Ἑρασῖνος. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 22. (3) Πaus. Ἀρκ. κ. 21.

(4) Αὐτ. κ. 20. (5) Αὐτ. κ. 21.

Ἐλευσινίας Δήμητρος κείμενον ἐπὶ τῶν ὀρίων τῶν Θελπουσίων· εἶτα διήρχετο πλησίον τῆς πόλεως Θελπούσης κατ' ἀριστεράν, καὶ ἀπ' αὐτῆς εἰς τὸν ἐν Ὀγκείῳ ναὸν τῆς Δήμητρος τῆς ἐπιλεγομένης Ἑρινύος· ἐκεῖθεν δὲ ῥέων μεταξὺ τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀγκαιάτου Ἀπόλλωνος κατ' ἀριστεράν καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ παιδὸς κατὰ δεξιάν, ἐδέχετο τὸν ποταμὸν Τρυθόαν, ἔνθα οἱ Θελπούσιοι ὠμόρουν τοῖς Ἑραιεῦσι, καὶ τέλος ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀλφειὸν κατὰ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Νᾶσος Κοράκων. Ἐμυθεύετο ὅτι ὁ Λάδων εἶχε δύο θυγατέρας, Θελπουσαν ἀφ' ἧς ὠνομάσθη ἡ πόλις Θέλπουσα (4) καὶ Δάφνην (5) περὶ ἧς οἱ Ἡλιῖτοι καὶ οἱ Ἀρκάδες ἔλεγον τὰ ἑξῆς: Οἰνόμαος ὁ δυναστεύσας ἐν Πίσῃ εἶχεν υἱὸν Λεύκιππον· οὗτος ἐρασθεὶς τῆς Δάφνης καὶ μὴ ἐλπίζων νὰ τὴν νυμφευθῇ, διότι ἀπέφευγεν ἐκαίνη ἅπαν τὸ ἄρσεν γένος, ἐπενόησε σόφισμα τοιοῦτο· τὴν κόμην ἣν ἔτρεφεν, ἵνα ἀφιερῶσιν τῷ Ἀλφειῷ, πλέξας κατὰ τὸν τρόπον τῶν παρθένων καὶ ἐνδυθεὶς ἐσθῆτα γυναικεῖαν, ἦλθε πρὸς τὴν Δάφνην καὶ εἶπεν ὅτι ἦν θυγάτηρ τοῦ Οἰνομάου, καὶ ἐπιθύμει νὰ συνθηρεύῃ μετ' αὐτῆς, ὅπερ καὶ ἐδέχθη ἡ Δάφνη καὶ συνέλαβε φιλίαν ἰσχυράν πρὸς αὐτόν· ἐπιθυμήσασαι δέ ποτε ἡ Δάφνη καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι νὰ κολυμβήσωσιν εἰς τὸν Λάδωνα καὶ ἐκδύσασαι καὶ τὸν Λεύκιππον ἄκοντα, ὡς εἶδον ὅτι δὲν ἦν παρθένος, ἐθανάτωσαν αὐτὸν διὰ τῶν ἀκοντίων καὶ ἐγχειριδίων αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτου ἐγένετο ὁ Λάδων περιώνυμος (3). — Ἐνόμισαν τινὲς ὅτι αἱ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου μνημονευόμεναι τρεῖς νῆσοι, Ἑνίσπη καὶ Στρατίς καὶ Ρίπη ἦσαν νῆσοι τοῦ Λάδωνος κατοικούμεναι ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ λανθάνονται, διότι ὁ Λάδων

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 25. (2) Πaus. Φωκ. κ. 7. (3) Πaus. Ἀρκ. κ. 28.

δὲν εἶναι δεκτικὸς οὐδὲ νησίδων ὅσον ποτάμια πλοῖα τὸ μέγεθος (1).

* Κατὰ τὰς πηγὰς καλεῖται ποτάμι τῆς Κοτζάκας, συγχέομενος μετὰ τοῦ Ἀροανίου ὃν δέχεται, μετὰ ταῦτα λέγεται Ρουφιᾶς, συγχέομενος μετὰ τοῦ Ἀλφειοῦ εἰς ὃν ἐκβάλλει.

ΤΟΥΘΟΔΑ, ἐξέδιδεν εἰς τὸν Λάδωνα κατὰ τὸ χωρίον τὸ καλούμενον Πεδῖον, ὃ ἦν τὸ ὄριον μεταξὺ Θελπουσίων καὶ Ἡραιῶν (2).

* Ποτάμι τῆς Λαγκάδας, ὀνομασθὲν οὕτως ἐκ κωμοπόλεως, κειμένης κατ' ἀπόστασιν δύο ὥρων ἐπὶ ὄρους κατὰ δεξιὰν πρὸς τὴν κατὰ τὴν Διμιτριάναν διεύθυνσιν (3).

ἌΡΣΗΝ, ποταμίσκος κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς Ἀρκαδίας, ῥέων διὰ τῆς Θελπουσίας χώρας καὶ πίπτων εἰς τὸν Λάδωνα· μετὰ 24 στάδια ἀπὸ τῆς διαβάσεως αὐτοῦ πρὸς μεσημβρίαν ἔκειτο ἡ κώμη Καοῦς (4).

ΜΑΛΟΙΤᾶΣ, εἰς τῶν δύο ποταμῶν ὧν ἐν τῷ μεταξὺ ἔκειτο τὸ Μεθύδριον· ὑπὲρ τὸν ποταμὸν τοῦτον ὑψοῦτο τὴ ὄρος Θαυμασίον (5).

ΜΥΛΑΩΝ, ποταμίσκος εἰς τῶν δύο ὧν ἐν τῷ μεταξὺ ἔκειτο τὸ Μεθύδριον· ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου ἦν ναὸς Παρσειδῶνος Ἰππίου (6)· ὁ Μυλάων ῥέων διὰ τῆς Θεισοαίας χώρας ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀλφειὸν (7).

* Μπουρμπουλίστρα.

ΜΟΛΟΤΤΟΣ, ῥέων κάτωθεν τοῦ ὄρους Θαυμασίου (8).

* Κεφαλόβρυσον.

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 20. (2) Αὐτ. κ. 25. (3) Αἴν. Τ. 2, κ. 14, σ. 95. (4) Πaus. Ἀρκ. κ. 25. (5) Αὐτ. κ. 36. (6) Αὐτ. (7) Αὐτ. κ. 38. (8) Αὐτ. κ. 36.

ΝΑΦΙΛΟΣ, }
 ΝΟΪΣ, } Τέσσαρες ποταμίσκοι ρέοντες διὰ τῆς χώρας
 ΑΧΕΛΩΟΣ, } Θεισραίας καὶ ἐκδιδόντες εἰς τὸν Ἀλφειόν (1).
 ΚΕΔΑΛΛΟΣ, }

ΠΛΑΤΑΝΙΣΤΩΝ, ρέων κατ' ἄρκτον τῆς Λυκοσοῦρας (2)·
 μετὰ τὸν Πλατανιστῶνα ἦν ἄνοδος 30 περίπου σταδίων
 ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς τοῦ Κεραυσίου, ἥτοι τοῦ ζυγοῦ
 μεταξὺ τῶν Νομίων καὶ τοῦ Λυκαίου (3).

ΣΤΡΟΣ, }
 ΜΑΛΟΪΣ, } Δύο ποταμίσκοι ἐκδιδόντες εἰς τὸν Ἀλφειὸν
 κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Μεγάλης πόλεως εἰς
 Καρνάσιον (4).

* Ὁ μὲν Σῦρος λέγεται ποτάμι τοῦ Κούρταγα, ὁ δὲ
 Μαλοῦς ποτάμι τοῦ Νεοχωρίου.

ΒΟΥΦΑΓΟΣ, πηγάζων παρὰ τὸ πολίχνιον Βουφάγον καὶ
 ἐκδιδοὺς εἰς τὸν Ἀλφειόν· παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Βουφάγου
 ἦσαν τὰ ὄρια τῶν Ἡραιέων καὶ Μεγαλοπολιτῶν (5)· κάτω-
 θεν τῶν πηγῶν τοῦ Βουφάγου ἦν τόπος ΜΑΡΑΘΑ καλού-
 μενος καὶ μετὰ τὴν Μάραθαν ἡ πρότερον πόλις καὶ ὑστερον
 κώμη Γόρτυς (6).

ΒΡΕΝΘΕΑΪΤΗΣ, ἐξερχόμενος πλησίον τῆς πόλεως Βρέν-
 θης· μετὰ πέντε σταδίων ἀπόστασιν κατήρχετο εἰς τὸν
 Ἀλφειόν (7).

ΓΟΡΤΥΝΙΟΣ, ρέων διὰ μέσου τῆς πόλεως Γόρτυνος ἀφ'
 ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα· ὑπὸ τῶν οἰκούντων παρὰ τὰς πηγὰς
 αὐτοῦ ἐκαλεῖτο ΛΟΥΣΙΟΣ, διότι, ὡς ἐδόξαζον, ὁ Ζεὺς ἅμα
 τεχθεὶς ἐλούσθη ἐν τῷ ποταμῷ τούτῳ ὃς εἶχεν ὑπὲρ πάν-
 τας τοὺς ποταμοὺς ψυχρότατα ὕδατα· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ
 ἦσαν ἐν Θεισρᾷ τῇ ὁμόρῳ τῶν Μεθυδριέων· ἐξεδίδε δὲ εἰς

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 38. (2) Id. Λυκοσοῦρα. πόλ. (3) Πaus. Ἀρκ.
 κ. 39. (4) Αὐτ. κ. 35. (5) Αὐτ. κ. 26. (6) Αὐτ. κ. 28. (7) Αὐτ.

τὸν Ἀλφειὸν καὶ τὸ μέρος καθ' ὃ ἐγένετο ἡ συμβολὴ ὠνόμαζον ΡΑΙΤΕΑΣ (1).

* Ποτάμι τοῦ Ἀτσιχόλου.

ΑΜΙΝΙΟΣ, ῥέων παρὰ τὸν λόφον ἐφ' οὗ ἔκειτο ἡ Θωκνία, ἐξέδιδεν ἐκείθεν εἰς τὸν Ἐλισσόντα (2).

ΕΛΙΣΣΩΝ, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου πόλεως Ἐλισσοῦντος καὶ δεχόμενος τὸν ποταμίσκον Ἀμίνιον, διήρχετο διὰ τῆς τῶν Διπαιέων καὶ τῆς Λυκεάτιδος χώρας, καὶ τρίτον διὰ τῆς Μεγάλης πόλεως, καὶ ἐκείθεν μετὰ 30 στάδια κατήρχετο εἰς τὸν Ἀλφειὸν (3).

* Ποτάμι τῆς Δαβιάς (4).

ΓΑΘΕΑΤΑΣ, πηγάζων πλησίον τῆς πόλεως Γαθεῶν ἐν τῇ Κρωμύτιδι, ἐδέχετο τὸν Καρνίωνα καὶ ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀλφειὸν μετὰ 15 στάδια ἀπὸ τῶν Μανιῶν (5).

ΚΑΡΝΙΩΝ, πηγάζων εἰς τὴν κατὰ τὸ νότιον τῆς Ἀρκადίας Διγυτίδα λεγομένην χώραν ὑπὸ τὸν ναὸν τοῦ Κερεάτα Ἀπόλλωνος, κατήρχετο εἰς τὸν ποταμὸν Γεθεάταν (6).

* Ξεριλοπόταμον.

ΘΕΙΟΪΣ, ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀλφειὸν κατὰ νότον τῆς Μεγάλης πόλεως· ἀπ' αὐτοῦ μετὰ 40 στάδια ἔκειντο αἱ Φαλαιαίαι (7).

* Κουτουφαρίνα (8).

ἘΛΑΦΟΣ, ποταμίσκος ξηραίνόμενος ἐνίοτε καὶ ῥέων μεταξὺ τῆς χώρας Παλισκίου καὶ τῆς πόλεως Περαιθέων· μετὰ 15 στάδια ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου ἤρχετο τὸ Μαινάλιον πεδίον (9).

ΔΙΪΜΑΣ, ῥέων ἐκ βορρᾶ παρὰ τὴν πόλιν Φιγαλίαν,

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 28. (2) Αὐτ. κ. 29. (3) Αὐτ. κ. 30. (4) Δῆκ. Τ. 2, κ. 12, σ. 28. (5) Πaus. Ἀρκ. κ. 34. (6) Αὐτ. (7) Αὐτ. κ. 35. (8) Δῆκ. Τ. 2, κ. 18, σ. 298. (9) Πaus. Ἀρκ. κ. 36.

εισέβαλλεν εἰς τὴν Νέδαν· ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα ὁ Δύμαξ ἀπὸ τῶν καθαρσίων τῆς Ρέας, διότι ὅτε ἔτεκε τὸν Δία, αἱ Νύμφαι ἐκάθησαν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ῥύπων τοῦ τοκετοῦ καὶ ἔρριψαν εἰς τὸν ποταμὸν τοῦτον τὰ καθάρματα & οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον λύματα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ὅμηρος λέγων ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπελυμαίνοντο ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ λοιμοῦ καὶ ἐνέβαλλον τὰ λύματα αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν (1).

* Τραγὸς (2).

ΓΑΡΛΗΘΗΣ, ἔρρεε κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Τεγέας εἰς Θυρίαν· μετὰ 10 στάδια ἀπὸ τῆς διαβάσεως τοῦ Γαρῆτου ἦν ναὸς Πανὸς καὶ πρὸς τὸν ναὸν δρῦς ἱερὰ καὶ αὕτη τοῦ Πανός (3).

* Ποτάμι τῶν Δουλιανῶν (4).

ὈΦΙΣ, ποταμίσκος ῥέων παρὰ τὴν Μαντίνειαν (5).

ΤΡΑΓΟΣ, ποταμίσκος ῥέων διὰ τῆς Καφυάτιδος χώρας (6).

ΒΑΘΥΛΟΣ, ῥύαξ ῥέων ἐκ βορρᾶ πρὸς νότον διὰ τῆς Μεγάλης πόλεως εἰς τὸν Ἑλισσῶνα.

ΝΥΜΦΑΣΙΔΑ, πηγὴ 1 ὥραν πρὸς βορρᾶν τοῦ Μεθυδρίου.

* Βρύσις τῆς Βυτίνης.

ΠΟΛΕΙΣ καὶ ΚΩΜΑΙ.

ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΣ ἡ συνηθέστερον ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΛΙΣ, ἡ μεγίστη (7) καὶ ἡ νεωτάτη τῶν πόλεων οὐ μόνον τῆς Ἀρκαδίας, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιρουμένων ἐκείνων ὅσαι μετέδχον κατοίκους ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱξουσίας (8). Ἐκεῖτο πρὸς τὸ νότιον τῆς ἐπαρχίας, κατὰ τὸ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 41. (2) Δήκ. Τ. 2, κ. 12, σ. 10. (3) Πaus. Ἀρκ. κ. 54. (4) Δήκ. Τ. 2, κ. 19, σ. 333. (5) Πaus. Ἀρκ. κ. 8. Ἰδ. Μαντίνεια. (6) Αὐτ. κ. 23. (7) Στράβ. β. 8, σ. 385. (8) Πaus. Ἀρκ. κ. 27.

νοτ-δυτικὴν τοῦ Ὄρχομενοῦ, τῆς Μαντινείας καὶ τῆς Τεγέας· οἱ Ἀρκάδες πρὸς συγκέντρωσιν καὶ ἐνίσχυσιν, κατὰ μίμησιν τῶν Ἀργείων, συνῆλθον ἐκ πολλῶν πόλεων καὶ συνόρισαν μίαν, ταύτην τὴν Μεγαλόπολιν. Οἰκιστὴς δὲ δικαίως ἐθεωρεῖτο ὁ Θηβαῖος Ἐπαμινώνδας, διότι οὗτος ἐπήγειρε τοὺς Ἀρκάδας εἰς τὸν συνοικισμὸν, πέμψας χιλίους λογάδας Θηβαίους καὶ ἡγεμόνα αὐτῶν τὸν Παμμένην, ἵνα βοηθήσῃ τοὺς Ἀρκάδας, ἐὰν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐδοκίμαζον νὰ ἐμποδίσῃσι τὸν οἰκισμὸν· ἡρέθησαν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων οἰκισταὶ ἐκ μὲν Μαντινείας Λυκομήδης καὶ Ὀπολέας, ἐκ δὲ Τεγέας Τίμων καὶ Πρόξενος, ἐκ δὲ Κλειτορίων Κλεόλαος καὶ Ἀκρίφιος, ἐκ δὲ Μινάλου Εὐκαμπίδας καὶ Ἰερώνυμος, ἐκ δὲ Παρῤῥασίων Πασικράτης καὶ Θεόξενος· αἱ δὲ πόλεις ὅσας καὶ ἐκ προθυμίας καὶ διὰ τὸ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων μῖσος, καὶ τοι οὕσας πατρίδας αὐτῶν, ἐπεισθήσαν νὰ ἐκλίπῃσιν οἱ Ἀρκάδες, ἦσαν ἐκ μὲν Μινάλου Ἀλέα, Παλλάντιον, Σουμάτειον, Ἀσαία, Περαιθεῖς, Ἐλισσῶν, Ὀρεσθάσιον, Δίπεια καὶ Δύκαια· ἐκ δὲ Εὐτρησίων Τρικόλωνοι, καὶ Ζοίτιον, καὶ Χαρίσια, καὶ Πτολέδερμα, καὶ Κναῦσος καὶ Παρωρία· ἐκ δὲ Αἰγυτίων Σκιρτώνιον, καὶ Μαλέα, καὶ Κρῶμοι, καὶ Βελεμίνα καὶ Λεῦκτρον· ἐκ δὲ Παρῤῥασίων Λυκοσυρεῖς, Ὠωνεῖς, Τραπεζούντιοι, Προσεῖς, Ἀκακήσιον, Ἀκόντιον, Μακαρία, Δασέα· ἐκ δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ Κυνουραίων Γόρτυς, καὶ ἡ παρὰ τὸ Λύκαιον ὄρος Θίσα, καὶ Λυκεῖται καὶ Ἀλφίηρα· ἐκ δὲ τῶν συντελούντων εἰς Ὄρχομενὸν Θισόα, Μεθύδριον, Τευθίς· συμπεριελήφθη δὲ καὶ ἡ Τρίπολις καλυυμένη, δηλ· αἱ τρεῖς πόλεις Καλλία, καὶ Δίποινα, καὶ Νώνακρις· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Ἀρκάδες δὲν παρέβαινον τὰ κοινῶς δεδογμένα, ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς συνελέγοντο εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν· οἱ δὲ Λυκεῖται, καὶ Τρικολωνεῖς, καὶ

Λυκοσουρῆς, καὶ Τραπεζούντιοι μόνοι ἐξ ἀπάντων τῶν Ἀρκάδων μετέβαλον γνώμην· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπιοτο εἰς αὐτοὺς νὰ ἐνοικῶσι τὰ ἄστυα τὰ ἀρχαῖα, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ἄκοντες κατήγοντο κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν, οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ἀπεδήμησαν ὁλοτελῶς ἐκ τῆς Πελοποννήσου. Συμφκίσθη δὲ ἡ Μεγάλη πόλις τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ μετ' ὀλίγους μῆνας ὕστερον τῆς ἐν Λεύκτροις ἡττης τῶν Λακεδαιμονίων, Ὀλ. 102, 2 (1). Ἡ νέα αὕτη πόλις περιελάμβανε χώρον 50 σταδίων (2), καὶ ἰδύνατο νὰ ὀπλίσῃ 15,000 μαχητῶν (3)· οἱ δὲ Μεγαλοπολίται ὡς ἐγγραφεῖς ἤδη εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Θηβαίων, οὐδὲν ἐφοβοῦντο παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων· ἀλλ' ὅποτεν οἱ Θηβαῖοι περιπελέρχθησαν εἰς τὸν ὀνομασθέντα ἱερὸν πόλεμον, καὶ ἐπέκειντο αὐτοῖς οἱ Φωκεῖς, οἳ ἦσαν ὁμοροὶ τῶν Βοιωτῶν καὶ δυνατοὶ κατὰ τὰ χρήματα, ὡς καταλαβόντες τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν, οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἵτινες ἐπολέμουν ἀνδρείως, θὰ ἐξήλαυνον τοὺς Μεγαλοπολίτας καὶ τοὺς ἄλλους Ἀρκάδας τῆς χώρας αὐτῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι ἀντεπολέμουν οὐχὶ ἀνάνδρως καὶ ἐν ταύτῃ ἐβοηθοῦντο ἐνθέρμως ὑπὸ τῶν περιόικων, οὐδὲν συνέβη ἄξιον λόγου παρ' οὐδενὸς τῶν ἀντιμαχομένων μερῶν. Ἡ Μεγαλόπολις ἀνεγνώρισε προθύμως τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπιτροπείαν Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου, ἡγεῖρεν αὐτῷ ἐντὸς τῶν τειχῶν αὐτῆς πολλὰ μνημεῖα, ἐδεξατο ἀσμένως τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου κατασταθεῖσαν ὀλιγαρχίαν καὶ τὸν Μακεδονικὸν ὀπλισμὸν (4), καὶ προσηλωθὴ σταθερῶς εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κάσσανδρον· διὸ καὶ ἐπολιορκήθη, ἀλλ' εἰς μάτην, ὑπὸ τοῦ Πολυσπέρχοντος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν

(1) Παιρ. Ἀρ. κ. 27. (2) Παιρ. β. 9, κ. 20. (3) Διοδ. Σκ. β. 18. κ. 70 (4) Πολύβ. β. 2. κ. 65. — β. 4. κ. 69.

ἐν ἡλικίᾳ ἀστῶν, κατοίκων καὶ δούλων κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην ἦν 15,000 ψυχῶν κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα (1). ὥστε ἅπας ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας συνεποσοῦτο 60,000 ψυχῶν. — Μετὰ ταῦτα δὲ ἀνεφύη τύραννος τῶν Μεγαλοπολιτῶν Ἀριστόδημός τις Φιγαλεὺς μὲν τὸ γένος καὶ υἱὸς Ἀρτύλα, θετὸς δὲ υἱὸς Τριταίου τινὸς τῶν δυνατῶν τῆς Μεγάλης πόλεως· καὶ τοι δὲ τύραννος ὁ Ἀριστόδημος οὗτος, ἠξιώθη νὰ ἐπονομασθῇ χρηστός. Ἐπὶ τῆς τυραννίας δὲ αὐτοῦ εἰσέβαλον μετὰ στρατιᾶς εἰς τὴν Μεγαλοπολίτιδα γῆν Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀκρότατος, ὁ πρεσβύτατος τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως Κλεομένους. Γενομένης δὲ μάχης καρτερᾶς καὶ πολλῶν ἀποθανόντων ἐκατέρωθεν, ἐνίκησαν οἱ Μεγαλοπολίται καὶ ἀπωλείσθησαν καὶ ἄλλοι τῶν Σπαρτιατῶν καὶ αὐτὸς ὁ Ἀκρότατος. Μετὰ δύο δὲ γενεὰς ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀριστοδήμου ἐτυράννησε τῶν Μεγαλοπολιτῶν Λυδιάδης ἐξ ἀφανοῦς μὲν οἴκου, ἀλλὰ φύσει φιλότιμος καὶ, ὡς ἀπέδειξεν ὕστερον, καὶ φιλόπατρις· διότι προῆλθε μὲν νεώτατος εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ἅμα γενόμενος εἰς ἡλικίαν φρονήσεως, παρητήθη τῆς τυραννίδος ἐκουσίως, ἃν καὶ εἶχεν ἤδη αὐτὴν στερεὰν καὶ ἀκράδαντον. Ὡς δὲ τότε οἱ Μεγαλοπολίται συνετέλουν εἰς τὸ Ἀχαικόν, ὁ Λυδιάδης τοσοῦτον διεκρίθη μεταξὺ καὶ τῶν Μεγαλοπολιτῶν καὶ πάντων τῶν Ἀχαιῶν, ὥστε ἐξισώθη τῷ Ἀράτῳ κατὰ τὴν δόξαν. Ἐν τούτοις οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ αὐτοὶ πανδημῶν καὶ ὁ τῆς ἄλλης οἰκίας βασιλεὺς Ἄγης ὁ Εὐδαμίδου ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Μεγάλης πόλεως μετὰ μείζονος καὶ αξιολογωτέρας παρασκευῆς ἢ τὴν συναχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀκροτάτου, καὶ ἐνίκησαν τοὺς Μεγαλοπολίτας ἐξελθόντας εἰς

(1) Διοδ. Σικ. β. 18. κ. 68.

μάχην, καὶ προσαγαγόντες μηχανὴν ἰσχυράν εἰς τὸ τεῖχος, ἔσεισαν τὸν κατ' ἐκεῖνο πύργον, καὶ ἤλπιζον νὰ καταρρίψωσιν αὐτὸν τὴν ὑπεραίαν διὰ τοῦ μηχανήματος· ἀλλὰ βορέας πνεύσας λάβρος καὶ συνεχὴς, κατέστρεψεν ὅλως τὴν μηχανὴν καὶ διέσωσε τὴν πόλιν. Ὁ Ἅγις οὗτος ἦν ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀράτου καὶ τῶν Σικυωνίων ἀφαιρεθεὶς τὴν ἐν Ἀχαΐᾳ Πελλήνην καὶ ὑστερον φονευθεὶς ἐν τῇ παρὰ τὴν Μαντίνειαν μάχῃ. Μετ' ὀλίγον δὲ Κλεομένης ὁ Λαωνίδου κατέλαβε τὴν Μεγαλόπολιν ἀπ' ἐναντίας τῶν συνθηκῶν καὶ ἐν τῇ συμφορᾷ ταύτῃ ἐκ τῶν Μεγαλοπολιτῶν οἱ μὲν ἔπεσον εὐθὺς κατ' ἐκείνην τὴν ἰδίαν νύκτα μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ ἐν αὐτοῖς καὶ ὁ Λυσιμάχης ἐφονεύθη ἀγωνιζόμενος ἀνδρείως· τοὺς δὲ, ὅσον τὰ δύο τρίτα τῶν ἐν ἡλικίᾳ μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν συμπαραλαβὼν Φιλοποίμην ὁ Κραύγιδος, ἔφυγεν εἰς Μεσσήνην· ὁ δὲ Κλεομένης ἐφόνευε τοὺς ἐγκαταλειφθέντας καὶ κατέσκαπτε καὶ ἔκαιε τὴν πόλιν (1). Ὁ Πολύβιος λογιζέται τὰ σκυλευθέντα κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν λάφυρα ἐκ τῆς Μεγαλοπόλεως ἀξίας 3,000 ταλάντων (2)· ἄλλοι δὲ συγγραφεῖς 6,000· τοῦ παθήματος δὲ τούτου τῶν Μεγαλοπολιτῶν οὐδὲ ὅλως ἦν αἴτιος ὁ δῆμος τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ μόνος ὁ Κλεομένης ὅς μετέστησε τὴν πολιτείαν τῆς Λακεδαιμόνος ἐκ βασιλείας εἰς τυραννίδα (3). Μεταμεληθεὶς δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Κλεομένης δι' ὅσα ἔπραξε κατὰ τῆς Μεγάλης πόλεως, ἐπεμψε πρέσβεις πρὸς τινὰς τῶν φυγαδευθέντων Μεγαλοπολιτῶν, προτείνων συνθήκην εἰρήνης καὶ τὴν καθόδον αὐτῶν εἰς τὴν πατρίδα. Ἀλλ' ὁ Φιλοποίμην ἔπεισε κοι-

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 27. (2) Πολυβ. β. 5. κ. 95. (3) Πaus. Ἀρκ. κ. 27.

νῶς πάντας τοὺς πολίτας νὰ κατέλθωσιν εἰκαδε οὐχὶ διὰ συνθηκῶν καὶ σπονδῶν ἀλλὰ δι' ὅπλων. Γενομένης δὲ μάχης ἐν Σελλάσιᾳ κατὰ Κλεομένους καὶ Λακεδαιμονίων καθ' ὧν συνεμάχησαν Ἀχαιοὶ καὶ Ἀρκάδες ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων, καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀντίγονος, ἐνίκηθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὁ Φιλοποίμην δὲ ἦν κατατεταγμένος εἰς τὸ ἱππικὸν ἐτρώθη μὲν τοὺς μηροὺς ἀμφοτέρους, διαπερασθεὶς ὑπὸ λόγχης, ἀλλὰ θεραπευθεὶς ἀπῆλθεν εἰς Κρήτην κατεχομένην τότε ὑπὸ ἐμφυλίου πολέμου· καὶ ἐπιστρέψας ἐκεῖθεν ἐπανῆλθεν εἰς Μεγαλόπολιν (1). — Κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Γόρτυνος εἰς Μεγάλην πόλιν ἦν μνημεῖον τῶν ἀποθανόντων ἐν τῇ κατὰ Κλεομένους μάχῃ· τὸ μνημεῖον τοῦτο οἱ Μεγαλοπολῖται ὠνόμαζον ΠΑΡΑΙΒΑΣΙΟΝ, διότι παρυσπόνησε πρὸς αὐτοὺς ὁ Κλεομένης· συνείχετο δὲ τῷ Παραιβασίῳ πεδίον 60 σταδίων, καὶ κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ ἦν ἡ πόλις Βρένθη (2). — Ἡ Μεγαλόπολις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς κατὰ Κλεομένους μάχης ἀπώλεσε τὴν προτέραν αὐτῆς ἀκμὴν καὶ λαμπρότητα, καὶ ἐκλινε πάντοτε εἰς πτώσιν. — Ἡ τῶν Μεγαλοπολιτῶν χώρα ἐξετείνετο μέχρι τῆς τῶν Ἑραιέων, ὧν ἐπεχώριζον αὐτὴν αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ Βουφάγου (3)· διήρχετο δὲ διὰ τῆς πόλεως αὐτῶν ὁ ποταμὸς Ἐλισσὼν διαιρῶν αὐτὴν εἰς δύο, καὶ κατὰ τὸ προσάρκτιον τῆς πόλεως, δηλαδὴ τὸ δεξιὸν κατὰ τὰ ἄνω τοῦ ποταμοῦ ἦν ἡ ἀγορὰ καὶ ἐν αὐτῇ πολλοὶ καὶ ναοὶ καὶ βωμοὶ καὶ ἀνδριάντες καὶ ἀγάλματα καὶ ἐπιγραφαί. Ἦν δὲ καὶ ῥᾶ τῆς ἀγορᾶς καλουμένη Φιλίππειον, ἣν δὲν κατεσκεύασε Φίλιππος ὁ Ἀμύντου, ἀλλ' οἱ Μεγαλοπολῖται χαρίζομενοι αὐτῷ,

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 49. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 28. τὴν. (3) Πaus. Ἀρκ. κ. 27.

ἔδωκαν τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην τῷ οἰκοδομήματι (1). Ὀπισθεν δὲ τῆς στοᾶς ταύτης ἦσαν δύο μικροὶ λόφοι καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς Πολιάδος, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐτέρου ναὸς Ἡρας ἐπιλεγομένης Τελείας· κάτωθεν δὲ τούτου ἔρρει πηγὴ καλουμένη ΒΑΘΥΛΛΟΣ, ἣ συντέλει καὶ αὕτη εἰς αὕξησιν τοῦ ποταμοῦ Ἐλισσόντος (2). συνείχετο δὲ τῷ Φιλιππείῳ καὶ ἐτέρα στοὰ ἐλλάσσεων ἐνθα οἱ Μεγαλοπολῖται εἶχον ὠκοδομημένα τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν, ἐξ οἰκήματα τὸν ἀριθμόν. Ἐντὸς δὲ τοῦ τείχους τῆς πόλεως ἦν λόφος καλούμενος ΣΚΟΛΕΪΤΑΣ καὶ ἀπ' αὐτοῦ κατέρρεεν ὕδωρ εἰς τὸν Ἐλισσόντα ἐκ πηγῆς καὶ ἐπάνωθεν αὐτοῦ μετεκομίσθη εἰς ἕν τῶν ἀρχαίων Πᾶν πηχυαῖος ἐπονομασθεὶς Σκολεΐτας ὡς ἐκ τοῦ λόφου· ἐν ἐτέρῳ δὲ ἀρχαίῳ ἦν ἄγαλμα Ἀρτέμιδος Ἐφισίας, καὶ ὀπισθεν τῶν ἀρχαίων ναὸς Τύχης καὶ ἄγαλμα αὐτῆς πενταποδιαῖον ἐκ λίθου· ἦν δὲ καὶ ἐτέρα στοὰ καὶ αὕτη τῆς ἀγορᾶς οἰκοδομηθεῖσα ἐκ τῶν λαφύρων τῆς κατὰ τοῦ Ἀκροτάτου νίκης. Εἶχον δὲ οἱ Μεγαλοπολῖται καὶ τὸν ἀνδριάντα Πολυδίου τοῦ ἱστορικοῦ, υἱοῦ τοῦ Αὐκόρτα ἐπὶ στήλης ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὀπισθεν τοῦ περιβόλου τοῦ καθιερωμένου τῷ Αὐκαίῳ Διὶ· κατὰ δὲ ἀριστερὰν τῆς εἰκόνος τοῦ Πολυδίου ἦν τὸ βουλευτήριον. Ἦν δὲ καὶ ἐτέρα στοὰ ὡσαύτως ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐπιλεγομένη Ἀριστάνδρειον ὡς οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τινος τῶν πολιτῶν Ἀριστάνδρου, καὶ ἐγγυτάτω αὐτῆς πρὸς ἀνατολὰς ναὸς Διὸς περικαλασσημένος ὑπὸ κίωνων· τὸ δὲ ἄγαλμα περὶστα τὸν Δία καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ ἔχοντα ἐκ δεξιῶν μὲν τὴν Μεγάλην πόλιν, ἐκ δὲ ἀριστερῶν ἄγαλμα Ἀρτέμιδος Σωτείρας· ἦσαν δὲ τὰ ἄγαλματα ἐκ λίθου Πενταλησίου (3). Ἡ Μεγαλόπολις

(1) Πaus. Ἄρ. κ. 30. (2) Διγ. κ. 31. (3) Δέτ. κ. 30.

εἶχε πρὸς τούτοις καὶ στάδιον καὶ γυμνάσιον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἀξιόλογα μνημεῖα (1). Ἐπὶ τοῦ Πausανίου οὐδὲν ἐλείπετο τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ τῆς ἀρχαίας εὐδαιμονίας τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ πολλὰ μέρη αὐτῆς ἦσαν ἤδη κατερειπωμένα (2). — Ἡ Μεγαλόπολις ἐγέννησε τοὺς δύο μεγάλους ἄνδρας, τὸν Φιλοποίμενα καὶ τὸν Πολύβιον. — Κατὰ τὸ βορ. ἀνατολικὸν τῆς Μεγαλοπόλεως ἦν προάστειον αὐτῆς ΛΑΔΟΓΚΕΑ (τὰ) καλούμενον, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἀπ' αὐτῆς εἰς Παλλάντιον καὶ εἰς Τέγεαν μέχρι τοῦ καλουμένου Χώματος· ἔλαβε τὸ ὄνομα τὸ προάστειον ἀπὸ Λαδόκου τοῦ ἑχέμου (3). ὁ Θουκυδίδης ὀνομάζει τὸν τύπον τοῦτον Λαοδίκαιαν καὶ λέγει ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν Ὀριετίδα γῆν (4). — Κατ' ἄρκτον δὲ τῆς Μεγαλοπόλεως ἐν ἀποστάσει 13 σταδίων ἦν τόπος ΣΚΙΑ λεγόμενος καὶ ἐν αὐτῇ ναὸς Ἀφροδίτης Σκιάτιδος κτισθεὶς ὑπὸ τοῦ τυραννήσαντος Ἀριστοδήμου· ἀπὸ τῆς Σκιάς μετὰ 10 σταδίους ἦν ἡ πόλις Χαρίσαι (5). — Ἐπὶ δὲ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ τῆς Μεγάλης πόλεως πρὸς τὸ Καρνάσιον τῆς Μεσσηνίας ἦν τόπος ἀνάντης ΦΑΙΔΡΙΑΣ καλούμενος καὶ ἀπέχων ὅσον 30 στάδια τοῦ μέρους ἔνθα οἱ ποταμίσκοι Μαλοῦς καὶ Σῦρος συνέβαλλον τῷ Ἀλφειῷ, καὶ ὅσον 15 στάδια ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν Δέσποιναν ἙΡΜΑΪΟΥ, ὃ ἦν ὄριον μεταξὺ Μεγαλοπολιτῶν καὶ Μεσσηνίων (6). Ἐπὶ τοῦ Ἑρμαίου ἦσαν ἀγάλματα Δεσπρίνης, καὶ Δῆμητρος, καὶ Ἑρμοῦ καὶ Ἡρακλείους· ἔστατο δὲ ἐνταῦθα καὶ τὸ ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἀρκαδίας καὶ Μεσσηνίας ὑπὸ Δαιδάλου κατασκευασθὲν ξόανον τοῦ Ἡρακλείους (7). — Τὸ δὲ μεταξὺ Μεγαλοπολιτῶν καὶ Μαντινίων

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 31, 32. (2) Αὐτ. κ. 33. (3) Αὐτ. κ. 44.

(4) Θουκυδ. β. 4, κ. 134. — Πολύβ. β. 2, κ. 51. (5) Πaus. Ἀρκ. κ. 35. (6) Αὐτ. (7) Αὐτ.

δριον ἦν ὁ τόπος ὁ λεγόμενος ΠΕΤΡΟΣΑΚΑ, ἀπέχων 40 στάδια τῆς πηγῆς ΚΙΣΣΗΣ κειμένης πλησίον τοῦ Ἀλκίμεδοντος πεδίου καὶ τοῦ ὄρους Ὀστρακίνης (1). — Ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ Μεγάλης πόλεως πρὸς Μεσσηνίαν ὁδοῦ ἦσαν αἱ λεγόμεναι ΜΑΝΙΑΙ. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ καὶ ἐν ἀποστάσει ἑπτὰ σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως ἦν ναὸς θεαινῶν αἱ καὶ αὐταὶ ἐκαλοῦντο ὡσαύτως Μανίαι· προῆλθε δὲ ἡ ὀνομασία αὕτη, ὡς φρονεῖ ὁ Πausanias, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ὀρέστης ἐνταῦθα ἐμάνη ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρός· οὐ πόρρω δὲ τοῦ ναοῦ ἦν χῶμα γῆς μικρὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐπίθημα ἐκ λίθου ἐν σχήματι δακτύλου ἐξ οὗ καὶ τὸ χῶμα ἐκαλεῖτο ΜΝΗΜΑ ΔΑΚΤΥΛΟΥ· ἐγένετο δὲ τοῦτο, διότι ὁ Ὀρέστης παραφρονήσας, ἔφαγεν ἐνταῦθα ἓνα τῶν δακτύλων αὐτοῦ. Συνέχετο δὲ τῷ χωρίῳ τούτῳ ἄλλο χωρίον ἌΚΗ καλούμενον, διότι ἐνταῦθα ἐθεραπεύθη ὁ Ὀρέστης. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τόπον ἦν καὶ ναὸς Εὐμενίδων· αἱ θεαὶ αὗται ὅποτεν ἐμελλον νὰ καταστήσωσιν ἔκφρονα τὸν Ὀρέστην, ἐφάνησαν αὐτῷ μέλαιnai, ὡς δὲ ἔφαγεν αὐτὸς τὸν δάκτυλον αὐτοῦ, ἐφάνησαν λευκαί· καὶ ταῖς μὲν πρώταις ἐνήγισεν ὁ Ὀρέστης, ἀποτρέπων τὸ μῆνιμα, ταῖς δὲ δευτέραις ἔθυσεν· εἴθισται δὲ νὰ προσφέρωσι θυσίας συνάμα πρὸς τὰς Εὐμενίδας καὶ πρὸς τὰς Χάριτας. Παρὰ δὲ τὰ Ἄκη ἦν ἕτερον χωρίον καλούμενον ΚΟΪΡΕΙΟΝ, διότι ὁ Ὀρέστης ἐνταῦθα ἐκίριε τὴν κόμην, ἀφ' οὗ συνῆλθε (2). — Τὸ μετὰ Μεγαλοπολὶτιν, Τεργαστῶν καὶ Παλλαντιέων μεθόριον ἐκαλεῖτο ΧΩΜΑ· καὶ κατ' ἐρίστην αὐτοῦ ἦν τὸ Παλλαντικὸν πεδίων, κατὰ δὲ δεξιὰν τὸ Μενθουρικὸν πεδίων (3). — Ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ Μεγα-

(1) Paus. Ἀρκ. κ. 12. — [ὁ Ὀστρακίνα. (2) Paus. Ἀρκ. κ. 24.

(3) Αὐτ. κ. 44.

λοπύλεως εἰς Παλλάντιον καὶ Τέγεαν ἀγούσης ὁδοῦ, μεταξὺ τῆς πόλεως Δίμωνιων καὶ τοῦ χωρίου τοῦ καλουμένου **ΑΘΗΝΑΙΟΝ** ἦν χωρίον **ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΝ**· τοῦ Ἀφροδισίου τούτου μόνον τὸ ὄνομα ἀναφέρει ὁ Πausanias (1)· ἦν δὲ, ὡς φαίνεται, τέμενος τῆς Ἀφροδίτης· κατὰ δὲ ἀριστερὰν τοῦ Ἀθηναίου ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς καὶ ἄγαλμα αὐτῆς ἐκ λίθου. Τὸ δὲ Ἀθηναῖον καίμενον παρὰ τὴν Βέλβιναν ἢ Βελμίναν πρὸς τὰ τῆς Λακωνικῆς καὶ τῆς Ἀρκαδίας μεθόρια καὶ ὃν ἐμβολὴ τῆς Λακωνικῆς, διεφιλονεικεῖτο μεταξὺ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Μεγαλοπολιτῶν, καὶ κατὰ τὸν μεταξὺ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀχαιῶν Κλεομενικὸν ὀνομασθέντα πόλεμον, ὁ βασιλεὺς Κλεομένης πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἐφόρων, κατέλαβε καὶ ἐταίχισεν αὐτό (2)· μετὰ ταῦτα δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀντίγονος, ἐνεργησάντων τοῦ Ἀράτου καὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἐκβαλὼν τοὺς φρούρους ἐκ τῶν ἐποικοδομηθέντων χωρίων ὑπὸ τοῦ Κλεομένου κατὰ τε τὴν Αἰγυτίν καὶ κατὰ τὴν Βελμινάτιν χώραν, παρέδωκε τὰ φρούρια ἐν οἷς καὶ τὸ Ἀθηναῖον τοῖς Μεγαλοπολίταις (3). Κατὰ δὲ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπανάλαβον τὰς κατὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐχθροπραξίας καὶ πέμψαντες τὸν Δυκοῦργον, εἶλον ἐν πρώτοις, ὡς καὶ ὁ Κλεομένης πρότερον, τὸ Ἀθηναῖον· ἀλλὰ φοβηθέντες τὴν παρουσίαν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν, κατέσκαψαν καὶ ἐξέλειπον τὸ Ἀθηναῖον (4). Μετὰ 20 στάδια ἀπὸ τοῦ Ἀθηναίου ἔκειτο ἡ πόλις Ἀσέα (5).

* Τὸ χωρίον Σινάνον καίται ἤδη πλησιέστατα, τὸ δὲ χωρίον Πισοχώρι πιθανῶς ἐφ' ἐνὸς μέρους τῆς θέσεως τῆς

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 44. (2) Πλουταρχ. Κλεομ. κ. 4. — Πολυβ. β. 2. κ. 46. (3) Πολυβ. β. 2. κ. 54. (4) Αὐτ. β. 4. κ. 37. 60. 81.

(5) Πaus. Ἀρκ. κ. 44.

Μεγαλοπόλεως· τὰ λείψανα τῆς πόλεως ταύτης κεῖνται φύρδην μίγδην· διακρίνονται δὲ τὰ ἐρείπια τοῦ θεάτρου, τοῦ γυμνασίου καὶ ἄλλα τινά (1). Ἰπάρχουσιν ἐνταῦθα δύο σχολεῖα, Ἑλληνικὸν Α. τάξεως καὶ δημοτικὸν Β'. τάξεως καὶ εἰρηνοδικεῖον. — Ἡ πεδιάς ἐν ἣ καίται τὸ Σινάνον καὶ τὰ ἐρείπια τῆς Μεγαλοπόλεως ὑψοῦται 427 μέτρα γαλλ. ὑπὲρ τοῦ ὕψους τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

ΠΟΛΕΙΣ τῆς ΜΑΙΝΑΛΙΑΣ.

Ἡ ΜΑΙΝΑΛΙΑ ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τοῦ ὄρους Μαινάλου καὶ μετὰ τῶν τόπων τῆς Μαντινείας, τῆς Τεγέας καὶ τῆς Μεγάλης πόλεως. Ἡ χώρα αὕτη ἐθεωρεῖτο αἰεὶ ὡς τραχεία καὶ δυσχεῖμερος, ὡς καὶ ὁ χρησμός μαρτυρεῖ =

Ἔστι δὲ Μαιναλὴ δυσχεῖμερος κτλ. (2).

Τὸ νοτ-δυτικὸν μέρος τῆς Μαιναλίας, τὸ κατὰ τὴν δεξιὰν ὁχθὴν τοῦ Ἀλφειοῦ ἐκαλεῖτο ὈΡΕΣΤΙΣ καὶ περιεῖχε τὰ Λαδογκέα, τὰς Δίμωνιās καὶ τὸ Ὀρεσθάσιον.

Πόλεις τῆς Μαιναλίας ἦσαν αἱ ἑξῆς =

ΜΑΪΝΑΛΟΝ, ἀρχαιοτάτη καὶ πασῶν τῶν πόλεων τῆς Ἀρκαδίας ἡ ὀνομαστοτάτη ἐπὶ τοῦ ὄρους Μαινάλου ἢ Μαιναλίου, κτισθεῖσα ὑπὸ Μαινάλου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Δυκάνου (3). Ἐπὶ Πausανίου ἐσώζοντο τὰ ἐρείπια τοῦ Μαινάλου καὶ σημεῖα ναοῦ Ἀθηνᾶς καὶ στάδιον δι' ἀγῶνας ἀθλητῶν καὶ ἵπποδρόμιον (4).

* Τὰ ἐρείπια τοῦ Μαινάλου κεῖμενα ἐπὶ λόφου πετρῶδους μεμονωμένου κατὰ τὴν δεξιὰν ὁχθὴν ποταμοῦ, ὀνομάζονται Παλαιόκαστρον τῆς Ἐπάνω-Δαβιδᾶς καὶ συνίσταν-

(1) Δοδωὴλλ Κλασ. Περιηγ. Ἑλλάδ. Τ. 2. Μέρ. 2. — Δήκ. Τ. 2. π. 12. σ. 38. 39. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 9. (3) Αὐτ. κ. 3. (4) Αὐτ. κ. 36.

ται εἰς συντρίμματα πολυγώνου περιτειχίσματος, εἰς λαίψανα πύλης φρουρίου κατὰ τὴν νοτ ἀνατολικὴν γωνίαν τοῦ λόφου καὶ κατὰ τοὺς πρόποδας αὐτοῦ ἔχνη ἀρχαίων οἰκοδομῶν (1).

Αἰμωνία, ἐκτίσθη ὑπὸ Αἰμῶνος, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Δυκάονος, ἐπὶ τῆς ἐκ Μεγάλης πόλεως εἰς Παλλάντιον καὶ Τέγειαν ὁδοῦ, ὀλίγον ἀπώτερον τῶν Λαδογκέων· ἐκλειπούσης δὲ μετὰ ταῦτα τῆς πόλεως, διέμεινε νὰ ὀνομάζεται τὸ χωρίον Αἰμωνιαί· μετὰ τὰς Αἰμωνιάς κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ ἔκειτο ἡ πόλις τὸ Ὀρεσθάσιον (2).

Ὀρεσθάσιον, ἐκτίσθη ὑπὸ Ὀρεσθέως, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Δυκάονος (3), κατὰ δεξιὰν τῆς ἐκ Μεγάλης πόλεως πρὸς Παλλάντιον καὶ Τέγειαν ὁδοῦ, μικρὸν ἀπώτερον τῶν Αἰμωνιῶν. Ἐπὶ Πausανίου ἐσώζοντο εἰσέτι τὰ ἱερεῖα τῆς πόλεως ταύτης καὶ κίονες ναοῦ Ἀρτέμιδος ἐπιλεγομένης Ἰερείας (4). Τὸ Ὀρεσθάσιον προϊόντος τοῦ χρόνου μετενομάσθη Ὀρέστειον ἀπὸ Ὀρέστου τοῦ Ἀγαμέμνονος (5). Ὁπότεν κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς τριακοστῆς Ὀλυμπιάδος οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶλον τὴν Φιγαλίαν, ὅσοι τῶν Φιγαλέων διέφυγον ἐλθόντες εἰς Δελφοὺς καὶ ἐρωτήσαντες τὸν θεὸν τίνι τρόπῳ ἐδύναντο νὰ κατέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα, ἔλαβεν παρὰ τῆς Πυθίης ἀπόκρισιν ὅτι μάταιον ἦν νὰ δοκιμάσῃσι τὴν κάθοδον ἀφ' ἑαυτῶν· ἂν δὲ προσλάβωσιν ἑκατὸν λογάδας ἐξ Ὀρεσθαίου, ἐκεῖνοι μὲν θὰ ἀποθάνωσιν ἐν τῇ μάχῃ, οἱ δὲ Φιγαλεῖς διὰ τοῦ θανάτου ἐκείνων θὰ κατέλθωσιν· οἱ δὲ Ὀρεσθαῖοι ὥς ἤκουσαν τὴν γενομένην εἰς τοὺς Φιγαλεῖς μαντείαν, ἔσπευδον ἕκαστος νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν

(1) Κούρτ. Πελοπόν. Τ. 1. σ. 315. (2) Πaus. Ἁρμ. κ. 46.

(3) Αὐτ. κ. 2. (4) Αὐτ. κ. 44. (5) Αὐτ. κ. 8.

ἑκατὸν λογάδων καὶ μετὰ σὺν τῆς εἰς Φιγαλίαν ἐκστρατίας· καὶ ἐπελθόντες κατὰ τῆς φρουρᾶς τῶν Λακεδαιμονίων, ἐξετέλεισαν ὁλοσχερῶς τὸν χρησμόν, διότι πολεμήσαντι ἀνδρείως ἀπέθανον, καὶ ἐξελαθέντων τῶν Σπαρτιατῶν, ἀνέκτησαντο οἱ Φιγαλεῖς τὴν πατρίδα (1). Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Φιγαλίας ἦν τὸ πολυάνδριον τῶν λογάδων τούτων Ὀρεσθασίων πρὸς οὓς ἐνήγιζον ἀνὰ πᾶν ἔτος ὡς πρὸς ἥρωας (2).

* Τὸ Ὀρεσθάσιον ἢ Ὀρέσσειον ἔκειτο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Τσιμπαροῦ ἔνθα εὐρέθησαν λείψανα τινὰ Ἑλληνικοῦ φρουρίου (3). Τὸ ὄρος τοῦτο, οὗ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα ἐγνοεῖται, ἔχει ὕψος 1252 μέτρων γαλλ. κατὰ τῆς νεώτερας καταμετρήσεως.

ΔΣΕΑ, κώμη ἐπὶ τῆς ἐκ Μεγάλης πόλεως πρὸς Τέγειαν ὁδοῦ, ἔχουσα ἀκρόπολιν ἐπὶ λόφου καὶ ἀπέχουσα 20 στάδια ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ καλουμένου Ἀθήναιον κατ' ἀνατολὰς αὐτοῦ· μετὰ πέντε στάδια ἀπὸ τῆς Ἀσέας ἦσαν αἱ πηγαὶ τῶν μὲν Ἀλφειοῦ ὀλίγον πόρρω τῆς ὁδοῦ, τοῦ δὲ Εὐρώτα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς (4). Ἡ Ἀσέα ἦν μία τῶν πόλεων ἐξ ὧν συνωκίσθη ἡ Μεγαλόπολις (5).

* Ἡ Ἀσέα ἔκειτο κατὰ τὴν κοιλάδα τὴν πρὸς τὸ βορρην ἀνατολικὸν τοῦ ὄρους Τσιμπαροῦ.

Εὔταϊα, μία τῶν πόλεων ἐξ ὧν συνωκίσθη ἡ Μεγάλη πόλις (6), πλησίον τῆς Ἀσέας, καὶ παρὰ τὰ ὄρια τῆς Λακωνίας. — Μετὰ τὴν ἐν Δεύκτροις ἦτταν τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Μαντινεῖς ἐψηφίσαντο νὰ τειχίσωσι τὴν πόλιν αὐτῶν· ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀγασίλαος πεμφθεὶς πρεσβευτὴς παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ προτείνας αὐτοῖς ν' ἀναβάλωσιν

(1) Παισ. Ἀρκ. κ. 39. (2) Δότ. κ. 41. (3) Δῆμ. Τ. 3, κ. 13. σ. 318. 319. (4) Παισ. Ἀρκ. κ. 44. (5) Δότ. κ. 27. (6) Δότ.

ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν τειχισμὸν δὲν εἰσηκούσθη, ἀπῆλθεν ὀργιζόμενος καὶ ἐστράτευσεν κατὰ τῆς Μαντινικῆς, καὶ ἐν τῇ ἐκ Σπάρτης πορείᾳ κατὰ πρῶτον κατέλαβεν αὐτὴν τὴν ὁμορον πόλιν Εὐταίαν, ἣν ὁμοῦς οὐδόλως ἠδίκησεν, ἀλλ' ἀφῆκε τοὺς κατοίκους νὰ μένωσιν ἡσυχοὶ ἐν ταῖς οἰκίαις, καὶ ἡγόραζε μάλιστα ὅσων εἶχεν ἀνάγκην καὶ ἀπέδιδεν ὅσα ἤρπασαν οἱ στρατιῶται, ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐπυκοδόμει τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, ἐν ὅσῳ διέτριβεν ἐν αὐτῇ. Οἱ Ἀρκάδες ἐν τούτοις συναλέγοντο εἰς Ἀσέαν· ὁ δὲ Ἀγησίλαος προέβη εἰς τὴν Τεγαιτίδα καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν Μαντινικὴν ἐνθα ἐστρατοπέδευσεν, ἀλλ' οὐδεμιᾶς μάχης γενομένης, ἐπέστρεψε πάλιν διὰ τῆς Εὐταίας εἰς Σπάρτην (1).

* Ἐκ τῆς ἀνωτέρω διηγήσεως τοῦ Ξενοφώντος γίνεταί τι δῆλον ὅτι ὁ Ἀγησίλαος ἐν ταύτῃ τῇ ἐκ Σπάρτης πορείᾳ δὲν διῆλθε τὴν διὰ τῆς Φυλάκης εὐθείαν ὁδὸν, διότι οὐδεὶς τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην ἐγνωσμένων τόπων ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ, ἀλλ' ὅτι διέβη τὰ σύνορα τῆς Λακωνίας διὰ τῆς Βελεμινάτιδος ἢ τῆς Σκιρίτιδος, εἰσδύς εἰς τὴν κοιλάδα τὴν κατὰ τὸ βόρειον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τοῦ ὄρους Τσιμπαροῦ, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Εὐταία ἔκειτο ἐντὸς τῆς κοιλάδος ταύτης πλησίον τῶν Λακωνικῶν ὀρίων καὶ ὀλίγον ἀπέχουσα τῆς Ἀσέας· καὶ τὸ χωρίον Βαρβίτσα καῖται κατ' ἀκρίβειαν ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης (2).

ΠΕΡΑΙΘΕΪΣ, πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ Περαιθίου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Δυκάνου (3). Ἐπὶ τοῦ Πausανίου μεταξὺ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς ἐσώζετο ἔτι ναὸς Πανός· Ἡ πόλις αὕτη ἀπέχεν 20 στάδια τοῦ χωρίου τοῦ καλουμένου ΠΑΛΙΣΚΙΟΝ,

(1) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 6. κ. 5. (2) Διήκ. Τ. 3. κ. 18, σ. 319. — π. 23 σ. 33. (3) Πaus. Ἀρκ. κ. 3.

καὶ 30 τοῦ ναοῦ τῆς ἐν Ἑλκείᾳ Ἀθήνητρος, κατὰ δεξιάν τοῦ ποταμοῦ Ἑλάφου (1).

ΠΑΛΛΑΝΤΙΟΝ, πόλις κατὰ τὸ βορ-ἀνατολικὸν τῆς Μεγάλης πόλεως, ἥ ἦν ὁμορος κατὰ τὸ λεγόμενον ΧΙΩΜΑ ἔνθα ἦν πρὸς ἀριστεράν καὶ τὸ Παλλαντικὸν πεδίον (2). ἔλαβεν ἡ πόλις τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ κτίσαντος αὐτήν, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος, Πάλλαντος (3) ὅς, κατὰ τὴν θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου, καὶ κατὰ τὸν Δῖνον, εἶχε γυναῖκα τὴν Στήνα, θυγατέρα τοῦ Ὠκεανοῦ (4). ὁ ἱμέραϊος Σπείρχορος ἐν τῇ Γηρυονίδι ἀναφέρει τὸ Παλλάντιον (5). Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἦν ναὸς Πάλλαντος καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐκ λίθου καὶ ὠσαύτως ἐκ λίθου ἄγαλμα Εὐάνδρου, καὶ ναὸς Περσεφόνης καὶ οὐ πολὺ ἀπωτέρω ἀνδριάς Πολυβίου· τὸν δὲ λόφον τὸν ὑπεράνω τῆς πόλεως μετεχειρίζοντο ὡς ἀκρόπολιν ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἐσώζετο καὶ ἐπὶ τοῦ Πausανίου ναὸς θεῶν ἐπονομαζομένων Καθαρῶν, διότι, ὡς φαίνεται, ὁ Πάλλας προσήνεγκεν αὐτοῖς θυσίαν καθαρὰν, καὶ οὐχὶ ὡς ἔθυσεν ὁ πατήρ αὐτοῦ Λυκάων τῷ Λυκαίῳ Δίῳ (6). Ἐξ ὧσων Ἀρκαδικῶν πόλεων συνωκίσθη ἡ Μεγάλη πόλις, ἣν αἱ μὲν διόλου ἐρημώθησαν, αἱ δὲ ἐγένοντο κῶμαι τῶν Μεγαλοπολιτῶν, μόνον τὸ Παλλάντιον ἔλαβε τύχην ἡπιωτέραν (7), διότι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Πρώτης Ἀντωνίνος ὁ Α΄ ὁ ἐπονομασθεὶς Εὐσεβὴς ἀνέδειξεν αὐτὸ αὐθις πόλιν ἀντὶ κώμης καὶ ἐχορήγησε τοῖς κατοικοῖς ἐλευθερίαν καὶ ἀτέλειαν φόρων. Ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ Εὐάνδρος, ὅς ἐνομιζέτο υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Νύμφης τινὸς θυγατρὸς τοῦ ποταμοῦ Ἀδάδωνος, καὶ ἦν ἄριστος πάντων τῶν Ἀρκαδίων τὴν φρόνησιν

· (1) Paus. Ἀρκ. κ. 36. (2) Αὐτ. κ. 44. (3) Αὐτ. κ. 3. (4) Αὐτ. κ. 18. (5) Αὐτ. κ. 3. (6) Αὐτ. κ. 44. (7) Αὐτ. κ. 27.

καὶ τὰ πολεμικὰ γαλεῖς εἰς ἀποικίαν καὶ ἄγων' μεθ' αὐτοῦ στρατιὰν Ἀρκάδων καὶ Παλλαντιέων, συνόκισε πόλιν παρὰ τὸν Θύμβριν ποταμὸν, καὶ μέρος τῆς πόλεως τῶν Ῥωμαίων ἐνθα ᾤκησεν ὁ Εὐανδρος μετὰ τῶν συνακολουθησάντων Ἀρκάδων ἐκλήθη Παλλάντιον εἰς μνήμην τῆς Ἀρκαδικῆς ταύτης πόλεως· μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου ἀφαιρεθέντων τῶν δύο στοιχείων, τοῦ ἐνὸς τῶν δύο λ καὶ τοῦ ν, μετωνομάσθη ΠΑΛΛΑΤΙΟΝ· διὰ ταῦτα ἐπομένως καὶ ὁ Ἀντωνῆος ἐγένετο εὐεργέτης τοῦ Παλλαντίου (1).

* Φρονεῖ ὁ Δῆκιος ὅτι μέρος τῆς πόλεως Τριπόλειος (κοιν. Τριπολιταῆς) κατέχει τὴν θέσιν τοῦ Παλλαντίου· οὐδὲν λείψανον τῆς πόλεως ταύτης διασώθη· τὰ ἔχνη αὐτῆς διόλου ἐξηφανίσθησαν.

ΣΟΥΜΑΤΙΑ ἢ ΣΟΥΜΑΤΙΟΝ. Ἐκείτο ἡ πόλις αὕτη κατὰ τὰς πρὸς μεσημβρίαν ὑπωρείας τοῦ ὄρους Μαινάλου (2), κτισθεῖσα ὑπὸ Σουματέως, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Αὐκάνους (3). Ἡ Σουματία ἦν ἐκ τῶν πόλεων ὧν οἱ κάτοικοι ἐκλιπόντες τὰς πατρίδας αὐτῶν, συνετέλεσαν εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς Μεγάλης πόλεως (4).

* Κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Δηκίου τὸ χωρίον Συλίμνα κεῖται ἐπὶ ἡ πλησίον τῆς θέσεως τῆς Σουματίας (5).

ΛΥΚΟΛΑ, κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Μαιναλίου ὄρους· ἐπὶ τοῦ Πausανίου σημεῖα μόνον αὐτῆς ἐσώζοντο· ἦν δὲ ἐν αὐτῇ ναὸς καὶ ἄγαλμα χαλκοῦν Ἀρτέμιδος Λυκοάτιδος (6). — Παρὰ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, ὡς καὶ παρὰ τοῦ Πausανίου μανθάνομεν ὅτι ὑπῆρξαν δύο πόλεις Ἀρκαδικαὶ σχεδὸν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ἡ μὲν ἐν Μαιναλίᾳ, ἡ δὲ κατὰ τὸ βόρειον

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 43. (2) Δὺτ. κ. 26. (3) Δὺτ. κ. 3. (4) Δὺτ. κ. 27. (5) Δῆκ. Τ. 3, κ. 13, σ. 306. (6) Πaus. Ἀρκ. κ. 36.

τοῦ ὄρους Δυκαίου· τὸ ἀτελὲς τοῦ κειμένου τοῦ Πausανίου καθιστᾷ ἀμφίβολον τὴν ὀρθογραφίαν αὐτῶν· ἀλλ' ὁ Στέφανος λύει τὴν ἀμφιβολίαν, ἀποφαινόμενος ὡρισμένως ὅτι τὸ ἐθνικὸν τῆς Δυκάας ἦν Λυκοάτης· καὶ ἐπειδὴ τοιαύτης μορφῆς ἦν καὶ τὸ ἐπίθετον τῆς κατὰ τὴν Μαιναλίαν Ἀρτέμιδος, καθίσταται φανερόν ὅτι ἡ ἐν Μαιναλίᾳ πόλις ἦν ἡ Δυκάα, τὸ δὲ ἐθνικὸν τῆς Δυκαίας ἦν Δύκαιος, καὶ ἡ Δύκαια ἦν ἡ παρὰ τὸ Δύκαιον ὄρος πόλις, ὡς ἦν καὶ φυσικώτερον καὶ πιθανώτερον (1).

* Οὐδὲ ἴχνος σώζεται τῆς πόλεως Δυκάας.

ΔΙΠΠΑΙΑ, πόλισμα παρὰ τὸν ποταμὸν Ἐλισσῶνα· ἐνταῦθα οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τὸν Ἡλείον Τισαμενὸν ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Ἰαμιδῶν, ὃς ἔλαβε μάντευμα ὅτι ἔμελλε νὰ κερδίσῃ πέντε ἀγῶνας ἐπιφανεστάτους, ἐνίκησαν πάντας τοὺς Ἀρκάδας πλὴν τῶν Μαντινέων (2), οἵτινες δὲν ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων (3)· ἡ Δίππαια ἦν ἐκ τῶν πόλεων ἐξ ὧν συνωκίσθη ἡ Μεγάλη πόλις (4).

* Δεῖψανα τῶν τειχῶν τῆς Διπαίας εὐρέθησαν (5).

ἘΛΙΣΣΩΝ, πόλις ποτὲ, ὕστερον δὲ κώμη κτισθεῖσα ὑπὸ Ἐλισσόντος, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Δυκάονος (6)· ἀπ' αὐτῆς ἐλάμβανε τὴν ἀρχὴν ποταμὸς ὁμώνυμος Ἐλισσῶν (7)· ἡ πόλις αὕτη ἦν ἐκ τῶν ὄσων συνετέλεσαν εἰς συνοικισμὸν τῆς Μεγάλης πόλεως (8).

* Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀηκίου τὸ χωρίον ἡ Ἀλωνίσταινα καίται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς πόλεως ταύτης.

ἈΛΕΑ, πόλις κατ' ἀνατολὰς τῆς Στυμφάλου ἐπὶ τῶν ὄρίων τῆς Ἀργολίδος κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀφείδαντος

(1) Ἰδ. Paus. Ἀρκ. κ. 27, 30. καὶ Στέφ. Βυζ. εἰς λ. Δύκαια, Δυκάα.

(2) Paus. Ἀρκ. κ. 11. (3) Αὐτ. κ. 8. (4) Αὐτ. κ. 27. (5) Διπ. Τ. 2, κ. 13, σ. 52. (6) Paus. Ἀρκ. κ. 8. (7) Αὐτ. κ. 4. (8) Αὐτ. κ. 27.

Ἄλσοῦ, δε παρέλαβε παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὴν Τέγσαν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν καὶ παρὰ τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ Αἰπύτου τὸν Κλείτορα καὶ τὴν Λυκοσοῦραν (1). Ἐν Ἀλέᾳ ἦσαν ναοὶ Ἀρτέμιδος Ἐφεσίας καὶ Ἀθηνᾶς Ἀλέας καὶ Διονύσου ναὸς καὶ ἄγαλμα· ἦγον δὲ κατ' ἔτος τῷ Διονύσῳ ἑορτὴν Σκιερίαν καλουμένην, καθ' ἣν ἐκ μαντεύματος τῶν Δελφῶν ἐμαστιγοῦντο αἱ γυναῖκες, ὥς οἱ ἑφελβοὶ τῶν Σπαρτιατῶν ἐν τῇ ναῷ τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος (2). Ὁ Ἀλεὺς ὑποδόμησεν ἐν Τεγᾷ τὸν ἀρχαῖον ναὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς (3). Ἡ Ἀλία ἦν ἐκ τῶν πόλεων ἐξ ὧν συνωκίσθη ἡ Μεγαλόπολις (4)· μετεῖχε δὲ καὶ αὕτη τοῦ Ἀργολικοῦ συνεδρίου (5).

* Μεταξὺ τῶν χωρίων Μπουγιᾶτι καὶ Ἀγίου Νικολάου εἰς κοιλάδα ἐκτεταμένην νοτ.-ἀνατολικῶς τῆς Στυμφαλικῆς σῶζονται τὰ 3/4 τοῦ περιβόλου μεγάλης πόλεως, καλλίστης πολυγωνίου ἐργασίας. Αὕτη εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ ἀρχαία Ἀλία. Ἡ θέσις ὀνομάζεται σήμερον Γιδογκίνα.

ΤΜΗΜΑ τῆς ΤΕΓΕΑΤΙΔΟΣ.

ΤΕΓΕΑ, πόλις κατὰ τὸ νοτ.-ἀνατολικὸν τῆς Ἀρκαδίας μικρὸν ἀπέχουσα τῶν ὁρίων τῆς ἐν Ἀργολίδι Κυνουρίας. Ἡ χώρα τῆς Τεγᾶς ἑκαλεῖτο ΤΕΓΕΛΤΙΣ καὶ ἦν διηρημένη κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς ἑκτὼς δήμους, Τεγεάτας, Γαρεάτας, Ψυλακεῖς, Καρυάτας, Κορυθεῖς, Πωταχίδας, Μανθυρεῖς καὶ Ἐχουθήεις· βασιλεύοντος δὲ τοῦ Ἀφείδαντος, προσετίθη καὶ ἑννατος δῆμος Ἀφείδαντες (6). Ἡ δὲ πόλις ἐκτίσθη ἢ μὲν ἀρχαία ὑπὸ Τεγεάτου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος (7)· ἢ δὲ νεωτέρα ὑπὸ Ἀλσοῦ (8), τοῦ Ἀφείδαντος. Οἱ Τεγεά-

(1) Πaus. Ἀρκ. 4. (2) Αὐτ. κ. 23. (3) Αὐτ. κ. 4. (4) Αὐτ. κ. 27. (5) Αὐτ. κ. 23. (6) Στράβ. β. 8, σ. 337. — Πaus. Ἀρκ. κ. 45.

(7) Πaus. Ἀρκ. κ. 3. (8) Αὐτ. κ. 45.

ται ἑδοξάσθησαν μὲν καὶ κοινῶς μετὰ πάντων τῶν Ἀρκάδων ἐν τῷ κατὰ Τρῳάδος πολέμῳ, καὶ ἐν τῷ κατὰ Περσῶν, καὶ ἐν τῷ κατὰ Λακεδαιμονίων κατὰ τὴν Δίππειαν· ἀλλ' ἐκτῆσαντο καὶ ἰδιαιτέραν δόξαν, ὁπόταν ὁ μὲν Ἀγκαῖος υἱὸς τοῦ Δυκούργου καὶ ἐγγονὸς τοῦ Ἁλίου καὶ τοὶ τετρωμένοι ἀντετάχθη κατὰ τοῦ ἀγριοχοίρου, ἡ δὲ Ἀταλάντη ἐτόξευσε τὸν ἀγριοχοῖρον καὶ ἔτυχεν αὐτοῦ πρώτῃ, διὸ καὶ ἔλαβεν ἀριστεῖον τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ ὁπόταν καταλθόντων τῶν Ἡρακλειδῶν εἰς Πελοπόννησον, ὁ Τεγεάτης Ἕχμεος ὁ Λερόπου ἐμονομάχησε πρὸς τὸν Ὑλλον καὶ ἐνίκησεν αὐτὸν, ἔτι δὲ ὁπόταν οἱ Τεγεάται πρῶτοι πάντων τῶν Ἀρκάδων ἐνίκησαν τοὺς ἐπιστρατεύσαντας Λακεδαιμονίους καὶ ἔλαβον αἰχμαλώτους τοὺς πλείστους (1). Ἡ Τέγεα διέπρεψεν ὥς μία τῶν ἐπισημοτέρων ἢ μᾶλλον ὥς ἐπισημοτάτη καὶ πρόκριτος πασῶν τῶν Ἀρκαδικῶν πόλεων, διότι οἱ Τεγεάται μόνοι ἐκ πάντων τῶν Ἀρκάδων μετὰ τῶν τότε ὄντων ἐν Πελοποννήσῳ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων ἀντετάχθησαν κατὰ τὸν Ἰσθμὸν πρὸς τοὺς πειρωμένους νὰ κατέλθωσιν εἰς Πελοπόννησον Ἡρακλείδας, καὶ κατὰ τὰ κοινὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος ἀπήτουν δικαιωματικῶς νὰ κατέχωσι τὸν δεύτερον τόπον μετὰ τὴν Σπάρτην· πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους διεφιλονείκουν τὰ πρωτεῖα (2). Ἐν τῇ παρὰ τὴν Πλάταιαν κατὰ Περσῶν καὶ Μαρδονίου μάχῃ ἡ Τέγεα ἐπέμψε 1,500 ὁπλίτας (3), καὶ τοσοῦτους ψιλοὺς, ὥστε οἱ ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ Τεγεάται συνεποσοῦντο 3,000 (4). Ὡς δὲ οἱ Ἀρκάδες γενικῶς ἦσαν ἀεὶ διαφωνοῦντες ἐσωτερικῶς, καὶ οἱ Μαντινεῖς πρὸ πάντων συνίστων ἰδιαιτέρως σύστημα

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 45. (2) Ἡροδοτ. β. 9. κ. 26. (3) Αὐτ. κ. 28.

(4) Αὐτ. κ. 61.

κινδυνώδες" κατὰ τῆς ἐπισημότητος τῶν Τεγεατῶν, φαίνονται οὗτοι μετὰ τὰ Μηδικὰ συνδεδεμένοι αἰεὶ μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν ἔτι πόλεμον οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κορίνθιοι μάτην ἐπάσχησαν νὰ λύσωσι τὸν σύνδεσμον τοῦτον, καὶ νὰ ἀποσπάσωσιν αὐτοὺς τῆς Σπαρτιατικῆς συμμάχιας (1) ἥς χάριν ἐπολέμησαν κατὰ Μαντινέων συμμάχων τῶν Ἀθηναίων (2) καὶ ἐπολιωρκήθησαν ὑστερον ὑπὸ τῶν Ἀργείων (3)· ἡ σχέσις αὕτη τῶν Τεγεατῶν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας διήρκεσε μέχρι τῆς μάχης τῶν Δεσφτρων μεθ' ἣν μετεβλήθη ὅλως ἡ πολιτικὴ αὐτῶν στάσις, διότι ἐπειδὴ κατὰ τὴν πρὸς τὸν βυσιλέα συνθήκην τῆς εἰρήνης ἔπρεπε πᾶσαι ὁμοίως αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις μικραὶ καὶ μεγάλαι νὰ κατασταθῶσιν αὐτόνομοι, μέρος τῶν Τεγεατῶν οἱ περὶ τὸν Καλλίδιον καὶ τὸν Πρόξενον ἐγνωμοδότουσαν νὰ συνέλθῃ πᾶν τὸ Ἀρκαδικόν, καὶ εἴτι ψηφίσῃ τὸ κοινὸν τοῦτο νὰ μείνῃ ὠρισμένον καὶ περὶ τῶν πόλεων· ἑτέρα δὲ μερίς ἡ περὶ τὸν Στάσιππον διετείνετο νὰ μείνῃ ἡ πόλις ἐν τῇ ἐνεστώσῃ αὐτῆς στάσει, καὶ νὰ διατηρῇ τοὺς πατέρας αὐτῆς νόμους· ἤλθον δὲ εἰς βιαίας λογομαχίας καὶ εἰς ὄπλα καὶ ἐφρονεῦθη ὁ Πρόξενος, ἀλλὰ τέλος ἐνίκηθησαν οἱ περὶ τὸν Στάσιππον καὶ ἐθανατώθησαν πολλοὶ καὶ περίπου ὀκτακόσιοι ἔφυγον οἱ μὲν εἰς Λακεδαιμόνα, οἱ δὲ εἰς Παλλάντιον. καὶ ταῦτα μὲν λέγει ὁ Ξενοφῶν (4)· ὁ δὲ Διόδωρος διηγεῖται τὴν αὐτὴν περίστασιν οὕτω. = Ὁ Τεγεάτης Λυκομήδης ἔπεισε τοὺς Ἀρχάδας νὰ συνταχθῶσιν εἰς μίαν συντέλειαν, καὶ νὰ ἔχωσι κοινὴν σύνοδον συνισταμένην ἐκ δέκα χιλιάδων ἀνδρῶν, καὶ οὗτοι νὰ ἔχωσιν ἐξουσίαν νὰ βουλευῶνται περὶ

(1) Θουκυδ. β. 5. κ. 32. (2) Αὐτ. β. 4. κ. 134. (3) Αὐτ. β. 5. κ. 62. κξ. (4) Εἰς τὸν β. 6. κ. 5.

πολέμου καὶ περὶ εἰρήνης· γενομένης δὲ στάσεως μεγάλης μεταξὺ τῶν Ἀρκάδων, κατήντησαν εἰς ὄπλα οἱ διαφερόμενοι καὶ πολλοὶ μὲν ἐκονεύθησαν, πλείους δὲ τῶν χιλίων τετρακοσίων ἐφυγον, οἱ μὲν εἰς Σπάρτην, οἱ δὲ εἰς Παλλάντιον καὶ οὗτοι μὲν ἐκδοθέντες ὑπὸ τῶν Παλλαντίων, ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν νικητῶν, οἱ δὲ φυγόντες εἰς Σπάρτην ἐπεισαν τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ στρατεύωσι κατὰ τῆς Ἀρκადίας· διὸ καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγησίλαος μετὰ δυνάμεως καὶ μετὰ τῶν φυγάδων ἐνέβαλεν εἰς τὴν χώραν τῶν Τεγεάτων, διότι οὗτοι, ὡς ἐφαίνετο, ἐγένοντο αἴτιοι τῆς στάσεως καὶ τῆς φυγῆς· καὶ προθήσας τὴν χώραν, καὶ προσβάλλον τὴν πόλιν, κατέκλεψε τοὺς ἐναντιωπραγούντας τῶν Ἀρκάδων. Ταῦτα ἐγένοντο τῇ 3 ἔτει τῆς 102 Ὀλυμπιάδος (1)· τῇ δὲ 2 ἔτει τῆς 104 Ὀλυμπιάδος οἱ Ἀρκάδες κοινῶς μετὰ τῶν Πισαίων ὄντες εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Ἠλείους διὰ τὴν ἀγωνοδοσίαν τῶν Ὀλυμπίων, ἰδιχονόησαν πρὸς ἀλλήλους, δοῦτι οἱ μὲν Τεγεάται μετὰ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων ἔθελον εἰρήνην, οἱ δὲ Μαντινεῖς μόνον ὡς σφετερισθέντες καλλὰ τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων, ἵνα μὴ δώσωσι λόγον τῆς παρανομίας αὐτῶν, ἐπέμενον εἰς τὴν ἐξακαλούσθην τοῦ κατὰ Ἠλείων πολέμου, καὶ οὕτω διεσχίσθησαν οἱ Ἀρκάδες εἰς δύο ἑταιρείας ὧν ἡ μὲν εἶχεν ἐπὶ κεφαλῇ τοὺς Τεγεάτας, ἡ δὲ τοὺς Μαντινεῖς· ἐπειδὴ δὲ ἡ διαφορὰ πύχθη ἐπὶ καλῶ, κατήντησαν εἰς τὰ ὄπλα· καὶ οἱ μὲν Τεγεάται ἔλαβον βοηθούς τοὺς Βοιωτοὺς ὑπὸ τὸν Ἑπαμεινώναν, οἱ δὲ Μαντινεῖς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους· ἦλθον δὲ εἰς βοήθειαν ἐπατήρων καὶ ἄλλοι εὐμαργαί, καὶ τότε συνεκρατήθη περὶ τὴν Μαντινέαν ἡ περιόχουτος μάχη κατ' ἣν ἐνίκησαν μὲν νύκτωρ μεγάλην οἱ

(1) Διοφ. Σα β. 15. α. 56.

Θηβαῖοι, συνίβη δὲ συγχρόνως καὶ ὁ ἡρωϊκὸς τοῦ Ἐπαμινώνδου θάνατος (1). Μετὰ χρόνον δὲ οὕσα ἡ Τέγαια μετὰ καὶ ἄλλων Ἀρκαδικῶν πόλεων κατατεταγμένη εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν συμπολιτείαν, ἐάλω κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Σπαρτιατῶν Κλεομένους (2), καὶ ὕστερον πολιορκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου, παρεδόθη κατ' ἀνάγκην εἰς τοὺς Μακεδόνας (3) οἱ εἶχον φρουρὰν ἐν αὐτῇ, ἕως οὗ κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν πόλεμον ἐξεβλήθησαν ὀλοτελῶς τῆς μεσημβρινῆς Ἑλλάδος. Διατηρήθη δὲ ἡ Τέγαια ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς σχεδὸν ἀπωλείας τῶν πέριξ πόλεων ἂν καὶ οὐκ ὀλίγον παθοῦσα ἐκ τῶν καθ' ἅπαντα τοῦτον τὸν χρόνον καταστρεπτικῶν περιστάσεων. Ὁ Στράβων λέγει αὐτὴν μετρίως ἔτι συμμένουσαν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ (4). — Κατὰ τὸ ἀρχαιότατον ὁ Ἀλεὺς ἐκτίσεν ἐν Τηγᾷ ναὸν Ἀθηνᾶς Ἀλέας, μετὰ ταῦτα δὲ ὑποδόμησαν οἱ Τηγᾶται ἄλλον ναὸν μέγαν καὶ ἀξιούτατον τῆς θεότητος ταύτης ὅς ἐπυρπολήθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς 96 Ὀλυμπιάδος· ὁ δὲ ἐκ τρίτου οἰκοδομηθεὶς ὕστερον ὑπερίβαινε κατὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὸ μέγεθος πάντας τοὺς ναοὺς τῆς Πελοποννήσου καὶ εἶχε τρεῖς σειρὰς κιόνων, τὴν μὲν Δωρικῆς, τὴν δὲ Κορινθιακῆς, τὴν δὲ τρίτην Ἰωνικῆς τάξεως· ἦν δὲ ἔργον Σκόπα Παρίου (5). Ἐλάβε δὲ τὸ ἀρχαῖον ἄγαλμα τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς, ὡς καὶ τοὺς ὀδόντας τοῦ Καλυδωνίου ἀγρωχοίρου ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων Αὐγουστος, νικήσας τὸν Ἀντώνιον καὶ τοὺς συμμάχους αὐτοῦ ἐν οἷς ἦσαν καὶ οἱ Ἀρκάδες πλὴν τῶν Μαντινέων· καὶ τὸ μὲν ἄγαλμα ἐτίθη ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Ῥώμης τῇ κατασκευασθείσῃ ὑπὸ τοῦ

(1) Διοδ. Σικ. β. 15. κ. 82. — 87. (2) Παλυβ. β. 2. κ. 46.

(3) Αὐτ. κ. 54. (4) Στράβ. β. 8. σ. 388. (5) Πaus. Ἀρκ. κ. 45.

Αὐγούστου· ἐκ δὲ τῶν ὀδόντων ὁ μὲν συνετρίβη· ὁ δὲ ἔκειτο
 ἐν τῷ ναῷ Διονύσου τοῦ ἐν τοῖς κήποις τοῦ βασιλέως καὶ
 εἶχε περίμετρον ἡμίσεως ὀργυιᾶς (1). τὸ δὲ νεώτερον
 ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς ἐκομίσθη ἐκ τοῦ δήμου τῶν Μανθου-
 ρείων καὶ ὠνόμασθη ὑπ' αὐτῶν Ἰππία, ἀλλ' ἐξενίκησεν ἡ
 ὀνομασία τῆς Ἀλέας· ἐκατέρωθεν δὲ τῆς Ἀθηνᾶς ἱστάντο
 ἀγάλματα Ἀσκληπιοῦ καὶ Ὑγείας ἐκ λίθου Πεντελῆσιου,
 ἔργα Σκόπα· ἐκ δὲ τῶν ἐν τῷ ναῷ ἀναθημάτων τὰ ἀξιολο-
 γώτερα ἦσαν τὸ δέρμα τοῦ Καλυδωνίου ἀγροιοχοίρου σι-
 σιπτοῦς ἥδη καὶ γυμνὸν τριχῶν ἐκ τῆς πολυκαιρίας, καὶ αἱ
 ἀλύσεις κρεμάμεναι ἅς φέροντες οἱ Λακεδαιμόνιοι αἰχμᾶ-
 λωτοι, ἔσκαπτον τὸ πεδίον τῶν Τεγεατῶν, πλὴν ὧν ἐξ
 αὐτῶν ἠφάνισεν ὁ χρόνος· ἦν δὲ καὶ κλίνη ἱερὰ τῆς Ἀθηνᾶς,
 καὶ εἰκὼν γραφῇ μεμιμημένη τῆς θεᾶς, καὶ ἐτέρα εἰκὼν γυ-
 ναικὸς τινὸς Τεγεατίδος Μαρπησσης, ἐπονομαζομένης Χή-
 ρας· ἱερεῖα δὲ τῆς Ἀθηνᾶς ἐγίνετο αἰεὶ παρθένος εἰσέτι
 ἄνηθος· ὁ δὲ βωμὸς τῆς θεᾶς κατεσκευάσθη ὑπὸ Μελάμ-
 ποδος τοῦ Ἀμυθάνου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦσαν ἐξεικονισμέναι ἡ
 Ῥέα καὶ ἡ Νύμφη Οἰνὸν φέρουσαι τὸν Δία νήπιον, καὶ
 ἐκατέρωθεν τέσσαρες Νύμφαι, Γλαύκη, Νέδα, Θεισάα καὶ
 Ἀνθρακία ἀφ' ἐνὸς μέρους, καὶ Ἰδη, Ἀγνώ, Ἀλκινόη καὶ
 Φρίξα ἀφ' ἐτέρου· ἦν πρὸς τούτοις καὶ ἄγαλμα Μουσῶν καὶ
 Μνημοσύνης. Οὐ πόρρω δὲ τοῦ ναοῦ ἦν στάδιον, χῶμα γῆς
 ἐφ' οὗ ἦγον ἀγῶνας, τὸν μὲν ὀνομάζοντες Ἀλαῖα ἀπὸ τῆς
 Ἀθηνᾶς, τὸν δὲ Ἀλώτια, διότι ἐν τῇ μάχῃ εἶλον τοὺς πλεί-
 στους τῶν Λακεδαιμονίων ζῶντας. Ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἄρτεον
 τοῦ ναοῦ ἦν κρήνη ἐφ' ἧς εἰλεγον ὅτι ἡ Αὐγὴ ἐβλάσθη ὑπὸ
 τοῦ Ἡρακλείους, μὴ συμφωνοῦντες κατὰ τοῦτο τῷ ἑκαταίῳ.

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 46.

Ὅσον δὲ τρία στάδια ἀπωτέρω τῆς κρήνης ἦν ναὸς Ἑρμοῦ ἐπυνομαζομένου Διίπυτου· εἶχον δὲ οἱ Τεγεᾶται καὶ ἄλλαν ναὸν Ἀθηνᾶς Πολιάτιδος εἰς ἣν ὁ ἱερεὺς εἰσῆρχετο ἀπαξ μόνον ἐκάστου ἔτους· ὠνόμαζον δὲ τὸν ναὸν τοῦτον ναὸν τοῦ ἐρύματος, λέγοντες ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ ἔδωκε Κηφεῖ τῷ Ἀλεοῦ δῶρον δι' οὗ ἡ Τέγεα ἔμελλε νὰ μένῃ εἰς τὸν ἀπαντα χρόνον ἀνάλωτος· ἦν δὲ τὸ δῶρον μία τῶν τριχῶν τῆς Μεδοῦσης, ἣν ἀποτεμοῦσα ἔδωκεν αὐτῇ ἡ θεὰ, ἵνα χρησιμαύῃ εἰς φυλακὴν τῆς πόλεως· ἦν δὲ ἐν Τεγέᾳ καὶ ναὸς Ἀρτέμιδος ὀνομαζομένης τῆς αὐτῆς καὶ Ἠγεμόνης περὶ οὗ ἔλεγον τὰ ἑξῆς: Ὁ Ἀριστομηλίδας ἔσχε ποτὲ τὴν τυραννίδα τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ Ὀρχομενίων· ἐρασθεὶς δὲ παρθένου Τεγεατίδος καὶ εὐρὼν τὸν τρόπον νὰ τὴν λάβῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του, ἐπέτρεψε τὴν φρουρὰν αὐτῆς Χρόνῳ τινί· καὶ ἡ μὲν παρθένος πρὶν ἀναχθῆ παρὰ τὸν τύραννον εἶτε ἐκ φόβου εἶτε ἐξ αἰδοῦς ἐθανατώθη αὐτόχειρ. Ὁ δὲ Χρόνιος κινηθεὶς ἐξ ὀπτασίας τῆς Ἀρτέμιδος, ἀπέκτεινε τὸν Ἀριστομηλίδαν καὶ φυγὼν εἰς Τέγεαν, ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦτον (1). Ἡ ἀγορὰ τῆς Τεγέας ἦν τετράγωνος ἐπιμήκης ἐν σχήματι πλίνθου· διὸ καὶ ὁ ἐν αὐτῇ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης ἐκαλεῖτο ναὸς ὁ ἐν πλίνθῳ καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς ἦν ἐκ λίθου, καὶ πλησίον ἦσαν δύο στῆλαι καὶ ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτῶν ἐφαίνοντο ἐξεικονισμένοι οἱ τέσσαρες νομοθέται τῶν Τεγεατῶν καὶ διὰ τοῦτο τιμώμενοι παρ' αὐτῶν, Ἀντιφάνης καὶ Εὐροῖσος καὶ Τυρωνίδας καὶ Πυρίας, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας ὁ Ἰάσιος ἱστάμενος πλησίον ἵππου καὶ φέρων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ κλάδον φοίνικος, διότι ἐνίκησεν, ὡς ἔλεγον, εἰς ἵπποδρομίαν, ὅτε ὁ Θεβαῖος Ἡρακλῆς ἔθετο τὰ Ὀλύμπια. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 47.

Τεγεατῶν ἦν ἄγαλμα Ἄρειος ἐπὶ στηλῆς· ὠνόμαζον δι' αὐτὸν Γυναικοβοΐαν, διότι κατὰ τὸν Δακωνικὸν πόλεμον καὶ τὴν πρώτην ἐπιστρατείαν τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Χαρίλλου λαβοῦσαι αἱ γυναῖκες ὅπλα, ἐνέδρευον ὑπὸ τῷ λόφῳ τὸν ὀνομαζόμενον Φυλακτρίδα· ὅτε δὲ συνακροῦσθαι τὰ στρατεύματα, καὶ οἱ ἄνδρες ἐπραττον ἐκατέρωθεν πολλὰ καὶ ἀξιομνημόνευτα ἀνδραγαθήματα, ἐφάνησαν αἰφνης αἱ γυναῖκες καὶ κατῴρθωσαν αὐταὶ κυρίως τὴν τροπὴν τῶν Λακεδαιμονίων· ὑπερέβη δὲ τὰς ἄλλας γυναῖκας κατὰ τὴν τόλμην Μάρπησσα ἡ Χήρα, καὶ ἐλήφθη καὶ αἰχμάλωτος ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Χάριλλος ὡς ἀφθελὲς ἔνευ λύτρων καὶ ὀρκισθεὶς πρὸς τοὺς Τεγεάτας πῶποτε νὰ μὴ στρατεύσωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ Τεγέας, παρέβη τῶν ὄρκων· αἱ δὲ γυναῖκες ἔθυσαν ἰδίως τῷ Ἄρει ἔνευ τῶν ἐνδρῶν ἐπινίκια καὶ δὲν μετίδωκαν εἰς τοὺς ἄνδρας ἐκ τῶν κρεάτων τοῦ σφαγίου· καὶ ἐκ τούτου ὁ Ἄρης ἔλαβη τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν. Ἦν δὲ ἐνταῦθα καὶ βωμὸς Διὸς Τελείου καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ τετράγωνον· σχῆμα εἰς ὃ ἤρέσκοντο περισσῶς οἱ Ἀρκάδες. Ἦσαν δὲ ἐνταῦθα καὶ μνήματα Τεγεάτου τοῦ Λυκάονος, καὶ Μαιρᾶς γυναικὸς τοῦ Τεγεάτου καὶ θυγατρὸς, ὡς ἔλεγον, τοῦ Ἄτλαντος ἥς καὶ ὁ Ὀμηρὸς ἐποιήσατο μνήμην ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Ὀδυσσεύος πρὸς τὸν Ἀλκίνοον περὶ τῆς εἰς Ἄδην ὁδοῦ καὶ περὶ τῶν ψυχῶν ὀπώρας εἶδεν ἐκεῖσε. Ἦν δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ναὸς καὶ ἄγαλμα Εἰλειθυίας ἣν ἐπωνόμαζον ἐν γόνασι, λέγοντες ὅτι ὁ Ἄλσος παρέδωκε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ Ναυπλίῳ, ἐπιτάξας νὰ καταποντώσῃ αὐτὴν εἰς τὴν θάλασσαν· ἐκείνη δὲ ὡς ἤγατο, πεισθεῖσα εἰς τὰ γόνατα, ἔτεκε τὸ τέκνον αὐτῆς ἐνθα ἦν ὁ ναὸς τῆς Εἰλειθυίας. Ὁ λόγος δὲ οὗτος ἐλέγετο καὶ διαφορῶς ὑπὸ τῶν Τεγεατῶν, ὅτι δηλαδὴ ἡ Αὔγη ἔτεκε λάθρα τοῦ πατρὸς,

καὶ ὁ Τηλεφος ἐξετίθη εἰς τὸ Παρθένιον ὄρος ἔνθα ἐτράφη
 ὑπὸ ἐλάφου. Παρὰ δὲ τὸν ναὸν τῆς Εἰλειθυίας ἦν βωμὸς Γῆς,
 καὶ πλησίον στήλη ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἐπ' αὐτῆς εἰργα-
 σμένος Πολύβιος ὁ Δυκόρτα, καὶ ἐφ' ἐτέρας στήλης ὁ Ἕλα-
 τος, εἰς τῶν υἱῶν τοῦ Ἀρκάδος (1). Οὐ πόρρω δὲ τῆς ἀγορᾶς
 ἦν θέατρον καὶ πλησίον αὐτοῦ βάρβα εἰκόνων χαλκῶν αἱ
 οὐκέτι ὑπῆρχον ἐπὶ τοῦ Πausανίου· ἐκ τινος δὲ ἐλεγεῖο ἐφ'
 ἐνὸς τῶν βάρβων ἐδηλοῦτο ὅτι ἦν ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἀνδριάς τοῦ
 Φιλοποίμενος (2)· ἦν δὲ τὸ ἐλεγεῖον τοιοῦτο =

Τοῦδ' ἀρετὰ καὶ δόξα καθ' Ἑλλάδα, πολλὰ μὲν ἄλκαῖς,
 Πολλὰ δὲ καὶ βουλαῖς ἔργα πονησαμένου,
 Ἀρκάδος αἰχμητᾶ Φιλοποίμενος ᾧ μέγα κῦδος
 ἔσπετ' ἐνὶ πολέμῳ δούρατος ἀγεμῖνι.
 Μανύει δὲ τρόπαια τετυγμένα δισσὰ τυράννων
 Σπάρτας αὐξομένην δ' ἄρατο δουλοσύναν.
 Ἦν ἔνεκεν Τεγέα μεγάλῳφρονα Κραύγιδος υἱὸν
 Στᾶσιν ἀμωμήτου κράντορ' ἐλευθερίας (3).

Οἱ Τεγαῖται ἵδρυσαν ἀγάλματα τῷ Ἀγυεῖ λεγομένῳ
 Ἀπόλλωνι δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις
 ἐτιμώρουν πανταχοῦ ὄσους τῶν ἀνθρώπων παρημέλησαν
 τὴν Αἰτῶν, ὅτε ἔγκυος οὔσα καὶ πλανωμένη ἀφίκετο εἰς τὴν
 χώραν αὐτῶν· ὥς δὲ οἱ εἰρημένοι θεοὶ ἤλθον καὶ εἰς τὴν γῆν
 τῶν Τεγατῶν, ὁ υἱὸς τοῦ Τεγαίου Σκέφρος προσελθὼν
 ὤμίλει κρυφίως πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα· ὁ δὲ Δαιμὼν, ἕτερος
 υἱὸς τοῦ Τεγαίου ὑποπτεύσας ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Σκέ-
 φρος κατηγορεῖ αὐτὸν πρὸς τὸν θεὸν, ἔδραμεν εὐθύς καὶ
 ἀπέκτεινε τὸν ἀδελφόν· καὶ ὁ μὲν Δαιμὼν τοξευθεὶς ὑπὸ
 τῆς Ἀρτέμιδος, εὖρε παρευθὺς τὴν δίκην τῆς ἀδελφοκτονίας,

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 48. (2) Αὐτ. κ. 49. (3) Αὐτ. κ. 50.

ὁ δὲ Τεγεάτης καὶ ἡ Μαιρά ἐθυσαν ἐν τῷ ἅμα τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι· ἐπελθούσης δὲ ὑστερον μεγάλης ἀκαρπίας εἰς τὴν χώραν, ἦλθε μάντευμα ἐκ Δελφῶν· νὰ θρηνῶσι τὸν Σκέφρον· καὶ ἔκτοτε ἔπραττον καὶ ἄλλα ἐν τῇ ἐορτῇ τοῦ Ἀγυιέως εἰς τιμὴν τοῦ Σκέφρου καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ ἱέρεια τῆς Ἀρτέμιδος ἐδίωκε τινὰ, ὡς ἡ Ἄρτεμις αὐτῇ ἐδίωξε τὸν Λειμῶνα. Ἐλεγον δὲ προσέτι ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ Τεγάτου Κύδων καὶ Ἀρχίδιος καὶ Γόρτυς μετέφηκαν οἰκιοθελῶς εἰς Κρήτην καὶ ἀπ' αὐτῶν ὠνομάσθησαν αἱ πόλεις Κυδωνία καὶ Γόρτυς καὶ Κατρεύς· ἀλλ' οἱ Κρήτες οὐ συμφωνούντες κατὰ τοῦτο τοῖς Τεγεάταις, ἔλεγον ὅτι ὁ μὲν Κύδων ἦν υἱὸς Ἑρμοῦ καὶ Ἀκακαλλίδος τῆς Μίνως, ὁ δὲ Κατρεύς υἱὸς τοῦ Μίνως αὐτοῦ, ὁ δὲ Γόρτυς τοῦ Ραδαμάνθου. Ἦσαν δὲ ἐν Τεγέᾳ τέσσαρα ἀγάλματα τοῦ Ἀγυιέως ἰδρυθέντα ὑπὸ τεσσάρων φυλῶν· ἦσαν δὲ αὗται Κλαρεῶτις, Ἰπποβοίτις, Ἀπολλωνεάτις καὶ Ἀθανεᾶτις· καὶ ἡ μὲν Κλαρεῶτις ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τοῦ κλήρου δι' οὗ ὁ Ἄρκας διένειμε τὴν χώραν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· ἡ δὲ Ἰπποβοίτις ἀπὸ Ἰπποῦ τοῦ Κερκύωνος. Ἦν δὲ ἐν Τεγέᾳ καὶ ναὸς Δῆμητρος καὶ Κόρης, αἱ ἐπωνόμαζον Καρποφόρους· καὶ πλησίον ναὸς Ἀφροδίτης Παφίας ἰδρυθεὶς ὑπὸ Λαοδίκης τῆς Ἀγαπήνορος, ἡγεμόνος τῶν κατὰ τῆς Τρωάδος Ἀρκάδων, καὶ οἰκησάσης ἐν Πάφῳ· οὐ πόρρω δὲ τοῦ ναοῦ τούτου ἦσαν δύο ναοὶ Διονύσου, καὶ βωμὸς Περσεφόνης, καὶ ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐπίχρυσον, ἔργον Χειρισόφου Κρητός· καὶ πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος ἵστατο ὁ ἀνδριάς τοῦ Χειρισόφου αὐτοῦ ἐκ λίθου. Ἦν δὲ καὶ τόπος καλούμενος ὑπὸ τῶν Τεγεατῶν Ἑστία κοινὴ τῶν Ἀρκάδων· ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἦν ἄγαλμα Ἡρακλέους καὶ ἐπὶ τοῦ μηροῦ αὐτοῦ ἐφαίνετο τραῦμα ἐκ τῆς πρώτης μάχης τῆς κατὰ τῶν υἱῶν

τοῦ Ἰπποκόροντος· ὁ δὲ τόπος ὁ ὑψηλὸς ἐφ' οὗ ἦσαν οἱ πολλοὶ βωμοὶ τῶν Τεγεατῶν ἐκαλεῖτο Διδε Κλαρίου ἀπὸ τοῦ κληρου τῶν υἱῶν τοῦ Ἀρκάδος· ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἦγον οἱ Τεγεᾶται ἐορτὴν καθ' ἕκαστον ἔτος· καί ποτε κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐορτῆς ἐστράτευσαν κατ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι· ὥς δὲ ἐπιπτε χιῶν, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ὄντες ἑνοπλοὶ κατεῖχοντο ὑπὸ ῥίγους· οἱ δὲ Τεγεᾶται ἀνάψαντες κρυφίως πῦρ καὶ οὐκ ἐνοχλούμενοι ὑπὸ τοῦ ψύχους, ἐνεδύθησαν τὰ ὅπλα καὶ ἐξεληθόντες ἐνίκησαν. Ἐσώζετο δὲ ἐπὶ τοῦ Παισανίου ἐν Τεγέᾳ καὶ ἡ οἰκία τοῦ Ἀλκοῦ καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Ἐχέμου καὶ ἐπειργασμένη ἐπὶ στήλης ἡ μεταξὺ Ἐχέμου καὶ Ὑλλου μονομαχία. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ Τεγέας εἰς τὴν Λακωνικὴν ὁδοῦ κατ' ἀριστεράν, ἐν ἀποστάσει δύο σταδίων ἀπὸ τοῦ τείχους, ἦν βωμὸς Πανὸς καὶ ἕτερος Δυκαίου Διδε καὶ θεμέλια ναῶν· ἐκεῖθεν δὲ μετὰ ἑπτὰ στάδια ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος Διμνάτιδος καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς ἐξ ἐβένου ξύλου εἰργασμένου κατὰ τὸν Αἰγιναιῶν τρόπον· μετὰ δέκα δὲ στάδια ἐκεῖθεν ἦσαν ἐπὶ τοῦ Ἀλφειοῦ ἐρείπια ναοῦ Ἀρτέμιδος Κνακατίδος (1). Οἱ Τεγεᾶται μετὰ τὴν νίκην κατὰ Χαρίλλου καὶ Λακεδαιμονίων ἀνέθεσαν εἰς Δελφοὺς ἐκ τῶν λαφύρων αὐτῶν ἁγάλματα Ἀπόλλωνος καὶ Νίκης, καὶ ἀνδριάντας τῶν ἐπιχωρίων ἡρώων, δηλαδὴ Καλλιστοῦς τῆς Δυκάονος, Ἀρκάδος τοῦ ἐπωνύμου τοῦ τόπου καὶ Ἐλάτου καὶ Ἀφειδαντος καὶ Ἀζάνος τῶν Ἀρκάδος· ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ Τριφύλου τοῦ Λαοδαμείας, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Ἀμύκλα καὶ Ἐράσου τοῦ Τριφύλου. — Ἡ ἱέρεια Χρυσῆς ὅτε ἐξ ἀμελείας αὐτῆς κατεκαύθη ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Ἥρας, κατέφυγεν εἰς Τέγεαν ἰκέτις τῆς Ἀλέας

(1) Παισ. Ἀρκ. κ. 53.

Ἀθηνᾶς (1)· καὶ ὁ βασιλεὺς δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Πausανίας ὁ υἱὸς μὲν Πλειστοάναντος, ἑγγονος δὲ τοῦ πρώτου Πausανίου τοῦ γνωστοῦ ἐκ τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν, ἐπειδὴ ἐν τῇ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ Βοιωτῶν πολέμῳ ὑστέρησε τοῦ ἀγῶνος, ἀθροίζων δύναμιν ἐκ Τεγέας καὶ τῆς ἄλλης Ἀρκαδίας, καὶ ἐκ τούτου ἠτιγθῆσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐφονεύθη καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος Δύσανδρος, καὶ ἐπειδὴ διὰ ταῦτα κατηγορούμενος ἐκινδύνευε νὰ ὑποπέσῃ εἰς δίκην, κατέφυγε καὶ οὗτος ἰκέτης εἰς τὸν ναὸν τοῦτον τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς (2)· καὶ ὁ Λεωτυχίδης δὲ πρότερον βασιλεὺς καὶ αὐτὸς τῶν Λακεδαιμονίων κρατεύσας κατὰ τῶν Ἀλευαδῶν εἰς Θεσσαλίαν καὶ ὡς δωροδοκηθεὶς ὑπ' αὐτῶν ὑπαγόμενος εἰς δίκην ἐν Λακεδαίμονι, ἔφυγε καὶ οὗτος εἰς Τέγαν καὶ ἰκέτευε τὴν Ἀλέαν Ἀθηνᾶν (3). Ὁ ναὸς οὗτος τῆς Ἀθηνᾶς ἦν αἰδέσιμος ἐκ παλαιοῦ παρὰ πᾶσι τοῖς Πελοποννησίοις, καὶ παρῆχε πλήρη ἀσφάλειαν τοῖς ἰκετεύουσιν ἐν αὐτῇ· διὸ οὔτε οἱ Ἀργεῖοι τὴν Χρυσήϊδα, οὔτε οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν Λεωτυχίδην ἢ τὸν Πausανίαν οὐδὲ ἀρχὴν ἠθέλησαν νὰ ἐξαιτήσωσι καθιζομένους ἰκέτας (4). — Ὁ ποταμὸς Ἀλφειὸς ῥέων ἐν ἀπυστάσει 40 σταδίων ἀπὸ τῆς Τεγέας νοτίως ἦν τὸ μεταξὺ Λακεδαιμονίων καὶ Τεγεατῶν ὄριον (5)· ἡ δὲ ἐκ Τεγέας πρὸς τὴν Σπάρτην ὁδὸς διήρχετο διὰ τῆς Μεγάλης πόλεως. Τὰ ὄρια μεταξὺ Τεγεατῶν καὶ Ἀργείων ἦσαν πέραν τοῦ ὄρους Παρθενίου κατὰ τὰς ἐν Ἀργολίδι Ἰστιάς (6)· σειρὰ δὲ ὁρέων ἐχώριζε τοὺς Τεγεάτας ἀπὸ τῶν Μαντινέων (7). — Ἡ Τέγαν μέχρι τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος κατηριθμεῖτο εἰσέτι, κατὰ τὸν Ἱεροκλῆν, μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς

(1) Ἰδ. ΕΒΒοια ὄρος. (2) Paus. Λακ. κ. 5. (3) Δὺτ. κ. 7. (4) Δὺτ. κ. 5. (5) Paus. Ἀρκ. κ. 54. (6) Δὺτ. (7) Xenoph. Ἑλλ. γ. β. 6, κ. 5, §. 16.

Πελοποννήσου. Οὐ πόρρω τῆς Τεγέας νοτίως ἦν τόπος ΦΥ-
ΛΑΚΗ λεγόμενος ἐξ οὗ ἐπήγαγεν ὁ ποταμὸς Ἀλφειὸς (1). —
Ἐντὸς δὲ τῆς Τεγεάτιδος χώρας, ἐν ἀποστάσει ὅσον 50
σταδίων ἀπὸ τῆς Τεγέας ἦν πεδιάς καλουμένη ΜΑΝΘΟΥ-
ΡΙΚὸν ΠΕΔΙΟΝ, καὶ κατ' ἀριστερὰν τῆς πεδιάδος ἦν ὁ
τόπος ὁ λεγόμενος ΧΩΜΑ (2).

* Τέγεα· ἄγνωστος εἶναι ἡ ἐποχὴ καὶ αἱ περιστάσεις
τῆς καταπτώσεως τῆς πόλεως ταύτης· τὰ κακῶς διατετη-
ρημένα εἰσέπια αὐτῆς σώζονται, ἀπέχοντα ὡς ἑγγιστα δύο
ῥας ἀπὸ τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ ὁ τόπος ὀνομάζεται Πα-
λαιὰ Ἐπισκοπὴ ἀπὸ τινος καταπεπτωκυῖας ἐκκλησίας κει-
μένης ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ποτὲ ἀκροπόλεως. Τὸ χωρίον
Πιάλι κεῖται καὶ τοῦτο παρὰ τὰ εἰσέπια τῆς Τεγέας.

ΤΜΗΜΑ τῆς ΜΑΝΤΙΝΙΚΗΣ.

ΜΑΝΤΙΝΕΙΑ, πόλις τῶν ἐπισημοτάτων κειμένη κατὰ
τὸ νότιον τοῦ Ὀρχομενοῦ, τὸ βόρειον τῆς Τεγέας καὶ τὸ
ἀνατ.-βόρειον τῆς Μεγάλης πόλεως. Ἐκτίσθη κατ' ἀρχὰς
ὑπὸ Μαντινέως, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Δυκάονος οὐχὶ ἐνταῦθα,
ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ ὃ καὶ μετέπειτα οἱ Ἀρκάδες ὠνόμαζον
Πτόλιν· ἀλλ' ὕστερον Ἀντινόη ἢ Κηφέως τοῦ Ἀλκοῦ κατὰ
τινα χρησμὸν μετέφερε τοὺς κατοίκους εἰς τοῦτο τὸ χωρίον,
λαβοῦσα ἡγεμόνα τῆς ὁδοῦ ὄφιν· διὸ καὶ ὁ παρὰ τὴν πόλιν
ρέων ποταμὸς ὠνομάσθη Ὀφίς. (3). — Κατὰ τὸν Στράβωνα
ἡ Μαντίνεια συνωκίσθη τὸ κατ' ἀρχὰς ἐκ πέντε δήμων ὑπ'
Ἀργεῖων (4). — Οἱ Μαντινεῖς δὲν συνεπολέμησαν μετὰ τῶν
ἄλλων Ἀρκάδων ἐν τῇ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ τὴν

(1) Πaus. i' Ἀρκ. κ. 54. (2) Αὐτ. κ. 44. (3) Αὐτ. κ. 8.

(4) Στράβ. β. 8, σ. 337.

Δίπαιαν μάχη· κατὰ δὲ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον συνεμάχισαν κατ' αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑλλείων· καὶ ἐπολέμησαν ἐναντίον αὐτῶν, λαβόντες ἐξ Ἀθηνῶν συμμαχικὴν βοήθειαν· μετέσχον δὲ καὶ τοῦ κατὰ Σικελίας πολέμου, κατὰ φιλίαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· μετὰ ταῦτα δὲ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Μαντινικὴν στρατεύματα Λακεδαιμονίων καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Ἀγισίπολις ὁ Πausανίου· νικήσας δὲ ὁ Ἀγισίπολις ἐν τῇ μάχῃ καὶ κατακλείσας τοὺς Μαντινεῖς εἰς τὸ φρούριον, εἴλε τὴν πόλιν μετ' ὀλίγον, οὐχὶ διὰ πολιορκίας, ἀλλ' ἀποστρέψας τὸν ποταμὸν Ὀφιν ἐντὸς τοῦ τείχους ὃ ἦν ὥκοδομημένον ἐξ ὤμης πλίνθου· καὶ ὀλίγον μὲν μέρος αὐτῆς ἀφῆκε νὰ κατοικῆται, τὸ δὲ πλεῖστον κατηδάφισε καὶ διέσπειρε τοὺς κατοίκους κατὰ κώμας· ἀλλὰ μετὰ τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων οἱ Θηβαῖοι κατήγαγον τοὺς Μαντινεῖς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πατρίδα· οὗτοι δὲ ἅμα κατελθόντες ἡγωνιόμνησαν ἐν μέρει καὶ ἐφωράθησαν πραγματευόμενοι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων εἰρήνην ἰδιαιτέραν καὶ ἄνευ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀρκάδων, διὸ καὶ φοβούμενοι τοὺς Θηβαίους, μετέστησαν ἐκ τοῦ φανεροῦ εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ὅτε συνεκροτήθη ἡ Μαντινικὴ μάχη τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ τῶν Θηβαίων, οἱ Μαντινεῖς ἐτάχθησαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· ὥς δὲ ὕστερον συνέβη διαφορὰ μεταξὺ Μαντινέων καὶ Λακεδαιμονίων, ἀπεσπάρσθησαν οἱ Μαντινεῖς καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ μετέστησαν εἰς τὸ Ἀχαϊκόν, καὶ προσλαβόντες στρατιὰν Ἀχαιῶν, καὶ ἀρχιστράτηγον τὸν Ἄρατον, ἐπολέμησαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτῶν καὶ ἐνίκησαν τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Ἄγιν τὸν Εὐδαμίδου· μετέσχον δὲ καὶ τοῦ πολέμου τῶν Ἀχαιῶν κατὰ Κλεομένους καὶ συμφώνως μετ' αὐτῶν κατέβαλον τὴν ἰσχὺν τῶν Λακεδαιμονίων. Ἐπειδὴ δὲ μετέπειτα ὁ Ἀντίγονος, ὁ

ἐπιτροπεύων ἐν Μακεδονίᾳ Φίλιππον τὸν Περσείως ἔτι παῖδα
ἐφάνη λίαν εὐνοϊκὸς πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, οἱ Λιαντινεῖς, ἔπραξαν
πολλὰ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις μετωνόμασαν
τὴν πόλιν αὐτῶν Ἀντιγόνοιαν. Ὅτε δὲ ὕστερον ὁ Αὐγουστος
ἔμελλε νὰ ναυμαχήσῃ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἀκτίου
Ἀπόλλωνος, οἱ μὲν Λιαντινεῖς συναπολέμησαν τοῖς Ῥωμαίοις,
οἱ δὲ ἄλλοι Ἀρκάδες συνετάχθησαν τῷ Ἀντωνίῳ. Μιστὰ δέκα
δὲ γενὰς βασιλεύσας ὁ Ἀδριανὸς ἀφείλετο ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν
Μαντινέων τὸ ἐκ Μακεδονίας ἐπακτὸν ὄνομα καὶ ἀπέδωκεν
αὐθις αὐτῇ τὸ πρῶτον αὐτῆς ὄνομα τῆς Μαντινείας (1). —
Ἐν Μαντινείᾳ ἦν ναὸς διπλοῦς διτρημένος διὰ τοίχου κατὰ
τὸ μέσον· καὶ κατὰ μὲν τὸ ἓν μέρος ἦν ἄγαλμα Ἀσκλη-
πιοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ναὸς Δητοῦς καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς
καὶ ἐπὶ τοῦ βήθρου τῶν ἀγαλμάτων μία Μοῦσα καὶ ὁ
Μαρσύας αὐλῶν, καὶ στηλὴ ἵστατο ἐνταῦθα παριστώσα
Πολύβιον τὸν Λυκόρτα. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι ναοί, ὡς ὁ τοῦ
Σωτῆρος Διὸς, ὁ τοῦ λεγομένου Ἐπιδώτου, ὁ τῶν Διοσκούρων,
ὁ τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης ἐν ᾧ ἑκαὶ ὀνὺς πῦρ, φροντίζοντες νὰ
μένῃ διαπαντὸς ἄσβεστον, ὁ τῆς Ἥρας πλησίον τοῦ θεάτρου
καθ' ὃν ὁ Πραξιτέλης παρέστησεν αὐτὴν καθημένην ἐπὶ
θρόνου καὶ παρεστῶσας τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὴν Ἑβὴν, θυγατέρα
τῆς Ἥρας· παρὰ δὲ τὸν βωμὸν τῆς Ἥρας ἦν ὁ τάφος Ἀρκά-
δος, υἱοῦ τῆς Καλλιστοῦς οὗ τὰ ὅσα μετεκόμισαν ἐκ
Μαινάλου, κατὰ χρησμὸν τῶν Δελφῶν τὸν ἐξῆς ==

Ἔστι δὲ Μαιναλὴ δυσχείμερος ἔνθα τε κεῖται

Ἀρκὰς, ἀφ' οὗ δὴ πάντες ἐπὶ κλησὶν καλέονται·

Ἐνθα σ' ἐγὼ κέλομαι στείχειν, καὶ εὐφρονὶ θυμῷ

Ἀρκάδ' ἀειραμένους κατὰ γαῖαν ἐς ἄστυ ἑρπυλὸν,

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 8.

Οὐ τρίοδος καὶ τετράοδος καὶ πεντακέλευθος,

ἔνθα τε δὴ τέμενός τέ θυηλὰς τ' Ἀρκάδι· τεύχειν,

ἐννόμαζον δὲ τὸν χώρον τοῦτον ἐνθα ἦν ὁ τάφος τοῦ Ἀρκάδος Ἡλίου βωμούς. Ἦσαν δὲ οὐ πόρρω τοῦ θεάτρου καὶ μνήματα ἑνδοξα, τὸ μὲν, ὅπερ ἐκαλεῖτο Ἑστία κοινὴ, καὶ εἶχε σχῆμα περιφερές, ἔλεγον ὅτι ἦν τάφος Ἀντινόης τῆς Κηφείως· ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου ἴστατο στήλη καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐπιεργασμένος ἀνὴρ ἱππεύς, Γρύλλος ὁ Ξενοφώντος. Ὅπισθιν δὲ τοῦ θεάτρου ἐσώζοντο ἐπὶ Πausανίου ἐρείπια ναοῦ καὶ ἄγαλμα Ἀφροδίτης ἐπονομαζομένης Συμμαχίας· τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ βάθρου ἐπίγραμμα ἐδήλου ὅτι ἡ ἀναθεῖσα τὸ ἄγαλμα ἦν Νικίππη ἡ Πασέου· τὸν δὲ ναὸν τοῦτον κατεσκεύασαν οἱ Μαντινεῖς ὡς ὑπόμνημα τοῖς μεταγενεστέροις τῆς μετὰ τῶν Ῥωμαίων παρὰ τὸ Ἄκτιον ναυμαχίας. Ἐτίμων δὲ οἱ Μαντινεῖς καὶ τὴν Ἀλέαν Ἀθηνᾶν καὶ εἶχον ναὸν καὶ ἄγαλμα αὐτῆς. Ἐθεοποίησαν προσέτι καὶ τὸν Ἀντίνοον καὶ ἦν ὁ νιώτατος τῶν ναῶν τῆς Μαντινείας ὁ ναὸς τοῦ Ἀντίνου, ὃν ἐκόσμησε περισσῶς ὁ βασιλεὺς Ἀδριανὸς καὶ κατεστήσατο διὰ τὸν Ἀντίνοον τιμὰς καὶ τελετὴν κατ' ἔτος καὶ ἀγῶνα καθ' ἕκαστον πέμπτον ἔτος· ἦν δὲ καὶ οἶκος ἐν τῷ γυμνασίῳ περιέχων ἀγάλματα τοῦ Ἀντίνου καὶ ἀξιοθέατος διὰ τοὺς λίθους δι' ὧν ἦν κεκοσμένος, καὶ διὰ τὰς εἰκόνας τοῦ Ἀντίνου ὧν αἱ πλεῖσται παρίστων τὸν Διόνυσον. Ἐν δὲ τῇ ἀγορᾷ ἦν εἰκὼν χαλκῇ γυναικὸς, ἣν οἱ Μαντινεῖς ὀνόμαζον Δεομένηειαν, θυγατέρα τοῦ Ἀρκάδος· καὶ ἡρώων προσέτι Ποδάρου θε, ὡς ἔλεγον, ἀπέθανεν ἐν τῇ κατὰ Ἐπαμινώδου καὶ Θηβαίων μάχῃ· ἐτίμων δὲ αὐτὸν οἱ Μαντινεῖς λέγοντες ὅτι ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν συμμάχων ἄριστοι ἐν τῇ μάχῃ ἐγένοντο Γρύλλος ὁ Ξενοφώντος, μετὰ τὸν Γρύλλον δῶτερος ὁ ἐκ Μαραθῶνος Κηφισσόδωρος ὁ τότε ἱππαρχὼν τῶν Ἀθη-

ναίων, καὶ τρίτος ὁ Ποδάρος (1). — Κατ' ἀριστερὰν τῆς ἐκ Μαντινείας εἰς Τέγαν λεωφόρου, παρὰ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἦν ἵπποδρόμιον καὶ οὐ πόρρω ἀπ' αὐτοῦ στάδιον ἔνθα ἐτίθετο ὁ ἀγὼν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀντίνου, καὶ ὑπεράνω τοῦ σταδίου ἦν τὸ Ἀλῆσιον ὄρος καὶ κατὰ τὰς ὑπωρείας αὐτοῦ ἦν ναὸς Ἀπόλλωνος ἱππίου, ἀπέχων τῆς Μαντινείας οὐ πλέον σταδίου. Πέραν δὲ τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος Ἰστατο τρόπαιον ἐκ λίθου πεποιημένον ἀπὸ τῶν λαφύρων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοῦ Ἄγιδος ἡττηθέντων ἐν μάχῃ ὑπὸ τῶν Μαντινέων καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρκάδων (2). Μετὰ δὲ τὸν ναὸν ἦν χωρίον πλήρες δρυὼν καλούμενον ΠΕΔΑΓΟΣ καὶ διὰ μέσου τῶν δρυὼν τούτων διήρχετο ἡ ὁδὸς ἡ ἐκ Μαντινείας εἰς Τέγαν — Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ συνεκροτήθη Ὀλ. 104, 2, 363 Π. Χ. ἡ μεταξὺ Θηβαίων ὑπὸ τὸν Ἐπαμινώνδαν ἀφ' ἑνὸς, καὶ Λακεδαιμονίων, Ἀθηναίων καὶ Μαντινέων ἀφ' ἑτέρου περιβόητος μάχη, καθ' ἣν τρωθεὶς ὁ Ἐπαμινώνδας, ἐξικομίσθη ζῶν ἐκ τῆς παρατάξεως εἰς τόπον ὑψηλὸν ὃς ὕστερον ὠνομάσθη ΣΚΟΠΗ, διότι ἐκείθεν, καὶ τοὶ πονῶν, ἐθεώρει τοὺς μαχομένους, ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ τραύματος· ὡς δὲ ὁ ἀγὼν ἔλαβεν ἴσον πέρας, ἀποσχὼν τὴν χεῖρα, ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη ἔνθα ἐγένετο ἡ συμβολή. Ἰστατο δὲ ἐπὶ τοῦ τάφου κίων καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀσπίς ἔχουσα ἐπειρασμένον δράκοντα, ὃς ἐσήμαινεν ὅτι ὁ Ἐπαμινώνδας κατήγετο ἐκ τῶν λεγομένων Σπαρτῶν· ἦσαν δὲ καὶ στήλαι ἐπὶ τοῦ μνημείου, ἡ μὲν ἀρχαία καὶ ἔχουσα ἐπίγραμμα Βοιωτίων, ἡ δὲ ἀνατεθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀδριανοῦ, ὃς ἐποίησε καὶ τὸ ἐπ' αὐτῆς ἐπίγραμμα. Ὁ Ἐπαμινώνδας προηγουμένως εἶχε λάβῃ χρησμὸν ἐκ Δελφῶν ἐντελλόμενον αὐτῷ νὰ φυλάττη-

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 9. (2) Αὐτ. κ. 10.

ται τὸ Πέλαγος· διὸ καὶ ἐφοβεῖτο νὰ ἐπιβῇ εἰς τριήρεις ἢ νὰ πλεύσῃ διὰ φορτίδος νηός· ἀλλ' ὁ χρησμός λέγων Πέλαγος ἡνίττετο οὐχὶ τὴν ὑάλασσαν, ἀλλὰ τὸν δρυμόν. Οἱ Μαντινεῖς ἔλεγον ὅτι Μαντινεὺς τις Μαχαιρίων καλούμενος ἐφόνευσε τὸν Ἑπαμινώνδαν· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὅτι Σπαρτιάτης ἦν ὁ φονεύσας καὶ ὠνόμαζον καὶ οὗτοι τὸν ἄνθρωπον Μαχαιρίωνα· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι καὶ συμφώνως αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι ἔλεγον ὅτι ὁ Ἑπαμινώνδας ἐτρώθη ὑπὸ τοῦ Γρύλλου, ὥς καὶ ἐκ τῆς εἰκόνης τῆς παριστώσης τὴν μάχην τῆς Μαντινείας δηλοῦται· καὶ οἱ Μαντινεῖς δὲ αὐτοὶ φαίνεται ὅτι συναφώνουν κατὰ τοῦτο, διότι ἔθαψαν τὸν Γρύλλον ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ ἐνθα ἔπαισαν ἀνέθισαν εἰκόνα ἐπὶ τιμῇ ἄνδρος ἀρίστου τῶν συμμάχων· περὶ δὲ τοῦ Μαχαιρίωνος ἔλεγον μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιαῦτα διὰ λόγων, ἀλλὰ πραγματικῶς οὔτε ἐν Σπάρτῃ, οὔτε ἐν Μαντινείᾳ προσεφέρθησαν ποτὲ τιμαὶ ὥς εἰς ἄνθρωπον ἀρισταύσαντα (1). — Ὅρια τῶν Μαντινέων ἦσαν πρὸς μὲν τοὺς Τεγεάτας ὁ περιφερὴς βωμὸς ὁ ἐπὶ τῆς λεωφόρου κείμενος (2), πρὸς δὲ τοὺς Μεγαλοπολίτας ἡ Πετροσάκκα, πρὸς δὲ τοὺς Ὀρχομενίους τὸ ὄρος ἡ Ἀγχισία. Ἦσαν δὲ εἰσέτι δύο ὁδοὶ ἐκ Μαντινείας εἰς Ὀρχομενὸν καὶ κατὰ μὲν τὴν μίαν ἦν στάδιον λεγόμενον τοῦ Λάδα ἐνθα ὁ Λάδας ἐγυμνάζετο εἰς τὸν δρόμον, καὶ παρ' αὐτὸ ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ κατὰ δεξιὰν τῆς ὁδοῦ χῶμα γῆς ὑψηλὸν νομιζόμενον τάφος τῆς Πηνελόπης, διότι ἔλεγον οἱ Μαντινεῖς ὅτι ἡ Πηνελόπη φωρθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεὺς ὅτι εἰσῆγε μοιχοῦς εἰς τὸν οἶκον καὶ ἀποπεμφθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, ἀπῆλθε κατὰ πρῶτον εἰς Λακεδαίμονα καὶ ὕστερον μετόκησεν εἰς Μαντινείαν

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 11. (2) Aύτ.

ἐνθα καὶ ἐτελεύτησε· συνείχετο δὲ τῷ τάφῳ μικρὸν πεδίον καὶ ἐν αὐτῷ ἦν ὄρος ἐφ' οὗ ἐπὶ τοῦ Πausανίου ἦσαν ἐτι ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Μαντινείας· ἐκαλεῖτο δὲ ὁ τόπος ΠΤΟΔΙΣ· κατὰ δὲ τὴν ἐτέραν πρὸς τὸν Ὀρχομενὸν ὁδὸν ἦν τὸ ὄρος ἡ Ἀγχισία (1). — Ἐν τῷ ἐν Ἠλείᾳ ναῷ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἦν ἄγαλμα Νίκης ἀνάθημα Μαντινέων· μετὰ τίνα δὲ μάχην ἀνέτιθη δὲν ἐδηλοῦτο ἐν τῷ ἐπιγράμματι· ἦν δὲ ἄπτερος καὶ ἔλεγον ὅτι ὁ Κάλαμις κατεσκευάσεν αὐτὴν τοιαύτην κατὰ μίμησιν τῆς ἐν Ἀθήναις ἀπτέρου Νίκης (2). Ἀνέθεσαν δὲ οἱ Μαντινεῖς καὶ ἐν τῷ ναῷ τῶν Δελφῶν Ἀπόλλωνα χαλκοῦν ὃς ἔκειτο παρὰ τὸν θησαυρὸν τῶν Κορινθίων (3). — Δύο ὁδοὶ ἦγον ἐκ τῆς Ἀργείας εἰς Μαντινείαν, καὶ ἡ μὲν ὠνομάζετο ΚΛΙΜΑΞ ἡ δὲ ΠΡΙΝΟΣ· ἡ Κλίμαξ ἦν εὐρυτέρα τοῦ Πρίνου, ἐκλήθη δὲ Κλίμαξ, διότι ἡ δι' αὐτῆς κἀθοδὸς ἐγένετο διὰ βαθμίδων κατασκευασμένων ἐν αὐτῇ (4). — Ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ καλουμένου ΜΕΛΑΓΓΕΪΑ κατήρχετο τὸ πότιμον ὕδωρ εἰς Μαντινείαν. Τὰ Μελαγγεῖα ἦσαν ὑπὲρ ἄνω τῆς λεγομένης Κλίμακος· καὶ μετὰ ἐπτὰ στάδια ἀπ' αὐτῶν ἦν κρήνη καλουμένη τῶν ΜΕΒΛΙΑΣΤΙΩΝ (5). — Μετὰ δὲ 30 στάδια ἀπὸ τῆς Μαντινείας ἦν πεδίον ἈΛΚΙΜΕΔΩΝ καλούμενον ἐπὶ τῆς πρὸς τὸ Μεθύδριον ὁδοῦ· ἐν τῷ πεδίῳ τούτῳ ἦν τὸ ὄρος ἡ Ὀστρακίνα (6). — Οὐ πόρρω δὲ πρὸς ἔρκτον τῆς ἀρχαίας Μαντινείας μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς κώμης Μαιρᾶς ἦν πηγή ἈΛΛΑΚΟΜΕΝΙΑΣ καλουμένη (7).

* Τὰ ἐρείπια τῆς Μαντινείας λέγονται Παλαιόπολις καὶ καῖνται κατὰ τὸ βόρειον τῆς Τριπολιτσᾶς· τὸ χωρίον καὶ ἡ

(1) Πaus. Ἀρκ. x. 12. (2) Πaus. Ἠλ. ii. 26. (3) Πaus. Φωκ. x. 13.

(4) Πaus. Ἀρκ. x. 6. (5) Αὐτ. (6) Αὐτ. x. 12. (7) Αὐτ.

μόνη Τσιπιανὰ ἀπέχουσι $1/4$ ὥρ. ἀπ' αὐτῶν κατὰ δεξιὰν, κατὰ δὲ ἀριστερὰν μετὰ $1/2$ ὥρ. κεῖται τὸ χωρίον Καψά· ὁ μεμονωμένος λόφος ὁ πρὸς τὸ βόρειον τοῦ λόφου Κουρτσούλη εἶναι ἡ θείσις τῆς Πτόλεως ἡ παλαιὰς Μαντινείας αἱ παρὰ τὸ χωρίον Πικέρμι πηγαὶ εἰσὶ τὰ Μελαγγεῖα. — Ἡ ἐξ Ἄργους εἰς Πικέρμι ὁδὸς ἡ διαρχομένη παρὰ τὰ χωρία Κάτω Βέλισι, Καπαρέλι καὶ Σάγκαν εἶναι ἡ Κλίμαξ· ἡ δὲ διαβαίνουσα διὰ τοῦ ὄρους Ἀρτεμισίου παρὰ τὸ χωρίον Τουρνίμι εἶναι ἡ Πρίνος· ἡ δὲ κοιλάς τοῦ Καψά τὸ πεδίον ὁ Ἀλκιμέδων (1). Ἡ Τριπολιτσᾶ κεῖται, ὡς εἴρηται, κατὰ νότον τῶν ἑρειπίων τῆς Μαντινείας μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν τῆς Τεγέας, κατὰ τὸ κέντρον τῆς Ἀρκαδίας, εἰς μεγάλην πεδιάδα κυκλουμένην ὑπὸ τῶν ὀρέων Μαιναλίου, Παρθενίου καὶ Ἀρτεμισίου καὶ ὑψουμένην 2,600 πόδας ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἡ πόλις αὕτη ἥτις ἐπὶ τουρκοκρατίας εἶχε περιτείχισμα καὶ ἀκρόπολιν καὶ κατοίκους 15,000 ὧν 7,000 χριστιανοὶ καὶ 1,000 Ἰουδαῖοι, οἱ λοιποὶ Ὀθωμανοὶ ἦν ἔδρα τοῦ Σατράπου τῆς Πελοποννήσου (Μόρα-Βαλιθί) καὶ τῆς ἐπαρχιακῆς κυβερνήσεως. Ἡ Τριπολιτσᾶ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως περὶ τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου πολιορκηθεῖσα ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, τοῦ Δ. Ψηλάντου, τοῦ Ἀναγνωσταρά, τοῦ Γιατράκου, τοῦ Πετρό-μπεη καὶ τοῦ Νικήτα, μετὰ περίπου δέμηνον πεισματῶδη ἀντίστασιν ἐκυριεύθη ἐξ ἐφόδου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου 1821. Ὁ Κεφαλᾶς πρῶτος κυριεύσας ἓνα τῶν πύργων τὸν παρὰ τὴν πόλιν τοῦ Ἄργους, ἔστησεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν Ἑλληνικὴν

(1) *Αἴα*. Τ. 1. κ. 3. σ. 109. — Τ. 3. κ. 25. σ. 95. 97. — κ. 24. σ. 53. — Τ. 2. κ. 17. σ. 280.

σημαίαν. Ἐγένετο δὲ φρικώδης ἡ ἄλωσις καὶ διαπόρθησις τῆς πόλεως ταύτης· ἡ σφαγὴ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῶν Ιουδαίων εἶναι ἀνεκδιήγητος καὶ ἡ λεία πλουσιωτάτη καὶ ὑπέρμετρος. Ἡ Τριπολιτσᾶ ἡ ὀρθότερον Τρίπολις ἀνακτισθεῖσα ὁπωσοῦν εὐπρεπῶς, εἶναι ἤδη πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ ἔδρα τοῦ νομάρχου· περιέχει δὲ γυμνάσιον ἔχον σχολάρχην καὶ δύο διδασκάλους Β'. καὶ Γ'. τάξεως, καὶ σχολεῖον δημοτικὸν τῆς Β'. τάξεως, ἔτι δὲ καὶ οἰκονομικὴν ἐφορείαν Β'. τάξεως καὶ ταμεῖον Α. τάξεως καὶ δασαρχεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον καὶ πρωτοδικεῖον καὶ συμβολαιογραφεῖον. Ἡ πέδιὰς τῆς Τριπολιτσᾶς ἔχει ὕψος 630 μέτρων γαλλ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

ΜΑΙΡᾶ, κώμη ἀπέχουσα 30 στάδια τῆς ἀρχαίας Μαντινείας, κατὰ τὴν πρὸς Ὀρχομενὸν ὁδὸν ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ Μαιρᾶς τῆς Ἄτλαντος ἥς ὁ τάφος, ὡς ἔλεγον οἱ Μαντινεῖς, ἦν ἐνταῦθα, ἂν καὶ οἱ Τεγεᾶται διῶχυρίζοντο ὅτι ἡ Μαιρᾶ ἐτάφη παρ' αὐτοῖς, ὅπερ καὶ πιθανώτερον· ἴσως δὲ καὶ ἐτέραις Μαιρᾶ ἀπόγονος τῆς τοῦ Ἄτλαντος ἦν τεθαμμένη ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ. Μεταξὺ τῆς ἀρχαίας Μαντινείας καὶ τῆς Μαιρᾶς ἦν πηγὴ ἈΛΑΛΚΟΜΕΝΙΑΣ καλουμένη. Ὁ Πausanias εἶδε τὰ ἐρεῖπια τῆς Μαιρᾶς (1).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Μαιρᾶς ἦν ποτὲ πανδοχεῖον τοῦ Μπελάλη λεγόμενον.

ΝΕΣΤΑΝΗ, κώμη ἐπὶ ὄρους κατ' ἀριστερὰν τοῦ πεδίου τοῦ καλουμένου ἈΡΓΟΪ. Παρὰ τὴν Νεστάνην ἐφαίνοντο σημεῖα τῆς σκηνῆς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου ὃς ἐστρατοπέδευεν, ὡς ἔλεγον, παρὰ ταύτην τὴν κώμην, καὶ ἐκ τοῦτου καὶ ἡ παραρρέουσα πηγὴ ἐκαλεῖτο Φιλίππειος (2).

(1) Πaus. Ἀρμ. κ. 12. (2) Αὐτ. κ. 7.

Μετὰ τὴν Νεστάνην ἦν ναὸς ἅγιος Δήμητρος, καὶ εἰς τιμὴν αὐτῆς ἐπανηγύριζον ἑορτὴν οἱ Μαντινεῖς ἀνὰ πᾶν ἔτος (1).

ΤΜΗΜΑ τῆς ΟΡΧΟΜΕΝΙΑΣ.

ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ, πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ Ὀρχομενοῦ, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Δυκάονος (2). Ἡ χώρα τοῦ Ὀρχομενοῦ ἦν ὁμορὸς τῇ Μαντινείᾳ κατὰ τὸ ὄρος τὴν Ἀγχισίαν (3)· πρὸς ἀριστερὰν δὲ τῆς ἐξ Ἀγχισίας ὁδοῦ κατὰ τὸ χθαμαλὸν τοῦ ὄρους ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος Ἰμνίας κοινὸς τοῖς Ὀρχομενίοις καὶ τοῖς Μαντινεῦσι καὶ ἔχων ἱέρεيان καὶ ἱερὰ ὀφείλοντας νὰ ἀγιστεύωσι διὰ παντὸς τοῦ βίου οὐ μόνον κατὰ τὰς μίξεις ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλα, καὶ οὔτε λουτρὰ νὰ μεταχειρίζωνται, οὔτε τὴν λοιπὴν δίαιταν τῶν πολλῶν, οὔτε νὰ εἰσέρχωνται εἰς οἰκίαν ἀνδρὸς ἰδιώτου· ἐτελεύτω δὲ καὶ ἑορτὴ τῆς Ἰμνίας Ἀρτέμιδος καθ' ἕκαστον ἔτος (4). — Κατὰ τὸ ἀρχαιότερον ἐλάβανε τὴν ἱερωσύνην τῆς θεᾶς κόρη παρθένος, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀριστοκράτης κατήσχυνεν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τὴν ἱέρεيان, διὸ καὶ κατελιθώθη ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων (5). — Ἡ προτέρα πόλις τῶν Ὀρχομενίων ἦν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, καὶ ἐπὶ τοῦ Πausανίου ἐσώζοντο ἔτι ἡ ἀγορὰ καὶ τῶν τειχῶν αὐτῆς τὰ εἰρεῖπια· ἡ δὲ μεταγενεστέρα ἢ οἰκουμένη ἐπὶ τοῦ εἰρημένου περιηγητοῦ ἦν ὠκοδομημένη κάτωθεν τοῦ περιβόλου τοῦ ἀρχαίου τείχους. Ἦσαν δὲ ἀξιοθέατα ἐν αὐτῇ ἡ πηγὴ ἐφ' ἧς ὑδρεύοντο καὶ ναοὶ Ποσειδῶνος καὶ Ἀφροδίτης καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἐκ λίθου· παρὰ δὲ τὴν πόλιν ζῶανον Ἀρτέμιδος ἱδρυμένον ἐντὸς κέδρου μεγάλης ἐφ' ἧς καὶ ἡ θεὰ ἐπωνομάζετο Κε-

(1) Paus. Arc. κ. 8. (2) Αὐτ. κ. 3. (3) Αὐτ. κ. 12. (4) Αὐτ. κ. 13.

(5) Αὐτ. κ. 5. — Ἰδ. Ἀρκαδία.

δραῖτις. Κάτωθεν δὲ τῆς πόλεως ἦσαν χώματᾶ, σώροι δια-
στηκότες ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐγερθέντες πρὸς τιμὴν ἀνδρῶν
πεσόντων εἰς πόλεμον. Ἀπαντικρὺ δὲ τῆς πόλεως ἦν ὄρος
καλούμενον ΤΡΑΧΥΪ, καὶ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς πόλεως τὰ
ὄμβρια ὕδατα ρέοντα διὰ χαράδρας κοίλης, κατήρχοντο εἰς
μεγάλην πεδιάδα, ΠΕΔΙΟΝ ὈΡΧΟΜΕΝΙΟΝ καλουμένην,
καὶ ἥς τὸ πλεῖστον ἦν λίμνη. Μετὰ τρία δὲ στάδια περί-
που ἀπὸ τῆς πόλεως ἦσαν δύο ὁδοί· καὶ ἡ μὲν εὐθεῖα ἦγεν
εἰς τὴν πόλιν Καφυὰς καὶ εἰς τὴν χαράδραν αὐτήν, καὶ μετὰ
ταύτην κατ' ἀριστερὰν εἰς τὸ ὕδωρ τὸ λιμνάζον· ἡ δὲ ἐτέρᾳ
ὁδὸς μετὰ τὴν διαβάσιν τοῦ διὰ τῆς χαράδρας ρέοντος
ὕδατος διήρχετο κάτωθεν τοῦ ὄρους Τραχέως· καὶ παρὰ
τὴν ὁδὸν ταύτην ἦν κατὰ πρῶτον τὸ μνημεῖον τοῦ βασιλέως
τῆς Ἀρκαδίας Ἀριστοκράτους τοῦ αἰσχύναντος ποτὶ διὰ
βίας τὴν ἱερωμένην παρθένον τῆς Ἰμνίας Ἀρτέμιδος· μετὰ
δὲ τὸν τάφον τοῦ Ἀριστοκράτους ἦσαν πηγαὶ καλούμεναι
ΤΕΝΕΪΑΙ, καὶ μετὰ ἑπτὰ περίπου στάδια ἀπὸ τῶν πηγῶν
χωρίον καλούμενον ἌΜΙΛΟΣ (1), ἀρχαιότερον πόλις· κατὰ
τὴν Ἄμιλον ἐτέμνετο ἡ ὁδὸς εἰς δύο· καὶ ἡ μὲν ἦγεν εἰς
Στύμφαλον, ἡ δὲ εἰς Φεινόν. — Ἡ χώρα τοῦ Ὀρχομενοῦ
ἦν ἐπιτηδεῖα εἰς κτηνοτροφίαν, διὸ καὶ ὁ Ὀμηρος ἐπονο-
μάζει αὐτὴν πολύμηλον. — Αἱ εἰς τὸν Ὀρχομενὸν συντε-
λοῦσαι τρεῖς πόλεις Θεισόα, Μεθύδιον καὶ Τευθίς ἦσαν ἐκ
τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πολλῶν ἐξ ὧν συνωκίσθη ἡ Μεγάλη πό-
λις (2). — Οἱ Ὀρχομένιοι οὐδέποτε φαίνονται νὰ ἐπιχει-
ρησάν τι ἀφ' ἑαυτῶν· ὥς δὲ ἡ πόλις ἦν ἐπὶ θέσεως στρα-
τιωτικῆς ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς Πελοποννήσου, ἔπρεθεν
αἰεὶ ἐκ πάντων τῶν κατὰ καιροὺς συμβάντων πολέμων, ὥς

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 13. (2) Αὐτ. κ. 27.

κατὰ τὸ 14 ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν Ἀργείων ἐπολιορκήσαν τὸν Ὀρχομενόν· οἱ δὲ Ὀρχομενιοὶ φοβηθέντες τὴν ἀσθένειαν τοῦ τείχους αὐτῶν καὶ τὸ πλῆθος τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, καὶ οὐδένα ἔχοντες βοηθόν, παρεδόθησαν, ὑποσχεθέντες νὰ ᾔηται τοῦ λοιποῦ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων, νὰ δώσωσιν ὁμήρους ἐκ τῶν πολιτῶν, καὶ νὰ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Μαντινεῖς τοὺς καταταθέντας ἐκεῖ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ οὕτως οἱ Ἀθηναῖοι ἐγένοντο κύριοι τοῦ Ὀρχομενοῦ (1). Ἐπολιορκήθη δὲ ἡ πόλις καὶ ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου, ὅτε οὗτος ἠμφισβήτηε πρὸς τὸν Πολυσπέρχοντα (2) καὶ ὁ Κλεομένης ἐπαχείρησε καὶ οὗτος νὰ κυριεύσῃ τὸν Ὀρχομενόν, ὅτε ἐπολέμει τοὺς Ἀχαιοὺς· μετὰ τὰς περιπετείας ταύτας καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐξέπισεν ὅλως ἡ πόλις αὕτη καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς κυριότητος τῶν Ῥωμαίων· ὁ Πτολεμαῖος οὐδόλως ἀναφέρει αὐτήν, καὶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους οὐδὲ λόγος γίνεται εἰ περὶ τοῦ Ὀρχομενοῦ τούτου τῆς Ἀркаδίας.

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Ὀρχομενοῦ κεῖται τανῦν χωρίον Καλπάκι λεγόμενον· σῶζονται ἐρείπια τινὰ τῆς πόλεως καὶ τῆς ἀκροπόλεως. Τὸ ὄρος Τραχὺ λέγεται Ἀρμενιά. Τὸ πεδῖον τοῦ Ὀρχομενοῦ εἶναι, ὡς περιγράφεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὑψηλότερον τοῦ τῶν Καφυῶν, μεθ' οὗ συνδέεται διὰ τῆς χαράδρας τοῦ Ὀρχομενοῦ· διὰ τοῦτο οἱ Καφυᾶται ἵνα μὴ κατακλύζηται ἡ γῆ αὐτῶν ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ πεδίου τοῦ Ὀρχομενοῦ, ὑψωσαν γῆς χῶμα διὰ τῆς χαράδρας ταύτης.

ΜΕΘΎΔΡΙΟΝ· ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη καὶ συνωρίσθη ὑπὸ Ὀρχομενοῦ τοῦ Λυκάονος (3) ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ, μεταξὺ δύο

(1) Θουκυδ. β. 5. κ. 61. (2) Διόδ. Σικ. β. 19, κ. 65. (3) Πρωτ. Ἀρκ. κ. 3.

ποταμῶν, Μαλοιτᾶ καὶ Μυλάοντος, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάσθη Μεθύδριον. Ἀπείχεν 137 σταδία τῶν Τρικολῶνων καὶ ἔκειτο πρὸς τὸ βόρειον αὐτῶν. Ἐν Μεθυδρίῳ ἦν νὰς Ποσειδῶνος ἱππίου ἐπὶ τοῦ Μυλάοντος ποταμοῦ· μετὰ δὲ 30 στάδια περίπου ἀπὸ τοῦ Μεθυδρίου ἦν πηγή καλούμενη ΝΥΜΦΑΣΙΑ (1). — Τὸ Μεθύδριον συντέλει εἰς τὸν Ὀρχομενόν· προϊόντος δὲ τοῦ καιροῦ κατήνησεν ἀντὶ πόλεως κώμη, καὶ ὑπέκειτο τῇ Μεγάλῃ πόλει, συντελέσασα μετὰ πολλῶν ἄλλων εἰς τὸν συνοικισμὸν αὐτῆς (2). — Πρὶν δὲ τούτου ἐφάνησαν καὶ ἄνδρες Μεθυδριεῖς Ὀλυμπιονίκαι (3). — Μεταξὺ Μεθυδρίου καὶ Μαντινείας ἦν ὁδὸς ἐφ' ἧς ἐν ἀπεστάσει 30 σταδίων ἀπὸ τοῦ Μεθυδρίου ἦν πεδῖον καλούμενον ἈΔΙΚΙΜΕΔΩΝ (4)· τὸ Μεθύδριον ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐξ Ὀλυμπίας διὰ τῆς Ἀρκαδίας εἰς Ὀρχομενόν (5) καὶ ἀπέχεν 60 στάδια τῶν μεθορίων τῆς Μεγάλης πόλεως, τοῦ Ὀρχομενοῦ καὶ τῶν Καρυῶν.

* Τὸ χωρίον Νιμνίτσα κεῖται παρὰ τὴν θέσιν τοῦ Μεθυδρίου· ὀλίγα τινὰ λείψανα εὗρέθησαν (6).

Λείψανα τοῦ κυκλωπικοῦ τείχους τοῦ Μεθυδρίου καὶ σωροὶ λίθων τῶν ἀρχαίων οἰκοδομημάτων σώζονται μετὰ τῶν χωρίων Νιμνίτσης καὶ Πυργακίου, καθ' ὃ εἰσὶν οἱ δύο παρὰ τὰ ρηθέντα χωρία βέοντες ποταμοὶ, ὧν ὁ μὲν καλεῖται Κεφαλόβρυsson, ὁ δὲ Μπουρμπουλίστρα. — Ἡ Νυμφασία πηγὴ εἶναι ἡ βρύσις τῆς Βυτίνης.

ΣΧΟΙΝΟΪΣ, πόλισμα κατὰ νότον τοῦ Μεθυδρίου ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ τοῦ Βοιωτοῦ Σχοινέως πατρὸς τῆς Ἀττάλαντης· ὁ Πausanίας λέγει ὅτι ἐὰν τῷ ὄντι ὁ Σχοινεύς ἀπέ-

(1) Paus. Ἀρκ. κ. 36. (2) Δύτ. κ. 12, 27. (3) Δύτ. κ. 36.
(4) Δύτ. κ. 12. (5) Πολύβ. β. 13, κ. 10. (6) Δέκ. Τ. 2, κ. 12, σ. 57.

δήμησε παρὰ τοὺς Ἀρκάδας, πλησίον τοῦ Σχοινοῦντος ἦν ἄρα καὶ τὸ στάδιον τοῦ δρόμου τῆς Ἀταλάντης· ὁ Σχοινὺς ἔκειτο κατὰ τὸ πρὸς ἄρκτον πέρας πεδίου καλουμένου ΠΩΛΟΥ (1).

ΦΑΛΑΝΘΟΝ, πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ὄρους Φαλάνθου λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπὸ Φαλάνθου τοῦ Ἀγελᾶου τοῦ Στυμφήλου· ἔκειτο κατὰ τὸ βόρειον τῆς πόλεως Τρικολῶνων παρὰ χωρίον καλούμενον ἈΝΕΜΩΣΑΝ. Ἰπὸ τὸ Φάλανθον ἦν τὸ πεδίων τὸ καλούμενον ΠΩΔΟΣ καὶ μετ' αὐτὸ ἡ πόλις Σχοινούς· ὁ Πausανίας εἶδε μόνον τὰ εἰσέπια τοῦ Φαλάνθου (2).

ΘΕΙΣΟΑ ἢ ΘΙΣΟΑ, πόλις ποτὲ συντελοῦσα εἰς τὸν Ὀρχομενὸν, ὕστερον δὲ κώμη τῆς Μεγαλοπολίτιδος μοῖρας· ἔκειτο κατὰ τὸ Μεθύδιον καὶ τὴν Τευθίδα· ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ Νύμφης Θεισόας, καὶ ἦν μία ἐξ ὧν συνφύκηται ἡ Μεγάλη πόλις (3).

* Διμιτζάνα· κωμοπ. περιέχουσα σχολαῖον Ἑλληνικὸν ἔχον δύο διδασκάλους Α. καὶ Γ'. τάξεως καὶ ἕτερον δημοτικὸν Β'. τάξεως.

ΤΕΥΘΙΣ, πόλις συντελοῦσα εἰς τὸν Ὀρχομενὸν καὶ μία ἐξ ὧν συνφύκηται ἡ Μεγάλη πόλις, μετὰ δὲ τὸν συνοικισμὸν κατασπασσάσα κώμη τῶν Μεγαλοπολιτῶν (4). — Ἡ Τευθίς ἔκειτο παρὰ τὴν χώραν τῆς Θεισόας. Ἐπὶ τῆς κατὰ Τροάδος ἐκστρατείας οἱ κάτοικοι τῆς Τευθίδος ἔπεμψαν εἰς τὸ γενικὸν στρατόπεδον ἴδιον αὐτῶν ἡγεμόνα Τεῦθιν καλούμενον κατὰ τινάς, κατ' ἄλλους δὲ Ὀρνυτον· ὥς δὲ οἱ Ἕλληνες χρόνον πολὺν ἔμενον ἔγκλειστοι ἐν Αὐλίδι, μὴ δυνάμε-

(1) Paus. Ἀρκ. κ. 35. (2) Paus. Ἀρκ. κ. 35. (3) Paus. Ἀρκ. κ. 27.

(4) Paus. Ἀρκ. κ. 27.

νοι νὰ ἐκπλεύσωσιν ἐκ τῶν ἐναντίων βιαίων ἀνέμων, ὃ Τεύθης ἀγανακτήσας κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐμείλλει νὰ ἀπαγάγῃ ὀπίσω τοὺς Ἀρκάδας ὧν ἦν ἡγεμόν· ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ, ὥς ἔλεγον, ὑπὸ τὴν μορφήν Μέλανος τοῦ ἱππὸς ἀπέτρεπεν αὐτὸν τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ οἰκαδὲ. Ὁ δὲ Τεύθης κινηθεὶς ὑπὸ τῆς ὀρμῆς τοῦ θυμοῦ, ἐπληξέ τὴν θεᾶν διὰ τοῦ δόρατος εἰς τὸν μηρὸν, καὶ ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν ὀπίσω ἐκ τῆς Αὐλίδος· ὥς δὲ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐφάνη αὐτῷ ἡ θεὰ ἔχουσα τετρωμένον τὸν μηρὸν, καὶ ἔκτοτε κατέλαβε τὸν Τεύθην νόσος φθινώδης, καὶ ἐκ πάσης τῆς Ἀρκαδίας μόνη τῆς πόλεως ταύτης ἡ γῆ οὐδένα κερπὸν ἀπέδιδε. Μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου ἔλαβον οἱ κάτοικοι χρησμόν ἐκ Δωδώνης καὶ περὶ ἄλλων ὅσα ὤφειλον νὰ πράξωσι πρὸς ἐξίλειώσιν τῆς θεᾶς καὶ προσέτι κατεσκέυασαν ἄγαλμα αὐτῆς ἔχον τραῦμα ἐπὶ τοῦ μηροῦ· καὶ ὁ Πausανίας εἶδε τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἔχον τὸν μηρὸν περιτετυλιγμένον διὰ πορφυροῦ τελαμῶνος· ἦν δὲ ἐν Τευθίδι καὶ ναὸς Ἀφροδίτης καὶ ἑτέρος Ἀρτέμιδος (1).

* Κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Ληκίου ἡ Διμιτζάνα καίται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Τευθίδος ἧς σώζονται τινὰ λείψανα (2).

ΤΜΗΜΑ τῆς ΦΕΝΕΑΤΙΔΟΣ.

ΦΕΝΕΟΣ, πόλις ἐν πεδίῳ ἀντικρυ τῶν Καρυῶν, κατὰ τὸ βόρειον τοῦ Ὄρχομενοῦ καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῆς πόλεως Κλείτορος· ἦν τὸ πάλαι ἄλλη ἀρχαιοτέρα πόλις Φενιδὸς ἡ κατεκλύσθη ἐκ πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ Ἀροανίου ἢ Ὀλβίου, καὶ ἐφαίνοντο καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῶν ὄρεων τὰ σημεῖα μέχρις ὧν ἀνέβη τὸ ὕδωρ (3). Οἰκιστὴς τῆς πόλεως ἐγέ-

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 28. (2) Λήκ. Τ. 2. κ. 13. σ. 63. (3) Ἰδ. Ἀροάν. ποτ.

νετο, ὥς ἔλεγόν οἱ Φεναῖται, αὐτόχθων τις Φεναός. Εἶχε δὲ ἡ Φεναός ἀκρόπολιν ἀπότομον πανταχόθεν πλὴν ὀλίγων τινῶν μερῶν ἃ ὠχύρωσαν πρὸς ἀσφάλειαν. Ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ ἦν ναὸς Ἀθηνᾶς Τριτωνίας καὶ ἄγαλμα χαλκοῦν Ποσειδῶνος Ἰππίου ἱστάμενον· τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἔλεγον ὅτι ἦν ἀνάθημα τοῦ Ὀδυσσεύος, εἰς ὃ δυσπιστεῖται δικαίως ὁ Πausanias, λέγων ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους δὲν ἐγνώριζον εἰσέτι τὴν τέχνην τοῦ κατὰσκευάζειν ἀγάλματα χάλκινα. Εἶχον δὲ οἱ Φεναῖται καὶ στάδιον καὶ ἐπὶ λόφῳ ἦν τὸ μνημεῖον τοῦ Ἰφικλείους ἀδελφοῦ τοῦ Ἡρακλείους καὶ πατρὸς τοῦ Ἰολάου. Οἱ Φεναῖται ἐτίμων τὸν Ἑρμῆν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους θεοὺς καὶ ἦγον ἀγῶνα Ἑρμαῖα καὶ εἶχον καὶ ναὸν τοῦ Ἑρμοῦ καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐκ λίθου, καὶ ὀπισθεν τοῦ ναοῦ ἦν ὁ τάφος τοῦ Μυρτίλου θς, ὥς ἔλεγον οἱ Ἕλληνες, ἦν υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ καὶ ἡνίοχος τοῦ Οἰνομάου. Εἶχον δὲ οἱ Φεναῖται καὶ ναὸν Δήμητρος ἐπίκλησιν Ἐλευσινίας καὶ ἦγον καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτὰ ἐν Ἐλευσίνι μυστήρια, λέγοντες ὅτι κατὰ μάντευμα τῶν Δελφῶν ἦλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ναὸς θς ἦν πρῶτος ἀπόγονος τοῦ Εὐμόλπου (1). Παρὰ δὲ τὸν ναὸν τῆς Ἐλευσινίας ἦσαν δύο μεγάλοι λίθοι ἑρμοσμένοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ὀνομαζόμενοι ΠΕΤΡΩΜΑ· ὁσάκις δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἦγον τὴν μείζονα λεγομένην τελετὴν, ἀνοίγοντες τοὺς λίθους τούτους, καὶ λαμβάνοντες ἐξ αὐτῶν ἐγγραφα τινὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν τελετὴν, ἀνεγίνωσκον εἰς ἐπιήκοον τῶν μυστῶν, καὶ αὐθις κατέθετον αὐτὰ ἐν τῇ ἀμῆτῃ νυκτί· πολλοὶ δὲ τῶν Φεναετῶν καὶ ὤμουν εἰς τὸ Πέτρωμα κατὰ τὰς μεγίστας περιστάσεις. Ἦν δὲ ἐπὶ τοῦ Πετρώματος ἐπίθημα περιφερὲς ἔχον ἐντὸς προσωπεῖον παρι-

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 14.

στῶν τὴν Κιθαρίαν Δήμητρα· τοῦτο τὸ προσωπεῖον ὁ ἱερεὺς φορῶν κατὰ τὴν μείζονα τελετὴν, ἔτυπτε διὰ βράβδων, διὰ τινὰς λόγους ἀγνώστους, τοὺς ὑποχθονίους θεούς. Οἱ Φανεᾶται ἔλεγον ὅτι καὶ πρὶν τοῦ Ναοῦ ἦλθεν ἐνταῦθα ἡ Δημήτηρ πλανωμένη· ὅσοι δὲ τῶν Φανεατῶν ἐδέχθησαν κατ' οἶκον καὶ ἐξένισαν αὐτὴν εἰς ἐκείνους ἔδωκεν ἡ θεὰ πάντα τὰ ὄσπρια πλὴν κυάμου· διὸ καὶ ἐθεώρουν τὸν κύαμον ὡς ἀκάθαρτον. Οἱ δεξάμενοι δὲ τὴν θεάν, οἳ, ὡς ἔλεγον οἱ Φανεᾶται, ἦσαν ὁ Τρισαύλης καὶ ὁ Δαμιθάλης ἔκτισαν ναὸν Δήμητρος Θεσμίας ὑπὸ τὸ ὄρος τὴν Κυλλήνην, καὶ πρὸς τιμὴν αὐτῆς κατεστάσαντο τελετὴν ἣν ἐπανηγύριζον καὶ εἰς τὸ μετέπειτα· ὁ δὲ ναὸς οὗτος τῆς Θεσμίας ἀπέχετο τῆς πόλεως Φανεοῦ 15 σταδίων. — Κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὰς Ἀχαϊκὰς πόλεις Πελλήνην καὶ Αἰγαιραν, ἐν ἀποστάσει 15 σταδίων ἀπὸ τῆς Φανεοῦ ἦν ναὸς Ἀπόλλωνος Πυθίου καὶ μέγας βωμὸς ἐκ λευκοῦ λίθου· ἐν τῷ ναῷ τούτῳ οἱ Φανεᾶται προσέφερον θυσίας τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι, λέγοντες ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἔκτισε τὸν ναὸν, ὅτε ἐκυρίευσεν τὴν Ἥλιν. Ἦσαν δὲ αὐτόθι καὶ μνήματα ἡρώων ὅσοι συστρατεύσαντες τῷ Ἡρακλεῖ ἔπαιον ἐν τῇ μάχῃ· οὐ πολὺ δὲ ἀπωτέρω τοῦ ναοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος ἦν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγούσα ἐπὶ τὸ ὄρος τὴν Κρᾶθιν (1). Κατὰ δὲ ἀνατολὰς τῆς πόλεως Φανεοῦ ὑψοῦτα ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους Γερωντείου καὶ ἦν ὁδὸς πρὸς αὐτήν· ἦν δὲ τὸ Γερόντειον ὄρος τὸ ὄριον τῶν Φανεατῶν πρὸς τοὺς Στυμφαλίους. Κατ' ἀριστερὰν δὲ τοῦ ὄρους Γερωντείου πρὸς τὸ πέρας τῆς διὰ τῆς Φανεατικῆς χώρας ὁδοῦ ἦσαν ἄλλα ὄρια κοινὰ Φανεατῶν καὶ Στυμφαλίων, καλούμενα ΤΡΙ-ΚΡΗΝΑ, μικρὸν ἀπέχοντα τοῦ ὄρους Σηπίας· καὶ ἦσαν

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 15.

αὐτόθι τρεῖς κρῆναι ἀφ' ὧν καὶ τὸ ὄνομα· ἐνομίζετο δι-
 ὅτε ἐτέχθη ὁ Ἑρμῆς, αἱ περὶ τὸ ὄρος τὸ Γερόντειον Νύμφαι,
 ἔλουσιν αὐτὸν ἐν ταύταις ταῖς κρῆναις, αἱ ὡς ἐκ τούτου
 ἐθιωροῦντο ἱεραὶ τοῦ Ἑρμοῦ (1). — Ἐν Ὀλυμπίᾳ ἦν ἀνά-
 θημα Φενεατῶν Ἑρμῆς φέρων ὑπὸ τὴν μασχάλην κριὼν
 καὶ φορῶν περικεφαλαίαν καὶ ἐνδεδυμένος χιτῶνα καὶ χλα-
 μύδα· ἦν δὲ, ὡς ἔλεγεν ἡ ἐπιγραφὴ, ἔργον Διγινήτου Ὀνατᾶ
 καὶ τοῦ μαθητοῦ ἡ υἱοῦ αὐτοῦ Καλλιτέλους (2). Ἦν δὲ ἐν
 Ὀλυμπίᾳ κατὰ δεξιάν τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας καὶ ἀνδριάς Νε-
 λαΐδου τοῦ Προξένου νικήσαντος πυγμὴν μεταξὺ τῶν παί-
 δων (3). — Ἡ Φενεὸς ἀπεῖχε τῶν βαράθρων 50 στά-
 δια (4). Κατὰ τὸ πέρας φάραγος κειμένης ὑπὸ τὸν ὑψηλὸν
 κρημνὸν τὸν καλούμενον ΚΑΦΥΑΤΙΚὴ ΠÉΤΡΑ καὶ ὑπὸ
 τὰ κοινὰ ὄρια τῶν Ὀρχομενίων, τῶν Φενεατῶν καὶ τῶν
 Καφυατῶν ἦν χωρίον ΚΑΡΥΑΪ λεγόμενον· διὰ τῆς φάραγ-
 γος ταύτης διήρχετο ὁδὸς ἄγουσα εἰς Φενεὸν καὶ κατὰ τὸ
 μέσον αὐτῆς ἀνέβρυν ὕδωρ ἐκ πηγῆς (5)· τὸ παδίον τῶν
 Φενεατῶν ἔκειτο ὑπὸ τὰς Καρυάς· ὑπεράνω δὲ τῶν Καρυῶν
 ἦσαν δύο ὄρη, Ὁρεῖς καὶ Σκίαθις (6).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Φενεοῦ κεῖται ἡδὴ χωρίον Φονιάς καὶ
 σώζονται ἔχνη ἀρχαίων τειχῶν καὶ πύργων· μετὰ 1/4 ὥρας
 εἰς τὰ Καλύβια τοῦ Φονιά λεγόμενα πολὺ μείζονα τοῦ Φονιά
 αὐτοῦ. — Ἐπὶ δὲ τῆς θέσεως τῶν Καρυῶν κεῖται χωρίον Γκιό-
 ζα, κείμενον ἐντὸς τῆς κοιλάδος τοῦ Φονιά· πλησίον αὐτοῦ
 ἔχει τὰς πηγὰς τὸ ποτάμι τῆς Καρυᾶς ἢ τῆς Λουκούριας
 λεγόμενον. Ἡ κοιλάς ἡ λίμνη τοῦ Φονιά κεῖται εἰς ὕψος 752
 μέτρων γαλλ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 16. (2) Πaus. Ἠλ. 1. κ. 27. (3) Δύτ. 2. κ. 1.

(4) Δύτ. 18. Ἀρράνιος ποτ. (5) Πaus. Ἀρκ. κ. 13. (6) Δύτ. κ. 14.

ΛΥΚΟΥΡΙΑ, πόλισμα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ Φανεοῦ εἰς Κλειτόρα, ἐπὶ τῶν μεθορίων μεταξὺ Φανεπτῶν καὶ Κλειτορίων (1). Ἀπεῖχε 50 στάδια τῶν πηγῶν τοῦ Δάδωνος (2).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Λυκουρίας κεῖται τὸ κεφαλοχώριον Λυκούρια.

ΣΤΥΜΦΑΛΟΣ ἢ ΣΤΥΜΦΗΛΟΣ, πόλις κατὰ τὸ νοτ-
ανατολικὸν τῆς Φανεοῦ, συνωκισθεῖσα ὑπὸ Στυμφάλου, πέμ-
πτου υἱοῦ Ἐλάτου τοῦ Ἀρκάδος (3). Ἐλέγετο δὲ ὅπὸ τῶν
Στυμφαλίων ὅτι ἡ πόλις ἔκειτο τὸ ἐξ ἀρχῆς οὐχὶ ἐν ταύτῃ
τῇ θέσει ἀλλ' ἐτέρωθι, καὶ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀρχαίᾳ Στυμ-
φάλῳ ὤκησε Τήμενος ὁ Πελασγοῦ, ὃς εἴθρεψε τὴν Ἥραν καὶ
ιδρύσατο αὐτῇ τρεῖς ναοὺς καὶ ἔθετο ἐπ' αὐτῇ τρεῖς ἐπω-
νυμίας· καὶ οὖσαν μὲν ἔτι παῖδα ὠνόμασεν αὐτὴν Παρθένον,
Τελείαν δὲ ὅτε συνεζεύχθη μετὰ τοῦ Διὸς καὶ Χήραν ὅτε
διανεχθεῖσα πρὸς τὸν Δία ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Στύμφαλον. Ἐν
δὲ τῇ νωιτέρᾳ Στυμφάλῳ, ἣ ἔκειτο παρὰ τὴν πηγὴν ἐξ ἧς
προέρχετο ὁμώνυμος λίμνη καὶ ποταμὸς, ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος
Στυμφαλίας καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς ἦν ξόανον κατὰ τὸ πλεῖ-
στον ἐπίχρυσον· παρὰ δὲ τὸν ὄροφον τοῦ ναοῦ ἦσαν ἐξερ-
γασμένα τὰ πτηνὰ τὰ λεγόμενα Στυμφαλίδες, οὐχὶ ἐκ γύψου,
ἀλλ' ἐκ ξύλου μᾶλλον, ὡς ἐφαίνετο· καὶ ὁπισθεν τοῦ ναοῦ
ἐφαίνοντο ἰστάμεναι παρθένοι ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἔχουσαι
σκέλη πτηνῶν. — Ἐν Στυμφάλῳ συνέβη ποτὲ τὸ ἐξῆς
θαῦμα, ὡς ἐνομίσθη: Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι δὲν ἐπανηγύριζον
μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπιμαλείας τὴν ἑορτὴν τῆς Στυμφα-
λίας Ἀρτέμιδος, καὶ παρίβαινον τὰ πλεῖστα τῶν καθιετη-
κότων, ἐνεφράχθη τὸ σῶμα τοῦ βαράθρου δι' οὗ ὁ ποταμὸς
Στύμφαλος κατεδύετο ὑπὸ γῆν, καὶ ἐκ τούτου ἐπλημμύρησε

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 19. (2) Δὺτ. κ. 20. (3) Δὺτ. κ. 22.

τὸ ποδίον καὶ ἰγένετο λίμνη ὅσον ἐπὶ τετρακοσίους σταδίους (1). — Ὁ Στράβων ὁμιλῶν περὶ τοῦ Ἑραιοῦ, λέγει ὅτι ὁ ποταμὸς ὁ ἐκδιδοὺς ἐκ τῆς Συμφαλίας λίμνης εἰς τὴν Ἀργίαν δὲν εἶχε πρότερον ἔκρυσιν, διότι τὰ βάραθρα τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων ζέρεθρα ἦσαν τυφλὰ καὶ ἐμπεφραγμένα· ὥστε ἡ πόλις τῶν Στυμφαλίων, ἥτις ὕστερον ἀπεῖχε 50 σταδίου ἀπὸ τῆς λίμνης, τότε ἔκειτο ἐπ' αὐτῆς· λέγει πρὸς τοῦτοις ὅτι ὁ Ἰφικράτης πολιορκῶν ποτε τὴν Στύμφαλον καὶ οὐδὲν κατορθῶν, ἐπεχείρησε νὰ ἀποφράξῃ τὴν κατάδυσιν τοῦ ποταμοῦ, συναγαγὼν σπόγγους πολλοὺς, ἀλλ' ἐπαύσατο, γυνομένης διοσημίας (2). — Ἡ Στυμφαλὶς λίμνη παρήγετο ἐκ πηγῆς παρὰ τὴν πόλιν Στύμφαλον, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐξέβρε ποταμὸς Στύμφαλος· διητῶντο δὲ ἐν αὐτῇ, ὡς ἰμυθεύετο, πτηνὰ ἀνθρωποφάγα Στυμφαλίδες καλούμενα, ἃ ἐξήλασεν ὁ Ἡρακλῆς διὰ τοξευμάτων καὶ τυμπάνων (3). — Ἐν τῇ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναφ' τοῦ Διὸς, ὑπεράνω τῶν θυρῶν τοῦ ὀπισθοδόμου παρίστατο πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τοῦτο τὸ κατόρθωμα τοῦ Ἡρακλέους (4). Ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐξ ἧς παρήγετο ἡ λίμνη διωχέτευσεν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ὕδωρ εἰς τὴν Κόρινθον (5). — Τὸ Γερόντειον ὅρος ἦν τὸ ὄριον μεταξὺ Φειεατῶν καὶ Στυμφαλίων (6). — Οἱ Στυμφάλιοι κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους δὲν ἦσαν πλέον τεταγμένοι μετὰ τῶν Ἀρκάδων, ἀλλὰ μετέστησαν οἰκισθελῶς εἰς τὸ Ἀργολικόν (7). — Κατ' ἀνατολὰς τῆς Στυμφάλου ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς Ἀργολίδος ἦν ἡ πόλις Ἀλία (8).

* Πλησίον τῆς θέσεως τῆς Στυμφάλου $1/2$ ὥραν πρὸς τὸ βορ-ἀνατολικὸν κεῖται χωρίον Ζαρακᾶς ἀφ' οὗ καὶ ἡ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 22. (2) Στράβ. β. 8, σ. 389. (3) Αὐτ. σ. 371.
— Πaus. Ἀρκ. κ. 22. (4) Πaus. Ἡλ. κ. 10. (5) Πaus. Ἀρκ. κ. 22.
(6) Αὐτ. κ. 16. (7) Αὐτ. κ. 22. (8) Αὐτ. κ. 23.

Στυμφαλὶς λίμνη λέγεται λίμνη τοῦ Ζηραχᾶ. ἔτι δὲ πλησιέστερον διεσπαρμέναι οἰκίαι συμπεριλαμβανόμεναι ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα *Κιοῦρα*. Τῆς Στυμφάλου σώζονται ἀξιόλογα ἱερίπια, μέγα μέρος τοῦ τείχους πολυγωνίου κατασκευῆς, ἀποδεικνύον ὅτι ἡ πόλις εἶχε μεγάλην ἔκτασιν καὶ προσέτι ὑπὸ τὴν νοτίαν πλευράν τῆς ἀκροπόλεως πολλὰ ἐν τῇ βράχῳ λελαξευμένα ἀρχαίων οἰκοδομῶν ἵχνη.

ΤΜΗΜΑ τῆς ΚΑΦΥΑΤΙΔΟΣ.

ΚΑΦΥΑΪ, πόλις πρὸς τὸ βορ-δυτικὸν τῆς Μαντινείας καὶ τοῦ Ὀρχομενοῦ, κατὰ τὸ πέρας τῆς Καφυατικῆς πεδιάδος, εἰς πρόπτδας ὀρίων οὐχὶ τοσοῦτον ὑψηλῶν. ἔλαβη τὸ ὄνομα ἡ πόλις ἀπὸ Κηφέως τοῦ Ἀλεοῦ τοῦ Ἀφίδου τοῦ Ἀρκάδος, καὶ κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Ἀρκάδων ἐξενίκησε νὰ ὀνομάζεται Καφυαί. ἔλεγον δὲ οἱ Καφυαῖς ὅτι ἐξ ἀρχῆς κατήγοντο ἐκ τῆς Ἀττικῆς χώρας, καὶ ὅτι ἐκβληθέντες τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Αἰγέως, ἔφυγον εἰς Ἀρκαδίαν καὶ γενόμενοι ἱκέται τοῦ Κηφέως, ᾤκησαν ἐνταῦθα (1). κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα, μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου ὁ Αἰνείας μετὰ τοῦ πατρὸς Ἀγχίσου καὶ τοῦ υἱοῦ Ἀσκανίου συναθροίσας λαὸν, ἀπέπλευσε· καὶ οἱ μὲν τῶν μετ' αὐτοῦ ᾤκησαν περὶ τὸν Μακεδονικὸν Ὀλυμπον, οἱ δὲ περὶ τὴν Μαντίνειαν τῆς Ἀρκადίας ἐνθα ἔκτισαν πόλιν Καπύας ὀνομασθεῖσαν ἀπὸ Κάπυος (2). καὶ Στέφανος δὲ ὁ Βυζάντιος, ὃς ὀνομάζει τὴν πόλιν οὐχὶ Καφυάς, ἀλλὰ Καφυϊαν λέγει ὅτι ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ Κάπυος πατρὸς Ἀγχίσου ἢ ἀπὸ Κηφέως (3). ὁ δὲ Πολύβιος ὀνομάζει αὐτὴν Καφύας, λέγων οὕτω : « Ποιησάμενος

(1) Πανσ. Ἀρκ. κ. 23. (2) Στράβ. β. 13. σ. 608. (3) Στεφ. Βυζ.

» δὲ (ὁ Φίλιππος) τὴν πορείαν διὰ τῆς Ἀρκαδίας, καὶ πολλὰς
 » ἀναδεξάμενος χιόνας καὶ ταλαιπωρίας ἐν ταῖς περὶ τὸν
 » Δίγυργον ὑπερβολαῖς, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν κατῆρε νό-
 » κτωρ εἰς Καφύας » (1). — Ἡ ἐξ Ὀρχομενοῦ πρὸς Καφύας
 εὐθεία ὁδὸς διήρχετο πρῶτον μὲν πλησίον χαράδρας καὶ
 ἔπειτα κατ' ἀριστερὰν τοῦ ὕδατος τοῦ λιμνάζοντος· ἐν δὲ τῇ
 πεδίῳ τῶν Καφυῶν κατεσκευάσθη χῶμα γῆς δι' οὗ ἐκωλύετο
 τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ τῆς Ὀρχομενίας τοῦ νὰ βλάπτη τοὺς καλλιερ-
 γουμένους ἀγροὺς τῶν Καφυῶν· κατὰ δὲ τὸ ἐντὸς τοῦ χῶ-
 ματος ἐξήρχετο ἄλλο ὕδωρ τοσοῦτον ἄφθονον ὥστε ἀπετε-
 λεῖτο ποταμὸς, ὃς κατερχόμενος εἰς χάσμα γῆς, ἀνέδιδεν
 αὐθις παρὰ τὰς λεγομένας ΝΑΣΟΥΣ, κατὰ τὸ χωρίον δ'
 ὠνομάζετο ΡΕΪΝΟΣ, καὶ τὸ ἐκεῖθεν ἀνατέλλον ὕδωρ παρεῖχε
 ποταμὸν ἀένναον ΤΡΑΓΟΝ. — Οἱ Καφυῖται εἶχον ναοὺς
 Ποσειδῶνος καὶ Ἀρτέμιδος ἐπέκλησιν Κνακαλησίας· εἶχον δὲ
 καὶ ὅρος ΚΝΑΚΑΛΟΝ ἐνθα ἐπανηγύριζον ἐορτὴν ἐπέτειον εἰς
 τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος. Ὀλίγον δὲ ὑπερ τὴν πόλιν ἦν πηγὴ καὶ
 ἐπὶ τῆς πηγῆς πλάτανος μεγάλη καὶ εὐειδὴς ἦν ὠνομάζον ΜΕ-
 ΝΕΛΑΪΔΑ, λέγοντες ὅτι ὁπόταν ὁ Μενέλαος ἤθροίξει σφατὸν
 κατὰ τῆς Τροίας, ἦλθεν ἐνταῦθα καὶ ἐφύτευσεν ἐπὶ τῆς
 πηγῆς τὴν πλάτανον· ὕστερον δὲ ἀπὸ τῆς πλατάνου ἐπι-
 κράτησε νὰ ὀνομάζεται καὶ ἡ πηγὴ Μενελαΐς. — Ἀφρόστηκε
 δὲ τῶν Καφυῶν ὅσον στάδιον χωρίον ΚΟΝΔΥΛΕΑ καλού-
 μενον καὶ ἄλσος Ἀρτέμιδος καὶ ναὸς αὐτῆς καλούμενος τὸ
 πάλαι Ἀρτέμιδος Κονδυλεάτιδος· ἔλεγον δὲ ὅτι ἐπωνομάσθη
 οὕτως ἡ θεὰ δι' αἰτίαν τοιαύτην· Παιδιά τινὰ παιζόντα
 περὶ τὸν ναόν, εὖρον σχοινίον καὶ δήσαντα αὐτὸ περὶ τὸν
 τράχηλον τοῦ ἀγάλματος, ἔκραζον ὅτι ἐπνίγη ἡ Ἀρτεμις·

(1) Πολυβ. β. 4.

φωράσαντες δὲ οἱ Καφυεῖς τὰ πραχθέντα ὑπὸ τῶν παιδίων, κατελίθωσαν αὐτά· καὶ ἔκτοτε ἐπέπεσε νόσος εἰς τὰς γυναῖκας καὶ ἐξέβαλλον νεκρά τὰ ἔμβρυα πρὶν τοῦ τοκετοῦ, ἕως οὗ ἡ Πυθία ἔχρησε νὰ θάψωσι τὰ παιδιά, καὶ νὰ προσφέρωσι κατ' ἔτος θυσίαν εἰς αὐτά, ὡς ἀδίκως θανατωθέντα. Ἐξετέλουν δὲ οἱ Καφυεῖς καὶ μέχρι τοῦ Πausανίου πάντα τὰ τοῦ μαντεύματος καὶ ἐπωνόμαζον προσέτι τὴν ἐν Κονδυλέαις Ἀρτεμιν Ἀπαγχομένην, διότι καὶ τοῦτο ἦν διατεταγμένον ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ. — Ἀπὸ τῶν Καφυῶν μετὰ ἀνάβασιν ἑπτὰ σταδίων ἦν κατάβασις εἰς τὰς Νάσους καὶ ἀπὸ τῶν Νάσων μετὰ πεντήκοντα σταδίου ἦν ὁ ποταμὸς Ἀάδων (1). Περὶ τὰς Καφυὰς κατὰ τὸ ἔτος 220 Π. Χ. συγκροτήθη μεταξὺ Ἀχαιῶν καὶ Αἰτωλῶν μάχη καθ' ἣν ἐνίκησαν οἱ Αἰτωλοὶ, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἐξ ἀπερিসκεψίας τοῦ Ἀράτου καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν αὐτῶν, πολλοὺς ἀπυλέσαντες, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ μετὰ βίας ἐσώθησαν εἰς τὰς παρακειμένας πόλεις, Καφυὰς καὶ Ὀρχομενόν· τὴν μάχην ταύτην περιγράφει λεπτομερῶς ὁ Πολύβιος (2).

* Τὸ χωρίον Κοτοῦσα καῖται ὑπεράνω τῆς θέσεως τῶν Καφυῶν ὧν πολλὰ λείψανα σώζονται δισπαρμένα κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν τῆς Καφυατικῆς πεδιάδος· ἀπὸ τοῦ χωρίου καὶ ἡ πεδιάς καὶ ἡ λίμνη τῶν Καφυῶν λέγονται πεδιάς καὶ λίμνη τῆς Κοτοῦσας. Ὁ Δῆκιος λέγει ὅτι τὸ χωρίον καῖται παρὰ τὰς ὄχθας τῆς λίμνης, ἐνθα ὑπάρχει μικρὸν μεμονωμένον ὕψωμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ λείψανα τινὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως Καφυῶν (3), ἀλλ' ἀπατάται· τὸ χωρίον ἐπ' αὐτοῦ ἔκειτο τῷ ὄντι ἐπὶ μεμονωμένου ὕψους.

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 23. (2) Πολύβ. β. 4, κ. 9—12. (3) Δῆκ. Τ. 2, κ. 17, σ. 275.

ματός, ἀλλ' ἐκεῖ οὐδὲν σώζεται ἶχνος ἀρχαιότητος· ἤδη δὲ τὸ χωρίον μετετίθη ὑπεράνω τῶν Καρυῶν. Αἱ Νάσαι ὀνομάζονται τανῦν Γκιόζι, χωρίον κείμενον ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν (πρὸς Δ.) πλευρᾶς τοῦ ζυγοῦ ἢ ταπεινοῦ ὁρους τοῦ ὑψομένου πρὸς Δ. τῶν Καρυῶν, καὶ ἀπέχοντος αὐτῶν περὶ τὰ 20 Δ. (τὰ 7 στάδια τοῦ Πausανίου). Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐξέρχεται ἀφθονον ὕδωρ ῥέον εἰς τὸν Λάδωνα.

ΤΜΗΜΑ τῆς ΚΛΕΙΤΟΡΙΑΣ.

ΚΛΕΙΤΩΡ, πόλις πλησίον ποταμοῦ ὁμωνύμου Κλείτορος, ἐν πεδίῳ μεταξὺ ὀρέων οὐχὶ μεγάλων. Ἐκτίσθη ὑπὸ Κλείτορος τοῦ Ἀζᾶνος ὃς ᾤκει ἐν Λυκοσοῦρα καὶ ἦν δυνατώτατος τῶν βασιλέων (1). Ἡ πόλις αἶτη ἀπέιχεν 60 σταδίους τῶν πηγῶν τοῦ Λάδωνος· ἐκ δὲ τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῇ ναῶν οἱ ἐπιφανέστατοι ἦσαν ὁ τῆς Δήμητρος, ὁ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ ὁ τῆς Εἰλειθυίας· μετὰ τέσσαρας δὲ σταδίους ἀπὸ τῆς πόλεως ἦν νὰὸς Διοσκούρων, καλουμένων θεῶν μεγάλων· ἔτι δὲ καὶ μετὰ 30 σταδίους ἀπωτέρω τῆς πόλεως ἐπὶ κορυφῆς ὄρους ναὸς καὶ ἄγαλμα Ἀθηνᾶς ἐπὶ κλησιν Κορίας (2). — Οἱ Κλειτόριοι ἀπὸ τοῦ δεκάτου τῶν λαφύρων πολλῶν πόλεων ἀνέθεσαν εἰς Ὀλυμπίαν ἄγαλμα Διὸς 18 ποδῶν τὸ ὕψος ἐπὶ βάρους χαλκοῦ, κείμενον πλησίον τοῦ ἀναθήματος τῶν Ἰβλαίων (3). — Ἡ πόλις Κλείτωρ ἦν μετρίου μεγέθους ἀλλ' ὀχυρά· ἤκμασε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀχαϊκοῦ συνεδρίου καὶ οἱ Αἰτωλοὶ μάτην ἐπάσχησαν νὰ κυριεύσωσιν αὐτὴν διὰ βίας (4). — Οὐδέποτε ἡ πόλις αὕτη κατεστράφη ὀλοκλήρως· ἐξέπεσεν ὁμῶς μετὰ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 4, (2) Αὐτ. κ. 21. (3) Πaus. Ἠλ. κ. 23.

(4) Πολύβ. β. 6, κ. 18.

τοῦ λοιποῦ τῆς χώρας. Ὁ Πτολεμαῖος κατατάττει αὐτὴν μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς Ἀρκαδίας. — Πλησίον τῆς πόλεως ταύτης ἔρρεεν ὕδωρ ἐκ βράχου ἐξ οὗ οἱ πίνοντες ἡσθάνοντο γεῦσιν οἴνου (1). Τόπος καλούμενος ΣΕΙΡΑΪ ἦν τὸ ὄριον μεταξὺ Κλειτορίων καὶ Ψωφιδίων· ἡ πόλις Ψωφίς ἀπέχε τῶν Σειρῶν 30 στάδια (2).

* Τὰ ἐρείπια τοῦ Κλειτόρος λέγονται Παλαιόπολις καὶ καίονται ἐν τῇ πεδίῳ μεταξὺ τῶν χωρίων τῶν καλουμένων Μαζεῖκα· σώζονται δὲ αἱ βάσεις τοῦ μισημδρινοῦ τείχους ἔχοντος στρογγύλους πύργους, καὶ τινὰ συντρίμματα ναῶν· ἡ δὲ ὀνομασία τοῦ Κλειτόρος μετεδόθη εἰς χωρίον ἀπέχον μίαν ὥραν ἀπὸ τῶν ἐρειπίων καὶ ὀνομαζόμενον Κλειτορας (3).

ΔΟΥΣΟΙ, πόλις παρὰ τὰ Ἀροάνια ὄρη, κατὰ τὰ ὄρια τῶν Κλειτορίων· ὁ Μελάμπους ἀπὸ τοῦ κατὰ τὰ Ἀροάνια ὄρη σπηλαίου ἐνθα ἀνέφυγον αἱ μανεῖσαι θυγατέρες τοῦ Προίτου κατήγαγεν αὐτάς εἰς Δουσοὺς διὰ καθαρμῶν καὶ θυσιῶν ἀποβρῆτων καὶ ἐθεράπευσεν αὐτάς τῆς μανίας ἐν τῇ ναῷ τῆς Ἀρτέμιδος. — Ὅτε οἱ Ἀμφικτύονες ἔθεντο τὴν ἐνδεκάτην Πυθεάδα, ἔνθρως τις Δουσεὺς Ἀγησίλαος τοῦνομα ἀνηγορεύθη νικητῆς διὰ κέλητος ἵππου· ἐπὶ τοῦ Πausανίου οὐδὲ ἐρείπια τῶν Δουσῶν ἐσώζοντο ἔτι (4).

* Ἐπὶ τῆς θέσεως ἢ παρὰ τὴν θέσιν τῶν Δουσῶν κεῖται τὸ χωρίον Σουδενὰ καίμενον κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Χελμοῦ πρὸς τὸ νοτ-δυτικὸν αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ πέρατος πεδιάδος ἐκτεινομένης κατὰ τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ τῆς μεταξὺ τοῦ χωρίου Κατσάνων καὶ τῆς πόλεως Καλαβρύτων, ὑψηλότερον τοῦ πρώτου καὶ ἔτι ὑψηλότερον τῆς δευτέρας (5).

(1) Πλίν. β. 31, κ. 2. — Βιτρούβ. β. 8, κ. 3. — Ὁβιδ. Μεταμερ. β. 15' σ. 322. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 23. (3) Ἀθή. Τ. 2, κ. 17. σ. 257, 261. (4) Πaus. Ἀρκ. κ. 18. (5) Ἀθή. Τ. 3, κ. 26, σ. 130, 131.

ΚΊΝΑΙΘΑ, πόλις ὄχυρά· πρὸς τὸ βορ-ἀνατολικὸν τῆς Ἀρκαδίας καὶ τὸ τραχύτερον μέρος αὐτῆς παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Ἀχαΐας, ἀπέχουσα ὅσον 40 στάδια τῶν Λουσῶν βορείως. Οἱ Κυναιθεῖς ἀνέθεσαν ποτὲ εἰς Ὀλυμπίαν ἄγαλμα χαλκοῦν ἐξάπηχες τοῦ Διὸς ἔχον ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν κεραυνόν. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Κυναιθῆς ἦσαν βωμοὶ θεῶν καὶ εἰκῶν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, καὶ ναὸς Διονύσου οὗ τὴν ἐορτὴν ἤγον ἐν ὥρᾳ χειμῶνος· κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην ἄνδρες ἠλειμμένοι λιπάδα ἤρπαζον ἐκ τινος ἀγέλης ταῦρεν· ὃν ἐνέπνευεν αὐτοῖς ὁ θεὸς καὶ ἐκόμιζον αὐτὸν εἰς τὸν ναόν. — Δύο στάδια ἀπωτέρω τῆς Κυναιθῆς ἦν πηγὴ ψυχροῦ ὕδατος σκιαζομένη ὑπὸ πλατάνου· ὅστις δὲ δηχθεὶς ὑπὸ κυνὸς ἐπασχε λύσσαν ἢ περιέπιπτεν εἰς ἔλκος ἢ ἄλλο τι ἐπικίνδυνον πάθος, πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου ἰερακεύετο, διὸ καὶ ἡ πηγὴ ὠνομάσθη ἈΛΥΣΣΟΣ (1). — Οἱ Κυναιθεῖς ἦσαν ἐπίσης τραχεῖς ὡς καὶ ὁ τόπος αὐτῶν· μόνοι αὐτοὶ ἐκ τῶν Ἀρκάδων δὲν εἶχον μουσικὴν. — Τὴν τραχύτητα τοῦ τόπου τούτου μαρτυρεῖ καὶ ὁ Πολύβιος λέγων αὐτὸν « σκληρότατον παρὰ πολὺ τῆς Ἀρκαδίας αέρα καὶ τόπον » (2). Ὀμιλῶν δὲ καὶ περὶ τοῦ ἥθους τῶν κατοίκων λέγει. « Ἄξων βραχὺ διαπορῆσαι περὶ τῆς Κυναιθέων ἀγριότητος, πῶς ὄντες ὁμολογουμένως Ἀρκάδες, τοσοῦτο κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς διήνεγκαν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὠμότητι καὶ παρανομίᾳ » (3). Καὶ ἀλλαχοῦ « Τέλος ἀπεθηριώθησαν οὕτως, ὥστε μὴδ' ἐν ὁποίᾳ γεγονέναι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀσεβήματα μερίζονα καὶ συνεχέστερα » (4). — Ἐκ στάσεων ἐσωτερικῶν συχνάκις μέρος τῶν πολιτῶν ἐξεβάλλετο τῆς

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 19. — Ἡλ. κ. 22. (2) Παλ. β. 4, κ. 21.

(3) Δύτ. κ. 20. (4) Δύτ. κ. 21.

χώρας· ἄθροισμα τοιούτων ἀνθρώπων προέδωκε ποτὲ τὴν πόλιν εἰς τοὺς ἐπιδραμόντας κατ' αὐτῆς Αἰτωλοὺς, οἱ κατασχόντες αὐτὴν, πρῶτους πάντων κατέσφαξαν τοὺς προδότας καὶ διήρπασαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν· ἐπείτ' αὖτε μετεχειρίσθησαν καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ὁμοίως καὶ εἰσδραμόντας εἰς τὰς οἰκίας, ἐληλάτησαν αὐτὰς καὶ ἐστρέβλωσαν πολλοὺς τῶν Κυναιθέων ὅσους ἐγνώριζον ὅτι εἶχον κεκρυμμένον τι πολύτιμον· λωβησάμενοι δὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοὺς Κυναιθεῖς, ἀνιστρατοπέδευσαν, ἀπολιπόντες φυλάκην τῶν τειχῶν καὶ διευθύνθησαν πρὸς τοὺς Λουσούς καὶ φθάσαντες εἰς τὸν ἄσυλον ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ὃς ἔκειτο μετὰ ξυ Κλείτορος καὶ Κυναιθῆς, ἐπεχείρησαν νὰ διαρπάσωσι τὰ ἕρμια τῆς θεᾶς καὶ ὅσα ἄλλα περὶ τὸν ναόν· οἱ δὲ Λουσιᾶται θόντες τινὰ τῶν κατασχευασμάτων τῆς θεᾶς, ἀνέστησαν τὴν ἀσέβειαν τῶν Αἰτωλῶν, οἵτινες λαβόντες τὰ θεῖα καὶ ἀναζεύξαντες, προσεστρατοπέδευσαν τῇ πόλει τῶν Κλειτορίων (1). Ἡ Κύναιθα μετὰ παρέλευσιν καιροῦ ἐξέππεσε καὶ κατήνησε κώμη· καὶ οὐτὲ ὁ Πτολεμαῖος, οὐτε οὐδεὶς τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων ἀναφέρει αὐτὴν ὡς πόλιν.

Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Κυναιθῆς καίται τάνυν ἡ πόλις τῶν Καλαβρύτων ἡ ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τῆς παρ' αὐτὴν (6 λεπτά = 2 στάδια) εἰσέτι ἀφθόνως βεύσης καλῆς ἢ ἀγαθοεργοῦ (ἀλύσσου) βρύσεως. Τὰ Καλάβρυτα κεῖνται ὑπερᾶνω πέρατος πεδιάδος, ἐφ' ἑκάτερα τὰ μέρη χειμάρρου μεγάλου, τοῦ Βουραϊκοῦ λεγομένου ποταμοῦ καταρρέοντος κατ' εὐθείαν ἀπὸ τοῦ ὄρους Χελμοῦ, οὗ ἡ κορυφὴ φαίνεται ὑψουμένη ὑπερᾶνω τῶν ὀπισθίων τῆς πόλεως ὡς καὶ ἑτέρα ὅσον $1/2$ ὥρᾶν αὐτῆς ἀπέχουσα ὑψηλὴ καὶ τραπεζοειδὴς κορυφὴ περιέχουσα

(1) Πολυβ. β. 4. κ. 17. 18.

ΚΥΝΑΙΘΑ, πόλις ὀχυρὰ πρὸς τὸ βορ-ἀνατολικὸν τῆς Ἀρκαδίας καὶ τὸ τραχύτερον μέρος αὐτῆς παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Λατίας, ἀπέχουσα ὅσον 40 στάδια τῶν Λουσῶν βορείως. Οἱ Κυναιθεῖς ἀνέθισαν ποτὲ εἰς Ὀλυμπίαν ἄγαλμα χαλκοῦν ἐξάπηχες τοῦ Διὸς ἔχον ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν κεραυνόν. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Κυναιθῆς ἦσαν βωμοὶ θεῶν καὶ εἰκὼν τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἀδριανοῦ, καὶ ναὸς Διονύσου οὗ τὴν ἑορτὴν ἦγον ἐν ὥρᾳ χειμῶνος· κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἄνδρες ἡλειμμένοι λιπάδα ἤρπαζον ἐκ τινος ἀγέλης ταῦρεν ὃν ἐνέπνευεν αὐτοῖς ὁ θεὸς καὶ ἐκόμιζον αὐτὸν εἰς τὸν ναόν. — Δύο στάδια ἀπωτέρω τῆς Κυναιθῆς ἦν πηγὴ ψυχροῦ ὕδατος σκιαζομένη ὑπὸ πλατάνου· ὅστις δὲ δηχθεὶς ὑπὸ κυνὸς ἐπασχε λύσσαν ἢ περιέπιπτεν εἰς ἔλκος ἢ ἄλλο τι ἐπικίνδυνον πάθος, πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου ἰσραπεύετο, διὸ καὶ ἡ πηγὴ ὠνομάσθη ἈΛΥΣΣΟΣ (1). — Οἱ Κυναιθεῖς ἦσαν ἐπίσης τραχεῖς ὡς καὶ ὁ τόπος αὐτῶν· μόνοι αὐτοὶ ἐκ τῶν Ἀρκάδων δὲν εἶχον μουσικὴν. — Τὴν τραχύτητα τοῦ τόπου τούτου μαρτυρεῖ καὶ ὁ Πολύβιος λέγων αὐτὸν « σκληρότατον παρὰ πολὺ τῆς Ἀρκαδίας αἶρα καὶ τόπον » (2). Ὀμιλῶν δὲ καὶ περὶ τοῦ ἥθους τῶν κατοίκων λέγει. « Ἰξὼν βραχὺ διαπορῆσαι περὶ τῆς Κυναιθέων ἀγριότητος, πῶς ὄντες ὁμολογουμένως Ἀρκάδες, τοσοῦτο κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς διήνεγκαν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὠμότῃ καὶ παρανομίᾳ » (3). Καὶ ἀλλαχοῦ « Τέλος ἀπεθηριώθησαν οὕτως, ὥστε μὴδ' ἐν ὁποίᾳ γεγονέναι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀσεβήματα μεῖζονα καὶ συνεχέστερα » (4). — Ἐκ στάσεων ἑσωτερικῶν συχνάκις μέρος τῶν πολιτῶν ἐξεβάλλετο τῆς

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 19. — Ἡλ. κ. 22. (2) Παλ. β. 4, κ. 21.

(3) Δύτ. κ. 20. (4) Δύτ. κ. 21.

χώρας· ἄθροισμα τοιούτων ἀνθρώπων προέδωκε ποτὲ τὴν πόλιν εἰς τοὺς ἐπιδραμόντας κατ' αὐτῆς Αἰτωλοὺς, οἱ κατασχόντες αὐτὴν, πρῶτους πάντων κατέσφαξαν τοὺς προδότας καὶ διήρπασαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν· ἐπείτ' αὖτε μετεχειρίσθησαν καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ὁμοίως καὶ εἰσδραμόντας εἰς τὰς οἰκίας, ἐληλάτησαν αὐτάς καὶ ἐστρίβλωσαν πολλοὺς τῶν Κυναιθίων ὅσους ἐγνώριζον ὅτι εἶχον κεκρυμμένον τι πολύτιμον· λωβησάμενοι δὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοὺς Κυναιθεῖς, ἀναστρατοπέδευσαν, ἀπολιπόντες φυλάκην τῶν τειχῶν καὶ διευθύνθησαν πρὸς τοὺς Λουσούς καὶ φθάσαντες εἰς τὸν ἄσυλον ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ὃς ἔκειτο μεταξὺ Κλειτορος καὶ Κυναιθῆς, ἐπεχείρησαν νὰ διαρκάσωσι τὰ ὑρίμματα τῆς θεᾶς καὶ ὅσα ἄλλα περὶ τὸν ναόν· οἱ δὲ Λουσιᾶται δόντες τινὰ τῶν κατασκευασμάτων τῆς θεᾶς, ἀνέστησαν τὴν ἀσέβειαν τῶν Αἰτωλῶν, οἵτινες λαβόντες τὰ δοθέντα καὶ ἀναζεύξαντες, προσεστρατοπέδευσαν τῇ πόλει τῶν Κλειτορίων (1). Ἡ Κύναιθα μετὰ παρέλευσιν καιροῦ ἐξέπασε καὶ κατήνησε κώμη· καὶ οὕτως ὁ Πτολεμαῖος, οὕτως οὐδεὶς τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων ἀναφέρει αὐτὴν ὡς πόλιν.

Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Κυναιθῆς κεῖται τὰνυν ἡ πόλις τῶν Καλαβρύτων ἡ ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τῆς παρ' αὐτὴν (6 λεπτά = 2 στάδια) εἰσέτι ἀφθόνως βεύσεως καλῆς ἢ ἀγαθοεργοῦ (ἀλύσου) βρύσεως. Τὰ Καλάβρυτα κεῖνται ὑπεράνω πέρατος πεδιάδος, ἐφ' ἑκάτερα τὰ μέρη χαιμάβρου μεγάλου, τοῦ Βουράϊκου λεγομένου ποταμοῦ καταρρέοντος κατ' εὐθείαν ἀπὸ τοῦ ὄρους Ξελοῦ, οὗ ἡ κορυφὴ φαίνεται ὑψομένη ὑπεράνω τῶν ὀπισθίων τῆς πόλεως ὡς καὶ ἑτέρα ὅσον $1/2$ ὥραν αὐτῆς ἀπέχουσα ὑψηλὴ καὶ τραπεζοειδὴς κορυφὴ περιέχουσα

(1) Πολυβ. β. 4. κ. 17. 18.

λείψανα νεωτέρου φρουρίου, προφανώς φραγκικού· καλείται δὲ Τρίμηλα, καὶ ἦν ἡ ἀκρόπολις τινὸς La Tremouille κατέχοντος τὰ Καλάβρυτα (1). Ἡ κορυφὴ αὕτη φαίνεται πιθανὸν ὅτι ἦν ἡ ἀκρόπολις τῆς Κυναίθης· ἀλλ' οὐδὲν λείψανον ἀρχαιότητος εὐρέθη ἐπ' αὐτῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Κυναίθης αὐτῆς ὀλιγώτατα, ὡς τεμάχια τινὰ μικρῶν κιόνων καὶ τάφων (2). — Μετὰ δύο ὥρας ἀπὸ τῶν Καλαβρύτων κάτωθεν κρημνοῦ ἐπικρεμαμένου τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, ἡ μαγίστη τῶν ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὀνομασθεῖσα οὕτω διότι εἶναι ἐκτισμένη ἐντὸς ἡ μᾶλλον ἐμπρὸς εὐρυχώρον σπηλαίου· ἔχει πολλὰ μετόχια ἡ μονὴ αὕτη, ὧν τινὰ εἰσι χωρία ὁλόκληρα· ἡ κοιλὰς τῶν Καλαβρύτων διευθύνεται ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς· βαθὺς ῥυαξ ἐκρέων ἐκ τῶν ταπεινοτέρων ὕψωμάτων τοῦ Ἀχαϊκοῦ ὄρους Ὀλλεντοῦ ῥέει δι' αὐτῆς καὶ ἐκείθεν ἀκολουθῶν τὰ στενὰ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, ἐκδιδῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὸ Διακοφτὸν παρὰ τὴν ἀρχαίαν Βοῦραν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Αἰγίου. — Ἡ κοιλὰς τῶν Καλαβρύτων εἶναι ἐλώδης καὶ μάλιστα ἀπέναντι τῆς πόλεως· καὶ ἐπειδὴ ἀφ' ἑτέρου μέρους καὶ τὰ ὄρη ὄντα ὑψηλότατα καὶ πλησιέστατα ἐμποδίζουσι τὴν κυκλοφορίαν τοῦ ἀέρος, τὰ Καλάβρυτα καθίστανται ἐκ τῶν νοσηδιστέρων τόπων τῆς Πελοποννήσου. — Ἡ κωμόπολις αὕτη εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Κυναίθης καὶ τοῦ δήμου Καλαβρύτων, καὶ ἔχει σχολεῖον Ἑλληνικὸν ὑπὸ δύο διδασκάλους Α. καὶ Γ'. τάξεως καὶ ἕτερον σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως καὶ εἰρηνοδικεῖον.

ΠΛΩΣ, κώμη κατὰ τὰ πέρατα τοῦ δρυμοῦ Σάρωνος καὶ

(1) Ἰδ. τὸν Buchon. (2) Δήκ. T. 2, κ. 14, σ. 112.

κατ' ἀνατολὰς τῶν λεγομένων Σειρῶν, ὧν ὀλίγον ἀπέχον·
ὁ Πausανίας εἶδε τὰ εἰρεῖπια μόνον ταύτης τῆς κώμης (1).

ΤΜΗΜΑ τῆς ΑΖΑΝΙΑΣ.

ΨΩΦΙΣ, πόλις πρὸς τὸ βορ-δυτικὸν τῆς Ἀρκαδίας παρὰ
τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἀροανίου καὶ ὀλίγον ἀπέχουσα τοῦ
ποταμοῦ Ἐρυμάνθου· κειμένη δὲ ἐν ἀπόστασι 30 σταδίων
ἀπὸ τῶν Σειρῶν δυτικῶς· ἀρχαιότερον ἐκαλεῖτο ΦΗΓΙΑ ἀπὸ
Φηγέως τοῦ βασιλεύσαντος ἐν αὐτῇ καὶ ἐτι ἀρχαιότερον
ἘΡΥΜΑΝΘΟΣ. Οἰκιστὴς τῆς Ψωφίδος ἐγένετο κατὰ τινὰς
Ψωφίς ὁ Ἄβρωνός τοῦ Ἐρυμάνθου τοῦ Ἀρίστα τοῦ Παρ-
θάστου τοῦ Περιφύτου τοῦ Νυκτίμου. Κατ' ἄλλους συνό-
κισε τὴν πόλιν ἡ Ψωφίς, θυγάτηρ Ξάνθου τοῦ Ἐρυμάνθου
τοῦ Ἀρχάδος· καὶ ταῦτα μὲν ὅσα ἐμνημόνευον οἱ Ἀρκάδες
περὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν· τὸ δὲ ἀληθέστερον κατὰ τὴν
γνώμην τοῦ Πausανίου εἶναι ὅτι ἡ Ψωφίς ἦν θυγάτηρ
Ἐρυκος βασιλέως τῆς Σικανίας (Σικελίας)· ἔγκυον δὲ γενε-
μένην ἐξ Ἡρακλέους δὲν ἠθέλησεν οὗτος νὰ φέρῃ αὐτὴν
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατέλιπεν αὐτὴν παρὰ τῷ
Λυκόρτῃ, ὃς ἦν ξένος αὐτοῦ καὶ παρῴκει ἐν πόλει Φηγία.
Οἱ δὲ ἐξ αὐτῆς καὶ τοῦ Ἡρακλέους τεχθέντες Ἐχέφρων
καὶ Πρόμαχος τὴν Φηγίαν· ἐν ᾗ ἀνετράφησαν, μετewό-
μασαν Ψωφίδα ἀπὸ τῆς μητρός. — Ἐν Ψωφίδι ἦν ναὸς
Ἀρτέμιδος ἐπὶ κλησιν Ἐρυκίνης ἰδρυθεῖς, ὡς ἐλέγετο, ὑπὸ
τῶν υἱῶν τῆς Ψωφίδος, ὧν τὰ ἥρωα δὲν ἐσώζοντο πλέον
ἐπὶ Πausανίου. Ἐν Ψωφίδι ἦν τεθαμμένος καὶ Ἀλκμαίων ὁ
Ἀμφιαράου, καὶ τὸ μνημῆα αὐτοῦ ἦν οἶκημα οὔτε μέγα οὔτε
κεκοσμημένον· ἦσαν δὲ κυπάρισσοι περὶ αὐτὸ τοσοῦτον

(1) Παυσ. Ἀρκ. κ. 23.

ὕψηλαί, ὥστε τὸ παρὰ τὴν Ψωφίδα ὄρος κατεσκιάζετο ὑπ' αὐτῶν· τὰς κυπαρίσσους ταύτας ὠνόμαζον παρθένους, καὶ οὐδέποτε ἐξέκυπτον, νομίζοντες αὐτὰς ἱεράς τοῦ Ἀλκμαίωνα. Ὁ δὲ Ἀλκμαίων ὁπότιαν ἀποκτείνας τὴν μητέρα Ἐριφύλην, ἔφυγεν ἐξ Ἀργούς, τότε ἐλθὼν εἰς τὴν Ψωφίδα ὀνομαζομένην ἔτι Φηγίαν ἀπὸ τοῦ Φηγέως, ἐνυμφεῖσθαι τὴν Ἀλφεισίβοιαν, θυγατέρα τοῦ Φηγέως, καὶ ἐκτὸς ἄλλων δώρων ἔδωκεν αὐτῇ καὶ τὸν ὄρμον τῆς Ἐριφύλης· μεταδὰς δὲ ἐκ Φηγίας εἰς Οἰνιάδας (1), ἔλαβεν ἐκεῖ γυναῖκα τὴν Καλλιφρόνην, θυγατέρα, ὡς ἔλεγον οἱ Ἀκαρνανες, τοῦ Ἀχιλῆους, ἥτις, ἐπιθυμήσασα τὸν ὄρμον τῆς Ἐριφύλης, ἔστειλε δι' αὐτὸ εἰς τὴν Φηγίαν ἄκοντα τὸν Ἀλκμαίωνα, ὃς ἀπέθανεν ἐκεῖ, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ Φηγέως, Τημένου καὶ Ἀξίονος· οὗτοι δὲ ἀνέθεσαν ἑπειτα τὸν ὄρμον τῷ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνι. — Ἐπὶ τῶν βασιλευόντων ἐν τῇ ἔτι τότε λεγομένη Φηγίᾳ συνέβη ἡ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Τροίας ἐκστρατεία, ἥς οὐ μετέσχον οἱ Ψωφίδιοι, διότι οἱ ἡγεμάνες τῶν Ἀργείων ἐμίσουν τοὺς βασιλεῖς τῶν Ψωφιδίων, ὄντες οἱ πλείους συγγενεῖς τοῦ Ἀλκμαίωνα καὶ συστρατεύσαντες αὐτῷ κατὰ τῶν Θηβῶν. — Οἱ Ψωφίδιοι εἶχαν καὶ παρὰ τὸν Ἑρύμανθον ναὸν καὶ ἄγαλμα τοῦ ποταμοῦ τούτου. — Ἐν Ψωφίδι ἐγένετο ἄνθρωπος Ψωφίδιος σύγχρονος τοῦ Κροίσου Ἀγλαδὸς ὀνομαζόμενος, ὃς, ὡς ἔλεγον, διετέλεσεν εὐδαίμων καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον τοῦ βίου (2). — Ἡ χώρα τῆς Ψωφίδος ἦν ὁμορὸς τῶν Θελπυσίων. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ Ψωφίδος εἰς Θέλπουσιν ἦν χωρίον, ΤΡΟΠΑΙΑ· καλούμενον κατ' ἀριστερὰν τοῦ ποταμοῦ Λάδωνος· καὶ μετὰ τὰ Τρόπαια ὄρυμδός λεγόμενος ἈΦΡΟΔΪΣΙΟΝ, καὶ μετὰ τὸν ὄρυμδον

(1) ἴθι Οἰνιάδας. (2) Πaus. Ἁρκ. κ. 25.

στήλη ἔχουσα ἐπιγραφὴν ἀρχαίαν· ἦν δὲ ἡ στήλη αὕτη τὸ ὄριον τῶν Ψωφιδίων πρὸς τὴν Θελπουσίαν χώραν (1). Ἐν Ὀλυμπίᾳ ἦν ἄγαλμα Διὸς ἀνατεθὲν ὑπὸ τῶν Ψωφιδίων μετὰ πῦρα νίκη, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐφαίνεται (2). ἔτι δὲ ἀνέθισαν οἱ Ψωφιδιοὶ εἰς Ὀλυμπίαν καὶ τοὺς ἀνδριάντας δύο Ἡλείων ἰδιωτῶν, Δάμπου τοῦ Ἀρνίσκου καὶ Ἀριστάρχου, εἴτε διότι ἦσαν πρόξενοι αὐτῶν, εἴτε εὐγνωμονοῦντες δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν (3). — Ὁ Ψωφίδιος Ζάκυνθος ὁ Δαρδάνου ἐπαραιώθη πρῶτος μετὰ πλοίων εἰς τὴν νῆσον Ζάκυνθον καὶ γέγενετο οἰκιστὴς καὶ ὠνόμασε τὴν ἀκρόπολιν Ψωφίδα ἀπὸ τῆς πατρίδος (4). — Ἡ Ψωφίς κατὰ τὰ τρία μέρη, τὸ ἀνατολικὸν, τὸ δυτικὸν καὶ τὸ νότιον περιεκυκλοῦτο ὑπὸ ποταμῶν καὶ ἑλῶν, κατὰ δὲ τὸ βόρειον ὑψοῦτο ἐπὶ λόφῳ ἡ ἀκρόπολις, ὄχυρά καὶ ἐκ φύσεως καὶ διὰ τὰ ὑψηλὰ καὶ στερεὰ αὐτῆς τείχη. — Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος κατὰ τὸν συμμαχικὸν λεγόμενον πόλεμον (219 Π. Χ.) εἶλε καὶ ἐξεπόρθησε τὴν πόλιν· ὁ Πολύβιος περιγράφει ἀκριβῶς τὴν περίστασιν ταύτην, ὥς καὶ τὸ ὄχυρόν τῆς πόλεως κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον =

• Παιησάμενος δὲ (ὁ Φίλιππος) τὴν πορείαν διὰ τῆς
» Ἀρκαδίας, καὶ πολλὰς ἀναδεξάμενος χιόνας καὶ ταλαιπω-
» ρίας ἐν ταῖς πρὸς Ὀλίγυρτον ὑπερβολαῖς, τῇ τρίτῃ τῶν
» ἡμερῶν κατῆρε νύκτωρ εἰς Καρυάς· θεραπεύσας δὲ τὴν
» δύναμιν ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐνταῦθα, καὶ προσαναλαβὼν Ἄρα-
» τον τὸν νεώτερον, καὶ τοὺς ἅμα τούτῳ συνηθροισμένους
» τῶν ἑλχαίων, ὥστ' εἶναι τὴν ὅλην δύναμιν εἰς τοὺς μυρίους,
» προῆγε διὰ τῆς Κλειτορίας ὡς ἐπὶ Ψωφίδος, συναθροίζων

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 25. (2) Πaus. Ἡλ. Μέρ. 1. κ. 24.

(3) Δύτ. Μέρ. 2. κ. 16. (4) Πaus. Ἀρκ. κ. 24.

» ἐκ τῶν πόλεων ὧν διεπορεύετο, βέλη καὶ κλέμακας· ἡ
 » δὲ Ψωφίς ἐστι μὲν ὁμολογούμενον καὶ παλαιὸν Ἀρκάδιον
 » κτίσμα τῆς Ἀζανίδος· κείται δὲ τῆς μὲν συμπάσης Πιλο-
 » πονήσου κατὰ τὴν μεσσηγίαν, αὐτῆς δὲ τῆς Ἀρκαδίας ἐπὶ
 » τοῖς πρὸς δυσμὰς πέρασι, συνάπτουσα τοῖς περὶ τὰς ἐσχατίας
 » κατοικοῦσι τῶν προσεσπερίων Ἀχαιῶν· ἐπικείται δ' εὐφυῶς
 » τῇ τῶν Ἠλείων χώρᾳ, μεθ' ὧν συνέβαινε τότε πολιτεύε-
 » σθαι αὐτήν· πρὸς ἣν Φίλιππος τριταῖος ἐκ τῶν Καρυῶν
 » διανύσας, καταστρατοπέδευε πρὸς τοὺς ἀπέναντι τῆς πό-
 » λεως ὑπερχειμένους βουνούς ἀφ' ὧν ἦν κατοπτεύειν τὴν τε
 » πόλιν ὅλην ἀσφαλῶς, καὶ τοὺς περὶ αὐτῆς τόπους· συν-
 » θεωρῶν δὲ τὴν ὀχυρότητα τῆς Ψωφίδος ὁ βασιλεὺς, ἦπο-
 » ρεῖτο τί χρὴ ποιεῖν· τὴν γὰρ ἀφ' ἐσπέρας πλευρὰν αὐτῆς
 » καταφέρεται λάβρος χειμάρρους ποταμὸς (ὁ Ἀρακνός), ὃς
 » κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χειμῶνος ἄβατος ἐστι, ποιεῖ
 » δὲ καὶ τὸ παράπαν ὄχυράν καὶ δυσπρόσοδον τὴν πόλιν διὰ
 » τὸ μέγεθος τοῦ κοιλώματος, ὃ κατὰ βραχὺ τῷ χρόνῳ
 » κατείργασται, φερόμενος ἐξ ὑπερδεξίων τόπων· παρὰ δὲ
 » τὴν ἀπ' ἡοῦς πλευρὰν ἔχει τὸν Εὐρύμανθον, μέγαν καὶ λά-
 » βρον ποταμόν· ὑπὲρ οὗ πολὺς καὶ ὑπὸ πολλῶν τεθρύλληται
 » λόγος· τοῦ δὲ χειμάρρου προσπίπτοντος πρὸς τὸν Εὐρύμαν-
 » θον ὑπὸ τὸ πρὸς μεσημβρίαν μέρος τῆς πόλεως, συμβαίνει
 » τὰς μὲν τρεῖς ἐπιφανείας αὐτῆς ὑπὸ τῶν ποταμῶν περι-
 » λαμβανομένης ἀσφελίζεσθαι τὸν προειρημένον τρόπον τῇ
 » δὲ λοιπῇ τῇ πρὸς ἄρκτον βουνὸς ἐρυμνὸς ἐπικείται τετει-
 » χισμένος, ἄκρας εὐφυοῦς καὶ πραγματικῆς λαμβάνων τά-
 » ξιν· ἔχει δὲ καὶ τείχη διαφέροντα τῷ μεγέθει καὶ ταῖς
 » κατασκευαῖς· πρὸς δὲ τούτοις βοήθειαν συνέβαινε παρὰ
 » τῶν Ἠλείων εἰσπεπτωκέναι· καὶ τὸν Εὐρυπίδαν ἐκ τῆς
 » φυγῆς διασσεωσμένον ὑπάρχειν ἐν αὐτῇ.

α Ταῦτ' οὖν πάντα συνορῶν καὶ διαλογιζόμενος ὁ Φίλιππος,
 » τὰ μὲν ἀφίστατο τοῖς λογισμοῖς τοῦ βιάζεσθαι καὶ πολιορ-
 » κεῖν τὴν πόλιν, τὰ δὲ προθύμως εἶχε, τὴν εὐκαιρίαν ὁρῶν
 » τοῦ τόπου· καθ' ὅσον γὰρ ἐπέκειτο τοῖς Ἀχαιοῖς τότε καὶ
 » τοῖς Ἀρκάσι· καὶ πολεμνητήριον ὑπῆρχε τοῖς Ἠλείοις ἀσφα-
 » λές, κατὰ τοσοῦτον πάλιν, κραττηθὲν, ἔμελλε τῶν μὲν
 » Ἀρκάδων προκεῖσθαι, κατὰ δὲ τῶν Ἠλείων ὀρμητήριον
 » ὑπάρξειν τοῖς συμμάχοις εὐκαιρὸν· διόπερ ἐπὶ τοῦτο τὸ
 » μέρος ὀρμήσας τῇ γνώμῃ, παρήγγειλε τοῖς Μακεδόσιν ἅμα
 » τῷ φῶτι πᾶσιν ἀριστοποιεῖσθαι, καὶ δισσκευασμένους ἐτοι-
 » μους ὑπάρχειν· μετὰ δὲ ταῦτα διαβάς τὴν κατὰ τὸν ἑρῦ-
 » μανθον γέφυραν, οὐδενὸς ἐμποδῶν στάντος διὰ τὸ παρὰ
 » δοξον τῆς ἐπιβολῆς, ἦκε πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν ἐνεργῶς
 » καὶ καταπληκτικῶς· οἱ δὲ κατὰ τὸν Εὐρυπίδαν, καὶ πάν-
 » τες οἱ κατὰ τὴν πόλιν διηπόρουν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι,
 » τῷ πεπείσθαι μὴτ' ἂν ἐξ ἐφόδου τολμήσῃ τοὺς πολεμίους
 » προσβαλεῖν καὶ βιάζεσθαι πρὸς οὕτως ὄχυράν πόλιν, μὴτε
 » χρόνιον ἂν συστήσασθαι πολιορκίαν διὰ τὴν τοῦ καιροῦ
 » περίστασιν· ἅμα δὲ ταῦτα λογιζόμενοι, διηπίστουν ἀλλή-
 » λους, δεδιότες μὴ πράξῃν ὁ Φίλιππος εἴη διὰ τῶν ἔνδον
 » συνιστάμενος κατὰ τῆς πόλεως· ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἑώρων τοιοῦ-
 » τον ἐξ αὐτῶν γιγνόμενον, ὥρμησαν οἱ μὲν πλείους ἐπὶ τὰ
 » τεῖχη, βοηθήσοντες· οἱ δὲ μισθοφόροι τῶν Ἠλείων κατὰ τινα
 » πύλιν ὑπερδύξιον ἐξῆλθον, ὥς ἐπιθησόμενοι τοῖς πολεμίοις·
 » ὁ δὲ βασιλεὺς διατάξας κατὰ τρεῖς τόπους τοὺς προσοί-
 » σοντας τῷ τείχει τὰς κλίμακας, καὶ τούτοις ὁμοίως μερίσας
 » τοὺς ἄλλους Μακεδόνας, μετὰ πάντα διὰ τῶν σαλπικτῶν
 » ἀποδοὺς ἐκάατος τὸ σύνθημα, παρταχόμενοι ἅμα τὴν πρὸς
 » βολὴν ἐποιεῖτο τοῖς τείχεσι· τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἠρπύοντο
 » γενναίως οἱ κατέχοντες τὴν πόλιν, καὶ πολλοὺς ἀπὸ τῶν

ΑΡΚΑΔΙΑ.

ο κλιμάκων ἀπέρριπτον· ἐπεὶ δ' ἦ το χορηγία τῶν βελῶν
 » καὶ τῶν ἄλλων τῶν πρὸς τὴν χρεῖαν ἐπιτηδείων ἐνέλιπον,
 » ὥς ἂν ἐκ τοῦ καιροῦ τῆς παρασκευῆς γιγνημένης, οἱ τε
 » Μακεδόνες οὐ κατεπλήττοντο τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν
 » τοῦ ῥιφίντος ἀπὸ τῶν κλιμάκων χώραν ὁ κατόπιν ἀμει-
 » λήτως ἐπέβαινε, τέλος οἱ μὲν ἐκ τῆς πρόσεως τραπέντες,
 » ἔφευγον πάντες πρὸς τὴν ἀκρόπολιν· τῶν δὲ παρὰ τοῦ βασι-
 » λείως οἱ μὲν Μακεδόνες ἐπέβησαν τοῦ τείχους, οἱ δὲ Κρήτες
 » πρὸς τοὺς κατὰ τὴν ὑπερδέξιον πύλην ἐξαλθόντες τῶν
 » μισθοφόρων συμμίζαντες· ἠνάγκασαν αὐτοὺς οὐδενὶ κόσμῳ
 » ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν· οἷς ἐπικείμενοι καὶ προσφέρον-
 » τες τὰς χεῖρας, συνεισέπυσον διὰ τῆς πύλης· ἐξ οὗ συνέβη
 » πανταχόθεν ἅμα καταληφθῆναι τὴν πόλιν· οἱ μὲν οὖν Ψω-
 » φίδιοι μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἀπεχώρησαν εἰς τὴν
 » ἄκραν· ἅμα δὲ τούτοις οἱ περὶ τὸν Εὐρυπίδαν ὁμοίως δὲ
 » καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν διασωζομένων » (1).

* Ἡ θέσις τῆς Ψωφίδος ὀνομάζεται Τριπόταμον, ἐκ τῶν
 κατὰ τὰ τρία μέρη περικυκλούντων αὐτὴν ποταμῶν· ὀλίγη
 τινὰ λείψανα εὐρέθησαν.

ΤΜΗΜΑ τῆς ΘΕΛΠΟΥΣΙΑΣ.

ΘΕΛΠΟΥΣΑ, πόλις κατὰ μισημβρίαν τῆς Ψωφίδος καὶ
 πρὶν ἄρκτον τῆς Ηραίας ἐπὶ λόφου μεγάλου, κατὰ τὴν δε-
 ξιὰν ὄχθην τοῦ Λάδωνος ποταμοῦ. Ἡ Θέλπουσα ἀπέχει 40
 σταδίου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐαυσίου Ἀσκληπιοῦ· ἔλαβε δὲ τὸ
 ὄνομα ἀπὸ Νύμφης Θελοῦσης, λεγομένης θυγατρὸς τοῦ
 Λάδωνος. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἦν ναὸς Ἀσκληπιοῦ καὶ ἑτε-
 ρος ναὸς τῶν δώδεκα θεῶν (2). Ἡ Θέλπουσα ἦν ἀσθενὴς

(1) Πηλός. β. 4, κ. 70, 71. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 25.

καὶ εὐάλωτος πρὸς τοὺς κατὰ καιροὺς κατακτητάς· καὶ κατὰ τὰς τελευταίας περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀχαϊκοῦ συνεδρίου τοιαύτη ἀπαντᾶται παρὰ τῷ Πολυδίῳ καὶ τῷ Διοδώρῳ οἱ ἀμφοτέρωι ὀνομάζουσιν αὐτὴν ΤΕΛΦΟΥΣΑΝ (1). — Ἡ χώρα τῆς Θελπούσης ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως ΘΕΛΠΟΥΣΙΑ λιγομένη ἔκειτο κατὰ τὴν πρὸς δυσμὰς πλευρὰν τῆς Ἀρκαδίας ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἠλείας, καὶ στηλὴ φέρουσα ἐπιγραφὴν δι' ἀρχαίων γραμμάτων ἐχώριζεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κατ' ἄρκτον κειμένης χώρας τῶν Ψωφιδίων. Διὰ τῆς Θελπούσης ἔρρει ποταμὸς Ἄρσην καλούμενος. Περιμίχeto δὲ ἐν αὐτῇ ἐκτὸς τῆς πόλεως Θελπούσης καὶ κόμη Καοὺς καὶ ναὸς Ἀσκληπιοῦ Καουσίου. Ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Θελπούσης καὶ τῆς Κλειτορίας ἦν ναὸς Δήμητρος Ἐλευσινίας, καὶ παρὰ τὸν ναὸν τοῦτον ἔρρειεν ὁ Ἀάδων· ἦσαν δὲ ἐν τῷ ναῷ τρία ἀγάλματα ἐκ λίθου ἑπταποδιαῖα ἕκαστον, Δήμητρος, Περσεφόνης καὶ Διονύσου. Μετὰ τὴν Θέλπουσαν ἦν ἕτερος ναὸς Δήμητρος λεγόμενος Ὁ ἘΝ ὉΓΚΕΪΩ, καὶ παρ' αὐτῷ ἔρρειεν ὁ Ἀάδων· ἡ δὲ Δημήτηρ ἐνταῦθα ἐπωνομάζετο Ἐρινύς, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἀντίμαχος ἐν τῷ περὶ τῆς ἐπισκρατείας τῶν Ἀργείων κατὰ Θηβῶν πονήματι =

Δήμητρος τόθι φασὶν Ἐρινύος εἶναι ἰδεθλον· καὶ ὁ μὲν ναὸς ὠνομάσθη Ὁ ἐν τῷ Ὁγκείῳ ἀπὸ Ὁγκου υἱοῦ, ὡς ἐλέγετο, τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ δυναστεύσαντος ἐν τῇ Θελπούσῃ περὶ τὸ χωρίον τὸ καλούμενον Ὁγκεῖον· ἡ δὲ Δημήτηρ ἔλεγον οὗ ἐπωνομάσθη Ἐρινύς δι' αἰτίαν τοιαύτην· Ὀπόταν πλανωμένη ἡ θεὰ ἐζήτει τὴν θυγατέρα, ἐδιδώκετο ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἐπιθυμοῦντος νὰ μιχθῇ μετ' αὐτῆς· καὶ τότε ἐκείνη μὲν μεταβλήθεισα εἰς θήλειαν ἵππον, ἐνέμετο μετὰ

(1) Πολύβ. β. 2, κ. 54. β. 4, κ. 77. — Διόδ. Σικ β. 16, κ. 39.

τῶν ἵππων τοῦ Ὀγκου· ὁ δὲ Ποσειδών· μεταμορφωθείς καὶ αὐτὸς εἰς ἄρσενον ἵππον, συνεγένετο τῇ ἀήμητρι, ἥτις ὤργισθη ἐπὶ τῷ συμβάντι· μετὰ καιρὸν δὲ ἀφ' οὗ ἔπαυσαν ἡ ὀργὴ αὐτῆς, κατέληξε νὰ λουσθῇ ἐν τῷ Αἰάδωνι· καὶ ἐκ τούτων ἐκνομασθεῖ διττῶς· Ἐρινὺς μὲν διὰ τὴν ὀργὴν, Δουσία δὲ διότι ἐλούετο. Τὰ ἐν τῷ νεφ' ἀγάλματα ἦσαν ξύλινα· μόνα δὲ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἦσαν ἐκ λίθου Παρίου. Ἐκποθεῖσα δὲ ὅτι ἡ Αἰρήτωρ ἔταπεν ἐκ τοῦ Ποσειδῶνος θυγατέρα ἀνθρώπου ὄφρατος καὶ τὴν Ἀρίωνα ἵππον· αἶψά οὐ καὶ οἱ Ἀρκάδες ἀνέβησαν πρῶτοι τὸν Ποσειδῶνα ἵππον (1). — Ὁ νέκος ἡ καθύπερθε τὸ ἔργον μεταξὺ θελοῦσαν καὶ ἔχοντος ἐκείνου ΝΕΑΙΩΝ, καὶ πρ' αὐτοῦ ἐξεδίδον ἡ παλαιὰ Τριβὴς εἰς τὸν Αἰάδωνα (2).

ΚΑΘΩΣ, καίτοι ἐπὶ τῆς ἐδοῦ τῆς ἐκ Φωκίδος εἰς Θολέουσαν ἀπέχετο 25 σταδ. τῆς ἀποστάσεως καὶ παλαιῶν τῶν θελοῦσαν Ἀρκάδων. Ἡ πόλις αὐτὴ ἐκαλεῖτο καὶ ἦν τοῦ ἀσολιγίου, διότι ἐπὶ τῆς πόλεως αὐτῆς ἐδοῦ ἦν νεκρὸς ἀσολικῶς ἐκαλεῖτο Κουμῆς ἀπὸ τῶν 45 σταδίων τῆς πόλεως θελοῦσαν (3).

ΤΥΦΗΛΑ τῆς ΤΡΙΒΛΙΑΣ

ΝΟΥΝΙΕΡΑ πόλις καὶ ἀρχαία τῆς πόλεως Φειάς, κατὰ τὴν μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῇ αὐτὴν πόλιν τὴν ἐν Δελφῶ. Ὁ Νουνιέρης Νουνιέρης ἐπὶ τῆς ποταμῆος τοῦ Αἰάδωνος. Ὁ Ποσειδῶν καὶ τὸ ἔκαστος μόνον τοῦ πολυκαίματος τοῦτο τὸ πλῆθος μέγαλον πόλιν ἀνατεῖλεν ἀπὸ τῆς μετὰ τὴν πόλιν δὲ τὴν ἀνατεῖλεν τὴν ἀνατεῖλεν ἀνατεῖλεν, κατὰ τὸν Νου-

* Ἰσχυρὸν ἔστι καὶ τὸ ἐπὶ τῇ πόλει τῇ πόλει.

σανίας λέγει· ὅτι οὐδένα ἐγνώριζεν ἕτερον ἀνήκοντα εἰς τοσοῦτον ὕψος· ἔσταζε δὲ κατὰ τοῦ κρημνοῦ τὸ περιβόητον ὕδωρ τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἸΔΩΡ ΣΤΥΓΟΣ (1)· τὸ ὕδωρ τοῦτο ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Στυγὸς, ἣν ὁ Ἡσίοδος ἐν τῇ θεογονίᾳ λέγει θυγατέρα τοῦ Ωκεανοῦ καὶ γυναῖκα τοῦ Πάλλαντος· τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Δίνος ἐν ταῖς ποιήσεσιν. Ἐπιμενίδης δὲ ὁ Κρής πλάττει μὲν καὶ αὐτὸς τὴν Στύγα θυγατέρα τοῦ Ωκεανοῦ, οὐχὶ δὲ γυναῖκα τοῦ Πάλλαντος, ἀλλὰ Πείραντος τινὸς ἐξ οὗ ἔτεκε τὴν Ἑχιδναν (2)· ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς Στυγὸς ὤμνουν οἱ θεοὶ καὶ ὁ ὄρκος οὗτος ἦν τρομερὸς καὶ ἀμετάτρεπτος· ὁ Ὀμηρος παρὲνθάλα τὸ ὄνομα τῆς Στυγὸς ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ· ἡ Ἥρα παρ' αὐτῷ ὀμνύει ὡς ἐφεξῆς =

Ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθε,

Καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ (3).

Ὁ τοιοῦτος ὄρκος εὐρίσκεται καὶ κατὰ πολλὰ ἄλλα μέρη τῶν ποιημάτων τοῦ Ὀμήρου· ὁ ποιητὴς οὗτος λέγει πρὸς τούτοις ἐν τῷ καταλόγῳ, ἀναφέρων τὸ μετὰ τοῦ Γουνέως στράτευμα, ὅτι τὸ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τῆς Στυγὸς ἔρρεεν εἰς τὸν Τιταρήσιον ποταμὸν, καὶ ὅτι Στύξ ἦν καὶ ἐν Ἄδου. Τὸ δὲ ὕδωρ τὸ στάζον ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ τοῦ παρὰ τὴν Νώνακριν ἐνέπιπτε πρῶτον εἰς βράχον ὑψηλόν, καὶ διεξιθὼν διὰ τοῦ βράχου, κατήρχετο εἰς τὸν Κραθὶν ποταμὸν (4)· κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἡ Στύξ ἦν ὀλίγον ὕδωρ ἀναβλύζον ἐκ πέτρας καὶ ῥέον εἰς κεῖλωμα περιπεφραγμένον (5)· τὸ ὕδωρ τοῦτο ἔφερε θάνατον καὶ εἰς ἀνθρώπους καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ζῶον, καὶ λέγεται ὅτι αἱ πρῶται αἶγες αἱ πιοῦσαι ἀπ' αὐτοῦ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 17. (2) Αὐτ. κ. 18. (3) Ὀμ. Ἰλ. Ο. ε. 36.

(4) Πaus. Ἀρκ. κ. 18. (5) Ἡρόδοτ. β. 6, κ. 74.

ἀπωλείσθησαν· προϊόντος δὲ τοῦ καιροῦ ἐγνώσθησαν καὶ αἱ λοιπαὶ παράδοξοι ιδιότητες τοῦ ὕδατος τούτου· ὁ ὕλας, ὁ κρύσταλλος, ἡ μορβία (1) καὶ ὅσα ἄλλα ἢ λίθινα ἢ κεράμεια σκεύη συνετρίβοντο ὑπὸ τοῦ ὕδατος τῆς Στυγὸς· τὰ δὲ κεράτινα, καὶ ὀστέινα, καὶ ὁ εἶδηρος, καὶ ὁ χαλκός, καὶ ὁ μόλυβδος, καὶ ὁ κασσίτερος, καὶ ὁ ἄργυρος, καὶ τὸ ῥιλεκτρον ἐσθίοντο ὑπ' αὐτοῦ· ἐπασχε δὲ τὸ αὐτὸ καὶ ὁ χρυσός, ἂν καὶ, κατὰ τὴν Λεσβίαν ποιήτριαν (Σαπφώ), τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ὑπέκειτο εἰς σκωρίαν· μόνη δὲ ἡ ἐπλὴ τοῦ ἵππου ἀντείχεν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ὕδατος τούτου καὶ δὲν ἐφθείρετο ὑπ' αὐτοῦ· ἐλέγτο δὲ, ἀλλ' ἄνευ βεβαιότητος, ὅτι καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου δι' αὐτοῦ τοῦ φαρμάκου ῥελευύτησεν (2).

* Κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Ληκίου τὸ χωρίον Μεσορούγι καίται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Νωνάκριδος· τῷ ὄντι ἡ θέσις Παναγία τοῦ χωρίου τούτου παριστᾷ ἐντελῶς τὸ σχῆμα ἀρχαίας ἀκροπόλεως καὶ καίται κατὰ τὴν ἐκβολὴν τοῦ ποταμοῦ Ἀγριοῦτιζᾶς εἰς τὸ ποτάμι τῆς Ἀκράτας (Κράβιδος). Ἀντικρὺ τῆς θέσεως ταύτης, ἐν τῷ χωρίῳ Σόλω εἰσὶ τάφοι ἀρχαῖοι καὶ νομίσματα· ἡ δὲ Στύξ ὀνομάζεται Μαιουρονέρια καὶ Δρακονέρια (3), καὶ ἐνοῦται μετὰ τῆς Ἀγριοῦτιζᾶς.

ΚΑΛΛΙΑΪ, | δύο πόλεις, αἱ μετὰ τῆς Νωνάκριδος συνίσχυν
ΔΙΠΟΙΝΑ. | τὴν λεγομένην Τρίπολιν· αἱ δύο αὗται πόλεις
ὥς καὶ ἡ Νώνακρις, ἐγένοντο κῶμαι τῶν Μεγαλοπολιτῶν
ἀντὶ πόλεων, καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν μετωκίσθησιν εἰς τὴν
Μεγάλην πόλιν ὅτε συνωκίζετο (4).

* Ἀγνώστος εἶναι ἡ ἀκριβὴς θέσις τῶν δύο τούτων πόλεων.

(1) Ἄγγλον κατασκευασμένον ἐκ σκεπτικῆς τῆς Κίνας· καὶ μωρίνη καὶ μωρίνη, ὡς καὶ Λατίν. *murghina vasa*. (2) Πασα. Ἄρμ. κ. 18. (3) Δέκ. Τ. 3, κ. 26, σ. 167, 179. (4) Πασα. Ἄρμ. κ. 37.

ΤΜΗΜΑ τῆς ΗΡΑΙΑΤΙΔΟΣ.

ΗΡΑΪΑ, πόλις κατὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ κει-
μένη κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ ἐλαφραὶς κατωφερείας ὄρους,
κατὰ δὲ τὸ λοιπὸν καθήκουσα δι' ἐπιπίδου ἐπ' αὐτὸν τὸν
Ἀλφειὸν· παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἦσαν περίπατοι χωρι-
ζόμενοι διὰ μύρτων καὶ ἄλλων ἡμέρων δένδρων, καὶ αὐτοὶ
ἦσαν καὶ τὰ λουτρά. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ Ἡραιῶς
τοῦ Δυκάνου· περιεῖχε δὲ δύο ναοὺς Διονύσου, ὧν τὸν μὲν
ὠνόμαζον Πολίτην, τὸν δὲ Αὐξίτην, καὶ οἶκημα ἐνθα ἐτέ-
λουν τὰ ἔργια τοῦ θεοῦ τούτου· καὶ ἕτερον δὲ ναὸν Πανὸς,
ὡς ὄντος ἐπιχωρίου τῆς Ἀρκαδίας καὶ ἕτερον Ἑρας. Ἀπάν-
των δὲ τῶν ἀθλητῶν τῆς Ἀρκαδίας διέπρεψε μᾶλλον ὁ
Ἡραῖος Δημάρατος, ὃς πρῶτος ἐνίκησεν ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸν
ὀπλίτην δρόμον. — Μετὰ 15 δὲ στάδια ἀπὸ τῆς Ἡραίας
ἔρρεεν ὁ Ἀάδων, καὶ μετὰ 20 περίπου ἀπ' αὐτοῦ ὁ Ἑρύμαν-
θος, ὃς ἐχώριζε τὴν χώραν τῆς Ἡραίας ἀπὸ τῆς Ἡλείας (1).
— Κατὰ τὸ ἀρχαιότατον, ἡ θέσις τῆς Ἡραίας ἐκαλεῖτο Σό-
λογοργός (2). Ἡ πρώτη γνωστὴ εἰς τὴν ἱστορίαν πράξις τῶν
Ἡραίων εἶναι ἡ ἐκατονταετῆς συνθήκη συμμαχίας καὶ ἐπι-
μαχίας συνομολογηθεῖσα ἐν ὀνόματι τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς
μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἡλείων ἐπὶ Σόλωνος, ἄρχοντος τὸ
δεύτερον τοῦ Πεισιστράτου κατὰ τὴν 50 περίπου Ὀλυμπιάδα.
Ἡ συνθήκη αὕτη ἀνεγράφη ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐπὶ χαλκίνης πλακῆς
εἰς ἀρχαίαν Πελοποννησιακὴν διάλεκτον καὶ εἴρεται καὶ
μέχρι τοῦδε ἀκέραιος· ἐγένετο δὲ καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Ἡλείοι
δι' ἀκαταμαχίτου δυνάμεως ἐξέτειναν τὴν κυριότητα αὐτῶν
ἐπὶ τῆς Πισατίας καὶ τῆς Τριφυλίας, διὸ καὶ οἱ Ἡραῖοι

(1) Πaus. Ἁρκ. κ. 26. (2) Στράβ. Βυζ.

ἐζήτησαν παρ' αὐτῶν, σκέπη καὶ προστασίαν ἣν οὐκέτι εὕρισκον ἐν τῇ κατασπαρattoμένη Ἀρκαδίᾳ· κατὰ τοσοῦτο δὲ μᾶλλον ἐκινήθησαν εἰς τοῦτο, καθ' ὅσον ἐκ τῶν ἐννέα νομῶν τῶν διασπαρμένων κατὰ τὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ποταμῶν Λάδωνος καὶ Ἐρυμάνθου ἡ Ἡραϊάτις ἦν ἡ πρώτη καὶ μᾶλλον ἐκθετος πρὸς τὴν Ἠλείαν. Ἡ πολιτικὴ στάσις τῶν ἐννέα νομῶν τούτων διέμεινε κατὰ δύο ἐτι αἰῶνας ἀναλλοίωτος, ἕως οὗτο ἡ Σπάρτη ἐπὶ βασιλείᾳς Κλεομβρότου ἢ Κλεωνύμου συνήνεσε τὰς καχωρισμένας ἐννέα κοινότητας καὶ ἀπέδειξε μίαν μόνον πόλιν τὴν Ἡραϊάν. Οἱ Ἡραῖες κατὰ τινὰς ἐποχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου φαίνονται συναγωνιζόμενοι τοῖς Λακεδαιμονίοις (1). Ἀλλ' οἱ Ἀρκάδες ἐτιμώρησαν ὕστερον, καταπορθήσαντες Ὀλυμπ. 102, 3 - τὴν ἀποστάσαν πόλιν, ἢ μετὰ τὴν πτώσιν μάλιστα τῆς Σπάρτης ἀπώλεσε βαθμυδὸν τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ἀξίαν κατὰ δὲ τὸν Συρμαχικὸν πόλεμον ἡ Ἡραία πρὸ πάντων ἔπαυε, διότι ἡ Ἠλὶς καπῆσθη τὸ κέντρον τῶν Αἰτωλικῶν στρατευμάτων. Ὁ Παυσανίας εὖρε διαμένοντα ἐτι τοὺς ναοὺς, τὰ λουτρά, τοὺς περιπάτους καὶ τὰς δειροστοιχίας, ὥς ἀνωτέρω εἰρηται (2). — Ἡ θέσις τῆς πόλεως ἦν πολλαχῶς ἀξιόλογος· ὁ ποταμὸς περικυκλοῦται ὑπ' εὐφορωτάτης γῆς, τοῦ καταρδευομένου καρποφόρου ἐδάφους τῆς ἑσῶ Ἀρκαδίας. Ἡ Ἡραία οὖσα ἡ μόνη πόλις κειμένη ἀμέσως ἐπὶ τῆς δημόσιας οδοῦ ἦν τὸ εὐθετον ἀναπτυγνῆριον τῶν εἰς Ὀλυμπίαν πορευομένων ἢ ἐκείθεν ἐπανερχομένων Ἑλλήνων· ἐτι δὲ ζωηροτέρα καθίστατο ἡ συγκοινωνία ἐκ τοῦ ὅτι δύο ὁδοὶ κατερχόμεναι ἀπὸ τῆς ἀρκτέας Ἀρκαδίας, καθέκαστα εἰς τὴν κατὰ τὴν τοῦ Ἀλφειοῦ, καὶ τέλος αἱ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου γέφυραι συνῆπτον

(1) Οἰκιστ. β. 5, κ. 67. (2) Περ. Ἠελ. κ. 26.

εὐθὺς πρὸ τῆς πόλεως τὴν ἐκ Φιγαλίας καὶ Μεσσηνίας μεσημέριον ὁδὸν μετὰ τῆς Ὀλυμπιακῆς λεωφόρου. — Φιγαλιεὺς φυγαδευθέντες τῆς πατρίδος αὐτῶν κατέσχον ποτὲ τὴν Ἡραίαν ἥτις κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν ἀναφέρεται μόνον ὡς ὄχυρον φρούριον (1). — Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἡραίας εἰς Μεγάλην πόλιν ἔκειτο ἡ πόλις Μελαινεαί (2).

* Ἡ θέσις τῆς Ἡραίας ὀρθῶς ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Πausανίου εἰς 15 στάδια (45 λ.) ἀπὸ τοῦ Λάδωνος. Πρὸς δυσμὰς τοῦ μικροῦ χωρίου Ἀγ. Ἰωάννου καὶ τοῦ πλησίου Ἀνεμοδουρίου προκύπτει ἐκ τοῦ πρὸς βορρᾶν δρυμώδους ὑψώματος χαρίεις δεινδροσκεπῆς λόφος, ὀριζόμενος ἐκατέρωθεν ὑπὸ χαράδρας ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ λόφου τούτου καὶ ἐπὶ τῶν καταφερειῶν αὐτοῦ ἐκτείνονται τὰ εἰλείπια τῆς πόλεως· μέρος τοῦ τείχους τακτικῶς ὀπισθεῶν κατεσκευασμένον σώζεται κατὰ τὴν πρὸς ἀνατολὰς πλευρὰν τὴν πρὸς τὸ χωρίον καὶ προβαίνει ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν κατὰ τὸν ποταμόν· ὡς καὶ ἕτερον κατὰ τὸ πρὸς δυσμὰς κράσπεδον τοῦ ὀροπεδίου, ὅπερ περιλαμβάναντο ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ τείχους· σωρὸς συντριμμάτων σώζεται μόνον παρὰ τὴν Παλαιὰν λεγομένην ἐκκλησίαν ἐκ τῆς Ἄνω Ἡραίας, τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως· ὀπισθεῶν ἀσημαντικώτερα εἰσὶ τὰ λείψανα τῆς κάτω πόλεως· τῶν λουτρῶν σώζονται τὰ εἰλείπια καὶ σημεῖα τῶν περιπάτων διακρίνονται· τῶν δὲ ναῶν οὐδὲν λείπεται εἰμὴ μόνον κίωνων τινῶν τεμάχια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου (3).

ΜΕΛΑΙΝΕΑΙ, πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ Μελανέως τοῦ Δυκάωνος· ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἡραίας εἰς Μεγάλην πόλιν, καὶ ῥυαξ κατέρρεε διὰ μέσου αὐτῆς· ἀνωτέρω τῶν

(1) Διόδ. Σικ. β. 15, κ. 40. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 26. (3) Kourτ. Πελоп. T. 1, σ. 365. 366.

Μελαινεῶν ἐν ἀποστάσει 40 σταδίων ἔκειτο τὸ πολίχιον Βουφάγιον· ἐπὶ Πausανίου ἡ πόλις αὕτη ἦν ἱερμος (1). — Κατὰ τὸν Πευτιγγέριον πίνακα αἱ Μελαινεαὶ ἀπέχον 12 μίλ. Ῥώμ. τῆς Ὀλυμπίας καὶ 22 τῆς Μεγάλης πόλεως (2).

* Ἀπέναντι τοῦ χωρίου Μαισιείου, ὀλίγον κατωτέρω, ἐπὶ κορυφῆς δρυμῶδους λόφου ἐπικειμένου τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Ἀλφειοῦ σῶζονται ἐρείπια Ἑλληνικὰ ἔχοντα τείχη τῆς τρίτης τάξεως καὶ ὀνομάζονται τὸ Κάστρον τοῦ Λεοδώρου ἢ κοινότερον τοῦ Λοδώρου· λέγεται ὅτι τὰ τείχη ταῦτα ἐκτίθησαν ὑπὸ τινος Λεοδώρου κυρίου τῆς πέριξ χώρας, ἢ ἀπ' ἐκείνου ὠνομάσθη Λεοδώρα· ἂν ἡ παράδοσις αὕτη ἀληθεύῃ, φρούριον τῆς ἐποχῆς τοῦ μεσαιῶνος προσετέθη ἴσως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ τείχη· τὰ τείχη δὲ ταῦτα τὰ Ἑλληνικὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰσὶ τὰ τῶν Μελαινεῶν (3).

ΒΟΥΦΑΓΙΟΝ, πολίχιον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς εἰς Μεγάλην πόλιν εἰς Ἡραίαν, κατὰ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τῆς πόλεως Μελαινεῶν, ἥ ἀπέχει 40 στάδια. Παρὰ τὸ Βουφάγιον ἐπήγαζεν ὁ ποταμὸς Βουφάγος (4).

* Τὸ Βουφάγιον ἔκειτο ἐνθα τανὺν καῖται τὸ χωρίον Παπαδᾶ.

ΔΑΙΦΗΡΑ ἢ ΔΑΙΦΕΪΡΑ, πόλισμα ἐπὶ ὄρους κατὰ μυσσηβρίαν τῆς πόλεως Ἡραίας καὶ τοῦ Ἀλφειοῦ, ὃν ἀπέχει 40 στάδια, δηλ. : μετὰ τὴν Ἡραίαν καὶ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ ἐξετείνετο πεδιάς ἐπὶ 10 στάδια καὶ μετὰ τὴν πεδιάδα ἦν ἀνάβασις ὄρους 30 ἐτι σταδίων μέχρι τῆς Δαιφήρας· οἱ Δαιφηρεῖς ὠνομάσθησαν οὕτως ἀπὸ Δαιφήρου τοῦ Δυαόνορος. Εἶχον δὲ ναοὺς Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἀθηνᾶς, ἣν ἐσέβοντο πρὸ

(1) Πaus. Ἄρκ. κ. 26. (2) Μάννερ. β. 2, κ. 8, σ. 455. (3) Διδ. Τ. 2, κ. 13, σ. 66. (4) Πaus. Ἄρκ. κ. 26.

άντων, λέγοντες ὅτι ἐτέχθη καὶ ἐτράφη παρ' αὐτοῖς. Ἰδρυν δὲ καὶ βωμόν Διὸς ἐπικληθέντος Λεχεάτου, διότι ἔτεκεν ταῦθα τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ τινὰ δὲ κρήνην αὐτῶν ὠνόμαζον ΠΙΤΩΝΪΔΑ, οἰκειοποιούμενοι αὐτοὶ ὅσα ἐλέγοντο περὶ τοῦ σταμοῦ Τρίτωνος· τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς ἦν χαλκοῦν, ἵγον Ἰπατοδώρου ἀξιοθέατον καὶ διὰ τὸ μέγεθος καὶ διὰ ἡν τέχνην· ἐτέλουν δὲ καὶ πανηγυρίν εἰς τιμὴν τινὸς τῶν ἰδῶν, ἴσως τῆς Ἀθηνᾶς· ἐν τῇ πανηγύρει ταύτῃ προσέθουν εὖ τὸν Μυίαγρον, ἐπευχόμενοι ἐν καιρῷ τῶν ἱερείων πρὸς ὃν ἤρωα καὶ ἐπικαλούμενοι ὀνομαστὶ τὸν Μυίαγρον, καὶ ἴτως ἀπηλάττοντο, ὥς ἐνόμιζον, τῆς ἐνοχλήσεως τῶν υἱῶν. Οἱ οἰκήτορες τῆς Ἀλιφῆρας ἦσαν ὀλίγοι ἐπὶ τοῦ αὐσανίου, διότι οἱ πλεῖστοι ἐξέλιπον αὐτὴν ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Ἀρκάδων εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν (1)· εἰς ὄνῃν δὲ τὴν Ἀλιφῆραν μετὰ τὸν συνοικισμόν καὶ ἐπὶ τοῦ αὐσανίου ἔτι παρέμεινε νὰ ὀνομάζῃται πόλις (2). — ατὰ τὸν Πολύβιον, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος δ' Γ'. ἔρε τὴν Ἀλιφῆραν ἐπὶ λόφου κρημνώδους ἔχοντος πλέον ἢ ἑκα σταδίων πρόσθασιν, καὶ ἄκραν ἐν αὐτῇ τῇ κορυφῇ τοῦ ὑμπαντος λόφου καὶ ἐπ' αὐτῆς τὸ εἰρημένον χαλκοῦν ἄγαλμα ἧς Ἀθηνᾶς, ὃ λέγει καὶ αὐτὸς κάλλει καὶ μεγέθει διαφέρων καὶ κατασκευασθὲν οὐχὶ ὑπὸ Ἰπατοδώρου, ὥς λέγει ὁ Παυσανίας, ἀλλ' ὑπὸ Ἐκατοδώρου τοῦ Σωστράτου (3). — Ὀλίγον ρὶν τῆς εἰσβολῆς τοῦ Φιλίππου ἐπικρατήσαντες οἱ Ἡλεῖοι, λον τὴν πόλιν τῶν Ἀλιφηρεῶν ὑποκειμένην ἐξ ἀρχῆς τῇ ρκαδίᾳ καὶ Μεγαλοπόλει (4), καὶ ὁ Φίλιππος ἐπολέμησε αὐτὴν ὡς Ἡλεῖαν πόλιν 219 Π. Χ.

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 26. (2) Αὐτ. κ. 27. (3) Πολύβ. β. 4, κ. 78.

(4) Ἰδε Τριφυλία.

* Τὰ ἐρείπια τῆς Ἀλιφῆρας ὀνομάζονται Κάστρον τῆς Νερόβιτσας (1).

ΤΜΗΜΑ τῆς ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ.

ΑΨΚΑΙΑ, πόλισμα οὐ πόρρω βορείως τῆς Μεγάλης πόλεως καὶ νοτίως τῆς Διπαίας παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἐλισσῶνος (2). Κατὰ τὸν συνοικισμὸν τῆς Μεγάλης πόλεως οἱ Λυκεάται, ὡς καὶ οἱ Τρικολωνεῖς, οἱ Λυκοσουρεῖς καὶ οἱ Τραπεζοῦντιοι μετέβαλον γνώμην ἴμονοι τῶν ἄλλων Ἀρκάδων καὶ δὲν ἤθελον νὰ ἐκλίπῃσι τὰς πατρίδας, ἀλλ' ἐβιάσθησαν οἱ Λυκεάται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν συνοικισμὸν καὶ ἄκοντες (3).

ΓΟΡΤΥΣ, πόλις τὸ ἀρχαιότερον, ὕστερον δὲ κώμη, κατὰ τὸ βορ-δυτικὸν τῆς Μεγάλης πόλεως, πέραν τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ Βουράγου. Εἶχε ναὸν Ἀσκληπιοῦ ἀγενεῖου ἐκ λίθου Πεντελησίου καὶ ἄγαλμα Ἰγείας, ἀμφοτέρα ἔργα Σκόπα (4). Παρὰ τὴν Γόρτυνα ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Γορτύνιος (5). Ἡ πόλις αὕτη ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Γόρτυνος τοῦ Στυμφήλου καὶ ἀπογόνου τοῦ Ἀρκάδος εἰς τετάρτην γενεάν (6). Ἡ Γόρτυς συνετέλει πρότερον τῇ Κυνουρίᾳ ὕστερον συγκατελέχθη μετὰ τὴν τῶν πόλεων ἐξ ὧν ἐγένετο ὁ συνοικισμὸς τῆς Μεγάλης πόλεως (7). Ἐν τῷ ἐν Γόρτυν ναῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀνέθεσεν Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου τὸν θώρακα καὶ ἐν τῶν δοράτων αὐτοῦ, καὶ ὁ Πausanias εἶδεν, ὡς λέγει, καὶ τὸν θώρακα καὶ τὴν αἰχμὴν τοῦ δόρατος. Κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Γόρτυνος εἰς Μεγάλην πόλιν ἦν μνημεῖον ὀνομαζόμενον Παραιβάσιον (8).

(1) Δήμ. Τ. 2, κ. 13, σ. 68. (2) Paus. Ἀρκ. κ. 30. (3) Δύτ. κ. 17.

(4) Δύτ. κ. 28. (5) Paus. αὐτ. καὶ Ἠλ. κ. 7. (6) Paus. Ἀρκ. κ. 4.

(7) Δύτ. κ. 17. (8) Δύτ. κ. 28. — Ἰδ. Μεγαλόπολις.

* Παρὰ τὸ χωρίον Ἀτσίχολον κατ' ἀνατολάς αὐτοῦ κεῖν-
ται τὰ εἰσέπια τῆς Γόρτυνος (1) ἧς ἅπας ὁ περίβολος σύγ-
κεται ἐκ μεγάλων λίθων, καλλίστης πολυγωνίου κατασκευῆς·
ὑπάρχει δὲ ἤδη ἐπαρχία Γορτυνία καὶ δῆμος Γόρτυς οὗ
ἔδρα εἶναι ἡ κωμόπολις Καρύταινα ἔχουσα καὶ σχολεῖον
δημοτικὸν καὶ οἰκονομικὴν ἐφορείαν καὶ ταμεῖον, ἀμφοτέρω
Β'. τάξεως. Τὸ ὕψος τῆς Καρυταίνης ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας
τῆς θαλάσσης λογιζέται 583 μέτρων γαλλ.

ΒΡΕΝΘΗ, πόλις κατὰ δεξιάν τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ Γόρτυνος
εἰς Μεγάλην πόλιν. Παρὰ τὴν Βρένθην ἐξήρχετο ποταμὸς
Βρενθαίτης (2).

* Κατὰ τὸν Λήκιον ἡ Καρύταινα κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως
τῆς Βρένθης (3).

ΘΕΙΣΙΩΑ ἢ ΘΙΣΙΩΑ πόλις περιεχομένη ἐν τῇ χώρᾳ Θει-
σοαίᾳ ἣτις ἦν μοῖρα τῆς Κυνουρίας καὶ ἐξετείνετο κατὰ
τὸ προσάρκτιον τοῦ ὄρους Λυκαίου. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας
ταύτης ἐτίμων κυρίως τὴν Νύμφην Θεισόαν, μίαν τῶν
τροφῶν τοῦ Διός· διὰ δὲ τῆς χώρας τῆς Θεισοαίας ῥέοντες
ἐξέδιδον εἰς τὸν Ἀλφειὸν οἱ ποταμίσκοι Μυλάων καὶ Νοῦς
καὶ Ἀχελῷος καὶ Κέλαδος καὶ Νάφιλος (4)· ἡ Θεισόα ἦν
μία τῶν πόλεων ἐξ ὧν συνφύκηθη ἡ Μεγὰλη πόλις (5). —
Ἡ Θεισόα αὕτη ἦν ἄλλη ἢ ἡ παρὰ τὸ Μεθύδριον.

* Τὸ λεγόμενον Κάστρον τῆς Ἀγ. Ἐλένης κεῖται ἐπὶ τῆς
θέσεως τῆς Θεισόας (6).

ΤΜΗΜΑ τῆς ΦΙΓΑΛΙΚΗΣ.

ΦΙΓΑΛΙΑ, πόλις πρὸς δυσμὰς τῆς Λυκοσοῦρας παρὰ τὰς
πηγὰς τῆς Νέδας, πλησίον τῶν ὁρίων τῆς Μεσσηνίας· ἔλαβε

(1) Δῆκ. Τ. 2. σ. 24. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 28. (3) Δῆκ. Τ. 2. κ. 18. σ.
292. (4) Πaus. Ἀρκ. κ. 38. (5) Αὐτ. κ. 27. (6) Δῆκ. Τ. 2. κ. 18. σ. 315.

τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ αὐτῆς Φιγάλου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος· μετὰ καιρὸν δὲ μετεβλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς καὶ ἀντὶ Φιγαλίας ἐνομάσθη Φιαλία ἀπὸ Φιάλου τοῦ Βουκολίωνος (1). ἀλλ' αὕτη ἡ νέα ὀνομασία δὲν διέμεινε διαπαντός, διότι ἡ πόλις ἀνέλαβε πάλιν μετὰ τινα καιρὸν τὴν ἀρχαίαν (2). ἐλέγοντο δὲ περὶ τούτου καὶ ἄλλα ὀλίγον ἀξιόπιστα· ὅτι δηλαδὴ ὁ Φίγαλος, ὁ πρῶτος οἰκιστὴς τῆς Φιγαλίας ἦν ἄνθρωπος αὐτόχθων καὶ οὐχὶ υἱὸς τοῦ Λυκάονος, ἢ καὶ κατ' ἄλλους ὅτι ἐνομάσθη ἡ πόλις ἀπὸ Νύμφης Φιγαλίας, μιᾶς τῶν Δρυάδων (3). Ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο ἐπὶ βράχου μετεώρου καὶ ἀποτόμου μεταξὺ δύο ὄρεων, τοῦ Κοτύλιου καὶ τοῦ Ἐλαίου ὧν τὸ μὲν πρῶτον ὑψοῦτο κατ' ἀριστερὰν, τὸ δὲ δεύτερον κατὰ δεξιὰν τῆς πόλεως ἀπέχον αὐτῆς 30 στάδια· καὶ τὸ μὲν Κοτύλιον ἔκειτο κατὰ τὸ βορρ-ἀνατ-βόρειον, τὸ δὲ Ἐλαῖον ἀπέναντι αὐτοῦ κατὰ τὸ νότιον τῆς Φιγαλίας, καὶ τὰ πλεῖω τῶν τειχῶν αὐτῆς ἦσαν ὠκοδομημένα κάτωθεν τῶν κρημνῶν· κατὰ δὲ τὰ ἄνω ὁ λόφος ἦν ὁμαλὸς καὶ ἐπίπεδος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦν ναὸς Ἀρτέμιδος Σωτείρας καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς ὄρθον ἐκ λίθου· ἐκ τοῦ ναοῦ τούτου ἔπεμπον οἱ Φιγαλεῖς τὰς πομπάς. Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ ἦν ἄγαλμα Ἑρμοῦ φοροῦντος ἱμάτιον καὶ μὴ καταλήγοντος εἰς πόδας, ἀλλ' ἔχοντος σχῆμα τετράγωνον. Ἐἶχον δὲ οἱ Φιγαλεῖς καὶ ναὸν Διονύσου ἐπονομαζομένου ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων Ἀκρατοφόρου, καὶ τὰ μὲν κάτω τοῦ ἀγάλματος αὐτοῦ δὲν ἦσαν ὁρατὰ ἐκ τῶν φύλλων τῆς δάφνης καὶ τῶν κισσῶν· ὅσα δὲ μέρη ἐφαίνοντο ἐξέλαμπον ἐξ ἀλειφῆς κινναβάρεως (4). Ἐπὶ δὲ τῆς ἀγορᾶς ἦν ὁ καὶ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 3. (2) Αὐτ. κ. 5. 39. (3) Αὐτ. κ. 39.

(4) Αὐτ. κ. 39.

κατὰ τὰ ἄλλα ἀρχαῖος καὶ μάλιστα κατὰ τὸ σχῆμα ἐκ λίθου ἀνδριᾶς τοῦ παγκρατιαστοῦ Ἀρραχίωνος ὃν καὶ τοὶ ἀποθανόντα ἐν πάλῃ ἐκήρυξαν νικητὴν οἱ Ἡλείοι καὶ ἐτεφάνωσαν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ (1). Κατὰ τὸ 2 ἔτος τῆς 30 Ὀλυμπιάδος, ἄρχοντας ἐν Ἀθήναις Μιλτιάδου, οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰσβαλόντες εἰς τὴν χώραν τῆς Φιγαλίας, ἐπολέμησαν καὶ ἐνίκησαν τοὺς ἐπιχωρίους καὶ ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν· ὡς δὲ ἐκινδύνευε τὸ τεῖχος νὰ ἀλωθῇ, οἱ Φιγαλεῖς ἐξῆλθον ὑπόσπονδοι, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶλον τὴν Φιγαλίαν· ἀλλ' ὕστερον οἱ Φιγαλεῖς ἀνέλαβον αὖθις τὴν πατρίδα (2). Διχόνοιοι καὶ ἄνωμαλῆαι ἐσωτερικαὶ ἐτάραττον συχνάκις τοὺς Φιγαλεῖς· ἡ ὑπερέχουσα φατρία ἐξέβαλε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἐπαμεινώνδου τοσοῦτους πολίτας, ὥστε αὐτοὶ κατέσχον τὴν πόλιν Ἡραίαν, ἥτις κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἀναφέρεται μόνον ὡς φρούριον, καὶ ἐκεῖθεν ἐπιπεσόντες ἀπροσδοκῆτως κατὰ τῶν ἀντιπάλων, μέρος αὐτῶν ἐθανάτωσαν (3). -- Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀρχαίου συνεδρίου συνδραμόντες πειραταὶ τῇ τότε συμπολιτευομένῃ τοῖς Αἰτωλοῖς Φιγαλίᾳ, ἐλήστευον μετ' ἐκείνων τὴν Μεσσηνίαν (4). μετὰ τινα δὲ καιρὸν οἱ Φιγαλεῖς ἀκούοντες τὰ κατὰ τὴν Τριφυλίαν κατουρθώματα τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Γ'. καὶ ἐλπίζοντες εἰς τὴν προστασίαν αὐτοῦ, ἡθροίσθησαν ὁμοθυμαδὸν κατὰ τῶν διατριβόντων ἐν τῇ πόλει πειρατῶν τῶν Αἰτωλῶν· οὗτοι δὲ λαβόντες τὰς ἀποσκευὰς αὐτῶν, ἀπῆλθον ἐκ τῆς πόλεως· οἱ δὲ Φιγαλεῖς διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τὸν Φίλιππον, ἐνεχείρισαν αὐτῷ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν (5), καὶ ἐκτοτε διέμεινεν ἡ πόλις ἔτι χρόνον

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 40. (2) Αὐτ. κ. 39. — Ἰδ. Ὑρισθᾶσιον.

(3) Διδ. Σικ. β. 15. κ. 40. (4) Πολύβ. β. 4. κ. 3. 6. (5) Αὐτ. β. 4. κ. 79.

πολὺν, ἀλλ' αἰὶ ἀφανὴς καὶ ἄδοξος. — Κατὰ τὸ κάτω μέρος τῆς πόλεως ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Δύμαξ. — Οἱ Φιγαλεῖς εἶχον ἰδρυμένον ἄγαλμα Ἀπόλλωνος Ἐπικουρίου ἐπὶ τοῦ Κοτυλίου ὄρους ἐν χωρίῳ καλουμένῳ ΒἈΣΣΑΙ (1).

* Τὸ μικρὸν χωρίον Παύλιτσα κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Φιγαλίας (2). Σώζονται δὲ πάντα τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ταύτης ἔχοντα πύργους καὶ πύλας περιέργου καὶ ἀρχαϊκῆς κατασκευῆς, καὶ ἄλλα τινὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων οἰκοδομημάτων. Ἀξιοσημείωτον εἶναι αὐτόθι τὸ πλῆθος τῶν δαφνῶν, αἱ, ὡς λέγει ὁ Πausανίας, ἔκρυπτον τὸ ἥμισυ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διονύσου.

ΤΜΗΜΑ τῆς ΠΑΡΡΑΣΙΑΣ.

ΠΑΡΡΑΣΙΑ, πόλις ἀρχαιοτάτη καὶ ἄγνωστος, μνημονευομένη μὲν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐν τῷ καταλόγῳ =

Καὶ Τεγέην εἶχον καὶ Μαντινέην ἐρατεινήν,

Στύμφαλόν τ' εἶχον καὶ Παρράσιην ἐνέμοντο (3).

καὶ ὀνομασθεῖσα ἀπὸ Παρράσου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος, ἡ, κατ' ἄλλην παράδωσιν, μεταγενεστέρου τινὸς ἐκ τοῦ γένους τῶν Πελασγῶν (4), ἀλλ' οὐδόπως ὑπάρχουσα ἔτι κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς αἰῶνας. Ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ χώρα τῶν Παρράσιων, ἡ ἔκειτο κατὰ τὸ νοτιοδυτικὸν τῆς Ἀρκαδίας, μεταξὺ τῆς χώρας τῆς Μεγάλης πόλεως, τῆς Λακωνίας κατὰ τὴν Σκιρίτιδα, τῆς Μεσσηνίας, τῆς Ἠλείας τῆς Τριφυλίας καὶ τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ Ἀλφειοῦ. Οἱ Παρράσιοι ὡς καὶ οἱ Ἀζᾶνες καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι ἦσαν, ὡς φαίνεται, τὰ παλαιότατα ἔθνη τῆς Ἑλλάδος (5).

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 30. (2) Δία. Τ. 1. κ. 11. σ. 490. (3) Δ. Β. σ. 608. (4) Στief. Βυζ. Παρράσιαι. (5) Στief. β. 8. σ. 388.

ἐλόκληρος δὲ ἡ Ἀρκαδία ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Παρρασία (1). — Πόλεις τῶν Παρρasiών συγχωνευθεῖσαι εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν κατὰ τὸν συνοικισμὸν αὐτῆς ἦσαν Λυκοσουρεῖς, Θωκνεῖς, Τραπεζούντιοι, Προσεῖς, Ἀκακήσιον, Ἀκόντιον, Μακαρία, Δασέα (2). — Κατὰ τὸ ἐνδέκατον. ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν βασιλέα αὐτῶν Πλειστοάνακτα τὸν Πausανίου, ἐστράτευσαν πανδημεῖ κατὰ τῶν Παρρasiών ὄντων ὑπηκόων τῶν Μαντινέων, ὧν τινες στασιάσαντες ἐπεκαλέσθησαν αὐτούς· ἤλθον δὲ σκοπεύοντες νὰ καταβάλωσιν, ἂν δυνηθῶσι, καὶ τὸ ἐν Κυψέλοις φρούριον, ὃ ἔκειτο ἐν τῇ Παρρasiκῇ παρὰ τὴν Σκιοίτιδα τῆς Λακωνίας καὶ τειχισθὲν ὑπὸ τῶν Μαντινέων, ἐφρουρεῖτο ὑπ' αὐτῶν· καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἐφθειρον τὴν γῆν τῶν Παρρasiών, οἱ δὲ Μαντινεῖς παραδόντες τὴν πόλιν αὐτῶν ὑπὸ φυλακὴν Ἀργείων, ἐφρούρουν αὐτοὶ τοὺς συμμαχικοὺς τόπους· ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι νὰ διασώσωσι τὸ ἐν Κυψέλοις φρούριον καὶ τὰς πόλεις τῶν Παρρasiών, ἀπῆλθον· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καταστήσαντες τοὺς Παρρasiοὺς αὐτόνομους καὶ καθελόντες τὸ φρούριον, ἀνεχώρησαν (3). — Ἄνθρωπος πύκτης Παρρasiος, τοῦνομα Δάμαρχος ἐνίκησε ποτὲ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας καὶ ἀνέθεσε τὴν εἰκόνα αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς ==

Υἱὸς Δινύττα Δάμαρχος τήν δ' ἀνέθηκεν

Εἰκόν' ἀπ' Ἀρκαδίας Παρρasiος γενεάν.

Περὶ τοῦ Δαμάρχου τούτου ἐμυθεύθη ὅτι θύων ποτὲ θυσίαν τῷ Λυκαίῳ Διὶ, μεταμορφώθη εἰς λύκον, καὶ μετὰ δέκα ἔτη ἐγένετο πάλιν ἄνθρωπος (4).

(1) Σχολιαστ. Διον. Περιηγ. εἰς ζ. 414. (2) Paus. Ἀρκ. κ. 27.

(3) Θουκυδ. β. 5. κ. 33. (4) Paus. Ἠλ. κ. 8.

* Ἡ χώρα τῶν Παρβασιῶν ἐξεταίνεται ἐπὶ τῶν πρὸς ἀνα-
πολὰς κατωφερειῶν τοῦ ὄρους Λυκαίου καὶ ἐπὶ πάσης τῆς
πεδιάδος τοῦ Ἀλφειοῦ κατὰ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ ὄχθην ἀπὸ
τῆς Καρυταίνης μέχρι πλησίον τοῦ Λονταρίου καὶ μέρους
πινὸς κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ῥηθέντος ποταμοῦ κατὰ
τὴν Θωκινίαν, ὡς ἐκ τῶν ἀναφερομένων ὑπὸ τοῦ Πausανίου
ἐξάγεται· κατὰ δὲ τὸν Θουκυδίδην, ὃς διηγεῖται τὰ περὶ
τοῦ ἐν Κυψέλοις φρουρίου, ὁ τόπος οὗτος περιελάμβανε μεί-
ζονα ἑκτασιν κατὰ μεσημβρίαν.

ΛΥΚΟΣΟΪΤΡΑ, πόλις ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὄρους· συμφασίθη
ὑπὸ Λυκάονος τοῦ Παλασγυῖ, ὃς ὠνόμασε καὶ Δία Λύκαιον
καὶ ἔθηκε καὶ ἀγῶνα Λύκαια (1). Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀρκαδίας
Κλείτωρ ὁ Ἀζᾶνος, ὁ δυνατώτατος τῶν βασιλέων ὥκει ἐν
Λυκοσοῦρᾳ (2). Ἡ πόλις αὕτη ἐθεωρεῖτο ὡς πρεσβυιάτη
πασῶν τῶν πόλεων ὅπως ἐδειξεν ἡ γῆ ἐπὶ τῆς ἡπείρου
καὶ ἐν ταῖς νήσοις, καὶ, ὡς λέγει ὁ Πausanίας, ταύτην
πρώτην εἶδεν ὁ ἥλιος καὶ ἀπὸ ταύτης οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι
ἔμαθον νὰ κτίζωσι πόλεις (3). — Κατὰ τὸν συνοικισμὸν
τῆς Μεγάλης πόλεως οἱ Λυκοσοῦρεῖς μετὰ τῶν Λυκαϊατῶν,
τῶν Τρικολωνίων καὶ τῶν Τραπεζουντίων ἦσαν οἱ μόνοι τῶν
Ἀρκάδων, οἵτινες μεταβαλόντες γνώμην, δὲν ἤθελον νὰ ἐκ-
λίπωσι τὰς πατρίδας· ἀλλ' ἐβιάσθησαν νὰ καταχθῶσιν εἰς
τὸν συνοικισμὸν καὶ ἄκοντες (4). — Ἐπὶ Πausανίου ὀλίγους
τινὰς κατοίκους περιεῖχεν εἰσέτι ἡ Λυκοσοῦρα (5). — Κατὰ
δεξιὰν τῆς Λυκοσοῦρας ἦσαν τὰ Νόμια ὄρη (6)· πρὸς δὲ
δυσμὰς ἦν ἡ πόλις Φιγαλία· ὁ ἐκ Λυκοσοῦρας πορευόμενος
εἰς Φιγαλίαν ἦν ἀνάγκη πᾶσα νὰ διαβῇ τὸν ποταμὸν

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 2. (2) Αὐτ. κ. 4. (3) Αὐτ. κ. 38. (4) Αὐτ.
κ. 22. (5) Αὐτ. κ. 38. (6) Αὐτ.

Πλατανιστῶνα· ἔρρει δὲ οὗτος παρὰ τὴν Λυκοσοῦραν δυτικῶς (1).

ΘΩΚΝΙΑ, πόλισμα πρὸς δυσμὰς τῆς Μεγάλης πόλεως καὶ πρὸς τὸ νοτ-ἀνατολικὸν τῆς Βρέντης, μικρὸν ἀπέχον τῆς ἀριστερᾶς ὄχτης τοῦ Ἀλφειοῦ, ἐπὶ λόφου· ἔλαβεν τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ κτίσαντος αὐτὴν Θῶκνου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος· παρὰ τὸν λόφον ἔρρειεν ὁ ποταμὸς Ἀμίνιος (2). Ἡ Θωκνία ἦν ἐκ τῶν πόλεων ὅσαι συνετέλεσαν εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς Μεγάλης πόλεως (3).

* Τὸ χωρίον Βρωμοσέλα φαίνεται, κατὰ τὸν Λήκιον, ὅτι καίται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Θωκνίας (4).

ΤΡΑΠΕΖΟΥΨ, πόλις ἐν τῇ ἀπ' αὐτῆς ὀνομασθεῖσῃ χώρᾳ Τραπεζούντια, ἣτις περιείχετο ἐν τῷ τμήματι τῆς Παρβασίας καὶ ἐξετείνετο κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ· ἡ πόλις μικρὸν ἀπέιχε τῆς εἰρημένης ὄχτης, καὶ ἐκτίσθη ὑπὸ Τραπεζούντος, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος (5). — Μετὰ τὰ Τρωϊκά, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀρκαδίας Ἀγαπήνωρ ὁ στρατεύσας μετὰ τῶν Ἀρκάδων ἐπὶ τὸ Ἴλιον δὲν ἐπέστρεψε πλέον, ἱππόθους ὁ Κερκύωνος τοῦ Ἀγαμήδους τοῦ Στυμφήλου παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, μετέθεσε τὸν θρόνον τῆς βασιλείας ἀπὸ τῆς Τεγέας ἔνθα ἦν πρότερον, εἰς Τραπεζοῦντα (6). — Μεταξὺ Τραπεζοῦντος καὶ Ἀλφειοῦ, μικρὸν ἀπ' αὐτοῦ ἦν τόπος ΒΑΘΟΣ καλούμενος ἔνθα ἐπανηγύριζον καθ' ἕκαστον τρίτον ἔτος ἑορτὴν πρὸς τὰς μεγάλας θεάς· καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος ἦν πηγὴ καλουμένη ΟΛΥΜΠΙΑΣ καὶ ξηραينوμένη καθ' ἕκαστον δεύτερον ἔτος, καὶ πλησίον τῆς πηγῆς ἀνῆρχετο πῦρ. Ἐλέγον δὲ οἱ Ἀρκάδες, ὅτι ἡ λεγομένη μάχη

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 39. (2) Αὐτ. κ. 29. (3) Αὐτ. κ. 27.

(4) Λήκ. Τ. 2. κ. 18. σ. 293. (5) Πaus. Ἀρκ. κ. 29. (6) Αὐτ. κ. 5.

τῶν Γιγάντων καὶ τῶν Θεῶν ἐγένετο ἐνταῦθα καὶ οὐχὶ ἐν Πελλήνῃ τῆς Θράκης, καὶ προσέφερον αὐτόθι θυσίας εἰς τὰς ἀστραπάς, εἰς τὰς θυέλλας καὶ εἰς τὰς βροντάς. — Εἰς ἀπόστασιν ὅσον 10 σταδίων ἀπὸ τοῦ Βάθους ἔκειτο ἡ Βασιλὶς (1). — Ἐκ τῶν Ἀρκάδων ὅσοι κατέλειπον τὰς πατρίδας πρὸς συνοικισμὸν τῆς Μεγάλης πόλεως ἦσαν πρὸς τοῖς ἄλλοις τῶν Παρῃασίων καὶ οἱ Τραπεζούντιοι· ἀλλ' οὐτοί, ὥς καὶ οἱ Λυκαῖάται καὶ οἱ Τρικολωνεῖς καὶ οἱ Λυκοσουρεῖς, μετέβαλον γνώμην μόνοι τῶν Ἀρκάδων. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπιτρέπετο πλέον εἰς αὐτοὺς νὰ ἐνοικῶσι τὰ ἀρχαῖα ἄστυα, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ἄκοντες ἐξ ἀνάγκης κατήχθησαν εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν, οἱ δὲ Τραπεζούντιοι, ὅσοι δὲν ἐθανατώθησαν ἐν τῷ ἄμα αὐτόχειρες ἐξ ἀπελπισίας, ἀπεχώρησαν ὅλως ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀνέπλευσαν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἔνθα ἐδέξαντο αὐτοὺς συνοῖκους οἱ ἐκεῖσε Τραπεζούντιοι ὡς ὁμωνύμους, καὶ διότι ἐθεώρουν ὡς μητρόπολιν αὐτῶν τὴν Ἀρκαδικὴν Τραπεζοῦντα (2). — Ἐν τῇ Μεγάλῃ πόλει πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης τοῦ κειμένου ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν Μεγάλων θεῶν ἦσαν ξόανα Ἡρας, Ἀπόλλωνος καὶ Μουσῶν μετακομισθέντα ἐκ Τραπεζοῦντος (3).

* Ἰπεράνω τοῦ χωρίου Μαυριᾶς ὑπῆρξεν ἡ Τραπεζοῦς, ἧς εὐρέθησαν τὰ εἰρήπια (4).

ἈΚΑΚΗΣΙΟΝ, πόλις κατὰ τὰς ὑπωρείας λόφου ὡσαύτως Ἀκακησίον καλουμένου, κτίσμα Ἀκάκου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος. Ἐπὶ τοῦ λόφου ἦν ἄγαλμα ἐκ λίθου Ἑρμοῦ ἐπίκλησιν Ἀκακησίου σωζόμενον ἔτι ἐπὶ τοῦ Παυσανίου· ἐνομιζέτο δὲ ὅτι ὁ Ἑρμῆς παῖς ὢν ἐτράφη ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ· τὸ Ἀκα-

(1) Πaus. ἄρκ. κ. 29. (2) Δύτ. κ. 27. (3) Αὐτ. κ. 31. (4) Δύτ. Τ. 2. κ. 18. σ. 293.

κήσιον ἀπείχεν ἑπτὰ στάδια τῆς πόλεως Δασείας καὶ δέκα βῆ-
της ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀλφειοῦ· εἰ κάτοικοι τοῦ Ἀκακη-
σίου μετηνέχθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν (1).

ἈΚΟΝΤΙΟΝ, μία τῶν ἐν τῇ Παρρασίᾳ Ἀρκαδικῶν πόλεων
ἐξ ὧν συνωκίσθη ἡ Μεγάλη πόλις· ὁ Πausανίας τὸ ὄνομα
μόνον τῆς πόλεως ταύτης ἀναφέρει (2).

ΜΑΚΑΡΙΔΑ, πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ Μακαρέως, ἐνὸς τῶν
υἱῶν τοῦ Λυκάονος (3)· ἀπείχε δύο στάδια τῆς ἀριστερᾶς
ὄχθης τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ ἑπτὰ τῆς πόλεως Δασείας (4) B. A.
πρὸς δυσμὰς τῆς Μεγάλης πόλεως· οἱ κάτοικοι τῆς Μακα-
ρίας μετηνέχθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν κατὰ
τὸν συνοικισμὸν αὐτῆς (5).

ΔΑΣΕΪΔΑ, πόλις μικρὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ Μεγάλης πό-
λεως εἰς Φιγαλίαν, μεταξὺ τῶν πόλεων Μακαρίας καὶ Ἀκα-
κησίου, ὧν ἑκατέρας ἀπείχεν ἀνὰ ἑπτὰ στάδια, τῆς δὲ
Μεγάλης πόλεως 29 N. Δ. ἐκτίσθη ὑπὸ ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ
Λυκάονος (6). Ὁ Πausανίας εἶδε μόνον τὰ ἱερεῖα τῆς Δα-
σείας (7)· ἡ Δασεΐα ἦν καὶ αὐτὴ μία τῶν πόλεων ἐξ ὧν συνω-
κίσθη ἡ Μεγάλη πόλις (8).

* Παρὰ τὸ χωρίον Δελφ. Χασάνι σώζονται ἵχνη τῆς Δα-
σείας (9).

ΒΑΣΙΔΙΣ, πολίχινιον μικρὸν ἀπέχον τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης
τοῦ Ἀλφειοῦ, κατὰ τὸ νότιον τοῦ Βάθους, οὗ ἀπείχεν ὅσον
10 στάδια, καὶ κατὰ τὸ βόρειον τῆς Θωκνίας· ἐκτίσθη ὑπὸ
Κυψέλου, ὃς ἐξέδωκε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Κρεσφόντῃ τῇ
Ἀριστομάχῳ. Ἦχε ναὺν τῆς Δήμητρος σωζόμενον ἔτι ἐπὶ
τοῦ Πausανίου (10).

(1) Πaus. 'Αρκ. κ. 27. (2) Αὐτ. (3) Αὐτ. κ. 3. (4) Αὐτ. κ. 37.
(5) Αὐτ. κ. 27. (6) Αὐτ. κ. 3. (7) Αὐτ. κ. 38. (8) Αὐτ. κ. 27.
(9) Κούρτ. T. 1. σ. 294. (10) Πaus. 'Αρκ. κ. 29.

**ΤΜΗΜΑ τῆς ΑΙΓΥΤΙΔΟΣ, ΚΡΩΜΙΤΙΔΟΣ
καὶ ΜΑΛΛΙΑΤΙΔΟΣ.**

ΚΡΩΜΩΝ ἢ **ΚΡΩΜΟΙ**, πόλις κειμένη ἀνώτερον τοῦ Ἀλφειοῦ, ἐν ἀποστάσει ὅσον 40 σταδίων (1)· ἡ πόλις αὕτη ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Κρώμου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος (2) καὶ ἦν μία ἐξ ὧων συνωκίσθη ἡ Μεγάλη πόλις (3)· ἀπέχεται δὲ 20 στάδια τῆς ΝΥΜΦΑΔΟΣ, χωρίου ὅπερ καταφρέμενον ὑπὸ ὑδάτων, ἦν ἀνάπλεων δένδρων, καὶ 40 στάδ. τοῦ ἙΡΜΑΪΟΥ, ἐνθα ἦσαν τὰ μεταξὺ Μεσσηνίων καὶ Μεγαλοπολιτῶν ὄρια· ὁ Πausanίας μὲν εὗρεν ἐρείπια τῆς πόλεως Κρώμωνος παντάπασιν ἐξηφανισμένα (4). Ἡ χώρα τοῦ Κρώμωνος ἐλέγετο Κρωμίτις καὶ περιείχετο ἐν τῇ Αἰγυτίδι.

* Κατὰ τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (5) καὶ τοῦ Πausanίου (6), ὁ Κρώμων ὑπῆρξεν ἐνθα κεῖται ταῦν τὸ χωρίον Σαμαρᾶς, κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὁχθὴν τοῦ Ξεριοποτάμου, ὅπερ εἶναι ὁ δυτικὸς κλάδος τοῦ Ἀλφειοῦ, ὀλίγον τι ἀπώτερον ὅσον 20 λεπτ. ἀπὸ τοῦ Λονταρίου (7)· ἐπὶ δὲ τῆς θέσεως τοῦ Λονταρίου, ἂν καὶ ἀρίστης, οὔτε ἐκ τοῦ Πausανίου οὔτε ἐξ ἄλλου τινὸς συγγραφέως φαίνεται νὰ ὑπῆρξαι ποτὲ πόλις ἀρχαία καὶ οὐδὲ εὐρέθησαν λείψανα ἀρχαιότητος· ἡ δὲ ὀνομασία Λοντάρη δὲν εὐρίσκεται ἐν τῇ Βυζαντινῇ ἱστορίᾳ εἰμὴ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτε ὁ Φραντσῆς καὶ ὁ Χαλκοκονδύλης ἀναφέρουσι τὴν πόλιν ταύτην ὡς μίαν τῶν πρωτίστων τῆς Πελοποννήσου.

ΓΑΘΕΑΙ, πόλις παρ' ἣν ἐπήγαγεν ὁ ποτ. Γαθεάτας (8).

(1) Paus. Ἀρκ. κ. 34. (2) Αὐτ. κ. 3. (3) Αὐτ. κ. 27. (4) Αὐτ. κ. 34. (5) Xenoph. Ἑλλ. β. 7. κ. 4. (6) Paus. Ἀρκ. κ. 34 (7) Διὸς Τ. 2. κ. 12. σ. 44. (8) Paus. Ἀρκ. κ. 34.

ΦΑΛΛΙΣΪΔΙ, πόλισμα παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Μεγάλῃς πόλεως εἰς Σπάρτην, ἀπέχον 40 στάδια τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ 20 τοῦ Ἑρμαίου τοῦ κατὰ τὴν Βελεμίνα (1).

* Τὸ χωρίον Γαρδίκι κεῖται πλησίον τῆς θέσεως τῶν Φαλαισιῶν (2).

ΣΚΙΡΤΩΝΙΟΝ, πόλις μία ἐξ ὧν συνωκίσθη ἡ Μεγάλη πόλις· ὁ Πausanias τὸ ὄνομα μόνον αὐτῆς ἀναφέρει (3)· οὐδὲν ἕτερον περὶ αὐτῆς γνωρίζομεν.

ΤΜΗΜΑ τῆς ΕΥΤΡΗΣΙΑΣ.

Ἡ ΕΥΤΡΗΣΙΑ χώρα κειμένη κατὰ τὸ βόρειον τῆς Μεγάλῃς πόλεως, ὑπεῖτο ὑπὸ τῶν Εὐτρησίων κατὰ τὸν Πausanias, ἡ Εὐκτρησίων κατὰ τὸν Ξενοφῶντα (4) καὶ περιελάμβανε πόλεις τινὰς, ἐξ ὧν τὸ Ζοίτιον, οἱ Τρικόλωνοι, ἡ Χαρισία, τὰ Πτολέρδεμα, τὸ Κναῦσον καὶ ἡ Παρωρία συμπεριλήφθησαν εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς Μεγάλῃς πόλεως (5).

ΤΡΙΚΟΛΩΝΟΙ, πόλις ἀρχαιοτάτη κτισθεῖσα ὑπὸ Τρικολώνου, ἐνδὲς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος (6)· ἔκειτο πρὸς ἄρκτον τῆς Μεγάλῃς πόλεως καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς Τεγέας καὶ ἀπέῤῃχε 10 στάδια τῆς Χαρισίας καὶ 15 τοῦ Ζοιτίου νοτ-ἀνατολικῶς. Οἱ Τρικολωνεῖς καὶ τοι ὄντες ἐξ ἐκείνων, οἱ μεταβαλόντες γνώμην, δὲν ἤθελον νὰ ἐκλίπῃσι τὰς πατρίδας πρὸς συνοικισμὸν τῆς Μεγάλῃς πόλεως, ἐβιάσθησαν νὰ καταχθῶσιν εἰς αὐτὴν καὶ ἄκοντες (7). Οἱ Τρικόλωνοι δὲν ὑπῆρχον πλέον ἐπὶ τοῦ Πausanias· ἐσώζετο δὲ εἰσέτι ἐπὶ λόφου ναὸς Ποσειδῶνος καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ τετραγώνον καὶ

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 35. (2) Δῆλ. Τ. 2. κ. 18. σ. 298. (3) Πaus. Ἀρκ. κ. 27. (4) Ξενοφ. Ἑλλην. β. 7. σ. 485. ἰκδ. Διουκλ. (5) Πaus. Ἀρκ. κ. 27. (6) Ἀντ. κ. 3. (7) Ἀντ. κ. 27.

παρὰ τὸν ναὸν ἄλλος δένδρων (1). Κατὰ δεξιὰν τῶν Τρικολώνων ἐπὶ τόπου ἀνάντους καὶ τραχέως ἦν πηγὴ καλουμένη ΚΡΟΥΝΟΪ· κάτωθεν δὲ τῶν Κρουνῶν μετὰ 30 στάδια ἦν ὁ τάφος τῆς Καλλιστοῦς, χώμα γῆς ἔχον δένδρα πολλὰ ἄκαρπα καὶ πολλὰ κάρπιμα καὶ ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ χώματος ναὸς Ἀρτέμιδος ἐπὶ κλησιν Καλλίστης (2).

* Ἰσως τὸ χωρίον Παλαμάρι μετὰ τῶν παρακειμένων εἶναι ἡ θέσις τῶν Τρικολώνων. Ἡ ἀπόστασις συμφωνεῖ καὶ αὐτόθι πολλὰ λείψανα ἀρχαίων κατοικιῶν σώζονται.

ΖΟΪΤΙΟΝ ἢ ΖΟΙΤΙΑ, κατ' ἀριστερὰν ἦτοι κατὰ τὸ βορδυτικὸν τῶν Τρικολώνων, ὧν ἀπέχεται περίπου 15 στάδια, τῆς δὲ Παρωρίας 10. Ἐκτίσθη τὸ Ζοίτιον ὑπὸ Ζοιτέως τοῦ Τρικολώνου τοῦ Λυκάονος· ἐπὶ τοῦ Πausανίου ἦν ἔρημος· ἐσώζοντο δεῖτε δύο ναοὶ, Δήμητρος καὶ Ἀρτέμιδος (3).

ΧΑΡΙΣΙΑ, πόλις οἰκισθεῖσα ὑπὸ Χαρισίου, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος (4), κειμένη δὲ μεταξὺ Σκιᾶς καὶ Τρικολώνων καὶ ἀπέχουσα ἀνὰ 10 στάδια ἑκατέρας· ὀλίγα τινα ὑπομνήματα αὐτῆς ἐσώζοντο ἐπὶ τοῦ Πausανίου (5).

ΠΤΟΛΕΔΕΡΜΑ· μόνον τὸ ὄνομα αὐτῆς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πausανίου ὡς πόλεως τῶν Εὐτερησίων καὶ ὡς συνετελεσάσης καὶ αὐτῆς εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς Μεγάλης πόλεως (6).

ΠΑΡΩΡΙΑ, πόλις κατ' ἄρκτον τῆς Μεγάλης πόλεως, ἀπέχουσα 10 στάδια τῆς πόλεως Ζοιτίου καὶ 15 τοῦ Θουραίου· ἐκτίσθη ὑπὸ Παρωρέως, τοῦ νεωτέρου τῶν υἱῶν Τρικολώνου τοῦ Λυκάονος. Ἐπὶ τοῦ Πausανίου ἦν ἔρημος ἡ πόλις αὕτη ὡς καὶ τὸ Ζοίτιον (7).

(1) Πaus. Ἀρκ. κ. 35. (2) Αὐτ. κ. 35. (3) Αὐτ. κ. 35. (4) Αὐτ. κ. 3. (5) Αὐτ. κ. 35. (6) Αὐτ. κ. 27. (7) Αὐτ. κ. 35.

ΚΝΑΪΣΣΟΝ, μία καὶ αὐτὴ ἐξ ὧων συνωκίσθη ἡ Μεγάλῃ πόλις καὶ ἧς μόνον τὸ ὄνομα ἀναφέρεται (1).

ΘΥΡΑΙΟΝ, πόλισμα κτισθὲν ὑπὸ Θυραίου, ἐνδὲς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος (2). ἔκειτο κατ' ἄρκτον τῆς Μεγάλῃς πόλεως καὶ ἀπεῖχε 15 σταδία τῆς Παρωρίας Β. καὶ ὀλίγον τοῦ Ἰψοῦντος Ν· τὸ μεταξὺ Θυραίου καὶ Ἰψοῦντος διάστημα ἦν ἅπαν ὄρεινόν καὶ πλήρες θηρίων (3).

ἸΨΟΪΣ, πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ὄρους Ἰψοῦντος κτισθεῖσα ὑπὸ Ἰψοῦντος, ἐνδὲς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος (4).

* Ἰσως ἡ Διμιτσίανα κατὰ τὴν διεύθυνσιν, ἣν ἀκολουθεῖ ὁ Πausanίας. Ἡ Διμιτζίανα διατηρεῖ μέρη ἀρχαίας ἀκροπόλεως ἐχούσης πολυγώνια τεῖχη. Ἐνταῦθα ὑπάρχει εἰρηνοδικεῖον.

ἈΝΕΜΩΣΑ, πόλισμα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ ἑλίσσοντος ποταμοῦ παρὰ τὸ ὄρος Φάλανθον, κατὰ τὴν εὐθείαν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς πόλεως Μεθυδρίου (5).

(1) Paus. Ἀρκ. κ. 27. (2) Αὐτ. κ. 3. (3) Αὐτ. κ. 35.

(4) Αὐτ. κ. 3. (5) Αὐτ. κ. 35.

ΚΥΝΟΥΡΙΑ.

ΚΥΝΟΥΡΙΑ ἐπαρχία μικρά ὀριζομένη κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, κατ' ἄρκτον ὑπὸ τῆς Ἀργολίδος, κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τῆς Ἀρκαδίας, κατὰ δὲ τὸ νοτ-ἀνατολικὸν καὶ τὸ νοτ-δυτικὸν ὑπὸ τῆς Λακωνίας· οἱ Κυνουρεῖς, ὡς ἐλέγετο, ἦσαν Ἀργεῖοι τὸ ἀνέκαθεν, καὶ οἰκιστὴς αὐτῶν ἐγένετο Κύνουρος ὁ Περσέως. Βασιλεύοντος ἐν Σπάρτῃ Ἐχέστράτου τοῦ Ἄγιδος, οἱ Λακεδαιμόνιοι κατηγοροῦντες τοὺς Κυνουρεῖς, ὅτι ληστὰι ἐκ τῆς Κυνουρικῆς ἐκακούργουν τὴν Ἀργολίδα καὶ ὅτι οἱ Κυνουρεῖς αὐτοῖ, ἂν καὶ συγγενεῖς τῶν Ἀργείων, ἐποιοῦν καταδρομὰς ἐκ τοῦ φανεροῦ κατὰ τῆς Ἀργολικῆς γῆς, ἐξέβαλον τῆς χώρας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ Κυνουρεῖς καὶ κατέσχον τὸν τόπον· μετὰ παρέλευσιν δὲ οὐ πολλῶν ἐτῶν, βασιλεύοντος τοῦ Λαβώτου ἧ, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, Λεωκότου τοῦ Ἐχέστράτου, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκήρυξαν τότε πρῶτον πόλεμον κατὰ τῶν Ἀργείων, ἐπὶ προφάσει ὅτι κατασχόντων αὐτῶν τὴν Κυνουρικὴν, οἱ Ἀργεῖοι ἀπέτεμον αὐτὴν καὶ ἐνταύτῃ ἐκίνουν εἰς ἀπόστασιν τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν περιοίκους (1). Ὁ Ἡρόδοτος λέγει τοὺς Κυνουρεῖς αὐτόχθονας καὶ ἐνταύτῃ Ἴωνας (2)· ὥς φαίνεται πιθανόν ὅτι οἱ Κυνουρεῖς ἦσαν κλάδος τῆς ἀποικίας τῶν Ἰώνων τῶν κατασχόντων τὴν Αἰγιάλειαν, τὴν ὕστερον ὀνομασθεῖσαν Ἀχαΐαν· κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς αἰῶνας ἐγνωρίζοντο οὗτοι αἰῶ

(1) Πaus. Δακ. κ. 2. καὶ 7. (2) Ἡροδοτ. β. 8. κ. 73.

ὡς Ἴωνες· καὶ ἂν καὶ ἡ διάλεκτος καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν Ἀργείων τῶν κατοικούντων τὰς πεδιάδας διεφθάρησαν ἐκ τῆς ἐπιμιξίας αὐτῶν μετὰ τῶν Πελασγῶν, τῶν Δαναϊδῶν καὶ τέλος τῶν Ἀχαιῶν, οἱ Κυνουρεῖς διετήρησαν ταῦτα ἀμφοτέρωθεν καθαρὰ καὶ ἀδιάφθορα. Ἦκουν δὲ τὰ ὄρη τὰ διαχωρίζοντα τὴν Ἀργολίδα ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας καὶ ἐξετείνοντο ἐπὶ πολὺ. Ὁ Στράβων λέγει ὅτι τὸ ὄρος τῆς Ἀρκαδίας Δύρκιον ἐξ οὗ ἐπήγαγεν ὁ Ἰναχος ἔκειτο ἐν τῇ Κυνουρίᾳ· ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ὀρέων ἀπηντῶντο τὰ ἱχνη τῶν Κυνουρέων, ὡς προσέτι καὶ ἐντὸς τῆς Ἀρκαδίας ἐν ἣ εἶχον πόλεις τινὰς, ὧν τέσσαρες· ἡ Γόρτυς, ἡ παρὰ τὸ Δύκαιον ὄρος Θίσα, οἱ Δυκόται καὶ τὰ Ἀλίφηρα συνετέλεσαν εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς Μεγάλης πόλεως (1). Τὸ ἀνέκαθεν δὲ κέντρον αὐτῶν ἦν ἐκείνη ἡ μικρὰ ὀρεινὴ χώρα ἡ κειμένη, ὡς προεῖρηται, μεταξὺ Ἀργολίδος, Λακωνίας καὶ Ἀρκαδίας καὶ ἣ ἐν παντὶ καιρῷ ἐκαλεῖτο Κυνουρία γῆ περιέχουσα δύο πόλεις, Θυρέαν καὶ Ἀνθήνην καὶ τινὰς κώμας. Ἡ Κυνουρία στρατιωτικῶς θεωρουμένη ἦν πολλοῦ λόγου ἀξία, ὡς κειμένη μεταξὺ Ἀργολίδος καὶ Λακωνίας, καὶ ὡς ἐπικειμένη εἰς τὰς παρόδους τὰς διαχωρίζουσας τὰς δύο ταύτας ἐπαρχίας· διὸ καὶ ἦν αἰεὶ μεταξὺ Ἀργεῶν καὶ Σπάρτης ὡς τὸ μῆλον τῆς Ἑρίδος καὶ ἀντικείμενον διηνεκοῦς ἀμφισβητήσεως (2). Παρὰ τοῦ Πλουτάρχου μαθητόμενον ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλειμένης κατέχων τὴν Κόρινθον, ἐβιάσθη νὰ καταλείψῃ αὐτὴν κατὰ τάχος, φοβηθεὶς μὴ, ἐπαναστάσεως συμβάσης ἐν Ἀργεῖ, κατὰσχουσιν οἱ πολέμιοι τὰς παρόδους ταύτας καὶ κωλύσωσι τὴν εἰς Σπάρτην αὐτοῦ ἀποχώρησιν (3). Καὶ ἡ Ῥω-

(1) Πασ. Ἀρκ. κ. 27. (2) Θουκυδ. β. 6. κ. 41. (3) Πλουτάρχ. εἰς Κλειμένην.

μαϊκή δὲ κυβέρνησις ὕστερον ἐννοήσασα καλῶς τὸ ἀξιόλογον τῆς θέσεως τῆς Κυνουρίας, ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὸ Ἄργος, ὡς τὴν μόνην ἀρμοδίαν πρὸς συστολὴν τῆς Σπάρτης.

ΟΡΗ.

ΠΑΡΝΩΝ· ὑψοῦτο ὑπεράνω τῶν τριῶν κωμῶν, Ἀθήνης, Νηριδος καὶ Εὐχῆς καὶ ἀπετέλει τὰ ὅρια τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Τεγεατῶν. Ἐπὶ τῶν ὀρίων τούτων ἴσταντο ἀγάλματα μαρμάρινα τοῦ Ἑρμοῦ, καὶ ἀπ' αὐτῶν ὁ τόπος ὠνομάζετο Ἑρμαῖ (1)· μετὰ τοὺς Ἑρμᾶς ἦν ὁ τόπος ὁ καλούμενος Σκοτιτᾶς (2)· ἐκ τοῦ Πάρνωνος ἐπήγαζεν ὁ ποταμὸς Τάσος (3). — Ὁ Πάρνων διὰ τοῦ ὄρους Βαρβοσθένου (4) συνεδέετο μετὰ τοῦ Μενελαίου ὄρους καὶ ἡ συνέχεια αὐτοῦ ἐξετείνετο μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλίας.

* Μαλεβόν· ὕψος αὐτοῦ 1937 μετρ. γαλλ.

ΠΟΛΕΙΣ καὶ ΚΩΜΑΙ.

ΘΥΡΕΑ ἢ ΘΥΡΑΪΑ ἢ ΘΥΡΕΑΙ, πόλις ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς Λακωνίας (5). Ἐλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Θυρεάτα, ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Λυκάονος, ἀφ' οὗ ὠνομάσθη καὶ ὁ Θυραιάτης κόλπος (6). Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κροίσου, βασιλέως τῆς Αὐδίας οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποταμόντες κατίσχον τὴν Θυραίαν καὶ τὴν περὶ αὐτὴν γῆν οὔσαν τῆς Ἀργολίδος μοίρας· δραμόντων δὲ τῶν Ἀργείων εἰς βοήθειαν τοῦ τόπου αὐτῶν, συνεφωνήθη ὥς τε τριακόσιοι ἐκατέρωθεν χωρισθέντες ἀπὸ τοῦ λοιποῦ στρατεύματος νὰ πολεμήσωσι, καὶ ὁπότεροι ἂν νικήσωσιν, εἰς ἐκείνους νὰ μείνῃ· πολεμήσαντες

(1) Πaus. Κορ. κ. 38. (2) Αὐτ. κ. 10. (3) Αὐτ. κ. 38.

(4) Αἰῶ. β. 25. κ. 27. (5) Θουκυδ. β. 4. κ. 56. (6) Πaus. Ἀρκ. κ. 8.

δὲ ἐφάνησαν· κατὰ τὴν μάχην ἰσόπαλοι καὶ ἐκ τῶν ἐξακοσίων ἀνδρῶν τρεῖς μόνον ἔμειναν, ἐκ μὲν τῶν Ἀργείων ὁ Ἀλκίηωρ καὶ ὁ Χρόμιος, ἐκ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Ὄθρυάδης· καὶ οὗτοι δὲ ἔμειναν διότι ἐπῆλθεν ἡ νύξ· τότε οἱ δὲ τῶν Ἀργείων ὡς νικηταὶ ἔδραμον εἰς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ Ὄθρυάδης τῶν Λακεδαιμονίων σκυλεύσας τοὺς νεκροὺς τῶν Ἀργείων, καὶ ἀγαγὼν τὰ ὄπλα εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ, ἔμενεν ἐν τῇ τάξει· τὴν ἐπιούσαν ἦλθον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν νὰ ἐξετάσωσι τὸ πρᾶγμα, καὶ μέχρι τινὸς ἐπέμεινον ἑκάτεροι ὅτι ἐνίκησαν, οἱ μὲν Ἀργεῖοι λέγοντες ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐσώθησαν πλείους, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προτείνοντας ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἔφυγον, ὁ δὲ Λακεδαιμόνιος ἔμεινε καὶ ἐσκυλεύσε τοὺς νεκροὺς ἐκείνων· τέλος, θάψαντες ἐνταῦθα πάντας τοὺς ἀποθανόντας (1), ἐκ τῆς φιλονεικίας ἦλθον πάλιν εἰς χεῖρας καὶ ἐμάχοντο· πεσόντων δὲ πολλῶν ἑκατέρωθεν, ἐνίκησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἔκτοτε οἱ Ἀργεῖοι ἔχειραν τὰς κεφαλὰς, κομῶντες πρότερον, καὶ ἐποίησαν νόμον καὶ κατάραν οὐδεὶς Ἀργεῖος νὰ θρέψῃ κόμην οὐδὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν νὰ χρυσοφορήσωσι, πρὶν ἀνασώσῃσι τὴν Θυραίαν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐκ τοῦναντίου ἔθεντο ἔκτοτε νόμον νὰ τρέφωσι τὴν κόμην, ἐν ᾧ πρότερον ἐκείροντο. Ὁ δὲ Ὄθρυάδης ὁ παραλειφθεὶς μόνος ἐκ τῶν τριακοσίων αἰσχυρόμενος, λέγουσι, νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς Σπάρτην, ἀφ' οὗ ἔπεισαν οἱ συλλογίται αὐτοῦ, ἐφρονεύθη αὐτόχειρ ἐν τῇ Θυραίᾳ (2). Οὗτος ὁ περὶ τῆς Θυρεάτιδος ἀγῶν συνέβη βασιλεύοντος ἐν Λακεδαίμονι Θεοπόμπου τοῦ Νικάνδρου (3). — Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ὀγδόου ἔτους τοῦ Πελοπόννησιακοῦ πολέμου

(1) Ἡρόδοτ. β. 1. κ. 82. (2) Πaus. Κορ. κ. 38. (3) Πaus. Λακ. κ. 7. — Κορ. κ. 38.

οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωκαν τὴν Θουραίαν πρὸς κατοικίαν τοῖς ἐκβληθεῖσι τοῦ τόπου αὐτῶν Αἰγινήταις πρὸς ἀντιμισθίαν τῶν εὐεργεσιῶν ὅσας ἀπῆλαυσαν παρ' αὐτῶν κατὰ τὸν εἰσμοδὸν καὶ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Εἰλώτων, καὶ διότι πρὸς τούτοις ὄντες ὑπήκοοι τῶν Ἀθηναίων, ἔκλινον ἄει πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους (1). Ἐπειδὴ δὲ ἔπλεον εἰσέτι οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τὴν παραλίαν ἐκείνην, οἱ Αἰγινήται ἐκλιπόντες ὅπερ ἔκτιζον τεῖχος ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης, ἀναχώρησαν εἰς τὴν ἄνω πόλιν, τὴν Θυρέαν, ἣν ἔκουν ἀπέχουσαν δέκα στάδια τῆς θαλάσσης· μία δὲ τῶν περὶ τὴν χώραν Λακεδαιμονικῶν φρουρῶν, ἣ καὶ συνετείχιζε τοῖς Αἰγινήταις, δὲν συνεισῆλθε μετ' αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, νομίσασα ἐπικίνδυνον τὸν ἐντὸς τοῦ τεύχους περικλεισμοδὸν καὶ ἀναχώρησεν εἰς τὰ μετέωρα· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι προχωρήσαντες εὐθὺς μετὰ πασης τῆς στρατιᾶς, εἶλον τὴν Θυρέαν, καὶ τὴν μὲν πόλιν κατέκαυσαν καὶ ἐπόρθησαν τὰ εὐρεθέντα, τοὺς δὲ Αἰγινήτας ὅσοι δὲν ἀπωλέσθησαν ἐν τῇ μάχῃ ἤγαγον εἰς Ἀθήνας ὡς καὶ τὸν Λακεδαιμόνιον ἄρχοντα αὐτῶν, Τάνταλον τὸν Προκλέους, ὃς ἐζωγρήθη τετρωμένος (2). Μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου περιῆλθεν αὐθις ἡ Θυρεάτις εἰς τοὺς Ἀργεῖους, οἱ ἐνέμοντο αὐτὴν ἐπὶ τοῦ Πausανίου, ἀνακτῆσαντες αὐτὴν διὰ δίκης (3). — Ἐπὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῆς ἐκ Τεγέας εἰς Θουραίαν καὶ τὰς ἐν τῇ Θουραιάτιδι κώμας ἦν ποτὲ μνημα Ὀρέστου τοῦ Ἀγαμέμνονος, οὗ τὰ ὀστέα ἀφηρέθησαν αὐτόθεν ἔπειτα ὑπὸ τινος Σπαρτιάτου, ὡς ἔλεγον οἱ Τεγεᾶται. Κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην ἔρρεε ποταμὸς Γαράτης (4). — Ἡ Θουραία δὲν μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου. — Ἡ ἐκ Θουραίας μέχρη

(1) Θουκυδ. β. 2. κ. 27. 4. κ. 56. — Πaus. Κορ. κ. 38.

(2) Θουκυδ. β. 4. κ. 57. (3) Πaus. Κορ. κ. 38. (4) Πaus. Ἀρκ. κ. 54.

Ἀποβάθμων παραθαλάσσιος ὁδὸς ἢ καλουμένη Ἀνιγραῖα (τά) ἦν στενὴ, ὀρεινὴ καὶ δυσδιάβατος· ἡ δὲ περὶ αὐτὴν γῆ πολὺ δένδρος καὶ ἐλαιοφόρος (1). — Ὁ πρὸς τὴν Θυραῖαν μικρὸς κόλπος ἐκαλεῖτο Θυραιάτης ἢ Θυρεάτης κόλπος (2).

* Κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου ἐφ' οὗ καίται ἡ μονὴ Λουκοῦ ὑπῆρξεν ἡ Θυρεά· πάμπολλα καὶ ἀξιόλογα λείψανα τῆς ἀρχαιότητος, ὡς ἀγαλμάτων τιμάχια καὶ ἄλλα εὐρέθησαν ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης (3), ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Θυρεά ἦν πόλις ἐκ τῶν ὁπωσοῦν ἐπισήμων καὶ οὐχὶ χωρίον δηλ. τόπος ἀπλῶς ὡς λέγει αὐτὴν ὁ Πausanias (4). — Ὁ Κατὰ τὰ ἄλλα ἀκριβέστατος Θουκυδίδης τίθησι τὴν Θυρεάν εἰς ἀπόστασιν 10 σταδίων ἀπὸ τῆς θαλάσσης (5). Ἀλλ' ἡ θέσις αὐτῆς εὐρίσκεται ἤδη τοῦλάχιστον εἰς τρεῖς τοσαύτην ἀπόστασιν (6). — Τὸ ἀπὸ τοῦ Λουκοῦ πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τῆς θαλάσσης διάστημα εἶναι ἡ πεδιάς τοῦ Ἰστροῦς, ὁ δὲ Θυρεάτης κόλπος εἶναι ὁ κόλπος τοῦ Ἰστροῦς ὃς καλύπτεται πρὸς ἄρκτον ὑπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου λεγομένου τοῦ Ἰστροῦς· τὸ δὲ Ἰστρος αὐτὸ συνίσταται εἰς ἓν πανδοχεῖον (χάνι), μίαν δεξαμενὴν, ἓνα πύργον οἰκούμενον ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ τελωναίου, καὶ τινὰς ἀποθήκας, καὶ καίται ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ ἀκρωτηρίου ἐξ οὗ σχηματίζεται μικρὰ χερσόνησος σύνοπτος· ἐξ Ἀργους καὶ Ναυπλίας καὶ καθήκουσα εἰς τὴν θάλασσαν ἐκ τοῦ μέσου πεδιάδος ἧς τὸ μῆκος ἐκτείνεται εἰς 1 1/2 ὥρας διάστημα· εἶναι δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰστροῦς ἀρχαῖον καὶ ἀναφέρεται ὑπὸ μόνου τοῦ Πτολεμαίου ὃς ὀνομάζει αὐτὸ Ἰστρον καὶ τίθησι τὰ μεθόρια τῆς Ἀργολίδος καὶ Λακωνίας

(1) Πaus. Κορ. κ. 38. (2) Πaus. Ἀρκ. κ. 8. (3) Δῆμ. Τ. 2, κ. 22. 487. (4) Πaus. Κορ. κ. 38. (5) Θουκυδ., β. 4. κ. 57. (6) Δῆμ. Τ. 2, κ. 22. σ. 492.

μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Πρασιῶν (1). Κατὰ τὸ προσάρκτιον τῆς θέσεως τῆς Θυρέας καὶ τοῦ Ἄστρους ὑπάρχει ὄρος Ζάβιτσα καλούμενον ὅπερ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄστρους μέχρι τῆς παραλίας τοῦ χωρίου Κιβερίου καὶ ἔχον ὕψος 975 μέτρων γαλλικῶν, ἀποτελεῖ κατὰ τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν ὑπωρείας αὐτοῦ τὴν στενὴν πάροδον τὴν καλουμένην τὸ πάλαι τὰ Ἀνιγραῖα (2). Κατὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ζαβίτσας ὑπάρχουσι τέλματα καὶ διὰ μέσου αὐτῶν ῥέει μικρὸς ῥυαξ ἐκδιδοὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Κατὰ τὸ δυτικὸν καὶ τὸ νότιον τῶν ὀρέων κεῖνται αἱ κωμοπόλεις Ἅγιος Ἰωάννης, Μελιγκὰν, Κορακοβούνη καὶ Πραστὸν, καὶ ἐν τῇ πεδίῳ χωρία λεγόμενα Καλύβια Ἀγιαννήτικα, Μελιγκιώτικα, Κορακοβουνιώτικα καὶ Πραστιώτικα. — Κατὰ τὸ 3 ἔτος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως 1823 συνεκροτήθη ἡ εἰς Ἄστρος μεγάλη ἐθνικὴ συνέλευσις, ἡ δευτέρα μετὰ τὴν τῆς Ἐπιδάουρου, ἀρξαμένη κατὰ Φεβρουάριον καὶ περατωθεῖσα κατὰ Ἀπρίλιον. Ἡ συνέλευσις προεδρεύετο ὑπὸ τοῦ Πετρό· Βεη Μαυρομιχάλη, ὃς ἀνεδείχθη πρόεδρος τοῦ ἐκτελεστικοῦ· μέλη δὲ ἦσαν ὁ Σωτήρης Χαραλάμπης, ὁ Ἀνδρέας Ζαῦμης καὶ ὁ κόμης Ἀνδρέας Μεταξᾶς· ὁ δὲ Α. Μαυροκορδάτος πρωθυπουργός· στρατάρχης τῆς Πελοποννήσου ἐπεκυρώθη ὡς ἦν καὶ πρότερον ὁ Θ. Κολοκοτρώνης· ὁ δὲ Μάρκος Βότσαρης διωρίσθη στρατάρχης τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου τῆς Ἀνατολικῆς· τὰ πρακτικὰ τῆς συνελεύσεως ὑπεγράφησαν ὑπὸ 260 ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους, ἐν οἷς ἦσαν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἄρτης, οἱ ἐπίσκοποι Μοθώνης, Βρεσθένης, Ἀνδρούσης καὶ Ταλαντίου, οἱ στρατηγοὶ Κολοκοτρώνης, Ὀδυσσεὺς καὶ Γιατράκος, πάντες οἱ προὔχοντες τῆς Πελοποννήσου

(1) Πτολεμ. β. 2, κ. 16. (2) Ἰδ. ἀνωτέρω.

καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν νήσων Ἰδρας, Πετσῶν καὶ Ψαρῶν. Εἰς Ἄστρος ὑπάρχει σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ οἰκονομικὴ ἐφορεία Γ'. τάξεως καὶ ὑποτελωνεῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον.

ἈΝΘΗΝΗ, πόλις κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Πάρνωνος, πρὸς τὸ νοτ.-δυτικὸν τῆς Θυρέας καὶ τὸ βορ. ἀνατολικὸν τῆς Εὐας, καὶ μικρὸν ἀπέχουσα τῶν κατὰ τὴν Θυραΐτιν πολυανδρίων· ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου (1). Μετὰ τὴν Ἀνθήνην ἀμέσως ἦν ἡ κώμη Νηρίς (2)· ἡ Ἀνθήνη ᾠκῆθη ποτὲ ὑπὸ Αἰγινητῶν.

* Τὰ ἐρείπια τῆς Ἀνθήνης ὀνομάζονται κοινῶς Κάστρον.

ΕἴΑ, κώμη ἡ μεγίστη τῶν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Πάρνωνος. Ἐν τῇ Εὐᾷ ἦν ναὸς Πολεμοκράτους θεῶν υἱὸς Μαχάονος καὶ ἀδελφὸς Ἀλεξήνορος καὶ ἐθεράππεις τοὺς κατοίκους καὶ ἀπελάμβανε τιμὰς παρὰ τῶν προσυκων. Ἡ Εὐᾷ ἔκειτο πλησίον τῆς κώμης Νηρίδος (3).

ΝΗΡΙΣ, κώμη κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Πάρνωνος, μετὰξὺ Ἀνθήνης καὶ Εὐας (4).

* Τὰ μετὰξὺ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου καὶ τοῦ Ἀγ. Πέτρου ἐρείπια εἰσὶ πιθανῶς τὰ τῆς Νηρίδος (5).

(1) Θουκυδ. β. 5. κ. 41. (2) Παυσ. Κορ. κ. 38. (3) Αὐτ.

(4) Αὐτ. (5) Δῆκ. Τ. 2, κ. 22, σ. 498.

ΑΡΚΑΔΙΑ.

*Ἡ Ἀρκαδία ἀποτελεῖ ἓνα τῶν πέντε νομῶν ἐξ ὧν
σύγκειται τὰ ὅν ἡ Πελοπόννησος· διαιρεῖται δὲ ὁ
νομὸς οὗτος εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας = Μαντινείαν,
Γόρτυνα, Μεγαλόπολιν καὶ Κυρουρίαν.*

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ.

Διαιρεῖται εἰς ἑνῖα δήμους = Τριπόλειος, Βαλτεσίου, Καλιζῶν, Τεγῆς,
Κορυθίου, Φαλάνθου, Μαντινείας, Ὀρχομενοῦ καὶ Νάσσωνος καὶ
περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851, 38,772.

ἀρ.	Α.	Θεο.	Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	Οἰκ.	Κάτοικοι
					9225
		ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ.			
33	B. Δ.	Τρίπολις, κωμ. πρωτ. ἔδρα τοῦ δήμου ἔχουσα καὶ γυμνά- σιον καὶ σχολεῖον δημοτικόν. Ἰδε Μαντινεία πόλις.	1293	6160	
		Σέχι.			
		Μπασιάκου.			
		Ἀρσενέικα.			
		Πύλη Μισθρός.			
		Πύλη Λεονταρίου.			
		Πύλη Ἀγ. Ἀθανασίου.			
	10 B. Α.	Μαντζαγρᾶ.	38	190	
1	30 N.	Θάνα.	70	424	
1	15 Δ. N.	Μπισίρι.	30	168	
4	30 N.	Μπερμπάτι.	25	119	
1	N.	Μουζάκι.	21	113	
1	N. Δ.	Μπολέτα.	23	120	
	30 B. Δ.	Περθῶρι.	57	384	

Ορ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικ.
	15	B.	Μαρκοβούνι.	31	205
1		A. B.	Μπεδένι.	27	126
1		B. A.	Μπόσουνα.	27	166
1	15	A.	Άγιος Βασίλειος.	37	229
			Τρίκορφα, θέσις ιστορική.		
			Γράνες, όμοίως.		
		B. A.	Μονή Επάνω Χρέπας εν τῇ περιφερείᾳ τοῦ χωρίου Παρθωρίου.		
ΔΗΜΟΣ ΒΑΛΤΕΣΙΟΥ.				2894	
4		N. A.	Καντρέβα, ἔδρα τοῦ δήμου.	71	332
1		N. A.	Μάναρι.	77	384
1		B. A.	Δορίζα.	37	179
	30	N. A.	Μπαρμπίτσα, πλησίον Β. λείψανα πόλεως.	22	89
1	30	N. A.	Διανού.	21	99
1		A. N.	Μαυρογιάννη.	13	62
1	15	N. A.	Κουτρομπούχι καὶ Μανιάτη.	41	202
1		N.	Πάπαρι.	56	298
1	30	N. A.	Κραστάρι,	28	131
2		A. N.	Μαρμαριά.	21	108
1		N. A.	Άλικά.	38	196
2		A. B.	Βαλτέτσι (1).	167	849
1		A. B.	Άραχαμίταις.	10	45

(1) Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασις 1821, Μαΐου 27 οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τοὺς ἀρχηγούς Θ. Κολοκοτρώνην, Κολίτσουλον, Κυριακούλῃν Μαυρομιχάλην, Ἡλίου Μαυρομιχάλην, Ἀναγνωσταρᾶν, Κεφαλᾶν καὶ πρὸ πάντων Νικήτην τὸν ἐπονομασθέντα Τουρκοφάγον, ἐνίκησαν μετὰ 2,000 στρατιωτῶν νίκην λαμπράν παρὰ τὸ Βαλτέτσι κατὰ 14,000 Ὀθωμανῶν ὑπὸ τὸν Ἀχμέτ Κεχαγιά-μπεην, καὶ θριαμβεύσαντες καὶ ζωγράφαντες καὶ δύο τηλεβόλα, ἔστησαν τρόπαιον ἐκ 400 περίπου κεφαλῶν Ὀθωμανικῶν.

Ὄρ.	Α.	Θετ.		Πληθυσμὸς	
				Οἰκ.	Κάτοικοι.
			ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΤΕΖΩΝ.		3901
7	Α.	Ν.	Καλτεζαί, πρόην ἔδρα τοῦ δήμου.	56	317
2	Α.	Β.	Βλαχοκερασιά, νῦν ἔδρα τοῦ δήμου. Ἐνταῦθα ὑπάρχει εἰρηνοδικεῖον.	170	965
1	Α.	Ν.	Κολλίνα.	280	1341
1	30	Ν.	Δ Ἀγριακόν.	24	127
2	15	Β.	Α. Δρβανιτοκερασιά.	100	605
2	15	Β.	Α. Ἀλπαχώρι.	24	139
1			Ζέλι.	53	290
			Κουδέλι.		
		Α.	Β. Μανιάτι.		
		Ν.	Δ. Μονὴ Καλτεζῶν προσηρτημένη εἰς τὴν τῶν Τσιπιανῶν.		
			ΔΗΜΟΣ ΤΕΓΕΑΣ.		5284
1	30	Α.	Ν. Πιαλί, πρόην ἔδρα τοῦ δήμου.	110	481
	20	Β.	Α. Ἀχούρια, νῦν ἔδρα τοῦ δήμου.	58	480
	45	Α.	Ν. Μεῖμεταγα.	88	413
1		Ν.	Α. Ῥίζα.	110	597
	30	Β.	Α. Μαγοῦλα.	70	299
1		Ν.	Α. Μάνεσι.	38	191
2		Α.	Μαυρίκι.	63	315
	20	Ν.	Δ. Βουνόν.	72	436
	15	Ν.	Δ. Στρίγκου.	37	187
	30	Β.	Δ. Δεμήρι.	27	145
	15	Β.	Δ. Ἰμπραῖμεφέντη.	26	122
	30	Β.	Δ. Ἅγιος Σώστης.	24	135
	30	Α.	Β. Ὁμέρ Τσαούση.	12	55
	30	Β.	Δ. Τσίβα.	41	256
	15	Ν.	Δ. Κιρασίτσα.	69	321

Αρ.	Α.	Θεσ.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
	30	Δ. Ν.	Καμάρι.	52	298
	45	Δ. Ν.	Καπαρέλι.	65	365
			Γλοκαρέϊκα, θέσις κατοικου- μένη.		
			Προϊόντα τοῦ δήμου Τεγέας δημητριακοὶ καρποὶ καὶ οἶνος 2 ποταμοὶ μικροὶ, ἄχρηστοι, 10 ῥύακες, ὡσαύτως· 1 λίμνη περιλαμβάνουσα γῆν καλλιερ- γήσιμον ὑπὲρ τὰς 3,000 σρε- μάτων. Ἵπάρχει δὲ καὶ σχο- λεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Λαχούρια.		
			ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΥΘΙΟΥ.		3568
1	30	Ν. Α.	Στινὸν, ἔδρα τοῦ δήμου.	93	477
	15	Δ. Β.	Νεοχώρι καὶ Σούλσπαϊ.	123	588
	30	Δ. Β.	Ζευγαλατιόν.	107	487
	45	Δ. Β.	Παρώρι.	17	98
1		Ν. Α.	Βερτζοβᾶ.	232	1136
	20	Α.	Ἀγιωργίτικα.	93	487
	30	Ν.	Λιθ.βούνια.	17	95
	45	Β.	Μονὴ Βαρσῶν, διατηρουμ.	1	18
			Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, γεώμηλα καὶ οἶνος· 1 ποταμὸς μέτριος, 2 ῥύακες μικροὶ· 1 σχολεῖον δη- μοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Στινόν.		
			ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΛΑΝΘΟΥ.		5642
3		Β. Δ.	Πιάνα, ἔδρα τοῦ δήμου· πλησίον λείψανα παλαιοῦ ὄχυ- ρώματος.	78	404
1		Δ. Β.	Ἀλωνίσταινα, κωμ.	407	2140

Αρ. Δ. Ο.σ.		Πληθυσμός			
		Οίκ.	Κάτωμα		
2	30	B. Δ.	Λιμποβίσι.	26	101
2	30	N. Δ.	Αρκουδόρευμα.	90	454
1		Δ. N.	Χρυσοβίτσι επί όρους έχον- τος ύψος 1109 γαλλομέτρ.	148	911
1		B. Δ.	Ροϊόνον.	90	534
1		N. Δ.	Δαβιά Άνω και Κάτω.	41	201
2			Τσελεπάκου.	21	110
1	30	N. Δ.	Ζαράκοβα.	33	140
1	30	N. Δ.	Σιλίμνα και Καρτερόλι.	86	427
Προϊόντα του δήμου δημη- τριακοί καρποί και οίνος· υπάρ- χουσι δὲ και 2 ποταμοί, 3 ρύακες μικροί και ξηροί, 1 μέγα ρεύμα, και 1 μικρόν, 6 δάση· έτι δὲ και 1 σχολείον δημο- τικόν Β'. τάξεως εις Πιάναν.					
ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ.				4029	
3	30	A. B.	Πικέρνη, πρώτη έδρα του δήμου.	89	371
1	15	A. N.	Λουκά, δευτέρα έδρα.	85	496
1		N. Δ.	Τσιπιανά, τρίτη έδρα του δήμου, ή ένεστώσα.	203	1203
1		A. B.	Σάγκα.	70	393
	45	B. Δ.	Κακούρι.	88	476
1	30	N. Δ	Κάψια.	68	405
1		Δ.	Σιμιιάδες.	46	258
		A. N.	Μονή Τσιπιανών, διατρου- μένη.		
		B. Δ.	Μονή Αγίου Νικολάου δια- λελυμένη.		
Προϊόντα του δήμου δημη- τριακοί καρποί και οίνος· 22 ποταμίσκοι, 22 ρεύματα, 16 λίμναι, 20 ρύακες άχρηστοι.					

Ὄρ.	Α.	Θεο.	Πληθυσμός.	Οίκ.	Κατοικει.
			ΔΗΜΟΣ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ.		3038
4	Α. Β.	Λεβίδι, ἔδρα τοῦ δήμου. Πλησίον Α. Β. λείψανα πα- λαιου ὀχυρώματος.	208	1276	
2	30 Β. Α.	Κανδύλα.	156	848	
1	15 Β. Α.	Μποδιά.	66	372	
1	45 Β. Α.	Μπεζενίκος.	39	242	
1	Α. Β.	Καλπάκι (1).	12	58	
1	Α. Β.	Ῥούσι.	17	70	
3	Α. Β.	Μπεδένι. Μονὴ ἡ Κοίμησις τῆς Θεο- τόκου, διατηρουμένη. Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, οἶνος καὶ κα- ρύδια· 1 ῥύαξ χρήσιμος, 3 ἔλη μετρίου μεγέθους καὶ κατέχον- τα ἱκανὴν ἑκτασιν γῆς ἀκαλ- λιεργήτου· ἔτι δὲ σχολεῖον δη- μοτικὸν Β'. τάξεως καὶ εἰρη- νοδικεῖον εἰς Λεβίδι.	10	54	
		ΔΗΜΟΣ ΝΑΣΣΩΝΟΣ.		1191	
8	Α. Β.	Δάρα, ἔδρα τοῦ δήμου.	137	593	
1	Ν. Α.	Χοτούσα.	37	129	
1	Ν. Α.	Κώμη.	57	239	
1	Ν. Α.	Ἄγαλι.	49	211	
	Α. Ν.	Γκιούσι. } Θέσεις ἀγρο- Παλαιοκλήσι. } τικαί. Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ καὶ οἶνος· 3 ποταμοὶ μεγάλοι, 1 ποταμὸς			

(1) Παρὰ τὸ χωρίον τοῦτο πρὸς τὸ βορ-δυτικὸν ὑπάρχει πύργος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Ὀρχομενοῦ ἔχων ὕψος 948. μέτρων γαλλ.

Αρ.	Α.	Θε.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
2	15	N. Δ.	Άνεμοδούρι.	20	39
2	10	N. Δ.	Άναζήρι.	27	73
1	15	N. Δ.	Δαγαύρι.	20	78
1	10	Δ.	Μαρκενίτσα.	17	62
			Προϊόντα του δήμου πρώι- μοι και ὄψιμοι καρποί, οἶνος, ἐλαῖαι, μέταξα και βαμβάκιον· 2 ποταμοί, 2 ρεύματα χρήσι- μα, 4 ρύακες		
			ΔΗΜΟΣ ΘΕΛΠΟΥΣΗΣ.		1573
8		B. Δ.	Χώρα, πρῶην ἔδρα του δή- μου.	34	191
4		Δ. N.	Μπέλεσι, νῦν ἔδρα του δή- μου.	86	379
3		N.	Τσάρισι.	30	140
2		N.	Τρανὴ Λάκα.	29	157
	45	Δ. N.	Νεοχώρι.	20	89
	45	Α. B.	Ῥάχες.	32	163
2	30	Δ. B.	Βυδάκι.	83	370
			Προϊόντα του δήμου πρώι- μοι και ὄψιμοι καρποί, ἐλαῖαι, βαμβάκιον και ἀπιδία· 2 πο- ταμοί, 4 ρεύματα χρήσιμα, 7 διάστα μετρίου μεγέθους.		
			ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΟΥΣ.		3760
13	30	Α. B.	Κοντοβίχτινα, κωμ. ἔδρα του δήμου.	206	906
	50	Α. N.	Λιδορίτσα.	143	657
2	30	N. Δ.	Μπουκιδίνα.	7	33
1	30	B. Δ.	Βελιμάχεια.	109	479
3		B. Δ.	Παρεκλήγητες.	49	237
2		B. Δ.	Καρδαριτσί.	39	191

ἑρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οἰκ.	Κάτοικοι.
1		Β. Α.	Πέτα.	10	37
1	30	Ν. Α.	Μοναστηράκι.	74	382
1	15	Α. Ν.	Βούτσι.	22	77
2	30	Α. Ν.	Σταυρί.	6	33
1	30	Ν. Α.	Βάχλια.	102	515
3		Ν. Α.	Συριάμου.	19	79
4		Ν. Α.	Ποδογυρᾶ.	45	189
2	30	Ν. Α.	Ξεροκαρύταινα.	15	85
Προϊόντα τοῦ δήμου πρώτοι καὶ ὄψιμοι καρποί· ὑπάρχουσι δὲ ἐν τῷ δήμῳ 1 ποταμός, 8 ρεύματα χρήσιμα· ἔτι δὲ καὶ 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Κοντοβάζαιναν καὶ εἰρηνοδικεῖον.					
ΔΗΜΟΣ ΤΡΟΠΑΙΩΝ.					3333
9	30	Α. Β.	Βερβίτσα, ἔδρα τοῦ δήμου.	161	852
3	15	Ν. Α.	Ρένεσι.	37	168
1	20	Α. Ν.	Καλιάνι.	77	386
2		Ν. Α.	Κόκλα.	15	62
1		Ν. Α.	Βρετεμποῦγα.	53	297
	45	Α. Ν.	Ἀλθανίτσα.	16	97
	30	Ν.	Βυζίτσι.	94	570
1		Ν. Α.	Μάγοσι.	21	94
1	15	Β. Α.	Σπάθαρι.	67	302
	30	Β.	Λεσμοί.	9	35
1		Α.	Κατσουλιά.	37	201
1	15	Β. Α.	Συριάμου.	18	69
1	30	Β. Α.	Μπουλιάρι.	7	37
1	30	Ν. Α.	Τσερβίκος.	6	28
1	25	Ν. Α.	Γαλατᾶς.	7	37
			Σκούντου. } Χωρία, ὀλίγον		
			Α. Ν. Φούσκαρι. } κατοικούμενα.		
			Β. Α. Ἀγία Μαρίνη, μονὴ διαλελυμ.		

Αρ.	Α.	Θεσ.		Πηλοσμός	
				Οίκ.	Κάτωκ.
			Προϊόντα του δήμου πρώτοι και δψιμοι καρποί, οίνος, έλαιαι και βαμβάκιον· 2 ποταμοί, 2 ρύακες χρήσιμοι, 1 μικρόν δάσος· υπάρχει δε και σχολειόν δημοτικόν Β'. τάξεως εις Βερβίτσαν.		
			ΔΗΜΟΣ ΤΕΥΘΙΑΔΟΣ.		4224
7		B.	Λαγκάδια, κωμ. έδρα του δήμου.	727	3390
1		B. Δ.	Ψεκούνι.	98	417
		Δ.	Τσίπολις.	15	79
		B.	Τσίαρνι.		
		Δ.	Μαυράδες.		
		B. Δ.	Χοτουζα, έρημον καλλιεργούμενον.		
			Προϊόντα πρώτοι και δψιμοι καρποί και έλαιαι· 4 ποταμοί, 10 ρεύματα χρήσιμα, 2 μικρά δάση· 1 σχολειόν δημοτικόν Β'. τάξεως εις Λαγκάδια.		
			ΔΗΜΟΣ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ.		3467
12	30	A. B.	Τοπόριστα ή πρώην έδρα του δήμου.	115	405
2		Δ. N.	Βαλτεσινίκος ή νυν έδρα του δήμου.	251	1183
	40	Δ. N.	Γλαντισιά. Έν μικρᾷ αποστάσει N. Δ. λείψανα έλληνικού οχυρώματος.	60	269
	30	Δ. N.	Κερπινή.	122	591
1		N.	Γλόγοβα.	60	307
	30		Καρνέσι.	69	294
1		A. N	Άγρίδι.	77	369

Α. Ο.σ.		Πληθυσμός	
Α. Ο.σ.	Α. Ο.σ.	Ο.κ.	Κάτοικοι
		<p>Παναγία. Μοναὶ δια- Ἰγ. Νικόλαος. λελυμέναι. Προϊόντα τοῦ δήμου πρώι- μοι καὶ ὄψιμοι καρποὶ, μῆλα, διάφοροι ὀπώραι καὶ οἶνος· ὑπάρχουσι δὲ ἐν τῷ δήμῳ 7 ρεύματα χρήσιμα, 8 ρύακες, 1 δάσος μετρίας ἐκτάσεως· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξιως εἰς Βαλτισινίκον.</p>	
		ΔΗΜΟΣ ΜΥΛΑΔΟΝΤΟΣ.	
		3735	
6	A. B.	<p>Μαγούλιανα, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου. Πλησίον Ν. Α. ὑπέρ- κειται ὄρος ἔχον ὕψος 1448 γαλλομέτρων.</p>	
		540	2843
45	A. B.	130	685
1 30	A. B.	38	162
2	B. A.	33	206
30	A.	<p>Κορφοξυλὰ ἐπὶ ρύακος πρὸς τὸ βορ.-δυτικὸν ὄρος ἔχον ὕψος 1510 γαλλομέτρ.</p>	
		30	210
		<p>Προϊόντα τοῦ δήμου σῖτος καὶ κριθή· ὑπάρχουσι δὲ ἐν τῷ δήμῳ 2 ρύακες, ὧν ὁ 1 χρή- σιμος, 2 μικρὰ δάση· ἐτι δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξιως εἰς Μαγούλιανα.</p>	
		ΔΗΜΟΣ ΝΥΜΦΑΣΙΑΣ.	
		4683	
6 30	A. B.	<p>Βυτίνα, κωμ. ἔδρα τοῦ δή- μου.</p>	
		380	2128
35	A. N.	100	534
30	A. N.	112	678
30	A. B.	135	667
		Γρανίτσα.	

ἔρ.	Α.	Θε.		Πληθευτές.	
				Οίκ.	Κάτωκ.
	30	Α. Ν.	Νεμνίτσα. Μονὴ Ἀγίων Θεοδώρων δια- τηρουμένη.	105	480
		Β.	Μονὴ Κερνίτσης ὡσαύτως. Προϊόντα τοῦ δήμου πρώι- μοι καὶ ὄψιμοι καρποὶ, ὄσπρια, οἶνος, μέταξα, ἀκρόδρυα καὶ ἀμύγδαλα· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ 1 ποταμὸς, 1 ρεῦμα χρήσιμον, 1 ῥύαξ, 5 δάση μετρίου μεγέ- θους· ἔτι δὲ 1 σχολεῖον δημο- τικὸν Β'. τάξεως εἰς Βιτύναν καὶ δασονομεῖον καὶ εἰρηνοδι- δικεῖον.		
			ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ.		3253
2		Α. Β.	Στεμνίτσα ἔδρα τοῦ δήμου. Πρὸς βορρᾶν ὄρος ἔχον ὕψος 1548 γαλλομέτρ.	480	2223
1	30	Α. Ν.	Μουλάτσι.	71	384
2	30	Α. Ν.	Ψάρι.	24	148
3		Α. Ν.	Παλαμάρι.	35	141
3		Α. Ν.	Παύλια.	25	109
3	15	Α. Ν.	Παλαιομέρι.	24	103
2			Σύρνα. Καλύβια Στεμνιτσιώτικα, χειμερινά. Μελίσσι θέσις ἀκατοίκητος. Μονὴ Προδρόμου, διατηρου- μένη. Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς, δια- λελυμένη. Προϊόντα πρώιμοι καὶ ὄψι- μοι καρποὶ, οἶνος, μέταξα καὶ καρύδια· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ	20	111

Αρ. Α. Θεο.		Πληθυσμός.	
		Οία.	Κάτοικοι.
1 ρύαξ, 1 μέγα δάσος, ἔτι δὲ καὶ 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ ἕτερον δημοτικὸν, ἀμφότερα Β'. τάξεως εἰς Στεμνίτσαν.			
ΔΗΜΟΣ ΘΕΙΣΟΑΣ.			5422
4	B.	Δημιτσάνα, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	409 1933
1	N. A.	Ζάτουνα, κωμ.	211 988
30	N. A.	Ζυγοβίστι, κωμ.	190 1035
2	30 N. A.	Τρεστενά.	52 242
2	15 B. A.	Δράχοβα.	16 98
2	15 N. A.	Ζέρζοβα.	63 137
3	N. A.	Σουροῦζες ἐπάνω καὶ κάτω.	56 191
1	30 N. A.	Βλόγγος.	27 439
1	15 A. N.	Μάρκου.	24 131
	30	Παλαιοχώρι.	22 112
1	30 B. A.	Ράδου.	58 240
Μονὴ Αἰμυκλῶν διατηρουμένη.			
Μονὴ Φιλοσόφου διαλελυμένη.			
Προϊόντα πρῶτοι καὶ δεῦτεροι καρποὶ, καρύδια, μέταξα καὶ ἔλαιον 1 ποταμὸς, 10 ρεύματα, 10 ρύακες ἄχρηστοι 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Δημιτσάναν καὶ δασονομεῖον.			

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Διαιρείται εἰς τρεῖς δήμους — Φαλακισίας, Μεγαλουπόλεως, καὶ Δουκοῦδας
καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851 13,006.

Πρ.	Α.	Θισ.		Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	Οἰκ.	Κάτωμα.
			ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΛΑΙΣΙΑΣ.			4282
40		N. Δ.	Λεοντάριον κοιν. Λοντάρι, ἔδρα τοῦ δήμου.	55		300
3	50	A. N.	Δυρράχι.	100		539
3		A. N.	Ἰκωδος.	107		504
2		A. N.	Γιαννοκαμάρα, σύνθετον ἐκ δύο χωρίων Γιανναῖοι καὶ Κα- μάρα καλουμένων, καὶ μικρὸν ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχόντων.	326		1579
1	45	A. N.	Σπαναῖοι καὶ Πετρίνα.	25		130
	30	A.	Σαμαρᾶ.	30		186
	15	A. N.	Καλύβια Λεονταρίου.	12		75
	30	B. Δ	Κοτσιρίδια.	15		95
1	30	A. N.	Μπουρα.	30		195
	30	A. N.	Καμαρίτσα.	8		55
	25	B. A.	Σταδαραῖοι.	5		24
	30	N.	Ποταμιά.	25		150
	15	B.	Γαυριά.	18		60
2	30	B. A.	Γαρδίκι. Μικρὸν ἀπὸ τοῦ Γαρδικίου πρὸς τὸ βορ-ἀνατ. ὑψοῦται τὸ ὄρος Τσιμπαροῦ, ἔχον ὕψος 1252 γαλλομέτρ. (ἰδ. Ὁρεγᾶσιον καὶ Ἀσέα πολ.)	30		205
2	15	N. A.	Σκορτσινου.	45		228
2		B. A.	Ἀνεμοδούρι.	27		165
1	15	A.	Ζατμη.	30		146
1	10	B. A.	Ρούτσι.	22		149
2		A. N.	Τουρκολέκα. Κατὰ τὸ δυτ-			

Πρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			βόρειον τοῦ χωρίου τούτου εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ὑπάρχει ὄρος Ἑλληνίτσα καλούμενον καὶ ἔχον ὕψος 1277 μέτρων γαλλ.	40	270
30	Α. Ν.		Μιμῆ.	18	80
	Α. Ν.		Λεπτίνη.		
	Α. Ν.		Νεοχώρι.		
	Α.		Σουλάρι.		
	Α.		Κληματερόν.		
	Α. Β.		Χαμουζᾶ ὡσαύτως.		
			Μονὴ Μποῦρα διατηρουμένη.		
			Μοναὶ Ἅγιος Δημήτριος καὶ Ἅγιος Νικόλαος Χοντάλου διαλελυμένοι.		
			Πραϊόντα τοῦ δήμου πρώιμοι καὶ ὄψιμοι καρποὶ, οἶνος, ἔλαιον, ὀσπρία καὶ μέταξα· 11 μικρὰ δάση· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Λεοντάριον καὶ οἰκονομικὴ προσέτι ἐφορεῖα καὶ ταμεῖον, ἀμφότερα Γ'. τάξεως καὶ δασονομεῖον αὐτόσε.		
			ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΩΣ		2923
2	30	Β.	Σινάνου, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	99	470
	25	Ν. Α.	Ἀγιάσμπη.	42	195
	45	Α. Ν.	Καρούμπαλη.	37	195
	40	Α. Ν.	Κζοσέ.	18	69
	50	Α. Ν.	Ἀλῆ Ἀγᾶ.	17	88
	30	Ν. Α.	Ρουσβάναγα.	50	224
1	15	Ν. Α.	Ραψομάτι.	41	218
3		Ν. Α.	Τσαπάγα.	25	124

Πρ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός:	
				Οίκ.	Κάτοικοι
	45	B. Α.	Στάλσαι.	40	143
1	15	B. Α.	Μερζί.	46	233
1	30	B. Α.	Σούλου.	31	153
1		B. Α.	Κερκίζι.	28	135
	30	B. Α.	Κασιδοχώρι.	20	93
1	30	B. Α.	Βρωμοσέλα.	52	251
	15	B. Α.	Κασίμη.	52	257
		N. Α.	Ίσαρι.		
			Ντάθανου καλύβια, 7 θίσεις άγροτική.		
			Άγία Μονή, μετόχιον Προ- δρόμου του δήμου Τρικολώ- νων.		
			Προϊόντα πρώτοι και 5 ψι- μοι καρποί· εἰσι δὲ ἐν τῷ δή- και 2 ποταμοί, 3 ρεύματα, 2 δάση· ἔτι δὲ καὶ σχολεῖον δη- μοτικὸν Β' τάξεως εἰς Σινάνου.		
			ΔΗΜΟΣ ΔΥΚΟΣΟΥΡΑΣ.		5801
4		B. Α.	Ίσαρι, ἔδρα του δήμου.	217	1084
			Καλύβια Ἰσαρίϊνα.		
1		Δ.	Μπάστα, κατὰ τὰς πηγὰς του Παμίσου.	75	406
2		B. Α.	Χωράμι.	72	346
2		Α.	Δεδέμπη.	88	306
1	50	Α.	Χροῦσα.	22	118
2		B. Α.	Δεληχασάνη.	29	142
2		B.	Καρυαῖς.	172	826
		Α. Β.	Καλύβια Καρυώτικα.		
2		Α. Β.	Κραμποβός.	64	364
1		B.	Ἀστάλα.	57	279
1	30	B.	Τερμπούνι.	59	297
1		N. Α.	Νεοχώρι.	16	91
1	30	Α. Ν.	Χράνου.	65	386

Αρ.	Α. Θω.			Πλῆθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			Σπαρτιανοῦ παραχρῆμασμα Χράνου.		
2		N. A.	Κούρταγα.	95	506
2 30		A. N.	Σούλι.	23	166
2 30		A. N.	Χαιράδες.	50	168
			Φωναίταις.		
			Μποδίρχι, ἀκατοίκητον.		
			Λικαρτζή, θέσις ἀκατοίκητ.		
			Μονὴ Κοιμήσεως, διαλελυ- μένη.		
			Προϊόντα τοῦ δήμου Λυκο- σούρας πρῶξιμοι καὶ ὄψιμοι καρποὶ, εἶνος, ὄσπρια, κάσανα, διάφοροι ὀπῶραι, μέταξα καὶ ἐλαιον· εἰσι δὲ ἐν τῷ δήμῳ 5 πυταμοὶ, ὧν οἱ 4 χρήσιμοι, 27 βέυματα, ὧν τὰ 8 χρή- σιμα, 5 μεγάλα δάση, 15 μι- κρά· ἐτι δὲ σχολεῖον δημοτι- κὸν Β' τάξεως εἰς Ἰσαρι.		

Διαφύττειται εἰς ἑνὲς δῆμους = Διμανοῦ, Σελινούντος, Γλυφίας, Πάριονος,
Βρασίων, Θυρίας, Τανίας, Δολιανῶν καὶ Βαρβαίνων καὶ περιέχει
κατοίκους κατὰ τὸ 1851 26,077.

Δρ.	Α.	Θισ.	Πληθ.	κατὰ τὸ 1851.
			Οίκ.	Κάτωμαι.
				5250
		ΔΗΜΟΣ ΑΙΜΝΑΙΟΥ.		
51	N. Δ.	Λεωνίδιον καὶν. Δενίδι ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ποταμοῦ, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου. Ἰπέρκειται κατ' ἀνατολὰς λόφος ἔχων ὕψος 402 γαλλομέτρ.	880	4139
4	B.	Τύρος.	142	648
1	15 A. B.	Μέλαινα.	86	422
	B. Δ.	Μονὴ Καρύας διατηρουμένη· ἐπὶ ὄρους ἔχοντος ὕψος 1190 γαλλομέτρ.		
		Προϊόντα τοῦ δήμου δημητριακοὶ καρποὶ, μέταξα, χαρουύπια, ἔλαιον, οἶνος, λεμόνια, πορτοκάλια καὶ λοιπαὶ ὀπωραὶ· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ 3 βέυματα μέτρια, χρήσιμα εἰς ἀρδευσιν οἰκιακῶν κήπων· 1 χεῖμαρρος, 2 λίμναι, 1 λιμὴν μικρός, δάση πολλὰ πανταχοῦ θαμνώδη· ἐτι δὲ καὶ 1 σχολεῖον Ἑλληνικὸν καὶ 2 δημοτικά, πάντα B'. τάξεις εἰς Λεωνίδιον, καὶ προσέτι σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ σταθμὸς τελωνειακός.		

Ἰερ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	Οἰκ.	Κάτοικοι
			ΔΗΜΟΣ ΣΕΔΙΝΟΥΝΤΟΣ.			3132
5		N. Δ.	Κοσμάς, ἔδρα τοῦ δήμου.			
			Ἐνταῦθα ὑπάρχει δασονομεῖον.	308	1543	
2	30	N. Α.	Κορνουσιά.	170	812	
	45	Δ. Β.	Ἅγιος Γεώργιος.	21	142	
4		B. Α	Τσιτάλια.	45	238	
3	30	N. Α.	Μαρί.	23	115	
1	30	N. Α.	Νεοχώρι.	32	149	
		N. Α.	Φιλιάτικα.			
		N. Α.	Πελατᾶ καὶ Πούκληθρα.			
		N. Α.	Μονὴ Ἑλωνος διατηρουμένη.			
			Προϊόντα τοῦ δήμου δημη- τριακοὶ καρποὶ, οἶνος, πρινο- κύκκιον, καρύδια, ἔλαιον καὶ βάλανοι· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ καὶ 3 ποταμοὶ μικροὶ, 4 ρεύ- ματα χρήσιμα, 1 ὀρυκτήριον, 1 δάσος μέγα, 4 δάση μικρά.			
			ΔΗΜΟΣ ΓΑΥΠΙΑΣ.			1984
5		B. Α.	Ἅγιος Βασίλειος, ἔδρα τοῦ δήμου.	140	625	
	45	N. Δ.	Πλατανάκι.	57	295	
1	15	Α. Ν.	Παλαιοχώρι.	246	1019	
		N. Δ.	Παλαιὰ Παναγιά.			
		N. Α.	Ταξιάρχαι.			
			Καστάνιτσα.			
			Μοναὶ διαλε- λυμέναι.			
			Προϊόντα τοῦ δήμου δημ. καρποὶ, οἶνος, κάσσινα, καρύδια, μέταξα· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ καὶ 8 ρεύματα μικρά, χρήσι- μα ἐν μέτρει, 3 μεγάλα δάση· 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τὰ ἕως εἰς Ἅγιον Βασίλειον.			

Ὀρ.	Α.	Φω.		Πληθεσμός.	
				Οίκ.	Κάτοιχοι.
			ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΝΩΝΟΣ.		3123
10	30	B. Δ.	Ἅγιος Πέτρος, ἔδρα τοῦ δήμου. Ἐνταῦθα ὑπάρχει δασονομαῖον καὶ εἰρηνοδικεῖον.	526	2697
1	30	Δ.	Βούρβουρα.	77	351
		Δ.	Μονὴ Μαλεβῆς, διατηρουμένη. Προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, οἶνος καὶ μέταξα· 2 ποταμοὶ μέτριοι, χρήσιμοι ἐν μέραι, 2 δάση περιέχοντα ἐλάτους· καὶ σχολεῖον προσέτι δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Ἅγιον Πέτρον.		
			ΔΗΜΟΣ ΒΡΑΣΙΩΝ.		2917
8		Α. Β.	Ἅγιος Ἀνδρέας, ἔδρα τοῦ δήμου.	142	528
3	30	Α. Ν.	Πραστός.	92	463
2		Ν.	Χορακοβούνι.	120	561
3	45	Ν. Δ.	Σίταινα.	103	455
		Ν. Δ.	Μοναὶ Ὀρθοκωσῆς καὶ Ρεοντινοῦ, διατηρούμεναι. Μοναὶ Ἐγλυστούριον καὶ Ἅγιος Παντελεήμων, διαλελυμέναι.		
		Ν. Δ.	Μετόχιον Μαλεβῆς. Προϊόντα δημητριακοὶ καρποὶ, οἶνος, βαμβάκιον, ἔλαιον, μέταξα, πρινοκόκκιον, γεώμηλα καὶ ὀπώραι· εἰσὶ δὲ καὶ 2 ποταμοὶ μικροὶ, ὧν ὁ 1 χρήσιμος, 2 ῥύακες μέτριοι, χρήσιμοι εἰς ἀρδευσιν τῶν οἰκιακῶν		

Αρ.	Α.	Θε.		Πληθεσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			κήπων, 2 λίμναι, 1 έλος, 1 λιμήν μικρός και επισφαλής, 9 δάση· έτι δέ και τρία σχολεία δημοτικά Γ'. τάξεως και 5 αθ-μους προσέτι υγειονομικός και φυλακείον τελωνειακόν εις Άγ. Ανδρέαν.		
			ΔΗΜΟΣ ΘΥΡΕΑΣ.		2363
8	B. A.		Άγιος Ιωάννης, έδρα του δήμου.	251	1181
	45 A.		Μελιγοῦ.	91	414
3	45 A. N.		Πλάτανος.	128	564
3	B. A.		Άστρος επί της θαλάσσης· πλησίον B. λείψανα φρουρίου ελληνικοῦ.	43	195
	B. A.		Παράλιον Άστρους.		
	B. A.		Ζάβιτσα.		
	A. B		Μονή Δουκοῦς, διατηρουμένη· πλησίον ελληνικά ερείπια.		
	B. A.		Μονή Παλαιωπαναγής, θμ.		
	B. A.		Μοναί Θεολόγου (B. A.)		
			Αρώματος (N. A.) και Άγίας Τριάδος (B. A.) διαλελυμέναι.		
			Προϊόντα του δήμου δημη-τριακοί καρποί, έλαιον, οίνος, μέταξα, όπωραι και πέτρωες· 1 ρύαξ χρήσιμος, 1 λίμνη, 4 έλη, 1 δάσος· 1 σχολείον δημοτικόν B'. τάξεως εις Άγιον Ιωάννην.		
			ΔΗΜΟΣ ΤΑΝΙΑΣ.		3866
11	30 B. A.		Καστρί, κωμ. έδρα του δήμου.	692	3644

Σφ.	Α.	Θεο.		Πληθυσμός.	
				Οίκ.	Κάτοικοι.
			Μάσκινα, θέσις ὀλίγον κα- τοικουμένη. Μονὴ Προδρόμου, διατη- ρουμένη. Προϊόντα δημητριακοὶ καρ- ποὶ, μῆλα, ἀπίδια, κάσταναι, ἐλαῖαι, 3 ρεύματα μέτρια· ἔτι δὲ καὶ 1 σχολεῖον δημοτικὸν Β'. τάξεως εἰς Καστρί.		
			ΔΗΜΟΣ ΔΟΔΙΑΝΩΝ.		1373
12	30	B. Δ.	Δολιανά (1). Καλύβια Δολιανιώτικα χει- μερινά.	245	1305
			ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΒΑΙΝΩΝ.		2069
13		B. Δ.	Βέρβαινα.	340	1746
	45	Δ. Ν.	Πηγαδάκι.	30	198
	1	15	Ν. Α. Κούτρουφα. Ξηροπήγαδον, χειμερινὴ κα- τοικία τῶν Βερβαίνων. Προϊόντα δημητριακοὶ καρ- ποὶ, οἶνος, ἐλαιον, κάσταναι· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ δήμῳ 3 ποταμοὶ μικροὶ, χρήσιμοι, 8 ρύακες.	18	81

(1) Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τῇ 31 Μαΐου 1821 μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς μάχης τοῦ Βαλτεσίου οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Νικητῆν καὶ Γιατράκον μετὰ 800 μόλις ἀνθρώπων ἐτρέπωσαν τὸ ἐκ 3,000 στρατεύμα τοῦ Μεχμέδ Κεχαγιά-μπαση, ὅστις φεύγων, ἀπέβλεπε δύο τηλεβόλα καὶ ἀποσκευὰς καὶ αἰχμαλώτους ἐκτὸς τῶν φονευθέντων κατὰ τὴν μάχην.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β. ΤΟΜΟΥ.

ΠΑΡΑΦΑΝΑΤΑ ΤΟΥ Β' ΤΟΜΟΥ.

Σελ. 25. Άπύου Γράφι Άπύου. — Σελ. 25. καταταχθῶσιν γρ. καταχ-
θῶσιν. — Σελ. 35. Σάλεμος γρ. Σάλεμος. — Σελ. 38. Σιχινά γρ. Συ-
χινά. — Σελ. 38. Καμνίτσα γρ. Καμνίτσα. — Σελ. 44. Καμάρια γρ.
Καμάρια. — Σελ. 62. Έρινέν γρ. Έρινέν. — Σελ. 69. ναού Δήμητρος
γρ. ναού τῆς Δήμητρος. — Σελ. 69. τοῦ Βήλου τοῦ Αἰγύπτου γρ. τοῦ Βήλου
Αἰγύπτου. — Σελ. 77. Πριβιζόν γρ. Προβοδός. — Σελ. 82. Καρεβόσκαας
γρ. Καρεβόσκαου. — Σελ. 84. Βιλατοῦνα γρ. Βιλατίνα. — Σελ. 86. Μπι-
θούλα γρ. Μπιθούλα. — Σελ. 86. Βιλιτσαίς γρ. Βιλιτσαίς. — Σελ. 86.
Χαϊκάλι γρ. Χαϊκαλί. — Σελ. 86. Άποστόλου γρ. Άποστόλη. — Σελ. 87.
Αακώματα γρ. Αακώματα. — Σελ. 88. Μπρακμάδι γρ. Μπραϊμάδι. —
Σελ. 88. Μιτόκωλον γρ. Μιτόκοις. — Σελ. 88. Ζῶγα γρ. Ζῶγον. —
Σελ. 88. Αάλουσι γρ. Αάλουσι. — Σελ. 89. Γρεβένν γρ. Γρεβανά. —
Σελ. 89. Τρυχωρί γρ. Τρυχωρί. — Σελ. 90. Μάγαιρα γρ. Μαγίτρα. —
Σελ. 91. Τίμινι γρ. Τιμίνι. — Σελ. 93. Βλοβόκα γρ. Βλογκά. — Σελ. 93.
Κορασάνικα γρ. Κορασάνικα. — Σελ. 112. Βοιωνά γρ. Βοιωνά. — Σελ.
124. Βουφάγος γρ. Βουφάγος. — Σελ. 181. Σκαφιθία γρ. Σκαφιθία. —
Σελ. 182. Κελιθία γρ. Κελιθία. — Σελ. 186. Αουκόιτσα γρ. Αουκαίσιτσα.
— Σελ. 192. Όλυμπίων γρ. Όλυμπία. — Σελ. 194. Καρδιακάβτι γρ.
Καρδιακάβτι. — Σελ. 198. Σιγαόνι γρ. Σιγαόν. — Σελ. 198. Χαρακτενοῦ
γρ. Χαρακτενοῦ. — Σελ. 199. Κάνι γρ. Κάνι. — Σελ. 199. Κλείτορες γρ.
Κλείτορας. — Σελ. 199. Καστριά γρ. Καστρί. — Σελ. 200. Βάλτος γρ.
Βάλτση. — Σελ. 202. Βερσίτσι γρ. Βερσίτσα. — Σελ. 202. Διχοῦνι γρ.
Διχάνι. — Σελ. 203. Συνεδρόν γρ. Συνυρόν. — Σελ. 204. Κούβελος γρ.
Κούβελος. — Σελ. 204. Γουμίντσα γρ. Γουμίντσα. — Σελ. 204. Αα-
πάτα γρ. Ααπίδα. — Σελ. 204. Ασίνι γρ. Ασινί. — Σελ. 305. Μακρί-
κια γρ. Μακρίνια. — Σελ. 205. Καμινάνοι γρ. Καμινιάνι. — Σελ. 231.
Παρθινοπαῖου γρ. Παρθινοπαῖου. — Σελ. 234. Κυλαριβιδος γρ. Κυλλαρά-
βου. — Σελ. 261. Λοκίμιος γρ. Λοκίμιος. — Σελ. 267. Άσσοπου γρ. Άσε-
ριωνος. — Σελ. 268. Κογχεριου γρ. Κογχερίου. — Σελ. 268. ΪΣΙΛΙ, γρ.
ΪΣΙΛΙ. — Σελ. 268. Ϊσις, γρ. Ϊσις. — Σελ. 274. Κατοίγρι γρ. Κα-
τοίγρι. — Σελ. 281. Μπόρσα γρ. Μπόρσα. — Σελ. 282. Βαλαρίον γρ.
Βαλεργιόν. — Σελ. 283. Πασιά γρ. Πασιά. — Σελ. 284. Ράδου γρ. Ράδον.
— Σελ. 286. Πλίπι γρ. Πλίσι. — Σελ. 287. Άλπία γρ. Άλπία. — Άλπι
γρ. Άλπι. — Σελ. 288. Μόδιαν γρ. Μόδιαν. — Σελ. 288. Ισθμια γρ.
Ισθμια. — Σελ. 288. Άλπίως Άλπίως. — Σελ. 291. Άλίας γρ. Άλίας. —
Σελ. 293. Παλία γρ. Παλίη. — Σελ. 292. Θράκης γρ. Μπακιδονίας. —
Σελ. 314. Σολύγιος γρ. Σολύγιος. — Σελ. 327. Ιπάσχισαν γρ. Ιπάσχη-
σαν. — Σελ. 336. Ιφείλετο γρ. Αφείλετο. — Σελ. 338. ΧΡΥΣΟΡΑΣ, γρ.

ΧΡΥΣΟΡΡΟΑΣ. — Σελ. 347. Καλώντας γρ. Κολόντας. — Σελ. 356. Ἄρχιλοι, γρ. Ἀρχελαίοι. — Σελ. 356. Δημανάτας γρ. Δημανίτας. — Σελ. 376. Χρυσίς, γρ. Χρυσίς. — Σελ. 388. Μπάσι γρ. Μπάς. — Σελ. 386. Δημηνίδης γρ. Δημηνίδης. — Σελ. 387. Βλαντοόσια γρ. Βλαντοόσιος. — Σελ. 387. Μάρκισι γρ. Μάρκισι. — Σελ. 392. Ευρυπώντος γρ. Εὐρυπώντος. — Σελ. 393. Εὐρυπώντος γρ. Εὐρυπώντος. — Σελ. 401. Τένανος γρ. Ταινάρη. — Σελ. 524. Κιρόνη γρ. Κορώνη. — Σελ. 537. Θούριον, γρ. Θουρία. — Σελ. 537. τοῦ Θουρίου γρ. τῆς Θουρίας. — Σελ. 537. Κάρναιον γρ. Κέρνιον. — Σελ. 564. Στριβάλια, γρ. Στριβάλι. — Σελ. 569. Κουτίφαρι, γρ. Κουτίφαρι. — Σελ. 569. Βούταινα, γρ. Βούτανα. — Σελ. 570. Πουλίσα γρ. Πουλίσα. — Σελ. 570. Κούρταλι, γρ. Κούρταλη. — Σελ. 573. Χανδρινού, γρ. Χαντρινού. — Σελ. 575. Τζαφίρογλι, γρ. Τζαφίρογλου. — Σελ. 575. Ἀρμενοί, γρ. Ἀρμενί. — Σελ. 577. Καζάνια, γρ. Καζανιά. — Σελ. 577. Κρούσσει, γρ. Κρούσσει. — Σελ. 577. Χαλαμπρίτα, γρ. Χαλαμπρίτα. — Σελ. 578. Πισίσι, γρ. Πισίσι. — Σελ. 578. Αυκοτρίτου, γρ. Αυκοτρίτου. — Σελ. 581. Μουζόστα, γρ. Μουζίστα. — Σελ. 581. Ραυτοπούλου, γρ. Ραυτοπούλου. — Σελ. 582. Τρυπόλη, γρ. Τριπόλη. — Σελ. 583. Λάπι, γρ. Λάπη. — Σελ. 585. Πλατιάνα, γρ. Πλατιανή. — Σελ. 585. Λόγγος, γρ. Λόγγος. — Σελ. 585. Σκαριάνη, γρ. Σκαρδανή. — Σελ. 589. Τριάντου, γρ. Τριάντου. — Σελ. 591. Ἀριστίου, γρ. Ἀριστίου. — Σελ. 605. Σουμνίτα, γρ. Σουματία. — Σελ. 606. Ἀσίας, γρ. Ἀσίας. — Σελ. 606. Βόρειον, γρ. Βόρειον. — Σελ. 610. ΑΝΙΑΣ, γρ. ΑΝΙΟΣ. — Σελ. 617. ΡΑΙΤΕΑΣ, γρ. ΡΑΙΤΙΔΑΣ. — Σελ. 617. Ἀτσιόλου, γρ. Ἀτσιόλου. — Σελ. 618. ΒΑΘΥΑΟΣ, γρ. ΒΑΘΥΔΑΟΣ. — Σελ. 619. Ἀσία, γρ. Ἀσία. — Σελ. 619. Χαρίσια, γρ. Χαρισία. — Σελ. 619. Καλλίς, γρ. Καλλιμαί. — Σελ. 625. Χαρίσια, γρ. Χαρισία. — Σελ. 641. Πολιμάδος, γρ. Πολιμάδος. — Σελ. 644. Κατρίσι, γρ. Κατρίσι. — Σελ. 644. Ἀπολλωνιάς, γρ. Ἀπολλωνιάς. — Σελ. 659. Νιμνίσα, γρ. Νιμνίσα. — Σελ. 667. Κιοβνα, γρ. Γκιόβνα. — Σελ. 669. Κοτούσα, γρ. Κοτούσα. — Σελ. 670. Γκιόβνα, γρ. Γκιόβνα. — Σελ. 706. Ἀθήνης, γρ. Ἀθήνης. — Σελ. 706. Τέσος, γρ. Τέσος. — Σελ. 706. Θυριάτα, γρ. Θυριάτου. — Σελ. 713. Γράνης, γρ. Γρόνης. — Σελ. 713. Βαλτεσιού, γρ. Βαλτεσιού. — Σελ. 713. Ἀραχαμίταις, γρ. Ἀραχαμίταις. — Σελ. 714. Καλτεζών, γρ. Καλτεζών. — Σελ. 714. Καλτεζαί, γρ. Καλτεζαί. — Σελ. 714. Αμάρ, γρ. Αμάρ. — Σελ. 716. Χρυσόβιτσι, γρ. Χρυσόβιτσι. — Σελ. 716. Πικέρη, γρ. Πικέρη. — Σελ. 716. Κάφια, γρ. Κάφια. — Σελ. 717. ΝΑΣΣΟΝΟΣ, γρ. ΝΑΣΣΩΝ. — Σελ. 718. ΕΠΑΡΧΙΑ ΓΟΥΡΤΙΝΟΣ, γρ. ΕΠΑΡΧΙΑ ΓΟΥΡΤΙΝΑΣ. — Σελ. 719. Ἐγλίνοβα, γρ. Ἐγλίνοβα.

